MONOLITH 5

Adams • Pratchett • Holt • Clarke • Resnick
Newman • Vonnegut • Freiesner • Colin
Boulle • Harrison • Leiber • Cooper

MONOLITH

Br. 5

UVODNIK

SMIJEŠNA STRANA SF-a

Omiljena nam literatura skup je, kad bolje razmislite, prilično različitih stvari. Horror i fantasy su možda malo bliskiji, pa su i izrodili mračni fantasy, dok je SF opet nešto za sebe. Doduše, postoje i izleti u spajanje fantasyja i SF-a. U svakom slučaju, hoću reći da nam je žanr bogat, raznolik i šarolik pa ne čudi da postoje favoriziranja. Stariji čitatelji koji su sisali Kentaurova i Polarisova izdanja skloniji su SF-u, mlađi naraštaji gutaju fantasy kao fruteke, a nemalo je i onih kojima vampiri, drakule i demoni kolaju krvotokom. Uprava ta različitost omogućava žanru da živi, diše i razvija se.

No, bez obzira kojoj struji pripadate, vjerujem da se svi volite nasmijati.

Iz dosadašnjeg iskustva znam koliko je teško zadovoljiti sve nijanse ukusa čitatelja, ali sam siguran da sam u ovom slučaju najbliže zadovoljenju svih.

Monolith 5 je tako postao skup odličnih radova u rasponu od XIX. do XXI. stoljeća kojima je zajedničko to što su smiješni, satirični, šaljivi i nerijetko blesavi, a opet, zadržali su onu magiju književnosti ideja po kojoj prepoznajemo dobar SF, fantasy ili horror.

Sjećam se jednog intervjua s Clarkeom u kojem je govorio o tome kako je u zlatnome dobu bilo nezamislivo pisati šaljivi SF. Dapače, bilo je to nepisano pravilo. Jednostavno, SF je bio preozbiljan (iako su nam brojna djela iz toga doba danas prilično smiješna) i zatvoren u vlastiti geto. Clarke je tada velikoj većini dokazao da to baš ne mora biti tako, objavivši Priče iz Bijelog jelena u kojima se Clarke opustio i izrugivao ključnim SF temama. Kada sam čitao te priče u Siriusu, bile su mi zakon. Vremena su se od tada promijenila, komični je SF dobio Adamsa, fantasy Terryja Pratchetta, horror već nekoga. No, u ovom Monolithu imate se prilike uvjeriti da komično u SF žanru nije od jučer. Postojala su imena koja je danas žanr zaboravio, a koja su ucrtavala put današnjim velikanima.

Zato, uživajte barem onoliko koliko sam ja uživao iščitavajući brojne

antologije ne bi li vas dovoljno začudio, razveselio i iznenadio.

Davorin Horak

"DIRK GENTLY'S HOLLISTIC DETECTIVE AGENCY", 1987.

DOUGLAS ADAMS

Uz Terryja Pratchetta, Douglas Adams sasvim je sigurno najzvučnije ime smiješne strane žanra. Vodič kroz galaksiju za autostopere koji je začet u travnju 1978. kao radio-drama za BBC, Adams je preobličio u literarnu "trilogiju" (Hitchhiker's Guide to the Galaxy, 1979.; Restaurant at the End of the Universe, 1980.; Life, the Universe and Everything, 1982.; So Long and Thanks for all the Fish, 1984. i Mostly Harmles, 1992.), proizvevši možda najsmješniji serijal u povijesti SF-a. Prve dvije knjige pretočene su 1982. u šestodijelnu seriju, a uslijedili su i glazbeni album, računalna igra i nekoliko kazališnih adaptacija. Najnovija je vijest da je u tijeku rad na filmu u produkciji Disneyja. Adams se rodio u Camebridgeu 1952. i radio svakojake stvari. Bio je čistač otpada nakon čerupanja kokoši, tjelohranitelj arapske kraljevske obitelji, a jednom se pojavio i kao gitarist Pink Floyda. Njegov slavni rockerski trenutak bio je primanje rođendanskog poklona od Davea Gilmoura.

(nastavak teksta o Adamsu pročitajte ispred sljedećeg romana ...)

PREVEO MARKO FANCOVIĆ

Holistička detektivska agencija

Dirka Gentlyja

MOJOJ MAJCI, KOJOJ SE SVIDIO DIO S KONJEM

Poglavlje prvo ...

Ovaj put neće biti svjedoka.

Ovaj put bila je samo mrtva zemlja, tutnjava grmljavine, i početak one neprekidne lagane kišice sa sjeveroistoka kojom je, izgleda, popraćena većina najmonumentalnijih događaja u povijesti svijeta.

Oluje prethodnoga dana, i dana prije toga, i poplave prethodnoga tjedna, stale su. Nebo je još uvijek bilo debelo od kiše, ali sve što bi zbilja palo u sivilu sumraka koji se spuštao bilo je nekoliko oštrih kapi.

Ponešto vjetra šibalo je zamračenom ravnicom, lutalo niskim brežuljcima i hujalo pliticom dolinom gdje se jedna struktura, neka vrsta kule, uzdizala sama iz blatne noćne more i naginjala u stranu.

Bio je to pocrnjeli patrljak kule. Stajao je poput šiljka od magme izbačena iz neke od neugodnijih jama pakla, i naginjao se pod neobičnim kutom, kao da ga pritiska nešto bitno strasnije od vlastite znatne težine. Činio se kao mrtva stvar, mrtva već dugi niz razdoblja.

Jedini pokret bio je onaj rijeke blata koja se polako kretala duž dna doline pored kule. Par kilometara dalje, rijeka je padala u procjep i nestajala pod zemljom.

Ali dok se večer mračila, postalo je očito da kula nije sasvim lišena života. Jedno jedino mutno crveno svjetlo plamsalo je duboko u njoj.

Svjetlo je bilo jedva vidljivo - osim što, naravno, nije bilo nikog da ga vidi, nije bilo svjedoka, ne ovaj put, ali je svejedno bilo svjetlo. Svakih nekoliko minuta postalo bi malo jače i malo svjetlije, a onda polako zgasnulo skoro do ničega. Istodobno bi se tih jaučući zvuk izvio na vjetru, dosegao neku vrst zavijajućeg klimaksa, a zatim utihnuo.

Vrijeme je prolazilo, a tada se pojavilo još jedno svjetlo, manje i u pokretu. Izišlo je na razini tla i krenulo u jedan drhtav obilazak kule, povremeno zastajući na putu uokolo. Tada je ono, s tamnim likom koji se jedva mogao nazrijeti kako ga nosi, opet nestalo unutra.

Prošao je sat vremena, a po njegovu isteku tama je bila potpuna. Svijet se

činio mrtvim, noć praznom.

A tada se sjaj ponovo pojavio blizu vrha kule, ovaj put jačajući svrhovitije. Brzo je dosegao vrhunac jačine koji je prethodno postigao, a onda nastavio jačati, sve više i više. Jaučući zvuk koji ga je pratio dobivao je na visini i prodornosti, dok nije postao zavijajući vrisak. Vrisak je vrištao sve više i više dok nije postao zasljepljujuća buka, a svjetlo zaglušujuće crvenilo.

A tada su, naglo, oboje prestali.

Uslijedila je milisekunda tihog mraka.

Zapanjujuća blijeda nova svjetlost buknula je i izbila iz dubine blata oko kule. Nebo se steglo, planina blata se zgrčila, zemlja i nebo zaurlali su jedno na drugo, uslijedila je užasna ružičastost, naglo zelenilo, trajnije narančasto koje je prošaralo oblake, a tada je svjetlo potonulo i noć je konačno bila duboko, grozno tamna. Nije bilo drugih zvukova osim tihog kuckanja vode.

Ali se ujutro sunce podiglo s neuobičajenim blistavilom na dan koji je bio, ili je bar djelovao, ili bi barem djelovao da jest da je tamo bilo bilo koga kome bi to moglo bilo kako djelovati, topliji, čišći i vedriji - sve skupa živahniji dan od bilo kojeg dotad poznatog. Bistra rijeka tekla je kroz razbijene ostatke doline.

I vrijeme je počelo ozbiljno teći.

Poglavlje drugo

Visoko na stjenovitoj izbočini, na konju koji se dosađivao, sjedio je Električni Fratar. Ispod svoje grubo tkane kukuljice Fratar je netremice gledao dolje u dolinu, s kojom je imao problem.

Dan je bio vreo, sunce je stajalo na praznom treperavom nebu i pržilo sive stijene i kržljavu, sasušenu travu. Ništa se nije kretalo, čak ni Fratar. Rep konja se malo pomicao, blagim trzajem pokušavajući pomaknuti malo zraka, ali to je bilo sve. Osim toga, ništa se nije kretalo.

Električni Fratar bio je naprava za uštedu napora, poput perilice posuđa ili videorekordera. Perilice bi umjesto vas prale naporno suđe, štedeći vam trud da ga sami operete, videorekorderi su gledali naporne televizijske programe umjesto vas, štedeći vam trud da ih sami pogledate; Električni Fratri su vjerovali u stvari umjesto vas, time vas štedeći od onoga što je postajalo sve napornijim zadatkom: da vjerujete u sve stvari koje je svijet od vas očekivao da povjerujete.

Na nesreću se kod ovog Električnog Fratra pojavila greška, te je počeo vjerovati svakakve stvari, manje-više nasumce. Počeo je vjerovati u stvari u koje teško da bi povjerovali u Salt Lake Cityju. On nikad nije čuo za Salt Lake City, naravno. Niti je ikad čuo za kvingigilijun, što je bio otprilike broj kilometara između te doline i Velikog slanog jezera u Utahu.

Problem s dolinom bio je ovaj. Fratar je trenutno vjerovao da je dolina i sve u dolini i oko nje, uključujući i samog Fratra i Fratrova konja, jednoobrazne nijanse blijedoružičaste boje. To je dovodilo do određenih teškoća u razlikovanju neke stvari od neke druge stvari, i stoga činilo rađenje bilo čega ili odlazak bilo kamo nemogućim, ili u najmanju ruku teškim i opasnim. Otud nepomičnost Fratra i dosađivanje konja, koji je u svoje vrijeme morao izdržati dosta glupih stvari, ali je potajno gajio mišljenje da je ova jedna od najglupljih.

Koliko dugo je Fratar vjerovao u te stvari?

Pa, što se Fratra ticalo, oduvijek. Vjera koja pomiče planine, ili barem unatoč svim raspoloživim dokazima vjeruje da su ružičaste, bila je čvrsta i ustrajna vjera, velika stijena na koju je svijet mogao bacati što bi god htio, a ona

ipak ne bi bila uzdrmana. U praksi, kao što je konj znao, dvadeset četiri sata je bilo uobičajeno vremensko razdoblje.

Pa što je s tim konjem, onda, koji ima stavove i skeptičan je oko svega? Neuobičajeno ponašanje za konja, zar ne? Da to nije možda nekakav neobičan konj?

Ne. Premda je bio svakako vrstan i dobro građen primjerak svoga roda, bio je to ipak sasvim običan konj, kakve je konvergentna evolucija proizvela na mnogim mjestima gdje se život može naći. Oni su uvijek razumijevali mnogo više nego što su dopuštali da se vidi. Teško je da na tebi sjedi, svaki dan, neko drugo biće, bez da stekneš nekakvo mišljenje o njemu.

S druge strane, savršeno je moguće sjediti cijeli dan, svakog dana, na nekom drugom biću i niti najmanje ne misliti na njega.

Kad su rani modeli tih Fratara bili izgrađeni, smatralo se bitnim da budu lako prepoznatljivi kao umjetni predmeti. Ne smije biti nikakve opasnosti da izgledaju kao stvarne osobe. Ne biste željeli da se vaš videorekorder cijeli dan valja po kauču dok gleda televiziju. Ne želite da čačka nos, pije pivo i naručuje dostavom pizzu.

Tako da su Fratri bili pravljeni s originalnošću dizajna u vidu, a i sa sposobnošću praktičnog jahanja na konju. To je bilo bitno. Ljudi, a štoviše i stvari, izgledali su iskrenije na konju. Stoga su dvije noge smatrane i prikladnijima i jeftinijima od normalnijih prostih brojeva sedamnaest, devetnaest ili dvadeset tri; koža dana Fratrima bila je ružičasta izgleda umjesto grimizna, meka i glatka umjesto izbrazdane. Također su bili ograničeni na samo jedna usta i nos, ali su im u zamjenu dali dodatno oko, što je podiglo ukupan broj na dva. Stvorenje doista veoma čudna izgleda. Ali izvrsno u vjerovanju u najrazličitije gluposti.

Fratar je prvo pogriješio kad mu je jednostavno dano previše toga za povjerovati u jednom danu. Bio je, pogreškom, unakrsno povezan s videorekorderom koji je gledao jedanaest TV-kanala istodobno, i zbog toga mu je pregorio sklop nelogičkih kola. Videorekorder ih je, naravno, morao samo gledati. Nije morao ujedno i vjerovati u njih. Zato su uputstva za upotrebu toliko bitna.

Tako da je nakon zbrkana tjedna vjerovanja da je rat mir, da je dobro loše,

da je Mjesec načinjen od plavoga sira, i da Bogu treba mnogo novca poslanog na određeni poštanski pretinac, Fratar počeo vjerovati da je trideset pet posto svih stolova hermafroditno, a onda se pokvario. Čovjek u servisu za Fratre rekao je da mu treba cijela nova matična ploča, ali je onda istaknuo da su novi poboljšani Fratar Plus modeli dvaput snažniji, imaju sasvim novu multitasking opciju Negativne sposobnosti koja im omogućava da zadrže do šesnaest sasvim različitih i kontradiktornih ideja u memoriji istodobno bez generiranja bilo kakvih iritirajućih sistemskih pogrešaka, dvaput su brži i najmanje triput slatkorječiviji, a možete dobiti cijelog jednog novog za cijenu manju nego što bi koštala zamjena matične ploče na starom modelu.

To je bilo to. Gotovo.

Pokvareni Fratar je pušten u pustinju gdje je mogao povjerovati što god hoće, uključujući i pomisao da se s njim postupilo prljavo. Dopušteno mu je zadržati konja, budući da je konje bilo toliko jeftino proizvesti.

Izvjestan broj noći i dana, za koje je povremeno vjerovao da ih je tri, četrdeset tri, i petsto devedeset osam tisuća sedam stotina i tri, lutao je pustinjom, uzdajući se svojom jednostavnom Električnom vjerom u stijene, ptice, oblake i jedan oblik nepostojeće šparoge-slona, dok na kraju nije završio tu, na toj visokoj stijeni nad dolinom koja, ni pored duboke gorljivosti Fratrova vjerovanja, nije bila ružičasta. Ni najmanje.

Vrijeme je prolazilo.

Poglavlje treće

Vrijeme je prolazilo.

Susan je čekala.

Što je Susan više čekala, to više zvono na vratima nije zvonilo. Ili telefon. Pogledala je na sat. Smatrala je da je sad već vrijeme kad se može legitimno početi osjećati bijesno.

Bila je već ljutita, naravno, ali je to bilo na račun njezina vremena, takoreći. Sad su već sasvim i doista zašli u njegovo vrijeme a, čak i uz marginu za gužvu u prometu, nezgode, i opću rasplinutost i smetenost, sad je već bilo znatno preko pola sata više od vremena za koje je on inzistirao da je najkasnije moguće koje si mogu dopustiti za polazak, pa bolje da bude spremna.

Pokušala je brinuti da mu se nije dogodilo nešto strašno, ali nije ni na tren povjerovala u to. Ništa strašno mu se nije događalo, premda je počinjala pomišljati da je itekako vrijeme da se dogodi. Ukoliko mu se ništa strašno ne dogodi uskoro, mogla bi mu to ona sama napraviti. O tome bi vrijedilo razmisliti.

Ljutito se zavalila u naslonjač i gledala vijesti na televiziji. Vijesti su je ljutile. Prebacila je program daljinskim i neko vrijeme gledala nešto drugo na nekom drugom kanalu. Nije znala što, ali i to ju je ljutilo.

Možda bi trebala nazvati. Neka je prokleta ako nazove. Možda, ako ona nazove, on istodobno nazove nju, pa ne bude mogao dobiti vezu.

Odbila je priznati da je to čak i pomislila.

Vrag ga odnio, gdje je? Koga je uopće briga gdje je on? Nju ne, to sigurno.

Triput za redom je to napravio. Triput za redom je bilo dosta. Još jednom je ljutito prebacila program. Bila je neka emisija o kompjutorima i nekom zanimljivom novom razvoju na polju onoga što se može učiniti s kompjutorima i glazbom.

To je bilo to. To je bilo zbilja to. Znala je da je rekla sebi to je to prije

samo nekoliko sekundi, ali ovo je bilo konačno stvarno krajnje to.

Skočila je na noge i otišla do telefona, stišćući ljutito imenik. Žustro ga je prelistala i okrenula broj.

"Halo, Michaele? Da, Susan je. Susan Way. Rekao si da te nazovem ako sam slobodna večeras, a ja sam rekla da bih radije crknula u jarku, sjećaš se? Pa, najednom ustanovim da sam slobodna, apsolutno, kompletno i potpuno slobodna, a nema poštenog jarka miljama unaokolo. Savjetujem ti da poduzmeš nešto dok imaš priliku. Bit ću u Tangiers Clubu za pola sata."

Obukla je cipele i kaput, zastala kad se sjetila da je četvrtak i da bi trebala staviti novu, ekstra dugu vrpcu u telefonsku sekretaricu, i dvije minute kasnije izišla je na prednja vrata. Kad je telefon konačno zazvonio, telefonska sekretarica je ljubazno rekla da se Susan Way u tom trenutku ne može javiti na telefon, ali ako onaj tko je nazvao želi ostaviti poruku, ona će mu se javiti čim bude moguće. Možda.

Poglavlje četvrto

Bila je to prohladna večer staromodnog tipa u studenome.

Mjesec je izgledao blijedo i razliveno, kao da ne bi trebao biti gore po ovakvoj noći. Dizao se nevoljko i visio poput bolesne utvare. Ocrtane naspram njega, nejasne i mutne na vlazi koja se dizala iz nezdravih močvara, stajale su različite kule i tornjevi koledža St. Cedd u Cambridgeu, sablasno obilje zgrada podignutih tijekom nekoliko stoljeća, srednjovjekovne pored viktorijanskih, Odeon pored Tudora. Samo se u uzdizanju kroz maglu činilo da spadaju skupa.

Između njih trčkarali su likovi, žureći od jednoga mutnog kruga svjetla do drugoga, drhteći, ostavljajući za sobom vjenčiće zamagljena daha koji su se svijali u hladnu noć iza njih.

Bilo je sedam sati. Mnogi od likova kretali su prema blagovaonici koledža koja je razdvajala Prvo dvorište od Drugog dvorišta, i iz koje je topla svjetlost oklijevajuće izbijala. Dva lika su izgledala naročito neusklađeno. Jedan je, mladić, bio visok, mršav i koščat; čak i umotan u debeli tamni kaput, hodao je pomalo kao uvrijeđena čaplja.

Drugi je bio mali, okruglast, i kretao se s nezgrapnim nemirom, poput više postarijih vjeverica koje pokušavaju pobjeći iz vreće. Njegova dob je bila na starijoj strani potpuno neodredive. Ukoliko nasumce odaberete neki broj, bio je vjerojatno malo stariji od toga, ali - pa, bilo je nemoguće odrediti. Svakako, lice mu je bilo jako izborano, a mala količina kose koja je pobjegla ispod njegove crvene vunene skijaške kape bila je rijetka, sijeda, i imala vrlo mnogo svojih zamisli o tome kako se želi postaviti. I on je bio umotan u debeli kaput, ali je preko njega nosio lepršavu halju s veoma izblijedjelim grimiznim obrubom, oznakom svog jedinstvenog i neobičnog akademskog položaja.

Dok su hodali, stariji je bio taj koji je pričao. Pokazivao je zanimljive stvari usput, unatoč činjenici da je bilo previše mračno da se vidi bilo koja od njih. Mladić je govorio: "O", i "Zbilja? Jako zanimljivo ..." i "Da, da, da", i "Nebesa mu." Glava mu je ozbiljno klimala.

Ušli su, ne na glavni ulaz u salu, već kroz mala vrata s istočne strane dvorišta. Ona su vodila u Seniorsku zbornicu i tamnim drvom obloženo

predsoblje gdje su se predavači na koledžu okupljali da plješću rukama i proizvode "brrrr" zvuke prije nego što prođu kroz svoj prolaz do Visoke trpeze.

Kasnili su i žurno su otresli kaputе. To je bilo kompliciranije za starog zbog neophodnosti da prvo skine svoju profesorsku halju, a onda je ponovo navuče nakon što skine kaput, utrpa svoju kapu u džep kaputa, onda se zapita gdje je stavio svoj šal, onda shvati da ga nije ponio, onda lovi po džepu kaputa svoju maramicu, onda lovi po drugom džepu kaputa svoje naočale, i na kraju ih nađe sasvim neočekivano umotane u šal, za koji se ispostavilo da ga je ipak ponio, ali ga nije nosio i pored vlage i gadnoga vjetra koji je puhao poput vještičjeg daha iz močvare.

Ugurao je mladića u salu ispred sebe i zauzeli su dva posljednja prazna mjesta za Visokom trpezom, suočavajući se sa salvom mrštenja i podignutih obrva jer su pritom prekinuli molitvu na latinskom.

Sala je večeras bila puna. Uvijek je bila popularnija među diplomcima tijekom hladnijih mjeseci. Neuobičajenije je bilo što je bila osvijetljena svijećama, što se događalo samo izuzetno. Dva duga, prepuna stola protezala su se u svjetlucavoj tami. Pri svjetlu svijeća, lica ljudi bila su življa, prigušen zvuk njihovih glasova, zveket pribora za jelo i čaša činili su se uzbudljivijima i, u mračnim zakucima velike sale, sva stoljeća u kojima je postojala činila su se odjednom prisutnima. Sama Visoka trpeza bila je poprečno na vrhu, i bila je uzdignuta malo manje od pola metra. Kako je bila večer s gostima, stol je bio postavljen s obje strane da primi još osoba, i mnogi od njih su stoga sjedili leđima okrenuti sali.

"I tako, MacDuffe, mladiću," rekao je profesor kad se posjeo i raširio svoju salvetu, "zadovoljstvo je ponovo te vidjeti, dragi moj. Drago mi je da si uspio doći. Nemam pojma o čemu se ovdje radi", dodao je, gledajući zbunjeno po sali. "Sve te svijeće i srebrnina i sve to. Obično znači posebnu večeru u čast nekoga ili nečega o kome i čemu se nitko ničega ne sjeća osim da to znači malo bolju hranu te večeri."

Zastao je i razmislio na tren, a onda dodao: "Čini se čudnim, ne misliš li, da kvaliteta hrana varira obrnutom proporcijom od jačine svjetlosti. Od toga se zapitaš do kojih bi se kulinarskih visina osoblje moglo uzdići da ih zatvoriš u vječnu tamu. Mislim da bi vrijedilo pokušati. Imamo neke dobre podrume na koledžu koji bi se mogli iskoristiti za tu svrhu. Mislim da sam te jednom proveo

kroz njih, hmmm? Krasno su ozidani."

Sve to je bilo pomalo olakšanje za njegova gosta. Bio je to prvi nagovještaj koji je njegov domaćin pružio da ima i najblažeg pojma tko je on uopće. Profesor Urban Chronotis, Regius Profesor kronologije, ili "Reg" kako je inzistirao da ga se zove, imao je pamćenje koje je on sam jednom usporedio s leptirom kraljice Alexandra, u smislu da je bila šaroliko, veselo lepršalo tamo-amo i danas, na žalost, skoro u potpunosti izumrlo.

Kad je telefonirao prije nekoliko dana pozivajući ga, činilo se da mu je izuzetno stalo da vidi svoga bivšeg učenika, a ipak, kad je Richard večeras stigao, iskreno govoreći ponešto zakašnjelo, profesor je otvorio vrata naizgled srdito, osupnuo se iznenađeno kad je ugledao Richarda, htio znati ima li on kakvih emotivnih problema, reagirao naprasito na podsjećanje da je već prošlo deset godina otkad je bio Richardov tutor na koledžu, i konačno se suglasio da je Richard doista došao na večeru, na što je on, profesor, počeo pričati brzo i naširoko o povijesti arhitekture koledža, što je bio siguran znale da su mu misli negdje sasvim drugdje.

"Reg" nije Richardu nikad ništa predavao, bio mu je na koledžu samo tutor, što je ukratko značilo da se brinuo za njegovo opće dobro, govorio mu kad su ispiti i da se ne drogira, i te stvari. Odista, nije bilo baš jasno je li Reg ikada ikome predavao i što bi ih to on, ako bi ih išta, poučavao. Njegova profesura je bila opskurna, najblaže rečeno, a budući da se riješio predavačkih dužnosti jednostavnom i uvriježenom tehnikom davanja svim svojim potencijalnim studentima iscrpnog popisa knjiga za koje je sa sigurnošću znao da nisu tiskane u novom izdanju trideset godina, a onda bi dobio napadaj ako ih ne pronađu, nitko nikad nije otkrio točnu prirodu njegove akademske discipline. Naravno, odavno je poduzeo mjere predostrožnosti i iz sveučilišnih i koledžovskih knjižnica uklonio jedine postojeće primjerke knjiga sa svoga popisa literature, te je kao rezultat toga imao sasvim dovoljno vremena za, pa, za ono, što god to bilo, što je radio.

Kako se Richard uvijek uspijevao prilično dobro slagati s trknutim starcem, jednoga je dana skupio hrabrosti pitati ga što točno Regius Profesura kronologije jest. Bio je to jedan od onih svijetlih ljetnih dana kad se čini da svijet samo što nije pukao od zadovoljstva što je ono što jest, i Reg je bio u netipično otvorenom raspoloženju dok su šetali preko mosta na mjestu gdje je

rijeka Cam dijelila starije dijelove koledža od novijih.

"Sinekura, dragi moj, apsolutna sinekura", nasmiješio se širom. "Mali iznos novca za veoma malu, ili bolje rečeno nepostojeću, količinu rada. To me za stalno smješta korak ispred cijele igre, što je udobno, premda skromno mjesto da se provede život. Preporučujem ga." Nagnuo se preko ruba mosta i počeo pokazivati jednu ciglu koju je smatrao posebno zanimljivom.

"Ali kakav bi to studij trebao biti?" pitao je Richard. "Je li povijest? Fizika? Filozofija? Što?"

"Pa, " rekao je Reg, polako, "kad te već zanima, katedru je prvobitno uveo kralj George III., koji je, kao što znaš, gajio stanovit broj zabavnih zamisli, uključujući vjerovanje da je jedno od stabala u Velikom windsorskom parku u stvari Friedrich Veliki.

Bilo je to njegovim vlastitim ukazom, stoga 'Regius'. Također i njegova ideja, što je malo neobičnije."

Sunčevo svjetlo plesalo je na rijeci Cam. Ljudi u čamcima su veselo vikali jedan drugomu da odjebe. Mršavi prirodoslovci koji su proveli mjesece zaključani u svoje sobe postajući sve bjelji i ribolikiji, trepćući su isplazili na svjetlost. Parovi koji su šetali duž obale postali bi od opće predivnosti svega toga toliko uzbuđeni da su morali skoknuti natrag unutra na sat vremena.

'Jadni opsjednuti tip", nastavio je Reg. "George III., kažem, bio je, kao što možda znaš, opsjednut vremenom. Ispunio je palaču satovima. Neprekidno ih je navijao. Ponekad bi ustao usred noći i lutao palačom u noćnoj košulji, navijajući satove. Veoma ga je brinulo što vrijeme nastavlja ići naprijed, vidiš. Toliko se strašnih stvari dogodilo u njegovom životu da ie bio užasnut da bi se neka od njih mogla ponovo dogoditi ako se vremenu ikad dopusti da makar na tren sklizne unatrag. Veoma razumljivo strahovanje, naročito ukoliko si totalno lud, kao što se bojim da moram, uz najdublje suosjećanje prema tom jadniku, reći da je on nesumnjivo bio. Postavio je mene, ili bolje rečeno moj položaj, ovu profesuru, razumiješ, položaj za koji je moja privilegija da ga se sad držim - gdje sam stao? Ah, da. On je ustanovio ovu, ovaj, katedru kronologije, da ustanovi postoji li neki poseban razlog zašto se jedna stvar događa poslije druge i postoji li način da se to zaustavi. Budući da su odgovori na ta tri pitanja, znao sam istoga trena, da, ne i možda, shvatio sam da ostatak svoje karijere mogu

uzeti slobodno."

"A vaši prethodnici?"

"Ovaj, i oni su se držali tog istog."

'Ali tko su oni bili?"

"Tko su oni bili? Pa, sjajni tipovi, naravno, sjajni svi do jednoga. Podsjeti me da ti jednom ispričam o njima. Vidiš onu ciglu? Wordsworth se jednom izbljuvao na tu ciglu. Velik je to čovjek bio."

Sve to je bilo prije nekih deset godina.

Richard je pogledao okolo po velikoj blagovaonici da vidi što se promijenilo za to vrijeme a odgovor je, naravno, bio apsolutno ništa. U mračnim visinama, jedva vidljivi pri treperavom svjetlu svijeća, bili su sablasni portreti premijera, nadbiskupa, političkih reformatora i pjesnika, od kojih se bilo tko mogao, u svoje vrijeme, izbljuvati na istu onu ciglu.

"Pa", rekao je Reg, glasno povjerljivim šapatom, kao da načinje temu body piercinga u ženskom samostanu, "čujem da je tebi najednom veoma dobro krenulo, konačno, hmmmm?"

"Pa, da, jest, u stvari", rekao je Richard, koji je tom činjenicom bio iznenađen kao i svi drugi, "da, baš je."

Nekoliko pogleda ukočilo se preko stola na njemu.

"Kompjutori", čuo je kako netko kratko šapuće svom susjedu niže niz stol. Pogledi su se ponovo opustili i skrenuli s njega.

"Izvrsno," rekao je Reg. "Baš mi je drago zbog tebe, tako mi je drago.

"Reci mi", nastavio je, i potrajalo je malo dok je Richard shvatio da profesor više ne razgovara s njim, već se okrenuo na desno da se obrati drugom susjedu za stolom, "čemu sve ovo, ove", neodređeno je pokazao rukom svijeće i srebrninu koledža, "... stvari?"

Njegov susjed, postariji sasušen lik, okrenuo se veoma polako i pogledao ga kao da nije nimalo obradovan što ga se tako diže iz mrtvih.

"Coleridge," rekao je promuklim piskavim glasom, "ovo je večera u čast

Coleridgea, ti stari glupane." Okrenuo se veoma polako natrag dok nije opet gledao prema sredini stola. Zvao se Cawley, bio je profesor arheologije i antropologije, i često se za njega, njemu iza leđa, govorilo da to ne smatra toliko ozbiljnim akademskim proučavanjem koliko prilikom da ponovno proživi svoje djetinjstvo.

"Ah, je li," promrmljao je Reg, "to li je?" i okrenuo se natrag Richardu. "To je večera za Coleridgea", rekao je obaviješteno. "Coleridge je bio na ovom koledžu, znaš", dodao je malo zatim. "Coleridge. Samuel Taylor. Pjesnik. Valjda si čuo za njega. Ovo je njegova večera. Pa, ne doslovno. Dosad bi se ohladila." Šutnja. "Evo, uzmi soli."

"Ovaj, hvala, mislim da ću pričekati", rekao je Richard iznenađeno. Na stolu još nije bilo hrane.

"Hajde, uzmi", inzistirao je profesor, pružajući mu tešku srebrnu soljenku.

Richard je zbunjeno trepnuo ali je, sliježući u sebi ramenima, pružio ruku da je uzme. U trenutku kad je trepnuo, međutim, soljenka je u potpunosti nestala.

Trgnuo se unatrag od iznenađenja.

"Dobar štos, ha?" rekao je Reg izvlačeći nestalu posudu iza uha svog smrtnog susjeda zdesna, što je izazvalo iznenađujuć djevojački hihot negdje drugdje za stolom. Reg se vragolasto nasmiješio. "Veoma iritantna navika, znam. Na mom popisu za odvikavanje je odmah iza pušenja i pijavica."

Pa, to je bila još jedna stvar koja se nije promijenila. Neki ljudi kopaju nos, drugi redovno premlaćuju starice na ulici. Regov porok bio je bezazlen premda neobičan - sklonost djetinjastim mađioničarskim trikovima. Richard se prisjetio prvoga puta kad je došao k Regu s problemom - bio je to samo normalni Angst koji povremeno hvata studente, naročito kad trebaju napisati seminarski rad, ali mu se u to doba činio mračnim i nesmiljenim teretom. Reg je sjedio i slušao njegove žalopojke s namrštenim čelom koje je odavalo koncentraciju, a kad je Richard konačno završio, duboko se zamislio, dugo trljao bradu, i na kraju se nagnuo naprijed i pogledao ga u oči.

"Mislim da je tvoj problem", rekao je, "što imaš previše spajalica u nosu."

Richard se zagledao u njega.

"Dopusti da ti pokažem", rekao je Reg i, naginjući se preko stola, izvukao iz Richardova nosa lanac od jedanaest spajalica i maloga gumenog labuda.

"Ah, to je pravi krivac", rekao je, podižući labuda. "Nalaze se u paketima zobenih pahuljica, znaš, i uzrokuju gomilu problema. Pa, drago mi je što smo lijepo popričali, dragi kolega. Slobodno me opet uznemirite ako opet budete imali iste probleme."

Ne treba ni reći da ga Richard više nije uznemirio.

Richard je pogledao oko stola da vidi ima li još koga tko bi mu bio poznat iz njegovih dana na koledžu.

Dva mjesta dalje, na lijevoj strani, bio je don koji je bio Richardov predstojnik katedre za engleski, i koji nije nikakvim znakom pokazao da ga prepoznaje. To baš i nije bilo neko iznenađenje, budući da je Richard proveo svoje tri godine tamo prilježno ga izbjegavajući, često do razine puštanja brade i pretvaranja da je netko drugi.

Pored njega je bio čovjek kojega Richard nije nikad uspio identificirati. Niti je to, štoviše, uspio bilo tko drugi. Bio je mršav i nalik voluharici i imao je izuzetno neobičan, dugačak, koščat nos - zaista jako, jako dug i koščat. U stvari je veoma podsjećao na kontroverznu kobilicu koja je pomogla australskim jedriličarima da 1983. osvoje America's Cup, i ta sličnost je u to vrijeme bilo dosta spominjana, premda, naravno, ne njemu u lice. Nitko nikada nije ništa rekao njemu u lice.

Nitko.

Nikada.

Svatko tko bi ga prvi put upoznao bio bi previše osupnut i posramljen njegovim nosom da progovori, a drugi put bi bilo još gore zbog prvoga puta, i tako dalje. Sad su prošle već godine, njih ukupno sedamnaest. Cijelo to vrijeme bio je učahuren u šutnji. U blagovaonici je osoblje koledža odavno steklo navadu postavljanja odvojenih posuda s paprom, solju i gorčicom s obje njegove strane, budući da ga nitko nije mogao zamoliti da mu ih doda, a pitati nekoga tko mu sjedi s druge strane, bilo je ne samo nepristojno nego i sasvim nemoguće zbog prepreke koju je predstavljao njegov nos.

Druga neobična činjenica u vezi s njime bio je niz gesta koje bi izvodio i

ponavljao redovno tijekom svake večeri. Sastojale su se od kuckanja redom po svakom prstu lijeve ruke, a zatim po jednom prstu desne ruke. Onda bi povremeno kucnuo neki drugi dio svog tijela, šaku, lakat ili koljeno. Kad god bi bio prisiljen prestati s tim zbog potrebe da jede, umjesto toga bi počeo treptati s oba oka, i povremeno klimati glavom. Nitko se, naravno, nikad nije usudio pitati ga zašto to radi, premda su svi bili vraški znatiželjni.

Richard nije mogao vidjeti tko sjedi iza njega.

U drugom smjeru, iza Regova smrtnoga susjeda, bio je Watkin, profesor Klasika, čovjek užasavajuće suhoće i neobičnosti. Njegove teške naočale bez okvira bile su skoro pune kocke stakla unutar kojih se činilo da njegove oči žive neovisnim životima, poput zlatnih ribica. Nos mu je bio sasvim ravan i običan, ali pod njim je nosio istu bradu kao i Clint Eastwood. Oči su mu plivajuće gledale oko stola dok je birao kome će se obraćati te večeri. Pomislio je da bi njegova žrtva mogao biti jedan od gostiju, novopostavljeni šef Trećeg programa radija, koji je sjedio njemu nasuprot - ali su njega na žalost već u svoju mrežu uhvatili predstojnik glazbene katedre i jedan profesor filozofije. Taj je dvojac punom parom objašnjavao spopadnutomu čovjeku da je fraza "previše Mozarta", uz bilo kakvo razumno definiranje te dvije riječi, sama po sebi u biti kontradiktorna, i da svaka rečenica koja sadrži tu frazu postaje besmislena i ne može, stoga, biti ponuđena kao dio argumenta u korist bilo koje dane strategije planiranja programa. Jadnik je već počeo prejako stiskati svoj pribor za jelo. Pogled mu je očajnički lutao tražeći spas, i napravio je pogrešku da se sretne s Watkinovim.

"Dobra večer", rekao je Watkin šarmantno se nasmiješivši, kimnuvši na najprijazniji način, i puštajući da mu se pogled staklasto usredotoči na novodonesenu zdjelu juhe, iz kojeg položaja se nije dao pomaknuti. Još. Neka dječarac malo pati. Htio je da spašavanje bude vrijedno barem pola tuceta honorara za nastupe na radiju.

Iza Watkina, Richard je najednom otkrio izvor djevojačkog hihota kojim je pozdravljen Regov mađioničarski trik. Sasvim zapanjujuće, bila je to djevojčica. Imala je oko osam godina i veoma natmuren izraz lica. Sjedila je povremeno zlobno šutirajući nogu stola.

"Tko je to?" iznenađeno je Richard upitao Rega.

"Tko je što?" iznenađeno je Reg upitao Richarda.

Richard je prstom opetovano pokazao u njezinu smjeru. "Djevojčica", prošaputao je, "veoma, veoma mlada djevojčica. Je li to neka nova profesorica matematike?"

Reg se okrenuo i pogledao u nju. "Znaš," rekao je zapanjeno, "uopće nemam pojma. Nikad nisam vidio tako nešto. Vrlo neobično."

U tom trenutku problem je riješio čovjek s BBC-ja, koji se najednom istrgnuo iz logičkog polunelsona u koji su ga uhvatili njegovi susjedi, i izgrdio djevojčicu zbog šutiranja stola. Ona je prestala šutirati stol, i umjesto toga šutirala zrak s udvostručenom živošću. On joj je rekao da se pokuša zabavljati, pa je šutnula njega. To je na tren unijelo tračak užitka u njenu tmurnu večer, ali nije potrajalo. Njezin otac načas je predočio stolu svoje stavove o bebisitericama koje otkažu u zadnji čas, ali nitko se nije osjetio sposobnim prihvatiti se te teme.

"Velika sezona Buxtehudea," nastavio je glazbeni predstojnik, "naravno, već je odavno zbilja potrebna. Nadam se da željno čekate da prvom prilikom ispravite taj propust."

"Ovaj, pa, da," odgovorio je djevojčicin otac, prolijevajući svoju juhu, "ovaj, to jest... to nije isti onaj kao i Gluck, je li?"

Djevojčica je opet šutnula stol. Kad ju je otac strogo pogledao, iskrenula je glavu u stranu i ustima oblikovala pitanje.

"Ne sad", inzistirao je on onoliko tiho koliko je mogao.

"Onda kad?"

"Kasnije. Možda. Kasnije, vidjet ćemo."

Ona se natmureno zgrbila na svom stolcu. "Uvijek to kažeš", oblikovala je ustima prema njemu.

"Jadno dijete", promrmljao je Reg. "Nema niti jednog dona za ovim stolom koji se iznutra ne ponaša točno tako. O, hvala vam." Njihova je juha stigla, odvlačeći pažnju i njemu i Richardu.

"Pa reci mi," započeo je Reg, nakon što su obojica pojela par žlica i

neovisno jedan od drugoga došla do identičnog zaključka, da njen ukus nije nimalo senzacionalan, "čime si se ti to bavio, dragi moj. Nešto u vezi s kompjutorima, koliko sam shvatio, a i s glazbom. Mislio sam da si studirao engleski dok si bio ovdje - premda, sad shvaćam, samo u slobodno vrijeme." Značajno je pogledao Richarda preko ruba svoje žlice. "Stani načas," prekinuo ga je prije nego što je Richard uopće uspio početi, "zar se ne sjećam maglovito da si ti imao nekakav kompjutor kad si bio ovdje? Kad je to bilo? 1977.?"

"Pa, ono što smo 1977. zvali kompjutorom bila je u stvari računaljka na struju, ali ..."

"Pa sad, ne podcjenjuj računaljku", rekao je Reg. "U vještim rukama ona je vrlo složeno sredstvo za računanje. Štoviše, ne treba joj struja, može se napraviti od bilo kojeg materijala koji ti je pri ruci, i nikad se ne blokira usred veoma važnog posla."

"Što znači da bi računaljka na struju bila naročito besmislena", primijetio je Richard.

"Sasvim točno", priznao je Reg.

"Nije bilo baš mnogo toga što je taj stroj mogao napraviti, što čovjek ne bi mogao i sam učiniti, za upola manje vremena i uz mnogo manje problema," nastavio je Richard, "ali je, s druge strane, on bio izvrstan tup učenik koji sporo shvaća."

Reg ga je zbunjeno pogledao.

"Nisam znao da postoji nestašica takvih", rekao je. "Mogao bih ih desetak pogoditi komadom kruha odavde gdje sjedim."

"Siguran sam u to. Ali, razmotrimo stvar na sljedeći način. U čemu je uopće smisao pokušavanja da nekoga naučiš nešto?"

To pitanje izazvalo je žamor odobravanja duž cijeloga stola.

Richard je nastavio: "Ono što hoću reći jest da je, ako zbilja želiš razumjeti nešto, najbolji način da to pokušaš objasniti nekom drugom. To te prisili da cijelu stvar složiš u svojoj glavi. A što je tvoj učenik tuplji i sporije shvaća, to više moraš stvar razložiti na sve jednostavnije ideje. A u tome je bit programiranja. Dok razložiš kompliciranu ideju na male korake s kojima se

može nositi čak i glupi stroj, svakako si i sam naučio nešto o njoj. Učitelj obično nauči više od učenika. Zar nije tako?"

"Bilo bi teško naučiti manje od mojih učenika", začulo se duboko mumljanje negdje za stolom, "bez podvrgavanja prefrontalnoj lobotomiji."

"Pa sam provodio cijele dane mučeći se da napišem radove na tom stroju od 16 K za koje bi mi trebalo par sati da ih napišem na pisaćem stroju, ali ono što me fasciniralo bio je proces objašnjavanja stroju što to ja želim da on učini. Doslovno sam napisao svoj vlastiti obrađivač teksta u BASIC-u. Jednostavna search and replace rutina bi potrajala oko tri sata."

"Zaboravio sam, jesi li ikad napisao neki rad?"

"Pa, ne kao takav. Nisam napisao radove, ali razlozi zašto nisam, bili su apsolutno fascinantni. Na primjer, otkrio sam da ..."

Zastao je, smijući se sam sebi.

"Također sam svirao klavijature u rock grupi, naravno", dodao je. "To nije pomoglo."

"To nisam znao", rekao je Reg. "Tvoja prošlost sadrži mutnije stvari nego što sam mislio da je moguće. Osobina, mogao bih dodati, koju dijeli s ovom juhom." Vrlo pažljivo je obrisao usta salvetom. "Moram jedan dan otići i porazgovarati s kuhinjskim osobljem. Volio bih biti siguran da su prave dijelove zadržali, a prave dijelove bacili. Tako. Rock grupa, kažeš. Hm, hm, hm. Nebesa mu."

"Da", rekao je Richard. "Zvali smo se Sasvim solidna grupa, ali u stvari nismo bili. Naša namjera je bila postati Beatlesima ranih osamdesetih, ali smo dobili mnogo bolji financijski i pravni savjet nego što su Beatlesi imali, što je u osnovi bilo: 'Ne mučite se,' pa i nismo. Otišao sam s Cambridgea i gladovao tri godine."

"Ali nisam li naišao na tebe tijekom tog razdoblja", rekao je Reg, "i ti si rekao da ti jako dobro ide?"

"Da, kao čistaču ulica. Na ulicama je bilo strašno mnogo smeća. Više nego dovoljno, smatrao sam, za cijelu jednu karijeru. Međutim, dobio sam otkaz jer sam prebacio smeće na dio za koji je bio zadužen drugi čistač."

Reg je odmahnuo glavom. "Pogrešna karijera za tebe, siguran sam. Postoje mnogi pozivi u kojima bi takvo ponašanje osiguralo brz napredak u službi."

"Neke sam probao - ali nijedan mnogo ugledniji. I ni na jednom se nisam dugo zadržao, jer sam uvijek bio previše umoran da ih radim kako treba. Našli bi me zaspalog preko kaveza za piliće ili ormarića za spise - ovisno o tome kakav je bio posao. Bio bih budan cijelu noć s kompjutorom, znate, učeći ga da svira 'Ringe ringe raja'. To mi je bio važan cilj."

"Siguran sam", složio se Reg. "Hvala vam," rekao je poslužitelju koji je uzeo njegov tanjur polupojedene juhe, "hvala vam lijepa. 'Ringe ringe raja', ha? Dobro. Dobro. Nesumnjivo si na kraju uspio, što objašnjava tvoj sadašnji status slavne osobe. Da?"

"Pa, ima tu malo više od toga."

"I bojao sam se da bi moglo biti. Premda, šteta što ga nisi donio sa sobom. Mogao bi razveseliti jadnu mladu damu kojoj je trenutno nametnuto naše dosadno i okorjelo društvo. Malo živahnih tonova 'Ringe ringe raja' bi vjerojatno mnogo postiglo što se tiče podizanja njenog raspoloženja." Nagnuo se naprijed da pored dvojice svojih desnih susjeda pogleda djevojčicu, koja je još uvijek mlitavo sjedila na stolcu.

"Haj", rekao je.

Ona je iznenađeno digla pogled, a onda stidljivo oborila oči, opet mašući nogama.

"Što misliš da je lošije," upitao je Reg, "juha ili društvo?"

S oklijevanjem se nasmijala i slegnula ramenima, još uvijek gledajući prema dolje.

"Mislim da je mudro od tebe što se još nećeš izjasniti", nastavio je Reg. "Što se mene tiče, ja čekam da vidim mrkve prije nego što donesem bilo kakvu ocjenu. Kuhali su ih još od vikenda, ali se bojim da to možda neće biti dovoljno. Jedina stvar koja bi mogla biti gora od mrkvi je Watkin. On je čovjek s glupim naočalama koji sjedi između nas. Moje ime je Reg, usput rečeno. Dođi ovamo i šutni mene kad nađeš malo vremena."

Djevojčica je zahihotala i digla pogled prema Watkinu, koji se ukočio i napravio katastrofalno neuspješan pokušaj da se prijazno nasmiješi.

"Pa, djevojčice", rekao joj je nespretno, a ona se morala očajnički boriti da ne prasne od smijeha na njegove naočale. Nije uslijedilo baš mnogo konverzacije, ali djevojčica je sad imala saveznika, i počela je sasvim malo i uživati. Otac joj se nasmiješio s olakšanjem.

Reg se okrenuo Richardu, koji je iznenada upitao: "Imate li vi obitelj?"

"Ovaj ... ne", rekao je Reg tiho. "Ali reci mi. Nakon 'Ringe ringe raja', što je dalje bilo?"

"Pa, da skratim cijelu priču, Reg, završilo je tako što sam počeo raditi za WayForward Technologies ..."

"Ah da, slavni g. Way. Reci mi, kakav je on?"

Richarda je uvijek blago živciralo to pitanje, vjerojatno zato što su mu ga toliko često postavljali.

"I bolji i gori nego što ga tisak prikazuje. U stvari, meni je jako drag. Kao i svaki opsjednut čovjek može ponekad biti naporan, ali ga ja znam od samih početaka tvrtke kad ni on ni ja nismo imali ni filira. Dobar je on. Samo, pametno je ne davati mu svoj telefonski broj ukoliko ne posjedujete telefonsku sekretaricu industrijske kvalitete."

"Zašto? Zbog čega to?"

"Pa, on je jedan od onih ljudi koji mogu razmišljati samo dok govore. Kad ima nekakve ideje, mora ih na glas izgovoriti bilo kome tko ga je spreman slušati. Ili, ukoliko ljudi nisu raspoloživi, što je sve češće slučaj, njihove telefonske sekretarice poslužit će isto toliko dobro. Samo ih nazove i priča im. Ima jednu tajnicu čiji je jedini posao da skuplja vrpce od ljudi koje je mogao nazvati, transkribira ih, sortira i da mu sljedećeg dana sređenu verziju u plavom fasciklu."

"Plavom, ha?"

"Pitajte me zašto jednostavno ne koristi magnetofon", završio je Richard, slegnuvši ramenima.

Reg je razmislio o tome. "Pretpostavljam da ne koristi magnetofon jer ne voli pričati samom sebi", rekao je. "Ima tu logike. Nekakve."

Uzeo je zalogaj svoje novopristigle porc au poivre i preživao ga neko vrijeme prije nego što je na neko vrijeme nježno odložio u stranu nož i vilicu.

"Pa, što je", upitao je konačno, "uloga mladog MacDuffa u svemu tome?"

"Pa, Gordon je naručio od mene jak primjer softwarea za Apple Macintosh. Financijske proračunske tablice, računovodstvo, takve stvari, moćan, lak za upotrebu, mnogo grafike. Pitao sam ga što točno hoće u njemu, a on je samo rekao: 'Sve. Hoću vrhunski raspjevani, rasplesani poslovni software za taj stroj.' A kako sam bio malo ćudljivo raspoložen, ja sam ga shvatio doslovno.

Vidite, uzorak brojeva može predstavljati što god hoćete, može se upotrijebiti da se napravi karta bilo koje površine, ili modulira bilo koji dinamički proces - i tako dalje. A svaki komplet računa tvrtke je, na kraju, samo uzorak brojeva. Pa sam sjeo i napisao program koji uzima te brojke i radi s njima što god hoćete. Ako hoćete samo linijski grafikon, napravit će ih kao linijski grafikon, ako ih hoćete kao kružni ili eksplodirani grafikon, napravit će ih kao kružni ili eksplodirani grafikon. Ako želite da plesačice iskaču iz kružnog grafikona kako biste skrenuli pažnju sa znamenki koje kružni grafikon u stvari iskazuje, program će i to napraviti. Ili možete pretvoriti svoje brojke u, na primjer, jato galebova, i formacija u kojoj lete i način na koji lepeću krila svakog galeba bit će određeni uspješnošću svakog odjela vaše tvrtke. Sjajno za izradu animiranih korporacijskih zaštitnih znakova koji zbilja nešto znače.

Ali najblesavija opcija od svega je da, ukoliko želite svoje poslovne račune predstaviti kao glazbu, može napraviti i to. Pa, ja sam mislio da je to blesavo. Tipovi iz korporacija su se pomamili za tim."

Reg ga je ozbiljno gledao preko komada mrkve delikatno nabodena na vilicu koju je držao pred sobom, ali ga nije prekidao.

"Vidite, bilo koji aspekt glazbenog djela može se izraziti kao niz ili uzorak brojeva", zaneseno je nastavio Richard. "Brojevi mogu izraziti visinu nota, duljinu nota, uzorke tonaliteta i duljine ..."

"Hoćeš reći melodije", rekao je Reg. Mrkva se još nije pomakla.

Richard se nasmiješio.

"Melodija je jako dobra riječ za opisivanje. Moram to zapamtiti."

"Pomogla bi ti da pričaš jasnije." Reg je vratio mrkvu na svoj tanjur, netaknutu. "A taj software je onda bio uspješan?"

"Ne toliko ovdje. Godišnji obračuni većine britanskih tvrtki su ispadali zvukom nalik Maršu mrtvih iz Saula, ali su u Japanu na to navalili poput štakora. Proizvelo je dosta jeftinih korporacijskih himni koje su dobro počinjale, ali ako biste ih kritizirali, vjerojatno biste rekli da pred kraj postaju malo preglasne i škripave. Uspjeh je bio spektakularan u SAD, što je glavno s komercijalne strane. Premda je stvar koja mene sada najviše zanima pitanje što bi se dogodilo ako izostavite obračune. Pretvorite brojke koje predstavljaju način na koji lepeću krila lastavice izravno u glazbu. Što biste čuli? Ne bi to bio zvuk zaposlenih blagajni u trgovinama softwarea, kaže Gordon."

"Fascinantno", rekao je Reg, "vrlo fascinantno", i konačno ubacio mrkvu u usta. Pokrenuo se i nagnuo naprijed da progovori sa svojom novom prijateljicom.

"Watkin je izgubio", objavio je. "Mrkve su došle do nove najniže točke. Žalim, Watkine, ali koliko god ti nepodnošljiv bio, mrkve su, bojim se, svjetski prvaci u tome."

Djevojčica je zahihotala brže nego prošli put i nasmiješila mu se. Watkin je pokušao sve to prihvatiti dobrohotno, ali dok mu je pogled plivao prema Regu bilo je jasno da je naviknutiji da nanosi nelagodu drugima nego da je njemu nanose.

"Molim, te, tata, mogu li sad?" Sa svojim novostečenim, makar slabim, samopouzdanjem, djevojčica je našla i svoj glas.

"Kasnije", ustrajao je njen otac.

"Sad je već kasnije. Mjerila sam vrijeme."

"Pa ..." Oklijevao je, i time bio poražen.

"Bili smo u Grčkoj", izjavila je djevojčica tiho, ali s puno značenja.

"Ah, jeste, je li", rekao je Watkin blago klimnuvši glavom. "Lijepo,

lijepo. Negdje posebno ili samo uopće u Grčkoj?"

"Na Patmosu", odlučno je odgovorila ona. "Bilo je predivno. Ja mislim da je Patmos najljepše mjesto na cijelom svijetu. Samo što trajekt nikad nije dolazio kad su rekli da će. Nikad, ikad. Gledala sam na sat. Propustili smo avion, ali meni nije smetalo."

"Ah, Patmos, shvaćam", rekao je Watkin, kojeg su vidno zainteresirale te vijesti. "Pa, ono što morate shvatiti, mlada damo, jest da su Grci, kojima nije dosta što su dominirali kulturom klasičnoga svijeta, također odgovorni za najveće, neki bi rekli jedino, djelo kreativne mašte koje je nastalo u ovom stoljeću. Naravno, govorim o grčkom trajektnom redu plovidbe. Svatko tko je putovao Egejem to će potvrditi. Hmm, da, rekao bih da je tako."

Namrštila se na njega.

"Našla sam posudu", prekinula ga je.

"Vjerojatno ništa bitno", žurno je upao njen otac. "Znate kako je. Svatko tko prvi put ode u Grčku misli da je našao neku posudu, zar ne? Ha ha."

Uslijedilo je opće lamanje. To je bilo točno. Iritantno, ali točno.

"Našla sam je u luci," rekla je, "u moru. Dok smo čekali vražji trajekt."

"Sarah! Rekao sam ti da ..."

"I ti si ga tako nazvao. I još gore. Nazvao si ga riječima za koje nisam znala da ih znaš. U svakom slučaju, pomislila sam da kad su već svi ovdje tako pametni, onda bi mi netko mogao znati reći je li to prava stara grčka stvar ili nije. Ja mislim da je jako stara. Hoćeš li im je, molim te, pokazati, tata?"

Njen je otac beznadno slegnuo ramenima i posegnuo pod stolac.

"Znate li, mlada damo," rekao joj je Watkin, "da je na Patmosu napisana Knjiga otkrivenja? Zbilja jest. Napisao ju je sveti Ivan Božanski, kao što znate. Meni se čini da se u njoj vidi da je pisana tijekom čekanja na trajekt. O, da, baš mislim tako. Počinje, zar ne, s onom vrstom sanjivosti koja vas hvata kad ubijate vrijeme, postaje vam dosadno, znate, samo izmišljate stvari, a onda postupno raste do vrhunca halucinantnog očajanja. Nalazim da je to vrlo sugestivno. Možda biste trebali napisati rad o tome." Kimnuo joj je.

Pogledala ga je kao da je lud.

"Pa, evo je", rekao je njen otac, spuštajući stvar na stol. "Samo posuda, kao što vidite. Njoj je tek šest godina," dodao je s mrkim smiješkom, "zar ne, dušo?"

"Sedam", ispravila ga je Sarah.

Posuda je bila mala, oko dvanaest centimetara visoka i deset centimetara široka na najširem dijelu. Tijelo je bilo skoro okruglo, s veoma uskim vratom koji se protezao par centimetara iznad tijela. Vrat i oko polovica površine bili su oblijepljeni skorenom zemljom, ali dijelovi posude koji su se mogli vidjeti bili su grube, crvenkaste teksture.

Sarah ju je uzela i gurnula u ruke dona koji je sjedio kraj nje.

"Vi izgledate pametni", rekla je. "Recite mi što mislite."

Don ju je uzeo, i okrenuo s blago nadmenim izrazom lica. "Siguran sam da bi, kad bi zgrebali blato s dna", primijetio je vickasto, "pisalo 'Proizvedeno u Birminghamu'."

"Toliko staro, ha?" upitao je djevojčičin otac s usiljenim smijehom. "Davno je bilo kad je nešto tamo zadnji put proizvedeno."

"U svakom slučaju," rekao je don, "to nije moje područje. Ja sam molekularni biolog. Želi li netko drugi pogledati?"

To pitanje nije dočekano divljim kricima oduševljenja, ali je svejedno posuda krenula nasumce od ruke do ruke prema drugom kraju stola. Buljili su u nju kroz debele cvikere, žmirkali kroz velike naočale teških okvira, virili kroz bifokalne, a jednom i škiljili; to je bio netko tko je svoje naočale ostavio u džepu drugog odijela za koje se bojao da je odneseno na kemijsko. Nitko izgleda nije znao koliko je stara, niti je bilo koga bilo briga. Lice djevojčice počelo se opet smrkavati.

"Kisele su ovo face", šapnuo je Reg Richardu. Opet je uzeo srebrnu soljenku i podigao je.

"Mlada damo", rekao je, naginjući se naprijed da joj se obrati.

"O, ne, ne opet, ti stara budalo", promrmljao je drevni arheolog Cawley,

naginjući se natrag na stolcu i stavljajući ruke preko ušiju.

"Mlada damo," ponovio je Reg, "pogledajte ovu običnu srebrnu soljenku. Pogledajte ovu običnu kapu."

"Nemate kapu", primijetila je djevojčica nadureno.

"Oh, " rekao je Reg, "samo čas, molim", i otišao i donio svoju crvenu vunenu kapu.

"Pogledajte", opetovao je, "ovu običnu srebrnu soljenku. Pogledajte ovu običnu kapu. Stavljam soljenku u kapu, tako, i dodajem kapu vama. Sljedeći dio trika, draga damo ... je na vama."

Dodao joj je kapu, preko dvoje susjeda, Cawleyja i Watkina. Uzela je kapu i pogledala u nju.

"Kamo je otišla?" pitala je, zureći u kapu.

"Tamo gdje ste je vi stavili", odgovorio je Reg.

"Oh", rekla je Sarah. "Vidim. Pa ... to nije bilo baš naročito."

Reg je slegnuo ramenima. "Skroman trik, ali meni pruža užitak", rekao je, okrećući se natrag Richardu. "Sad, o čemu smo ono pričali?"

Richard ga je pogledao s blagim osjećajem šoka. Znao je da je profesor oduvijek bio sklon naglim i totalnim promjenama raspoloženja, ali ovo je bilo kao da je sva toplina u trenu nestala iz njega. Sad je imao isti onaj odsutni izraz koji je Richard vidio na njegovu licu kad mu je te večeri prvi put došao na vrata, naizgled potpuno neočekivan. Reg tad kao da je osjetio Richardovu osupnutost i brzo se ponovo nasmiješio.

"Dragi moj prijatelju!" rekao je. "Dragi moj prijatelju! Dragi, dragi moj prijatelju! Što sam ono govorio?"

"Ovai govorili ste 'Dragi moj prijatelju'."

"Da, ali sam siguran da je to bilo preludij za nešto. Nekakva kratka tokata na temu toga kakav si ti krasan prijatelj prije nego što krenem na glavnu temu svoje diskusije, čiju prirodu stalno zaboravljam. Ti nemaš pojma što sam ja htio reći?"

"Ne."

"Oh. Dobro, valjda bih trebao biti zadovoljan zbog toga. Kad bi svi znali što ću ja točno reći, ne bi imalo smisla da ja to i kažem, zar ne? A kako ide s posudom naše mlade gošće?"

U stvari je posuda stigla do Watkina, koji je sebe proglasio nestručnjakom za ono što su ljudi iz davnina pravili da iz toga piju, već samo o onom što su kao rezultat toga napisali. Rekao je da je Cawley onaj čijem se znanju i iskustvu svi oni trebaju klanjati, i pokušao njemu dodati posudu.

"Rekao sam," ponovio je, "tvoje znanje i iskustvo je ono pred čim se svi trebamo pokloniti. O, za ime nebesko, daj skini ruke s ušiju i pogledaj ovo."

Nježno, ali čvrsto, sklonio je Cawleyevu desnu ruku s uha, još jednom mu objasnio situaciju, i dao mu posudu. Cawley ju je ovlaš, ali očito stručno razgledao.

"Da", rekao je, "oko dvije stotine godina stara, rekao bih. Veoma gruba. Vrlo prost primjerak te vrste. Potpuno bezvrijedna, naravno."

Odložio ga je i zagledao se u stari balkon za svirače, koji ga je naizgled ljutio iz nekog razloga.

Učinak na Sarah bio je trenutan. Već prije obeshrabrena, bila je time potpuno utučena. Ugrizla se za usnu i snažno naslonila na stolcu, osjećajući se ponovo sasvim nesklapno i djetinjasto. Otac ju je upozoravajuće pogledao zbog nepristojna ponašanja, a onda se opet ispričao zbog nje.

"Da, Buxtehude," žurno je nastavio, "da, stari dobri Buxtehude. Morat ćemo vidjeti što možemo učiniti. Recite mi ..."

"Mlada damo," prekinuo ga je glas promukao od zapanjenosti, "vi ste očito čarobnica i iluzionistica neslućenih moći!"

Svi pogledi usmjerili su se na Rega, starog razmetljivca. On je stiskao posudu i zurio u nju manijačkom opčinjenošću. Polako je pogledao djevojčicu, kao da po prvi put procjenjuje moć opasna protivnika.

"Klanjam vam se", prošaputao je. "Ja, makar sam nedostojan progovoriti u prisustvu moći poput vaše, molim za dopuštenje da vam čestitam na jednom od najsjajnijih podviga mađioničarske moći kojem mi je ikad bila čast

prisustvovati!"

Sarah je zurila u njega raširenih očiju.

"Mogu li pokazati ovim ljudima što ste izveli?" pitao je gorljivo.

Vrlo blago je klimnula glavom, a on je njenom, prije dragocjenom, a sad žalosno obezvrijeđenom posudom lupio po stolu.

Razbila se na dva nepravilna dijela, a skorena glina kojom je bila okružena pala je u krhotinama na stol. Jedna strana posude je otpala, dok je druga ostala stajati.

Sarah je razrogačila oči na zamrljanu i potamnjelu, ali jasno prepoznatljivu srebrnu soljenku koledža koja je bila zaglavljena u ostacima posude.

"Glupa stara budala", promrmljao je Cawley.

Nakon što su opće neslaganje i osuda tog jeftinog trika zamrli - što nije moglo ugasiti oduševljenje u očima male Sarah - Reg se okrenuo Richardu i nonšalantno rekao:

"Tko je bio onaj tvoj prijatelj dok si bio ovdje, viđaš li ga ikad? Tip s nekakvim čudnim istočnoeuropskim imenom. Svlad nekako. Svlad Cjelli. Sjećaš li ga se?"

Richard ga je na tren prazno pogledao.

"Svlad?" rekao je. "O, mislite na Dirka. Dirka Cjellija. Ne, nisam ostao u kontaktu s njim. Naletio sam na njega par puta na ulici, ali to je sve. Mislim da s vremena na vrijeme mijenja ime. Zašto pitate?"

Poglavlje peto

Visoko na stjenovitoj izbočini, Električni Fratar nastavio je sjediti na konju koji je polako i bez pritužbi mršavio. Ispod svoje grube pletene kapuljače Fratar je ne trepćući gledao naniže u dolinu, s kojom je imao problem, ali problem je bio nov i užasavajući za Fratra, jer je to bila - Dvojba.

Nikad nije dugo patio od nje, ali kad jest, ona je nagrizala najdublji korijen njegova bića.

Dan je bio vreo; sunce je stajalo na praznom blještavom nebu i polako pržilo sivo kamenje i škrtu, sasušenu travu. Ništa se nije pomicalo, čak ni Fratar. Ali čudne stvari počele su mu cvrčati u mozgu, kao što se događalo s vremena na vrijeme kad bi neka informacija dobila pogrešnu adresu prolazeći njegovim ulaznim bufferom.

No tada je Fratar počeo vjerovati, u početku ćudljivo i nervozno, ali onda s velikim sažižućim bijelim plamenom vjere koji je počistio sva prethodna vjerovanja, uključujući i ono zbilja glupo da je dolina ružičasta, da će se negdje dolje u dolini, na oko kilometar od mjesta gdje je on sjedio, uskoro otvoriti tajanstvena vrata u čudan i dalek svijet, vrata kroz koja bi on mogao ući. Zapanjujuća zamisao.

Što još više zapanjuje, međutim, u ovom jednom slučaju on je bio potpuno u pravu.

Konj je osjetio da se nešto sprema.

Naćulio je uši i blago protresao glavom. Upao je u neku vrstu transa gledajući toliko dugo u istu skupinu stijena, i bio je na rubu toga da i sam povjeruje da su ružičaste. Malo jače je protresao glavom.

Lagan trzaj uzda, i Fratrovo podbadanje petama, i krenuli su, pažljivo birajući put za spuštanje niz stjenovitu padinu. Bilo se teško spuštati. Većinom je padina bila od labava škriljca - labavog smeđeg i sivog škriljca, uz poneku smeđu i zelenu biljku koja se s naporom održavala u životu. Fratar je to primijetio bez nelagode. Bio je to sad stariji, mudriji Fratar, koji je djetinjaste stvari ostavio iza sebe. Ružičaste doline, hermafroditni stolovi, to su bile prirodne faze kroz koje se mora proći na putu do pravog prosvjetljenja.

Sunce ih je pržilo. Fratar je obrisao znoj i prašinu sa svog lica i zastao, naslanjajući se naprijed na vrat konja. Pogledao je kroz toplinsku izmaglicu na veliku kamenu izbočinu koja je stršila iz dna doline. Tamo, iza te izbočine, bilo je mjesto gdje je Fratar smatrao, bolje reći strastveno vjerovao do srži svog bića, da će se pojaviti vrata. Pokušao se usredotočiti na to, ali detalji prizora su zbunjujuće plivali u vrućem zraku koji se dizao.

Kad je sjeo natrag u sedlo, i taman htio podbosti konja dalje, najednom je primijetio jednu dosta čudnu stvar.

Na ravnom zidu obližnje stijene, toliko blizu da se Fratar iznenadio što to nije prije primijetio, bila je velika slika. Bila je grubo nacrtana, premda ne bez stanovitog elegantnog stila u potezima, i izgledala je veoma staro, možda čak i veoma, veoma staro. Boja je bila izblijedjela, napukla i zguljena, i bilo je teško jasno razaznati što je na slici. Fratar joj se približio. Činilo se da je to primitivna scena lova.

Grupa purpurnih, mnogoudih stvorova očito je predstavljala lovce. Nosili su grubo izrađena koplja, i gonili veliko rogato i oklopljeno stvorenje, koje je, čini se, već bilo ranjeno tijekom lova. Boje su sad bile toliko blijede da skoro nisu postojale. U stvari, jedino što se moglo jasno vidjeti bili su bijeli zubi lovaca, koji su blistali bjelinom čiji je sjaj bio nepomućen protokom tisuća godina. U stvari su se pred time mogli postidjeti i Fratrovi zubi, a očistio ih je toga jutra.

Fratar je viđao takve slike i prije, ali samo na fotografijama ili televiziji, nikad u živo. Obično bi se nalazile u pećinama koje su ih štitile od vremena, inače ne bi opstale.

Fratar je pažljivije pogledao neposrednu okolicu stijene i primijetio da je, premda nije bila baš u pećini, ipak bila pokrivena izbočinom iznad sebe i dobro zaštićena od vjetra i kiše. Ipak je bilo čudno da je toliko potrajala. Još čudnije je što izgleda nije bila otkrivena. One pećinske slike kojih je bilo, bile su sve čuvene i prepoznatljive, ali ovu nikad prije nije vidio.

Možda je to bio bitan i povijesni nalaz. Možda bi, ukoliko se vrati u grad i objavi svoje otkriće, bio dočekan dobrodošlicom, dobio novu matičnu ploču i pustili bi ga da vjeruje -da vjeruje - vjeruje u što? Zastao je, trepnuo, i zatresao glavom da iščisti trenutnu sistemsku pogrešku.

Sabrao se.

Vjerovao je u vrata. Mora naći ta vrata. Vrata su bila put do ... do ...

Ta Vrata bila su Put.

Dobro. Velika slova uvijek su najbolji način za rješavanje stvari na koje nemaš dobar odgovor.

Žustro je povukao glavu konja na drugu stranu i pognao ga dalje i niže. Nakon još nekoliko minuta vješta manevriranja stigli su do dna doline, i na tren ga je smelo što je otkrio da je fini gornji sloj prašine koji se slegao na smeđoj ispucanoj zemlji zbilja bio vrlo blijede smeđkastoružičaste boje, naročito na obalama spore pruge blata koja je bila sve što je u sušnoj sezoni preostalo od rijeke koja je tekla dolinom kad bi kiše došle. Sjahao je i sagnuo se da pokupi malo ružičaste prašine i pusti je da mu curi kroz prste. Bila je veoma sitna i meka i osjećaj na njegovoj koži bio je ugodan. Bila je iste boje, možda malo bljeđa.

Konj ga je gledao. Shvatio je, možda malo zakašnjelo, da konj mora biti krajnje žedan. I on je bio krajnje žedan, ali pokušao je skrenuti misli s toga. Skinuo je bocu s vodom sa sedla. Bila je patetično lagana. Odvrnuo je čep i potegao jedan jedini gutljaj. Onda je ulio malo u svoju skupljenu šaku i ponudio to konju, koji je posrkao pohlepno i brzo.

Konj ga je opet pogledao.

Fratar je tužno odmahnuo glavom, vratio čep na bocu i stavio je natrag. Znao je, u onom malom dijelu svog uma gdje je držao činjenične i logične informacije, da voda neće potrajati još dugo, a da, bez nje, neće ni oni. Samo ga je njegova Vjera držala da ide dalje, trenutno njegova Vjera u Vrata.

Otresao je ružičastu prašinu sa svoje grube halje, a onda stajao gledajući u stjenovitu izbočinu, udaljenu ni stotinu metara. Sad ju je gledao ne bez blage, male bojazni. Premda je glavnina njegova uma bila čvrsta u svojoj vječnoj i nepokolebljivoj Vjeri da će Vrata biti iza izbočine, i da će Vrata biti Put, ipak se mali dio njegova mozga koji je znao za bocu s vodom nije mogao ne sjetiti prošlih razočaranja i izreći vrlo tihu, ali ometajuću primjedbu o oprezu.

Ukoliko odabere ne otići i ne vidjeti Vrata, može nastaviti vječno vjerovati u njih. Bila bi to zvijezda vodilja njegova života (ono malo što ga je

ostalo, rekao je dio njegova mozga koji je znao za bocu s vodom).

Ukoliko pak ode pokloniti se Vratima, a njih ne bude tamo ... što onda?

Konj je nestrpljivo zanjištao.

Odgovor je, naravno, bio veoma jednostavan. Imao je cijelu jednu ploču kola za rješavanje tog problema; u stvari, to je bila sama srž njegove funkcije. Nastavit će vjerovati u njih bez obzira kakvima se činjenice ispostave, jer što bi drugo bio smisao Vjere?

Ta Vrata bi još uvijek bila tamo, čak i kad vrata ne bi bilo.

Sabrao se. Vrata će biti tamo, i on sad mora otići do njih, jer Vrata su Put.

Umjesto da zajaše konja, poveo ga je. Sad je Put bio sasvim blizu, i on treba ponizno doći.

Hodao je, hrabar i uspravan, svečanom sporošću. Prišao je izbočini stijene. Stigao je do nje. Obišao je. Pogledao je.

I Vrata su bila tamo.

Konj je, treba reći, bio itekako iznenađen.

Fratar je pao na koljena zapanjeno i zbunjeno. Toliko se pripremio za podnošenje razočaranja koje ga je obično išlo da, premda to nikad ne bi mogao priznati, za ovo uopće nije bio spreman. Zurio je u Vrata u čistoj, praznoj sistemskoj pogrešci.

Bila su to vrata kakva nikad prije nije vidio. Sva vrata koja je znao bila su velika i ojačana čelikom, zbog svih videorekordera i perilica koji se drže iza njih, plus naravno svih skupocjenih Električnih Fratara koji su potrebni da u sve to vjeruju. Ova su bila jednostavna, drvena i mala, otprilike njegove veličine. Vrata veličine Fratra, obojena u bijelo, sa samo jednom, blago uobljenom mjedenom kvakom nešto niže od polovice s jedne strane. Bila su smještena u stijeni, bez ikakva objašnjenja porijekla ili svrhe.

Jedva znajući kako se uopće usudio, jadni osupnuti Fratar osovio se na noge i, vodeći konja, nervozno krenuo prema njima. Ispružio je ruku i dodirnuo ih. Bio je toliko osupnut kad se nije začuo nikakav alarm da je odskočio unatrag. Ponovo ih je dodirnuo, ovaj put čvršće.

Pustio je da mu se ruka polako spusti na kvaku - opet, nije bilo alarma. Čekao je da bude siguran, a onda ju je okrenuo, veoma, veoma nježno. Osjetio je otpuštanje mehanizma. Zaustavio je dah. Ništa. Povukao je vrata prema sebi, i išla su lako. Pogledao je unutra, ali unutrašnjost je bila mračna naspram pustinjskoga sunca vani i nije mogao ništa vidjeti. Konačno, skoro mrtav od čuđenja, ušao je, vukući konja za sobom.

Nekoliko minuta kasnije, lik koji je sjedio zaklonjen obližnjom izbočinom stijene završio je s utrljavanjem prašine na svoje lice, ustao, protegnuo udove i krenuo natrag prema vratima, usput otresajući svoju odjeću.

Poglavlje šesto

"U Xanaduu nekoć Kublaj reče

Da se blistav dvor užitka diže:"

Čitatelj je očito pripadao onoj školi koja smatra da se ozbiljnost ili veličina pjesme najbolje prenosi kad ju se pročita glupim glasom. Navaljivao je i obrušavao se na riječi dok se nije činilo da one bježe u zaklon.

"Gdje Alfa, sveta rijeka, teče

Kroz spilje od mjera ljudskih veće

I k mračnom moru stiže."

Richard se opustio na svom stolcu. Riječi su mu bile veoma, veoma poznate, kao što nisu mogle ne biti svakomu tko je studirao engleski na koledžu St. Cedd, i lako su mu ulazile u um.

Povezanost koledža s Coleridgeom bila je shvaćana vrlo ozbiljno, i pored njegove dobro poznate sklonosti prema stanovitim rekreacijskim farmakološkim proizvodima pod utjecajem kojih je ovo, njegovo najveće djelo, bilo napisano u snu.

Cijeli rukopis bio je smješten na sigurno u knjižnici koledža, i iz njega samoga se, u redovnim prigodama Coleridgeovih večeri, čitala pjesma.

"Deset milja zemlje, što bjaše plodna sva,

On opasa zidom, vijencem tornjeva:

Vrtova je sjajnih bilo, žubor-potoka,

Rascvalih stabala punih mirisa;

Oko sunčanih travnih otoka

Prastarih šuma i zelenih visa."

Richard se zapitao koliko će to potrajati. Pogledao je u stranu na svog bivšeg predstojnika katedre engleskoga i bio zabrinut stamenom svrhovitošću njegova čitačkog stava. Zapijevajući glas ga je u početku iritirao, ali nakon nekog vremena ga je počeo uljuljkivati, i promatrao je rječicu voska koja je curila preko ruba svijeće koja je dogorijevala i bacala treperavo svjetlo na ostatke večere.

"Ali oh! taj ponor čudesni bez dna

K brdu je nagnut punom vita cedra!

Divljeg li mjesta! Sveta, čarobna,

Ko uvijek pod Lunom kada bez sna

Za demonskim dragim jeca žena jedra."

Male količine klareta koje si je dopustio tijekom obroka toplo su mu tekle žilama, i uskoro je njegov um počeo lutati i, potaknut Regovim pitanjem tijekom večere, zapitao se što je bilo s njegovim ... je li prijatelj pravi izraz? Činio se više kao slijed neobičnih događaja nego osoba. Zamisao da je on imao prijatelje kao takve bila je ne toliko nevjerojatna, koliko neslaganje koncepata, poput zamisli da je Sueska kriza skoknula po krafne.

Svlad Cjelli. Popularno zvan Dirk, premda, opet, "popularno" nije bilo baš točno. Ozloglašen, svakako; tražen, neprekidno predmet nagađanja, i to je bilo točno. Ali popularan? Samo u smislu da bi ozbiljna nesreća na cesti mogla biti popularna - svi uspore da je bolje pogledaju, ali nitko se neće približiti plamenu. Nečuven je bilo bliže. Svlad Cjelli, nečuveno poznat kao Dirk.

Bio je okrugliji od uobičajena studenta i nosio je više šešira. To jest, postojao je samo jedan šešir koji je imao naviku nositi, ali ga je nosio strašću koja se kod mladih ljudi rijetko viđa. Šešir je bio tamnocrven i okrugao, s veoma ravnim obodom, i kretao se kao da je izbalansiran polugama, koje se brinu za savršenu vodoravnost u svakom trenu, bez obzira kako njegov vlasnik

pomicao glavu. Predstavljao bi elegantan ures, moderan, lijepo oblikovan i pristao, da je bio na stolnoj lampi, ali inače ne.

Ljudi su gravitirali prema njemu, privučeni pričama koje je on poricao, ali nikad nije bilo u potpunosti jasno što bi osim njegovih poricanja uopće mogao biti izvor tih priča.

Priče su se ticale psihičkih moći koje je on navodno naslijedio od majčine strane obitelji koja je, tvrdio je on, živjela u pametnijem dijelu Transilvanije. To jest, on nije uopće iznosio takve tvrdnje, i govorio je da su to potpuno apsurdne gluposti. Izričito je poricao da su u njegovoj obitelji bilo kakvi šišmiši i prijetio je da će tužiti svakog tko prepričava takve zlobne izmišljotine, ali je ipak stalno nosio velik i dug kožni kaput, i imao je u svojoj sobi jednu od onih naprava koje navodno liječe bolove u leđima ako naglavce visite s njih. Dopuštao bi da ga ljudi zatiču kako visi s te naprave u najrazličitijim čudnim dobima dana, i još više noći, najviše da bi mogao žustro poricati da je to uopće bitno.

Putem ingenioznog niza strateški upotrijebljenih poricanja krajnje uzbudljivih i egzotičnih stvari, bio je u stanju stvoriti mit da je on proročanski, mistički, telepatski, okultni, vidoviti, psihosasni šišmiš vampir.

Što je "psihosasni" značilo?

On sam je izmislio tu riječ i žustro je poricao da ona ima bilo kakvo značenje.

"Iz ponora tog, gdje vri, pršti prah,

Ko da ču se zemljin moćni dah,

Izvor jak proključa toga časka:

A od brza prigušena praska

Krhotine skoče ..."

Dirk je također bio neprekidno švorc. To će se promijeniti.

Sve je otpočeo njegov cimer, naivan tip po imenu Mander kojeg je, iskreno govoreći, vjerojatno Dirk posebno odabrao baš zbog te naivnosti.

Steve Mander je primijetio da, ako Dirk ode pijan u krevet, priča u snu. Ne samo to, nego su stvari koje bi pričao bile: "Otvaranje trgovinskih putova do mrmlj mrmlj mrmlj bilo je prekretnica za porast carstva u hrrk krhm mrmlj. Obrazloži."

"... ko krupa kad grune,

U' zrnje s pljevom pod mlatom kad sune:"

Prvi put kad se to dogodilo, Steve Mander uspravio se u krevetu. To je bilo neposredno pred kolokvije na drugoj godini, a ono što je Dirk upravo rekao, ili zapravo promrmljao, zvučalo je upravo kao veoma vjerojatno pitanje na pismenom iz povijesti ekonomije.

Mander je tiho ustao, prišao Dirkovu krevetu i slušao vrlo pomno, ali osim nekoliko potpuno nevezanih promrmljanih riječi o Schleswig-Holsteinu i Francusko-pruskom ratu, od kojih je ove druge Dirk uglavnom izrekao u svoj jastuk, nije doznao ništa više.

Novosti su se, međutim, proširile - tiho, diskretno i poput šumskog požara.

"Između liti razigranih, željna tijeka,

Uvis se prope sveta rijeka."

Sljedeći je mjesec Dirk stalno bio čašćavan večerama i pićem u nadi da će te noći veoma čvrsto spavati i u snu izgovoriti još nekoliko ispitnih pitanja. Za divno čudo, činilo se da, što je hrana bolja i berba vina kojim ga napiju probranija, to manje ima sklonost spavati s licem prema jastuku.

Njegova shema, stoga, bila je da iskoristi svoj navodni dar bez da ikad ustvrdi da ga ima. U stvari je reagirao na priče o svojim navodnim moćima s otvorenom nevjericom, pa čak i neprijateljstvom.

"Vijugajući milja pet, zapletena sva,

Kroz šumu i dol sveta rijeka teče.

U ocean beživotni sa hukom se surva.

Iz buka Kublaj začu u taj sat

Predačke glase gdje proriču rat."

Dirk je također, poricao je, čuo glasove. Ponekad bi u snu pjevušio melodije koje bi dva tjedna kasnije postale hit za nekoga. Što zbilja nije bilo teško organizirati.

U stvari, uvijek bi obavio samo goli minimum istraživanja neophodna za podržavanje takvih mitova. Bio je lijen, i u osnovi je ono što je on radio bilo dopuštanje gorljivoj naivnosti drugih da obavi njegov posao. Lijenost je bila temeljna - da su njegovi navodni natprirodni podvizi bili detaljni i precizni, ljudi bi mogli postati sumnjičavi i potražiti druga objašnjenja. S druge strane, što su neodređenija i dvosmislenija njegova predviđanja bila, to bi željnije mašta drugih ljudi zapunila procjep vjerojatnosti.

Dirk nikad nije mnogo izvukao iz toga - bar se činilo da nije. U stvari, korist za njega, kao studenta, što je stalno jeo i pio na tuđi račun bila je znatnija nego što bi bilo tko očekivao, ukoliko ne sjedne i izračuna sve iznose.

A naravno, on nikad nije tvrdio - štoviše, aktivno je *poricao* - da je bilo što od toga čak i blizu istini.

Bio je stoga u pravom položaju da izvede veoma finu i ugodnu malu prijevaru u vrijeme završnih ispita.

"Osjen dvora sa visina

Na valima dolje pliva;

iz izvora i pećina

Stopljena se glazba sliva,

To čudo umlja izreći se ne da:

Sunčan dvor užitka nad liticom leda!"

"Dobri Bože ...!" Reg kao da se najednom probudio iz laganog drijemeža u koji je polako utonuo pod utjecajem vina i čitanja, i pogledao oko sebe s prazno iznenađenim izrazom, ali ništa se nije promijenilo. Coleridgeove riječi odzvanjale su toplom i zadovoljnom tišinom koja se nadvila nad veliku dvoranu. Nakon još jednog brzog mrštenja, Reg se smjestio u još jedan drijemež, ali ovaj put malo pozorniji.

"Djevicu s cimbalom

Vidjeh u utvari:

Abesinka ta pristala

U glazbalo udarala

Pjevajući o Abori."

Dirk je popustio pod nagovorom da pruži, pod hipnozom, čvrste prognoze koja će pitanja biti postavljena na ispitu tog ljeta.

On sam je prvi usadio tu ideju objašnjavajući točno kakvu stvar on ne bi nikad, ni pod kojim okolnostima, bio spreman učiniti, premda bi na mnogo načina to volio, samo da ima šansu dokazati da ne postoje njegove navodne i žestoko zanijekane sposobnosti.

I, na tim pažljivo pripremljenim osnovama, konačno se suglasio - samo zato što će to za sva vremena okončati cijelu tu glupu - stravično, neizdrživo glupu - stvar. Iznijet će svoja predviđanja pomoću automatskoga pisanja pod odgovarajućim nadzorom, a ona će onda biti zapečaćena u omotnicu i ostaviti u banci do ispita.

Onda će biti otvorena i vidjet će se koliko su precizna bila poslije ispita.

Nuđeno mu je, što nije iznenađujuće, znatno mito od strane znatnoga broja ljudi da im dopusti vidjeti predviđanja koja je zapisao, ali on je bio apsolutno šokiran tom zamisli. To bi, rekao je, bilo nepošteno ...

"Kad bih mogo u svom duhu

Pjev joj oživit, zvuka sklad,

U sreći bih danoj sluhu

Tom glazbom čestom bio rad

Sunčan dvor sazdati!

Iliti od leda!

Da dvor u zraku dalek sja!"

Tada je, nedugo zatim, Dirk dopustio da bude viđen po gradu s prilično zbunjenim i sumornim izrazom lica. U početku je odmahivao rukom na pitanja što ga to muči, ali je konačno izustio da se njegova majka mora podvrgnuti nekim izuzetno skupim zubarskim intervencijama koje, iz razloga koje je on odbijao raspravljati, mora obaviti kod privatnoga zubara, samo što novca nije bilo.

Nadalje, put naniže od prihvaćanja donacija za navodne medicinske troškove njegove majke u zamjenu za brz pogled na njegova pisana predviđanja ispita pokazao se dovoljno strmim i dobro podmazanim, te je mogao kliznuti na njega uz minimum napora.

Tad se nadalje ispostavilo da je jedini zubar koji može izvesti tu tajanstvenu stomatološku intervenciju jedan istočnoeuropski kirurg koji sad živi u Malibuu, i kao posljedica toga bilo je neophodno znatno podići iznose donacija.

Još uvijek je on negirao, naravno, da su njegove sposobnosti sve što se tvrdilo da jesu, u stvari je negirao da uopće postoje, i inzistirao da se on ne bi uopće upuštao u cijelu stvar kad to ne bi bilo zato da se ona pokaže netočnom - a također, budući da se činilo da drugi ljudi, sami riskirajući, imaju u njegove sposobnosti vjeru koju on sam nema, bio je sretan što im može udovoljiti time da im dopusti da plate za operaciju njegove svetice od majke.

Ta je situacija po njega mogla završiti samo dobro.

Ili je on tako mislio.

"I tko bi čuo, misleći da gleda,

Kriknuo bi: Gle ga! Gle ga!

Od plamna oko srce preda!"

Ispitna pitanja koja je Dirk naveo pod hipnozom, putem automatskog pisanja, u stvari je prikupio jednostavno obavljajući minimum istraživanja koje bi poduzeo svaki student koji izlazi na ispit, proučavajući zadatke s prethodnih ispita i gledajući kakvi se uzorci, ako ih ima, pojavljuju, i inteligentno nagađajući što bi moglo biti sljedeće. Bio je prilično siguran da će postići (kao što bi i svatko drugi postigao) postotak uspjeha dostatno visok da zadovolji naivne, a dovoljno nizak da bi cijela stvar izgledala savršeno nedužno.

Kao što je i bila.

Ono što ga je sasvim razotkrilo, i uzrokovalo gužvu koja je završila tako da je on odveden iz Cambridgea u Crnoj Marici, bila je činjenica da su sva ispitna pitanja koja je prodao bila potpuno ista kao i pitanja koja su zbilja postavljena.

Točno. Od riječi do riječi. Do zadnjeg zareza.

"Triput ga ukrug obać valja

Da od straha oči ne obrva san,

Jer je mednom rosom pitan

I dojen mlijekom iz Raja ..."

I to je, osim pomame senzacionalnih novinskih izvještaja koji su ga razotkrivali kao varalicu, a onda ga rastrubljivali kao pravu stvar da bi mogli okrenuti još jedan krug razotkrivanja njega kao varalice, a onda protrubljivanja kao prave stvari, dok im to nije dojadilo pa su našli mučiti jednog lijepog

sočnog igrača biljara, bilo to.

U godinama koje su prošle od tada Richard je nailazio na Dirka s vremena na vrijeme i obično bio pozdravljen onim opreznim poluosmijehom koji želi znati misliš li da ti je dužan novce prije nego što se rascvjeta u onaj koji se nada da ćeš mu ih posuditi. Dirkove redovne promjene imena nagovještavale su Richardu da nije jedini koji dobiva takav tretman.

Osjetio je ubod tuge što je netko, tko se činio toliko sjajno živim unutar uskih granica sveučilišne zajednice, toliko izblijedio na svjetlu običnog dana. I zapitao se zašto je Reg tako pitao za njega, odjednom i iz vedra neba, na način koji se činio i previše usputnim i nonšalantnim.

Opet je pogledao oko sebe, na susjeda Rega koji je blago hrkao; na malu Sarah koja je bila zanesena u nijemoj koncentraciji; na veliku dvoranu obasjanu skrivenim treperavim svjetlom; na portrete starih premijera i pjesnika obješene visoko u tami s tek ponekim odsjajem svjetlosti svijeća koji se odražava od njihovih zuba; na predstojnika katedre engleskoga kako stoji i čita svojim glasom za čitanje poezije; na knjigu "Kublaj-kana" koju je predstojnik engleske katedre držao u svojim rukama; i konačno, nekoliko puta, na svoj sat.

Glas je nastavio, čitajući drugi, i mnogo čudniji, dio pjesme ...

Poglavlje sedmo

Bila je to večer zadnjega dana života Gordona Waya, i on se pitao hoće li kiša pričekati da prođe vikend. Na prognozi su rekli promjenljivo - maglovita noć popraćena vedrim, ali prohladnim danima u petak i subotu s možda nekoliko mjestimičnih pljuskova pred kraj nedjelje kad će svi kretati natrag u grad.

Svi, naime, osim Gordona Waya.

Vremenska prognoza nije to spominjala, naravno, nije to bio posao vremenske prognoze, ali i njegov horoskop je prilično pogrešno nagovještavao. Spominjao je neuobičajenu količinu planetarne aktivnosti u njegovu znaku i pozivao ga da razluči između onoga što misli da želi i onoga što mu zbilja treba, i predlagao mu da se uhvati u koštac s emotivnim ili poslovnim problemima odlučno i u potpunosti iskreno, ali je neobjašnjivo propustio spomenuti mu da će on biti mrtav prije nego što dan završi.

Skrenuo je s ceste blizu Cambridgea i zastao na maloj benzinskoj postaji da uzme benzin, te je stajao na tren, završavajući poziv na svom telefonu u autu.

"Dobro, čuj, zvat ću te sutra", rekao je, "ili možda kasnije noćas. Ili ti nazovi mene. Trebao bih biti u vikendici za pola sata. Da, znam koliko ti je projekt bitan. Dobro, znam koliko je bitan, točka. Ti to hoćeš, ja to hoću. Naravno da hoću. I ne kažem da ga nećemo nastaviti podržavati. Samo govorim da je skup i da trebamo cijelu stvar razmotriti odlučno i u potpunosti iskreno. Čuj, zašto ti ne bi došla ovamo do vikendice, pa možemo popričati o tome. Dobro, aha, da, znam. Razumijem. Pa, razmisli o tome, Kate. Još ćemo pričati. Bok." Prekinuo je vezu i na tren ostao sjediti u autu.

Bio je to veliki auto. Bio je to veliki srebrnosivi mercedes od one vrste koju koriste u reklamama, i to ne samo u reklamama za mercedes. Gordon Way, Susanin brat, poslodavac Richarda MacDuffa, bio je bogat čovjek, osnivač i vlasnik tvrtke WayForward Technologies II. WayForward Technologies kao takva je naravno propala, iz uobičajenih razloga, odnoseći cijelo njegovo prvo bogatstvo sa sobom.

Srećom, uspio je zaraditi još jedno.

"Uobičajeni razlog" bio je da je on bio u poslu s kompjutorsklm hardwareom kad su svakom dvanaestogodišnjaku u zemlji najednom dosadile kutije koje kažu bing. Njegovo drugo bogatstvo je umjesto toga bilo zarađeno na softwareu. Kao rezultat dva velika software proizvoda, od kojih je jedan bio Anthem (onaj drugi, mnogo profitabilniji, nikad nije ugledao svjetlost dana), WFT-II bila je jedina britanska tvrtka za software koja se mogla spomenuti u istoj rečenici s takvim američkim tvrtkama kao što su Microsoft ili Lotus. Rečenica bi vjerojatno išla nešto kao: "WayForward Technologies, za razliku od velikih američkih tvrtki poput Microsofta ili Lotusa ...", ali i to je bilo nešto za početak. WayForward je bila tu negdje. A on je bio njen vlasnik.

Gurnuo je vrpcu u prorez na stereo-konzoli. Prihvatila ga je s mekanim i ugodnim škljocajem, i trenutak-dva kasnije Ravelov Bolero vinuo se iz osam savršeno usklađenih zvučnika s fino ispletenim rešetkastim mat crnim maskama. Stereo je bio toliko gladak i prostran da si mogao skoro osjetiti cijelo klizalište. Lagano je lupkao prstima po podstavljenu rubu volana. Pogledao je na ploču s instrumentima. Ukusno osvijetljene brojke i mala, besprijekorna svjetla bila su izložena njegovu pogledu. Nakon nekog vremena, najednom je shvatio da je to samoposlužna postaja i izašao napuniti rezervoar.

To je potrajalo minutu-dvije. Stajao je stišćući crijevo za punjenje, cupkajući nogama na hladnom noćnom zraku, a onda otišao do maloga zamazanog kioska, platio benzin, sjetio se kupiti nekoliko karata lokalnih putova, a onda stajao čavrljajući zaneseno s blagajnikom o smjerovima kojima će kompjutorska industrija vjerojatno krenuti iduće godine, nagovještavajući da će paralelno procesiranje biti ključno za zbilja intuitivan software za produktivnost, ali je također izrazio jake sumnje da će istraživanje umjetne inteligencije *per se*, naročito istraživanje umjetne inteligencije zasnovano na jeziku Prolog, zbilja dovesti do bilo kakvih ozbiljnih komercijalno isplativih proizvoda u doglednoj budućnosti, barem što se tiče okruženja uredskih desktopa, što je bila tema koja blagajnika nije ni najmanje fascinirala.

"Taj tip je baš volio govoriti", reći će kasnije policiji. "Čovječe, mogao sam otići na zahod na deset minuta i on bi sve to ispričao blagajni. Da sam ostao petnaest minuta i blagajna bi pobjegla. Da, siguran sam da je to on", dodao je kad su mu pokazali sliku Gordona Waya. "Samo nisam bio siguran u

početku, jer na ovoj slici su mu usta zatvorena."

"I apsolutno ste sigurni da niste vidjeli ništa drugo što bi bilo sumnjivo?" ustrajao je policajac. "Ništa što bi vam bilo neobično na bilo koji način?"

"Ne, kao što sam rekao, bio je to samo običan kupac u jednoj običnoj noći, kao i u svakoj drugoj noći."

Policajac ga je prazno pogledao. "Čisto da razjasnimo," nastavio je govoriti, "kad bih ja najednom napravio ovo ..." - najednom je pogledao u križ, izbacio jezik iz kuta usana i počeo skakati gore-dolje držeći prste u ušima — "biste li bilo što zapazili u vezi s tim?"

"Ovaj, da, bih", rekao je blagajnik, odmičući se nervozno. "Pomislio bih da ste kompletno sišli s uma."

"Dobro je", rekao je policajac odlažući svoju bilježnicu. "Stvar je u tome da različiti ljudi ponekad imaju različite ideje o tome što 'čudno' znači, gospodine. Ako je prošla noć bila obična kao i svaka druga, onda sam ja bubuljica na stražnjici strine markiza od Queensburyja. Trebat će nam vaša izjava kasnije, gospodine. Hvala vam što ste nam posvetili svoje vrijeme."

To se sve tek trebalo odigrati.

Te večeri, Gordon je spremio karte u džep i krenuo natrag prema svom autu. Stojeći pod svjetlima u magli, auto se osuo finim kapljicama mat vlage, i izgledao je - pa, izgledao je kao krajnje skupocjen Mercedes-Benz. Gordon je uhvatio sebe, samo na milisekundu, kako želi imati tako nešto, ali se sad već izvještio u odaginjanju tog toka misli, koji bi se samo vrtio u krugovima i ostavio ga potištena i zbunjena.

Potapšao je auto na vlasnički način a onda, hodajući oko njega, primijetio da prtljažnik nije dobro zatvoren i gurnuo ga dolje. Zatvorio se sa *zdravim* snažnim udarcem. Pa, to je sve to i činilo vrijednim, zar ne? Zdrav snažan udarac poput ovoga. Staromodne vrijednosti kvalitete i dobre izrade. Pomislio je na tucet stvari o kojima mora popričati sa Susan i sjeo natrag u auto, pritiskajući automatsko nazivanje na telefonu čim su kola ponovo počela presti na putu.

"... pa ako želite ostaviti poruku, ja ću vam se javiti čim bude moguće.

Možda."

Biiip.

"Oh, Susan, bok, Gordon je", rekao je, uglavljujući nespretno telefon na rame. "Baš sam na putu do vikendice. Sad je, ovaj, četvrtak navečer, i trenutno je, ovaj, 8:47. Malo je magle na putu. Čuj, oni ljudi iz SAD mi dolaze ovaj vikend da protresemo distribuciju Anthema 2.00, sređivanje promoviranja, sve te stvari i, čuj, znaš da te ne volim pitati ovakve stvari, ali znaš da ih svejedno ipak pitam, pa evo.

Samo trebam znati radi li Richard na tome. Mislim zbilja radi na tome. Mogu ga pitati, i on kaže: Svakako, to ide, ali polovicu vremena - sranje, taj kamion je baš imao jaka svjetla, nijedan od tih pizduna u kamionima nikad ne obori svjetla kako treba, čudo je da nisam završio mrtav u jarku, to bi baš bilo nešto, je li, ostaviti svoje čuvene zadnje riječi na nečijoj telefonskoj sekretarici, nema razloga zašto ti kamioni ne bi imali automatski aktivirane sklopke za obaranje svjetala. Čuj, možeš li mi zabilježiti da treba reći Susan - ne tebi, naravno, tajnici u uredu - reći joj da pošalje pismo od mene onom tipu u Ministarstvu okoliša i kaže mi možemo dati tehnologiju ako on osigura pravnu podlogu? To je za javno dobro, a ionako mi je on dužan uslugu plus kad već imaš CBE možeš malo i nekog šutnuti u guzicu. Vidi se da sam cijeli tjedan razgovarao s Amerikancima.

To me podsjeća, Bože, nadam se da sam se sjetio spakirati sačmarice. Što je tim Amerikancima da su uvijek toliko ludi za pucanjem u moje zečeve? Kupio sam im neke karte u nadi da ću ih moći uvjeriti da odu na duge zdrave šetnje i skrenuti im misli s pucanja u zečeve. Zbilja mi je baš žao jadnih stvorenja. Mislim da bih trebao staviti jedan od onih znakova na travnjak kad Amerikanci dolaze, znaš, kao što imaju na Beverly Hillsu, s natpisom 'Pazi, naoružani smo'.

Daj zabilježi za Susan, molim te, da nabavi znak 'Pazi, naoružani smo' s oštrim šiljkom dolje na pravoj visini da ga zečevi vide. To je tajnica Susan u uredu, ne ti, naravno.

Gdje sam stao?

Ah da. Richard i Anthem 2.00. Susan, ta stvar mora biti na beta testiranju za dva tjedna. On mi kaže da je odlično. Ali svaki put kad ga vidim ima sliku

kauča kako se vrti na ekranu svog kompjutora. On kaže da je to jako bitan koncept, ali ja vidim samo pokućstvo. Ljudi koji hoće da računi njihove tvrtke pjevaju ne žele kupiti kauč koji se okreće. Niti mislim da bi on u ovom trenutku trebao pretvarati erozijske statistike Himalaje u kvartete za flautu.

A što se tiče onog što Kate radi, pa, Susan, ne mogu sakriti činjenicu da me brinu plaće i kompjutorsko vrijeme koje to troši. Možda je to dugoročno istraživanje i razvoj, ali postoji i mogućnost, samo mogućnost, kažem, ali svejedno mogućnost koju mislim da smo sami sebi dužni procijeniti i istražiti, da je to totalno ništa. Čudno, čuje se nešto iz prtljažnika, a mislio sam da sam ga maloprije dobro zatvorio.

U svakom slučaju, glavno je ovo s Richardom. I stvar je u tome da postoji samo jedna osoba koja se nalazi u položaju da može znati obavlja li on posao koji je bitan, ili samo sanjari, a ta jedna osoba si, bojim se, ti, Susan.

Mislim, baš ti, naravno, ne tajnica Susan iz ureda.

Pa možeš li, ne volim te to moliti, zbilja ne volim, možeš li se ti pobrinuti za njega? Učiniti da shvati koliko je to bitno? Samo se pobrini da on shvati da bi WayForward Technologies trebao biti komercijalni posao koji se širi, a ne pustolovno igralište za tipove koji vole izračunavati stvari. To je problem s tipovima koji vole izračunavati stvari - imaju jednu odličnu ideju koja radi a onda očekuju da ih nastaviš financirati godinama dok oni sjede i izračunavaju topografije svog pupka. Oprosti, moram stati i zatvoriti prtljažnik kako treba. Samo čas."

Odložio je telefon na sjedalo pored sebe, skrenuo na travu kraj ceste, i izišao iz auta. Dok je išao prema prtljažniku, on se otvorio, iz njega se podigao lik, pogodio ga u grudi nabojima iz obje cijevi sačmarice i onda nastavio za svojim poslom.

Zaprepaštenje Gordona Waya što ga je najednom netko upucao i ubio nije bilo ništa prema njegovu zaprepaštenju zbog onoga što se sljedeće dogodilo.

Poglavlje osmo

"Uđi, dragi moj, uđi."

Do vrata Regovih prostorija na koledžu dolazilo se zavojitim drvenim stubama u kutu Drugog dvorišta, koje nisu bile baš dobro osvijetljene, bolje reći bile su savršeno dobro osvijetljene kad bi žarulja radila, ali žarulja nije radila, a vrata su, štoviše, bila zaključana. Reg je imao problema pronaći pravi ključ u zbirci koja je izgledala poput nečeg što bi ninja ratnik u punoj snazi mogao baciti kroz deblo stabla.

Prostorije u starijem dijelu koledža imaju dvostruka vrata, poput zračnih komora i, kao i zračne komore, komplicirano ih je otvoriti. Vanjska vrata su čvrsta ploča hrastovine obojene u sivo, bez ikakvih odlika osim veoma uskog proreza za pisma, i patent-brave za koju je Reg najzad našao ključ.

Otključao ih je i otvorio. Iza njih su bila obična bijela vrata s običnom mjedenom kvakom.

"Uđi, uđi", ponovio je Reg otvarajući ih i pipajući da uključi prekidač svjetla. Na tren je samo zamiruća žeravica u kamenom ognjištu bacala utvarno crvene sjene po sobi, ali je onda električno svjetlo zasjalo i uklonilo čaroliju. Reg je na tren zastao na pragu, čudno napet, kao da želi biti siguran u nešto prije nego što uđe, a onda upao s barem prividnom vedrinom.

Bila je to velika, drvom obložena soba, koju je zbirka otmjeno otrcana pokućstva uspijevala ugodno popuniti. Uz suprotni zid stajao je velik i izgreben stol od mahagonija s debelim ružnim nogama, pretrpan knjigama, fasciklima, mapama i naherenim hrpama papira. Na jednom raščišćenom dijelu stola stajala je, što je Richarda zabavilo primijetiti, stara olupana računaljka.

Blizu njega je bio mali pisaći stol iz razdoblja Regency, koji bi mogao dosta vrijediti da nije toliko izlizan, par elegantnih georgijanskih naslonjača, ogromna viktorijanska polica za knjige, i tako dalje. Bila je to, ukratko, soba jednoga dona. Imala je donove uokvirene karte i grafike na zidovima, izlizani i izblijedjeli donov tepih na podu, i izgledala je kao da se u njoj malo toga promijenilo već desetljećima, što je vjerojatno i bio slučaj jer je jedan don živio u njoj.

Dvoja vrata nalazila su se na obje strane suprotnog zida, i Richard je znao iz prethodnih posjeta da jedna vode u radnu sobu koja je izgledala kao manja i koncentriranija verzija ove sobe - veće hrpa knjiga, više hrpe papira koje su još više prijetile neminovnim padom, pokućstvo koje je, ma koliko antikno i vrijedno, bilo intenzivno obilježeno brojnim krugovima od šalica vreloga čaja i kave, u mnogima od kojih su se još nalazile i same šalice.

Druga vrata vodila su do male i prilično skromno opremljene kuhinje, i zavojitog unutarnjeg stubišta na vrhu kojeg su bile profesorova spavaća soba i kupaonica.

"Pokušaj se raskomotiti na kauču", pozvao ga je Reg, gostoljubivo petljajući okolo. "Ne znam hoće li ti uspjeti. Meni se uvijek činilo da je ispunjen glavicama zelja i beštekorn." Ozbiljno je pogledao Richarda. "Imaš li ti dobar kauč?" zapitao je.

"Pa, da." Richard se nasmijao. Razvedrilo ga je to luckasto pitanje.

"Oh", rekao je Reg ozbiljno. "Pa, volio bih da mi kažeš gdje si ga nabavio. Imam beskrajne nevolje s njima, baš beskrajne. Cijelog svog života nisam našao niti jedan udoban. Kakav je tebi tvoj?" Naišao je, uz blagu iznenađenost, na srebrni pladanj koji je ostavio vani s kristalnom bocom porta i tri čaše.

"Pa, čudno je da to pitate", odgovorio je Richard. "Nikad nisam sjedio na njemu."

"Vrlo mudar potez," inzistirao je Reg gorljivo, "vrlo, vrlo mudar." Upustio se u pregovore slične ranijima sa svojim kaputom i kapom.

"Nije da ne bih htio", objasnio je Richard. "Samo što je zaglavljen na pola puta na vrlo dugim stubama koje vode do mog stana. Koliko sam ja shvatio, dostavljači su ga donijeli pola puta uz stube, zaglavili ga, okretali ga koliko su mogli, nisu ga mogli pomaći dalje, a onda ustanovili, što je neobično, da ga ne mogu odnijeti ni natrag dolje. Sad, to ne bi trebalo biti moguće."

"Čudno", složio se Reg. "Ja svakako nikad nisam naišao na nepovratnu matematiku koja uključuje kauče. Moglo bi biti novo polje. Jesi li razgovarao s prostornim geometričari-ma?"

"Još bolje od toga. Pozvao sam susjedovog klinca koji je mogao riješiti

Rubikovu kocku za sedamnaest sekundi. On je sjeo na stubu i gledao ga više od sat vremena prije nego što ga je proglasio nepovratno zaglavljenim. Dobro, sad je par godina stariji i otkrio je cure, ali me to zbunilo."

"Samo nastavi, dragi moj, baš me zanima, ali mi prvo reci mogu li te nečim poslužiti. Možda portom? Ili brendijem? Mislim da je porto bolji izbor, punio ga je koledž 1934., jedno od boljih godišta koja se mogu naći, a s druge strane uopće nemam brendija. Ili kava? Možda još malo vina? Imam izvrstan Margaux za koji sam tražio izliku da ga otvorim, premda bi ga naravno trebalo ostaviti otvorenog sat-dva, što ne znači da ne bih mogao ... ne," rekao je žurno, "možda je bolje da večeras ipak preskočimo Margaux."

"Čaj je ono što bi mi najviše prijalo," rekao je Richard, "ako ga imate."

Reg je podigao obrve. "Siguran si?"

"Moram voziti do kuće."

"Doista. Onda ću se trenutak-dva zadržati u kuhinji. Molim te, nastavi, mogu te i od tamo čuti. Nastavi mi pričati o svojem kauču, i u međuvremenu slobodno sjedni na moj. Je li već dugo zaglavljen tamo?"

"Pa, samo oko tri tjedna", odvratio je Richard sjedajući. "Mogao bih ga samo ispiliti i baciti, ali ne mogu povjerovati da ne postoji logično rješenje. A i to me potaklo na razmišljanje - bilo bi zbilja korisno znati prije nego što kupite komad pokućstva može li on uopće proći uz stube ili oko zavoja. Pa sam modelirao problem u tri dimenzije na svom kompjutoru i on kaže da nema načina."

"Kaže što?" doviknuo je Reg preko buke punjenja čajnika.

"Da se ne može izvesti. Pokušao sam izračunati pokrete potrebne da se kauč izvuče, i on kaže da ih nema. Ja sam rekao: 'Što?' a on je rekao da ih nema. Onda sam mu zadao, a to je zbilja misteriozan dio, da izračuna pokrete koji su potrebni da kauč uopće dođe do svog sadašnjeg položaja, a on je rekao da nije mogao dospjeti tamo. Ne bez temeljnog rekonstruiranja zidova. Pa, ili nešto nije u redu s temeljnom strukturom materije mojih zidova ili", dodao je s uzdahom, "nešto nije u redu s programom. Što biste vi pretpostavili?"

"A jesi li oženjen?" dobacio je Reg.

"Što? Oh, shvaćam što mislite. Kauč koji je mjesec dana zaglavljen na stubama. Pa, nisam oženjen kao takav ali, da, postoji jedna određena djevojka kojom nisam oženjen."

"Kakva je? Čime se bavi?"

"Ona je profesionalna čelistica. Moram priznati da je kauč bio predmet povremenih rasprava. U stvari, ona se odselila natrag u svoj stan dok to ne razriješim. Ona, pa ..."

Najednom je bio tužan, i ustao je i potišteno lutao prostorijom i završio ispred ugasle vatre. Malo ju je potaknuo i stavio par dodatnih cjepanica u pokušaju da odagna hladnoću sobe.

"Ona je Gordonova sestra, u stvari", dodao je konačno. "Ali jako su različiti. Nisam siguran da su za nju uopće kompjutori dobra stvar. I ne sviđa joj se pretjerano njegov odnos prema novcu. Mislim da joj to ne zamjeram, u stvari, a ona još ne zna ni polovicu priče."

"Koja je polovica koju ona ne zna?"

Richard je uzdahnuo.

"Pa," rekao je, "to je vezano za projekt koji je prvo učinio software-inkarnaciju tvrtke unosnom. Zvao se Reason, i na svoj je način bio senzacionalan."

"Što je to bilo?"

"Pa, bila je to neka vrsta programa unatrag. Čudno je koliko se najboljih ideja u stvari sastoji od starih ideja okrenutih naopako. Znate, već je postojalo nekoliko napisanih programa koji vam pomažu da dođete do odluke tako što uredno poslože i analiziraju sve relevantne činjenice, tako da onda one prirodno pokazuju prema pravoj odluci. Loša strana toga je što odluka na koju ukazuju sve posložene i analizirane činjenice nije nužno ona koju ste htjeli."

"Daaaa ..." čuo se Regov glas iz kuhinje.

"Pa, Gordonova sjajna ideja bila je napraviti program koji vam dopušta da unaprijed odaberete odluku do koje želite doći, a tek onda mu dajete sve činjenice. Zadatak programa, koji je on bio u stanju izvršiti neopisivom lakoćom, bio je da jednostavno konstruira uvjerljivu seriju koraka koji zvuče

logično i povezuju premisu sa zaključkom.

I moram reći da je radio sjajno. Gordon je bio u stanju kupiti sebi porsche skoro istog dana, unatoč tome što je bio švorc i potpuno beznadežan vozač. Ni njegov bankar nije mu mogao pronaći rupu u rezoniranju. Čak ni kad je Gordon tri tjedna kasnije otpisao auto."

"Bože blagi. A je li se program dobro prodavao?"

"Ne. Nikad nismo prodali niti jedan primjerak."

"Zapanjuješ me. Meni zvuči kao prava dobitna kombinacija."

"I bila je", rekao je Richard oklijevajuće. "Cijeli projekt, sve skupa do zadnje sitnice, otkupio je Pentagon. Ta pogodba je stavila WayForward na veoma čvrste financijske noge. Njene moralne noge, s druge strane, nisu nešto čemu bih ja povjerio nošenje svoje težine. Nedavno sam analizirao mnoge argumente iznesene u prilog projekta 'Ratovi zvijezda' i, ako znate što tražite, način slaganja algoritama je jasno uočljiv.

Toliko da, proučavajući politiku Pentagona tijekom zadnjih par godina, mogu s relativnom sigurnošću ustvrditi da Američka mornarica koristi verziju programa 2.00, dok Ratno zrakoplovstvo iz nekog razloga ima samo beta-pokusnu verziju 1.5. To je vrlo čudno."

"Imate li primjerak?"

"Ne, nikako", rekao je Richard. "Ne bih htio ništa imati s njim. U svakom slučaju, kad je Pentagon otkupio sve, otkupio je sve. Svaku liniju koda, svaku disketu, sve bilježnice. Bilo mi je drago da mu vidim leđa, ako smo ih zbilja vidjeli. Zanimam se svojim projektima."

Ponovo je potaknuo vatru i zapitao se što uopće radi tu kad ima toliko mnogo posla. Gordon mu je stalno za vratom da pripremi novu, super verziju Anthema kako bi mogli iskoristiti prednosti Macintosha II, i dosta je zaostao s tim. A što se tiče predloženog modela za pretvaranje pristižućih podataka o kretanju burzovnog indeksa Dow Jones u MIDI podatke u stvarnom vremenu, to je spomenuo samo iz vica, ali je Gordon, naravno, poludio za tom idejom i inzistirao da se sprovede. I to je trebalo biti spremno ali nije bilo. Najednom je točno znao zašto je tu.

Pa, bila je to ugodna večer, premda nije mogao uočiti zašto je Regu bilo toliko stalo da se vidi s njim. Podigao je neke knjige sa stola. Stol je očito služio i za jedenje jer je, premda su hrpe izgledale kao da su tu već tjednima, odsutnost prašine u njihovoj neposrednoj okolici pokazivala da su nedavno pomicane.

Možda, pomislio je, potreba za prijaznim čavrljanjem s nekim drugačijim može postati hitna kao i bilo koja druga potreba kad živiš u zajednici koja je toliko samosvojna kao što su koledži na Cambridgeu čak i danas. On je simpatičan starac, ali je od večere bilo jasno da mnoge njegove kolege nalaze da su njegove ekscentričnosti prilično masna jednolična prehrana - naročito uz njihove vlastite ekscentričnosti kojima su se također morali baviti. Grizla ga je neka pomisao o Susan, ali na to je bio naviknut. Prolistao je dvije knjige koje je podigao.

Jedna od njih, prilično stara, predstavljala je opis pojave duhova u Borley Rectoryju, duhovima najopsjednutijoj kući u Engleskoj. Hrbat knjige bio je veoma otrcan, a stranice s fotografijama toliko sive i zamućene da se ništa nije moglo razaznati. Za sliku koju je smatrao veoma sretnom (ili falsificiranom) snimkom pojave duha ispostavilo se, kad je pogledao potpis, da je portret autora.

Druga knjiga bila je mnogo novija, i slučajnom podudarnošću bila je vodič po grčkim otocima. Dokono ju je prolistao i iz nje je ispao list papira.

"Earl Grey ili Lapsang Suochong?" zazvao je Reg. "Ili Darjeeling? Ili PG Tips? Sve su samo filtar-vrećice, bojim se. A nijedna nije baš svježa."

"Darjeeling je sasvim dobar", odgovorio je Richard, saginjući se da pokupi papirić.

"Mlijeka?"

"Da, molim.”

"Jednu kockicu ili dvije?"

"Jednu, molim."

Richard je ubacio list papira natrag u knjigu, primjećujući pritom da je na njemu bila žurno naškrabana bilješka. Bilješka je glasila, što je bilo čudno:

"Pogledajte ovu običnu srebrnu soljenku. Pogledajte ovu običnu kapu."

"Šećera?"

"Ovaj, što?" rekao je Richard zatečeno. Žurno je vratio knjigu na hrpu.

"Samo moja mala šala", rekao je Reg veselo, "da provjerim slušaju li me ljudi." Izišao je nasmijan iz kuhinje noseći mali pladanj s dvije šalice, koji je najednom bacio na pod. Čaj se prolio po tepihu. Jedna od šalica se razbila, a druga otkotrljala pod stol. Reg se naslonio na dovratak, zureći blijedog lica u prazno.

Zamrznuti trenutak vremena je nijemo proklizao dok je Richard bio previše osupnut da reagira, a onda je nespretno priskočio pomoći. Ali starac se već ispričavao i nudio da mu skuha drugu šalicu. Richard mu je pomogao doći do kauča.

"Je li vam dobro?" pitao je Richard bespomoćno. "Da zovem liječnika?"

Reg je odmahnuo rukom. "U redu je," inzistirao je, "savršeno mi je dobro. Mislio sam da sam čuo, pa, neku buku koja me prepala. Ali to nije bilo ništa. Pare od čaja su mi valjda udarile u glavu. Samo malo da dođem do daha. Malo, ovaj, porta će me sasvim oporaviti. Tako mi je žao, nisam te htio preplašiti." Mahnuo je u smjeru boce s portom. Richard je žurno natočio jednu čašicu i dodao mu je.

"Kakvu buku?" pitao je, čudeći se što bi uopće nekog moglo tako šokirati.

U tom trenutku začulo se kretanje odozgor i vrlo neobična buka dubokog disanja.

"Takvu ..." prošaputao je Reg. Čaša porta bila mu je pored nogu, razbijena. Gore kao da je netko lupao nogama. "Jesi li je čuo?"

"Pa, jesam."

Od toga starcu kao da je laknulo.

Richard je nervozno pogledao na strop. "Ima li nečega tamo gore?" upitao je, osjećajući da je to pitanje glupo, ali da ga mora postaviti.

"Nema", rekao je Reg tihim glasom koji je šokirao Richarda strahom koji se u njemu mogao osjetiti, "nikoga. Nikoga tko bi trebao biti tamo."

"Onda ..."

Reg se drhtavo dizao na noge, ali je najednom poprimio izgled čvrste odlučnosti.

"Moram otići tamo gore", nastavio je tiho. "Moram. Molim te, pričekaj me ovdje."

"Čujte, što je ovo?" zapitao je Richard, stavši između Rega i vrata. "Što je, provalnik? Čujte, ja ću ići. Siguran sam da nije ništa, to je samo vjetar ili nešto takvo." Richard nije znao zašto to govori. To očito nije bio vjetar, ili čak bilo što nalik vjetru jer, premda se može zamisliti da vjetar proizvede zvuk dubokog disanja, iznimno bi rijetko tako lupao nogama.

"Ne," odbio je starac, uljudno ali čvrsto ga pomičući u stranu, "na meni je da odem."

Richard ga je bespomoćno slijedio kroz vrata u mali hodnik, iza kojeg je bila malena kuhinja. Tamno drveno stubište išlo je prema gore; stube su izgledale oštećeno i izlizano.

Reg je upalio svjetlo. Bila je to slaba žarulja koja je gola visjela na vrh stuba, i on je pogledao gore sa smrknutim oklijevanjem.

"Čekaj ovdje", rekao je, i zakoračio na dvije stube. Onda se okrenuo i suočio s Richardom uz izraz najdublje ozbiljnosti na licu.

"Žao mi je", rekao je, "što si postao upetljan u ono što je ... teža strana mog života. Ali upetljan si sada i, ma koliko to bilo za žaljenje, i moram nešto zatražiti od tebe.

Ne znam što me čeka tamo gore, ne znam točno. Ne znam je li to nešto što sam glupo navukao na sebe svojim ... svojim hobijima, ili je nešto čemu sam nevin postao žrtvom. Ukoliko je ovo prvo, mogu samo sebe kriviti, jer sam poput liječnika koji ne može ostaviti pušenje, ili možda još gore, poput ekologa koji ne može ostaviti svoj auto - ukoliko je ovo drugo, onda se nadam da se neće dogoditi tebi.

Ono što moram tražiti od tebe je sljedeće. Kad se vratim niz ove stube, pretpostavljajući naravno da se uopće vratim, onda, ukoliko ti se moje ponašanje učini na bilo koji način čudnim, ako se čini da nisam pri sebi, onda

moraš skočiti na mene i oboriti me na pod. Razumiješ li? Moraš me spriječiti da učinim bilo što što bih pokušao napraviti."

"Ali kako da znam?" upitao je Richard s nevjericom. "Oprostite, nisam htio da to tako zvuči, ali ne znam što ...?"

"Znat ćeš", rekao je Reg. "Sad me, molim te, pričekaj u velikoj sobi. I zatvori vrata."

Odmahujući zbunjeno glavom, Richard je koraknuo unatrag i postupio prema uputama. Iz velike neuredne sobe slušao je zvuk profesorova koraka kako se uspinje stubu po stubu.

Penjao se teškom odmjerenošću, poput otkucaja velikog, sporog sata.

Richard ga je čuo kako stiže do odmorišta na vrhu. Tamo je zastao u tišini. Sekunde su prolazile, pet, možda deset, možda dvadeset. Tada se opet začulo teško kretanje i disanje koje je onako užasnulo profesora.

Richard je žurno prišao vratima, ali ih nije otvorio. Hladnoća u sobi ga je pritiskala i uznemiravala. Odmahnuo je glavom da pokuša otresti taj osjećaj, a onda zadržao dah kad su koraci ponovo počeli da bi prešli dva metra odmorišta i ponovo zastali.

Nakon samo nekoliko sekundi, ovaj put je Richard čuo dugu polaganu škripu vrata koja se otvaraju centimetar po centimetar, centimetar po oprezni centimetar, dok na kraju nisu morala biti širom otvorena.

Činilo se da se ništa drugo ne događa dosta dugo.

Onda su se konačno vrata zatvorila, polako.

Koraci su prešli odmorište i ponovo zastali. Richard se odmaknuo par kratkih koraka od vrata, ukočeno zureći u njih. Koraci su ponovo krenuli silaziti stubama, polako, odmjereno i tiho, dok na kraju nisu stigli do dna. Tada se nakon nekoliko sekundi kvaka na vratima počela okretati. Vrata su se otvorila i Reg je mirno ušao.

"U redu je, to je samo konj u mojoj kupaoni", rekao je tiho.

Richard je skočio na njega i oborio ga na pod.

"Ne", prostenjao je Reg, "ne, silazi s mene, pusti me, sasvim sam u redu,

k vragu. To je samo konj, najobičniji konj." Odgurnuo je Richarda bez većeg napora i podigao se, otpuhujući i pušući i prolazeći rukama kroz svoju mjestimičnu kosu. Richard je sumnjičavo stajao nad njim, ali veoma i sve više posramljen. Ustuknuo je i pustio Rega da se digne i sjedne u naslonjač.

"Samo konj", rekao je Reg, "ali, ovaj, hvala što si me držao za riječ." Očetkao se.

"Konj", ponovio je Richard.

"Da", rekao je Reg.

Richard je izašao i pogledao gore na stubište i onda se vratio u sobu.

"Konj?" rekao je opet.

"Da, jest", odgovorio je profesor. "Čekaj -" mahnuo je Richardu, koji samo što nije krenuo opet van da ispita stvar - "pusti. Neće još dugo."

Richard ga je pogledao s nevjericom. "Kažete da je u vašoj kupaoni konj, a vi samo stojite tu i navodite naslove pjesama Beatlesa[1]?"

Profesor se nijemo zagledao u njega.

"Čuj", rekao je, "žalim ako sam te ... prepao prije, bio sam samo malo osupnut. Takve stvari se događaju, dragi moj, nemoj da te to uznemirava. Bože moj, svojedobno su mi se i čudnije stvari događale. Mnogo njih. Daleko čudnije. To je samo kobila, za ime nebesa. Poslije ću otići i pustiti je van. Molim te da se ne zabrinjavaš. Hajdemo se okrijepiti s malo porta."

"Ali... kako je ušla tamo?"

"Pa, prozor kupaone je otvoren. Vjerujem da je ušla kroz njega."

Richard ga je pogledao, ne prvi, a svakako ni zadnji put, očima koje su bile sumnjičavo stisnute.

"Namjerno to radite, zar ne?" rekao je.

"Radim što, dragi moj?"

---

1 Yes, it is, Let it be, Wait, It won't be long, profesorove replike u potpunosti su se poklopile s naslovima četiriju pjesama Beatlesa. (Prim. prev.)

"Ne vjerujem da je u vašoj kupaoni konj", rekao je Richard najednom. "Ne znam što je tamo, ne znam što to vi radite, ne znam što je bilo što ove večeri značilo, ali ne vjerujem da je u vašoj kupaoni konj." I odmahujući na Regove daljnje prosvjede, otišao je gore pogledati.

Kupaonica nije bila velika.

Zidovi su bili obloženi starim hrastovim pločama koje su, uz dob i prirodu te zgrade, bile vjerojatno prilično neprocjenjive, ali je inače bila sasvim skromno i šturo opremljena.

Sadržavala je stari, izlizani, crno-bijeli linoleum na podu, malu šturu kadu, dobro očišćenu, ali s vrlo starim mrljama i pukotinama na emajlu, i mali šturi umivaonik s četkicom i pastom za zube u plastičnom vrčiću pored slavina. Zašarafljen u vjerojatno neprocjenjivu zidnu oblogu iznad umivaonika, bio je kupaonički ormarić s ogledalom. Izgledao je kao da je mnogo puta prebojen, a ogledalo je imalo mrlje od kondenzacije po rubovima. Školjka je imala staromodni kotlić od livena željeza s lancem za povlačenje. Jedan stari drveni kredenc prebojen krem nijansom stajao je u kutu, a pored njega jedan stari smeđi stolac od savijena drva, na kojem je bilo nekoliko uredno složenih, ali trošnih malih ručnika. U prostoriji je također bio i veliki konj, koji ju je uglavnom cijelu ispunjavao.

Richard se zagledao u njega, a on se zagledao u Richarda na prilično procjenjivački način. Richard se blago zaljuljao. Konj je stajao sasvim mirno. Nakon nekog vremena počeo je mjesto u njega gledati u kredenc. Činilo se da je, ako ne baš zadovoljan, barem potpuno pomiren s činjenicom da je tamo gdje jest dok ga ne stave negdje drugdje. Također je izgledao ... što još?

Bio je okupan mjesečinom koja je dopirala kroz prozor. Prozor je bio otvoren, ali malen i bio je, osim toga, na prvom katu, tako da je pomisao da je konj došao tim putem bila potpuna izmišljotina.

Bilo je nešto čudno u vezi s konjem, ali nije mogao Odrediti što. Pa, jedna je stvar u vezi s njim svakako bila veoma čudna, a to je bilo da stoji u kupaonici na koledžu. Možda je to bilo sve.

Posegnuo je, s prilično oklijevanjem, potapšati životinju po vratu. Osjećaj je bio normalan - fin, gladak, mišićav, u dobrom stanju. Odsjaj mjesečine na njegovoj dlaci bio je malo neobičan, ali sve izgleda neobično na

mjesečini. Konj je malo zatresao grivom kad ga je dotaknuo, ali činilo se da mu to ne smeta previše.

Nakon uspjeha u tapšanju, Richard ga je par puta pomilovao i nježno počešao ispod vilice. Onda je primijetio da su u kupaonici još jedna vrata, u daljem kutu. Znatiželjno je obišao konja i prišao drugim vratima. Stao je kraj njih i oklijevajuće ih otvorio.

Vodila su samo u profesorovu spavaću sobu, malu prostoriju zakrčenu knjigama i cipelama i malim krevetom za jednu osobu. I ta soba imala je još jedna vrata, koja su vodila na odmorište.

Richard je primijetio da je pod odmorišta svježe ulubljen i izgreben kao i stube, a te oznake su se uklapale u ideju da je konj nekako bio guran uz stube. Ne bi volio da to sam mora učiniti, a još bi manje biti volio konj kojem to rade, ali je to bilo moguće, premda jedva.

Ali zašto? Još jednom je pogledao konja, koji je još jednom pogledao njega, a onda se vratio dolje.

"Slažem se", rekao je. "Vi imate konja u kupaoni a ja ću, ipak, popiti malo porta."

Natočio je malo sebi, a onda malo Regu, koji je tiho promatrao vatru i trebalo mu je dopuniti čašu.

"Ipak je na kraju dobro što sam izvadio tri čaše", primijetio je Reg razgovorljivo. "Prije sam se pitao zašto, a sad sam se sjetio.

Pitao si možeš li dovesti prijateljicu, ali izgleda da to nisi učinio. Zbog onog kauča, nesumnjivo. Nije bitno, takve stvari se događaju. Ups, ne previše, prolit ćeš ga."

Sva pitanja vezana za konja naglo su nestala iz Richardovih misli.

"Pitao sam?" rekao je.

"O, da. Sad se sjećam. Nazvao si naknadno i pitao je li to u redu, koliko se sjećam. Rekao sam da ću biti očaran, i u potpunosti sam i namjeravao biti. Zakrpao bih stvar da sam na tvom mjestu. Ne želiš žrtvovati svoju sreću zbog kauča. Ili je možda ona procijenila da bi večer s tvojim starim tutorom bila nepojmljivo dosadna i odlučila se za uzbudljiviji čin pranja svoje kose umjesto

toga. Eto, ja znam što bih ja učinio. Samo me nedostatak kose tjera na tako buran društveni život ovih dana."

Sad je na Richardu bio red da problijedi i zuri u prazno.

Da, pretpostavio je da Susan neće htjeti doći.

Da, rekao joj je da će biti užasno dosadno. Ali ona je inzistirala da želi doći jer je to jedini način da vidi njegovo lice na nekoliko minuta neobasjano odsjajem kompjutorskog ekrana, pa se on suglasio i dogovorio da će je ipak dovesti.

Samo što je potpuno zaboravio na to. Nije ju pokupio.

Upitao je: "Mogu li upotrijebiti vaš telefon, molim vas?"

Poglavlje deveto

Gordon Way ležao je na tlu, ne znajući što da radi.

Bio je mrtav. Oko toga teško da je bilo dvojbe. U njegovim grudima je bila užasna rupa, ali krv koja je šikljala iz nje usporila je do curenja. Nije bilo nikakvih drugih pokreta njegovih grudi, štoviše, niti jednog dijela tijela.

Pogledao je prema gore, i s jedne strane na drugu, i postalo mu je jasno da, koji god se to dio njega pomiče, to nije nijedan dio tijela.

Nad njim se polako skupljala magla, i nije objašnjavala ništa. Na metar-dva udaljenosti njegova sačmarica se tiho dimila na travi.

Nastavio je ležati tamo, poput nekoga tko je budan u četiri ujutro, ne može isključiti um, a nije u stanju naći nešto što bi njime mislio. Shvatio je da je upravo bio prilično šokiran, što bi moglo objasniti njegovu nesposobnost da sređeno razmišlja, ali nije objašnjavalo sposobnost da uopšte razmišlja.

U velikoj raspri koja je stoljećima vođena oko toga što ti se, ako bilo što, dogodi poslije smrti, bio to raj, pakao, čistilište ili nestanak, jedna stvar bila je nesumnjiva - da ćeš barem znati odgovor kad budeš mrtav.

Gordon Way bio je mrtav, ali jednostavno nije imao ni najblažu ideju što bi trebao poduzeti s tim. To nije bila situacija na koju je prije nailazio.

Sjeo je. Tijelo koje se diglo u sjedeći položaj činilo mu se isto toliko stvarno kao i tijelo koje se polako hladilo na tlu, ispuštajući vrelinu krvi u oblačićima pare koji su se stapali s maglom prohladnoga noćnog zraka.

Eksperimentirajući malo više, pokušao je ustati, polako, začuđeno i nesigurno. Tlo ga je izgleda držalo, prihvaćalo njegovu težinu. Ali, naravno, izgleda da nije imao težinu koja bi mogla biti prihvaćena. Kad se sagnuo da dotakne zemlju nije mogao osjetiti ništa osim dalekoga gumastog otpora, poput osjećaja kad pokušate nešto podići utrnulom rukom. Njegova ruka je utrnula, zamrla. I noge su mu zamrle, i druga ruka, i torzo i glava, mrtvi.

Tijelo mu je bilo mrtvo. Nije znao reći zašto mu um nije mrtav.

Stajao je u nekoj vrsti smrznuta, besana užasa dok se magla polako

kovrčala oko njega.

Pogledao je natrag u njega, tu groznu stvarnjega zaprepaštena izraza koja je ležala nepomično i iznakaženo na tlu, i koža mu se poželjela naježiti. U stvari, on je želio kožu koja bi se mogla naježiti. Htio je meso. Htio je tijelo. Nije ga imao.

Nagli krik užasa izletio mu je iz usta, ali nije bio ništa i nije se čuo nigdje. Zadrhtao je i nije osjetio ništa.

Glazba i krug svjetla dopirali su iz njegova automobila. Krenuo je prema njemu. Pokušao je hodati čvrsto, ali bio je to neodređen korak, nesiguran i, u redu, nestvaran. Tlo kao da mu je bilo krhko pod nogama.

Vrata automobila još su bila otvorena s vozačeve strane, kao što ih je ostavio kad je skoknuo pobrinuti se za prtljažnik, misleći da će mu trebati samo dvije sekunde.

To je bilo prije cijele dvije minute, kad je bio živ. Kad je bio osoba. Kad je mislio da će uskočiti natrag i odvesti se. Prije dvije minute i cijeloga života.

To je suludo, zar ne, pomislio je najednom.

Obišao je vrata i sagnuo se da pogleda u vanjski retrovizor.

Izgledao je točno kao on sam, premda kao on nakon što se užasno prepao, što se dalo očekivati, ali to je bio on, to je bilo normalno. Ovo mora biti nešto što on zamišlja, nekakav užasan budan san. Naglo mu je palo na pamet da pokuša dahnuti na retrovizor.

Ništa. Nije se pojavila niti jedna kapljica. To bi zadovoljilo liječnika, to uvijek rade na televiziji - ako se ne pojavi magla na ogledalu, nema disanja. Nije li ovaj automobil imao grijane vanjske retrovizore? Zar nije prodavač mljeo o grijanom ovom, električnom onom, i servoojačanom nečem drugom? Možda su to bili digitalni bočni retrovizori. To je bilo to. Digitalni, grijani, servoasistirani, kompjutorski kontrolirani, na dah otporni bočni retrovizori ...

Pomišljao je, shvatio je, totalno besmislene stvari. Polako se okrenuo i ponovo sa zebnjom pogledao tijelo koje je ležalo na tlu s napola raznijetim grudnim košem. To bi svakako zadovoljilo liječnika. Prizor bi bio dovoljno užasan i da je u pitanju tuđe tijelo, ali njegovo ...

Bio je mrtav. Mrtav ... Mrtav ... pokušao je postići da mu riječ dramatično odzvanja u mislima, ali nije išlo. On nije bio filmska zvučna kulisa, bio je samo mrtav.

Gledajući u svoje tijelo užasnutom fasciniranošću, postupno je postao očajan zbog izraza magareće tuposti na licu.

Bilo je to sasvim razumljivo, naravno. Bio je to upravo izraz čovjeka koga je maločas vlastitom sačmaricom upucao netko tko se krio u prtljažniku njegova automobila, ali mu se nimalo nije dopadala zamisao da bi ga netko mogao naći s tim na licu.

Kleknuo je pored njega u nadi da će moći pomaći crte lica u nešto nalik dostojanstvu, ili bar osnovnoj inteligenciji.

To se pokazalo skoro nemoguće teškim. Pokušao je mijesiti kožu, uznemiravajuće poznatu kožu, ali nekako nije mogao dobro uhvatiti ni nju ni bilo što drugo. Bilo je to kao pokušaj modeliranja plastelina utrnulom rukom, samo što umjesto da mu ruka klizne s modela, kliznula bi u njega. U ovom slučaju, ruka bi mu kliznula kroz lice.

Mučnina užasa i razjarenosti obuzela ga je zbog te jednostavne proklete vražje nemoći, i najednom je osupnuto ustanovio da drži i davi svoje mrtvo tijelo čvrstim i bijesnim stiskom. Sve što je uspio bilo je dodati nepojmljivo tupom izgledu leša još i iskrivljena usta i škiljenje. I masnice koje su se pojavile na vratu.

Počeo je jecati, i ovaj put se činilo da proizvodi zvuk, čudan urlik iz dubine te, što već to bilo, stvari kojom je postao. Pokrivši lice rukama, zateturao se unatrag, povukao do auta i bacio na sjedalo. Sjedalo ga je prihvatilo na neodređen i udaljen način, poput strine koja već petnaest godina ne odobrava način na koji živiš i stoga će ti ponuditi najosnovniji šeri, ali te neće gledati u oči.

Zar ne bi mogao sebe odvesti doktoru?

Da izbjegne suočenje s apsurdnošću te ideje dograbio je volan, ali su mu ruke prošle kroz njega. Pokušao je uhvatiti ručicu automatskog mjenjača i na kraju ju je bijesno lupao, ali je nije mogao stegnuti i gurnuti.

Stereo je još svirao laganu orkestarsku glazbu u telefon koji je ležao na

suvozačkom sjedalu, cijelo vrijeme strpljivo slušajući. Pogledao ga je i shvatio sa sve grozničavijim uzbuđenjem da je još uvijek povezan sa Susaninom telefonskom sekretaricom. Bila je od one vrste koja se ne isključuje dok on ne prekine vezu. Još uvijek je bio u kontaktu sa svijetom.

Očajnički je pokušao podići slušalicu, spetljao se, iskliznula mu je, i na kraju je spao na to da se saginje do mikrofona. "Susan!" povikao je u njega, glasom koji je bio promukao i udaljen jecaj na vjetru. "Susan, pomozi mi! Pomozi mi za ime Božje. Susan, ja sam mrtav ... ja sam mrtav ... ja sam mrtav i ... ne znam što da radim ..." Ponovo se slomio i, očajno jecajući, pokušao zagrliti telefon kao što se beba drži svoje dekice tražeći utjehu.

"Pomozi mi, Susan ..." ponovo je zajecao.

"Biiiip", rekao je telefon.

Pogledao je dolje u slušalicu koju je obgrlio. Ipak je uspio pritisnuti nešto. Grozničavo ju je pokušao opet stisnuti, ali bi mu stalno kliznula kroz prste i na kraju nepomično ležala na sjedalu. Nije je mogao dotaknuti. Nije mogao pritisnuti tipke. U napadu bijesa bacio ju je u vjetrobran. Na to je reagirala, itekako. Pogodila je staklo, odbila se ravno natrag kroz njega, odskočila od sjedala i pala na kućište mjenjača, neosjetljiva na sve njegove daljnje pokušaje da je dotakne.

Nekoliko minuta je sjedio, lagano klimajući glavom, dok je užas ustupao mjesto praznoj potištenosti.

Nekoliko automobila je prošlo, ali ne bi primijetili ništa čudno - auto zaustavljen pored puta. U brzom prelaženju noću njihova svjetla vjerojatno ne bi obasjala tijelo koje je ležalo u travi iza auta. Svakako ne bi primijetili duha unutra koji je plakao u sebi.

Nije znao koliko dugo je tamo sjedio. Jedva da je bio svjestan prelaženja vremena, samo činjenice da ne prolazi brzo. Bilo je malo vanjskih podražaja po kojima bi odredio prelaženje vremena. Nije mu bilo hladno. U stvari se skoro nije mogao ni sjetiti što hladnoća znači i kakav je to osjećaj; samo je znao da je to nešto što bi očekivao osjetiti u ovakvim okolnostima.

Konačno se pomakao iz patetične zgrčenosti. Morat će učiniti nešto, premda nije znao što. Možda bi trebao pokušati doći do svoje vikendice,

premda nije znao što bi radio kad dođe tamo. Samo mu je trebalo nešto što bi pokušao. Morao je prebroditi noć.

Smirio se i kliznuo iz kola; stopalo i dio koljena lako su prošli kroz okvir vrata. Otišao je još jednom pogledati svoje tijelo, ali ga nije bilo tamo.

Kao da te noći nije već bilo dovoljno šokova. Osupnuto je zurio u vlažnu udubinu u travi. Njegova tijela nije bilo tamo.

Poglavlje deseto

Richard je otišao onoliko žurno koliko je pristojnost dopuštala.

Rekao je hvala vam lijepa i baš je bila krasna večer i kad god Reg dođe u London mora se javiti njemu, Richardu, i može li bilo kako pomoći oko konja. Ne? No, dobro onda, ako ste baš sigurni, i hvala vam još jednom.

Stajao je trenutak-dva ispred vrata nakon što su se zatvorila, promišljajući.

Primijetio je, tijekom onog kratkog razdoblja kad je svjetlo iz Regove sobe obasjalo odmorište glavnog stubišta, da na podnim daskama nema nikakvih tragova. Činilo se čudnim što je konj izgrebao samo podne daske u Regovoj sobi.

Pa, sve je to bilo veoma čudno, točka, ali to je bila još jedna čudna činjenica na sve većoj hrpi. Ovo je trebala biti opuštajuća večer daleko od posla.

Potaknut iznenadnim porivom, pokucao je na vrata naspram Regovih. Toliko dugo nitko nije odgovarao da je Richard odustao i okrenuo se da krene kad je najzad začuo škripu otvaranja vrata.

Pomalo se šokirao kad je vidio da ga odozdo oštro promatra, poput malene i sumnjičave ptice, onaj don s nosom poput kobilice australske trkaće jahte.

"Ovaj, oprostite," rekao je Richard naglo, "ali, ovaj, jeste li vidjeli ili čuli da je neki konj večeras prošao ovim stubištem?"

Čovjek je prestao s opsesivnim trzanjem prstiju. Blago je nakrivio glavu na jednu stranu i onda kao da mu je valjalo otići na dugo putovanje unutar sebe da pronađe glas, za koji se ispostavilo da je tih i visok.

Rekao je: "To je prva stvar koju mi je netko rekao u zadnjih sedamnaest godina, tri mjeseca i dva dana, pet sati, devetnaest minuta i dvadeset sekundi. Brojao sam."

Tiho je zatvorio vrata.

Richard je doslovno protrčao Drugim dvorištem.

Kad je stigao do Prvog dvorišta, smirio se i usporio od trka u hod. Hladni noćni zrak grebao mu je pluća i trčanje je bilo besmisleno. Nije uspio razgovarati sa Susan zato što Regov telefon nije radio, što je bila još jedna stvar o kojoj je on bio tajanstveno zakučast. To je barem bilo podložno racionalnom objašnjenju. Vjerojatno nije platio račun.

Richard samo što nije izašao na ulicu kad je odlučio na brzinu svratiti u vratarsku nišu, koja je bila uglavljena u veliki lučni ulaz u koledž. Bila je to mala prostorija puna ključeva, poruka, i s električnom grijalicom od jednog rebra. Radio je otraga bučio sam za sebe.

"Oprostite", obratio se krupnomu čovjeku u crnom odijelu koji je sjedio za pultom prekriženih ruku. "Ja ..."

"Da, g. MacDuff, što mogu učiniti za vas?"

U trenutnom stanju svojih misli, Richardu bi i samom bilo teško sjetiti se vlastitog imena i na trenutak ga je to osupnulo. Međutim, vratari koledža su legendarni po sposobnosti da izvedu takve memorijske podvige, i po svojoj tendenciji da ih izvode na i najmanji poticaj.

"Ima li", upitao je Richard, "bilo gdje na koledžu konj - za kojeg biste znali? Mislim, znali biste da je na koledžu konj, zar ne?"

Vratar nije ni trepnuo.

"Ne, gospodine, i da, gospodine. Mogu li vam u nečem drugom pomoći, g. MacDuff?"

"Ovaj, ne", odgovorio je Richard i kucnuo prstima po pultu. "Ne. Hvala vam. Hvala vam mnogo na pomoći, ovaj ... Bobe", pokušao je pogoditi. "Laku vam noć, onda."

Otišao je.

Vratar je ostao sjediti prekriženih ruku, ali je vrlo, vrlo blago odmahnuo glavom.

"Evo ti kave, Bille", rekao je drugi vratar, koji je izišao iz unutarnje prostorije sa šalicom koja se pušila. "Noćas je malo zahladilo?"

"Mislim da jest, hvala ti, Frede", odvratio je Bili uzimajući šalicu.

Otpio je gutljaj. "Možeš reći što god hoćeš o ljudima, oni ne postaju manje čudni. Jedan tip me upravo sad pitao je li na koledžu konj."

"Ma zbilja?" Fred je otpio svoju kavu, puštajući da mu od pare zasuze oči. "Meni je prije bio jedan tip tu unutra. Nekakav čudni strani svećenik. Prvo nisam mogao razumjeti ni riječ od onog što je govorio. Ali činilo se da mu je dosta da se malo ugrije kraj grijalice i posluša vijesti na radiju."

"Eh, ti stranci."

"Na kraju sam mu rekao da zapuca nekamo. Zamisli, tako stati ispred moje grijalice. Najednom on kaže je li zbilja to ono što mora učiniti? Zapucati? Ja sam rekao, svojim najboljim bogartovskim glasom: '*I bolje ti je, druškane*'."

"Zbilja? Meni je zvučalo više kao Jimmy Cagney."

"Ne, to je moj bogartovski glas. Ovo je moj cagneyevski glas - '*I bolje ti je, druškane*'."

Bili se namrštio na njega. "To je tvoj glas Jimmyja Cagneya? Uvijek sam mislio da je to tvoj glas Kennetha McKellara."

"Ne slušaš kako treba, Bille, nemaš ti uho za to. Ovo je Kenneth McKellar: '*Oh, you take the high road and I'll take the low road*' ..."

"A, sad vidim. Ja sam mislio na škotskog Kennetha McKellara. I što je onda taj tip svećenik rekao, Frede?"

"Pa, samo me pogledao ravno u oči, Bille, i rekao tim svojim čudnim ..."

"Preskoči naglasak, Frede, samo mi reci što je rekao, ako to vrijedi čuti."

"Samo mi je rekao da to i jest bolje."

"Tako dakle. Nije baš neka zanimljiva priča."

"Pa, možda i nije. Spomenuo sam to samo zato što je on još rekao i da je ostavio svog konja u praonici i zamolio da se pobrinem za njega."

Poglavlje jedanaesto

Gordon Way lebdio je potišteno duž mračnog puta ili je, bolje rečeno, pokušavao lebdjeti. Smatrao je da kao duh - što je sebi morao priznati da je postao - treba biti u stanju lebdjeti.Nije znao ništa o duhovima, ali je smatrao kad već moraš biti to onda trebaju postojati neke kompenzacije za to što nemaš fizičko tijelo koje moraš vući okolo, i da bi među njima trebala biti sposobnost da se jednostavno lebdi. Ali ne, činilo se da će morati propješačiti svaki korak do tamo.

Cilj mu je bio da stigne do svoje kuće. Nije znao što će učiniti kad dođe do tamo, ali čak i duhovi moraju negdje provesti noć, i smatrao je da bi mu boravak u poznatom okruženju mogao pomoći. Pomoći u čemu, nije znao. Barem mu je taj put davao nekakav cilj, i morat će smišljati drugi kad dođe do tamo.

Vukao se potuljeno od jednoga rasvjetnog stupa do drugoga, zastajući kraj svakoga od njih da pogleda u dijelove sebe.

Definitivno je postajao pomalo utvaran.

Povremeno bi izblijedio skoro do ničega, i bio jedva više od sjene u magli, sna o samom sebi koji bi mogao samo ishlapiti i nestati. A u nekim trenucima izgledao je skoro čvrsto i opet stvarno. Jednom ili dvaput pokušao se nasloniti na stup, i propao bi kroz njega ako ne bi pazio.

Konačno je, uz mnogo oklijevanja, počeo zbilja skretati misli na ono što se dogodilo. Čudno je bilo to oklijevanje. On zbilja nije želio razmišljati o tome. Psiholozi tvrde da um često pokušava potisnuti sjećanje na traumatične događaje, i tu, pomislio je on, leži odgovor. Na kraju krajeva, ako se to što ti čudan lik iskoči iz prtljažnika tvog automobila i upuca te namrtvo ne broji u traumatično iskustvo, volio bi znati što se broji.

I dalje se umorno vukao.

Pokušao se sjetiti tog lika u svom umu, ali je to bilo kao dirati jezikom zub koji boli, i pomislio je na druge stvari.

Kao na primjer, je li mu oporuka sređena? Nije se toga mogao sjetiti, i

napravio je mentalnu zabilješku da sutra nazove svog odvjetnika, a onda je napravio drugu mentalnu zabilješku da mora prestati praviti takve mentalne zabilješke.

Kako će njegova tvrtka preživjeti bez njega? Nije mu se pretjerano sviđao nijedan od oba moguća odgovora na to.

A što s njegovim nekrologom? To je bila pomisao koja ga je ledila do kostiju, ma gdje one bile. Hoće li moći nabaviti primjerak? Što će biti u njemu? Bolje im je da napisu nešto dobro, kopilad jedna. Gle što je on sve napravio. Sam samcat je spasio britansku industriju softwarea: veliki izvoz, prilozi u dobrotvorne svrhe, stipendije za istraživanja, prelazak Atlantika u podmornici na solarnu energiju (neuspio, ali bio je to dobar pokušaj) - svakojake stvari. Bolje bi im bilo da ne kopaju opet po onome s Pentagonom ili će imati posla s njegovim odvjetnikom. Napravio je mentalnu bilješku da ga nazove ujut ...

Ne.

Uostalom, može li mrtva osoba tužiti zbog klevete? Samo bi njegov odvjetnik to znao, a on ga neće moći nazvati ujutro. Shvatio je uz osjećaj užasnutosti da će od svih stvari koje je ostavio za sobom u zemlji živih telefon biti ona koja će mu najviše nedostajati, a onda je odlučno skrenuo misli tamo gdje one nisu željele ići.

Onaj lik.

Činilo mu se da je lik bio skoro poput lika same Smrti, ili se to njegova mašta poigravala s njim? Je li sanjao da je to bio lik s kapuljačom? Što bi bilo koji lik, s kapuljačom ili bilo kojom drugom odjećom, radio u prtljažniku njegovog auta?

U tom trenutku jedan automobil je projurio po putu pored njega i nestao u noć, odnoseći svoju oazu svjetla sa sobom. Pomislio je s čežnjom na toplu, kožom presvučenu, klimatiziranu udobnost svog auta ostavljenog kraj puta, a onda mu je na pamet pala iznenadna izvrsna zamisao.

Ima li načina da autostopira? Može li ga bilo tko *uopće* vidjeti? Kako bi bilo tko reagirao kad bi mogao? Pa, postoji samo jedan način da otkrije.

Začuo je još jedan automobil kako stiže otraga i okrenuo se licem prema njemu. Dupli krug mutnog svjetla prišao je kroz maglu i Gordon je stisnuo

svoje fantomske zube i ispružio palac prema njima.

Kola su svejedno projurila.

Ništa.

Ljutito je pokazao prst u smjeru odlazećih crvenih svjetala i shvatio, gledajući ravno kroz svoju podignutu ruku, da u tom trenu baš i nije najvidljiviji. Postoji li možda nekakav napor volje kojim se može učiniti vidljivijim kad to hoće? Čvrsto je zažmirio, koncentrirajući se, a onda shvatio da će morati držati oči otvorene da bi procijenio rezultat. Pokušao je ponovo, naprežući um koliko je god mogao, ali su rezultati bili nezadovoljavajući.

Premda je izgledalo da to čini nekakvu rudimentarnu, svjetleću razliku, nije to mogao održati, i izblijedjelo je skoro istoga trena, ma koliko on navaljivao umnim pritiskom. Morat će odrediti trenutak vrlo pažljivo ako hoće da se njegovo prisustvo osjeti, ili makar vidi.

Još je jedan automobil prišao otraga, idući brzo. Opet se okrenuo, ispružio palac, čekao pravi trenutak i poželio vidljivost.

Auto je malo skrenuo u stranu, a onda nastavio svojim putem, samo malo sporije. Pa, i to je nešto. Što bi još mogao učiniti? Otići će i stati pod svjetlo za početak, i vježbat će. Sljedeći auto mu sigurno neće izmaći.

Poglavlje dvanaesto

"... Pa ako želite ostaviti poruku, ja ću vam se javiti čim bude moguće. Možda."

Biip.

"Sranje. Prokletstvo. Pričekaj malo. K vragu. Čuj ... ovaj ..."

Klik.

Richard je gurnuo telefon natrag u kućište i ubacio auto u rikverc na dvadesetak metara da još jednom pogleda putokaz pored križanja kojim je upravo prošao u magli. Izvukao se iz sustava jednosmjernih ulica Cambridgea uobičajenom metodom, koja je uključivala vožnju uokolo sve brže i brže dok se ne postigne neka vrsta brzine izbačaja i izleti po tangenti u nasumce odabranom smjeru, koji je sad pokušavao identificirati i ispraviti.

Vrativši se na križanje pokušao je sravniti informaciju na putokazu s informacijom na karti. Ali to je bilo nemoguće. Križanje se krajnje namjerno nalazilo baš na mjestu gdje su se stranice karte razdvajale, a putokaz se zlobno okretao na vjetru. Instinkt mu je govorio da se kreće u pogrešnom smjeru, ali nije se htio vratiti putem kojim je došao iz straha da ne bude opet usisan u gravitacijski vir prometnog sustava Cambridgea.

Skrenuo je stoga ulijevo, nadajući se da će u tom smjeru biti bolje sreće, ali je nakon nekog vremena izgubio živce i nagađajuće skrenuo udesno, a onda se usudio opet istraživački skrenuti lijevo i nakon još nekoliko takvih manevara bio je temeljito izgubljen.

Psovao je u sebi i pojačao grijanje u automobilu. Da se koncentrirao na to kamo ide umjesto da pokušava istodobno telefonirati i naći put, rekao je sam sebi, barem bi znao gdje je sad. Nije uopće volio imati telefon u autu, smatrao je da je to gnjavaža i narušavanje intime, ali Gordon je inzistirao na tome i plaćao račun.

Uzdahnuo je od očajanja, skrenuo crni saab i okrenuo natrag. Dok je to radio, skoro je naletio na nekoga tko je nosio truplo u polje. Barem je njegovu prenapregnutu mozgu na sekundu to tako izgledalo, ali je u stvari to vjerojatno

bio lokalni ratar s vrećom nečeg hranjivog, premda se o tome što je radio vani s time u to doba noći dalo nagađati. Kad su mu svjetla ponovo bila okrenuta na tu stranu, na tren su obasjala siluetu lika koji je išao poljem s vrećom na leđima.

"Bolje on nego ja", pomislio je Richard smrknuto i odvezao se dalje.

Nakon nekoliko minuta stigao je do križanja s nečim što je malo više sličilo glavnom putu, skoro skrenuo nadesno niz njega, ali je onda umjesto toga skrenuo ulijevo. Nije bilo putokaza.

Opet je ubo tipku na telefonu.

"... ću vam se javiti čim bude moguće. Možda."

Biiip.

"Susan, Richard je. Gdje da počnem? Kakva frka. Čuj, oprosti, oprosti, oprosti. Zasrao sam jako gadno, i sve je to moja krivnja. I čuj, što god trebalo učiniti da se iskupim za to, učinit ću, svečano obećavam ..."

Imao je blag osjećaj da to nije pravi ton za obraćanje telefonskoj sekretarici, ali je nastavio dalje.

"Najiskrenije, možemo otići, uzeti tjedan dana odmora, ili čak samo ovaj vikend ako hoćeš - Zbilja, ovaj vikend. Otići ćemo negdje gdje ima sunca. Nema veze koliko mi posla Gordon pokuša navaliti, a ti znaš kakav pritisak on zna vršiti, brat ti je, na kraju krajeva. Samo ću ... ovaj, u stvari, to će morati biti onaj tamo vikend. K vragu, k vragu, k vragu. Stvar je samo što sam zbilja obećao da ću, ne, čuj, nije bitno. Samo ćemo to učiniti. Nije me briga hoću li završiti Anthem na vrijeme za Comdex. Nije to kraj svijeta. Samo ćemo otići. Gordon se može slik- Gaaarghhhh!"

Richard je divljački zaglavinjao da izbjegne duh Gordona Waya koji mu se najednom pojavio pred svjetlima i iz zaleta skočio prema njemu.

Nagazio je na kočnice, počeo proklizavati, pokušao se sjetiti što to treba napraviti kad počneš proklizavati, znao je da je to vidio u nekoj TV-emisiji o vožnji koju je davno gledao, kako se ono zvala? Bože, nije se mogao sjetiti ni naslova emisije, a kamoli - ah da, rekli su da ne smiješ nagaziti na kočnice. To je bilo to. Svijet se mučno zavrtio oko njega, sporo, ali s užasavajućom silinom dok se automobil okretao po putu, zanio, udario u travnati rub, a onda kliznuo i

uzdrmano se zaustavio, okrenut u pogrešnom smjeru. On se zadihano srušio na volan.

Podignuo je telefon koji mu je ispao iz ruke.

"Susan," prodahtao je, "nazvat ću te kasnije", i prekinuo je vezu.

Podigao je pogled.

Ispred je, obasjan punim svjetlima, bio sablasni lik Gordona Waya koji je zurio ravno kroz vjetrobran s užasnutom stravom u očima, polako podižući ruku i pokazujući prema njemu.

Nije bio siguran koliko je dugo samo sjedio tamo. Prikaza je iščeznula s vidika nakon nekoliko sekundi, ali Richard je samo sjedio, tresući se, vjerojatno ne dulje od minute, dok ga nagla škripa kočnica i bljesak farova nisu trgnuli.

Zatresao je glavom. Bio je, shvatio je, zaustavljen nasred puta, okrenut u pogrešnom smjeru. Kola koja su se upravo uz škripu zaustavila tik do njegovog branika bila su policijska. Dva-tri puta je duboko udahnuo, a onda, ukočeno i drhteći, izašao iz auta i stao ispred policajca koji je polako išao prema njemu, ocrtan svjetlima svog auta.

Policajac ga je odmjerio.

"Ovaj, oprostite, gospodine policajče," rekao je Richard s onoliko smirenosti koliko je mogao ugurati u svoj glas, "ja sam, ovaj, proklizao. Ceste su klizave i ja sam, ovaj, kliznuo. Zavrtio sam se. Kao što vidite, ja ... okrenut sam u pogrešnom smjeru." Mahnuo je prema svom autu pokazujući smjer u kojem je bio okrenut.

"Želite li mi reći zašto ste to proklizali, gospodine?" Policajac ga je gledao ravno u oči dok je vadio bilježnicu.

"Pa, kao što sam rekao", objasnio je Richard, "putovi su klizavi zbog magle i, da budem sasvim iskren," odjednom je ustanovio da izgovara, i pored svih svojih pokušaja da se zaustavi, "vozio sam se i najednom zamislio da sam vidio svog poslodavca kako se baca pred moj auto."

Policajac ga je hladno pogledao.

"Kompleks krivnje, gospodine policajce," dodao je Richard s grčevitim

smiješkom, "znate kako je. Razmišljao sam o uzimanju slobodnog vikenda."

Policajac kao da je oklijevao, balansirajući na oštrici između suosjećanja i sumnje. Oči su mu se malo stisnule, ali nije skrenuo pogled.

"Jeste li pili, gospodine?"

"Da", potvrdio je Richard uzdahnuvši, "ali ne puno. Najviše dvije čaše vina. Ovaj ... i jednu čašicu porta. Ništa više. To je bio samo trenutak smanjene koncentracije. Sad mi je dobro."

"Ime?"

Richard je naveo svoje ime i adresu. Policajac je sve to pažljivo i uredno zapisao u bilježnicu, a onda pogledao na registarsku pločicu i zapisao i to.

"A tko je taj vaš poslodavac, gospodine?"

"Zove se Way. Gordon Way."

"O", rekao je policajac podigavši obrve, "onaj gospodin za kompjutore."

"Ovaj, da, tako je. Ja dizajniram software za tvrtku. Za tvrtku WayForward Technologies II."

"Imamo jedan od vaših kompjutora dolje u postaji", napomenuo je policajac. "Nema boga da ga natjeramo da radi."

"Oh," uzdahnuo je Richard umorno, "koji model imate?"

"Mislim da se zove Quark II."

"O, pa to je jednostavno", ustvrdio je Richard s olakšanjem. "Taj uopće ne radi. Nikad nije ni radio. Totalna hrpa dreka."

"Baš čudno, gospodine, to sam i ja uvijek govorio", rekao je policajac. "Mada se neki naši dečki ne slažu s tim."

"Vi ste tu u pravu, gospodine policajce. Taj vam je beznadan. On je bio glavni razlog što je prvobitna tvrtka propala. Predlažem vam da ga iskoristite kao veliki pritiskivač za papir."

"A, ne, to nikako, gospodine", ustrajao je policajac. "Onda bi nam propuh stalno otvarao vrata."

"Što hoćete time reći?" pitao je Richard.

"Koristim ga da drži vrata zatvorenima, gospodine. U ovo doba godine imamo gadan propuh u stanici. Ljeti, naravno, njime udaramo osumnjičene po glavi."

Zatvorio je bilježnicu i spremio je u džep.

"Moj vam je savjet, gospodine, da polako i pažljivo vozite natrag do kuće. Onda zaključajte auto i provedite vikend totalno se oblokavajući. Po meni je to jedini način opuštanja. Pazite sad kako krećete."

Vratio se u svoj auto, spustio prozor, i gledao kako Richard manevrira i odlazi u noć, prije nego što je i sam produžio dalje.

Richard je duboko udahnuo, mirno se odvezao natrag u London, mirno ušao u svoj stan, mirno se preverao preko kauča, sjeo, natočio si dobru dozu brendija i počeo se ozbiljno tresti.

Zbog tri stvari se tresao.

Bio je tu jednostavni fizički šok što je zamalo doživio nesreću, što je stvar koja vas uvijek uzburka više nego što očekujete. Tijelo se preplavi adrenalinom, koji onda kola sustavom i kiseli se.

A onda je tu bio i uzrok proklizavanja - neobična pojava Gordona koji se u tom trenu baca pod auto. Čovječe, čovječe. Richard je otpio gutljaj brendija i grgljao njime. Odložio je čašu.

Bilo je općepoznato da je Gordon jedan od najbogatijih prirodnih izvora grižnje savjesti, i da može isporučiti po tonu iste na tvoj prag svako jutro, ali Richard nije shvaćao da je dopustio da ga to pogađa u tolikoj nečuvenoj mjeri.

Opet je uzeo čašu, popeo se uz stube i otvorio vrata svoje radne sobe, što je obuhvaćalo premještanje hrpe primjeraka časopisa BYTE koja se srušila uz njih. Odgurnuo ih je nogom i otišao do drugoga kraja velike prostorije. Mnogo stakla na tom kraju pružalo je pogled na velik dio sjevernog Londona, s kojeg se magla sad počela dizati. Katedrala St. Paula je blistala u daljini i gledao ju je nekoliko trenutaka, ali nije učinila ništa spektakularno. Nakon događaja te večeri ustanovio je da ga to prijatno iznenađuje.

S druge strane sobe bilo je par dugih stolova pretrpanih sa, kad je zadnji

put brojio, šest Macintosh kompjutora. U sredini je bio Mac II na kojem se crveni žičani model njegova kauča lijeno okretao u plavom žičanom modelu njegova uskog stubišta, sa svim detaljima rukohvata, radijatora i kutije s osiguračima, i naravno, nezgodnim zavojem na pola puta.

Kauč bi se počeo okretati u jednom smjeru, naišao na prepreku, okrenuo se u drugoj ravnini, naišao na drugu prepreku, okretao se oko treće osi dok ne bi opet bio zaustavljen, onda opet prošao taj ciklus pokreta drugim redoslijedom. Nisi morao dugo gledati cijelu sekvencu da bi uočio kako se ponavlja.

Kauč je bio očito zaglavljen.

Tri druga Maca bila su povezana dugim gužvama kablova do neuredne nakupine sintesajzera - jedan Emulator 11+ HD sampler, polica TX modula, Prophet VS, jedan Roland JX10, jedan Korg DW8000, Octapad, Synth-Axe MIDI kontroler gitare za ljevoruke, i čak i jedna stara ritam-mašina koja je nagurana u kut skupljala prašinu - prilično širok asortiman. Također je tu bio i mali i rijetko korišten kazetofon; sva glazba bila je čuvana u sekvencerskim fileovima na kompjutorima, a ne na vrpci.

Uvalio se na stolac pred jednim od Macova da vidi što taj radi, ako nešto radi. Pokazivao je Excelovu proračunsku tablicu "Bez naslova" i on se zapitao zašto.

Spremio ga je i pogledao da vidi je li ostavio sebi neke bilješke i odmah ustanovio da spreadsheet sadrži dio podataka koje je prethodno downloadao nakon što je u on-line bazama podataka World Reporter i Knowledge potražio činjenice o lastavicama.

Sad je imao brojke koje su u detalje davale njihove migracijske navike, oblik krila, aero-dinamički profil i karakteristike turbulencije, i nekakve rudimentarne brojke što se tiče uzorka koji bi jato oblikovalo u letu, ali je zasad imao samo najneodređeniju ideju kako bi ih mogao sintetizirati sve skupa.

Zato što je bio previše umoran da večeras naročito konstruktivno razmišlja, bijesno je nasumce odabrao i kopirao cijeli snop znamenki iz spreadsheeta, prebacio ih u vlastiti program za konverziju, koji je sređivao, filtrirao i manipulisao znamenkama u skladu s njegovim vlastitim eksperimentalnim algoritmima, unio konvertirani file u Performer, snažni sekvencerski program, i pustio rezultat preko slučajno odabranog MIDI kanala

na onom sintesajzeru na kojem se zatekao u tom trenu.

Rezultat je bio kratka poplava užasno nepodnošljive kakofonije i prekinuo ju je.

Ponovo je upotrijebio konverzijski program, ovaj put dajući mu nalog da silom utisne visine tona u g-mol. To je bila opcija koje se bio odlučan na kraju riješiti jer ju je smatrao varanjem. Ako je bilo nekakva temelja za njegovo vjerovanje da se ritmovi i harmonije glazbe koji ga najviše zadovoljavaju mogu pronaći u, ili barem izvući iz, ritmova i harmonija pojava koje se događaju u prirodi, onda bi zadovoljavajući modalitet i intonacija morao ispasti prirodnim putem, umjesto da ga on sili.

U tom trenutku, ipak, silio ga je.

Rezultat je bio kratka poplava užasno nepodnošljive kakofonije u g-molu.

Toliko što se tiče nasumce odabranih prečica.

Prvi zadatak bio je relativno jednostavan: da se odredi forma vala opisanog krilom lastavice koja leti, a onda ta forma sintetizira. Na taj način dobit će samo jednu notu, što bi bio dobar početak, i neće mu trebati dulje od vikenda da to obavi.

Osim što, naravno, nije na raspolaganju imao vikend u kojem bi to obavio jer je morao nekako izbaciti Verziju 2 Anthema na vrata negdje tijekom iduće godine, ili "mjeseca" kako je to nazivao Gordon.

Što je Richarda neminovno dovelo do treće stvari zbog koje se tresao.

Nije bilo nikakvoga načina da dobije slobodno vrijeme ovog ili idućeg vikenda da ispuni obećanje koje je dao Susaninoj telefonskoj sekretarici. A to će, ako večerašnji debakl to nije obavio, sigurno značiti konačni kraj.

Ali to je bilo to. Bilo je učinjeno. Ne postoji ništa što možeš učiniti kad ostaviš poruku na tuđoj telefonskoj sekretarici osim da pustiš događaje da idu svojim tokom. To je bilo učinjeno. Bilo je neopozivo.

Čudna misao mu je najednom pala na pamet.

Prilično ga je iznenadila, ali nije mogao uočiti što bi u njoj bilo pogrešno.

Poglavlje trinaesto

Dalekozor je proučavao noćni krajobraz Londona, lagano, znatiželjno, zavirujuće. Pogled ovamo, pogled onamo, samo gledanje što se događa, ima li bilo što zanimljivo, bilo što korisno.

Dalekozor se zaustavlja na poleđini jedne određene kuće, privučen blagim pokretom. Jedna od onih velikih kasnoviktorijanskih vila, vjerojatno sad podijeljena na stanove. Mnogo crnih željeznih odvoda. Zelene plastične kante za smeće. Ali mrak. Ne, ništa.

Dalekozor baš kreće dalje kad na mjesečini uslijedi još jedan pokret. Dalekozor blago namjesti fokus, pokušavajući naći detalj, tvrdi rub, blagi kontrast u tami. Magla se sad podigla, i tama blista. Još vrlo, vrlo malo pomiče fokus.

Eno ga tamo. Nešto, definitivno. Samo ovaj put malo više, možda pola metra, možda metar. Dalekozor se smješta i opušta - lagano, traži rub, traži detalj. Eno. Dalekozor se opet zaustavlja - našao je svoju metu, u otvoru između prozorske daske i odvodne cijevi.

To je taman lik, priljubljen uza zid, gleda dolje, traži novi oslonac, gleda gore, traži ispust. Dalekozor pažljivo promatra.

Lik je visok, mršav muškarac. Odjeća mu je odgovarajuća za ono što radi, tamne hlače, tamna vesta, ali pokreti su mu nezgrapni i ukočeni. Nervozan. Zanimljivo. Dalekozor čeka i razmatra, razmatra i prosuđuje.

Čovjek je očito čisti amater.

Gle kako petlja. Gle kako je nespretan. Noge mu skližu po odvodnoj cijevi, ruke ne mogu dosegnuti prozor. Zamalo pada. Staje da dođe do daha. Na tren kreće vraćati se dolje, ali izgleda da mu je to još teže.

Opet poseže za prozorom i ovaj put ga hvata. Stopalo pokušava uspostaviti stabilnost i skoro promašuje cijev. Moglo je biti jako gadno, zbilja jako gadno.

Ali sad je put lakši i on bolje napreduje. Prelazi na drugu cijev, stiže do prozora na drugom katu, na tren koketira sa smrću dok s naporom uspijeva

uspuzati na njega, i čini ključnu pogrešku i pogleda dolje. Na tren se zaljulja i svom težinom se naslanja natrag. Zakloni rukom oči i zaviri unutra da vidi je li prostorija mračna, i kreće otvarati prozor.

Jedna od stvari po kojima se amater razlikuje od profesionalca je točka u kojoj se amater sjeti kako bi bila dobra ideja da je ponio nešto čime može silom otvoriti prozor. Srećom po ovog amatera, i kućanstvo je amatersko, i prozor s negodovanjem klizne gore. Penjač se, s dosta olakšanja, uvlači unutra.

Trebalo bi ga zatvoriti za njegovo vlastito dobro, pomišlja dalekozor. Ruka počinje posezati za telefonom. Na prozoru lice gleda van i na tren je obasjano mjesečinom, a onda se okreće unutra i nastavlja sa svojim poslom.

Ruka lebdi nad telefonom na trenutak-dva, dok dalekozor čeka i razmatra, razmatra i prosuđuje. Ruka umjesto toga poseže za detaljnim planom Londona.

Slijedi duga studiozna stanka, još malo intenzivnog rada dalekozorom, a onda ruka ponovo poseže za telefonom, podiže ga i okreće broj.

Poglavlje četrnaesto

Susanin stan bio je mali, ali prostran, što je, pomislio je Richard napeto dok je palio svjetlo, trik koji su samo žene u stanju izvesti.

Nije ta primjedba bila ono što ga je činilo napetim, naravno - pomislio ju je i prije, mnogo puta. Svaki put kad je bio u njezinu stanu, u stvari. Uvijek ga je to pogađalo, obično zato što bi upravo došao iz svog vlastitog stana, koji je bio četiri puta veći i zakrčen. I ovaj put je došao ravno iz svog stana, samo prilično ekscentričnim putem, i to je bilo ono što je njegovu uobičajenu primjedbu činilo neuobičajeno napetom.

Znojio se i pored noćne hladnoće.

Pogledao je natrag kroz prozor, okrenuo se i na prstima odšuljao preko sobe do mjesta gdje su telefon i telefonska sekretarica stajali na svom posebnom malom stolu.

Nema smisla, rekao je sebi, ići na prstima. Susan nije tu. Njega bi zapravo jako zanimalo doznati gdje je ona - baš kao što bi nju, rekao je sebi, jako zanimalo doznati gdje je on bio na početku večeri.

Shvatio je da još uvijek hoda na prstima. Udario se po nozi da bi se natjerao da prestane, ali je svejedno nastavio s tim.

Penjanje po vanjskom zidu bilo je užasavajuće.

Obrisao je čelo rukavom svoje najstarije i najzamašćenije veste. Bio je jedan gadan trenutak kad mu je cijeli život preletio pred očima, ali je bio tako zaokupljen padanjem da je propustio sve dobre dijelove. Većina dobrih dijelova imala je veze sa Susan, shvatio je. Sa Susan ili s kompjutorima. Nikad i sa Susan i s kompjutorima - to su većinom bili loši dijelovi. Što je i razlog zašto je on tu, rekao je sebi. Činilo mu se da mu je uvjeravanje potrebno, pa si je to još jednom rekao.

Pogledao je na sat. Jedanaest četrdeset pet.

Palo mu je na pamet da je bolje da ode i opere svoje prljave ruke prije nego što bilo što dotakne. Nije ga brinula policija, već Susanina užasavajuća čistačica. Ona bi znala.

Otišao je u kupaonicu, upalio svjetlo, obrisao prekidač, a onda zurio u vlastito osupnuto lice u neonom osvijetljenom zrcalu dok je držao ruke pod mlazom vode. Na trenutak je pomislio na plešuću, toplu svjetlost svijeća na Coleridgeovoj večeri, i prizore koje je ona prizivala iz mutnog i dalekog početka te večeri. Život je tad izgledao lagan i bezbrižan. Vino, razgovor, jednostavni mađioničarski trikovi. Sjetio se Sarina okrugla lica, očiju raširenih od čuđenja. Umio se.

Pomislio je:

"... Pazi se! Pazi se!

Oči mu plamte, kosa se vijori!"

Počešljao se. Pomislio je i na slike koje su visjele u tami nad njihovim glavama. Oprao je zube. Tiho zujanje neonske svjetiljke vratilo ga je u sadašnjost i najednom se užasnuto sjetio da je tu u svojstvu provalnika.

Nešto ga je nagnalo da se pogleda ravno u lice u ogledalu, a onda je pretresao glavom, pokušavajući je razbistriti.

Kad će se Susan vratiti? To je, naravno, ovisilo o tome što ona radi. Brzo je obrisao ruke i vratio se natrag do telefonske sekretarice. Pritisnuo je tipku, a njegova savjest je pritisnula njega. Vrpca se premotavala unatrag naizgled beskrajno dugo, i s trzajem je shvatio da je to vjerojatno zato što je Gordon opet izbacio bujicu riječi.

Zaboravio je, naravno, da će na sekretarici biti i drugih poruka osim njegove, a preslušavanje tuđih telefonskih poruka bilo je ravno otvaranju njihove pošte.

Ponovno je objasnio sebi da on samo pokušava ispraviti pogrešku koju je napravio prije nego što ona nanese neku nepopravljivu štetu. Samo će puštati djeliće poruka dok ne naiđe na svoj glas. To neće biti tako strašno, neće čak moći ni razaznati što je rečeno.

Zastenjao je u sebi, stisnuo zube i pritisnuo tipku za puštanje vrpce tako grubo da ju je promašio i greškom izbacio kazetu. Ubacio ju je natrag i

pažljivije pritisnuo puštanje.

Biip.

"Oh, Susan, bok, Gordon je. Baš sam na putu do vikendice. Sad je, ovaj, četvrtak navečer, i trenutno je, ovaj..." Premotao je vrpcu nekoliko sekundi. "... trebam znati radi li Richard na tome. Mislim zbilja radi..." Richard je smrknuto stisnuo usne i ponovno pritisnuo tipku za premotavanje naprijed. Zbilja je mrzio to što Gordon ga pokušava pritiskati preko Susan, što je Gordon uvijek izričito poricao. Richard nije mogao kriviti Susan što je ponekad gubila živce zbog njegova posla, ako su se događale ovakve stvari.

Klik.

"... naoružani smo. Daj zabilježi za Susan, molim te, da nabavi znak 'Pazi, naoružani smo' s oštrim šiljkom dolje na pravoj visini da ga zečevi vide."

"Što?" promrmljao je Richard u sebi, i prst mu je na trenutak oklijevao nad tipkom za premotavanje. Imao je osjećaj da Gordon očajnički želi biti poput Howarda Hughesa i, ako se već ne može nadati ni da će mu se približiti po bogatstvu, mogao je barem pokušavati biti dvostruko ekscentričniji. Gluma. Dirljiva gluma.

"To je tajnica Susan u uredu, ne ti, naravno", nastavio je Gordonov glas na vrpci. "Gdje sam stao? Ah da. Richard i Anthem 2.00. Susan, ta stvar mora biti na beta testiranju za dva ..." Richard je stisnutih usana pritisnuo premotavanje naprijed.

"... stvar je u tome da postoji samo jedna osoba koja se nalazi u položaju da može znati obavlja li on posao koji je bitan, ili samo sanjari, a ta jedna osoba ..." Ponovno je ljutito pritisnuo tipku. Obećao je sebi da neće slušati, a sad se ljutio zbog onog što je čuo. Trebao bi zbilja prestati s tim. Pa, samo još jedan pokušaj.

Kad je ponovno poslušao čuo je samo glazbu. Čudno. Opet je premotao naprijed, i opet dobio samo glazbu. Zašto bi netko nazvao da pušta glazbu telefonskoj sekretarici? zapitao se.

Telefon je zazvonio. Zaustavio je vrpcu i podigao slušalicu, a onda je skoro ispustio kao električnu jegulju kad je shvatio što radi. Jedva se usuđujući disati, prinio je slušalicu uhu.

"Pravilo prvo provaljivanja", rekao je glas. "Nikad se ne javljaj na telefon dok si usred posla. Tko bi ti trebao biti, za ime Božje?"

Richard se sledio. Potrajalo je trenutak-dva dok je pronašao gdje je stavio svoj glas.

"Tko je to?" konačno je upitao šapatom.

"Pravilo drugo", nastavio je glas. "Pripreme. Ponesi potreban alat. Ponesi rukavice. Pokušaj imati nekakav začetak ideje u što si se upustio prije nego što kreneš usred noći visjeti s prozorskih dasaka.

Pravilo treće. Nikad ne zaboravljaj Pravilo drugo."

"Tko je to?" ponovno je uzviknuo Richard.

Glas se nije dao smesti. "Susjedska straža", odgovorio je. "Ako samo pogledaš kroz prozor otraga vidjet ćeš ..."

Vukući telefon, Richard je žurno otišao do prozora i pogledao van. Iznenadio ga je nagli bljesak u daljini.

"Pravilo četvrto. Nikad nemoj stati tamo gdje možeš biti slikan.

Pravilo peto ... Slušaš li me, MacDuffe?"

"Što? Da ..." odvratio je Richard zbunjeno. "Otkud me poznaješ?"

"Pravilo peto. Nikad ne priznaj kako se zoveš."

Richard je nijemo stajao, teško dišući.

"Držim jedan mali tečaj", rekao je glas, "ako si zainteresiran ..."

Richard nije rekao ništa.

"Učiš", nastavio je glas. "Polako, ali učiš. Da učiš brzo dosad bi odložio telefon, naravno. Ali znatiželjan si - i nesposoban - i zato ga nisi odložio. Ja inače ne držim tečajeve za provalnike početnike, premda je to privlačna ideja. Siguran sam da bi se mogle dobiti stipendije. Ako ih već moramo imati, baš bi mogli i biti školovani.

Međutim, kad bih držao takav tečaj, tebi bih dopustio da se upišeš besplatno, jer sam i ja znatiželjan. Zanima me zašto bi g. Richard MacDuff koji

je, koliko sam shvatio, sad imućan mlad čovjek, nešto u vezi s kompjutorima, koliko znam, morao najednom spasti na provaljivanje po kućama."

"Tko - ?"

"Pa sam obavio malo istraživanja, nazvao brojeve pretplatnika i ustanovio da u stanu u koji on provaljuje živi stanovita gđica S. Way. Znam da je poslodavac g. Richarda MacDuffa čuveni g. G. Way i pitam se jesu li oni slučajno u rodu."

"Tko - ?"

"Razgovaraš sa Svladom, poznatijim kao 'Dirk' Cjelli, koji trenutno posluje pod imenom Gently iz razloga koje bi u ovom trenutku bilo izlišno izložiti. Želim ti dobru večer. Ukoliko želiš doznati više bit ću u Pizza Expressu u Upper Streetu za deset minuta. Ponesi nešto novca."

"Dirk?" uzviknuo je Richard. "Ti ... Pokušavaš li me ucijeniti?"

"Ma ne, glupane, za pizze."

Začuo se škljocaj i Dirk Gently je prekinuo vezu. Richard je na trenutak stajao ukočeno, ponovno obrisao čelo, i nježno spustio telefon kao da je to ozlijeđeni hrčak. Mozak mu je počeo tiho zujati i sisati palac. Mnogo malih sinapsi duboko u njegovu cerebralnom korteksu uhvatilo se u kolo i počelo plesati i pjevati dječje pjesmice. Zatresao je glavom, pokušavajući ih natjerati da prestanu, i brzo opet sjeo pred telefonsku sekretaricu.

Borio se sam sa sobom hoće li opet pritisnuti tipku za puštanje, a onda to ionako učinio prije nego što je donio odluku. Jedva četiri sekunde lake orkestarske glazbe smirujuće je prolepršalo kad se začuo zvuk ključa koji grebe po bravi u hodniku.

Richard je panično pritisnuo tipku za izbacivanje, izvukao kazetu, nabio je u džep svojih traperica i nadomjestio novom s hrpe koja je stajala pokraj sekretarice. Kod njega u kući je pokraj njegove sekretarice bila ista takva hrpa. Donosila ih je Susan iz ureda - jadna, trpeljiva Susan iz ureda. Morat će se sjetiti da ujutro osjeti sažaljenje za nju, kad za to bude imao vremena i koncentracije.

Odjednom, bez da je to uopće primijetio, predomislio se. U trenu je

izbacio zamjensku kazetu iz stroja, vratio natrag onu koju je ukrao, pritisnuo tipku za premotavanje unatrag i jurnuo na kauč gdje se, u dvije sekunde koliko je imao prije otvaranja vrata, pokušao namjestiti u nonšalantan i dobitni položaj. Na nagli poriv gurnuo je lijevu ruku iza leđa, gdje bi mu mogla koristiti.

Upravo je pokušao namjestiti crte lica u izraz sastavljen od jednakih dijelova pokajništva, vedrine i seksualne privlačnosti, kad su se vrata otvorila i Michael Wenton-Weakes je ušao unutra.

Sve je stalo.

Vani je vjetar prestao. Sove su zastale usred leta. Dobro, možda jesu, a možda i nisu, ali je svakako centralno grijanje odabralo taj trenutak da se isključi, možda jer se nije bilo u stanju izboriti s natprirodnom hladnoćom koja je najednom obuzela sobu.

"Što ti radiš ovdje, Wednesday?" zapitao je Richard. Ustao je s kauča kao da lebdi od bijesa.

Michael Wenton-Weakes bio je krupan čovjek tužna lica kojeg je dosta ljudi znalo kao Michaela Wednesday-Weeka, jer je obično obećavao da će posao zgotoviti do iduće srijede. Bio je odjeven u odijelo koje je bilo vrhunski skrojeno kad ga je njegov otac, pokojni lord Magna, kupio prije četrdeset godina.

Michael Wenton-Weakes nalazio se vrlo visoko na malom, ali odabranom popisu ljudi koji se Richardu nimalo ne sviđaju.

Nije ga volio jer je smatrao da je i sam pojam nekoga tko je ne samo privilegiran, nego i sažalijeva sam sebe jer smatra da svijet zbilja ne razumije probleme privilegiranih ljudi, duboko odvratan. Michael, sa svoje strane, nije volio njega iz prilično jednostavnog razloga što Richard nije volio njega i nije to krio.

Michael je polako i žalostivo pogledao natrag na hodnik dok je Susan ulazila. Zastala je kad je vidjela Richarda. Odložila je torbicu, razmotala šal, otkopčala kaput, skinula ga, dodala Michaelu, otišla do Richarda i tresnula ga po licu.

"To sam čuvala cijelu večer", rekla je bijesno. "I nemoj se pokušati

pretvarati da to iza leđa skrivaš laticu cvijeća koje si zaboravio. Probao si taj štos prošli put." Okrenula se i udaljila.

"Ovaj put je bombonijera ono što sam zaboravio", primijetio je kiselo Richard i pružio praznu ruku prema njenim leđima. "Popeo sam se po cijelom vanjskom zidu bez nje. Baš sam se osjetio budalasto kad sam ušao."

"To nije baš smiješno", otpuhnula je Susan. Otišla je u kuhinju gdje je zvučalo kao da melje kavu golim rukama. Za nekoga tko je uvijek izgledao tako uredno i slatko i nježno imala je vraški temperament.

"Istina je", branio se Richard, potpuno ignorirajući Michaela. "Skoro sam poginuo."

"Taj šlagvort ću ignorirati", rekla je Susan iz kuhinje. "Ako želiš da nešto veliko i oštro bude bačeno na tebe, zašto ne dođeš ovamo i pričaš te štosove?"

"Pretpostavljam da bi trenutno bilo besmisleno reći da mi je žao", dobacio je Richard.

"Itekako", potvrdila je Susan, vraćajući se iz kuhinje. Pogledala ga je s munjama u očima, i čak je lupila nogom u pod.

"Zbilja, Richarde", nastavila je. "Samo ćeš opet reći da si zaboravio. Kako možeš imati obraza stajati tu s dvije ruke, dvije noge i glavom kao da si ljudsko biće? Ovo je ponašanje kojeg bi se stidio i napad amebske dizenterije. Kladim se da se čak i najniži oblik dizenterijske amebe tu i tamo pojavi da povede svoju curu na šetnju po želučanoj ovojnici. Pa, nadam se da ti je večer bila ušljiva."

"I jest", potvrdio je Richard. "Ne bi ti se svidjelo. Bio je jedan konj u kupaonici, a znaš koliko ti mrziš takve stvari."

"Daj, Michaele," rekla je Susan žustro, "nemoj tu stajati kao splasnuti puding. Hvala ti lijepa za večeru i koncert, bio si jako fin i jesam uživala slušati o tvojim nevoljama cijelu večer jer su one bile dobrodošla promjena od mojih. Ali mislim da bi bilo najbolje da pronađem tvoju knjigu i onda te izguram. Moram obaviti ozbiljnog skakanja gore-dolje i vikanja, a znam koliko to smeta tvojoj istančanosti."

Uzela je svoj kaput od njega i objesila ga. Dok ga je držao, on kao da je bio potpuno obuzet tim zadatkom i nije primjećivao ništa drugo. Bez njega se

činio pomalo izgubljenim i nagim i bio prisiljen ponovno oživjeti. Okrenuo je pogled svojih velikih očiju na Richarda.

"Richarde," obratio mu se, "ovaj, pročitao sam tvoj članak u ... u Fathomu. O glazbi i, ovaj ..."

"Fraktalnim pejzažima", rekao je Richard kratko. Nije želio razgovarati s Michaelom, a svakako nije htio biti uvučen u razgovor o Michaelovu jadnom časopisu. Ili bolje reći časopisu koji je *nekad bio* Michaelov.

To je bio točno aspekt razgovora u koji Richard nije želio biti uvučen.

"Ovaj, da. Vrlo zanimljivo, naravno", nastavio je Michael svojim svilenkastim, previše zaobljenim glasom. "Planinski oblici i oblici stabala i svakakve stvari. Reciklirane alge."

"Rekurzivni algoritmi."

"Da, naravno. Vrlo zanimljivo. Ali tako pogrešno, tako *užasno* pogrešno. Za časopis, hoću reći. To je ipak, na kraju krajeva, revija za umjetnost. Ja nikad ne bih pustio tako nešto, naravno. Ross ga je potpuno upropastio. Potpuno. Morat će otići. Morat će. On nema nikakvog senzibiliteta i lopov je."

"On nije lopov, Wednesday, to je apsolutno apsurdno", odbrusio je Richard, istog trena uvučen i pored svoje odlučnosti da ne bude. "On nije imao nikakve veze s tim što si ti izbačen. To je bila tvoja vlastita glupa greška, a ti..."

Začuo se oštar uzdah.

"Richarde," rekao je Michael svojim najmekšim, najtišim glasom - prepirati se s njim bilo je kao upetaljavanje u padobransku svilu — "mislim da ti ne shvaćaš koliko je bitno .."

"Michaele", zazvala je Susan blago, ali odlučno, držeći vrata otvorena.

Michael Wenton-Weakes je malodušno klimnuo glavom i kao da se ispuhao.

"Tvoja knjiga", dodala je Susan, pružajući mu mali, ali stari pregled crkvene arhitekture u Kentu. Uzeo ga je, promrmljavši nekakvu slabašnu zahvalu, pogledao oko sebe na tren kao da je iznenada shvatio nešto veoma neobično, onda se sabrao, kimnuo za zbogom i otišao.

Richard nije ocijenio koliko je napet dok Michael nije izašao i on se najednom mogao opustiti. Uvijek mu je smetala Susanina pritajena nježnost prema Michaelu, premda ju je ona pokušavala prikriti time što je stalno bila užasno nepristojna s njim. Možda čak i zbog toga.

"Susan, što da kažem ..." počeo je nespretno.

"Mogao bi za početak reći 'Jao'. Nisi mi pružio ni to zadovoljstvo kad sam te udarila, a mislila sam da sam to učinila baš jako. Bože, ovdje je ledeno. Zašto je taj prozor otvoren?"

Otišla ga je zatvoriti.

"Rekao sam ti. Tako sam ušao."

Zvučao je dovoljno ozbiljno da se ona okrene i iznenađeno ga pogleda.

"Zbilja", rekao je. "Kao u reklami za bombonijere, samo što sam zaboravio bombonijeru ..." Pokunjeno je slegnuo ramenima.

"Što te uopće spopalo da to napraviš?" pitala je. Gurnula je glavu kroz prozor i pogledala dolje. "Mogao si poginuti", rekla je, okrećući se natrag njemu.

"Pa, ovaj, da ..." složio se. "Bio je to jedini način da ... Ne znam." Sabrao se. "Uzela si svoj ključ natrag, sjećaš se?"

"Da. Dojadilo mi je da dolaziš i pljačkaš moj frižider zato što ti se ne da gnjaviti s odlaskom u kupnju za sebe. Richarde, jesi se zbilja popeo po ovom zidu?"

"Pa, htio sam biti tu kad ti uđeš."

Začuđeno je odmahnula glavom. "Bilo bi daleko bolje da si bio tu kad sam izlazila. Zato nosiš tu prljavu staru odjeću?"

"Da. Ne misliš valjda da sam otišao na večeru na St. Cedd ovako obučen?"

"Pa, više ne znam što ti smatraš racionalnim ponašanjem." Uzdahnula je i pretražila jednu malu ladicu. "Evo," rekla je, "ako će ti to spasiti život", i dala mu par ključeva na privjesku. "Previše sam umorna da bih i dalje bila bijesna. Cijela večer Michaelovog lobiranja me iscrpila."

"Pa, nikad neću razumjeti zašto ga trpiš", primijetio je Richard odlazeći da donese kavu.

"Znam da ti se on ne sviđa, ali jako je drag i može biti šarmantan na svoj tužni način. Obično je veliko opuštanje biti s nekim tko je toliko okupiran sam sobom, jer nije nimalo zahtjevno. Ali on je opsjednut idejom da mu ja mogu nekako pomoći oko njegovog časopisa. Ne mogu, naravno. U životu ne ide tako. Premda mi ga je žao."

"Meni nije. Njemu je cijelog života sve bilo lagodno. Još mu je uvijek lagodno. Samo su mu oduzeli njegovu igračku i to je sve. To teško da je nepravda, zar ne?"

"Nije u pitanju je li nepravedno ili nije. Meni ga je žao jer je nesretan."

"Pa, naravno da je nesretan. Al Ross je pretvorio Fathom u zbilja britak, inteligentan časopis koji najednom svi žele čitati. Prije toga je bio samo šeprtljava zbrka. Jedina stvarna svrha bila mu je da Michael ruča sa svakim tko mu se sviđa i ulizuje im se s opravdanjem da bi oni možda htjeli napisati pokoju stvarčicu. Jedva da je ikad tiskao poneki broj. Cijela stvar je bila smiješna. On je sebe razmazio time. Uopće to ne nalazim šarmantnim niti dopadljivim. Oprosti, raspričao sam se o tome, a nisam htio."

Susan je nelagodno slegnula ramenima.

"Mislim da pretjerano reagiraš," rekla je, "premda ću se morati držati podalje od njega ako će stalno navaljivati da napravim nešto što jednostavno ne mogu napraviti. Previše je iscrpljujuće. Ionako, čuj. Drago mi je što si proveo užasnu večer. Želim popričati s tobom što ćemo raditi ovaj vikend."

"Pa," zamucao je Richard, "ovaj ..."

"Samo bolje da prvo provjerim poruke."

Prošla je pokraj njega i došla do telefonske sekretarice, pustila prvih nekoliko sekundi Gordonove poruke, a onda najednom izbacila kazetu.

"Nemam živaca", konstatirala je, dajući je njemu. "Možeš li je ti sutra dati Susan u uredu? Uštedjet ćemo joj put. Ako ima nešto bitno na njoj, ona će mi reći."

Richard je zatreptao, promrmljao: "Ovaj, da", i spremio kazetu u džep,

protrnuo od šoka zbog izbavljenja.

"U svakom slučaju, za vikend -" započela je Susan sjedajući na kauč.

Richard je obrisao čelo rukom. "Susan, ja ..."

"Bojim se da ću morati raditi. Nicole je bolesna i moram je zamijeniti u Wigmoreu u petak idući tjedan. Na programu su neke stvari Vivaldija i Mozarta koje ne znam baš najbolje, pa se bojim da to znači mnogo dodatnog vježbanja ovaj vikend. Žao mi je."

"Pa, u stvari," rekao je Richard, "i ja moram raditi." Sjeo je kraj nje.

"Znam. Gordon stalno traži da te podsjećam. Voljela bih da to ne radi. To nisu moja posla i stavlja me u položaj koji mrzim. Dosta mi je da me ljudi pritiskaju, Richarde. Ti barem to ne radiš."

Otpila je malo kave.

"Nisam sigurna", dodala je, "da postoji nekakva siva zona između pritiskanja i potpunog ignoriranja koju bih voljela istražiti. Daj me zagrli."

Zagrlio ju je, s osjećajem da ima čudovišno veliku i potpuno nezasluženu sreću. Sat vremena kasnije izašao je od nje i ustanovio da je Pizza Express zatvoren.

***

U međuvremenu, Michael WentonWeakes vraćao se u Chelsea svojoj kući. Sjedeći otraga u taksiju, gledao je ulice praznim pogledom i lagano kuckao prstima po prozoru sporim zamišljenim ritmom.

Tok tok tok kuc tok tok kuc tok.

On je bio jedan od onih opasnih ljudi koji su mekani, lignjasti i kravoliki pod uvjetom da imaju ono što žele. A zato što je on oduvijek imao ono što je želio, i činilo se da ga je time lako zadovoljiti, nikad nikomu nije palo na pamet da je on bilo što drugo osim mekan, lignjast i kravolik. Morali biste se probiti kroz mnogo mekanih lignjastih dijelova da nađete onaj koji ne popušta na guranje. Svi mekani lignjasti dijelovi bili su tu da zaštite baš taj dio.

Michael Wenton-Weakes bio je mlađi sin lorda Magne, izdavača, vlasnika novina i previše popustljiva oca, pod čijim je zaštitnim kišobranom Michael uživao u izdavanju svog vlastitog malog časopisa uz veličanstvene gubitke. Lord Magna je nadzirao postupnu, ali dostojanstvenu i poštovanja vrijednu propast izdavačkog carstva koje je prvobitno osnovao njegov otac, prvi lord Magna.

Michael je nastavio lagano kuckati zglavcima po staklu.

Kuc kuc tok kuc.

Sjetio se užasnoga, strašnog dana kad je njegova oca spržila struja dok je mijenjao osigurač, a njegova je majka, njegova *majka*, preuzela posao. Nije samo ga preuzela, već ga počela voditi s neočekivanim žarom i odlučnošću, ispitala je veoma oštrim okom da vidi kako je vođena, ili vodana kao što se ona o tome izrazila, i konačno stigla do toga da pogleda računovodstvo Michaelova časopisa.

Tok tok tok.

Sad, Michael je znao taman dovoljno o poslovnoj strani stvari da zna kakve brojke trebaju biti, i jednostavno je uvjeravao svog oca da one takve i jesu.

"Ne mogu dopustiti da taj posao bude sinekura, to ti mora biti jasno, stari moj, moraš zarađivati za sebe, inače kako bi to izgledalo, kako bi to bilo?" govorio je njegov otac, a Michael bi ozbiljno klimao glavom, i počinjao smišljati brojke za sljedeći mjesec, ili kad god bi već uspio tiskati broj.

Njegova majka, u drugu ruku, nije bila toliko popustljiva. I to nije bila u najvećoj mogućoj mjeri.

Michael je obično govorio o svojoj majci kao o staroj bojnoj sjekiri, ali bilo bi je pošteno usporediti s bojnom sjekirom samo ukoliko bi to bila izuzetno vješto izrađena, predivno balansirana bojna sjekira, s minimumom fine ukrasne gravire koja prestaje neposredno prije oštrice uglačane poput britve. Jedan zamah takva instrumenta i ne biste ni znali da vas je nešto pogodilo, dok malo kasnije ne biste pokušali pogledati na sat i ustanovili da više nemate ruku.

Čekala je strpljivo - ili barem s prividnim strpljenjem - iza kulisa cijelo vrijeme, kao odana supruga, ljubazna, ali stroga majka. Sad ju je netko - da

načas zamijenimo metafore - izvadio iz korica, i svi su trčali u zaklon.

Uključujući i Michaela.

Ona je čvrsto vjerovala da je Michael, kojeg je tiho obožavala, razmažen u punom i najgorem smislu te riječi, i bila je odlučna, u tom kasnom stadiju, zaustaviti to.

Nije joj trebalo više od nekoliko minuta da ustanovi kako je on svaki mjesec jednostavno izmišljao brojke, i da je časopis hrpimice gubio novac dok se Michael poigravao s njime, cijelo vrijeme nabijajući ogromne račune za ručkove, naknade za taksi prijevoz i troškove osoblja koje bi, igrajući se, odbio od fiktivnih poreza. Cijela stvar se jednostavno izgubila iz vida u gargantuanskom računovodstvu Magna Housea.

Onda je pozvala Michaela k sebi.

Kuc kuc tok kuc kuc.

"Kako želiš da razgovaram s tobom," upitala je, "kao sa svojim sinom ili kao s urednikom jednog od svojih časopisa? Meni obje varijante odgovaraju."

"Tvojih časopisa? Pa, sin sam ti, ali ne vidim zašto ..."

"Dobro. Michaele, želim da pogledaš ove brojke", rekla je žustro, dajući mu list kompjutorskog ispisa. "One s lijeve strane pokazuju stvarne prihode i rashode Fathoma, a one s desne su tvoje brojke. Upada li ti nešto u oči?"

"Majko, mogu sve objasniti, ja -"

"Odlično", rekla je lady Magna sa slatkim osmjehom, "jako mi je drago zbog toga."

Uzela je list papira natrag. "A sad, imaš li neko mišljenje kako bi bilo najbolje ubuduće upravljati časopisom?"

"Da, svakako. Vrlo jako. Ja -"

"Odlično", rekla je lady Magna s vedrim smiješkom. "Dobro, to je onda potpuno zadovoljavajuće."

"Zar ne želiš čuti što -"

"Ne, dušo, to je u redu. Samo mi je drago da znam da imaš što reći o

cijeloj stvari da bi je razjasnio. Sigurna sam da će novi vlasnik Fathoma to rado saslušati, ma o čemu se radilo."

"Što?" rekao je Michael zapanjeno. "Hoćeš reći da ćeš zbilja prodati Fathom?"

"Ne, nego da sam ga već prodala. Nisam dobila mnogo za njega, bojim se. Jednu funtu i obećanje da ćeš ostati na mjestu urednika još tri broja, a nakon toga sve ovisi o odluci novog vlasnika."

Michael je zurio u prazno, raširenih očiju.

"Ma, hajde," rekla je njegova majka razumno, "teško da smo mogli nastaviti po starom, zar ne? Oduvijek sam se slagala s tvojim ocem da ti posao ne bi trebao biti sinekura. A budući da bih imala velikih problema da ili prihvatim ili odbijem tvoje priče, pomislila sam da trebam problem preusmjeriti na nekog s kim možeš imati znatno objektivniji odnos. A sad, Michaele, imam sljedeći sastanak na rasporedu."

"Dobro, ali... kome si ga prodala?" probrbljao je Michael.

"Gordonu Wayu."

"Gordonu Wayu! Ali, za ime Božje, majko, pa on je ..."

"Njemu je vrlo stalo da bude uočen kao zaštitnik umjetnosti. I rekla bih da zbilja mislim zaštitnik. Sigurna sam da ćete se sjajno slagati, dušo. Sad, ako dopuštaš -"

Michael je ostao pri svome. "Nikad nisam čuo za nešto tako bezobrazno! Ja -"

"Zamisli, baš te iste riječi rekao je g. Way kad sam mu pokazala ove brojke i onda zahtijevala da te ostavi kao urednika još tri broja."

Michael je puhao i duhao i pocrvenio i mahao prstom, ali nije mogao smisliti ništa više što bi rekao. Osim: "Kolika bi razlika bila u svemu ovom da sam tražio da me tretiraš kao urednika jednog od svojih časopisa?"

"Pa, dušo," rekla je lady Magna sa svojim najslađim osmjehom, "oslovljavala bih te s g. Wenton-Weakes, naravno. I ne bih ti sad rekla da zategneš kravatu", dodala je uz mali pokret prstima pod bradom.

Kuc kuc tok tok kuc.

"Broj sedamnaest, je li, šefe?"

"Ovaj ... što?" rekao je Michael, tresući glavom.

"Sedamnaest ste rekli, je li?" rekao je taksist. "Jer tu smo."

"Oh. Oh, da, hvala", rekao je Michael. Izišao je iz auta i potražio novac u džepu.

"Kuc kuc kuc, je li?"

"Štto?" pitao je Michael plaćajući vožnju.

"Kuc kuc kuc," ponovio je taksist, "cijelim vražjim putem dovde. Nešto vam je na pameti, prijatelju?"

"Gledajte svoja prokleta posla", odbrusio je Michael bijesno.

"Kako hoćeš, prijatelju. Samo sam pomislio da ste poludjeli ili tako nešto", rekao je taksist i odvezao se.

Michael je ušao u svoju kuću i prošao hladnim hodnikom do blagovaonice, upalio veliko svjetlo i natočio si brendi iz kristalne boce. Skinuo je kaput, bacio ga preko velikog stola od mahagonija i privukao stolac prozoru gdje je sjedio skupljen oko svog pića i svojih jada.

Kuc kuc kuc po prozoru.

Natmureno je ostao kao urednik naznačena tri broja, a onda je, bez previše ceremonija, otpušten. Nađen je novi urednik, stanoviti A. K. Ross, koji je bio mlad, gladan i ambiciozan, i koji je ubrzo od časopisa napravio veliki uspjeh. Michael je, u međuvremenu, bio sav izgubljen i ogoljen. Za njega ništa više nije postojalo.

Opet je kucnuo po prozoru i pogledao, što je često činio, na malu stolnu lampu koja je stajala na prozorskoj dasci. Bila je to prilično ružna, obična lampica, i jedina stvar u vezi s njom koja mu je redovno privlačila pažnju bila je što je to ona lampa koja je strujom ubila njegova oca, a to je bilo mjesto na kojem je sjedio.

Stari je bio takav glupan u bilo čemu povezanom s tehnikom. Michael ga je mogao zamisliti kako žmirka s dubokom usredotočenošću kroz svoje bifokalne naočale i gricka brkove dok pokušava razmrsiti složene misterije trinaestoamperne utičnice. On ju je, čini se, vratio natrag u zid ne stavivši zaštitu, a onda pokušao *in situ* promijeniti osigurač. Od toga je dobio šok koji je zaustavio njegovo već prilično načeto srce.

Takva jednostavna, jednostavna greška, pomislio je Michael, kakvu bi bilo tko mogao napraviti, bilo tko, ali njene posljedice bile su katastrofalne. Potpuno katastrofalne. Smrt njegova oca, njegov vlastiti gubitak, pojava tog užasnog Rossa i njegova sramotno uspješnog časopisa i ...

Kuc kuc kuc.

Pogledao je na prozor, u svoj odraz, i u tamno grmlje s druge strane stakla. Opet je pogledao lampu. To je bio taj predmet, to mjesto, a greška je bila tako jednostavna. Jednostavno ju je bilo napraviti, jednostavno bi je bilo spriječiti.

Jedina stvar koja ga je odvajala od tog jednostavnog trenutka bila je nevidljiva barijera mjeseci koji su od tad prošli.

Nagla, čudna mirnoća obuzela ga je kao da je nešto u njegovoj nutrini najednom bilo riješeno.

Kuc kuc kuc.

Fathom je bio njegov. On nije bio namijenjen da bude uspješan, bio je njegov život. Njegov život mu je oduzet, a to je tražilo odgovor.

Kuc kuc kuc *KRC*.

Iznenadio je sebe time što je iznenada rukom razbio prozor i gadno se porezao.

Poglavlje petnaesto

Neke od manje ugodnih posljedica činjenice da je mrtav počele su biti uočljive Gordonu Wayu dok je stajao ispred svoje vikendice.

Bila je to u stvari prilično velika kuća po svačijim mjerilima, ali on je uvijek želio imati nešto na selu pa je, kad je konačno došlo vrijeme da kupi to, a on ustanovio da ima na raspolaganju mnogo više novca nego što je ikad ozbiljno smatiao da bi mogao imati, kupio jedan stari župni dvor i nazvao ga skromnom vikendicom i pored sedam spavaćih soba i četiri jutra raskvašene cambridgeshireske zemlje. To ga nije baš omililo ljudima koji su imali samo skromne vikendice, ali opet, da je Gordon Way dopuštao da njegovim djelima upravlja ono što ga čini omiljenim, on ne bi bio Gordon Way.

Nije više, naravno, ni bio Gordon Way. Bio je *duh* Gordona Waya.

Koji je u džepu imao duhove ključeva Gordona Waya.

Ta pomisao ga je na tren zaustavila u nevidljivu iskoraku. Pomisao na hodanje kroz zidove bila mu je zbilja mrska. Bilo je to nešto što se cijele noći jako trudio izbjeći. Umjesto toga borio se da dohvati i stisne svaki predmet koji bi dodirnuo, da bi ga učinio čvrstim, jer bi time i sebe činio takvim. Ući u kuću, svoju vlastitu kuću, na bilo koji drugi način osim otvaranja vrata i ulaženja unutra kao pravi vlasnik, donijelo bi mu strašan osjećaj gubitka.

Poželio je, gledajući u nju, da ta kuća nije takav savršen primjer viktorijanske gotike, i da mjesečina ne svijetli tako hladno po njenim uskim prozorima i prijetećim tornjevima. Šalio se, glup, dok ju je kupovao, da bi u njoj trebalo biti duhova, ne znajući da će ih jednoga dana biti - i tko će taj duh biti.

Zebnja duše obuzela ga je dok je bez zvuka išao prilazom, obrubljenim prijetećim sjenama stabala tise koja su bila daleko starija od samoga dvora. Uznemiravala ga je pomisao da bi bilo tko drugi, hodajući tim prilazom, bio uplašen upravo zbog mogućnosti da sretne nešto poput njega.

Zaklonjena tisama, s lijeve strane stajala je stara crkva, sad već u dosta lošem stanju, korištena samo naizmjenično s drugim crkvama u okolnim selima, a svećenik koji bi služio misu uvijek bi bio bez daha od puta biciklom do tamo i

obeshrabren malim brojem onih koji bi ga dočekali. Iza zvonika crkve uzdizalo se hladno oko mjeseca.

Tračak pokreta naglo mu je privukao pogled, kao da se nešto pomaklo u žbunju pokraj kuće, ali bila je to, rekao je sebi, samo njegova mašta, napregnuta zato što je mrtav. Čega bi se on uopće trebao plašiti?

Nastavio je dalje, duž ruba krila dvora, prema vratima smještenim duboko u tamnoj niši obrubljenoj bršljanom. Odjednom je osupnuto shvatio da iz kuće dopire svjetlost. Električno svjetlo i treperavi odsjaj vatre.

Prošao je trenutak-dva dok je shvatio da ga, naravno, očekuju te večeri, premda ne baš u sadašnjem obliku. Gđa Bennett, postarija kućedomaćica, sigurno je namjestila i krevet, založila vatru u kaminu i ostavila mu laganu večeru.

I televizor bi bio uključen, isključivo zato da ga on može nestrpljivo isključiti čim uđe.

Koraci mu nisu odjekivali po šljunku dok je prilazio. Premda je znao da neće uspjeti s vratima, ipak je prvo morao otići do njih, da ih pokuša otvoriti, a tek onda će, skriven u sjeni zgrade, zatvoriti oči i postiđeno kliznuti kroz njih. Došao je do vrata i stao.

Bila su otvorena.

Samo centimetar, ali su bila otvorena. Duša mu je zatreptala od iznenađenja. Kako mogu biti otvorena? Gđa Bennett je uvijek jako pazila na takve stvari. Na trenutak je nesigurno stajao, a onda se s naporom oslonio na vrata. Pod malim pritiskom koji je uspio napraviti, polako i nevoljko su se otvorila, dok su šarke škripale u znak protesta. Ušao je i zaklizao popločanim hodnikom. Široko stubište vodilo je gore u mrak, ali vrata u hodniku su sva bila zatvorena.

Najbliža vrata vodila su u dnevni boravak, u kojem je gorjela vatra, i odakle je mogao ćuti prigušene zvukove ganjanja automobilima u kasnovečernjem filmu. Na trenutak se uzaludno hrvao s mjedenom kvakom na njima, ali je na kraju morao priznati ponižavajući poraz, i s naglim bijesom bacio se ravno na vrata - i kroz njih.

Soba je bila slika ugodne domaće topline. Nekontrolirano je uteturao u

nju, i ne zaustavljajući se prošao kroz stolić na kojem su bili debeli sendviči i termosica s vrelom kavom, kroz veliki tapecirani naslonjač, kroz vatru, kroz usijane cigle kamina i u mračnu i hladnu blagovaonicu iza njih.

Vrata iz blagovaonice natrag u boravak bila su također zatvorena. Gordon ih je tupo opipao, a onda, pomirivši se s neizbježnim, uzdahnuo i mirno kliznuo kroz njih, smireno, blago, primjećujući po prvi put bogatu unutarnju teksturu drveta.

Ugoda sobe bila je skoro nepodnošljiva Gordonu, te je odsutno lutao po njoj, ne mogavši se skrasiti, puštajući da topla živost odsjaja vatre prolazi kroz njega. Nije ga mogla ugrijati.

Što bi, pitao se, duhovi trebalo da rade cijelu noć?

Sjeo je, uznemireno, i gledao televiziju. Uskoro su, međutim, jurnjave automobila mirno došle do kraja i nije ostalo ništa osim sivog snijega i šuštanja, koje nije mogao isključiti.

Ustanovio je da je preduboko utonuo u naslonjač i pobrkao svoje dijelove s njegovima dok se vukao i čupao van. Pokušao se malo zabaviti tako što je stao usred stola, ali to nije mnogo pomoglo u popravljanju raspoloženja koje je neumitno klizilo od očajanja naniže.

Možda će zaspati.

Možda.

Nije osjećao ni umor ni pospanost, samo samrtničku žudnju za zaboravom. Prošao je natrag kroz zatvorena vrata i u mračni hodnik, od kojeg je široko čvrsto stubište vodilo do velikih mračnih spavaćih soba na katu.

Isprazno se popeo uz njih.

To ničem ne služi, znao je. Ako ne možeš otvoriti vrata spavaće sobe, ne možeš ni spavati na krevetu. Kliznuo je kroz vrata i podigao se na krevet za koji je znao da je hladan premda to nije osjećao. Mjesec kao da ga nije mogao ostaviti na miru i obasjao ga je cijeloga dok je ležao, raširenih očiju i prazan, nesposoban sjetiti se što je to spavanje i kako se to radi.

Obuzeo ga je užas šupljine, užas ležanja beskrajno i vječno budan u četiri ujutro.

Nije imao kamo ići, nije imao što raditi kad bi došao negdje, i nikoga koga bi mogao otići probuditi, a tko ne bi bio potpuno užasnut kad ga ugleda.

Najgori trenutak bio je kad je na putu vidio Richarda, Richardovo problijedjelo lice ukočeno unutar vjetrobrana. Opet je vidio svoje lice, i onaj blijedi lik pokraj njega.

To je bilo ono što ga je istreslo iz upornog ostatka topline otraga u umu, koji je govorio da je to samo privremeni problem. To je bilo nešto što se čini užasnim usred noći, ali sve će biti u redu ujutro kad bude mogao sresti ljude i srediti stvari. Na trenutak je u umu prevrtao to sjećanje i nije ga se mogao riješiti.

Vidio je Richarda i Richard je, znao je to, vidio njega.

Neće sve biti u redu.

Obično bi, kad bi se noću tako osjećao, otišao dolje vidjeti što ima u frižideru, pa je to i sad učinio. Tamo će biti veselije nego u ovoj mjesečinom osvijetljenoj spavaćoj sobi. Zadržat će se u kuhinji i lupati kroz noć.

Kliznuo je niz - i dijelom kroz - rukohvat, prolebdio kroz kuhinjska vrata bez krzmanja i onda posvetio svu svoju koncentraciju i energiju pritiskanju prekidača za svjetlo.

To mu je dalo osjećaj da je nešto postigao i odlučio je proslaviti pivom.

Nakon minute-dvije prevrtanja i ispuštanja konzerve Fostera, odustao je. Nije imao ni najpribližniju zamisao kako bi mogao otvoriti prsten na povlačenje, a osim toga sad je već bilo sasvim protreseno - i što bi učinio s njim, čak i da ga otvori?

Nije imao tijelo u kojem bi ga mogao držati. Odbacio je konzervu od sebe i ona se otkotrljala pod kredenc.

Počeo je primjećivati nešto o sebi, način na koji mu je sposobnost da hvata stvari rasla i opadala u nekakvom usporenom ritmu, kao i vidljivost.

U ritmu je, međutim, bilo stanovite nepravilnosti, ili bi ponekad učinak bio izraženiji nego u drugim trenucima. I to je variralo u skladu s nekim sporijim ritmom. U tom se trenutku činilo da mu snaga jača.

U nagloj grozničavoj aktivnosti pokušao je ustanoviti koliko stvari u kuhinji može pomaknuti ili upotrijebiti ili uključiti.

Otvarao je ormare, vadio ladice, bacajući pribor za jelo na pod. Nakratko mu je zazujao mikser, oborio je električni mlin za kavu, odvrnuo plin na plinskom štednjaku, ali nije uspio zapaliti vatru, izrezao je štrucu kruha nožem za rezanje pečenja. Pokušao je komade kruha utrpati u usta, ali su mu jednostavno pali kroz zube na pod. Pojavio se jedan miš, ali je izjurio iz kuhinje, krzna nakostriješena od straha.

Konačno se zaustavio i sjeo za kuhinjski stol, emotivno iznuren, ali fizički otupio.

Kako će, zapitao se, ljudi reagirati na njegovu smrt?

Kome će biti najviše žao kad čuje da ga više nema?

Neko vrijeme osjećat će šok, zatim tugu, a onda će se prilagoditi, i on će biti blijedo sjećanje dok ljudi nastavljaju sa svojim životima bez njega, misleći da je on otišao tamo kamo god ljudi idu. To je bila pomisao koja ga je ispunila najvećom jezom.

On nije otišao. Još je bio tu.

Stajao je naspram jedinog ormara kojeg još nije uspio otvoriti jer mu je kvaka bila prečvrsta, i to ga je smetalo. Nespretno je dohvatio limenku rajčice, a onda opet prišao ormaru i navalio limenkom na kvaku. Vrata su se otvorila i njegovo vlastito zakrvavljeno tijelo užasavajuće je ispalo van.

Gordon do tog trenutka nije shvatio da duh može pasti u nesvijest.

To je sad shvatio i učinio.

Probudio ga je, nekoliko sati kasnije, zvuk njegovog plinskog štednjaka koji je eksplodirao.

Poglavlje šesnaesto

Sljedećeg jutra Richard se probudio dvaput.

Prvi put je pretpostavio da je pogriješio i okrenuo se na drugu stranu za još nekoliko nemirnih minuta. Drugi put je s trzajem sjeo u krevetu kad su mu događaji od prethodne noći nahrupili u um.

Sišao je u kuhinju i neraspoloženo i nemirno napravio doručak, koji nikako nije išao kako treba. Zagorio mu je prepečenac, prolio je kavu, i shvatio je da, premda je jučer namjeravao kupiti još marmelade, to nije učinio. Pogledao je svoj slabašni pokušaj hranjenja i pomislio da bi barem sebi mogao priuštiti dovoljno vremena da večeras izvede Susan na izvrstan obrok, da se iskupi za sinoć.

Ukoliko je bude mogao uvjeriti da dođe.

Jedan restoran je Gordon hvalio na sva usta i preporučivao da ga isprobaju. Gordon je prilično dobro poznavao restorane - svakako je dosta vremena provodio u njima. Sjedio je i nekoliko minuta kuckao olovkom po zubima, a onda otišao u radnu sobu i izvukao telefonski imenik ispod gomile kompjutorskih časopisa.

L'Esprit d'Escalier.

Nazvao je restoran i pokušao rezervirati stol, ali kad je rekao za koji termin mu treba to je izazvalo blagi podsmjeh.

"Ah, non, m'sieur", rekao je šef sale. "Žalim što to nije moguće. U ovom trenutku neophodno je rezervirati najmanje tri tjedna unaprijed. Pardon, m'sieur."

Richard se čudio zamisli da postoje ljudi koji zbilja znaju što žele raditi tri tjedna unaprijed, zahvalio šefu sale i prekinuo vezu. Pa, možda će se umjesto toga opet zadovoljiti pizzom. Ta pomisao prizvala mu je sastanak na kojem se nije pojavio sinoć, i nakon trenutka-dva ponovno je posegnuo za telefonskim imenikom.

Gentleman ...

Gentles ...

Gentry.

Nije bilo nikakvoga Gentlyja. Niti jednoga. Pronašao je ostale tomove imenika, osim knjige od S do Z koju je njegova čistačica uvijek bacala iz razloga u koji još nije proniknuo.

Svakako nije bilo imena Cjelli, niti bilo čega sličnoga. Nije bilo Jentlyja, ni Dgentlyja, ni Djentlyja, ni Dzentlyja, niti bilo čega što bi makar izdaleka sličilo tome. Zapitao se za Tjently, Tsentli ili Tzentli i nazvao brojeve pretplatnika, ali nije mogao dobiti vezu. Sjedio je i opet kuckao olovkom po zubima i gledao kako se njegov kauč polako okreće na ekranu kompjutora.

Kako je čudno da je samo par sati ranije Reg pitao za Dirka s tolikim zanimanjem.

Ako bi zbilja želio naći nekoga, kako bi počeo s time, što bi učinio?

Pokušao je nazvati policiju, ali ni njihov broj nije mogao dobiti. Pa, to je bilo to. Učinio je sve što je mogao u tom trenutku, ne računajući angažiranje privatnog detektiva, a imao je bolje načine za razbacivanje vremenom i novcem. Naletjet će na Dirka opet, kao što mu se dogodi svakih par godina.

Bilo mu je ionako teško povjerovati da zbilja postoje ljudi koji rade kao privatni detektivi.

Kakvi su to ljudi? Kako izgledaju, gdje rade?

Kakvu bi kravatu nosio da si privatni detektiv? Vjerojatno bi to morala biti točno onakva vrsta kravate kakvu ljudi ne očekuju da privatni detektivi nose. Zamisli, morati se suočiti s takvim problemom kad si se tek probudio.

Iz čiste znatiželje koliko i iz bilo kakve druge pobude, i zato što je jedina alternativa bila prionuti na kodove Anthema, ustanovio je da prelistava Žute stranice.

Privatni detektivi - vidjeti pod Detektivske agencije.

Te riječi izgledale su skoro čudno u takvom solidnom, poslovnom okruženju. Prevrtao je stranice knjige. Dostavne službe, Dopunska poduka, Diplomatska predstavništva, Detektivske agencije ...

U tom trenutku zazvonio je telefon i on se javio, pomalo osorno. Nije volio kad ga prekidaju.

"Nešto nije u redu, Richarde?"

"Oj bok, Kate, oprosti, ne, bio sam ... Nešto sam se zamislio."

Kate Anselm bila je još jedna programerska zvijezda u WayForward Technologies. Radila je na dugotrajnom programu Umjetne inteligencije, što je zvučalo kao apsurdna sanjarija dok ne biste nju čuli kako govori o tome. Gordon ju je morao slušati kako govori o tome prilično redovno, dijelom zato što je bio nervozan zbog novca koji su ga ta istraživanja koštala, a dijelom zato što, pa, nije bilo baš dvojbeno da Gordon i inače voli slušati Katie dok priča.

"Nisam te htjela uznemiravati", rekla je. "Ali pokušala sam kontaktirati Gordona i ne mogu. Nitko se ne javlja ni u Londonu ni u vikendici, i nema odgovora ni na telefon u autu ni na dojavljivač. Za nekoga tko je toliko opsjednut kontaktima poput Gordona, to je malo čudno. Jesi li čuo onu glasinu da je tražio da mu u izolacijski tank ugrade telefon? Točna je."

"Nisam razgovarao s njim od jučer", odvratio je Richard. Najednom se sjetio vrpce koju je uzeo iz Susanine sekretarice, i nadao se do boga da u Gordonovoj poruci nije ništa bitnije od blebetanja o zečevima. Rekao je: "Znam da je išao u vikendicu. Ovaj, ne znam gdje je. Jesi li pokušala -" Richard se nije mogao sjetiti gdje bi se još moglo pokušati - "... ovaj. Dobri Bože."

"Richarde?"

"Kako neobično ..."

"Richarde, što je?"

"Ništa, Kate. Ovaj, upravo sam pročitao nešto uzbudljivo."

"Richarde. Što to čitaš?"

"Pa, telefonski imenik, u stvari ..."

"Zbilja? Moram otrčati i kupiti primjerak. Jesu li već prodali filmska prava?"

"Čuj, oprosti, Kate, mogu li ti se javiti poslije? Ne znam gdje je Gordon trenutno i..."

"Ne brini. Znam kako je kad jedva čekaš da okreneš sljedeću stranicu. Uvijek ostanu tajanstveni do samoga kraja, zar ne? Sigurno je Zbigniew ubojica. Ugodan ti vikend želim." Spustila je slušalicu.

I Richard je spustio slušalicu, i sjedio zureći u uokvireni oglas na Žutim stranicama ispred sebe.

HOLISTIČKA DETEKTIVSKA AGENCIJA

DIRKA GENTLYJA

Mi rješavamo cijeli zločin

Mi pronalazimo cijelu osobu

Nazovite nas danas za cijelo rješenje vašeg problema

(Specijalnost su nam nestale mačke i neugodni razvodi)

Ul. Peckender 33 a, London N1 01-354 9112

Ulica Peckender bila je udaljena samo nekoliko minuta hoda. Richard je prepisao adresu, navukao kaput i sišao niz stube, zastajući da još jednom pogleda kauč. Mora postojati, pomislio je, nešto strašno očigledno što mu je promaklo. Kauč je bio zaglavljen u blagom zavoju dugog uskog stubišta. U toj točki stube je prekidalo par metara ravnog odmorišta, koje se podudaralo s položajem stana točno ispod Richardova. Međutim, njegovo proučavanje nije dovelo do novih spoznaja, i konačno se preverao preko kauča i izašao kroz vrata.

U Islingtonu teško da možeš baciti kamen bez da pogodiš tri trgovine antikvitetima, jednog posrednika za nekretnine i jednu knjižaru.

Čak i da ih ne pogodiš, sigurno bi aktivirao njihove protuprovalne alarme, koji onda ne bi bili isključeni do poslije vikenda. Jedan policijski automobil izveo je uobičajeni slalom duž Upper Streeta i zaustavio se uz škripu kočnica. Richard je prešao cestu iza njega.

Dan je bio hladan i vedar, što se njemu sviđalo. Prošao je vrhom Islington Greena, gdje prebijaju pijance, pokraj starog Collins Music Halla koji je

izgorio, i kroz prolaz Camden gdje pljačkaju američke turiste. Neko vrijeme je razgledao antikvitete i pogledao par naušnica za koji je pomislio da bi se svidjele Susan, ali nije bio siguran. Onda nije bio siguran da se njemu sviđaju, zbunio se i odustao. Zavirio je u jednu knjižaru, i impulzivno kupio antologiju Coleridgeovih pjesama kad je već naišao na nju.

Od tamo se probio kroz vijugave sporedne uličice, preko kanala, pokraj općinskih stambenih zgrada koje su opkolile kanal, kroz nekoliko sve manjih i manjih trgova, dok na kraju nije stigao do ulice Peckender, za koju se ispostavilo da je dosta udaljenija nego štoje mislio.

Bila je to ulica kroz kakvu vikendom prolaze građevinski poduzetnici u velikim jaguarima i slina im ide na usta. Bila je puna trgovina čiji najam ističe, viktorijanskih industrijskih građevina, s kratkom, ruševnom kasnogeorgijanskom terasom, što je sve plakalo da bude srušeno da bi na tom mjestu mogli nići čvrsti mladi betonski blokovi. Zemljišni agenti su lutali kvartom u gladnim čoporima, oprezno se gledajući, s katastarskim izvodima nisko za pojasom.

Broj 33, kojeg je na kraju našao uredno stisnuta između brojeva 37 i 45, nije bio u pretjerano dobrom stanju, ali niti ruševniji od ostatka kvarta.

U prizemlju je bila prašnjava putnička agencija čiji je izlog bio napuknut, a čiji su izblijedjeli BOAC-ovi plakati sad vjerojatno imali veliku kolekcionarsku vrijednost. Vrata pokraj agencije bila su obojena crveno, ne baš najbolje, ali barem ne tako davno. Kraj tipke zvona uz vrata pisalo je, urednim rukopisom: "Dominique, poduka iz francuskog, treći kat".

Najizrazitiji detalj vrata ipak je bila velika i blistava mjedena ploča montirana točno na sredinu, na kojoj je bilo ugravirano: "Holistička detektivska agencija Dirka Gentlyja".

Ništa drugo. Izgledala je sasvim novo - čak su i zavrtnji koji su je držali na mjestu još bili blistavi.

Vrata su se otvorila kad ih je Richard gurnuo, i zavirio je unutra.

Vidio je kratak, ali pljesniv hodnik koji nije sadržavao mnogo toga osim stubišta za gornji kat.

Vrata na kraju hodnika nisu pokazivala znakove da su ikad otvarana, a na

njih su bile naslagane stare metalne police, jedan akvarij i truplo bicikla. Sve ostalo, zidovi, pod, same stube, i onoliko stražnjih vrata do koliko se moglo doći, bilo je obojano u sivo u pokušaju da se jeftino učini elegantnijim, ali je boja sad bila jako oljuštena, i bijele točkice gljivica virile su iz vlažne mrlje blizu stropa.

Zvuk ljutitih glasova dopro je do njega i, kad je krenuo stubama, razaznao je zvukove dvije odvojene, ali žučne rasprave koje su se odvijale negdje iznad njega.

Jedna je naglo prestala - ili je barem pola nje prestalo - kad je ljutit predebeo čovjek jurnuo dolje stepenicama, poravnavajući ovratnik svoga balonera. Druga polovica rasprave nastavila se bujicom ljutitog francuskog koji je dopirao odnekud visoko iznad. Čovjek se progurao pokraj Richarda, rekao: "Uštedi si lovu, prijatelju, ovo ništa ne valja", i nestao u prohladno jutro.

Druga rasprava bila je prigušenija. Kad je Richard stigao do prvoga hodnika, vrata su se negdje zalupila i okončala i nju. Pogledao je kroz najbliža otvorena vrata.

Vodila su u mali prijamni ured. Druga, unutarnja vrata iz njega bila su čvrsto zatvorena. Mlada djevojka punačkog lica vadila je kutije šminke i pakiranja papirnatih maramica iz ladice svoga stola i trpala ih u svoju torbicu.

"Je li ovo detektivska agencija?" upitao ju je Richard oklijevajuće.

Djevojka je klimnula glavom, grizući usnicu i držeći glavu pognutom.

"A je li g. Gently tu?"

"Mogao bi biti", odgovorila je ona zabacujući kosu, koja je bila previše kovrčava da bi se mogla zabaciti kako treba, "a onda opet, mogao bi i ne biti. Nije na meni da kažem. Nije moj posao znati gdje se on nalazi. Gdje je on, od sada nadalje, u potpunosti je njegova briga."

Pokupila je i zadnju bočicu laka za nokte i pokušala zalupiti ladicu. Debela knjiga koja je stajala uspravno u ladici sprječavala je zatvaranje. Ona je opet pokušala zalupiti ladicu, bez uspjeha. Podigla je knjigu, istrgnula nekoliko stranica i vratila je natrag. Ovaj put je s lakoćom zalupila ladicu.

"Jeste li vi njegova tajnica?" upitao je Richard.

"Ja sam njegova bivša tajnica i to želim i ostati", rekla je, čvrsto zatvarajući torbicu. "Ako on namjerava trošiti svoj novac na glupe mjedene pločice umjesto da mi da plaću, neka ga. Ali ja neću ostati i to trpjeti, hvala vam lijepa. Dobro za posao, ma vraga jest. Javiti se na telefon kad treba, to je dobro za posao, a voljela bih vidjeti da mu njegova krasna mjedena pločica to obavi. Ako biste me ispričali, molim vas, voljela bih izmarširati van."

Richard se pomaknuo u stranu, i ona jest izmarširala van.

"I sretan vam put!" doviknuo je glas iz unutarnjeg ureda. Telefon je zazvonio i slušalica je odmah podignuta.

"Da?" rekao je mrgodan glas iz unutarnjeg ureda.

Djevojka je skoknula natrag po svoj šal, ali tiho, da je njezin poslodavac ne bi čuo. Onda je konačno nestala.

"Da, Holistička detektivska agencija Dirka Gentlyja. Kako vam možemo pomoći?"

Bujica francuskog odozgo je presušila. Uslijedila je prilično napeta tišina.

Unutra je glas rekao: "Točno, gđo Sunderland, neugodni razvodi su naša posebna specijalnost."

Uslijedila je stanka.

"Da, hvala vam, gđo Sunderland, ne baš toliko neugodni." Slušalica je spuštena, da bi se istog trena čula zvonjava drugog telefona i novo podizanje slušalice.

Richard je pogledao okolo po jadnom malom uredu. U njemu nije bilo mnogo toga. Olupani stol od iverice, stari sivi ormarić za spise i tamnozeleni limeni koš za smeće. Na zidu je bio poster Duran Durana na kojem je netko debelim crvenim flomasterom našvrljao: " Molim skinite ovo ."

Ispod toga je drugim rukopisom bilo našvrljano: "Ne".

Ispod toga je ponovno prvim rukopisom napisano: "Inzistiram da skinete ovo".

Ispod toga, drugim rukopisom je pisalo: "Neću!"

Ispod toga - "Otpušteni ste".

Ispod toga - "Odlično!"

I na tom su se izgleda stvari završile.

Pokucao je na unutarnja vrata, ali nije dobio odgovora. Umjesto toga, glas je nastavio: "Jako mi je drago što ste me to pitali, gđo Rawlinson. Izraz 'holistička' odnosi se na moju uvjerenost da je ono što nas se ovdje tiče temeljnu međusobna povezanost svih stvari. Ja se ne bavim takvim sitnicama kao što su prah za otkrivanje otisaka, izdajnički ostaci prljavštine po džepovima i glupi otisci stopala. Ja vidim rješenje svakog problema onako kako se može izvući iz uzorka i mreže cjeline. Povezanost između uzroka i posljedice često je mnogo suptilnija i složenija nego što bismo mi s našim grubim nepotpunim shvaćanjem fizičkog svijeta mogli pretpostaviti, gđo Rawlinson.

Da vam dam primjer. Ako odete akupunkturistu zbog zubobolje, on vas iglom ubode u bedro. Znate li zašto to čini, gđo Rawlinson?

Ne, niti ja, gđo Rawlinson, ali to namjeravamo ustanoviti. Bio je užitak pričati s vama, gđo Rawlinson. Zbogom."

Još jedan telefon je zazvonio dok je slušalica spuštana.

Richard je polako otvorio vrata i pogledao unutra.

Bio je to onaj isti Svlad, ili Dirk, Cjelli. Izgledao je malo puniji u struku, malo opušteniji i rumeniji oko očiju, ali bilo je to u osnovi ono isto lice kojeg se on najživlje sjećao kako se tmurno osmjehuje dok se njegov vlasnik penje otraga u jednu od Crnih Marica policije Cambridffeshirea prije osam godina.

Nosio je debelo staro svijetlosmeđe odijelo koje je izgledalo kao da je nošeno na nekoliko ekspedicija provlačenja kroz živice u davnoj i mnogo boljoj prošlosti, crvenu kariranu košulju koja se nikako nije uspijevala složiti s odijelom, i zelenu kravatu na pruge koja je s njima odbijala uspostaviti bilo kakav kontakt. Također je nosio i debele naočale s metalnim okvirom, što je vjerojatno barem djelomično objašnjavalo njegov smisao za oblačenje.

"Ah, gđo Bluthall, kako me duhovno uzdiže što se čujem s vama", govorio je. "Bilo mije tako žao što sam doznao da nas je gđica Tiddles napustila. To su zbilja crne vijesti. A ipak, a ipak ... Zar da dopustimo da nam

crno očajanje zakloni svjetlost ljepote u kojoj vaša blažena micica sad zauvijek obitava?

Mislim da ne. Gle, čini mi se da čujem kako gđica Tiddles i sad mijauče. Doziva vas, gđo Bluthall. Kaže da je zadovoljna, da je mirna. Kaže da bi bila još mirnija da platite nekakav račun. Podsjeća li vas to na nešto, gđo Bluthall? Kad bolje razmislim, ja sam vam baš jedan poslao, nema tome ni tri mjeseca. Pitam se je li to ono što uznemiruje njen vječni počinak."

Dirk je žustro mahnuo Richardu da uđe i onda mu pokazao da mu doda zgužvanu kutiju francuskih cigareta koja je bila na stolu izvan dohvata.

"U nedjelju navečer, onda, gđo Bluthall, u nedjelju navečer u pol devet. Adresu znate. Da, siguran sam da će se gđica Tiddles pojaviti, kao što sam siguran da će se pojaviti i vaša čekovna knjižica. Do tada, gđo Bluthall, do tada."

Drugi telefon je već zvonio dok se on rješavao gđe Bluthall. Dograbio ga je, istodobno pripaljujući zgužvanu cigaretu.

"Ah, gđo Sauskind", rekao je odgovarajući na poziv, "moja najstarija i, smijem li reći, najdragocjenija klijentice. Dobra vam dan, gđo Sauskind, dobar dan. Na žalost, još nema glasa od mladog Rodericka, bojim se, ali potraga se zaoštrava, ulazeći u ono što sam siguran da je njen završni stadij, i uvjeren sam da nas tek dani dijele od trenutka kad će mali nevaljalac biti vraćen u vaše naručje i ljupko mjaukati, ah da, račun, pitao sam se jeste li ga dobili."

Dirkova zgužvana cigareta bila je prezgužvana za pušenje, pa je uglavio telefon na rame i potražio drugu po kutiji, ali bila je prazna.

Napipao je na stolu komadić papira i ostatak olovke i napisao poruku koju je dodao Richardu.

"Da, gđo Sauskind," uvjeravao je telefon, "slušam s najdubljom pažnjom."

Poruka je glasila: "Reci tajnici kupi pljuge."

"Da," nastavio je Dirk u telefon, "ali kao što sam vam bio poduzetan objasniti, gđo Sauskind, tijekom sedam godina našeg poznanstva, u ovim stvarima naginjem gledištu kvantne mehanike. Moja teorija je da vaš mačak

nije izgubljen, već da je njegova valna forma privremeno kolabirala i mora biti povraćena. Schrödinger, Planck. I tako dalje."

Richard je na poruci napisao: "Nemaš tajnicu", i gurnuo je natrag.

Dirk je to razmatrao neko vrijeme, onda napisao: "Vrit i k vragu", na papir i opet ga gurnuo prema Richardu.

"Dopuštam, gđo Sauskind," nastavio je Dirk glatko, "da je devetnaest godina jedna, da tako kažemo, izuzetna dob za mačku, ali možemo li sebi dopustiti da povjerujemo da je mačak poput Rodericka nije doživio?

I zar da ga sad, u jeseni njegova života, prepustimo hudoj sudbini? Ovo je sigurno trenutak kad mu je najviše potrebna podrška naše ustrajne istrage. Ovo je trenutak kad moramo udvostručiti naše napore i s vašim dopuštenjem, gđo. Sauskind, to je ono što namjeravam učiniti. Zamislite, gđo Sauskind, kako biste ga mogli pogledati u lice da niste učinili tu jednostavnu stvar za njega."

Richard je petljao oko poruke, slegnuo ramenima sam sebi, i napisao: "Ja ću donijeti", i ponovno je dodao.

Dirk je s divljenjem odmahnuo glavom, napisao: "Ne bi trebao, zbilja si ljubazan". Čim je Richard to pročitao, Dirk je uzeo poruku natrag i dodao: "Uzmi novce od tajnice", na nju.

Richard je zamišljeno pogledao papir, uzeo olovku i stavio oznaku na mjesto gdje je prethodno napisao: "Nemaš tajnicu". Gurnuo je papir preko stola Dirku, koji je samo bacio pogled na nju i označio: "Ne bi trebao, zbilja si ljubazan".

"Pa, možda biste", nastavio je Dirk gđi Sauskind, "mogli samo načas proći kroz ona područja računa koja vam uzrokuju te teškoće. Samo u širem pogledu."

Richard je izašao.

Trčeći niz stube, prošao je mladića punog nade u jeans jakni s kratko ošišanom kosom koji je nervozno gledao gore.

"Je li čemu, prijatelju?" rekao je Richardu.

"Čudesno," promrmljao je Richard, "naprosto čudesno."

Našao je obližnji kiosk i kupio par kutija Disque Bleu za Dirka, i primjerak novog broja Personal Computer Worlda, na čijoj je naslovnici bila slika Gordona Waya. "Baš šteta za njega, zar ne?" rekao je prodavač.

"Što? Ovaj, da ... jest", rekao je Richard. Često je i sam to pomišljao, ali je bio iznenađen što je njegovo mišljenje tako univerzalno. Pokupio je i Guardian, platio i otišao.

Dirk je još razgovarao telefonom s nogama na stolu kad se Richard vratio, i bilo je očito da se tijekom razgovora opustio.

"Da, troškove sam, pa, potrošio na Bahamima, gđo Sauskind, u prirodi troškova je da se troše. Zato se i zovu tako." Uzeo je ponuđene kutije cigareta, izgledao razočarano što ih ima samo dvije, ali načas podignuo obrve Richardu u znak priznavanja usluge koju mu je učinio, i mahnuo mu da sjedne.

Zvuk svađe vođene djelomično na francuskome dopro je s gornjega kata.

"Naravno da ću vam ponovno objasniti zašto je put na Bahame bio tako neophodno potreban", rekao je Dirk Gently utješno. "Ništa mi ne bi moglo pružiti veće zadovoljstvo. Vjerujem, kao što znate, gđo Sauskind, u temeljnu međusobnu povezanost svih stvari. Nadalje sam izračunao i triangulirao vektore međusobne povezanosti svih stvari i slijedio ih do plaže na Bermudima, koju mi je stoga s vremena na vrijeme neophodno posjetiti tijekom mojih istraga. Volio bih da to nije slučaj, budući da sam, na žalost, alergičan i na sunce i na rum-punčeve, ali opet, svatko od nas ima svoj križ, nije li tako, draga gđo Sauskind?"

Iz telefona se začuo brz govor.

"Rastužujete me, gđo Sauskind. Volio bih da vam mogu od srca reći da nalazim da je vaša skeptičnost osvježavajuća i okrepljujuća, ali ni uz najbolju volju ne mogu. Iscrpljuje me, gđo Sauskind, iscrpljuje. Mislim da ćete naći stavku u računu u tom smislu. Čekajte da pogledam."

Podigao je kopiju na pelir-papiru koja mu je bila na stolu.

" 'Otkrivanje i trianguliranje vektora međusobne povezanosti svih stvari, stotinu i pedeset funti.' To smo riješili.

" 'Slijeđenje istih do plaže na Bahamima, put i smještaj.' Pukih tisuću i

pol. Smještaj je bio, naravno, jedva podnošljivo skroman."

" Ah da, tu smo. 'Za podnošenje iscrpljujućeg skepticizma klijentice, piće - tristo dvadeset sedam i pol funti.' "

"Da barem ne moram dodavati takve stavke, moja draga gospođo Sauskind, da se barem ta situacija ne javlja stalno. Nevjerovanje u moje metode samo čini moj posao još težim, gđo Sauskind, i stoga, na žalost, još skupljim."

Na gornjem katu, rasprava je svakog trena postajala sve žučnija. Francuski glas kao da je bio na rubu histerije.

"Ja cijenim vašu primjedbu, gđo Sauskind," nastavio je Dirk, "da je trošak istrage ponešto različit od prvotne procjene, ali sam siguran da ćete vi sa svoje strane cijeniti činjenicu da posao za koji treba sedam godina mora, jasno, biti teži od onoga koji se može izvesti za jedno poslijepodne, i stoga mora biti naplaćen po višoj tarifi. Moram stalno revidirati svoju procjenu težine zadatka u svjetlu činjenice koliko teškim se on dosad pokazao."

Brz govor iz telefona postao je frenetičan.

"Draga moja gđo Sauskind - smijem li vas zvati Joyce? Dobro, onda. Draga moja gđo Sauskind, da vam kažem ovako. Nemojte se brinuti zbog tog računa, ne dajte da vas on uzbuđuje ili smeta. Nemojte, molim vas, dopuštati da vam postaje izvor nelagode. Samo stisnite zube i platite ga."

Spustio je noge sa stola i nagnuo se naprijed preko njega, neumitno približavajući slušalicu ostatku aparata.

"Kao i uvijek, nema većeg užitka od razgovora s vama, gđo Sauskind. Za sad, zbogom."

Konačno je spustio slušalicu, ponovno je podignuo, i spustio na tren u koš za smeće.

"Dragi moj Richarde MacDuffe," rekao je izvlačeći veliku ravnu kutiju i gurajući je preko stola prema njemu, "tvoja pizza."

Richard se trgnuo od zapanjenosti.

"Ovaj, ne hvala", odbio je. "Doručkovao sam. Molim te. Ti je uzmi."

Dirk je slegnuo ramenima. "Rekao sam im da ćeš svratiti i platiti za njih

tijekom vikenda", pripomenuo je. "Dobro došao, usput, u moj ured."

Neodređeno je mahnuo rukom pokazujući otrcanu okolinu.

"Svjetlo radi", rekao je pokazujući prozor, "gravitacija radi", nastavio je, ispuštajući olovku na pod. "Sa svim ostalim moramo riskirati."

Richard je pročistio grlo. "Što", upitao je "je ovo?"

"Što je *što*?"

"Ovo," uzviknuo je Richard, "*sve ovo*. Čini se da ti imaš holističku detektivsku agenciju, a ja čak ne znam ni što je to."

"Pružam uslugu koja je jedinstvena na ovom svijetu", objasnio je Dirk. "Izraz 'holistička' odnosi se na moju uvjerenost da je ono što nas se ovdje tiče, temeljna međusobna povezanost svih —"

"Da, taj dio sam maloprije uhvatio", rekao je Richard. "Moram reći da je zvučao pomalo kao izlika za izrabljivanje naivnih bakica."

"Izrabljivanje?" pitao je Dirk. "Pa, pretpostavljam da bi bilo, kad bi mi netko bilo kad nešto platio ali, uvjeravam te, dragi moj Richarde, da se čini da ni u jednom trenutku ne postoji ni najmanja opasnost od toga. Živim u onom što je poznato kao *nada*. Nadam se fascinantnim i unosnim slučajevima, moja tajnica se nada da ću joj platiti, njen stanodavac se nada da će ona platiti nekakvu stanarinu, Elektra se nada da će on platiti njihov račun, i tako dalje. Ja nalazim da je to predivno optimističan pogled na život.

U međuvremenu, pružam nekolicini dragih i ne baš bistrih bakica nešto oko čega se mogu sretno ljutiti i doslovno garantiram slobodu njihovim mačkama. Imam li - postavljam ti pitanje zato što znaš koliko mrzim da me prekidaju - ima li tu ijedan slučaj koji traži i najmanji dio mog intelekta koji je, što tebi teško da trebam spominjati, *ogroman*? Nema. Ali očajavam li ja? Jesam li potišten? Da. Sve do", dodao je, "danas."

"Ovaj, fino, baš mi je drago zbog toga," rekao je Richard, "ali što si ono sve nadrobio o mačkama i kvantnoj mehanici?"

Dirk je s dubokim uzdahom jednim trzajem uvježbanih prstiju podignuo poklopac s pizze. Pogledao je hladnu okruglu stvar s nekom vrstom sjete i onda otkinuo velik komad. Djelići feferona i inćuna rasuli su se po stolu.

"Siguran sam, Richarde," otpočeo je, "da ti je poznata zamisao Schrödingerove mačke", i većinu komada nagurao u usta.

"Naravno", rekao je Richard. "Pa, ponešto znam o tome."

"Što je to?" pitao je Dirk preko zalogaja.

Richard se nelagodno pomakao na stolcu. "To je ilustracija", odgovorio je, "načela da na kvantnoj razini svim događajima upravljaju mogućnosti..."

"Na kvantnoj razini, stoga na svim razinama", prekinuo ga je Dirk. "Premda je na svakoj razini višoj od subatomske kumulativni učinak tih mogućnosti, u normalnom toku događaja, nerazlučiv od učinka tvrdokornih zakona fizike. Nastavi."

Gurnuo je još malo hladne pizze u svoje obraze.

Richard je pomislio kako je u Dirkove obraze već nagurano previše toga. S tim i s onim koliko je pričao, promet kroz njegova usta bio je skoro neprekidan. Uši su mu, s druge strane, u normalnoj konverzaciji ostajale skoro sasvim neiskorištene.

Richardu je palo na pamet da bi se, ukoliko je Lamarck bio u pravu i povuče se crta kroz to ponašanje preko nekoliko generacija, vjerojatno kad-tad došlo do prilično radikalnog prespajanja putova unutar lubanje.

Nastavio je: "Ne samo da na kvantnoj razini događajima upravljaju mogućnosti, već se te mogućnosti uopće ne razviju u konkretne događaje dok ne budu izmjerene. Ili, da iskoristimo frazu koju sam te upravo čuo kako rabiš u prilično bizarnom kontekstu, čin mjerenja kolabira valni front mogućnosti. Do te točke mogući pravci djelovanja dostupni, recimo, jednom elektronu, *koegzistiraju* kao mogući valni oblici. Ništa nije odlučeno. Dok se ne izmjeri."

Dirk je klimnuo glavom. "Manje ili više", rekao je, gutajući još jedan zalogaj. "Ali što je s mačkom?"

Richard je procijenio da postoji samo jedan način da izbjegne gledanje kako Dirk jede cijeli ostatak pizze, a to je bilo da ga pojede on sam. Umotao ga je i oprezno odgrizao komadić. Bila je prilično dobra. Odgrizao je još jedan zalogaj.

Dirk je to gledao zapanjeno i izbezumljeno.

"Tako da je", rekao je Richard, "zamisao iza Schrödingerove mačke bila pokušati i smisliti način na koji se učinak probabilističkog ponašanja na kvantnoj razini može promatrati na makroskopskoj razini. Ili recimo na razini svakodnevnice."

"Da, recimo", rekao je Dirk, gledajući ostatak pizze tužnim pogledom. Richard je odgrizao još jedan zalogaj i nastavio veselo.

"Tako da zamisliš da si uzeo mačku i stavio je u kutiju koju možeš hermetički zatvoriti. Također u kutiju staviš i malu količinu radioaktivne tvari, i ampulu otrovnog plina. Namjestiš stvari tako da unutar danog vremenskog razdoblja šanse budu točno pedeset-pedeset da će se jedan atom u radioaktivnoj tvari raspasti i emitirati elektron. Ukoliko se raspadne, pokreće ispuštanje plina i ubija mačku. Ako ne, mačka je živa. Pedeset-pedeset. Ovisno o pedesetpostotnoj šansi da se jedan atom hoće ili neće raspasti.

Poanta je, onako kako je ja razumijem, sljedeća: budući da je raspad jednog atoma događaj kvantne razine koji se ne može razriješiti dok ne bude uočen, i budući da ne možeš to uočiti dok ne otvoriš kutiju i vidiš je li mačka živa ili mrtva, slijedi odista neobična posljedica.

Dok ne otvoriš kutiju, mačka postoji u neodređenom stanju. Mogućnost da je živa, i mogućnost da je mrtva, dva su različita valna oblika koja istodobno zauzimaju isto mjesto unutar kutije. Schrödinger je istakao tu ideju da bi podvukao ono što je smatrao apsurdnim kod kvantne teorije."

Dirk je ustao i otišao do prozora, vjerojatno ne toliko zbog mršavog pogleda koji se odatle pružao na staro skladište u koje je jedan alternativni komičar ulagao svoje ogromne honorare za reklamu za pivo pretvarajući ga u luksuzne apartmane, koliko zbog toga što odatle nije pucao pogled na zadnji komad pizze koji nestaje.

"Točno," rekao je Dirk, "bravo!"

"Ali kakve to veze ima s ovim - s ovom detektivskom agencijom?"

"Oh, to. Pa, neki istraživači su jednom izvodili takav pokus ali, kad su otvorili kutiju, mačka nije bila ni živa ni mrtva nego je uopće nije bilo, i pozvali su mene da istražim stvar. Bio sam u stanju zaključiti da se ništa dramatično nije dogodilo. Mački je jednostavno dosadilo da je stalno zatvaraju u kutiju i

povremenu truju plinom i dograbila je prvu priliku da kidne kroz prozor. Trebalo mi je samo nekoliko trenutaka da stavim tanjurić s mlijekom kraj prozora i dozovem 'Bernice' primamljivim glasom - mačka se zvala Bernice, znaš -"

"Sad, čekaj malo-" rekao je Richard.

" - i mačka se uskoro vratila. Sasvim jednostavna stvar, ali je ostavila znatan dojam u određenim krugovima, i uskoro je jedna stvar vodila do druge kao što već biva i sve je to kulminiralo u cvatućoj karijeri koju možeš vidjeti pred sobom."

"Čekaj malo, čekaj malo", inzistirao je Richard, udarajući dlanom po stolu.

"Da?" zapitao je Dirk nevino.

"Ma o čemu ti to govoriš, Dirk?"

"Imaš neki problem s onim što sam ti rekao?"

"Pa, jedva znam od čega početi", protestirao je Richard. "Dobro. Kažeš da su neki ljudi izvodili pokus. To je besmisleno. Schrödingerova mačka *nije* pravi pokus. To je samo ilustracija za raspravljanje o zamisli. To nije nešto što zbilja radiš."

Dirk ga je gledao s čudnom pažnjom.

"Ma zbilja?" rekao je konačno. "A zašto da ne?"

"Pa, nema ničega što bi mogao testirati. Cijela stvar s tom zamisli je da razmisliš o onom što se događa prije nego što obaviš opažanje. Ne možeš znati što se u kutiji događa bez da pogledaš, a onog trena kad pogledaš cijeli valni paket kolabira i mogućnosti se razriješe. To je samoporažavajuće. Potpuno je besmisleno."

"Potpuno si, naravno, u pravu u onom obujmu koji si obuhvatio", odgovorio je Dirk ponovno sjedajući. Izvukao je jednu cigaretu iz kutije, nekoliko puta kucnuo njom o stol, i nagnuo se preko stola uperivši filtar u Richarda.

"Ali razmisli o ovom", nastavio je. "Pretpostavimo da uvedemo

vidovnjaka, nekoga s moći predviđanja, u pokus - nekoga tko je u stanju otkriti u kakvom je zdravstvenom stanju mačka bez da otvori kutiju. Nekog tko ima, možda, nekakvu natprirodnu vezu s mačkama. Što tad? Bi li nam to pružilo dodatne uvide u problem kvantne fizike?"

"Je li *to* ono što su htjeli učiniti?"

"To je ono što su učinili."

"Dirk, to je potpuna besmislica."

Dirk je izazivački podigao obrve.

"Dobro, dobro," rekao je Richard, podižući dlanove, "hajdemo kroz to korak po korak. Čak i da prihvaćam - što inače ne prihvaćam niti na sekundu - da postoji bilo kakva utemeljenost vidovitosti, to ne bi promijenilo osnovnu neizvedivost pokusa. Kao što sam rekao, cijela stvar počiva na tome što se događa unutar kutije *prije* nego što to bude primijećeno. Nije bitno *kako* to primijetiš, gledaš li u kutiju očima ili - dobro, umom, ako inzistiraš. Ako je vidovitost uspješna, ona predstavlja samo još jedan način gledanja u kutiju, a ako ne uspijeva, onda je, naravno, irelevantna."

"To bi moglo ovisiti, naravno, o tvojim gledištima na vidovitost..."

"Ma da? A kakva su *tvoja* gledišta na vidovitost? To bi me zanimalo znati, s obzirom na tvoju prošlost."

Dirk je opet kucnuo cigaretom po stolu i stisnutih očiju pogledao Richarda.

Uslijedila je teška i duga tišina, prekidana samo zvukom udaljena plakanja na francuskome.

"Moja gledišta su ostala ista kakva su i bila", konačno je rekao Dirk.

"A to je?"

"Da ja nisam vidovit."

"Zbilja?" pitao je Richard. "A ona ispitna pitanja?"

Oči Dirka Gentlyja smrknule su se na spominjanje te teme.

"Koincidencija," izgovorio je tihim, ljutitim glasom, "čudna i jeziva

koincidencija, ali svejedno koincidencija. Koja me, mogao bih dodati, natjerala da provedem prilično količinu vremena u zatvoru. Koincidencije mogu biti zastrašujuće i opasne stvari."

Dirk je još jednom dugo i procjenjivački pogledao Richarda.

"Pažljivo sam te promatrao", primijetio je. "Čini mi se da si izuzetno opušten za čovjeka u tvom položaju."

Richardu se ta primjedba činila veoma čudnom, i pokušao ju je razumjeti. Onda mu je svanulo, a ta zora bila je živcirajuća. "Nebesa mu", rekao je. "Nije valjda i do tebe dopro, je li?" Činilo se da to zauzvrat zbunjuje Dirka. "Tko to dopro do mene?" pitao je.

"Gordon. Ne, očito nije. Gordon Way. On ima tu naviku, pokušava navesti druge ljude da me pritišću da nastavim s onim što on smatra da je bitan posao. Pomislio sam na trenutak - ma, nije bitno. A na što si ti onda mislio?"

"Ah. Gordon Way ima tu naviku, je li?"

"Da. Meni se to nimalo ne sviđa. Zašto?"

Dirk je dugo i zamišljeno gledao Richarda, lagano kuckajući olovkom po stolu.

Onda se zavalio natrag u stolac i rekao sljedeće: "Tijelo Gordona Waya otkriveno je jutros pred zoru. Bio je upucan, zadavljen i zapaljena mu je kuća. Policija pretpostavlja da nije upucan u kući jer nisu nađena druga zrna sačme osim onih u tijelu.

Međutim, zrna su nađena pokraj mercedesa 500 SEC g. Waya, koji je nađen napušten na pet kilometara od kuće. To nagovještava da je tijelo pomicano nakon ubojstva. Nadalje, liječnik koji je pregledao tijelo smatra da je g. Way u stvari zadavljen nakon što je upucan, što ukazuje na određenu zbrku u umu počinitelja.

Čudesnom koincidencijom, policija je sinoć imala priliku razgovarati s jednim gospodinom koji se doimao veoma zbunjeno i rekao da pati od nekakvog kompleksa krivnje jer je upravo pregazio svog poslodavca.

Taj čovjek bio je stanoviti g. Richard MacDuff, a njegov poslodavac bio je preminuli, g. Gordon Way. Nadalje je nagoviješteno da je g. Richard

MacDuff jedna od dvije osobe koje će izvući najviše koristi od smrti g. Waya, budući da će WayForward Technologies skoro sigurno barem djelomično prijeći u njegove ruke. Druga osoba je njegova jedina živa rodbina, gđica Susan Way u čiji stanje g. Richard MacDuff primijećen kako provaljuje sinoć. Policiji taj dio nije poznat, naravno. Niti će joj, ako se nas pita, ikad biti. Međutim, bilo kakav odnos između njih dvoje sigurno će biti pomno istražen. Na vijestima na radiju kažu da se hitno traži g. MacDuff, za kojeg smatraju da bi im mogao pomoći u istrazi, ali ton glasa kaže da je jasno da je on kriv kao sam vrag.

Moj cjenik je sljedeći: dvije stotine funti na dan, plus troškovi. Troškovi nisu predmet rasprave i ponekad onima koji se u takve stvari ne razumiju izgledaju ponešto nevezani. Svi su neophodni i, kao što sam rekao, ne podliježu raspravi. Jesam li unajmljen?"

"Oprosti", rekao je Richard, blago tresući glavom. "Možeš li to ponoviti od početka?"

Poglavlje sedamnaesto

Električni Fratar nije više znao u što bi vjerovao.

U zadnjih nekoliko sati prošao je kroz zapanjujući broj sustava vjerovanja, od kojih mu većina nije uspjela pružiti dugotrajnu duhovnu utjehu koju mu je njegovim programiranjem bila sudba tražiti.

Bio mu je pun kufer. Zbilja. I bio je umoran. I obeshrabren.

I štoviše, čime je bio prilično zatečen, nedostajao mu je njegov konj. Tup i tegleći stvor, svakako, i kao takav jedva vrijedan da na njega pomisli netko čijeg uma je vječiti usud bio da se bavi višim stvarima izvan poimanja jednog običnog konja, ali svejedno mu je nedostajao.

Htio je jahati na njemu. Htio ga je potapšati. Htio je osjećati da on ne razumije.

Pitao se gdje mu je.

Neutješno je klatio noge sjedeći na grani stabla na kojoj je proveo noć. Popeo se tamo ganjajući nekakav fantastični san i onda zapeo i morao cijelu noć ostati tu.

Čak i sad, po danjem svjetlu, nije bio siguran kako će sići. Na trenutak je došao opasno blizu vjerovanju da može letjeti, ali brzomisleći protokol za provjeru grešaka ubacio se i rekao mu da ne misli gluposti.

Ipak je to bio stanovit problem.

Koji god gorući oganj vjere ga je ponio, na krilima nadanja, gore kroz grane stabla u čarobnim satima noći, isti mu nije dao nikakve upute kako će sići kad ga, kao i prevelik broj tih gorućih vjera koje se pojave usred noći, i ova napusti.

A kad već spominje - ili bolje rečeno pomišlja na - goruće stvari, jedna velika stvar je buknula nedaleko odatle u satima prije zore.

Nalazila se, pomislio je, u smjeru iz kojega je on sam došao kad je bio privučen dubokom duhovnom -potrebom do ovog nezgodno visokog, ali inače postiđujuće običnog stabla. Žudio je otići i štovati tu vatru, zakleti se na vječnu

odanost nijemom posvećenom buktanju ali, dok se on bespomoćno trudio probiti kroz gusto granje, vatrogasni automobili su stigli i ugasili božanski oganj i još jedno vjerovanje je odletjelo kroz prozor.

Sunce je bilo na nebu već nekoliko sati i, premda je on ispunjavao vrijeme što je bolje mogao, vjerujući u oblake, vjerujući u grančice, vjerujući u jednu čudnu vrstu letećih kukaca, sad je vjerovao da mu je svega dosta, i bio je potpuno uvjeren, štoviše, da postaje gladan.

Poželio je da je bio dovoljno predostrožan i ponio nešto hrane iz staništa koje je posjetio sinoć, do kojeg je odnio svoj sveti teret da ga ukopa u svetom ormaru za metle, ali ga je napustio obuzet gorljivom strašću, vjerujući da takve svjetovne stvari kao što je hrana nisu bitne, da će se stablo pobrinuti.

Pa, stablo se pobrinulo.

Pobrinulo se za grančice.

Fratri ne jedu grančice.

U stvari, kad bolje razmisli, nije mu bilo baš lagodno zbog nekih od stvari koje je vjerovao sinoć i ustanovio je da su neki od rezultata pomalo zbunjujući. Dobio je sasvim jasne upute da "zapuca" i osjetio se čudno obveznim poslušati, ali je možda počinio pogrešku što je tako preuranjeno postupio po uputama izrečenima na jeziku koji je naučio prije samo dvije minute. Svakako se reakcija osobe u koju je zapucao činila pomalo ekstremnom.

U njegovu svijetu bi se ljudi u koje su tako zapucali vraćali idući tjedan u novoj epizodi, ali sve mu se činilo da ova osoba neće postupiti tako.

Nalet vjetra zapuhao je kroz stablo, zaljuljavši grane. Fratar je sišao malo niže. Prvi dio bio je dosta lagan, budući da su grane bile zbijene skupa. Tek je zadnji dio bio nepremostiva prepreka - pad koji bi mu mogao uzrokovati ozbiljna unutarnja oštećenja i rupture čime bi ga mogao nagnati da počne vjerovati u stvari koje su zaozbiljno čudne.

Zvuk glasova u udaljenom kutu polja privukao mu je pažnju. Jedan kamion stao je pokraj puta. Na tren ga je pažljivo promatrao, ali nije vidio ništa određeno u što bi mogao povjerovati pa se vratio svom razmatranju.

Prisjetio se jedne neobične funkcije koja mu je proradila sinoć, s kojom se

nije prije sretao, ali je imao osjećaj da bi to moglo biti nešto za što je čuo, zvano grižnja savjesti. Nije mu uopće bilo drago zbog načina na koji je osoba koju je zapucao samo ostala ležati, i nakon što je prvo otišao odatle, vratio se da još jednom pogleda. Na licu te osobe definitivno je bio izraz koji je nagovještavao da nešto nije u redu, da se to ne uklapa u poredak stvari. Fratar se zabrinuo da joj je možda totalno pokvario tu večer.

Ipak, pomislio je, dok god radiš ono što vjeruješ da je ispravno, to je najhitnije.

Sljedeća stvar koju je vjerovao da je ispravna bilo je da, kad je već pokvario večer toj osobi, treba je barem odvesti doma, i nakon kratkog pretraživanja džepova imao je adresu, karte i ključeve. Putovanje je bilo naporno, ali ga je njegova vjera krijepila da ustraje.

Riječ "kupaonica" neočekivano je doprla preko polja.

Opet je pogledao kamion u udaljenom kutu. Čovjek u tamnoplavoj uniformi objašnjavao je nešto čovjeku u gruboj radnoj odjeći, koji je bio pomalo zlovoljan zbog toga, ma što to bilo. Riječi "dok ne pronađemo vlasnika" i "sasvim trknuto, naravno" došle su nošene vjetrom. Čovjek u radnoj odjeći očito se složio prihvatiti situaciju, ali nerado.

Nekoliko trenutaka kasnije, konj je izveden otraga iz kamiona i pušten u polje. Fratar je trepnuo. Njegova kola zatreptala su od navale ushita. Tu je konačno bilo nešto u što može vjerovati, zbilja čudesan događaj, konačna nagrada za njegovo nimalo škrto, premda pomalo promiskuitetno, vjerovanje.

Konj je hodao strpljivim korakom bez pritužbi. Odavno je navikao biti gdje god ga stave, ali je po prvi put pomislio kako ovo i nije tako loše. Evo, pomislio je, jedne prijatne poljane. Tu je trava. Tu je živica u koju može gledati. Bilo je dovoljno mjesta da poslije može malo kaskati ukoliko mu se bude htjelo. Ljudi su se odvezli i ostavili ga da postupa po svom, što mu je sasvim odgovaralo. Malo je prošetao, a onda, tek tako, prestao šetati. Mogao je raditi što mu je volja.

Kakav užitak.

Kakav veliki i potpuno neuobičajeni užitak.

Polako je pogledao cijelo polje, a onda si je odlučio isplanirati jedan fin,

opušten dan. Malo kaskanja kasnije, recimo negdje oko tri. Nakon toga malo prileći tamo na istočnom rubu polja, gdje je trava bila gušća. To je izgledalo kao pravo mjesto za razmišljanje o večeri.

Ručak bi se, baš je pomislio, mogao pojesti na južnom kraju polja gdje je tekao potočić. Ručak kraj potoka, za ime nebesko. Ovo je pravo blaženstvo.

Također mu se dosta svidjela zamisao da provede pola sata hodajući naizmjenično malo lijevo, pa onda malo desno, bez ikakva očita razloga. Nije znao bi li vrijeme između dva i tri bilo bolje potrošeno na šibanje repom ili na razmišljanje o svemu.

Naravno, uvijek je mogao raditi i jedno i drugo, ako to želi, a poći na kaskanje malo kasnije. I upravo je uočio mjesto na živici koje je izgledalo krasno da preko njega promatra stvari, i u tome bi mogao ugodno proći sat do dva prije obroka.

Odlično.

Izvrstan plan.

A najbolja stvar u tome što ga je, nakon što ga je donio, konj mogao sasvim i potpuno ignorirati. Umjesto toga je otišao stajati pod jedinim stablom u polju.

Iz njegovih grana Električni Fratar skočio je konju na leđa, s povikom koji je više nego sličio na "Geronimo".

Poglavlje osamnaesto

Dirk Gently je nakratko ponovio najistaknutije činjenice dok se svijet Richarda MacDuffa polako i nijemo rušio u mračno, ledeno more za koje nije ni znao da je tu, i da čeka centimetrima ispod njegovih nogu. Kad je Dirk po drugi put završio, soba je utihnula dok mu je Richard nepomično zurio u lice.

"Gdje si to čuo?" konačno je rekao Richard.

"Na radiju," slegnuo je Dirk ramenima, "barem ono najhitnije. Na svim je vijestima, naravno. Detalji? Pa, diskretno raspitivanje među kontaktima tu i tamo. Postoji par ljudi koje poznajem u policijskoj postaji u Cambridgeu, iz razloga kojih bi se i ti mogao sjećati."

"Ne znam ni da li da ti vjerujem", rekao je Richard tiho. "Mogu li upotrijebiti telefon?"

Dirk je uljudno izvadio telefonski aparat iz koša za smeće i dodao mu ga. Richard je okrenuo Susanin broj.

Gotovo istog trena je odgovoreno i uplašen glas je rekao: "Halo?"

"Susan, ovdje Ri-"

"Richarde! Gdje si ti? Za ime božje, *gdje si*? Jesi li dobro?"

"Nemoj joj reći gdje si", rekao je Dirk.

"Susan, što se dogodilo?"

"Zar ne zn-"

"Netko mije rekao da se nešto dogodilo Gordonu, ali..."

"Nešto dogodilo -? On je mrtav, Richarde, ubijen -"

"Prekini vezu", zatražio je Dirk.

"Susan, slušaj, ja -"

"Prekini vezu", ponovio je Dirk, a onda se nagnuo do telefona i pritisnuo tipku za prekid.

"Policija vjerojatno ulazi u trag pozivima", objasnio je. Uzeo je aparat i bacio ga natrag u koš.

"Ali moram otići na policiju!" uzviknuo je Richard.

"Otići na policiju?"

"Što drugo da radim? Moram otići na policiju i reći im da ja to nisam učinio."

"Reći im da ti to nisi učinio?" rekao je Dirk s nevjericom. "Pa, onda će valjda biti u redu. Šteta što se dr. Crippen nije toga sjetio. Prištedjelo bi mu mnogo truda."

"Da, ali on je bio kriv!"

"Da, tako se čini. A tako će se činiti, u ovom trenutku, i za tebe."

"Ali ja to nisam učinio, za ime Božje!"

"Razgovaraš s nekim tko je proveo vrijeme u zatvoru zbog nečega što nije učinio, sjeti se. Rekao sam ti da su koincidencije zastrašujuće i opasne stvari. Vjeruj mi, mnogo je bolje naći neoboriv dokaz da si nedužan, nego čamiti u ćeliji nadajući se da će ga policija - koja već misli da si kriv - naći za tebe."

"Ne mogu uopće razmišljati", rekao je Richard stavljajući ruku na čelo. "Samo stani na tren i daj da razmislim o tome -"

"Ako smijem -"

"Pusti me da mislim!"

Dirk je slegnuo ramenima i okrenuo se natrag svojoj cigareti, koja ga je izgleda mučila.

"Ne vrijedi", rekao je Richard nakon nekoliko trenutaka, odmahujući glavom. "Ne mogu sve to razumjeti. To je kao da rješavaš zadatak iz trigonometrije dok te netko šutira u glavu. Dobro, reci mi što ti misliš da bih trebao učiniti."

"Hipnotizam."

"Što?"

"Nije nimalo iznenađujuće u ovim okolnostima što si ne možeš srediti misli. Međutim, od vitalne je važnosti da ih netko sredi. Bit će mnogo jednostavnije za obojicu ako mi dopustiš da te hipnotiziram. Snažno naslućujem da je veliki broj informacija ispremiješan u tvojoj glavi i neće se pojaviti dok tako treseš njom - možda se neće pojaviti uopće jer ti ne shvaćaš njihovu važnost. S tvojim dopuštenjem možemo kroz sve to proći prečacem."

"Znači, to je odlučeno," izjavio je Richard, ustajući, "idem na policiju."

"Jako dobro", rekao je Dirk naginjući se natrag i šireći dlanove nad stolom. "Želim ti mnogo sreće. Možda bi, dok izlaziš, bio tako ljubazan da kažeš mojoj tajnici da mi donese šibice."

"Nemaš tajnicu", dobacio je Richard i izišao.

Dirk je zamišljeno sjedio nekoliko trenutaka, izveo smion, ali uzaludan pokušaj utrpavanja žalosno prazne kutije od pizze u koš za smeće, a onda otišao do ormara potražiti metronom.

Richard je trepćući izašao na svjetlo dana. Stajao je na najvišoj stubi blago se ljuljajući, a onda krenuo niz ulicu čudnim poskakujućim hodom koji je odražavao skakutavi ples njegovih misli. S jedne strane jednostavno nije mogao povjerovati da dokazi neće savršeno jasno pokazati da on nikako nije mogao počiniti ubojstvo; s druge strane, morao je priznati da sve to izgleda izuzetno čudno.

Ustanovio je da mu je nemoguće jasno ili racionalno misliti o tome. Pomisao da je Gordon ubijen stalno bi mu eksplodirala u umu i bacala sve ostale misli u totalnu konfuziju i nered.

Na trenutak mu je palo na pamet da je, tko god da je to učinio, morao biti jako brz na obaraču da ga stigne povući prije nego što ga totalno preplave valovi krivnje, ali je istog trena zažalio zbog te misli. U stvari, bio je pomalo užasnut općim tonom misli koje su mu navirale na pamet.

Činile su se nedoličnima i nedostojnima i uglavnom su se ticale načina na koji će sve to utjecati na njegove projekte u tvrtki.

Potražio je unutar sebe bilo kakav osjećaj velike tuge i žaljenja, i pretpostavio da mora biti tamo negdje, vjerojatno skriven iza ogromnog zida šoka.

Stigao je natrag do mjesta odakle se vidio Islington Green, jedva primjećujući razdaljinu koju je prešao. Iznenadan prizor policijskog automobila parkirana pred njegovom kućom lupio ga je poput čekića i okrenuo se na peti i s furioznom usredotočenošću zagledao u jelovnik istaknut u izlogu grčkog restorana.

"*Dolmade*", pomislio je očajno.

"*Suvlaki*", pročitao je.

"*Mala, ljuto začinjena grčka kobasica*", prošlo mu je nasumce kroz um. Pokušao je rekonstruirati prizor u mislima, ne okrećući se. Jedan policajac je stajao i motrio ulicu i, koliko se mogao sjetiti iz svog kratkog pogleda, činilo se da su bočna vrata zgrade koja vode u njegov stan otvorena.

Policija je u njegovu stanu. U njegovu stanu! *Fassolia Plaki! Krepka zdjela graha skuhanog u umaku od rajčice i povrća!*

Pokušao je usmjeriti oči u stranu i preko ramena. Policajac je gledao u njega. Brzo je vratio pogled na jelovnik i pokušao ispuniti misli sitno mljevenim mesom pomiješanim s krumpirom, krušnim mrvicama, lukom i začinima, urolanim u kuglice i prženima. Policajac ga je sigurno prepoznao i u tom trenutku juri preko ulice da ga zgrabi i odvede u Crnoj Marici kao što su učinili i s Dirkom prije svih onih godina u Cambridgeu.

Ukrutio je ramena u očekivanju šoka, ali ga nikakva ruka nije zgrabila. Opet je bacio pogled natrag, ali je policajac nezainteresirano gledao na drugu stranu. *Stifado*.

Bilo mu je veoma očito da se ne ponaša kao netko tko će otići i predati se policiji.

A što mu je drugo preostalo?

Pokušavajući na krut, nespretan način hodati prirodno, otrgnuo se od izloga, napeto prešao nekoliko koraka ulicom, a onda zamaknuo natrag u prolaz Camden, hodajući brzo i dišući duboko. Kamo je mogao otići? Do Susan? Ne - policija će biti tamo ili motriti. U urede WFT-a u Primrose Hillu? Ne - iz istog razloga. Što, za ime svijeta, tiho je zavrištao u sebi, on najednom radi kao bjegunac?

Inzistirao je samomu sebi, kao i Dirku, da ne bi trebao bježati od policije. Policija, rekao je sam sebi kao što su ga naučili u djetinjstvu, postoji da pomogne nedužnima i zaštiti ih. Od te pomisli je istog trena počeo trčati i zamalo se sudario s ponosnim novim vlasnikom jedne ružne edvardijanske podne lampe.

"Oprostite", rekao je, "oprostite". Bio je osupnut što netko uopće može poželjeti takvu stvar, i usporio je u hod, gledajući oko sebe oštrim pogledom progonjenoga. Dobro poznati izlozi puni stare uglačane mjedi, starog uglačanog drveta i slika japanskih riba najednom su izgledali vrlo prijeteće i agresivno.

Tko bi uopće mogao poželjeti ubiti Gordona? To je bila misao koja ga je odjednom lupila dok je skretao prema Charlton Placeu. Sve što ga se dosad ticalo bilo je da on nije.

Ali tko *jest*?

To je bila nova pomisao.

Dovoljno ljudi nije imalo baš lijepo mišljenje o njemu, ali postoji velika razlika između toga da ti se netko ne sviđa - čak i nimalo ne sviđa - i da ga stvarno upucaš, zadaviš, vučeš po polju i zapališ mu kuću. Ta je razlika najveći dio ljudske populacije održavala na životu iz dana u dan.

Je li to bila samo krađa? Dirk nije spomenuo da nešto nedostaje, ali on ga nije ni pitao.

Dirk. Prizor njegova apsurdnog, ali neobično zapovjednog lika kako sjedi poput ogromne žabe, razmišljajući u svom otrcanom uredu, stalno se nametao Richardovu umu. Shvatio je da ide natrag putem kojim je došao, i namjerno se nagnao skrenuti desno umjesto lijevo.

Na toj strani vrebalo je ludilo.

Samo mu je trebalo prostora, malo vremena da razmisli i sabere misli.

Dobro - a kamo ide? Zastao je na tren, okrenuo se i onda opet zastao. Pomisao na dolmade najednom se činila vrlo privlačnom i palo mu je na um da bi hladnokrvan, smiren i sabran čin bio jednostavno ući, naručiti ih i pojesti. To bi pokazalo Sudbini tko je gazda.

Umjesto toga, Sudba je bila angažirana u potpuno istoj radnji. Nije baš

sjedila u grčkom restoranu i jela dolmade, ali je isto tako i mogla, jer je očito ona zapovijedala. Richardovi koraci vodili su ga neumitno natrag kroz vijugave ulice, preko kanala.

Zastao je, na tren, u trgovini na uglu, a onda požurio dalje pokraj općinskih zgrada, i u poduzetnički teritorij, dok nije još jednom stajao pred brojem 33 u ulici Peckender. U otprilike onom trenutku kad bi Sudba sebi natočila zadnju čašu retsine, obrisala usta i zapitala se ima li mjesta i za baklavu, Richard je digao pogled prema visokoj crvenkastoj viktorijanskoj zgradi s ciglama tamnim od čađi i velikim, prijetećim prozorima. Nalet vjetra pomeo je ulicu i jedan dječačić mu je prišao.

"Odjebi", zacvrkutao je dječačić, a onda zastao i ponovno ga pogledao.

"Ej, gospon", dodao je, "daš mi svoju jaknu?"

"Ne", odbio je Richard.

"Zašto ne?" pitao je dječačić.

"Ovaj, zato što se meni sviđa", objasnio je Richard.

"Ne vidim zašto", rekao je mali. "Odjebi." Pogureno i mrzovoljno je nastavio dalje ulicom, šutirajući kamen prema jednoj mački.

Richard je opet ušao u zgradu, nelagodno se popeo stubama i ponovno zavirio u ured.

Dirkova tajnica sjedila je za svojim stolom, pognute glave i prekriženih ruku.

"Nisam ovdje", rekla je.

"Vidim", odvratio je Richard.

"Samo sam se vratila", objašnjavala je, ne dižući pogled s točke na svom stolu u koju je Ijutito zurila, "da budem sigurna da će on primijetiti da sam otišla. Inače bi mogao samo zaboraviti."

"Je li on tu?" pitao je Richard.

'Tko zna? Koga je briga? Bolje pitajte nekoga tko radi za njega, jer ja sigurno ne radim."

"Uvedi ga unutra!" odjeknuo je Dirkov glas.

Mrštila se na tren, ustala, otišla do unutarnjih vrata, s trzajem ih otvorila, rekla: "Uvedite ga sami", još jednom zalupila vrata i vratila se na svoj stolac.

"Ovaj, zašto *ja* ne bih sam ušao?" predložio je Richard.

"Ne mogu vas ni čuti", odgovorila je Dirkova bivša tajnica, odlučno zureći u svoj stol. "Kako bih vas mogla čuti kad uopće nisam ovdje?"

Richard je urnirujuće odmahnuo, što je bilo ignorirano, i prošao i sam otvorio vrata Dirkova ureda. Osupnulo ga je što je soba bila u polutami. Preko prozora je bila navučena roleta, a Dirk je bio zavaljen u naslonjač, lica bizarno osvijetljena odsjajem čudne grupe predmeta na stolu. Na prednjem rubu stola bila je staro sivo svjetlo s bicikla, usmjereno natrag, i bacalo slabašno svjetlo na metronom koji je tiho kuckao tamo-amo, s veoma uglačanom srebrnom žlicom pričvršćenom za metalnu šipku.

Richard je bacio par kutija šibica na stol.

"Sjedni, opusti se, i usmjeri pogled na žlicu", rekao je Dirk. "Već se osjećaš jako pospano

***

Još jedan policijski auto zaustavio se uz škripu kočnica pred Richardovim stanom, i čovjek mrka lica izašao je iz njega i prišao jednom od policajaca na dužnosti, pokazujući iskaznicu.

"Viši inspektor Mason, policijska uprava Cambridgeshirea", rekao je. "To je MacDuffov stan?"

Policajac je klimnuo glavom i pokazao mu bočna vrata koja su se otvarala na dugo usko stubište, do stana na vrhu. Mason je umarširao i onda odmah izmarširao van.

"Na pola stubišta je kauč," rekao je policajcu, "dajte ga pomaknite."

"Neki naši dečki su već pokušali, gospodine", odgovorio je policajac nervozno. "Izgleda da je zaglavljen. Svi se zasad moraju penjati preko njega.

Oprostite, gospodine."

Mason mu je uputio još jedan mrki pogled iz ogromna repertoara kojim je raspolagao i koji se kretao od doista, doista crno mrkoga na dnu ljestvice sve do umorno rezigniranoga i samo ovlaš mrkoga, koji je bio rezerviran za rođendane njegove djece.

"Pomaknite ga", mrko je ponovio, i mrko krenuo natrag kroz vrata, mrko povlačeći hlače i kaput nagore kao pripremu za mrki uspon koji ga očekuje.

"Još se nije pojavio?" zapitao je vozač automobila, koji je i sam prišao. "Narednik Gilks, predstavio se. Izgledao je umorno.

"Ne, koliko ja znam," rekao je policajac, "ali meni nitko ništa ne govori."

"Znam kako se osjećaš", složio se Gilks. "Kad se uprava jednom uplete, tebi ostane samo da ih voziš okolo. A ja sam jedini koji zna kako on izgleda. Zaustavio sam ga sinoć na cesti. Baš smo došli iz Wayove kuće. Jako gadno."

"Imao si tešku noć, ha?"

"I ovakvu i onakvu. Sve od umorstva do izvlačenja konja iz kupaonice. Ne, ništa ne pitaj. Imate li i vi iste ovakve aute?" dodao je, pokazujući na svoj. "Ovaj me izluđivao cijelim putem dovde. Bilo je ledeno i s grijanjem uključenim na najjače, a radio se stalno sam uključivao i isključivao."

Poglavlje devetnaesto

Isto jutro zateklo je Michaela Wenton-Weakesa u ponešto čudnu raspoloženju.

Morali biste ga poznavati prilično dobro da biste znali da je to posebno čudno raspoloženje, jer njega je većina ljudi smatrala pomalo čudnim od samog početka. Malo ga je ljudi poznavalo toliko dobro. Njegova majka, možda, ali je između njih dvoje vladalo stanje hladnog rata i nisu progovorili jedno s drugim već tjednima.

Imao je i starijeg brata, Petera, koji je sad imao veoma visok čin u Kraljevskim marincima. Osim na sprovodu njihova oca, Michael nije vidio Petera otkad se ovaj vratio s Falklanda, ovjenčan slavom, unaprijeđen, i pun prezira prema svom mlađem bratu.

Peteru je bilo veoma drago što je njihova majka preuzela Magnu, i poslao je Michaelu božićnu čestitku svoje postrojbe u kojoj je to napisao. Njegovo najveće osobno zadovoljstvo još je uvijek ostalo bacanje u blatnjavi jarak i pucanje iz strojnice barem jednu minutu, a nije mislio da bi mu britanska novinska i izdavačka industrija, čak i u svom trenutnom burnom stanju, mogla priuštiti to zadovoljstvo, barem ne dok još nekoliko Australaca ne stupi u nju.

Michael je ustao veoma kasno nakon noći ledenog bijesa, a zatim nemirnih snova, koji su ga još uvijek uznemiravali i pored dnevnog svjetla kasnog jutra.

Snovi su mu bili ispunjeni poznatim osjećajima gubitka, izoliranosti, krivnje i slično, ali su također bili neobjašnjivo povezani s velikim količinama blata. Teleskopskom moći koju noć posjeduje, noćna mora blata i usamljenosti kao da se protegla na užasavajuće dugo, nezamislivo vremensko razdoblje, i okončala se tek pojavom sluzavih stvari s nogama koje su puzale po sluzavom moru. To je sve skupa bilo previše i probudio se naglo, obliven hladnim znojem.

Premda mu se cijela ta stvar s blatom činila dosta čudnom, osjećaj gubitka, izolacije, i iznad svega opterećenosti, potrebe da se poništi ono što je učinjeno, sve to lako se udomilo u njegovoj duši.

Čak i sluzave stvari s nogama činile su se čudno poznate i kuckale su iritantno otraga u njegovim mislima dok si je pripravljao kasni doručak, komad grejpa i malo kineskog čaja, dopustio da mu oči neko vrijeme ovlaš prelaze preko kulturne stranice Daily Timesa, a onda je prilično nespretno promijenio zavoje na svojoj porezanoj desnoj ruci.

Nakon što je obavio te sitne zadatke, dvojio je što da sljedeće učini.

Bio je u stanju promatrati sinoćnje događaje hladnom nepristranošću kojoj se ne bi nadao. To je bilo ispravno, to je bilo u redu, bilo je dobro učinjeno. Ali nije riješilo ništa. Sve bitno tek je trebalo biti učinjeno.

Sve što? Namrštio se zbog čudnog načina na koji su mu misli navirale i nestajale poput plime i oseke.

Obično bi u to doba skočio do svog kluba. Nekad je to činio s užitkom zbog činjenice da je bilo još mnogo drugih stvari koje bi trebao raditi. Sad nije imao što raditi, što je vrijeme provedeno tamo, kao i bilo gdje drugdje, činilo priličnim opterećenjem za njega.

Kad bi otišao, postupao bi kao i obično - upustio se u jedan džin i tonik i malo lake konverzacije, pustio da mu oči lagano prijeđu preko stranica Times Literary Supplementa, Opere, The New Yorkera ili bilo čega drugog što se našlo pri ruci, ali nije bilo mjesta sumnji da je to ovih dana radio s manje stila i užitka nego prije.

A onda bi došao ručak. Danas nije imao nikakav dogovor za ručak - opet - i vjerojatno bi stoga ostao u klubu, i pojeo lako prženog lista na doverski, s raskuhanim krumpirima garniranim peršinom, iza čega bi slijedio nabujak. Čaša do dvije Sancerrea. I kava. A onda Popodne, s onim što bi već donijelo.

Ali danas je osjetio čudan poriv da to ne učini. Protegnuo je mišiće u svojoj porezanoj ruci, natočio si još jednu šalicu čaja, pogledao s čudnom bestrasnošću na veliki kuhinjski nož koji je još uvijek bio kraj čajnika od finog porculana, i čekao na tren da vidi što će sljedeće učiniti. Ono što je sljedeće učinio, u stvari, bilo je da je otišao na kat.

Njegova kuća izgledala je dosta hladno u svojoj formalnoj savršenosti, i davala onaj dojam kakav bi ljudi koji kupuju reprodukcije stilskog pokućstva htjeli da odaju njihove kuće. Osim što je ovdje sve bilo pravo - kristal,

mahagonij i Wilton - i samo je izgledalo kao da je lažno, jer ni u čemu nije bilo životnosti.

Otišao je u svoju radionicu, što je bila jedina prostorija u kući koja nije bila sterilna od urednosti, već je tu nered knjiga i papira bio sterilan od zanemarivanja. Tanak sloj prašine spustio se na sve. Michael nije bio u njoj tjednima, a čistačica je imala striktne upute da se drži podalje od nje. Nije tu radio otkad je uređivao posljednji broj Fathoma. Ne, naravno, zbilja posljednji broj, već posljednji pravi broj. Posljednji broj što se njega ticalo.

Odložio je svoju porculansku šalicu na prašinu i otišao proučiti svoj stari gramofon. Na njemu je našao jednu staru snimku nekih Vivaldijevih koncerata za puhače, pustio ga i sjeo.

Opet je čekao da vidi što će sljedeće učiniti i najednom na svoje iznenađenje ustanovio da to *već čini*, a to je bilo ovo: on je slušao glazbu.

Zapanjen izraz polako mu je prešao preko lica kad je shvatio da to nikad prije nije radio. Čuo ju je mnogo, mnogo puta, i smatrao je da je to vrlo ugodan pozadinski zvuk uz koji se može diskutirati o koncertnoj sezoni, ali nikad mu prije nije palo na pamet da tu ima nečeg što bi se moglo zbilja slušati.

Stajao je opčinjen međuigrom glazbe i kontrapunkta koja mu je najednom bila razotkrivena s jasnoćom koja nije imala veze s prašinom prekrivenom površinom ploče ili četrnaest godina starom iglom.

Ali s tim otkrivenjem došao je i skoro istodobni osjećaj razočaranja, koji ga je još više zbunio. Glazba koja mu je naglo otkrivena bila je čudno nezadovoljavajuća. Kao da se njegova sposobnost da razumije glazbu najednom pojačala do točke daleko preko sposobnosti glazbe da je zadovolji, sve u jednom dramatičnom trenu.

Napregnuo se čuti što nedostaje, i osjetio da je ta glazba poput neletačke ptice koja nije čak ni znala koju je sposobnost izgubila. Hodala je veoma dobro, ali hodala je gdje bi se trebala vinuti, hodala je gdje se trebala obrušavati, hodala je gdje bi se trebala uspinjati i okrenuti i pojuriti, hodala je tamo gdje bi se trebala ushititi vrtoglavošću letenja. Nije čak ni gledala gore.

Pogledao je gore.

Nakon nekog vremena postao je svjestan da samo glupo zuri u strop.

Zatresao je glavom, i ustanovio da je percepcija uminula, ostavljajući ga s blagom mučninom i vrtoglavicom. Nije nestala u potpunosti, ali se povukla duboko u njega, dublje nego što je on mogao dosegnuti.

Glazba se nastavila. Bio je to sasvim pristojan niz ugodnih zvukova u pozadini, ali više ga se nije doticala.

Trebala su mu objašnjenja što je ono što je upravo iskusio, i zamisao gdje bi ih mogao naći zatreptala je u njegovu umu. Zanemario je tu zamisao u svom bijesu, ali mu je ona ponovno trepnula, i treptala je dok je najzad nije slijedio.

Ispod stola je izvukao veliki limeni koš za smeće. Kako je zabranio svojoj čistačici da trenutno uopće ulazi ovamo, koš je ostao neispražnjen. Našao je u njemu poderane komade onoga što je tražio, sa sadržajem pepeljare ispražnjenim preko njih.

Nadvladao je gađenje sa smrknutom odlučnošću i polako pomicao dijelove omrznutog objekta okolo po stolu, nespretno ih spajajući komadićima ljepljive trake koji su se svijali i lijepili pogrešan dio za pogrešan dio i lijepili pravi dio za njegove punačke prste pa onda za stol, dok na kraju pred njim nije ležao, grubo sastavljen, primjerak Fathoma. Čiji urednik je bio taj omrznuti stvor A. K. Ross.

Odurno.

Okretao je ljepljive zgužvane stranice kao da prevrće pileće želuce. Niti jedan linijski crtež Joan Sutherland ni Marylin Home, bilo gdje. Nikakav prikaz nekog velikog trgovca umjetninama iz Cork Streeta, nijednog. Njegova serija o Rosettijevima: ukinuta. "Ogovaranja iz Green Rooma": ukinuto.

Odmahnuo je glavom s nevjericom, a onda pronašao članak koji je tražio. "Glazba i fraktalni pejsaži" Richarda MacDuffa. Preskočio je prvih par ulomaka uvoda i počeo čitati malo dalje:

Matematička analiza i kompjutorsko modeliranje otkrivaju nam da oblici i procesi na koje nailazimo u prirodi - način na koji biljke rastu, način na koji planine erodiraju ili rijeke teku, način na koji snježne pahulje ili otoci dolaze do svog oblika, način na koji se svjetlost odražava na nekoj površini, način na koji se mlijeko razlijeva i rastapa u vašoj kavi dok je miješate, način na koji se smijeh širi kroz grupu ljudi - sve te stvari u svojoj skoro čarobnoj

kompleksnosti mogu se opisati interakcijom matematičkih procesa koji su, štoviše, još čarobniji u svojoj jednostavnosti.

Oblici koje smatramo slučajnima u stvari su proizvod kompleksnih pomičnih mreža brojeva koji slijede jednostavna pravila. Sama riječ "prirodno", koju smo često shvaćali kao "nestrukturirano", u stvari opisuje oblike i procese koji izgledaju tako neshvatljivo kompleksno da ne možemo svjesno uočiti jednostavne zakone prirode na djelu.

Svi oni mogu se opisati brojevima.

Čudno, ta zamisao je sad Michaelu izgledala manje odvratnom nego prilikom prvog, površnog čitanja. Čitao je dalje sa sve većom koncentracijom.

Znamo, međutim, da je um sposoban razumjeti te stvari u svoj njihovoj kompleksnosti i u svoj njihovoj jednostavnosti. Lopta koja leti kroz zrak reagira na snagu i smjer u kojem je bačena, djelovanje gravitacije, trenje zraka na koje mora trošiti svoju energiju da bi ga poništila, zračne turbulencije oko svoje površine, i brzinu i smjer vrtnje sebe same.

A ipak, svatko tko bi mogao imati teškoća da u glavi izračuna koliko iznosi 3x4x5, nema problema obaviti diferencijalni račun i cijelu gomilu srodnih izračuna toliko zapanjujuće brzo da može zbilja uhvatiti loptu u letu. Ljudi koji to zovu "instinkt" samo daju toj pojavi ime, ne objašnjavajući time ništa. Mislim da je najbliže što ljudska bića mogu prići izražavanju našeg razumijevanja tih prirodnih kompleksnosti upravo glazba. Ona je najapstraktnija umjetnost - nema drugoga značenja ni svrhe osim da bude ono što jest.

Svaki pojedini aspekt glazbenoga komada može se predstaviti brojevima. Od organizacije stavaka u cijeloj simfoniji, do uzorka tonaliteta i ritma koji čine melodije i harmonije, dinamike koja oblikuje izvedbu, sve do visine samih nota, njihovih harmoničkih vrijednosti, načina na koji se mijenjaju s vremenom, ukratko, svi elementi zvuka koji se razlikuju kod jedne osobe koja puše u frulu i druge koja udara u bubanj - sve te stvari mogu se izraziti uzorcima i hijerarhijama brojeva.

A, po mom iskustvu, što više unutarnjih odnosa postoji između uzoraka brojeva na različitim razinama hijerarhije, ma koliko kompleksni i suptilni njihovi odnosi mogu biti, to će se glazba više činiti zadovoljavajućom i, štoviše,

cjelovitom.

U stvari, što su suptilniji i kompliciraniji ti odnosi, i što su oni udaljeniji od dohvata svjesnog uma, to više instinktivni dio vašeg uma - pri čemu mislim na onaj dio vašeg uma koji može obaviti diferencijalni račun tako zapanjujuće brzo da će postaviti vašu ruku na pravo mjesto da uhvati loptu u letu - to više taj dio vašeg uma uživa u njoj.

Glazba bilo kakve kompleksnosti (a čak i "Ringe ringe raja" je kompleksna na svoj način kad je netko zbilja izvodi na instrumentu posebna tona i artikulacije) prelazi preko vašeg svjesnog uma u ruke vašeg privatnog matematičkog genija, koji obitava u vašoj podsvijesti, reagirajući na sve unutarnje kompleksnosti i odnose i proporcije o kojima mislimo da ne znamo ništa.

Neki ljudi bune se zbog takva gledanja na glazbu govoreći da, ako svedemo glazbu na matematiku, gdje su tu emocije? Ja bih rekao da one nikad nisu ni bile izvan toga.

Stvari kojima naše emocije mogu biti dirnute - oblik cvijeta ili grčke urne, način na koji beba raste, način na koji vam vjetar miluje lice, način na koji se oblaci kreću, njihov oblik, način na koji svjetlost pleše po vodi, ili narcisi lepršaju na povjetarcu, način na koji osoba koju volite pomiče svoju glavu, način na koji joj kosa slijedi taj pokret, krivulja koju opisuje zamirući pad zadnjeg akorda glazbe - sve se te stvari mogu opisati kompleksnim tokom brojeva.

To nije redukcija toga, to je ljepota toga.

Pitajte Newtona.

Pitajte Einsteina.

Pitajte pjesnika (Keatsa) koji je rekao da ono što mašta uhvati kao ljepotu mora biti istina.

On je mogao isto tako reći i da ono što ruka hvata kao loptu mora biti istina, ali nije, jer je bio pjesnik i više se volio izležavati pod stablima s bocom laudanuma i bilježnicom nego igrati kriket, ali bi bilo isto toliko istinito.

To je potaknulo jednu misao u pozadini Michaelova sjećanja, ali se nije

odmah mogao sjetiti koju.

Jer to je u srcu odnosa između našeg "instinktivnog" razumijevanja oblika, forme, pokreta, svjetla s jedne strane, i naše reakcije na njih s druge.

I zbog toga ja vjerujem da mora postojati neki oblik glazbe urođen prirodi, u prirodnim objektima, u uzorcima prirodnih procesa. Glazbe koja bi bila isto tako duboko zadovoljavajuća kao i bilo koja druga ljepota koja se prirodno javlja - a naše vlastite najdublje emocije su, na kraju krajeva, jedan oblik ljepote koji se prirodno javlja ...

Michael je prestao čitati i pustio da mu se pogled polako odmakne od stranice. Zapitao se zna li što bi takva glazba mogla biti i pokušao ju je tražiti u mračnim zakucima svog uma. U svakom dijelu uma koji bi posjetio činilo se kao da je ta glazba tamo svirala prije samo nekoliko sekundi i sve što je preostalo bio je zamirući odjek nečega što on nije bio u stanju uhvatiti i čuti. Odložio je časopis u stranu. Onda se sjetio što je bilo ono što mu je spominjanje Keatsa pokrenulo u sjećanju. Sluzave stvari s nogama iz njegova sna. Hladna mirnoća ga je obuzela kad je osjetio da se veoma približio nečemu.

Coleridge. Taj čovjek.

Da, sluzave stvari puzahu nogama

Po sluzavom meni

"Pjesma starog mornara."

Ošamućen, Michael je otišao do police s knjigama i izvukao Coleridgeovu antologiju. Odnio ju je natrag do naslonjača i s određenom zebnjom prolistao stranice dok nije našao početne stihove.

Stari je to mornar,

I on ustavi jednog od tri.

Riječi su mu bile veoma poznate, a ipak su, dok ih je iščitavao, budile u

njemu čudne osjećaje i strašna sjećanja za koja je znao da nisu njegova. U njemu se uzdigao osjećaj gubitka i pustoši užasnog intenziteta koji se, premda je znao da nije njegov, tako savršeno uklapao s njegovim vlastitim jadima da nije mogao ništa osim predati mu se potpuno.

I tisuće tisuća sluzavih stvari

Živješe dalje; kao i ja.

Poglavlje dvadeseto

Roleta se podigla s glasnim štropotom i Richard je zatreptao.

"Fascinantnu si večer proveo," rekao je Dirk Gently, "premda se čini da su njeni najzanimljiviji aspekti u potpunosti izmakli tvojoj znatiželji."

Vratio se u svoj naslonjač i zavalio u njega spojivši vrhove prstiju skupa.

"Molim te", rekao je, "nemoj me razočarati tako što ćeš reći: 'Gdje sam?' Jedan pogled je dovoljan."

Richard je polako i zbunjeno pogledao oko sebe i osjetio se kao da se neočekivano vratio s dugog boravka na drugom planetu gdje je sve bilo mir i svjetlo i glazba koji su se nastavljali zauvijek. Osjećao se toliko opušteno da se skoro nije trudio disati.

Drvena kuglica na kraju konopca rolete kucnula je nekoliko puta u staklo, ali je osim toga sve sad bilo tiho. Metronom je bio nepomičan. Pogledao je na sat. Bilo je malo poslije jedan.

"Bio si pod hipnozom nešto manje od sata", rekao je Dirk, "tijekom kojeg sam doznao mnogo zanimljivih stvari i zbunile su me neke druge koje bih sad htio prodiskutirati s tobom. Malo svježeg zraka vjerojatno će ti pomoći pa predlažem osvježavajuću šetnju duž kanala. Tamo te nitko neće tražiti. Janice!"

Tišina.

Richardu mnoge stvari još nisu bile jasne, i namrštio se u sebi. Kad mu se trenutak kasnije neposredno sjećanje vratilo, bilo je to kao da je slon najednom nahrupio na vrata i on se pridigao uz osupnut trzaj.

"Janice!" opet je povikao Dirk. "Gđice Pearce! Vrag odnio tu curu."

Izvukao je telefonske aparate iz koša za smeće i vratio ih na mjesto. Jedna stara i izlizana kožna aktovka stajala je pokraj vrata, i on ju je pokupio, uzeo svoj šešir s poda i uspravio se, apsurdno nabijajući šešir na glavu.

"Dođi," rekao je, prolazeći kroz vrata iza kojih se gđica Janice Pearce mrštila na olovku, "hajdemo. Ostavimo ovu gnjilu rupu. Pomislimo nezamislivo, izvedimo neizvedivo. Uhvatimo se u koštac sa neizgovorenim, da

vidimo možemo li ga, na kraju krajeva, izgovoriti. Janice, sad -"

"Umuknite."

Dirk je slegnuo ramenima, a onda pokupio s njezina stola knjigu koju je ona ranije okljaštrila pokušavajući zalupiti svoju ladicu. Prolistao ju je mršteći se, a onda s uzdahom vratio na mjesto. Janice se vratila onomu što je očito radila trenutak-dva ranije, što je bilo ispisivanje duge poruke olovkom.

Richard je sve to gledao nijemo, još uvijek se osjećajući tek napola prisutnim. Odmahnuo je glavom.

Dirk mu je rekao: "Događaji ti se u ovom trenutku mogu činiti zbrkanima i zamršenima. Ali ipak imamo nekoliko zanimljivih niti koje možemo slijediti. Od svih stvari koje si mi rekao da su se dogodile, samo su dvije zbilja *fizički* nemoguće."

Richard je konačno progovorio. "Nemoguće?" upitao je mršteći se.

"Da," potvrdio je Dirk, "sasvim i potpuno nemoguće."

"Srećom," nastavio je, "došao si točno na pravo mjesto sa svojim zanimljivim problemom, jer u mom rječniku ne postoji riječ 'nemoguće'. U stvari," dodao je mašući stanjenom knjigom, "ne postoji nijedna riječ između 'haringe' i 'pekmeza'. Hvala vam, gđice Pearce, još jednom ste mi neprocjenjivo bili na usluzi, za što vam zahvaljujem i čak ću vam, u slučaju povoljnog ishoda ovog pothvata, i platiti. U međuvremenu mi moramo dosta razmišljati, pa ostavljam ured u vašim izuzetno sposobnim rukama."

Telefon je zazvonio i Janice se javila.

"Dobar dan," rekla je. "Wainwrightova veletrgovina voćem. G. Wainwright u ovom trenutku ne može primati pozive jer mu je slabo u glavi i zamišlja da je krastavac. Hvala vam na pozivu."

Zalupila je slušalicu. Ponovno je podigla pogled i vidjela kako se vrata tiho zatvaraju za njenim bivšim poslodavcem i njegovim izbezumljenim klijentom.

"Nemoguće?" ponovio je Richard iznenađeno.

"Sve oko toga je," ustrajao je Dirk, "potpuno i u cijelosti - pa, recimo

neobjašnjivo. Nema smisla koristiti riječ 'nemoguće' za opisivanje nečega što se očito dogodilo. Ali se ne može objasniti bilo čime što mi znamo."

Svježina zraka duž kanala Grand Union pročistila je Richardova čula i ponovno ih izoštrila. Vratio se u svoje uobičajeno stanje i, premda bi ga činjenica Gordonove smrti opet zaskočila svakih nekoliko sekundi, sad je barem bio u stanju jasnije razmišljati o tome. Međutim, činilo se da je u tom trenutku Dirku to *zadnja* stvar na pameti. Dirk se umjesto toga hvatao za najtrivijalnije od svih bizarnih incidenata u sinoćnjem nizu i unakrsno ga ispitivao o njima.

Džoger koji je išao na jednu stranu i biciklist koji je išao na drugu povikali su jedan drugomu da se sklone, i tijesno izbjegli da jedan drugoga odgurnu u mutnu, sporotekuću vodu kanala. Pažljivo ih je promatrala jedna veoma spora ostarjela gospođa koja je za sobom vukla još sporijeg ostarjelog psa.

S druge strane kanala nizala su se prazna skladišta, čiji je svaki prozor bio razbijen i presijavao se. Izgorjeli ostaci teglenice slomljeno su se ljuljali na vodi. Među njima, nekoliko boca od deterdženta plivalo je po zamašćenoj vodi. Preko najbližega mosta tutnjali su teški kamioni, drmajući temelje kuća, rigajući benzinski dim u zrak i plašeći jednu majku koja je s dječjim kolicima pokušavala prijeći cestu.

Dirk i Richard došli su rubom South Hackneyja, par kilometara dalje od Dirkova ureda, natrag prema srcu Islingtona, gdje je Dirk znao da su najbliži pojasi za spašavanje na ogradi.

"Ali to je bio samo mađioničarski trik, za ime nebesko", bunio se Richard. "On ih stalno radi. To su samo trikovi. Čini se nemoguće ali sam siguran kad bi pitao bilo kojeg mađioničara, on bi rekao da je to lako kad jednom znaš kako se to radi. Jednom sam vidio tipa na ulici u New Yorku kako -"

"Ja znam kako se te stvari rade", rekao je Dirk, izvlačeći dvije upaljene cigarete i veliku ušećerenu smokvu iz svog nosa. Bacio je smokvu u zrak, ali ona nekako nije pala nigdje. "Vještina, skretanje pažnje, sugestivnost. Što su sve stvari koje možeš naučiti ako imaš malo vremena. Oprostite, draga gospođo", obratio se ostarjeloj, sporoj vlasnici psa dok su prolazili pokraj nje. Sagnuo se do psa i izvukao dugi niz jarko obojenih zastava iz njegove

stražnjice. "Mislim da će mu sad kretanje biti malo udobnije", rekao je, uljudno dotaknuo šešir u znak pozdrava i krenuo dalje.

"Te stvari, znaš," obratio se zabezeknutomu Richardu, "nisu teške. Presjeći ženu na pola nije teško. Presjeći ženu na pola i onda je ponovno spojiti jest malo teže, ali se vježbom može savladati. Trik koji si mi ti opisao s dvije stotine godina starom posudom i soljenkom koledža je -" zastao je da naglasi - "*potpuno i u cijelosti* neobjašnjiv."

"Pa, vjerojatno je bio poneki detalj koji sam propustio, ali ..."

"Oh, nesumnjivo. Ali prednost ispitivanja nekog pod hipnozom jest da dopušta ispitivaču da vidi prizor mnogo detaljnije nego što ga je subjekt tad bio svjestan. Djevojčica Sarah, na primjer. Sjećaš li se što je imala na sebi?"

"Ovaj, ne," rekao je Richard neodređeno, "nekakvu haljinu, pretpostavljam -"

"Boja? Materijal?"

"Pa, ne mogu se sjetiti, bilo je mračno. Sjedila je nekoliko mjesta dalje od mene. Jedva da sam je i vidio."

"Imala je na sebi tamnoplavu haljinu od pamučnoga samta skupljenu oko spuštenog struka. Imala je ranglan rukave skupljene oko manšeta, bijeli Petar Pan ovratnik i šest malih bisernih gumba naprijed - s trećeg odozgo je visio končić. Imala je dugu crnu kosu skupljenu u rep kopčom u obliku crvenog leptira."

"Ako ćeš mi reći da sve to znaš tako što si pogledao ogrebotinu na mojim cipelama, poput Sherlocka Holmesa, onda se bojim da ti neću povjerovati."

"Ne, ne," rekao je Dirk, "mnogo je jednostavnije od toga. Ti si mi sam rekao pod hipnozom."

Richard je odmahnuo glavom.

"Nije točno", zanijekao je. "Ja čak ni ne znam što je Petar Pan ovratnik."

"Ali *ja* znam, i opisao si mi ga savršeno precizno. Kao što si opisao i mađioničarski trik. A taj trik nije bio moguć u obliku u kojem se odigrao. Vjeruj mi. Ja znam o čemu govorim. Postoje još neke stvari koje bih volio

otkriti o profesoru, kao na primjer tko je napisao bilješku koju si našao na stolu i koliko je pitanja George III. u stvari postavio, ali -"

"Što?"

"- ali mislim da bih bolje prošao kad bih upitao izravno njega. Samo što ..." Namrštio se u dubokoj koncentraciji. "Samo što bih," dodao je, "budući da sam prilično tašt u takvim stvarima, više volio znati odgovore prije nego što postavim pitanja. A ne znam. *Apsolutno* ne znam."

Zagledao se apstraktno u daljinu, i napravio grub proračun udaljenosti do najbližeg pojasa za spašavanje.

"A druga nemoguća stvar," dodao je, baš kad je Richard htio ubaciti koju riječ, "ili bar iduća sasvim neobjašnjiva stvar, naravno, pitanje je tvog kauča."

"Dirk," uzviknuo je Richard u očajanju, "mogu li te podsjetiti da je Gordon Way mrtav, i da sam ja izgleda pod sumnjom da sam ga ubio! Nijedna od tih stvari nije ni najmanje povezana s tim, i ja-"

Ali ja sam naklonjen ideji kako su one veoma povezane."

"To je apsurdno!"

"Ja vjerujem u temeljnu međ-"

"Oh, da, da," rekao je Richard, "temeljnu međusobnu povezanost svih stvari. Čuj, Dirk, ja nisam naivna bakica i od mene nećeš dobiti nikakav besplatan put na Bermude. Ako ćeš mi pomoći, držimo se teme."

Dirk se naogušio na to. "Ja vjerujem da su sve stvari temeljno međusobno povezane, kao što svatko tko prati načela kvantne fizike do njihovih logičnih krajnosti ne može, ako je pošten, nego prihvatiti. Ali također vjerujem i da su neke stvari međusobno povezanije od drugih. A kad se dva naizgled nemoguća događaja i niz veoma čudnih svi dogode istoj osobi, i kad ta osoba najednom postane osumnjičena za veoma čudan slučaj ubojstva, onda mi se čini da treba potražiti rješenje u povezanosti tih događaja. Ti si veza, a ti sam ponašao si se na veoma neobičan i ekscentričan način -"

"Nisam", rekao je Richard. "Da, neke čudne stvari su mi se dogodile, ali ja -"

"Sinoć sam te uočio kako se penješ po fasadi zgrade i provaljuješ u stan svoje djevojke, Susan Way."

"Možda je to bilo neobično," rekao je Richard, "možda čak nije bilo pametno. Ali je bilo savršeno logično i racionalno. Samo sam htio poništiti nešto što sam napravio prije nego što to nanese štetu."

Dirk je razmislio na tren, i malo ubrzao svoj korak.

"I ono što si učinio bila je potpuno razumna i normalna reakcija na problem poruke koju si ostavio na vrpci - da, rekao si mi sve o tome u našoj maloj seansi - to je ono što bi bilo tko učinio?"

Richard se namrštio kao da kaže da ne vidi u čemu je tu problem. "Ne kažem da bi bilo tko to učinio", rekao je, "ja vjerojatno razmišljam na malo logičniji i izravniji način od većine ljudi, što je razlog što mogu pisati kompjutorski software. Bilo je to logično i izravno rješenje problema."

"Nije možda bilo malo *neumjereno*?"

"Bilo mi je veoma bitno ne razočarati Susan još jednom."

"Znači da si u potpunosti zadovoljan svojim vlastitim razlozima da učiniš ono što si učinio?"

"Da", ustrajao je Richard ljutito.

"Znaš li", rekao je Dirk, "što mi je moja stara teta usidjelica koja je živjela u Winnipegu uvijek govorila?"

"Ne", odgovorio je Richard. Brzo je svukao svu svoju odjeću i skočio u kanal. Dirk je skočio do pojasa za spašavanje, kojem su se upravo približili, strgnuo ga s držača i bacio Richardu, koji se koprcao usred kanala izgledajući sasvim izgubljeno i dezorijentirano.

"Uhvati se za ovo", doviknuo je Dirk, "i izvući ću te van."

"U redu je", prodahtao je Richard, "znam plivati -"

"Ne, ne znaš," povikao je Dirk, "daj se uhvati."

Richard je pokušao zaplivati prema obali, ali je brzo zbunjeno odustao i uhvatio se za pojas. Dirk je vukao konopac dok Richard nije stigao do ruba, a

onda se sagnuo i pružio mu ruku. Richard je izišao iz vode pušući i pljujući, a onda se okrenuo i drhteći sjedio na rubu, s rukama u krilu.

"Bože, kako je to prljavo!" uzviknuo je i opet pljunuo. "Totalno je odvratno. Fuuuj. Uf. Bože. Obično prilično dobro plivam. Sigurno me uhvatio nekakav grč. Sretna slučajnost je što smo bili blizu pojasa. O, hvala." Ovo zadnje bilo je reakcija na veliki ručnik koji mu je Dirk dodao.

Žustro se obrisao, skoro se stružući ručnikom da skine sa sebe prljavu vodu kanala. Ustao je i pogledao uokolo. "Možeš li naći moje hlače?"

"Mladiću", rekla je starica s psom, koja je upravo došla do njih. Stajala je strogo ih gledajući, i samo što ih nije počela grditi kad ju je Dirk prekinuo.

"Tisuću isprika, gospođo draga," rekao je, "za bilo kakvu uvredu koju vam je moj prijatelj mogao nehotice nanijeti. Molim vas," dodao je, izvlačeći tanak stručak anemona iz Richardove stražnjice, "primite ovo s mojim komplimentima."

Gospođa ih je štapom izbila iz Dirkove ruke i požurila dalje, užasnuta, vukući psa za sobom.

"To nije bilo baš fino od tebe", primijetio je Richard, navlačeći svoju odjeću ispod ručnika kojim je sad bio strateški omotan.

"Ne mislim da je ona baš fina žena," odvratio je Dirk, "stalno se mota ovuda, vuče to jadno pseto okolo i grdi ljude. Kako ti je prijalo kupanje?"

"Nije, nimalo", odgovorio je Richard, na brzinu trljajući kosu. "Nisam shvatio koliko je unutra prljavo. I hladno. Evo", rekao je, vraćajući ručnik Dirku. "Nosiš li uvijek okolo ručnik u aktovki?"

"Plivaš li ti uvijek popodne?"

"Ne, obično idem ujutro, na bazen na Highbury Fieldsu, samo da se razbudim, pokrenem si mozak. Samo mi je palo na pamet da nisam išao jutros."

"I, ovaj - to je bio razlog što si tako skočio u kanal?"

"Pa, da. Samo sam pomislio da će mi malo vježbe vjerojatno pomoći da se nosim sa svim ovim."

"Onda nije malo *neumjereno* tako se svući i skočiti u kanal."

"Ne", rekao je, "možda nije bilo mudro s obzirom na čistoću vode, ali je bilo savršeno —"

"Bio si savršeno zadovoljan svojim razlozima da učiniš ono što si učinio."

"Da -"

"I to onda nema nikakve veze s mojom tetom?"

Richardove oči su se sumnjičavo stisnule. "O čemu ti to uopće govoriš?"

"Reći ću ti", odgovorio je Dirk. Otišao je i sjeo na obližnju klupu i opet otvorio aktovku. Smotao je ručnik u nju i umjesto njega izvadio mali Sony kazetofon. Mahnuo je Richardu da priđe i pritisnuo tipku za puštanje. Dirkov glas dopro je iz malog zvučnika pjevušećim tonom. Rekao je: "Za minutu ću pucnuti prstima i ti ćeš se probuditi i zaboraviti sve ovo osim uputa koje ću ti sad dati.

Uskoro ćemo poći u šetnju duž kanala, i kad me čuješ da kažem riječi 'moja stara teta usidjelica koja je živjela u Winnipegu' -"

Dirk je najednom dograbio Richarda za ruku da ga zadrži.

Vrpca je nastavila: "Skinut ćeš svu odjeću i skočiti u kanal. Ustanovit ćeš da nisi u stanju plivati, ali nećeš se uspaničiti i potonuti, već ćeš se održavati na površini dok ti ja ne dobacim pojas ..."

Dirk je zaustavio vrpcu i pogledao u Richardovo lice, koje je po drugi put tog dana poblijedjelo od šoka.

"Zanimalo bi me da saznam točno što te to obuzelo da si se popeo do stana gđice Way sinoć", rekao je Dirk, "i zašto."

Richard nije odgovarao - nastavio je prilično zbunjeno zuriti u kazetofon. Onda je rekao drhtavim glasom: "Na Susaninoj vrpci bila je poruka od Gordona. Nazvao je iz auta. Vrpca je u mom stanu. Dirk, najednom me sve ovo veoma plaši."

Poglavlje dvadeset prvo

Dirk je, zaklonjen iza parkiranog kombija nekoliko metara dalje, promatrao policajca na dužnosti pred Richardovom zgradom. On je zaustavljao i ispitivao svakoga tko bi pokušao ući u malu pokrajnju ulicu u kojoj su se Richardova vrata nalazila, uključujući, Dirku je bilo drago primijetiti, druge policajce ako ih ne bi prepoznao. Još jedan policijski auto se zaustavio i Dirk je krenuo.

Jedan policajac izašao je iz automobila noseći pilu i krenuo prema vratima. Dirk je žustro uskladio svoj korak s njegovim, malo iza njega, koračajući autoritativno.

"U redu je, on je sa mnom", rekao je Dirk, prolazeći točno u trenutku kad je jedan policajac zaustavio drugoga.

I bio je unutra i penjao se stubama.

Policajac s pilom ga je slijedio.

"Ovaj, oprostite, gospodine", dozvao je za Dirkom.

Dirk je stigao baš do mjesta gdje je kauč prepriječio stubište. Stao je i okrenuo se.

"Ostani ovdje," naredio je, "čuvaj ovaj kauč. Ne puštaj nikoga da ga takne, baš nikoga. Jesi li razumio?"

Policajac je na trenutak izgledao zdvojno.

"Dobio sam naredbu da ga prepilim", rekao je.

"Poništeno", zalajao je Dirk. "Pazi ga okom sokolovim. Očekivat ću potpun izvještaj."

Okrenuo se natrag i prepentrao preko kauča. Trenutak-dva kasnije izašao je u velik otvoren prostor. Bio je to niži od dva kata koja su činila Richardov stan.

"Jesi li pretražio ovo?" odbrusio je Dirk još jednom policajcu, koji je sjedeći za Richardovim stolom za ručavanje pregledao neke bilješke. Policajac

je iznenađeno podigao pogled i počeo ustajati. Dirk je pokazivao na koš za smeće.

"Ovaj, da -"

"Pretraži ga opet. Pretražuj ga i dalje. Tko je ovdje?"

"Ovaj, pa -"

"Nemam cijeli dan."

"Viši inspektor Mason upravo je otišao, s —"

"Dobro. Dat ću da ga skinu s ovog. Bit ću gore ako me trebaju, ali ne želim da me se uznemirava ukoliko nije veoma bitno. Razumio?"

"Ovaj, tko -"

"Ne vidim da pretražuješ koš za smeće."

"Ovaj, da, gospodine. Ja ću -"

"Želim da se temeljito pretraži. Razumiješ?"

"Ovaj -"

"Na posao." Dirk je otišao gore i u Richardovu radnu sobu.

Vrpca je bila točno tamo gdje mu je Richard rekao da će biti, na dugom stolu na kojem je bilo šest Macintosha. Dirk samo što je nije stavio u džep kad mu je znatiželju obuzeo prizor Dirkova kauča koji se polako okretao i pomicao na velikom ekranu Macintosha, i sjeo je za tipkovnicu.

Neko je vrijeme istraživao program koji je Richard napisao, ali je brzo shvatio da on u svom sadašnjem obliku nije baš samoobjašnjavajuć. Jedva da je išta shvatao. Konačno je uspio odglaviti kauč i pomaći ga natrag niz stube, ali je shvatio da je morao isključiti dio zida da to učini. Iritirano je zagunđao i odustao.

Drugi kompjutor koji je pogledao prikazivao je stalni val krivulja. Oko rubova ekrana bile su male slike drugih oblika valova koje su se mogle odabrati i dodati glavnom, ili se koristiti da ga modificiraju na druge načine. Brzo je otkrio da to omogućava da od jednostavnih napraviš vrlo kompleksne oblike valova, i neko se vrijeme igrao s time. Dodao je jednostavni val njemu samomu,

što je udvostručilo visinu i dubinu vala. Onda je jedan od valova pomakao pola koraka u odnosu na drugi, i vrhovi i udubine jednoga poništili su vrhove i udubine drugoga, ostavljajući sasvim ravnu crtu. Onda je za djelić promijenio frekvenciju jednog od valova. Rezultat je bio da su na nekim mjestima duž oblika kombiniranog vala dva vala jedan drugi pojačavala, a na drugima su se poništavali. Dodavanje trećega jednostavnog vala druge frekvencije rezultiralo je kombiniranim valom u kojem je bilo teško uočiti bilo kakav uzorak. Crta je skakala gore-dolje naizgled nasumce, ostajući veoma nisko u nekim periodima, a onda se naglo dižući u veoma visoke vrhove kad bi se sva tri vala na tren sinkronizirala.

Dirk je pretpostavio da među tom gomilom opreme mora postojati sredstvo za prevođenje vala koji je plesao po ekranu u stvarni glazbeni ton i potražio je po menijima koje je program nudio. Našao je jednu opciju na meniju koja mu je nudila da pretvori uzorak vala u Emu.

To ga je zbunilo. Pogledom je po sobi potražio veliku pticu trkačicu, ali nije mogao naći ništa takvo. Svejedno je aktivirao taj proces, a onda slijedio kabel koji je izlazio iz Macintosha, dolje iza stola, duž poda, iza ormara, pod tepihom, dok nije došao do drugog kraja priključenog otraga u veliku sivu klavijaturu s nazivom Emulator II.

To je, pretpostavio je, mjesto na koje je njegov pokusni val upravo stigao. Oklijevajuće je pritisnuo jednu dirku.

Gadan prdeći zvuk koji je istoga trena zagrmio iz zvučnika bio je toliko glasan da na tren nije čuo riječi: "Svlad Cjelli!" koje su istodobno bile uzviknute na vratima.

***

Richard je sjedio u Dirkovu uredu i bacao papiriće zgužvane u loptice u koš za smeće koji je već bio prepun telefona. Lomio je olovke. Izveo je duge ulomke iz jednog starog sola Gingera Bakera na svojim koljenima.

Jednom riječju, bio je nervozan.

Pokušavao je na list Dirkova papira napisati sve čega se mogao sjetiti od

događaja prethodne noći i, koliko ih je on mogao odrediti, vremena kad su se dogodili. Zapanjilo ga je koliko je to teško, i koliko je slabašno njegovo svjesno sjećanje izgledalo u usporedbi s njegovim nesvjesnim sjećanjem, kao što mu je Dirk demonstrirao.

"K vragu i Dirk", pomislio je. Želio je razgovarati sa Susan.

Dirk mu je rekao da to nikako ne smije učiniti jer se pozivi prate.

'K vragu i Dirk", rekao je najednom i skočio na noge.

"Imate li koji novčić od deset penija?" odlučno se obratio natmurenoj Janice.

***

Dirk se okrenuo.

Uokviren vratima, stajao je visok i taman lik.

Visok i taman lik izgledao je kao da nije nimalo sretan onim što vidi; u stvari, bio je prilično iritiran time. *Više* nego iritiran. Izgledao je kao visok i taman lik koji bi veoma lako mogao otrgnuti glavu tucetu kokoši i poslije toga još uvijek biti iritiran.

Staupila je na svjetlo pokazala je da je narednik Gilks iz policije Cambridgeshirea.

"Znaš li", rekao je narednik Gilks iz policije Cambridgeshirea, trepćući od potisnutih emocija, "da, kad se vratim ovamo i zateknem jednog policajca kako čuva kauč, a drugog kako na komade kida nedužni koš za smeće, moram sebi postaviti određena pitanja? I moram ih postaviti s uznemiravajućim osjećajem da mi se neće dopasti odgovori kad ih doznam.

I tako ustanovim da se penjem uz stube s užasnim predosjećajem, Svlade Cjelli, sa zbilja užasnim predosjećajem. Predosjećajem, mogao bih dodati, za koji sam ustanovio da je užasno opravdan. Pretpostavljam da ti ne bi mogao razjasniti jednog konja nađenog u kupaonici? I to nekako spada u tvoju vrstu stvari."

"Ne bih mogao," odvratio je Dirk, "ne još. Premda me neobično zanima."

"I mislio bih da te prokleto zanima. Zanimalo bi te neobično i da si ti to vražje stvorenje morao spuštati vražjim zavojitim stubištem u jedan ujutro. Kog vraga ti radiš ovdje?" upitao je narednik Gilks umorno.

"Ovdje sam", objasnio je Dirk, "u potrazi za pravdom."

"Pa, onda seja na tvom mjestu ne bih petljao sa mnom", rekao je Gilks, "i svakako se ne bih petljao s londonskom policijom. Što ti znaš o MacDuffu i Wayu?"

"O Wayu? Ništa osim onog što svi znaju. MacDuffa sam poznavao na Cambridgeu."

"Jesi li, je li? Opisi ga."

"Visok. Visok i strašno mršav. I dobrodušan. Pomalo kao bogomoljka koja ne vreba - nevrebajući grabežljivac, ako hoćeš. Prijazna, srdačna bogomoljka koja se umjesto vrebanja počela baviti tenisom."

"Hmmm", promrmljao je Gilks namršteno, okrenuvši se i gledajući po sobi. Dirk je ubacio vrpcu u džep.

"Zvuči kao baš taj", rekao je Gilks.

"I, naravno," dodao je Dirk, "nikako ne bi bio u stanju ubiti nekoga."

"Na nama je da to procijenimo."

"I, naravno, poroti."

"Pah! Porote!"

"Premda, naravno, do toga neće ni doći, jer će činjenice sve reći mnogo prije nego što bi moj klijent dospio pred sud."

"Tvoj vražji klijent, ha? Dobro, Cjelli, gdje je on?"

"Uopće nemam pojma."

"Kladim se da imaš adresu na koju ćeš poslati račun."

Dirk je slegnuo ramenima.

"Čuj, Cjelli, ovo je savršeno normalna, neškodljiva istraga o ubojstvu, i ne želim da mi je ti mutiš. Tako da se od sada smatraj upozorenim. Ako vidim da ijedan dokaz dobije noge udarit ću te tako da nećeš znati je li sutra ili četvrtak. A sad se gubi, i daj mi vrpcu prije nego što izađeš." Ispružio je ruku.

Dirk je trepnuo, iskreno iznenađen. "Koju vrpcu?"

Gilks je uzdahnuo. "Pametan si, Cjelli, to ću ti priznati," rekao je, "ali činiš istu grešku koju čine i mnogi drugi pametni ljudi, a to je da misliš da su svi drugi glupi. Ako se ja okrenem to ima svoj razlog, a razlog je bio da vidim što ćeš uzeti. Nije mi trebalo da te vidim kako to uzimaš, dosta mi je bilo da poslije toga uočim što nedostaje. Obučavani smo, znaš. Radili smo po pola sata iz predmeta Obuka u promatranju, utorkom poslijepodne. Dobro bi nam došlo, nakon četiri spojena sata Nepotrebne brutalnosti."

Dirk je skrio svoju ljutnju na samoga sebe iza zategnutog smješka. Potražio je po džepu svog kožnog kaputa i predao vrpcu.

"Pusti je", zatražio je Gilks. "Da vidimo što ti nisi htio da mi čujemo."

"Nije da nisam htio da je vi čujete", rekao je Dirk sliježući ramenima. "Samo sam je ja htio čuti prvi." Otišao je do police na kojoj je stajala Richardova hi-fi oprema i ubacio vrpcu u kazetofon.

"Pa, hoćeš li mi dati mali uvod?"

"To je vrpca", objasnio je Dirk, "iz telefonske sekretarice Susan Way. Way je imao tu naviku ostavljanja dugih ..."

"Da, znam za to. A njegova tajnica ujutro ide okolo i skuplja njegova laprdanja, jadna žena."

"Pa, ja vjerujem da bi na ovoj vrpci mogla biti poruka iz auta Gordona Waya od sinoć."

"Shvaćam. OK. Pusti je."

Uz elegantan naklon Dirk je pritisnuo tipku za puštanje.

"Oh, Susan, bok, Gordon je", rekla je vrpca još jednom. "Baš sam na putu do vikendice ..."

"Vikendice!" uzviknuo je Gilks podrugljivo.

"Sad je, ovaj, četvrtak navečer, i trenutno je, ovaj ... 8:47. Malo je magle na putu. Čuj, i oni ljudi iz SAD mi dolaze ovaj vikend -"

Gilks je podigao obrve, pogledao na sat i zapisao nešto u bilježnicu. I Dirk i policijski narednik su se naježili kad je mrtvačev glas ispunio prostoriju.

"- čudo je da nisam završio mrtav u jarku, to bi baš bilo nešto, je li, ostaviti svoje čuvene zadnje riječi na nečijoj telefonskoj sekretarici, nema razloga -" Slušali su u napetoj tišini dok je traka prenosila cijelu poruku.

"To je problem s tipovima koji vole izračunavati stvari - imaju jednu odličnu ideju koja radi a onda očekuju da ih nastaviš financirati godinama dok oni sjede i izračunavaju topografije svog pupka. Oprosti, moram stati i zatvoriti prtljažnik kako treba. Samo čas." , Uslijedio je prigušeni zvuk odlaganja telefonske slušalice na suvozačko sjedište, i nekoliko sekundi kasnije zvuk vrata koja se otvaraju. U međuvremenu, glazba iz audiouređaja u autu mogla se čuti kako romori u pozadini.

Nekoliko sekundi kasnije začuo se udaljeni, prigušeni, ali jasno raspoznatljivi dvostruki pucanj sačmarice.

"Zaustavi vrpcu", naredio je Gilks oštro i pogledao na svoj sat. "Tri minute i dvadeset pet sekundi otkad je on rekao da je 8:47." Ponovno je pogledao Dirka. "Ostani tu. Ne miči se. Nemoj dotaknuti ništa. Zabilježio sam položaj svake molekule zraka u ovoj sobi, pa ću znati jesi li disao."

Žustro se okrenuo i otišao. Dirk ga je čuo kako govori dok silazi niz stube: "Tuckett, idi do ureda WayForwarda, doznaj detalje Wayova telefona u autu, koji je broj, na kojoj je mreži..." Glas je nestao dolje.

Dirk je brzo utišao zvuk na hi-fiju, i nastavio slušati vrpcu.

Glazba se nastavila još neko vrijeme. Dirk je frustrirano lupkao prstima. Još uvijek se čula glazba.

Pritisnuo je premotavanje unaprijed samo na tren. Još uvijek glazba. Palo mu je na pamet da time traži nešto, ali da ne zna što je to. Ta ga je misao ukočila.

Sasvim definitivno je tražio nešto.

Vrlo definitivno nije znao što.

Spoznaja da ne zna točno zašto radi ono što radi najednom ga je sledila i elekrificirala.

Okrenuo se polako poput vrata frižidera koja se otvaraju.

Nije bilo nikoga, barem nikoga koga bi on mogao vidjeti. Ali poznavao je jezu koja mu je bockala kožu, i bila mu je nadasve odurna.

Rekao je tihim ljutitim šaptom: "Ako me netko može čuti, čujte ovo. Moj um je moje središte i sve što se tamo dogodi je moja odgovornost. Drugi ljudi mogu povjerovati što ih je god volja, ali ja neću učiniti ništa bez da znam razlog zašto, i to ga znam jasno. Ako nešto želite, recite mi to, ali da se niste usudili dirati moj um."

Drhtao je od duboka i drevna bijesa. Hladnoća je polagano i skoro patetično spuznula s njega i kao da je krenula dalje po sobi. Pokušao ju je slijediti svojim čulima, ali mu je istog trena pažnju odvukao glas koji je najednom dopirao do njega s ruba čujnosti, na udaljenom jecaju vjetra.

Bio je to prazan, užasnut, zbunjen glas, ne više od bestjelesnog šapta, ali je bio tu, čujan, na vrpci iz telefonske sekretarice.

Rekao je: "Susan! Susan, pomozi mi! Pomozi mi za ime Božje, Susan, mrtav sam -"

Dirk se okrenuo i zaustavio vrpcu.

"Žalim," rekao je ispod glasa, "ali moram misliti na dobro svog klijenta."

Premotao je vrpcu natrag vrlo malo, do mjesta neposredno prije nego što je glas progovorio, pomaknuo Razinu snimanja na nulu i pritisnuo Snimanje. Ostavio je vrpcu da ide, brišući glas i sve što je moglo uslijediti poslije njega. Ako će vrpca ustanoviti vrijeme smrti Gordona Waya, onda Dirk nije htio da se pojave nikakvi nezgodni primjeri Gordona kako govori nakon tog trenutka, makar to bilo samo da potvrdi da jest zbilja mrtav.

Činilo se da se u zraku blizu njega događa velika erupcija osjećaja. Val nečega jurnuo je prostorijom, uzrokujući da se pokućstvo ljulja u njegovu tragu. Dirk je gledao u kojem se smjeru kreće, prema polici blizu vrata na kojoj je, odjednom je shvatio, stajala Richardova vlastita telefonska sekretarica. Sekretarica se počela micati, ali se smirila kad joj se Dirk približio. Dirk je

mirno i polako posegnuo i pritisnuo tipku koja je stroj namještala na Javljanje.

Uzburkanost zraka je zatim prošla prostorijom do Richardova dugog stola gdje su se dva starinska telefona s okruglim brojčanicima nalazila u hrpi papira i floppy disketa. Dirk je pogodio što će se dogoditi, ali je odlučio ne intervenirati već samo gledati.

Jedna od telefonskih slušalica pala je sa svog mjesta. Dirk je mogao čuti telefonski signal. Onda se, polako i s očitim naporom, brojčanik počeo okretati. Kretao se neravnomjerno okolo, još okolo, sve sporije i sporije, a onda naglo kliznuo natrag.

Uslijedila je kratka stanka. Tada se slušalica ponovno spustila i digla za novi signal. Brojčanik se počeo okretati, ali još neravnomjernije nego prije.

Ponovno je kliznuo natrag.

Uslijedila je, ovaj put duža, stanka, a onda je cijeli proces ponovljen još jednom.

Kad je brojčanik treći put skliznuo natrag, uslijedila je nagla eksplozija bijesa - cijeli telefon je poskočio u zrak i poletio preko sobe. Kabel se usput omotao oko svjetiljke i s treskom je oborio u hrpu kablova, šalica za kavu i disketa. Gomila knjiga srušila se sa stola na pod.

Lik narednika Gilksa je kamenog lica stajao u vratima.

"Ući ću još jednom," objavio je, "a kad uđem, ne želim vidjeti da se bilo što takvo uopće događa. Jesmo li se razumjeli?" Okrenuo se i nestao.

Dirk je skočio do kazetofona i udario tipku za premotavanje unatrag. Onda se okrenuo i zašištao u zrak: "Ne znam tko si, ali mogu pogoditi. Ako želiš moju pomoć, nemoj me nikad više tako osramotiti!"

Nekoliko trenutaka kasnije, Gilks je ponovno ušao."'Ah, tu si", rekao je.

Pogledao je nered savršeno mirnim pogledom. "Pretvarat ću se da ovo uopće ne vidim, tako da ne moram postaviti nikakva pitanja na koja bi me odgovori, to znam, samo iziritirali."

Dirk se namrštio.

U trenutku tišine koji je uslijedio, tiho kuckavo zujanje koje se moglo čuti

nagnalo je narednika da baci pogled na kazetofon.

"Što ta vrpca radi?"

"Premotava se."

"Daj mi je."

Vrpca je došla do početka i zaustavila se kad je Dirk posegnuo prema njoj. Izvadio ju je i pružio Gilksu.

"Iritantno je, ali čini se da ovo potpuno oslobađa tvog klijenta", rekao je narednik. "Mreža Cellnet je potvrdila da je zadnji poziv iz auta bio sinoć u 8:46, u trenutku kad je tvoj klijent lagano drijemao pred nekoliko stotina svjedoka. Kažem svjedoka, premda su to većinom bili studenti, ali vjerojatno ćemo biti prisiljeni pretpostaviti da ne mogu svi lagati."

"Dobro," rekao je Dirk, "drago mi je da je to raščišćeno."

"Nikad nismo ni pomislili da je on to učinio, naravno. Jednostavno se nije uklapalo. Ali znaš ti nas - mi volimo dobiti rezultate. Reci mu da mu ipak želimo postaviti nekoliko pitanja."

"Svakako ću mu to napomenuti ukoliko naiđem na njega",

"Samo ti lijepo postupi tako."

"Pa, neću vas više zadržavati, naredniče", rekao je Dirk, nonšalantno mahnuvši na vratima.

"Ne, ali ću ja tebe vražje zadržati ako se ne izgubiš odavde za trideset sekundi, Cjelli. Ne znam što smjeraš, ali ako izbjegnem doznati vjerojatno ću lakše spavati u uredu. Gubi se."

"Onda vam želim dobar dan, naredniče. Neću reći da mi je bilo zadovoljstvo jer nije bilo."

Dirk je izašao iz sobe, i krenuo iz stana, primjećujući žalosno da je na mjestu gdje je ranije preko stubišta bio veličanstveno zaglavljen veliki chesterfield kauč, sada tek mala, tužna hrpa piljevine.

***

Michael Wenton-Weakes je s trzajem podigao pogled sa svoje knjige.

Um mu je konačno oživio svrhom. Misli, prizori, sjećanja, namjere, sve je to nahrupilo na njega, i što su više bili u suprotnosti, to su se bolje uklapali, spajali i slijegali.

Konačno je sklad bio savršen, zupci jednoga bili su savršeno naspram drugoga.

Jedno povlačenje i patentni zatvarač je bio zatvoren.

Premda je čekanje izgledalo kao vječnost vječnosti dok je bilo ispunjeno neuspjehom, blijedećim valovima slabosti, nejakim pipanjem i usamljenom nemoći, postignuti sklad je sve to brisao. Brisat će sve. Poništiti ono što je bilo tako katastrofalno učinjeno.

Tko je to pomislio? Nije bilo bitno, sklad je postignut, sklad je bio savršen.

Michael je pogledao kroz prozor na izmanikiranu ulicu kvarta Chelsea i nije ga bilo briga jesu li ono što vidi sluzave stvari s nogama ili A. K. Ross. Ono što je bilo bitno je ono što su ukrali i što će biti prisiljeni vratiti. Ross je sad bio u prošlosti. Ono što ga se sad ticalo bilo je još dublje u njoj. Pogled njegovih velikih blagih kravolikih očiju vratio se na nekoliko zadnjih stihova "Kublaj-kana" koje je upravo pročitao. Sklad je postignut, zatvarač je povučen.

Zaklopio je knjigu i stavio je u džep.

Njegov put natrag sad je bio jasan. Znao je što mora učiniti. Preostalo je samo da obavi malu kupnju i učini to.

Poglavlje dvadeset drugo

"Ti? Tražen zbog umorstva? Richarde, o čemu to govoriš?"

Telefon je zadrhtao u Richardovoj ruci. Ionako ga je držao na par centimetara od uha jer se činilo da ga je netko nedavno umočio u chow mein, ali to nije bilo toliko loše. Bio je to telefon u govornici pa je to što uopće radi očito bio previd. Ali Richard se počeo osjećati kao da se cijeli svijet odmakao par centimetara od njega, kao u reklami za dezodorans.

"Gordon," rekao je oklijevajuće, "Gordon je ubijen - zar ne?"

Susan je zastala prije nego što je odgovorila.

"Da, Richarde," odgovorila je uznemirenim glasom, "ali nitko ne misli da si ti to učinio. Žele te ispitati, naravno, ali -"

"Znači da sad kod tebe nema policije ?"

"Nema, Richarde", ustrajala je Susan. "Čuj, zašto ne bi došao ovamo?"

"I oni me ne traže?"

"Ne! Odakle ti uopće ideja da tebe traže zbog - da su mislili da si ti to učinio?"

"Ovaj - pa, taj moj prijatelj mije rekao."

"Tko?"

"Pa, zove se Dirk Gently."

"Nikad ga nisi spomenuo. Tko je on? Je li rekao još nešto?"

"Hipnotizirao me i, ovaj, natjerao da skočim u kanal, i ovaj, pa, to je bilo to u stvari -"

Uslijedila je užasno duga stanica na drugom kraju.

"Richarde," rekla je Susan konačno, s onom vrstom mirnoće koja obuzme ljude kad shvate da, ma koliko loše stvari mogu izgledati, nema apsolutno nikakvog razloga zašto ne bi jednostavno postajale sve gore i gore, "dođi ovamo. Mislila sam reći da si mi potreban, ali mislim da sam potrebna ja tebi."

"Vjerojatno bih trebao otići na policiju."

"Idi na policiju kasnije, Richarde, molim te. Par sati uopće nije bitno. Ja ... jedva mogu misliti. Richarde, tako je grozno. Pomoglo bi mi da si tu. Gdje si?"

"Dobro", pristao je Richard. "Bit ću kod tebe za dvadesetak minuta."

"Da ostavim prozor otvoren ili ćeš ovaj put probati na vrata?" rekla je šmrcajući.

Poglavlje dvadeset treće

"Ne, molim vas," rekao je Dirk, zadržavajući ruku gđice Pearce da ne otvori pismo iz Uprave prihoda, "ima i širih nebesa od toga."

Izišao je nakon napetog premišljanja u svom zamračenom uredu, i odavao je dojam uzbuđene usredotočenosti. Bio je potreban njegov pravi potpis na pravom čeku plaće ne bi li mu gđica Pearce oprostila za posljednju neopravdanu ekstravaganciju s kojom se vratio u ured i smatrao da samo sjediti tamo i napadno otvarati pisma od poreznika znači shvatiti njegovu širokogrudnu gestu u sasvim pogrešnom duhu.

Odložila je omotnicu.

"Dođite!" pozvao je. "Imam nešto što želim da vidite. Promatrat ću vaše reagiranje s najdubljim zanimanjem."

Ušao je natrag u svoj ured i sjeo za stol.

Ona ga je strpljivo slijedila i sjela naspram njega, istaknuto ignorirajući novu neopravdanu ekstravaganciju koja je bila na stolu.

Sjajna mjedena ploča na vratima ju je gadno dohvatila, ali glupi telefon s velikim crvenim tipkama smatrala je nevrijednim prezira. I svakako neće učiniti ništa preuranjeno poput toga da se nasmiješi dok ne bude zasigurno znala da ček ima pokriće. Zadnji put kad joj je potpisao ček poništio ga je prije kraja dana, da bi spriječio, kako je objasnio, "da dospije u pogrešne ruke". Pogrešne ruke bi, valjda, bile one službenika u njenoj banci.

Gurnuo je list papira preko stola.

Ona ga je podigla i pogledala. Onda ga je okrenula i ponovno pogledala. Pogledala je drugu stranu i odložila ga.

"Pa?" pitao je Dirk. "Što mislite o tome? Recite mi!"

Gđica Pearce je uzdahnula.

"To je niz besmislenih črčkarija plavim flomasterom na listu papira za tipkanje", rekla je. "Izgledaju kao da ste ih sami napisali."

"Ne!" uzviknuo je Dirk. "Pa, da," priznao je, "ali samo zato što vjerujem da je to odgovor na problem!"

"Koji problem?"

"Problem", inzistirao je Dirk, lupajući po stolu, "mađioničarskog trika! Rekao sam vam!"

"Da, g. Gently, nekoliko puta. Ja mislim da je to bio samo mađioničarski trik. Kakve vidite na telki."

"S jednom razlikom - ovaj je bio potpuno nemoguć!"

"Nije mogao biti nemoguć jer ga onda on ne bi izveo. To je razumno."

"Točno tako!" uzviknuo je Dirk uzbuđeno. "Točno tako! Gđice Pearce, vi ste dama puna pronicavosti i opažanja kakva se rijetko viđaju."

"Hvala vam, gospodine, mogu li sad ići?"

"Čekajte! Još nisam završio! Ne nimalo, ne ni blizu! Pokazali ste mi dubinu svoje pronicavosti i opažanja, dopustite meni da demonstriram svoje!"

Gđica Pearce se strpljivo zavalila natrag na stolcu.

"Mislim", rekao je Dirk, "da ćete biti impresionirani. Razmotrite ovo. Nerješiv problem. U pokušaju da nađem rješenje vrtio sam se u malim krugovima u svom umu, prevrćući uvijek iznova iste izluđujuće stvari. Očito neću moći misliti ni na što drugo dok ne budem imao odgovor, ali isto tako očito moram misliti na nešto drugo da bih našao odgovor. Kako razbiti takav krug? Pitajte me kako."

"Kako?" zapitala je gđica Pearce poslušno, ali bez entuzijazma.

"Zapisavši što je odgovor!" uzviknuo je Dirk. "I evo ga!" Trijumfalno je lupnuo po listu papira i s osmijehom sjeo.

Gđica Pearce je tupo pogledala papir.

"S rezultatom", nastavio je Dirk, "da sam sad u stanju posvetiti svoj um svježim i intrigantnim problemima, kao na primjer ..."

Uzeo je list papira, prekriven besmislenim črčkarijama i škrabotinama, i podigao ga prema njoj.

"Na kojem jeziku," upitao je tihim, mračnim glasom, "je ovo napisano?"

Gđica Pearce nastavila je tupo gledati u papir.

Dirk je bacio papir dolje, digao noge na stol, i zabacio glavu s rukama spojenim na tjemenu.

"Vidite li što sam napravio?" upitao je strop, koji kao da se malčice lecnuo što ga tako naglo uvlače u razgovor. "Pretvorio sam problem od nemoguće teške i možda sasvim nerješive začkoljice u običnu lingvističku zagonetku. Premda", promrmljao je nakon dugog trenutka nijemog razmatranja, "nemoguće tešku i možda sasvim nerješivu."

Okrenuo se natrag i strogo pogledao Janice Pearce.

"Hajde", zatražio je od nje, "recite da je to suludo - ali bi baš i moglo uspjeti!"

Janice Pearce pročistila je grlo.

"Suludo je", rekla je. "Vjerujte mi."

Dirk se okrenuo i klonuo u stranu na svom stolcu, kao što je model za Mislioca vjerojatno radio kad bi se Rodin morao ispričati.

Najednom je izgledao krajnje umoran i potišten.

"Znam", ustvrdio je tihim, obeshrabrenim glasom, "da nešto negdje veoma nije kako treba. I znam da moram otići u Cambridge to ispraviti. Ali bih bio manje ispunjen strahom kad bih znao što je to ..."

"Mogu li ja sad krenuti, molim?" upitala je gđica Pearce.

Dirk ju je turobno pogledao.

"Da," rekao je s uzdahom, "ali samo - samo mi recite -" pomakao je list papira vršcima prstiju - "što onda mislite o ovom?"

"Pa, mislim da je djetinjasto", odgovorila je Janice Pearce iskreno.

"Ali - ali - ali!" vikao je Dirk lupajući po stolu od frustracije. "Zar ne razumijete da moramo biti djetinjasti da bismo razumjeli? Samo dijete vidi stvari savršeno jasno, jer nije razvilo sve one filtre koji nas sprečavaju da vidimo stvari koje ne očekujemo da ćemo vidjeti?"

"A zašto onda ne odete i pitate neko dijete?"

"Hvala vam, gđice Pearce," rekao je Dirk posežući za svojim šeširom, "još jednom ste mi učinili neprocjenjivu uslugu za koju sam duboko zahvalan."

Izišao je van.

Poglavlje dvadeset četvrto

Vrijeme se počelo kvariti dok je Richard išao prema Susaninu stanu. Nebo koje je krenulo ujutro s toliko poleta i duha počelo je gubiti koncentraciju i vraćati se u normalne engleske uvjete, što znači da je počelo nalikovati vlažnoj i ustajaloj kuhinjskoj krpi - Richard je uzeo taksi, koji ga je doveo do tamo za nekoliko minuta.

"Sve njih bi trebalo deportirati", rekao je taksist dok su se zaustavljali.

"Ovaj, tko bi trebao?" upitao je Richard, koji je shvatio da nije slušao ni riječ od onog što je taksist govorio.

"Ovaj -" zamucao je taksist, koji je najednom shvatio da ni on nije slušao, "ovaj, sve njih. Riješiti se cijele vražje bulumente, to ja kažem. I njihovih vražjih punoglavaca", dodao je kao dopunu.

Stižući do vrata njezina stana, mogao je iznutra čuti zvuk Susanina čela kako svira polaganu, svečanu melodiju. Bilo mu je drago što ona svira. Imala je čudesnu emotivnu samodovoljnost kad je mogla svirati čelo. Zamijetio je čudnu i neobičnu stvar o njezinu odnosu s glazbom koju je svirala. Ako se ikad osjećala umorno ili nervozno, mogla je sjesti i svirati neku glazbu s potpunom koncentracijom i na kraju biti svježa i mirna.

Međutim, sljedeći put kad bi svirala tu glazbu, sve bi izletjelo iz nje i potpuno bi se raspala.

Ušao je što je tiše mogao da ne poremeti njenu koncentraciju.

Na prstima je prošao kraj male sobe u kojoj je vježbala, ali su vrata bila otvorena pa je zastao i pogledao je, lagano joj mahnuvši da ne prestaje. Izgledala je blijedo i ispijeno, ali mu se na tren nasmiješila i nastavila guditi s većom žestinom.

S besprijekornim osjećajem za vrijeme, koji mu tako rijetko polazi za rukom, sunce je odabralo taj trenutak da se na tren probije kroz kišne oblake koji su se skupljali, i dok je svirala čelo, burno svjetlo obasjalo je nju i tamnu staru smeđu boju instrumenta. Richard je stao kao ukopan. Burni događaji dana na tren su stali mirno i ostali na pristojnoj udaljenosti.

Nije prepoznao glazbu, ali zvučala je kao Mozart i sjetio se kako je rekla da mora učiti neki dio Mozarta. Tiho je otišao i sjeo slušati i čekati.

Konačno je ona završila skladbu, i uslijedila je oko minuta tišine prije nego što je ona došla. Trepnula je i nasmiješila se, drhteći ga zagrlila, a onda pustila i vratila telefonsku slušalicu na mjesto. Obično bi ju skidala s aparata dok vježba.

"Oprosti," rekla je, "nisam željela stati." Žustro je obrisala jednu suzu kao da je to blaga iritacija. "Kako si ti, Richarde?"

Slegnuo je ramenima i zbunjeno je pogledao. Time je otprilike sažeo situaciju.

"I morat ću nastaviti, bojim se", nastavila je Susan s uzdahom. "Oprosti. Samo sam bila ..." Odmahnula je glavom. "Tko bi to učinio?"

"Ne znam. nekakav luđak. Nisam siguran da je bitno tko je."

"Nije", složila se. "Čuj, ovaj, jesi li ručao?"

"Nisam. Susan, ti nastavi svirati, a ja ću vidjeti što ima u frižideru. Možemo razgovarati o tome uz ručak."

Susan je klimnula glavom.

"U redu", rekla je. "Samo što ..."

"Da?"

"Pa, samo što u ovom trenutku ne želim baš pričati o Gordonu. Samo dok se to ne slegne. Osjećam se nekako zatečenom. Bilo bi lakše da sam mu bila bliskija, ali nisam i nekako me stid što nemam neku spremnu reakciju. Pričati o tome bilo bi u redu, samo što treba govoriti u prošlom vremenu i to je ono što ..."

Na tren se pridržala za njega, a onda smirila s uzdahom.

Trenutno nema baš mnogo toga u frižideru," rekla je, "malo jogurta, ja mislim, i staklenka urolanih haringi koju bi mogao otvoriti. Sigurna sam da ćeš to moći zabrljati ako se potrudiš, ali je u stvari sasvim jednostavno. Glavni štos je da ih ne prospeš po podu ili ne proliješ marmeladu na njih."

Zagrlila ga je, poljubila i tužno mu se nasmiješila, a onda se povukla natrag u svoju glazbenu sobu.

Telefon je zazvonio i Richard se javio.

Halo?" javio se. Nije bilo ničega, samo tih zvuk, poput vjetra. "Halo?" ponovio je, pričekao, slegnuo ramenima i spustio slušalicu natrag.

"Je li bilo koga na vezi?" dobacila je Susan.

"Ne, nikoga", odgovorio je Richard. i

"To se dogodilo već par puta", primijetila je Susan. "Mislim da je to jedan od onih tipova koji uzbuđeno dišu, ali s minimalističkim pristupom."

Richard je otišao u kuhinju i otvorio frižider. On je manje pazio na zdravlje u prehrani nego Susan i stoga nije bio pretjerano oduševljen onim što je unutra našao, ali je uspio bez teškoća staviti urolane haringe, jogurt, nešto riže i naranče na pladanj i pokušao ne pomisliti kako bi par debelih hamburgera s pomfritom to lijepo dopunio.

Našao je bocu bijelog vina i sve to odnio na mali stol za ručanje.

Nakon minutu-dvije Susan mu se pridružila. Bila je maksimalno smirena i sabrana, i nakon nekoliko zalogaja upitala ga je za kanal.

Richard je zbunjeno odmahnuo glavom i pokušao objasniti to, i Dirka.

"Kako si ono rekao da mu je ime?" upitala je Susan mršteći se kad je stigao, prilično zbrkano, do zaključka.

"Ovaj, Dirk Gently", odgovorio je Richard. "Na neki način."

"Na neki način?"

"Ovaj, da", rekao je Richard uzdahnuvši. Pomislio je da skoro sve što možeš reći o Dirku potpada pod takva neodređena i mutna svojstva. Čak je i na njegovu memorandumu bio niz neodređenih i mutnih kvalifikacija iza njegova imena. Izvukao je komad papira na kojem je bezuspješno pokušao organizirati svoje misli ranije tijekom dana.

"Ja ..." počeo je, ali se začulo zvono ulaznih vrata. Pogledali su se.

"Ako je to policija," rekao je Richard, "bolje da razgovaram s njima. Da i

to obavimo."

Susan je ustala, otišla do vrata i podigla slušalicu portafona.

"Halo?" javila se.

"Tko?" pitala je nakon jednog trena. Namrštila se dok je slušala, a onda se okrenula i namrštila na Richarda.

"Bolje dođite gore", pozvala je glasom koji nije bio baš prijazan i onda pritisnula tipku. Vratila se i sjela.

"Tvoj prijatelj", rekla je ravnim glasom. "G. Gently."

***

Dan Električnog Fratra razvijao se baš lijepo i krenuo je u uzbuđen galop. To jest, on je, uzbuđeno, mamuznuo svoga konja i konj je, neuzbuđeno, krenuo galopom.

Ovaj svijet, pomislio je Fratar, je baš dobar. Sviđao mu se. Nije znao čiji je ili odakle je stigao, ali je svakako bio veoma ispunjavajuće mjesto za nekoga s njegovim jedinstvenim i neobičnim darom.

Bio je cijenjen. Cijeli dan je prilazio ljudima, započinjao razgovore s njima, slušao njihove nevolje, a onda bi tiho izrekao one tri čarobne riječi: "Ja vam vjerujem."

Učinak je bez izuzetka bio ushićujući. Nije da ljudi na ovom planetu nisu to povremeno govorili jedni drugima, ali su rijetko, čini se, uspijevali postići taj duboki prizvuk iskrenosti koji je Fratar bio tako vrsno programiran reproducirati.

Na svom vlastitom svijetu, na kraju krajeva, uziman je zdravo za gotovo. Ljudi bi samo očekivali da on nastavi s vjerovanjem u stvari umjesto njih, ne uznemiravajući ih. Netko bi došao na vrata s nekakvom sjajnom novom idejom ili prijedlogom ili čak novom religijom, i odgovor bi bio: "Ma, idi i reci to Fratru." I Fratar bi sjedio i slušao i strpljivo vjerovao u sve to, ali nitko se ne bi više zanimao za njega.

Samo se jedan problem javljao na ovom inače izvrsnom svijetu. Često bi, nakon što bi izgovorio čarobne riječi, se razgovor sveo na temu novca - što je bio nedostatak koji je brzo okrnjio nekoliko inače veoma obećavajućih susreta.

Možda bi ga mogao priskrbiti - ali gdje?

Na tren je povukao uzde, i konj se zahvalno zaustavio i navalio na travu koja je rasla pokraj puta. Konj nije imao pojma što bi svim tim galopiranjem tamo-amo trebalo postići, i nije ga bilo briga. Sve za što ga je bilo briga je da ga tjeraju da galopira tamo-amo pored naizgled neprekinute zalihe hrane. Iskoristio je trenutak što je bolje mogao.

Fratar je pogledao uz i niz cestu. Činila se neodređeno poznatom. Krenuo je malo bliže da bolje pogleda. Konj je nastavio sa svojim obrokom par metara dalje.

Da. Fratar je bio tu prošle noći.

Sjećao se toga jasno, pa, pomalo jasno. Vjerovao je da se sjeća jasno, a to je, na kraju krajeva, bilo glavno. To je bilo mjesto do kojega je došao u više nego uobičajeno zbunjenom stanju a, odmah iza sljedećeg skretanja, ako nije baš mnogo pogriješio, opet, bila je institucija pored puta gdje je otraga uskočio u auto onog finog čovjeka - finog čovjeka koji je nakon toga onako neobično reagirao kad ga je upucao.

Možda će tamo imati novca i dati mu ga, zapitao se. Pa, ustanovit će. Ponovno je otrgnuo konja od njegove gozbe i zagalopirao prema tamo.

Dok je prilazio benzinskoj crpki, primijetio je automobil parkiran pod arogantnim kutom. Kut je činio jasnim da auto nije tu zbog neke svakodnevne svrhe kao što je punjenje benzinom, i da je previše bitan da se uredno parkira tamo gdje ne smeta. Svaki drugi auto koji dođe po benzin morat će ga obilaziti najbolje što može. Automobil je bio bijeli s prugama i grbovima i svjetlima koja su izgledala jako važno.

Stigavši do benzinske, Fratar je sjahao i privezao svoga konja za jednu od crpki. Krenuo je prema kućici i vidio da je unutra čovjek, leđima okrenut njemu, u tamnoplavoj odori i sa šiljatom kapom. Čovjek je cupkao gore-dolje, vrteći prste u ušima, što je očito ostavljalo dubok dojam na drugog čovjeka iza blagajne.

Fratar je to očarano gledao. Taj čovjek, povjerovao je trenutno i s lakoćom koja bi impresionirala čak i scijentologa, mora biti nekakav bog kad izaziva takav zanos. Čekao je, zadržavajući dah, priliku da ga štuje. Sljedećeg trenutka čovjek se okrenuo i izašao iz kućice, ugledao Fratra i stao u mjestu.

Fratar je shvatio da Bog čeka na njega da ga počne štovati, te je pobožno zacupkao gore-dolje, vrteći prste u ušima.

Njegov Bog je načas zurio u njega, uhvatio ga, okrenuo ga, raširenog ga pritisnuo na auto i prepipao ima li oružja.

***

Dirk je upao u stan poput omanjeg punačkog tornada.

"Gđice Way," rekao je, stežući njenu pomalo nevoljnu ruku i skidajući svoj apsurdni šešir, sasvim je neizrecivo zadovoljstvo upoznati vas, ali je i stvar za najdublje žaljenje što je prilika u kojoj se srećemo tako veoma tužna zbog čega vam moram uputiti svoju najdublju sućut i suosjećanje. Molim vas da mi vjerujete da ni za cijeli svijet ne bih upadao u trenutku vaše osobne tuge da to nije zbog stvari izuzetne ozbiljnosti i veličine. Richarde - riješio sam problem mađioničarskog trika i to je zbilja izuzetno."

Krenuo je kroz sobu i smjestio se na slobodnoj stolici za stolom, na koji je odložio šešir.

"Morat ćeš nas ispričati, Dirk -" rekao je Richard hladnim tonom.

"Ne, bojim se da ćete vi morati ispričati mene", odvratio je Dirk. "Zagonetka je riješena, a rješenje je tako zapanjujuće da mi ga je moralo reći sedmogodišnje dijete na ulici. Ali je točno, nedvojbeno točno. 'Što je onda rješenje?' pitaš me ti, ili bi me pitao kad bi mogao protisnuti koju riječ, što ne možeš, pa ću ti ja uštediti trud i postaviti pitanje umjesto tebe, a također i odgovoriti time što ću kazati da ti neću reći, jer mi nećeš vjerovati. Umjesto toga ću ti pokazati, još ovog popodneva.

Budi siguran, ipak, da to objašnjava sve. Objašnjava trik. Objašnjava bilješku koju si našao - ona mi je trebala to učiniti jasnim, ali bio sam budala. I

objašnjava što je bilo nedostajuće treće pitanje, ili bolje - a to je bitna stvar - objašnjava što je bilo nedostajuće *prvo* pitanje!"

"Koje nedostajuće pitanje?" uzviknuo je Richard, zbunjen naglom stankom, uskačući s prvom frazom koju je mogao dograbiti.

Dirk je žmirnuo kao da gleda idiota. "Nedostajuće pitanje koje je George III. postavio, naravno", objasnio je.

"Postavio *kome*?"

"Pa, profesoru", odgovorio je Dirk nestrpljivo. "Zar ne slušaš što ti govorim? Cijela stvar je bila očita!" uzviknuo je, lupajući po stolu. "Toliko očita da je jedina stvar koja me spriječila da vidim rješenje bila sitna činjenica da je ono potpuno nemoguće. Sherlock Holmes je primijetio da, kad jednom eliminiraš nemoguće, ono što ostane, ma kako nevjerojatno bilo, mora biti odgovor. Ja, međutim, ne volim eliminirati nemoguće. Sad, hajdemo."

"Ne."

"Što?" Dirk je digao pogled prema Susan, od koje je to neočekivano - barem za njega neočekivano - protivljenje stiglo.

"G. Gently," započela je Susan glasom kojim bi se moglo rezbariti, "zašto ste namjerno doveli Richarda u zabludu da misli da ga policija traži?"

Dirk se namrštio.

"Ali njega *jest* tražila policija," ustvrdio je, "i još ga traži."

"Da, ali samo da im odgovori na pitanja! Ne zato što je osumnjičeni ubojica."

Dirk je oborio pogled.

"Gđice Way," rekao je, "policiju zanima tko je ubio vašeg brata. Mene, uz sve poštovanje, to ne zanima. Za to se može, priznajem, ispostaviti da ima veze sa slučajem, ali isto tako se može ispostaviti da je u pitanju najobičniji luđak. Htio sam znati, još uvijek očajnički trebam znati, zašto se Richard sinoć popeo u ovaj stan."

"Rekao sam ti", pobunio se Richard.

"Ono što si mi rekao nema veze - samo otkriva ključnu činjenicu da ni ti sam ne znaš razlog! Za ime nebesko, mislio sam da sam ti to dovoljno jasno pokazao s kanalom!"

Richard je lupio.

"Bilo mi je savršeno jasno dok sam te gledao", bio je uporan Dirk, "da nemaš baš mnogo svijesti što radiš, i uopće te ne brine fizička pogibelj kojoj si bio izložen. U početku sam pomislio, gledajući, da je to samo lopov bez imalo pameti u svojoj prvoj i vjerojatno i zadnjoj provali. Ali je onda lik pogledao natrag i shvatio sam da si to ti - a za tebe znam da si inteligentan, racionalan i umjeren čovjek. Richard MacDuff? On stavlja glavu u torbu nepažljivo se penjući po odvodnim cijevima usred noći? Činilo mi se da bi se ti ponašao na tako neoprezan i ekstreman način samo ako si očajno zabrinut zbog nečeg od strašne važnosti. Nije li tako, gđice Way?"

Oštro je pogledao Susan, koja je polako sjela, gledajući ga sa zabrinutošću u očima koja je govorila da je pogodio u cilj.

"A ipak, kad si me došao vidjeti jutros, izgledao si savršeno mirno i sabrano. Prepirao si se sa mnom savršeno racionalno kad sam ja izvalio mnogo gluposti o Schrödingerovoj mački. To nije bilo ponašanje nekoga tko je prethodne noći bio doveden do krajnosti nekakvom očajničkom namjerom. Priznajem da sam se u tom trenutku spustio do, ovaj, preuveličavanja tvoje situacije, samo da bih te zadržao."

"Nisi me zadržao. Otišao sam."

"Sa stanovitim idejama u glavi. Znao sam da ćeš se vratiti. Najusrdnije se ispričavam što sam te, ovaj, ponešto doveo u zabludu, ali sam znao da se ono što ja moram doznati nalazi daleko od onog čime će se policija baviti. A to je bilo ovo - ako ti nisi bio sasvim ti sam kad si se penjao fasadom sinoć ... onda tko si bio - i zašto?"

Richard se stresao. Tišina se oduljila.

"Kakve to veze ima s mađioničarskim trikovima?" konačno je upitao.

"To moramo otići u Cambridge ustanoviti."

"Ali zašto si toliko siguran -?"

"To me uznemirava", priznao je Dirk, i izraz lica postao mu je mračan i težak.

Za nekog tako rječitog najednom je čudno oklijevao progovoriti.

Nastavio je: "Jako me uznemirava kad ustanovim da znam stvari, a ne znam zašto ih znam. Možda je to isto ono instinktivno procesiranje podataka koje ti omogućava da uhvatiš loptu skoro prije nego što je vidiš. Možda je to onaj dublji i manje objašnjiv instinkt koji ti kaže kad te netko gleda. Velika je uvreda za moj intelekt što se stvari za koje optužujem druge ljude da su naivni zbilja dogode meni. Sjetit ćeš se one ... neugodnosti oko stanovitih ispitnih pitanja."

Odjednom je izgledao uznemireno i izmučeno. Morao je posegnuti duboko u sebe da nastavi govoriti.

Rekao je: "Sposobnost da se zbroji dva i dva i istog trena dobije četiri je jedna stvar. Sposobnost da se zbroji kvadratni korijen iz petsto trideset devet zarez sedam i kosinus dvadeset šest zarez četiri tri dva i dobije ... koliko god da je odgovor na to, je sasvim druga stvar. A ja ... pa, dat ću vam jedan primjer."

Nagnuo se napeto naprijed. "Sinoć sam te vidio kako se penješ do ovog stana. Znao sam da nešto nije u redu. Danas sam te naveo da mi kažeš svaki i najmanji detalj onoga što se dogodilo sinoć, i već sam, kao rezultat toga, koristeći samo svoj intelekt, otkrio vjerojatno najveću tajnu koja je bila skrivena na ovom planetu. Kunem ti se da je to istina i da to mogu dokazati. Sad mi moraš vjerovati kad ti kažem da znam, znam da je nešto užasno, očajnički, stravično pogrešno i da moramo to naći. Hoćeš li sad otići sa mnom, u Cambridge?"

Richard je nijemo klimnuo glavom.

'Dobro", rekao je Dirk. "Što je ovo?" dodao je, pokazujući na Richardov tanjur.

"Ukiseljena haringa. Hoćeš jednu?"

"Ne, hvala", rekao je Dirk, ustajući i zakopčavajući svoj kaput. "U mom rječniku", dodao je krećući prema vratima, usmjeravajući Richarda sa sobom, "riječ 'haringa' ne postoji. Dobar vam dan želim, gđice Way, poželite nam sreću."

Poglavlje dvadeset peto

Nakon zvuka grmljavine, uslijedila je ona neprekidna kišica sa sjeveroistoka koja lzgleda prati najveći broj bitnih svjetskih događaja.

Dirk je zbog vremena podigao ovratnik svoga kožnog kaputa, ali ništa nije moglo umanjiti njegov demonski ushit dok su on i Richard prilazili velikim dvanaestostoljetnim vratnicama.

"Koledž St. Cedd, Cambridge", uzviknuo je, gledajući ih po prvi put nakon osam godina. "Osnovan godine ove ili one, od strane nekog koga sam zaboravio u čast nekog čijeg imena se ne mogu sjetiti."

"Svetog Cedda?" dometnuo je Richard.

"Znaš što, mislim da vjerojatno i jest. Jedan od dosadnijih northumbrijskih svetaca. Njegov brat Chad bio je još dosadniji. Ima katedralu u Birminghamu pa možeš misliti. Ah, Bille, baš vas je lijepo opet vidjeti", dodao je, obraćajući se vrataru koji je također upravo odlazio na koledž. Vratar se okrenuo.

"Gospodine Cjelli, baš je lijepo što ste se vratili, gospon. Žalim što ste imali nekih problema, nadam se da je sve to prošlo."

"I jest, Bille, doista jest. Sad mi ide. A gđa Roberts? Kako ona? Noga je još muči?"

"Ne otkad ju je dala odrezati, hvala na pitanju, gospon. Među nama rečeno, gospon, ja bih bio isto toliko zadovoljan da su *nju* amputirali, a ja zadržao stopalo. Već sam mu namijenio mjesto na polici iznad kamina, ali to nam je što nam je, moramo prihvatiti ono što nas ide.

"G. MacDuff, gospon", dodao je, uljudno kimnuvši Richardu. "O, onaj konj što ste ga spominjali, gospon, kad ste sinoć bili ovdje. Bojim se da smo ga morali ukloniti. Smetao je profesoru Chronotisu."

"Samo sam bio znatiželjan, ovaj, Bille", rekao je Richard. "Nadam se da vas to nije uznemirilo."

"Ništa mene ne uznemirava, gospon, dok god ne nosi suknju. Ne

podnosim kad mladići nose suknje, gospon."

"Ako vas taj konj bude opet uznemiravao, Bille," upao je Dirk, tapšući ga po ramenu, "pošaljite ga do mene i ja ću porazgovarati s njim. Sad, spomenuli ste dobrog profesora Chronorisa. Je li on ovog časa tu? Došli smo poslom."

"Jest koliko ja znam, gospon. Ne mogu vam provjeriti jer mu telefon ne radi. Predlažem da odete i sami pogledate. Daljnji lijevi kut Drugog dvorišta."

"Poznajem put, Bille, hvala vam, i pozdravite ostatak gđe Roberts."

Krenuli su poletno Prvim dvorištem, barem je Dirk krenuo poletno, a Richard je hodao svojim normalnim čapljastim hodom, mršteći se zbog kapljica dosadne kiše.

Dirk je očito sebe pobrkao s turističkim vodičem.

"St. Cedd," izjavio je, "Coleridgeov koledž, i koledž sir Isaaca Newtona, slavnog izumitelja novčića s reckavirn rubom i vrata za mačke!"

"Čega?" upitao je Richard.

"Vrata za mačke! Izuma izuzetne domišljatosti, razboritosti i inventivnosti. To su mala vrata unutar velikih, znaš ..."

"Da," primijetio je Richard, "tu je i sitnica od gravitacije."

"Gravitacija," rekao je Dirk s blago prezrivim slijeganjem ramenima, "da, bilo je i to, valjda. Premda je to, naravno, bilo samo otkriće. Bila je tu da je se otkrije."

Izvadio je novčić iz džepa i nonšalantno ga bacio na šljunak pokraj popločane staze.

"Vidiš?" pitao je. "Čak je ostavljaju uključenu i vikendom. Netko je morao primijetiti prije ili kasnije. Ali vrata za mačke ... e, to je već druga stvar. *Inventivnost*, čista kreativna inventivnost."

"Ja bih pomislio da je to sasvim očito. Bilo tko je to mogao smisliti."

"Ah," odmahnuo je Dirk, "zbilja je rijedak onaj um koji može ono što nije prije postojalo učiniti zasljepljujuće očitim. Povik: 'To sam i ja mogao smisliti', vrlo je popularan i vrlo pogrešan, jer činjenica je da *nisu*, i to je vrlo bitna i

znakovita činjenica. Ovo je, ako nisam pogriješio, stubište koje tražimo. Idemo gore?"

Ne čekajući odgovor, krenuo je stubama. Richard ga je, nesigurno idući za njim, zatekao kako već kuca na unutarnja vrata. Vanjska su bila otvorena.

"Uđite!" začuo se glas iznutra. Dirk je otvorio vrata, i baš su stigli vidjeti zadnji dio Regove bijele glave kako nestaje u kuhinji.

"Baš kuham čaj", dobacio je. "Hoćete li? Sjedite, sjedite, tko god da ste."

"To bi bilo vrlo ljubazno", odvratio je Dirk. "Dvojica smo."

Dirk je sjeo, a Richard je učinio isto.

"Indijski ili kineski?"

"Indijski, molim."

Začulo se zveckanje šalica i tanjurića.

Richard je pogledao po sobi. Odjednom se činila dosadnom. Vatrica je mirno gorjela za sebe, ali je svjetlo bilo ono kasnoga popodneva. Premda je sve u njoj bilo isto, stari kauč, stol pretrpan knjigama, nije bilo ničega što bi je povezalo s kaotičnim neobičnostima prethodne večeri. Soba kao da je sjedila podignutih obrva, nevino pitajući: "Da?"

"Mlijeka?" pitao je Reg iz kuhinje.

"Molim", odgovorio je Dirk. Uputio je Richardu osmijeh koji se ovom učinio napola luđačkim od potisnutog uzbuđenja.

"Jedna kocka ili dvije?" opet je dobacio Reg.

"Jedna, molim", rekao je Dirk, "... i dvije žličice šećera ako može."

Uslijedio je prestanak aktivnosti u kuhinji. Nakon trenutak-dva Reg je izvirio iza vrata.

"Svlad Cjelli!" uzviknuo je. "Dobrih mu nebesa! Pa, to je bilo zbilja brzo, mladi MacDuffe, odlično. Pa dragi moj, kako mi je drago što te vidim, baš lijepo što si došao."

Obrisao je ruke o kuhinjsku krpu koju je nosio i požurio se rukovati.

"Dragi moj Svlad."

"Dirk, molim vas, ako može," rekao je Dirk, toplo mu stiskajući ruku, "draže mi je. Ima malo više prizvuka škotskog bodeža u sebi, rekao bih. Dirk Gently je ime pod kojim sad poslujem. Bilo je, bojim se, nekih događaja u prošlosti s kojima ne želim imati veze."

"Apsolutno, znam kako se osjećaš. Većina četrnaestog stoljeća je, na primjer, bila prilično gadna", odvratio je Reg gorljivo.

Dirk je krenuo ispraviti to pogrešno shvaćanje, ali je pomislio da bi se to moglo ponešto oduljiti i odustao.

"I kako ste vi, onda, dragi moj profesore?" upitao je umjesto toga, uredno odlažući svoj šešir i šal na rukohvat kauča.

"Pa," rekao je Reg, "bilo je zanimljivo u zadnje vrijeme, ili, bolje rečeno, dosadno. Ali dosadno iz zanimljivih razloga. Sad, sjednite opet, ugrijte se kraj vatre, a ja ću donijeti čaj i poduhvatiti se objašnjavanja." Opet je izašao, zaposleno pjevušeći, i ostavio ih da se smjeste kraj vatre.

Richard se nagnuo prema Dirku. "Nisam znao da ga tako dobro poznaješ", prošaptao je pokazavši glavom prema kuhinji.

"I ne poznajem", odvratio je Dirk istog trena. "Upoznali smo se slučajno tijekom neke večere, ali smo se odmah razumjeli i sprijateljili."

"Pa kako to da se niste opet sreli?"

"On me uredno izbjegavao, naravno. Bliskost s ljudima je opasna ako imaš tajnu koju skrivaš. A među tajnama, rekao bih da je ova od većih. Ako postoji veća tajna bilo gdje na svijetu, ja bih jako volio", primijetio je tiho, "znati što je to."

Značajno je pogledao Richarda i ispružio ruke prema vatri. Kako je Richard već prije bezuspješno pokušao izvući od njega što je točno ta tajna, ovaj put je odbio zagristi – samo se zavaliou u naslonjač i razgledao sobu.

"Jesam li vas pitao", rekao je Reg, tog trena se vrativši, "želite li čaj?"

"Ovaj, da," potvrdio je Richard, "to smo potanko raspravili. Mislim da smo se na kraju suglasili da želimo, zar ne?"

"Dobro," rekao je Reg neodređeno, "sretnom slučajnošću ima pripremljenog čaja u kuhinji. Morat ćete mi oprostiti. Imam memoriju kao ... kao ... što su one stvari u kojima ocijedite rižu? O čemu ja govorim?"

Sa zbunjenim izrazom se okrenuo i još jednom nestao u kuhinji.

"Veoma zanimljivo," primijetio je Dirk tiho, "pitao sam se je li mu pamćenje slabo."

Odjednom je ustao i krenuo po sobi. Pogled mu je pao na računaljku koja je stajala u jedinom raščišćenom prostoru na stolu od mahagonija.

"Je li ovo stol", tihim glasom je upitao Richarda, "na kojem si našao bilješku o soljenki?"

"Da," odgovorio je Richard ustajući i prilazeći, "zadjenutu u ovu knjigu."

Podigao je vodič po grčkim otocima i prolistao ga.

"Da, da, naravno", rekao je Dirk nestrpljivo. "Znamo za sve to. Samo me zanima je li ovo *taj* stol." Znatiželjno je prešao prstima preko ruba.

"Ako misliš da je to bila nekakva prethodna suradnja Rega i djevojčice," napomenuo je Richard, "onda moram reći da ja mislim da nikako nije mogla biti."

"Naravno da nije bila," odvratio je Dirk osorno, "mislim da je to sasvim jasno."

Richard je slegnuo ramenima u pokušaju da se ne naljuti i odložio knjigu natrag.

"Pa, čudna je koincidencija da ta knjiga bude ..."

"Čudna koincidencija!" otfrknuo je Dirk. "Ha! Vidjet ćemo koliko je to bila koincidencija. Vidjet ćemo koliko je to *čudno*. Volio bih da ti, Richarde, pitaš našeg prijatelja kako je izveo taj trik."

"Mislio sam da si rekao da već znaš."

"Znam", rekao je Dirk nonšalantno. "Volio bih čuti potvrdu."

"Oh, shvaćam," izjavio je Richard, "da, to je dosta lako, zar ne? Daš da on objasni, a onda kažeš: 'Da, to je baš ono što sam ja mislio da jest!' Jako dobro,

Dirk, jesmo li došli sve dovde samo da čujemo njega kako objašnjava svoje izvođenje trika? Mislim da sam sasvim lud."

Dirk se na to nakostriješio.

"Molim te, učini što tražim", ljutito je odbrusio. "Ti si ga vidio kako izvodi trik, ti ga moraš pitati kako ga je izveo. Vjeruj mi, u tome se krije zapanjujuća tajna. Jaje znam, ali želim da je *ti* čuješ od njega."

Okrenuo se kad je Reg ponovno ušao, noseći pladanj, koji je pronio oko kauča i stavio na niski stolić ispred kamina.

"Profesore Chronotis ..." otpočeo je Dirk.

"Reg," zatražio je Reg, "molim vas."

"Dobro", rekao je Dirk. "Reg ..."

"Cjediljka!" uzviknuo je Reg.

"Što?"

"Ono u čemu se ocijedi riža. Cjediljka. Pokušavao sam se sjetiti te riječi, premda sad ne znam zašto. Nije bitno. Dirk, dragi prijatelju, izgledaš kao da ćeš eksplodirati zbog nečega. Zašto ne sjedneš i raskomotiš se?"

"Hvala, ne, radije bih bio slobodan nervozno šetkati gore-dolje, ako smijem. Reg ..."

Okrenuo se prema njemu i podigao jedan prst.

"Moram vam reći", rekao je, "da ja znam vašu tajnu."

"Ah, da, ovaj - zar zbilja?" promrmljao je Reg, nespretno obarajući pogled i petljajući oko šalica i čajnika. "Shvaćam."

Šalice su jako zveckale kad bi ih pomaknuo. "Da, toga sam se i bojao."

"I postoje neka pitanja koja bismo vam voljeli postaviti. Moram vam reći da iščekujem odgovore s velikim nestrpljenjem."

"Doista, doista", mrmljao je Reg. "Pa, možda je najzad i vrijeme. Ja sam jedva znam kako da protumačim skorašnje događaje i ... pomalo sam uplašen. Vrlo dobro. Pitajte što hoćete." Pogledao je gore, sa sjajem u očima.

Dirk je osorno kimnuo Richardu, okrenuo se, i počeo šetkati, gledajući u pod.

"Ovaj," propentao je Richard, "pa, mene bi... zanimalo kako ste izveli mađioničarski trik sa soljenkom od sinoć."

Reg kao da je bio iznenađen i prilično zbunjen pitanjem. "Mađioničarski trik?" upitao je.

"Ovaj, da," potvrdio je Richard, "mađioničarski trik."

"Oh", rekao je Reg, zbunjen. "Pa, mađioničarski dio toga, ne znam trebam li - pravila Čarobnoga Kruga, znate, vrlo su stroga o otkrivanju tih tajni. Vrlo stroga. Impresivan trik, zar ne?" dodao je ponosno.

"Pa, da," složio se Richard, "činio se veoma prirodnim u tom trenu, ali sad kad ... razmislim o tome, moram priznati da je bio malo zbunjujući."

"Eh, da," objasnio je Reg, "to je vještina, znate. Vježba. Čini da to izgleda prirodno."

"Jest izgledalo veoma prirodno," nastavio je Richard, ispipavajući, "bio sam sasvim zavaran."

"Svidio ti se?"

"Bio je vrlo impresivan."

Dirk je postajao pomalo nestrpljiv. Uputio je Richardu jedan pogled u tom smislu.

"I sasvim mi je jasno", izjavio je Richard odlučno, "zašto vam je nemoguće reći mi. Samo me zanimalo, to je sve. Oprostite što sam pitao."

"Pa," rekao je Reg, najednom ophrvan sumnjom, "pretpostavljam ... pa, dok god apsolutno obećavate da nećete reći nikom drugom," nastavio je. "Pretpostavljam da ste vjerojatno sami zaključili da sam upotrijebio *dvije* soljenke sa stola. Nitko neće primijetiti razliku između jedne i druge. Brzina ruke, znate, prevari oko, naročito neke od očiju za tim stolom. Dok sam petljao oko svoje vunene kape, odajući, makar to ja sam kažem, vrlo lukav dojam nespretnosti i zbunjenosti, jednostavno sam ubacio soljenku u svoj rukav. Shvaćate?"

Njegova ranija nervoza je potpuno nestala u užitku hvaljenja vlastitom vještinom.

"To je, u stvari, najstariji trik na svijetu," nastavio je, "ali svejedno zahtijeva jako mnogo vještine i spretnosti. Onda sam je malo kasnije, naravno, vratio na stol pod izlikom da je samo dodajem nekom drugom. Potrebne su godine vježbe, naravno, da to izgleda prirodno, ali meni je to mnogo draže od toga da je jednostavno spustim na pod. To je amaterski. Ne možete je dići natrag, a čistačice to ne primijete najmanje tjedan dana. Jednom sam mjesec dana pod stolicom imao mrtvog drozda. Naravno, to nije bio nikakav trik. Ubila ga je mačka."

Reg se nasmiješio od uha do uha.

Richard je osjećao da je svoje obavio, ali nije imao ni najblažu predodžbu kamo ih je to trebalo dovesti. Pogledao je Dirka, koji mu uopće nije bio od pomoći, i nastavio dalje naslijepo.

"Da," kimnuo je, "da, razumijem da se to može izvesti pokretom ruke. Ono što ne razumijem je kako se soljenka našla zaglavljena u posudi."

Reg je opet izgledao zbunjeno, kao da svi oni govore o različitim stvarima. Pogledao je Dirka, koji je prestao šetkati i gledao ga raširenim, blistavim očima.

"Pa to je ... savršeno jednostavno", odvratio je Reg. "Nije zahtijevalo nikakvu mađioničarsku vještinu. Skoknuo sam van po svoju kapu, sjećaš se?" "Da", rekao je Richard zdvojno.

"Pa," produžio je Reg, "dok sam bio izvan prostorije, otišao sam naći čovjeka koji je napravio posudu. Trebalo je vremena, naravno. Oko tri tjedna detektivskog rada da ga se pronađe i još par dana da ga se otrijezni, a onda sam ga uz omanje poteškoće nagovorio da za mene ispeče posudu sa soljenkom unutra. Nakon toga sam nakratko zastao negdje da nađem, ovaj, puder da prikrijem preplanulost, i, naravno, morao sam pogoditi vrijeme povratka malo pažljivije da sve to izgleda prirodno. Sudario sam se sam sa sobom u predvorju, što mije uvijek neugodno, nikad ne znam na koju stranu gledati, ali, ovaj ... pa, to vam je to."

Nasmiješio se prilično zategnutim i nervoznim osmijehom.

Richard je pokušao klimnuti glavom, ali je odustao.

"O čemu vi to uopće govorite?" upitao je.

Reg ga je iznenađeno pogledao.

"Mislio sam da ste rekli da znate moju tajnu", rekao je.

"Ja znam", ubacio se Dirk trijumfalno se cereći. "On, još uvijek, ne zna, premda mi je pružio sve informacije koje su mi trebale da je otkrijem. Dopustite", nastavio je, "da dopunim par malih praznina. Da biste bolje prikrili činjenicu da ste bili odsutni tjednima dok ste, što se tiče onih za stolom, samo izišli kroz vrata na nekoliko sekundi, morali ste za sebe zapisati zadnju stvar koju ste rekli, da biste se mogli ponovno uključiti u razgovor što je moguće prirodnije. Bitan detalj jest da vaša memorija nije što je nekad bila. Da?"

"Što je nekad bila," rekao je Reg, polako odmahujući svojom sijedom glavom, "jedva se mogu i sjetiti što je nekad bila. Ali, da. Vrlo si pronicljiv kad si uočio jedan takav detalj."

"A onda je tu i sitnica", nastavio je Dirk, "s tri pitanja koja je George III. postavio. Postavio vama."

To je Rega sasvim zateklo.

"Pitao vas je", produžio je Dirk, konzultirajući bilježnicu koju je izvukao iz džepa, "postoji li neki poseban razlog zašto se jedna stvar događa poslije druge i postoji li način da se to zaustavi. Zar vas nije također pitao, i pitao *vas* kao prvo, je li moguće ići natrag kroz vrijeme, ili tako nešto?"

Reg je uputio Dirku dug pogled pun divljenja.

"Bio sam u pravu za tebe," rekao je, "imaš izuzetan um, mladiću." Polako je otišao do prozora koji je gledao na Drugo dvorište. Gledao je u povremene likove koji su pretrčavali njime stiskajući se na kiši ili pokazujući na stvari.

"Da," potvrdio je Reg konačno prigušenim glasom, "to je točno ono što je rekao."

"Odlično!" uzviknuo je Dirk, zatvarajući bilježnicu s osmijehom koji je pokazivao da on živi za takve pohvale, "onda to objašnjava zašto su odgovori bili 'da, ne i možda' - tim redom. Sad. *Gdje* je?"

"Gdje je *što*?"

"Vremenski stroj."

"Stojite u njemu", rekao je Reg.

Poglavlje dvadeset šesto

Grupa bučnih ljudi nahrupila je u vlak u Bishop's Stortfordu. Neki su nosili svečana siva odijela i frakove s karanfilima u zapučku, koji su izgledali pomalo zgužvano nakon cjelodnevnog slavlja. Žene u grupi bile su u elegantnim toaletama i sa šeširima, uzbuđeno čavrljajući kako je Julia izgledala prelijepo u svoj onoj taft svili, kako je Ralph i dalje izgledao kao tupa volina čak i onako fino obučen, i uopće dajući cijeloj stvari rok trajanja od oko dva tjedna.

Jedan od muškaraca je promolio glavu kroz prozor i dozvao zaposlenika željeznice u prolazu samo da provjeri je li to pravi vlak i staje li u Cambridgeu. Nosač je potvrdio da naravno da prokleto jest. Mladić je rekao da oni ne žele ustanoviti da idu u krivom smjeru, zar ne, i proizveo zvuk pomalo nalik lajućoj ribi, kao da pokazuje da je to nevjerojatno smiješna primjedba, a onda uvukao glavu natrag, lupivši njome usput.

Sadržaj alkohola u atmosferi vagona naglo je porastao.

U zraku je kružio opći osjećaj da je najbolji način za dovođenje u pravo raspoloženje za postsvadbenu svečanost te večeri da se krene u bar da bi svi oni članovi grupe koji nisu već bili mrtvi pijani mogli dovršiti posao. Razuzdani povici veselja popratili su taj prijedlog, vlak je s trzajem ponovno krenuo i mnogi od onih koji su još bili na nogama su popadali.

Tri mladića su se spustila na tri prazne sjedalice oko jednog stola, od kojih je četvrtu već zauzeo zalizani debeljuškasti muškarac u staromodnu odijelu. Imao je tužno lice i njegove velike, vlažne, kravlje oči gledale su u neku nepoznatu daljinu.

Veoma polako, njegove oči skrenule su s beskraja i postupno se okrenule neposrednoj okolini, njegovim novim suputnicima koji su upali. Osjećao je stanovitu potrebu, kao što ju je i prije osjetio.

Trojica muškaraca su glasno raspravljala trebaju li svi otići u bar, trebaju li neki od njih otići u bar i donijeti natrag piće ostalima, hoće li se oni koji odu u bar toliko uzbuditi zbog svog tog pića tamo da će ostati ondje i zaboraviti donijeti piće natrag ostalima koji će sjediti nestrpljivo čekajući njihov povratak,

i hoće li, čak ukoliko se sjete vratiti s pićima, biti uopće u stanju nositi ih, a ne samo isprolijevati po cijelom vagonu na putu natrag, ometajući druge putnike.

Nekakav konsenzus je izgleda postignut, ali skoro istog trena nitko od njih nije se mogao sjetiti kakav. Dvojica od njih su se digla, a onda sjela kad se treći digao. Onda je on sjeo. Druga dvojica su opet ustala, izražavajući zamisao da bi bilo jednostavnije da donesu cijeli bar.

Treći je taman krenuo opet ustati i slijediti ih, kad se polako, ali s nezaustavljivom svrhovitošću, čovjek s kravljim očima od preko puta nagnuo preko i primio ga za ruku.

Mladić u fraku podigao je pogled onoliko oštro koliko mu je mjehurića pun mozak dopuštao, i preneraženo upitao: "Što hoćete?"

Michael Wenton-Weakes zagledao mu se u oči s užasnom usredotočenošću, i progovorio tihim glasom: "Bio sam na brodu ..."

"Što?"

"Na brodu..." ponovio je Michael.

"Kakav brod, o čemu pričate? Skinite mi se. Pustite me!"

"Došli smo", nastavio je Michael tihim, skoro nečujnim, ali opčinjujućim glasom, "preko čudovišne daljine. Došli smo izgraditi Raj. Raj. Ovdje."

Pogled mu je načas zaplivao po vagonu, a onda se načas zagledao kroz pokapane prozore u sve veću tamu tmurne istočnoanglijske večeri. Gledao je s uočljivim gađenjem. Njegov stisak na ruci se pojačao.

"Čujte, ja idem na piće", rekao je gost na vjenčanju, premda slabašno, jer bilo je očito da neće.

"Ostavili smo za sobom one koji bi se uništili ratom", promrmljao je Michael. "Naš svijet trebao je biti svijet mira, glazbe, umjetnosti, prosvijećenosti. Sve što je bilo sitničavo, sve što je bilo svakodnevno, sve što je bilo prezira vrijedno ne bi imalo mjesta u našem svijetu ..."

Ušutkani slavljenik začuđeno je pogledao Michaela. Nije mu izgledao kao stari hipik. Naravno, nikad se ne zna. Njegov vlastiti stariji brat jednom je proveo par godina u druidskoj komuni, jedući krafne s LSD-om i misleći da je

stablo, od čega se uspeo do položaja direktora trgovačke banke. Razlika je, naravno, bila u tome što sad jedva da je ikad pomišljao da je stablo, samo *povremeno*, a odavno je naučio izbjegavati onaj određeni klaret koji bi ponekad pokrenuo to prisjećanje.

"Bilo je onih koji su rekli da nećemo uspjeti," nastavio je Michael svojim tihim glasom koji je bio jasno čujan preko vesele galame koja je ispunjavala vagon, "koji su proricali da i mi nosimo u sebi sjeme rata, ali naša je najviša odluka i svrha bila da samo umjetnost i ljepota trebaju procvasti, najviša umjetnost, najviša ljepota - glazba. Poveli smo sa sobom samo one koji su vjerovali, koji su željeli da to bude istina."

"Ali o čemu vi pričate?" pitao je svadbeni gost, premda ne izazovno, jer je pao pod utjecaj Michaelove mesmerizirajuće čarolije. "Kad je to bilo? Gdje je to bilo?"

Michael je duboko udahnuo. "Prije nego što si se rodio -" rekao je konačno, "budi miran, i reći ću ti."

Poglavlje dvadeset sedmo

Zapanjena tišina se protegla dok je večernja tama vani postajala uočljivo tamnija i skupljala prostoriju u svoj stisak. Jedan trik svjetla obavio je Rega sjenom. Dirk je, što je bila jedna od malobrojnih prilika tijekom života prepuna obilne pričljivosti, ostao bez riječi. Oči su mu sjajile od dječjeg čuđenja dok mu je pogled stalno iznova prelazio preko otrcanog pokućstva u sobi, drvom obloženih zidova, izlizanih tepiha. Ruke su mu drhtale.

Richard se na tren blago namrštio sam za sebe kao da pokušava u glavi izračunati kvadratni korijen nečeg, a onda pogledao ravno natrag u Rega.

"Tko ste vi?" pitao je.

"Nemam nikakvog pojma," rekao je Reg vedro, "mnogo moje memorije je potpuno nestalo. Ja sam jako star, znate. Zapanjujuće star. Da, mislim da bi, kad bih vam rekao koliko sam star, bilo pošteno reći da bi vas to zapanjilo. Šanse su dobre da bi zapanjilo i mene, jer se ne mogu sjetiti. Vidio sam strašno mnogo toga, znate. Većinu sam zaboravio, hvala Bogu. Problem je, kad dođete do moje starosti, koja je, mislim da sam to već spomenuo, ponešto zapanjujuća - jesam li to rekao?"

"Da, spomenuli ste to."

"Dobro. Zaboravio sam jesam li ili nisam. Stvar je u tome da ti sjećanje ne postaje veće, pa mnoge stvari jednostavno otpadnu. Tako da je glavna razlika između nekoga mojih godina i nekoga vaših godina nije koliko ja znam, već koliko sam zaboravio. A nakon nekog vremena zaboravite i što je to što ste zaboravili, i nakon toga zaboravite da je čak i bilo nečega čega se može sjećati. Onda ste skloni zaboraviti, ovaj, što je to o čemu ste pričali."

Bespomoćno je zurio u čajnik.

"Stvari kojih se sjećate ..." podsjetio ga je Richard blago.

"Mirisi i naušnice."

"Kako molim?"

"To su stvari koje se iz nekog razloga zadrže", rekao je Reg, zbunjeno

odmahujući glavom. Najednom je sjeo. "Naušnice koje je kraljica Viktorija nosila za svoj srebrni jubilej. Zbilja zaprepašćujući predmeti. Ublaženi na slikama tog razdoblja, naravno. Miris ulica prije nego što je na njima bilo automobila. Teško je reći što je bilo gore. Zato Kleopatra ostaje tako živo u sjećanju, naravno. Upravo ubojita kombinacija mirisa i naušnica. Mislim da će to biti zadnje što će ostati kad sve ostalo konačno pobjegne. Sjedit ću sam u zamračenoj sobi, *sans* zuba, *sans* očiju, *sans* okusa, *sans* svega osim male sijede glave, i u toj maloj sijedoj glavi neobična vizija odurnih plavih i zlatnih visećih stvari kako blistaju na svjetlu, i mirisa znoja, mačje hrane i smrti. Pitam se kako ću to protumačiti ..."

Dirk je jedva disao kad se počeo polako kretati po sobi, nježno dodirujući prstima zidove, kauč, stol.

"Koliko dugo", započeo je, "sve to ..."

"Ovdje?" upitao je Reg. "Negdje oko dvije stotine godina. Sve otkad sam otišao u mirovinu."

"Mirovinu od čega?"

"Otkud bih znao? Ali sigurno je bilo nešto prilično dobro, što mislite?"

"Hoćete reći da ste u istim ovim prostorijama već ... *dvije stotine godina*?" promrmljao je Richard. "Reklo bi se da će netko primijetiti, ili pomisliti da je to čudno."

"O, to je jedna od krasnih osobina starijih koledža na Cambridgeu," rekao je Reg, "svi su tako diskretni. Kad bismo svi išli uokolo spominjući što je kod drugih čudno, bili bismo ovdje do Božića. Svlad, ovaj - Dirk, dragi moj, molim te, nemoj to dirati baš ovog trena."

Dirkova ruka je posegnula da dotakne računaljku koja je stajala sama na jedinom raščišćenom mjestu na velikom stolu.

"Što je to?" pitao je Dirk oštro.

"To je baš ono što i izgleda da jest, stara drvena računaljka", odvratio je Reg. "Pokazat cu ti za trenutak, ali ti prvo moram čestitati na izuzetnoj moći zapažanja. Mogu li pitati kako si došao do rješenja?"

"Moram priznati"; rekao je Dirk s rijetkom skromnošću, "da nisam ja. Na

kraju sam zapitao dijete. Ispričao sam mu o triku i pitao ga što on misli, kako je izveden, a on je rekao, citiram: 'Pa to t' je vražje očito, jel', moro je imat' vražji vremenski stroj.' Zahvalio sam se malcu i dao mu šiling za trud. On me prilično gadno šutnuo u goljenicu i nastavio za svojim poslom. Ali on je bio taj koji je to riješio. Moj jedini doprinos cijeloj stvari je što sam uočio da on mora biti u pravu. Čak mi je uštedio trud da sam sebe šutnem."

"Ali si bio dovoljno oštrouman da se sjetiš pitati dijete", rekao je Reg. "Dobro, onda ti umjesto onog čestitam na tome."

Dirk je još uvijek sumnjičavo razgledao računaljku.

"Kako ... ona funkcionira?" zapitao je, trudeći se da to zvuči kao nonšalantno pitanje.

"Pa, to je u stvari strašno jednostavno," rekao je Reg, "ona radi kako god želiš. Vidiš, kompjutor koji njome upravlja prilično je napredan. U stvari, moćniji je od svih kompjutora na ovom planetu zajedno - a ovo je težak dio - uključujući i njega samog. Taj dio nikad nisam razumio, da budem iskren s vama. Ali više od devedeset pet posto te moći se koristi samo da razumije što ti želiš da on učini. Ja jednostavno postavim svoju računaljku tu i on razumije način na koji je ja koristim. Mislim da sam naučio koristiti računaljku kad sam ... kad sam bio dijete, pretpostavljam.

Richard bi, na primjer, vjerojatno htio koristiti svoj vlastiti osobni kompjutor. Ako ga staviš tu dolje, gdje je računaljka, kompjutor stroja bi jednostavno preuzeo kontrolu nad njim i ponudio ti hrpu finih korisniku prilagođenih aplikacija za putovanje kroz vrijeme sa spuštajućim menijima i dodacima za desktop ako želiš. Samo što pokažeš na 1066. na ekranu i bitka kod Hastingsa ti se odigrava pred vratima, ovaj, ako te zanimaju takve stvari."

Prizvuk u Regovu glasu nagovještavao je da su njegova vlastita područja interesa drugačija.

"U stvari je, ovaj, na svoj način sasvim zabavan za korištenje", zaključio je. "Svakako bolji od televizije i mnogo lakši za upotrebu od videorekordera. Ako propustim neku emisiju, samo skoknem natrag u vrijeme i pogledam je. Beznadan sam kad treba petljati sa svim onim tipkama."

Dirk je na tu izjavu reagirao užasnuto.

"Imate vremenski stroj i koristite ga za ... *gledanje televizije*?"

"Pa, ne bih ga uopće koristio kad bih mogao naučiti raditi s videorekorderom. Vrlo je osjetljiv posao, znate, putovati kroz vrijeme. Pun je užasnih stupica i opasnosti, ako promijenite pogrešnu stvar u prošlosti, mogli biste potpuno promijeniti tijek povijesti. Plus, to upropasti telefon. Žalim", rekao je pomalo skrušeno Richardu, "što nisi bio u stanju sinoć telefonirati svojoj mladoj dami. Čini se da ima nešto temeljno neobjašnjivo u britanskom telefonskom sustavu, i mom vremenskom stroju se to ne sviđa. Nikad nije bilo problema s vodom, strujom, čak ni s plinom. Spojevi se srede na nekakvoj kvantnoj razini koju ja ne razumijem sasvim, i to nikad nije bio problem.

Telefon je, s druge strane, definitivno problem. Svaki put kad upotrijebim vremenski stroj, što je naravno, jedva uopće, dijelom upravo zbog tog problema s telefonom, telefon poludi i ja moram zvati nekakvog mamlaza iz telekomunikacija da ga dođe popraviti, i on počne pitati glupa pitanja na koja nema šanse da bi razumio odgovore.

U svakom slučaju, stvar je u tome da ja imam veoma strogo pravilo da ne smijem promijeniti apsolutno ništa u povijesti -" Reg je uzdahnuo - "ma koliko iskušenje bilo."

"Kakvo iskušenje?" upitao je Dirk strogo.

"O, to je samo jedna mala, ovaj, stvar za koju sam zainteresiran", rekao je Reg neodređeno, "potpuno je bezopasna jer se vrlo strogo držim pravila. Premda me to rastužuje."

"Ali prekršili ste vlastito pravilo!" ustrajao je Dirk. "Sinoć! Promijenili ste nešto u prošlosti - "

"Pa, da," priznao je Reg pomalo nelagodno, "ali to je bilo drugačije. Sasvim drugačije. Da ste vidjeli izraz na licu tog jadnog djeteta. Tako tužno. Ona je mislila da bi svijet trebao biti čudesno mjesto, a svi oni užasni stari donovi su sipali svoj usahli prezir po njoj samo zato što za njih više nije bio čudesan.

Mislim," dodao je, obraćajući se Richardu, "sjeti se Cawleyja. Kakav beskrvni stari jarac. Netko bi trebao utjerati malo ljudskosti u njega, makar ga morao ciglom lupati. Ne, to je bilo savršeno opravdano. Inače, ja se držim

veoma strogog pravila -"

Richard ga je pogledao i nešto mu je svanulo.

"Reg," rekao je uljudno, "mogu li vam dati jedan savjet?"

"Naravno da možeš, dragi moj, obradovat će me", odvratio je Reg.

"Ako se ovaj naš zajednički prijatelj ponudi da vas povede u šetnju duž obale rijeke Cam, ne idite."

"Što ti to, za ime svijeta, znači?"

"To znači", rekao je Dirk žustro, "da on misli da bi moglo biti nečeg pomalo neusklađenog između onog što ste učinili, i vaših razloga koje ste za to naveli."

"Oh. Pa, to je čudan način da se to kaže -"

"Pa, on je veoma čudan tip. Ali vidite, ponekad mogu postojati drugi razlozi da činite stvari koje činite i kojih možete ne biti svjesni. Kao što je slučaj s posthipnotičkom sugestijom - ili posjednutošću."

Reg je jako preblijedio.

"Posjednutost -" rekao je.

"Profesore - Reg - vjerujem da je postojao neki razlog što ste me željeli vidjeti. Što je to točno bilo?"

***

"Cambridge! ovo je ... Cambridge!" začulo se uobičajeno kričanje sa staničnog razglasa.

Gomila bučnih svatova iskrcala se na peron, lajući i trubeći jedni drugima.

"Gdje je Rodney?" pitao je jedan, koji se s naporom iskoprcao iz vagona s barom. On i njegov pratilac pogledali su po peronu, ljuljajući se. Krupni lik Michaela Wenton-Weakesa nijemo je prošao pokraj njih i zaputio se prema

izlazu.

Krenuli su teturavo duž vlaka, gledajući kroz prljave prozore u vagone. Najednom su vidjeli svoga nestalog prijatelja kako još sjedi, kao u transu, na svom sjedištu u sad već skoro praznom kupeu. Zalupali su na prozor i zamjaukali mu. U prvi mah nije reagirao, a onda se probudio naglo i zbunjeno, kao da ne zna gdje je.

"Nažveglao se!" zatulili su veselo njegovi prijatelji, ponovno se verući u vagon i teturajući natrag van s Rodneyjem.

On je ošamućeno stao na peron i zatresao glavom. Tada je, dižući pogled, vidio kroz rešetke kolodvorske ograde krupni lik Michaela Wenton-Weakesa kako sebe i veliku tešku torbu uvlači u taksi, i na tren je ukočeno stajao.

"Jako neobično," rekao je, "taj tip. Pričao mije dugu priču o nekakvom brodolomu."

"Ha ha," zaštucao je jedan od njegovih prijatelja, "je li ti izvukao kakvu lovu?"

"Što?" upitao je Rodney, zbunjen. "Ne. Ne. Ne mislim tako. Samo što to nije bilo potonuće na moru, više nekakva nesreća, eksplozija -? Izgleda da on misli da ju je na neki način uzrokovao. Ili u stvari da je bila neka nesreća, i on je uzrokovao eksploziju pokušavajući to ispraviti i sve ih je pobio. Onda je rekao da je bilo jako puno gnjilog blata godinama i godinama, a onda sluzave stvari s nogama. Sve je to bilo malo čudno."

"To ti je Rodney, uvijek naiđe na nekakvog luđaka!"

"Mislim da je bio lud. Najednom je prešao na nešto o nekoj ptici. Rekao je da je stvar s pticom totalna glupost. Želio je da se može riješiti dijela s pticom. Ali je onda rekao da će to biti ispravljeno. Sve će biti ispravljeno. Zbog nečeg mi se nije sviđalo kad je to rekao."

"Trebao si doći u bar s nama. Strašno smiješno, mi smo -"

"Nije mi se svidio način na koji je rekao zbogom. To mi se uopće nije svidjelo."

Poglavlje dvadeset osmo

"Sjećate se," rekao je Reg, "kad ste došli, ja sam rekao da su stvari u zadnje vrijeme bile dosadne, ali iz ... zanimljivih razloga?"

"Dobro se sjećam", odgovorio je Dirk, "to se dogodilo prije samo deset minuta. Stajali ste točno tu, ako me pamćenje ne vara. Čak ste i nosili istu tu odjeću u koju ste sad odjeveni, i -"

"Umukni, Dirk," zatražio je Richard, "daj pusti jadnog čovjeka da govori, hoćeš li?"

Dirk se blago naklonio u znak isprike.

"Baš tako", rekao je Reg. "Pa, istina je da mnogo tjedana, čak mjeseci, nisam uopće koristio vremenski stroj, jer sam imao veoma čudan osjećaj da me netko ili nešto pokušava *navesti* da to učinim. Počelo je kao sasvim blag poriv, a onda kao da je nailazilo u sve jačim i jačim valovima. Bilo je krajnje uznemiravajuće. Morao sam se boriti zbilja veoma snažno jer me pokušavalo navesti da učinim nešto što sam i sam želio učiniti. Ne vjerujem da bih shvatio da nešto izvan mene stvara taj pritisak i da se to ne izražavaju moje vlastite želje, da nije bilo činjenice da sam se *čuvao* da ne dopustim sebi nešto takvo. Čim sam shvatio da me to nešto drugo pokušava posjednuti, stvari su postale jako gadne i pokućstvo je počelo letjeti okolo. Jako je oštetilo moj mali georgijanski pisaći stol. Pogledajte ogrebotine na -"

"Je li to ono čega ste se prepali sinoć, gore na katu?" pitao je Richard.

"O da", odvratio je Reg utišanim glasom, "bio sam užasno prepadnut. Ali bio je to samo onaj dosta fin konj, pa je to bilo u redu. Pretpostavljam da je dolutao unutra dok sam ja uzimao puder da pokrijem preplanulost."

"Oh?" rekao je Dirk. "A kamo ste išli po to?" pitao je. "Ne znam baš mnoge drogerije koje pohađaju i konji."

"Pa, ima jedan planet tamo u onom što ovdje zovu zviježđe Vlašića gdje je prašina točno iste boje kao -"

"Otišli ste", upitao je Dirk šapatom, "na drugi planet? Po puder za lice?"

"Ma, nije to ništa daleko", rekao je Reg veselo. "Vidite, stvarna udaljenost između dvije točke u cijelom prostorno/vremenskom kontinuumu je skoro beskrajno manja nego udaljenost između dvije susjedne orbite jednog elektrona. Zbilja, mnogo je bliže nego ići do drogerije, a nema ni čekanja na blagajni. Ja nikad nemam sitniša koliko treba, a vi? Kvantni skok mi je uvijek draži. Samo što onda dođu svi ti problemi s telefonom. Ništa ne može biti lako, je li?"

Na tren je izgledao uznemireno.

"Mislim da bi ipak mogao biti u pravu u onom što mislim da misliš", dodao je tiho.

"Što je?"

"Da sam obavio dosta kompliciran posao da postignem veoma mali rezultat. Čini se da razvedriti jednu djevojčicu, ma koliko ona bila lijepa, šarmantna i tužna, nije dovoljno objašnjenje za,- pa, bila je to prilično velika operacija vremenskog inženjeringa, sad kad se suočim s tim. Nema sumnje da bi bilo jednostavnije pohvaliti je da ima lijepu haljinu. Možda je ... duh - mi ovdje govorimo o duhu, je li?"

"Mislim da govorimo, da", rekao je Dirk polako.

"Duhu?" pitao je Richard. "Ma dajte -"

"Čekaj!" prekinuo ga je Dirk naglo. "Molim vas, nastavite", obratio se Regu.

"Moguće je da me je ... *duh* uhvatio dok nisam pazio. Toliko sam se naporno borio da ne učinim jednu stvar da me lako naveo na drugu -"

"A sad?"

"0, potpuno je nestao. Duh me napustio sinoć."

"A kamo li je, pitamo se", rekao je Dirk okrećući se Richardu, "otišao?"

"Ne, molim vas," zavapio je Richard, "ne to. Nisam čak ni siguran da sam uopće prihvatio da razgovaramo o vremenskim strojevima, a sad su tu najednom duhovi?"

"A što je onda bilo to ", zašištao je Dirk, "što te nagnalo da se penješ fasadom?"

"Pa, ti si nagovijestio da sam bio pod posthipnotičkom sugestijom koju mi je netko -"

"Nisam! Pokazao sam ti *moć* posthipnotičke sugestije. Ali ja vjerujem da hipnoza i posjednutost funkcioniraju na jako, jako sličan način. Možeš biti natjeran da radiš svakakve apsurdne stvari, a onda ćeš veselo izmišljati sasvim prozirne racionalizacije da bi ih objasnio sebi. Ali - ne možeš biti natjeran da učiniš nešto što se kosi s osnovnim crtama tvog karaktera. Borit ćeš se. Oduprijet ćeš se!"

Richard se sjetio osjećaja olakšanja s kojim je sinoć vratio na mjesto vrpcu u Susaninoj sekretarici. Bio je to kraj borbe u kojoj je najednom pobijedio. S osjećajem još jedne borbe koju sad gubi, uzdahnuo je i ispričao to ostalima.

"Točno!" uzviknuo je Dirk. "*Ne bi* to učinio! Sad stižemo negdje! Vidiš, hipnoza najbolje uspijeva kad subjekt ima neku temeljnu sklonost prema onome što od njega ili nje traže da učini. Nađi pravog subjekta za svoj zadatak i hipnoza ga može veoma, veoma duboko zaposjesti. A ja vjerujem da je isto i s posjednutošću. Tako. Što imamo?

Imamo duha koji želi da se nešto učini i traži pravu osobu koju bi obuzeo da to ona učini umjesto njega. Profesore -"

"Reg -" rekao je Reg.

"Reg - smijem li vas pitati nešto što će biti strašno osobno? Savršeno ću razumjeti ako ne želite odgovoriti, ali ću i dalje navaljivati na vas dok ne odgovorite. Takve su moje metode, znate. Rekli ste da je bilo nešto za što ste ustanovili da vam je strašno iskušenje. Što ste željeli učiniti, ali niste sebi dopuštali, i što vas je duh pokušavao natjerati da učinite? Molim vas. To bi vam moglo biti teško, ali mislim da bi nam veoma pomoglo kad biste nam rekli što je to."

"Neću vam reći."

"Morate shvatiti koliko bitno -"

"Umjesto toga ću vam pokazati", rekao je Reg.

***

Krupan obris stajao je ocrtan u vratima St. Cedda, noseći veliku tešku crnu plastičnu torbu. Obris je pripadao Michaelu Wenton-Weakesu, glas koji je pitao vratara je li profesor Chronotis trenutno u svojoj sobi pripadao je Michaelu Wenton-Weakesu, uši koje su čule vratara kako kaže jebo ga ako zna kad je telefon opet krepao pripadale su Michaelu Wenton-Weakesu, ali duša koja je gledala iz njegovih očiju nije više bila njegova.

Predao se potpuno. Sve dvojbe, nesuglasice i zbunjenosti su nestale.

Novi um potpuno ga je posjedovao.

Duša koja nije bila Michael Wenton-Weakesova pogledala je koledž koji se prostirao pred njom, na koji se navikla tijekom zadnjih nekoliko fmstrirajućih, izluđujućih tjedana.

Tjedana! Pukih mikrosekundnih treptaja.

Premda je duša - duh - koja je sad nastavala tijelo Michaela Wenton-Weakesa poznavala duga razdoblja nadomak zaborava, duga ponekad i cijela stoljeća, vrijeme tijekom kojega je lutala Zemljom bilo je toliko da se činilo kako su stvorovi koji su podigli te zidove stigli tek prije nekoliko minuta. Većina njene osobne vječnosti - ne zbilja vječnosti, ali nekoliko milijardi godina dovoljno liče na nju – provedena je u lutanju kroz beskrajno blato, gacanju beskrajnim morima, gledanju sa zapanjenim užasom kad su sluzave stvari s nogama najednom ispuzale iz tih gnjilih mora - i evo ih tu, najednom idu okolo kao da je to mjesto njihovo i još se žale na telefone.

Duboko u mračnom i nijemom dijelu sebe znao je da je sad lud, da je poludio skoro odmah nakon nesreće, od spoznaje što je učinio i egzistencije s kojom je suočen, sjećanja na svoje kolege koji su umrli i koji su ga neko vrijeme morili kao što je on morio Zemlju.

Znao je da bi ono, na što je sad bio nagnan, užasnulo onog njega kojeg se jedva sjećao, ali da je to za njega jedini način da okonča neprekidnu noćnu moru u kojoj je svaka sekunda tijekom milijardi godina bila gora od prethodne.

Podigao je torbu i počeo hodati.

Poglavlje dvadeset deveto

Duboko u prašumi kišnog pojasa počelo je kišiti kao i obično, po čemu je taj klimatski pojas i dobio ime.

Bila je to blaga, ustrajna kiša, ne teško šibanje koje će uslijediti kasnije iste godine, u vrelom razdoblju. Oblikovala je finu rosnu izmaglicu kroz koju bi se poneka zraka sunčeva svjetla probila, bila rasplinuta i prošla na putu do mokre kore stabla kalvarije na kojoj bi se odrazila i zablistala. Ponekad bi to učinila pokraj leptira ili malenog nepomičnog svjetlucavog guštera, a tada bi učinak bio skoro nepodnošljiv.

Gore u visokim krošnjama stabala, sasvim neobična misao pala bi na pamet nekoj ptici, i ona bi divlje zalepršala kroz grane i konačno se smirila na drugom i mnogo boljem stablu gdje bi sjedila i razmatrala stvari sasvim mirno, dok ista misao ne bi naišla i opet joj pala na pamet, ili bi bilo vrijeme za jelo.

Zrak je bio pun raznih mirisa - lagane mirišljavosti cvijeća, ili teškog vonja promočene truleži kojom je bilo prekriveno tlo prašume.

Klupka korijenja isprepletala su se kroz trulež, mahovina je rasla po njima, kukci su gmizali.

Na jednom mjestu u šumi, na praznom dijelu mokre zemlje između stabala, najednom su se bez ikakve strke pojavila obična bijela vrata. Nakon nekoliko sekundi su se uz blagu škripu otvorila. Visok i mršav muškarac pogledao je van, pogledao uokolo, iznenađeno trepnuo, i tiho opet zatvorio vrata.

Nekoliko sekundi kasnije vrata su se opet otvorila i Reg je pogledao van.

"Stvarno je," rekao je, "kunem vam se. Izađite i vidite i sami." Izlazeći u šumu, okrenuo se i mahnuo drugoj dvojici da ga slijede.

Dirk je smjelo iskoračio, izgledao smeteno otprilike onoliko dugo koliko je potrebno da se dvaput trepne, a onda izjavio da shvaća kako točno to radi, da to očito ima veze s nerealnim brojevima koji se nalaze između minimalnih kvantnih razdaljina i definiraju fraktalni obris obuhvaćenog univerzuma i da je on zapanjio samoga sebe time što se nije toga prije sjetio.

"Kao s vratima za mačke", primijetio je Richard iz vrata iza njega.

"Ovaj, da, baš tako," potvrdio je Dirk, skidajući naočale i naslanjajući se na stablo dok ih je brisao, "uočio si, naravno, da lažem. Sasvim normalan refleks u ovim okolnostima, mislim da ćeš se suglasiti. Sasvim normalan." Na tren je žmirnuo i ponovno stavio naočale. Skoro istog trena počele su se opet magliti.

"Zapanjujuće", priznao je.

Richard je iskoračio malo više oklijevajući i na tren se ljuljao s jednom nogom još na podu Regove sobe, a drugom na mokrom tlu prašume. Onda je zakoračio naprijed i u potpunosti se prepustio.

Pluća su mu se istog trena ispunila gustim isparenjima, a um čudima tog mjesta. Okrenuo se i pogledao dovratak kroz koji je prošao. Bio je to još uvijek sasvim obični dovratak sa sasvim običnim malim bijelim vratima, koja su se otvorena ljuljala u njemu, ali je slobodno stajao nasred prašume, i kroz njega se jasno vidjela soba iz koje je izašao.

Upitno je obišao vrata, oprezno oslanjajući jedno po jedno stopalo na blatnu zemlju, ne toliko od straha da će se poskliznuti, koliko od straha da je jednostavno neće biti. Otraga je to bio samo sasvim obični otvoreni dovratak, baš onakav kakav bi se uobičajeno mogao naći u svakoj sasvim običnoj prašumi. Prošao je kroz vrata otraga i, kad se ponovno okrenuo, još jednom je mogao vidjeti, kao da je opet upravo iskoračio iz njih, prostorije profesora Urbana Chronotisa na koledžu St. Cedd u Cambridgeu, koje bi morale biti udaljene tisućama milja. Tisućama? Gdje su oni to?

Pogledao je kroz stabla i učinilo mu se da je uočio malo bljeskanja u daljini, između stabala.

"Je li to more?" pitao je.

"Odande možeš malo jasnije vidjeti", dobacio je Reg, koji je otišao malo dalje uz sklisku strminu i sad se naslanjao, zadihan, na jedno stablo. Pokazao je.

Druga dvojica su ga slijedila do gore, bučno se provlačeći kroz granje i uzrokujući mnogo kriještanja i pritužbi od strane neviđenih ptica visoko iznad njih.

"Pacifik?" upitao je Dirk.

"Indijski ocean", odvratio je Reg.

Dirk je opet obrisao naočale i još jednom pogledao.

"Ah, da, naravno", rekao je.

"Nije Madagaskar?" pitao je Richard. "Tamo sam bio -"

"Jesi?" rekao je Reg. "Jedno od najdivnijih i najzačudnijih mjesta na Zemlji, i jedno koje je također puno najgadnijih ... iskušenja za mene. Ne."

Glas mu je načas zadrhtao, i pročistio je grlo.

"Ne", nastavio je. "Madagaskar je - da vidimo, u kojem smo smjeru - gdje je Sunce? Da. na onu stranu. Zapadno. Madagaskar je oko sedamsto kilometara otprilike prema zapadu odavde. Otok Reunion je otprilike između njih."

"Ovaj, kako se ono ovo mjesto zove?" rekao je Dirk najednom, kuckajući zglavcima šake po stablu i plašeći jednog guštera. "Mjesto odakle je ona marka, ovaj - Mauricijus."

"Marka?" pitao je Reg.

"Da, vi biste morali znati," potvrdio je Dirk, "jako poznata marka. Ne sjećam se ničeg o njoj, ali odavde je. Mauricijus. Poznat po svojoj veoma izuzetnoj marki, sva je smeđa i zamrljana i mogli biste za nju kupiti palaču Blenheim. Ili sam mislio na Britansku Gvajanu?"

"Samo ti", primijetio je Richard, "znaš na što si mislio."

"Je li ovo Mauricijus?"

"Jest", rekao je Reg, "ovo je Mauricijus."

"Ali vi ne skupljate marke?"

"Ne."

"Što je, za ime svijeta, ono?" upitao je Richard naglo, ali je Dirk nastavio svoju misao Regu -. "Šteta, mogli biste nabaviti neke jako lijepe omotnice sa žigom prvog dana, zar ne?"

Reg je slegnuo ramenima. "Baš me i ne zanima", dometnuo je.

Richard je kliznuo niz strminu iza njih.

"Pa kakva je onda ta velika atrakcija ovdje?" rekao je Dirk. "Nije, moram priznati, ono što sam očekivao. Sva ova priroda je, naravno, vrlo lijepa na svoj način, ali ja sam gradski dečko, bojim se." Još jednom je očistio naočale i gurnuo ih na nos.

Trgnuo se unatrag na ono što je vidio, i začuo je Regov čudan mali hihot. Neposredno ispred vrata koja su vodila natrag u Regovu sobu odvijalo se najčudnije moguće sučeljavanje.

Velika nezadovoljna ptica gledala je u Richarda i Richard je gledao u veliku nezadovoljnu pticu. Richard je gledao u pticu kao da je to najneobičnija stvar koju je vidio u životu, a ptica je gledala u Richarda kao da ga izaziva neka samo pomisli da je njezin kljun i najmanje smiješan.

Kad se konačno uvjerila da se Richard ne namjerava smijati, ptica ga je umjesto toga počela gledati s nekom vrstom ćudljive mrzovoljne tolerancije i zapitala se hoće li on samo stajati tamo ili će učiniti nešto korisno i nahraniti je. Krenula je par koraka unatrag i par koraka u stranu i onda opet samo jedan korak naprijed, na velikim gegavim žutim stopalima. Onda ga je opet pogledala, nestrpljivo, i oglasila se nestrpljivim škrokanjem.

Ptica se onda nagnula naprijed i zastrugala svojim velikim apsurdnim crvenim kljunom po zemlji kao da daje Richardu ideju da bi to moglo biti dobro mjesto da potraži stvari koje bi joj dao pojesti.

"Jede plodove stabla kalvarije", dobacio je Reg Richardu.

Velika ptica je ljutito uputila oštar pogled Regu, kao da kaže da je svakom idiotu savršeno jasno što ona jede. Onda je opet pogledala u Richarda i mahnula glavom na jednu stranu kao da joj je najednom pala na pamet pomisao da možda ovdje i ima posla s idiotom, i da bi morala shodno tome revidirati strategiju.

"Ima ih par na zemlji iza tebe", tiho mu je dobacio Reg.

U transu zapanjenosti Richard se nespretno okrenuo i vidio nekoliko velikih oraha kako leže na tlu. Sagnuo se i uzeo jedan, bacajući pogled prema Regu, koji mu je ohrabrujuće kimnuo.

Richard ga je oklijevajuće pružio ptici, koja se nagnula naprijed i kljucnuvši ga pokupila između Richardovih prstiju. Onda, budući da je Richardova ruka još bila ispružena, ptica ju je kljunom iritirano odgurnula u stranu.

Kad se Richard povukao na pristojnu udaljenost, ptica je rastegnula vrat naviše, zaklopila svoje velike žute oči i kao da je groteskno grgoljila dok je tiskala orah niz vrat u ždrijelo.

Tada se činila barem djelomično zadovoljnom. Dok je prije bila mrzovoljni dodo, sad je barem bila mrzovoljni, *nahranjeni* dodo, što je vjerojatno bilo najviše čemu se mogla nadati u ovom životu.

Napravila je spor, gegav okret u mjestu i otrupkala natrag u šumu iz koje je došla, kao da izaziva Richarda neka samo pomisli da je mali čuperak kovrčavih pera koji joj strši s vrha stražnjice i najmanje smiješan.

"Samo dolazim gledati", rekao je Reg tanušnim glasom, i letimično ga pogledavši, Dirku je osjetio nelagodu vidjevši da su se starčeve oči napunile suzama koje je brzo obrisao. "Zbilja, nije na meni da se uplećem -"

Richard je bez daha dotrčao do njih.

"Je li to bio *dodo*?" uzviknuo je.

"Da." rekao ie Reg. "jedan od jedina tri koia su još ostala. Godina je 1676. Svi će biti mrtvi za četiri godine, i nakon toga nitko ih više nikad neće vidjeti. Dođite," rekao je, "hajdemo."

***

Iza čvrsto zaključanih vrata stubišta u kutu Drugog dvorišta koledža St. Cedd, gdje je samo milisekundu prije nešto trepnulo kad su unutarnja vrata nestala, uslijedio je još jedan treptaj kad su se unutarnja vrata vratila na mjesto.

Hodajući kroz mračnu večer prema tamo, krupna prilika Michaela Wenton-Weakesa pogledala je u kutne prozore. Ako je bilo kakav blagi treptaj bio vidljiv, prošao bi neopaženo u mutnom drhtavom svjetlu vatre koje je dopiralo kroz prozor.

Prilika je onda digla pogled u tamu neba, tražeći nešto za što je znala da je tamo premda nije bilo ni najmanje šanse da ga vidi, čak ni po vedroj večeri što ova nije bila. Orbite Zemlje su sad bile toliko pretrpane svakojakim smećem i otpadom da bi još jedna stvar među svim tim - čak i onoliko velika koliko je ova bila - stalno prolazila nezapažena. I doista i jest, premda se njen utjecaj s vremena na vrijeme iskazivao. S vremena na vrijeme. Kad su valovi bili jaki. Skoro već dvije stotine godina nisu bili toliko jaki kao što su sad.

I sve je konačno bilo na mjestu. Savršeni nosilac je nađen.

Savršeni nosilac pokrenuo je svoje koračanje dalje duž dvorišta.

Profesor se u početku činio savršenim izborom, ali taj je pokušaj završio frustracijom, bijesom, a onda - inspiracijom! Dovesti Fratra na Zemlju! Oni su bili dizajnirani da povjeruju bilo što, da budu potpuno podložni. Njega se moglo s najvećom lakoćom zasnubiti da poduzme taj zadatak.

Na žalost, međutim, ovaj se pokazao potpuno beznadnim. Navesti ga da povjeruje u nešto bilo je veoma lako. Navesti ga da *nastavi* vjerovati u istu stvar dulje od pet minuta odjednom pokazalo se još više nemogućim nego nagnati profesora da učini ono što je u biti želio učiniti, ali ne bi to sebi dopustio.

Onda još jedan neuspjeh, a tad se, čudom, savršeni nosilac konačno pojavio.

Savršeni nosilac je već dokazao da neće imati skrupula pri obavljanju onog što se moralo učiniti.

Raskvašen, zagušen maglom, Mjesec se u kutu neba s naporom pokušavao dići. Na prozoru se pomakla jedna sjena.

Poglavlje trideseto

S prozora koji je gledao na drugo dvorište Dirk je promatrao mjesec. "Nećemo morati", rekao je, "čekati još dugo."

"Čekati na što?" pitao je Richard.

Dirk se okrenuo.

"Na duha," objasnio je, "da nam se vrati. Profesore -" dodao je Regu, koji je nervozno sjedio uz vatru, "imate li u svom stanu brendija, francuskih cigareta ili krunicu?"

"Ne", rekao je Reg.

"Onda ću se morati žderati bez pomagala", uzdahnuo je Dirk i vratio se gledanju kroz Prozor.

"Ja tek trebam biti uvjeren", rekao je Richard, "da nema nikakvog drugog objašnjenja za ovu stvar od ... duhova koji - "

"Kao što si morao svojim očima vidjeti vremenski stroj kako radi da u to povjeruješ", odvratio je Dirk. "Richarde, svaka ti čast na tvom skepticizmu, ali čak i skeptičan um mora biti spreman prihvatiti neprihvatljivo kad nema alternative. Ako hoda kao patka, i kvače kao patka, moramo barem razmotriti mogućnost da se tu radi o maloj plivajućoj ptici iz roda *Anatidae*."

"A što onda jest duh?"

"Mislim da je duh ..." rekao je Dirk, "netko tko je umro ili nasilno ili neočekivano, s nedovršenim poslom u njegovim - ili njenim - rukama. Tko se ne može smiriti dok se to ne završi, ili ispravi."

Opet se okrenuo prema njima.

"Što je razlog zašto bi", rekao je, "vremenski stroj bio toliko fascinantan duhu kad jednom dozna za njegovo postojanje. Vremenski stroj pruža mogućnost da se ispravi ono što je, po duhovom mišljenju, bilo pogrešno u prošlosti. Da ga oslobodi.

Što je razlog zašto će se vratiti. Pokušao je prvo posjednuti Rega, ali on se

opirao. Onda je uslijedio incident s mađioničarskim trikom, puderom za lice i konjem u kupaoni koji ja -" zastao je -"koji čak ni ja ne razumijem, premda to namjeravam makar me ubilo. A onda se ti, Richarde, pojavljuješ na sceni. Duh napušta Rega i umjesto toga se koncentrira na tebe. Skoro istog trena događa se čudan, ali bitan incident. Tada učiniš nešto što poželiš da nisi napravio.

Govorim, naravno, o pozivu Susan i poruci koju si ostavio na njenoj telefonskoj sekretarici.

Duh grabi svoju šansu i pokušava te navesti da to poništiš. Da, takoreći, odeš u prošlost i izbrišeš poruku - da promijeniš grešku koju si napravio. Samo da vidi bi li ti to učinio. Samo da vidi je li to u skladu s tvojim karakterom.

Da je bilo, sad bi bio potpuno pod njegovom kontrolom. Ali u samoj zadnjoj sekundi tvoja priroda se pobunila i nisi to učinio. I tako duh odustaje od tebe, od promašaja, i napušta i tebe. Mora naći nekog drugog.

Koliko dugo je to radio? Ne znam. Da li ti ovo sad ima smisla? Uočavaš li istinitost onog što govorim?"

Richard se ohladio.

"Da," potvrdio je, "mislim da si u potpunosti u pravu."

"A u kom trenutku, onda", upitao je Dirk, "je duh napustio tebe?"

Richard je progutao knedlu.

"Kad je Michael Wenton-Weakes izašao iz sobe", odgovorio je.

"Pa se pitam," nastavio je Dirk tiho, "kakve je mogućnosti duh vidio u njemu. Pitam se je li ovaj put našao ono što je tražio. Vjerujem da nećemo morati čekati još dugo."

Netko je pokucao na vrata.

Kad su se otvorila, na njima je stajao Michael Wenton-Weakes.

Rekao je jednostavno: "Molim vas, potrebna mi je vaša pomoć."

Reg i Richard pogledali su u Dirka, a onda u Michaela.

"Bi li vam smetalo da ovo spustim negdje?" upitao je Michael. "Strašno je teško. Puno je ronilačke opreme."

***

"Oh, shvaćam", rekla je Susan, "O, dobro, Nicole, pokušat ću to s prstom. Sigurna sam da je onaj es stavio tamo samo da živcira ljude. Da, radim već cijelo popodne. Neki od onih polutonskih poteza u drugom stavku su totalno gadni. Pa, da, pomoglo mi je da ne mislim na sve to. Ne nema ništa novo. Sve je tako tajanstveno i užasno. Ne želim čak ni - čuj, možda te nazovem kasnije da vidim kako se osjećaš. Znam, da, nikad ne znaš što je gore, je li, bolest, antibiotici, ili kako se liječnik ponaša pored kreveta. Pazi na sebe, ili se barem pobrini da Simon pazi. Reci mu da ti donese na litre vruće limunade. Dobro. Pa, čujemo se kasnije. Utopli se. A sad bok."

Spustila je slušalicu i vratila se svom čelu. Jedva da je počela ponovno razmatrati problem iritantnog es kad je telefon opet zazvonio. Ostavila je otklopljenu slušalicu cijelo poslijepodne, ali ju je zaboravila ponovno dići nakon što je obavila svoj poziv.

S uzdahom je naslonila čelo, odložila gudalo, i opet otišla do telefona.

"Halo?" zapitala je.

Opet nije bilo ničega, samo udaljeni šum vjetra. Iritirano je opet zalupila slušalicu.

Pričekate je nekoliko sekundi da se veza prekine, a onda opet krenula podići slušalicu kad je shvatila da bi Richard mogao trebati nju.

Oklijevala je.

Priznala je sebi da nije koristila telefonsku sekretaricu, jer ju je obično uključivala samo zbog Gordona, a to je bilo nešto na što se trenutno nije htjela podsjećati.

Ipak, uključila je sekretaricu, smanjila ton do kraja, i vratila se onom esu koji je Mozart ubacio samo da živcira čeliste.

***

U tami ureda Holističke detektivske agencije Dirka Gentlyja, Gordon Way je nespretno vratio slušalicu na mjesto i sjeo poguren u najdubljoj potištenosti. Nije čak ni zaustavio sebe da se ne poguri skroz kroz stolac, dok se nije našao na podu.

Gđica Pearce pobjegla je iz ureda prvi put kad je telefon počeo sam sebe koristiti, strpljenja za sve takve stvari konačno opet sasvim potrošena, i otad je Gordon imao cijeli ured na raspolaganju. Međutim, njegovi pokušaji da stupi s bilo kim u kontakt neslavno su propali.

Ili, bolje rečeno, njegovi pokušaji da stupi u kontakt sa Susan, što je bilo jedino do čega mu je bilo stalo. Sa Susan je razgovarao kad je ubijen i znao je da nekako opet mora pričati s njom. Ali ostavila je slušalicu podignutu veći dio poslijepodneva, a čak i kad se javljala, nije ga mogla čuti.

Odustao je. Podignuo se s poda, ustao, i kliznuo van i dolje na sve mračnije ulice. Neko vrijeme je besciljno lutao, otišao šetati po kanalu, što je bio štos koji je vrlo brzo izgubio čar, pa je opet dolutao natrag na ulicu.

Kuće iz kojih su dopirali svjetlo i život najviše su ga pogađale jer, kakvu god one dobrodošlicu nudile, nije se protezala na njega. Zapitao se bi li komu smetalo da samo klizne u kuću i cijelu večer gleda televiziju. Ne bi nikog uznemiravao.

Ili kino.

To bi bilo bolje, mogao bi ići u kino.

Skrenuo je pozitivnijim, premda još uvijek nematerijalnim, korakom u ulicu Noel i krenuo niz nju.

Ulica Noel, pomislio je. To ga je nejasno podsjećalo na nešto. Imao je osjećaj da je nedavno imao neka posla s nekim u ulici Noel. Tko je to bio?

Misli mu je prekinuo stravičan krik užasa koji je odjeknuo ulicom. Stao je kao ukopan. Nekoliko sekundi kasnije jedna vrata metar-dva od njega su se naglo otvorila i jedna je žena izjurila na ulicu, raširenih očiju i urlajući.

Poglavlje trideset prvo

Richardu se nikad nije sviđao Michael Wenton-Weakes, a s duhom u sebi sviđao mu se još manje. Ne bi mogao reći zašto, nije osobno imao ništa protiv duhova, nije smatrao da o nekoj osobi treba suditi krivo samo zato što je mrtva, ali - nije mu se sviđalo.

Svejedno, bilo je teško ne osjetiti malo sažaljenja prema njemu.

Michael je tužno sjedio na stolcu, nalakćen na veliki stol i s glavom naslonjenom na prste. Izgledao je bolesno i ispijeno. Izgledao je jako umorno. Izgledao je patetično. Njegova priča bila je napaćena, i završila je njegovim naporima da opsjedne prvo Rega pa Richarda.

"Bio si", završio je, "u pravu. Potpuno."

To zadnje je uputio Dirku, a Dirk je napravio grimasu kao da se pokušava ne isceriti trijumfalno previše puta u jednom danu.

Glas je bio Michaelov, a ipak nije bio Michaelov. Kakav god prizvuk glas zadobije tijekom milijarde godina očaja i izolacije, ovaj glas ga je zadobio, i ispunio je one koji su ga slušali vrtoglavom jezom srodnom onoj koja stisne um i želudac kad se noću stoji na visokoj litici.

Okrenuo je pogled na Rega i Richarda i njegove oči izazivale su osjećaj sažaljenja i užasa. Richard je morao skrenuti pogled.

"Dugujem vam obojici ispriku," rekao je duh u Michaelu, "koju vam nudim iz dubine srca, i samo se nadam da ćete, kad budete razumjeli očaj moje nevolje, i nadu koju mi ovaj stroj nudi, razumjeti zašto sam se ponašao onako kako jesam, i da ćete u sebi naći snage da mi oprostite. I da mi pomognete. Preklinjem vas."

"Dajte čovjeku jedan viski", dobacio je Dirk grubo.

"Nemam viskija", odvratio je Reg. "Ovaj, porto? Ima boca dvije Margauxa koju bih mogao otvoriti. Jako dobar. Trebalo bi ga šambrirati oko sat vremena, ali to, naravno, mogu napraviti, jako je lako, ja -"

"Hoćete li mi pomoći?" prekinuo ga je duh.

Reg je skoknuo donijeti porto i čaše.

"Zašto si obuzeo tijelo ovog čovjeka?" upkao je Dirk.

"Trebao mi je glas kojim ću govoriti i tijelo kojim ću raditi. Njemu neće ništa naškoditi, ništa -"

"Da pitam opet. Zašto si obuzeo tijelo ovog čovjeka?" ustrajao je Dirk.

Duh je učinio da Michaelovo tijelo slegne ramenima.

"Bio je voljan. Obojica ove gospode su se sasvim razumljivo opirala ... pa, hipnozi - vaša analogija je točna. Ovaj? Pa, njegov osjećaj samosvojnosti je na vrlo niskoj razini, i on se suglasio. Veoma sam mu zahvalan i neću mu ni na koji način naškoditi."

"Njegov osjećaj samosvojnosti", zamišljeno je ponovio Dirk, "je na vrlo niskoj razini."

"Pretpostavljam da bi to moglo biti istina", rekao je Richard tiho Dirku. "Izgledao je jako potišteno sinoć. Jedina stvar koja mu je bila važna bila mu je oduzeta zato što, pa, on nije bio zbilja baš dobar u tome. Premda je ponosan, očekujem da bi bio jako prijemčiv za ideju da ga netko zbilja treba za nešto."

"Hmmm", rekao je Dirk, i ponovio to. Rekao je to treći put, osjećajno. Onda se okrenuo i viknuo na priliku za stolom. "Michaele Wenton-Weakese!"

Michaelova glava se trgnula i zatreptao je.

"Da?" javio se svojim normalnim plačljivim glasom. Oči su mu slijedile Dirkove pokrete.

"Možeš me čuti", upitao je Dirk, "i možeš odgovoriti u svoje ime?"

"O, da", rekao je Michael. "Itekako mogu."

"To ... biće, taj duh. Ti znaš da je u tebi? Prihvaćaš njegovu prisutnost? Voljan si sudionik u onom što on želi učiniti?"

"To je točno. Duboko me dirnula njegova priča o njemu, i veoma sam voljan pomoći mu. U stvari, mislim da je *ispravno* da to učinim."

"U redu", rekao je Dirk pucnuvši prstima, "možeš ići."

Michaelova glava naglo je klonula naprijed, a onda se nakon sekunde-dvije ponovno polako uspravila, kao da je pumpana iznutra poput gume.

Duh je ponovno vladao.

Dirk je dograbio stolicu, okrenuo je i zajašio sučeljen duhu u Michaelu, gledajući ga ravno u oči.

"Opet", zatražio je. "Ispričaj mi opet. Skraćenu verziju."

Michaelovo tijelo se blago napelo. Posegnulo je prema Dirkovoj ruci.

"Nemoj - me dirati!" odbrusio je Dirk. "Samo mi reci činjenice. Prvi put kad pokušaš kod mene izazvati sažaljenje za sebe ubost ću te u oko. Barem, oko koje si posudio. Pa izostavi sve ono što je zvučalo kao ... ovaj -"

"Coleridge", rekao je Richard iznenada, "zvučalo je točno kao Coleridge. 'Pjesma starog mornara'. Pa, neki dijelovi iz toga."

Dirk se namrštio. "Coleridge?" ponovio je.

"Pokušao sam njemu ispričati svoju priču", priznao je duh, "ja -"

"Oprostite", rekao je Dirk, "morat ćete me ispričati - nikad prije nisam unakrsno ispitivao duha starog četiri milijarde godina. Mi ovdje govorimo o Samuelu Tayloru? Ti kažeš da si ispričao svoju priču Samuelu Tayloru Coleridgeu?"

"Bio sam u stanju ući u njegov um u ... određenim trenucima. Kad je bio u povodljivom stanju."

"Misliš, kad je bio na laudanumu?" upitao je Richard.

"To je točno. Tad je bio opušteniji."

"Nego što", frknuo je Reg. "Ponekad sam ga sretao kad je bio zbilja zapanjujuće opušten. Čujte, skuhat ću malo kave." Nestao je u kuhinju, odakle ga se moglo čuti kako se smije sam za sebe.

"To je drugi svijet", promrmljao je Richard sebi u bradu, sjedajući i odmahujući glavom.

"Ali, na žalost, kad je bio potpuno pri sebi ja nisam, tako reći, bio pri njemu", objasnio je duh, "te tako to nije uspjelo. A ono što je napisao bilo je

veoma smušeno."

"Obrazloži", rekao je Richard za sebe, dižući obrve.

"Profesore," doviknuo je Dirk, "ovo bi moglo zvučati apsurdno. Je li - Coleridge ikad pokušao ... ovaj ... koristiti vaš vremenski stroj? Slobodno to pitanje obrazložite kako god vam drago."

"Pa, da znate," potvrdio je Reg, provirujući na vrata, "jest došao i pronjuškao okolo jednom prilikom, ali mislim da je bio u daleko preopuštenom stanju da pokuša bilo što."

"Shvaćam", rekao je Dirk. 'Ali zašto," dodao je okrećući se natrag čudnoj prilici Michaela pogurenog na stolcu, "zašto ti je trebalo toliko dugo da nađeš nekog?"

"Veoma, veoma duga vremenska razdoblja ja sam slab, skoro nepostojeć, i nisam u stanju na bilo što utjecati. A onda, naravno, prije tog vremena ovdje nije bilo vremenskoga stroja. i... nikakve nade za mene -"

"Možda duhovi postoje kao oblici valova", dometnuo je Richard, "kao uzorci interferencije između stvarnoga i mogućega. Onda bi tu bilo nepravilnih vrhova i dubina, kao u valnom obliku glazbe."

Duh je s trzajem usmjerio Michaelove oči na Richarda.

"Ti..." rekao je, "ti si napisao onaj članak ..."

"Ovaj, da -"

"Duboko me se dojmio", izjavio je duh, s naglim prizvukom žalosne čežnje u glasu koja kao da je njega iznenadila koliko i slušatelje.

"Oh, shvaćam", rekao je Richard. "Pa, hvala. Nije ti se svidio zadnji put kad si ga spomenuo. Dobro, znam da to nisi bio ti kao takav -"

Richard je sjeo natrag mršteći se.

"Pa", rekao je Dirk, "da se vratimo na početak -"

Duh je uzdahnuo umjesto Michaela i ponovno počeo. "Bili smo na brodu -" rekao je.

"Svemirskom brodu."

"Da. Sa Salaxale, svijeta u ... pa, veoma daleko odavde. Burno i nasilno mjesto. Mi -grupa od nekih devet tuceta nas - krenuli smo, kao što su ljudi često radili, naći novi svijet za sebe. Svi planeti u ovom sustavu bili su potpuno neodgovarajući za našu svrhu, ali smo zastali na ovom svijetu da obnovimo neke neophodne zalihe minerala.

Na žalost je naš brod za slijetanje bio oštećen prilikom silaska u atmosferu. Dosta oštećen, ali ga se još moglo popraviti.

Ja sam bio strojar na brodu i moja je dužnost bila nadgledati popravak broda i pripreme za povratak na naš matični brod. Sad, da biste razumjeli ono što se sljedeće dogodilo, morate znati nešto o prirodi visokoautomatiziranog društva. Nema zadatka koji se ne može obaviti lakše uz pomoć napredne kompjutorizacije. I bilo je nekih specifičnih problema povezanih s putem koji ima cilj kao naš -"

"Koji je bio?" zatražio je Dirk strogo.

Duh u Michaelu trepnuo je kao da je odgovor očit.

"Pa, naći novi i bolji svijet na kojem ćemo svi moći živjeti u slobodi, miru i skladu zauvijek, naravno", objasnio je.

Dirk je podigao obrve.

"A, to", rekao je. "Sve ste to pažljivo promislili, pretpostavljam."

"Promislili su to za nas. Imali smo sa sobom neke vrlo specijalizirane strojeve da nam pomognu vjerovati u svrhu našeg puta čak i kad naiđu teškoće. Obično su funkcionirali veoma dobro, ali mislim da smo se počeli previše oslanjati na njih."

"Što su oni uopće bili?" rekao je Dirk.

"Vjerojatno je vama teško razumjeti koliko su oni bili umirujući. I zbog toga sam ja načinio svoju kobnu grešku. Kad sam htio znati je li sigurno poletjeti, nisam htio znati da bi moglo ne biti sigurno. Samo sam htio biti uvjeren da jeste. Pa sam, umjesto da sam provjerim, znate, poslao jednog od Električnih Fratara."

Poglavlje trideset drugo

Mjedena pločica na crvenim vratima u ulici Peckender svjetlucala je odražavajući žuto svjetlo ulične rasvjete. Na tren je zablistala, odbijajući jarko treperavo svjetlo policijskog automobila koji je prošao.

Na tren se zamutila kad je blijeda, blijeda utvara tiho kliznula kroz nju. Svjetlucala je i zamućena, jer je duh drhtao od vrlo strašnog uzbuđenja.

U tamnom hodniku duh Gordona Waya je zastao. Morao se nasloniti na nešto, a naravno nije bilo ničega. Pokušao se sabrati, ali nije bilo ničega za sabiranje. Povraćalo mu se od užasa onoga što je vidio ali, naravno, u njegovu želucu nije bilo ničega. Napola je zateturao, napola zaplivao stubama, poput utopljenika koji se pokušava uhvatiti za vodu.

Zaglavinjao je kroza zid, kroz stol, kroz vrata, i pokušao se sabrati i smiriti pred stolom u Dirkovu uredu.

Da je netko zalutao u ured nekoliko minuta kasnije - noćni čistač, možda, da je Dirk ikad zaposlio jednoga, što nije, na temelju činjenice da oni žele biti plaćeni, a on im ne želi platiti, ili provalnik, možda, da je bilo nečega u uredu što bi vrijedilo ukrasti, a nije - vidio bi sljedeći prizor koji bi ga zapanjio.

Slušalica velikog crvenog telefona na stolu naglo se zaljuljala i pala s aparata.

Telefonski signal počeo je zvrndati. Onda su se, jedna po jedna, sedam velikih tipki koje je lako pritisnuti ugnule i, nakon veoma duge stanke koju vam britanski telefonski sustav pruža da saberete misli i zaboravite koga to nazivate, mogao se čuti zvuk telefona koji zvoni na drugom kraju veze.

Nakon nekoliko zvonjenja uslijedio je škljocaj, zujanje, i zvuk poput stroja koji uvlači dah. Onda je glas počeo govoriti: "Haj, ovdje Susan. Ne mogu doći do telefona u ovom trenutku jer pokušavam kako spada svladati jedan es, ali ako ostavite ime ..."

***

"Tako znači, na osnovu riječi jednog - jedva se mogu nagnati da izustim te riječi - *Električnog Fratra*," rekao je Dirk glasom u kojem je odzvanjala poruga, "pokušao si lansirati brod i na tvoje zaprepaštenje on je eksplodirao. I od tad -?"

"Od tad sam", rekao je duh bijedno, "sam na ovom planetu. Sam sa spoznajom što sam učinio svojim prijateljima na brodu. Sasvim, sasvim sam .."

"Da, to preskoči, rekao sam", odbrusio je Dirk ljutito. "A što je s glavnim brodom? Koji je valjda krenuo dalje i nastavio svoju potragu za -?"

"Ne."

"Pa što je onda bilo s njim?"

"Ništa. Još uvijek je tamo."

"Još je tamo?"

Dirk je skočio na noge i počeo šetkati sobom, čela žestoko nabrana.

"Da." Michaelova glava je malo klonula, ali je žalobno podigao pogled prema Regu i Richardu. "Svi mi smo bili u brodu za spuštanje. U početku sam osjećao da me progone duhovi ostalih, ali to je bilo samo u mojoj mašti. Milijunima godina, a onda milijardama, lutao sam blatom sasvim sam. Vama je nemoguće zamisliti čak i najmanji djelić muke takve vječnosti. Onda se", dodao je, "tek nedavno život pojavio na planetu. Život. Vegetacija, stvari u moru, a onda, konačno, vi. Inteligentan život. Obraćam vam se da me oslobodite muka koje sam izdržao."

Michaelova glava ponizno je klonula na grudi na nekoliko sekundi. Onda se, trzavo, opet podigla i pogledala ih, s još mračnijom vatrom u očima.

"Odvedite me natrag", rekao je. "Preklinjem vas, odvedite me natrag do broda za spuštanje. Pustite me da poništim ono što je učinjeno. Jedna moja riječ, i to može biti poništeno, popravke obavljene kako treba, brod za spuštanje može se onda vratiti na matični, mi možemo na put, moja patnja će nestati, i prestat ću vam biti na teret. Preklinjem vas."

Uslijedio je trenutak tišine dok je njegova molba odzvanjala u zraku.

"Ali to ne može uspjeti, zar ne?" upitao je Richard. "Ako to učinimo,

onda se sve ovo neće dogoditi. Zar time ne stvaramo svakakve paradokse?"

Reg se pomakao iz udubljenosti u misli. "Ne gore od mnogih koji već postoje", odvratio je. "Kad bi se univerzum svaki put okončao zbog neke nesigurnosti oko toga što se u njemu dogodilo, nikad ne bi odmakao dalje od prve pikosekunde. A mnogi, naravno, i ne odmaknu. To vam je kao ljudsko tijelo, znate. Par rana i modrica tu i tamo mu ne škode. Čak ni veliki kirurški zahvati ako se obave kako treba. Paradoksi su tek tkivo ožiljka. Vrijeme i prostor zacijele oko njih i ljudi jednostavno vjeruju u onu verziju događaja koja ima onoliko smisla koliko njima treba.

To ne znači da vam, ako se upletete u paradokse, neke stvari neće izgledati veoma čudno ali, ako ste prošli kroz život bez da vam se to već dogodilo, onda ne znam u kojem ste univerzumu živjeli, ali sigurno ne u ovom."

"Pa, ako je takav slučaj", rekao je Richard, "zašto ste bili toliko odlučni ne učiniti ništa da spasite doda?"

Reg je uzdahnuo. "Uopće ne razumijete. Dodo ne bi izumro da se nisam toliko trudio spasiti resoperku."

"Resoperku? Prapovijesnu ribu? Ali kako bi jedno moglo uopće utjecati na drugo?"

"Ah. E, to je pravo pitanje. Kompleksnost uzroka i posljedice izmiče analizi. Kontinuum nije samo poput ljudskog tijela, on je također i poput loše postavljenih zidnih tapeta. Pritisnete jedan mjehurić negdje, a drugi iskoči negdje drugdje. Zbog mog petljanja nema više doda. Na kraju sam si nametnuo ono pravilo jer to jednostavno više nisam mogao podnijeti. Jedina stvar koja bude zbilja povrijeđena kad pokušaš promijeniti vrijeme si ti sam." Prazno se nasmiješio i skrenuo pogled.

Onda je dodao, nakon dužeg razmišljanja: "Ne, to se može učiniti. Ja sam samo ciničan jer je to toliko puta pošlo po zlu. Priča ovog tipa je veoma patetična, i ne može škoditi da se okonča njegova patnja. To se dogodilo tako veoma, veoma davno na mrtvom planetu. Ukoliko to učinimo, svatko od nas će se sjećati onoga, što god to bilo, što se nama pojedinačno dogodi. Ako se ostatak svijeta ne slaže, baš šteta. Ni prvi ni zadnji put."

Michaelova glava se pognula.

"Jako si šutljiv, Dirk", rekao je Richard.

Dirk se ljutito namrštio na njega. "Želim vidjeti taj brod", zatražio je.

***

U tami, crvena telefonska slušalica je pala i kliznula neravnomjerno po stolu. Da je bilo ikoga da to vidi, možda bi mogao razaznati i oblik koji ju je pomakao.

Sjajilo je vrlo slabo, manje nego svjetleće kazaljke na satu. Činilo se više da je tama oko njega nešto tamnija, a utvarni oblik je u njoj poput tkiva ožiljka na površini noći.

Gordon se još jednom pohrvao sa slušalicom koja se izmicala. Konačno ju je uspio uhvatiti i spustiti na telefon.

Pala je na svoje mjesto i prekinula vezu. U istom trenutku je duh Gordona Waya, konačno završivši svoj zadnji telefonski poziv, zašao u zaborav i nestao.

Poglavlje trideset treće

Polako se okrećući u Zemljinoj sjeni, samo još jedan komad otpada među onima koji su sad zauvijek lebdjeli u visokim orbitama, bio je jedan taman oblik koji je bio veći i pravilnijeg oblika od drugih. I daleko, daleko stariji.

Četiri milijarde godina nastavio je prikupljati podatke sa svijeta ispod sebe, skenirajući, analizirajući, procesirajući. Povremeno bi nešto toga poslao natrag, ako bi smatrao da to može pomoći, ukoliko bi pomislio da će biti primljeno. Ali inače, gledao je, slušao je, snimao je. Nijedan drhtaj vala, nijedan otkucaj srca, nisu izmicali njegovoj pažnji.

Inače, ništa unutar njega nije se pomaklo četiri milijarde godina, osim zraka koji je još kružio, i trunki prašine u zraku koje su plesale i plesale i plesale i plesale ... i plesale.

Tek je kratak nemir uslijedio. Tiho, bez gužve, poput kapljice rose koja se iz zraka skuplja na listu, na zidu koji je stajao prazan i siv četiri milijarde godina, pojavila su se jedna vrata. Obična bijela vrata s malom ulubljenom mjedenom kvakom.

I taj tihi događaj bio je zabilježen i uključen u stalni tijek obrade podataka koju je brod neprekidno vršio. Ne samo dolazak vrata, već i dolazak onih iza vrata, kako su izgledali, kako su se kretali, kako su se osjećali bivajući tu. Sve procesirano, sve zabilježeno, sve transformirano.

Nakon što je prošao trenutak-dva, vrata su se otvorila.

Iza njih se mogla vidjeti soba nimalo nalik onima na brodu. Soba s drvenim podovima, otrcanim presvlakama, soba u kojoj je plamsala vatra. A dok je vatra plamsala, njeni podaci su plamsali u brodskim kompjutorima, i trunke prašine u zraku plesale su s njom.

Jedan lik stajao je u vratima - veliki žalobni lik s čudnim svjetlom koje mu je sad plesalo u očima. Zakoračio je preko praga u brod, i lice mu je najednom obuzela mirnoća za kojom je žudio, ali je mislio da je više nikad neće osjetiti.

Iza njega je izašao sitniji, stariji čovjek bijele i raščupane kose. Zastao je i

žmirnuo od čuđenja kad je izašao iz svoje sobe u brod. Za njim je došao treći čovjek, nestrpljiv i napet, u velikom kožnom kaputu koji je lepršao oko njega. I on je zastao i na tren bio zapanjen nečim što nije razumio. S izrazom najdublje zbunjenosti na licu krenuo je naprijed i gledao sive i prašnjave zidove drevnoga broda.

Konačno je stigao četvrti čovjek, visok i mršav. Sagnuo se izlazeći kroz vrata, a onda istog trena stao kao da je naletio na zid.

Naletio je na zid, u određenom smislu.

Stajao je opčinjen. Da je bilo tko u tom trenutku gledao lice tog čovjeka, bilo bi mu više nego jasno da mu se onaj najčudesniji događaj cijeloga njegovog postojanja događa baš tog časa.

Kad se konačno počeo kretati bilo je to čudnim korakom, kao da veoma polako pliva. Svaki pa i najmanji pokret glave kao da je na njegovo lice dovodio nove poplave čuđenja i zapanjenosti. Suze su mu navrle na oči, i izgubio je dah od naglog čuđenja.

Dirk se okrenuo prema njemu da ga požuri.

"Što je bilo?" dobacio mu je kroz buku.

"Ta ... glazba ..." prošaputao je Richard.

Zrak je bio pun glazbe. Toliko pun da se činilo da nema mjesta za bilo što drugo. I svaka čestica zraka kao da je imala svoju glazbu, tako da bi Richard, kad bi pomakao glavu, čuo novu i drugačiju glazbu, premda se nova i drugačija glazba savršeno uklapala s glazbom koja ie bila u zraku pokraj nje.

Modulacije od jedne do druge bile su savršeno izvedene - zapanjujući skokovi u daleke tonalitete učinjeni bez napora, pukim pomicanjem glave. Nove teme, nove niti melodije, sve savršeno i zapanjujuće odmjerene, stalno su se upletale u trajnu mrežu. Veliki spori valovi kretnji, brži plesovi koji su šarali kroz njih, sitni blistavi skokovi koji su plesali na plesovima, duge zapetljane melodije čiji su krajevi bili toliko nalik počecima da su se uvrtali sami u sebe, preokrenuti, izvrnuti naopako, a onda bi odjurili na leđima još jedne zaplesane melodije u udaljenom dijelu broda.

Richard je zateturao do zida.

Dirk ga je žurno uhvatio.

"Ma hajde," rekao je grubo, "što je bilo? Zar ne možeš podnijeti glazbu? Malo je preglasna, zar ne? Za ime božje, daj se saberi. Ima nešto ovdje što još ne razumijem. Nije u redu. Dođi -"

Povukao je Richarda za sobom, a onda ga morao pridržati kad je Richardov um utonuo sve dublje i dublje u pritiskajuću težinu glazbe. Vizije koje je u njegovoj glavi plelo milijun treperavih niti glazbe koje su se vukle kroz nju bile su sve više procvat kaosa, ali što se više kaos širio to se više uklapao u drugi kaos, i sljedeći veći kaos, dok sve nije postalo ogromna eksplodirajuća kugla sklada koja se u njegovu umu širila brže nego što bi bilo koji um mogao prihvatiti.

A onda je sve bilo mnogo jednostavnije.

Jedna melodija mu je plesala umom i sva njegova pažnja posvetila se njoj. Bila je to melodija koja je curila kroz čarobnu poplavu, oblikovala je, živjela kroz nju ogromno, živjela kroz nju maleno, bila sama njena bit. Poskakivala je i polijetala, u počeku mala vrteća pjesmica, pa je usporila, pa opet zaplesala, ali s više teškoća, kao da je potonula u vrtloge dvojbe i zbunjenosti, a onda najednom otkrila da su vrtlozi bili tek prvo mreškanje velikog novog vala energije koji je radosno izbijao ispod.

Richard se polako, jako polako, počeo onesvješćivati.

Ležao je veoma mirno.

Osjećao se kao da je stara spužva namočena u parafin i ostavljena na suncu da se osuši.

Osjećao se poput tijela staroga konja koje se peče na suncu. Sanjao je ulje, rijetko i mirisno, mračnih uzburkanih mora. Bio je na bijeloj plaži, pijan od ribe, zaglupljen pijeskom, izbijeljen, pospan, izubijan svjetlom, tonući, procjenjujući gustinu oblaka pare u udaljenim nebulama, okrećući se s potpunim užitkom. Bio je crpka koja prska svježu vodu u proljeće, lije je u hrpu vonjajuće svježe pokošene trave. Zvuči, skoro nečujni, izgorijevali su poput udaljena sna.

Trčao je i padao. Lučka svjetla su ostajala u noći. More je poput mračne duše beskrajno sitno pljuskalo po pijesku, svjetlucajući, nesvjesno. Tamo gdje

je bilo dublje i hladnije s lakoćom je utonuo dok mu se gusto more kovitlalo poput ulja oko ušiju, i uznemiravalo ga je samo udaljeno brrrng brnng poput telefona koji zvoni.

Znao je da sluša glazbu života samoga. Glazbu svjetla koje pleše po vodi koju mreškaju vjetar i plima, života koji se kreće kroz vodu, života koji se kreće po tlu, ugrijan svjetlom.

Nastavio je ležati jako mirno. Nastavilo ga je uznemiravati udaljeno brrrng brrrng poput telefona koji zvoni.

Postupno je postao svjestan da udaljeno brrrng brrrng poput telefona koji zvoni jest telefon koji zvoni.

Naglo se podigao.

Ležao je na malom neurednom krevetu u maloj neurednoj sobi koju je znao da prepoznaje, ali je se nije mogao sjetiti. Bila je pretrpana knjigama i cipelama. Trepnuo je i još uvijek bio prazan.

Telefon kraj kreveta je zvonio. Podignuo ga je.

"Halo?" rekao je.

"Richarde!" bio je to Susanin glas, potpuno izbezumljen. Zatresao je glavom i nije se mogao sjetiti ničega korisnog.

"Halo?" rekao je opet.

"Richarde, jesi li to ti? Gdje si?"

"Ovaj, pričekaj malo, idem pogledati."

Odložio je slušalicu na zgužvane plahte, gdje je ostala kriještati, nesigurno ustao s kreveta, oteturao do vrata i otvorio ih.

Tu je bila kupaonica. Sumnjičavo ju je pogledao. Opet, prepoznao ju je, ali je osjećao da nešto nedostaje. Ah da. U njoj bi trebao biti konj. Barem, konj je bio u njoj kad ju je zadnji put vidio. Prešao je pod kupaonice i izašao na druga vrata. Nesigurno je sišao stubama do Regove glavne sobe.

Bio je iznenađen onim što je vidio kad je došao tamo.

Poglavlje trideset četvrto

Oluje prethodnoga dana, i dana prije toga, i poplave prethodnoga tjedna, stale su. Nebo je još uvijek bilo debelo od kiše, ali sve što bi zbilja palo u sivilu sumraka koji se spuštao bilo je nekoliko oštrih kapi.

Ponešto vjetra šibalo je zamračenom ravnicom, lutalo niskim brežuljcima i hujalo plitkom dolinom gdje se jedna struktura, neka vrsta kule, uzdizala sama iz blatne noćne more i naginjala u stranu.

Bio je to pocrnjeli patrljak kule. Stajao je poput šiljka od magme izbačena iz jedne od neugodnijih jama pakla, i naginjao se pod neobičnim kutom, kao da ga pritiska nešto bitno strašnije od vlastite znatne težine. Činio se kao mrtva stvar, mrtva već dugi niz razdoblja.

Jedini pokret bio je onaj rijeke blata koja se polako kretala duž dna doline pokraj kule. Par kilometara dalje, rijeka je padala u procjep i nestajala pod zemljom.

Ali dok se večer mračila, postalo je očito da kula nije sasvim lišena života. Jedno jedino mutno crveno svjetlo plamsalo je duboko u njoj.

To je bio prizor koji je Richard iznenađeno ugledao iz malih bijelih vrata usađenih u zid doline, par stotina metara daleko od kule.

"Ne izlazi van!" rekao je Dirk, prepriječivši mu rukom put. "Atmosfera je otrovna. Nisam siguran što je u njoj, ali bi ti veoma lijepo očistilo tepih."

Dirk je stajao u dovratku gledajući dolinu s dubokim nepovjerenjem.

"Gdje smo?" pitao je Richard.

"Bermudi", odgovorio je Dirk. "To je malo komplicirano."

"Hvala", rekao je Richard i ošamućeno pošao natrag preko prostorije.

"Ispričavam se", obratio se Regu, koji je bio u poslu oko Michaela Wenton-Weakesa, brinući se da ronilačko odijelo koje je navukao svugdje dobro prianja, da je maska legla na mjesto i da regulator dotoka zraka radi kako treba.

"Oprostite, mogu li proći?" upitao je Richard. "Hvala."

Popeo se natrag stubama, vratio u Regovu spavaću sobu, drhtavo sjeo na rub kreveta i opet uzeo telefonsku slušalicu.

"Bermudi -" rekao je, "to je malo komplicirano."

Dolje je Reg završio premazivanje vazelinom svih zglobova odijela i ono malo izložene kože oko maske, i onda izjavio da je sve spremno.

Dirk se okrenuo od vrata i stao u stranu s potpunim nezadovoljstvom.

"Pa, onda," rekao je, "hajde sad. Da se i toga riješimo. Ja perem ruke od cijele stvari. Pretpostavljam da ćemo te morati čekati ovdje da pošalješ praznu natrag, koliko to uopće vrijedi." Obilazio je kauč hodajući ljutito. To mu se nije sviđalo. Ništa od toga mu se nije sviđalo. Posebno mu se nije sviđalo što Reg zna više o vremenu/prostoru od njega. Ljutilo ga je što ne zna zašto mu se to ne sviđa.

"Dragi moj," otpočeo je Reg pomirljivim tonom, "pomisli koliko je mali napor za nas pomoći ovoj jadnoj duši. Žalim što ti to izgleda kao antiklimaks poslije svih tvojih izuzetnih podviga dedukcije. Znam da ti se običan čin milosrđa ne čini dovoljnim, ali trebao bi biti milosrdniji."

"Milosrdniji, nego!" zagunđao je Dirk. "Plaćam porez, što biste još htjeli?"

Bacio se na kauč, prošao rukama kroz kosu i mrštio se.

Michaelova posjednuta prilika rukovala se s Regom i rekla nekoliko riječi zahvale. Onda je ukočeno otišao do vrata, okrenuo se i obojici im se naklonio.

Dirk se okrenuo i mrko ga pogledao, očiju blistavih iza naočala i raščupane kose. Duh je pogledao u Dirka, i na tren zadrhtao u sebi od napetosti. Praznovjerni poriv odjednom je potaknuo duha da mahne. Mahnuo je Michaelovom rukom u krug, tri puta, i onda izrekao jednu riječ.

"Zbogom", rekao je.

S tim se opet okrenuo, uhvatio za dovratak i odlučno iskoračio u blato i gadni otrovni vjetar.

Zastao je na tren da bude siguran da mu je oslonac čvrst, da je u

ravnoteži, a onda je bez pogleda natrag krenuo dalje od njih, izvan dohvata sluzavih stvari s nogama, prema svom brodu.

"Što li mu je sad *to* značilo?" rekao je Dirk, ljutito oponašajući čudno trostruko mahanje.

Richard je dojurio niz stube, trzajem otvorio vrata i upao u sobu, s divljim izrazom lica.

"Ross je ubijen!" povikao je.

"Tko je, kog vraga, Ross?" viknuo je Dirk na njega.

"Kakomugodime Ross, za ime Božje," uzviknuo je Richard, "novi urednik Fathoma."

"Što je Fathom?" opet je povikao Dirk.

"Michaelov prokleti časopis, Dirk! Sjećaš se? Gordon je izbacio Michaela iz časopisa i dao ga tom tipu Rossu da ga uređuje. Michael ga je zbog toga mrzio. Pa, sinoć je Michael prokleto otišao i ubio ga!"

Zastao je, zadihan. "To jest," ispravio se, "netko ga je ubio. A Michael je jedini koji je imao razloga za to."

Otrčao je do vrata, pogledao u sve dalji lik koji je nestajao u tami, i opet se okrenuo.

"Hoće li se on vraćati?" pitao je.

Dirk je skočio na noge i na trenutak stajao trepćući.

"To je ..." rekao je, "to je razlog zašto je Michael bio savršen subjekt. To je ono što sam trebao tražiti. Stvar koju ga je duh nagnao učiniti da učvrsti svoju moć nad njim, stvar koju je bio u osnovi voljan učiniti, stvar koja bi bila u skladu s duhovom namjerom. O moj dragi Bože. On misli da smo ih mi nadomjestili i to želi preokrenuti.

On misli da je ovo *njihov* svijet, a ne naš. *Ovo* je bilo mjesto gdje su se oni htjeli naseliti i izgraditi svoj prokleti raj. To se slaže sa svim koracima.

Vidite", obratio se Regu, "što smo napravili? Ne bi me iznenadilo da otkrijem da je incident koji vaša jadna izmučena duša pokušava preokrenuti

upravo ona stvar kojom je počeo život na ovom planetu!"

Skrenuo je naglo pogled s Rega, koji je bio blijed i tresao se, natrag na Richarda.

"Kad si to čuo?" upitao je zbunjeno.

"Ovaj, baš sad", odgovorio je Richard, "preko ... preko telefona. Na katu."

"Što?"

"Javila se Susan. Ne znam kako - rekla je da je imala poruku na svojoj telefonskoj sekretarici koja joj je rekla za to. Rekla je da je poruka ... bila od - rekla je da je od Gordona, ali mislim da je bila histerična. Dirk, što se kog vraga događa? Gdje smo?"

"Mi smo četiri milijarde godina u prošlosti", rekao je Reg drhtavim glasom, "molim vas nemojte me pitati zašto telefon radi kad smo bilo gdje drugdje u univerzumu osim na mjestu gdje je priključen, to biste trebali raspraviti s British Telecomom, ali -"

"U materinu i British Telecom", povikao je Dirk, izbacujući te riječi s navikom koja se stječe dugim vježbanjem. Otrčao je do vrata i opet pogledao nejasni sjenoviti lik koji je pješačio kroz blato prema salaxijanskom brodu, sasvim izvan dohvata.

"Koliko će," nastavio je Dirk, sasvim mirno, "što mislite, trebati tom debelom samozavaravajućem pizdunu da dođe do svog broda? Jer toliko vremena imamo.

Dođite. Sjednimo. Razmislimo. Imamo dvije minute da odlučimo što ćemo napraviti. Nakon toga, izrazito slutim da ćemo nas trojica, i sve što smo ikad poznavali, uključujući i resoperku i doda, dragi profesore, prestati ikad uopće postojati."

Sjeo je punom težinom na kauč, a onda ustao i izvukao Michaelovu odbačenu jaknu ispod sebe. Dok je to radio, iz džepa je ispala jedna knjiga.

Poglavlje trideset peto

"Mislim da je to užasan čin svetogrđa", rekao je Richard Regu, dok su sjedili iza živice.

Noć je bila puna ljetnih mirisa iz vrta, i povremenih dasaka morskoga zraka, donošenih laganim vjetrićima koji su se zabavljali na obali Bristolskoga kanala.

Svijetli mjesec poigravao se na moru u daljini, i na njegovom svjetlu moglo se vidjeti dosta daleko preko Exmoora koji se protezao pred njima.

Reg je uzdahnuo.

"Da, možda," složio se, "ali bojim se da je on u pravu, znaš, to se mora učiniti. To je bio jedini siguran način. Sve upute nalazile su se tamo ako si znao što tražiš. To se moralo spriječiti. Duh će uvijek biti tu. Štoviše, sad će ih biti dvojica. Naime, ako ovo uspije. Jadnik. Ipak, pretpostavljam da si je sam kriv."

Richard je nervozno iščupao par travki i vrtio ih po prstima.

Podignuo ih je prema svjetlu, okretao ih pod raznim kutovima, i gledao kako se svjetlo odražava na njima.

"Ta glazba", rekao je. "Ja nisam religiozan, ali da jesam, rekao bih da je kao pogled u um Boga. Možda i jest, i ja bih trebao biti religiozan. Stalno se moram podsjećati da oni nisu stvorili glazbu, samo su stvorili instrument koji je može pročitati. A notni zapis je život sam. I sve je to tamo gore."

Pogledao je u nebo. Nesvjesno je počeo citirati:

"Kad bih mogo u svom duhu

Pjev joj oživit, zvuka sklad,

U sreći bih danoj sluhu

Tom glazbom čestom bio rad

Sunčan dvor sazdati!

Iliti od leda!

Da dvor u zraku dalek sja!"

"Hmmm," promrmljao je Reg za sebe, "pitam se je li stigao dovoljno rano."

"Što ste rekli?"

"Ništa, ništa. Samo jedna pomisao."

"Dobri Bože, on baš može pričati, zar ne?" uzviknuo je Richard odjednom. "Bio je tamo unutra više od sat vremena. Pitam se što se događa."

Ustao je i pogledao na kolibicu koja se nalazila na mjesečini pred njima. Prije oko sat vremena Dirk je hrabro došao do vrata kolibice i pokucao.

Kad su se vrata otvorila, pomalo oklijevajući, i jedno malo zbunjeno lice izvirilo, Dirk je skinuo svoj apsurdni šešir i rekao glasno: "G. Samuel Coleridge?

Samo sam u prolazu, ja sam iz Porlocka, znate, pa sam se pitao bih li vas mogao uznemiriti da mi podarite jedan intervju? To je samo za jedan mali župni list koji ja uređujem. Neće vam oduzeti mnogo vremena, obećavam, znam da ste sigurno puni posla, slavan pjesnik poput vas, ali toliko se divim vašem djelu, i..."

Ostatak nisu čuli, jer se Dirk uspio uvući i zatvoriti vrata za sobom.

"Možete li me ispričati na trenutak?" upitao je Reg.

"Što? Ma svakako", odvratio je Richard. "Samo ću proviriti da vidim što se događa."

Dok je Reg otišao iza stabla, Richard je otvorio mala vrtna vrata i taman krenuo stazicom kad je začuo glasove koji su se iznutra približavali vratima kolibe.

Požurio je natrag, dok su se vrata počela otvarati.

"Pa, zbilja vam mnogo hvala, g. Coleridge," mljeo je Dirk izlazeći, petljajući oko svog šešira i klanjajući se, "bili ste zbilja vrlo ljubazni i

velikodušni s vašim vremenom, i zbilja to izuzetno cijenim, kao što će cijeniti i moji čitatelji. Siguran sam da će ispasti krasan člančić, čiju kopiju budite uvjereni da ću vam poslati ne biste li je pročitali kad budete imali vremena. Svakako će mi biti dobrodošli vaši komentari ako ih budete imali, o mom stilu, znate, primjedbe, savjeti, stvari takve prirode. Pa, hvala vam opet, mnogo, za vaše vrijeme. Nadam se da vas nisam odvojio od nečeg bitnog -"

Vrata su se snažno zalupila za njim.

Dirk se okrenuo s još jednim u nizu trijumfalnih osmijeha i požurio natrag niz stazu do Richarda.

"Pa, to je zaštopalo stvar", rekao je, pljeskajući dlanom o dlan. "Mislim da ju je počeo zapisivati, ali se neće više ni riječi sjetiti, to je sigurno. Gdje je hvalevrijedni profesor? Ah, tu ste. Dobri Bože, nisam imao pojma da sam se toliko zadržao. Izuzetno fascinantan i zabavan sugovornik, naš g. Coleridge, ili sam barem siguran da bi bio da sam mu pružio šansu, ali sam bio prezauzet time da ja budem fascinantan.

Oh, ali jesam učinio kako si tražio, Richarde, pitao sam ga na kraju za albatrosa i on je rekao koji albatros? Pa sam ja rekao, o to nije bitno, albatros nema značenja. On je rekao kakvog to značenja albatros nema, a ja sam rekao pustimo sad albatrosa, nije bitan, a on je rekao da jest bitan - netko mu dođe u kuću usred noći i trabunja o albatrosima, pa bi htio znati zašto. Ja sam rekao goni vražjeg albatrosa i on je rekao da bi on to najradije i nije siguran da mu to ne daje dobru ideju za jednu pjesmu na kojoj radi. Mnogo bolje, rekao je, nego pogodak asteroida, za što je smatrao da je malo natezanje vjerojatnosti. I tako sam otišao.

Sad, pošto sam spasio cijeli ljudski rod od nestanka, ne bi mi škodila pizza. Što kažeš na takav prijedlog?"

Richard nije ponudio svoje mišljenje. Umjesto toga je ponešto zbunjeno zurio u Rega.

"Nešto vas smeta?" pitao je Reg zatečeno.

"To je dobar štos", rekao je Richard. "Mogao bih se zakleti da niste imali bradu kad ste otišli iza stabla."

"Oh -" Reg je opipao bujnu desetcentimetarsku bradurinu - "da", rekao je,

"samo nemarnost", dodao je, "nemarnost."

"Što ste sad zakuhali?"

"O, samo par popravaka. Malo kirurgije, razumijete. Ništa krupno."

Nekoliko minuta kasnije, dok ih je uvodio u dodatna vrata koja je obližnja pojata na tajanstven način stekla, pogledao je u nebo iza njih, taman na vrijeme da vidi jedno malo svietlo koje je buknulo i nestalo.

"Oprosti, Richarde", promrmljao je i pošao za njima.

Poglavlje trideset šesto

"Ne, hvala," rekao je Richard odlučno, "ma koliko bih volio priliku da ti platim pizzu i gledam kako je jedeš, Dirk, ipak želim otići ravno kući. Je li to moguće, Reg? Samo ravno do mog stana? Doći ću gore u Cambridge sljedeći tjedan i pokupiti svoj auto."

"Već smo tamo", odgovorio je Reg, "samo zakorači kroz vrata, i kod kuće si u svom stanu. Petak je, rano uvečer, i vikend je pred tobom."

"Hvala. Ovaj, čuj, Dirk, vidimo se, dobro? Jesam li ti nešto dužan? Ne znam."

Dirk je odmahnuo na to. "Čut ćeš od moje gđice Pearce kad dođe vrijeme za to", rekao je.

"Fino. Dobro, vidjet ćemo se kad se malo odmorim. Ovo je bilo, pa, neočekivano."

Otišao je do vrata i otvorio ih. Iskoračivši van, našao se na pola puta svog stubišta, u čijem su se zidu materijalizirala vrata.

Taman je krenuo gore stubama kad mu je sinula jedna misao. Zakoračio je natrag, zatvarajući vrata za sobom.

"Reg, možemo li obaviti jedno sitno skretanje?" rekao je. "Mislim da bi bio dobar potez izvesti Susan na večeru, samo što se za mjesto koje imam na umu mora rezervirati tri tjedna unaprijed. Možete li me vratiti tri tjedna?"

"Ništa lakše", rekao je Reg, i blago promijenio raspored kuglica na računaljki. "Evo", rekao je. "Otišli smo natrag tri tjedna. Znaš gdje je telefon."

Richard je požurio unutarnjim stubištem u Regovu sobu i nazvao *L'Esprit d'Escalier*. Šefu sale bilo je drago da zabilježi njegovu rezervaciju, i radovao se što će ga vidjeti za tri tjedna. Richard se vratio dolje, zapanjeno odmahujući glavom.

"Treba mi vikend čvrste stvarnosti", rekao je. "Tko je to maloprije izašao na vrata?"

"To su", rekao je Dirk, "isporučili tvoj kauč. Čovjek je pitao bi li nam

smetalo da otvorimo vrata da ga mogu okrenuti na stubama i ja sam rekao da će nam biti zadovoljstvo."

Samo nekoliko minuta kasnije, Richard je žurio stubama do Susanina stana. Kad je došao do njenih vrata bio je zadovoljan, kao što je uvijek bio, što čuje kako iznutra tiho dopiru duboki tonovi njezina čela. Tiho je ušao a onda, idući prema njenoj glazbenoj sobi, najednom se zapanjeno ukočio. Melodiju koju je svirala već je čuo. Malu tečnu melodiju, koja je usporavala, pa bi opet zaplesala ali malo teže ...

Na njegovu licu bio je toliko zapanjen izraz da je ona prestala svirati istog trena kad ga je vidjela.

"Što nije u redu?" upitala je zabrinuto.

"Odakle ti ta glazba?" odvratio je Richard šapatom.

Ona je slegnula ramenima. "Pa, iz Muzičke naklade", rekla je zbunjeno. Nije se zafrkavala, jednostavno nije razumjela pitanje.

"Što je to?"

"To je iz kantare koju sviram za par tjedana", rekla je. "Bachova broj šest."

"Tko ju je napisao?"

"Pa valjda Bach, kad malo razmisliš."

"Tko?"

"Čitaj mi s usana. B-A-C-H. Johann Sebastian. Sjećaš se?"

"Ne, nikad nisam čuo za njega. Tko je on? Je li napisao još nešto?"

Susan je odložila gudalo, naslonila čelo, ustala i prišla mu.

"Jesi li dobro?"

"Ovaj, ne znam baš. Što je ..."

Ugledao je hrpu notnih knjiga koje su bile u kutu sobe s istim imenom na koricama prve na hrpi. BACH. Bacio se na hrpu i počeo je prevrtati. Knjiga za knjigom - J. S. BACH. Sonate za čelo. Brandenburški koncerti. Misa u b-molu.

Pogledao je u nju s praznim neshvaćanjem.

"Nikad prije nisam ovo vidio", izjavio je.

"Richarde, dragi," rekla je, stavljajući mu ruku na obraz, "što je? Pa to su samo Bachove note."

"Ali zar ne razumiješ?" pitao je, tresući rukom u kojoj ih je držao. "Nikad prije to nisam vidio!"

"Pa," rekla je ona hinjenom ozbiljnošću, "možda kad ne bi trošio toliko vremena na igranje s kompjutorskom glazbom ..."

Pogledao ju je s iznenađenjem, a onda polako sjeo, naslonio se na zid i počeo histerično smijati.

U ponedjeljak navečer Richard je nazvao Rega.

"Reg!" uzviknuo je. "Telefon vam radi. Čestitam."

"O, da, dragi moj," rekao je Reg, "baš mi je drago što se čujemo. Jedan vilo sposoban mladić maloprije je došao i popravio telefon. Mislim da se više neće kvariti. Dobre vijesti, zar ne?"

"Vrlo dobre. Znači da ste sretno stigli kući."

"O, da, hvala. Oh, imali smo malo uzbuđenja ovdje kad smo se vratili nakon što smo te ostavili. Sjećaš se onog konja? Pa, ponovno se pojavio, sa svojim vlasnikom. Imali su neki neugodan incident s jednim policajcem i željeli su da ih odvedem kući. Što je baš dobro. Takvog tipa je opasno puštati da luta okolo. Pa. Kako si ti, onda?"

"Reg ... Glazba -"

"Ah, da. I mislio sam da će ti se svidjeti. Bilo je dosta posla, mogu ti reći. Sačuvao sam tek mali dio, naravno, ali i s tim sam varao. Bilo je to više nego što bi jedan čovjek mogao skladati tijekom života, ali pretpostavljam da to nitko neće pretjerano ozbiljno provjeravati."

"Reg, možemo li je dobiti još?"

"Pa, ne. Broda više nema, a osim toga -"

"Mogli bismo se vratiti kroz vrijeme -"

"Pa, ne, rekao sam ti. Popravili su telefon tako da se više ne kvari."

"Pa?"

"Pa, vremenski stroj sad više neće raditi. Pregorio je. Mrtav poput doda. To je to, bojim se. Ipak, vjerojatno je tako i bolje, zar ne misliš?"

***

U ponedjeljak, gđa Sauskind nazvala je Holističku detektivsku agenciju Dirka Gentlyja da se požali na račun.

"Ne znam o čemu se ovdje radi", rekla je, "ovo su totalne gluposti. Što to znači?"

"Draga moja gđo Sauskind," odvratio je on, "ne mogu vam niti reći s koliko iščekivanja sam se nadao da ću opet voditi s vama isti ovaj razgovor. Od čega ćemo početi danas? O kojoj stavki biste voljeli raspravljati?"

"Niti o jednoj, hvala lijepa, g. Gently. Ne znam tko ste vi i zašto biste mislili da je moja mačka nestala. Dragi Roderick je izdahnuo na mojim rukama prije dvije godine i nisam imala želju nadomjestiti ga."

"Ah, dobro, gđo Sauskind," rekao je Dirk, "ono što ste vi vjerojatno propustili cijeniti je da je kao izravan rezultat mojih napora da - Ako bih vam mogao objasniti o međusobnoj povezanosti svih stvari —" zastao je. Bilo je besmisleno. Polako je spustio slušalicu natrag na telefon.

"Gđice Pearce!" dozvao je. "Budite ljubazni, hoćete li, pošaljite revidirani račun našoj dragoj gđi Sauskind. Na novom računu neka piše: 'Za spašavanje ljudskog roda od potpunog nestanka - bez naplate'."

Stavio je šešir na glavu i uzeo ostatak dana slobodno.

"THE LONG DARK TEA-TIME OF THE SOUL", 1988.

DOUGLAS ADAMS

Adams je i osnivač tvrtke The Digital Village koja je 1998. izbacila na tržište Starship Titanic, nagrađivanu računalnu avanturu koju su uspjeli odigrati samo oni najzagriženiji. Srećom, objavljen je i istoimeni roman za nas koji volimo linije manjeg otpora. The Digital Village objavio je i online vodič h2g2 1999., inspiriran Vodičem, a koji je danas sastavni dio BBC Onlinea.

Iznenadnim srčanim udarom, Adams nas je napustio 2001. godine, baš na dan kad je The Minor Planet Centre objavio imenovanje jednog asteroida Arthurdent. Serijal o Dirku Gentlyju ima dva romana, premda po Internetu kruže glasine da je Adams napisao još jedan koji se nalazi u nepreglednim dijelovima njegova hard-diska. Po popularnosti, djela o detektivu Gentlyju slijede Vodič, i vjerujte mi, jednako su smiješni.

Ostala djela: The Meaning of Liff, The Deeper Meaning ofLiff (The Liff serijal); Shada, City of Death (pod pseudonimom David Agnew), The Pirate Planet (novelizacije Doctor Who serijala); Young Zaphod Plays It Safe (kratka priča iz serijala Vodič kroz galaksiju za autostopere).

Obavezna literatura: Don't Panic: The Official Hitchhiker's Guide to the Galaxy od Neila Gaimana.

PREVELA MILENA BENINI

Dugo, mračno poslijepodne duše

ZA JANE

Poglavlje prvo

Nije slučajno što nijedan zemaljski jezik nema izraz "lijep kao aerodrom."

Aerodromi su ružni. Neki su jako ružni. Neki dosegnu razinu ružnoće koju može postići samo svjestan napor. Ova se ružnoća pojavljuje zato što su aerodromi prepuni ljudi koji su umorni, ljuti, i upravo su otkrili da im je prtljaga sletjela u Murmansk (jedina poznata iznimka ovog inače nepogrešivog pravila je zračna luka Murmansk), a arhitekti se uglavnom trude odraziti takvo raspoloženje.

Brutalnim formama i iritantnim bojama nastoje naglasiti motiv umora i ljutine, olakšati i ubrzati nepovratno razdvajanje putnika od prtljage ili voljenih, zbuniti putnika strelicama koje pokazuju na prozore, udaljene trgovine kravatama ili trenutni položaj Malog medvjeda na noćnom nebu, i, gdje god je to moguće, izlažu kanalizaciju pogledu, uz obrazloženje kako su cijevi korisne, istovremeno skrivajući smještaj izlaznih vrata, vjerojatno pod pretpostavkom da ona to nisu.

Utopljena u more nejasnog svjetla i nejasne buke, Kate Schechter stajala je i dvojila.

Čitavim putem od Londona do Heathrowa patila je od dvojbi. Nije bila praznovjerna, pa čak ni religiozna, naprosto je bila netko tko uopće nije bio siguran da bi trebao odletjeti u Norvešku. Ali bilo joj je sve lakše povjerovati da Bog, ako postoji, i ako je uopće moguće da se bilo koje božansko biće koje je u stanju upravljati rasporedom čestica i stvaranjem svemira može istovremeno zanimati i za promet na autocesti M4, isto tako ne želi da ona odleti u Norvešku. Svi problemi s kartama, pronalaskom susjede koja će se brinuti za mačku, pronalaskom mačke kako bi se susjeda mogla brinuti za nju, naglo prokišnjavanje krova, nestanak novčanika, neočekivana smrt susjede, mačkina trudnoća - sve je to djelovalo kao osmišljena kampanja zapreka koja je počela dobivati božanske razmjere.

Čak i vozač taksija - kad je konačno pronašla taksi - rekao je: "Norveška? Zakaj idete tam?" A kad ona nije smjesta odgovorila: "Polarna svjetlost!" ili "Fjordovi!" nego se načas zbunjeno zagledala i ugrizla usnicu, dodao je, "Znam, sigurno vas neki frajer vuče tam. Znate kaj, recite mu nek' se prošeće. Odite na

Tenerife."

To je dobra ideja.

Tenerife.

Ili čak, usudila se pomisliti jedan kratak čas, kući.

Kroz prozor taksija, tupo je zurila u bijesnu prometnu gužvu i mislila kako, koliko god vrijeme ovdje bilo hladno i gadno, to nije ništa prema onome što je čeka u Norveškoj.

Ili, uostalom, kod kuće. Kod kuće, tog časa isto toliko zarobljeno u led kao i Norveška. Zarobljeno u led, i prošarano gejzirima pare koja suklja iz tla, hvatajući ledeni zrak i raspršujući se o ledene klifove Šeste avenije.

Kratak pogled na put koji je Kate prošla u svojih trideset godina označio bi je bez ikakve dvojbe kao Newyorčanku. Premda je u tome gradu živjela vrlo kratko, većinu života provela je na stalnoj udaljenosti od njega: Los Angeles, San Francisco, Europa, i razdoblje zbunjena lutanja Južnom Amerikom prije pet godina, nakon što joj je nesreća pri dozivanju newyorškog taksija oduzela netom stečenog supruga, Lukea.

Uživala je u činjenici da joj je New York dom, i da joj nedostaje, ali zapravo joj je nedostajala jedino pizza. I to ne bilo kakva pizza, već ona vrst pizze koju vam donesu doma kad ih nazovete i zatražite dostavu. To je jedina prava pizza. Pizza za koju morate izići i sjediti za stolom buljeći u crvene papirnate salvete nije prava pizza, koliko god dodatne salame i inćuna natrpali na nju.

Najviše joj se sviđalo živjeti u Londonu, osim, naravno, tog problema s pizzom koji ju je izluđivao. Zašto nitko ne želi dostavljati pizzu? Zašto nitko ne razumije da je jedna od osnova same prirode pizze da je netko donese na vrata u vrućoj kartonskoj kutiji? Da je izvadite iz papira i pojedete u zarolanim kriškama sjedeći pred televizorom? Kakva je to temeljna pogreška u glupavim, ukočenim, tromim Englezima, pa ne shvaćaju taj jednostavan princip? Iz nekog čudnog razloga, bila je to jedina frustracija koju nikad nije uspjela naprosto prihvatiti i preživjeti, i otprilike jednom mjesečno silno bi se izdeprimirala, nazvala neku pizzeriju, naručila najveću, najobilniju pizzu koju bi mogla zamisliti - praktički pizzu s još jednom dodatnom pizzom na sebi - i onda bi ih

slatko zamolila da je dostave.

"Što da napravimo?"

"Dostavite. Dat ću vam adresu -"

"Ne shvaćam. Zar je nećete doći pokupiti?"

"Ne. Zar je nećete dostaviti? Moja adresa -"

"Ovaj, mi to ne radimo, znate."

"Što ne radite?"

"Ovaj, dostavu."

"Vi ne dostavljate? Jesam vas dobro čula?"

Razgovor bi se ubrzo sveo na ružnu razmjenu uvreda, od koje bi se idućeg jutra osjećala iscrpljeno i potreseno, ali i znatno, znatno bolje. U svim drugim pogledima, bila je jedna od najljubaznijih osoba koju možete zamisliti.

Ali današnji ju je dan iskušavao do krajnjih granica.

Na autoputu je sve bilo stravično zakrčeno a, kad je udaljen odsjaj plavih svjetala pokazao da je zastoj uzrokovan nesrećom negdje daleko ispred njih, Kate je postala još napetija i dok su konačno puzili pokraj samog mjesta nesreće, ukočeno se zabuljila kroz drugi prozor.

Kad ju je konačno dovezao, taksist se smrknuo jer nije imala točnu svotu pa je dugo i namrgođeno kopao po uskim džepovima svojih hlača dok nije napokon pronašao sitniš da joj uzvrati. Atmosfera je bila teška i puna grmljavine, i sad, stojeći usred glavnog prolaza za čekiranje na Terminalu dva Aerodroma Heathrow, nije mogla pronaći šalter na kojem se čekira let za Oslo.

Načas je zastala, vrlo mirna, dišući mirno i duboko i trudeći se da ne misli na Jean-Philippea.

Kao što je taksist točno pogodio, Jean-Philippe je bio razlog zbog kojeg je išla u Norvešku, ali je istovremeno bio i razlog zbog kojeg je bila uvjerena da Norveška uopće nije dobro mjesto za nju. Razmišljanje o njemu zato ju je dovodilo do vrtoglavice i činilo se najpametnijim da uopće ne razmišlja o njemu, nego da naprosto ode u Norvešku kao da bi i inače prošla tim putem. Pa

bi se onda mogla silno iznenaditi kad naleti na njega u onom hotelu čiju joj je adresu napisao na vizitki zaguranoj u pokrajnji džep njene torbe.

Zapravo bi se u svakom slučaju iznenadila da ga tamo pronađe. Znatno bi vjerojatnije bilo da pronađe njegovu poruku, u kojoj tumači kako su ga neočekivano pozvali u Guatemalu, Seoul ili na Tenerife, i da će je nazvati odande. Jean-Philippe bio je najtrajnije odsutna osoba koju je ikad susrela. U tom pogledu, bio je samo vrhunac serije. Otkako je zbog velikog žutog chevroleta izgubila Lukea, čudno je ovisila o prilično ispraznim osjećajima koje je u njoj izazivao čitav niz samoživih muškaraca.

Nastojala je sve te stvari izbaciti iz uma, pa je čak načas i zatvorila oči. Poželjela je da, kad ih idući put otvori, pred njom bude znak "Norveška, ovuda", kojega bi onda jednostavno mogla slijediti, bez potrebe da razmišlja o tome, ili bilo čemu drugome. Tako, pomislila je nastavljajući raniji tijek misli, vjerojatno počinju religije, i sigurno je to razlog zašto toliko sekti visi po aerodromima tražeći obraćenike. Znaju da su tu ljudi najranjiviji i najzbunjeniji, spremni prihvatiti bilo kakav oblik vodstva.

Kate je opet otvorila oči i, naravno, razočarala se. Ali sekundu-dvije kasnije, dug plimni val ljutih Nijemaca u neobjašnjivo žutim polo majicama načas se razdvojio i ona je ugledala šalter za Oslo. Povukavši putnu torbu na rame, krenula je prema njemu.

U redu pred šalterom prije nje je stajala samo jedna osoba, i, kako se ispostavilo, imala je probleme, ili ih je možda stvarala.

Bio je to krupan muškarac, impresivno krupan i dobro, čak izvrsno građen, ali je isto tako definitivno izgledao čudno, na način s kojim se Kate nije mogla baš sasvim nositi. Nije čak mogla ni odrediti što je to čudno na njemu, samo je smjesta zaključila da ga treba maknuti s popisa stvari o kojima toga časa treba razmišljati. Sjetila se kako je pročitala neki članak u kojem se tumačilo da procesor ljudskoga mozga ima samo sedam memorijskih registara, što znači da, ako imate sedam stvari na umu istovremeno i zatim pomislite na nešto drugo, jedna od tih sedam stvari istog časa mora ispasti.

Užurbano je zaredala misliti na to kako će možda uhvatiti a možda i propustiti avion, na to kako si samo umišlja ili je dan zbilja temeljito proklet, na ljude na šalterima zrakoplovnih kompanija koji se šarmantno osmjehuju i

istovremeno su zapanjujuće bezobrazni, na duty-free trgovine koje mogu imati cijene znatno niže od običnih trgovina ali - neshvatljivo - nemaju, na to pada li joj na pamet članak o aerodromima koji bi mogao pokriti bar dio troškova puta, na to bi li je putna torba manje žuljala na drugom ramenu, i, konačno, usprkos svim suprotnim namjerama, na Jean-Philippea, koji je sam za sebe bio skupina od još barem sedam podtema za razmišljanje.

Čovjek koji je stajao ispred nje i svađao se ispario joj se iz uma.

Tek joj je najava iz aerodromskog zvučnika o zadnjem pozivu za let za Oslo ponovno privukla pozornost na situaciju ispred nje.

Krupni se muškarac bunio zbog toga što nije dobio rezervaciju za prvu klasu. Upravo se pokazalo kako je razlog tome bila činjenica što nema kartu prve klase.

Katein je duh potonuo na samo dno njezina bića i počeo se tamo šunjati uz tiho režanje.

Sad se pokazalo da čovjek pred njom zapravo uopće nema kartu, i svađa se počela slobodno i bijesno širiti na teme kao što su vanjski izgled djevojke za šalterom, njene karakterne osobine, teorije o njenim precima, nagađanja o tome kakva bi iznenađenja budućnost mogla donijeti njoj i njenoj kompaniji, i konačno se sretnom slučajnošću osvrnula na temu čovjekove kreditne kartice.

Koju nije imao.

Uslijedila je nova rasprava, povezana s čekovima i zašto ih avionska kompanija ne prima.

Kate je bacila dug, polagan, ubojit pogled na svoj sat.

"Oprostite", rekla je, prekidajući transakciju. "Hoće li ovo dugo potrajati? Moram stići na let za Oslo."

"Samo da dovršim s ovim gospodinom", reče djevojka. "Za sekundu ću biti s vama." Kate je kimnula i pristojno pustila da prođe jedna sekunda.

"Stvar je u tome što let upravo kreće", nastavila je zatim. "Imam samo jednu torbu, imam kartu, imam rezervaciju. Trebat će vam trideset sekundi. Neugodno mi je što vas prekidam, ali bilo bi mi još neugodnije da propustim let zbog samo trideset sekundi. Govorim o trideset pravih sekundi, ne trideset 'za

sekundu' sekundi, tako ćemo ovdje stajati cijelo veče."

Djevojka na šalteru okrenula je punu snagu svog sjajila za usne na Kate, ali prije nego što je stigla progovoriti, krupni plavokosi čovjek se okrenuo i lice mu je bilo pomalo uznemirujuće.

"Ja također", rekao je, sporim, bijesnim, nordijskim glasom, "želim letjeti u Oslo."

Kate se zabuljila u njega. Djelovao je posve neprimjereno na aerodromu, ili, preciznije, aerodrom je djelovao posve neprimjereno oko njega.

"Dobro," primijetila je, "kako stvari sada stoje, izgleda da ni jedno ni drugo nećemo uhvatiti let. Možemo li jednostavno raščistiti stvari? U čemu je problem?"

Djevojka na šalteru osmjehnula se svojim šarmantnim, mrtvim osmjehom i rekla: "Kompanija ne prihvaća čekove. To je politika kompanije."

"Pa, ja ih prihvaćam", reče Kate, lupivši svojom kreditnom karticom o šalter. "Naplatite gospodinovu kartu s ovoga, a ja ću od njega preuzeti ček."

"Može?" dodala je krupnom muškarcu, koji ju je promatrao s usporenim iznenađenjem na licu. Oči su mu bile krupne i plave i djelovale su kao da su u svoje vrijeme vidjele jako puno ledenjaka. Bile su i nevjerojatno arogantne, a i zbunjene.

"Može?" ponovila je žustro. "Zovem se Kate Schechter. Dva c, dva h, dva e, i usto t, r i s. Ako su svi na broju, banka neće praviti pitanje kojim redom. Ni oni to najčešće ne znaju."

Čovjek je vrlo polako sagnuo glavu prema njoj, u znak priznanja. Zahvalio joj je na ljubaznosti, pristojnosti i nekoj norveškoj riječi koju nije razumjela, dodao da već dugo nije susreo ništa slično, da je ona žena s duhom i još nekom drugom norveškom riječi, i da joj je dužan. A dodao je, kao nešto čega se naknadno sjetio, i da nema čekova.

"Dobro!" rekla je Kate, odlučna da se ne da smesti. Prokopala je po svojoj torbici i pronašla komad papira, dohvatila olovku s pulta, nadrljala nešto na papir i pružila ga čovjeku.

"To je moja adresa", rekla je. "Pošaljite mi novac. Založite taj svoj

krzneni kaput ako nemate druge. Samo mi pošaljite novac. Dobro? Ispružit ću se i vjerovati vam."

Krupni je muškarac uzeo komad papira, pročitao kratak tekst beskrajno polako, zatim ga s pretjeranom brižljivošću presavinuo i stavio u džep kaputa. I opet joj se lagano naklonio.

Kate je odjednom shvatila da djevojka na šalteru bezglasno čeka da joj vrati olovku kako bi ispunila formular kreditne kartice. Gurnula je olovku prema njoj sva zlovoljna, dodala joj svoju kartu i natjerala se da ostane ledeno mirna.

Zvučnik je najavio polazak njihovog leta.

"Mogu li vidjeti vaše putovnice?" zatražila je djevojka bez imalo žurbe.

Kate je predala svoju, ali krupni čovjek nije ju imao.

"Molim?" poviče Kate. Djevojka za šalterom naprosto se prestala micati i tiho se zabuljila u jednu točku svoga stola, čekajući da se netko drugi pokrene. To nije njen problem.

Čovjek je bijesno ponovio da nema putovnicu. Viknuo je to lupivši šakom tako jako da se pult malo svinuo od snage udarca.

Kate je pokupila svoju kartu, svoju putovnicu i kreditnu karticu, i ponovno nabacila putnu torbu preko ramena.

"Ja ovdje silazim", rekla je, i naprosto otišla. Osjećala je da je poduzela sve što je u ljudskoj moći da uhvati svoj avion, ali nije bilo suđeno. Poslat će poruku Jean-Philippeu da ne može doći, a poruka će vjerojatno završiti u hotelskom sandučiću, pokraj njegove poruke koja objašnjava zašto ni on ne može doći. Jednom će za promjenu biti podjednako odsutni.

Za prvu ruku otići će nekamo i ohladiti se. Krenula je u potragu za novinama i kavom, i, budući da je slijedila odgovarajuće znakove, nije mogla pronaći nijedno ni drugo. Zatim nije uspjela pronaći telefon koji radi i s kojeg bi mogla poslati poruku, pa je odlučila posve odustati od aerodroma. Samo se makni, rekla je samoj sebi, pronađi taksi i idi natrag kući.

Uspjela se provući kroz glavni hodnik, i već je skoro dospjela do izlaza kad se slučajno osvrnula na šalter za čekiranje koji ju je tako porazio, upravo na

vrijeme da ga ugleda kako prolijeće kroz krov u kugli narančastih plamenova.

Ležeći pod hrpom krša, sva u bolovima i tami i zagušena prašinom, pokušavajući osjetiti nešto u svojim udovima, bilo joj je bar utoliko lakše što je shvatila da si nije samo umišljala kako je dan grozan. Misleći na to, onesvijestila se.

Poglavlje drugo

Odgovornost je pokušala preuzeti uobičajena škvadra.

Prvo se javila IRA, zatim PLO i Gradska plinara. Čak je i Britanska uprava za nuklearnu energiju na brzinu izdala priopćenje kako je situacija u potpunosti pod nadzorom, kako su šanse za takav događaj jedna naprema milijun, kako radioaktivnosti gotovo uopće nema, te da će mjesto eksplozije biti savršeno izletište za ljude s djecom i ljubitelje prirode, sve dok konačno nisu morali priznati da cijela stvar s njima zapravo nema nikakve veze.

Nisu uspjeli pronaći uzrok eksplozije.

Činilo se da se dogodila spontano, sama od sebe. Nuđena su različita tumačenja, no većina ih se svodila na rečenice koje su samo prepričavale problem na drugi način, po istom principu kojem svijet treba zahvaliti za izraz "zamor materijala". Zapravo, izmišljena je vrlo slična fraza za nagli prelazak drva, metala, plastike i betona u eksplozivno stanje, koja je glasila "nelinearna, katastrofična strukturalna razdraženost" ili, drugim riječima - koje je večer kasnije na televiziji upotrijebio jedan pomoćnik ministra, i koje će ga progoniti do kraja karijere - šalteru za čekiranje "zapravo je temeljito dojadilo biti tamo gdje se nalazio".

Kao i kod svih takvih katastrofa, procjene o žrtvama znatno su se razlikovale. Počele su s četrdeset i sedmero mrtvih i osamdeset devetoro teže povrijeđenih, popele se na šezdeset i troje mrtvih i stotinu i trideset povrijeđenih, i dosegle stotinu i sedamnaest mrtvih prije nego što su se brojke ponovno počele spuštati. Konačne brojke otkrile su kako, kad se jednom prebrojilo sve koje se moglo prebrojiti, zapravo nitko uopće i nije poginuo. Nekoliko je ljudi završilo u bolnici s porezotinama i masnicama i u različitim stadijima traumatskog šoka ali, ukoliko netko nije doista znao da je netko nestao, to je bilo to.

Što je ujedno dodalo još jednu neshvatljivu stranu cijeloj priči. Snaga eksplozije bila je dovoljna da veći dio prednjice Terminala dva pretvori u prašinu, a ipak su svi u zgradi nekako uspjeli sretno pasti, naći se zaštićeni od rušenja komadima koji su pali i zapeli iznad njih, ili izbjeći udar eksplozije zahvaljujući svojoj prtljazi. Sve u svemu, preživjelo je vrlo malo prtljage. O

tome su postavljena neka zastupnička pitanja, ali nisu baš bila zanimljiva.

Prošlo je nekoliko dana prije nego što je Kate Schechter postala svjesna bilo koje od ovih stvari, ili, što se toga tiče, bilo čega u vanjskom svijetu.

Ona je to vrijeme provela mirna u vlastitome svijetu, u kojem su je dokle je pogled sezao okruživale stare škrinje pune sjećanja po kojima je čeprkala s velikom znatiželjom, i povremeno zbunjenošću. To jest, bar je jedna desetina škrinja bila puna životnih i često bolnih ili nelagodnih sjećanja iz njezina protekloga života. Ostalih devet desetina bile su pune pingvina, što ju je iznenadilo. Onoliko koliko je bila svjesna da sanja, shvaćala je da zapravo istražuje svoju vlastitu podsvijest. Čula je da ljudi navodno koriste samo otprilike desetinu svojih moždanih kapaciteta, i da nitko točno ne zna čemu im služi ostalih devet desetina, ali bila je sigurna kako nitko nikad nije razvio teoriju da taj ostatak služi za pohranu pingvina.

Postupno su škrinje, uspomene i pingvini postajali neraspoznatljivi, zatim bijeli i uzbibani, da bi postali kao bijeli uzbibani zidovi, da bi konačno postali zidovi koji su bili samo bijeli, odnosno neke žućkaste, zelenkaste vrste prljavo bijeli, i zatvarali su malenu sobu.

Soba je bila u polumraku. Kraj kreveta je gorjelo svjetlo, ali bilo je prigušeno, pa se sjaj ulične svjetiljke probio kroz sive zastore i bacao neonske oblike na zid nasuprot Kate. Postala je neodređeno svjesna zasjenjenog oblika svoga vlastitog tijela, ispruženoga pod bijelom, zatutkanom plahtom i blijedim, urednim dekama. Jedno je vrijeme nervozno buljila u svoje tijelo, provjeravajući djeluje li kako bi trebalo, prije nego što je oprezno pokušala pomaknuti bilo koji njegov dio. Probala je s desnom rukom, i činila se u redu. Malo ukočena i bolna, ali prsti su se odazvali, i svi su bili odgovarajuće dužine i debljine, svijali su se na odgovarajućim mjestima i u pravom smjeru.

Načas ju je uhvatila panika kad nije otprve uspjela pronaći lijevu ruku, ali onda ju je otkrila kako leži preko njezina trbuha i na neki je čudan način gnjavi. Trebalo joj je nekoliko sekundi koncentracije da spoji više prilično uznemirujućih dojmova i shvati kako joj je u ruku zavojem pričvršćena igla. To ju je prilično potreslo. Iz igle je vijugala duga, tanka prozirna cijev koja se žućkasto presijavala u svjetlu ulične svjetiljke i s blagim zavojem visjela iz debele plastične vreće obješene na visok metalni stalak. Dok je proučavala

cijelu konstrukciju, načas ju je spopala cijela lepeza užasa, ali mutno se zapiljila u vrećicu i pročitala riječi "Dextro-Saline". Natjerala se da se smiri i nekoliko trenutaka mirno ležala prije nego što je nastavila s istraživanjem.

Prsni joj se koš činio neoštećenim - pun masnica i osjetljiv, ali nigdje nije bilo nikakvog oštrog bola koji bi nagovijestio lom. Kukovi i bedra također su joj bili ukočeni, ali nisu objavili nikakvu ozbiljniju povredu. Stisnula je pa opustila mišiće na desnoj nozi, pa na lijevoj. Bila je prilično uvjerena da joj je lijevi gležanj uganut.

Drugim riječima, rekla je sama sebi, sasvim joj je dobro. Pa što onda radi u ovome o čemu joj septička boja zidova jasno govori da je bolnica?

Nestrpljivo je sjela u krevetu i smjesta se vratila pingvinima na nekoliko vrlo zabavnih minuta.

Idući put kad se osvijestila postupila je nešto opreznije prema sebi i ostala mirno ležati, osjećajući blagu mučninu.

Oprezno je prokopala po svome sjećanju na ono što se dogodilo. Bilo je tamno i flekavo i navalilo je na nju bolesnim, masnim valovima poput Sjevernog mora. Grudaste stvari izvukle su se iz valova i postupno se poredale u zadihani aerodrom. Aerodrom u njenoj glavi bio je gorak i bolan, a usred njega, pulsirajući poput migrene, nalazilo se sjećanje na trenutnu, uskovitlanu provalu svjetla.

Odjednom joj je postalo savršeno jasno kako je šalter za čekiranje na Terminalu dva Zračne luke Heathrow pogodio meteorit. U bljesku se ocrtavala sjena krupnoga čovjeka u krznenom kaputu kojeg je morala zahvatiti puna snaga udarca, svodeći ga istog časa na oblačić atoma slobodnih da idu kud god žele. Ta ju je pomisao navela na dubok, užasnut drhtaj. Bio je iritantan i arogantan, ali joj se na neki čudan način sviđao. U njegovoj perverznoj tvrdoglavosti bilo je nečega čudno plemenitoga. Ili je možda, shvatila je, naprosto željela vjerovati kako je takva perverzna tvrdoglavost plemenita jer ju je podsjetila na nju samu dok pokušava naručiti dostavu pizze u jednom stranom, neprijateljskom, pizzonedostavljajućem svijetu. Plemenitost je bila jedna od riječi za dizanje buke oko trivijalnih neizbježnosti života, ali za to su postojale i neke druge riječi.

Odjednom je osjetila napadaj straha i usamljenosti, ali je ubrzo nestao,

ostavljajući je s mnogo više smirenosti, opuštenosti, i potrebe da ode na zahod.

Prema njezinu satu bilo je malo poslije tri, a prema svemu ostalom bila je noć. Vjerojatno bi trebala pozvati medicinsku sestru i objaviti svijetu da je došla k sebi. Kroz prozor u poprečnom zidu sobe mogla je vidjeti polumračan hodnik u kojem je stajao ležaj na kotačima i visoka, crna boca s kisikom, ali koji je inače bio prazan. Tamo vani sve je bilo vrlo tiho.

Zureći po svojoj maloj sobi, ugledala je bijelo obojen ormarić od šperploče, nekoliko cjevastih stolaca od čelika i vinila koji su tiho vrebali iz mraka, i bijelo obojan noćni ormarić od šperploče s malom zdjelom u kojoj je stajala jedna jedina banana. Na suprotnoj strani kreveta stajao je njezin stalak za infuziju. Ugrađena u zid na toj strani kreveta bila je metalna ploča s nekoliko crnih prekidača i parom starih bakelitnih slušalica koje su visjele iz nje, a omotana oko krevetskog okvira pri uzglavlju nalazila se žica s električnim zvoncem koje je dotakla i zatim odlučila da ga ne pritisne.

Dobro joj je. Može se i sama snaći.

Polako i pomalo nesigurno podigla se na laktove, pa kliznula nogama ispod pokrivača i na pod, koji je bio hladan za stopala. Skoro istog časa postalo joj je jasno da to zapravo ne bi trebala učiniti, jer joj je svaki djelić stopala slao rijeke poruka, govoreći joj točno kakav je svaki i najsitniji djelić poda koji dotiču, kao da je to nešto čudno i zabrinjavajuće, što nikad prije nisu susreli. Svejedno je sjela na rub kreveta i prisilila svoja stopala da prihvate pod kao nešto na što će se naprosto morati naviknuti.

Bolnica ju je smjestila u neku krupnu, vrećastu, prugastu stvar. Ne samo vrećasta, zaključila je nakon podrobnijeg ispitivanja, to zaista i jest vreća. Vreća labavog plavo-bijelo ispruganog pamuka. Otvara se na leđima i propušta hladan noćni zrak. Simbolični rukavi lepetali su joj do polovice ruku. Mahnula je rukama pod svjetlom, proučavajući svoju kožu, trljajući je i štipajući, osobito oko zavoja koji je držao iglu infuzije. Ruke su joj obično bile podatne, a koža čvrsta i gipka. Sad su, međutim, djelovale kao komadi piletine. Protrljala je podlaktice, a zatim ponovno odlučno podigla pogled.

Ispružila je ruku i dohvatila stalak infuzije i, kako se ljuljao nešto manje nego ona, mogla ga je upotrijebiti da se podigne na noge. Stajala je tako, dok joj je visoko, vitko tijelo drhtalo, i nakon nekoliko sekundi uhvatila se za stalak

držeći ga na udaljenosti svinute ruke, kao pastir sa štapom.

Nije dospjela do Norveške, ali bar je stajala uspravno.

Stalak se kotrljao na četiri malena, perverzno neovisna kotačića koja su se ponašala kao četvero histerične djece u supermarketu ali Kate ga je svejedno uspjela pred sobom dogurati do vrata. Hodanje joj je pojačavalo osjećaj vrtoglavice, ali i odlučnost da joj ne podlegne. Dospjela je do vrata, otvorila ih i, gurajući stalak pred sobom, pogledala u hodnik.

S njezine lijeve strane, hodnik je završavao vratima na šibanje s okruglim prozorčićima koja kao da su vodila u neki veći prostor, možda neki otvoreni odjel. S njene desne strane, hodnik je prolazio kraj nekoliko manjih vrata prije nego što je oštro skrenuo. Jedna od tih vrata vjerojatno vode u zahod. A ostala? Pa, to će otkriti dok bude tražila zahod.

Prva dvoja vrata bila su ugrađeni ormari. Treća su vodila u prostoriju koja je bila nešto veća i imala je u sebi stolac, tako da se vjerojatno računala kao soba, budući da većina ljudi ne voli sjediti u ormarima - čak ni bolničke sestre, koje inače moraju raditi jako puno stvari koje većina ljudi ne bi radila. Osim toga, u prostoriji je bila hrpica plastičnih čaša, gomila napola zgrudana mlijeka u prahu, postariji aparat za kavu, sve to poslagano na mali stol tako da se cijedilo po primjerku Evening Standarda.

Kate je dohvatila potamnjele, vlažne novine i pokušala uz njihovu pomoć rekonstruirati bar dio dana koji su joj nedostajali. Međutim, što zbog njezina vlastitog ošamućenog stanja zbog kojega joj je bilo teško čitati, što zbog promočenog i zalijepljenog stanja novina, uspjela je samo shvatiti da nitko zapravo ne zna što se dogodilo. Činilo se da nitko nije ozbiljno povrijeđen, ali da se jedan uposlenik jedne aviokompanije još uvijek vodi kao nestao. Incident se sad službeno nazivao "božanskim činom".

"Dobra fora, Bože", pomisli Kate. Spustila je ostatak novina i zatvorila vrata za sobom.

Sljedeća vrata koja je otvorila vodila su u još jednu malu sobu sličnu njenoj. Imala je i noćni stolić i jednu bananu u zdjeli za voće.

Krevet je očito bio zauzet. Brzo je pritvorila vrata, ali ne dovoljno brzo. Na žalost, nešto neobično privuklo joj je pozornost ali, premda je zastala, nije

mogla otprve reći o čemu se radi. Stajala je tamo kraj pritvorenih vrata, bulјeći u pod, znajući da ne bi trebala ponovno pogledati, i znajući da će to učiniti.

Pažljivo je opet otvorila vrata.

Soba je bila zasjenjena i hladna. Hladnoća joj nije ulila pouzdanje što se tiče čovjeka na krevetu. Osluhnula je. Ni tišina nije zvučala dobro. Nije se radilo o tišini zdrava, duboka sna; bila je to tišina bez ičeg osim malo udaljene buke prometa.

Dugo je oklijevala ocrtana u vratima, promatrajući i osluškujući. Začudila se samom obujmu čovjeka na krevetu i pomislila kako mu je sigurno hladno tako pokrivenom samo tankom dekom. Pokraj kreveta nalazila se mala plastična stolica cjevastih nogu, više-manje svladana ogromnim i teškim krznenim kaputom prebačenim preko nje, i Kate se činilo kako bi bilo bolje da je kaput prebačen preko kreveta i čovjeka u njemu.

Konačno, koračajući što je tiše i opreznije mogla, ušla je u sobu i prišla krevetu. Stala je zagledavši se u lice krupnog Nordijca. Premda je bio hladan, i premda su mu oči bile zatvorene, lice mu je bilo malo namršteno, kao da ga nešto još uvijek poprilično brine. Kate se to činilo skoro beskonačno tužnim. Za života, čovjek je djelovao kao netko koga muče strašne, premda ponešto zbunjujuće teškoće, i bilo je žalosno pomisliti kako je skoro odmah pronašao i stvari iza ovog života koje će ga također mučiti.

Zapanjilo ju je što se činio tako netaknutim. Koža mu je bila posve čista od ožiljaka. Djelovala je robusno i zdravo - odnosno, kao da je sve donedavno bila zdrava. Podrobnije proučavanje pokazalo je mrežicu finih bora po kojima se činilo da je stariji od trideset i nešto kao što joj se isprva bilo činilo. Moglo se čak raditi o vrlo zdravom i čilom čovjeku u kasnim četrdesetima.

Uza zid pokraj vrata nalazilo se nešto neočekivano. Bio je to krupan automat za coca-colu. Nije se činilo da mu je tu mjesto: nije bio uključen u struju, a na sebi je imao malu urednu naljepnicu koja je tumačila da privremeno ne radi. Djelovalo je kao da ga je tu naprosto zaboravio netko tko sad vjerojatno hoda uokolo i pita se u kojoj ga je sobi ostavio. Velika crveno-bijelo valovita prednja ploča staklasto je zurila u sobu ne nudeći nikakva objašnjenja. Jedina stvar koju je automat govorio vanjskom svijetu bilo je kako ima utor za različite kovanice, i otvor kroz koji bi ispadale različite vrste limenki - naravno, kad bi

automat radio, što nije. Na automat je bio naslonjen i jedan stari malj, što ie pak bilo čudno na svoi način.

Nesvjestica se prišunjala Kate: soba se blago zaljuljala, a u škrinjama u Kateinoj glavi začulo se nemirno meškoljenje.

A onda je shvatila da meškoljenje nije samo u njezinoj glavi. U sobi se jasno čuo neki zvuk - težak, udarajući, škripavi zvuk, prigušeno propuhivanje. Zvuk se podizao i padao i spuštao poput vjetra, ali u svom zbunjenom, ošamućenom stanju, Kate isprva nije mogla odrediti odakle zvuk dolazi. Konačno joj je pogled pao na zastore. Zabuljila se u njih sa zabrinutim mrštenjem pijanca koji pokušava shvatiti zašto vrata plešu. Zvuk je dolazio ispod zastora. Nesigurno im je prišla i povukla ih u stranu. Ogroman orao s krugovima utetoviranim na krila udarao je i lupao po prozoru, buljeći krupnim žutim očima i divlje kljucajući po staklu.

Kate je zateturala unatrag, okrenula i pokušala se izvući iz sobe. Na kraju hodnika, vrata s prozorčićima su se otvorila i kroz njih su prošla dva obrisa. Ruke su požurile prema njoj kad se beznadno zaplela u stalak infuzije i polako se počela kovitlati prema podu.

Bila je bez svijesti kad su je brižljivo položili natrag u njen krevet. Bila je bez svijesti i pola sata kasnije kad je stigla neka neugodno niska spodoba u zabrinjavajuće dugoj liječničkoj kuti koja je krupnoga čovjeka prebacila na ležaj s kotačima i vratila se tren kasnije po automat za coca-colu.

Probudila se nekoliko sati kasnije, uz zimsko sunce koje joj se probijalo kroz prozor. Dan se činio sasvim mirnim i običnim, ali Kate je još uvijek drhtala.

Poglavlje treće

Isto to sunce kasnije se probilo kroz gornje prozore kuće u sjevernom Londonu, i obasjalo obris usnula čovjeka.

Soba u kojoj je spavao bila je prostrana i prljava i nije baš bogzna koliko profitirala od naglog upada svjetla. Sunce se polako prošunjalo preko pokrivača, kao da se plaši onoga što bi među njima moglo pronaći, spuznulo niz krevet, prilično prestrašeno se provuklo među stvarima koje je susrelo na podu, nervozno se poigralo s nekoliko mucica prašine, načas se zaustavilo na malom punjenom šišmišu koji je visio u kutu, i pobjeglo.

Sunce se ni inače nije ovdje dulje zadržavalo, otprilike sat vremena, a zaspali obris čitavo to vrijeme jedva da se i pomakao.

U jedanaest sati zazvonio je telefon, a obris se nije odazvao, kao što se nije odazvao ni kad je telefon bio zazvonio u dvadeset pet do sedam, ni u dvadeset do sedam, ni u deset do sedam, ni dok je zvonio deset minuta neprekidno, počevši u pet do sedam, nakon čega se smirio u dugoj i znakovitoj tišini, narušenoj samo revanjem policijskih sirena u pokrajnjoj ulici negdje oko devet, isporukom krupnoga harpsikorda s dvostrukom klavijaturom iz osamnaestoga stoljeća oko devet i petnaest, i zapljenom istog malo poslije deset. Ovo nije bila neobična pojava - ljudi koji su bili u pitanju navikli su nalaziti ključ ispod otirača, a čovjek u krevetu navikao se prespavati cijelu stvar. Vjerojatno se za njega ne bi baš reklo da spava snom pravednika, ako ne mislite na pravo na san, ali se definitivno radilo o čovjeku koji, kad se jednom zavuče u krevet i ugasi svjetlo, misli ozbiljno.

Soba nije bila od onih koje vam uzdižu dušu. Louisu XIV, da odaberemo jedan slučajan primjer, ne bi se svidjela: smatrao bi je nedovoljno osunčanom i nedovoljno opremljenom zrcalima. Poželio bi da netko pokupi čarape, spremi ploče, i možda naprosto spali cijelu zgradu. Michelangelo bi se uzrujao zbog njenih proporcija, koje nisu bile ni uzvišene ni oblikovane s bilo kakvom primjetljivom unutarnjom harmonijom ili simetrijom osim što su svi dijelovi sobe bili više-manje podjednako ispunjeni starim šalicama od kave, cipelama i prepunim pepeljarama, od kojih je većina već međusobno razmjenjivala funkcije. Zidovi su bili obojeni skoro točno u onu nijansu zelene boje zbog koje

bi si Raffaello Santi odgrizao vlastitu desnu ruku prije nego bi je upotrijebio, a Herkul bi, da vidi tu sobu, vjerojatno otišao i vratio se pola sata kasnije oboružan kakvom dobrom rijekom. Ukratko, radilo se o rupi, koja će vjerojatno takva i ostati sve dok se za nju brine gospodin Svlad, "Dirk" Gently, rođ. Cjelli.

Napokon se Gently pomakao.

Plahte i deke bile su mu navučene oko glave, ali odnekud iz polovice kreveta, ispod posteljine se polako izvukla jedna ruka, prstima oprezno tapkajući po podu. Poučeni iskustvom, prsti su uredno zaobišli zdjelu nečeg odvratnog što je tamo stajalo još od Miholja, i pronašli napola praznu kutiju Gauloises bez filtera i šibice. Istresli su zgužvani bijeli cilindar iz kutije, dohvatili ga, pobrali i šibice, i zatim se probili kroz zapetljane plahte pri uzglavlju kreveta poput mađioničara koji pipka rupčić iz kojeg će ispustiti jato golubica.

Cigareta je konačno umetnuta u rupu. Zatim je zapaljena. Neko je vrijeme izgledalo kao da sam krevet puši, povlačeći duge, zadihane dimove. Iskašljao se, dugo i potresno, pa konačno počeo disati odmjerenijim ritmom. Na ovaj je način Dirk Gently dolazio k svijesti.

Neko je vrijeme tako ležao, dok mu je užasa osjećaj zabrinutosti i krivice pritiskao leđa. Poželio je da može zaboraviti na to, i smjesta mu je to i uspjelo. Izvukao se iz kreveta i nekoliko minuta kasnije otapkao u prizemlje.

Pošta rasuta na otiraču bila je uobičajena sastava: bezobrazno pismo koje prijeti da će mu oduzeti American Express, poziv da zatraži American Express, i nekoliko računa one histeričnije, nerealnije vrste. Nije mogao shvatiti zašto ih uopće šalju. Trošak poštarine činio se bacanjem novca. Stresao je glavom, zapanjen zloćudnom nesposobnošću svijeta, bacio poštu, ušao u kuhinju i oprezno se približio hladnjaku.

Stajao je u kutu.

Kuhinja je bila prostrana i zakriljena dubokom sjenom koju paljenje svjetla nije smanjivalo već samo bojalo žućkasto. Dirk je čučnuo pred hladnjak i pažljivo pregledao rub vrata. Našao je ono što je tražio. Zapravo, našao je i više od onog što je tražio.

Blizu donjeg ruba vrata, preko uske pukotine koja je sivom izolirajućom

gumom razdvajala vrata od tijela hladnjaka, nalazila se vlas ljudske kose. Bila je tamo zalijepljena osušenom slinom. To je i očekivao. Sam ju je i zalijepio tamo, tri dana ranije, i svako toliko bi je provjeravao. Ono što nije očekivao bila je druga vlas.

Zabrinuto se namrštio. Još jedna vlas?

Bila je zalijepljena preko pukotine, isto kao i ona prva, samo što se ova vlas nalazila blizu samog vrha vrata, i nije ju on tamo stavio. Izbliza se zabuljio u nju, pa je čak otišao i tako daleko da otvori stare rolete na kuhinjskim prozorima i tako dodatno rasvijetli situaciju.

Dnevno se svjetlo uguralo unutra kao odred policajaca i ispitivački se prošetalo po prostoriji koja bi, kao i spavaća soba, svakog estetski osjetljivog čovjeka dovela u nepriliku. Poput većina prostorija u Dirkovoj kući, i kuhinja je bila prostrana, prijetećeg izgleda i beznadno neuredna. Naprosto se rugala bilo čijim pokušajima da je malo uredi, rugala im se i prelazila preko njih kao preko jedne od hrpica mrtvih i obeshrabrenih muha koje su ležale pod prozorom, povrh kupa starih kutija od pizze.

Svjetlo je razotkrilo drugu vlas u punom sjaju: sijeda pri korijenu, ostatak obojen živom metalik narančastom bojom. Dirk je napućio usne i duboko se zamislio. Nije morao dugo razmišljati da bi shvatio kome pripada vlas - postojala je samo jedna osoba koja je redovno ulazila u kuhiniu djelujući kao da su joj glavu koristili za vađenje metalnih oksida iz industrijskog otpada - ali mu je trebalo duboko razmišljanje o implikacijama otkrića kako i ona lijepi svoje vlasi na vrata njegova hladnjaka.

To je značilo kako je prešutni sukob između njega i njegove bedinerice dospio na novu, još strašniju razinu. Prošlo je, po Dirkovu računanju, puna tri mjeseca otkako su vrata hladnjaka posljednji put otvorena, i svatko je od njih bio smrknuto odlučan da ne bude taj koji će ih prvi otvoriti. Hladnjak više nije samo stajao u kutu kuhinje, doista je vrebao. Dirk se jasno sjećao dana kad je stvar počela vrebati. Bilo je to prije otprilike tjedan dana, kad je Dirk pokušao jednostavnu varku da navede Bistru - stari se šišmiš odazivao na Bistra, kao u "čista i bistra", ironija u kojoj Dirk više nije uživao - ne bi li otvorila vrata hladnjaka. Varka je spretno izbjegnuta i zamalo se stravično osvetila samomu Dirku.

Odabrao je strategiju odlaska u lokalni špeceraj da kupi nekoliko jednostavnih prehrambenih artikala. Ništa pretenciozno - malo mlijeka, nekoliko jaja, malo špekeca, jedna-dvije čašice čokoladnog pudinga i priprostih četvrt kile putra. Ostavio ih je nevino navrh hladnjaka, kao da želi reći "Oh, i kad imate vremena, možda biste mogli to staviti unutra ..."

Kad se te večeri vratio kući, srce mu je poskočilo kad je vidio da namirnice više nisu navrh hladnjaka. Nestale su! Nisu naprosto sklonjene u stranu niti poredane na policu, nije ih bilo nigdje na vidiku. Sigurno se konačno predala i stavila ih unutra. U hladnjak. A kad ga je jednom doista otvorila, sigurno ga je i očistila. Po prvi i jedini put, srce mu se ispunilo toplinom i zahvalnošću prema Bistri, i već je krenuo s olakšanjem i trijumfom otvoriti vrata kad ga je neko osmo čulo (kad je zadnji put brojao, Dirk ih je sebi izbrojio oko jedanaest) upozorilo da bude vrlo, vrlo oprezan i prvo razmotri kamo je Bistra mogla staviti očišćeni sadržaj hladnjaka.

Neka ga je bezimena sumnja progonila dok se nečujno kretao prema košu za smeće ispod sudopera. Zadržavši dah, podigao je poklopac i pogledao.

A tamo, gnijezdeći se u draperiji nove crne vreće za smeće, bila su njegova jaja, njegov špekec, njegov čokoladni puding i priprostih četvrt kile putra. Dvije boce od mlijeka stajale su isprane i uredno poredane kraj sudopera u koji je vjerojatno izliven njihov sadržaj.

Bacila je. Radije nego da otvori vrata hladnjaka, bacila je njegovu hranu.

Polako se osvrnuo prema prljavom, zdepastom bijelom monolitu i upravo u tom trenutku shvatio je bez truna sumnje da mu je hladnjak upravo počeo opasno vrebati.

Napravio si je jaku crnu kavu i sjeo, lagano drhteći. Nije čak ni pogledao izravno u sudoper, ali znao je da je sigurno podsvjesno zamijetio te dvije čiste boce od mlijeka, i neki zaposlen dio njegova mozga se zbog toga uznemirio.

Sljedećeg dana si je sve lijepo objasnio. Postaje bespotrebno paranoičan. Sigurno se radi o nedužnoj pogrešci ili Bistrinoj površnosti. Vjerojatno je odsutno snatrila o svome sinu i njegovu napadaju bronhitisa, loše volje ili homoseksualnosti ili što god ju je redovno sprječavalo da se pojavi ili da ostavi nekog vidljivog traga kad dođe. Ona je Talijanka i vjerojatno je, odsutna duhom, pomislila kako je njegova hrana smeće.

Ali ovo s vlasi je sve promijenilo. Time se izvan svake sumnje ustanovilo kako ona točno zna što radi. Ona neće ni pod koju cijenu otvoriti vrata hladnjaka sve dok ih on ne otvori, a on neće ni pod koju cijenu otvoriti hladnjak dok ga ona ne otvori.

Očito nije primijetila njegovu vlas, mače bi joj najpametnije bilo da je naprosto otrgne i tako ga navede da pomisli kako je on otvorio hladnjak. On bi sad vjerojatno trebao ukloniti njenu vlas, u nadi da će joj prodati isti štos, ali još dok je tako sjedio znao je da to nekako ne bi upalilo, i da su zarobljeni u sve tješnjem vrtlogu neotvaranja hladnjaka koji će ih oboje dovesti do ludila ili tragedije.

Pitao se može li nekog unajmiti da dođe otvoriti hladnjak.

Ne. Nije bio u položaju da unajmi bilo koga da učini bilo što. Nije bio čak ni u položaju da plati Bistri za posljednja tri tjedna. Jedini razlog zašto je nije otpustio bio je što otpuštanje neizbježno sa sobom vuče i isplatu, a to nije bio u stanju učiniti. Njegova ga je tajnica napokon napustila na vlastitu inicijativu, i otišla se baviti nekakvim prijezira vrijednim poslom u turizmu. Dirk je pokušao ismijati njenu odluku da joj je draža monotonija plaćanja nego -

"Redovitost plaćanja", ispravila ga je mirno.

- nego zadovoljstvo na poslu.

Zamalo je rekla: "Nego što?", ali u tom je trenu shvatila da će, ako to kaže, biti prisiljena poslušati njegov odgovor, što će je sigurno toliko razbjesniti da će se početi raspravljati. Po prvi joj je put sinulo kako je jedini način da pobjegne da se naprosto ne da uvući u takve rasprave. Ako mu ovoga puta naprosto ne odgovori, bit će slobodna da ode. Pokušala je. Osjetila je naglu slobodu. Otišla je. Tjedan dana kasnije, u prilično sličnom raspoloženju, udala se za zrakoplovnog stjuarda po imenu Smith.

Dirk je udarcem prevrnuo njen stol, i onda ga je kasnije sam morao vratiti na mjesto kad se ona nije vratila.

Detektivski je posao trenutno bio živahan poput groblja. Nitko, izgleda, nije želio nikakvo detektiranje. Nedavno se, da spoji kraj s krajem, počeo baviti čitanjem iz dlana, prerušen u ženu, četvrtkom navečer, ali nije mu to baš sjelo. Mogao bi on to podnijeti -odvratno, potpuno poniženje cijele situacije bilo je

nešto na što se, na razne načine, dosad već navikao, a u svojem malom šatoru u stražnjem vrtu puba bio je posve anoniman - sve bi on to podnio da nije bio tako užasno, stravično dobar u tome. Od toga se preznojavao, ispunjen gađenjem prema samome sebi. Pokušavao je na sve načine varati, lagati, biti namjerno i cinično loš, ali svaki trik koji je pokušao neslavno je propao, i uvijek bi na kraju ispao u pravu.

Najgori je trenutak došao kao posljedica jedne jadne žene iz Oxfordshirea koja ga je posjetila jedne večeri. U pomalo vragolastom raspoloženju, predložio joj da si malo pripazi na muža koji je, prema njenoj bračnoj crti, izgleda bio mali poletarac. Ispostavilo se da joj je muž zapravo pilot borbenoga zrakoplova, i da mu se avion izgubio pri vježbi iznad Sjevernog mora samo dva tjedna prije toga.

Dirk se zbog toga uzrujao i govorio joj umirujuće besmislice. Uvjerenje, rekao je, kako će joj se suprug s vremenom vratiti, i da će sve biti u redu, i da će razne stvari ispasti dobro i tako dalje. Žena je rekla kako joj se to ne čini baš vjerojatnim, s obzirom na to da je svjetski rekord preživljavanja u Sjevernom moru prilično kraći od jednog sata, i kako kroz dva tjedna nisu pronašli ni traga njenome mužu činilo se pretjeranim zamišljati da je bilo što osim temeljito mrtav, i da se pokušava pomiriti s tim, hvala vam lijepa. Sve je to rekla prilično zlovoljno.

U tom je trenutku Dirk izgubio kontrolu i počeo blebetati.

Rekao joj je kako je iz njenih dlanova posve jasno kako joj velika svota novaca koju će dobiti neće biti utjeha za gubitak njenog dragog, dragog supruga, ali da bi je bar moglo utješiti da zna kako je on otišao u ono veliko nešto na nebu, da lebdi na najnježnijem bijelom oblaku, da izgleda vrlo lijepo sa svojim novim krilima, i da mu je užasno žao što govori takve nevjerojatne budalaštine, ali uhvatila ga je malo nespremnoga. Bi li željela malo čaja, ili votke, ili juhe?

Žena se nije dala smesti. Rekla je kako je u šator ušla posve slučajno, zapravo je tražila zahod, i što je to rekao o novcu?

"Totalne gluposti", objasnio joj je Dirk. Bilo mu je jako teško, a još je morao i govoriti falsetom. "Izmislio sam cijelu stvar", rekao je. "Molim vas, dopustite mi da vam izrazim najdublje isprike što sam se tako nespretno uvalio

u vašu privatnu bol, i da vas otpratim, ovaj, ili bolje, da vas uputim u, pa, ono što pod ovim okolnostima mogu nazvati jedino zahod, a nalazi se izvan šatora na lijevoj strani."

Dirk je od toga susreta ostao potišten, ali se onda potpuno prestravio nekoliko dana kasnije kad je otkrio kako je već sljedećeg jutra nesretna žena doznala kako je osvojila 250 000 funti na državnoj lutriji. Te je noći proveo nekoliko sati stojeći na krovu svoje kuće, tresući šakom prema mračnom nebu i vičući: "Prestani!" sve dok se neki susjed nije požalio policiji da ne može spavati. Policija je došla s odvrnutom sirenom i probudila i ostatak susjedstva.

Danas, ovoga jutra, Dirk je sjedio u svojoj kuhinji i nesretno zurio u svoj hladnjak. Tvrdoglava nezaustavljivost na koju se obično oslanjao da ga pronese kroz dan isparila mu je pod prstima u prvim trenucima ovoga dana zbog cijele te priče s hladnjakom. Njegova volja sjedila je zarobljena u hladnjaku, zatočena jednom vlasi.

Ono što mu treba, pomislio je, to je klijent. Molim te, Bože, pomislio je, ako postoji bog, bilo kakav bog, pošalji mi klijenta. Samo običnog klijenta, što običnijeg to boljeg. Lakovjernog i bogatog. Nekog poput onog tipa jučer. Lupkao je prstima po stolu.

Dodatni je problem bilo i to što je Dirk, što mu je klijent bio lakovjerniji, više dolazio u sukob sa svojom boljom stranom, koja se stalno podizala i dovodila ga u neugodnu situaciju u najgorim trenucima. Dirk se često prijetio da će baciti svoju bolju stranu na tlo i kleknuti joj na dušnik, ali obično bi ga uspjela svladati prerušivši se u krivnju i gađenje prema sebi, krinka pod kojom ga je mogla izbaciti iz ringa.

Lakovjeran i bogat. Samo toliko da može platiti neke, možda čak i samo jedan od onih važnijih i senzacionalnijih računa. Zapalio je cigaretu. Dim se zakovitlao prema gore u jutarnjem svjetlu i zalijepio se na strop.

Poput onog tipa jučer ...

Zastao je.

Onaj tip jučer ...

Svijetu je zastao dah.

Tiho i blago na njega se spustila spoznaja da je nešto, negdje, stravično. Nešto je bilo užasno pogrešno.

Neka katastrofa je tiho visjela u zraku oko njega, čekajući da je primijeti. Koljena su mu zaklecala.

Ono što mu treba, mislio je, to je klijent. Mislio je to iz čiste navike. Uvijek je to pomislio negdje u ovo doba dana. Ali je zaboravio da ima klijenta.

Divlje se zagledao u svoj sat. Skoro jedanaest i trideset. Stresao je glavom kako bi se riješio tihe zvonjave u ušima, a onda se histerično bacio na svoj šešir i veliki kožni kaput koji je visio iza vrata.

Petnaest sekundi kasnije izašao je iz kuće, s pet sati zakašnjenja, ali krećući se vrlo brzo.

Poglavlje četvrto

Minutu ili dvije kasnije, Dirk je zastao da razmotri najbolju strategiju. Umjesto da stigne s pet sati zakašnjenja i sav uzrujan, bilo bi sve u svemu bolje da stigne s pet sati i nekoliko minuta zakašnjenja, ali trijumfalno i zapovjednički.

"Samo se molim da nisam uranio" bi zvučalo dobro kad uđe, ali za to mu je trebala i dobra druga rečenica, a nije bio siguran kako bi trebala glasiti.

Možda bi uštedio vrijeme kad bi se vratio po auto, ali udaljenost i nije bila tako velika, a on je imao strahovitu sposobnost da se izgubi kad vozi. To je velikim dijelom bila posljedica njegove "zen" metode navigacije, koja se sastojala od toga da naprosto pronađe neki auto koji djeluje kao da zna kamo ide i onda ga slijedi. Posljedice su češće bile iznenađujuće nego uspješne, ali činilo mu se da vrijedi truda zbog onih rijetkih slučajeva kad bi postigao i uspjeh i iznenađenje.

Osim toga, uopće nije bio siguran da mu auto radi.

Bio je to jedan postariji jaguar, izgrađen u onom posebnom trenutku u povijesti te tvrtke kad su izrađivali automobile koji su mehaničaru išli češće nego po benzin, i često su trebali nekoliko mjeseci odmora između dva izlaska. Bio je, međutim, siguran, sad kad je razmislio, da u autu nema benzina, a osim toga nije imao ni gotovine ni prihvatljive kartice kojom bi ga mogao napuniti.

Napustio je taj smjer razmišljanja kao posve neplodan.

Zastao je da kupi novine dok promisli o svemu ostalome. Sat u trgovini pokazivao je jedanaest i trideset pet. Prokletstvo, prokletstvo, prokletstvo. Poigrao se pomisli da naprosto napusti cijeli slučaj. Samo se okrene i zaboravi na njega. Poruča. U svakom slučaju, cijela je stvar bila prepuna poteškoća. Odnosno bila je prepuna jedne specifične poteškoće, da zadrži ozbiljan izraz lica. Cijela je stvar bila potpuna i posvemašnja besmislica. Klijent je očito bio lud, i Dirk ne bi ni pomislio da prihvati slučaj da nije bilo jedne vrlo važne stvari.

Tri stotine funti dnevno plus troškovi.

Klijent se složio samo tako. A kad je Dirk započeo svoj uobičajeni govor o tome kako njegove metode, koje se oslanjaju na temeljnu međusobnu povezanost svega, često dovode do troškova koji neuvježbanom oku mogu djelovati kao donekle nebitni za sam slučaj, klijent je na cijelu priču samo odmahnuo rukom kao nevažnu. Dirku se takvo držanje klijenta jako sviđalo.

Jedina stvar na kojoj je klijent ustrajao usred cijelog tog gotovo nadljudskog napadaja razumnosti bila je da Dirk mora biti tamo, apsolutno mora, mora, mora biti tamo, spreman, sposoban i pozoran, bez greške, bez čak i trunčice nagovještaja greške, u pola sedam ujutro. Apsolutno.

Pa, naprosto će i oko toga morati postati razuman. Pola sedam je jedno očito nemoguće vrijeme, i on, klijent, očito nije to mislio ozbiljno. Skoro je sigurno kako je civiliziranih pola sedam trebalo protumačiti kao podne i to je ono što je zapravo mislio, a ako bude dosadan, Dirku neće preostati ništa drugo nego da mu predoči neke ozbiljne statistike. Nitko se ne ubija prije ručka. Ali nitko. Ljudi to jednostavno nisu u stanju. Dobar je ručak neophodan za podizanje šećera u lovi i žeđi za tuđom lavlju. Dirk to može potkrijepiti brojkama.

Zna li on, Anstey (klijent se zvao Anstey - bio je to čudan, prodoran čovjek od trideset i nešto godina, opremljen zurećim očima, uskom žutom kravatom i jednom od onih velikih kuća u Lupton Roadu; Dirku se zapravo nije baš jako sviđao, i činilo mu se da čovjek djeluje kao da pokušava progutati ribu) zna li on da je 67 posto svih osuđenih ubojica za svoj zadnji obrok biralo jetra sa slaninom? I da je još 22 posto bilo rastrzano između indijske hrane i omleta? Time se 89 posto prijetnje riješilo jednim udarcem, a kad se još odbije i salatare i one koji su gricnuli sendvič s puretinom i šunkom i počne proučavati one koji bi razmotrili zločinstvo bez ikakvog obroka, već ste debelo zašli u područja zanernarivosti i znanstvene fantastike.

Iza pola tri, ali bliže tri sata, e to je već vrijeme kad treba početi paziti. Ozbiljno. Čak i na dobre dane. Čak i kad ne dobivate prijetnje smrću od čudnih divovskih ljudi zelenih očiju, nakon ručka treba na ljude paziti okom sokolovim. Stvarno opasno vrijeme nastupa negdje iza četiri, kad se ulice počnu puniti stadima opasnih nakladnika i agenata, izluđenih fettuccinima i sirom, koji revu za taksijima. U tim se trenucima ispituje ljudske duše. Ali šest i pol ujutro? Zaboravi. Dirku je to uglavnom uspijevalo.

Ojačane odlučnosti, Dirk je iz kioska izašao natrag na prohladni ulični zrak i odšetao se.

"Ovaj, pretpostavljam da ćete htjeti i platiti za te novine, ovaj, zar ne, gospon Dirk?" rekao je prodavač novina trčkarajući za njim.

"Ah, Bates," reče Dirk svisoka, "vi i vaše pretpostavke. Uvijek pretpostavljate ovo i pretpostavljate ono. Mogu li vam preporučiti smirenost? Život opterećen pretpostavkama je težak. Donosi samo tugu i razočaranja. Naučite se sjediniti s ljepotom sadašnjeg trenutka."

"Mislim da su te novine dvadeset penija, gospon", odvrati Bates mirno.

"Gledajte šta ćemo napraviti, Bates, kad ste već vi u pitanju. Imate li neku olovku sa sobom? Obična kemijska će biti dosta."

Bates je iz unutarnjeg džepa izvukao kemijsku i pružio je Dirku, koji je zatim otrgao ugao novina s otisnutom cijenom i nad njom napisao "DUGUJEM". Zatim preda papirić prodavaču.

"Da ga stavim s ostalima, gospon?"

"Stavite ga gdje god vam bude donosio najviše radosti, dragi moj Bates, ne bih volio da ga stavite bilo gdje drugdje. A za sad, dragi moj, zbogom."

"Pretpostavljam da ćete mi htjeti vratiti i moju kemijsku, gospon Dirk."

"Kad dođe vrijeme za takvu transakciju, dragi moj Bates" reče Dirk, "možete biti sigurni. No zasad vašu olovku doziva viša sudbina. Radost, Bates, čista radost. Bates, molim vas, pustite tu olovku."

Nakon još jednog bezvoljnog trzaja, čovječuljak je slegnuo i otapkao natrag do svoje trgovine.

"Pretpostavljam da ćemo se vidjeti kasnije, gospon Dirk", doviknuo je preko ramena, bez oduševljenja.

Dirk je čovjekova leđa počastio otmjenim klimanjem glavom, a zatim požuri dalje, otvarajući usput novine na strani s horoskopima.

"Doslovno sve što danas odlučite bit će pogrešno", pisalo je otvoreno.

Dirk je zarežao i zatvorio novine. Nije se ni časa zamarao pomisli da

velike uskovitlane gromade kamenja svjetlosnim godinama daleko znaju nešto o danu pred vama što vi sami ne znate. No slučajno je "Veliki Zaganza" bio jedan stari Dirkov prijatelj koji je znao kad mu je rođendan i uvijek je pisao taj horoskop tako da ga razljuti. Prodaja novina pala je za skoro dvanaestinu otkako je on preuzeo horoskope, i samo su Dirk i Veliki Zaganza znali zašto.

Požurio je dalje, hitro listajući kroz ostatak novina. Kao i obično, nije bilo ničeg zanimljivog. Puno toga o potrazi za Janice Smith, nestalom aerodromskom službenicom s Heathrowa, i kako je uopće mogla samo tako nestati. Donijeli su i njenu posljednju sliku, na ljuljačci i s pletenicama, u dobi od šest godina. Njezin otac, stanoviti gospodin Jim Pearce, navodno je izjavio kako je to vrlo dobar portret, jedino što je sad jako narasla i obično je oštrija. Dirk je nestrpljivo gurnuo novine pod mišku i produžio dalje, usredotočen na mnogo zanimljiviju temu.

Tri stotine funti dnevno. Plus troškovi.

Pitao se koliko bi dugo bilo razumno očekivati da mu uspije održavati gospodina Ansteyja u neobičnoj zabludi kako će ga uskoro ubiti dva metra visoko, kosmato stvorenje s ogromnim zelenim očima i rogovima, koje obično dolazi mašući raznim stvarima - ugovorom napisanim nekim nerazumljivim jezikom i potpisanim krvavom mrljom, i nekom vrstom kose. Druga upadljiva osobina toga stvorenja bila je da ga nitko osim Dirkova klijenta ne može vidjeti, što je gospodin Anstey odbacivao kao lom svjetlosti.

Tri dana? Četiri? Dirk nije vjerovao da će uspjeti cijeli tjedan zadržati ozbiljan izraz lica, ali već bi i ovako nakupio oko soma. A mogao bi i novi hladnjak staviti na listu tangencijalnih, ali neizbježnih troškova. To bi bila dobra fora. Organiziranje izbacivanja starog hladnjaka definitivno je dio povezanosti univerzuma.

Počeo je fićukati na pomisao kako bi mogao naprosto nekoga dovesti i platiti mu da odveze stari hladnjak, zatim skrenuo u Lupton Road i iznenadio se svim tim policijskim automobilima. I kolima hitne pomoći. Nije mu se svidjelo što su tamo. Nije mu davalo dobar osjećaj. I malo se žuljalo u njegovu umu s vizijama novog hladnjaka.

Poglavlje peto

Dirk je poznavao Lupton Road. Bila je to široka ulica s drvećem, i s krupnim kasnoviktorijanskim gradskim kućama koje su se solidno uzdizale i nisu trpjele policijske automobile. Preciznije, nisu ih trpjele ako bi se pojavili u većem broju, i s upaljenim svjetlima. Stanovnici Lupton Roada voljeli su vidjeti zgodan, uredan pojedinačni policijski automobil kako patrolira uz i niz ulicu, vedro i ustrajno - od toga je i vrijednost posjeda ostajala vedra i ustrajna. Ali onog časa kad bi svjetla zabljeskala tim zastrašujuće plavim, bacala su sjenu ne samo na uredne cigle preko kojih bi bljeskala, već i na same vrijednosti koje su te cigle predstavljale.

Zabrinuta lica virila su kroz stakla susjednih prozora, osvijetljena ritmičnim plavim bljeskovima.

Bila su tri, tri policijska automobila ostavljena ukoso na ulici na način koji je nadišao sam čin parkiranja. Slala su znak svijetu, govoreći kako je zakon stigao i uzeo stvar u svoje ruke, i kako svatko tko ima samo normalnog, dobrog i vedrog posla u Lupton Roadu može mirno odjebati.

Dirk se požurio uz ulicu, dok ga je znoj bockao pod debelim kožnim kaputom. Policijski je pozornik iskočio pred njega raširenih ruku, igrajući se rampe, ali Dirk ga je odgurnuo u stranu u vrtlogu riječi na koje pozornik nije mogao pronaći nijedan pristojan odgovor onako iz glave. Dirk je požurio do kuće.

Na vratima ga je zaustavio još jedan policajac, i Dirk se već spremao mahnuti mu pred nosom isteklom Metro karticom, spretnim trzajem zgloba koji je satima vježbao pred ogledalom u one dosadne večeri kad nema ništa na televiziji, kad je policajac odjednom doviknuo: "Hej, zovete li se vi Gently?"

Dirk je oprezno zatreptao prema njemu. Proizveo je tih, roktav zvuk koji je mogao biti bilo "da" bilo "ne", ovisno o okolnostima.

"Jer vas Šef traži."

"A da?" reče Dirk.

"Prepoznao sam vas po opisu", rekao je policajac, gledajući ga s

podrugljivim smiješkom.

"Zapravo", nastavi policajac, "koristio je vaše ime na način koji bi mnogima bio izrazito uvredljiv. Čak je poslao Velikog Boba Tragača s autom da vas pronađe. Znam da nije jer djelujete prilično dobro. Većina ljudi koje nađe Veliki Bob Tragač stigne nam malo nesigurna. Taman su nam još u stanju pomoći u istrazi, i to je sve. Bolje da uđete. Bolje vi neg' ja" reče tiho.

Dirk je bacio pogled prema kući. Rolete od borovine zaklanjale su sve prozore. Premda se u svim drugim pogledima kuća činila dobro održavanom, odnjegovanom do stanja čistog, urednog blagostanja, spuštene rolete kao da su odavale dojam nagle propasti.

Neobično, činilo se da iz podruma dopire glazba, ili, preciznije, samo jedna izdvojena, treštava fraza koja se neprestano ponavljala. Zvučalo je kao da je igla zapela na ploči, i Dirk se pitao zašto je nitko nije isključio, ili bar pogurnuo iglu da ploča svira dalje. Pjesma mu se činila neodređeno poznatom, i Dirk je pretpostavio kako ju je vjerojatno nedavno čuo na radiju, premda je nije mogao do kraja smjestiti. Djelić teksta zvučao je otprilike ovako:

"Ne diraj ga, diraj ga, diraj g— Ne diraj ga, diraj ga, diraj g— Ne diraj ga, diraj ga, diraj g—" i tako dalje.

"Htjet ćete dolje u podrum", rekao je policajac bezizražajno, kao da je to posljednja stvar koju bi bilo tko normalan želio učiniti.

Dirk mu je kratko kimnuo i požurio stubama do ulaznih vrata, koja su bila blago odškrinuta. Stresao je glavom i stisnuo ramena ne bi li si natjerao mozak da se smiri. Ušao je.

Ulazni je hodnik govorio o bogatstvu postavljenom preko ukusa izvorno oblikovanog studentskim životom. Podovi su bili gole daske s teškom poliuretanskom prekrivkom, zidovi bijeli s grčkim tapiserijama, ali skupim grčkim tapiserijama. Dirk bi se bio spreman kladiti (premda ne i isplatiti) da bi temeljita pretraga kuće otkrila, među ostalim tko zna kakvim mračnim tajnama, i pet stotina dionica Britanskog telekoma i kolekciju Dylanovih albuma, kompletnu sve do "Blood on the Tracks".

U hodniku je stajao još jedan policajac. Djelovao je užasno mlado, i blago se naslanjao na zid, zureći u pod i držeći šljem stisnut uz želudac. Lice mu je

bilo blijedo i sjajno. Bezizražajno se zagledao u Dirka i blago kimnuo prema stubama koje su vodile prema dolje.

Odozdo je dolazio ponovljeni zvuk:

"Ne diraj ga, diraj ga, diraj g— Ne diraj ga, diraj ga, diraj g—"

Dirk je drhtao od bijesa koji je divljao po njegovoj nutrini tražeći nešto što bi udario ili zadavio. Želio je da može žarko zanijekati da je odgovoran za bilo što, ali dok mu netko ne pokuša prišiti kakvu krivnju nije to mogao.

"Kako dugo ste ovdje?" upitao je odrješito. Mladi policajac morao se sabrati da odgovori.

"Stigli smo prije otprilike pola sata", odvratio je nesigurnim glasom. "Prokleto jutro. Jurcanje uokolo."

"Ne pričaj mi o jurcanju uokolo", rekao je Dirk posve besmisleno. Otisnuo se niza stube.

"Ne diraj ga, diraj ga, diraj g— Ne diraj ga, diraj ga, diraj g—"

Na dnu se nalazio uski hodnik. Glavna vrata koja su vodila iz njega bila su temeljito napukla i visjela su sa šarki. Vodila su u prostranu sobu. Dirk se upravo spremao ući kad se iz sobe pojavio obris i zastao, prepriječivši mu put.

"Ide mi na živce što si upetljan u ovaj slučaj," reče obris, "jako mi to ide na živce. Reci mi kakve veze imaš s ovim tako da znam točno što mi ide na živce."

Dirk se začuđeno zagledao u uredno, mršavo lice.

"Gilks?" reče.

"Ne stoj tu i ne bulji kao šta već u šarena vrata, šta to bulji a nije telad? Puno gore od teladi. Oni krupni, slinavi stvorovi. Morževi. Ne stoj tu i ne bulji kao morž. Zašto je onaj ..." - Gilks je pokazao na sobu iza svojih leđa - "zašto je onaj ... tip unutra napisao tvoje ime i broj telefona na kuvertu punu novca?"

"Kako to, n ..." počne Dirk. "Kako to, neka mi bude dopušteno pitati, da si ti ovdje, Gilks? Što radiš tako daleko od Fensa? Čudim se da ti je ovdje dovoljno vlažno."

"Tri stotine funti", nastavi Gilks. "Zašto?"

"Možda bi mi dopustio da porazgovaram sa svojim klijentom", reče Dirk.

"Tvoj klijent, ha?" ponovi Gilks smrknuto. "Da. U redu. Zašto ne porazgovaraš s njim? Baš bi me zanimalo čuti što ćeš mu reći." Ukočeno se odmakao i mahnuo Dirku da uđe.

Dirk je prikupio misli i ušao u sobu u stanju kontroliranog mira koji je potrajao malo više od sekunde.

Većina njegova klijenta sjedila je tiho u udobnu naslonjaču ispred hi-fi linije. Naslonjač je bio namješten u optimalni položaj za slušanje - otprilike dvaput udaljeniji od zvučnika nego što je bila njihova međusobna udaljenost, što se općenito smatra idealnim za stereo zvučnu sliku.

Djelovao je općenito opušteno, prekriženih nogu i napola dovršene šalice kave na stoliću kraj njega. No, na žalost, glava mu je uredno sjedila nasred ploče koja se vrtjela na gramofonu, tako da se ručka gurala uz vrat i stalno se vraćala u isti utor. Kako se glava okretala, činilo se da otprilike svakih 1.8 sekundi dobacuje Dirku pogled pun zamjeranja, kao da želi reći: "Vidiš što se događa kad se ne pojaviš na vrijeme kao što ti je rečeno", a zatim bi se okrenula zidu, okolo, okolo, i opet natrag s još prigovora.

"Ne diraj ga, diraj ga, diraj g— Ne diraj ga, diraj ga, diraj g—"

Soba se oko Dirka malo zaljuljala, ispružio je ruku do zida da ga smiri.

"Je li te tvoj klijent angažirao zbog neke određene usluge?" pitao je Gilks iza njega, vrlo tiho.

"Oh, ovaj, samo sitnica", reče Dirk slabašno. "Ništa što bi imalo veze s ovim. Ne, on, ovaj, nije spomenuo ništa ovakvoga. Dobro, gledaj, vidim da imate posla. Mislim da bi bilo najbolje da samo pokupim svoju plaću i odem. Kažeš da ju je ostavio za mene?"

Rekavši ovo, Dirk je teško sjeo na mali stolac od ratana koji je stajao iza njega, i slomio ga.

Gilks ga je opet povukao na noge i oslonio ga na zid. Načas je izišao iz sobe, a zatim se vratio s malim vrčem vode i čašom na pladnju. Natočio je vode u čašu, donio je do Dirka i polio ga.

"Bolje?"

"Ne", pljucne Dirk. "Zar ne možeš bar isključiti ploču?"

"To je posao za sudsku medicinu. Ne smijemo ništa dirati dok pametnjakovići ne prođu. Možda su to oni. Izađi na terasu i nadiši se. Zaveži se za ogradu i malo se premlati, ja sad nemam vremena. I probaj malo smanjiti tu zelenu boju, može? Nimalo ti dobro ne stoji."

"Ne diraj ga, diraj ga, diraj g— Ne diraj ga, diraj ga, diraj g—"

Gilks se okrenuo, djelujući umorno i ljutito, i tek što nije krenuo uza stepenice da dočeka novopridošlice čiji su se glasovi čuli u prizemlju kad je zastao i nekoliko se sekundi zagledao u glavu koja se strpljivo okretala na svome teškom podnožju.

"Znaš," rekao je konačno, "ti pametnjakovići koji se vole praviti važni sa samoubojstvima me zbilja umaraju. Oni to rade samo zato da svima zagorčaju život."

"Samoubojstvo?" upita Dirk.

Gilks se osvrnuo prema njemu.

"Prozori ojačani željeznim sipicama od pola cola", otpočeo je. "Vrata zaključana iznutra, ključ još u bravi. Namještaj naguran na unutarnju stranu vrata. Vrata prema terasi zaključana i zamandaljena. Nema znakova tunela. Ako je to bilo ubojstvo, onda je ubojica na izlasku zastao i napravio izvrstan staklarski posao. Samo što je sav gips star i prefarban.

Ne. Nitko nije izašao iz ove sobe, i nitko nije provalio u nju osim nas, a prilično sam siguran da mi to nismo učinili.

Nemam vremena da se s time zezam. Očito samoubojstvo, samo zakomplicirano. Skoro da bih priveo pokojnika zbog traćenja policijskog vremena. Ali znaš što," rekao je, bacajući pogled na sat, "imaš deset minuta. Ako pronađeš uvjerljivo objašnjenje kako mu je to uspjelo koje bih mogao upisati u svoje izvješće, dopustit ću ti da zadržiš dokazni materijal iz omotnice minus dvadeset posto kompenzacije meni za emocionalni napor što te nisam tresnuo po zubima."

Dirk se načas pitao bi li ili ne spomenuo kako je njegov klijent tvrdio da

ga posjećuje čudan i nasilan zelenooki div u krznu, koji se redovno pojavljivao niotkuda urlajući o ugovorima i obvezama i mašući metar i pol dugačkom kosom sjajne oštrice, ali je zaključio, kad se sve uzme u obzir, da možda bolje ne.

"Ne diraj ga, diraj ga, diraj g— Ne diraj ga, diraj ga, diraj g—"

Konačno se razbjesnio na sebe. Prije se nije bio u stanju pošteno razbjesniti na sebe zbog klijentove smrti jer je bila preoogroman i prestravičan teret. Ali sad kad ga je Gilks ponizio, i našao se u previše nesigurnom i uznemirenom stanju da bi se obranio, bar se mogao na sebe razbjesniti zbog toga.

Oštro se okrenuo od svoga mučitelja i izašao na terasu vrta da bude sam sa sobom i svojim bijesom.

Terasa je bila malena, popločana i gledala je na zapad sa stražnje strane kuće, što joj je u velikoj mjeri oduzimalo sunce, zaklonjeno stražnjim zidom kuće i visokom ogradom neke industrijske građevine koja se nastavljala na stražnji vrt. Da je ikakvo svjetlo uspjelo pasti na sunčani sat, znali biste da je bilo prilično blizu podneva, po srednjem greenwichkom vremenu. Inače su se na sunčanom satu gnijezdile ptice. Nekoliko biljaka durilo se po teglama.

Dirk si je zataknuo cigaretu u usta i divlje skurio dobar komad.

"Ne diraj ga, diraj ga, diraj g—

Ne diraj ga, diraj ga, diraj g—"

još je gnjavilo iz unutrašnjosti kuće.

Uredni zidovi vrta odvajali su terasu s obje strane od susjednih kuća. Onaj s lijeve strane bio je iste veličine kao i ovaj, dok se onaj s desne pružao malo dalje, koristeći činjenicu da je industrijska zgrada završavala u ravnini sa zidom. Svuda se osjećao dojam dobroodržavanosti. Ništa veliko, ništa upadljivo, samo dojam da je sve u redu i da održavanje kuća nije problem. Kuća s desne strane osobito je djelovala kao da joj je cigla nedavno obnovljena, a stakla na prozorima zamijenjena.

Dirk je duboko udahnuo zrak i načas stajao zureći u ono što se moglo vidjeti od neba, a bilo je sivo i maglovito. Jedna jedina tamna točka kovitlala se

na podlozi oblaka. Dirk je neko vrijeme to promatrao, zahvalan za bilo što što će mu misli skrenuti s onih užasa u sobi iz koje je upravo izišao. Mutno je bio svjestan dolaženja i odlaženja po sobi, nekakva mjerenja, imao je dojam da se odigrava snimanje policijskih fotografija i odvijaju aktivnosti uklanjanja odrubljenih glava.

"Ne diraj ga, diraj ga, diraj g—

Ne diraj ga, diraj ga, diraj g—

Ne po—"

Netko ga je konačno podigao, dosadno ponavljanje konačno se utišalo, i sad je blagi zvuk udaljenog televizijskog programa mirno zaplovio podnevnim zrakom.

Dirk je, međutim, imao velikih problema da sve to shvati. Bio je znatno svjesniji serije snažnih, usporenih udaraca u svoju glavu, koji su bili napadaji krivice. Nije to bila samo uobičajena krivica slična pozadinskom šumu koja potječe naprosto od toga što ste preživjeli tako daleko u dvadeseto stoljeće i s kojom je Dirk obično prilično dobro izlazio na kraj. Bio je to stvaran zapanjujući osjećaj tipa "ova specifična užasna stvar je specifično i užasno moja krivica". Svi uobičajeni mentalni pokreti nisu mu omogućili da se izmakne s puta ogromnome klatnu. Dum, stiglo je ponovno, fiju, dum, ponovno i ponovno, dum, dura, dum.

Pokušao se prisjetiti pojedinosti onoga što mu je njegov pokojni klijent (dum, dum) ispričao (dum), ali bilo je (dum) to potpuno nemoguće (dum) sa svim tim lamatanjem (dum). Čovjek je rekao (dum) da - Dirk duboko udahne - (dum) da ga progoni (dum) krupno (dum) zelenooko čudovište naoružano kosom.

Dum!

Dirk se u sebi smijuckao na sve to.

Dim, dum, dim, dum, dim, dum!

I mislio: "Koji blesavi tip."

Dim, dim, dim, dim, dum!

Kosa (dum) i ugovor (dum).

Nije znao, nije imao čak ni najblaže predodžbe o čemu se u ugovoru radi.

"Naravno", pomislio je Dirk (dum).

Ali imao je nekakav dojam da bi moglo imati veze s kestenom. S tim u vezi postojala je jedna komplicirana priča (dim, dim, dim).

Dirk je na tome mjestu ozbiljno kimnuo (dum), i povukao umirujuću kvačicu (dum) na bloku koji je držao na stolu (dum) upravo zato kako bi po njemu vukao umirujuće kvačice (dum, dum, dum). U tom se trenutku ponosio što je uspio ostaviti dojam kako je upravo povukao kvačicu u kućici označenoj s "kesteni".

Dum, dum, dum, dum!

Gospodin Anstey rekao je da će mu ostalo o kestenima objasniti kad Dirk dođe ispuniti svoju zadaću.

I Dirk je olako (dum) i nehajno (dum) obećao (dum), uz neodređeni pokret rukom (dum, dum, dum) da će doći u šest i trideset ujutro (dum), jer je ugovor (dum) isticao u sedam sati.

Dirk se sjećao kako je povukao još jednu kvačicu u zamišljenoj kućici s oznakom "kestenski ugovor ističe u 7.00" (du ...)

Nije više mogao izdržati sve to lupanje. Nije se mogao kriviti za ono što se dogodilo. Dobro, mogao je. Naravno da je mogao. I krivio se. Zapravo je sve i bila njegova krivica (dum). Ali poenta je bila da se ne može i dalje kriviti za to što se dogodi i istovremeno jasno razmišljati o tome, a upravo će to morati učiniti. Morat će iskopati tu užasnu stvar (dum) iz korijena, i ako želi biti u stanju to učiniti morat će se nekako riješiti sveg tog dumaranja.

Ogroman val bijesa preplavio ga je dok je razmišljao o svojoj nevolji i zapetljanoj nesreći svoga života. Mrzio je tu urednu terasu. Mrzio je sve te gluposti sa sunčanim satovima, sve te uredno obojane prozore, sve te odvratno uređene krovove. Želio je svu krivicu svaliti na drvenariju umjesto na sebe, na odvratno uredne ploče koje su popločale terasu, na čistu gnusnu nakaradu uredno obnovljenih cigala.

"Oprostite ..."

"Šta je?" Okrenuo se, iznenađen upadom tiha, pristojna glasa u njegovo privatno bjesnilo.

"Imate li vi veze s ...?" Žena je svu neugodnost i prizemnost i užasnu policijskost stvari iz susjedstva obuhvatila jednim neodređenim pokretom svoga zgloba. Na zglobu je imala crvenu narukvicu koja se slagala s okvirom njenih naočala. Gledala je preko vrtnog zida kuće s desne strane, s izrazom pomalo tjeskobne nelagode.

Dirk se bez riječi zabuljio u nju. Djelovala je kao da joj je četrdesetak i nešto, vrlo uredno, s nepogrešivim i odmah uočljivim okusom marketinga. Uznemireno je uzdahnula.

"Znam da je to sve sigurno strašno i tako," rekla je, "ali mislite li da će još dugo? Mi smo pozvali policiju, ali samo zato što nas je ona grozna ploča potpuno izludila. A ovo je sve malo ..."

Uputila mu je pogled tihog preklinjanja, i Dirk je zaključio da bi mogla biti i njena krivica. Što se njega ticalo, ona je mogla ponijeti krivicu za sve dok on ne raščisti stvari. Pravo joj i budi, kad nosi takvu narukvicu.

Bez ijedne riječi, okrenuo joj je leđa i ponio svoj bijes natrag u kuću, gdje se odmah počeo smrzavati u nešto tvrdo i djelotvorno.

"Gilks!" viknuo je. "Tvoja teorija o samoubojici pametnjakoviću. Sviđa mi se. Meni je to u redu. A mislim i da vidim kako je pederu uspjelo. Donesi mi olovku. Donesi mi papir."

Bombastično je sjeo za seljački stol od trešnjevine koji je zauzimao sredinu stražnjeg dijela sobe, i spretno skicirao shemu događaja koja je uključivala više kućanskih i kuhinjskih aparata, obješeni luster, vrlo precizno vremensko planiranje, i ovisila je o vitalnoj činjenici da je gramofon japanske izrade.

"To bi trebalo usrećiti tvoje forenzičare", rekao je Dirk prpošno Gilksu. Forenzičari su bacili pogled, shvatili osnovne točke i dopale su im se. Bile su jednostavne, nevjerojatne, i upravo takve vrste da će istražni sudac koji voli praznike u Marbelli kao i oni znati uživati u njima.

"Osim", doda Dirk nehajno, "ako niste zainteresirani za mogućnost kako je pokojnik imao neku vrstu dijaboličnog ugovora s nekom nadnaravnom silom i ovo je bila prinudna naplata?"

Forenzičari su se zagledali jedan u drugoga i stresli glavama. Od njih je dopirao izrazit dojam da im se jutro produžilo, i ova vrst razgovora samo uvodi nepotrebne komplikacije u slučaj koji bi inače mogao biti riješen debelo prije ručka.

Dirk je zadovoljno slegnuo ramenima, dokopao se svoga dijela dokaznog materijala i, uz posljednji pozdrav pozorniku, vratio se uza stube.

Kad je stigao do hodnika, odjednom je shvatio kako je blagi zvuk dnevne televizije kojeg je čuo vani u vrtu prije u unutrašnjosti kuće bio pokriven upornom bukom ploče koja je zapela.

Sad je s iznenađenjem shvatio kako zvuk televizije zapravo dopire odnekud s gornjih katova kuće. Uz brzo osvrtanje da provjeri kako ga nitko ne vidi, stupio je na najdonju stepenicu stubišta koje je vodilo prema gornjim katovima kuće i iznenađeno se zagledao gore.

Poglavlje šesto

Stubište je bilo prekriveno nekom ukusno suzdržanom vrstom prekrtvke. Dirk se tiho uspeo uza nj, prošao kraj nekih ukusno osušenih krupnih stvari u zdjeli na prvom odmorištu, i zagledao se u sobe na prvom katu. I one su bile ukusne i suhe.

Veća je spavaća soba bila jedina prostorija u kojoj su se vidjeli tragovi nedavnoga korištenja. Bilo je jasno kako je zamišljena ne bi li jutarnjem suncu dopustila igranje na delikatno aranžiranom cvijeću i sjedalima punjenim nečim nalik sijenu, ali osjećalo se da su čarape i rabljeni žileti počeli preuzimati prostoriju u svoje ruke. Osjećao se izraziti manjak bilo čega ženstvenog u sobi - ista ona vrsta manjka kakav ostavi slika kad je skinete sa zida. Osjećao se dojam napetosti i tuge i stvari koje bi trebalo iščistiti ispod kreveta.

Kupaonica koja se nastavljala na spavaonicu imala je zlatnu ploču obješenu na zid ispred zahoda, za prodaju petsto tisuća primjeraka ploče "Vrući kesten", benda po imenu "Pugilizam i treća autistična kukavica". Dirk se blijedo sjećao da je negdje pročitao dio intervjua s vođom benda (bila su samo dvojica, i jedan od njih bio je vođa) u nekim nedjeljnim novinama. Pitali su ga za ime benda, a on je odgovorio kako je s tim povezana zanimljiva priča, premda se ispostavilo da nije zanimljiva. "To može značiti što god ljudi žele da znači", dodao je slegnuvši ramenima na kauču u uredu svoga menadžera, negdje u Oxford Streetu.

Dirk se sjetio kako je zamislio novinara koji pristojno klima glavom i zapisuje tu izjavu. U Dirkovu želucu stvorio se neugodan čvor kojeg je napokon morao smekšati džinom.

"Vrući kesten ..." pomisli Dirk. Odjednom mu je sinulo, dok je gledao zlatnu ploču u crvenom okviru, kako je ploča na kojoj se bila smjestila glava pokojnog gospodina Ansteyja očito bila upravo to. Vrući kesten. Ne diraj ga.

Što bi to moglo značiti?

Što god ljudi žele da znači, pomislio je Dirk nelijepo.

Druga stvar koje se sad sjetio iz intervjua bila je kako je Bol (vođa Pugilizma i treće autistične kukavice zvao se Bol) tvrdio da je tekst pjesme

zapisao više-manje od riječi do riječi po razgovoru koji je on ili netko drugi načuo u kafiću ili sauni ili u avionu ili tako nekako. Dirk se pitao kako bi se izvorni sugovornici osjećali da čuju svoje riječi ponovljene u okolnostima u kojima ih je on upravo čuo.

Iz bližega se zapiljio u naljepnicu u sredini zlatne ploče. Na vrhu naljepnice stajalo je jednostavno "ARRGH!", dok su ispod naslova bila imena autora: "Paignton, Mulville, Anstey".

Mulville je vjerojatno bio onaj član Pugilizma i treće autistične kukavice koji nije bio vođa. A prisutnost Geoffa Ansteyja na popisu autora hit pjesme vjerojatno je platila za ovu kuću. Kad je Anstey govorio kako ugovor ima nekakve veze s "Kestenom", pretpostavljao je da Dirk zna na što misli. A Dirk je sa svoje strane jednako lako pretpostavio da Anstey blebeće gluposti. Bilo je vrlo lako pretpostaviti kako netko tko priča o zelenookim čudovištima s kosama isto tako blebeće gluposti kad govori o kestenima.

Dirk je uzdahnuo sam za sebe, duboko uznemiren. Nije mu se sviđalo kako trofej uredno visi na zidu, pa ga je malo popravio, tako da je sad visio pod humanijim, neurednijim kutom. No promjena položaja pomakla je kuvertu iza okvira, koja je pala i zalepršala prema podu. Dirk ju je bezuspješno pokušao uhvatiti. S ukočenim roktajem, sagnuo se i podigao je.

Bila je to prilično velika omotnica krem boje, od bogata, teška papira, grubo prorezana na jednom kraju i ponovno zatvorena selotejpom. Zapravo je izgledalo kao da je puno puta otvorena i ponovno zatvorena novim slojevima ljepljive trake, dojam podržan i brojnim imenima na koja je omotnica bila adresirana, svako od njih prekriženo i zamijenjeno novim.

Posljednje ime na omotnici bilo je Geoff Anstey. Bar je Dirk pretpostavio da je to posljednje ime, jer je bilo jedino koje nije bilo debelo iskrižano. Dirk se zapiljio u nekoliko drugih imena, pokušavajući ih razaznati.

Neka sjećanja pokrenula su se od dva-tri imena koja je zamalo uspio pročitati, ali morao je znatno podrobnije proučiti omotnicu. Sve otkako se počeo baviti detektivskim poslom namjeravao si je kupiti povećalo, ali nikad to nije zaista i učinio. Isto tako nije imao ni džepni nožić, pa je nevoljko zaključio kako bi zasad najpametnije bilo spremiti kuvertu u neki od dubljih slojeva kaputa, i proučiti je kasnije, u intimnijim okolnostima.

Bacio je još jedan brz pogled na okvir zlatne ploče da provjeri nema li još kakvih zanimljivosti, ali se razočarao, pa je izašao iz kupaonice i nastavio s istraživanjem kuće.

Druga je spavaonica bila uredna i bezdušna. Nekorištena. Krevet od jelovine, poplun i stara otrcana komoda oživljena bacanjem u bačvu punu kiseline bile su njen glavni sadržaj. Dirk je zatvorio vrata za sobom i krenuo uz usko, nesigurno, u bijelo obojeno stubište koje je vodilo prema tavanu s kojeg su dopirali zvukovi Zekoslava Mrkve.

Na vrhu stubišta nalazilo se sićušno odmorište koje je s jedne strane vodilo u kupaonicu tako malenu da je najbolji način za njeno korištenje bio da unutra gurnete ud koji želite oprati. Vrata kupaonice bila su samo pritvorena zbog dugačke zelene cijevi koja je vodila od pipe za hladnu vodu u lavabou, preko odmorišta i u jedinu drugu prostoriju ovdje na vrhu kuće.

Bila je to tavanska soba s oštro ukošenim krovom koji je nudio samo nekoliko mjesta na kojima se bilo tko makar približno prosječne visine mogao u potpunosti uspraviti.

Dirk se zgrbio u vratima i promotrio sadržaj sobe, bojeći se onoga što bi mogao pronaći. Cijela je prostorija bila prožeta traljavošću. Zastori su bili povučeni, i jedva se malo svjetla uspijevalo probiti kroz njih u sobu, inače osvijetljenu samo svjetlucavim sjajem animiranoga zeca. Nepospremljen krevet vlažnih, izgužvanih plahti bio je gurnut pod osobito oštar kut stropa. Dio zidova i druge približno okomite površine stropa bile su prekrivene slikama grubo izrezanim iz časopisa.

Izresci kao da nisu imali nikakve zajedničke teme niti svrhe. Uz nekoliko slika upadljivih njemačkih automobila i nekoliko reklama za grudnjake, bila je tu i loše izderana slika voćnog pudinga, dio oglasa za životno osiguranje, i drugih slučajnih fragmenata, što je sve zajedno davalo naslutiti kako su odabrani i razmješteni s tupom, govedastom ravnodušnošću prema bilo kakvu značenju koje bi mogli imati ili dojmu koji bi mogli ostavljati.

Cijev se kovrčala preko poda i vodila do rukohvata postarijeg naslonjača dovučenog pred televizor.

Zec je divljao. Odsjaj njegova divljanja poigravao je otrcanim rubovima naslonjača. Zekoslav se borio s upravljačem zrakoplova koji se strmoglavljivao

prema zemlji. Odjednom je spazio dugme označeno s "autopilot" i pritisnuo ga. Otvorila su se neka vratašca i iz ormarića je isplazio robotski pilot, bacio jedan pogled na situaciju, i iskočio padobranom. Zrakoplov je nastavio juriti prema zemlji ali, na svu sreću, ostao je bez goriva tik prije tla i tako se zec spasio.

Dirk je vidio i vrh jedne glave.

Kosa na glavi bila je tamna, zamršena i masna. Dirk ju je promatrao jedan dug, nelagodan trenutak prije nego što se polako uvukao u sobu da provjeri ima li osim kose još nečega. Olakšanje koje ga je prelilo nakon što je zaobišao naslonjač zato što je glava, ipak, bila pričvršćena za živo tijelo malo je pokvarilo tijelo za koje se glava držala.

Zgrbljen u naslonjaču nalazio se dječak.

Bilo mu je trinaest ili četrnaest godina i, premda nije djelovao bolesno u nekom određenom tjelesnom smislu, definitivno nije bila riječ o zdravoj osobi. Kosa mu je visjela na glavi, glava mu je visjela na ramenima, a on sam ležao je u naslonjaču na neki ispuhan, izgužvan način, kao da ga je tko tamo bacio iz jurećega vlaka. Bio je odjeven samo u jeftinu kožnu jaknu i vreću za spavanje.

Dirk se zabuljio u njega.

Tko je to? Što jedan dječak radi ovdje, gledajući televiziju u kući u kojoj je netko nedavno izgubio glavu? Zna li on što se dogodilo? Zna li Gilks za njega? Je li se Gilks uopće potrudio popeti ovamo? Ipak je to dva kata, za jednog zaposlenog policajca s kompliciranim samoubojstvom na grbači.

Nakon što je Dirk odstajao svojih dvadesetak sekundi, dječakov se pogled popeo do njega, ne priznavši ga ni najmanjim znakom, pa zatim opet pao i usredotočio se na zeca.

Dirk nije bio naviknut da ostavlja tako nikakav dojam. Provjerio je ima li na sebi svoj ogromni kožni kaput i apsurdni crveni šešir i je li odgovarajuće dramatično ocrtan svjetlom iz vrata.

Načas se osjetio potišteno i rekao "Ovaj ..." kako bi se naglasio, ali ni to nije privuklo dječakovu pozornost. Dirku se to nije sviđalo. Mali je namjerno, čak zlonamjerno gledao televiziju. Dirk se namrštio. Činilo mu se da u prostoriji raste neka zaparena napetost, neka vrstu složene, siktave kakvoće u cijelom zraku, na koju nije znao odgovoriti. Rasla je sve jače, a onda naglo

završila uz neočekivani klik od kojega se Dirk trznuo.

Dječak se razmotao kao spora, debela zmija, nagnuo se preko suprotnog rukohvata naslonjača, i proveo neke složene, neviđene pripreme koje su očito, shvatio je Dirk, uključivale električnu grijalicu za vodu. Kad se vratio u svoj prijašnji raspljackani položaj, bilo je to s dodatkom plastične šalice u desnoj ruci, odakle je vilicom vadio neku gumastu supstancu i gurao si je u usta.

Zec je dovršio svoj posao i prepustio prostor iscerenom komičaru koji je želio da gledatelji kupe određenu vrst piva samo na temelju njegove vlastite, nimalo nepristrane riječi.

Dirku se činilo kako je došao trenutak da ostavi nešto snažniji dojam nego što mu je dosad uspjelo. Koraknuo je naprijed, ravno u dječakovu crtu pogleda.

"Mali", rekao je Dirk, tonom za koji se nadao da zvuči odlučno ali blago i nimalo pokroviteljski, usiljeno ili nespretno, "moram doznati tko - "

Toga ga je časa zbunio prizor koji ga je dočekao kad je stao u novi položaj. S druge strane naslonjača nalazila se velika, dopola puna kutija gotovih jela, velika, dopola puna kutija Mars čokoladica, dopola rasturena piramida limenki s bezalkoholnim pićima, i kraj cijevi. Cijev je završavala plastičnim ventilom, i očito se koristila za punjenje grijalice.

Dirk je bio namjeravao samo pitati dečka tko je, ali iz ovog je kuta gledanja obiteljsku sličnost bilo nemoguće previdjeti. Bio je to očito sin nedavno obezglavljenog Geoffreyja Ansteyja. Možda je ovakvo ponašanje naprosto njegov način da se suoči sa šokom. Ili možda stvarno ne zna što se dogodilo. Ili je možda on ...

Dirk to nije želio pomisliti.

Zapravo, bilo mu je teško uopće jasno misliti dok ga je televizor odmah kraj uha za račun kompanije za proizvodnju zubne paste pokušavao zabrinuti o stvarima koje mu se možda događaju u ustima.

"OK", rekao je, "ne želim te uznemiravati u trenutku koji je za tebe zacijelo težak i tužan, ali kao prvo moram doznati znaš li ti uopće kako je ovo težak i tužan trenutak za tebe."

Ništa.

Dobro, pomisli Dirk, vrijeme je za malo odmjerene grubosti. Naslonio se na zid, zagurao ruke u džepove u stilu "rista, sam si to tražio", namršteno se zabuljio u pod na nekoliko trenutaka, zatim podigao glavu i opalio dečka oštrim pogledom među oči.

"Moram ti reći, mali", reče napeto, "otac ti je mrtav."

To bi možda i upalilo da baš u taj čas nije počela vrlo popularna i stara reklama. Dirku se činila posve zapanjujućim primjerom svoga žanra.

Početna je sekvenca prikazivala anđela Lucifera kako pada s nebesa u dubine pakla, gdje leži na gorućem jezeru dok mu neki demon u prolazu ne dobaci limenku gaziranog pića po imenu *sHades*. Lucifer je uzme i proba. Pohlepno ispije cijeli sadržaj limenke a zatim se okrene prema kameri, nabaci opake crne naočale, kaže: "Sad smo zbilja vrući!" i zavali se natrag, uživajući u sjaju žara koji pada oko njega.

U tom se času začuje nemoguće dubok i režeći američki glas, koji zvuči kao da je i sam ispuzao iz dubine pakla, ili bar iz nekog bircuza u Sohou u koji se žuri vratiti što je prije moguće kako bi se marinirao do sljedeće sinkronizacije: "*sHades*. Piće iz pakla ..." A limenka se malo okrene da prekrije početno *s*, i tako napiše *Hades*.

Teologija se u svemu ovome činila malo zbunjenom, mislio je Dirk, ali što je jedna sićušna dodatna kapljica dezinformacije u oluji koja već odavno divlja?

Lucifer se zatim ponovno okrene kameri i kaže "Zbilja bih mogao pasti na ovo ...", a onda se, za slučaj da je cijela stvar već posve obeznanila gledateljstvo, ponavlja početna scena s Luciferovim padom iz nebesa kako bi se naglasila riječ "pasti".

Dječakova je pozornost bila posve usredotočena na sve to.

Dirk je čučnuo između dječaka i ekrana.

"Slušaj me", počeo je.

Dječak je iskrivio vrat da vidi ekran preko Dirkova ramena. Morao je prerasporediti svoje udove kako bi mogao uspjeti u tom naumu i nastaviti se prehranjivati gotovom hranom.

"Slušaj", ustrajao je Dirk.

Dirku se činilo kako je u ozbiljnoj opasnosti da izgubi kontrolu nad situacijom. Nije se radilo samo o tome da je dječakova pozornost usredotočena na televiziju - činiln se kao da mu ništa drugo nema značenja niti postojanja. Dirk je bio samo nešto što mu je kvarilo pogled. Dječak mu nije želio nikakvo zlo, samo mu je smetao pogledu.

"Gle, možemo li ovo malo isključiti?" rekao je Dirk, i trudio se da ne zvuči razdraženo.

Dječak nije odgovorio. Možda su mu se ramena malčice ispravila, možda je to bilo slijeganje. Dirk se okrenuo i zapitao se koji gumb treba pritisnuti da isključi televizor. Cijela upravljačka ploča kao da je bila posvećena samo tome da ostane uključena - nije bilo nijednog gumba označenog s on ili off. Konačno je Dirk naprosto isključio televizor iz struje u zidu i okrenuo se natrag dječaku, koji mu je slomio nos.

Dirk je osjetio kako mu se hrskavica skršila od siline udarca dječakova čela dok su obojica teško padala unatrag na televizor, ali zvuk pucanja kostiju i zvuk njegova vlastitog uzvika boli dok je kost pucala posve su iščezli pod zavijajućim urlicima bijesa koji su provalili iz dječakova grla. Dirk je bespomoćno mlatarao rukama ne bi li se zaštitio od siline napada, ali dječak je bio gore, s laktom u Dirkovu oku, koljenima udarajući prvo u Dirkov prsni koš, zatim njegovu vilicu, pa Dirkov već traumatizirani nos, dok se verao preko njega kako bi ponovno uključio televizor. Zatim se udobno smjestio natrag u naslonjač i natmureno i uznemireno zurio dok se slika vraćala.

"Mogao si bar pričekati do vijesti", rekao je tupim glasom.

Dirk se zagledao u njega i zinuo. Sjedio je zgrčen na podu, štiteći nos koji je krvario obim rukama, i zijevao pred čudovišno nezainteresiranim stvorom.

"Šjbm ... bmmm ... nggh!" pobunio se, a onda na neko vrijeme odustao, dok je provjeravao koliku je štetu otrpio njegov nos.

Definitivno je postojao jedan nesiguran dio koji je gadno krckao među njegovim prstima, a cijela se stvar odjednom činila užasavajuće nepoznatog oblika. Iskopao je rupčić iz džepa i podigao ga do svoga lica. Krv ga je cijelog natopila. Teturavo se uspravio, odmahnuo na nepostojeće ponude za pomoć, i

oteturao iz sobe u sićušnu kupaonicu. Tamo je bijesno izvukao cijev iz pipe, pronašao ručnik, natopio ga hladnom vodom i držao ga na licu minutu-dvije, dok krv nije postupno usporila pa sasvim prestala teći. Zabuljio se u svoj odraz u ogledalu. Nos mu se nedvojbeno naherio pod frajerskim kutom. Hrabro ga je pokušao pomaći, ali ne dovoljno hrabro. Stravično je zaboljelo, pa se zadovoljio time da ga još malo natapka ručnikom i tiho opsuje još koju.

Ostao je stajati još nekoliko sekundi, naslonjen na lavabo, teško dišući i vježbajući u zrcalu bijesan izgovor za "Dobro!". Ispadalo je "Nobuo!" i nije imalo nikakve prave snage. Kad se osjetio dovoljno spremnim, ili bar onoliko spremnim koliko je mogao biti u bližoj budućnosti, okrenuo se i smrknuto odmaršira natrag u leglo zvijeri.

Zvijer je mirno sjedila i upijala novosti o nekim uzbudljivim i zanimljivim kviz-emisijama koje su te večeri čekale odlučnoga gledatelja, i nije podigla pogled kad je Dirk ponovno ušao.

Dirk je odlučno prišao prozoru i oštro razmaknuo zavjese, napola se nadajući da bi zvijer mogla vrisnuti i skvrčiti se kad se izloži suncu ali, osim trzaja nosa, nije bilo nikakve reakcije. Neka tamna sjena načas je zalepetala preko prozora, ali pod takvim kutom da Dirk nije mogao vidjeti odakle.

Okrenuo se da se suoči s dječakom-zvijeri. Podnevne vijesti upravo su počinjale, i dječak se činio nekako malo otvorenijim, malo spremnijim prihvatiti svijet izvan svjetlucava šarena pravokutnika. Pogledao je prema Dirku s kiselim, umornim izrazom.

"Kajhoš?" upita.

"Deđi đu di žda hođu" rekao je Dirk, oštro ali beznadno. "Hođu ... žegaj balo ... ja zdab ko je do!"

Dirkova pažnja odjednom se premjestila na televizijski ekran, gdje je stajala prilično novija fotografija nestale aerodromske službenice.

"Kajradištu?" nastavi dječak.

"Žžžž" prošišti Dirk, i spusti se na rukohvat naslonjača, usredotočeno zureći u lice na ekranu. Fotografija je bila stara oko godinu dana, prije nego što je djevojka otkrila jeftino sjajilo za usne. Imala je kovrčavu kosu i otrcan, potlačen izgled.

"Kojsti? Štasdogađa?" ustrajao je dječak.

"Zlužaj, zdari," otrese se Dirk, "ledab ouo!"

Spiker na vijestima objavio je kako policija priznaje zbunjenost činjenicom da na sceni incidenta nema ni traga Janice Smith. Objasnili su kako iste zgrade ima smisla pretražiti samo ograničen broj puta, i pozvali bilo koga tko ima ikakvu predodžbu o tome gdje bi se Janice Smith mogla nalaziti da se javi.

"Do je boja dajnida! Do je gofpođida Berd!" uzviknuo je Dirk zapanjeno.

Dječaka nije zanimala Dirkova bivša tajnica, i prestao je pokušavati privući Dirkovu pažnju. Izvukao se iz vreće za spavanje i odšljapkao u kupaonicu.

Dirk je sjedio zabuljen u televizor, zapanjen da nije prije shvatio tko je nestala djevojka. No nije bilo razloga da to shvati, sinulo mu je. Udajom je promijenila prezime, a ovo je bilo prvi put da je netko pronašao fotografiju na kojoj ju se doista dalo prepoznati. Do sad se nije ozbiljno zanimao za čudni događaj na aerodromu, ali sad je to zahtijevalo njegovu pozornost.

Eksplozija je sad i službeno bila opisana kao "božanski čin".

Ali, pomislio je Dirk, kojeg boga? I zašto?

Koji bi se bog vucarao Terminalom dva Zračne luke Heathrow i pokušavao uhvatiti let u 15.37 za Oslo?

Nakon bijednog ništavila posljednjih nekoliko tjedana, odjednom je tako mnogo stvari zahtijevalo njegovu pažnju. Načas se namrštio, duboko zamišljen, i jedva da je i primijetio kad se dječak-zvijer vratio i zavukao u svoju vreću za spavanje taman na vrijeme za reklame. Prva je prikazivala kako posve obična juha u kocki može predstavljati prirodno središte normalnog, sretnog obiteljskog života.

Dirk je skočio na noge, ali čim je zaustio da opet počne ispitivati dječaka, nade su mu umrle od jednog pogleda. Zvijer je bila daleko, potonula natrag u svoj mračni, svjetlucavi brlog, i Dirk nije imao potrebe da ga baš tog časa opet uznemirava.

Zadovoljio se time da nezainteresiranom djetetu dovikne kako će se

vratiti, i teško se stuštio niz stubište, s velikim kožnim kaputom koji je sumanuto lepetao za njim.

U predsoblju je opet susreo odurnoga Gilksa.

"Što ti se dogodilo?" upitao je policajac oštro ugledavši Dirkov oštećen, otečen nos.

"Gago di bi i regao", odvrati Dirk nevino. "Brebladio dab dabog debe."

Gilks je zahtijevao da prizna što je radio, i Dirk je velikodušno objasnio kako je gore svjedok sa zanimljivim informacijama. Predložio je Gilksu da ode popričati s njim, ali da bi bilo najbolje da prvo isključi televizor.

Gilks je kratko klimnuo glavom. Krenuo je uza stube, ali ga Dirk zaustavi.

"De židi li di de nižda žudno u oboj guđi?"

"Što si rekao?" reče Gilks nervozno.

"Nižda žudno", ponovi Dirk.

"Ništa kakvo'?"

"Žudno!" ustraje Dirk.

"Čudno?"

"Baž dago, žudno."

Gilks slegne ramenima. "Kao recimo?" reče.

"Židi ze bodbudo bezdužda."

"Potpuno kakva?"

"Bezdužda!" Pokušao je ponovno. "Bez duže! Bislib da je do jaaago zadibljiuo!"

Na to je pristojno podigao šešir i izjurio iz kuće na ulicu, gdje se jedan orao s neba zaletio na njega i zamalo ga gurnuo pod autobus broj 73 u smjeru juga.

Sljedećih dvadeset minuta, stravični povici i krikovi dopirali su s najvišeg

kata kuće u Lupton Roadu, i uzrokovali silnu napetost među susjedima. Bolnička su kola odnijela gornje i donje ostatke gospodina Ansteyja, i policajca s krvavim licem. Kratko vrijeme nakon toga, vladala je tišina.

Zatim se još jedan policijski auto zaustavio pred kućom. Puno primjedbi tipa "stigao je Bob" doprlo je iz kuće, a jedan vrlo krupan i čvrst policajac izvukao se iz automobila i poslovno krenuo uza stube. Nekoliko minuta i puno vrištanja i urlanja kasnije, ponovno se pojavio, također držeći se rukama za lice, i odvezao se izrazito nadureno, nasilno i bespotrebno škripeći gumama.

Dvadeset minuta kasnije stigao je kombi iz kojega je izišao još jedan policajac, noseći mali džepni televizor. Ušao je u kuću, i ubrzo se vratio vodeći mirnog trinaestogodišnjeg dječaka presretnog s novom igračkom.

Kad su otišli svi policajci osim onog jednog službenog automobila koji je ostao parkiran da motri na kuću, jedan krupan, dlakav, zelenooki obris iskrao se iz svoga skrovišta iza jedne od molekula u prostranoj podrumskoj sobi.

Oslonio je kosu na jedan zvučnik, umočio dugačak, izboran prst u već gotovo posve sasušenu krv koja se skupila na gramofonu, povukao prstom po dnu lista debelog, požutjelog papira, a zatim nestao u mračan i skriven drugi svijet, zviždukajući čudnu i zlokobnu pjesmicu i vrativši se samo načas da pokupi svoju kosu.

Poglavlje sedmo

Malo ranije toga jutra, na udobnoj udaljenosti od svih ovih događaja, smješten na udobnoj udaljenosti od lijepog prozora kroz koji je strujalo hladno prijepodnevno svjetlo, ležao je na bijelom krevetu postariji jednooki čovjek. Novine su ležale na podu poput napola srušena šatora, tamo gdje su bačene dvije minute ranije, malo poslije deset po satu na noćnom ormariću.

Prostorija nije bila velika, ali je bila namještena s upadljivo bezličnim dobrim ukusom, kao da se radi o sobi u skupoj privatnoj bolnici ili klinici, a točno je to i bila - Bolnica Woodshead, smještena na vlastitom, malom, ali dobro održavanom zemljištu na rubu malog, ali dobro održavanog sela u Cotswoldsu.

Čovjek je bio budan ali ga to nije veselilo. Koža mu je bila delikatno stara, kao jako nategnut proziran pergament, blago ispjegana. Njegove krhke ruke ležale su malo skvrčene na čistim bijelim pamučnim plahtama i vrlo blago podrhtavale.

Bio je znan pod različitim imenima, kao gospodin Odwin, ili Wodin, ili Odin. Bio je - i jest - bog, i još k tome ona vrst boga kraj koje najmanje želite biti, ljutiti bog. Jedino mu ie oko iskrilo.

Bio je ljutit zbog onoga što je pročitao u novinama, što će reći da se neki drugi bog opustio i davi sve živo. U novinama to nije baš tako pisalo, naravno. Nije pisalo: "Bog se opustio, gnjavi ljude na aerodromu", samo je opisivalo razaranje koje je uslijedilo, ne uspjevši izvući nikakav zaključak.

Priča je bila vrlo nezadovoljavajuća na sve moguće načine, zbog uznemirujuće nezaključenosti, nikudneidućosti, kao i zbog iritantnoga (s gledišta novina) nedostatka bilo kakva poštena krvoprolića. Naravno, postojao je misterij povezan s manjkom krvoprolića, ali novine su uvijek više voljele dobru dozu krvi nego nekakav običan misterij.

Odin, međutim, nije imao problema da otkrije što se događa. Svi su izvještaji u sebi imali puno previše Thorova da bi to itko osim nekog drugog boga mogao uočiti. Odin je od bijesa bacio jutarnje novine, i sad se pokušavao usredotočiti na svoje vježbe za opuštanje, kako se ne bi previše uzrujao zbog

svega toga. Vježbe su uključivale udisanje na određeni način, i izdisanje na drugi određeni način, i bile su dobre za njegov tlak i tako dalje. Nije da je on bio blizu smrti ili tako nečega - ha! - ali nije bilo dvojbe kako u svojim godinama - ha! - više voli raditi stvari polako i paziti na sebe.

Najviše je od svega volio spavati.

Spavanje mu je bilo vrlo važno. Volio je spavati podulje vrijeme, u velikim komadima. Samo spavati preko noći značilo bi da se ne bavite time ozbiljno. Volio je dobro prospavati noć, i ne bi to propustio ni za što na svijetu, ali nije to smatrao ni približno dovoljnim. Volio je zaspati najkasnije do pola dvanaest ujutro ako je ikako moguće, a ako je to moglo doći odmah nakon finog oduljeg jutarnjeg spavanja, tim bolje. Lagani doručak i kratki posjet kupaonici dok mu se promijeni krevetnina zapravo su bile jedine aktivnosti kojima se želio baviti, i pazio je da mu ni to ne rastrese snenost i tako pokvari poslijepodnevno spavuckanje. Ponekad bi uspio provesti cijeli tjedan u snu, i smatrao je to dobrim odmorom. Također je prespavao i čitavu 1986. godinu, i ništa mu nije falilo.

Ali znao je, na svoje duboko nezadovoljstvo, da će uskoro morati ustati i preuzeti posvećenu i iritantnu dužnost. Posvećenu, jer je bila božanska, odnosno bar je uključivala bogove, a iritantnu zbog jednog određenog boga kojeg je uključivala.

Potajno je pomakao zastore s udaljenosti, služeći se samo svojom božanskom voljom. Teško je uzdahnuo. Morao je misliti a, osim toga, bilo je i vrijeme za njegov jutarnji posjet kupaonici.

Pozvonio je bolničaru.

Bolničar u laganoj, izglačanoj zelenoj tunici stigao je smjesta, veselo mu zaželio dobro jutro, i zaposlio se traženjem papuča i kućne haljine. Pomogao je Odinu da ustane iz kreveta, što je pomalo podsjećalo na vađenje punjene vrane iz kutije, i polako ga otpratio do kupaonice. Odin je hodao ukočeno, kao glava obješena između dva teška stupa omotana prugastim frotirom. Bolničar je Odina znao kao gospodina Odwina, i nije imao pojma da se radi o bogu, činjenica koju je Odin inače volio prikrivati, i želio je da i Thor tako čini.

Thor je bio bog grmljavine i, iskreno govoreći, tako se i ponašao. Vrlo neprilično. Činilo se da ne želi, ili ne može, ili je možda naprosto preglup da

shvati ili prihvati ... Odin se zaustavio. Osjetio je da je počeo trućati samomu sebi. Morat će mirno razmisliti što da dalje učini s Thorom, a upravo se kretao prema najboljem mjestu za razmišljanje.

Čim je Odin dovršio svoje dostojanstveno šepesanje do vrata kupaonice, dvije bolničarke požurile su se i skinule posteljinu, a zatim je zamijenile svježom, ponovno slažući krevet s beskrajnom preciznošću, rastežući svježu posteljinu, natežući je, okrećući i podvrćući. Jedna od bolničarki, očito starija, bila je punašna i materinskog izgleda, druga mlađa, tamnija i sličnija ptici. Novine su maknute s poda i uredno presložene, pod je na brzinu posisan, zastori povučeni, cvijeće i netaknuto voće zamijenjeno svježim cvijećem i svježim voćem koje će, kao i svaki komad voća prije toga, ostati netaknuto.

Kad su nakon nekog vremena jutarnje potrebe staroga boga ispunjene i vrata kupaonice se ponovno otvorila, soba je već bila preobražena. Stvarne su razlike bile sićušne, naravno, ali je krajnji dojam bio kao kod suptilna no čarobna preobražaja u nešto ugodno i svježe. Vidjevši to, Odin je kimnuo s tihim zadovoljstvom. Polako je pregledao krevet, kao monarh koji pregledava vrstu vojnika.

"Je li dobro podvrnuto?" upitao je svojim starim, šaputavim glasom.

"Jako je dobro podvrnuto, gospodine Odwin", rekla je starija bolničarka s laskavim smiješkom.

"Je li uredno okrenuto?" Bilo je jasno da jest. To je samo bio ritual.

"Baš je jako uredno okrenuto, gospodine Odwin", odgovori bolničarka. "Osobno sam nadgledala okretanje plahti."

"Drago mi je, sestro Bailey, jako mije drago", reče Odin. "Vi imate oko za uredno okrenutu plahtu. Sve se bojim što ću bez vas."

"Pa ne idem ja nikamo, gospodine Odwin", ustvrdi sestra Bailey, isijavajući sretnu uvjerljivost.

"Ali nećete trajati vječno, sestro Bailey", Odin će. Ta je primjedba zbunjivala sestru Bailey kad god bi je čula, zbog svoje naizgled potpune bešćutnosti.

"Jasno, nitko od nas ne traje vječno, gospodine Odwin", rekla je blago

dok su ona i druga bolničarka rješavale složen zadatak smještanja Odina natrag u krevet bez da mu povrijede dostojanstvo.

"Vi ste Irkinja, zar ne, sestro Bailey?" upitao je kad se udobno smjestio.

"Baš i jesam, gospodine Odwin."

"Jednom sam poznavao jednog Irca. Finn nešto. Ispričao mi je hrpu stvari koje nisam želio znati. Nije mi rekao ništa o posteljini. Ali sad znam."

Kratko je kimnuo toj uspomeni i ukočeno spustio glavu natrag na dobro istresene jastuke i nadlanicom punom pjega prešao preko prevrnute posteljne plahte. Naprosto je bio zaljubljen u posteljinu. Čistu, blago uštirkanu, bijelu irsku posteljinu, izglačanu, podvrnutu, okrenutu - već su mu same riječi bile neka vrsta čežnjive litanije. Stoljećima ga već ništa nije toliko opsjedalo ili diralo kao što se sad događalo s posteljinom. Nije ni za živu glavu mogao shvatiti kako mu je ikad moglo biti stalo do bilo čega drugoga.

Posteljina.

I spavanje. Spavanje i posteljina. Spavanje u posteljini. Spavanje.

Sestra Bailey promatrala ga je s nekom vrstom vlasničke razdraganosti. Nije znala da je on zapravo bog, zapravo, mislila je da je vjerojatno neki ostarjeli filmski producent ili nacistički ratni zločinac. Definitivno je imao naglasak koji nije mogla posve smjestiti, a njegova bezbrižna pristojnost, njegova prirođena sebičnost i opsjednutost higijenom govorile su o prošlosti prepunoj užasa.

Da ju je netko prenio tamo gdje bi svoga tajnovitog pacijenta vidjela na tronu, ratnički otac ratničkih bogova Asgarda, ne bi se iznenadila. Zapravo, to baš nije posve točno. Zabezeknula bi se toliko da bi izgubila glavu. Ali bi bar uvidjela kako je to u skladu s osobinama koje je vidjela u njemu, kad bi se jednom oporavila od šoka otkrića da je praktički sve što je ljudska rasa ikad odlučila vjerovati istina. Ili da nastavlja biti istina još dugo nakon što ljudskoj rasi prestane biti potrebno da bude istina.

Odin je svoju medicinsku poslugu otpustio pokretom ruke, prvo zatraživši da pronađu njegovog osobnog asistenta i smjesta mu ga pošalju.

Zbog ovog je sestra Bailey samo malo stisnula usne. Nije joj se sviđao

osobni asistent gospodina Odwina, njegov opći sluga, tajnik, batler, zovite ga kako hoćete. Oči su mu bile zlobne, strašio ju je, a bila je i prilično sigurna kako bolničarkama na pauzi daje nepristojne prijedloge.

Imao je ono što je sestra Bailey podrazumijevala pod maslinastim tenom, utoliko što je bio neobično blizu zelenome. Sestra Bailey bila je uvjerena kako to uopće nije u redu.

Ona je, naravno, bila posljednja koja bi sudila o nekome po boji njegove kože - ili ako ne baš posljednja, bar je to posljednji put učinila jučer poslijepodne, kad je neki afrički diplomat došao da mu uklone žučne kamence i smjesta joj se zamjerio. Nije joj se sviđao. Nije mogla točno odrediti što joj se to na njemu ne sviđa, jer je bila bolničarka, a ne taksist, i nije dopuštala svojim osobnim osjećajima da se pokažu makar i na čas. Bila je puno preprofesionalna, puno predobra u svome poslu, i tretirala je svakoga s više-manje podjednakom djelotvornom i veselom pristojnošću, pa čak i, pomislila je - i duboka hladnoća spustila se u tom času na nju - čak i gospodina Raga.

Gospodin Rag je bilo ime osobnog asistenta gospodina Odwina. Nije bilo ničeg što je ona tu mogla učiniti. Nije bilo do nje da kritizira privatne aranžmane gospodina Odwina. Ali da je se ticalo, kao što nije, bilo bi joj znatno draže, i to ne samo zbog nje same, već i za dobro gospodina Odwina, što je bilo i najvažnije, kad bi mogao uposliti nekoga od koga joj se koža ne ježi, eto, tako.

Više nije razmišljala o tome, već ga je samo otišla potražiti. Laknulo joj je kad je jutros došla na posao i otkrila kako je gospodin Rag napustio zgradu još prošle noći, ali ga je, s dubokim razočaranjem, uočila kako se vraća prije kakvih sat vremena.

Pronašla ga je točno tamo gdje nije trebao biti. Čučao je na sjedalu u čekaonici za posjetitelje, noseći nešto što je užasavajuće sličilo na prljavu, odbačenu liječničku kutu, znatno preveliku za njega. Ne samo to, još je i svirao tanku, nemuzikalnu pjesmicu na nekoj vrsti frule koju je očito izrezbario iz velike injekcije za jednokratnu uporabu koju apsolutno nije smio imati u rukama.

Podigao je prema njoj pogled svojih hitrih, zaplesanih očiju, iskesio joj se i nastavio fućkati i skvičati, samo znatno glasnije.

Sestra Bailey u sebi je prošla kroz sve stvari koje uopće nije imalo smisla

govoriti o kuti ili o injekciji, ili o njemu u čekaonici za posjetitelje, gdje će prestraviti, ili se priprema prestraviti, posjetitelje. Znala je da neće moći podnijeti izraz povrijeđene nevinosti kojim bi joj uzvratio, ni nevjerojatnu apsurdnost njegovih odgovora. Jedina joj je mogućnost bila da naprosto prijeđe preko svega i makne ga iz prostorije i sebi s puta što je prije moguće.

"Gospodin Odwin vas želi vidjeti", rekla je. Pokušala je u svoj glas nagurati nešto svoje uobičajene vedrine, ali naprosto nije išlo. Željela je da mu oči prestanu tako plesati. Osim što je to bilo vrlo uznemirujuće, kako s medicinske tako i s estetske točke gledišta, nije si mogla pomoći a da je ne smeta dojam koji je to ostavljalo, tj. da se u prostoriji nalazi još barem trideset i sedam stvari zanimljivijih nego što je ona.

Nekoliko je sekundi zurio u nju na taj neugodan način, zatim, promrmljavši kako nema mira za zloćudnike, čak ni za one jako zloćudne, prošao je kraj sestre Bailey i zapičio po hodniku primiti upute od svoga gospodara, brzo, prije nego mu gospodar zaspi.

Poglavlje osmo

Do kraja toga jutra, Kate je samu sebe otpustila iz bolnice. Ispočetka je to uključilo i neke poteškoće, jer su prvo odjelna sestra, a zatim i liječnik zadužen za Kate inzistirali na tome kako ona nije dovoljno zdrava da ode. Tek je izašla iz manje kome, i treba joj njega, treba joj -

"Pizza", ustrajala je Kate.

- odmor, treba joj -

"- moj vlastiti dom, i svježi zrak. Zrak je ovdje užasan. Smrdi kao pazuho usisivača za prašinu."

-još lijekova, i definitivno bi morala još dan ili dva ostati na promatranju, sve dok se ne uvjere da se do kraja oporavila.

Bar su prilično inzistirali. Tijekom jutra, Kate je zahtijevala i dobila telefon, i počela naručivati isporuku pizze na svoj odjel. Nazvala je sve najneljubaznije pizzerije koje je znala u Londonu, izmučila ih, zatim se pozabavila bučno neuspješnim pokušajima da pronađe motocikl koji će proći West Endom i pokušati joj pribaviti pikantnu pizzu s popisom dodatnih paprika i gljiva i sireva koje je upravitelj dostavnog servisa odbijao makar i pokušati zapamtiti, i nakon otprilike sat vremena takva ponašanja, primjedbe na Katein odlazak iz bolnice postupno su otpale poput latica s jesenske ruže.

I tako je, malo nakon ručka, Kate stajala na tmurnoj ulici u zapadnom Londonu, osjećajući se slabo i uzdrmano, ali i samozadovoljno. Imala je sa sobom prazne, otrcane ostatke svoje putne torbe koje je odbijala ostaviti, a u torbici mali komad papira na kojem je bilo naškrabano samo jedno ime.

Zaustavila je taksi i sjela na stražnje sjedalo, držeći oči zatvorene većinu puta natrag do njezina doma na Primrose Hillu. Uspela se stubištem i ušla u svoj stan na najvišem katu. Na automatskoj ju je sekretarici dočekalo deset poruka koje je naprosto izbrisala bez da ih je preslušala.

Otvorila je prozor svoje spavaće sobe i nekoliko je trenutaka ostala nagnuta kroz njega, pod prilično opasnim i nespretnim kutom koji joj je dopuštao da vidi djelić parka. Radilo se o malom uglu sa samo nekoliko stabala.

Stražnji zidovi nekoliko okolnih kuća su ga uokvirivali, odnosno, recimo da ga nisu u potpunosti skrivali, što ga je za Kate činilo vrlo osobnim i privatnim, kako širok, sveobuhvatan pogled nikad ne bi mogao biti.

Jedan je jedini put otišla do tog kutka parka i prošetala nevidljivim rubom koji je označavao granice onoga što je vidjela, i došla je vrlo blizu osjećaju da je na svome. Čak je i potapšala platane, onako vlasnički, a onda je sjela pod njih promatrajući zalaz sunca nad Londonom - nad njegovim nagrđenim obrisima i nedostavljajućim pizzerijama - i otišla je odatle s dubokim osjećajem nečega, premda nije bila posve sigurna čega. Svejedno, rekla je tad sebi, u zadnje vrijeme trebala bi biti zahvalna za bilo kakav dubok osjećaj, koliko god neodređen bio.

Povukla se s prozora, ostavila ga širom otvorenim usprkos hladnoći vanjskog zraka, otapkala do male kupaonice i pustila vodu u kadu. Imala je kadu prostranog edvardijanskog tipa koja je zauzimala predivno neproporcionalan komad prostora i zakrčivala većinu preostalog prostora prljavobijelim cijevima. Pipe su se pušile. Čim se prostorija dovoljno napunila parom da bude topla, Kate se svukla a zatim otišla otvoriti svoj veliki kupaonički ormarić.

Bilo joj je pomalo neugodno zbog čistog preobilja stvari koje je imala za stavljanje u kadu, ali iz nekog razloga nije bila u stanju proći kraj bilo koje parfumerije ili biljne ljekarne bez da uđe i da se zavesti kakvom bocom staklenoga čepa, s nečim plavim ili zelenim ili narančastim i uljastim što je trebalo uspostaviti prirodni balans neke neodređene supstance za koju čak nije ni znala da bi je trebala imati u koži.

Zastala je, pokušavajući se odlučiti.

Nešto ružičasto? Nešto s dodatnim vitaminom B? Vitaminom B12? B13? Već i sam broj stvari s različitim tipovima vitamina B u sebi bio je nezgodno velik. Bilo je prašaka i ulja, tubica gela, čak i neka vrst sjemenki prodorna mirisa koje bi na neki tajnovit način trebale koristiti nekom nepoznatom dijelu tijela.

Možda malo ovih zelenih kristala? Jednoga dana, znala si je ponekad govoriti, neće se uopće mučiti s izborom, već će samo staviti od svega pomalo. Kad osjeti da joj je to zbilja potrebno. Zapravo joj se činilo da je došao taj dan, i

s naglom osvježavajućom navalom zadovoljstva, zaposlila se stavljajući po kap-dvije od svega u ormariću u zaparenu kadu, sve dok nije bila uzburkana izmiješanim, sve blatnijim bojama, i gotovo želatinasta na dodir.

Zatvorila je pipe, otišla do svoje torbice, a onda se vratila i spustila u kadu, gdje je ležala zatvorenih očiju, polako dišući pune tri minute prije nego što je konačno posvetila pažnju komadiću papira koji je donijela sa sobom iz bolnice.

Imao je na sebi samo jednu riječ, a i tu je riječ izvukla iz jedne čudno nevoljne mlade bolničarke koja joj je toga jutra izmjerila temperaturu.

Kate se raspitivala o onom krupnom čovjeku. Krupnom čovjeku koga je susrela na aerodromu, čije je tijelo vidjela u pokrajnjem odjelu, kasno u noći.

"Oh, ne," rekla je bolničarka, "nije on bio mrtav. Samo je bio u nekakvoj komi."

Može li ga vidjeti? upitala je Kate. Kako se zove?

Trudila se zvučati nezainteresirano, onako usputno, što je bilo prilično teško izvesti s toplomjerom u ustima, pa uopće nije bila sigurna da joj je uspjelo. Bolničarka je rekla da zbilja ne zna, zbilja ne bi trebala govoriti o drugim pacijentima. I uostalom, čovjek više nije tamo, odveli su ga nekamo drugamo. Poslali su bolnička kola po njega da ga odvedu nekamo drugamo.

Ovo je Kate poprilično iznenadilo.

Kamo su ga odveli? Kakvo je to posebno mjesto? Ali bolničarka nije bila voljna reći bogzna što drugo, i tren kasnije pozvala ju je odjelna sestra. Jedina riječ koju je bolničarka izustila bila je ona koju je Kate nakon toga nadrljala na komad papira u koji je sad gledala.

Riječ je bila "Woodshead".

Sad kad se opustila, imala je dojam da joj je ime odnekud poznato, premda se nije mogla sjetiti gdje ga je čula.

Onoga časa kad se sjetila, nije više mogla ostati u kadi, nego je ustala i krenula ravno prema telefonu, zastavši samo kratko da spere blato sa sebe.

Poglavlje deveto

Krupni se čovjek probudio i pokušao podići pogled, ali jedva da je mogao pomaći glavu. Pokušao je sjesti, ali ni to mu nije uspjelo. Osjećao se kao da ga je netko zalijepio za pod superljepilom, a nakon nekoliko sekundi otkrio je i zapanjujući razlog zašto se tako osjeća.

Naglo je trznuo glavom, iščupavši pri tom velike pramenove žute kose koja je ostala bolno zalijepljena za pod, i ogledao se oko sebe. Nalazio se u nečem što je izgledalo kao zapušteno skladište, vjerojatno na nekom višem katu, sudeći po zimskom nebu koje je vidio kako puzi kraj prljavih, zabijenih prozora.

Strop je bio visok i prepun paučine koju su ispreli pauci kojima izgleda nije smetalo da većina onoga što uhvate budu mrvice žbuke i prašina. Pridržavali su ga stupovi od uspravnih čeličnih greda, na kojima je prljava, stara krem boja nabubrila i gulila se, a stupovi su pak stajali na podu od otrcane stare hrastovine za koji ga je netko očito zalijepio. Na udaljenosti od oko metar, u grubom ovalu oko njegova golog tijela, pod je svjetlucao tamno i zamućeno. S njega su se dizale tanke niti para koje su prodirale u sinuse. Nije mogao vjerovati. Zarežao je od bijesa, pokušao se izmigoljiti i istresti, ali uspio si je samo bolno povući kožu tamo gdje je bila čvrsto zalijepljena za hrastove daske.

To je sigurno stari zakuhao.

Zabacio je glavu oštro prema podu, udarcem koji je skrhao daske i zazvonio mu u ušima. Opet je zarežao i izvukao nešto bijesna zadovoljstva stvarajući što je više mogao beznadne, glupave buke. Režao je sve dok čelični stupovi nisu zazvonili, a napuknuti se ostaci prozora skrhali u sitnije krhotine. Zatim, dok je ljutito mahao glavom amo-tamo, ugledao je svoj malj naslonjen na zid metar i pol od njega, podigao ga je u zrak jednom riječi i poslao ga da divlja po prostranom skladištu, udarajući i lupajući u svaki stup sve dok cijela zgrada nije zazvečala kao poludjeli gong.

Još jedna riječ i malj je doletio natrag do njega, promašio mu glavu za širinu šake i udario ravno kroz pod, kršeći drvo i žbuku ispod njega.

U mračnijem prostoru ispod njega, malj se okrenuo i zamahnuo natrag u

sporoj, teškoj krivulji, dok su komadići žbuke oko njega padali i štropotali po betonskom podu dublje dolje. Onda je skupio dodatni zalet i zavitlao se natrag kroz strop, udarivši hrpu iverja dok je prolazio kroz još jednu podnu dasku, za širinu ruke udaljen od stopala krupnoga čovjeka.

Vinuo se u zrak, zastao tamo načas kao da je odjednom ostao bez težine, a zatim, spretno prebacivši svoju kratku ručku iznad glave, opet se snažno zabio kroz pod - pa onda opet gore, pa dolje, bušeći rupe u skrhanom prstenu oko svoga gospodara sve dok, uz dugo, teško stenjanje, čitav ovalni dio probušenoga poda nije popustio i pao okrećući se kroz zrak. Skrhao se na podu kat ispod, usred kiše žbuke, iz koje se zatim pojavio obris krupnoga čovjeka, teturajući, mlateći rukama kroz prašni zrak i kašljući. Leđa, ruke i noge još su mu uvijek bili pokriveni velikim izlomljenim komadima hrastovog poda, ali bar se bio u stanju kretati. Naslonio se dlanovima na zid i divlje iskašljao dio prašine iz svojih pluća.

Kad se okrenuo, njegov je malj kroz zrak doplesao do njega, onda mu odjednom izbjegao dosegu i radosno poskočio preko poda, krupnom glavom izvlačeći iskre iz betona, obrnuo se i parkirao uz obližnji stup pod fakinskim kutom.

Pred njim, obris pozamašnog automata za prodaju coca-cole zloslutno se nazirao kroz oblak prašine koja se slijegala. Promotrio ga je s najdubljom sumnjom i zabrinutošću. Automat je stajao s nekim praznim, mutnim izrazom, a na sebi je imao poruku koju je njegov otac zalijepio na prednju ploču, poručujući da, što god da radi, prestane. Poruka je bila potpisana s "Znaš-već-tko", ali to je bilo prekriženo i umjesto toga ispisana riječ "Odin", a onda krupnijim slovima "Tvoj Otac". Odin je uvijek morao isticati svoje mišljenje o intelektualnim dosezima svoga sina. Krupni čovjek otrgao je poruku i bijesno se zabuljio u nju. Post scriptum je zlokobno dodavao: "Sjeti se Walesa. Ne želiš opet prolaziti kroz to." Zgužvao je poruku i izbacio je kroz najbliži prozor, gdje ju je vjetar pokupio i odnio. Načas mu se učinilo da čuje neki čudan skvičeći zvuk, ali to je vjerojatno bilo samo cičanje vjetra dok fijuče kroz obližnje razrušene zgrade.

Okrenuo se i prišao prozoru i zabuljio se kroz njega obuzet ratobornim durenjem. Zalijepljen za pod. U njegovim godinama. Što bi to trebalo značiti, prokletstvo? "Glavu dolje", pretpostavljao je. "Ako ne spustiš glavu, morat ću ti

je ja spustiti." To je to značilo. "Ostani dolje."

Sjećao se kako mu je stari upravo to rekao u vrijeme one nezgode s borbenim zrakoplovom tipa Phantom. "Zašto ne možeš naprosto ostati dolje?" rekao je. Mogao je zamisliti staroga kako u svojoj senilnoj, benignoj zloći misli kako je silno smiješno lekciju učiniti doslovnom.

Bijes je prijeteće zamumljao u njemu, ali odlučno ga je prigušio. U zadnje su mu se vrijeme počele događati vrlo zabrinjavajuće stvari kad bi se razljutio a, osvrnuvši se prema automatu za coca-colu, imao je neugodan osjećaj da se još jedna od tih vrlo zabrinjavajućih stvari morala upravo dogoditi. Zabuljio se u automat i uzvrpoljio.

Bilo mu je slabo.

U zadnje vrijeme mu je često bilo slabo, a nije bio u stanju obnašati ono što je ostalo od njegovih božanskih dužnosti kad mu se činilo da pati od neke vrste stalne lagane gripe. Prolazio je kroz glavobolje, vrtoglavice, osjećaj krivice i sve moguće boljke koje se tako često vide na televizijskim reklamama. Čak je imao i zastrašujuće rupe u sjećanju kad god bi ga uhvatio velik bijes.

Prije se uvijek tako dobro zabavljao kad bi se razljutio. Veliki naleti predivnoga bijesa bacali su ga naprijed kroz život. Osjećao se ogromno. Osjećao se prepravljeno moći i svjetlom i energijom. Uvijek je na raspolaganju imao tako divne stvari za bijes - ogromne čine provokacije ili izdaje, ljude koji su skrivali Atlantski ocean u njegovu kacigu, bacali kontinente na njega ili se naroljali i pravili da su drveće. Stvari oko kojih si se zbilja mogao razbjesniti i mlatiti uokolo. Ukratko, bilo mu je lijepo biti bog grmljavine. A sad su tu odjednom bile glavobolje, živčana napetost, bezimene tjeskobe i osjećaj krivnje. To su za boga bila nova iskustva, i nisu bila nimalo ugodna.

"Izgledaš komično!"

Glas je zakričao, djelujući na Thora kao škripanje nokta po ploči negdje u dubini njegova mozga. Bio je to zloban glas, dišpetan, izrugujući, jeftina bijela najlonska košulja od glasa, tanki brčići i šarene hlače od glasa, ukratko, glas koji se Thoru nije sviđao. Vrlo je loše reagirao na njega i u najboljim okolnostima, a osobito ga je provociralo što ga mora slušati stojeći gol usred urušenog skladišta s velikim komadima hrastovoga poda još uvijek zalijepljenima za leđa.

Ljutito se okrenuo. Čeznuo je da bude u stanju okrenuti se mirno i s nadmoćnim dostojanstvom, ali takvi potezi nikad nisu palili kod ovog stvora i, kako će on, Thor, ionako završiti osjećajući se poniženo i smiješno, kakav god stav da zauzme, može se baš i opustiti i ponašati se prirodno.

"Toe Rag!" zarežao je, trznuvši svoj malj u zrak s okretom i bacivši ga s ogromnom, zapanjujućom snagom na malo stvorenje koje je mirno čučalo u sjeni povrh hrpice smeća, blago se naginjući naprijed.

Toe Rag je uhvatio malj i uredno ga smjestio povrh Thorove odjeće koja je ležala kraj njega. Iscerio se i dopustio zalutaloj zraci sunca da zabliješti na jednom njegovom zubu. Takve stvari ne događaju se slučajno. Toe Rag je proveo neko vrijeme dok je Thor bio bez svijesti računajući koliko će mu trebati da se oporavi, a zatim marljivo pomičući hrpu smeća baš na ovo mjesto, provjerivši visinu i zatim proračunavši točan kut pod kojim se treba nagnuti. Kao provokator, smatrao se profesionalcem.

"Jesi li mi ti ovo učinio?" režao je Thor. "Jesi li me ti -"

Thor je tražio način da kaže "zalijepio za pod" koji ne bi zvučao kao "zalijepio za pod", ali konačno je stanka postala preduga i morao se predati.

"- zalijepio za pod?" upita konačno. Volio bi da nije postavio tako glupo pitanje.

"Nemoj ni odgovoriti!" dodao je ljutito i poželio da ni to nije rekao. Lupio je nogom o pod i malo protresao temelje zgrade samo da naglasi poentu. Nije bio baš posve siguran što mu je poenta, ali činilo mu se da je treba naglasiti. Nešto prašine blago se sleglo oko njega.

Toe Rag ga je promatrao svojim zaplesanim, svjetlucavim očima.

"Ja samo izvršavam upute koje mi daje tvoj otac", rekao je u grotesknoj parodiji poniznosti.

"Meni se čini", reče Thor, "da su upute koje ti moj otac daje otkako si mu ti u službi vrlo čudne. Mislim da ti imaš neku zloćudnu vlast nad njim. Ne znam kakva je vrst zloćudne vlasti u pitanju, ali je sigurno vlast, i sigurno je -" ponestalo mu je sinonima - "zloćudna", zaključi.

Toe Rag reagirao je kao iguana kojoj se netko upravo požalio na vino.

"Ja?" pobunio se. "Kako bi ja mogao imati ikakvu vlast nad tvojim ocem? Odin je najveći bog Asgarda, a ja sam u svemu njegov odani sluga. Odin kaže: 'napravi to', i ja to napravim. Odin kaže: 'idi tamo', i ja tamo odem. Odin kaže: 'Idi izvuci moga velikog glupog sina iz bolnice prije nego što napravi još neku glupost i onda, ne znam, zalijepi ga za pod ili nešto', i ja učinim točno ono što traži. Ja sam samo najponizniji djelatnik. Ma kako malena ili neugodna zadaća, Odinova želja je meni zapovijest."

Thor nije bio dovoljno pronicljiv proučavatelj ljudske prirode, niti, što se toga tiče, božanske ili goblinske prirode, da bi bio u stanju odvratiti kako je to zapravo vrlo čvrsta vlast nad bilo kim, osobito nad pogrešivim i razmaženim starim bogom. Ali znao je da to nije u redu.

"Pa dobro", povikao je, "odnesi onda ovu poruku mom ocu Odinu. Reci mu da ja, Thor, bog grmljavine, zahtijevam sastanak s njim. I to ne u njegovoj prokletoj bolnici! Neću cijeli dan visiti tamo čitajući časopise i buljeći u voće dok njemu presvlače krevet! Reci mu da će se Thor, bog grmljavine, susresti s Odinom, ocem bogova Asgarda, u Vrijeme izazova, u Dvorani Asgarda!"

"Opet?" upita Toe Rag s podmuklim pogledom prema automatu za coca-colu.

"Ovaj, da", potvrdi Thor. "Da!" ponovi bijesno. "Opet!"

Toe Rag ispustio je tihi uzdah, kakav bi mogao ispustiti netko tko se pomirio s ispunjavanjem naredbi prgavog debilčeka, i rekao: "Dobro, reći ću mu. Mislim da ga to neće baš oduševiti."

"Tebe se ne tiče hoće li ga oduševiti ili neće!" poviče Thor, opet pretresajući temelje zgrade. "Ovo je između mene i mog oca! Ti možda misliš da si jako pametan, Toe Rag, i možda misliš da ja nisam —"

Toe Rag podigao je jednu obrvu. Bio je spreman za ovaj trenutak. Nije ništa rekao, naprosto pustivši da zalutala zraka sunca zablista u njegovim zaplesanim očima. Bila je to nevjerojatno rječita tišina.

"I možda ja ne znam što ti hoćeš, Toe Rag, možda ne znam puno toga, ali jednu stvar znam. Znam da sam ja Thor, bog grmljavine, i neće me nekakav goblin praviti budalom!"

"Pa," reče Toe Rag sa smiješkom, "kad budeš znao dvije stvari vjerojatno

ćeš biti dvostruko pametniji. Ne zaboravi se obući prije nego što izlaziš." Nehajno je pokazao na gomilu kraj sebe i otišao.

Poglavlje deseto

Problem s trgovinama koje prodaju stvari kao što su povećala i džepni nožići je u tome što obično također prodaju i raznorazne fascinantne stvarčice, kao nevjerojatni strojić s kojim je Dirk konačno izišao nakon što se bespomoćno nije bio u stanju odlučiti između džepnog nožića s križnim odvijačem, čačkalicom i kemijskom olovkom i onog s pilom na 13 zubaca i gedorama.

Povećalo ga je jedno kratko vrijeme držalo zabavljenim, osobito onaj model s dioptrijom 25, visoko indeksiran, vakumiran i pozlaćen, s ugrađenom ručkom i stalkom i bešavnim lijevanjem, ali onda je Dirk slučajno ugledao mali elektronski I Ching kalkulator i bio je izgubljen.

Nikad prije nije ni pomislio kako bi takva stvar mogla postojati. A biti u stanju krenuti od potpuna neznanja o nečemu, preko posvemašnje žudnje za time, a zatim i doista posjedovati tu stvar, sve unutar četrdesetak sekundi, bilo je za Dirka pravo duhovno iskustvo.

Elektronski I Ching kalkulator bio je loše izrade. Vjerojatno je bio izrađen u onoj jugoistočnoj azijskoj zemlji koja se trenutno trudila Južnoj Koreji učiniti ono što je Južna Koreja činila Japanu. Tehnologija ljepila u toj zemlji očito još nije uznapredovala do točke u kojoj se stvari njime mogu uspješno pričvrstiti. Leđa su već dopola otpala i trebalo ih je zalijepiti selotejpom.

Izgledao je više manje kao obično džepno računalo, osim što je LCD ekran bio malo veći nego obično, kako bi mogao prikazati skraćene prosudbe kralja Wena o svakom od šezdeset i četiri heksagrama, kao i komentare njegova sina, kneza Choua, o svakoj crti svakog heksagrama. Bilo je neobično vidjeti takav tekst kako stupa preko ekrana džepnog računala, naročito zato što je tekst bio prijevod s kineskoga, ali preko japanskoga, i činilo se da mu se na putu dogodilo svašta zanimljivo.

Stvar je mogla raditi i kao obično računalo, ali samo do određene mjere. Mogla je izračunati bilo što čiji je rezultat bio 4 ili manje.

1+1 je bilo u redu (2), i 1+2 (3) i 2+2 (4) ili tan 74 (3.4874145), ali bilo što iznad 4 prikazao bi naprosto kao "nijansu žutoga". Dirk nije bio siguran je li

to programska pogreška ili pronicljivost iznad njegove sposobnosti poimanja, ali svejedno je poludio za kalkulatorom, dovoljno da za njega iskešira dvadeset funti.

"Hvala, gospodine", rekao je vlasnik. "Lijepa je to stvarčica. Mislim da ćete biti zadovoljni."

"Jedab", potvrdi Dirk.

"Drago mi je, gospodine", reče vlasnik. "Znate li da vam je nos slomljen?"

Dirk je podigao pogled sa svoga novog vlasništva.

"Dnab", odvrati nestrpljivo. "Jadbo da dnab."

Čovjek zadovoljno kimne.

"Naprosto, puno mojih mušterija ne bi nužno znalo tako nešto", objasni.

Dirk mu je kratko zahvalio i požurio van sa svojom kupovinom. Nekoliko minuta kasnije, zauzeo je položaj za malim stolom u uglu jednog islingtonskog kafića, naručio malu, ali nevjerojatno jaku šalicu kave, i pokušao procijeniti svoj dan. Trenutak razmišljanja otkrio mu je kako će skoro sigurno trebati i malo, ali nevjerojatno jako pivce, i pokušao je i to dodati svojoj narudžbi.

"Š'a?" rekao je konobar. Kosa mu je bila vrlo crna i puna briljantina. Bio je visok, nevjerojatno dobro građen, i iznad toga da sluša mušterije ili izgovara dva suglasnika za redom.

Dirk je ponovio narudžbu, ali s treštavom glazbom, slomljenim nosom i nepodnošljivo oholim konobarom, konačno je zaključio kako će biti jednostavnije patrljkom olovke napisati narudžbu na salvetu. Konobar je bacio uvrijeđen pogled, i otišao.

Dirk je izmijenio prijateljsko klimanje glavom s djevojkom koja je napola čitala neku knjigu za susjednim stolom, i koja je njegovu raspravu s konobarom promatrala sa simpatijama. A onda se dao u prostiranje jutarnjih nabavki po stolu pred sobom - novine, elektronski I Ching kalkulator i omotnica koju je pronašao iza zlatne ploče u kupaonici Geoffreyja Ansteyja. Proveo je nekoliko minuta tapkajući si nos rupčićem i nježno ga pipkajući da vidi koliko boli, što je ispalo poprilično. Uzdahnuo je i zagurao si rupčić natrag u džep.

Nekoliko sekundi kasnije konobar se vratio noseći omlet sa začinima i jedan slanac. Dirk je objasnio kako to nije ono što je naručio. Konobar je slegnuo ramenima i rekao kako to nije njegov problem.

Dirk nije imao pojma što bi na to rekao, pa je to i rekao. Još je uvijek imao puno problema u govoru. Konobar je upitao Dirka zna li da mu je nos slomljen, a Dirk je rekao da dna, huala da bidadju. Konobar je rekao da je njegov kompić Neil jednom slomio nos, a Dirk je rekao kako de dada da ga je užadno boljelo, što je zaključilo konverzaciju. Konobar je pokupio omlet i otišao, zarekavši se da se nikad ne vrati.

Kad je djevojka za susjednim stolom načas okrenula glavu, Dirk se nagnuo i uzeo njenu kavu. Znao je da je to savršeno siguran postupak jer ona jednostavno neće moći povjerovati da se tako nešto dogodilo. Sjedio je pijuckajući mlaku kavu i prevrćući dan po mislima.

Znao je da, prije nego što se konzultira s I Chingom, pa makar i elektronskim, treba smiriti misli i dopustiti im da se slegnu.

Teška stvar.

Koliko god se trudio da si raščisti misli i razmišlja mirno i smireno, nije mogao pobjeći od glave Geoffreyja Ansteyja koja se neprestano okretala u njegovu umu. Okretala se neodobravajuće, kao da upire prst optužbe u Dirka. Činjenica da glava nema prsta optužbe koji bi uperila samo je služila da se dojam optužbe pojača.

Dirk je stisnuo oči i pokušao se umjesto toga usredotočiti na problem tajanstveno nestale gospođice Pearce, ali nije ga baš mogao svladati. Dok je još radila za njega često bi tajanstveno nestala na dva-tri dana, ali novine se tada ni jednom nisu uzbudile. Istini za volju, u to vrijeme ništa nije eksplodiralo u njenoj blizini - ili bar ne da je on to znao. Nikad nije posebno spominjala nikakve eksplozije.

Osim toga, kad god bi pomislio na njeno lice, koje je posljednji put vidio na televizoru u kući Geoffreyja Ansteyja, misli bi mu se smjesta opet vratile glavi koja se tri kata niže zaposleno okretala trideset i tri i jednu trećinu puta na minutu. To baš nije vodilo do smirena, kontemplativna raspoloženja kojemu je težio. Kao ni vrlo glasna glazba u kafiću.

Uzdahnuo je i zabuljio se u elektronski I Ching kalkulator.

Ako želi nekako dovesti misli u red, možda bi mu kronološki red mogao poslužiti svrsi. Odlučio se u mislima vratiti na sam početak dana, prije nego što se dogodila bilo koja od svih tih užasnih stvari, ili bar prije nego što se bilo koja od njih dogodila njemu.

Prvo je bio hladnjak.

Činilo mu se da je, u usporedbi sa svim ostalim, problem toga što da učini sa svojim hladnjakom sad splasnuo na prilično rješivu mjeru. Još je uvijek izazivao osjetan trzaj straha i krivnje, ali to je, pomislio je, problem s kojim se može suočiti s relativnim mirom.

Knjižica s instrukcijama govorila mu je kako se naprosto treba "duševno usrediti" na pitanje koje ga "posijeda", zapisati pitanje, promotriti ga, uživati u tišini, a kad jednom dosegne unutarnji sklad i mir, neka pritisne crveno dugme.

Nije bilo nikakvoga crvenog dugmeta, ali bilo je jedno plavo označeno s "crveno", i Dirk je pretpostavio da je to to.

Neko se vrijeme koncentrirao na pitanje, a onda potražio po džepovima komad papira, ali ga nije uspio naći. Konačno je svoje pitanje: "Trebam li kupiti novi frižider?" zapisao na uglu svoje salvete. Onda je zaključio kako će, ako bude čekao dok ne dosegne unutarnji sklad i mir, ovdje sjediti cijelu noć, pa se odlučio i pritisnuo plavo dugme označeno s "crveno". U uglu ekrana pojavio se simbol, heksagram koji je izgledao ovako:

_____ _____

_____

_____ _____

_____ _____

_____ _____

_____

3: CHUN

I Ching kalkulator zatim je na svome sićušnom LCD ekranu prikazao sljedeći tekst:

Sud Kralja Wena:

Chun Znači Teškoće Na Početku, Kao Vlat Trave Koja Gura O Kamen. Vrijeme Je Puno Nepravilnosti I Tamnosti: Superioran Čovjek Prilagodi Svoje Mjere U Razmrsivanju Niti Zakrivljenosti i Lajanja. Čvrsta Ispravnost Donijet Će Konačni Uspjeh. Rano Napredovanje Činiti Treba S Oprezom. Bit Će Prednosti U Postavljanju Feudalne Kraljevne.

Linija 6 Mijena:

Komentar Kneza Choua:

Konji i Kočija Obavezno se Povlače.

Potoci Krvavih Suza Će Teći.

Dirk je nekoliko trenutaka proučavao tekst, a onda zaključio da, sve u svemu, izgleda da je sud u korist nabavke novoga hladnjaka što je, zapanjujućom slučajnošću, upravo bio potez kojem je i on bio skloniji.

U jednom od mračnih kutaka gdje su konobari namrgođeno ljenčarili nalazila se telefonska govornica. Dirk se provukao među konobarima, pitajući se na koga ga podsjećaju, i konačno zaključivši da sliče na skupinicu golih muškaraca koji stoje kraj Svete Obitelji na Michelangelovoj slici istog imena, bez ikakva drugog očitog razloga osim što su se Michelangelu, izgleda, dopali.

Nazvao je svog poznanika koji se zvao Nobby Paxton, ili je bar tako tvrdio, i koji se bavio mračnom stranom bijele tehnike. Dirk je odmah prešao na stvar.

"Dobby, drebab frižider."

"Dirk, čuvam ti jednog i samo čekam kad ćeš me pitati."

Dirku se to činilo prilično nevjerojatnim.

"Ali hodu dobar frižider, zdaš, Dobby."

"Ovaj je najbolji, Dirk. Japanski. S mikroprocesorom."

"Žta bikroprocesor radi u frižideru, Dobby?"

"Hladi se, Dirk. Reći ću dečkima da ti ga odmah odnesu. Moram ga dosta hitno maknuti odavde, neću te gnjaviti s tim zašto je hitno."

"Zahvalad sab ti, Dobby", rekao je Dirk. "ALi probleb je žto ja sad disab kod kude."

"Ulazak u kuće u kojima nema vlasnika je samo jedna od mnogih vještina kojima raspolažu moji dečki. I svakako mi javi ako se poslije ispostavi da ti je nešto nestalo."

"Bit đe bi drago, Dobby. Zapravo, ako se tvojib dečkiba baš nežto dosi, bogli bi pobrati boj stari frižider. Trebalo bi ga zbilja baciti."

"Pobrinut ću se za to, Dirk. Obično u tvojoj ulici ima neka hrpa smeća. Dakle, misliš li mi ovaj put platiti ili da ti odmah dam skršiti koljena i uštedim svima i vrijeme i trud?"

Dirku nikad nije bilo do kraja čisto kad se Nobby šali, a nije baš čeznuo ni da to provjeri. Uvjerio ga je kako će platiti čim se idući put sastanu.

"Onda se vidimo jako uskoro, Dirk", reče Nobby. "Usput, znaš da zvučiš točno kao da ti je netko slomio nos?"

Nastala je stanka.

"Jesi tu, Dirk?" upita Nobby.

"Jesab", odvrati Dirk. "Sabo sab dešto slušao."

"Vrući kesten!" treštao je hi-fi u kafiću.

"Ne diraj ga, diraj ga, diraj ga,

Dalje baci ga, baci ga, baci ga."

"Kažem, jel' znaš da zvučiš točno kao da ti je netko slomio nos?" ponovi Nobby.

Dirk je rekao da zna, zahvalio Nobbyju što mu je spomenuo, pozdravio

se, načas zamišljeno stajao, obavio još nekoliko hitrih poziva, i onda se ponovno probio kroz gužvu konobara u pozi, da za svojim stolom pronađe djevojku čiju je kavu bio prisvojio.

"Zdravo", rekla je značajno.

Dirk je bio galatan kako je samo on znao biti.

Vrlo otmjeno joj se naklonio, skinuo šešir, budući da mu je to dalo nekoliko sekundi da se snađe, i zamolio je za dopuštenje da sjedne.

"Samo naprijed", pozvala je. "To je vaš stol." Velikodušno je mahnula rukom.

Bila je sitna, kosa joj je bila uredna i tamna, bila je na polovici dvadesetih, i znatiželjno je gledala u napola praznu šalicu kave nasred stola.

Dirk je sjeo nasuprot njoj i zavjerenički se nagnuo naprijed. "Bretpostavljab", rekao je tiho, "da se raspitujete za svoju kavu."

"Točno", potvrdi djevojka.

"Do je loše za vas, zdate."

"A da?"

"Da. Kafeid. Kolesterol u blijeku."

"Shvaćam - dakle vi ste samo mislili na moje zdravlje."

"Bislio sab da pudo stvari", reče Dirk važno.

"Vidjeli ste kako sjedim za susjednim stolom i pomislili ste: 'Tako simpatična djevojka a uništenog zdravlja. Bolje da je spasim'."

"Dako dešto."

"Znate da vam je nos slomljen?"

"Jasdo da zdab", Dirk će ljutito. "Svi bi staldo -"

"Kad ste ga slomili?" upita djevojka.

"Slobili su bi ga", reče Dirk, "prije dekakvih dvadeset biduta."

"Tako mi je izgledalo", primijeti djevojka. "Zažmirite malo."

Pogledao ju je sumnjičavo.

"Zašto?"

"Sve je u redu", rekla je sa smiješkom, "neće vas boljeti. Zažmirite."

Zbunjeno se mršteći, Dirk je načas zatvorio oči. Tog časa djevojka je posegnula i čvrsto ga uhvatila za nos, odlučno ga potegnuvši. Dirk je skoro prasnuo od bola i zaurlao tako glasno da je skoro privukao pažnju jednoga konobara.

"Bježdica!" povikao je, divlje odskočivši od stola i grabeći se za lice. "Grozda pregrozda bježdica!"

"Ma dajte zašutite i sjednite", rekla je. "Dobro, lagala sam da neće boljeti, ali sad bi bar trebao biti izravnan, a to će vas poštedjeti puno gorih muka kasnije. Trebali biste otići ravno u bolnicu da vam stave udlage i zavoj. Ja sam medicinska sestra i znam što radim. Bar mislim da znam. Dajte da vas pogledam."

Zadihano mucajući, Dirk je opet sjeo, s rukama oko nosa. Nekoliko dugih sekundi kasnije, opet ga je oprezno prepipao, a onda dopustio i djevojci da ga pregleda.

Rekla je: "Zovem se Sally Mill, usput rečeno. Obično se nastojim pristojno predstaviti prije tjelesnih intimnosti, ali ponekad -" uzdahnula je - "naprosto nema vremena za to."

Dirk je opet prošao prstima po obje strane svoga nosa.

"Bislib da je ravdiji", zaključi konačno.

"Ravniji", zatraži Sally. "Recite 'ravniji' kako se spada. Bolje ćete se osjećati."

"Ravniji", ponovi Dirk. "Da. Shvaćab što bislite."

"Molim?"

"Shvaćam što bislite."

"Dobro," rekla je s uzdahom olakšanja, "drago mi je da je upalilo. U horoskopu mi je jutros pisalo da će sve što danas odlučim biti pogrešno."

"Da, pa sad, ne morate vjerovati u te gluposti", Dirk će oštro.

"I ne vjerujem", odvrati Sally.

"A naročito ne Velikom Zaganzi."

"Oh, i vi ste ga pročitali?"

"Ne. To jest, mislim, ne iz istog razloga."

"Moj razlog je bio taj što me jedan pacijent jutros zamolio da mu pročitam horoskop tik prije nego što je umro. A vaš?"

"Ovaj, to je jako komplicirano."

"Shvaćam", reče Sally neuvjereno. "Što je ovo?"

"Kalkulator", objasni Dirk. "Dobro, gledajte, neću vas zadržavati. Dužan sam vam, draga gospo, za nježne usluge i posudbu kave, ali hej! dan se oduljio, i siguran sam da imate gusti raspored teških tjelesnih povreda kojima se morate pozabaviti."

"Uopće ne. Završila sam smjenu jutros u devet, i sve što moram raditi cijeli dan je ostati budna tako da noćas mogu normalno spavati. Nemam što pametnije raditi nego sjediti po kafićima i razgovarati s neznancima. Vi biste, s druge strane, trebali što je prije moguće otići do hitne pomoći. Recimo čim platite moj račun."

Nagnula se do stola za kojim je izvorno bila sjedila i podigla račun koji je ležao kraj njenog tanjura. Pogledala ga je tresući glavom s neodobravanjem.

"Pet šalica kave, bojim se. Duga noć na odjelu. Svakakve gužve usred noći. Jedan pacijent u komi koji je rano ujutro prebačen u privatnu bolnicu. Bog zna zašto su to morali napraviti u to doba noći. Samo stvara nepotrebne probleme. Da sam na vašem mjestu, ne bih platila onaj drugi croissant. Naručila sam ga, ali ga nisam dobila."

Gurnula je račun do Dirka, koji ga je pokupio nevoljko.

"Nevjerojatno", rekao je, "nevjerojatna pljačka. A, s obzirom na sve, dodati 15% za uslugu je ravno ismijavanju. Kladim se da mi neće donijeti ni nož."

Okrenuo se i, bez neke nade u uspjeh, pokušao dozvati bilo kojeg člana jata konobara okupljenog oko šećera na zadnjem stolu.

Sally Mills uzela je svoj i Dirkov račun i pokušala ih zbrojiti na Dirkovu računalu.

"Ukupno smo dužni nijansu žute, izgleda", primijetila je.

"Ja ću to uzeti, hvala", rekao je Dirk, okrećući se ljutito i oduzimajući joj elektronski I Ching, koji je stavio u džep. Nastavio je bezuspješno mahati prema živoj slici od konobara.

"A zašto vam uopće treba nož?" upita Sally.

"Da ovo otvorim", odgovorio je Dirk mašući krupnom omotnicom izlijepljenom selotejpom.

"Nabavit ću ga", rekla je. Mladić koji je sam sjedio za obližnjim stolom načas je okrenuo glavu, i Sally se hitro nagnula i mrknula mu nož.

"Vaš sam dužnik", rekao je Dirk i ispružio ruku da uzme nož.

Sally mu ga nije dala.

"Što je u kuverti?" pitala je.

"Vi ste jedna vrlo znatiželjna i napasna mlada dama", uzvikne Dirk.

"A vi", reče Sally Mills, "ste vrlo čudni."

"Samo toliko", reče Dirk, "koliko trebam biti."

"Hm", promrmlja Sally. "Što je u kuverti?"

Još uvijek mu nije htjela dati nož.

"Kuverta nije vaša", objavio je Dirk, "i njen sadržaj vas se ne tiče."

"Ali izgleda strašno zanimljivo. Što je unutra?"

"Pa to neću znati dok je ne otvorim!"

Sumnjičavo se zagledala u njega, onda mu otme omotnicu.

"Zahtijevam da mi -" uzviknuo je Dirk nedovršeno.

"Kako se zovete?" upita Sally.

"Zovem se Gently. Gospodin Dirk Gently."

"A ne Geoffrey Anstey, ili bilo koje od ovih iskrižanih imena?" Načas se namrštila, promatrajući ih.

"Ne", reče Dirk. "Naravno da ne."

"To znači da omotnica nije ni vaša?"

"Ja - ovaj - "

"Aha! Znači i vi ste isto tako vrlo ... kako ste rekli?"

"Znatiželjan i napastan. Ne poričem. Ali ja sam privatni detektiv. Mene plaćaju da budem znatiželjan i napastan. Ne onoliko često i onoliko obilno koliko bih volio, ali sam svejedno znatiželjan i napastan na profesionalnoj razini."

"Kako je to tužno. Ja mislim da je puno zabavnije biti znatiželjan i napastan kao hobi. Dakle vi ste profesionalac, a ja sam samo amater olimpijskih standarda. Ne izgledate kao privatni detektiv."

"Nijedan privatni detektiv ne izgleda kao privatni detektiv. To je jedno od osnovnih pravila privatne detekcije."

"Ali ako nijedan privatni detektiv ne izgleda kao privatni detektiv, kako privatni detektiv zna kako mora ne izgledati? Meni to izgleda kao problem."

"I jest, ali ne takav koji bi me noću držao budnim", reče Dirk očajno. "Uostalom, ja nisam kao drugi privatni detektivi. Moje su metode holističke i, u vrlo preciznom smislu riječi, kaotične. Ja radim istražujući temeljnu međupovezanost svega."

Sally Mills je samo zatreptala prema njemu.

"Svaka čestica u svemiru", nastavio je Dirk, zagrijavajući se za temu i dobivajući pomalo staklasti pogled, "utječe na svaku drugu česticu, koliko god slabo ili zaobilazno. Sve je povezano sa svime drugime. Udarci leptirovih krila u Kini mogu utjecati na kretanje uragana nad Atlantikom. Kad bih nogu ovog stola znao ispitati na način koji bi za mene imao smisla, ili za nogu, ona bi mi mogla odgovoriti na bilo koje pitanje o bilo čemu u svemiru. Mogao bih pitati

koga god želim, birajući posve slučajno, postaviti bilo koje slučajno odabrano pitanje, a odgovor, ili nedostatak odgovora, bi na neki način imao utjecaja na problem koji pokušavam riješiti. Pitanje je samo znanja interpretacije. Čak i vi, netko koga sam upoznao posve slučajno, vjerojatno znate stvari koje su važne za moju istragu, kad bih samo znao što da vas pitam, što ne znam, i kad bi mi se dalo, što mi se ne da."

Zastao je i rekao: "Molim vas, mogu li dobiti omotnicu i nož?"

"Zvučite kao da nečiji život ovisi o tome."

Dirk je načas spustio pogled.

"Prilično sam uvjeren da nečiji život jest ovisio o tome", rekao je. Rekao je to tako da se načas učinilo kao da je nad njima prošao neki oblak.

Sally Mills se smilovala i pružila Dirku omotnicu i nož. Iskričavost kao da je nestala iz nje.

Nož je bio tup, a selotejp predebeo. Dirk se nekoliko sekundi borio s omotom ali nije ga uspio razrezati. Zavalio se u svome sjedalu, osjećajući se umorno i nervozno.

Rekao je: "Idem ih pitati imaju li nešto oštrije", i ustao, stežući omotnicu.

"Trebali biste se otići pobrinuti za svoj nos", podsjetila ga je Sally Mills tiho.

"Hvala", rekao je Dirk i malo joj se naklonio.

Pokupio je račune i krenuo posjetiti izložbu konobara postavljenu u stražnjem dijelu kafića. Susreo se s određenom hladnoćom kad nije pokazao želju da obveznih 15% za uslugu dopuni bilo kakvim dobrovoljnim izrazom osobne zahvalnosti, i rečeno mu je da ne, to je jedina vrst noža koju imaju i tu pomoći nema.

Dirk im je zahvalio i vratio se kroz kafić.

U njegovom stolcu sjedio je mladić čiji je nož ukrala Sally Mills i razgovarao s njom. Dirk joj je kimnuo, ali ona je bila duboko zanesena u razgovor sa svojim novim prijateljem i nije to primijetila.

"... u komi", govorila je, "koji je u rano jutro premješten u privatnu

bolnicu. Bog zna zašto su to morali raditi u to doba noći. Samo stvara nepotrebne probleme. Oprostite što blebećem, ali pacijent je imao svoj vlastiti automat za coca-colu i malj, a takve stvari su u redu u privatnim bolnicama, ali na pretrpanom odjelu općeg zdravstvenog to vas samo premori, a ja previše pričam kad sam umorna. Ako odjednom padnem u nesvijest, možete mi reći?"

Dirk je prošao kraj njih, a onda primijeti da je Sally Mills ostavila knjigu koju je čitala na svome izvornom stolu, i nešto na knjizi privuklo mu je pozornost.

Bila je to povelika knjiga s naslovom *Trči kao vrag*. Zapravo je bila jako velika i malo otrcana, djelujući više kao pogačica od lisnatog tijesta nego kao knjiga. Donja polovica naslovnice imala je uobičajenu sliku žene u svečanoj haljini uokvirene nišanom, a gornju polovicu u potpunosti je zauzelo ime autora, Howard Bell, u srebrnom reljefu.

Dirk nije mogao odmah dokučiti što mu je to na knjizi privuklo pogled, ali znao je da je neki detalj na naslovnici negdje u njemu pomaknuo neki kotačić. Neprimjetno je bacio pogled na djevojku čiju je kavu prisvojio, i čijih je pet kava i dva croissanta, od čega jedan neisporučen i nepojeden, nakon toga platio. Ona nije gledala, pa je prisvojio i njenu knjigu i gurnuo je u džep svoga kožnog kaputa.

Izašao je na ulicu, gdje je neki orao iz nebesa zapikirao na njega, umalo ga gurnuvši pred biciklistu koji ga je ispsovao s one moralne visine koju samo biciklisti mogu doseći.

Poglavlje jedanaesto

Na dobro održavano zemljište smješteno na samom rubu dobro održavana sela na kraju dobro održavanog Cotswoldsa ušao je ne baš dobro održavan automobil.

Bio je to otrcana žuta citroenova dijana, koja je imala jednog pažljivog vlasnika i tri samoubilački nepažljiva. Prošla je preko prilaza s oklijevanjem, kao da je sve što traži od života da je se ostavi u nekom mirnom jarku kraj jedne od obližnjih livada, i tamo dopusti da se smiri u otmjenoj napuštenosti, a umjesto toga je tu traže da se odvuče cijelim putem po tom dugom, ošljunčanom prilazu, a sigurno će je uskoro tražiti i da se odvuče natrag, a da ona pri tome ne može cijeloj priči zamisliti nikakvu suvislu svrhu.

Zastala je pred otmjenim kamenim ulazom u glavnu zgradu, i onda se polako odgegala unatrag sve dok vozač nije stisnuo ručnu, što je iz automobila izvuklo jedno prigušeno "ciik".

Vrata su se mlohavo otvorila, opasno viseći na jedinoj preostaloj šarki, a iz automobila je izašao par nogu kakve glazbeni urednici ne mogu vidjeti bez da preko njih nalijepe dimljivi saksofonski solo, iz razloga koje nitko osim glazbenih urednika nikad nije uspio dokučiti. U ovom slučaju, međutim, saksofon bi se utišao zbog blizine toptave trubice koju bi isti glazbeni urednik skoro sigurno prelijepio po cijeloj pojavi vozila.

Vlasnica nogu slijedila je za njima na uobičajen način, nježno zatvorila vrata automobila, i onda ušla u zgradu.

Automobil je ostao parkiran ispred zgrade.

Nekoliko minuta kasnije pojavio se portir, promotrio automobil, zauzeo stav pun neodobravanja, a onda, nemajući druge, ponovno ušao u zgradu.

Malo kasnije, Kate su uveli u ured gospodina Ralpha Standisha, glavnog psihološkog konzultanta i jednog od voditelja bolnice Woodshead, koji je upravo dovršavao telefonski razgovor.

"Da, istina je", govorio je, "ponekad neobično inteligentna i osjetljiva djeca djeluju glupo. Ali, gospođo Benson, i glupa djeca ponekad djeluju glupo.

Mislim da je to nešto o čemu biste trebali razmisliti. Znam da je to bolno, da. Ugodan dan, gospođo Benson."

Spustio je telefon u ladicu stola i nekoliko trenutaka sređivao misli prije nego što je podigao pogled.

"Ovo je vrlo kratak rok, gospođice, ovaj, Schechter", rekao joj je napokon.

Zapravo, rekao je: "Ovo je vrlo kratak rok, gospođice, ovaj -", a onda je zastao i virnuo u još jednu ladicu svog stola prije nego što je rekao "Schechter".

Kate se činilo vrlo čudnim držati imena posjetitelja u ladici, ali s druge strane čovjek očito nije volio da mu bilo što zakrči profinjen, ali oštar crni stol od jasenovine, jer na njemu nije bilo ama baš ničega. Bio je posve prazan, kao i sve druge površine njegova ureda. Nije bilo ničega na malom, urednom stoliću za kavu od čelika i stakla, koji je stajao točno na sredini između dvije Barcelona stolice. Nije bilo ničega na vrhu dva skupa ormarića za spise koji su stajali u stražnjem dijelu sobe.

Nije bilo nikakvih polica - ako je i bilo nekih knjiga, vjerojatno su bile skrivene bijelim vratima velikih ugrađenih ormara - a, premda je na zidu visio jedan glatki crni okvir za sliku, to je valjda bila privremena iznimka, budući da u njemu nije bilo slike.

Kate se začuđeno ogledala oko sebe.

"Zar ovdje nemate nikakvih ukrasa, gospodine Standish?" upitala je.

Načas ga je njena prekomorska izravnost zbunila, ali onda joj je odgovorio.

"Naravno da imam ukrasa", rekao je i otvorio još jednu ladicu. Iz nje je izvadio mali keramički model mačeta koje se igra s klupkom vune i odlučno ga stavio pred sebe na stol.

"Kao psiholog, posve sam svjestan važne uloge koju ukrasi imaju u prehrani ljudskog duha", objavio je.

Spustio je keramičko mače natrag u ladicu i glatko je zatvorio.

"Dakle."

Sklopio je ruke na stolu pred sobom i upitno se zagledao u nju.

"Vrlo je ljubazno od vas što ste me primili ovako brzo, gospodine Standish -"

"Da, da, to smo riješili."

"- ali sigurna sam da znate kakvi su novinski rokovi."

"O novinama znam bar toliko koliko želim znati, gospođice, ovaj-"

Opet je otvorio ladicu.

"Gospođice Schechter, ali -"

"Pa, dijelom sam vam se zato i obratila", slagala je Kate šarmantno. "Znam da ste ovdje imali određenog, recimo, nesretnog publiciteta, i pomislila sam da biste zato mogli pozdraviti priliku da progovorite o nekim od prosvijetljenijih aspekata svoga rada u bolnici Woodshead." Nasmiješila se vrlo milo.

"Samo zahvaljujući visokim preporukama moga dobrog prijatelja i kolege gospodina ovaj -"

"Franklina, Alana Franklina", pomogla je Kate da ga poštedi još jednog otvaranja ladice. Alan Franklin bio je terapeut kojeg je Kate nekoliko puta posjetila nakon što je izgubila svoga supruga, Lukea. Franklin ju je upozorio kako je Standish, premda briljantan, istovremeno i čudan, čak i po visokim standardima koje postavlja njegova profesija.

"- Franklina", nastavio je Standish, "uopće sam i pristao na razgovor s vama. Dopustite mi da vas smjesta upozorim, ako u novinama vidim bilo kakav nastavak onih laži o 'nečem gadnom u Woodsheadu' kao posljedicu ovoga razgovora, ja ću, ja ću -a"

" 'učiniti takve stvari -

što još ne znam - ali bit će

užas Zemlji cijeloj' " reče Kate veselo.

"Lear, čin drugi, scena četvrta", reče Standish. "I mislim da ćete vidjeti da glasi 'užasi', ne 'užas'."

"Znate što, mislim da ste u pravu", odgovori Kate.

Hvala ti, Alan, pomislila je. Nasmiješila se Standishu, koji se opustio u zadovoljnoj superiornosti. Čudno je, pomislila je Kate, kako je ljude koji te moraju nadjačati ujedno i najlakše zaribati.

"Dakle, vi biste zapravo željeli znati što, gospođice Schechter?"

"Pretpostavite", reče Kate, "da ne znam ništa."

Standish se nasmiješio, kao da je želio reći da bi mu takva pretpostavka donijela beskonačno zadovoljstvo.

"U redu", rekao je. "Woodshead je istraživačka bolnica. Specijalizirali smo se za njegu i proučavanje pacijenata s neobičnim ili prethodno nepoznatim problemima, uglavnom na polju psihologije ili psihijatrije. Fondovi se nalaze na različite načine. Jedan od glavnih načina jest da jednostavno primamo privatne pacijente, po odvratno visokim cijenama koje su oni posve voljni platiti, ili bar na koje su se voljni žaliti. Zapravo se nemaju na što žaliti jer su pacijenti koji nam dolaze privatno u potpunosti obaviješteni o tome zašto su naše cijene tako visoke. Za novac koji plaćaju, naravno, imaju potpuno pravo i žaliti se - pravo na žalbu je jedna od privilegija za koju plaćaju. U nekim slučajevima postižemo poseban dogovor po kojem se, u zamjenu za proglašenje jedinim nasljednicima nekog pacijenta, obavežemo da ćemo toga pacijenta njegovati do kraja života."

"Tako da vi zapravo dajete stipendije pacijentima s osobito nadarenim bolestima?"

"Upravo tako. To ste jako dobro rekli. Mi dajemo stipendije pacijentima s osobito nadarenim bolestima. To moram zapisati. Gospođice Mayhew!"

Otvorio je ladicu koja je očito čuvala njegov uredski interkom. Na njegov poziv otvorio se jedan od ugrađenih ormara, koji su zapravo bila vrata u pokrajnji ured - karakteristika koja se sigurno dopala arhitektu koji se ideološki protivio vratima. Iz ovog je ureda poslušno izišla mršava i prilično bezlična žena srednjih godina.

"Gospođice Mayhew," rekao je gospodin Standish, "mi dajemo stipendije pacijentima s osobito nadarenim bolestima."

"U redu, gospodine Standish", rekla je gospođica Mayhew i povukla se

unatraške u svoj ured, zatvorivši vrata za sobom. Kate se zapitala nije li to ipak samo ugrađeni ormar.

"A ovog časa i imamo neke pacijente s doista vrlo osobitim bolestima", oduševio se psiholog. "Možda biste htjeli vidjeti nekoliko naših trenutnih zvijezda?"

"Doista bih. To bi bilo vrlo zanimljivo, gospodine Standish, baš ste ljubazni", reče Kate.

"U ovom poslu morate biti ljubazni", odvratio je Standish, i uputio joj kratak bljesak osmjeha.

Kate je nastojala koliko-toliko prikriti nestrpljivost koju je osjećala. Nije joj se sviđao gospodin Standish, i počelo joj se činiti da ima u sebi nešto marsovsko. Osim toga, jedina stvar koja ju je doista zanimala, bila je otkriti je li bolnica dobila nekog novog pacijenta jutros vrlo rano i, ako jest, gdje je on i može li ga se vidjeti.

Prvo je pokušala izravnim pristupom, ali ju je odbila obična telefonistica, s obrazloženjem da nema ime za koje bi pitala. Kad je naprosto pitala imaju li ikakvih visokih, dobro građenih, plavokosih muškaraca u bolnici izgleda da je ostavila posve pogrešan dojam. Bar je samoj sebi tvrdila kako je to posve pogrešan dojam. Kratak telefonski razgovor s Alanom Franklinom pripremio ju je za ovaj znatno suptilniji pristup.

"Dobro!" Izraz sumnje načas je prešao preko lica gospodina Standisha, i opet je dozvao gospođicu Mayhew iz njenog ormara.

"Gospođice Mayhew, ono zadnje što sam vam rekao -"

"Da, gospodine Standish?"

"Pretpostavljam da ste shvatili kako želim da mi to zapišete?"

"Ne, gospodine Standish, ali rado ću to sad učiniti."

"Hvala", rekao je gospodin Standish s malo napetim izrazom lica. "I molim vas, pospremite ovo ovdje. Soba izgleda kao -"

Htio je reći da izgleda kao da je bomba pala, ali ga je frustrirao opći dojam kliničke sterilnosti.

"Samo malo pospremite posvuda", dovrši.

"Da, gospodine Standish."

Psiholog je napeto kimnuo, odmahnuo nepostojeći trun prašine sa svoga stola, dobacio Kate još jedan kratak bljesak osmijeha i zatim je poveo iz ureda u hodnik koji je bio besprijekorno pokriven onom vrstom bež saga koji svima koji po njemu hodaju daje strujne udare.

"Ovdje, vidite", rekao je Standish, pokazujući na dio zida kraj kojeg su prolazili nehajnim pokretom ruke, ali ni na koji način ne pokazujući što joj to želi pokazati ili što bi Kate iz toga trebala shvatiti.

"I ovo", nastavio je, naizgled pokazujući na šarke vrata.

"Ah", dodao je, i vrata su se otvorila prema njima. Kate se uznemirila kad se uhvatila kako, svaki put kad se ovdje otvore neka vrata, malo poskoči s nadom. To nije ponašanje kakvo je očekivala od iskusne newyorske novinarke, čak i ako ne živi u New Yorku i zapravo piše samo putopise za ilustrirane časopise. Svejedno, nije u redu da traži plavokose muškarce kad god se otvore neka vrata.

Nije bilo krupnih, plavokosih muškaraca. Umjesto toga pronašla je sitnu djevojčicu svijetle kose od kojih desetak godina, koju su gurali u invalidskim kolicima. Djelovala je vrlo blijedo, bolesno i povučeno, i bezglasno je nešto mrmljala sebi u bradu. Što god da je mrmljala, činilo se da je to brine i uznemiruje jer se bacakala po svojim kolicima kao da pokušava pobjeći od riječi koje joj izlaze iz usta. Kate je prizor smjesta dirnuo, i instinktivno je zamolila bolničarku koja je gurala kolica da stane.

Čučnula je da se blago zagleda u djevojčino lice, što je bolničarku izgleda malo razveselilo, ali gospodina Standisha baš i nije.

Kate nije pokušavala privući djevojčinu pažnju, naprosto joj je ponudila otvoren prijateljski osmijeh da vidi hoće li odgovoriti, ali činilo se da djevojčica ne želi ili ne može odgovoriti. Usta su joj stalno radila, kao da postoje neovisno od ostatka njezina lica.

Sad kad ju je Kate pozornije promotrila, nije djelovala toliko bolesno i povučeno koliko iscrpljeno, izmučeno i zasićeno. Trebala je malo odmora, trebala je mira, ali usta su joj trubila dalje.

Jedan kratak trenutak njen je pogled uhvatio Kate, i poruka koju je poslao bila je nešto kao: "Žao mi je, ali morate me ispričati dok ovo traje." Djevojčica je duboko udahnula, rezignirano napola zatvorila oči i nastavila svoje nezaustavljivo tiho mrmljanje.

Kate se nagnula naprijed pokušavajući čuti kakvu riječ, ali nije mogla ništa razaznati. Upitno je pogledala gore prema Standishu.

On je jednostavno rekao: "Cijene s burze."

Izraz zaprepaštenja preplavio je Kateino lice.

Slegnuvši ramenima, Standish je dodao: "Jučerašnje, na žalost."

Kate se trznula na takvu pogrešnu interpretaciju njene reakcije, i užurbano pogledala natrag prema djevojčici da prikrije zbunjenost.

"Hoćete reći", rekla je nepotrebno, "da ona sjedi i recitira jučerašnje cijene s burze?" Djevojčine oči zakolutale su pokraj Kate.

"Da", reče Standish. "Angažirali smo čitača s usana da shvatimo što se događa. Svi smo se uzbudili oko toga, naravno, ali podrobnije ispitivanje pokazalo je da se radi o jučerašnjim cijenama, što nas je malo razočaralo. Nije to baš tako značajan slučaj. Neobično ponašanje. Zanimljivo bi bilo doznati zašto to radi, ali -"

"Čekajte malo", rekla je Kate, trudeći se da zvuči zainteresirano, a ne do kraja užasnuto. "Hoćete reći da izgovara - što? - ponavlja zaključne cijene, ili -"

"Ne. Naravno, to je zanimljiva pojedinost. Više-manje se drži kretanja tržišta tijekom cijelog dana. Samo je dvadeset i četiri sata u zaostatku."

"Ali to je nevjerojatno, zar ne?"

"Oh, da. Priličan pothvat."

"Pothvat?"

"Pa, kao znanstvenik, moram početi od pretpostavke da ona dobiva informacije uobičajenim putem, budući da su informacije dostupne. U ovom slučaju nema potrebe izmišljati bilo kakvu nadnaravnu ili paranormalnu dimenziju. Okamova britva. Ne treba nepotrebno umnožavati probleme."

"Ali, je li itko vidio kako ona proučava novine ili se raspituje preko telefona?"

Podigla je pogled prema bolničarki, koja je nijemo odmahnula glavom.

"Ne, nikad je nismo zapravo uhvatili u tome", reče Standish. "Kao što sam rekao, priličan je to pothvat. Siguran sam da bi vam kakav kabaretski magičar ili umjetnik pamćenja mogao objasniti kako se to radi."

"Jeste li pitali nekog takvog?"

"Ne. Ne družim se s takvim ljudima."

"Pa zar stvarno mislite da bi ona to mogla svjesno raditi?" ustrajala je Kate.

"Vjerujte mi, kad biste znali o ljudima koliko ja znam, gospođice, ovaj - povjerovali biste u bilo što", rekao je Standish svojim najprofesionalnijim, umirujućim tonom.

Kate se zagledala u umorno, nesretno lice djevojčice i nije ništa rekla.

"Morate shvatiti", nastavi Standish, "da u ovome moramo biti racionalni. Da se radi o sutrašnjim cijenama, to bi bila druga priča. To bi bio fenomen posve drukčijeg karaktera, koji bi zasluživao i zahtijevao vrlo podrobno proučavanje. A siguran sam i da ne bismo imali nikakvog problema da pronađemo sredstva za istraživanje. S tim ne bi bilo ama baš nikakvog problema."

"Shvaćam", rekla je Kate, i mislila je tako.

Ustala je pomalo ukočeno i otresla si suknju.

"Dakle," počela je, pomalo se sramećи same sebe, "tko vam je najnoviji pacijent? Tko je zadnji stigao?" Zadrhtala je od grubosti ovakvog nelogičnog prijelaza, ali se podsjetila kako je tu kao novinarka, tako da to neće djelovati čudno.

Standish je bolničarku i kolica s tužnim teretom odmaknuo dalje. Kate je bacila još jedan pogled na djevojčicu, a zatim kroz vrata na šibanje pošla za Standishem u sljedeći dio hodnika, koji je izgledao potpuno isto kao i prethodni.

"I ovdje vidite", rekao je Standish ponovno, ovog puta izgleda glede prozorskog okvira.

"I ovo", dodao je, pokazujući na lampu.

Očito ili nije čuo njeno pitanje, ili ga je namjerno ignorirao. Možda, pomisli Kate, možda ga naprosto prezire kao što takvo pitanje i zaslužuje.

Odjednom joj je sinulo što svi ti "vidite ovdje" i "ono tamo" trebaju značiti. Očekivao je da će se diviti kvaliteti dekora. Prozori su imali ukrasne rešetke s fino izrađenim i oslikanim detaljima; rasvjetna tijela bila su od teškog, tamnog metala, vjerojatno poniklana, i tako dalje.

"Vrlo lijepo", rekla je uljudno, a onda primijeti kako to čudno zvuči s njenim američkim naglaskom.

"Lijepo vam je ovo mjesto", dodala je, vjerujući kako će mu se to svidjeti.

I svidjelo mu se. Dopustio si je prigušen bljesak zadovoljstva.

"Volimo o njemu razmišljati kao o vrhunskom okruženju za njegu", rekao je.

"Sigurno puno ljudi želi doći ovamo" nastavila je Kate i dalje kopati po svome. "Kako često primate nove pacijente? Kad je posljednji -?"

Svojom je lijevom rukom čvrsto stisnula desnu, koja ju je toga časa željela zadaviti.

Prolazili su kraj blago odškrinutih vrata, i pokušala je neprimjetno virnuti iza njih.

"Dobro, pogledat ćemo i ovamo", rekao je Standish smjesta, do kraja otvarajući vrata na nešto što se pokazalo kao prilično malena soba.

"Ah, da", kimnuo je Standish prepoznajući stanara sobe. Uveo je Kate unutra.

Stanar sobe bila je još jedna ne-velika i ne-plavokosa osoba. Kate je polako počela cijeli svoj posjet doživljavati kao emocionalno naporno iskustvo, a činilo joj se da se stvari u tom pogledu ne misle tako skoro ni popraviti.

Čovjek koji je sjedio u stolcu kraj kreveta dok mu je bolničar namještao

krevet bio je najneurednija osoba koju je Kate ikad vidjela, upravo neugodno. Zapravo mu je samo kosa bila neuredna, ali je bila raskuštrana do tako ekstremne mjere da se činilo kako mu cijelo lice povlači u svoj nesretni kaos.

Činilo se da mu je sasvim lijepo sjediti tu gdje jest, ali bilo je nečega nevjerojatno praznog u tom zadovoljstvu - činilo se da je doslovno sretan zbog ničega. Posve prazan prostor visio je u zraku kakvih pola metra od njega, i njegovo zadovoljstvo, ako je imalo ikakvo podrijetlo, naizgled je potjecalo od zurenja u taj prazan prostor.

Također se osjećao dojam da nešto čeka. Ni po čemu se nije vidjelo radi li se o nečemu što tek što se nije dogodilo, ili o nečemu što će se dogoditi kasnije toga tjedna, ili čak o nečemu što će se dogoditi malo nakon što se pakao smrzne, a Telekom sredi telefonske linije, a činilo se i da je njemu samom posve svejedno. Ako se dogodi, on će na to biti spreman, a ako ne - on je zadovoljan.

Kate se takvo zadovoljstvo činilo gotovo nepodnošljivo tužnim.

"Što je s njim?" upitala je tiho, i istog časa shvatila da govori kao da čovjeka i nema, dok on vjerojatno može lijepo govoriti sam za sebe. I doista, upravo tog časa čovjek je nenadano progovorio.

"Oh, ovaj, bok", rekao je. "OK, aha, hvala."

"Ovaj, zdravo", rekla je u odgovor, premda se činilo da to baš nije prava stvar. Odnosno, činilo se da ono što je on rekao nije baš prava stvar. Standish joj je pokretom pokazao da se ne trudi govoriti.

"Ovaj, aha, krafna može", rekao je zadovoljan čovjek. Rekao je to bezizražajnim tonom, kao da naprosto ponavlja nešto što mora reći.

"Aha, i možda sok", dodao je. "OK, hvala." Zatim se ponovno vratio u svoje stanje prazne pozornosti.

"Vrlo neobičan slučaj", primijetio je Standish, "to jest, mi smo uvjereni da je posve jedinstven. Ja bar nikad nisam čuo ni za što makar približno slično tome. Osim toga se pokazalo da je potpuno nemoguće nedvojbeno utvrditi radi li se doista o tome što se čini, tako da, na svu sreću, nismo bili prisiljeni pronaći neki naziv za to stanje."

"Da pomognem gospodinu Elwesu da se vrati u krevet?" upitao je bolničar Standisha. Standish kimne. Nije tratio riječi na podložne.

Bolničar se sagnuo da porazgovara s pacijentom.

"Gospodin Elwes?" zazvao je tiho.

Gospodin Elwes kao da je isplivao iz nekog sanjarenja.

"Mmmm?" promrmljao je, i odjednom se ogledao. Činio se zbunjenim.

"Oh! Oh? Što?" rekao je jedva čujno.

"Hoćete da vam pomognem da se vratite u krevet?"

"Oh. Oh, hvala, da. Da, to bi bilo lijepo."

Premda očito zbunjen i izgubljen, gospodin Elwes je bio posve sposoban sam se vratiti u krevet, sve što je bolničar trebao ponuditi bilo je ohrabrenje i umirivanje. Kad se gospodin Elwes jednom smjestio, bolničar je uljudno kimnuo Standishu i Kate i izašao.

Gospodin Elwes hitro se vratio natrag u svoj trans, ležeći oslonjen na čitavu planinu jastuka. Glava mu je pala malo naprijed, i zabuljio se u svoje koljeno koje je koščato provirivalo ispod pokrivača.

"Dajte mi New York", rekao je.

Kate je Standishu dobacila zbunjeni pogled, nadajući se kakvu objašnjenju, ali nije ga dobila.

"Oh, OK," rekao je gospodin Elwes, "pet četiri jedan i još nešto. Čekaj malo." Izgovorio je još četiri znamenke svojim mrtvim, bezizražajnim glasom.

"Što se tu događa?" upita Kate konačno.

"Dosta nam je dugo trebalo da to shvatimo. Samo je čistom slučajnošću došlo do otkrića. Onaj televizor bio je u sobi ..."

Pokazao je na mali prijenosni televizor s jedne strane kreveta.

"... uključen na jednu od onih razgovornih emisija, koja je slučajno išla u živo. Vrlo neobična stvar. Gospodin Elwes je sjedio ovdje i mrmljao o tome kako mrzi BBC - možda i ne BBC, možda neki drugi kanal, sad ih ima tako

puno - i iznosio je svoje mišljenje o domaćinu emisije, nešto u smislu da ga smatra rektumom, i govorio je osim toga kako bi volio da cijela stvar završi, i da, u redu, stiže, a onda se ono što je on govorio i ono što se događalo na televiziji na neki neobičan način počelo usklađivati."

"Ne shvaćam što mislite", reče Kate.

"Iznenadilo bi me da shvaćate", Standish će. "Sve što je Elwes tada rekao tren kasnije je na televiziji izgovorio gospodin po imenu Dustin Hoffman. Čini se da gospodin Elwes zna sve što će taj gospodin Hoffman reći, sekundu-dvije prije nego što to doista i kaže. Moram reći da to nije nešto što bi baš razveselilo gospodina Hoffmana kad bi to znao. Pokušali smo gospodina upozoriti na taj problem, ali do njega je izgleda pomalo teško doći."

"Koji se kurac tu događa?" upitao je gospodin Elwes mirno.

"Mi mislimo da gospodin Hoffman trenutno snima film negdje na zapadnoj obali Amerike."

Standish je pogledao na sat.

"Mislim da se upravo probudio u hotelu i sad obavlja ranojutarnje telefonske razgovore", dodao je.

Kate je zapanjeno zurila u Standisha i neobičnog gospodina Elwesa.

"Kako je dugo jadnik u takvom stanju?"

"Oh, nekakvih pet godina, mislim. Počelo je bez ikakvog razloga. Jednog je dana sjedio i kao i obično večerao sa svojom obitelji kad se odjednom počeo žaliti na svoju prikolicu. A onda, malo kasnije, na to da netko puca na njega. Zatim je cijelu noć proveo govoreći u snu, stalno ponavljajući neke naizgled besmislene rečenice i komentirajući da mu se čini kako su prilično loše napisane. Za njegovu obitelj je to bilo vrlo teško vrijeme, možete zamisliti, živjeti s tako perfekcionističkim glumcem, a da to nisu ni znali. Sad se čini vrlo čudnim koliko je dugo trebalo dok nismo otkrili što se događa. Osobito kad je jednom cijelu obitelj probudio usred noći da njima, producentu i redatelju zahvali za svoga Oskara."

Ni ne shvaćajući da je dan tek priprema za ono što dolazi, Kate je pogriješila i pomislila da je upravo dosegla vrhunac zapanjenosti.

"Jadan čovjek", rekla je prigušenim glasom. "Kakvo jadno stanje. Živjeti u nečijoj sjeni."

"Mislim da ne trpi."

Gospodin Elwes naizgled je bio udubljen u ogorčenu raspravu koja se očito ticala definicije riječi "postotak", "bruto", "profit" i "limuzina".

"Ali implikacije ovog slučaja su stvarno neobične, zar ne?" reče Kate. "On doista govori te stvari prije Dustina Hoffmana?"

"Pa sad, znate, to je sve pretpostavka. Imali smo samo nekoliko jasnih slučajeva posvemašnje korelacije, a naprosto nemamo prilike provoditi podrobnija istraživanja. Čovjek mora priznati da tih nekoliko slučaja izravne korelacije nije bilo podrobno dokumentirano, i mogli bi se jednostavno objasniti kao koincidencija. Ostatak bi naprosto mogao biti proizvod vrlo složene zablude."

"Ali ako taj slučaj usporedite s onom djevojkom koju smo malo prije vidjeli..."

"Da, ali to ne možemo napraviti, shvaćate. Svaki se slučaj mora procjenjivati sam za sebe."

"Ali oboje su u istom svijetu ..."

"Da, ali su dvije odvojene stvari. Naravno, kad bi gospodin Elwes pokazao znatno prethodno poznavanje stvari koje govori, na primjer, vođa Sovjetskog Saveza ili, još bolje, predsjednik SAD-a, onda bi se jasno radilo o važnim obrambenim pitanjima, i čovjek bi bio spremniji istražiti pitanje toga što jest, a što nije koincidencija ili zabluda, ali za jednog običnog filmskog glumca - to jest, filmskog glumca koji izgleda nema namjeru upuštati se u politiku - mislim da u tom slučaju naprosto moramo ostati pri rigoroznoj primjeni znanstvenih principa."

"I tako," dodao je, okrećući se da ode i povlačeći Kate sa sobom, "mislim da i u slučaju gospodina Elwesa i kod, ovaj, kako se zove, dražesne djevojčice koju smo sreli u kolicima, vjerojatno ne možemo učiniti ništa da im pomognemo, a moguće je da će nam prostor i resursi trebati za važnije slučajeve."

Kate nije mogla smisliti što bi na to rekla i krenula je za njim kipteći od neizrečena bijesa.

"Ah, ali ovdje imamo mnogo zanimljiviji slučaj, koji puno obećava", rekao je Standish prolazeći kroz još jedna šiber vrata.

Kate se trudila održati svoje reakcije pod kontrolom, ali čak ni netko tako blizak Marsovcu kao gospodin Standish nije mogao ne primijetiti kako ga publika baš ne prati do kraja. Malo dodatne oštrine i nestrpljenja uvuklo mu se u ponašanje, da se udruži s velikim količinama oštrine i nestrpljenja koje su već bile tamo.

Nekoliko trenutaka koračali su hodnikom u tišini. Kate je tražila neki drugi način da nehajno započne temu nedavno primljenih pacijenata, ali morala je samoj sebi priznati da se ista tema ne može načeti tri puta za redom, a da se vitalna nehajnost ne izgubi. Što je neprimjetnije mogla, bacala je pogled na svaka vrata koja bi prošli, ali većina ih je bila čvrsto zatvorena, a ona koja nisu, nisu ni otkrivala ništa zanimljivo.

Bacila je pogled kroz prozor dok su prolazili kraj njega i uočila kombi kako ulazi u stražnje dvorište. Privukao joj je pažnju i taj kratak trenutak koliko ga je vidjela jer se očito nije radilo ni o pekarskom kombiju ni o kombiju praonice rublja. Pekarski i praonički kombiji objavljuju svoju profesiju i na sebi imaju riječi kao što je "pekara" ili "praonica", a ovaj je kombi bio posve bez oznaka. Nije imao namjere nikome ništa reći, i to je govorio jasno i glasno.

Bio je to velik, težak kombi ozbiljna izgleda koji tek što nije dorastao do kamiona, i bio je obojen u tamnu metalik sivu boju. Podsjetio je Kate na ogromne vojnički sive teretne kamione koji su grmjeli kroz Bugarsku i Jugoslaviju na putu iz Albanije, a na sebi su imali napisanu samo riječ "Albanija". Sjetila se kako se zapitala što to Albanci izvoze tako anonimno, ali kad je jednom potražila taj podatak, otkrila je da je jedini albanski izvoz struja - koja se, ako se Kate dobro sjećala svoje srednjoškolske fizike, baš i ne može transportirati kamionima.

Krupan ozbiljan kombi se okrenuo i počeo se natraške približavati stražnjem ulazu u bolnicu. Što god to prevozio taj kombi, pomislila je Kate, ili će pokupiti ili isporučiti nešto. Krenula je dalje.

Nekoliko trenutaka kasnije, Standish je stigao do jednih vrata, blago

pokucao na njih i upitno se zagledao u sobu iza njih. Zatim pokretom pozove Kate da ga slijedi. Ovo je bila sasvim drugačija soba. Odmah iza vrata bilo je predsoblje s vrlo velikim prozorom kroz koji se mogla vidjeti glavna soba. Te dvije sobe su očito bile zvučno izolirane jedna od druge, jer je predsoblje bilo opremljeno monitorskom opremom i računalima, no ni jedan od njih nije si mumljao u bradu, a glavna je soba sadržala ženu koja je ležala na krevetu i spavala.

"Gospođa Elspeth May", rekao je Standish, i očito je osjećao da joj pokazuje glavnu zvijezdu. Njena je soba očito bila jako dobra - prostrana i namještena udobno i skupo. Svježe cvijeće stajalo je na svim raspoloživim površinama, a noćni ormarić na kojem je ležalo pletivo gospođe May bio je od mahagonija.

Ona sama bila je fino građena gospođa u kasnim srednjim godinama, srebrne kose, i ležala je u snu napola sjedeći, poduprta hrpom jastuka, odjevena u ružičastu vunenu vestu. Tren kasnije Kate je shvatila kako žena doduše spava, ali nije nimalo neaktivna. Glava joj je mirno ležala, sklopljenih očiju, ali desna joj je ruka stiskala olovku koja je bijesno škrabala po velikom bloku koji je ležao kraj nje. Ruka je, poput usta djevojčice u kolicima, izgledala kao da vodi neovisan i grozničavo zaposlen život. Neke male ružičaste elektrode bile su zalijepljene za čelo gospođe May, tik ispod linije kose, i Kate je pretpostavila da je to izvor nekih podataka koji su plesali po računalnim ekranima u predsoblju gdje su stajali ona i Standish. Dva muškarca i jedna žena u bijelim kutama sjedili su i pratili opremu, a bolničarka je stajala i gledala kroz prozor. Standish je s njima razmijenio nekoliko riječi o trenutnom stanju pacijentice, i svi su se složili da je izvrsno.

Kate nije mogla pobjeći dojmu kako bi trebala znati tko je gospođa May ali nije, pa je morala pitati.

"Ona je medij", rekao je Standish pomalo ljutito, "i mislio sam da to znate. Medij nevjerojatnih moći. Trenutno je u transu i bavi se automatskim pisanjem. Zapisuje diktat. Doslovno svaki diktat koji zapiše je od neprocjenjive vrijednosti. Niste čuli za nju?"

Kate je priznala da nije.

"Pa, sasvim sigurno ste čuli za gospođu koja je tvrdila kako su joj Mozart,

Beethoven i Schubert diktirali glazbu?"

"Da, za to sam čula. Prije par godina se o tome puno pisalo po vikend magazinima."

"Njene su tvrdnje bile, pa, recimo, zanimljive, ako vas takve stvari zanimaju. Glazba je u svakom slučaju puno više odgovarala onome što bi ta gospoda mogla napisati prije doručka nego nečem što biste očekivali od glazbeno neobrazovane sredovječne domaćice."

Kate nije mogla propustiti takvu izjavu.

"To je prilično seksistički pogled. I George Eliot je bila sredovječna domaćica."

"Da, da," reče Standish mrko, "ali njoj nije diktirao Wolfgang Amadeus. To je ono što želim reći. Molim vas, pokušajte pratiti logiku ove priče i ne uvodite nepotrebne elemente. Kad bih iz bilo kojeg razloga vjerovao da bi primjer George Eliot mogao baciti bilo kakvo svjetlo na naš trenutni problem, budite uvjereni da bih ga i sam spomenuo. - Gdje sam stao?"

"Ne znam."

"Mabel. Doris? Jel' se tako zvala? Nazovimo je Mabel. Poenta je u tome što je najjednostavniji način da se riješi Dorisin problem bio da ga se zanemari. On nije bio tako važan. Nekoliko koncerata. Drugorazredni materijal. Ali ovdje imamo nešto posve drugačije."

Ovo posljednje izrekao je prigušenim tonom i okrenuo se da prouči televizijski monitor koji je stajao usred gužve računalnih ekrana. Prikazivao je krupni plan ruke gospođe May dok žuri preko bloka. Ruka joj je najvećim dijelom prikrivala što je napisala, ali činilo se da se radi o nekakvoj matematici.

"Gospođa May tvrdi da joj diktiraju neki od najvećih fizičara. Einstein, Heisenberg i Planck. I vrlo je teško osporiti njene tvrdnje, jer su podaci koje ovdje proizvodi ova ... neobrazovana gospođa zapravo fizika visokog reda.

Od pokojnog Einsteina dobivamo sve više podrobnosti o tome kako prostor i vrijeme djeluju na makroskopskoj razini, a preko Heisenberga i Plancka povećavamo razumijevanje fundamentalnih struktura tvari na kvantnoj razini. I nema ama baš nikakve sumnje kako nas ove informacije vode sve bliže

i bliže neuhvatljivom cilju velike objedinjene teorije o svemu.

Dakle, to za sobom povlači i vrlo zanimljivu, da ne kažem neugodnu situaciju za znanstvenike, jer je sredstvo kojim informacija stiže do nas naizgled u potpunoj suprotnosti sa značenjem te iste informacije.

"Kao ujak Henry", reče Kate odjednom.

Standish se blijedo zagledao u nju.

"Ujak Henry misli da je pile", objasni Kate.

Standish se opet blijedo zagledao u nju.

"Sigurno ste to čuli", reče Kate. " 'Silno smo zabrinuti za ujaka Henryja. Misli da je pile.' 'Pa zašto ga ne pošaljete doktoru?' 'Rado, ali trebaju nam jaja.' "

Standish se zabuljio u nju kako da joj je, ničim izazvan, navrh nosa izrastao malen, ali savršen grm kupina.

"Ponovite", zatražio je sitnim, zapanjenim glasom.

"Što, sve?"

"Sve."

Kate je stavila ruku na bok i ponovila vic, ovog puta unoseći u glasove malo više izražajnosti i južnjačkog naglaska.

"Briljantno", dahnuo je Standish kad je završila.

"Sigurno ste to već čuli", rekla je, pomalo začuđena ovakvom reakcijom. "To je stari vic."

"Ne," rekao je, "nisam. Trebaju nam jaja. Trebaju nam jaja. Trebaju nam jaja. 'Ne možemo ga poslati doktoru jer trebamo jaja.' Zapanjujući uvid u središnje paradokse ljudske egzistencije i neumorne sposobnosti da konstruiramo adaptabilna tumačenja kojima ih razrješavamo. Blagi bože."

Kate slegne ramenima.

"I kažete da je to vic?" upita Standish s nevjericom.

"Da. I to jako stari vic."

"I svi su takvi? Nisam imao pojma."

"Pa - "

"Zapanjen sam," reče Standish, "potpuno sam zapanjen. Mislio sam da su vicevi ono što debeli ljudi pričaju na televiziji i nisam ih nikad slušao. Osjećam se kao da su mi ljudi nešto skrivali. Sestro!"

Bolničarka koja je kroz prozor promatrala gospođu May poskočila je na tako neočekivan uzvik.

"Ovaj, da, gospodine Standish?" rekla je.

Bilo je očito da joj je nelagodno.

"Zašto mi nikad niste ispričali nikakav vic?"

Bolničarka se zabuljila u njega i zadrhtala od nemogućnosti da se dosjeti kako bi makar i pokušala odgovoriti na takvo pitanje.

"Pa, ovaj ..."

"Zapišite to, može? Zahtijevat ću od vas i svog drugog osoblja u bolnici da mi ispričate sve viceve koje imate na raspolaganju, je li jasno?"

"Ovaj, da, gospodine Standish -"

Standish se zagledao u nju s dvojbom i sumnjom.

"Znate nekakve viceve, zar ne, sestro?" izazvao ju je.

"Pa, da, gospodine Standish, mislim da da, znam."

"Ispričajte mi jedan."

"Što, ovaj, zar sad, gospodine Standish?"

"Ovog časa."

"Pa, ovaj, hm - ima jedan u kojem se pacijent probudi nakon, ovaj, mislim, on je, ovaj, bio je na operaciji, i probudi se i, nije baš dobar vic, ali svejedno, bio je na operaciji i kad se probudi kaže doktoru: 'Doktore, doktore, sa mnom nešto nije u redu, ne mogu napipati noge.' A doktor kaže: 'Da, na žalost smo vam morali amputirati obje ruke.' I to je sve, zapravo. Zato nije mogao napipati noge, shvaćate."

Gospodin Standish ju je nekoliko trenutaka mirno promatrao.

"Poslije ćete mi se javiti, sestro", rekao je.

"Da, gospodine Standish."

Okrenuo se Kate. "Zar nema i nešto s piletom koje prelazi ulicu ili tako nešto?"

"Pa, da", Kate će nevoljko. Činilo joj se da je upala u nešto.

"I kako taj ide?"

"Pa", reče Kate, "ide ovako. 'Zašto je pile prešlo cestu?' "

"Da? I?"

"Odgovor je: 'Da dođe na drugu stranu.'"

"Shvaćam." Standish je neko vrijeme razmatrao stvari. "A što pile radi kad stigne na drugu stranu ceste?"

"Povijest o tome šuti", odgovori Kate smjesta. "Mislim da to pada izvan dosega vica, koji se zapravo zanima samo za piletov put preko ceste i piletove razloge za taj put. U tom je smislu vic sličan japanskom haikuu."

Kate je odjednom otkrila da se zabavlja. Uspjela je neprimjetno namignuti bolničarki, koja nije imala pojma kako da reagira.

"Shvaćam", rekao je Standish ponovno i namrštio se. "A da li ti, ovaj, vicevi zahtijevaju prethodno korištenje bilo kakvog oblika umjetne stimulacije?"

"Ovisi o vicu, i ovisi kome se priča."

"Hmm, dobro, moram priznati da ste mi definitivno otvorili jedna nova vrata, gospođice, ovaj. Čini mi se da bi cijelo područje humora moglo profitirati od podrobnog i neodložnog proučavanja. Očito je potrebno da razdvojimo viceve koji imaju bilo kakvu stvarnu psihološku vrijednost od onih koji samo potiču korištenje opojnih droga i koje bi trebalo iskorijeniti. Dobro."

Okrenuo se da se obrati istraživaču u bijeloj kuti koji je proučavao televizijski monitor na kojem su pratili škrabotine gospođe May.

"Ima li ičeg novog i zanimljivog od gospodina Einsteina?" upitao je.

Istraživač nije maknuo pogled s ekrana. Odgovorio je: "Piše: 'Kakva jaja hoćete? Pržena ili kuhana?'"

I opet je Standish zastao.

"Zanimljivo", rekao je, "vrlo zanimljivo. Nastavite i dalje bilježiti sve što napiše. Dođite." Ovo posljednje rekao je Kate i krenuo izići iz sobe.

"Fizičari su vrlo čudni ljudi", primijetio je čim su se opet našli na hodniku. "Po mom iskustvu, oni koji još nisu mrtvi su na neki način vrlo bolesni. Dobro, popodne je već odmaklo, siguran sam da želite krenuti pisati svoj članak, gospođice, ovaj. Ja sasvim sigurno imam hitnih poslova i pacijenata koji me očekuju. Dakle, ako nemate više pitanja -"

"Još samo jedna stvar, gospodine Standish." Kate je zaključila nek' sve ide k vragu. "Moramo naglasiti da je članak svjež. Možda biste mi mogli posvetiti još nekoliko minuta da mi pokažete najnovijeg pacijenta kojeg ste primili."

"Mislim da bi to bilo malo teže. Posljednja pacijentica koju smo primili došla je prije mjesec dana, i umrla je od upale pluća dva tjedna nakon dolaska."

"Oh, ah. Da, to baš i nije jako uzbudljivo. Dakle. Nikakvih novih pacijenata u zadnjih par dana. Nikakvih posebno krupnih ili plavokosih pacijenata nordijskog tipa, recimo, s krznenim kaputom ili maljem, na primjer. Mislim, samo kao primjer." Dobila je inspiraciju. "Možda netko ponovno primljen?"

Standish ju je gledao sa sve dubljom sumnjom.

"Gospođice, ovaj -"

"Schechter."

"Gospođice Schechter, počinjem stjecati dojam da vaše zanimanje za našu bolnicu nije -"

Tog ga je trena prekinulo naglo otvaranje šiber vrata u hodniku tik iza njih. Podigao je pogled da vidi tko je to, i ponašanje mu se smjesta promijenilo.

Oštro je pokazao Kate da stane u stranu dok je jedan bolničar kroz vrata

gurao prostrani krevet na kotačima. Bolničarka i još jedna sestra slijedile su za njima, dajući dojam da su dvorska pratnja, a ne bolničarke na uobičajenom poslu.

U krevetu je ležao vrlo krhak starac s kožom poput venama prošaranog pergamenta.

Stražnji dio kreveta bio je vrlo blago podignut naprijed, tako da starac može promatrati svijet kroz koji prolazi, a promatrao ga je s nekom vrstom tihog, dobroćudnog užasa. Usta su mu bila blago otvorena, glava mu se vrlo blago tresla, tako da ju je svaki i najmanji potres na putu kreveta bacao malo na jednu ili drugu stranu. Ali usprkos toj krhkoj bespomoćnosti, odavao je dojam da vrlo tiho, vrlo blago, posjeduje sve oko sebe.

Imao je samo jedno oko, i ono je odavalo taj dojam. Na što bi se god spustio njegov pogled, bilo da se radilo o pogledu kroz prozor ili bolničarki koja je pridržavala vrata dok krevet ne prođe, ili o gospodinu Standishu, koji se odjednom sav pretvorio u ponizan šarm i udvornost, činilo se da bi se sve to smjesta našlo u vladavini toga oka.

Kate se načas zapitala kako to da oči prenose tako strašno puno podataka o svojim vlasnicima. Pa, konačno, radi se samo o kuglama bijelog tkiva. Nisu se baš mijenjala ni sa starenjem, osim što bi postala malo crvenija i malo više curila. Zjenice se malo otvaraju i zatvaraju, ali to je sve. Odakle dolazi ta poplava informacija? Osobito u slučaju čovjeka koji ima samo jedno oko, a umjesto drugog samo zatvoren nabor kože.

U razmišljanju ju je prekinulo to što se tog časa oko o kojem je mislila odmaklo od Standisha i zastalo na njoj. Pritisak koji je osjetila bio je tako iznenadan da je skoro zaskvičala.

Krhkim nagovještajem pokreta starac je bolničaru koji je gurao krevet naredio da stane. Krevet se zaustavio i kad je nestalo zvuka njegovih kotača, načas se nije čulo ništa osim udaljena mrmljanja dizala.

Onda je i dizalo stalo.

Kate je uzvratila pogled s blagim nasmiješenim mrštenjem, kao da želi reći: "Oprostite, mi se poznamo?" a onda se zapitala nije li doista tako. Njegovo joj je lice bilo nekako prolazno poznato, ali nije ga baš mogla smjestiti. No

zadivilo ju je kad je primijetila kako, premda se radi samo o krevetu na kotačima, njegova ruka leži na posteljini od pravog posteljnog platna, svježe opranoj i izglačanoj.

Gospodin Standish se malo nakašljao i rekao: "Gospođice, ovaj, ovo je jedan od naših najvrjednijih i, ovaj, najmilijih pacijenata, gospodin -"

"Je li vam udobno, gospodine Odwin?" prekinula ga je sestra uslužno. Ali nije bilo potrebe. Ovo je bio pacijent čije je ime Standish nedvojbeno dobro znao.

Odin ju je utišao jedva naslutivim pokretom.

"Gospodine Odwin," reče Standish, "ovo je gospođica, ovaj -"

Kate se taman htjela još jednom predstaviti kad ju je dočekalo potpuno iznenađenje.

"Ja točno znam tko je ona", progovorio je Odin tihim, ali razgovijetnim glasom, i načas mu se u oku pojavio izraz pipsa koji značajno gleda u muhu.

Nastojala se držati vrlo službeno i engleski.

"Bojim se", reče ukočeno, "da ste u prednosti preda mnom."

"Da", odvrati Odin.

Pokretom je pozvao bolničara i zajedno su nastavili svoj polagani put niz hodnik. Standish i bolničarka izmijenili su poglede, a onda je Kate s iznenađenjem otkrila kako s njima u hodniku stoji još netko.

Naravno da se nije pojavio čarolijom. Naprosto je ostao stajati kad je krevet krenuo dalje, a njegova visina, odnosno manjak visine, bio je razlog što ga se prije nije vidjelo.

Stvari su bile znatno bolje dok ga se nije vidjelo.

Ima ljudi koji vam se odmah svide, ima nekih za koje vam se čini da će vam se s vremenom svidjeti, i nekih koje naprosto želite odgurnuti od sebe nečim oštrim. Kate je odmah bilo jasno u koju kategoriju spada Toe Rag. Iscerio se i zabuljio u nju, to jest, činilo se kao da bulji u neku nevidljivu muhu koja joj zuji oko glave.

Pritrčao joj je i, prije nego što ga je mogla spriječiti, dohvatio njenu desnu ruku i divlje je protresao.

"I ja sam u prednosti pred vama, gospođice Schechter", rekao je, i zlurado odskakutao niz hodnik.

Poglavlje dvanaesto

Veliki sivi kombi ozbiljnog izgleda glatko se spustio niz prilaznu cestu, prošao kroz kamene vratnice i dostojanstveno poniknuo kad je sa šljunka skrenuo na asfalt javne ceste. Cesta je bila zavojita seoska cesta isprugana zimskim obrisima hrastova bez lišća i mrtvih brijestova. Sivi oblaci na nebu su se nagomilali poput jastuka. Kombi je dostojanstveno prolazio cestom i ubrzo se izgubio u njenim okretima i zavojima.

Nekoliko minuta kasnije, žuti citroen pojavio se među vratnicama s nešto manje dostojanstva. Skrenuo je spljoštenim gumama na sivilo ceste i krenuo, sporo ali teško, u istom smjeru.

Kate je bila uznemirena.

Posljednjih nekoliko minuta bilo je prilično neugodno. Standish je očito bio čudan čovjek i u najboljim okolnostima, ali nakon susreta s pacijentom po imenu Odwin postao je nedvojbeno neprijateljski nastrojen. Bila je to zastrašujuća narogušenost nekog tko se i sam boji — ali Kate nije znala čega.

Tko je ona? raspitivao se Standish. Kako je dobila preporuku Alana Franklina, čovjeka kojeg profesija cijeni? Što traži? Što - a to je izgleda bilo glavno pitanje - je učinila da privuče zlovolju gospodina Odwina?

Smrknuto je držala automobil na cesti dok je s priličnim teškoćama prolazio zavoje i malo lakše svladavao ravne dijelove. Taj ju je automobil jednom doveo ina sud, kad mu je jedan prednji kotač krenuo na mali samostalni izlet i zamalo doveo do nesreće. Policijski svjedok na sudu govorio je o njenom voljenom citroenu kao o "dotičnom vozilu" i ime mu je ostalo. Bilo je mnogo razloga zašto je toliko voljela dotično vozilo. Na primjer, kad bi mu otpala vrata, sama ih je mogla vratiti na mjesto, a to je nešto što s recimo BMW-om ne biste mogli.

Pitala se djeluje li blijedo i iscrpljeno kao što se osjeća, ali retrovizor joj se drmusao ispod sjedala pa se nije morala mučiti s time.

Standish je i sam problijedio i počeo drhtati na samu pomisao da bi netko mogao razljutiti gospodina Odwina, i bez rasprave je odbacio Kateine pokušaje da zanijeka bilo kakvo poznanstvo s njim. Ako je tako, zapitao ju je, zašto je

gospodin Odwin izričito naglasio da je pozna? Optužuje li ona to gospodina Odwina da laže? Ako je tako, neka se čuva.

Kate nije znala. Susret s gospodinom Odwinom bio joj je posve neshvatljiv. Ali pred samom sobom nije mogla zanijekati kako čovjek ima neke snage. Kad vas pogleda, to je bilo zaozbiljno. Ali ispod uznemirujućeg pogleda ležale su neke još puno gore struje. Bile su još puno gore jer su bile struje slabosti i straha.

A što se tiče onog drugog stvorenja ...

On je očito bio uzrok priča koje su se nedavno pojavile u onom odvratnije nepodnošljivom dijelu žute štampe o "nečem gadnom u Woodsheadu". Priče su, naravno, bile uvredljive i okorjelo neprilične i uglavnom ih je ignorirala cijela zemlja osim onih nekoliko tričavih milijuna koji su uživali u uvredljivim i okorjelo nepriličnim stvarima.

Priče su tvrdile kako ljude u tom kraju "terorizira" nekakvo odurno, izobličeno, "patuljasto" stvorenje koje redovno bježi iz Woodsheada kako bi se bavilo impresivno širokim rasponom nepojmljivih grozota.

Kao i većina ljudi, Kate je pretpostavila, kad bi uopće pomislila na to, da je ono što se doista dogodilo bilo da je neki jadni podivljali mentalni pacijent odlutao iz bolnice i malo prestrašio nekoliko lokalnih bakica, a da su slinava piskarala odgovorna za sve ostalo. Sad je bila malo uzdrmanija i malo manje uvjerena u to.

On - to - je znalo njeno ime.

Što bi mislila o tome?

Mislila, ne mislila, krivo je skrenula. Zaokupljena mislima, promašila je odvojak koji bi je odveo natrag na glavnu cestu i u London, pa je onda morala smisliti što da učini. Mogla se naprosto okrenuti za 180° i vratiti, ali odavno već nije tjerala auto u rikverc, i iskreno, nije bila sigurna kako bi na to reagirao.

Pokušala je iskoristiti sljedeća dva skretanja u desno da vidi hoće li joj to pomoći, premda nije imala velikih nada u uspjeh, i bila je potpuno u pravu. Nastavila je još desetak kilometara, znajući da je na pogrešnoj cesti ali bar, sudeći po položaju svijetle mrlje u sivim oblacima, ide u pravom smjeru.

Nakon nekog vremena pomirila se s novom rutom. Prošla je kraj nekoliko znakova koji su joj objavili da se sad naprosto vraća u London sporednom cestom, što joj je u potpunosti odgovaralo. Da je unaprijed razmišljala o tome, bila bi se vjerojatno ionako odlučila za taj put, a ne za gužvu na autoputu.

Izlet je bio totalna propast, i bilo bi joj bolje da je naprosto ostala cijelo popodne kod kuće i namakala se u kadi. Cijelo je iskustvo bilo duboko uznemirujuće, na rubu strašnoga, a nije doznala ama baš ništa o svome pravom cilju. Bilo je dovoljno gadno imati cilj koji si je jedva mogla priznati, i nije joj još trebalo i da joj taj cilj do kraja izmakne. Dojam posvemašnje ispraznosti postupno se spustio na nju zajedno s općim sivilom neba.

Zapitala se nije li možda sasvim malo poludjela. U posljednjih nekoliko dana život kao da joj je posve izmakao kontroli, i bilo je nelagodno shvatiti kako je krhka njena svijest kad se tako lako može skrhati od jednog relativno malog udara munje ili meteorita ili što je to već bilo.

Riječi "udar munje" kao da su joj upale usred misli bez upozorenja i nije znala što bi s njima, pa ih je samo ostavila da leže na dnu njezina uma, kao ručnik na podu njene kupaonice koji joj se nije dalo pokupiti.

Čeznula je da se kroz oblake probije malo sunca. Kilometri su promicali pod njenim kotačima, oblaci su promicali nad njom, i sve je više mislila na pingvine. Napokon joj se učinilo da to više ne može podnijeti i zaključila da joj je potrebno nekoliko minuta šetnje da se riješi tog raspoloženja.

Zaustavila je automobil na rubu ceste, i postariji jaguar koji ju je slijedio posljednjih 27 kilometara zabio se ravno u stražnjicu njezina automobila, što je ispalo isto tako dobro.

Poglavlje trinaesto

S predivnim udarom bijesa, Kate je osvježeno iskočila iz svoga automobila i pojurila ugnjetavati vozača drugog auta, koji je, sa svoje strane, iskočio iz svog auta ne bi li ugnjetavao nju.

"Zašto ne gledaš kud ideš?" povikala je na njega. Bio je to prilično debeo čovjek koji je vozio odjeven u dugačak kožni kaput i prilično ružan crveni šešir, usprkos neudobnosti koja je iz toga morala proizlaziti. Kate se zbog toga učinio simpatičnijim.

"Zašto ne gledam kuda ja idem?" odvratio je zajapureno. "A vi nikad ne gledate u retrovizor?"

"Ne", odgovorila je Kate, sa šakama na bokovima.

"Oh", reče njen protivnik. "A zašto ne?"

"Jer je pod sicem."

"Shvaćam", odvratio je smrknuto. "Hvala vam na iskrenosti. Imate li odvjetnika?"

"Da, zapravo imam", reče Kate. Izrekla je to sa samouvjerenošću i s visoka.

"Je li dobar?" upitao je čovjek sa šeširom. "Meni će trebati odvjetnik. Moj je trenutno u zatvoru."

"Pa, mojeg ne možete dobiti."

"Zašto ne?"

"Ne budite smiješni. To bi bio čist sukob interesa."

Njen je protivnik prekrižio ruke i naslonio se na haubu svoga auta. Polako se ogledao oko sebe. Puteljak je bivao sve mračniji dok se rana zimska večer spuštala na zemlju. Zatim se sagnuo u svoj auto i uključio sva četiri žmigavca. Stražnja narančasta svjetla ljupko su žmigala na zakržljaloj travi kraj ceste. Prednja svjetla bila su zabijena u stražnji dio Kateina citroena i nisu bila u stanju žmigati.

Vratio se u svoj naslonjen položaj i procjenjivački pogledom prošetao po Kate.

"Vi ste vozač", rekao je, "a koristim tu riječ u najširem mogućem smislu, tj. naprosto kao oznaku za nekog tko sjedi na vozačkom sjedalu nečeg što ću zasad nazvati automobilom - ali koristim taj izraz bez ikakvih predrasuda - dok se kreće cestom, zapanjujuće, čak bih se usudio reći nadnaravne nesposobnosti. Shvaćate me?"

"Ne."

"Hoću reći da ne vozite dobro. Znate li da ste posljednjih 27 kilometara vozili i po traci suprotnog smiera?"

"27 kilometara!" uzvikne Kate. "Jeste li me slijedili?"

"Samo do određene mjere", reče Dirk. "Trudio sam se ostati na svojoj strani ceste."

"Shvaćam. Pa, hvala vam, s moje strane, što ste tako iskreni sa mnom. Ovo je strašno, ne moram vam ni reći. Bolje si pronađite prokleto dobrog odvjetnika, jer će ga moj odvjetnik nabiti na ražanj."

"Možda onda bolje da si nabavim ražnjiće."

"Djelujete kao da ste se najeli sasvim dosta ražnjića. Smijem li pitati zašto ste me slijedili?"

"Djelovali ste kao da znate kamo idete. Bar na početku. Prvih tristotinjak metara."

"Kakve veze s vama ima to kamo ja idem?"

"To je moja navigacijska tehnika."

Kate je zaškiljila.

Spremala se zahtijevati potpuno i iscrpno objašnjenje ove drske primjedbe kad je jedan Ford Sierra u prolazu usporio pokraj njih.

Vozač je spustio prozor i nagnuo se van. "Jeste se sudarili?" doviknuo im je.

"Da."

"Ha!" rekao je i odvezao se.

Sekundu-dvije kasnije, kraj njih se zaustavio jedan peugeot.

"Tko je to bio?" upitao ih je vozač govoreći o prethodnom vozaču.

"Ne znam", odvrati Dirk.

"Oh", reče vozač. "Izgleda kao da ste se nešto sudarili."

"Da", potvrdi Dirk.

"Tako sam i mislio", rekao je vozač i odvezao se.

"Ni prolaznici više nisu kao što su nekad bili", obrati se Dirk Kate.

"A pravi primjerci vas znaju i udariti", prihvati Kate. "Još uvijek želim doznati zašto ste me slijedili. Shvaćate da mi je vrlo teško ne gledati vas kao neku vrlo zloćudnu osobu."

"To je lako shvatiti", reče Dirk. "Obično i jesam. Ovog puta, međutim, naprosto sam se izgubio. Neki veliki sivi kombi koji cestu smatra svojim vlasništvom prisilio me na izbjegavanje. Uspio sam ga izbjeći tek tako što sam skrenuo na pokrajnju cestu, na kojoj se više nisam mogao okrenuti. Nekoliko zavoja kasnije već sam se potpuno izgubio. Postoji jedna škola koja smatra da u takvim slučajevima treba pogledati na kartu, ali takvim ljudima ja samo kažem: 'Ha! A što ako nemate mape koju biste pogledali? Što ako imate mapu, ali je to mapa Dordogne?' Moja je strategija da pronađem neki auto, ili njegov najbliži ekvivalent, koji djeluje kao da zna kamo ide, i onda ga slijedim. Rijetko kad završim tamo kamo sam krenuo, ali često završim negdje gdje trebam biti. I što sad kažete na to?"

"Kajgod."

"Čvrst odgovor. Divim vam se."

"Mislila sam reći da i sama ponekad tako napravim, ali sam odlučila da to još ne priznam."

"Vrlo mudro", reče Dirk. "U ovom trenutku još ne želite previše toga odati. Ja uvijek savjetujem da se držite tajanstveno."

"Ne zanimaju me vaši savjeti. Kamo ste pokušavali dospjeti prije nego što

ste zaključili da će vam vožnja od 27 kilometara u suprotnom smjeru pomoći da tamo dospijete?"

"Na mjesto koje se zove Woodshead."

"Ah, umobolnica."

"Poznajete je?"

"Posljednjih 27 kilometara se vozim od nje, i voljela bih da je još dalje. Na koji će odjel vas smjestiti? Moram znati kamo da pošaljem račun za popravak."

"Oni nemaju odjele", reče Dirk. "A mislim i da im se ne bi svidjelo što ih nazivate umobolnicom."

"Sve što se njima ne sviđa je meni dobro."

Dirk se ogledao oko sebe.

"Lijepa večer", rekao je.

"Nije."

"Shvaćam", reče Dirk. "Izgledate, ako smijem reći, kao netko kome dan nije bio izvor radosti i duhovnog bogatstva."

"Prokleto točno", prizna Kate. "Provela sam dan od kakvog bi Franjo Asiški počeo mlatiti klince. A posebno ako uračunate i utorak zajedno s današnjim danom, jer je to bilo zadnji put da sam bila potpuno svjesna. A sad pogledajte. Moj prelijepi auto. Jedina stvar koju je u cijeloj priči dobra jest da bar nisam u Oslu."

"Jasno mi je da bi vas to moglo razvedriti."

"Nisam rekla da me razvedrilo. Samo mi je opravdanje da se ne ubijem. Uostalom, ne moram se ni s tim mučiti, kad ima ljudi poput vas koji bi to tako rado obavili za mene."

"Bili ste mi izvrstan pomagač, gospođice Schechter."

"Prestanite s tim!"

"S čim?"

"Moje ime! Odjednom svaki stranac kojeg sretnem zna kako se zovem. Možete li vi svi samo na sekundu prestati znati kako se zovem? Kako djevojka u takvim uvjetima može ostati tajnovita? Jedina osoba koju sam upoznala i koja izgleda ne zna moje ime je jedina kojoj sam se stvarno i predstavila. U redu," rekla je, optužujuće upirući prstom u Dirka, "vi niste nadnaravno biće, pa mi samo recite odakle znate kako se zovem. Ne puštam vam kravatu dok mi ne kažete."

"Ne držite me za -"

"Sad te držim, stari."

"Puštajte!"

"Zašto ste me slijedili?" ustrajala je Kate. "Otkud znate kako se zovem?"

"Slijedio sam vas iz razloga koje sam već iznio. A što se tiče vašeg imena, draga gospo, praktički ste mi sami rekli."

"Nisam."

"Uvjeravam vas da jeste."

"Još vas držim za kravatu."

"Ako ste trebali biti u Oslu, ali ste u nesvijesti od utorka, onda ste vjerojatno bili na nevjerojatnom eksplodirajućem šalteru za čekiranje na Terminalu dva na Heathrowu. O tome se naveliko pisalo u novinama. Vi ste to vjerojatno propustili jer ste bili u nesvijesti. Ja sam to propustio zbog galopirajuće apatije, ali današnji događaji su me prisilili da obratim pažnju i na to."

Kate je nevoljko pustila njegovu kravatu, ali ga je i dalje sumnjičavo promatrala.

"Aha?" rekla je. "Kakvi događaji?"

"Uznemirujući", odvratio je Dirk poravnavajući odjeću. "Čak i da ono što ste mi sami rekli nije bilo dovoljno da otkrijem tko ste, činjenica da ste i vi danas bili u posjetu Woodsheadu mi je definitivno razriješila stvari. Po vašem ratobornom neraspoloženju zaključujem da čovjek kojeg ste tražili nije tamo."

"Molim?"

"Molim vas, zadržite je", rekao je Dirk, hitro skinuvši kravatu i dodavši joj ju. "Slučajno sam danas ranije naletio na jednu sestru iz vaše bolnice. Moj prvi susret s njom bio je takav da sam ga, iz različitih razloga, htio naglo završiti. Tek nekoliko minuta kasnije, dok sam stajao na pločniku i borio se s lokalnom divljači, jedna riječ koju sam čuo od nje udarila me, da tako kažem, ponešto kao munja. I sama pomisao je bila fantastično i divljački nevjerojatna. Ali kao većina fantastičnih, divljački nevjerojatnih pomisli, bila je bar jednako toliko vrijedna istrage kao i neka običnija pomisao za koju su se činjenice morale debelo iskriviti ne bi li funkcionirala.

Vratio sam se da je još ispitam, i potvrdila mi je da je jedan pomalo neobičan pacijent, danas rano ujutro, prebačen iz bolnice, navodno u Woodshead.

Također mi je potvrdila kako je jedna pacijentica bila maltene nepristojno znatiželjna da otkrije što se s njim dogodilo. Ta pacijentica zvala se gospođica Kate Schechter i mislim da ćete priznati, gospođice Schechter, da moje metode navigacije imaju svojih dobrih strana. Možda nisam otišao tamo kamo sam namjerio, ali mislim da sam završio tamo gdje trebam biti. "

Poglavlje četrnaesto

Oko pola sata kasnije, okrupni čovjek iz lokalnog automehaničarskog servisa pojavio se s kamionom, konopcem za vuču i sinom. Pregledavši situaciju, poslao je svoga sina i kamion da riješe jedan drugi problem, privezao konopac za Katein već pokojni auto i sam ga odvukao do servisa.

Kate je nekoliko minuta šutjela o ovome, a onda reče: "Ne bi to napravio da nisam Amerikanka."

Preporučio im je mali lokalni pub u koji će ih doći potražiti kad dovrši svoju dijagnozu citroena. Kako je Dirkov jaguar izgubio samo desni prednji žmigavac, a Dirk je tvrdio da ionako gotovo nikad ne skreće desno, odvezli su se tu kratku udaljenost njegovim automobilom. Dok je Kate, s nešto oklijevanja, ulazila u Dirkov auto, pronašla je knjigu Howarda Bella koju je Dirk u kafiću prisvojio od Sally Mills i skočila na nju. Nekoliko minuta kasnije, ulazeći u pub, još je uvijek pokušavala otkriti je li ju čitala ili nije.

Pub je spajao sve tradicionalne engleske vrijednosti grube mjedi, ultrapasa i natmurenosti. Zvuk Michaela Jacksona u drugom baru miješao se sa žalostivim kašljucanjem stroja za čišćenje stakla u ovom, stvarajući zvučni okoliš koji je svojom otrcanošću savršeno odgovarao vremešnoj boji na drvenariji.

Dirk je sebi i Kate kupio piće, a zatim joj se pridružio za malim stolom u uglu koji je Kate odabrala kao zaklon od debele nedruželjubivosti bara.

"Čitala sam je", objavila je, prolistavši dosad većinu Bježi kao vrag. "U najmanju ruku sam je počela čitati i pročitala prvih nekoliko poglavlja. Zapravo je to bilo prije par mjeseci. Ne znam zašto još uvijek čitam njegove knjige. Očito je da ih urednik ne čita." Podigla je pogled do Dirka. "Ne bih si mislila da vas to zanima. Po onom što znam o vama."

"I nije moja", reče Dirk. "Ovaj, pobrao sam je zabunom."

"Svi tako kažu", odgovori Kate. "Nekad je bio jako dobar," dodala je, "ako vam se sviđaju takve stvari. Moj brat je u New Yorku i bavi se izdavaštvom, i on kaže da je Howard Bell u zadnje vrijeme postao jako čudan. Imam dojam da ga se svi pomalo boje, a njemu se to sviđa. Sasvim je očito da

nitko nema muda da mu kaže neka izbaci sve od desetog do dvadeset i sedmog poglavlja. I sve te gluposti s kozom. Teorija je da on prodaje tolike milijune knjiga samo zato što ih nitko nikad ne čita. Kad bi ih ljudi koji kupuju njegove knjige počeli stvarno i čitati, ni slučajno ne bi kupili onu sljedeću i s njim bi bilo gotovo."

Odgurnula je knjigu od sebe.

"U svakom slučaju," rekla je, "vrlo ste mi spretno objasnili zašto sam ja išla u Woodshead; niste mi rekli zašto ste vi išli tamo."

Dirk slegne ramenima. "Da vidim kako je tamo", reče neodređeno.

"A da? Pa, uštedit ću vam trud. To mjesto je jako užasno."

"Opišite ga. Zapravo, počnite s aerodromom."

Kate je dobro potegnula od svoje Bloody Mary i načas se u tišini zamislila, dok je votka marširala po njenoj unutrašnjosti.

"Zanima vas i aerodrom?" upitala je konačno.

"Da."

Kate je iskapila ostatak svoga pića.

"Onda će mi trebati još jedno", objavila je, i gurnula praznu čašu prema Dirku.

Dirk se hrabro suočio s buljavim pipničarom i vratio se nekoliko minuta kasnije s novim pićem za Kate.

"OK", reče Kate. "Počet ću s mačkom."

"Kojom mačkom?"

"Mačkom za koju sam morala zamoliti susjedu da je pazi dok me nema."

"Koju susjedu?"

"Onu koja je umrla."

"Shvaćam", kimne Dirk. "Znate što, zašto ja naprosto ne začepim i pustim vas da mi ispričate?"

"Da," složi se Kate, "to bi bilo dobro."

Kate je prepričala događaje posljednjih nekoliko dana, bar onih dana kojih je ona bila svjesna, a zatim prešla na svoje dojmove o Woodsheadu.

Usprkos odvratnosti s kojom ga je opisala, Woodshead je Dirku zvučao točno kao mjesto u kakvom bi volio provesti mirovinu, od sutra ako je ikako moguće. Spajalo je posvećenost neobjašnjivom, što je bio i njegov uporni grijeh (samo je tako mogao razmišljati o tome, i ponekad je bjesnio protiv te ljubavi s bijesom pravog ovisnika) s apsolutnom razmaženošću, grijehom od kojeg bi jako rado patio kad bi si to ikad mogao priuštiti.

Konačno je Kate opisala svoj uznemirujući susret s gospodinom Odwinom i njegovim odvratnim slugom i, kao posljedica toga, Dirk je još dobru minutu ostao zadubljen u namrštenu tišinu. Veliki dio te minute bio je zauzet unutarnjom borbom o tome hoće li ili neće popustiti i zapaliti cigaretu. Nedavno ih se odrekao i borba je bila redovna pojava, koju je redovno gubio, često i ne primijetivši.

Slavodobitno je odlučio da neće zapaliti, i onda svejedno izvadio cigaretu. Pecanje upaljača u prostranom džepu njegova kaputa zahtijevalo je da prvo izvadi omotnicu koju je uzeo iz kupaonice Geoffreyja Ansteyja. Stavio ju je na stol pokraj knjige i zapalio cigaretu.

"Djevojka na aerodromskom šalteru ..." započeo je konačno.

"Izludila me", odvrati Kate smjesta. "Samo je mehanički radila svoj posao kao da je nekakva mašina. Nije htjela slušati, nije htjela misliti. Ne znam gdje nađu takve ljude."

"Ona je zapravo nekad bila moja tajnica", reče Dirk. "I izgleda da ni nju sad više ne mogu naći."

"Oh. Žao mi je", rekla je odmah Kate, a onda se načas zamislila.

"Vjerojatno ćete reći da ona zapravo nije bila takva", nastavila je. "Pa, i to je moguće. Valjda se samo štitila od frustracija svoga posla. Rad na aerodromu mora vas izluditi. Mislim da bih je mogla razumjeti da i sama nisam bila tako prokleto frustrirana. Žao mi je. Nisam znala. Znači to je ono što pokušavate otkriti."

Dirk je neodređeno kimnuo. "Između ostaloga", potvrdio je. Onda doda: "Ja sam privatni detektiv."

"Oh?" rekla je Kate iznenađeno, poprimivši zbunjen izraz lica.

"To vas smeta?"

"Ne, samo imam prijatelja koji svira kontrabas."

"Shvaćam", reče Dirk.

"Kad god ga ljudi sretnu, a on se muči sa svojim bajsom, svi kažu istu stvar, i to ga izluđuje. Svi mu kažu: 'Sigurno sad žališ što ne sviraš pikolo.' Nikom ne padne na pamet da i svi drugi kažu istu stvar. Samo sam pokušavala otkriti postoji li nešto što svi kažu privatnim detektivima, tako da mogu to ne reći."

"Ne. Ono što se dogodi jest da svi načas djeluju vrlo sumnjivo, a to vam je dobro uspjelo."

"Shvaćam." Kate je djelovala razočarano. "Dobro, imate li kakvih tragova - hoću reći, imate li predodžbu o tome što se dogodilo vašoj tajnici?"

"Ne", reče Dirk, "nemam predodžbu. Samo mutnu sliku s kojom ne znam što bih." Zamišljeno se poigrao svojom cigaretom, a onda opet pogledom prijeđe preko stola i zastane na knjizi.

Podigao ju je i pregledao, pitajući se kakav ga je impuls uopće natjerao da je pokupi.

"Zapravo ne znam ništa o Howardu Bellu", reče.

Kate je iznenadio način na koji je naglo promijenio temu, ali joj je istovremeno pomalo i laknulo.

"Samo znam", rekao je Dirk, "da prodaje puno knjiga i da sve izgledaju više-manje isto kao i ova. Što bih trebao znati?"

"Pa, o njemu ima nekih vrlo čudnih priča."

"Kao na primjer?"

"Kao na primjer ono što radi u svim hotelskim apartmanima, po cijeloj Americi. Nitko naravno ne zna detalje, samo dobiju račune i plate ih jer se ne

usude pitati. Čini im se da im je sigurnije ne znati. Posebno kod pilića."

"Pilića?" upita Dirk. "Kakvih pilića?"

"Pa, priča se", rekla je Kate spuštajući glas i naginjući se malo bliže, "da uvijek naručuje da mu u hotelsku sobu dostave žive piliće."

Dirk se namrštio.

"Zašto, zaboga.?"

"Nitko ne zna. Nitko nikad ne dozna što se s njima dogodi. Nitko ih više nikad ne vidi. Niti," rekla je, nagnuvši se još bliže i još jače spustivši glas, "niti perca."

Dirk se zapitao nije li beskrajno nevin i naivan. "Pa što ljudi misle, što on radi s njima?" upitao je.

"Nitko", odgovori Kate, "nema pojma. Čak ni ne žele znati. Naprosto ne znaju." Slegnula je ramenima i pokupila knjigu.

"A druga stvar koju David - to je moj brat - govori za njega jest da stvarno ima apsolutno savršeno ime za bestseller."

"Stvarno?" upita Dirk. "U kom smislu?"

"David kaže da je to prva stvar koju svaki nakladnik traži kod novih autora. Ne 'je li to dobro?', niti 'je li to dobro kad se izbaci sve pridjeve?', nego 'ima li lijepo kratko prezime i ime koje je samo malo dulje?'. Vidite? Ovo 'Bell' je ispisano ogromnim srebrnim slovima, a 'Howard' taman stane iznad toga, malo užim slovima. I odmah imate prepoznatljivu marku. To vam je u izdavaštvu kao čarolija. Kad imate takvo ime, znate li pisati ili ne znate prestane biti tako važno. A u slučaju Howarda Bella to je sad znatna prednost. A ime je zapravo sasvim obično kad ga napišete normalno, kao ovdje."

"Molim?" reče Dirk.

"Ovdje, na ovoj vašoj kuverti."

"Gdje? Dajte da vidim."

"Ovo je njegovo ime, zar ne? Prekriženo."

"Bože mili, imate pravo", rekao je Dirk zureći u omotnicu. "Valjda ga

nisam prepoznao bez tog knjiškog oblika."

"Znači da ovo sve ima nekakve veze s njim?" upitala je Kate podižući omotnicu i pregledavajući je.

"Zapravo ne znam što je to", prizna Dirk. "Ima nekakve veze s ugovorom, i moglo bi imati veze s jednom pločom."

"Jasno mi je da bi moglo imati veze s pločom."

"Po čemu vam je jasno?" upita Dirk oštro.

"Pa, ovo ime tu, to je Dennis Hutch, zar ne? Vidite?"

"Oh, da. Da, vidim", rekao je Dirk proučavajući omotnicu. "Ovaj, trebao bih znati to ime?"

"Pa", reče Kate polako, "ovisi jeste li živi ili niste, čini mi se. On je direktor Aries Rising Record Groupa. Manje je slavan nego papa, priznajem, ali - za papu znate, nadam se?"

"Da, da", potvrdi Dirk nestrpljivo. "Onaj sjedokosi tip."

"To je on. A čini mi se da je on i jedina poznata osoba kojoj ova omotnica nije u nekom trenutku bila adresirana. Tu je i Stan Dubcek, glavni u Dubcek, Danton, Heidegger i Draycottu. Znam da oni vode ARRGH!ove poslove."

"Čije?"

"AARGH! Aries Rising Record Group Holding. Taj klijent je proslavio agenciju."

Zagledala se u Dirka.

"Izgledate", objavila je, "kao netko tko zna jako malo i o pločama i o marketingu."

"Čast mi je", rekao je Dirk otmjeno nagnuvši glavu.

"Pa što onda radite s ovim?"

"Kad je uspijem otvoriti, znat ću", ustvrdi Dirk. "Imate li možda pri sebi kakav nož?"

Kate strese glavom.

"A tko je Geoffrey Anstey?" upitala je. "Njegovo ime jedino nije prekriženo. To vam je neki prijatelj?"

Dirk je malo problijedio i nije odmah odgovorio. A onda reče: "Ona čudna osoba koju ste spomenuli, ono 'nešto gadno iz Woodsheada'. Ponovite mi što vam je rekao."

"Rekao je, 'I ja sam u prednosti pred vama, gospođice Schechter.'" Kate je pokušala slegnuti ramenima.

Dirk je načas nesigurno odmjeravao svoje misli.

"Mislim da je moguće", reče konačno, "da ste možda u nekoj vrsti opasnosti."

"Je li moguće da će se luđaci zabijati u mene na cesti? Ta vrsta opasnosti?"

"Možda još i gore."

"A da?"

"Da."

"A zašto tako mislite?"

"Nije mi još do kraja bistro", odgovorio je Dirk mršteći se. "Većina ideja koje trenutno imam imaju veze sa stvarima koje su potpuno nemoguće, pa ih ne bih rado dijelio. Ali to su svejedno jedine misli koje imam."

"Ja bih si onda potražila neke nove", reče Kate. "Kako je išao onaj princip Sherlocka Holmesa? 'Kad odbacite nemoguće, što god ostane, koliko god nevjerojatno, mora biti istina.' "

"Ja to u potpunosti odbacujem", reče Dirk oštro. "Nemoguće vrlo često ima integritet koji nedostaje onom što je samo nevjerojatno. Kako često ste dobili neko naizgled racionalno objašnjenje za nešto, koje štima u svim pogledima osim u jednom, i baš to je razlog što je beznadno nevjerojatno? Kad imate potrebu reći: 'Da, ali on ili ona naprosto ne bi učinio tako nešto.'"

"Pa, zapravo mi se to danas dogodilo", odgovori Kate.

"Ah, da," rekao je Dirk lupivši po stolu i natjeravši čaše da poskoče, "ona

djevojčica u kolicima - to je savršen primjer. Zamisao da ona nekako prima jučerašnje cijene s burze niotkuda je samo nemoguća, i zato mora biti točna, jer je zamisao da bi ona održavala nevjerojatno složenu i napornu prevaru od koje sama nema nikakve koristi beznadno nevjerojatna. Prva zamisao naprosto pretpostavlja da postoji nešto o čemu ništa ne znamo, a bog zna da takvih stvari ima koliko hoćeš. Ova druga zamisao se, međutim, protivi nečem fundamentalnom i ljudskom o čemu dosta toga znamo. Zato bismo trebali biti vrlo sumnjičavi prema toj ideji i njenoj navodnoj racionalnosti."

"Ali mi nećete reći što mislite."

"Ne."

"Zašto ne?"

"Jer zvuči smiješno. Ali mislim da ste u opasnosti. Mislim da ste možda u stravičnoj opasnosti."

"Izvrsno. I što predlažete, što da poduzmem?" rekla je Kate, otpijajući gutljaj svoga drugog pića, koje je inače ostalo skoro netaknuto.

"Predlažem vam", odvratio je Dirk ozbiljno, "da se vratite u London i provedete noć u mojoj kući."

Kate je zaurlala od smijeha, a onda je morala iskopati papirnati rupčić da se obriše od soka od rajčice.

"Oprostite, što je tu tako nevjerojatno?" upitao je Dirk pomalo iznenađeno.

"To je naprosto najpovršniji ulet koji sam ikad čula." Nasmiješila mu se. "Bojim se da je odgovor jedno odlučno Ne."

On je zanimljiv, mislila je, i zabavan na neki ekscentričan način, ali joj je i odvratno neprivlačan.

I Dirk se osjećao vrlo nelagodno. "Mislim da je došlo do nekog strašnog nesporazuma", rekao je. "Dozvolite mi da objasnim što -"

Prekinuo ga je nagli dolazak mehaničara iz servisa s vijestima o Kateinu automobilu.

"Sređeno", rekao je. "Zapravo, nije ništa ni trebalo srediti osim branika.

Ništa novo, hoću reći. Oni čudni zvukovi koje ste spomenuli, to je samo motor. Ali ići će sasvim u redu. Samo morate dobro zaturirati, popustiti kuplung, i onda pričekati malo duže nego obično."

Kate mu je malo ukočeno zahvalila na savjetu i onda uporno Dirku dopustila da plati dvadeset i pet funti koliko je koštao popravak.

Vani, na parkiralištu, Dirk je ponovio svoju molbu da Kate pođe s njim, ali ona je odlučno tvrdila da joj samo treba dobar san i da će ujutro već sve izgledati jasno i bistro i lako savladivo.

Dirk je ustrajao na tome da bar razmijene brojeve telefona. Kate je na to pristala pod uvjetom da Dirk pronađe drugi put natrag u London i da ne vozi za njom.

"Budite jako oprezni", doviknuo joj je Dirk kad je njen auto odrostao do ceste.

"Bit ću", odvikne Kate, "i ako se bilo što nemoguće dogodi, obećajem da ćete vi to prvi doznati."

Jedan kratak trenutak, žute obline automobila mutno su sjajile u svjetlu koje je teklo kroz prozor puba i isticale se na opako zgrbljenom sivilu noćnog neba, koje ga je ubrzo progutalo.

Dirk ju je pokušao slijediti, ali mu auto nije htio krenuti.

Poglavlje petnaesto

Oblaci su teže potonuli na zemlju, stežući se u ogromne, natmurene tornjeve, i Dirk je, odjednom obuzet pretjeranom panikom, morao opet dozvati čovjeka iz automobilskog servisa. Ovog puta je stigao sporije, i kad je konačno došao, bio je supijan i neraspoložen.

Ispustio je nekoliko neumjerenih eksplozija smijeha nad Dirkovom nevoljom, a onda nespretno otvorio haubu automobila i počeo mrmljati svašta o getribama, pumpama, alternatorima i čvorcima, i odlučno je odbijao izjasniti se hoće li ili neće moći opet pokrenuti makinu te večeri.

Dirk nije mogao dobiti suvisao odgovor, ili bar ne odgovor koji bi njemu išta značio, na pitanje što to stvara cirkuse u alternatoru, što muči pumpu za gorivo, kako je aufšteher raštiman i zašto je getriba zaribala.

Konačno je shvatio da mehaničar istovremeno tvrdi kako je obitelj čvoraka jednom u prošlosti svila gnijezdo u nekom osjetljivom dijelu motora i nakon toga izginula stravičnom smrću, povukavši za sobom i osjetljive dijelove motore, i u tom je trenutku Dirk počeo očajnički razmišljati što da učini.

Uočio je da mehaničarev vučni kamion stoji u blizini i da mu je motor upaljen, i zaključio da će jednostavno pobjeći u njemu. Kako je bio malčice manje spor i nespretan u trčanju nego mehaničar, uspio je sprovesti svoj plan u djelo bez gotovo ikakvih poteškoća.

Zavinuo je na put, odvezao se u noć i parkirao pet kilometara dalje na cesti. Ostavio je svjetla kamiona upaljena, ispustio mu gume i sakrio se iza drveta. Kakvih deset minuta kasnije, njegov je jaguar dojurio iza ugla, prošao kraj kamiona, naglo stao i divlje se unatrag vratio do njega. Mehaničar je s treskom otvorio vrata, iskočio i pojurio ponovno preuzeti kontrolu nad svojim vlasništvom, pružajući Dirku priliku koja mu je trebala da skoči iza drveta i preuzme kontrolu nad svojim vlasništvom.

Izražajno je zastrugao gumama i odvezao se u nekoj vrsti smrknutog trijumfa, još uvijek, usprkos svemu, progonjen tjeskobama kojima nije mogao odrediti ni imena ni oblika.

Kate se u međuvremenu pridružila mutno sjajnoj žutoj struji koja je s

vremenom dospjela do zapadnih predgrađa Actona i Ealinga i sve do samog srca Londona. Uspuzala je uz westwavski nadvožnjak i ubrzo nakon toga skrenula prema Primrose Hillu i kući.

Uvijek je voljela voziti pokraj parka, a tamni noćni obrisi drveća smirivali su je i pojačavali čežnju za tišinom njezina kreveta.

Pronašla je parking što je bliže mogla svojim vratima, što je u praksi bilo oko 25 metara. Izašla je iz automobila i brižljivo ga zaboravila zaključati. Nikad u njemu nije ostavljala ništa vrijedno, i otkrila je da joj je bolje da ljudi ne moraju ništa razbiti kako bi to ustanovili. Dvaput su joj ukrali auto, ali su ga oba puta napustili kakvih 20 metara dalje.

Nije otišla ravno kući, nego se umjesto toga uputila u suprotnom smjeru, da nabavi mlijeko i vreće za smeće u malom dućanu na uglu susjedne ulice. Složila se s mirnim Pakistancem koji je vodio dućan da doista izgleda umorno i da bi trebala što prije u krevet, ali je na putu natrag još jednom malo skrenula da se osloni na ogradu parka, nekoliko minuta zagleda u njegovu tminu, i udahne malo njegova hladnog, teškog noćnog zraka. Konačno se uputila natrag prema svome stanu. Skrenula je u svoju ulicu, i kako je prošla pod prvom uličnom svjetiljkom, ova je zatreptala i ugasila se, ostavljajući je u maloj barici tame.

Takve stvari čovjeka uvijek prestraše.

Kaže se da nema ničeg iznenađujućeg, na primjer, u situaciji kad nenadano pomisliš na nekoga koga se godinama nisi ni sjetio, a onda idućega dana otkriješ da je ta osoba upravo umrla. Na svijetu uvijek ima gomila ljudi koji nenadano pomišljaju na ljude kojih se godinama nisu sjetili, i uvijek ima gomila ljudi koji umiru. U populaciji veličine, recimo, jedne Amerike, zakon velikih brojeva govori da se ta vrsta podudarnosti mora dogoditi bar deset puta dnevno, ali je svejedno zastrašujuća za ljude kojima se dogodi.

Po istom principu, žarulje stalno odlaze u uličnim svjetiljkama, a priličan ih broj mora krepati baš dok netko prolazi ispod njih. Bez obzira na to, osoba koja je u pitanju uvijek se malo prestraši, posebno kad sljedeća ulična svjetiljka ispod koje prođe učini potpuno istu stvar.

Kate je stala kao ukopana.

Ako se može dogoditi jedna koincidencija, govorila je samoj sebi, može se dogoditi i druga. A ako se jedna koincidencija dogodi neposredno nakon neke druge koincidencije, to je samo koincidencija. Apsolutno nema razloga da se uzrujava zbog dvije krepane ulične žarulje. Nalazi se u savršeno normalnoj, prijateljskoj ulici, s kućama punim upaljenih svjetala. Podigla je pogled prema kući kraj koje je stajala, na žalost baš u trenutku kad su se svjetla u njenim prozorima ugasila. To se dogodilo zato što su stanari kuće slučajno odabrali taj trenutak da izađu iz sobe, ali, premda je to samo dokazalo kako koincidencija može biti stvarno neobična, nije joj baš popravilo raspoloženje.

Ostatak ulice još je uvijek bio okupan prigušenim žućkastim sjajem. Samo je kakvih metar oko nje bilo odjednom u potpunome mraku. Sljedeći krug svjetla bio je samo nekoliko koraka udaljen od nje. Duboko je udahnula, smirila se i krenula prema njemu, dospjevši u samo središte kruga taman kad se i on ugasio.

Stanari dviju kuća kraj kojih je prošla također su slučajno odabrali baš taj trenutak da odu iz svojih dnevnih soba, kao i njihovi susjedi s druge strane ulice.

Možda je neka popularna emisija upravo završila. O tome se radi. Svi ustaju i gase televizore i svjetla, i udar struje koji tako nastaje uništava neke slabije žarulje ulične rasvjete.

Nešto takvo. Udar struje koji tako nastaje također je malo ubrzao i rad njezina srca. Krenula je dalje, trudeći se da ostane mirna. Čim stigne kući, pogledat će u novine da vidi koji je to program uništio tri ulične žarulje.

Četiri.

Zastala je i ostala posve mirna pod ugaslom svjetiljkom. Još kuća se zatamnjivalo. Posebno ju je zabrinjavalo što su tamnile točno u trenutku kad bi ona pogledala u njih.

Pogled -pop.

Pokušala je ponovno.

Pogled -pop.

Koju bi god pogledala, smjesta bi se zatamnila.

Pogled -pop.

S naglim naletom straha, shvatila je da ne smije gledati u one koje još uvijek imaju svjetla. Objašnjenja koja si je bila pokušavala iskonstruirati sad su jurila po njenoj glavi vičući da ih netko pusti van, i ona ih je pustila. Pokušala je pogled prikovati za tlo, bojeći se da ne ugasi cijelu ulicu, ali nije se mogla suzdržati od sitnih pogleda da provjeri da li radi.

Pogled -pop.

Zamrzla je svoj pogled na uski put pred sobom. Većina ulice sad je bila u tami.

Između nje i vrata koja su vodila do njezina stana preostale su još tri ulične svjetiljke. Premda nije otvoreno pogledala, činilo joj se da krajičkom oka vidi kako su svjetla u stanu ispod njezina upaljena.

Tamo je živio Neil. Nije mu se mogla sjetiti prezimena, ali bio je povremeni basist i preprodavač starina koji joj je dijelio savjete o unutarnjoj dekoraciji koje nije željela i krao joj mlijeko, tako da je njen odnos s njim uvijek ostao na pomalo ledenoj razini. Ovog trenutka, međutim, molila se da bude tamo, da joj kaže što ne valja s njenim kaučem, i da mu se svjetlo ne ugasi kad joj oči pobjegnu s pločnika pred njom, s tri preostala kruga svjetla, ravnomjerno raspoređena po putu kojim je morala proći.

Načas se pokušala osvrnuti i pogledati putem kojim je došla. Sve je bilo u tami, rastapajući se u potpunu crninu parka, koji je više nije smirivao već prijetio, užasno zamišljenim debelim korijenjem punim čvorova i prepredenim, tamnim, istrunulim smećem.

Opet se okrenula, spuštajući pogled.

Tri kruga svjetla.

Ulične se svjetiljke nisu gasile kad bi ih pogledala, tek kad bi prošla.

Zatvorila je oči i zamislila točno mjesto gdje se nalazi sljedeća svjetiljka, gore i ispred nje. Podigla je glavu i oprezno opet otvorila oči, zureći ravno u narančasti sjaj koji je isijavao iza debeloga stakla.

Svijetlio je mirno. (

Očiju prikovanih na svjetiljku, tako da su joj na mrežnicama ostajale goruće škrabotine, oprezno je krenula naprijed, korak po korak, pokušavajući voljom natjerati svjetiljku da nastavi svijetliti dok joj se približavala. Nastavila je svijetliti.

Opet je krenula naprijed. Nastavila je svijetliti. Opet je koraknula. Još je svijetlila. Sad je već bila skoro ispod nje, iskrećući vrat da je može vidjeti.

Pomakla se naprijed još jednom i vidjela kako nit iza stakla treperi i umire, ostavljajući svjetlosni otisak koji je divlje skakao po njezinu pogledu.

Sad je spustila pogled i pokušala gledati ravno naprijed, ali divlji obrisi skakali su posvuda i shvatila je da gubi kontrolu. Sljedeću lampu osvojila je na zalet, i opet je nagla tama obavila njen dolazak. Zastala je tamo, zadihana, trepćući, pokušavajući se smiriti i raščistiti si vid. Kad je pogledala prema posljednjoj uličnoj svjetiljci, učinilo joj se da vidi neki obris kako stoji pod njom. Bio je to krupan obris, ocrtan skakutavim narančastim sjenicama. Obris je na glavi imao ogromne rogove.

S luđačkom predanošću zabuljila se u uzbibam tamu i odjednom povikala: "Tko si ti?" Nastala je stanka, a onda je jedan dubok glas rekao: "Imaš li nešto čime bih ove komade parketa skinuo s leđa?"

Poglavlje šesnaesto

Nastala je još jedna stanka, drukčije i pomalo neuredne vrste.

Bila je prilično duga. Visjela je u zraku nervozno, pitajući se iz kojeg će je smjera prekinuti. Zatamnjela ulica dobila je povučen, obramben izgled. "Što?" povikala je Kate napokon prema obrisu. "Rekla sam ... što?"

Krupni se obris pomaknuo. Kate ga još uvijek nije mogla dobro vidjeti, jer su joj pred očima još uvijek plesale plavičaste sjenke koje su tamo ostavila narančasta svjetla.

"Bio sam", reče obris, "zalijepljen za pod. Moj otac -"

"Ti si ... zar si ti ..." Kate je zadrhtala od nekoherentnog bijesa, "ti si odgovoran ... za sve ovo?' Okrenula se i ljutitim pokretom obuhvatila ulicu i noćnu moru kroz koju se upravo probila.

"Važno je da znaš tko sam ja."

"A da?" rekla je Kate. "Dobro, daj mi odmah ime, tako da s njim mogu otići ravno na policiju, da te uhapse za nešto grozno. Prijetnju. Upletanje -"

"Ja sam Thor. Ja sam bog grmljavine. Bog kiše. Bog visokih oblaka. Bog munje. Bog protoka. Bog čestica. Bog sila koje oblikuju i vežu. Bog vjetra. Bog usjeva. Bog malja Mjollnira."

"Zbilja?" pušila se Kate. "Pa, da ti kažem, da si mi to sve spomenuo u nekom mirnijem trenutku, možda bi me i zanimalo, ali ovoga časa samo me jako ljuti. Uključi prokleta svjetla!"

"Ja sam -"

"Rekla sam: Uključi svjetla!"

S pomalo posramljenim sjajem, ulična se rasvjeta sva opet upalila, a prozori kuća opet su se tiho osvijetlili. Žarulja nad Kate opet je crkla skoro istoga časa. Dobacila mu je upozoravajući pogled.

"To je bilo staro svjetlo, i slabo", rekao je. Samo je nastavila zuriti u njega.

"Gledaj," rekao je, "imam tvoju adresu." Pružio joj je komad papira koji mu je dala na aerodromu, kao da to na neki način sve objašnjava i sve stavlja na svoje mjesto.

"Ja -"

"Natrag!" povikao je, podigavši ruke pred lice.

"Molim?"

Uz velik zapah vjetra, orao je ispikirao iz noćnoga neba, s pandžama ispruženim da ga dohvati. Thor je udarao i lamatao sve dok velika ptica nije ustuknula, okrenula se, skoro se zabila u zemlju, oporavila se i, velikim, sporim zamasima krila, ponovno se podigla kroz zrak i smjestila na vrhu jedne ulične svjetiljke. Čvrsto je zgrabila svjetiljku svojim pandžama i primirila se, dok je čitav stup svjetiljke vrlo blago podrhtavao u njenom stisku.

"Odlazi!" povikao je Thor.

Orao je samo sjedio i zurio u njega. Stravičan stvor, još stravičniji zbog učinka narančastoga svjetla na kojem se smjestio, bacao je ogromne, uzlepetane sjenke na obližnje kuće i imao čudne kružne znakove na krilima. Kate se zapitala nije li već vidjela takve oznake, samo u noćnoj mori, no s druge strane, uopće nije bila sigurna da se sad ne nalazi usred jedne.

Bilo je sasvim sigurno da je našla čovjeka kojeg je tražila. Isti krupan obris, iste ledene oči, isti izraz arogantnog očaja i blage zbunjenosti, samo su mu ovog puta noge bile obuvene u velike kožne čizme, debela krzna pričvršćena kožnim vrpcama visjela su mu s ramena, na glavi je imao ogromnu čeličnu kacigu s rogovima, a očaj mu nije bio usmjeren na aerodromsku službenicu već na ogromnog orla koji je sjedio na uličnoj svjetiljci usred Primrose Hilla.

"Odlazi", doviknuo mu je ponovno. "To je izvan moje moći! Učinio sam sve što sam mogao! Tvoja obitelj je zbrinuta. Za tebe ne mogu više ništa! I sam sam bespomoćan i bolestan."

Kate je s naglim šokom uočila kako su na njegovoj lijevoj podlaktici, tamo gdje ga je orao uspio dohvatiti svojim pandžama, ostali duboki tragovi iz kojih je krv navirala kao kruh. iz pleha.

"Odlazi!" opet je povikao. Bridom jedne ruke obrisao je krv s druge i odbacio teške kapi prema orlu, koji je ustuknuo, lepećući krilima, ali je ostao na svjetiljci. Odjednom je čovjek skočio visoko u zrak i uzverao se na vrh svjetiljke, koja se sad već počela opasno tresti od težine. Uz glasno kliktanje, orao ga je zlokobno kljucao dok ga je krupni čovjek pokušavao zamasima ruke izgurati s mjesta.

Otvorila su se jedna vrata. Bila su to vrata Kateine kuće, a kroz njih je provirio čovjek s urednim brkovima i naočalama sivog okvira. Bio je to Neil, Katein susjed odozdo, i bio je loše raspoložen.

"Gle, meni se zbilja čini -" počeo je. Međutim, ubrzo je postalo jasno da se bar nada da mu se čini, i povukao se natrag u kuću, povevši sa sobom i svoje loše raspoloženje.

Krupni se čovjek odupro i snažnim skokom bacio kroz zrak, te uz blago, predviđeno njihanje doskočio na vrh sljedeće svjetiljke, koja se malo svinula pod njegovom težinom. Čučnuo je, bijesno buljeći u orla, koji je bijesno buljio u njega.

"Odlazi!" povikao je ponovno, prijeteći mu rukom.

"Gaarh!" zaskvičao je orao njemu.

Još jednim zamahom ruke, ispod krzna je izvukao velik malj kratke drške i značajno ga počeo prebacivati iz jedne ruke od drugu. Glava malja bila je grubo izliven komad čelika, veličinom i oblikom jednak politrenoj krigli pive, a drška je bila čvrst, kao ruka debeo komad prastarog hrasta s kožnim vrpcama oko donjeg kraja.

"Gaaarrrh!" opet je zaskvičao orao, ali je malj promatrao oštrookom sumnjičavošću. Kako je Thor polako počeo zamahivati maljem, orao je napeto prebacivao težinu s jedne na drugu nogu, u ritmu Thorovog mahanja.

"Odlazi", rekao je Thor tiše, ali s puno više prijetnje. Navrh svjetiljke, uzdigao se do svoje pune visine i sve brže vitlao maljem u krug. Odjednom ga je bacio ravno prema orlu. Istog časa, munja visokovoltažne struje prokuljala je iz svjetiljke na kojoj je orao sjedio, tjerajući ga da se divlje podigne u zrak, uz glasno kliktanje. Malj je bezopasno kliznuo ispod svjetiljke, podigao se u zrak i daleko preko tame parka, dok je Thor, ostavši bez težine malja, zateturao i

zaljuljao se na vrhu svoje svjetiljke, okrenuo se i povratio ravnotežu. Ludo mlateći krilima po zraku, i orao je ponovno povratio kontrolu nad sobom, poletio prema gore, posljednji put zapikirao na Thora, na što je bog odskočio unatrag sa svjetiljke da mu pobjegne, a orao se zatim uspeo u noćno nebo, gdje je ubrzo postao sićušna tamna točka i konačno nestao.

Malj se skakutavo vratio s nebesa, glavom izvukao nekoliko iskrica iz pločnika, dvaput se prevrnuo u zraku i onda spustio glavu na tlo pokraj Kate, oslonivši dršku nježno na njenu nogu.

Jedna postarija dama koja je sa svojim psom strpljivo čekala u sjeni pokraj sad pokojne svjetiljke ispravno je osjetila kako je s uzbuđenjima gotovo i tiho prošla kraj njih. Thor je pristojno pričekao dok nisu prošli a onda se približio Kate, koja je stajala prekriženih ruku i promatrala ga. Nakon svega što se dogodilo u zadnjih dvije-tri minute, odjednom se činilo kako nema ni najblažeg pojma što bi rekao, i načas se samo zamišljeno zabuljio neodređeno gore lijevo.

Kate je stekla izrazit dojam kako je za njega razmišljanje aktivnost odvojena od svega ostaloga, zadaća koja mora imati vlastiti prostor. Nije ju se moglo lako miješati s drugim aktivnostima, kao što su hodanje, govor, ili kupovina avionskih karata.

"Trebalo bi pogledati tu ruku", rekla je, i povela ga uza stubište u svoju kuću. Poslušno ju je slijedio.

Kad je otvorila vrata, u hodniku je pronašla Neila, oslonjena leđima na zid i smrknuto značajno zabuljena u automat za coca-colu koji je stajao uz suprotni zid i zauzimao neobično puno prostora u hodniku.

"Ne znam što ćemo s ovim, zbilja ne znam", rekao je.

"Otkud to ovdje?" upita Kate.

"Pa, to ja tebe pitam, na žalost", odvrati Neil. "Ne znam kako ćeš ga prenijeti po stubištu. Da budem sasvim iskren, ne vidim kako je to moguće. A kad smo pri iskrenosti, mislim i da ti se neće sviđati kad ga jednom dovučeš gore. Znam da je to jako moderno i jako američki, ali razmisli, imaš onaj fini francuski stolić od trešnjevine, onaj kauč koji će biti jako lijep kad me jednom konačno poslušaš i skineš onaj grozan prekrivač, i naprosto ne vidim da će ti se

to uklopiti, ni na koji način. A nisam siguran ni da bih smio pristati na to, mislim, to je jedna jako teška stvar, a znaš što sam ti rekao o podovima u ovoj kući. Ja bih razmislio o tome, znaš, ja bih zbilja razmislio."

"Da, Neil, kako je to dospjelo ovamo?"

"Pa ovaj tvoj prijatelj ga je donio prije oko sat vremena. Ne znam gdje on to vježba, ali moram priznati da bih rado vidio tu njegovu teretanu. Rekao sam mu da mislim da je to sve jako sumnjivo, ali on se nije dao i na kraju sam mu čak morao i pomoći. Ali moram reći da mislim da moramo jako ozbiljno razmisliti o cijeloj toj stvari. Pitao sam tvog prijatelja voli li Wagnera, ali nije baš dobro reagirao. I sad, ja ne znam, što ti misliš poduzeti s tim u vezi?"

Kate je duboko udahnula. Svomu krupnomu gostu predložila je da se popne gore, a ona će mu se pridružiti za trenutak. Thor se odgegao po stubištu, izgledajući posve apsurdno.

Neil je vrlo pažljivo pratio Katein pogled ne bi li otkrio što se točno događa, ali Kate je bila onoliko bezizražajna koliko je znala biti.

"Žao mi je, Neil", rekla je smireno. "Taj automat za kolu će nestati. To je samo nesporazum. Do sutra ću sve srediti."

"Da, to je jako lijepo," prihvatio je Neil, "ali što je tu sa mnom. Mislim, shvaćaš u čem je moj problem."

"Ne, Neil, ne shvaćam."

"Pa imam tu ... stvar, ovdje, a ti imaš onu ... osobu tamo gore, i cijela stvar je naprosto jedna potpuna zbrka."

"Mogu li nešto učiniti da iole popravim stvari?"

"Pa nije to tako jednostavno, zar ne? Hoću reći, ja samo mislim da bi ti morala malo porazmisliti o svemu tome, to je sve. Mislim, sve ovo. Rekla si mi da odlaziš. Danas popodne sam čuo punjenje kade. Što da sad mislim? I nakon što si toliko tupila s mačkom, a znaš da ja ne mogu funkcionirati s mačkama."

"Znam, Neil. Zato sam i zamolila gospođu Grey preko puta da pazi na nju."

"Da, i gledaj što joj se dogodilo. Umrla od srčanog udara. Gospodin Grey

je jako potresen, znaš."

"Mislim da to nema veze s tim što sam je ja zamolila da mi pripazi na mačku."

"Da, ja ti samo mogu reći da je on jako potresen."

"Da, Neil. Žena mu je umrla."

"Da, pa ništa ja ne kažem. Ja samo kažem da mislim da bi ti trebala malo porazmisliti o tome. I šta ćemo na kraju napraviti s ovim čudom?" dodao je, ponovno se usredotočivši na automat za coca-colu.

"Rekla sam da ću se pobrinuti da sutra nestane, Neil", reče Kate. "Rado ću stajati ovdje i vrištati na sav glas ako misliš da će to ikako pomoći, ali -"

"Slušaj, sunce, ja samo pokušavam nešto reći. I nadam se da tamo gore nećete biti jako bučni jer večeras moram vježbati, a znaš da mi za glazbu treba mir za koncentraciju." Uputio je Kate vrlo značajan pogled preko vrha svojih naočala i nestao u svome stanu.

Kate je ostala stajati i u sebi odbrojila onoliko od jedan do deset koliko se toga časa mogla sjetiti, a onda se odlučno uputi stubištem za bogom grmljavine, osjećajući da nije raspoložena ni za vrijeme ni za teologiju. Kuća se počela tresti i jecati na zvukove glavne teme iz Marša Valkira, odsvirane na Fender Precision basu.

Poglavlje sedamnaesto

Dok se Dirk probijao kroz Euston Road, uhvaćen usred prometne gužve koja je počela kasnih sedamdesetih i koja se, u deset do deset tog četvrtka uvečer još uvijek očito nije mislila smanjiti, učinilo mu se da je ugledao nešto poznato.

To mu je priopćila njegova podsvijest - onaj oduran dio mozga koji nikad ne odgovara na pitanja, samo nudi male značajne migove, a onda tiho sjedi i mumlja si u bradu ne govoreći ništa.

"Da, naravno da sam upravo vidio nešto poznato", promrmljao je Dirk svojoj podsvijesti. "Vozim se ovim prokletim zakrčenim putem dvadeset puta mjesečno. Vjerojatno prepoznajem svaku šibicu u svakom odvodu. Ne možeš biti malo preciznija?" No njegova podsvijest nije se dala terorizirati, i ostala je nijema. Nije imala što više dodati. Uostalom, grad je vjerojatno pun sivih kombija. Sasvim obična stvar.

"Gdje," promrmlja Dirk divljački samomu sebi, okrećući se u sjedalu, "gdje sam vidio sivi kombi?"

Ništa.

Promet ga je potpuno okružio i nije mogao krenuti ni u kojem smjeru, najmanje naprijed. Izjurio je iz svog auta i počeo se probijati natrag kroz nagurane automobile, skakućući gore-dolje ne bi li vidio gdje je, ako igdje, mogao ugledati sivi kombi. Ako ga je i vidio, sad ga više nije bilo. Njegova podsvijest sjedila je i šutjela.

Promet se još uvijek nije pomicao, pa se pokušao vratiti još malo unatrag, ali mu je put prepriječio krupan dostavljač koji se svojim ogromnim prljavim kawasakijem probijao naprijed. Dirk se zadržao u kratkoj razmjeni misli s dostavljačem, ali je izgubio jer dostavljač nije mogao čuti Dirkovu stranu razmjene; konačno se Dirk vratio kroz plimu prometa koja se sad polako kretala u svim trakama osim one u kojoj je stajao njegov automobil bez vozača, nepomičan i meta općeg trubljenja.

Odjednom ga je meket automobilskih truba ponio, i dok se ljuljao i skakutao natrag kroz vijugave kolone automobila, odjednom je otkrio kako

samog sebe podsjeća na luđake koje je vidio na ulicama New Yorka, koji bi izjurili na cestu da prometu koji im dođe u susret rastumače sve o Sudnjem danu, neizbježnoj invaziji svemiraca te nesposobnosti i korupciji u Pentagonu. Podigao je ruke iznad glave i počeo vikati: "Bogovi hodaju Zemljom! Bogovi hodaju Zemljom!"

Ovo je još jače potaklo osjećaje onih koji su trubili njegovu nepomičnomu automobilu, i uskoro se sve podiglo kroz krešendo veličanstvene kakofonije, s Dirkovim glasom koji je zvonio iznad svega.

"Bogovi hodaju Zemljom! Bogovi hodaju Zemljom!" urlao je. "Bogovi hodaju Zemljom! Hvala lijepa!" dodao je, i bacio se u svoj auto, pokrenuo ga i odvezao se, dopuštajući cijeloj naguranoj masi da se konačno polako pokrene.

Pitao se zašto je tako siguran. "Božanski čin." Samo slučajnost, nemarna fraza kojom su se ljudi praktično mogli riješiti nezgodnih pojava koje ne prihvaćaju neko razumnije objašnjenje. Ali upravo je ta slučajna nemarnost posebno privlačila Dirka, jer riječi koje se koriste nemarno, kao da zapravo uopće nisu važne, često dopuste inače dobro čuvanim tajnama da se probiju na površinu.

Neobjašnjiv nestanak, Oslo i malj: sićušna, sićušna koincidencija koja je potakla jednu sićušnu, sićušnu notu. No bila je to nota koja je pjevala usred svakodnevne graje bijele buke, a druge sićušne note pjevale su u istom ključu. Božanski čin, Oslo, i malj. Čovjek s maljem koji pokušava stići u Norvešku, nešto ga spriječi, izgubi strpljenje, i kao posljedica nastane božanski čin.

Ako je, pomislio je Dirk, ako je neko biće besmrtno, i danas bi bilo živo. To je, jednostavno, ono što riječ "besmrtan" znači.

Kako bi netko besmrtan došao do putovnice?

Naprosto kako? Dirk je pokušavao zamisliti što bi se dogodilo kad bi - da odaberemo jedan slučajan primjer - bog Thor, norveškog podrijetla i s velikim maljem, stigao u policiju i pokušao objasniti tko je i kako to da nema rodnog lista. Ne bi bilo šoka, užasa, glasnih uzvika zapanjenosti, samo bezizražajna, birokratska nemogućnost. Ne bi bilo pitanje da li mu netko vjeruje ili ne, bilo bi to samo pitanje pronalaska važećeg rodnog lista. Mogao bi tamo stajati cijelog dana i izvoditi čuda ako želi, ali na kraju radnog vremena, ako nema važeći rodni list, naprosto bi ga zamolili da ode.

I kreditne kartice.

Kad bi, da se načas zadržimo na istoj proizvoljnoj pretpostavci, bog Thor bio živ i iz nekog razloga prisutan u Engleskoj, bio bi vjerojatno jedina osoba u zemlji koja ne dobiva stalnu rafalnu paljbu poziva da si izvadi American Express karticu, grubih prijetnji s iste adrese da će mu oduzeti njegovu American Express karticu, i kataloga s poklonima prepunih raskošno neprijatnih stvari, fino izrađenih u šugavoj smeđoj plastici.

Dirku se ta zamisao činila posve zanosnom.

To jest, ako je on jedini bog koji je tu - što, kad jednom prihvatite prvu ekstravagantnu pretpostavku, teško može biti slučaj.

Ali zamislite načas takvu osobu koja pokušava otići iz zemlje, bez putovnice, bez kreditnih kartica, samo s moći da baca munje i tko zna što još. Vjerojatno biste na kraju zamislili scenu vrlo sličnu onoj koja se doista i odigrala na Terminalu dva Zračne luke Heathrow.

Ali zašto bi, ako ste nordijski bog, morali zemlju napuštati putem redovnog leta? Sigurno ima i drugih načina? Dirku se nekako činilo da bi jedna od prednosti besmrtne božanske moći morala biti i sposobnost letenja na vlastiti pogon. Koliko se sjećao iz svoga čitanja nordijskih legendi prije puno godina, bogovi su stalno letjeli amo-tamo, i nigdje se nije spominjalo bogove koji vise po čekaonicama jedući stare kolače i čekajući odlazak. Istina, u to vrijeme svijet nije bio prepun kontrola leta, radara, sustava ranog upozoravanja i takvih stvari. Svejedno, jedan mali skok preko Sjevernog mora ne bi smio biti toliki problem za jednog boga, naročito ako mu je vrijeme naklonjeno a, ako ste bog grmljavine, nekako valjda očekujete da će vam biti naklonjeno, ili ćete ga pitati za zdravlje. Zar ne?

Još jedna sićušna nota zapjevala je na dnu Dirkova uma, a zatim se izgubila u galami.

Načas se zapitao kako je to biti kit. Tjelesno, pomislio je, vjerojatno ima prilično dobre uvjete da to zamisli, premda su kitovi bolje prilagođeni svojem životu plivanja kroz prostrano plavetnilo nego što je on prilagođen svomu životu probijanja kroz promet na Pentonville Roadu u iscrpljenom starom jaguaru - ali ono o čem je zapravo razmišljao bile su pjesme kitova. Nekad davno, kitovi su mogli pjevati jedan drugome preko cijelih oceana, pa čak i iz

jednog oceana u drugi, jer zvuk pod vodom može prevaliti ogromne udaljenosti. Ali sad, i opet zbog načina kako zvuk putuje, nema nijednog dijela oceana koji neprestano ne odjekuje galamom brodskih motora, kroz koju je kitovima sad gotovo nemoguće čuti svoje pjesme i poruke.

Jebeš kitove, ljudi su najčešće tako gledali taj problem, i može ih se razumjeti, pomisli Dirk. Konačno, tko želi slušati hrpu debelih riba, no, dobro, sisavaca, kako podriguju jedno drugome?

Ali načas je Dirka obuzeo osjećaj beskrajna gubitka i tuge, jer mu se negdje u buri informacijske buke koja je svakodnevno tresla ljudske živote učinilo da je začuo nekoliko notica koje su označavale kretanje bogova.

Kad je skrenuo sjeverno u Islington i počeo dugačak uspon kraj pizzerija i trgovina nekretninama, gotovo se izbezumio zamišljajući kako njihovi životi danas moraju izgledati.

Poglavlje osamnaesto

Tanki prsti munja raširili su se po teškom dnu velikih oblaka koji su visjeli s neba kao obješen trbuh. Mali prasak jednoga nervoznoga gromića tupio je oblake i izvukao iz njih nekoliko nevoljnih kapi masne kiše.

Pod nebom se prostirao velik izbor divljih tornjića, izboranih kula i donžona, koji su gurkali nebo, razjarivali ga i donosili mu upalu sve dok se nije učinilo da će prasnuti i utopiti ih poplavom kužnih užasa.

Visoko u palucavoj tami, tihi obrisi čuvali su stražu iza dugačkih štitova, zmajevi su čučali razjapljenih usta i zurili u zagađeno nebo dok se Odin, otac bogova Asgarda, približavao velikim željeznim vratnicama koje su vodile u njegovo kraljevstvo, i dalje, u nadsvođene dvorane Valhalle. Zrak je bio prepun bezvučna zavijanja velikih krilatih pasa koji su pozdravljali svoga gospodara pri povratim u sjedište njegove vladavine. Munje su istraživale tornjeve i kule.

Veliki, prastari i besmrtni bog Asgarda vraćao se u trenutno sjedište svoga kraljevstva na način koji bi iznenadio čak i njega samoga prije nekoliko stoljeća, u godinama njegova vrhunca - jer čak i besmrtni bogovi imaju svoje vrhunce, kad su im moći najveće i mogu i hraniti i upravljati svijetom ljudi, svijetom čije su ih potrebe izrodile - a sad se vraćao u velikom, neoznačenom mercedesovom kombiju.

Kombi je zastao na jednom skrovitom mjestu.

Vrata su se otvorila i izašao je bezizražajan, bezličan čovjek u neoznačenoj sivoj uniformi. Bio je to čovjek koji se bavio svojim poslom jer nije postavljao pitanja — ne zbog neke prirodne sklonosti diskreciji već naprosto zato što mu nikakva pitanja nikad nisu padala na pamet. Krećući se sporim, gegavim koracima, kao veslo koje se probija kroz kašu, prišao je stražnjem dijelu kombija i otvorio stražnja vrata - složen postupak koji je uključivao istovremeno upravljanje mnogobrojnim klizačima i polugama.

Konačno su se vrata otvorila, i da je Kate bila prisutna, načas bi je stresla pomisao da kombi možda ipak prevozi struju iz Albanije. Svjetleća izmaglica dočekala je Hillowa -čovjek se zvao Hillow - ali njemu se to nije činilo čudnim. Svjetleća izmaglica je naprosto bila nešto što je očekivao kad god bi otvorio ta

vrata. Prvi put kad ih je otvorio, naprosto je samome sebi rekao: "Oh, Svjetleća izmaglica. Pa dobro", i više-manje su stvari ostale na tome, čime si je zajamčio redovan posao do kraja života.

Svjetleća izmaglica se skupila i zgusnula u oblik staroga, jako staroga čovjeka na pokretnome krevetu praćena niskim malim obrisom koji bi Hillow vjerojatno smatrao najzlokobnijim stvorom kojeg je ikad u životu vidio, kad bi imao um koji bi se sjetio drugih ljudi koje je vidio u životu i zatim ih mogao jednog po jednog proći i usporediti. To je, međutim, bilo preteško za Hillowa. Trenutno rnu je jedina briga bila da pomogne malom obrisu pri iskrcavanju starčeva kreveta na tlo.

Ovo je postignuto sasvim glatko. Noge i kotači kreveta bili su čudo savršene tehnologije u nehrđajućem čeliku. Pomicali su se, kotrljali i okretali složenim, međusobno povezanim pokretima koji su prelaske stubišta ili neravnina na putu činile samo dijelom istoga, glatkoga kretanja.

S desne strane kombija nalazilo se veliko predvorje popločano fino izrezbarenim drvom, s velikim mramornim držačima za baklje koji su ponosno virili iz zidova. Predvorje je zatim vodilo do same velike nadsvođene dvorane. S lijeve strane, međutim, ležao je ulaz u veličanstvene unutarnje odaje u koje će Odin otići da se pripremi za noćašnje susrete.

On je sve to mrzio. Istjeran iz svoga kreveta, mrmljao je samomu sebi, premda je zapravo krevet ponio sa sobom. Prisiljen opet slušati sve moguće razmažene gluposti svoga tupavog, olujnog sina koji ne želi prihvatiti, ne može prihvatiti, naprosto nema inteligencije da prihvati nove realnosti života. Ako ih ne misli prihvatiti, onda mora nestati, i noćas će Asgard vidjeti nestanak jednoga besmrtnoga boga. Sve to, pomislio je Odin nestrpljivo, i previše je za nekog u njegovu životnome dobu, koje je bilo vrlo uznapredovalo, premda ni u kakvom posebnom smjeru.

Htio je samo ostati u svojoj bolnici, koju je volio. Aranžman koji ga je doveo na to mjesto bio je one najslađe vrste, i premda nije bio posve bez cijene, bila je to cijena koju se naprosto moralo platiti i tu nije bilo spora. Postojale su nove realnosti, i on ih je naučio prigrliti. Oni koji to ne učine naprosto će morati podnijeti posljedice. Ništa se ne može izvući iz ničega, čak ni za boga.

Nakon ove noći, moći će se na neodređeno vrijeme vratiti svome životu u

Woodsheadu, a to će biti jako dobro. To je rekao Hillowu.

"Čiste bijele plahte", rekao je Hillowu, koji je samo bezizražajno kimnuo. "Od platna. Čiste plahte svaki dan."

Hillow je krevet proveo s druge strane i uz jednu stubu.

"Biti bog, Hillow," nastavio je Odin, "biti bog, to je prljav posao, shvaćaš što mislim? Nije bilo nikoga tko bi se brinuo za plahte. Mislim stvarno brinuo. Možeš vjerovati? U položaju kao što je moj? Otac bogova. Nije bilo nikoga, ama baš nikoga, tko bi ušao i rekao: 'Gospodin Odwin'" - zahihotao je sebi u bradu - "tamo me zovu gospodin Odwin, znaš. Ne znaju baš točno s kim imaju posla. Mislim da ne bi mogli s tim izići na kraj, ha, Hillow? Ali cijelo to vrijeme, nije bilo nikog tko bi ušao i rekao: 'Gospodine Odwin, promijenio sam vam posteljinu i sad imate čiste plahte.' Nikoga živog. Stalno se pričalo o uništavaniu ovog i pljačkanju onog i razaranju nečeg trećeg. Puno priče o tome kako su stvari moćne, i kako su razorene, i kako su stvari začarane drugim stvarima, ali jako se malo pažnje, to tek sad shvaćam, posvećivalo rublju. Da ti dam jedan primjer ..."

Njegova sjećanja, međutim, načas su prekinuta dolaskom njegovog vozila do velikih vrata koja je čuvao neki ogroman znojavi stvor koji im je, prekriženih ruku, stao na put. Toe Rag, koji je intenzivno šutio dok je žurio tik ispred kreveta, požurio je naprijed i užurbano izmijenio par riječi s oznojenim stvorom koji se, sav crven u licu, morao sagnuti da ga čuje. Zatim je oznojeno stvorenje smjesta uzmaklo, vrativši se sa sjajnom poniznošću u svoj žuti brlog, a posvećeni krevet na kotačima zakotrljao se naprijed u velike dvorane, odaje i hodnike iz kojih su dopirali žustri odjeci i gadni mirisi.

"Da ti dam jedan primjer, Hillow", nastavio je Odin. "Pogledaj recimo ovo mjesto. Pogledaj Valhallu ..."

Poglavlje devetnaesto

Okret prema sjeveru obično je bio pokret koji je stvarima vraćao dojam razumnosti i normalnosti, ali Dirk nije mogao pobjeći zlim slutnjama.

Osim toga, počelo je pomalo i kišiti, što je trebalo pomoći, ali bila je to tako škrta i nesretna kiša, i došla je iz tako teškog neba da je samo pojačala dojam klaustrofobičnosti i frustracije koji je zgrabio noć. Dirk je uključio brisače na svom automobilu, koji su se bunili jer nisu imali dovoljno kiše za brisanje, pa ih je opet isključio. Kiša je hitro istočkala vozačko staklo.

Opet je uključio brisače, ali oni su još uvijek odbijali shvatiti to kao vrijedno truda, i iz protesta su strugali i cvilili. Ulice su postale prepredeno skliske.

Dirk je stresao glavom. Potpuno se apsurdno ponaša, rekao je samomu sebi, i to na najgori mogući način. Dopustio si je da postane maštovit na način koji je posve prezirao. Zapanjio je samoga sebe podivljalim izmišljotinama koje je izgradio na minimalnoj količini, pa nije to mogao zvati baš dokazima, čistih pretpostavki.

Nesreća na aerodromu. Vjerojatno postoji jednostavno objašnjenje.

Čovjek s maljem. Pa što?

Sivi kombi koji je Kate Schechter vidjela u bolnici. Tu nema ničega neobičnog. Dirk se skoro sudario s njim, ali opet, i to je bila posve obična pojava.

Automat za coca-colu: to nije bio uzeo u obzir.

Kako se automat za coca-colu uklapa u sve te lude zamisli o drevnim bogovima? Jedina ideja koju je imao o tome bila je naprosto pretjerana da bi se izrekla, i odbijao ju je priznati čak i samome sebi.

U tom času Dirk se našao kako vozi kraj kuće gdje je, tog istog jutra, susreo svoga klijenta čiju je odrubljenu glavu na uključenom gramofonu ostavilo zelenooko čudovište koje maše kosom i krvlju potpisanim ugovorom, da bi zatim iščezlo.

Virnuo je prema njoj dok je prolazio, i kad se veliki tamnoplavi BMW odvojio od pločnika tik ispred njega, zaletio se ravno u njega, i po drugi put toga dana iskočio iz auta, vec vičući.

"Za boga miloga, zašto ne gledate kamo idete?" povikao je, nadajući se da će protivniku već na samom početku ukrasti sve najbolje replike. "Glupi ljudi!" nastavio je ni ne udahnuvši ponovno. "Ima ih posvuda! Voze bez imalo pažnje! Nemarni napad!" Zbuniti neprijatelja, mislio je. Bilo je to pomalo kao kad nekoga nazovete i onda kad se javi kažete. "Da? Molim?" nervoznim glasom, što je bila jedna od Dirkovih omiljenih razbibriga u dugim, vrućim ljetnim popodnevima. Sagnuo se i proučio opipljivu udubinu na stražnjem dijelu BMW-a, koji je, prokletstvo, bio sasvim očito potpuno nov. Jebeš mu sveca, pomisli Dirk.

"Gledajte šta ste mi napravili od branika!" povikao je. "Nadam se da imate dobrog odvjetnika!"

"Ja jesam dobar odvjetnik", rekao je diskretan glas, a zatim je uslijedio diskretan klik. Dirk je podigao pogled, načas ispunjen strahom. Diskretni klik bio je samo zvuk zatvaranja automobilskih vrata.

Čovjek je nosio talijansko odijelo, također vrlo diskretno. Imao je diskretne naočale, diskretnu frizuru, i premda leptir-kravata nije, po samoj svojoj prirodi, diskretan predmet, ona koju je on nosio bila je, usprkos svemu, vrlo diskretno točkast primjerak svoje vrste. Izvukao je vitku lisnicu iz svoga džepa, i vitku srebrnu olovku. Bez gužve je otišao do stražnjega dijela Dirkova jaguara i zapisao registracijski broj.

"Imate li posjetnicu?" upitao je dok je to radio, ne podižući pogled. "Evo vam moja", dodao je, vadeći posjetnicu iz lisnice. Zapisao je nešto na njenoj stražnjoj stani. "Moj registarski broj", rekao je, "i ime mojeg osiguravajućeg društva. Možda ćete biti tako ljubazni da mi kažete ime svog osiguravatelja. Ako ga nemate sa sobom, reći ću svojoj tajnici da vas nazove."

Dirk je uzdahnuo i zaključio kako se s ovim nema smisla tući. Iskopao je svoju lisnicu i prolistao razne posjetnice koje kao da su se tamo stvarale niotkuda. Načas se poigravao idejom da postane Wesley Arlott, konzultant za oceansku plovidbu jahtama, izgleda iz Arkansasa, ali onda se predomislio. Čovjek je, konačno, zapisao njegov registracijski broj a, premda se Dirk nije

baš mogao sjetiti da je u zadnje vrijeme platio nekakvo osiguranje, nije se baš mogao sjetiti ni da ga nije platio, što je bio razmjerno dobar znak. Predao je pravu posjetnicu s malim trzajem. Čovjek ju je pogledao.

"Gospodin Gently", rekao je. "Privatni istražitelj. Oprostite, privatni holistički istražitelj. OK."

Spremio je posjetnicu ne pokazujući nikakvo daljnje zanimanje.

Dirk se nikad prije u životu nije osjećao tako patronizirano. Tog časa začuo se još jedan tihi klik s druge strane automobila. Dirk je pogledao prema tamo i ugledao ženu s crvenim naočalama koja je tamo stajala sa zamrznutim poluosmijehom. Bila je to žena s kojom je jutros razgovarao preko vrtnog zida Geoffreyja Ansteyja, a čovjek je, pretpostavio je Dirk, vjerojatno njen suprug. Načas se zapitao ne bi li ih trebao oboriti na tlo i zatim žustro i nasilno ispitati, ali odjednom se osjetio nevjerojatno umorno i pregaženo.

Pozdravio je ženu s crvenim naočalama minimalnim naklonom glave.

"Gotovo je, Cynthia", rekao je čovjek i dobacio joj brz osmijeh. "Sve je sređeno."

Blago je kimnula, i njih su se dvoje vratili u svoj BMW i tren kasnije isparkirali bez gužve i nestali niz ulicu. Dirk je pogledao posjetnicu u svojoj ruci. Clive Draycort. Radio je u solidnoj firmi poslovnih odvjetnika. Dirk je zagurao posjetnicu u svoju lisnicu, žalosno ušao natrag u svoj auto, i odvezao se natrag svojoj kući, gdje je pronašao krupnog zlatnog orla kako strpljivo sjedi na njegovu pragu.

Poglavlje dvadeseto

Kate je svoga gosta napala čim su se oboje našli u njezinu stanu, sa zatvorenim vratima, a Kate mogla biti razmjerno sigurna kako se Neil neće opet iskrasti iz svoga stana i neodobravajuće vrebati na polovici stubišta. Stalno udaranje njegova basa bar joj je jamčilo privatnost.

"Dobro", rekla je odlučno, "onda, kakva je to priča s orlom? Kakve je to priča sa svim svjetlima? Ha?"

Skandinavski bog grmljavine nezgrapno se zagledao u nju. Morao je skinuti svoju veliku rogatu kacigu jer je udarao u strop i strugao žbuku. Zagurao si ju je pod ruku.

"Kakva je to priča", nastavila je Kate, "s automatom za coca-colu? Kakva je to priča s maljem? Ukratko, kakva je to sve priča? Ha?"

Thor nije ništa rekao. Načas se namrštio u arogantnoj ljutnji, zatim se namrštio u nečem što je pomalo djelovalo kao nelagoda, a onda je samo ostao stajati i krvariti.

Nekoliko se sekundi odupirala sve jačem unutarnjem padu sistema, a onda je shvatila da će joj stav ionako otići do vraga, pa se baš može i opustiti.

"OK", promrmljala je, "idemo to sve počistiti. Naći ću nekakav antiseptik."

Otišla je prorovati po kuhinjskim ormarićima i vratila se s bocom samo da bi joj Thor rekao: "Ne".

"Što ne?" upitala je ljutito, spuštajući bocu na stol s malim udarcem.

"To", rekao je Thor i odgurnuo bocu natrag prema njoj. "Ne."

"Što ne valja s tim?"

Thor je samo slegnuo ramenima i natmureno se zabuljio u kut sobe. U tom kutu nije bilo ničeg što bi se moglo smatrati makar i približno zanimljivim, tako da je očito zurio u njega samo iz tvrdoglavosti.

"Slušaj, stari", započe Kate, "ako te mogu zvati stari, što -"

"Thor", prekide je Thor. "Bog -"

"Da," uzdahnula je Kate, "rekao si mi čega si sve bog. Ja ti pokušavam očistiti ruku."

"Sedra", rekao je Thor, držeći krvavu ruku ispruženu ali podalje od nje. Zabrinuto ju je pogledavao.

"Što?"

"Zdrobljeno lišće sedre. Ulje iz koštice marelica. Čaj od gorkog narančinog cvijeta. Bademovo ulje. Žalfija i gavez. Ne ovo."

Odgurnuo je bocu antiseptika sa stola i utonuo u durenje.

"Dobro!" uzviknula je Kate, podigla bocu i zavitlala je u njega. Odbila se od njegove jagodice, smjesta ostavljajući crveni trag. Thor se bijesno bacio naprijed, ali Kate je samo ostala stajati, upirući jedan prst u njega.

"Da si ostao tamo, stari!" naredila je, i on je stao. "Trebaš nešto posebno i za to?"

Thor je načas djelovao zbunjeno.

"To!" Kate će upirući na sve veću modricu na njegovom obrazu.

"Osvetu", reče Thor.

"Vidjet ću što imam", izjavi Kate. Okrenula se na peti i izašla iz sobe.

Nakon otprilike dvije minute neviđenih aktivnosti, Kate se vratila u sobu, praćena tracima pare.

"Dobro," rekla je. "dođi sa mnom."

Odvela ga je u kupaonicu. Slijedio ju je pokazujući veliku nevoljkost, ali ju je svejedno slijedio. Kate su dopratili traci pare jer je kupaonica bila puna pare. Sama kada prelijevala se od mjehurića i drugih gluposti.

Nekoliko bočica i kutija, uglavnom praznih, stajalo je na maloj polici iznad kade. Kate ih je uzimala jednu po jednu i pokazivala mu ih.

"Ulje od koštice marelica", rekla je i okrenula bocu naopako da naglasi kako je prazna. "Sve je unutra", dodala je, upirući na zapjenjenu kadu.

"Ulje neroli", rekla je uzimajući sljedeću bocu, "destilirano iz cvijeta gorke naranče. Sve je unutra."

Dohvatila je sljedeću. "Ulje za kupanje s kremom od naranče. Sadrži ulje badema. Sve je unutra."

Prešla je na kutije. "Žalfija i gavez, i sedrino ulje. Jedno je krema za ruke, a drugo je balzam za kosu, ali sve je unutra, zajedno s tubom alojine masti za usne, mlijekom za čišćenje s krastavcima, maskom s medom i uljem jojobe, blatom iz Rhassoula, šamponom od algi i breze, bogatom noćnom kremom s vitaminom E, i jako puno ulja iz jetre bakalara. Bojim se da nemam ništa što se zove Osveta, ali tu je Opsesija od Calvina Kleina."

Izvadila je čep iz bočice s parfemom i bacila bočicu u kadu.

"Kad završiš, ja sam u sobi do."

S tim riječima je izmarširala i zalupila mu vrata. Čekala je u sobi pokraj, odlučno čitajući knjigu.

Poglavlje dvadeset prvo

Otprilike minutu Dirk je ostao nepomično sjediti u svome autu, nekoliko metara udaljen od svojih vrata. Pitao se kakav bi mu trebao biti sljedeći potez. Neki mali i oprezan, činilo mu se. Zadnje što mu je ovog časa trebalo bilo je suočavanje s prestrašenim orlom.

Napeto ga je promatrao. Orao je stajao, izazovna, veličanstvena držanja, pandži čvrsto stisnutih oko ruba kamene stube. S vremena na vrijeme bi si popravio perje, a zatim oštro pogledao uz i niz ulicu, vukući jednom pandžom po kamenu na vrlo zabrinjavajući način. Dirk se iznimno divio stvoru zbog veličine, i perja, i općeg dojma nevjerojatne aerodinamičnosti, ali kad se zapitao sviđa li mu se način kako svjetlo ulične rasvjete bliješti u njegovom velikom staklastom oku ili na ogromnom zavinutom kljunu, morao je priznati da mu se ne sviđa.

Kljun je bio opak komad oružja.

Bio je to kljun koji bi prestrašio svaku životinju na zemlji, pa čak i mrtvu i spakiranu u konzervu. Pandže su izgledale kao da bi mogle razderati omanji volvo. A orao je sjedio i čekao na Dirkovu pragu, pogledavajući uz i niz ulicu pogledom koji je bio istovremeno i značajan i zao.

Dirk se pitao ne bi li trebao jednostavno nastaviti vožnju i otići iz zemlje. Ima li putovnicu? Ne. Kod kuće je. Iza vrata, koja se nalaze iza orla, u nekoj ladici ili, još vjerojatnije, izgubljena.

Mogao bi sve prodati. Odnos agencija,za prodaju nekretnina i pravih kuća u ovom se kraju brzo približavao jednakosti. Jedan od njih bi mogao doći i riješiti stvari s kućom. Njemu je ionako dojadila, sa svojim hladnjacima i divljom faunom i neizbrisivim položajem na poštanskim popisima American Expressa.

Ili bi, pretpostavio je uz samo mali drhtaj, mogao otići i vidjeti što orao hoće. Eto ti ideje. Štakore, vjerojatno, ili kakvu malu lasicu. Sve što je Dirk imao, koliko je znao, bilo je malo rižinih pahuljica i jedna stara krafna, a nije mu se baš činilo da bi to moglo privući ovo veličanstveno stvorenje zraka. Bio je prilično siguran da na pandžama ptice vidi svježu krv kako se zgrušava, ali je

samome sebi odlučno rekao da ne bude smiješan.

Naprosto će morati otići i suočiti se sa stvorom, objasniti mu da mu je baš nestalo štakora, i podnijeti posljedice.

Tiho, beskrajno tiho, otvorio je vrata svoga automobila i iskrao se iz njega, sagnute glave. Virnuo je prema orlu preko haube automobila. Orao se nije pomakao. To će reći, nije nikamo otišao. Još se ogledavao amo i tamo, možda i s povećanim dojmom napetosti. Dirk nije znao u kakvom je udaljenom gorskom gnijezdu taj stvor naučio prepoznati zvuk šarki jaguarovih vrata, ali zvuk mu očito nije promakao.

Oprezno, Dirk se prikrao iza reda automobila koji mu nisu dopuštali da parkira ravno ispred svoje vlastite kuće. Nekoliko sekundi kasnije, sve što ga je dijelilo od nevjerojatnog stvora bio je jedan mali plavi renault.

Što sad?

Mogao bi jednostavno ustati i, takoreći, objaviti se. Zapravo bi time rekao: "Evo me, radi što hoćeš." Što god se onda dogodi, renault bi vjerojatno podnio najgori dio.

Naravno, uvijek je postojala i mogućnost da će se orao razveseliti što ga vidi, da je sve ono pikiranje koje je prije usmjerio na Dirka bilo samo njegov način da bude prijazan. Pod pretpostavkom, naravno, da je to isti orao. To baš i nije bila velika pretpostavka. Broj zlatnih orlova na slobodi u sjevernom Londonu obično je, pretpostavljao je Dirk, prilično malen.

A možda se samo slučajno odmara na njegovu pragu, uživajući u kratkom predahu prije nego što se ponovno vine u nebo u potrazi za onim što orlovi već traže kad se vinu u nebo.

Kakvo god objašnjenje bilo, shvatio je Dirk, došao je čas kad će naprosto morati riskirati. Pripremio se, duboko udahnuo i podigao se iza renaulta kao duh koji se diže iz dubina.

Orao je toga časa gledao u drugom smjeru, i prošla je sekunda-dvije prije nego što se opet okrenuo naprijed i ugledao ga, u kom trenutku je reagirao s glasnim krikom i korakom unatrag, reakcija koja je Dirka pomalo razočarala. Zatim je hitro trepnuo nekoliko puta i poprimio nekako veseo izraz s kojim Dirk doista nije znao što bi.

Pričekao je nekoliko sekundi dok mu se nije učinilo da se situacija, nakon početnog uzbuđenja, ponovno smirila, a onda oprezno korakne naprijed, prema prednjoj strani renaulta. Kroz zrak kao da su plovili neki tihi, upitno kreštavi zvukovi, i tren kasnije Dirk je shvatio da ih sam ispušta i natjerao se da stane. Radi se o orlu, a ne o papigici.

U tom trenutku napravio je pogrešku.

Uma posve usredotočena na orlove, moguće orlovske namjere, i mnogobrojne stvari u kojima se orlove može smatrati drugačijim od malih mačića, nije dovoljno pazio na ono što radi kad je iskoračio s ceste na pločnik, sav sklizak od nedavne kišice. Kad je nogom krenuo naprijed, zapeo je za branik automobila; zateturao, poskliznuo se, i onda učinio ono što se nikad ne bi smjelo činiti s krupnim orlovima nepoznata raspoloženja, tj. bacio se glavom prema njemu, ispruženih ruku.

Orao je smjesta reagirao.

Bez trenutka oklijevanja, uredno je skočio u stranu i ostavio Dirku prostora da se teško razvali po vlastitom pragu. Zatim ga je pogledao s visoka, s onom vrstom prijezira koja bi razorila nekog slabijeg čovjeka, ili bar čovjeka koji bi tog časa gledao prema gore.

Dirk je zastenjao.

Rub stubišta udario ga je u sljepoočnicu, a taj je udarac, činilo mu se, bio nešto što je večeras baš mogao i preskočiti. Ležao je zadihano nekoliko sekundi, onda se konačno teško okrenuo, s jednom rukom na čelu i drugom na nosu, i tjeskobno pogledao prema velikoj ptici, gorko razmišljajući o uvjetima u kojima mora raditi.

Kad mu je postalo jasno da se bar trenutno nema razloga bojati orla, koji ga je samo promatrao s nekom zamišljenom, treptavom sumnjom, sjeo je, a zatim se polako povukao na noge i što otresao što obrisao bar dio prljavštine sa svoga kaputa. Onda je prokopao po džepovima da pronađe ključeve i otključao vrata, koja su djelovala malo rasklimano. Pričekao je da vidi što će orao sad učiniti.

S tihim šuštanjem krila, orao je odskakutao preko praga i u hodnik. Ogledao se oko sebe, i činilo se da sve što vidi promatra s nekom vrstom

nelagode. Dirk nije znao što orlovi očekuju od hodnika, ali morao je priznati da orao nije bio jedini koji je tako reagirao na njegov hodnik. Nered i nije bio tako velik, ali je u sebi imao prljavštinu koja je često bacala posjetitelje u depresiju, a očito ni orao nije bio imun na takav dojam.

Dirk je podigao veliku omotnicu koja je ležala na njegovu otiraču, pogledao je da provjeri što je u njoj, a onda primijeti da mu na zidu nedostaje slika. Nije to bila neka prekrasna slika, samo mala japanska grafika koju je pronašao na sajmu starina i koja mu se svidjela, ali stvar je bila u tome što je slika nestala. Nestao je i jedan stolac, shvatio je.

Naglo je shvatio moguće značenje ovih nestanaka i požurio u kuhinju. Prilična količina njegove kuhinjske opreme je isto tako nestala. Cijeli stalak pun većinom nekorištenih nazubljenih noževa, mikser i radiokazetofon su nestali, ali je zato imao novi hladnjak. Očito su ga isporučile kradljive gorile Nobbyja Paxtona, i naprosto će morati napraviti uobičajeni popis nestalih stvari.

Ali sad je imao novi hladnjak, a to mu je donijelo veliko olakšanje. Cijela atmosfera u kuhinji već se činila lakšom. Napetosti je nestalo. U zraku se osjećao novi dojam lakoće i vedrine, koji se čak prenio i na hrpu starih kutija od pizze, koja je još uvijek bila nagnuta, ali sad nestašno, a ne depresivno.

Dirk je veselo otvorio vrata novog hladnjaka i s oduševljenjem ustanovio da je potpuno i sasvim prazan. Unutarnje svjetlo osvjetljavalo je čiste plavobijele zidove i sjajne kromirane police. To mu se toliko svidjelo da je smjesta odlučio da ga tako i ostavi. Uopće ništa neće stavljati unutra. Hrana će mu se naprosto morati kvariti na otvorenom.

Dobro. Opet je zatvorio hladnjak.

Kliktaj i lepet iza njega podsjetili su ga da ima orlovskog posjetitelja. Okrenuo se i našao orla kako bulji u njega s kuhinjskog stola.

Sad kad se već malo priviknuo, i nije otrpio opak napad kao što je bio očekivao, orao više nije djelovao tako strašno. Još je to bio dobar komad orla, ali možda su i orlovi bili zeru lakše savladivi nego što je prije mislio. Malo se opustio i skinuo šešir i kaput, i bacio ih na stolac.

U tom času, orao kao da je osjetio da si je Dirk mogao stvoriti pogrešnu predstavu o njemu i ispružio je jednu pandžu. S naglom panikom, Dirk je vidio

da na pandžama doista ima nešto što izgleda točno kao zgrušana krv. Užurbano je uzmaknuo. Orao se zatim na pandžama podigao do svoje pune visine i počeo širili svoja velika krila, sve jače i jače, lepećući vrlo sporo i naginjući se naprijed da održi ravnotežu. Dirk je učinio jedino čega se u tom času mogao dosjetiti i zbrisao iz kuhinje, zalupivši vrata za sobom i naguravši na njih stol iz hodnika.

Istoga časa iza vrata se začula užasna kakofonija krikova i grebanja i udaranja. Dirk je sjedio oslonjen na stol, zadihan i pokušavajući povratiti dah, a onda je nakon nekog vremena počeo brinuti o tome što ptica sad radi.

Činilo mu se da orao pikira na vrata. Svakih nekoliko sekundi, ponovio bi se isti slijed -prvo udarci velikih krila, onda nalet zraka, onda užasan krckavi udarac. Dirk nije vjerovao da bi se ptica mogla probiti kroz vrata, ali se bojao da bi se mogla ubiti pokušavajući. Stvorenje je očito bilo vrlo izbezumljeno iz nekog razloga, ali kojeg, to Dirk nije mogao čak ni zamisliti. Pokušao se smiriti i jasno razmišljati, da smisli što dalje.

Trebao bi nazvati Kate i uvjeriti se da je s njom sve u redu.

Fijuuu, bum!

Trebao bi konačno otvoriti omotnicu koju cijeli dan vuče sa sobom i pregledati njen sadržaj.

Fijuuu, bum!

Za to mu treba oštar nož.

Fijuuu, bum!

Zatim su mu na pamet pale tri prilično nezgodne pomisli jedna za drugom.

Fijuuu, bum!

Prvo, jedini oštri noževi u kući, pod pretpostavkom da je Nobbyjeva služba dostave i odstave nešto i ostavila, nalaze se u kuhinji.

Fijuuu, bum!

To samo po sebi i nije tako važno, jer bi vjerojatno negdje drugdje u kući mogao pronaći nešto što će poslužiti svrsi.

Fijuuu, bum!

Druga je pomisao bila da se sama omotnica nalazi u džepu njegova kaputa, koji je ostao ležati prebačen preko naslona jednog kuhinjskog stolca.

Fijuuu, bum!

Treća pomisao bila je vrlo slična drugoj i odnosila se na prebivalište komadića papira s Kateinim telefonskim brojem.

Fijuuu, bum?

O, bože.

Fijuuu, bum!

Dirk je sad već bio jako jako umoran od toga kako se dan razvijao. Duboko ga je brinuo dojam sve bliže opasnosti, ali još uvijek nije bio u stanju otkriti odakle taj dojam dolazi.

Fijuuu, bum!

Dobro, bar zna što sad mora učiniti...

Fijuuu, bum!

... tako da nema smisla to odlagati. Tiho je odvukao stol u stranu.

Fijuuu -

Sagnuo se i otvorio vrata, glatko prošavši ispod orla koji se zaletio u hodnik i udario suprotni zid. Zatvorio je vrata za sobom, u kuhinji, povukao svoj kaput sa stolca i nagurao stolac ispod kuhinjske kvake.

Fijuuu, bum!

Šteta na vratima s ove je strane bila znatna i impresivna, i Dirk se počeo ozbiljno brinuti o tome što takvo ponašanje govori o mentalnom stanju ptice, i o tome kakvo bi joj mentalno stanje moglo postati ako se nastavi još neko vrijeme tako ponašati.

Fijuuu ... greb ...

Izgleda da je u istom trenutku i ptici pala na pamet ista stvar, i nakon kratke oluje kliktanja i grebanja pandžama po vratima, povukla se u natmurenu

i poraženu tišinu, koja je, nakon otprilike jedne minute, postala gotovo jednako toliko uznemirujuća kao što je bilo udaranje.

Dirk se pitao što to orao smjera.

Oprezno se približio vratima i vrlo, vrlo tiho malo odmaknuo stolac da pogleda kroz ključanicu. Čučnuo je i virnuo na hodnik. U prvi čas mu se činilo da ne vidi ništa, da je ključanica nečim zapušena. A onda je kratki odsjaj odmah s druge strane odjednom otkrio zapanjujuću istinu, to jest da i orao ima oko na ključanici i bulji u njega. Dirk se skoro stropoštao unatrag od šoka kad je to shvatio, i udaljio se od vrata s osjećajem blage groze i odvratnosti.

To je neobično inteligentno ponašanje za jednog orla, zar ne? Ili nije? Kako bi mogao doznati? Nije se mogao dosjetiti nijednog ornitološkog stručnjaka koga bi mogao nazvati. Sve njegove enciklopedije bile su nagomilane u drugim prostorijama u kući, a činilo mu se da mu isti štos neće proći dva puta, pogotovo ne s orlom koji je otkrio čemu služe ključanice.

Povukao se do sudopera i pronašao kuhinjsku krpu. Presavinuo ju je nekoliko puta, namočio je, i prvo njome potapkao svoju okrvavljenu sljepoočnicu, koja je lijepo naticala, a onda i nos, koji je još uvijek bio vrlo osjetljiv, a veći dio dana bio je i prilično velik. Možda se radi o orlu izražene osjetljivosti, koji je loše reagirao na prizor Dirkova lica u njegovom trenutnom, vrlo jadnom stanju i naprosto je izgubio razum. Dirk je uzdahnuo i sjeo.

Katein telefon, sljedeća stvar kojoj se Dirk posvetio, javio mu se automatskom sekretaricom. Njen mu je glas vrlo umiljato rekao da slobodno ostavi poruku nakon signala, ali ga i upozorio da ona skoro nikad ne sluša svoje poruke i da je puno bolje razgovarati izravno s njom, samo što to sad ne može jer nje nema, pa bi bilo najbolje da pokuša ponovno.

Baš ti hvala, pomislio je i spustio slušalicu.

Shvatio je da stvari zapravo što je ovako: cijelog je dana odlagao otvaranje omotnice jer ga je brinulo što bi u njoj mogao pronaći. Nije sama zamisao bila to što ga je plašilo, premda je doista bilo zastrašujuće da bi netko prodao dušu zelenookom stvoru s kosom, kao što su okolnosti iz petnih žila ukazivale. Samo je bilo jako depresivno da bi netko prodao dušu zelenookom stvoru s kosom u zamjenu za udio u autorskim pravima za jedan hit.

A stvari su baš tako izgledale. Zar ne?

Dirk je podigao drugu omotnicu, onu koja ga je dočekala na otiraču i koja je dostavljena iz velike londonske knjižare u kojoj je Dirk imao otvoren račun. Izvukao je sadržaj, primjerak nota za "Vrući kesten", autora Colina Paigntona, Phila Mulvillea, i Geoffa Ansteyja.

Stihovi su bili, pa, izravni. Pružali su osnovni funky ritam i jednostavan dojam prijetnje i bezbrižne neosjetljivosti koji su uhvatili raspoloženje prošlog ljeta. Glasili su ovako:

Vrući kesten

Ne diraj ga, diraj ga, diraj ga.

Brzo, baci ga, baci ga, baci ga.

Ne daj da te uhvate, uhvate, uhvate.

Baci ga nekome. Kome? Kome? Bilo kome.

Bolje da ga nemaš kada dođe kraj.

Rekoh nemoj ga držati kad veliki dođe.

To je vrući kesten.

I tako dalje. Ponavljane rečenice izmjenjivala su dva člana benda, ritam-mašina postajala je sve teža i teža, a postojao je i dance video.

I to je bilo sve? Čudna mi čuda. Lijepa kuća u ulici Lupton, s poliuretanskim podovima, i propali brak?

Stvari su definitivno prilično propale od velikih dana Fausta i Mefista, kad je čovjek mogao za cijenu svoje duše dobiti sve znanje univerzuma, ostvariti sve ambicije svoga uma i postići sve užitke svoga tijela. Sad je to bilo par autorskih prava za ploču, par komada modernog namještaja, svjetlucavi štras za zid kupaonice i, puf, ode ti glava.

Pa što je zapravo bio dogovor? Kako izgleda ugovor za "Kesten"? Tko dobiva što, i zašto?

Dirk je prokopao po jednoj ladici tražeći nož za kruh, opet sjeo, izvadio omotnicu iz džepa svog kaputa i prorezao nakupljene slojeve selotejpa koji su

zatvarali omotnicu.

Ispao je debeli bunt papira.

Poglavlje dvadeset drugo

Točno u trenutku kad je zazvonio telefon, otvorila su se vrata Kateine dnevne sobe. Bog grmljavine pokušao je prostupati kroz njih, ali je uspio samo doplutati. Očito se temeljito namočio u stvarima koje je Kate pobacala u kadu, a zatim se ponovno obukao i poderao jednu Kateinu spavaćicu da si zamota podlakticu. Nehajno je odbacio pregršt omekšalih hrastovih krhotina u kut sobe. Kate je odlučila za sada ignorirati i svjesne provokacije i telefon. S onim prvim je mogla izaći na kraj, a za ono drugo je imala automatsku sekretaricu.

"Čitala sam o tebi", izazvala je boga grmljavine. "Gdje ti je brada?"

Uzeo je iz njenih ruku knjigu, leksikon, i bacio pogled na nju prije nego što ju je prezrivo bacio u stranu.

"Ha," rekao je, "obrijao sam se. Kad sam bio u Walesu." Namrštio se sjećajući se.

"Što si, zaboga, radio u Walesu?"

"Brojao kamenje", odgovorio je slegnuvši ramenima i otišao buljiti kroz prozor.

U držanju mu se vidjela silna tjeskoba. Kate je odjednom, uz trzaj nečega prilično sličnog strahu, pomislila kako su ljudi ponekad takvi jer pokupe raspoloženje od vremena. S bogom grmljavine, stvari su vjerojatno bile obrnute. Nebo je vani definitivno imalo nemiran, nezadovoljan izraz.

Odjednom je počela reagirati vrlo zbunjeno.

"Oprosti ako ovo zvuči kao glupo pitanje," reče Kate, "ali malo sam zbunjena. Nisam navikla provoditi večeri s božanstvima. Kakvo si kamenje brojao u Walesu?"

"Sve", odvrati Thor uz tiho rezanje. "Sve, od ovakve veličine -" palcem i kažiprstom pokazao je otprilike pola centimetra - "do ovakve." Raširio je ruke otprilike metar, a onda ih opet spustio.

Kate se blijedo zabuljila u njega.

"I... koliko ga je bilo?" upitala je. Činilo se da bi bilo pristojno pitati.

Bijesno se okrenuo prema njoj.

"Prebroji ga sama ako te tako zanima!" povikao je. "Kakvog ima smisla da provedem tolike godine brojeći ih, tako da sam ja jedini tko to zna i tko će ikad znati, ako budem išao okolo i svima govorio koliko ih je? Ha?"

Okrenuo se natrag prozoru.

"U svakom slučaju", izjavio je, "malo me to i brine. Mislim da sam se možda malo izgubio negdje na polovici Glamorgana. Ali ne mislim", povikao je, "brojati ponovno!"

"Ovaj, a zašto si uopće išao raditi tako nešto čudno?"

"Naredio mi je moj otac. Kazna. Pokora." Bijesno je gledao.

"Tvoj otac?" upita Kate. "Misliš na Odina?"

"Sveotac", reče Thor. "Otac bogova Asgarda."

"I kažeš da je živ?"

Thor se okrenuo i pogledao je kao da je glupa.

"Mi smo besmrtnici", reče jednostavno.

Kat niže, Neil je odabrao taj trenutak da dovrši svoju gromoglasnu izvedbu na basu, i kuća kao da je nakon toga zapjevala zlokobnom tišinom.

"Htjeli ste besmrtnike", nastavio je Thor tihim, mirnim glasom. "Dobili ste besmrtnike. Za nas je to malo teško. Htjeli ste da trajemo vječno, pa trajemo vječno. A vi ste nas zaboravili. Ali mi svejedno trajemo vječno. Sad su konačno mnogi mrtvi, i mnogi umiru," dodao je tiše, "ali za to je potreban veliki napor."

"Uopće ne mogu shvatiti o čemu govoriš," rekla je Kate, "kažeš da ja, da mi -"

"Možeš shvatiti," naglasi Thor ljutito, "zato sam i došao k tebi. Znaš li da me većina ljudi gotovo i ne vidi? I ne primjećuje? Nije da smo se sakrili. Tu smo. Krećemo se među vama. Moj narod. Vaši bogovi. Vi ste nas izrodili. Vi ste nas učinili onakvima kakvi se sami niste usudili biti. Ali ne želite nas priznati. Ako krenem po vašim ulicama u ovom ... svijetu koji ste si izgradili bez nas, jedva da će se neki pogled svrnuti na mene."

"Misliš, i kad nosiš kacigu?"

"Naročito kad nosim kacigu!"

"Pa -"

"Rugaš mi se!" rikne Thor.

"Kad me izazivaš", reče Kate. "Ne znam što -"

Odjednom, soba kao da se protresla i onda zadržala dah. Kateina cijela nutrina divlje je poskočila a zatim se ukočila. U nagloj užasnoj tišini, plava keramička stolna lampa polako se srušila sa stola, udarila o pod i zatim otpuzala u mračan kutak sobe, gdje je sjedila, u zabrinutoj, obrambenoj hrpici.

Kate je buljila u nju i nastojala se ne uzrujavati. Činilo joj se kao da nekakav hladan, meki gel klizi niz njenu kožu.

"To si ti napravio?" upitala je drhtavo.

Thor je djelovao bijesno i zbunjeno. Promrmljao je: "Nemoj me ljutiti. Imala si sreće." Skrenuo je pogled.

"Što to govoriš?"

"Govorim ti da hoću da pođeš sa mnom."

"Molim? A što je ovo?" Pokazala je na malo, zbunjeno mače ispod stola koje je tako nedavno i tako zbunjujuće bilo plava keramička stolna lampa.

"Njemu ne mogu pomoći."

Kate je odjednom bila tako umorna i zbunjena i prestrašena da se skoro rasplakala. Stajala je grickajući usnu i trudeći se da ostane bijesna.

"A da?" rekla je. "Mislila sam da bi ti trebao biti nekakav bog. Nadam se da mi se nisi uvukao u kuću lažnim izjavama, jer ..." Zastala je, a onda produžila drugačijim tonom.

"Hoćeš reći", pitala je tiho, "da si ovdje, u svijetu, cijelo vrijeme?"

"Ovdje i u Asgardu", reče Thor.

"Asgard", ponovi Kate. "Dom bogova?"

Thor je šutio. Bila je to smrknuta tišina, naizgled puna nečega što ga je jako smetalo.

"Gdje je Asgard?" zahtijevala je Kate.

I opet je Thor šutio. Bio je čovjek od vrlo malo riječi, i od vrlo dugačkih stanki. Kad je konačno odgovorio, nije uopće bilo jasno je li cijelo to vrijeme razmišljao, ili je samo stajao.

"Asgard je isto ovdje", rekao je. "Svi su svjetovi ovdje."

Ispod svojih krzna izvukao je svoj veliki malj i proučavao mu glavu s nekom čudnom znatiželjom, kao da ga nešto na malju silno zbunjuje. Kate se pitala zašto joj je taj pokret tako poznat. Činilo joj se da se instinktivno želi skloniti. Blago je koraknula unatrag i ostala na oprezu.

Kad je opet podigao pogled, u očima mu se vidjela nova usredotočenost i energija, kao da se pripremao baciti na nešto.

"Noćas moram otići u Asgard", rekao je. "Moram se suočiti sa svojim ocem Odinom u velikoj dvorani Valhalle, i natjerati ga da odgovara za ono što je učinio."

"Misliš što te natjerao da brojiš velške kamenčiće?"

"Ne!" odbi Thor. "Što velški kamenčići nisu bili vrijedni brojanja!"

Kate je očajno stresla glavom. "Uopće ne znam što bih mislila o tebi", zaključila je. "Mislim da sam naprosto preumorna. Vrati se sutra. Sve mi objasni ujutro."

"Ne", usprotivi se Thor. "Moraš sama vidjeti Asgard, onda ćeš shvatiti. Moraš ga vidjeti noćas." Zgrabio ju je za ruku.

"Ne želim ići u Asgard", bila je uporna Kate. "Ne idem na mitska mjesta sa strancima. Idi ti. Ujutro me nazovi i ispričaj mi kako je bilo. Dobro ga naribaj za kamenje."

Izvukla je svoju ruku iz njegova stiska. Bilo joj je sasvim, sasvim jasno da joj je uspjelo samo s njegovim pristankom.

"A sad molim te idi i pusti me da spavam!" Namrštila se na njega.

U tom času, kuća kao da je eksplodirala kad se Neil bacio u gromoglasnu bas interpretaciju Siegfriedova "Puta Rajnom " iz prvoga čina Sumraka bogova, samo da dokaže da se može. Zidovi su se tresli, prozori su zveketali. Ispod stola je jedva čujno dopiralo jadno mjaukanje stolne lampe.

Kate je pokušavala zadržati bijesan izraz, ali pod ovim okolnostima naprosto ga se nije moglo dugo održati.

"OK," rekla je konačno, "kako ćemo doći do tamo?"

"Ima isto toliko načina koliko i sitnih stvari."

"Molim?"

"Sitne stvari." Opet je podigao palac i kažiprst da pokaže nešto vrlo maleno. "Molekule", dodao je, s očitom nelagodom. "Ali prvo idemo odavde."

"Hoće li mi u Asgardu trebati kaput?"

"Kako hoćeš."

"Pa, svejedno ću ga ponijeti. Čekaj sekundu."

Zaključila je da je najbolji način da iziđe na kraj sa zapanjujućom papazjanijom koja je trenutno predstavljala njen život taj da je prihvati praktično. Pronašla je svoj kaput, počešljala se, ostavila novu poruku na svojoj automatskoj sekretarici, i odlučno pod stol stavila tanjurić mlijeka.

"Dobro", rekla je, i povela ga iz stana, brižljivo zaključavši vrata za njima i stišavajući Thora dok su prolazili kraj Neilovih vrata. Bez obzira na galamu koju je trenutno dizao, sigurno je pozorno osluškivao svaki zvuk, i čim ih čuje kako prolaze, izjurit će na hodnik da se žali na automat za coca-colu, kasno vrijeme, nehumanost čovjeka prema čovjeku, vrijeme, buku, i boju Kateina kaputa, koji je bio u nijansi plave koju Neil iz nekog razloga posebno nije podnosio. Uspješno su se provukli kraj njegovih vrata i zatvorili ulazna vrata za sobom uz jedva čujan klik.

Poglavlje dvadeset treće

Listovi koji su se rasuli po Dirkovu kuhinjskome stolu bili su od teškog, debelog papira presavinutog zajedno, i bilo je očito da su prošli kroz puno ruku.

Dirk ih je razdvojio jedan po jedan, izravnavajući ih dlanom i uredno ih slažući u redove na kuhinjskom stolu, raščišćavajući prema potrebi mjesto među starim novinama, pepeljarama i starim zdjelicama s pahuljicama koje je čistačica Bistra uvijek ostavljala točno tamo gdje jesu, objašnjavajući, kad bi joj to prigovorio, da je mislila kako ih je namjerno tako ostavio.

Nekoliko minuta zurio je u papire, jedan po jedan, uspoređujući jedan s drugim, brižljivo ih proučavajući, stranicu po stranicu, ulomak po ulomak, redak po redak.

Nije razumio ni riječi.

Trebalo mu je pasti na pamet, shvatio je, da se zelenooki, dlakavi, kosom opremljeni divovi možda razlikuju od njega ne samo općom pojavom i osobnim navikama, već i u stvarima kao što je pismo kojim se služe.

Zavalio se u svome stolcu, oneraspoložen i zaustavljen, i posegnuo za cigaretom, ali kutija u njegovu kaputu bila je već prazna. Dohvatio je olovku i lupkao njome kao cigaretom, ali nije mogao postići isti dojam.

Nekoliko minuta kasnije postao je izrazito svjestan činjenice da ga orao vjerojatno još uvijek promatra kroz ključanicu, i otkrio je da mu se zbog toga posve nemoguće usredotočiti na problem pred njim, a naročito bez cigarete. Namrštio se na samoga sebe. Znao je da gore kraj kreveta ima još jednu kutiju, ali mu se činilo da ne može svladati ornitologiju koja je stajala između cigareta i njegove spavaonice.

Pokušao je još neko vrijeme buljiti u papire. Pismo se, osim što se radilo o nekakvom sitnom, neurednom i nečitljivom runskom tipu, uglavnom naginjalo prema lijevoj strani papira, kao da ga je plima nosila u tom smjeru. Desna je strana bila uglavnom prazna, osim povremenih skupina slova poredanih jedno ispod drugoga. Sve to zajedno, osim nekog neodređenog dojma poznatosti u rasporedu, nije Dirku ništa govorilo.

Okrenuo se umjesto toga omotnici i pokušao ponovno proučiti neka od tako snažno prekriženih imena.

Howard Bell, nevjerojatno bogat pisac romana koji piše loše knjige koje se prodaju na tone usprkos - ili možda baš zbog činjenice da ih nitko ne čita.

Dennis Hutch, magnat diskografske industrije. Sad kad je imao kontekst za ime, Dirk ga je lako prepoznao. Aries Rising Record Group, osnovana na idealima šezdesetih ili bar na onome što se u šezdesetima prodavalo pod ideale, narasla je u sedamdesetima i onda prigrlila materijalizam osamdesetih ni ne trepnuvši, i sad je bila ogroman konglomerat industrije zabave s obje strane Atlantika. Dennis Hutch je došao na vodeći položaj kad je osnivač kompanije umro od smrtonosnog predoziranja ciglama, konzumiranim pod utjecajem ferrarija i boce tekile. AARGH! je istovremeno bila i marka pod kojom je izdan "Vrući kesten".

Stan Dubcek, stariji partner u marketinškoj firmi stupidnog imena koja je sad bila vlasnik i većine britanskih i američkih marketinških firmi koje su imale malo manje stupidna imena i zato su bile lak plijen.

A onda je odjednom naišao na još jedno ime koje je smjesta prepoznao, sad kad se ufurao u vrstu imena koju treba očekivati. Roderick Mercer, najveći svjetski izdavač najgnusnijih svjetskih novina. Dirk isprva nije primijetio to ime zbog nepoznatog "... erick" iza "Rod". Vidi, vidi...

Dakle, to su ljudi, pomislio je Dirk, koji su doista nešto dobili. Definitivno su dobili više od lijepe kućice u Lupton Roadu ukrašene s malo osušena cvijeća. Osim toga su imali i veliku prednost utoliko što su im glave još uvijek bile na ramenima, osim ako Dirk nije propustio nešto novo i dramatično u vijestima. Što to sve znači? Kakav je to ugovor? Kako to da su svi kroz čije je ruke prošao bili tako nevjerojatno uspješni osim jednoga, Geoffreyja Ansteyja? Svi kroz čije je ruke prošao su se njime okoristili, osim onoga tko ga je zadnji imao. Tko ga još uvijek ima.

To je vrući kesten.

Bolje da ga nemaš kada dođe kraj.

U Dirkovoj glavi odjednom se pojavila misao kako je Geoffrey Anstey bio taj koji je čuo izvorni razgovor o vrućem kestenu, o njegovu bacanju, o

dodavanju dalje. Ako se dobro sjećao intervjua s Bolom koji je pročitao, Bol nije rekao da je on sam čuo taj razgovor.

Bolje da ga nemaš kada dođe kraj.

Pomisao je bila stravična i išla je ovako: Geoffrey Anstey je bio jadno naivan. Čuo je taj razgovor, između - koga? Dirk je pokupio omotnicu i pregledao popis imena - i činilo mu se da ima dobar plesni ritam. Anstey nije ni u kom trenutku shvatio da sluša razgovor koji će dovesti do njegove vlastite užasne smrti. Izvukao je iz toga jednu hit ploču, a kad je vrući kesten doista došao do njega, on ga je podigao.

Ne diraj ga, diraj ga, diraj ga.

I umjesto da posluša savjet koji je zabilježio u riječima pjesme ...

Brzo, baci ga, baci ga, baci ga.

... on ga je zagurao iza nagrade za zlatnu ploču na zidu svoje kupaonice.

Bolje da ga nemaš kada dođe kraj.

Dirk se namrštio i povukao dug, zamišljen dim iz svoje olovke.

To je smiješno.

Ako želi razmišljati s bilo kakvom intelektualnom snagom, mora si nabaviti cigarete. Obukao je kaput, nabio si šešir na glavu i krenuo prema prozoru.

Prozor nitko nije otvorio još otkako - pa, u najmanju ruku otkako je Dirk posjedovao kuću, pa se borio i vrištao na nagao, neuobičajen napad na njegov prostor i neovisnost. Kad ga je uspio natjerati da se dovoljno otvori, Dirk se uzverao na prozorsku dasku, vukući za sobom duge nabore kožnoga kaputa. Odatle je morao skočiti na pločnik jer je ispod još postojao i suteren, do kojeg je vodilo usko prednje stubište. Željezna je ograda dijelila stubište od pločnika, i Dirk ju je morao preskočiti.

Ne oklijevajući ni časa, skočio je, i tek je usred skoka shvatio da su mu ključevi od auta ostali na kuhinjskom stolu.

Ploveći nezgrapno kroz zrak, razmotrio je mogućnost divljeg okreta u zraku, pa da pokuša dohvatiti prozor i nadati se da će se uspjeti zadržati, ali je

nakon zrelog razmišljanja zaključio da bi ga pogreška u ovom trenutku mogla ubiti, dok će mu šetnja vjerojatno koristiti.

Teško je sletio na vanjsku stranu ograde, ali rep kaputa zapleo mu se u ogradu pa ga je morao potegnuti, pri čemu je poderao dio podstave. Kad su mu se koljena oporavila od šoka, a on sam povratio ono malo smirenosti što mu je nakon cijeloga dana preostalo, shvatio je da je već dobrano prošlo jedanaest sati, da su pubovi već zatvoreni, i da bi mu potraga za cigaretama mogla donijeti dužu šetnju nego što je očekivao.

Razmišljao je što da učini.

Glavni čimbenik koji je morao uzeti u obzir bilo je trenutno duhovno stanje orla. Jedini način da sad dođe do svojih ključeva od auta bio je da prođe kroz vrata u orlom zaražen hodnik.

S velikim oprezom, na prstima se prikrao natrag do svojih vrata, čučnuo i, nadajući se da prokleta stvar neće zaškripati, polako gurnuo poklopac proreza za pisma i virnuo unutra.

Istog časa, jedna pandža zabila mu se u nadlanicu, a veliki kreštavi kljun krenuo mu je prema oku, promašivši ga za dlaku, ali zato ostavivši duboku ogrebotinu na njegovu već temeljito uništenomu nosu.

Dirk je zaurlao od bola i bacio se unatrag, ali nije dospio daleko jer mu je u ruku još uvijek bila zabijena pandža. Očajnički je zamlatarao rukom i udario u pandžu, što je prilično zaboljelo, gurnulo oštar vrh pandže još dublje u njegovo meso i uzrokovalo silnu, uzlepetanu uzbunu s druge strane vrata, a svaki njen pokret još mu je dalje trzao ruku.

Slobodnom je rukom dohvatio pandžu i pokušao je istrgnuti iz sebe. Pandža je bila nevjerojatno snažnija i tresla se od orlova bijesa, jednako zarobljena poput Dirkova. Konačno, drhteći od bola, Dirk se uspio osloboditi i izvukao je povrijeđenu ruku, štiteći je i pridržavajući drugom.

Orao je naglo uvukao svoju pandžu, i Dirk ga je čuo kako lepeće niz hodnik, uz grozno kliktanje i vriskanje, dok su mu se krupna krila sudarala i grebla o zidove.

Dirk je razmotrio mogućnost da spali kuću, ali kad se pulsiranje bola u njegovoj ruci malo smirilo, smirio se i on i pokušao, koliko god može, stvari

razmotriti s orlova gledišta.

Nije mogao.

Nije imao ni najblažeg pojma o tome kako stvari izgledaju orlovima uopće, a kamoli ovomu orlu, koji je izgleda bio posebno poremećen primjer svoje vrste.

Nakon još nekoliko minuta njegovanja ruke, znatiželja - spojena s izrazitim dojmom da se orao povukao u stražnji dio hodnika i tamo ostao - je pobijedila, pa se opet prignuo prorezu za pisma. Ovog puta je upotrijebio olovku da podigne poklopac i promotrio je hodnik sa sigurnog položaja desetak centimetara od vrata.

Orao je bio jasno vidljiv, sjedeći na kraju ograde stubišta, i promatrao ga je pogrdno i s negodovanjem, a Dirku se činilo da je to malo pretjerano od nekoga tko mu je prije samo par minuta pokušao iščupati ruku.

A onda, kad se orao uvjerio da ga Dirk promatra, polako se podigao na noge i raširio svoja velika krila, blago lepećući da održi ravnotežu. Ovaj je pokret prošli put natjerao Dirka da oprezno zbriše iz sobe. Ovoga puta, međutim, nalazio se na sigurnom, iza dobrih pet centimetara solidnog drva, pa je ostao čučati na mjestu. Orao je istegnuo vrat prema naprijed, palucajući jezikom i žalosno klikćući, što je iznenadilo Dirka.

A onda je uočio još nešto prilično neobično na orlu: krila su mu na sebi imala vrlo čudne, nimalo orlolike oznake. Bili su to veliki koncentrični krugovi.

Razlike u boji koje su određivale krugove bile su vrlo sitne, i samo ih je njihova posvemašnja geometrijska pravilnost tako isticala. Dirk je imao izrazit dojam da mu orao pokazuje krugove, i da je čitavo vrijeme pokušavao privući njegovu pozornost upravo na njih. Kad god bi se ptica zaletjela prema njemu, shvatio je prisjećajući se, završila bi nekakvim čudnim lepetanjem koje je uključivalo ovakvo potpuno širenje krila. Međutim, kad god bi se to dogodilo, Dirk bi bio previše zauzet okretanjem i bježanjem a da bi obratio pozornost na predstavu.

"Imaš love za kavu, dida?"

"Ovaj, da, imam, hvala", reče Dirk. "U redu je." Pozornost mu je bila u potpunosti usredotočena na orla, i nije se odmah okrenuo.

"Ne, mislil sam, imaš kaj sitnog, samo za kavu?"

"Molim?" Ovog puta se Dirk osvrnuo, iziritiran.

"Ili pljugu, dida. Imaš pljugu viška?"

"Ne, baš sam mislio otići i kupiti", reče Dirk.

Čovjek na pločniku bio je skitnica neodređene starosti. Stajao je tamo, pomalo nesigurno, s izrazom divljeg i stalnog razočaranja koji mu je plutao u očima.

Ne dobivši odmah odgovor od Dirka, čovjek je spustio pogled na tlo pred sobom, i malo se zaljuljao naprijed-natrag. Ispružio je ruke, malo ih odmakao od tijela, i samo se ljuljao. Odjednom se namrštio na tlo. Pa se namrštio na jedan drugi dio tla. A onda, održavajući ravnotežu dok je provodio složen premještaj glave, namrštio se niz ulicu.

"Jeste nešto izgubili?" upita Dirk.

Čovjekova glava zaljuljala se natrag prema njemu.

"Jesam nešto izgubio?" rekao je sa svadljivim zaprepaštenjem. "Jesam nešto izgubio?"

Činilo se da je to najčudnije pitanje koje je ikad čuo. Opet je neko vrijeme gledao u daljinu, i djelovalo je kao da nastoji uspostaviti odnos između tog pitanja i općeg poretka stvari. To je zahtijevalo još prilično ljuljanja i još prilično mrštenja. Konačno je činilo da je pronašao nešto što bi moglo poslužiti kao kakav-takav odgovor.

"Nebo?" rekao je, izazivajući Dirka da prigovori tome odgovoru. Oprezno je podigao pogled prema nebu, čuvajući ravnotežu. Činilo se da mu se ne sviđa ono što vidi u mutnom, narančastom, javno rasvijetljenom bljedilu oblaka, pa je polako opet spustio pogled sve dok nije buljio u jednu točku ravno pred svojim nogama.

"Zemlja?" rekao je, s očitim nezadovoljstvom, a onda mu je nadošla inspiracija.

"Žabe?" nastavio je, teturavo podižući pogled do Dirkovih zbunjenih očiju. "Nekad sam volio ... žabe", dodao je, i ostavio pogled na Dirku, kao da

želi reći - a drugo je sve na tebi.

Dirk je bio posve izbezumljen. Čeznuo je za vremenima kad je život bio jednostavan, bez ikakvih briga, za divnim vremenima kad se provodio s običnim ubojitim orlom, koji se sad činio posve pristupačnim i ljubaznim društvom. Sa zračnim napadima je mogao izići na kraj, ali ne i s tom bezimenom, urlajućom krivicom koja ga je napala niotkuda.

"Što hoćete?" upitao je prigušenim glasom.

"Čikac, dida," reče skitnica, "ili sitno za kavu."

Dirk je čovjeku u ruku ugurao novčić od funte i u panici jurnuo niz ulicu, prolazeći, 20 metara dalje, građevinsko zemljište s kojeg ga je prijeteće gledao obris njegova starog hladnjaka.

Poglavlje dvadeset četvrto

Dok se Kate spuštala niz stubište svoje kuće, primijetila je da je temperatura prilično pala. Oblaci su teško sjedili nad zemljom i mrštili se na nju. Thor je odlučno krenuo u smjeru parka, i Kate je otapkala za njim.

Dok je hodao, doista neobične pojave za ulice Primrose Hilla, Kate nije mogla ne uvidjeti kako je u pravu. Putem su prošli kraj troje različitih ljudi, i jasno je vidjela kako im oči izbjegavaju vidjeti ga, čak i kad su mu se morali izmaknuti da prođe. Nije bio nevidljiv, daleko od toga. Naprosto se nije uklapao.

Park je bio zatvoren preko noći, ali Thor je hitro preskočio nazubljenu ogradu, a zatim i Kate prenio preko ograde lako kao da se radi o buketu cvijeća.

Trava je bila vlažna i skvrčena, ali je svejedno čudesno djelovala na gradska stopala. Kate je učinila ono što je uvijek činila kad bi ušla u park, sagnula se i dlanovima na čas dodirnula tlo. Nikad nije razumjela zašto ovo radi, i često bi namjestila cipelu ili pokupila smeće kao objašnjenje za svoj pokret, ali zapravo je samo željela osjetiti travu i vlažnu zemlju na svojim dlanovima.

Park je s ovog gledišta bio taman brijeg koji se uzdizao pred njima, zatamnjujući sam sebe. Uspeli su se uz brijeg i zastali na njegovu vrhu, gledajući kroz tamu po ostatku parka, sve do mjesta gdje se gubio u maglovitu svjetlu srca Londona, koje je ležalo južno od njih. Ružni neboderi i poslovne zgrade nametljivo su izvirivali iz obrisa grada, nadjačavajući park, nebo i grad.

Hladan, vlažan vjetar jurio je po parku, trzajući se tu i tamo poput repa tamnog i neraspoloženog konja. U njemu se osjećalo nešto nemirno, napeto. Zapravo, noćno je nebo izgledalo Kate kao cijela zaprega nemirnih, uznemirenih konja, s uzdama koje su lepetale i pucketale na vjetru. Također joj se činilo kao da uzde sve proizlaze iz otprilike iste točke, a ta je točka bila vrlo blizu nje. Samu je sebe izgrdila zbog tako apsurdne podložnosti mašti, ali svejedno joj se još uvijek činilo da se vrijeme prikuplja i kruži oko njih, čekajući ih.

Thor je opet izvukao svoj malj i držao ga pred sobom na onaj zamišljen,

odsutan način kao i nekoliko minuta ranije, kod nje doma. Namrštio se i činilo se da s malja uklanja sićušne, nevidljive truni prašine. Izgledao je kao čimpanza koji čisti svoju družicu, ili - to je to! - usporedba je bila neočekivana, ali je objašnjavala zašto je Kate osjetila takvu opreznu napetost kad ga je prvi put gledala. Izgledao je kao Jimmy Connors koji popravlja tetive svoga reketa pripremajući se za servis.

Thor je oštro podigao pogled, zabacio ruku, okrenuo se oko sebe jednom, dvaput, triput, petama vrteći po blatu, a onda zapanjujućom snagom baci svoj malj u nebesa.

Malj je skoro istoga časa nestao u nejasnoj izmaglici neba. Vlažne munje zapalucale su duboko u oblacima, prateći njegov put kroz noć u dugoj krivulji. Na vrhu parabole malj se zavitlao dolje, iz oblaka, udaljena sitna točka, sad se krećući polako i mijenjajući zamah za povratni let. Kate je bez daha promatrala dok se točkica šuljala iza kupole katedrale Sv. Pavla. Onda se učinilo kao da je posve stao, viseći bezglasno i nemoguće u zraku, prije nego što je postupno opet počeo rasti dok je ubrzavao natrag prema njima.

A onda, dok se vraćao, zavinuo je u stranu, ne krećući se više po običnoj paraboli već slijedeći novi put koji kao da je opisivao ogromnu Moebiusovu vrpcu, što ga je odvelo do druge strane Telekomova nebodera. Onda je odjednom bio ponovno na putu ravno prema njima, jureći kroz noć s nemogućom težinom i brzinom, kao motorni klip u zraku svjetla. Kate se zaljuljala i skoro pala u nesvijest da mu se izmakne, kad je Thor stupio naprijed i uz gunđanje uhvatio malj.

Udar hvatanja poslao je u zemlju teški drhtaj, a onda je malj tiho ležao u Thorovu stisku. Ruka mu je zadrhtala i smirila se.

Kate se vrtjelo u glavi. Nije baš bila sigurna što se to sad dogodilo, ali bila je prilično uvjerena da je to bilo nešto što njena mama nikako ne bi odobrila, bar ne na prvom izlasku.

"Je li ovo sve dio onog što treba učiniti da dođemo u Asgard?" rekla je. "Ili se samo zafrkavaš?"

"Idemo u Asgard ... sad", rekao je.

Toga časa podigao je ruku, kao da ubere jabuku, ali umjesto branja

napravio je oštar, nagao okret. Bilo je to kao da je čitav svijet okrenuo za milijarditi dio milijarditog dijela stupnja. Sve se pomaklo, i na čas je bilo malo mutno, a onda se vratilo natrag, ali je odjednom bilo jedan sasvim drugi svijet.

Ovaj svijet bio je puno mračniji i još hladniji.

Gorak, smrdljivi vjetar oštro je puhao i činio svaki udah gadljivim. Tlo pred njihovim nogama nije više bilo meka blatnjava trava brdašca nego smrdljiva muljevita bljuzgavica. Tama je ležala preko cijelog obzora, uz nekoliko malih iznimki vatre tu i tamo u daljini, i jednu veliku vatru oko dva i pol kilometra jugoistočno od njih.

Ovdje, ogromni, fantastični tornjevi ubadali su se u noć; ogromne kule i zvonici svjetlucali su u svjetlu vatre koja je prodirala kroz tisuću prozora. Bila je to građevina koja se izrugivala razumu, ismijavala stvarnost i divlje se kesila noći.

"Palača moga oca," rekao je Thor, "Velika dvorana Valhalle, kamo moramo otići."

Kate je bilo na vrh jezika da kaže kako joj je nešto na tom mjestu čudno poznato kad im je vjetar donio zvuk konjskih kopita koja udaraju po blatu. Na određenoj daljini, između mjesta gdje su stajali i Velike dvorane Valhalle, vidjelo se nekoliko palucavih baklji koje su skakutavo napredovale prema njima.

Thor je opet sa zanimanjem proučavao glavu svoga malja, protrljao je kažiprstom i okrznuo palcem. Kad je polako podigao pogled, opet se okrenuo oko sebe jednom, onda dvaput i triput, i zatim izbacio projektil u nebo. Ovoga puta, međutim, i dalje se desnom rukom držao za dršku, dok je u lijevoj stezao Kateinu ruku.

Poglavlje dvadeset peto

Cigarete su Dirku večeras očito smjerale predstavljati veliki problem.

Skoro cijeli dan, osim kad se probudio, i onda kratko nakon što se probudio, i osim nakon što se upravo susreo s okretanjem glave Geoffreyja Ansteyja, što je bilo posve razumljivo, i isto tako osim onog u pubu s Kate, nije zapalio nijednu cigaretu.

Ni jednu jedinu. Izbacio je cigarete iz svog života, posve ih se odrekao. Nisu mu trebale. Može on i bez njih. Samo ga užasno gnjave i pretvaraju mu život u pakao, ali odlučio je da on to može.

Sad, međutim, kad je odjednom, umjesto da samo slabašno poklekne pred potrebom, hladno i racionalno donio čistu, otvorenu odluku da će na kraju ipak zapaliti cigaretu, može li je naći? Ne može.

Pubovi su, u ovo doba noći, temeljito zatvoreni. Non-stop dućan na uglu očito ima drugačiju predodžbu od Dirka o tome što znači non-stop, i premda je Dirk bio siguran da bi svojom lingvističkom i silogističkom sposobnošću mogao vlasnika uvjeriti u ispravnost svoga gledišta, prokletnik nije bio tamo da ga se podvrgne uvjeravanju.

Kilometar i pol dalje postojala je jedna benzinska pumpa koja je radila dvadeset i četiri sata, ali je ispalo da su je maloprije opljačkali. Stakla su bila porazbijana, sve je bilo puno policajaca. Poslužitelj na pumpi nije bio teško ranjen, ali je rana na njegovoj ruci još krvarila, imao je histeričan napadaj i dobivao lijekove za šok, i nitko nije Dirku htio prodati cigarete. Naprosto im se nije dalo.

"Za vrijeme rata se moglo kupiti cigarete", bunio se Dirk. "Ljudi su se time ponosili. Čak i dok su padale bombe i cijeli grad je gorio, još si mogao dobiti poslugu. Neki jadnik koji je upravo izgubio dvije kćeri i nogu, svejedno bi samo rekao: 'Obične ili s filterom?' ako si tražio cigarete."

"I vi bi valjda još uvijek tako?" promrmljao je blijedi mladi policajac.

"To je bio duh vremena", reče Dirk.

"Odjebi", reče policajac.

A to je, pomislio je Dirk za sebe, duh ovog vremena. Povukao se, oneraspoložen, i odlučio se neko vriieme vucarati do ulicama s rukama u džepovima.

Camden Passage. Stari satovi. Stara odjeća. Nema cigareta.

Upper Street. Stare zgrade u rušenju. Ni traga trgovinama s cigaretama koje bi došle na njihovo mjesto.

Chapel Market, po noći napušten. Mokro smeće koje lepeće na vjetru. Kartonske kutije, kutije od jaja, papirnate vrećice i kutije cigareta - prazne.

Pentonville Road. Smrknuti betonski monoliti, bacajući pogled prema Upper Streetu, gdje se nadaju izroditi svoj odurni nakot.

Kolodvor King's Cross. Zaboga, oni moraju imati cigarete. Dirk je požurio prema kolodvoru.

Stara fasada kolodvora uzdizala se iznad cijeloga kraja, veliki žuti zid od opeke s tornjem sa satom i dva ogromna luka koji za sobom skrivaju i štite dva velika spremišta za vlakove. Ispred toga ležao je jednokatni moderni prilaz, već sad daleko otrcaniji od sto godina starije zgrade koju je zaklonio i nagrdio. Dirk je zamišljao kako su arhitekti, kad su radili nacrte za moderni prilaz, tumačili kako on ulazi u uzbudljiv, izazovan dijalog sa starom zgradom.

King's Cross je područje u kojem se užasne stvari događaju ljudima, zgradama, automobilima, vlakovima, obično dok čekate, a ako niste oprezni i sami možete završiti usred uzbudljivog i izazovnog dijaloga. Možete si dok čekate nabaviti jeftini auto-radio, a ako okrenete glavu, možete dok čekate i ostati bez njega. Druge stvari bez kojih možete ostati dok čekate uključivale su lisnicu, želudac, zdrav razum i volju za životom. Kradljivci i šverceri i svodnici i prodavači hamburgera mogli su vam, ne nužno tim redom, pružiti sve te usluge.

Ali mogu li vam pružiti i kutiju cigareta? mislio je Dirk sa sve jačim osjećajem napetosti. Prešao je preko York Waya, odbio nekoliko iznenađujućih ponuda jer nisu ni na koji očit način uključivale i cigarete, požurio kraj zatvorenih knjižara i kroz glavna vrata prilaza, udaljivši se od života ulice i ušavši u sigurnije carstvo Britanske željeznice.

Ogledao se oko sebe.

Ovdje su stvari djelovale prilično čudno i zapitao se zašto, ali se to pitao vrlo kratko jer se isto tako pitao i ima li neko otvoreno mjesto koje prodaje cigarete, a nije ga bilo.

Izgubljeno se zgrbio. Činilo mu se da se cijelog dana igra lovice sa svijetom. Jutro je počelo otprilike toliko katastrofalno koliko jedno jutro uopće može početi, i još odonda nije uspio ispravno zahvatiti dan. Osjećao se kao netko tko pokušava jahati podivljaloga konja, s jednom nogom u stremenu, a drugom još uvijek nadobudno skačući po zemlji. A sad je čak i nešto tako jednostavno kao cigarete uspjelo pobjeći iz njegova dohvata.

Uzdahnuo je i pronašao si sjedalo, ili bar mjesto na klupi.

To nije bilo baš tako jednostavno. Kolodvor je bio napučeniji nego što je očekivao u - koliko je? pogledao je prema satu -jedan sat ujutro. Za ime boga, što on to radi na kolodvoru King's Cross u jedan sat ujutro, bez cigareta i bez doma u koji bi se razumno mogao vratiti bez da ga ubilačka ptica isključuje na smrt?

Odlučio se malo samosažalijevati. Tako će ubiti vrijeme. Ogledao se oko sebe, i nakon nekog vremena, kako je počeo uočavati svoju okolinu, impuls samosažaljenja postupno je zamro.

Ono što je bilo čudno u svemu, bilo je vidjeti kako jedno tako poznato mjesto može djelovati tako nepoznato. Tamo je bio šalter za prodaju karata, još uvijek otvoren za prodaju karata, ah ostavljajući smrknut, potlačen dojam i želeći da je zatvoren.

Tamo je bio i kiosk, preko noći zatvoren. Nitko noćas više neće tražiti nikakve novine ni časopise, osim za smještaj, a spavati se može i pod starim novinama.

Makroi i kurve, dileri i prodavači hamburgera su svi bili vani, na ulicama i u barovima s hamburgerima. Ako tražite brzi seks ili prljavi fiks ili, bog vam pomogao, hamburger, po to idete van.

Ovdje su bili ljudi od kojih nitko ništa nije htio. Ovdje su se okupljali da se sklone sve dok ih, u pravilnim razmacima, ne bi potjerali. Zapravo je postojala jedna stvar koju su ljudi željeli od njih - njihova odsutnost. To se jako tražilo, ali nije se nudilo. Svatko mora negdje biti.

Dirk je pogledom prešao po svim tim muškarcima i ženama koji su tapkali uokolo ili zgrbljeno sjedili u stolcima ili se trsili da zaspu na klupama koje su posebno dizajnirane da ih upravo u tome spriječe.

"Imaš čik, stari?"

"Molim? Ne, žao mi je. Ne, nemam", odgovorio je Dirk nezgrapno, s nelagodom tapšući džepova svoga kaputa, da kao nagovijesti potragu za koju zna da neće dati rezultata. Iznenadilo ga je što je tako otrgnut iz svojih misli.

"Ondak izvoli." Starac mu je ponudio izgužvanu cigaretu iz izgužvane kutije.

"Molim? Oh. Oh - hvala. Hvala vam." Načas zapanjen ponudom, Dirk je svejedno sa zahvalnošću prihvatio cigaretu, i zapalio je na vrhu cigarete koju je pušio starac.

"Zakaj si tu?" upitao je starac - ne izazivački, samo radoznalo.

Dirk se trudio gledati ga bez da ga vidljivo premjerava. Starcu je upadljivo manjkalo zubi, imao je zamršenu, slijepljenu kosu, a njegova stara odjeća sva se naborala oko njega, ali oči koje su mu pomalo visjele na licu bile su prilično mirne. Nije očekivao da će mu se dogoditi nešto s čime ne bi mogao izići na kraj.

"Pa, baš zbog ovoga", odgovorio je Dirk vrteći cigaretom. "Hvala. Nisam ih nigdje mogao naći."

"Aha", reče starac.

"Doma imam ludu kokoš", doda Dirk. "Stalno me napada."

"Aha", starac će, pomireno klimajući glavom.

"Mislim na pravu pticu", reče Dirk. "Zapravo je u pitanju orao."

"Aha."

"S velikim krilima."

"Aha."

"Dohvatio me pandžom kroz prorez za pisma."

"Aha."

Dirk se pitao ima li smisla još dugo održavati konverzaciju. Ušutio je i ogledao se.

"Imaš sreće da te nije dohvatil s kljunom", primijeti starac nakon nekog vremena. "Orlovi to znaju napravit kad se razljute."

"I jest!" reče Dirk. "Baš tako. Gledajte, tu na nosu. Isto kroz prorez za pisma. Ne bi ni povjerovao! Koji dohvat! Koji domet! Gledajte šta mije napravio s rukom!"

Ispružio je ruku očekujući suosjećanje. Starac ju je procjenjivački pogledao.

"Aha", rekao je konačno i povukao se natrag u svoje misli.

Dirk je povukao svoju povrijeđenu ruku.

"A vi znate puno o orlovima?"

Čovjek nije odgovorio, ali činilo se da se povukao još dalje.

"Puno je ljudi večeras", pokušao je Dirk ponovno nakon nekog vremena. Čovjek slegne ramenima. Povukao je dug dim iz svoje cigarete, napola zatvorivši oči.

"Jel' uvijek tako? Mislim, po noći ovdje uvijek ima tako puno ljudi?"

Čovjek je samo spustio pogled, polako ispuštajući dim kroz usta i nos.

I opet se Dirk ogledao oko sebe. Nekoliko metara dalje, neki čovjek, mlađi od Dirkova susjeda, ali divlje poremećena izgleda, sjedio je čitavo ovo vrijeme i histerično kimao nad bocom rakije za kuhanje. Sad je polako prestao kimati, pomučio se vraćajući poklopac na bocu, a zatim je spremio u džep svog otrcanog starog kaputa. Neka debela starica koja je svako toliko pregledavala sadržaj velike crne vreće za smeće sa svim svojim vlasništvom počela je okretati vrh vreće i spremati je.

"Čovjek bi pomislio da će se nešto dogoditi", reče Dirk.

"Aha", potvrdi njegov susjed. Stavio je ruke na koljena, nagnuo se naprijed i bolno se podigao na noge. Premda je bio pognut i spor, i premda mu

je odjeća bila otrcana i prljava, u držanju mu se osjećao neki trag moći i autoriteta.

Zrak koji se pokrenuo kad je ustao, koji je potekao iz nabora njegove kože i odjeće, bio je prodoran čak i za Dirkove začepljene nosnice. Bio je to smrad koji se nije zaustavljao - taman kad bi Dirk pomislio da je dostigao vrhunac, nastavio bi dalje s obnovljenom divljinom sve dok se Dirku nije činilo da će mu mozak ispariti.

Pokušao se ne zagrcnuti, dapače, trudio se pristojno smješkati bez da mu zasuze oči, kad se čovjek okrenuo prema njemu i rekao: "Prokuhaj cvijet gorke naranče. Dodaj malo žalfije dok je još toplo. To je jako dobro za rane od orla. Ima ih koji dodaju i marelice i bademovo ulje, pa čak i, nebo nas spasilo, sedru. Ali uvijek ima onih koji pretjeruju. A ponekad su nam i potrebni. Aha."

S tim riječima, opet se okrenuo i pridružio se sve većoj rijeci patetičnih, zgrbljenih i uništenih tijela koja su kretala prema prednjem izlazu s kolodvora. Sve u svemu odlazilo ih je dvadesetak, možda tridesetak. Svatko je djelovao kao da odlazi odvojeno, svatko iz svojih, posve neovisnih razloga, i ne slijedeći prebrzo jedan za drugim, a opet, uopće nije bilo teško uočiti, bilo kome tko se potrudio promatrati te ljude koje se nitko nije trudio promatrati niti vidjeti, da odlaze zajedno, kao rijeka.

Dirk je još koju minutu brižljivo održavao svoju cigaretu na životu i pozorno ih promatrao dok su odlazili, jedno po jedno. Kad se uvjerio da više nitko neće krenuti, i da su posljednje dvoje-troje došli do vrata, bacio je cigaretu na zemlju i ugasio je petom. Onda uoči da je starac ostavio svoju izgužvanu kutiju cigareta. Pogledao je u nju i vidio da su ostale još dvije izmoždene cigarete. Spremio je kutiju u džep, ustao, i tiho krenuo za njima, na udaljenosti koja mu se činila dovoljno pristojnom.

Vani na Euston Roadu, noćni je zrak mrmljao i bunio se. Dirk je lijeno zastao kod vrata, gledajući kamo idu - na zapad. Izvadio je jednu cigaretu i zapalio je, a onda se i sam lijeno zaputio prema zapadu, oko reda taksija i prema ulici St. Pancrasa.

Na zapadnoj strani St. Pancrasa, nekoliko metara sjeverno od Euston Roada, jedno je stubište vodilo do prednjeg vrta starog Grand Hotela Midland, ogromne, mračne gotičke fantazije od zgrade koja, prazna i napuštena, stoji

preko puta kolodvora St. Pancras.

Na vrhu stubišta, u zlatnim slovima na kovanom željezu ograde, stoji ime kolodvora. Nimalo ne žureći, Dirk je krenuo stubištem za hrpom starih skitnica i propaliteta, slijedeći ih do vrha stubišta koje je završavalo tik kraj male, zdepaste zgrade od cigle koja se koristila kao parkiralište. S desne strane, velika mračna masa starog hotela širila se kroz noć, obris njegova krova, prostrana skupina divljih tornjića, kula i donžona koji kao da su gurkali i razjarivali noćno nebo.

Visoko u mutnoj tami, tihi kameni obrisi čuvali su stražu iza dugačkih štitova, okupljeni oko stupova iza ograde od kovanog željeza. Isklesani zmajevi čučali su razjapljenih usta i zurili u nebo kad je Dirk Gently, u svom lepetavom kožnom kaputu, prišao velikim željeznim vratnicama koje su vodile u hotel, i veliko nadsvođeno spremište vlakova kolodvora St. Pancras. Kamene figure krilatih pasa čučale su na vrhovima stupova.

Ovdje, na mostu između ulaza u hotel i kolodvora, bio je parkiran veliki, neoznačeni sivi mercedesov kombi. Hitar pogled na njegov prednji dio bio je dovoljan Dirku da ustanovi kako se radi o istom onom kombiju koji ga je skoro izgurao s ceste nekoliko sati ranije, u Cotswoldsu.

Dirk je ušao u dvoranu kolodvora, veliki prostor s visokim zidovima prekrivenim drvenim pločama, rasjeckanim debelim mramornim stupovima u obliku stalaka za baklje.

U ovo doba noći, šalter za prodaju karata bio je zatvoren - vlakovi sa St. Pancrasa ne kreću cijelu noć - a iza njega se nalazila prostrana dvorana samog kolodvora, veliko viktorijansko spremište za vlakove, ogrnuto tamom i sjenkama.

Dirk je tiho i izdvojeno stajao na ulazu u prednju dvoranu i promatrao kako se stare skitnice i bakice s vrećicama koje su ušle u kolodvor kroz glavni ulaz skupljaju u tami. Sad ih je bilo puno više od dvadesetak, možda i stotinu, i činilo se da iz njih izbija dojam prigušena uzbuđenja i napetosti.

Premda ga je iznenadilo koliko ih je kad su tek stigli, Dirku se nakon nekog vremena učinilo da ih sad ima sve manje i manje. Zapiljio se u polumrak, pokušavajući otkriti što se događa. Odvojio se od svog zaklonjenog mjesta na ulazu u prednju dvoranu i ušao u glavnu, ali se svejedno koliko je mogao držao

zida dok im se približavao.

Sad ih je definitivno bilo manje, jedva šačica. Imao je izrazit dojam da ljudi ulaze u sjenu i više se ne pojavljuju na drugoj strani.

Namrštio se.

Sjene su bile duboke, ali ne tako duboke. Požurio je naprijed, i hitro odbacio sav oprez da se pridruži grupici koja je preostala. Ali kad je stigao u središte prilaza gdje su stajali, više nije bilo nikoga, i on je ostao zbunjeno se osvrćući usred velikog, mračnog, praznog kolodvora.

Poglavlje dvadeset šesto

Jedini razlog zašto Kate nije vrištala bio je čisti pritisak zraka koji joj je nadirao u pluća dok je jurila po nebu.

Kad je, nekoliko sekundi kasnije, zasljepljujuće ubrzanje malo popustilo, otkrila je da dahće i davi se, oči su je pekle i suzile do te mjere da je jedva vidjela, a svi mišići u njezinu tijelu blebetali su od šoka dok su valovi zraka jurili pokraj nje, vukući je za kosu i odjeću i tjerajući joj koljena, zglavke i zube da udaraju jedni o druge.

Morala se boriti sama sa sobom da potisne potrebu za borbom. S jedne strane, sasvim sigurno nije željela da je pusti. Koliko je uopće mogla shvatiti ono što joj se događalo, bila je svjesna da ne želi da je pusti. S druge strane, tjelesni šok tog iskustva imao je opaku konkurenciju u čistom, uvrijeđenom bijesu što ju je netko tako bez najave odjednom potegnuo u nebo. Posljedica ovoga bila je da se borila prilično slabo, i ljutila se na samu sebe što je tako. Na kraju se bacila na Thorovu ruku na posve bespomoćan i nedostojan način.

Noć je bila mračna, a dobra strana toga je vjerojatno bila što nije vidjela tlo. Svjetla koja je bila vidjela kako palucaju tu i tamo u daljini sad su se bolesno ljuljala ispod nje, ali njeni instinkti odbijali su ih priznati kao oznaku za tlo. A treperave baklje koje su sjale iz sumanuto tornjaste zgrade koju je ugledala sekundu prije ove grozote sad su se ljuljale iza nje, sve dalje i dalje.

Još su se uvijek penjali.

Nije se mogla boriti, nije mogla govoriti. Vjerojatno bi, da pokuša, mogla ugristi kretena za ruku, ali se zadovoljila razmišljajući o tome bez da je prešla na djelo.

Zrak je bio pokvaren i strugao joj je po plućima. Nos i oči su joj curili, i zato nije mogla gledati pred sebe. Kad je to jednom pokušala, uhvatila je kratak zamućen pogled na glavu malja kako prodire kroz tamni zrak ispred njih, i Thorovu ruku kako čvrsto drži kratku dršku koja ga vuče naprijed. Druga mu je ruka bila stisnuta oko njezina struka. Njegova snaga bila je nezamisliva, ali Kate zbog toga nije bila ništa manje bijesna.

Imala je dojam da sad lebde tik ispod oblaka. Svako toliko bi ih

zapahnula ljepljiva vlaga, a disanje bi postalo još teže i odvratnije. Vlažni zrak imao je gorak i samrtno hladan okus, a njena mokra kosa šibala joj je lice i lepetala oko glave.

Zaključila je da će sigurno poginuti od hladnoće, i nakon nekog vremena uvjerila se da gubi svijest. U biti, shvatila je da se zapravo trudi izgubiti svijest, ali ne uspijeva. Vrijeme je, međutim, skliznulo u sivilu, i nije bila toliko svjesna koliko vremena prolazi.

Konačno je počela osjećati usporavanje i početak zaokretanja natrag prema dolje. To jć u njoj izazvalo nove navale mučnine i dezorijentiranosti, i činilo joj se da joj želudac polako prolazi kroz sito.

Zrak je, ako išta, postao još gori. Gore je smrdio, imao još gorči okus, i postajao sve nemirniji i nemirniji. Sad su definitivno usporavali, i prolaz je postajao sve teži i teži. Malj je sad jasno pokazivao prema dolje, i tražio put umjesto da juri naprijed.

I još niže i niže, probijajući se kroz sve deblje oblake koji su se kovitlali oko njih, dok se nije učinilo da dosižu sve do zemlje.

Brzina im je pala do te mjere da se Kate usudila pogledati naprijed, premda je zrak bio tako oštar da joj je uspio samo kratak pogled. U času kad ga je bacila, Thor je pustio malj. Nije mogla povjerovati. Pustio ga je samo na časak, samo da promijeni hvat, tako da su sad visjeli s ručke koja je polako letjela prema naprijed umjesto da ih vuče. Dok je mijenjao položaj da se prilagodi novom rasporedu, čvrsto je povukao Kate prema gore kao da popravlja čarapu. Spuštali su se dolje, i dolje i dolje i dolje.

Vjetar je sad do njih donosio glasan, opasan zvuk odnekud sprijeda, i odjednom je Thor trčao, skakućući preko kamenite, pjeskovite pustare, plešući preko zapetljanih grumena trave, i konačno udarajući i lupajući nogama dok nije stao.

Konačno su stali, ljuljajući se, ali tlo na kojem su stajali bilo je čvrsto.

Kate se sagnula da uhvati dah. Onda se uzdigla do pune visine i upravo se spremala urlajući iznijeti svoje podrobno mišljenje o svemu što se dogodilo, kad je odjednom uznemireno shvatila gdje stoji.

Premda je noć bila tamna, vjetar koji ju je udarao i njegov prodoran miris

govorili su joj da je neko more vrlo blizu. Zvuk valova koji se divlje lome o obalu govorio joj je da je to mora zapravo više-manje ispod nje, da stoje vrlo blizu ruba neke litice. Uhvatila je ruku nepodnošljivog boga koji ju je ovamo doveo i nadala se, uzalud, da ga je to zaboljelo.

Kako su joj se izbezumljena osjetila polako smirivala, primijetila je da se neko mutno svjetlo polako širi pred njom, a nakon nekog vremena shvatila je da je to nadolazak mora.

Cijelo se more žarilo kao upala. Podizalo se kroz noć, bacajući se i udarajući u vlastitom nemiru i zatim se u ludilu bola razbijajući o stijenje na obali. More i nebo kiptjeli su jedno na drugo u otrovnom bijesu.

Kate je to promatrala bez riječi, a onda shvati da Thor stoji pokraj nje.

"Upoznali smo se na aerodromu", rekao je, glasom lomeći vjetar. "Pokušavao sam se vratiti kući, u Norvešku, zrakoplovom." Pokazao je na more. "Htio sam da vidiš zašto se nisam mogao vratiti ovim putem."

"Gdje smo mi to? Što je ovo?" upita Kate sa strahom.

"U tvom svijetu, ovo je Sjeverno more", rekao je Thor i opet se okrenuo prema unutrašnjosti, teško hodajući i vukući malj za sobom.

Kate je čvršće omotala svoj mokri kaput oko sebe i požurila za njim.

"Pa zašto nisi naprosto odletio kući kao što si sad učinio, samo, štajaznam, u našem svijetu?"

Bijes u njoj pretopio se u neodređenu zabrinutost za rječnik.

"Pokušao sam", odgovorio je Thor, još uvijek se udaljavajući.

"Pa što se dogodilo?"

"Ne želim razgovarati o tome."

"Kakvog to ima smisla?"

"Ne mislim raspravljati o tome."

Kate je zadrhtala od srdžbe. "Je li to božansko ponašanje?" povikala je. "Nešto te smeta pa ne želiš pričati o tome?"

"Thor! Thor! Jesi to ti?"

Ovo posljednje stiglo je tankim glasom koji se vukao na vjetru. Kate je zaškiljila u vjetar. Kroz tamu, jedan se fenjer uspinjao prema njima iza onižeg brijega.

"Jesi li to ti, Thor?" U vidokrug im je ušla sitna starica, držeći fenjer visoko iznad glave i oduševljeno šepesajući. "I mislila sam da je to sigurno tvoj malj. Dobro došli!" cvrkutala je. "Oh, ali stižete u jadna vremena. Baš sam pristavila lonac i mislila sam si nešto popiti i onda se možda ubiti, ali onda sam si rekla, samo ti pričekaj par dana, Tsuliwa ... Tsuwila ... Swuli ... Tsuliwaensis - nikad ne mogu ispravno izgovoriti svoje ime kad razgovaram sama sa sobom, to me izluđuje, sigurno me ti razumiješ, pametan si ti dečko, uvijek to tvrdim, što god drugi pričali, i tako sam si rekla, Tsuliwaensis, pričekaj da vidiš, možda netko naiđe, a ako ne, pa dobro, onda možeš razmisliti o samoubojstvu. I gledaj! Evo tebe! Baš si dobro došao, baš si dobro došao. A vidim da si doveo i prijateljicu. Hoćeš nas upoznati? Zdravo, draga moja, pozdravljena! Moje ime je Tsuliwaensis, i neću se uvrijediti ako zamucaš."

"Ja ... ja sam, ovaj, Kate", promrmljala je Kate, totalno izbezumljena.

"Da, pa, sigurna sam da ćeš i ozdraviti", rekla je starica oštro. "U svakom slučaju, dođite sa mnom ako mislite ići. Ako ćete ostati ovdje cijelu noć, mogu se lijepo i odmah ubiti pa si sami kuhajte čaj kad ga budete htjeli. Dođite!"

Požurila je naprijed, i vrlo brzo došli su do užasne nesigurne tvorevine od drva i blata koja je djelovala kao da je iz nekog neobjašnjivog razloga zapela negdje na pola urušavanja. Kate je bacila pogled na Thora, nadajući se nekakvoj reakciji koja bi joj pomogla da se snađe, ali on je bio zauzet vlastitim mislima i očito ih nije namjeravao podijeliti. Ali činilo joj se da primjećuje razliku u načinu kako se kreće. U ono kratko vrijeme što ga je poznavala, činilo joj se da se stalno bori s nekakvim unutarnjim, prigušenim bijesom, a to se sad izgleda smanjilo. Ne nestalo, samo se smanjilo. Stao je u stranu da je propusti u Tsuliwaensisinu kolibu, i odlučnim pokretom pozvao je da uđe. On je prošao za njom, apsurdno se sagnuvši, nekoliko sekundi kasnije, nakon što je načas zastao vani da baci pogled na ono malo pejzaža što se moglo vidjeti.

Unutrašnjost je bila sićušna. Nekoliko dasaka pokrivenih slamom kao krevet, klokotavi kotao obješen iznad vatre, i kutija zagurana u kut na koju se

moglo sjesti.

"A ovo je nož koji sam mislila upotrijebiti, vidite", rekla je Tsuliwaensis, prčkajući po kući. "Baš sam ga lijepo naoštrila, vidite. Mislila sam da bi ovo bilo dobro mjesto, vidite? Ovdje u zidu, u ovu pukotinu mogu zagurati dršku tako da bude fino čvrsta, i onda samo - baam! Bacim se na njega. Baam! Shvaćate? Ali se pitam, možda bi trebao biti malo niže, što ti misliš, dušice? Znaš nešto o takvim stvarima, ha?"

Kate je objasnila da ne zna, i uspjela pri tome zvučati razumno mirno.

"Tsuliwaensis," rekao je Thor, "nismo došli u posjetu, nego ... Tsuli - molim te, spusti taj nož."

Tsuliwaensis je stajala i gledala ih posve vedro, ali je istovremeno držala nož, s velikom, teškom oštricom položenom na svoj lijevi zglob.

"Ne dajte se smetati, dušice", rekla je, "meni je dobro. Mogu ja otići kad god poželim. I bit će mi drago. Nisu ovo vremena za život. O, ne. Vi samo idite i budite sretni. Ja vam neću smetati sreću svojim vriskovima. Nećete me ni čuti, ni mene ni moj nož, samo idite." Stajala je drhtavo i izazivački.

Oprezno, skoro blago, Thor je posegnuo i izvukao nož iz njene drhtave ruke. Starica kao da je od toga splasnula, i sva njena gluma je postupno nestala. Stuštila se na svoju kutiju. Thor je čučnuo pred nju, polako je privukao k sebi i zagrlio. Postupno kao da se vratila u život i konačno ga odgurnula, govoreći mu da ne bude glup, a onda napravila malu scenu popravljajući svoju beznadno otrcanu i prljavu crnu haljinu.

Kad se jednom do kraja smirila, okrenula se prema Kate i dobro je promotrila.

"Ti si smrtnica, dušice, zar ne?" upita konačno.

"Pa ... jesam", reče Kate.

"Znam po toj lijepoj odjeći. O, da. Pa, sad vidiš kako svijet izgleda s druge strane, zar ne, dušice? I što sad misliš?"

Kate je objasnila da još ne zna što da misli. Thor je sjeo na pod i oslonio svoju veliku glavu na zid, napola sklopivši oči. Kate je imala dojam da se priprema za nešto.

"Nekad su stvari bile puno sličnije", nastavi starica. "Nekad je ovdje bilo lijepo, znaš, baš lijepo. Bilo je malo vama - malo nama. Grozne svađe, naravno, i grozne bitke, ali zapravo je bilo baš lijepo. A sad?" Ispustila je dug i premoren uzdah, i obrisala neku nevidljivu prašinu sa zida.

"O, stvari su loše krenule", rekla je, "baš su loše krenule. Vidiš, jedna stvar utječe na drugu. Naš svijet utječe na vaš, vaš svijet utječe na naš. Koji put je teško reći točno kako. I često je teško pomiriti se s tim. Stvari su većinom, u zadnje vrijeme, teške i loše. Ali naši svjetovi su do te mjere skoro isti, u toliko smislova. Ako negdje u svom svijetu imate zgradu, i ovdje će se nešto pojaviti. Možda će to biti mali blatnjavi humak, ili košnica, ili neka kućica kao ova. Možda će biti nešto ljepše, ali bit će nešto. Jesi li dobro, Thor, dušice?"

Bog grmljavine sklopio je oči i klimnuo glavom. Laktovi su mu ležali na koljenima. Otrgnuti komadi Kateine spavaćice omotani oko njegove lijeve podlaktice bili su izgužvani i mokri. Odsutno ih je skinuo.

"A ako ima nešto što se ne riješi dobro u vašem svijetu," nastavila je stara dama, "tako nešto će se pojaviti i kod nas. Ništa ne nestaje. Nema tajni. Nema neizgovorenih misli. Možda će to u našem svijetu postati nov i moćan bog, a možda će postati samo neka buba, ali bit će tu. A moram dodati da je u zadnje vrijeme to puno češće buba nego novi i moćan bog. O, ima sve više buba i sve manje besmrtnih bogova."

"Kako može biti sve manje besmrtnika?" upitala je Kate. "Ne želim biti dosadna, ali -"

"Pa, dušice, postoje besmrtnici i besmrtnici. Hoću reći, kad bi samo mogla dobro učvrstiti ovaj nož i onda se zbilja dobro baciti, vidjeli bismo mi tko je besmrtan, a tko nije."

"Tsuli..." upozorio je Thor, ali nije otvorio oči.

"Ali jedno po jedno nestajemo. Stvarno, Thor. Ti si jedan od onih rijetkih kojima je stalo. Ima nas jako malo koji nismo završili kao alkoholičari ili s onksom."

"Što je to? Neka bolest?" upita Kate. Opet se počinjala ljutiti. Nakon što ju je protiv njene volje odvukao iz stana i vukao preko cijele istočne Anglije na kraju malja, smetalo ju je što ju je sad ostavio da razgovara s jednom suludo

suicidalnom staricom dok on sam samo sjedi i djeluje samozadovoljno, prepuštajući joj da se muči premda joj se nije dalo.

"To je problem, dušice, koji muči samo bogove. Zapravo znači da više ne možeš podnijeti to što si bog, i zato ga samo bogovi imaju, shvaćaš."

"Shvaćam."

"U posljednjem stadiju, samo ležiš na zemlji, i nakon nekog vremena, iz glave ti izraste drvo i onda je gotovo. Vratiš se zemlji, otečeš u njenu utrobu, ploviš kroz njene arterije, i konačno se vratiš kao velik, čist izvor vode, i onda ti vjerojatno netko u tebe izlije gomilu kemijskog otpada. U zadnje vrijeme je gadno biti bog, pa čak i mrtav bog. Dobro", rekla je, lupkajući se po koljenima. Pogled joj je skrenuo na Thora, koji je otvorio oči, ali samo da bi zurio u vlastite zglavke i vrhove prstiju. "Pa, čujem da večeras imaš sastanak, Thor."

"Mhm", zagunđao je Thor ne mičući se.

"Čujem da si sazvao Veliku dvoranu za Vrijeme izazova, je li tako?"

"Mhm", reče Thor.

"Vrijeme izazova, ha? Pa, znam ja da stvari već dugo nisu kako treba s tvojim ocem i s tobom. Ha?"

Thor se nije dao uvući. Nije ništa rekao.

"Ja mislim da je ono s Walesom baš grozno", nastavi Tsuliwaensis. "Ne znam zašto si mu to pustio. Jasno, znam da je on tvoj otac, i otac svima, pa je to teško. Ali Odin, Odin - tako ga dugo poznajem. Znaš da je jednom sklopio pogodbu i žrtvovao jedno oko u zamjenu za mudrost? Naravno da znaš, dušice, ti si mu sin, zar ne? Pa, ja već dugo govorim, trebao bi se on pobuniti za tu pogodbu, i tražiti da mu vrate oko. Shvaćaš što mislim, Thor? A onaj grozni Toe Rag. To ti je netko koga se treba paziti, Thor, dobro paziti. Pa, valjda ću sutra čuti kako je bilo, zar ne?"

Thor je skliznuo uza zid i ustao. Toplo je stisnuo staričine ruke i napeto joj se osmjehnuo, ali nije ništa rekao. Pokretom glave pokazao je Kate da odlaze. Budući da je odlazak bio ono što je Kate željela više od svega, oduprla se iskušenju da kaže: "A da?" i podigne galamu što tako postupa s njom. Poslušno se pristojno pozdravila sa staricom i izašla u mutnu noć. Thor je došao

za njom.

Prekriži1a je ruke i rekla: "Pa? Kamo sad? Kakve si mi druge velike društvene događaje večeras namijenio?"

Thor se malo šetkao uokolo, proučavajući tlo. Izvukao je svoj malj i brižljivo ga odmjerio u rukama. Zapiljio se u noć i nehajno nekoliko puta zamahnuo čekićem. I sam se nekoliko puta zavrtio, i opet ne jako. Pustio je malj, koji je odjurio u noć i raspolutio stijenu slučajno smještenu dvadesetak metara od njih, i zatim doskakutao natrag. Thor ga je lako uhvatio, bacio ga u zrak i opet ga lako uhvatio.

Onda se okrenuo k njoj i po prvi je put pogledao u oči.

"Hoćeš da ti nešto pokažem"? upitao je.

Poglavlje dvadeset sedmo

Nalet vjetra propuhao je kroz ogromne svodove prazna kolodvora i skoro iz Dirka izvukao jauk frustriranosti zbog traga koji mu se tako naglo ohladio. Hladna mjesečina motala se kroz duge redove staklenih ploča koje su se pružale čitavom dužinom krova kolodvora St. Pancras.

Mjesečina je padala na prazne tračnice i osvjetljavala ih. Padala je na ploču s redom vožnje, padala je na znak koji je govorio da je danas Dan Plavog Spasitelja, i osvjetljavala oboje.

Uokvireni lukom kojeg je tvorio stražnji kraj krova nalazili su se fantastični obrisi pet velikih plinomjera čiji su okviri i stalci djelovali kao da su se svojim cijevima nemoguće zapetljali jedan u drugoga, poput iluzionističkih obruča. Mjesečina je i njih osvjetljavala, ali Dirka nije prosvijetlilo.

Gledao je kako više od stotinu ljudi naprosto nestaje, na posve nemoguć način. To mu samo po sebi i nije bilo problem. Nemogućnosti ga nisu pretjerano mučile. Ako nešto nije moguće, onda je jasno da je učinjeno nemoguće. Pitanje je samo kako?

Hodao je prostorom kolodvora iz kojeg su svi nestali, i proučavao sve što se moglo vidjeti, sa svakog mogućeg gledišta, tražeći neki trag, neku neobičnost, bilo što što bi mu dopustilo prolaz u mjesto na koje je malo prije pred njegovim očima nestalo stotinu ljudi. Imao je osjećaj da se negdje u blizini održava veliki tulum na koji nije pozvan. U očaju, počeo se okretati ispruženih ruku, onda zaključi da od toga nema vajde i umjesto toga zapali cigaretu.

Primijetio je da je, osim kutije cigareta, iz džepa povukao i komad papira koji je pao na tlo i, kad je zapalio cigaretu, sagnuo se da ga podigne.

Nije to bila ništa uzbudljivo, samo račun koji je u kafiću platio za onu nabrijanu bolničarku. "Besramno", pomislio je za svaku stvar na računu dok ju je promatrao, i baš se spremao zgužvati papir i baciti ga, kad mu je nešto palo na pamet zbog izgleda računa.

Stvari za naplatu bile su pobrojane na lijevoj strani, a same cijene na desnoj.

Na njegovim računima, kad bi ih izdavao, kad bi imao klijenta, što je u zadnje vrijeme bila rijetkost, a i oni koje je imao, izgleda nisu živjeli dovoljno dugo da dobiju njegove račune i ražeste se nad njima, obično bi se potrudio oko opisa stvari za naplatu. Pisao je sastavke, male odlomke u kojima bi ih opisivao. Volio je da klijent ima dojam da bar u tom smislu dobiva punu vrijednost za svoj novac.

Ukratko, računi koje je on izdavao izgledom su bili skoro potpuno jednaki kao hrpa papira s nerazumljivim runskim pismom koje prije nekoliko sati nikako nije mogao shvatiti. Pomaže li mu to ikako? Nije znao. Ako papiri nisu ugovor, već račun, za što bi to bio račun? Kakve su usluge pružene? Moralo se raditi o složenim uslugama. Ili bar o podrobno opisanim uslugama. Na kakve bi se profesije to moglo odnositi? To je bar bilo nešto o čemu je vrijedilo razmisliti. Zgužvao je račun iz kafića i otišao ga baciti u koš.

I slučajno je baš to bio sretan potez.

Zbog toga se, naime, našao udaljen od središnjeg, otvorenog prostora na kolodvoru, i skoro sasvim uza zid uz koji se mogao neprimjetno stisnuti kad je odjednom začuo zvuk dva para nogu kako prelaze po vanjskom dvorištu.

Nekoliko sekundi kasnije ušli su u glavni dio kolodvora, a dotad je Dirk već bio dobrano izvan vidokruga, iza jednog ugla zida. To što je dobrano izvan vidokruga u jednom drugom smislu nije bilo dobro, jer nije mogao vidjeti vlasnike nogu. Dok ih je uspio ugledati, već su došli do istog mjesta odakle je nekoliko minuta prije toga mala horda ljudi nestala tiho i bez gužve.

Iznenadile su ga crvene naočale na ženi i nenapadno krojeno talijansko odijelo na muškarcu, kao i brzina kojom su onda i sami nestali.

Dirk je stajao bez riječi. Isto ono dvoje prokletih ljudi koji su ga cijelog dana mučili (dopustio si je malo pretjerivanje, pa baš su ga izazivali) sad mu je bezočno i namjerno nestalo pred očima.

Kad se jednom do kraja uvjerio da su potpuno i definitivno nestali i nisu se samo sakrili jedno iza drugoga, opet se usudio izići u tajanstveni prostor.

Prostor je bio zapanjujuće običan. Običan starinski popločani pod, običan zrak, obično sve. A opet, gomila ljudi od koje bi industrija Bermudskog trokuta sretno živjela bar jedno desetljeće upravo je nestala unutar tog prostora i unutar

pet minuta.

Bio je duboko iznerviran.

Bio je toliko iznerviran da bi rado podijelio svoju iznerviranost tako što će nazvati nekog i iznervirati njega - gotovo sigurna stvar kad nekog nazovete u jedan i dvadeset ujutro.

Pomisao nije bila posve slučajna - još ga je brinula sigurnost one Amerikanke, Kate Schechter, a to što mu se kad je zadnji put nazvao javila sekretarica, nije ga nimalo utješilo. Dosad bi već trebala biti kod kuće i u krevetu, i spavati, i bit će utješno bijesna kad je u ovo doba probudi telefonski poziv nekoga tko gura nos u njene stvari.

Pronašao je nekoliko novčića i telefonsku govornicu koja radi i okrenuo njen broj. Opet je dobio njenu automatsku sekretaricu.

Koja je izjavila da je večeras samo skočila do Asgarda. Nije sigurna u koje dijelove Asgarda idu, ali vjerojatno će kasnije navratiti do Valhalle ako im se bude dalo. Ako želi ostaviti poruku, ona će se javiti jutro, ako još bude živa i ako joj se bude dalo. Čuli su se i nekakvi bipovi, koji su odzvanjali u Dirkovu uhu nekoliko sekundi nakon što ih je čuo.

"Oh," rekao je, shvativši da ga stroj trenutno snima, "bože moj. Pa mislio sam da smo se dogovorili da ćete me nazvati prije nego što učinite nešto nemoguće."

Spustio je telefon, a u glavi mu se vrtjelo od bijesa. Valhalla, ha? Zar noćas tamo idu svi osim njega? Baš bi mogao otići kući, leći u krevet i probuditi se kao radnik u špeceraju.

Valhalla.

Opet se okrenuo oko sebe, dok mu je ime Valhalla odzvanjalo u ušima. Nema sumnje, osjećao je, da bi prostor ove veličine bio dobra svečana dvorana za bogove i mrtve junake, a da bi prazni Grand Hotel Midland bio skoro vrijedan da se cijela gužva preseli iz Norveške.

Nervozno, nesigurno, prešao je preko prostora koji je bio u pitanju. Ništa se nije dogodilo. Pa dobro. Okrenuo se i stajao promatrajući ga nekoliko trenutaka, dok je povukao par sporih dimova iz cigarete koju je dobio od

skitnice. Prostor nije izgledao ništa drugačije.

Opet je prošao kroz njega, ovog puta manje nesigurno, polaganim, pozitivnim koracima. I opet se ništa nije dogodilo, ali onda, taman kad je izlazio iz njega, na kraju mu se napola učinio da je napola čuo nekakav napola zvuk, kao prodor bijelog šuma na okrenutoj skali radija. Opet se okrenuo i pošao natrag u taj prostor, oprezno okrećući glavu ne bi li pokupio i najmanji zvuk. Neko ga vrijeme nije mogao uhvatiti, a onda se odjednom pojavio tračak koji je prasnuo oko njega i nestao. Pokret i još jedan prasak. Kretao se vrlo, vrlo polako i oprezno. Najblažim, najmanjim pokretom, trudeći se da uhvati zvuk, okrenuo je glavu za nešto što se činilo kao milijarditi dio milijarditog dijela stupnja, kliznuo iza jedne molekule i nestao.

I smjesta se morao sagnuti da izbjegne velikog orla koji je iz ogromnog prostora pikirao na njega.

Poglavlje dvadeset osmo

Bio je to jedan drugi orao, sasvim drukčiji orao. Sljedeći je također bio drukčiji orao, i onaj iza toga. Zrak kao da je bio prepun orlova, i očito je bilo nemoguće ući u Valhallu bez da vas ispikira bar desetak njih. Pikirali su čak i na orlove.

Dirk je podigao ruke iznad glave da se zaštiti od divljih lepetavih udaraca, okrenuo se, spotakao i pao iza ogromnog stola na pod prekriven teškom, vlažnom, zemljastom slamom. Šešir mu se otkotrljao pod stol. Zapuzao je za njim, čvrsto ga nabio natrag na glavu, i polako virnuo preko ruba stola.

Dvorana je bila mračna, ali je treperila od velikih vatri.

Buka i dim drva ispunjavali su zrak, kao i miris prasaca na ražnju, ovaca na ražnju, veprova na ražnju, i znoja i prokislog vina i oprljenih orlovskih pera.

Stol pod kojim je čučao bio je jedan od bezbrojnih komada hrastovine na nogarima koji su se pružali u svim smjerovima, prepuni zaparenih komada mrtvih životinja, ogromnim hljebovima kruha, velikim željeznim vrčevima prepunim vina, i svijećama koje su ličile na voštane mravinjake. Krupni oznojeni obrisi rojili su se oko njih i na njima, jedući, pijući, boreći se oko hrane, boreći se u hrani, boreći se sa hranom.

Oko metar od Dirka, jedan je ratnik stajao navrh stola i borio se s prasetom koje se peklo šest sati, i bilo je jasno da ratnik gubi, ali gubi sa stilom i duhom, uz bodrenje drugih ratnika koji su ga zalijevali vinom iz kopanje.

Krov je - bar onoliko koliko se moglo razaznati s ove udaljenosti i u slabom, palucavom svjetlu vatri - bio napravljen od povezanih štitova.

Dirk je zgrabio svoj šešir, spustio glavu i potrčao, pokušavajući se probiti do ruba dvorane. Dok je trčao, osjećajući se gotovo nevidljivo jer je bio posve trijezan i, po svojim kriterijima, normalno odjeven, činilo mu se da je prošao kraj primjera svih zamislivih tjelesnih funkcija osim čišćenja zubi.

Smrad je, kao kod skitnice na kolodvoru King's Cross, koji je sigurno sudjelovao ovdje negdje, bio od onih koji se ne zaustavljaju. Rastao je i rastao dok se nije činilo da vam glava mora porasti da bi ga prihvatila. Zveket mača o

mač, mača o štit, mača o meso, mesa o meso, bio je takav da su vam od njega bubnjići morali zateturati i zadrhtati i rasplakati se. Dirka su gurali, spoticali, gurali, pljeskali i zalijevali vinom dok je trčao i proguravao se kroz divlju hordu, ali je konačno došao do jednog zida - velikog komada drva i kamena prekrivenog komadima smrdljive kravlje kože. Zadihan, načas je zastao, okrenuo se i zapanjeno promatrao prizor. To je Valhalla.

O tome nije bilo nikakve dvojbe. Ovako nešto nije mogla reproducirati nikakva glumačka družina. A čitava uzavrela, podivljala masa razuzdanih bogova i ratnika sa štitovima i vatrama i veprovima, i sa svojim ništa zauzdanijim gospama, doista kao da je ispunjavala prostor koji je približno odgovarao kolodvoru St. Pancras. Čista vrelina koja se iz njega uzdizala djelovala je kao da bi morala ugušiti jata poremećenih orlova koji su lepetali zrakom iznad njih.

A možda je tako i bilo. Dirk nije ni izdaleka bio siguran da bi se jato razjarenih orlova koji misle da se možda dave ponašalo bitno drugačije nego orlovi koje je tog trena promatrao.

Postojalo je nešto što se nije stigao pitati dok se probijao kroz masu, ali je sad došao trenutak da se to zapita.

:Što je, zapitao se, s Draycottovima?

Što bi Draycotti mogli raditi ovdje? I gdje bi u takvoj gomili Draycotti mogli biti?

Stisnuo je oči i zapiljio se u zadihanu hordu, pokušavajući bilo gdje u njoj razaznati par crvenih dizajnerskih naočala ili nenapadno talijansko odijelo koje se druži sa zveketavim prsnim oklopima i oznojenim kožama, znajući da je pokušaj uzaludan ali osjećajući da ga svejedno mora učiniti.

Ne, zaključio je, ne vidi ih. Nije to, činilo mu se, njihova vrsta zabave. Dalje razmišljanje u tom smislu prekinula je teška sjekira kratke drške koja je proletjela kroz zrak i uz zapanjujući udarac zabila se u zid otprilike sedam centimetara od njegovog lijevog uha i načas mu ukinula razmišljanje.

Kad se oporavio od šoka i ispustio dah, pomislio je kako se vjerojatno ne radi o nečem bačenom sa zlom namjerom, već naprosto iz ratničkog veselja. Bez obzira na to, nije bio raspoložen za tulumarenje i odlučio je krenuti dalje.

Polako se uza zid uputio u smjeru u kojem bi, da je to kolodvor St. Pancras, a ne dvorana Valhalle, ležao šalter za prodaju karata. Nije znao što će tamo pronaći, ali smatrao je da će biti drukčije od ovoga, a to bi bilo dobro.

Činilo mu se da su stvari ovdje na rubu općenito malo tiše.

Najbučnija i najbolja zabava kao da je jače bila okupljena oko središta dvorane, dok su stolovi kraj kojih je sad prolazio izgleda bili napučeni ljudima koji su djelovali kao da su u svojim besmrtnim životima dosegli onaj trenutak kad više vole razmišljati o vremenima kad su se znali hrvati s mrtvim prascima i jedan drugomu razjašnjavati finese tehnike hrvanja s mrtvim prascima nego se baš toga časa doista i hrvati s mrtvim prascima.

Začuo je jednu primjedbu o tome kako je ljevoruki troprsti ravni zahvat u protivnikovu prsnu kost najhitniji u ključnom trenutku uz to da ne padneš do kraja u nesvijest, na što je onaj kome je primjedba bila upućena uzvratio dobroćudnim: "Aha."

Dirk je zastao, pogledao i vratio se.

Zgrbljen i zamišljen nad svojim željeznim tanjurom, odjeven u dobrano zamrljana i zamršena krzna i kopče koji su, ako je to moguće, bili još gadniji i smrdljiviji od kompleta u kojem ga je zadnji put vidio, sjedio je Dirkov susjed s klupe na kolodovoru King's Cross.

Dirk se pitao kako da mu priđe. Tapšanje po leđima i: "Hej! Dobar tulum. Energičan", bila je jedna strategija, ali Dirku se nije činila ispravnom.

Dok se tako pitao, jedan je orao iznenada zapikirao iz zraka i, s puno lamatanja krilima, sletio na stol ispred starca, skupio krila i krenuo prema njemu zahtijevajući hranu. Starac je olako otkinuo komad mesa s kosti i podigao ga prema velikoj ptici koja ga je oštrim, ali preciznim potezom kljuna iščupala iz njegovih prstiju.

Dirku se to učinilo ključem prijateljskog pristupa. Nagnuo se preko stola i otkinuo komadić mesa i ponudio ga prici. Ptica ga je napala i krenula mu na vrat, prisiljavajući ga da se pokuša osloboditi divljeg zahvata mašući šeširom, ali bar je uspio prići.

"Aha", promrmljao je starac i otjerao orla, i pomakao se desetak centimetara u stranu na svojoj klupi. Premda to baš nije bio oduševljeni poziv,

bio je bar nekakav poziv. Dirk je nespretno prekoračio klupu i sjeo.

"Hvala vam", rekao je Dirk zadihano.

"Aha."

"Ako se sjećate, mi s -"

U tom času, po Valhalli je odjeknuo nevjerojatno prodoran udarac. Bio je to zvuk udaranja u bubanj, ali je zvučalo kao bubanj ogromnih dimenzija, kakav je i morao biti da se čuje preko užasne buke kojom je dvorana bila ispunjena. Bubanj je udario tri puta, polaganim, teškim udarcima, kao da lupa srce same dvorane.

Dirk je podigao pogled da vidi odakle bi zvuk mogao dolaziti. Po prvi put je na južnom kraju dvorane, kamo se bio zaputio, ugledao veliki balkon ili most kako se pruža skoro cijelom širinom dvorane. Tamo gore bili su neki obrisi, mutno vidljivi kroz izmaglicu vrućine i orlova, ali Dirk je imao dojam kako, tko god da jest tamo gore, predsjeda svima ovdje dolje.

Odin, pomisli Dirk. Odin Sveotac je sigurno gore na balkonu.

Buka veselja brzo je zamrla, premda je potrajalo još nekoliko sekundi dok su odjeci buke konačno nestali.

Kad je sve ostalo u tišini, ali puno iščekivanja, snažan je glas zazvonio s balkona cijelom dvoranom.

Glas je rekao: "Vrijeme izazova gotovo je na kraju. Vrijeme izazova sazvao je veliki bog Thor. Po treći puta pitamo, gdje je Thor?"

Mrmor u cijeloj dvorani govorio je kako nitko nema pojma gdje je Thor i zašto nije došao na svoj izazov.

Glas je nastavio: "Ovo je ozbiljna uvreda dostojanstvu Sveoca. Ako ne bude izazova prije nego što istekne vrijeme, kazna za Thora bit će isto tako ozbiljna."

Bubanj je ponovno udario tri puta, a konsternacija u dvorani je porasla. Gdje je Thor?

"Sigurno je s nekom curom", jedan je glas nadjačao ostale, i začuli su se povici smijeha i vratila se prijašnja galama.

"Da", reče Dirk tiho, "mislim da vjerojatno jest."

"Aha."

Dirk je bio mislio da razgovara sam sa sobom i iznenadio se što je od čovjeka dobio odgovor, premda ga odgovor koji je dobio nije osobito iznenadio.

"Thor je sazvao ovaj noćašnji sastanak?" upitao ga je Dirk.

"Aha."

"Malo je bezobrazno da se ne pojavi."

"Aha."

"Vjerojatno su svi malo ljuti."

"Ne dok ima dovoljno prasaca za sve."

"Prasaca?"

"Aha."

Dirk se nije odmah mogao dosjetiti što bi dalje.

"Aha", reče pomireno.

"Thor je jedini kome je stvarno stalo, znate", objasnio je starac. "Stalno daje izazov, onda ga ne može dokazati. Ne zna raspravljati. Sav se zbuni i razbjesni, napravi nešto glupo, ne zna to srediti i zaradi kaznu. Svi ostali dolaze samo radi prasaca."

"Aha." Dirk je učio cijelu jednu novu tehniku konverzacije i zapanjio se nad njenom uspješnošću. Promotrio je čovjeka s novootkrivenim poštovanjem.

"Znate koliko ima kamenja u Walesu?" upita čovjek odjednom.

"Aha", reče Dirk oprezno. Taj još nije čuo.

"Ne znam ni ja. Nikom neće reći. Kaže, prebroji ih sam, i naduri se."

"Aha." Baš i nije neki vic.

"A ovaj put se nije ni pojavio. Baš mu i ne zamjeram. Ali žao mi je jer mislim da je možda u pravu."

"Aha."

Čovjek je utonuo u tišinu.

Dirk je čekao.

"Aha", rekao je ponovno, pun nade.

Ništa.

"Pa, ovaj," započe Dirk, pokušavajući s opreznim poticajem, "mislite da je možda u pravu, ha?"

"Aha."

"Dakle. Stari Thor bi mogao biti u pravu, ha? To je fora", reče Dirk.

"Aha."

"A u kom smislu", upitao je Dirk, konačno izgubivši strpljenje, "mislite da je u pravu?"

"Oh, u svakom."

"Aha", reče Dirk poraženo.

"Nije tajna da su bogovi spali na niske grane", nastavi starac smrknuto. "To svi vide, čak i oni kojima je samo do prasaca, a tih je većina. A kad vam se čini da vas više nitko ne treba, teško je misliti dalje od sljedećeg prasca, čak i ako ste nekad imali cijeli svijet pred sobom. Svi to samo prihvaćaju kao neizbježno. Svi osim Thora, mislim. A sad je on odustao. Nije mu se dalo ni pojaviti i mrknuti kojeg prasca s nama. Odustao od izazova. Aha."

"Aha", reče Dirk.

"Aha."

"Pa, ovaj, onda, taj Thorov izazov", reče Dirk oprezno.

"Aha."

"Kakav je?"

"Aha."

Dirk je posve izgubio strpljenje i navalio na čovjeka.

"Kakav je Thorov izazov Odinu?" ustrajao je ljutito.

Čovjek ga je pogledao s polaganim iznenađenjem, premjerivši ga svojim velikim, obješenim očima.

"Ti si smrtnik, ne?"

"Da," reče Dirk nestrpljivo, "ja sam smrtan. Naravno da sam smrtan. Kakve veze ima to što sam smrtan?"

"Kako si došao ovamo?"

"Slijedio sam vas." Izvadio je zgužvanu, praznu kutiju cigareta iz svoga džepa i spustio je na stol. "Hvala", rekao je, "dužan sam vam."

Bila je to prilično slaba isprika, činilo mu se, ali najbolja koju je imao.

"Aha." Starac je skrenuo pogled.

"Kakav je Thorov izazov Odinu?" upitao je Dirk, trudeći se da ovoga puta ne pripusti nestrpljivost u svoj glas.

"Što to tebe briga?" odvratio je stari besmrtnik gorko. "Ti si smrtan. Zašto bi te bilo briga? Ti si od toga dobio što si htio, i tvoji, koliko god malo vam sad to vrijedilo."

"Dobio sam što i od čega?"

"Od pogodbe", odgovori stari besmrtnik. "Od ugovora za koji Thor tvrdi da ga je Odin prihvatio."

"Ugovor?" upita Dirk. "Kakav ugovor?"

Čovjekovo lice ispunilo se izrazom sporog bijesa. Vatre Valhalle plesale su duboko u njegovim očima dok je gledao u Dirka.

"Prodaja" reče mračno, "besmrtne duše."

"Molim?" reče Dirk. Ta mu je ideja već pala na pamet, i odbacio ju je. "Hoćete reći da je neki čovjek njemu prodao dušu? Koji čovjek? To nema smisla."

"Ne," složi se čovjek, "to ne bi imalo nikakvog smisla. Rekao sam besmrtna duša. Thor tvrdi da je Odin prodao svoju dušu Čovjeku."

Dirk se s užasom zagledao u njega a onda polako podigne pogled prema balkonu. Tamo se nešto događalo. Veliki je bubanj opet zazvonio, i dvorana Valhalle opet se stišala. Ali drugi i treći udarac bubnja nisu stigli. Činilo se da se događa nešto neočekivano, a obrisi na balkonu kretali su se prilično zbunjeno. Vrijeme izazova upravo je isticalo, ali izgleda da je stigao nekakav izazov.

Dirk se dlanovima udario po čelu i zaljuljao se sjedećki dok su mu razne spoznaje kojih načno pucale u glavi.

"Ne Čovjeku," rekao je, "jednom čovjeku, i jednoj ženi. Odvjetniku i marketingašici.

Rekao sam da je ona za sve kriva čim sam je vidio. Nisam pojma imao da sam stvarno u pravu." Užurbano se okrenuo svome susjedu. "Moram doći tamo gore," zavapio je, "za ime boga, pomozite mi."

Poglavlje dvadeset deveto

"O ... DDDDIIIINNNNNN!!!!!!"

Thor je ispustio urlik bijesa od kog se nebo zatreslo. Teški oblaci ispustili su iznenađeno gunđanje munje od čiste gomile zraka koja se micala pod njima. Kate je ustuknula, blijeda od straha i šoka, dok joj je u ušima odzvanjalo.

"Toe Rag!!!!!!!"

Zavitlao je malj obim rukama u tlo ravno pred svojim nogama. Zavitlao ga je tako kratku udaljenost, tako zapanjujućom snagom da je udario i odbio se pedesetak metara u zrak.

"Ggggrrrraaaaaaaagh!!!!!!" S ogromnom eksplozijom zraka iz pluća, bacio se u zrak za maljem, uhvatio ga taman kad je počeo padati, i zavitlao ga opet natrag u tlo, opet ga hvatajući kad se odbio, divlje se okrenuvši u zraku i zavitlavši ga svom snagom prema moru prije nego što je sam opet pao na zemlju, ležeći na leđima i udarajući tlo gležnjevima, laktovima i šakama, u nevjerojatnom napadu bijesa.

Malj je preletio more vrlo niskom putanjom. Glava mu se spustila do vode i planirala na ravnomjernoj dubini od oko petnaest centimetara. Oštar trag otvorio se polako, ali lako na površini mora, konačno se pružajući oko kilometar i pol, dok je malj prolazio kroz vodu kao kirurški nož. Unutarnji zidovi vala glatko su se produbljivali iza njega, padajući u' stranu od čiste snage malja, sve dok se na licu mora nije stvorila prostrana dolina. Zidovi doline su se nesigurno ljuljali i podrhtavali, a onda se preklope i zabiju jedni u druge u poludjelom, zapjenjenom viru. Malj je podigao glavu i zavitlao se u zrak. Thor je skočio na noge i promatrao ga, još uvijek udarajući stopalima u tlo kao boksač, ali kao boksač koji će možda uzrokovati veliki potres. Kad je malj dosegao vrhunac svoje putanje, Thor je zavitlao šaku prema dolje kao dirigent, a malj se stropoštao u zapjenjenu masu mora.

To načas kao da je smirilo more, kao što nagla pljuska može smiriti nečiji histerični I napadaj. Čas je prošao. Ogroman stup vode pokuljao je s mjesta udarca, a nekoliko sekundi kasnije malj je eksplodirao prema gore iz njegova središta, povlačeći još jedan ogroman stup vode iz sredine onog prvog.

Malj se prekobicnuo na vrhuncu uspona, okrenuo se i pojurio natrag svome vlasniku kao presretno štene. Thor ga je uhvatio, ali umjesto da ga zaustavi dopustio mu je da ga ponese unatrag, i zajedno su se stropoštali preko stijena kakvih sto metara dalje, i konačno se teško zaustavili u hrpi meke zemlje.

Thor se smjesta ponovno podigao na noge. Okrenuo se oko sebe nekoliko puta, skačući s noge na nogu koracima od skoro tri metra, vitlajući oko sebe maljem u ispruženoj ruci. Kad ga je opet pustio, malj se ponovno zaletio prema moru, ali ovog puta povukao je po površini u ogromnom polukrugu, tjerajući more da se podigne po njegovu tragu i stvarajući načas ogroman amfiteatar od vode. Kad je pao naprijed i udario poput plimnoga vala, jurnuo je naprijed i bijesno se bacio na kratak zid litice.

Malj se vratio Thoru, koji ga je smjesta ponovno bacio širokim zamahom preko ruke. Udario je u stijenu, izazvavši debelu bijesnu iskru. Odskočio je dalje i izvukao iskru iz još jedne stijene, i još jedne. Thor se bacio naprijed na koljena, i sa svakom stijenom koju je malj udario, mlatnuo bi šakom po zemlji da se stijena podigne u susret malju. Iz stijena je iskakala iskra za iskrom. Malj je svaku novu stijenu udarao sve jače, sve dok jedna iskra nije iz oblaka izvukla upozoravajuće palucanje munje.

A onda se nebo polako počelo micati, poput velike, bijesne životinje koja se raspleće u svome brlogu. Iskre su iz malja letjele sve brže i snažnije, novi jezičci munja jurili su im u susret s neba, a cijela se Zemlja počela tresti u nečem vrlo sličnom prestrašenom uzbuđenju.

Thor je digao laktove iznad glave i zatim ih teško spustio dolje, s još jednim zvučnim urlikom prema nebu.

"O ... ddddiiiiiiinnnnnnnnnnnn!!!!!!!!!!"

Nebo kao da se spremalo prsnuti.

"Toe Raaaaaggggggg!!!!!!!!!"

Thor se bacio na tlo, odbacujući u stranu dvije hrpice kamenite zemlje. Tresao se od sve većega bijesa. Uz duboko stenjanje, cijeli rub litice polako se počeo naginjati naprijed prema moru, dok je on gurao i tresao se. Nekoliko sekundi kasnije, teško se stropoštao dolje u uzavreli vrtlog pod sobom, a Thor

se uspravio, dohvatio stijenu veličine koncertnoga glasovira i podigao je iznad svoje glave.

Jedan prolazan trenutak sve kao da je stalo.

Thor je zavitlao stijenu u more.

Vratio mu se malj.

"O ... !" zaurlao je.

"... Ddddddddinnnnnnnnnnn!!!!!!!!!!'!!"

Malj mu je tresnuo dolje.

Iz zemlje je provalio gejzir, a nebo je eksplodiralo. Munje su palucale dolje kao bijeli zid svjetla, kilometre i kilometre uz obalu, u oba smjera. Grmljavina je treštala kao svjetovi u sudaru, a oblaci su bljuvali kišu koja je potresala tlo. Thor je stajao i oduševljavao se olujom.

Nekoliko minuta kasnije nasilje se stišalo. Snažna, mirna kiša nastavila je padati. Oblaci su se čistili, a slabašni zraci ranojutarnjeg svjetla počeli su se probijati kroz njihov sve tanji pokrov.

Thor je oteturao natrag s mjesta gdje je stajao, otresajući i ispirući blato sa svojih ruku. Kad je malj doletio do njega, uhvatio ga je.

Našao je Kate kako stoji i gleda ga, drhteći od zapanjenosti, straha i bijesa.

"A šta ti je to bilo?" povikala je na njega.

"Morao sam se istresti kako treba", rekao je. Kad ju to očito nije zadovoljilo, dodao je: "I bog se može ponekad razmetati, zar ne?"

Zgrbljeni obris Tsuliwaensis kroz kišu je žurio prema njima. "Ti si jedan bučan dečko, Thor", grdila ga je. "Baš si bučan."

Ali Thor je nestao. Kad su pogledale, pretpostavile su da je on sigurno ona sitna točka koja juri prema sjeveru kroz sve čišće nebo.

Poglavlje trideseto

Cynthia Draycott viknula je preko balkona na scenu pod njima s izrazom gađenja.

Valhalla se vratila svome tulumarenju.

"Mrzim to", rekla je. "Ne želim to imati u svom životu."

"I ne moraš, draga moja", primijetio je Clive Draycott tiho iza nje, s rukama na njenim ramenima. "To će se sve sad odmah srediti, i sve će biti u redu. Da bolje ne može, zapravo. Baš smo to i htjeli. Znaš, fantastično izgledaš s tim naočalama. Stvarno ti dobro stoje. Ozbiljno mislim. Silno su šik."

"Clive, ovo je trebalo biti sređeno odmah na početku. Cijela stvar je bila u tome da nas nitko neće gnjaviti, da možemo to napraviti, srediti, i onda zaboraviti na to. Cijela stvar je bila u tome. Imala sam dosta sranja u svom životu. Samo sam htjela da bude dobro, sto posto dobro. Ne želim ovo."

"Baš tako. I baš zato je to savršeno za nas. Baš savršeno. Očito kršenje ugovora. Sad ćemo dobiti sve što smo htjeli, a nećemo imati nikakvih obaveza. Perfecto. U cijeloj priči mi smo potpuno čisti, i imamo život koji je samo stopostotno dobar. Sto posto. I čist. Baš onako kako si htjela. Stvarno, za nas ne može biti bolje. Vjeruj mi."

Cynthia Draycott nervozno si je protrljala ramena.

"A šta ćemo s tom novom ... osobom? Još nešto što moramo srediti."

"To će biti lako. Sasvim lako. Slušaj, to nije ništa. Ili ćemo ga uključiti u sve, ili ćemo ga isključiti. Sve će biti sređeno prije nego što odemo odavde. Kupit ćemo mu nešto. Novi kaput. Možda ćemo mu morati kupiti novu kuću. Znaš koliko će nas to koštati?" Šarmantno se nasmijao. "To nije ništa. Nikad više nećeš morati razmišljati o tome. Nećeš morati razmišljati ni o tome da ne razmišljaš o tome. To je ... potpuno ... lako. OK?"

"Hm."

"OK. Odmah se vraćam."

Okrenuo se i pošao u malo predvorje dvorane Sveoca, cijelim se putem

smješkajući.

"Dakle, gospodine -" odglumio je da mora opet pogledati na posjetnicu - "Gently. Želite predstavljati ove ljude, je li tako?"

"Ove besmrtne bogove", reče Dirk.

"OK, bogove", prihvati Draycott. "To je u redu. Možda ćete biti bolji nego onaj sumanuti mali prevarant s kojim sam se prvi put morao pogađati. Znate, on je zbilja jedna zanimljiva osoba, naš gospodin Rag. Gospodin Rag. Znate, taj tip je zbilja bio nevjerojatan. Napravio je sve što je znao, isprobao je svaki najstariji trik da me prestraši i prevari. Znate što ja radim s takvim ljudima? Jednostavno. Ne obazirem se. Ja se naprosto ... ne obazirem. Ako se on želi igrati i prijetiti i vrištati i ugurati petsto sedamnaest potklauzula na koje me misli uhvatiti, to je OK. Samo gubi vrijeme, ali što onda? Ja imam vremena. Ja imam puno vremena za ljude kao što je gospodin Rag. Jer, znate što je u tome zbilja nevjerojatno? Znate što je zbilja ludo? Taj tip ne može sastaviti pravi ugovor pa da mu život o tome ovisi. Stvarno. Da mu ... život ... ovisi. I reći ću vam još nešto, meni to ne smeta. Može se bacakati i pljuvati koliko god hoće - kad se umori, ja ga samo povučem. Slušajte. Ja sastavljam ugovore u diskografskoj industriji. Ovi tipovi su u usporedbi s njima sitna riba. To su primitivni divljaci. Vidjeli ste ih. Imali ste posla s njima. Oni su primitivni divljaci. Pa zar nisu? Kao Indijanci. Ne znaju čak ni što imaju. Znate, oni su zapravo sretni što nisu naletjeli na nekog velikog igrača. Ozbiljan sam. Znate koliko košta Amerika? Znate koliko stvarno koštaju cijele Sjedinjene Američke Države? Ne znate, a ne znam ni ja. A da vam kažem zašto? Svota je tako zanemariva da bi nam netko i mogao reći, i dvije minute kasnije već bismo zaboravili. Potpuno bi nam to nestalo iz glave.

No, u usporedbi s tim, da vam kažem, ja pružam. Ja zbilja pružam. Privatna soba u bolnici Woodshead? Obilna njega, hrana, nevjerojatne količine posteljine. Nevjerojatne. Po današnjim cijenama, praktično biste mogli kupiti Sjedinjene Američke Države, toliko to košta. Ali znate što? Rekao sam, ako on hoće posteljinu, neka dobije posteljinu. Samo neka je dobije. To je u redu. Tip ju je zaslužio. Može dobiti koliko god ... posteljine ... želi. Samo neka me ne zajebava, to je sve.

I da vam kažem, tip ima fini život. Fini život. A ja mislim da je to ono što svi želimo, zar ne? Fini život. Ovaj tip si je baš to želio. I nije znao kako bi ga

dobio. Nitko od ovih tipova to ne zna. Oni su vam u modernom svijetu potpuno bespomoćni. Njima je to sve teško, a ja im samo pokušavam pomoći. Dajte da vam kažem kako su oni naivni, i zbilja mislim naivni.

Moja žena, Cynthia, upoznali ste je, i da vam kažem, ona je sjajna. Kažem vam, moj odnos sa Cynthijom je tako dobar -"

"Ne želim slušati o vašem odnosu sa ženom."

"OK. To je u redu. To je sasvim u redu. Ja samo mislim da bi bilo dobro da doznate par stvari. Ali kako god hoćete, meni je to u redu. OK. Cynthia je u marketingu. To znate. Ona je stariji partner u velikoj agenciji. Velikoj. Prije par godina napravili su veliku kampanju, zbilja veliku, u kojoj nekakav glumac igra boga u nekoj reklami. I promovira nešto, ne znam, nekakvo piće, znate, da klincima odu zubi.

A u to vrijeme, Odin je baš bio na dnu. Živi na ulici. Naprosto se ne može snaći jer naprosto nije prilagođen ovom svijetu. Sva ta moć, ali ne zna kako bi je iskoristio za sebe danas i ovdje. I sad je tu onaj ludi dio.

Odin vidi tu reklamu na televiziji i pomisli si, 'Hej, i ja bih to mogao, ja sam bog.' Misli da bi mu možda platili da bude u reklami. A znate kako bi to izgledalo. To se plaća još manje nego što koštaju Sjedinjene Američke Države, znate što mislim? Razmislite. Odin, šef i izvor sve snage svih nordijskih bogova misli da bi ga možda platili da se pojavi u televizijskoj reklami koja prodaje bezalkoholna pića.

I taj tip, taj bog, doslovno ode i traži nekoga tko bi ga stavio u TV reklamu. Jadno naivno. Ali i pohlepno - ne smijemo zaboraviti pohlepu.

U svakom slučaju, slučajno ga uoči Cynthia. Ona je u tom trenutku samo niži izvršni kadar, ne obraća pažnju, misli da je tip trknut, ali onda je nekako fascinira kako je čudan, i ja ga upoznam. I znate što? Sine mi da je on prava roba. Tip je pravi. Pravi pravcati bog sa cijelom paletom božanskih moći. I to ne bilo koji bog, nego, da kažemo, glavni. Onaj o kome ovise moći svih ostalih. I on hoće doći u reklamu. Idemo to ponoviti, može? U reklamu.

Ideja je zapanjujuća. Zar taj tip ne zna što ima? Zar ne shvaća kamo bi mogao dospjeti sa svojim moćima?

Očito ne zna. I moram vam reći, to je bio najnevjerojatniji trenutak u

našim životima. Naj ... nevjero ... jatniji. Da vam kažem, Cynthia i ja smo oduvijek znali da smo, recimo tako, posebni, i da će nam se dogoditi nešto posebno, i eto ga. Nešto posebno.

Ali gledajte. Mi nismo pohlepni. Mi ne želimo svu tu moć, sve to bogatstvo. Hoću reći, tu sad gledamo na svijet. Cijeli... jebeni ... svijet. Mogli bismo kupiti svijet da to želimo. Ali tko želi biti vlasnik svijeta? Koliko je tu problema. Mi čak ne želimo ni ogromno bogatstvo, svi ti odvjetnici i računovođe s kojima treba raditi, a da vam kažem, ja sam odvjetnik. OK, znam da možete unajmiti ljude da paze na vaše odvjetnike i računovođe, ali koga ćete uzeti? Samo još odvjetnika i računovođa. A znate, mi čak ne želimo ni odgovornost za sve to. To je previše.

I onda ja dođem na tu ideju. To je kao da kupite veliki posjed, a onda prodate ono što ne trebate. Na taj način vi dobijete što želite, i puno drugih ljudi dobije što želi, samo oni to dobiju kroz vas, i malo su vam dužni, i zapamte otkud su to dobili jer potpišu komad papira na kojem piše koliko su vam dužni. I dolazi novac kojim se plaća vrlo, vrlo, vrlo skupa privatna medicinska njega za našeg gospodina Odina.

Tako da mi nemamo puno, gospodine Gently. Jednu ili dvije skromne, fine kuće. Jedan ili dva skromna, fina auta. Imamo jako fini život. Zbilja jako, jako fini život. Ne treba nam puno, jer što god nam treba, uvijek to dobijemo, to se uvijek sredi. Sve što smo tražili, a s obzirom na okolnosti to je bio vrlo razuman zahtjev, bilo je da više s tim nemamo nikakve veze. Mi uzmemo svoje skromne zahtjeve i onda se povlačimo. Ne želimo ništa drugo nego potpuni mir i potpunu tišinu, i fini život jer je Cynthia ponekad malo nervozna. OK.

A onda, što se jutros dogodi? Na našem vlastitom pragu. Bum. Odvratno. Hoću reći, to je zbilja jedna odvratna scena. A znate kako se to dogodilo?

Evo kako se to dogodilo. Opet je tu naš prijatelj gospodin Rag, a on je pokušao biti jako pametan i prepreden mali čarobnjački odvjetnik. To je tako jadno. On se zabavlja pokušavajući tratiti moje vrijeme svim svojim malim trikovima i igricama i zaobilaznicama, a onda me pokuša zbuniti tako što mi podnese račun za svoj trud. To nije ništa. To je stvaranje posla. To svi odvjetnici rade. OK. Pa ja kažem, uzet ću tvoj račun. Uzet ću ga, ne zanima me što je na njemu. Daj mi račun, a ja ću se pobrinuti da ga se plati. To je OK. Pa mi on da račun.

Tek kasnije uočim da je unutra ubacio trik sa podzbrojem. Pa što? Trudi se biti pametan. Uvalio mi je vrući kesten. Slušajte, diskografska industrija je puna vrućeg kestenja. Njih naprosto sredite. Uvijek ima ljudi koji su sretni da vam srede stvari kad se žele uspeti prema gore. Ako su vrijedni svog mjesta na ljestvama, dobro, onda će se njima to srediti. Dobijete vrući kesten, date ga dalje. Ja sam ga dao dalje. Slušajte, ima puno ljudi koji su jako sretni da meni sređuju stvari. Hej, znate? Bilo je zbilja smiješno gledati kako je daleko i kako brzo taj kesten putovao. To mi je jako dobro pokazalo tko je pametan, a tko nije. Ali onda je završio u mome stražnjem vrtu, a to je stvar za kaznene odredbe, bojim se. Taj Woodshead je jako skupa stvar, i mislim da ste svjesni da su ga vaši klijenti vjerojatno prokockali. Mi ovdje imamo bolji položaj. Možemo naprosto otkazati cijelu stvar. Vjerujte mi, ja sad imam sve što bih mogao željeti.

Ali slušajte, gospodine Gently. Mislim da vi shvaćate moj položaj. Bili smo prilično iskreni jedan s drugim, i ja mislim da je to dobro. U pitanju su i određene osjetljive stvari, naravno, a ja sam isto tako i u položaju da mogu učiniti jako puno stvari. Pa možda možemo doći do nekakvog mogućeg rješenja. Što god želite, gospodine Gently, može se dogoditi."

"Samo da vas vidim mrtvoga, gospodine Draycott", rekao je Dirk Gently, "samo da vas vidim mrtvoga."

"Pa dobro, jebite se i vi."

Dirk Gently se okrenuo i izašao iz sobe da svome novom klijentu kaže kako mu se čini da možda imaju problem.

Poglavlje trideset prvo

Malo kasnije, tamnoplavi BMW tiho je izmakao iz inače napuštena prilaza kolodvoru St. Pancras i nestao kroz utihle ulice.

Pomalo razočarano, Dirk Gently stavio je svoj šešir i ostavio svog novopribavljenog i novoizgubljenog klijenta, koji je izjavio da sad želi biti sam i možda se pretvoriti u štakora ili nešto slično nekim drugim ljudima koje bi mogao imenovati.

Zatvorio je za sobom velika vrata i polako izašao na balkon koji gleda na veliku nadsvođenu dvoranu bogova i heroja, Valhallu. Stigao je taman dok je posljednjih nekoliko najupornijih veseljaka polako nestajalo, vjerojatno da se istog trenutka pojave u velikom nadsvođenom spremištu za vlakove na kolodvoru St. Pancras. Neko je vrijeme buljio u praznu dvoranu, u kojoj su vatre sad bile samo blijedi žar.

A onda je samo najmanjim trzajem glave i sam izvršio isti prelazak, i našao se stojeći u zagušljivom i neurednom hodniku praznog Grand Hotela Midland. Vani na velikom tamnom prilazu kolodvora St. Pancras opet je ugledao najupornije veseljake iz Valhalle kako tapkaju van na hladne ulice Londona, da pronađu klupe koje su dizajnirane tako da se na njima ne može spavati, i da pokušaju spavati na njima.

Uzdahnuo je i pokušao izaći iz oronulog hotela, što se pokazalo težim nego što je očekivao jer je hotel bio ogroman i taman i sličan labirintu. Konačno je pronašao veliko vijugavo gotičko stubište koje je vodilo sve do dolje, do ogromnih lukova ulaznog predvorja, ukrašeno rezbarijama zmajeva i grifona i teškim ukrasnim kovanim željezom. Glavni je ulaz bio zaključan, i to već godinama, i konačno je Dirk pronašao put do jednog pokrajnjeg hodnika, do izlaza koji je noću čuvao velik, oznojen dežmekast čovjek. On je zahtijevao da mu Dirk objasni kako je ušao u hotel, i nije prihvaćao nijedno ponuđeno objašnjenje. Na kraju mu je jednostavno morao dopustiti da ode, jer nije imao što drugo napraviti.

Dirk je s tog ulaza prešao do ulaza u prednju dvoranu kolodvora, a onda i u sam kolodvor. Neko je vrijeme samo stajao tamo, gledajući oko sebe, a onda je izašao kroz glavni ulaz kolodvora i spustio se stubištem koje je vodilo dolje,

na ulicu St. Pancras. Kad je izašao na ulicu, tako ga je iznenadilo što ga smjesta nije napao neki orao u prolazu, da se spotakao i pregazio ga je najraniji jutarnji dostavljač na motociklu.

Poglavlje trideset drugo

Uz težak udarac, Thor je prošao kroz zid na kraju velike dvorane Valhalle i zastao spreman okupljenim bogovima i herojima objaviti kako se konačno uspio probiti do Norveške i pronaći kopiju ugovora koji je Odin potpisao, skrivenu duboko u padini jedne planine, ali nije mu uspjelo jer su svi otišli i tamo nije bilo nikoga.

"Tu nema nikoga", rekao je Kate, puštajući je iz svog divovskog stiska. "Svi su otišli."

Pogrbio se od razočaranja.

"Št-" rekla je Kate.

"Probat ćemo u odajama staroga", rekao je Thor i zavitlao svoj malj na balkon, vukući i njih za sobom.

Prošao je kroz prostrane odaje ne obaziruć se na Kateine molbe, proteste i opće psovke.

Nije ga bilo.

"Tu je on negdje", rekao je Thor ljutito, vukući malj za sobom.

"Tk-"

"Proći ćemo kroz razdjelnicu svjetova", rekao je, i opet dohvatio Kate. Zatreperili su i prošli.

Bili su u velikoj sobi hotelskog apartmana.

Smeće i ostaci istrunula saga pokrivali su podove, prozori su bili prljavi od godina zanemarenosti. Golublji izmet bio je posvuda, a od oguljene boje zidovi su izgledali kao je na njima eksplodiralo više manjih obitelji morskih zvijezda.

Nasred sobe stajao je napušten krevet na kotačima u kojem je ležao starac okružen predivnom posteljinom i plakao iz svoga jednog oka.

"Našao sam ugovor, ti kopile", bjesnio je Thor mašući ugovorom prema njemu. "Našao sam kakvu si pogodbu sklopio. Prodao si svu našu moć

jednom ... jednom odvjetniku i jednoj ... marketingašici, i raznim drugim ljudima. Ukrao si našu moć! Nisi mogao ukrasti moju, jer sam ja prejak, ali si me držao izbezumljenog i zbunjenog, i pobrinuo si se da se nešto loše dogodi kad god se razljutim. Sprečavao si me da se vratim kući u Norvešku kako si god znao, jer si znao da bih pronašao ovo! Ti i onaj otrovni patuljak Toe Rag. Godinama si me mučio i ponižavao, i -"

"Da, da, sve to znamo", reče Odin.

"Pa ... dobro!"

"Thor -" započe Kate.

"Pa, sad sam se toga riješio!" poviče Thor.

"Da, vidim -"

"Otišao sam negdje gdje sam se u miru mogao istutnjiti, kad sam znao da ćeš biti okupiran drugim stvarima i očekivati me ovdje, i prokleto sam se dobro izvikao i malo sam rasturio stvari, i sad mi je dobro! I za početak ću ovo poderati!"

Razderao je ugovor, bacio komadiće u zrak i jednim ih pogledom spalio.

"Thor -" ponovi Kate.

"I sad ću ispraviti sve stvari koje si ti napravio da se ja počnem bojati svoga bijesa. Ona jadna djevojka na šalteru za čekiranje koja se pretvorila u automat za piće. Puf! Bam! Vratila se! Borbeni avion koji me pokušao oboriti dok sam letio u Norvešku! Puf! Bam! Vratio se! Vidiš, opet imam kontrolu nad sobom!"

"Moja stolna lampa", reče Kate tiho.

"I Kateina stolna lampa! Više neće biti mače! Puf! Bam! Thor govori i tako bude! Kakav je to zvuk?"

Crvenkasti sjaj širio se obrisima Londona.

"Thor, ja mislim da nešto nije u redu s tvojim ocem."

"Prokletstvo, nadam se da je tako. Oh. Što ne valja? Oče? Jesi li dobro?"

"Bio sam tako jako, jako glup i naivan", plakao je Odin. "Bio sam tako

zao i pokvaren, i - "

"Da, dobro, i ja tako mislim", rekao je Thor i sjeo na rub kreveta. "Pa što ćemo sad?"

"Mislim da ne bih mogao živjeti bez svoje posteljine, i svoje sestre Bailey, i ... prošlo je tako, tako, tako puno vremena, a ja sam tako, tako star. Toe Rag je rekao da bih te trebao ubiti, ali ja ... bih radije ubio samog sebe. O, Thor ..."

"O", reče Thor. "Shvaćam. Dobro. Ne znam što sad da radim. Prokletstvo. Prokleto mu sve."

"Thor -"

"Da, da, što je?"

"Thor, jako ćeš jednostavno riješiti to s tvojim ocem i Woodsheadom", reče Kate. "A da? Pa kako?"

"Reći ću ti pod jednim uvjetom."

"Oh, zbilja? A kojim?"

"Da mi kažeš koliko ima kamenja u Walesu."

"Što!" poviče Thor šokirano. "Miči se od mene! Govoriš o godinama moga života!" Kate slegne ramenima.

"Ne!" reče Thor. "Bilo što, samo to ne! Uostalom", doda nadureno, "rekao sam ti."

"Nisi."

"Jesam. Rekao sam ti da sam se izgubio negdje na polovici Glamorgana. Pa nisi valjda mislila da ću krenuti od početka, ne? Misli, djevojko, misli!"

Poglavlje trideset treće

Prteći put kroz teški teren sjeveroistočno od Valhalle - čitavu mrežu putova koji kao da su vodili samo do drugih putova pa zatim natrag do onih prvih za sljedeći pokušaj - kretala su se dva obrisa, jedno veliko, glupo, nasilno stvorenje zelenih očiju s kosom koja mu je visjela iz pojasa i često mu ozbiljno smetala u napredovanju, a drugo malo, izbezumljeno stvorenje koje je jahalo na leđima onog većeg, manijački ga tjerajući naprijed dok je zapravo uspijevalo samo mu još više otežati napredovanje.

Konačno su stigli do duge, niske, smrdljive zgrade u koju su žurno ušli, vičući da im daju konje. Stari upravnik štale došao je pred njih, prepoznao ih i, kako je već čuo za njihovu sramotu, isprva im nije želio pomoći da nastave put. Kosa je bljesnula kroz zrak a glava upravnika štale iznenađeno je krenula naprijed, dok mu je tijelo uvriježeno koraknulo unatrag, nesigurno se zaljuljalo, a zatim, nemajući nikakve suprotne upute, polako se stropoštalo unatrag. Glava mu je odskakutala u sijeno.

Njegovi napadači užurbano su upregli dva konja u kola i izjurili iz dvorišta štale, uz granični put koji je vodio gore na sjever.

Oko kilometar i pol su dobro napredovali po cesti, dok je Toe Rag izbezumljeno tjerao konje dugim okrutnim bičem. Nakon nekoliko minuta, međutim, konji su počeli usporavati i s nelagodom se ogledavati. Toe Rag ih je udarao sve jače, ali oni su bili sve nemirniji, a onda su odjednom izgubili svu kontrolu i propeli se u stravi, prevrnuvši kola i izbacivši putnike na zemlju, odakle su smjesta bijesno odskočili.

Toe Rag zaurlao je na prestravljene konje, a onda, krajičkom oka, ugledao ono što ih je toliko uznemirilo.

Nije to bilo tako strašno. Bila je to samo krupna bijela metalna kutija, prevrnuta povrh hrpe smeća pokraj puta, koja se pomalo tresla.

Konji su se propinjali i pokušavali pobjeći od krupne bijele drhtave stvari, ali su se previše zapetljali u svoje uzde. Samo su se dovodili u stanje izbezumljene, zapjenjene panike. Toe Rag je brzo shvatio da ih se neće moći umiriti dok se kutija ne sredi.

"Što god to bilo," zaskvičao je prema zelenookom stvoru, "ubij ga!"

Zelenooki je još jednom izvadio kosu iz pojasa i popeo se na vrh gomile smeća gdje je kutija zveketala. Udario ju je, a ona je samo jače zazveketala. Podmetnuo je nogu pod nju i teškim je udarcem gurnuo dolje niz smeće. Velika bijela kutija skliznula je jedno pola metra, a onda se okrenula i stropoštala na zemlju. Nekoliko trenutaka se tamo odmarala, a onda su se vrata, konačno slobodno, s treskom otvorila. Konji su vrištali od straha.

Toe Rag i njegov zelenooki razbijač približili su se stvari sa zabrinutom znatiželjom, a onda u užasu zateturali unatrag dok je iz njene utrobe nadirao velik i moćan novi bog.

Poglavlje trideset četvrto

Idućeg popodneva, na udobnoj udaljenosti od svih ovih događaja, smješten na udobnoj udaljenosti od lijepog prozora kroz koji je strujalo popodnevno svjetlo, ležao je na bijelom krevetu postariji jednooki čovjek. Novine su ležale na podu poput napola srušenog šatora, tamo gdje su bačene dvije minute ranije.

Čovjek je bio budan ali ga to nije veselilo.

Njegove fine krhke ruke ležale su malo skvrčene na čistim bijelim pamučnim plahtama i vrlo blago podrhtavale.

Bio je znan pod različitim imenima, kao gospodin Odwin, ili Wodin, ili Odin. Bio je - i jest - bog, i još k tome zbunjen i iznenađen bog.

Bio je zbunjen i iznenađen zbog onoga što je pročitao u novinama, što će reći da se neki drugi bog opustio i davi sve živo. U novinama to nije baš tako pisalo, naravno, samo je opisivalo što se dogodilo prošle noći, kad je nestali borbeni avion tajanstveno pod punim pogonom izletio iz kuće u sjevernom Londonu u koju se nije moglo ni zamisliti da bi stao. Odmah je ostao bez krila i krenuo u glasno poniranje i tresnuo u glavnu cestu i eksplodirao. Pilot se uspio izbaciti u onih nekoliko sekundi koliko je proveo u zraku, i spustio se, potresen, s nekoliko masnica, ali inače neozlijeđen, i blebetao o čudnim ljudima s maljevima koji lete iznad Sjevernog pola.

Na svu sreću, zbog trenutka kad se neobjašnjiva nesreća dogodila, ulice su bile uglavnom napuštene, i osim prilične materijalne štete, jedine žrtve nesreće bili su još neidentificirani putnici u automobilu koji je možda bio BMW, i možda bio plav, ali zbog prilično ekstremne prirode nesreće bilo je teško određeno reći.

Bio je jako, jako umoran i nije želio razmišljati o tome, nije želio razmišljati o prošloj noći, nije želio razmišljati ni o čemu osim o posteljnom platnu i kako je to divno kad ih sestra Bailey potapka oko njega kao što je upravo učinila, prije pet minuta, i još jednom deset minuta prije toga.

Ona Amerikanka, Kate nešto, ušla je u njegovu sobu. Želio je da ga samo pusti spavati. Pričala je nešto o tome kako je sve sređeno. Čestitala mu je što

ima iznimno visok krvni pritisak, visoku razinu kolesterola i jako slabo srce, razloge zbog čega ga je bolnica vrlo rado primila kao doživotnog pacijenta u zamjenu za njegovo imanje. Nisu se čak ni raspitali koliko njegovo imanje vrijedi, jer je bilo sigurno da će biti dovoljno da pokrije boravak tako kratak kao što će njegov vjerojatno biti.

Činilo se da očekuje da mu to bude drago, pa je ljubazno kimnuo, neodređeno joj se zahvalio, i utonuo, sretno utonuo u san.

Poglavlje trideset peto

Istog tog poslijepodneva, Dirk Gently se probudio, također u bolnici, s blagim potresom mozga, ogrebotinama i masnicama, i slomljenom nogom. Kad su ga primili, bilo mu je jako teško objasniti da većina njegovih povreda potječe od jednog dječaka i jednog orla i da zbilja, to što vas pregazi dostavljač na motociklu može biti prilično ugodno iskustvo, jer uglavnom uključuje puno ležanja i nitko ne pikira na vas svake dvije minute.

Držali su ga pod sedativima - drugim riječima, spavao je - veći dio jutra, i patio je od užasnih snova u kojima su Toe Rag i zelenooki div s kosom pobjegli iz Valhalle na sjeveroistok, gdje ih je nenadano pronašao i sažgao novostvoreni, ogromni bog krivnje koji je konačno pobjegao iz nečeg što je sumnjivo sličilo na prevrnuti frižider.

S olakšanjem se iz svega toga probudio na veselo: "Oh, pa to ste vi, zar ne? Vi ste mi zdipili knjigu."

Otvorio je oči i razvedrio se ugledavši Sally Mills, djevojku koja mu se dan prije tako napasno prikrpala u kafiću, i to samo zato što je, prije nego što joj je zdipio knjigu, zdipio kavu.

"Pa, drago mi je što ste poslušali moj savjet i došli da vam srede nos kako treba", rekla je uređujući stvari oko njega. "Izgleda da ste išli nekim prilično zaobilaznim putem, ali sad ste tu, a to je ono glavno. Jeste pronašli onu djevojku koja vas je zanimala, jeste? Kako je to čudno, vi ste točno u istom krevetu u kojem je i ona bila. Ako je opet vidite, možda biste joj mogli predati jednu pizzu koju si je naručila dostavom prije nego što je otišla iz bolnice. Sad se već sasvim ohladila, ali dostavljač je tvrdio da je bila strašno uporna da joj je dostave.

Ali zapravo mi uopće ne smeta što ste mi zdipili knjigu, zbilja. Uopće zapravo ne znam zašto ih kupujem, nisu baš dobre, ali svi ih kupuju, zar ne? Netko mi je rekao da se priča da je on sklopio nekakav ugovor s vragom ili tako nešto. Ja mislim da su to gluposti, ali sam čula i jednu drugu priču o njemu i ta mi se puno više sviđa. Priča se da on stalno naručuje neke tajanstvene dostave pilića u svoje hotelske sobe, i nitko se ne usuđuje pitati ga ili čak pogađati čemu će mu to, jer nitko nikad više ne vidi ni trag tih pilića. Dakle, ja sam upoznala

nekog tko točno zna zašto mu trebaju. Taj netko kog sam ja upoznala je radio na tome da odmah nakon dostave prokrijumčari pilića opet van iz sobe. Ono što Howard Bell dobije od toga jest da svi pričaju kako je on strašno čudan i demonski čovjek, i svi kupuju njegove knjige. Lijepi posao kad ga nađete, kažem vam ja. U svakom slučaju, sigurno nećete da vam tu cijelo popodne brbljam, a čak i ako hoćete, ja imam drugog posla. Odjelna sestra kaže da će vas vjerojatno pustiti danas navečer tako da možete otići svojoj kući i odspavati si u svom krevetu, a sigurna sam da će vam to biti puno draže. U svakom slučaju, nadam se da vam je bolje, a tu vam je par novina."

Dirk je uzeo novine, sretan što je napokon sam.

Prvo je okrenuo stranicu da vidi što Veliki Zaganza ima reći o njegovu danu. Veliki Zaganza je rekao: "Jako ste debeli i glupi i uporno nosite komičan šešir kojeg biste se trebali stidjeti."

Malo je zagunđao na ovo, i okrenuo se horoskopu u drugim novinama.

Tamo je pisalo: "Danas je dan da se posvetite kućnoj udobnosti."

Da, pomislio je, bit će mu drago da se vrati kući. Još je uvijek bio ispunjen čudnim olakšanjem što se riješio svog starog hladnjaka, i veselio se novoj fazi hladnjakovlasništva, s posve novim modelom koji trenutno stoji kod kuće, u njegovoj kuhinji.

Morat će se još nekako riješiti i orla, ali o tome će brinuti kasnije, kad se vrati kući.

Okrenuo je naslovnu stranicu da vidi ima li kakvih zanimljivih vijesti.

"GUNSEL AND GRETEL", 2001.

Esther Mona Friesner-Stutzman rodila se 1951., odradila učenje španjolskog jezika sve do doktorata, predavala nekoliko godina na Yaleu, zakačila se na žanr i od tada se bavi profesionalno pisanjem.

Prvu je priču, The Staff of Heroes, objavila 1982. godine, a roman Harlot's Ruse, 1986.

Dvije godine za redom, 1995. i 1996., dobila je Nebulu za kratke priče Death and the Librarian i A Birth Day, a do danas je objavila dvadeset sedam romana uglavnom u serijalima "Chronicles of the Twelve Kingdoms", "The Demons" i "The Gnome Man's Land".

Okušala se i kao urednik, počevši s antologijom novinskih pulp SF priča pod nazivom Alien Pregnant by Elvis (1994.), a uslijedile su Chiks in Chammail (1995.) I BloodMuse (1995.). Fanovima Zvjezdanih staza posebno je draga jer su roman iz serijala Deep Space Nine, Warchild i roman iz Zvjezdanih staza - nova generacija, The Storm Heaven, bili znatno suvisliji od silne količine sličnih.

Do sada ste imali prilike u prijevodu pročitati tek nekoliko njezinih priča koje su objavljene u Futuri.

Prijevod naslova "Gunsel and Gretel" znači Revolveraš i Marica, no radi se o neprevo divoj igri riječi, jer su Ivica i Marica na engleskome Hansel i Gretel, tako da je ovo "Gunsel" parodija na Hansel (Prim prev)

PREVELA REBEKA TOTH

Revolveraš i Marica

Bilo je vruće, vlažno poslijepodne u Los Angelesu, dan kada stropni ventilator samo miješa zrak uokolo, polagano kao vještica napitak, onakav dan zbog kakvoga moram upitati samu sebe zašto sam ikada napuštala sjenoviti hlad njemačkih šuma zbog ovoga grada, ovoga ureda, ovoga posla. Na moju sreću, sve što sam trebala učiniti da bih pronašla odgovor, bilo je otvoriti novine i ugledati Hitlerovo nasmiješeno lice. Postoje i lošije stvari na ovome svijetu od sparnoga vremena, bezosjećajnih policajaca i neplaćenih računa za zubara.

Upravo mi je predstojalo da susretnem još jednu.

Znala sam da je sušta neprilika istog trena kada je ušla u moj ured. One to uvijek i jesu, ako dolaze k meni. Čini mi se da nikada ne privlačim male slatkice koje pokušavaju dobiti zadovoljštinu od nekog hvalisavog žapca ili staromodno odjevene *hausfraus* koje nastoje kazniti svog princa na bijelom konju za lijeganje u tuđi stakleni lijes; samo dame.

Ovu damu sam poznavala. Gledala sam kako se njene dječje plave okice šire kada me je prepoznala. U tome sam na neki način uživala. Da, imale smo prošlost, i ako bi se ona ikada zapisala u udžbenike povijesti pored nje bi Waterloo, Pearl Harbor i posljednje uporište generala Custera izgledali kao *Kućica Winnieja Pooha*.

"Zdravo, ljepotice", rekla sam, spuštajući noge s radnoga stola. Slučajno sam stala mačku na rep. On je zacvilio, ali nije bio jedini kojemu je bilo teško. "Prošlo je mnogo vremena. Što tako fina djevojka poput tebe radi u ovakvoj rupi?"

Imala je dovoljno pristojnosti da spusti pogled. Kada se nađeš licem u lice s osobom koju misliš da si ubio godinama prije, pristojno je pokazati barem malo nelagodnosti. To ja uvijek govorim.

"Žao - žao mi je", promrmljala je. "Kada sam vidjela ime na vratima, nisam ni pomislila

"... Da sam to ja? A zašto i bi? Provedi svoje misli kroz Aleju uspomena, dušo. Osim što si živjela sa mnom, namamila me, napustila me i otišla misleći da sam mrtva, nije ti niti jednom palo na pamet da me upitaš kako se zovem. Nikada se nismo formalno upoznale, a ipak smo gotovo bile vezane za cijeli život. Eh, što bi Emily Post rekla?" cerila sam se sve dok nisam osjetila kako mi vrh nosa dodiruje vrh brade.

Zabuljila se u mene. "Kao da bi *to* išta promijenilo." Uvijek je bila žestoka, u njoj je bilo više eksplozivnosti nego u kutiji petardi. Nema veze - volim kada su takve. "To na tvojim vratima je *muško* ime."

"To je muški svijet, šećeru."

"Radiš pod lažnim identitetom."

"Ti bi se tu trebala osjećati kao kod kuće." Mačak mi je skočio u krilo. Mazila sam ga dok se nije počeo linjati, a onda sam ga bacila na pod. Uopće me ne zanima što govore - crne dlake ipak se vide na crnoj haljini. "Sada kada znaš da sam ja u pitanju, pretpostavljam da ćeš otići. Hoćeš nešto popiti prije odlaska? U ime starih vremena?" Otvorila sam najnižu ladicu i izvadila bocu i dvije čaše.

Odmahnula je glavom.

"Nemaš ništa protiv ako se ja počastim?" Nisam pričekala odgovor - natočila sam si jedno duplo piće i popila ga na brzinu.

Prezirno me pogledala. "Kako možeš to piti?"

"U slučaju da nisi primijetila, slatkice, ja sjedim. Možeš i ti sjesti, ili možeš otići. Vrata su i ulaz i izlaz."

Sjela je na jedinu preostalu stolicu u mom uredu, gledajući oko sebe i osjećajući se lagodno kao princeza na skupu zlih maćeha. Rukama je čvrsto uhvatila kopču jeftina crvena plastična novčanika koji je stajao na njezinim koljenima u najlonkama. Njezina cijela oprava vrištala je nezanimljivom svijetložutom bojom. Letimično sam je pogledala i vidjela kako se promijenila. Godine su je poprilično mazile. Kad sam je posljednji puta vidjela, bila je mršav komadić kolača; *premršava* za moj ukus.

Ukusi se mijenjaju, a i ona se promijenila. Ugodno se popunila, stvarno ugodno. No, i dalje je pokušavala glumiti nevinašce. To je bilo stvarno smiješno. Ako je ikada postojala neslomljiva osoba, onda je to bila ona, a vjerujte, ja se razumijem u neslomljive osobe.

Konačno je pronašla jezik. Bio je u njezinim vlastitim ustima. Za promjenu.

"Neću ti lagati", rekla je. Uspjela sam ne nasmijati se. "Čak i ako jesi ... ona koja jesi, i dalje želim da preuzmeš moj slučaj. Došla sam ovdje jer mi je jedna prijateljica - jedna od djevojaka u klubu La Zazz - dala tvoje ime. Zapravo, ono na tvojim vratima."

"Klub La Zazz", ponovila sam. To mi se ime činilo poznatim - bio je to ozloglašeni plesni jazz klub - ali to je bilo sve. Pokušala sam se sjetiti da li sam ikada imala klijenta koji je radio tamo.

Obično ušutim kada razmišljam. Moja posjetiteljica nije voljela tišinu. Počela je blebetati da bi popunila tišinu: "Moja prijateljica mi je rekla da si joj pomogla da se izvuče iz škripca. Rekla je da si obavila posao i nisi postavljala pogrešna pitanja da bi to napravila. Rekla je da bi ti povjerila svoj život i da si najbolja u poslu."

"Laskavice."

"Ozbiljno to mislim!" Udarila je šakom o moj stol tako jako da je moja čaša kucnula o bocu. To sam shvatila kao znak da je napunim, kako ne bi stvarala previše buke i uznemiravala susjede. "Imam težak problem. Trebam pomoć."

Ovaj puta polako sam pijuckala piće. "Nastavi pričati."

"Riječ je o mom bratu. Nestao je."

Gurnula sam obod svoga šešira unazad i odložila praznu čašu. "Postoji li neki razlog zbog kojega ovo policajci nisu mogli riješiti?"

Nije rekla ništa. To je reklo sve.

"U slučaju da si zaboravila, slatkice, moje prošlo druženje s tvojom obitelji i nije baš bilo dječja igra. Nisam tražila od tebe da se pojaviš na mom pragu, ali Sudbina je čudna dama. Ona zna kako ti dati zlatni prsten jednom rukom, a drugom ti iščupati srce. Tražiš od mene da izađem van, trošim potplate na cipelama i uprljam svoju metlu za nedjeljne izlaske tražeći tvoga brata? *Pokušavajući* ga pronaći? Zainteresirana sam za pronalaženje toga žgoljavog malog gada otprilike kao Japan za vraćanje Mongolije. Pronađi sebi drugu budalu."

A tada je ona odvrnula slavinu. Gledala sam je neko vrijeme kako razmazuje maskaru u tragove kočenja, a kada sam uvidjela da zaista plače posegla sam u rukav i dobacila joj rupčić.

"Molim te, nemoj me odbiti", preklinjala me, lagano pritišćući prstima oči. "Ne smiješ, ti si mi posljednja nada."

"Stvarno?" ponovno sam gurnula svoj šešir unazad, no ovoga puta prejako. Pao mi je s glave i vrtio se u long po svome obodu, sve dok mačak nije skočio na njega i zgužvao obod. Izgubila sam strpljenie i pretvorila ga u žabu krastaču. Priieteći je zakreketao kao da mi je želio reći da će tobože slučajno koristiti moje cipele za vršenje nužde čim ga pretvorim nazad u mačka. Živjela sam i s gorim prijetnjama.

"Tvoja posljednja nada, vidi, vidi", ponavljala sam dok sam podizala svoj šešir s poda i stavljala ga na glavu. Žaba je odskakutala i durila se u kutu. "A malo prije si mi govorila da sam ti prvi izbor. Ili je ljubav već prošla, ili ne igraš pošteno sa mnom, šećeru. To ti ne bih preporučila."

"Oprosti." Duboko je udahnula. Djelovalo je. "Lagala sam."

"Voljela bih da mogu reći da sam iznenađena, slatkice, ali postoje riječ o tebi..." Slegla sam ramenima. "Ovako ćemo: ti mi reci podatke o slučaju, ja ću ih saslušati, i možda ću ga uzeti. A možda i ne. Ništa ne obećajem. Dobro, samo nešto: ako mi opet budeš lagala, izletjet ćeš odavde na svojem slatkom malom jastučiću. Razumiješ?"

"Razumijem." Šmrcnula je po posljednji put, ali žar joj se vratio u oči. Izvadila je pudrijeru i počela popravljati štetu dok mi je pričala cijelu priču:

"Prošla su dva tjedna otkad sam se zadnji put čula s Ivicom. To nije uobičajeno, vrlo smo bliski. Obično me zove svaki drugi dan, ili ja nazovem njega. Vidimo se vikendom, odemo u kino, ponekad se provozamo uz obalu."

"I to sve bez obzira na rat?" Pogledala sam je upozoravajućim pogledom. "Na što ide tvoj automobil, na coca-colu? Čak niti ja ne mogu proizvesti benzin iz ničega."

Slegla je ramenima, ali nije povukla ono što je rekla. "To je njegov auto. Izgleda da mi nikada nije palo na pamet da ga pitam gdje nabavlja benzin za njega. To je prilično otmjen, pepeljastoplavi Packard sedan s bijelim kožnim sjedištima."

Otpuhnula sam s prezirom. "Je l' vam ga donio uskršnji zec? Nitko ne pravi automobile koji tako izgledaju!"

"Ako imaš dovoljno novca, uvijek možeš pronaći nekoga tko će ti napraviti što god želiš", rekla je. Govorila je kao da zna o čemu priča.

"Dakle, tvoj mali brat se dobro snašao, i prilično brzo također. Vas dvoje sigurno niste u ovoj zemlji puno dulje od mene."

"Došli smo '38."

Zazviždala sam, duboko i dugo. "To jest brzo da se netko situira, posebno gotovanski sitni kriminalac kakav je tvoj brat. Impresionirana sam. Kojim se on prljavim poslom bavi?"

"Ne znam. Nikada mi nije rekao."

Ustala sam i pošla do vrata. Otvorila sam ih i rekla: "Izlazi van."

Nije pomaknula nijedan mišić. "Istina je. Jedini put kad sam ga pitala, ignorirao me je. Rekao je nešto o tome da radi na odnosima s javnosti."

"Onakvima zbog kojih te policajci privedu kada te uhvate da ih isprobavaš u Griffith Parku?" Smijala bih se, ali sam zaboravila kako.

Ustala je. "Rekla si da ćeš me poslušati. Ja sam rekla da ću reći istinu. Za sada se ja držim svoga dijela pogodbe."

Ako je čekala ispriku, postala bi duplo sjeđa i naboranija od mene prije nego što bi je dobila. Ipak, zatvorila sam vrata ureda. "U redu, slatkice, dokazala si mi što želiš. Saslušat ću te."

Pogledala me kao što žene gledaju svoje bivše muževe kada se oni kunu da alimentacija samo što nije stigla. "Kao što sam rekla, moj brat i ja smo uvijek bili vrlo bliski, ali to ne znači da se miješamo jedno drugom u poslove. Otkada nam je umrla majka, brinuli smo se jedno za drugo. Tata nikad nije imao vremena za nas, morao je zarađivati za život, prehranjivati nas. Posao drvosječe nije baš med i mlijeko."

"Odbaci jadikovku i prijeđi na stvar", rekla sam joj.

"Ne tražim suosjećanje. Odrasla sam. Mogu se brinuti za sebe."

Tu me uhvatila. Posljednji put kad su nam se putevi susreli, ona se gotovo pobrinula za *mene*. Trajno. Otišla sam nazad do svoga stola i pokazala joj da nastavi.

"Kao što sam rekla, često me zove, tako da sam se zabrinula kad me nije nazvao točno dva tjedna. Otišla sam do njega, u apartmane Chez Moderne."

Chez Moderne ... otmjeno ime za nešto što je zapravo bilo oronuli stari hotel u tako udaljenom dijelu grada da su i žohari morali ići tramvajem. Nije to bila adresa koju sam očekivala od čovjeka koji ima svoj vlastiti pepeljastoplavi Packard. Uputila sam joj upitni pogled, ali on se odmah odbio nazad. Ako se ikada i pitala zašto njezin brat vozi *ono*, a živi *tamo*, nije to pokazivala.

"Imala sam ključ, pa sam ušla kada nitko nije odgovorio na moje kucanje." Drhtala je prisjećajući se. "Stan je izgledao kao da ga je pogodio potres. Netko je bio tamo prije mene i potpuno ga uništio."

"Jesi sigurna? Možda samo tvoj brat nije baš dobra domaćica." Pogledala me otrovnim pogledom, tako da sam se prestala furati na jednoga od braće Marx.

"Sve je bilo uništeno. Tko god je to učinio, čak je i rasporio madrac i izvukao

vezice iz zastora. Cijeli pod kupaonice je bio prekriven pilulama, a sve prazne bočice razbijene u kadi."

Nisam voljela spominjati ovu prilično ružnu mogućnost, ali morala sam pitati: "Je l' bilo krvi?"

Odmahnula je glavom. "I za to sam bila zahvalna. Prvi instinkt mi je rekao da idem na policiju, ali kad sam stigla kući, čekalo me pismo. Bilo je od mog brata."

Ispružila sam ruku, očekujući da ga pokaže. Nastavila sam čekati.

"Spalila sam ga", objasnila je.

"Kako prikladno."

"Ne razumiješ: morala sam!"

"Zašto?"

"Zato što mi je on tako rekao. Nije htio da budem umiješana. Bilo je preopasno. Ako bi se oni dočepali toga pisma —"

"Ne tako brzo. Tko su 'oni'?"

"Nije nikoga imenovao. Pretpostavljam da su to one iste gnjide koje su uništile njegov stan."

"Teško je reći. Što je još pisalo u pismu?"

"Pisalo je da odlazi na poslovni put na nekoliko tjedana, možda i nekoliko mjeseci. Nije izravno to rekao, ali sugerirao je da je to baš to, pun pogodak, nešto što će nas dvoje osigurati do kraja života. Rekao je da će mi se javiti, i da ja ništa ne poduzimam dok mi se on ne javi."

"Da li ti je rekao kako će ti se javiti?"

Odmahnula je glavom.

"Pa reci mi onda ovo, slatkice: Ako si ti tako *dobra* djevojčica i ne zabadaš nos u bratov posao, i spaljuješ to pismo samo zato što je on tako rekao,, zašto si onda ovdje? Zašto ne sjediš kod kuće i ništa ne poduzimaš, kao što ti je rekao?"

Oči joj se ponovo napuniše suzama. "Zato što ono pismo nije napisao on."

"Niie njegov rukoois?"

"Ništa tako amaterski. Ali uspjela sam primijetiti. Netko mu je izdiktirao svaku

riječ koju je napisao; uopće nije zvučalo kao on. Tada sam odlučila potražiti pomoć. Tada sam došla k tebi. Hoćeš li mi pomoći? Molim te?"

Napravila sam grimasu. Ta priča mi je smrdjela gore nego riblja tržnica u ulici Frisco. Ova gospodična je pričala priču koja je imala više rupa nego cjedilo i očekivala da joj povjerujem. Bila je drska, ali sva drskost ovoga svijeta ne može nadoknaditi nečiju glupost. A pokušati napraviti budalu od mene bilo je *stvarno* glupo.

To je već jednom napravila, u Staroj Domovini, ona i njezin pokvareni mali brat. Tada nisam tako dobro vidjela - pokušajte naći pristojnog oftalmologa u granju - ali što onda? Ionako u srcu Schwarzwaldske šume i nema ničega što bi bilo vrijedno gledati. Kada vidiš jednu vjevericu, vidio si ih sve. Tako su me ta derišta uspjela izvozati. Svaki put kada sam rekla derištu da ispruži prst kroz rešetke kaveza u kojega sam ga zaključala da se utovi, on mi je pružio pileću kost. Hrskavica me trebala upozoriti. Prerano ostariš, a nikada se ne opametiš, kako bi se reklo.

A što se tiče nje, stvarno sam se nadala: Bila je mali bombončić, a ja sam bila usamljena. Ako bi ikada snimili film o mom životu, scenaristi bi me morali nazivati starom curom ili djevojkom od karijere, ili jednostavno jednom od onih koje se ne udaju, zato što bi im istina spustila cenzorski ured za vrat brže nego dobro podmazanu giljotinu. I prije nego što pocrvenite od ljutnje, misleći kako je ona bila samo djevojčica, a ja nekakvo čudovište, dopustite da vam kažem nešto što ne zna baš svatko: ona i njezin brat nisu baš bili nevinašca, bez obzira na to koliko su kasnije izokrenuli priču. Možda su *izgledali* kao djeca, mali i mršavi zbog odrastanja u hotelu Teških Udaraca, ali oboje su odavno prešli dobnu granicu za stupanje u brak kada su došli grickati moja vrata. I vjerujte mi, davala je naslutiti da *će* pristati svakoga trena. Zbog toga je on bio u kavezu, a ona je mogla slobodno hodati po kući. Oh da, ona je glumila nevinašce, ali voljno da nauči, i glumila ga je dobro.

Zbog toga sam joj povjerovala kada je rekla da ne zna odrediti da li je pećnica dovoljno vruća. Zato sam gurnula svoju glavu u nju, da joj pokažem kako se to radi. Glava mi je bila puna zvjezdane prašine, snova o njoj i meni u toj kičastoj šumskoj kolibi - ja kako sjedim s nogama uzdignutim na hrpu dječjih kostiju, ona pored pećnice peče licitarske kolače - sve baš kao u *Mili*.

Sljedeće čega se sjećam bilo je moje lice puno žeravice. Ona me je gurnula u pećnicu, zatvorila vrata, oslobodila brata i izgubila se.

Bila bih prilično slaba vještica kad ne bih cijelo vrijeme imala čaroliju za bijeg na vrhu jezika. Ali ona to nije znala. Dok sam se izbavila iz pećnice i od ispod pipe, mokra do kože, ali ugašena, ono dvoje je odavno nestalo. Oni i moja životna

uštеđevina u zlatu.

Kao što sam rekla, imale smo prošlost.

Zbog toga nisam nimalo razmišljala o iskušavanju na njoj iste čarolije sa žabom koju sam upotrijebila na mačku. Bilo je slatko: jednoga trena stajala je tamo pokušavajući izvesti prevaru, a već slijedećega je čučala na podu, smeđa i grudasta kao posuda kaše iz studentske menze.

Lagano sam je podignula i ispustila na stol, a onda si natočila još jedno piće. Ovaj put sam izvadila i kekse da pojedem nešto uz svo to mlijeko. Imala sam još samo jedan zub u ustima, a i dalje sam voljela slatko. Između gutljaja i zalogaja rekla sam joj kako stojimo:

"Sljedeći put kada budeš htjela izvesti neku prevaru, sestro, osiguraj se da se namjeriš na pravu budalu. Ili to, ili prepravi svoju priču. Prvo se praviš iznenađena što vidiš ženu detektiva, a onda kažeš da ti je prijateljica dala obavijesti o meni. A *taj* mali detalj nije spomenula? Zatim, tu je pitanje luksuznog automobila tvoga brata i njegovog nevidljivog izvora prihoda. Pametnjakovićka kao ti ne bi od njega zahtijevala odgovore? To ne vjerujem. A što se tiče toga pisma za koje kažeš da ti je poslao, onoga za koje si znala da ga nije napisao on ... Zašto bi se ti ponašala kao da je ono pravo i spalila ga kao što ti je rekao, kad su već slijedeće tvoje riječi bile "Znala sam da nije zapravo njegovo"? Tvoja priča u sebi ima više rupa nego Dillinger. Mislim da ti je potrebno neko vrijeme da promisliš kako si bila zločesta djevojčica. Sjedi tamo dok ja sama obavim malo kopanja. U redu, slatkice?"

Nisam bila toliko glupa da bih očekivala odgovor. Krastače baš i ne govore previše. Ostavila sam nju i praznu bocu mlijeka i ščepala njezinu torbicu s poda. Kada sam istresla njen sadržaj na stol, skočila je dolje i bacala se oko mojih gležnjeva, krekećući kao luda, ali nije mogla učiniti ništa da me zaustavi.

Našla sam ono što sam tražila u maloj torbici za sitniš s kockastim uzorkom. To je bio komad finoga pelir papira, presavijen nekoliko puta. *Draga Marice*, pisalo je. *Bila si u pravu, gospodin LeGras uopće ne brine za mene, bez obzira na ono što govori. Ja sam samo još jedan od unajmljenih pomagača, a sada se vratio iz San Francisca - s jednog od svojih "poslovnih" putovanja - s tim tobožnjim engleskim sobarom, Carlisleom. Englez! Najbliže što je taj klipan bio Engleskoj bilo je u stražnjem dijelu hlača gospodina Le Grasa.*

Kada sam rekao gospodinu LeGrasu kako se osjećam, odbio me, rekao da si sve to samo umišljam, dobacio mi nešto novaca i rekao da izađem van i kupim si dobar provod. Nitko se ne ponaša tako prema meni i prolazi nekažnjeno. Odlazim

odavde, ali prije nego što odem, ostavit ću gospodinu LeGrasu nešto po čemu će me se sjećati. Ili bih možda trebao reći da ću mu uzeti nešto?

Crnu pticu.

Da, onu *crnu pticu. Onu o kojoj sam ti pričao, onu za koju kažeš da nikako ne može biti stvarna. Ali ona jest stvarna. Dovoljno stvarna da bi bila izvor bogatstva gospodina LeGrasa. Dovoljno stvarna da i nama učini isto.*

Zamisli to, najdraža sestrice! Nećeš više morati cvrkutati do besvijesti u sumnjivim lokalima poput La Zazza, a ja se više neću morati pretvarati da je svinja poput gospodina LeGraas moj djetinji san o ljubavi.

Podigla sam pogled s pisma. "Crna ptica", rekla sam na glas. "To je napredak u odnosu na krađu kolačića s moje kuće."

Smeđa krastača mi je uputila upitan kreket s poda.

"Nemoj mi reći da nikada nisi čula za crnu pticu, slatkice", rekla sam joj. "Svaka mizerna prostitutka i beznačajni huligan u ovom gradu znaju za crnu pticu. Želiš li da ti nacrtam kartu ili samo napišem scenarij? Tko se dočepa crne ptice osiguranje do kraja života, a pri tome ne mislim na socijalne knjižice, nego na zlato, čisto zlato."

Vratila sam se pismu: *Namjeravam izvesti svoj plan uskoro, ovoga tjedna. Ako to ne napravim, moglo bi mi se desiti da prvo ispalim metak u Carlislea, a tek onda ukradem pticu. Lakše mi je sakriti pticu, nego tijelo, ha, ha. Čim marnem pticu, javit ću ti se. Kada se to dogodi, nađemo se na jezeru Arrowhead i onda krećemo u provod. Čekat ću te. Voli te Ivica.*

Presavila sam pismo i vratila ga nazad u njezinu torbicu. "Sviđa mi se kako ga stalno naziva gospodinom LeGrasom", rekla sam joj. "Čak i kad govori kako će ga napraviti budalom. Stvarno ima stila." Prekrižila sam ruke i zagledala se u nju. "I tako si ti učinila baš kao što ti je rekao: čekala si da ti se javi, ali prošlo je tjedan dana, a sve što si dobila bilo je ništa. Otišla si do njegovog stana, možda misleći da se uplašio i nije to napravio, a možda uplašena da *jest* i da je onda odlučio da te ipak ne uključi u dobit. Kada si našla njegov stan onako razbacan, sigurno si shvatila da on *jest* izveo pljačku, ali šlampavo. LeGras je shvatio prije nego što je Najdraži Braco uspio pobjeći, ali *ne* prije nego što je šašavac uspio sakriti ukradeno. Tako je LeGras unajmio neke snagatore da mu vrate što je njegovo, vjerojatno im rekavši da mu neće smetati ako oni žele vježbati step na licu maloga kilavca."

Krastača je počela rafalnu paljbu ljutita kreketa, šljapkajući nogama po

linoleumskom podu. Pucnula sam jezikom.

"Hej, ja ću o tvome bratu govoriti kako god ja hoću, kolačiću. Misliš da on može hodati po vodi? On je još lasica, ljigavi mali revolveraš koji je zagrizao preveliki zalogaj, i koji dok mi pričamo možda tone sve dublje zbog para cementnih galoša. Teško je u njima hodati po vodi."

Krastača je proizvela žalostan zvuk i okrenula mi leđa. Njezina mala kvrgava ramena su se tresla poput naftne bušilice u presahnuloj rupi. Nisam znala da krastače mogu jecati. Protiv vlastitog uvjerenja, osjećala sam se kao hulja.

"Zatvori vodoskok, dušo", rekla sam, čučeći ispred nje. "Pomoći ću ti, samo ne onako kako si htjela. Mi ne moramo pronaći tvoga brata. Moramo pronaći pticu."

Krastača je ispustila kreket koji je zvučao poput pitanja. Shvatila sam na što cilja. "Ako je njegov stan zaista bio tako uništen kao što si rekla, spremna sam se kladiti da su tražili trag gdje je sakrio pticu", objasnila sam. "Možda su ga pronašli, a možda i ne. Ako jesu, to bi značilo kraj za Ivicu; u tom slučaju ne mogu ništa napraviti. Ali, ako nisu —" Krastači se vratila nada. "— onda je još živ. LeGras želi svoju dragocjenu ptičicu nazad i neće dozvoliti da njegovi razbijači ubiju Ivicu dok ne propjeva. Ako *mi* uspijemo pronaći pticu prije nego što se Junior slomi, imamo aduta koji bi *mogao* spasiti slaninu maloga gmaza."

Krastača je gnjevno zakreketala na mene. Prezirno sam otpuhnula. "Dobro, dobro, gmazovi nemaju slaninu. Da li se želiš igrati umnih igrica ili želiš spasiti brata prije nego ti ga pošalju u lijesu?" Krastača je izgledala kao da joj je žao što je uopće spominjala cijelu stvar. Pogladila sam je po glavi i rekla "Nema veze, dušo. Put pod noge. Naša slijedeća stanica je Juniorov stan, tako da ja mogu —"

Nisam dobila priliku da dovršim što sam imala na umu. Galaksija zvijezda eksplodirala mi je u glavi i moja slijedeća stanica je bio pod u mome uredu. Takav je život: nekada ti pokloni kućicu od slatkiša, nekada te gurne naglavce u pećnicu, a nekada ti s veseljem pošalje nekog gorilu da ti se prišulja s leđa i udari te palicom po glavi.

Kada sam došla k svijesti, vidjela sam iz prve ruke kako je morao izgledati Juniorov razoreni stan. Netko je prohujao kroz moj ured kao dvoglavi div ljudožder s migrenom. Podigla sam se na noge koristeći pri tome ono što je ostalo od mog radnog stola i razgledala štetu.

Papiri su bili posvuda, a niti jedna ladica nije bila na svom mjestu. Ormar s dosjeima bio je ispružen kao lijes, stolice su bile pretvorene u drva za potpalu, a nešto vrlo važno je nedostajalo iz sobe:

Moja klijentica.

Nije mi bila potrebna kristalna kugla da mi kaže što se dogodilo, iako bi mi dobro došle iznutrice crnoga jarca da popunim detalje. Isti nepoznati razbijač ili razbijači koji su uništili Juniorov unajmljeni stan došli su na moja vrata. Vjerojatno su pratili Maricu, i vrebali da je otmu. Pretpostavljam da je neki genijalac shvatio da bi Junior, ako već neće propjevati da spasi vlastitu kožu, možda mogao ispjevati ljestvicu ili dvije da spasi sestru. Kada me došla posjetiti, sva fina i povjerljiva, dobili su svoju priliku.

Dotakla sam šljivu koja mi je rasla iz potiljka i trgnula se od bola. "Tako se ne ponaša prema dami", promrmljala sam. Otišla sam do ormara za odjeću, izbjegavajući krhotine stakla i hrpe mrvica čokoladnih keksa. Uništili su mi moje slatkiše. Nitko ne dira moje slatkiše.

Srećom po mene, moji nepozvani gosti nisu dirali moju metlu. Vjerojatno su mislili da pripada čistačici. Volim protivnike bez imalo mašte; svijet ništa ne gubi kad ih zauvijek pospremim. U glavi mi se i dalje vrtjelo, ali znala sam letjeti i s mamurlucima koji su bili puno gori od ovoga. Sada mi je trebala samo još jedna stvar prije no što sam se mogla vinuti u plavetne daljine ...

"Dođi, mic", zvala sam. "Dođi, mic, mic, mic! Hajde Bogey, dođi mami."

Prva stvar koju vas nauče u mojoj struci, prije nego što dođete u blizinu čarobnoga štapića ili vještičjega kotla ili onoga ružnog crnog šiljastog šešira, jest ta da ne letite bez kopilota. Ne možete. Razgovor nije jedini razlog zbog kojeg se mačke i vještice druže: mi trebamo životinje da daju energiju našim metlama. Vještice znaju da je svaki živi organizam izvor potencijalne energije. Da li ste ikada proveli cijeli dan promatrajući mačku? Većinu vremena ona spava sklupčana na suncu, osim kada se umiva. Sve unos, bez potrošnje; savršeni akumulator. Sakupite dovoljno mačaka zajedno i mogli biste lansirati nekoliko aviona B-29.

"Bogey, dođi, trebam te. Mic, mic, mic. Bogey, *zovem* te, ti šugava vrećo buha! Dolazi *ovamo*, Bogey, ozbiljno to mislim!"

Ništa. To nije bilo neobično. Pokažite mi mačku koja se pojavi kad je pozovete, i ja ću vam pokazati začaranog princa koji čeka da ga poljubite. To, ili bolesnu mačku. Ali ja nisam samo mljela praznu slamu: koristila sam njegovo ime kao centar čarolije za privlačenje. Ako je Bogey bilo gdje unutar dometa moga glasa, bit će dovučen meni pred noge u roku od dvije minute. "Bogey, dođi *ovamo*!"

Dvije i pol minute kasnije bila sam zabrinuta. Ništa nije moglo spriječiti Bogeyja da se odazove mojoj čaroliji za privlačenje ako je bio živ. "Ako mu se nešto

desilo ..." stiskala sam zube. On mi je bio više od mačke: bio je moj partner. Nitko ne može ubiti mog partnera i proći nekažnjeno.

Iznenada, začula sam slab zvuk koji je dolazio iz kuta iza mog prevmutog ormara sa spisima. "Bogey, jesi li to ti?" Da sam bila jedna od onih pobožnih, sada bih gubila vrijeme izgovarajući kratku molitvu zahvale. Umjesto toga, bacila sam se na posao, mičući ormar tako da bi on mogao izaći. "Izdrži, maco, mama dolazi."

Ali to nije bio mačak; bila je krastača. Zaboravila sam da sam kada me naljutio na njemu izvela stari trik za promjenu oblika. Zaboravljala sam mnogo stvari, uglavnom zahvaljujući onoj kvrzi na mojoj glavi.

"Budi miran, maleni; ovo će kratko trajati." Čarobnom formulom povratila sam mu njegov normalni oblik. Kad ga je čarolija pogodila, nastao je oblačić dima.

"Već je bilo i vrijeme!" Marica se obrecnula na mene. Njezine oči su sijevale posvuda po mom uništenom uredu. "Temeljiti gadovi, zar ne? Tako ti i treba. Pa, gdje mi je torbica? Odlazim odavde." Počela je kopati po neredu.

Zgrabila sam je za ruku i povukla natrag. "Ne tako brzo, šećeru. Zar nisi nešto zaboravila?"

"Misliš moga brata?" odgovorila je, izvlačeći se iz moga stiska. "Teško. On je jedino o čemu ću razmišljati cijelim putem do New Yorka, kamo krećem čim nađem svoju torbicu." Vratila se kopanju po ruševinama, kao pravi Schliemann u šantungu.

Povukla sam je nazad da se suočim s njom po drugi put. "Smanji doživljaj, slatkice. Što to govoriš o New Yorku?"

"To je najdalje što odavde mogu otići, to govorim", rekla je. "Mislim, autobusom. Možda ti nisi vidjela onu dvojicu siledžija koji su upravo bili ovdje —"

"Poslali su me u zemlju snova prije nego što su se potrudili predstaviti", odgovorila sam sa smušenim smiješkom. Boljelo je. "Bila su dvojica, kažeš?"

Kimnula je. "Bili su veliki. I ružni. Par odbačenih teškaša iz sela glupih boksača."

"Imena?"

"Čula sam da je jedan od njih onoga drugoga zvao Max; to je sve što znam. Max je onaj koji te udario."

"Max, ha?" U glavi sam zabilježila da pokažem Maxu rupe s katranom La Brea odozdo prema gore kad nam se putevi ponovo sretnu.

"Sve u svemu, ispostavilo se da su nas oni špijunirali neko vrijeme, vjerojatno stojeći na hodniku i prisluškujući, tako da su znali što si mi učinila. Čim su te srušili, Maxov partner je rekao: 'U redu, zgrabi krastaču i bježimo!'"

"Kako si se ti uspjela spasiti?" pitala sam.

"Čim sam shvatila da su došli po mene, sakrila sam se. Zato su sve razbacali tražeći me. Prvo su pronašli drugu krastaču." Slegla je ramenima. "Izgleda da imam sreće."

"Naravno da imaš." Pravila sam se da joj vjerujem, ali osjećala sam da nije baš sve bilo onako kako je ona rekla. Vjerojatno je učinila nešto da privuče pažnju ona dva siledžije na mjesto gdje se sakrivao Bogey, a onda brzo odskakutala dok su se oni domogli krive žabe. "Da li su još nešto rekli?"

"Samo da će gospodinu LeGrasu biti jako drago da me se dočepa. Tada sam sve shvatila: LeGras me namjeravao iskoristiti da natjera Ivicu da kaže gdje je sakrio crnu pticu."

"Iznenađena sam što nisi bez pogovora otišla s njima", rekla sam. "Zašto propustiti priliku da pomogneš svom slatkom malom bratu? Da li si ti ista djevojka koja mi je upravo govorila koliko ste vas dvoje bliski?"

Pogledala je u stranu. "Nismo dovoljno bliski da bih željela dijeliti s njim isti grob. Čak i da su me uspjeli uhvatiti, odvesti me u LeGrasovu kuću, i činiti... mi zlo; Ivica ne bi progovorio. Poznam ga, a on pozna LeGrasa. Običavao je govoriti da LeGras odbaci ljusku jednom kada iscijedi posljednju kap soka iz limuna."

"Ne mogu reći da poznam mnogo ljudi koji je sačuvaju, šećeru", rekla sam.

"Znaš na što mislim! Jednom kada Ivica kaže LeGrasu gdje je ptica, LeGras nema razloga da ga ostavi na životu!"

"Znači da on neće propjevati? Čak i ako to znači kupovanje nekoliko sati po cijenu tvoga života?"

"Čak i ako mu to kupi nekoliko *minuta*", odgovorila je. "A što misliš, zašto sam krenula u New York?"

"To ti baš i nije preporučljivo."

Obje smo se okrenule na zvuk nepoznatoga glasa s dovratka.

"Gospodin LeGras, pretpostavljam?" rekla sam.

"Glavom i bradom. Mogu li ući?"

Pitao je, ali nije čekao odgovor. Upao je u moj ured kao da je on njegov vlasnik. Što se mene ticalo, i bio je. Bio je krupan čovjek, ali se kretao tiho i graciozno. Kao i Hindenburg. Naš gospodin LeGras bi se trebao pričuvati. Iz prve bih mogla nabrojati pet ili šest aktivnih dobrih vila u centru koje bi ga, čim bi vidjele ovo tijelo u obliku bundeve, pokušale pretvoriti u kočiju s četiri konja.

Bio je besprijekorno odjeven u dotjerano bijelo odijelo i slamnati šešir, sa svježim crvenim karanfilom u zapučku. Balansirao je svoju ogromnu masu na dvama opsceno malim stopalima u sjajnim crnim cipelama na vezanje, izrađenima od prave talijanske kože. Štap za šetnju od mahagonija sa srebrnom kuglom u njegovoj lijevoj ruci odnosio je nešto težine. Revolver s bisernom drškom u njegovoj desnici donosio je nešto vrućine.

Bio je sam. To me iznenadilo. Očekivala sam da će se pojaviti pojačan s dvojicom gorila koja su mi uništila ured, u najmanju ruku.

Bio je samouvjereni pasji skot, taj gospodin LeGras. Možda bi bio i samouvjereni žabac. Nasmijala sam se.

"Molim vas, odmah ostavite bilo kakvo čudotvorstvo na stranu, *gnädige Hexe*", rekao je. Glas mu je bio dubok, s hrapavom promuklošću zbog koje sam poželjela početi pušiti cigarete samo zato da bih mogla prestati. "O da, znam što ste zapravo. Čovjek na mome mjestu ne može biti bez svojih izvora, ah, pouzdanih informacija. Znanje je moć. Kao i određene, hm, veze. One čovjeku omogućuju da poduzme odgovarajuće mjere predostrožnosti prikladne neposrednim okolnostima."

Ispružio je ruku. Prvo sam pomislila da je možda lud i da želi da je poljubim kao da je papa. Onda sam ugledala mali prsten s biserima i žadom nabijen na njegov mali prst. Širio je zaštitnu auru dovoljno jaku da izblijedi slova u zaključanom spisu o demonima na pedeset koraka. Svaka vještica dovoljno glupa da pokuša baciti čini na ovoga momka dobila bi ih natrag odbijene i triput pojačane.

Prisilila sam se da se nastavim smješkati. "Pretpostavljam da želite da budem impresionirana", rekla sam.

"Vaše reakcije su od zapanjujuće minijaturne važnosti za mene, moja draga", odgovorio je. "Izišao sam vam u susret dozvolivši vam da uvidite moć prstena. U normalnim okolnostima ostaje sakriven sve dok nije izazvan. Trebali biste mi zahvaliti što sam vas poštedio vrlo ružnog - i možda fatalnog - iznenađenja."

"Hvala", rekla sam mrtva hladna. "Ponudila bih vam da sjednete i pozvala vas

da ostanete na čaju, ali vaši dečki su mi sredili stolice."

Nasmijao se. Sve se treslo osim pištolja. "Stvarno imate smisla za humor. Dobro, dobro. Puno mi je lakše raditi s ljudima koji vide svojstvenu apsurdnost života. Za njih je puno manje vjerojatno da će zauzeti neki nerazborit junački stav o pitanjima koja ih, u biti, ne uključuju."

"O, ja nisam junak, okruglice", odgovorila sam. 'Ja sam samo jadna stara damica koja želi natrag svoju macu. Vaši dečki su ga greškom pokupili."

"To smo ubrzo otkrili. Ista, hm, osoba koja mi je dala ovaj prsten, primijetila je našu grešku bez da se pomučila da ukloni s jadnoga stvora oblik krastače."

Pitala sam se koja od mojih kolegica je bila dovoljno jadna i siromašna da bi uzela LeGrasov novac i bila njegova *sorciére de joie*. Onda sam odlučila da sam sretnija ne znajući nikoga tako *očajnoga*.

"Ništa iznenađujuće", rekla sam. "Bogey je više nego moj mačak, on je moj pomoćnik. Sve mi djevojke možemo prepoznati već na prvi pogled pomoćnika druge vještice, bez obzira u kojem je trenutno obliku. Dovedite mi ga natrag i možete dobiti djevojku. Do vraga, možete je dobiti odmah. Uzmite je. Upravo mi je govorila koliko joj nedostaje njen mali braco. Bilo bi okrutno držati ih razdvojene."

LeGras se ponovo nasmijao. "Ah! Odlična šala. Okrugli stol književnika iz hotela Algonquin je siromašniji zbog vaše odsutnosti. Budite sigurni, moja je namjera ponovno ujediniti brata i sestru što je prije moguće, na konačnu korist svih, hm, zainteresiranih strana."

"Kako slatko. Pa, nemojte da vas zadržavam."

Nije shvatio mig. "Bojim se, moja draga, da nisam bio dovoljno jasan: Došao sam po mladu damu, ali razboritost mi nalaže da nam se i vi pridružite." Napravio je diskretan, ali nedvoiben pokret pištoljem.

Ne vjerujem u gubljenje vremena na beskorisne rasprave, pogotovo kada moj cijenjeni protivnik ima šest usijanih olovnih argumenata na raspolaganju. "Smijem li uzeti svoj šešir?" pitala sam.

LeGras mi se naklonio kao u plesnoj školi. "Naravno, draga damo. Ponesite i svoje rukavice ako tako želite. Kako osuđujem rastući nemar za umjesnost osobne vanjštine u današnjem društvu! Broj mladih žena koje sam vidio kako klipsaju uokolo i bez šešira i bez pratilje slomio bi vam srce."

"Vi pretpostavljate da ga imam." Prošla sam pored njega do ormara. Mogla

sam osjetiti kako me prati s cijevi svoga pištolja cijelo vrijeme, osjećajući kako ga njegov mali debeli prst na okidaču svrbi da mi otpuca jednosmjernu kartu za pakao ako pokušam išta čudno.

Ja sam vještica, a ne komičarka. Skinula sam šešir s najgornje police u ormaru i naklonila se starom debeljku. "Spremna sam kad i vi, slatkišu."

LeGras nas je istjerao iz mog ureda, niz hodnik, pa u staru škripavu krntiju od dizala. U njemu je bilo četvero putnika i Steve, liftboj. Nitko od njih nije primijetio da su dvije ljupke dame koje su bile u društvu naočitoga debelog čovjeka to činile pod prisilom s bisernom drškom. LeGrasova kućna vještica je vjerojatno bacila čaroliju nevidljivosti na njegov pištolj.

Njegov automobil nas je čekao točno ispred zgrade. Bio je to Cadillac boje svježega vrhnja. Krupni siledžija nagrđivao je prostor za upravljačem. Pitala sam se da li je to moj prijatelj Max, ali okolnosti nisu bile društvene, pa nisam mogla pitati. LeGras je trznuo glavom, tiho nam naredivši da uđemo na stražnje sjedalo. Ušao je za nama, zatvorio vrata i izdao naredbu: "Kući."

Pitala sam se gdje je bila ta kuća. Mogla sam se kladiti da je negdje u Hollywoodskim brdima, popularnom gnjezdištu bogataša, lažnjaka i smeća. Sjedila sam do prozora, a Marica se ugurala između mene i LeGrasa. Možda sam i mogla pokušati nešto pametno, poput bijega u Houdinijevu stilu, ali nisam. Znala sam da bi, kad bih ja pobjegla, Marica morala platiti cijeli račun.

Da, recite mi da sam naivčina. A onda mi recite nešto što već ne znam.

Volim se voziti u automobilima. Na odredište stignete brže kada letite na metli, ali u automobilima nemate puna usta mušica. Naslonila sam se na presvlaku i zatvorila oči. Što se mene ticalo, ovo mi je trebala biti posljednja vožnja, pa bih barem mogla u njoj uživati. Ako sam već trebala umrijeti, barem sam nosila lijep šešir za tu prigodu. LeGras to nije znao, ali postojao je razlog zbog kojega sam zgrabila ovog malog ljepotana iz ormara umjesto prekopavanja po otpadu u uredu u potrazi za šeširom koji sam prethodno nosila. Ovaj šešir je bio poseban. Ovaj šešir je stajao uspravno i ponosno, i to ne samo zato što sam tražila da ga posebno uštirkaju u Ling Poovoj kineskoj praonici rublja.

Ovaj šešir je u sebi imao *štapić*.

Sve sam isplanirala: Doći ćemo u LeGrasovu kuću i on će nas dovesti do Ivice - osim ako nas prvo ne preda svojim siledžijama na preliminarno omekšavanje. Pokušat će natjerati malog revolveraša da propjeva, ali će se susresti s najtežim slučajem laringitisa poznatim čovjeku. Onda će početi stezati Maricu. Najviše što će

postići time bit će nešto jeftine zabave za unajmljene pomagače. LeGrasa i njegovu bandu gnjida svrstala sam u kategoriju onih koji uživaju gledajući kako žena pati. On će držati svoj pištolj na meni cijelo vrijeme, ali ne i svoj pogled. Imati će i ... *zabavnijih* stvari za gledanje.

Tada ću ja pitati mogu li skinuti svoj šešir i ostati neko vrijeme.

Možda nisam mogla iskoristiti štapić da naudim *njemu* dok je nosio onaj glupi prsten, ali sam ga *mogla* iskoristiti za odvraćanje pažnje, na primjer zapaliti kuću, ili učiniti da glavne vodovodne cijevi puknu, ili da Maxova glava eksplodira kao balon pun mozga i krvi. Znate, sitnice. A u zbrci, mogla bih izvući Maricu i sebe odavde, lako kao-

"Stigli smo." LeGrasov hrapavi glas razbio je moje divne snove.

Otvorila sam oči na vrijeme da vidim kako automobil staje ispred jedne od onih velikih elegantnih kuća u stilu hacijende, udaljene i kao stvorene za skrivanje. Imala je prilaz od cigle poslagane po uzorku, brutalno uredne gredice s cvijećem, i ukrasno jezerce po kojem je plivao kvartet labudova izgledajući kao da se dosađuju. Zvijezde nijemih filmova kupovale su ovakve kuće na vreće, kao najjeftinije slatkiše, da bi ih vratili natrag na tržište uz čisti gubitak kada se zvučni filmovi nisu pokazali prolaznima. Bila je sakrivena u nabora planine, s najbližim susjedom duboko ispod.

Batler je otvorio vrata. Izgledao je kao izbjeglica iz Karloffova filma. Lagano se naklonio Marici i meni i pitao da li može uzeti moj šešir. "Ne hvala, Spooky, on je nositelj moje osobnosti", rekla sam mu.

"On je također i nositelj skrivenoga oružja", odgovorio je, ljigav kao salonski žigolo koji se upravo manikira. "Žao mi je što vas moram obavijestiti da su svi takvi predmeti nemoćni unutar ovih zidova."

Izbečila sam oči kao grgeč s gušom. LeGras me ispratio preko praga, smijuckajući se. "Nemojte se iznenaditi, gospođo", rekao je. "Već sam dugo kolekcionar ezoteričnih suvenira. Crna ptica je samo, hm, najprofitabilniji u nizu istih. Siguran sam da biste se složili da bi svaki zlotvor zainteresiran za krađu takvih stvari morao nužno biti upućen u Crne Umjetnosti. Imajući to na umu, bilo bi nerazumno ne staviti određenu zaštitu na moje vlasništvo. Baš kao što obični kućevlasnik može imati dvostruko osiguranje u vidu visoke ograde da drži provalnike vani i opakog psa da sredi one koji ipak uđu, tako sam i ja unio raznolikost u svoju zaštitu. Neki, kao Stanton, detektiraju prisutnost nepozvanog čarobnog ili magijskog pribora. Drugi, kao prsten kojeg ste već primijetili —" pokazao mi je mali prst "— odbijaju izravne čarobnjačke napade. A sada budite dobra mala vještica i dajte mi

šešir."

Nitko me nikada ne naziva dobrom malom vješticom. Nitko kome još treba kisik. Izbola sam Stantona pogledom, ali sam mu dala svoj šešir. Kakav sam izbor imala? Izvadio je sakriveni štapić i pružio ga svome šefu na inspekciju kao što mačka ponosno ispovrati mišju utrobu na otirač.

"Čarobni štapić", rekao je LeGras, kuckajući po njemu vrhom svoga revolvera. "Kako neobično. Hvala ti, Stantone, možeš ga se riješiti."

"Vrlo dobro, gospodine." Batlerova ruka zatvorila se oko moga štapića. Začuo se zvuk drobljenja i cijela se stvar rasula u milijun krhotina. Ovaj Stanton baš i nije bio svakodnevni batler.

Okrenula sam se LeGrasu. "Zombi ili golem?" pitala sam.

"Golem", odgovorio je. "Zombiji nemaju toliko snage u gornjem dijelu tijela, i mora ih se povremeno hraniti. Hoćemo li dalje?"

Stanton nas je predvodio na putu u dubine LeGrasove kuće, niz hodnik i gore do para teških duplih vrata. Na dodir njegovih ruku ona su tiho otklizala u svoje prostore u zidu, otkrivajući salon dovoljno velik da bude poprište utakmice. No, morao bi biti za žensku ligu. Kamo god sam pogledala, vidjela sam satensku tkaninu s cvjetnim uzorkom, pozlatu, volane i mašne. To je bilo kao da ste zarobljeni u mozgu dizajnera svadbenih torti koji je pošašavio.

Na sredini sobe je bila obična drvena kuhinjska stolica. Za nju je bio zavezan čovjek. Bio ie to Ivica. Kakvo iznenađenje. Gusti baršunasti zastori su bih čvrsto navučeni i bila je upaljena samo jedna lampa, ali mogla sam ga vidjeti dovoljno dobro. Promijenio se isto koliko i sestra. Mali zamazanko koji je bio premršav da uskoči u moju pećnicu izrastao je u čovjeka s tijelom bivšega atlete i licem kerubina.

Taj kerubin je trebao bolje paziti gdje će letjeti. Očigledno je dolebdio u loš dio grada gdje ga je neki sitni kriminalac uhvatio za krilo i upotrijebio njegovo lice kao boksačku vreću. Pitala sam se da li su njegove usne uvijek tako napućene ili su samo otekle od udaraca. Jedno oko mu je bilo izobličeno i zatvoreno, a drugim je mrko škiljio u našem pravcu. Ako me i prepoznao, nije to dao naslutiti. S druge strane, kako je bio okružen s nekoliko krupnih čuvara, možda nije htio biti kažnjen zbog pričanja s nepoznatima.

"Kako ide, drago momče?" uzviknuo je LeGras, prilazeći Ivici. Dodao je svoj štap za šetnju i pištolj jednom od dvojice čuvara-razbijača. "Jesi li iskoristio moju odsutnost i pokajao se za svoje pogreške?"

"Nije ništ' ispljunuo, šefe", rekao je drugi gorila.

"Ah." LeGras se okrenuo k meni i slegnuo ramenima ispričavajući se. "Draga gospođo, morate oprostiti Maxu. Nedostaju mu blagodati tečaja pravilnog engleskog."

Max, ha? Izvrsno. Trudila sam se zadržati pokeraško lice. "Ne znam, slatkišu", rekla sam. "Ovo je prilično loša gramatika. Netko bi mu trebao dati lekciju."

"Možda. U međuvremenu, radije bih ograničio davanje lekcije na ovoga mladića." Prišao je Ivici i prignuo se ispred njega - ne bez velikog truda - samo da bi mogao biti u visini njegovih očiju kada je proškripao: "Da li je ovo bilo lice koje je pokrenulo tisuću brodova? Ne više, na žalost. Takvo traćenje ljepote, a ona je u najboljem slučaju nezemaljska. Duboko si me razočarao, moj dječače. Mogao si se poštedjeti ovoga."

"Poštedi me", zagunđao je Ivica. "Nisam progovorio za ove ljigavce, pa neću ni za tebe. Misliš da ne vidim tko je *ono*?" Pokazao je glavom u našem smjeru. Pogledala sam Maricu. Gledala je u svog brata, suze su joj tekle niz obraze, ali ako niste bili dovoljno blizu da ih vidite na prigušenom svjetlu, ne biste ih ni opazili. Nije ni pisnula. Kao par granitnih , podupirača za knjige, njih dvoje. "Samo si gubio vrijeme dovodeći je ovamo", nastavio je. "Znam da sam mrtav, bez obzira ne sve. Čak i kad *bih* ti rekao gdje je crna ptica sakrivena, želiš da povjerujem da bi me pustio - mene *ili* nju - kao da se ništa nije desilo? Sve se bojim."

LeGras je ovu posljednju primjedbu shvatio osobno. "Ti bi izabrao da nestaneš, znajući da tvoja nedužna sestra mora dijeliti tvoju sudbinu?"

I Ivica se nacerio, pokazujući nekoliko nedavno zarađenih praznina u svojim ustima. "Da. Pa? Umro bih znajući da ti više nećeš vidjeti crnu pticu dok si živ. Tko kaže da je ne mogu i odnijeti sa sobom?"

LeGras je apatično mahnuo debelom rukom. "Edgar, moje stvari", rekao je. Razbijač koji nije bio moj prijatelj Max donio je zelenu limenu kutiju iz sjene i postavio je na stol na , kojem je stajala lampa. LeGras ju je otvorio i izvadio par crnih gumenih rukavica i uredno složen bijeli stolnjak. Dok je LeGras navlačio rukavice, Edgar je raširio stolnjak po stolu, a onda posegnuo u limenu kutiju i počeo na njega slagati alatke.

"Stantone, pobrini se za damu", naredio je LeGras. Batler golem zgrabio je Maricu i dovukao je naprijed. Max je donio još jednu kuhinjsku stolicu i još užeta iz prostora iza sofe u stilu Louisa-tko-zna-kojega i vezao je kao nedjeljnu pečenku.

"Nikada ne šalji dječaka da radi muški posao", promrmljao je LeGras, s ružnim smiješkom na debelim usnama. "Vidiš, momče, pitanje više nije *da li* ćeš umrijeti, nego koliko će ti dugo trebati za to. Upravo ću ti demonstrirati ono što te čeka, uz ljubaznu pomoć tvoje drage sestre." Uzeo je jednu od alatki s bijelo prekrivenoga stola. Svjetlost lampe blistala je duž oštrice kao niz red kolača svježe umočenih u šećer.

Ivica je problijedio. Otvorio je usta - ništa nije izišlo - a onda ih je zatvorio i stisnuo čeljusti. Znala sam taj izgled. Opasan tip.

Ne vidim korist od opasnih tipova. Morala sam napustiti svoj dom u Staroj Domovini kada su opasni tipovi preuzeli. Znam takve poput njih: stvarno su hrabri dok god ih je više, ili kada je nečija tuđa glava na panju. Ako izvadite gadove u smeđim košuljama iz njihovih jazbina jednog po jednog, prestat će lajati i počet će cviljeti, potpuno pokunjeni.

Zbog toga sam progovorila:

"Hej, LeGras, da li *volite* gubiti vrijeme?"

Prestao je zaljubljeno gledati u oštricu i uputio mi spor, preziran pogled. "Uvjeravam vas, gospođo, nastavit ću sa svom nužnom žustrinom." Pucnuo je prstima. Max je krenuo po Maricu. Zavrištala je kao da je na audiciji za ulogu sirene za uzbunjivanje.

Nasmijala sam se. LeGras je podigao jednu čekinjastu obrvu. "Vi uživate u tuđoj nesreći? Tako ... neprikladna karakterna osobina za ženu. Ne mogu reći da to odobravam."

"Ne smijem se njoj", rekla sam mu. "Smijem se vama. Vi ste budala, LeGras, debela budala." LeGrasov vozač pokušao me uhvatiti, ali podigla sam jednu ruku i brzo rekla: "Recite mu da stane, LeGras, ili se zauvijek pozdravite s crnom pticom."

"Stani, Geoffrey." LeGrasov istrenirani gorila ukopao se na licu mjesta na zvuk glasa svoga gazde. I sam LeGras spustio je svoju sjajnu, oštru igračku i prišao mi. "Što govorite, dobra ženo? Da imate neko ezoterično znanje koje bi moglo olakšati našu potragu? Da biste bili voljni staviti svoje vještičje moći u moju službu do kraja potrage za pticom?"

"Točno tako, slatkišu."

"Pretpostavljam da bi vaša cijena bili njihovi životi?" Nije se čak ni potrudio pogledati u svoje zatvorenike, samo je odmahnuo glavom i rekao, "Bojim se da to ne dolazi u obzir."

Otpuhala sam njegove riječi kao da su prstenovi od dima. "Za što me smatraš, za budalu? *Ja* da se pogađam za *njihove* živote? Što je, gumeni bombončiću, zar ti mama nikad nije čitala bajke prije spavanja? Da li ti uopće znaš tko sam *ja*?"

Bilo je prekrasno gledati kako se žarulja pali iznad LeGrasove glave. "Želite li reći da ste vi ona vještica? Ovo je stvarno čast." Zgrabio je moju ruku između svojih i žustro je protresao. Gumene rukavice su zacviljele i ostavile moj dlan sav znojan. Široko se osmjehujući, LeGras je blebetao: "Kako neočekivano. Naravno da vi nikada ne biste tražili *njihove* živote kao honorar. Ne nakon onoga što su vam priredili, ha? Oprostite mi na mom prijašnjem neznanju, ali ono je razumljivo. Svatko tko je ikada čuo vašu priču pretpostavlja da ste nestali u pećnici gdje vas je ostavila ova pokvarena *cocotte*. Ovo priči daje potpuno drugi ton."

"I ja mislim." Izvukla sam ruku iz njegova stiska i obrisala je o suknju. "Ako želiš moje moći na raspolaganje, imaš ih. Plati mi onoliko koliko si platio onoj djevojci koja je stvorila taj tvoj prsten. Reci, nije da sama sebe zakopavam -" uputila sam Maxu *Ne bi li to volio?* pogled "- ali ako ti je potrebna magija da pronađeš pticu, kako to da ne zoveš svoju kupljenu i plaćenu vješticu?"

LeGras je proizveo iritirani zvuk duboko u svom debelom vratu.

"Ta neodgojena vještica napustila je moju službu prije nekoliko mjeseci, žaleći se da joj nisam ukazao poštovanje koje njena vještina zaslužuje. Ona više nije važna, zahvaljujući vama. Pomoć čarolija će potragu za mojim blagom učiniti daleko manje zamornom. *Možete* li locirati crnu pticu za mene, moja dobra ženo?"

"Ovisi", rekla sam. "Možeš li ti locirati moga mačka?"

"Vašega ... mačka? Ah! Vašega mačka, naravno." LeGras se nasmijao. "Više nego razumno. Vratite mi crnu pticu i ja vam obećavam da ćete ne samo dobiti svog ljubljenog mačka natrag, nego da ćete također postati moj trajni namještenik. Otkrit ćete da sam, hm, nesumnjivo velikodušan."

"Tako čujem." Zabuljila sam se u Ivicu i to tako da LeGras shvati na što mislim. "U redu, LeGras, donesi mi mog mačka i možemo početi."

"Gospođo, oprostite, ali dobit ćete svoga mačka tek nakon što crna ptica bude opet u mom vlasništvu. To su moji uvjeti, i uvjeravam vas da se o njima ne može pregovarati."

"U tom slučaju, nadam se da su pripremili ručak, jer ovaj posao se ne nastavlja bez Bogeyja. Rekla sam da je on moj pomoćnik. Da li uopće znaš što to *znači*? On je natprirodni sluga kojega sam unajmila po cijenu vlastite duše onoga trena kada sam

došla na svijet. Ja izdajem naredbe, on ih izvršava; mi smo tim."

LeGras je iskrivio usta. "Znači, vi ste nemoćni bez njega?"

"Besmislica!" Pucnula sam prstima pod njegovim nosom. "On nije *samoga sebe* pretvorio u krastaču, zar ne? Imam dovoljno sposobnosti i sama, ali on ih pojačava. To je vrlo prikladno za veće poslove. Kada želiš da netko iskopa grob, da li mu daš žlicu ili rovokopač? Bogey je moj rovokopač."

"Razumijem." LeGras je izdao nekoliko naredbi svojim dečkima. Edgar je izjurio iz salona brzo, a vratio se još brže. Držao je krastaču. Taman ju je htio predati meni, kada ga je šef zaustavio. "Prije nego dozvolim ovo šarmantno ujedinjenje, *fräulein Hexe*, dozvolite da vas podsjetim da sam još uvijek zaštićen." Ponovno prsten na malom prstu. Bilo mi je već muka od gledanja u njega. Zbog njega je onaj njegov debeljuškasti bijeli prst izgledao kao ličinka s podvezicom.

"Misliš da sam htjela izvesti jedan na brzinu?" Zasmijuljila sam se. "Ništa nije bilo dalje od mojih misli."

"Da li ste zato došli u moj dom noseći sakriveno oružje?"

"Koje je tvoj batler uništio. Poslat ću ti račun za zamjenu čim budem na tvom platnom popisu. Slušaj, LeGras, priznajem da sam pomišljala da upotrijebim taj štapić, ali to je bilo prije no što sam shvatila da smo na istoj strani. Ja ne grizem ruku koja me hrani. Ma, dok si ne nabavim pristojnu protezu, neću gristi ništa tvrđe od paprenjaka. Sve što mislim učiniti jest vratiti Bogeyja u njegov pravi oblik. Da li je to u redu, šefe?"

Šefe. LeGrasu se sviđalo kako je to zvučalo, vidjela sam. "Nema nikakvih problema." Mahnuo je rukom prema meni kao da je turski sultan koji naređuje djevojci iz harema da pleše.

Pokazat ću ja njemu što je ples.

Čarolija za povratak začaranog bića u njegov pravi oblik je kratka i slatka. Izrekla sam je brže nego što bi zabavljačica pobjegla s kapitalom nekog playboya. Edgar je još uvijek držao Bogeyja kada je nastupila promjena. U jednom trenutku ruke su mu bile omotane oko krastače, a već u slijedećem držao je dva i pol metra dugog jarkozelenog demona za rep. Bogeyjeva glava se polako okrenula. Oči su mu bile tri rupe pune paklene vatre, iz čeljusti mu je kapala pjena sumporne kiseline, a zubi oštri poput britve iskešeni u stalni dođi-tatici smiješak. Odgrizao je Edgaru glavu uz zvuk drobljenja kao kada dijete grize lizalicu.

Bilo u mačjem ili pravom obliku, Bogey nikada nije volio da ga netko vuče za

rep.

Max je bio slijedeći u Bogeyjevu redu za komadanje, a slijedio ga je Geoffrey, pa Stanton. Bogeyju je trebalo nekoliko pokušaja da proguta golema, ali uspio je. Vjerojatno ću biti budna cijelu noć, pokušavajući mu ublažiti bolove u želucu. Bilo mi je žao što se nisam mogla osobno oprostiti od svog starog prijatelja Maxa i zahvaliti mu na svemu što je učimo mome uredu i mojoj glavi, ali idite *vi* ometati demona dok ruča.

LeGras je posljednji otišao. Debeljko je pao na koljena, mašući prstenom ispred Bogeyja. "Ne možeš me dotaći!" skvičao je. "Otporan sam na sve magijske napade! Loše ti se piše ako —"

Bogey ga je progutao u četiri zalogaja, a onda ispljunuo prsten kao da je sjemenka lubenice. Uvijek se volio praviti važan.

Stavila sam prsten u džep i odverglala magičnu formulu da povratim Bogeyja u mačji oblik. Pomoćnik demon ima svoje prednosti, ali mačka ipak zauzima manje prostora pri dnu vašeg kreveta. Dok je Bogey sjedio i umivao se nakon hranjenja, odvezala sam Maricu.

"Kako - kako si to učinila?" protisnula je, trljajući ruke da povrati cirkulaciju u njih. "Zar taj prsten ne —?"

"— djeluje?" Dovršila sam umjesto nje. "Da, djeluje. Ali samo odbija magijske napade. Nema ničeg magičnog u tome što demon pretvara smrtnike u kineski specijalitet; to oni rade ako im se pruži i najmanja prilika. A ja sam Bogeyju pružila veliku."

"Kako ljubazno od tebe", rekao je afektirani glas iza mene. "To je više nego što ću ja dati vama."

Kada ste u mome poslu dovoljno dugo, mnogo toga možete pogoditi na osnovu glasa. Nisam se uopće morala okrenuti da bih znala da ovaj pripada nekome mladom, zdravom, Englezu, i to naoružanome. Ovo posljednje je bilo očigledno: Držao je pištolj zabijen u moja leđa dovoljno jako da sam znala kojega je bio kalibra.

"Gospodin Carlisle, pretpostavljam?" rekla sam. Ponašala sam se hladno, ali u sebi sam gotovo prokuhala. Kako sam mogla zaboraviti na Carlislea, LeGrasova honorarnog osobnog slugu i ljepotana s punim radnim vremenom? Osnovno pravilo dobroga detektiva je da uvijek drži na broju svoje neprijatelje, njihovo oružje i broj metaka koje su do tada ispalili. Ako pogriješite u vezi prvoga, za druga dva se ne brinite, bit ćete premrtvi da biste brinuli.

"Točno, gospođo." Osjetila sam da je pištolj popustio i začula škripanje cipela na parketu dok se odmicao korak od mene. "Molim, okrenite se prema meni. Ne volim pucati nikome u leđa osim ako je to apsolutno neophodno."

"Nije ovo kriket, ha?" učinila sam što je rekao, okrećući se i mjerkajući ga. Bio je ugodan za oči, to priznajem, jedan od onih visokih, mršavih, plavokosih Engleza tako blijede puti da bi jače crvenjenje u licu vjerojatno uzrokovalo da mu obrazi eksplodiraju. Imao je džeparoški duge, profinjene prste. U ovom trenutku jedan od njih bio je omotan oko okidača kalibra .45.

"Čovjek mora igrati prema pravilima, zar ne?" Mahnuo mi je da stanem na stranu, a onda je usmjerio oči na Maricu. Bile su plave i čelične, kao i njegov pištolj. "Oslobodi ga." Pokazao je prema Ivici.

"To je *sve*?" pitala sam dok je Marica odvezivala svoga brata. "Oslobodi ga? Zar ne želiš stati u red da ga šamaraš dok ti ne kaže gdje je sakrivena crna ptica?"

Carlisleov smijeh je bio ljudski koliko i zvuk razbijanja stakla. "Da li želiš reći da čak ni sada nisi pogodila istinu? Krasan si mi ti detektiv! Da sam na tvome mjestu držao bih se pečenja paprenjaka."

"Nemoj biti prestrog prema staroj curi", rekao je Ivica. Stajao je, jednom rukom obujmivši sestru. "Dovoljno je bistra kada je ljubav ne zaslijepljuje."

"Osim toga," upala mu je u riječ Marica, smijući se kao pali anđeo, "i nismo baš tražili nekog *pametnjakovića* za ovaj posao."

Istina me pogodila kao glasovir, a u trenu kada me udario svirao je *Varijacije na temu za naivčine*. "Svi ste bili u ovome zajedno od početka", rekla sam. "Znali ste da će vas, ako ukradete pticu, LeGras i njegovi razbijači progoniti bez obzira koliko daleko pobjegli ili koliko dugo to trajalo. Morali ste ih se riješiti, trajno, tako da možete ležati i na miru uživati u plijenu."

"Točno tako", rekao je Carlisle. "Ali uzevši u obzir činjenicu da je gospodin LeGras bio tako dobro zaštićen - fizičkim kao i ezoteričnim snagama - trebali smo nekoga tvoga talenta. Znali smo da ćeš, ako te mi uvučemo u igru, znati pronaći način da ga se riješiš za nas. Bili smo u pravu."

Promatrala sam kako je Ivica provukao svoju drugu ruku oko Carlisleova vitkoga struka i poljubio ga u obraz, ali tako da mu ne odvraća pažnju. Cijela ona priča oko njihova rivalstva bila je samo gomila gluposti izmišljena da me natjeraju da zaplešem kako oni sviraju. Da sam imala još koje jaje na licu, bila bih omlet.

Bogey me je zabrinuto pogledao i zamjaukao. Carlisle se ponovo nasmijao.

"Jadna maca. Volio bi i nas uništiti, zar ne? Ali bojim se da ćeš ostati mačak još neko vrijeme. Ako tvoja gospodarica počne izgovarati svoju čaroliju za oslobađanje demona, ubit ću je dok stigne do trećeg sloga." Bogeyjev rep se spustio. I ja sam se slično osjećala.

"Gem, set, i meč, Carlisle", priznala sam. "Pošto si mi zadao udarac, hoćeš li učiniti staroj gospođi uslugu? Prije no što me likvidiraš, mislim."

"Kako bih mogao odbiti tako elegantnu molbu? Što želiš?"

"Crna ptica", rekla sam. "Želim znati kako si uspio sakriti nešto te veličine od LeGrasa i njegovih razbijača."

"Ona zapravo i *nije* dobar detektiv, zar ne?" zahihotao je Ivica. "Do vraga i ona i njezine posljednje želje, preglupa je da bi živjela. Ubij je i brišimo."

"Ne tako brzo." Carlisle bi mogao biti vanbračno dijete Vincenta Pricea i Lesley Howard, zgodan zao momak koji je volio gledati svoje žrtve kako se svijaju od muke. "To i nije nerazuman zahtjev. Pokažimo joj."

Izveli su me iz kuće, niz prednji prilaz do jezerca. Čim sam ugledala labudove, znala sam. Labudovi su odvratni, zlobni stvorovi s pokvarenom crtom u sebi. Tri labuda koja su klizila jezercem izgledala su kao da bi uništila vlastita gnijezda samo da prirede punč s jajima, ali četvrti...

"Ti gade", uzdahnula sam. "Ti oštroumni, mali gade."

Carlisle je uživao. "'Ukradeno pismo nikada ne izlazi iz mode. Želiš li je pobliže pogledati prije nego što umreš?"

"Nemoj se zamarati zbog mene."

"Ne zamaram se, dušo", odgovorio je kao da smo svi sjedili i jeli sendviče s krastavcima i pili čaj. "Nimalo. Ivice, da li bi htio —?"

"*Ja* neću gacati po tome." Napućio je usta kao ono paklensko derište Shirley Temple. "Dovoljno je loše što sam morao dozvoliti LeGrasovim gorilama da me srede i *sada* još ti želiš da smočim hlače?"

"Da li bi ti to bilo prvi put?" promrmljala sam.

Carlisle je zazvučao nestrpljivo. "Dobro. Marice, *ti* to napravi."

"Ja?" zacviljela je. Nervozno je promatrala pticu. Tri prava labuda gledala su je radosnim pogledom, kao trio morskih pasa. "Zašto baš ja moram? Slažem se s

Ivicom: ubij je sada."

Carlisle je uzdahnuo. "Bez obzira da li je upucam sada ili kasnije, moramo se domoći ptice. Donesi je."

Marica je počela cmizdriti. "Ali ja se booooojim! Ti labudovi *grizu*. Mogu li barem otići u kuću po palicu za golf ili nešto da-?"

Carlisle je podigao pištolj. 'Alto ne učiniš što sam ti rekao, bit će mi drago da te naučim značenju riječi *potrošno*, draga."

Gunđajući i crnizdreći, Marica je odbacila cipele, skinula čarape, zadigla suknju i ugazila u jezerce. "Dođi, guščice", plaho je dozivala, pružajući ruku prema labudu predvodniku. "Dođi, lijepa guščice. Dođi mami." S obzirom na udaljenost na kojoj su ostale sve četiri ptice, mogla je mahati i sjekirom. Ivica i Carlisle promatrali su njene bezuspješne napore u okupljanju peradi sa sve većim zadovoljstvom, smijući se sve dok im suze nisu počele teći niz lice.

"Moj Bože!" uzviknuo je Carlisle, boreći se za dah. "Ta djevojka ne bi mogla uhvatiti ni gusku koja visi na kuki za dimljenje."

"Pustimo to staroj koki", predložio je Ivica. "Tako žarko je htjela vidjeti crnu pticu, pa neka se malo potrudi."

"Odlična ideja", rekao je Carlisle. Pokazao mi je pištoljem.

Dok je ogorčena Marica izlazila iz jezerca, ušljapkala sam unutra do gležnjeva. Trebalo mi je punih dvadeset sekundi da odvojim pravoga labuda od jata i istjeram ga na travu, na iznenađenje Carlislea i njegovih pajdaša. Odat ću vam malu tajnu iz moga davnog djetinjstva: prije Ivice i Marice, prije kućice od slatkiša, čak i prije no što sam čula kako Crne Umjetnosti dozivaju moje ime, bila sam balavo njemačko seljačko derište kao i deseci tisuća drugih. A kada ste krajnje siromašna seljakova kći, znate koji vam posao prvi dodijele, čim se počnete gegati? Čuvanje gusaka.

Njih troje buljili su u lažnog labuda kao da je odgovor na vrijedno pitanje u *Kolu sreće*. Carlisle je izgovorio nekoliko riječi iznad životinjine glave: Njezin se vrat skratio i noge s plivaćom opnom od crnih postale su crvene, dok je njezino perje postalo od bijeloga crno, kao srce preljubnice. Ptica je glupo gledala oko sebe, oglasila se jednom, smjestila na travu i snijela jaje.

Zlatno jaje.

Marica se oborila na njega kao šef studija na starletu, ali Ivica je stigao prvi i odgurnuo je. "U čemu je problem?" zakreštala je. "Ja sam ga zaradila."

"Malo sutra", suprotstavio se, odgurujući je i po drugi put. "Je l' možda *tvoje* lice preživjelo tretman kao da je žilavi odrezak? Ako je itko išta zaradio, onda sam to ja!" Pretjerano samopouzdani ljigavac se sagnuo da dohvati jaje. Shvatio je svoju pogrešku kada ga je ljubljena sestrica šutnula u pozadinu i poslala naglavce u jezero. Ustao je dok je s njega kapala sočivica, i zgrabio je za gležanj, povlačeći je za sobom u vodu. Labudovi su otišli, lepećući krilima i praveći toliko buke da bi probudili i mrtvaca.

"Djeco, molim vas." Carlisle je prevrnuo očima kao žena koja se pita da li retroaktivna kontrola rađanja na kraju i nije tako loša ideja. "Ptica će snijeti još jaja; bit će ih dovoljno za sve nas, s vremenom."

Njih dvoje zastali su usred zabave. Ivica je mrko pogledao engleskog ljepotana: "Ovo je između mene i moje sestre."

"Da!" Marica se izvukla iz mulja koji je prekrivao dno jezerca i zatakla pramen mokre kose iza uha. "Nemoj nam govoriti što da radimo. Ti uopće ne bi bio u ovoj pljački da nije bilo Ivice. On je bio taj koji je osigurao da upadneš LeGrasu u oko u Friscu, ali za tvoj posao mogli smo izabrati bilo kojeg beznačajnog homića. Mi smo bili mozak, a ti si bio samo mamac. Misliš da si jedini kamenčić na plaži?"

"Ne", priznao je Englez. Podigao je pištolj. "Ali *sam* jedini s pištoljem. A kada bolje razmislim, ne vjerujem da uopće želim išta dijeliti."

Poslao je metak pored Maričina uha. Da je prošao malo bliže, priča bi se mogla zvati "Ivica i". Brat i sestra izmijenili su poglede, a onda dali petama vjetra kao da su imali krdo razbijača za vratom. Carlisle je ispucao još nekoliko hitaca da ih ubrza. Crna ptica gakala je kao luda na zvuk metaka, ali je stajala na mjestu čvršće nego da ju je netko prikovao. Carlisle se smijao kao luđak.

Bio je sve samo ne to.

"To je ono što ja zovem bavljenjem sportom", primijetila sam, "Zar se ne bojiš da će te progoniti... *sestro*?"

Prestao se smijati i dobacio mi oštar i ružan pogled. "Kako si znala?" Njegove crte lica počele su se mutiti na rubovima, a zatim se topiti poput sira, ali njegov stisak oko pištolja je bio čvrst kao stijena.

"Možda na kraju i nisam tako loš detektiv. *Ti* si bila osoba koja je podigla čaroliju prerušavanja s crne ptice. To znači da si ti morala biti ona osoba koja ju je i začarala." Pogledala sam prema mjestu gdje je guska i dalje pokušavala pobjeći, usprkos nevidljivoj sponi koja ju je čvrsto držala. "Impresivno čarobnjaštvo za jednog

najamnog žigola. Ta mala čarolija za prikivanje koju si bacila na gusku samo to potvrđuje: ti si jedna od nas, sestro."

Carlisleov izgled ljepotana nestao je dok sam govorila. Njegovo vitko tijelo se popunilo, njegova kratka plava kosa postala je duga i sijeda, a njegova gizdava odjeća žigola pretvorila se u hrpu cigansko šarenih blagdanskih krpica. Ja više volim raditi u tradicionalnoj crnoj boji, ali ništa nije propisano.

Vještica može nositi što god hoće.

"Ti se *usuđuješ* uključiti me u svoje patetične, jeftine vještičarije?" suprotstavila mi se moja novorazotkrivena kolegica. "Ti si bezvrijedna plaćenica, a ja sam vrhunski um! Iskoristila sam one glupe smrtnike kao svoje oruđe: Oni su obavili prljavi posao, a ja sam uzela nagradu. A bilo je tako lako!" Zabacila je glavu i nasmijala se. "Kao i ti, i ja sam bila izbjeglica, prezrena strankinja u ovoj takozvanoj "Zemlji slobodnih". *Slobodnih*! Sve stvari ovdje imaju svoju cijenu, i to visoku. Živjela sam od danas do sutra od *njihove* milosti, prihvaćajući bijednu zaradu koju su oni smatrali 'pristojnom' naknadom za moje usluge. Bah. Pljujem na njihovu 'pristojnu' naknadu."

I pljunula je. Bogey se izmaknuo s puta. To je bilo sve što je mogao učiniti. Prodala je dušu njegovom Glavnom Uredu, isto kao i ja, tako da je on bio nemoćan da je napadne, sa ili bez mog odobrenja: Profesionalna uljudnost.

Nije mi se sviđalo što pljuje na moga mačka, ali postojalo je nešto što mi se sviđalo još manje: ona je jahala Crvenu metlu. Ako je toliko voljela druga Staljina i njegov način rješavanja stvari, zašto je uopće dolazila ovamo kada je napustila Staru Domovinu? Možda zato što je onda Željezni Joe bio u Hitlerovu džepu dovoljno duboko da bi ga nazivao "dragi"? Postalo mi je loše. Ako ikada u ovoj zemlji ponovo otvore lov na vještice, znam koga ću optužiti.

"Postojao je bolji način, znala sam." Nastavila je: "Put do uspjeha, jednostavan korak u lagodan život. Nema više amaterskog bavljenja ljubavnim napitcima i tonicima za impotenciju, nema."

"Šest od jednoga —" počela sam. Ignorirala me. Bila je uključena u *Život može biti gorak* i nije čula ništa drugo.

"Prilika mi se pružila kada me zaposlio LeGras. Dok sam radila za njega, otkrila sam da posjeduje crnu pticu. Odlučila sam je učiniti svojom, iskoristiti je i obogatiti se više nego u najludim snovima."

"Slatki snovi", primijetila sam. "Tada si sigurno shvatila: Nisi mogla iskoristiti

svoje čarolije da izvedeš pljačku, zato što si postavila većinu štitova protiv čarolija u ovoj rupi prije no što si saznala za pticu. *To* mora da ti je uguralo čičak ispod sedla."

Škripala je zubima, prisjećajući se. "Razdražujuća situacija, ali privremena. Trebala sam samo pronaći odgovarajuću žrtvu za taj posao."

"Po imenu Ivica? Kladim se da je zgrabio priliku da se na brzinu obogati. Pohlepno malo kopile."

Napućila je usne. "Bi li te iznenadilo da saznaš da je sjaj zlata bio manje važan dok sam ga nagovarala? Tko bi očekivao da će najobičniji revolveraš koji prodaje svoje usluge biti romantičan u duši? Bilo je jednostavno prerušiti se kao Carlisle i zavesti ga, a onda mu otvoriti oči da uvidi mogućnost bogaćenja na trošak njegovog bivšeg gazde. Čak sam ga uvjerila da je to bila njegova ideja. O, stvarno sam briljantna!"

"I svejedno si ga samo tako otjerala? Nakon svega što ste vas dvoje značili jedno drugome?" Pucnula sam jezikom. "Namigušo."

Izgled na njezinu licu natjerao bi i Belzebuba da se strese. "Sretan je što sam ga pustila da živ pobjegne, on i njegova mala sestra droljica. Zar misliš da sam ikada namjeravala dijeliti *išta* s njima?"

"Ta guska može smjeti dovoljno zlatnih jaja da zadovolji svakoga u Los Angelesu, ako tu ne ubrojimo momke u Gradskoj vijećnici. Što je, Einsteine? Ne znaš dijeliti s tri?"

"*Ti* mi kažeš da ih zadržim kao partnere? Da im *vjerujem*? *Ti*?" Podrugljivo se nasmijala. "Koliko vremena misliš da bi prošlo prije nego što bi oni odlučili da ima jedna ruka viška u košari za jaja i gurnuli *mene* u pećnicu, hm? Možda ti nisi ništa naučila iz svog prethodnog iskustva s tim derištima, ali ja nisam takva budala. Zbogom!" Završila je s pištoljem, pa ga je pretvorila u rupčić i mahnula mi njime prije no što je uzela gusku i krenula.

"Stani, sestro!" Dozvala sam je. "Misliš da možeš tek tako otići odavde?"

Predugo sam se bavila smrtnicima; zaboravila sam kako je to suočiti se s nekim od mog naroda. Tek što sam izgovorila zadnju riječ, okrenula se i pogodila me s istom šugavom čarolijom za prikivanje koju je koristila na crnoj ptici. Osjetila sam kako mi se stopala pričvršćuju za tlo tako čvrsto da sam znala da je moja uobičajena čarolija za bijeg bila beskorisna. Ne bi me mogao osloboditi niti tim nabrijanih krtica. Ukoliko ona to ne prekine ili nešto ne prekine nju, ostati ću ovdje zasađena cijelu vječnost.

Možda se i nisam mogla pomicati, no još uvijek sam se mogla boriti. Krenula sam u protunapad vlastitom čarolijom. Napustila je moje prste kao munja, ali nju je pogodila kao kap jeftine kolonjske vode.

"Specijalizirana sam za čarolije zaštite", rekla je, hladnokrvno brišući moju rasprskanu čaroliju s lica. "Ili si možda zaboravila što sam sve napravila za LeGrasa? Niti jedna od tvojih slabašnih čarolija ne može mi ništa. A sada, hoćeš li me pustiti da na miru odem ili te moram natjerati da požališ?" Nije se ni potrudila pričekati odgovor. To joj je bilo ispod časti. Kada mi je okrenula leđa, bilo mi je kao da mi je opalila šamar.

"Aloha", progunđala sam, i šapatom izrekla ostatak onoga što sam imala za reći.

Crna ptica eksplodirala je u njenim rukama kao trubeća bomba. Perje je poletjelo na sve strane, krv je natopila njezine karnevalski šarene haljine, a jedna noga s plivaćom opnom prizemljila je točno na vrh njene glave, kao posljednji krik pariške mode. Vrtoglavo se okrenula prema meni, vrišteći: "*Što si učinila?! Što si do vraga učinila?!*"

I na mene je došao red da likujem, i to sam učinila pošteno. "Samo nešto malo za ratni trud, šećeru. Za *moj* ratni trud. Koliko vremena misliš da će proći prije nego što se pojave policajci i pronađu me ovdje nepomičnu? Bogey neuredno jede. Kada vide svu krv koju je razlio u kući, sigurno će imati mnogo pitanja, na primjer o tome što se dogodilo LeGrasu i njegovim prijateljima. Ako već moram platiti račun za tvoju prevaru, barem ću osigurati da ti ne izvučeš ništa osim nekoliko kriški bijelog mesa i trbuh pun neispunjenih očekivanja."

Ležerno sam stavila ruke u džepove i dodala: "Zar ne slušaš *The Shadow*, sestro? *Zločin se ne isplati*." Pokušala sam oponašati Lamont Cranstonov jezivi smijeh, no zvučalo je kao kokodakanje.

"A budale ne žive!" povikala je, i praznim rukama oblikovala najveću vatrenu kuglu koju sam vidjela u cijeloj svojoj praksi.

Tada sam shvatila da sam si na vrat navukla ozbiljne probleme. Vatrena kugla se ne koristi osim ako se ne misli doista ozbiljno, a vještica misli ozbiljno jedino kada ulazi u beskompromisan čarobnjački duel do smrti. Vatrena kugla sadrži snagu petsto tisuća štapića dinamita. Stvaranje takve čarolije oduzima toliko snage da ste beskorisni sljedećih tjedan dana. S druge strane, obično je jedna i više nego dovoljna.

Vatrena kugla u sebi sadrži toliko razaranja da je dobra stvar što je samo nekoliko vještica zna napraviti. Šteta što ja nisam jedna od njih.

Kada me vidjela kako samo stojim tamo i ne pokušavam stvoriti svoju kuglu, nasmijala se. Na trenutak sam shvatila kako se Poljska morala osjećati kada su snage Wehrmachta upale preko granice. Moje posljednje misli, tren prije no što je povukla ruku prema natrag, naciljala i pustila kuglu, bile su: *Hvala Moćima što ništa slično ne postoji u rukama smrtnika, i nadam se da nikada ni neće ili se možemo pozdraviti s našim metlama.*

Tada me pogodio plamen.

***

Ostavila sam četkicu za ljepilo i poravnala rubove na najnovijem izresku u mom albumu za izreske iz novina. Nesreća je još uvijek bila dovoljno svježa da dnevne novine o njoj pišu toliko velikim slovima da sam ih mogla pročitati bez naočala. Plinara je neprestano blebetala o tome kako je plin siguran, za sve kriveći nemar potrošača, i govoreći da su gospodin LeGras ili netko od njegovih sluga sigurno učinili *nešto* pogrešno s plinovodom kada su izazvali najveću eksploziju u povijesti šireg područja Los Angelesa. Djelomično su bili u pravu. LeGras *jest* učinio pogrešku, sigurno, ali jedini plinovod na kojem je bilo napisano njegovo ime je bio onaj koji vodi ravno u Pakao.

Bogey je skočio na moj radni stol i sjeo na otvoreni album, prisiljavajući me da obratim pažnju na njega. Rođen je kao demon, ali u duši je prava mačka. Satima ću skidati ljepljivi roto-papir s njegova repa.

"Želiš svoju igračku?" pitala sam. Skinula sam srebrni lanac s vrata i pustila Bogeyja da udara mali prsten s biserima i žadom koji je visio s njega. Dok je Bogey sam igrao stolni tenis, razmišljala sam kako je nešto tako maleno sadržavalo dovoljno moći da mi spasi život. Bogeyjev također. On je pobjegao pod moju suknju upravo kada je vatrena kugla udarila.

Udarila i odskočila ravno na onoga tko ju je poslao. Zahvaljujući zaštitnoj čaroliji na tom malom prstenu - čaroliji koju je sama postavila - ona hulja od vještice je dobila natrag sve što je namijenila meni, samo trostruko. Njezine vlastite zaštitne čarolije tome se nisu mogle suprotstaviti. Od nje nije bilo ostalo dovoljno niti da se podmažu kotači dječjeg automobila.

"Bilo je stvarno blizu", rekla sam mačku. "Preblizu. Kada je nisam mogla svladati svojom magijom, znala sam da moram njezinu vlastitu okrenuti protiv nje.

Šteta što sam morala raznijeti pticu, ali morala sam je dovoljno razbjesniti da me poželi ubiti. Srećom sam uspjela pravovremeno staviti ovog ljepotana na prst, inače bi joj se ispunila želja."

Bogeyje uhvatio prsten lijevom šapom, izvlačeći mi lanac iz ruke. Pustila sam da ga neko vrijeme grize. "Postajem prestara za ovaj posao", uzdahnula sam. "Čak me i mačka može napraviti budalom. I Marica je to uspjela, lako, *previše* lako. *Znala* sam da joj ne trebam vjerovati, ali ipak sam joj dozvolila da me upeca kao sabljarku. Naivčine su loši detektivi. Prilično dobri leševi, ali loši detektivi. Možda je vrijeme da odem u mirovinu, pronađem si udobnu kolibu uz obalu, i vratim se u posao s pečenjem, pomalo čuvam djecu jedno te isto -"

Vrata mog ureda otvorila su se s treskom. Ona je bila 170 cm opasnosti, jedna polovina noge, a druga vatromet. "Trebam vašu pomoć", rekla je. Imala je jedan od onih šaputavih glasova koji vas ostave da hvatate zrak kao da ste upravo bili poljubljeni dugo, jako, i profesionalno. "Radi se o mojoj maćehi. Mislim - mislim da me želi ubiti."

Pokazala sam joj glavom da sjedne u stolicu. Kada je prekrižila barke, moja koliba uz obalu nestala je u vatrenoj kugli većoj od bilo čega što je LeGrasova vještica ikada bacila na mene. Naravno, znala sam da su izgledi bili protiv toga da me ona neće prevariti, ali najbolje radim kada imam više zvijezda u očima nego Graumannov Kineski teatar u cementu.

Tada sam shvatila da će moj život ostati ovakav, sve dok jednog dana ne ubace moju metlu u domarov ormar u mrtvačnici: Jedan slučaj za drugim, druženje s lutkicama i ljudima bez prebijene pare, budalama i varalicama, šaljivčinama, gorilama i siledžijama, s možda jednom ili dvije princeze koje će igru održavati zanimljivom. Mnogo bajki, a nedovoljno sretnih završetaka.

Ali, svatko dobiva svoj komadić kolača. Ili paprenjaka.

"HAPPY VALLEY", 1973.

JOHN CLEESE & CONNIE BOOTH

Malo je onih koji ne vole Leteći cirkus Montyja Pythona, a vjerujem da će se i njima svidjeti priča Dolina sreće koja je u prvobitnom obliku bila skeč emitiran u jednoj od posljednjih epizode navedene kultne britanske serije. Ako se ne varam njih dvoje više ništa nije napisalo zajedno, ali su stvorili nekoliko humorističkih serija od kojih je najpopularnija Fawlty Towers.

PREVELA ŽAKLINA SURKOVIĆ

Dolina Sreće

Jednom davno, jako, jako davno, u jako, jako dalekoj dolini među planinama, smjestilo se najsretnije kraljevstvo koje je svijet ikada vidio.

Zvalo se Dolina Sreće, i njime je vladao mudri stari kralj Otto, a svi su njegovi podanici blistali od sreće. Nezadovoljnika ili gunđala nije bilo jer ih je mudri kralj Otto dao sve pogubiti, zajedno sa sindikalnim vođama, davno, davno prije. I sav je dobar, sretan puk Doline Sreće pjevao i plesao po čitave dane, i bilo tko, tko je iz bilo kojeg razloga bio jadan ili nesretan, ili tko god je imao teške osobne probleme, sudilo mu se po Zakonu o sreći (vidi primjerice, R. v. Šlic (1251). Stolara NN se čulo kako jauče, a suprotno Paragrafu 2, Zakona o radosnim zvukovima (1208); također je priznao da je pao u depresiju sa zluradim predumišljajima, u skladu s Paragrafom 1., Zakona o sreći. Olakšavajuća okolnost bila je da je supruga NN-a preminula dan ranije; NN je osuđen na vješanje dok se ne oraspoloži.)

I dok su se dobri ljudi Doline Sreće hihotali, njihov mudri stari kralj, veseo starčić, svirao je čudne pjesme na svojim hammondskim orguljama, gore u lijepom dvorcu u kojem je živio sa svojom milostivom kraljicom Syllabub, i njihovom dražesnom kćeri Mitzi Gaynor, koja je imala mrak sise i očaravajući osmijeh, te drvene zube kupljene u apoteci u Augsbergu, unatoč riziku od požara. Čuvala je te zube izrađene od najfinije borovine i laštila ih nakon svakog obroka. Pored zuba, najdraža preokupacija bio joj je pas Hermann. Vodila je Hermanna u duge šetnje i po čitave ga dane gladila i mazila, te krala za njega ukusne poslastice koje on nije nikada jeo, jer je na žalost krepao, a nitko joj to nije imao srca reći, kad je bila tako slatka i nevina, i nije znala ništa o smrti ili gastroenteritisu, ili pak plastičnim kukovima. Jednoga dana, dok je Mitzi vukla Hermanna u šetnji po kraljevskim vrtovima, ugledala je najzgodnijeg mladića na svijetu i zaljubila se u njega do ušiju, naravno, pretpostavljajući da je princ. Kako je već sreća htjela, on je bio princ i, nakon što ga je provjerila u Obseiverovoj Knjizi prinčeva, otišla se upoznati s njime i svrhom braka pa su se, za ono što se činilo kao tren premda su zapravo prošla dva tjedna, zaputili kralju Ottu kako bi zatražili njegovo dopuštenje za vjenčanje.

Kako savršen par! Mitzi, blistava u nježnoružičastom satenskom brokatu i s nekim novim pancir-zubima od mahagonija, i princ Kevin, zgodan da ne može biti zgodniji, privlačili su zadivljene poglede razuzdanih starih naftalinskih kraljica u predsoblju.

Ubrzo su prišli vratima Kraljeva kabineta. I, pokušavajući suzdržati ushit,

najavljeni su samomu Kralju, koji je sjedio za Državnim kraljevskim orguljama i pjevao svoju posljednju kompoziciju, neobično nemilozvučnu "Ja bim ti bim, tjašašavi tangi miješal bu, bum". I kad je Kralj završio, nakon par sati, i kad se stišao pljesak dvorjana, Mitzi je predstavila princa Kevina, koji se graciozno naklonio i zamolio mudrog starog Kralja za ruku njegove kćeri.

"Je li u Knjizi?" upitao je Kralj.

"Oh da, tatice", uzviknula je Mitzi.

"Da li voliš moju kćer?" oštro je ispitivao.

"Da, gospodine!" odgovorio je princ Kevin, a jedva primjetan uzdah oduševljenja prostrujao je prostorijom, zato što je njegovo prinčevsko držanje i blaga narav već osvojila čitav dvor.

"Fino! Ali prvo, prije no što mogu dati dozvolu, moram ti zadati zadatak kojim trebaš dokazati da zavrjeđuješ ruku moje kćeri."

"Prihvaćam!!" junačno uzvrati Kevin.

Lice staroga Kralja se smrklo. "Sutra u devet ujutro", objasnio je, "moraš se uspeti na najviši toranj ovoga dvorca i samo mačem naoružan, skočiti kroz prozor."

I tako se, sutradan rano, hrabri mladi princ, odjeven u predivnu zlatno-bijelu odoru, naoružan samo svojim magičnim mačem, bacio s visine od sto pedeset metara u trenutnu smrt. Kako su samo svi klicali! Kako je zabavno bilo u kraljevstvu!

"Možemo li se sada vjenčati, tatice?" upitala je Mitzi, jer kao što nam je poznato, nije ništa znala o smrti.

"Ne, kćeri, bojim se, ne", uzvratio je mudri stari Kralj, iako je on sam bio nekrofil. "On te jednostavno nije vrijedan."

"Oh Bože", uzdahne Mitzi. "Da li će i on morati u zemlju poput ostalih?"

I tako je dobar dio princa Kevina zakopan pored ostataka princa Oswalda (strana 4. u knjizi) koji se borio protiv pješadije naoružan samo primjerkom "Globusa", i princa Robina (strana 19.) koji je učtivo pokušao ugasiti užarenu peć skokom u nju; i princa Norberta (str. 8.) koji je trebao uhvatiti nuklearni projektil, ali mu je ispao; i mnogih drugih prinčeva kojima je nedostajala mrvica sreće u njihovim pothvatima.

Tako, čim je Kevinov lijes položen na tradicionalno crno obrubljenu "Svečanu postelju" (kako je Kevin bio princ, upriličen mu je protokolarni kostimirani ispraćaj),

Mitzi je ponovno otišla u Kraljevske vrtove, vukući vjernoga Hermanna za sobom, kako bi se dočepala još kakvog princa. Ali na žalost, iako je velika većina dobrog naroda Doline Sreće bila tamo, stolar, kovač, tajni policajac, svjećar i staklar s prijateljem, zatim krvnik i svi njegovi šegrtići, umjetnik virtuoz i ovlašteni agent-provokator, princa nije bilo niotkud. Prava oskudica prinčeva; rijetki kao australske djevice.

Mitzi je šetala uz obalu rijeke, puna nade ljubila žabe, dok gotovo nije stigla do čarobnog uzburkanog izvora, kadli je - iznenada - ugledala mali odsjaj zlata koji je dolazio od cerekajuće vrbe, potrčala i uvrebala - zasigurno! - princa. Bio je prilično koščat i pjegav, s dugim nosom i krivim nogama, te odvratnim nepoliranim zubima od šperploče, i rijetkim oboljenjem stopala, ali mislila je Mitzi, princ je princ, i odmah se zaljubila u njega.

Nakon nekog vremena, u stvari nakon nekih vremena, on se također zaljubio u nju, i par sati nakon toga, uputili su se mudromu starom kralju da ga zatraže dozvolu za vjenčanje, jer kako su to sve dekadentni, tupasti paraziti i mrcine, ni ovaj princ nije čitao novine ništa više od ostalih.

Dok su išli svojim sretnim putem duž hodnika koji su vodili u kraljevske odaje, slučajno su sreli kraljicu Syllabub koja se drpala s obojenim gospodinom.

"Bok, mamice," uskliknula je Mitzi, "ovo je princ Walter."

"Bok, prinče Walter," uzvratila je dobrostivo kraljica Syllabub, namještajući grudnjak, "drago mi je."

"Bok, mamin prijatelju", uskliknula je Mitzi.

"Ne bulji, dušo," smješkala se Kraljica, "ovo je doktor Erasmus, moj novi učitelj matematike."

"Znala sam da ste doktor", uzviknula je Mitzi veselo, jer nije znala ništa o ginekologiji. "Mamice, mi idemo tražiti od oca dozvolu za vjenčanje."

"Ah," promrmljala je kraljica Syllabub, "želim popričati s njim o tome. Vidjet ćemo se za binomni teorem u osam sati, doktore Erasmus."

"Dobro, kraljice," zagrmio je njen obojeni mentor, "donijet ću ulje za masažu."

"Sad, Mitzi," nastavila je milostiva kraljica, milujući se, "je li Walter po propisu?"

"Dvadeseta stranica", uzviknula je naša slatka heroina, nudeći vjerodostojnu

knjižurinu.

I dodala: "Da li se tati sviđa doktor Erasmus?"

"Bolje da ništa ne spominješ, dušo", reče joj majka. "Otac je malo čudan kad se radi o tamnijim ljudima."

"Ne znam ništa o rasnim predrasudama", rekla je Mitzi zamišljeno, jer i nije znala ništa o rasnim predrasudama.

"Sad, vas dvoje, pričekajte malo," naredila je kraljica Syllabub, "želim popričati s tvojim ocem." I zakoračila je u Kraljev kabinet i nepristojno prekinula kraljeve zlatne šlagere ("Ni ni ni ni ni ni ni ni ni ni ni ni ni ni ni ni ni ni ni NI!!" 0001 na HMV etiketi), te mu jasno objasnila da se ubrzano smanjuje broj prihvatljivih Mitzinih udvarača, te da je bolje da Otto zada ovome neki lakši zadatak.

"Da li je u Knjizi?", upitao je Kralj osorno.

"Da, tatice", uskliknula je ushićeno princeza Mitzi.

"Voliš li moju kćer?" sumnjičavo je upitao mudri stari Kralj.

"Možda", priznao je kroz nos princ Walter.

"Da li je ti", nastavio je mudri stari Kralj, "želiš uzeti za suprugu?"

Nelagodna tišina se spustila na okupljene dvorjane, jer nitko od njih nije mario za Walterov izgled, čak ni Vrhovni sudac koji je bio zadrti peder.

"... Da, dobro."

"U tom slučaju," reče Kralj, razmišljajući pažljivo, jer je jako dobro znao da je prvi Kraljičin suprug skončao pod nerazjašnjenim okolnostima, "moram ti zadati zadatak kojim ćeš dokazati da si vrijedan ruke moje kćeri."

"Zašto?" začulo se drsko pitanje.

"Zato što je ona jebena princeza, eto zašto", objasnio je Kralj, jedva kontrolirajući svoj bijes. " I tvoj je zadatak taj, da moraš, potpuno sam i nenaoružan, otići u grad i donijeti mi dvadeset Rothmansa."

Što? Sada?!" eksplodirao je Walter.

"Ne nužno sada", uzvratio je Kralj tiho, osmjehujući se dvorjanima lakoćom domaćina talk-showa.

"Razmislit ću o tome."

I uskoro je došao dan kad se princ Walter trebao suočiti sa svojim izazovom. Zapravo, bilo je to ubrzo, sutradan. Čitava se Dolina Sreće okupila na seoskom trgu u velikom iščekivanju. Kralj, kraljica Syllabub, princeza Mitzi u svoj svojoj raskoši sjedili su na veselo urešenoj tribini okruženi cijelom Kraljevskom gardom (osim Briana Freuda koji je bio indisponiran).

Okupljeno mnoštvo je iznenada utihnulo kad je dominantni lik princa Waltera klecavo stupio na trg i krenuo prema kraljevskom društvu. S nekoliko kratkih riječi, Kralj je glasno izrekao zadatak Walteru, da svi čuju, Kraljica je dala kraljevski blagoslov, a princeza Mitzi je pokazala kraljevske gaćice kako bi ih princ Walter ponio na svoj zadatak kao zalog njene vječne ljubavi i zaštitu od zlih sila.

Dok mu je bučno bodrenje uzbuđene gomile odzvanjalo u ušima, a zvuk bubnjeva odjekivao trgom, Walter, jednoruk i naoružan samo s pola kune, krenuo je na zadatak.

Metar po metar, korak po korak, centimetar po centimetar, sve dalje i dalje, odvažno vukući obje noge na ortodoksan način, nezastrašen zvukom šljunka na ulici i pticama koje su letjele iznad njega, sve dalje i dalje, dalje i dalje, i još dalje, uvijek naprijed, ne osvrćući se, ili bar ne često. Jednom možda, kad se Walter okrenuo Posebnom polumjesecu, rulja Doline Sreće, i uzvanici izdaleka i odasvuda, pozvani da prisustvuju spektaklu, i svi ostali koji su imali kartu, osjetili su trenutak oklijevanja, dašak neodlučnosti, jer se Walter spotaknuo, ali samo kako bi se počešao po preponi, trenutak kasnije je ponovno nastavio, trepćući samo prema naprijed, zbog svjetlećega, ali opasnog obzora kioska Divnog duhana, samo dvoja vrata niže od mesnice.

Marširao je sve dalje i dalje, korale po korak, noga po noga, dok konačno nije stao ispred portala Svetoga grala, njegova nemogućeg sna, nedostižnog cilja. Veliki kiosk stajao je pred njim!

Iznenadna tišina se nadvila nad gomilu na kaldrmi, nad mnoštvo okićeno na prozorima i svratištima, i one koji su se slijevali iz okolnih malih uličica. Bio je to trenutak istine! Bilo je sad ili nikad! Walter je polako zakoračio prema vratima, zastao, gurnuo kvaku, i, rukom profesionalca zakrenuo je i gurnuo vrata prema prodavaču. Gomila je uzdahnula kad je nestao u mračnim dubinama Duhana.

Minute su protekle. Gomila je zadržavala dah. Mnogi su popadali u nesvijest od takovog neinteligentnog ponašanja. Ali onda! Zvonjava blagajne! Zvuk okretanja kvake i evo Waltera! Pobjednički je stajao na ulazu, visoko uzdignute ruke, kad u njoj - da! Dvadeset Rothmansa fino upakiranih u njihovu raskošnu kutiju s neprocjenjivim celofanom koji se sjajio na blistavu suncu!!!

Veseli uzvik razgalio se Dolinom Sreće, a gomila se naguravala kako bi pozdravila osvajača. Walter je stajao trenutak, uživajući u ovacijama, zatim se okrenuo i počeo vraćati istim putem, korak po korak, metar po metar, izmjenjujući okretno noge, jako nalik na način koji je već opisan kad je ranije išao u suprotnom pravcu. Ali ne zadugo! Radosna se gomila nije više mogla suzdržati, nagurala se naprijed i zahvatila svoga heroja, podigla ga na ramena, i krenula natrag prema Posebnom polumjesecu, kroz Antidepresivnu ulicu prema glavnom trgu i tu ga spustila ispred kraljevske tribine, tik prije nego li je snimljena fotografija. Kako je trg odzvanjao klicanjem! Kako su gromoglasno udarale činele! Kako su veselo zvonila stara zvona katedrale! I dok je Walter pokazivao Kralju plodove svoga pohoda, činilo se kao da su ptice ispunile zrak svojom čistom rapsodijom, a cvijeće na zemlji otvorilo svoje cvjetove u slatkom užitku.

"Gdje je ostatak?" pitao je Kralj.

"Dao sam ti", reče naš heroj.

"Dao sam ti deset boba", izjavio je Kralj, jer je ovo bilo mnogo godina prije decimalizacije. "Koliko si potrošio?"

"Začepi gubicu, Otto", procijedila je Kraljica, graciozno mašući. "I daj mu Mitzinu ruku."

"Stoj!" uzviknuo je misteriozan glas, ritmičan i muzikalan, ali ipak neobično snažan i muževan, nalik na glas inspiriranoga TV voditelja.

Sve su se oči na trgu okrenule prema izvoru glasa opisanog malo iznad. I gle! Tamo, pred njima, jašući veličanstvenog arapskog pastuha, bio je princ, ljepši od Apolona, dominantniji čak od Richarda Attenborougha, kraljevskiji od samog vojvode od Kenta.

"Stanite, molim!" uzviknuo je božanstveni mladi muškarac.

"Milostivi Kralju, molim stanite!"

"Tko si ti?" upitao je kralj Otto, malčice zbunjeno.

"Ja sam Dražesni princ od Kraljevstva Zlatnih Jezera", odgovorilo je bogoliko biće dok su njegove sluge vodile veličanstvenog pastuha prema kraljevskoj tribini. "Strana pet u Knjizi. I tražim ruku vaše prelijepe kćeri, princeze Mitzi!"

Uzdah zapanjenosti se rasprostro seoskim trgom.

"Zakasnio si", zagalamio ie princ Walter.

"Što?" uzvratilo je priviđenje.

"Ja sam je dobio, Dražesni", zarežao je naš prošli heroj. "Sad, kidaj!"

"Samo trenutak!" ustala je Kraljica. "Mitzi još nije zaručena!"

"Što?" uzviknuo je princ Walter. "Kralj je rekao da je moja kad mu donesem dvadeset Rothmansa."

"Doneseš dvadeset Rothmansa?" ponovio je Dražesni princ u čudu.

"Morao sam ići u grad."

"Za ovo blago koje nema cijene", uzvratio je galantni Dražesni princ, pokazujući na Mitzi Gaynor, koja je bila na nogama i već očijukala sa zlatnim princem, skoro pa požudno. "Za ovo najsavršenije od svih Božjih stvorenja, za ovaj najljepši i najnježniji cvijetak na čitavom ovom području, ja ću u smrtonosni boj sa najstrašnijim stvorenjem ..."

"Emu!!" uzdahnulo je mnoštvo.

"Ne, ne, ne", uzvratio je Dražesni princ. "Zmaj!"

"Prihvaćamo", uzviknula je Kraljica.

"Prihvaćamo", pozdravili su seljani, ili muškarca, ili ženu, štogod da je situacija nalagala.

"A odakle mu zmaj?" zaskvičao je princ Walter.

Dražesni princ uzvratio mu je ljubaznim osmijehom.

"Ja ću ga dobaviti."

U prelijepo proljetno jutro, uzbuđeno mnoštvo je mililo oko nekorištene staze za utrku pasa gdje se trebala održati borba sa zmajem. Vidite, Hermann je crknuo dan prije negoli se staza za pse otvorila, a kako je Mitzi prijavila Hermanna kao kandidata za sve utrke, i kako je trebao posljednji pristupiti utrci (na račun toga što je mrtav), te kako kraljevski ljubimci nisu smjeli izgubiti, po Ustavu Doline Sreće, utrke su bile otkazane; ali kako je Mitzi i dalje prijavljivala Hermanna na sve nove utrke, i te su bile otkazane u posljednji tren. (Radi očekivane kiše.) To se događalo u Dolini Sreće već skoro više od šest godina.

Urednik kaže da to nije važno, ali želim da to svejedno znate, radi pozadine svega.

No ... svi su došli, nagomilali se oko podignutog kruga, tiskali se kako bi bolje vidjeli, uzbuđeno čavrljali, te se veselo smijali lakrdijama neke dobro raspoložene mladeži koja se uspela u arenu i sada pekla nekog doseljenika na ražnju koji su domišljato improvizirali od koplja zastave posuđene s kraljevske tribine. Iznenadni izljev ironičnog odobravanja i zviždanja objavio je da kraljevska obitelj zauzima svoja mjesta u svom posebnom separeu.

Kralj Otto prvi, svirajući dionicu iz Bizeta na svojim novim japanskim mini orguljama, Mitzi odmah iza njega u društvu Vrhovnog suca, zatim kraljica Syllabub i nadvojvoda Harry, ministar pravosuđa i nadbiskup, feldmaršal Spratbanger i admiral Spam-Willoughby-Spam, u pratnji svih dvorjana i slugu koji su nosili ceremonijalne sanduke sa smeđim pivom i sendvičima od sira i luka. Kad su došli do svojih mjesta, zastali su na trenutak i mahali gomili, dok se Vrhovni sudac prepirao za karte s kraljevskim meštrom ceremonija. Sjeli su, i gotovo isti tren začula se glasna ovacija iz gomile jer su opazili lik od kojeg srce brže zakuca, lik Dražesnog princa na njegovu pastuhu kojeg su sluge uvodile u arenu. Razlio se glasni aplauz i navijanje: "Draže-sni ... Draže-sni ... Draže-sni", postignut je rekord od 22 407 glasova (sa samo jednim izuzetkom, princem Walterom koji je sjedio na sredini istočne tribine zabavljen balonima, te posprdno zviždao i sa strepnjom kopao nos).

Dražesni princ je stao i zastao na trenutak, zlatna kosa se presijavala na suncu, a njegova široka muževna ramena su vidljivo rasla na vrućini, dok su njegove sluge postavljale ljestve, i tada je, graciozno, fino, čvrsto, pouzdano, uporno, hrabro, vješto, dominantno, neoborivo, a ipak žestoko, sišao i naklonio se u pravcu kraljevskog separea. U tom se trenu razlegla arenom rika od koje se lov potpuno sledi u žilama, najstrašnija huka koju Dolina Sreće nije čula tisuće godina. Bilo je to, bez sustezanja, strašno glasno, vjerojatno 12 000 vati, a bio je toliko čudan zvuk da se ne može ni s čim usporediti.

Gomila se tresla i drhtala, stisnula se u pravom užasu, i puna straha buljila u pravcu velikih kola za prijevoz pokućstva koja su dovučena na rub kruga. Drugi strašni vrisak je uslijedio za prvim i prije no što je gomila i mogla doći do daha, otvorila se strana kola za pokućstvo i razotkrila strahotu ... zmaja!!! Mlaz prave vatre zabljesnuo je prema naprijed, i jednim skokom strašno čudovište je uskočilo u arenu, muklo puštajući treći groteskni vrisak od kojeg ti pamet stane. Na moment se učinilo da se i Dražesni princ zaledio pred strašnim prizorom, a s istočne tribine dopiralo je usamljeno skandiranje princa Waltera ... "La-ko, la-ko!"

Zmaj je na trenutak zastao, kao da je zbunjen okolinom. Dražesni je odmjerio svog užasnog protivnika. Kad je otvorio golema usta, vidio se zmajev užareni crveni jezik kako opako plješće, bljesak zuba oštrih poput žileta, puna vreća žući koja je

visjela na oklopljenu vratu, jezovite uši, zlokobne zakrvavljene oči i izrazito opasne nakostriješene dlake iznad nosa. A kako samo opasno građeno tijelo!! Rebra puna otrovnih bodlji obrubljivala su ljuskava, sluzava leđa, a velika oklopna ploča uokvirivala mu je intimne dijelove. Njegova stopala su također ulijevala strah. A kakav tek rep! S petljom kakvom bi namotao čak i Muhameda Alija. Cijela sablasna traumatična zvijer nije mogla biti centimetar duža od duljine jednog prosječnog stopala, a visoka skoro kao kunić.

Dražesni je stisnuo zube. Jednim udarcem svoje zlatne čizme krenuo je prema zmaju, lagano se krećući po suncem osušenom pijesku, oprezno, ali ipak odlučno, sa svom mirnoćom pokreta pantere, postojanosti matadora i gracioznosti boga. Zmaj je čekao, ričući strašno u svoj mikrofon u grlu i izdišući mlazove vatre dugačke tri osmine inča. Trideset koraka, dvadeset koraka ... deset koraka! Napetost je dosezala vrhunac! Pet koraka ... četiri... tri... Dražesni je nakratko provjerio svoju nogu, jedno zrno straha sijevnulo mu je u očima i tada, dok je zmaj povukao glavu da napuni bateriju, on je povukao vjeran karabin i prosvirao mu sitni mozak.

"Prekršaj!!!" uzviknuo je Walter, ali je njegov pokušaj progutala gromoglasna eksplozija emocija u čast golemu junaštvu! Kako je arena zvonila i odzvanjala poklicima! Kako gromoglasno ... (za detalje pogledaj stranicu 282).

I tako su se Dražesni princ i Mitzi vjenčali tog istog poslijepodneva i otišli živjeti u kraljevsku palaču Kraljevstva Zlatnih Jezera, s Dražesnim kraljem i Dražesnom kraljicom, a kad je Dražesni kralj umro, naslijedili su kraljevsku farmu zmajeva-igračaka i uzgojili mnoge nove vrste, te napravili zbirku i zauvijek živjeli sretno i veselo. I Walter je uskoro prebolio i smirio se, te postao računovođa i sasvim mu je solidno išlo, zbilja, i oženio se jako, jako dragom djevojkom, neki kažu da je malo ružna, ali jako fina, i kupio polovni Rover i malu kuću u Watfordu. Imali su i čamčić, pa su išli na Majorcu za praznike. Walter je često predlagao da za promjenu idu u Dolinu Sreće, ali je Brenda držala da se zbilja ne uklapaju tamo, pa nisu nikad otišli.

"FERDIE", 1907.

THOMAS ANSTEY GUTHRIE

Thomas Anstey Guthrie (1856. - 1934.) bio je poznati humorist u svoje vrijeme. Želeći pisati pod pseudonimom, sakrio se iza imena T. Anstey, no slagar nije uspio pročitati njegov rukopis pa je postao F. Anstey.

Inače, riječ je o jednom od pionira fantastične književnosti koji je s vremenom pao u zaborav iako je njegov viktorijanski roman Vice Versa (1882.) o zamjeni identiteta oca i sina bio prilično popularan.

Većina njegovih priča sabrana je u zbirci Humor and Fantasy (1931.).

Priča koja slijedi objavljena je u časopisu "The Strand Magazine" u prosincu 1907.

PREVELA SUZANA MIHELČIĆ

Ferdie

Bolje je da odmah kažem da ne planiram postati književnik. nagledam se olovke i papira po cijele dane u banci, i kada imam nešto slobodnog vremena, volim biti vani na svježem zraku što je duže moguće.

Tako ne očekujte uzvišeni stil ili književno djelo, ili bilo što tome slično; ovo je samo prikaz, točan koliko može biti, jednog vrlo neprijatnog događaja koji sam doživio prošloga Božića, i morate mi dopustiti da ga ispričam na svoj način. Ako tijekom priče ostavim loš dojam na vas, molim vas da pričekate sa svojim predrasudama o meni do kraja priče. Jer tada ćete uvidjeti - ili se bar nadam da hoćete - da se nisam mogao ponašati drugačije nego što jesam.

Moje ime je Filleter - Lionel Alchin Filleter, ako želite znati moje puno ime i prezime -imam skoro dvadeset i četiri godine, nisam oženjen. Moja starija sestra Louisa i ja zajedno živimo u vili dvodomki na aveniji Woodland, uz Cricklebury Park, u blizini poslovnog središta Londona do kojega se može vrlo brzo stići vlakom ili autobusom. Naša kuća se zove Ullswater, a ona pokraj naše Buttermere, mada ne znam zašto: jer, unatoč njihovim "vodenim" imenima, niti jedna se ne može pohvaliti ni akvarijem sa zlatnom ribicom. No, ime je bilo ispisano na vratima kad smo doselili, a budući da mi nismo mogli smisliti ništa bolje, nismo ga mijenjali.

S obzirom na veličinu kuće, iza nje imamo popriličan vrt, i kada nemam pametnijega posla, većinu slobodnog vremena provodim ondje. Iskreno, u zadnje sam se vrijeme prilično zagrijao za vrtlarenje, i budući da radim u centru grada, kad god sam mogao zalazio sam u Portheroe i Morris, poznatu dražbovaonicu u Cheapsideu, nadajući se jeftinoj kupnji. To se ponekad i znalo dogoditi; na primjer, prošlog ožujka sam se našao ondje kada su prodavali pošiljku kasnih lukovica i korijenja iz Nizozemske i sa Zelenortskih otoka, vreću sa stotinjak raznih korijena anemone za pola krune. Taj je aukcijski broj u katalogu bio opisan kao Miješano. Sve kvalitetne vrste, uključujući St. Birgit, Fulgens, itd. Postoji mogućnost da sadrži i neke nove varijacije.

Ako ste ikada vidjeli korijene anemone, znate da su crni i sasušeni, tako čudno oblikovani da nikad ne možeš biti siguran koju stranu treba staviti u zemlju. Ja sam svoje korijene posadio dan nakon što sam ih kupio, odabrao sam

jugoistočnu stranu, gdje bi trebale imati dovoljno sunca, a i lijepo će izgledati među ostalim cvijećem kada procvjetaju sljedećeg lipnja. Zapravo, na tom sam mjestu posadio sve korijene osim jednoga koji je bio veći i tako fantastično oblikovan, pa sam pomislio da bi mogao izrasti u jedinstvenu biljku, poput, kao što sam rekao Louisi, slavnog narcisa Mackintoshi Splendescens, koji je bio kupljen na akciji za par šilinga, a sada dostiže cijenu i do pet funti po lukovici.

Stoga sam taj korijen posadio posebno, ispod prozora primaće sobe, te sam klinom označio mjesto. Louisa se rugala mojim iščekivanjima: ona baš i ne vjeruje u moje vrtlarske sposobnosti, a osim toga, ne mari puno ni za sam vrt jer da mari, ne bi svaku večer prije spavanja puštala Toga da trči po njemu. Togo je Louisin crni jazavčar, a budući da je ta vrsta, koliko ja znam, izvorno trenirana za traženje tartufa, možete misliti koliko šansi imaju lukovice i korijenje ako ima istine u nasljeđivanju instinkta. Louisa ga nije htjela puštati da trči ispred kuće jer se bojala automobila koji bi ga mogli pregaziti.

Ipak, moram reći da nije dirao anemone budući da su sve iznikle, sve osim korijena od kojeg sam tako puno očekivao, a koji uopće nije nikao. Budući da za to nisam mogao okriviti Toga, a činilo se da je i Louisa zaboravila za njega, nisam vidio razloga da to spominjem.

Uskoro sam i sam zaboravio na svoje razočaranje, to jest, dok u studenome nisam pospremao vrtne ukrase i primijetio klin kojim sam bio označio mjesto. Odlučio sam ne dirati korijen, uzimajući u obzir da se možda radi o nekoj vrsti kojoj treba više vremena da nikne i procvjeta. I onda sam opet zaboravio za njega.

Stvari su se normalno odvijale do Badnjaka: Louisa je, koliko se sjećam, pakirala božićne poklone, među kojima su bile i neke igračke za malu Peggy i Johna Dudlowa.

Moram spomenuti da obitelj Dudlow spada u najvažnije i najutjecajnije ljude u Crickleburry Parku, gdje je lokalno društvo iznad uobičajena prigradskog nivoa. Njihova se kuća zove Inglehome, zgodna kuća sa zabatima na kraju avenije. Dudlow je imućni trgovac svilom, a njegova najstarija kćerka Violet je - ja jednostavno nemam dovoljno povjerenja u sebe da bih je dobro opisao - znam da nikad ne bih mogao naći prave riječi. Louisa je bila otišla u svoju sobu, ostavljajući me samog u radnoj sobi. Bio sam odlučan da ni sam neću dugo ostati budan.

Bilo je prilično kasno - blizu ponoći - i planirao sam ići spavati čim pročitam još stranicu-dvije knjige u koju sam se zadubio. Bila je to čudna stara knjiga koja je pripadala Anthonyu Caspbirdu, kapelanu crkve Sv. Filipa. Kada vidite Caspbirda, ne bi nikada rekli da je knjiški crv, tako rumen u licu, ali on u svom domu ima pravu biblioteku i uvijek me gnjavi što čitam samo ono što on naziva "modernim smećem". Kako mi je slučajno izletjelo da nikada nisam čuo za pisca sir Thomasa Brownea, Caspbird je ustrajao na tome da mi posudi jednu njegovu knjigu, uz dodatak vlastitih bilježaka za predavanje koje treba održati u nekom književnom društvu.

I sam naslov knjige je bio da ti se jezik slomi: Pseudodoxia Epidemica ili Istraga mnogih vjerskih načela i svagdanjih istina, a izdana je davne 1646. godine.

Moram priznati da, kada odlučim čitati knjigu, radije uzimam nešto malo novijega datuma, a ovo je bilo napisano na tako staromodan i preopširan način da mi čitanje baš i nije išlo od ruke.

Ali, došao sam do poglavlja koje je izgledalo zanimljivije, a bilo je naslovljeno: O različitim načelima vezanim uz povrće ili biljke koja su se nakon istraživanja pokazala pogrešnima ili dvojbenima. Mislio sam da bih tu mogao naći koji savjet za svoj vrt.

Međutim, savjeti koje sam tamo našao se ne bi mogli nazvati "praktičnim". Započelo je ovako: Mnogo slijepih i pogrešnih predodžbi o Mandracima, prvima od vremena davnina, začeto je s korijenom koji svojim oblikom sliči čovjeku ... i, nadalje, ta sličnost s čovjekom, to jest, razdvajanjem ili podjelom korijena na dva dijela, koja neki nazivaju bedrima ... Treća izjava koja tvrdi da korijen Mandraka pri iskorjenjivanju proizvodi zvukove ili čak vrišti, sasvim je smiješna i nesumnjivo pogrešna! ... Posljednje se tiče moguće opasnosti po život onoga tko pokuša izvući korijen iz zemlje, i tako dalje.

Uz to sam pronašao Caspbirdovu bilješku u kojoj piše da se kao zaštita od opasnosti za čupanje korijena iz zemlje koristi crni pas, no taj je čin za psa smrtonosan, a za to vrijeme su njegovi vlasnici pokrili uši u strahu od zastrašujućega krika ili vapaja tog Mandraka.

Sve je to nekako kroz maglu naviještalo nešto, iako se neko vrijeme nisam mogao prisjetiti što. Svatko zna koliko je to zabrinjavajuće, i nisam se

mogao natjerati da idem spavati dok ne nađem ključ te zagonetke. I napokon mi je sinulo. Korijen anemone, naravno! Sjetio sam se da je Louisa, koja je od početka imala loše mišljenje o njemu, primijetila da ima oblik "ružnoga malog čovjeka". Ja osobno nisam primijetio nikakvu sličnost, iako je bio rašljast i čak je imao izrasline s obje strane, koje bi nekomu s bujnom maštom mogle predstavljati ruke. Ali nema sumnje da bi se velik broj inteligentnih ljudi iz vremena sir Thomasa zakleo da se radi o Mandraku, i još bi se smrtno prestrašili!

Sad kada razmišljam o tome, čak je i tada bilo prilično nejasno kakvo bi točno biće trebao biti Mandrak.

Zabavljao sam se takvim nagađanjima kada me je na trenutak prestrašio niz kratkih oštrih vrisaka, koji su završili kao dugačak jezovit krik. Samo za trenutak, jer sam se odmah sjetio da, iako smo poprilično udaljeni od željezničke pruge, kada vjetar puše u određenom smjeru, jasno se čuje zvuk vlaka. U isto vrijeme nisam mogao ne razmišljati o tome kako mi se činilo da su ti zvuci bili nekako bliži nego inače - zvučalo je kao da su dolazili iz moga vrta.

Na kraju sam postao tako nervozan da sam otvorio prozor kako bih vidio je li se nešto dogodilo.

Sada je opet sve bilo tiho, ali kako su mi se oči privikavale na mrak, učinilo mi se da uz malo svjetla što je dopiralo od lampe iza mene, vidim nešto crno kako nepomično leži na travi. Izgledalo je kao Togo, vjerojatno ga je Louisa pustila van kao i obično, a služinčad ga je opet zaboravila pustiti unutra, što je vrlo nemarno od njih. Imao je napad, kao što se već jednom dogodilo, a krici koje sam čuo su bili njegovi. Sada bih trebao izaći i pobrinuti se za jadnu životinju ...

Ali nisam otišao jer, dok sam stajao na prozoru naginjući se, čuo sam neki zvuk koji je dolazio odozdo i koji je izbio svaku pomisao na Toga iz moje glave. Nešto se krišom, šuškajući i grebući kao neki veliki reptil - možda kameleon - penjalo po bršljanu prema prozoru.

Znam da sam trebao zatvoriti prozor prije nego li se ta stvar, što god da je, mogla uvući unutra, ali nisam mogao. Osjećao sam se nekako paralizirano. Napravio sam nekoliko koraka unazad prema unutrašnjosti sobe, i čekao.

Nisam morao dugo čekati prije nego se mali crni predmet izvalio na

prozorskoj dasci i spustio na otoman ispod prozora. Teško mi je naći riječi kojima bih ga mogao opisati, mogu samo reći da je izgledao kao smežurani mali zloduh, crn kao noć i ružan ko sam vrag. Kada je povratio ravnotežu i ustao, žmirkajući svojim znatiželjnim očima, primijetio sam da izraz lica nije bio toliko zloban koliko je bio ponizan, pa čak i jadan. No, niti takav pogled mi ga nije učinio ništa privlačnijim. A tada je progovorio.

"Nadam se da te buka nije uplašila", rekao je mekim, piskutavim glasom. "To sam bio samo ja."

Ne mogu reći da sam bio iznenađen kad sam čuo da govori. Što se toga tiče, nisam dovoljno znao o Mandracima. Ali bilo je dovoljno jasno da je po prvi put stari sir Thomas Browne bio u krivu, jer ovo nije moglo biti ništa drugo negoli Mandrak. Nisam mu odgovorio. Što uopće možeš reći jednom Mandraku?

Skočio je s otomana, a ja sam se srušio na stolicu; onda se popeo uz nogu stola užasnom lakoćom, podigao se preko ruba i skromno sjeo na drvenu kutiju koja je bila na stolu.

"Vidiš," nastavio je, ispričavajući se, "kad me je tvoj pas iznenada izvukao iz kreveta, nisam mogao a da ne vičem. Ne tražim od tebe da ga kazniš - i nije da se žalim - ali me je prilično jako ugrizao za leđa."

Bilo je nečeg tako podlog i uplašenog u njegovu ponašanju da sam ga se počeo manje bojati. "Već je dovoljno kažnjen", rekao sam kratko. "Vjerojatno je već mrtav."

"Oh, naravno da nije!", rekao je meškoljeći se. "Samo se onesvijestio. Iako ne znam zašto."

"Čini se da nisi svjestan", odgovorio sam mu s gnusnom odvratnošću koju sam osjećao, "da je tvoj izgled dovoljan da uzruja svakoga."

"Bojim se da", priznao je, dok je lagano doticao svoje male tanke noge, "izgledam malo zapušteno. Ali nakon nekoliko dana pod tvojom ljubaznom skrbi, moći ću izaći u javnost."

Jasno i glasno sam mu dao do znanja da jako griješi ako misli da ću ga primiti u kuću, što ga je razočaralo.

"Ali zašto ne?", upitao je i ponovno pogledao u mene. "Zašto me ne možeš primiti?"

"Zato što", rekao sam mu otvoreno, "kuća poput ove nije mjesto za stvorenja poput tebe."

"Oh," uzvratio je, "ali ja sam navikao na život bez udobnosti, i podnio bih sve manjkavosti zbog užitka tvog društva."

Mirnoća njegova odgovora je za mene bila skoro pa više nego što mogu podnijeti. "Usuđujem se reći da to što si rekao stoji, ali nećeš dobiti tu priliku. Ono što želim reći je da ti kao Mandrak - a ne možeš poreći da to jesi - nisi poželjan ni u jednom pristojnom kućanstvu."

Rječito je protestirao govoreći da ne odgovara za druge Mandrake, i uvjeravao me da je njegovo ponašanje izvan granica prigovora. Još je dodao da je osjetio veliku povezanost sa mnom od trenutka kad me je ugledao, i da mu je instinkt rekao da bih ja trebao uzvratiti osjećaje nakon nekog vremena.

Jasno sam mu odgovorio da je njegov instinkt ako mu je to rekao, lagao; rekao sam mu da se ne želim svađati s njim, ali bi bilo poželjno da shvati da mora odmah napustiti kuću.

"Nemoj me odbacivati!" plačljivo je rekao. "Želim ti biti prijatelj. Zovi me 'Ferdie'. Molim te, zovi me 'Ferdie'!"

Sve što sam rekao na to bilo je da ću ga ako odmah ne ode biti prisiljen zgrabiti za vrat i izbaciti kroz prozor koji je bio, kao što sam mu natuknuo, već otvoren. Ali vam moram reći da sam blefirao, jer ne bih dotakao to stvorenje ni za sav novac svijeta.

Tada me je mala zvijer pokušala navesti da suosjećam s njim; rekao je kako danima nije bilo kiše, i da se osjećao tako strašno isušen i suh, potpuno iscrpljen. "Pa dobro," rekao sam, osjećajući blagu samilost, "dat ću ti viski sa sodom, ali nakon toga moraš otići." Ali odbio je sve osim obične sode kojom sam napunio čašu do vrha, a Mandrak se obrušio nad nju i velikim gramzivim gutljajima ispio sadržaj.

Činilo se da soda utječe na Mandraka na vrlo neobičan način. Njegovo smežurano tijelo se popunilo, a ekstremiteti su sada malo više sličili na ruke i noge, a visina mu se povećala za nekoliko centimetara. Ali osim tih fizičkih,

nisam primijetio drugih poboljšanja.

"Osjećam se drugačije", mirno me je obavijestio. "Upravo sam shvatio", nastavio je, "da predrasude koje očito osjećaš prema meni imaju veze s tim što nisam odjeven. Pod zemljom odjeća nije bitna ali, u svijetu iznad toga, shvaćam da treba voditi računa o pravilima pristojnoga ponašanja. Samo što ne vidim - ah, te stvari... Ispričavam se."

Ugledao je veliko strašilo, koje sam kupio za Peggy, koje je bilo na stolu. Prije nego li sam ga mogao spriječiti, Mandrak je vješto s lutke skinuo plavi kaput, bijelu majicu, i crvene hlače, te je to odjenuo na sebe. "Sada se ", rekao je ponosno, "ne moraš stidjeti zbog mene!"

Mislim da nikad nisam vidio ništa groteskni je od tog prizora, Mandrak u odjeći strašila koja je visjela na njegovu slabašnom tijelu u velikim naborima. Ali on je bio strašno zadovoljan. "Dobro mi stoji", rekao je, pokušavajući okrenuti svoju ružnu glavu da vidi kako mu stoji odzada. "Premda nisam siguran da nema nabora među ramenima. Da li ih ti primjećuješ?"

Rekao sam mu da se ne mora brinuti zbog toga, te sam mu ponovo rekao da ode.

"Ali kamo mogu otići?" rekao je. "Sada se ne mogu vratiti u vrt. A vrt i je tvoj, što mi da je bar malo prava na gostoprimstvo!"

Rekao sam mu da on nema nikakvih prava na mene; ako je itko odgovoran za njega, to su gospoda Protheroe i Morris, te sam mu dao njihovu adresu u Cheapsideu. Možda to baš i nije bilo pošteno prema tvrtci, koja, naravno, nikada ne bi namjerno prodala nešto takvo, pod izlikom da se radi o korijenu anemone, ali sam ga se morao nekako riješiti.

Nisam ga izbacio kroz prozor; otpratio sam ga do ulaznih vrata., kao svakog normalnog posjetioca. "Znači, tjeraš me od sebe", uzdisao je dok sam otključavao vrata. "Hoćemo li ubuduće biti stranci?"

"Ako se ikada ponovno sretnemo," odvratio sam, "za što ne vidim razloga. Laku noć." Ali je još neko vrijeme stajao na otiraču.

"Pa dobro," rekao je, "neće valjda sva srca biti tako hladna kao tvoje. Jesi li rekao Cheapside?"

Rekao sam mu da se, ako bude imao poteškoća u nalaženju pravog puta, obrati pozorniku. Pretjerano mi je zahvalio, moleći me da se ne zamaram prateći ga do uličnih vrata.

A što sam mogao učiniti? Nije dolazilo u obzir da ga zadržim; Louisa to ne bi mogla podnijeti - to bi joj stvorenje išlo na živce. A tek obitelj Dudlow? Što bi Violet, njezini otac i majka, mislili o meni kada bi saznali da udomljavam tako zvjersko biće kao što je Mandrak?

Zaključao sam vrata i navukao zasun, čestitajući sam sebi što sam, što se mene tiče, riješio problem. Tada sam otišao u krevet, odlučivši da je bolje da ništa ne spominjem Louisi.

Sljedeći je dan, naravno, bio Božić. Sjedio sam uz vatru u blagovaonici koja gleda na ulicu. Louisa je bila u crkvi, a i ja sam trebao biti tamo. Nisam znao zašto nisam otišao, budući da bih sigurno susreo Violet - i možda bih ju poslije otpratio kući, valjda se nisam osjećao sposobnim za to.

I tako sam ja sjedio u naslonjaču s lulom i novinama, kada sam odjednom čuo tiho kuckanje iza leđa. Nisam se okrenuo jer sam pretpostavljao o čemu se radi. A tada sam u ogledalu vidio odraz crvenoga i plavoga među šarolikim vijencima u jednoj od prozorskih kadica za cvijeće, i bio sam siguran da se pakleni mali Mandrak ponovno pojavio. Kuckanje je bilo sve glasnije, ali nisam obraćao pažnju, nadajući se da će mu brzo dosaditi i da će otići.

Međutim, kucao je sve dok se nisam zabrinuo da bi mogao privući pažnju ljudi vani, koji su prilično skloni tračanju. Stoga sam ustao i pustio ga unutra, te sam ga pitao kojeg vraga hoće, jer sam bio strašno iživciran. Ne čekajući poziv, sjeo je u naslonjač nasuprot moga, uz kašalj koji je bio ili pokoran ili posljedica duhanskog dima. Onda je objasnio da je njegovo ometanje, koje se nadao da ću zanemariti, uzrokovano neodoljivom željom da mi čestita Božić.

Dakako da sam znao da postoji neki dublji motiv, pa nisam rekao ništa, osim gunđanja. Činilo se da je otišao u Cheapside, ali da nije našao niti gospodina Portheroea niti gospodina Morrisa, što me nije iznenadilo. Lutao je cijelu noć, mada je uspio - on nije rekao, a ja nisam pitao kako - osvježiti se kakaom i komadom torte. A kada mu se otvorio apetit, počeo je, kako mi je rekao, ponovno osjećati glad. Može li me zamoliti za obrok? Bio bi duboko zahvalan, čak i za komadić pite.

Odbio sam. Ali ne zbog škrtosti, već zbog uvjerenja da bi to označilo početak kraja. Mogao sam ga pozvati da ostane na ručku, ali morao sam uzeti u obzir i Louisine osjećaje. Odbijanje je primio prilično krotko, i rekao je da bi me htio još nešto zamoliti. Možda nisam primijetio kako se deblja takvom brzinom da se to može pripisati samo kolaču od ribiza?

Ja sam primijetio promjenu i prije nego li je spomenuo. Sada je bio bar pola metra visok; plava mu je jakna sad bila kao bolero, a crvene su hlače bile jedva veličine kupaćih gaćica. Zaboravio sam da li je još imao majicu ili ne. Mandrak ie rekao da se od srama neće moći pojaviti u javnosti ako se to smanjivanje odjeće nastavi, te je pitao mogu li mu preporučiti dobroga krojača, no: "Ne onoga koji je tebi sašio to", objasnio je. "Ja preferiram diskretniji stil."

Znao sam da se odjeći koju imam na sebi ne može naći zamjerka, zgodno odijelo u decentnoj nijansi zelene, da sam htio mogao sam prilično oštro ušutkati malog prosjaka. Ali na posljetku, kakve veze ima što jedan Mandrak misli o mojim stvarima?

"Prilično sam siguran da bih bio prihvaćen u društvu," nastavio je, a u glasu mu se osjećao potisnuti žar, "kad bih bio pristojno odjeven. Imam mnogo talenata, i svestranu naobrazbu. Svi moji ukusi su čisti i istančani. Shvatio bi da imamo mnogo toga zajedničkog, kad bi se samo pokušao odnositi prema meni kao prema prijatelju. Kad bih," zaklinjao je, s osmijehom koji je očito trebao biti pobjednički, ali koji je na njegovu kvrgavomu drvenom licu ispao kao gnusno uvredljiv podsmijeh, "kad bih barem jednom čuo kako me zoveš 'Ferdie'!"

Čuo me je da ga zovem različitim imenima, ali 'Ferdie' nije bilo jedno od njih. "Mogu li tada zaključiti", rekao je, "da bi, po tvom mišljenju, sama činjenica o mom porijeklu, ako bi se saznala, bila dovoljna da me isključi iz društvenih krugova?"

Odgovorio sam mu da je to mišljenje. "U tom slučaju," rekao je želeći se nagoditi, "ako te sada napustim, hoćeš li mi dati svoju časnu riječ kao mladi engleski gospodin da nikada nikome nećeš reći što sam u stvari ja?"

Što je on u stvari, trebalo bi biti očito i najpovršnijem promatraču tako da sam mu bezbrižno mogao obećati to što je htio od mene, a osim toga, strašno mi se žurilo da ga otjeram iz kuće prije nego li se Louisa vrati iz crkve. Tada je

pitao postoje li dobrohotne osobe zvane svećenstvo koje su sklone pružiti pomoć izgubljenim slučajevima, i u naletu inspiracije, dao sam mu Caspbirdovo ime i adresu, pod uvjetom da ne kaže tko ga je poslao k njemu.

I napokon, nakon što je imao obraza pitati za Toga, otišao je. Dok sam gledao kako se šulja prelazeći ulicu i zalazi iza ugla u smjeru kapelanova stana, nisam mogao odoljeti, a da se ne nasmijem. Znao sam da je Tony Caspbird ne samo prilično realističan, već da je prilično dobar u kriketu i odličan vezni igrač, te ako ta mala zvijer postane drska, znao sam da će ga on poslati tamo gdje mu je mjesto.

A u svakom slučaju, to je ionako više njegov posao nego moj.

Mislim da je te iste večeri Caspbird došao k nama. Zapravo, siguran sam da je to bilo te iste večeri, jer je rekao da ne može dugo ostati budući da mora otići u Inglehome i reći gospođici Dudlow koliko je vikar bio oduševljen božičnim ukrasima koje je ona postavila.

Caspbird je bio vjerni obožavatelj Violet, ali njega se nisam bojao, jer sam smatrao da nema šanse. Kad je bio na odlasku, spomenuo je da je toga jutra kad se vratio s mise našao vrlo zanimljiva posjetitelja kako ga čeka. Pretpostavljao sam o kome se radi, ali nisam se htio odati pa sam nonšalantno rekao: "O, stvarno?" ili nešto tome slično.

"Da", rekao je Caspbird, "Rijetko srećem tako tužne i čudne slučajeve. Prošao je mnogo toga, a sve s izuzetnom hrabrošću i odvažnošću."

Naravno da je Louisa htjela čuti nešto više o njemu. Kako izgleda? Caspbird je rekao da ne zna kako da ga opiše. Zgodan? Pa, ne, teško da ga se može nazvati zgodnim - zapravo, na prvi pogled, njegov izgled nije u skladu s njim. Ali je tako vedar i veseo mladić! Tako jednostavan i živahan.

Pomislio sam da sam pogriješio - nemoguće je da govori o Mandraku! "Kako se to zove - oprostite, kako se on zove?" pitao sam.

"Pa," rekao je kapelan, " za sada se zove 'Ferdie'. Tako je on htio da ga zovem, još mi nije rekao svoje prezime. Primit ću ga u svoju kuću dok mu ne nađem prikladniji smještaj.

Divan je sugovornik, i tako dirljivo zahvalan za i najmanju iskazanu ljubaznost, i tako pažljiv. Zamislite samo, kada sam danas popodne došao na

čaj, vidio sam da je stavio moje papuče uz kamin kako bi se ugrijale i ispržio je na vatri pogaču za mene!"

Slušao sam zapanjen. Znao sam da je Caspbird širokogrudan i tolerantan i sve ostalo, no nisam pojma imao da je u stanju otići toliko daleko da se sprijatelji s jednim Mandrakom! U biti, to je njegova stvar. Ta stvar je očito bila i jako dobar lažac, i ne bi me uopće iznenadilo kad bi Caspbird pri povratku kući vidio da je ovaj otišao s njegovim žlicama.

Kada je Caspbird otišao, Louisa je izrazila veliko zanimanje da upozna njegova malog štićenika, i blago ju je živcirao manjak interesa za njega s moje strane. Počeo sam žaliti zbog obećanja koje sam dao.

Obitelj Dudlow je organizirala zabavu za djecu uvečer drugoga dana Božića, a ja sam se toj večeri jako radovao. Kao prvo, zato što uvijek uživam na dječjim zabavama, a u Cricklebury Parku ima posebno drage djece. Kao drugo, zato što sam odlučio da ću, ako dobijem priliku, otvoreno razgovarati s Violet do kraja večeri. Nisam se htio previše nadati, jer to donosi nesreću, ali sam imao osjećaj da će sve biti u redu.

A i Dudlow vjerojatno neće imati ništa protiv zaruka, jer sam znao da će mu njegova supruga reći nekoliko dobrih riječi u moju korist. Gospođi Dudlow sam se svidio jer je vidjela kako sam se sprijateljio s mlađom djecom, Peggy i malim Johnom. Uvijek je tvrdila da su djeca "nepogrešivi suci karaktera".

Njih su me dvoje nagovorili da te večeri dođem ranije, jer, kako je gospođa Dudlow ljubazno naglasila, računali su na mene da "zagrijem društvo".

Krenuo sam u Inglehome što sam ranije mogao, ali onoga trenutka kad smo Louisa i ja prošli pokraj trijema katedrale, shvatio sam po dječjem smijehu koji je dolazio iz primaće sobe da je društvo već dobro zagrijano i bez moje pomoći. Moram priznati da sam bio neugodno iznenađen kad sam, pri ulasku u kuću, uvidio da je moj dolazak umjesto očekivane dobrodošlice prošao gotovo nezapaženo. Svi su bili zaokupljeni nečim što se događalo u jednoj od soba. Čak je i pozdrav koji mi je uputila Violet bio prilično usputan. "Kakav divan mađioničar", prošaputala je. "Ako se približiš luku, moći ćeš ga bolje vidjeti."

To sam i učinio, i možete zamisliti kako sam se osjećao kada sam otkrio da je taj zabavljač koji je toliko oduševljavao publiku nitko drugi nego li ona mala zvijer od Mandraka!

I dalje je rastao, te je sada bio visine srednje visokog pigmejca - ali je bio odvratan kao i uvijek, i unatoč činjenici da je na sebi imao pravo večernje odijelo, odmah sam ga prepoznao. I, što je još gore, odmah sam uvidio da je i on prepoznao mene, te je pokušavao uhvatiti moj pogled kako bi u njemu vidio moje oduševljenje.

Nešto je čarao - bolje da kažem pretvarao se da nešto čara - jer za to vrijeme dok je klepetao pun samopouzdanja, nije uspio uspješno izvesti niti jedan trik. Nije da sebe smatram mađioničarom (mada mogu izvesti nekoliko trikova s jajima i kovanicom od pola krune), ali bi mi bilo neugodno da sam izveo takvu predstavu kakvu je izvela ta nesposobna mala ništarija.

Čudno je bilo to što se činilo kako nitko osim mene ne shvaća koliko je ta njegova predstava loša: Mandrak ih je sve okupio, i djecu i odrasle, te ih zavarao da prihvate njegove šeprtljave pokušaje kao izvanrednu predstavu okretnosti. Čak i nakon što je gospodinu Dudlowu hladnokrvno vratio njegov zlatni sat u komadićima, on je samo pospremio rasute kotačiće u džep svog sakoa, rekavši da je to bilo: "Izvrsno - kako domišljato." I to ne iz pristojnosti: vidjelo se da to stvarno misli!

Nakon čarobnjaštva na red su došle igre, koje je u cijelosti organizirao Mandrak. Mene nitko nije ništa pitao; da se nisam sam nametnuo, bio bih potpuno isključen. Pokušao sam se ponašati kao da Mandrak nije u prostoriji; ali to i nije bilo tako lako, budući da je mala neman stalno srljala na mene i kuštrala mi kosu i cijeloga me izbubetala šakama, sve da bi me naveo da ga primijetim.

Ljudi su samo komentirali njegovo dobro raspoloženje, a ja si nisam mogao pomoći da ne kažem da postoji razlika između dobroga raspoloženja i prave lakrdije; i stvarno, svakoga bi izbacilo iz takta da čuje malu Joy Hammond (moju posebnu miljenicu) kako crvenih obraza i zacakljenih očiju dolazi do mene, koji na tepihu pokušavam doći do zraka i dugmadi sa svog sakoa, i govori: "Nije li Ferdie sjajan prijatelj za igranje?"!

Sva su ga djeca zvala "Ferdie". Bobbie Clint, još jedan od mojih bliskih prijatelja, ponosno me obavijestio da ih je on "izričito zamolio da ga tako zovu". Bilo je izluđujuće gledati ih kako trče za tom malom grozotom, dok se za to vrijeme Caspbird smiješio, kao pravi javni dobročinitelj!

Jedva sam podnio to što me moja voljena Violet ukorila zbog mog ukočenog ponašanja, i dodala da, ako postoji ijedna osobina koju prezire kod muškarca, onda je to mrzovoljno ponašanje u društvu!

Nisam se branio - zbog ponosa nisam mogao ništa reći; ako je odabrala nerazumijevanje, neka tako bude. Ali sam odlučio u četiri oka se raspraviti s Mandrakom i to prvom prilikom. Namamio sam ga iz sobe uz neki izgovor.

Više nego rado je izašao sa mnom u hodnik: mislim da mu je laskalo to što je pomislio da sam napokon promijenio mišljenje. Ali sam ga vrlo brzo razuvjerio: rekao sam mu da obojica znamo da on tu nema što tražiti, te sam inzistirao da istog trena napusti kuću, ponudivši mu da ću ga, ako to učini, ispričati društvu i reći da je morao hitno otići.

I sad ga vidim kako sjedi na hrastovoj škrinji, pogleda podignuta prema meni, povrijeđenog što još ne vjerujem u njegovu bezazlenost. Protestirao je da ne želi još ići - zašto bi morao ići kad se zabavlja kao nikad u životu, i kad su svi, osim mene, tako ljubazni prema njemu? I još je imao drskosti reći da mu je jako žao što jednu tako karakternu osobu kao što sam ja može unakaziti jedan tako zloban osjećaj kao što je ljubomora, što me je strašno razbjesnilo.

Odgovorio sam mu da, uzevši u obzir situaciju, ljubomora ne dolazi u obzir, te da bi trebao ostaviti moj karakter na miru. Sve što sam imao za reći je bilo da ću, ako Mandrak ostane, morati odati njegovu tajnu.

"O ne!" rekao je, "nećeš to učiniti jer, ako se sjećaš, obećao si mi da nikada nećeš odati tajnu mog rođenja!"

"Kad sam ti to obećao," odgovorio sam mu, "nisam mogao ni zamisliti da ćeš imati toliko drskosti da se uguraš u moje društvo, i to na dječju zabavu!"

Rekao je da je oduvijek sanjao o tome da bude pozvan na pravu dječju zabavu, a sad mu se taj san ostvario i da sam ja morao primijetiti kako je postao popularan. Bio je uvjeren da neću biti toliko okrutan i razotkriti ga - budući da sam pravi gospodin koji ne bi pogazio dano obećanje.

Tom me izjavom pogodio u slabu točku i toga je bio svjestan, ali sam ostao nepokolebljiv. "Više se ne osjećam dužnim držati to obećanje", rekao sam. "Moja je dužnost reći ono što znam i, ako mi ne ostaviš drugog izbora, planiram to i učiniti."

"Slušaj me", rekao je smrtno ozbiljan, a ja sam pomislio da u njegovim malim očima koje su svjetlucale uz svjetlo fenjera, mogu vidjeti prikrivenu i kobnu zlobu. "Upozoravam te, za tvoje dobro, jer bih te htio poštedjeti ako mogu. Ako budeš ustrajao na tome da me razotkriješ, malo znaš o posljedicama koje ćeš tako navući na sebe! Ti ćeš biti glavna žrtva svoje nepromišljenosti."

Ne mogu reći da to upozorenje nije utjecalo na mene; upravo suprotno, mislim da sam malo popustio. Rekao sam mu da želim izbjeći skandal baš kao i on, te da neću ništa poduzeti sve dok se bude pristojno ponašao. Onda smo se vratili u sobu i igrali se s ostalima, a ja sam se okomio na Mandraka žešće nego ikad!

Ubrzo mi je to dosadilo pa sam se obratio kapelanu rekavši mu da mi se čini da se njegov prijatelj ponaša pomalo kao prostak, te da malo pretjeruje i da bi bilo poželjno kad bi ga se riješio prije večere. Caspbird je bio ogorčen: rekao je da je "Ferdie" duša zabave, i da ne razumije moj stav, pogotovo kad sam se toliko svidio malcu! Uvijek je mislio, rekao je, da sam ja otporan na takve sitne predrasude. Tako da nisam inzistirao, a nešto poslije počela je večera.

Bilo mi je zlo gledati kako se sva ta slatka dječica gotovo tuku za mjesto za stolom pokraj tog malog prevaranta, a onda ga vidjeti kako kao svinja jede kobasice i kolač od limuna! I kako su se igrali s krekerima, pravili od njih prstenje, stavljali ih na njega kao darove za uspomenu, sve dok mu male pandže nisu bile pretrpane jeftinim nakitom. Ja sam sjedio između Peggy i Violet, no niti jedna od njih dvije nije stavila kreker na mene.

Ipak, sve sam to izdržao do pred kraj, kada je Dudlow iznenada ustao i sve nas zamolio da podignemo čaše i pijemo u zdravlje novoga prijatelja koji je te večeri uvelike pridonio sveopćem užitku.

Znao sam što slijedi, a znao je i Mandrak, mada je spustio pogled, samouvjereno se smješkajući, kao da ne zna kome to njegov domaćin nazdravlja!

A tada, odjednom, osjetio sam da više ne mogu šutjeti. Bila je moja dužnost da progovorim. Ma koliko me to koštalo, moram spriječiti jadnog Dudlowa - kojeg sam cijenio i poštovao kao osobu, a isto tako i kao Violetina oca - da ne napravi nepopravljivu grešku nazdravljanja Mandraku za svojim stolom!

Tako sam ustao, i zamolio ga da sjedne i ostavi svoj govor nedovršen; rekao sam mu da imam svoje razloge koje ću mu objasniti kasnije u četiri oka.

Odgovorio je da on pod svojim krovom neće pristajati na podmukle poslove; ako imam nešto reći, bolje je da to kažem odmah, ili sjednem i držim jezik za zubima.

Mandrak je mirno sjedio, očiju upozoravajući usmjerenih u mene, ali ja sam primijetio kako mu se boja tena mijenja iz ugljenocrne u odvratnu nijansu sivozelene koja je plavoružičastu kapu za lude koju je imao na glavi činila još neprimjerenijom.

Ali sad nisam mogao prestati; više se nisam bojao njegove osvete. Mogao me je poslati u smrt tog trenutka - meni nije bilo važno. Samo sam htio otkriti njegovo pravo lice, a onda bi se, možda, Violet osjetila krivom što me je krivo procijenila!

"Da to - ta stvar", rekao sam pokazujući na njega, "nije bacila neki urok na sve vas, u tolikoj mjeri da pijete u njegovo zdravlje, na smrt biste ga se preplašili!"

Nastala je opća graja, usred koje je Caspbird skočio na noge. "Nemojmo više slušati ove kukavičke insinuacije!" viknuo je. "Reci nam, ako možeš, za što optužuješ našeg Ferdieja!"

"Ne radi se o tome što je učinio" rekao sam, "već o tome što on jest! Zar ste vi slijepi, kad ne vidite da je on ni manje ni više nego Mandrak?" Htio sam objasniti kako sam ga zabunom donio u vreći punoj raznih korijena anemone, kada me je Dudlow zaustavio tako naglo da sam skoro zanijemio od čuda.

"A što ako on i je Mandrak, gospodine," rekao je, "kakve to ima veze?"

"Kakve to ima veze?" mogao sam samo malaksalo izgovoriti. "Ja sam mislio da je to dovoljno da uočite da je on nepoželjan - na ovakvoj zabavi!"

"A tko si ti", zagrmio je kapelan, "da sudiš drugom biću? Dopusti da ti kažem da bi možda i imao razloga za ovu drskost da si i upola čovjek kao što je siroti dragi mali Ferdie Mandrak!" Suosjećajno ga je potapšao po ramenu dok je govorio, i vidio sam kako Violet prvo gleda njega pogledom punim divljenja zbog tog viteštva, a onda mene pogledom punim prezira.

Uistinu, svi su oni smatrali da se ponašam do krajnosti snobovski, a Mandrak je bio predmet općeg suosjećanja i svima je izmamio krokodilsku suzu ili dvije.

"U redu!" rekao sam. "Navalite na mene ako hoćete! Ali uskoro ćete vidjeti. Prije pola sata prijetio mi je najgorim posljedicama ako se usudim razotkriti ga. Sada neka učini ono najgore što može!"

Ali nisam mogao ni pomisliti kakvu mi je paklensku osvetu pripremio. Popeo se ma svoju stolicu i započeo govor. Ne bilo kakav govor - svaka je njegova rečenica obilovala najjeftinijim osjećajima, srcedrapateljnim praznim frazama! Ali pametan - vraški pametan, čak sam mu i ja to morao priznati.

Počeo je govoreći kako se osjećao povrijeđeno što ja mislim da bi on bio u stanju ozlijediti me. Nikad, ne, čak ni kada sam ga otjerao iz kuće prošlog Badnjaka, na ciču zimu i snježnu mećavu (što je bila čista melodrama, budući da je Badnjak bio topliji i sparniji nego inače!), čak ni tada prema meni nije osjećao ništa drugo doli poniznu privrženost i odanost! Nije krivio mene što sam mu zamjerao to što se ugurao među njih te večeri. Možda se od mene ne može očekivati da shvatim iskušenje u kojem se našla usamljena lutalica poput njega da zaboravi svoj podređeni položaj, i podijeli par brzoprolazećih sati s veselom djecom u doba godine kada se toplo nadao će ljubav prema bližnjem i dobra volja biti iskazani prema svima. Ali je shvatio da je pogriješio, i sada može samo tražiti naš oprost i uvjeriti nas da nas neće još dugo zamarati.

Tada mu je glas zadrhtao, a on se slomio, vrlo umjetnički. Svi za stolom su bili na rubu plača - osim mene. Što se tiče Dudlowa, on je ridao bez srama, dok su Peggy, Joan, Joy Hammond, i sva ostala djeca molila "dragog Ferdieja" da ne odlazi, a ja sam čuo kako me Bobbie Clint naziva "zvjerskom zvijeri", a Tommy Dickson je strastveno izjavio da sam zmija!

Sve ovo je bilo prilično neugodno, ali ništa u usporedbi s onim što je slijedilo. Taj je mali vrag ostavio najjači adut za kraj. Nakon što je savladao svoje osjećaje, zahvalio je svim svojim dragim mladim prijateljima što još uvijek žele da ostane s njima, ali je rekao da to, na žalost, nije moguće! Šok izazvan saznanjem da sam ga ja, čiju se naklonost tako silno trsio izboriti, doživljavao s takvom antipatijom, bio je previše za njegovu osjetljivu narav - osjećao je da mu se približava kraj. Samo me je htio zamoliti za još jednu uslugu, da primim prekrasni smaragdni prsten koji je imao na ruci (načinjen od

krekera, molim lijepo!), te da ga uvijek nosim u znak sjećanja na njega, kao znale njegova oprosta, potpunog i vječnog!

A tada se, na moj užas, složio u hrpicu, i polako se skupljao unutar svojeg odijela sve dok se nije pretvorio u smežurani predmet kakav je bio kad sam ga prvi puta vidio!

Možda ste vidjeli sušeno korijenje što ga prodaju na ulicama. Pa, smanjio se na veličinu jednog od tih. I sve dok mu glava nije konačno klonula, njegove su zle male oči, pune osvetničkog trijumfa, bile usmjerene prema meni.

Temeljito mi se osvetio, i bio je popuno svjestan toga. Jako sam dobro znao da mali bijednik nije stvarno mrtav. Iako sam ih sve uvjeravao da se samo pretvara, okrenuli su se jer nisu mogli gledati to što su nazvali "hladnokrvnom brutalnošću".

Sve je bilo poput grozne noćne more. Ja sam bio u pravu, a svi oni u krivu, no nisam ih mogao navesti da to shvate. Radije se ne bih previše zadržavao na opisu scene koja je uslijedila: jauk te male zaluđene djece, Louisino histerično odbijanje da me više i trenutak smatra svojim bratom, Caspbirdova muževna tuga zbog smrti Ferdieja, i Violetini nježni, pažljivi pokušaji da ga utješi. Nisam imao vremena zamijetiti još nešto, jer me je u tom času Dudlow istjerao iz kuće i zabranio da joj ikad više prijeđem preko praga ...

Zacijelo sam nekako došao do kuće, ali se ne sjećam kako. Ne sjećam se ničeg do dolaska u naš salon, gdje sam plačući sjeo u naslonjač i prislonio glavu uz njegovu stranicu.

A tada, kada su mi se počeli vraćati detalji s te odvratne zabave, jedan po jedan, zadrhtao sam od silnoga srama. Zaista ne vjerujem da sam se ikada u životu osjećao jadnije nego tada!

Sam sam se uništio, beznadno, nepopravljivo. Izgubio sam Violet zauvijek. Čim dođe kući, Louisa će mi reći da više ne možemo živjeti zajedno. Caspbird me više neće htjeti ni pozdraviti. Čak ni mala dječica više neće htjeti biti moji prijatelji! ... A zašto se sve ovo dogodilo? Zato što nisam mogao držati jezik za zubima! Što se to mene ticalo ako Dudlow želi pozvati Mandraka u Inglehome? Zašto sam morao biti tako okrutan prema maloj beštiji? I to u božićno vrijeme, kad bi svaki normalan čovjek imao dickensovski pogled na svijet! Ne mogu shvatiti zašto sam se ponašao tako odvratno - on nije bio kao

ja ...

Pa ipak, ispravno sam postupio. Istina, mogao sam biti malo obzirniji. Vidim sada, kada je prekasno, da je napraviti takvu scenu za vrijeme večere bilo jedva korektno. Mogao sam malo više misliti na djecu i njihove osjećaje.

Tada me je obuzela strašna sumnja. A što ako sam krivo procijenio Mandrakov karakter? Vrlo sam malo znao o tim stvorenjima - samo ono što sam pročitao u knjizi sir Thomasa Browna, a čak je i on smatrao da su priče o njihovoj ozloglašenosti ili pretjerivanja ili ogromne pogreške.

I, koliko god mi je "Ferdie" bio odbojan, u njegovu ponašanju nisam mogao naći ništa što bi bilo pokudno. Svi su njegovi stavovi bili uzorni. Jesam li napravio "ogromnu pogrešku"? Da li sam stvarno, kao što je Caspbird rekao: "slomio malo, ljubavi puno srce svojom glupom okrutnošću"? Da li sam ja, kao što me on nazvao "ubojica morala"? Mogli bi provesti službenu istragu o tome. Mogao bih biti pozvan da dam svoj iskaz. Porota bi svojoj odluci dodala osudu zbog mog ponašanja, a mrtvozornik bi podržao njihovo mišljenje s nekoliko oštrih opaski! To bi se našlo u svim novinama; kolege s posla bi me bojkotirali; smatrao bih se sretnim kad ne bih dobio otkaz!

Ali samo malo - zar bi stvarno napravili takvu zbrku oko jednog običnog Mandraka? Kad bi samo malo ispitali, nakon što se smire emocije, sigurno bi našlo nešto sumnjivo o njemu. Kako je nabavio ono večernje odijelo, na primjer, kada su sve trgovine bile zatvorene? Sigurno je negdje provalio, sjećam se kako je hladnokrvno prisvojio odjeću sa strašila ... U tom trenutku zgrozio sam se i uplašio, jer sam opet čuo onaj kreštavi vrisak u noći! Bože pomozi! Nije valjda Togo izvukao još jednoga? Znao sam da ne mogu sve to proživjeti još jednom. Ali ovaj put zvuk je stvarno sličio onomu koji stvara lokomotiva. A što ako, ipak - mogao sam tu dvojbu riješiti u trenutku; kad bih samo okrenuo glavu - i ako vidim strašilo na stolu bez odjeće, znat ću!

Nekoliko trenutaka nisam mogao smoći hrabrosti da pogledam.

A tada, polako, u smrtnom strahu da će se moji najgori strahovi potvrditi, okrenuo sam se ...

Ne mogu vam opisati kako sam se osjećao kad sam vidio da je strašilo u potpunosti odjeveno. Mogao sam jecati od radosti i olakšanja na njegovu plavom ramenu.

Bacio sam pogled na staru smeđu knjigu koja je ležala na podu. Još je uvijek bila otvorena na šestom poglavlju: O različitim načelima vezanim uz povrće ili biljke koja su se nakon istraživanja pokazala pogrešnima ili dvojbenima. A onda mi je sinulo, ako moram još sanjati o Mandracima, bilo bi puno udobnije kad bih to radio u krevetu.

Dječja zabava kod Dudlowa je bila vrlo vesela, iako nije bilo Mandraka da podiže atmosferu. A ja jesam dobio priliku da razgovaram s Violet, i to jest prošlo u najboljem redu. Bit će još bolje kada dobijem sljedeću povišicu.

"THE FIFTY-FIRST DRAGON", 1921.

HEYWOOD BROUN

*Još jedan dragulj iskopan iz dubina prošlosti. Heywood **B**roun (1888. - 1939.), bio je cijenjeni novinar i poznat humorist te istaknutiji član Algonquinskog kruga intelektualaca koji su dvadesetih godina prošlog stoljeća drmali New Yorkom.*

Radio je kao kolumnist i kritičar za World i Telegram. Bio je vatreni socijalist koji se bunio protiv svega iznoseći gorljivo svoje stavove.

Danas se njegova djela rijetko objavljuju, a priča koja slijedi objavljena je prvi puta 1921. godine. Nažalost, mislim da je to jedina stvar koju je napisao, a da spada u omiljeni nam žanr.

PREVELA MERIMA NIKOČEVIĆ

Pedeset prvi zmaj

Od svih učenika u viteškoj školi, Gawaine le Cœur-Hardy je spadao među one koji su najmanje obećavali. Bio je visok i jedar, ali njegovi su učitelji ubrzo otkrili da mu nedostaje duha. Sakrio bi se u šumu kada bi se okupio viteški razred, a njegovi su kolege i članovi profesorskog zbora pokušavali u njemu probuditi njegovu istinsku priordu pozivajući ga da dođe i slomi vrat poput pravoga muškarca. Čak i kada bi mu rekli da su koplja presvučena jastucima, da konji nisu veći od ponija te da je polje neobično meko za kasnu jesen, u Gawaineu se nije budio entuzijazam. Jednoga proljetnog popodneva, ravnatelj i docent Pleasaunce razgovarali su o njemu. Docent nije vidio nikakva drugog lijeka osim da ga isključe iz škole

"Ne", rekao je ravnatelj pogleda usmjerena u grimizna brda koja su okruživala školu. "Ja ću ga obučiti da ubija zmajeve "

"Ali, može poginuti", pobunio se docent

"To je točno", odgovorio je ravnatelj veselo, ali potom je trezvenije dodao "Moramo naše napore usmjeriti prema sveopćem dobru. Mi smo odgovorni za formiranje osobnosti ovog momka. "

"Jesu li zmajevi posebice opasni ove godine?" upitao je docent. Tako karakteristično za njega Uvijek se vrpoljio u trenucima kada bi ravnatelj škole počeo govoriti o etici i idealima institucije na čijem se čelu nalazio.

"Mislim da nikada nisu bili gori", odgovorio je ravnatelj "Piošli tjedan, gore u južnim br dima, ubili su nekolicinu seljaka, dvije krave i svinju A ako se to piokletstvo nastavi, ne možemo niti u jednom trenutku biti sigurni kada bi svojim neobuzdanim dahom mogli zapaliti šumu "

"U slučaju da se mladom Cœur-Hardyju nešto dogodi, jesmo li obavezni isplatiti nekakav povrat školarine?"

"Ne", odgovorioje ravnatelj poput vještog pravnika, "sve smo to riješili ugovorom. Ali, njemu se ništa neće desiti. Prije nego ga pošaljem u brda, naoružat ću ga s čarobnom riječi "

"To je dobra zamisao", rekao je profesor. "Ponekad takve riječi čine

čuda." Od tog se dana Gawaine specijalizirao za zmajeve. Njegovo je školovanje uključivalo i teorijski i praktični dio. Ujutro je pnsustvovao dugim predavanjima o povijesti, anatomiji, ponašanju i navadama zmajeva. Nije se isticao u svojoj obuci. Imao je čudesan dar koji nikada ne bi zakazao da zaboravlja stvari. Poslije podne bi ipak iskazao neke vještine zato što bi tada odlazio na Južnu poljanu i vježbao s borbenom sjekirom. Tu je bio zapanjujuće dobar jer je bio izrazito snažan, ali i brz i pokretan. Čak je uspijevao demonstrirati lažnu surovost. Stari bivši studenti kažu da je cijeli prizor bio uzbudljiv, dok bi Gawaine jurio poljem prema papirnoj lutki zmaju koja je bila postavljena za njegovo vježbanje. Trčeći, vitlao bi sjekirom i vikao "Proklet da si'" ili bi se služio nekim drugim povikom karakterističnim za školu. Nikada nije morao više od jednom udariti kako bi obezglavio papirnog zmaja.

Postupno su njegovi zadaci postajali sve teži. S vremenom je papir zamijenjen papir-mašeom i na kraju drvom no, čak ni najjače lutke zmajevi nisu ga mogle zaustaviti. Jedan zamah sjekirom uvijek je bio dostatan. Bilo je tu i onih koji su govorili da, kada bi se vježba produžila sve do sumraka i kada bi se zmajeve sjene nadvile nad poljem, Gawaine više ne bi tako neobuzdano i glasno vikao. Mislim da je u takvim primjedbama bilo i pomalo zlobe. Bilo kako bilo, ravnatelj je odlučio da je kraj lipnja čas za ispit. Večer prije zmaj je došao blizu školskog imanja i pobrstio malo zelene salate u vrtu. Fakultet je donio odluku da je Gawaine spreman. Dali su mu diplomu i novu borbenu sjeknu, a ravnatelj ga je pozvao na sastanak u četiri oka.

"Sjedni", rekao je ravnatelj. "Zapali."

Gawaine je oklijevao.

"Oh, znam da se to protivi propisima", rekao je ravnatelj. "Ali, na kraju krajeva, ti si već dobio svoju preliminamu titulu. Više nisi dječak. Sada si muškarac. Sutra ćeš se otputiti u svijet, veliki svijet uspjeha."

Gawaine je uzeo cigaretu. Ravnatelj mu je ponudio šibicu, ali on je izvadio svoju i počeo vješto otpuhivati dim, što je zapanjilo ravnatelja.

"Ovdje si naučio teoriju života," nastavio je ravnatelj i dalje se držeći teme svog izla ganja, "ali na kraju krajeva, život nije teorija. Život je skup činjenica. Poziva mlade, kao i stare, da se suoče s tim činjenicama, pa makar neke od njih bile tegobne, a ponekad i neugodne. Tvoj problem, na primjer, jest

ubijanje zmajeva."

"Priča se da su zmajevi u južnoj šumi sto pedeset metara dugi", odvažio se Gawaine, plašljivo.

"Ma glupost!" rekao je ravnatelj. "Kapelan je vidio jednoga prošli tjedan s vrha Arturova brda. Zmaj se sunčao u dolini Kapelan ga nije mogao dugo promatrati jer je zaključio da je njegova dužnost da se vrati u školu i o svemu izvijesti mene. Nazvao ga je čudovištem, ali možda bi bilo prikladnije reći veliki gušter? - nije bio ni centimetar duži od šezdeset metara. Ali, veličina nema nikakve veze s time. Otkrit ćeš da su veliki manji problem od malih. Tromi su, polaganije se kreću i nisu toliko nasilni. Tako sam čuo. Osim toga, prije nego odeš, opremit ću te tako da se nećeš morati bojati nijednog zmaja na svijetu."

"Želim čarobnu kapu", rekao je Gawaine.

"Što je to?" uzvratio je ravnatelj pitanjem.

"Kapa koja će me činiti nevidljivim", odgovorio je Gawaine.

Ravnatelj se obzirno nasmijao "Ne smiješ vjerovati u te priče za malu djecu", rekao je. "Ne postoji takvo što. Kapa koja će te učiniti nevidljivim, zaista. Što bi s njom radio? Pa nisi se još ni sam pojavio. Mladiću moj, mogao bi hodati odavde do Londona i nitko te ne bi čak ni pogledao. Ti si nitko i ništa. Nemoguće je biti manje vidljiv od toga."

Gawaine se doimao kao da je na rubu da se vrati u svoje uobičajeno stanje cviljenja. Ravnatelj ga je umirio "Ne brini se, dat ću ti nešto puno bolje od čarobne kape. Dat ću ti čarobnu riječ. Sve što moraš učiniti jest jednom ponoviti ove čarobne riječi i svaki će zmaj pred tobom biti nemoćan. Moći ćeš im bez poteškoća odsijecati glave."

Uzeo je tešku knjigu s police iza radnog stola i počeo je listati "Ponekad je", rekao je, "potrebno konstiti cijelu rečenicu ili frazu. Mogao bih ti na primjer dati 'Napraviti'. Ne, to nije to. Mislim da bi jedna jedma rijcč bila najprikladmja za zmajeve."

"Kratka riječ", predložio je Gawaine.

"Ne smije biti prekratka jer ne bi bila dovoljno moćna. Nikada nije baš

takva žurba. Evo jedne izvrsne riječi: 'Rumplesnitz'. Misliš li da je možeš zapamtiti?"

Gawaine je pokušavao i nakon sat vremena ju je uspio svladati. Neprestano je prekidao poduku kako bi pitao, "Ako kažem 'Rumplesnitz', zmaj mi nikako ne može nauditi?" A ravnatelj bi svaki puta odgovorio, "Dovoljno je da kažeš 'Rumplesnitz', i posve si siguran."

Kako se bližilo jutro, Gawaine kao da je sve spremnije prihvaćao svoju karijeru. U zoru ga je ravnatelj otpratio do ruba šume i pokazao mu smjer kojim je trebao poći. Približno kilometar i pol dalje prema jugozapadu oblak pare lebdio je iznad čistine u šumi. Ravnatelj je uvjerio Gawainea da se ispod tog oblaka krije zmaj. Gawaine je krenuo polako. Pitao se bi li bilo najbolje da se u trku približi zmaju, kao što je vježbao na Južnoj poljani, ili da mu polako koračajući priđe, cijelim putom uzvikujući: "Rumplesnitz".

No, odluka je bila donesena u njegovo ime. Tek što je došao do ruba čistine, zmaj ga je ugledao i počeo dahtati. Bio je to veliki zmaj i doimao se poprilično nasilnim, bez obzira na tvrdnje ravnatelja. Kako je zmaj režao, tako su veliki oblaci pobješnjele pare izlazili kroz njegove nosnice. Izgledalo je kao da je golemi čajnik pomahnitao. Zmaj mu je prišao tako hitro da se Gawaine uplašio i imao vremena reći samo: "Rumplesnitz" – jednom. Dok je to govorio, zamahnuo je borbenom sjekirom i odletjela je zmajeva glava. Gawaine je morao priznati da je živog zmaja bilo lakše ubiti nego drvenog ako bi samo rekao 'Rumplesnitz'.

Gawaine je doma donio uši i mali dio repa. Njegovi školski kolege kao i cijeli fakultet ponosili su se njime, ali ravnatelj ga je, ustrajno ga navodeći da nastavi sa svojim poslom, mudro držao podalje od svih tih pohvala kako se ne bi razmazio. Svakoga dana Gawaine bi ustao u zoru i išao ubijati zmajeve. Ravnatelj ga je za kišnih dana držao kod kuće zato što su za takvih vremenskih uvjeta, kako je govorio, šume bile vlažne i nezdrave i samim time nije bilo nužno da se momak izlaže bespotrebnim rizicima. Prošlo je nekoliko dana tijekom kojih Gawaine nije ubio nijednog zmaja. Jednoga posebice unosnog dana uspio je ubiti tri zvijeri, muža, ženu i rođaka u posjetu. Postupno je razvio tehniku. Učenici koji su ga ponekad promatrali s vrhova brda, daleko od samoga bojišta, govorili su da bi često dopustio da zmaj dođe tik do njega prije nego što bi izgovorio čarobnu riječ "Rumplesnitz". I tada bi, čak podrugljivo,

izgovarao moćnu čarobnu riječ. Povremeno bi izvodio vratolomije. Jednom zgodom, prilikom posjeta skupine ljudi iz Londona koja se došla osvjedočiti o njegovim junačkim pustolovinama, krenuo je u akciju s desnom rukom vezanom iza leđa. Zmajeva je glava pala jednakom lakoćom.

Kako je broj zmajeva koje je Gawaine ubio rastao, ravnatelj ga više nije mogao posve držati pod nadzorom. Noću bi se iskrao i u seoskoj krčmi pio do zore. Jednog prekrasnog jutra u kolovozu, nakon takva bančenja, ustao je nešto prije zore i krenuo ubiti svoga pedesetog zmaja. Glava mu je bila teška, a um usporen. I drugi dijelovi njegova bića također su bili teški zato što je prihvatio pomalo vulgaran običaj da odlazi u lov na zmajeve okićen svim svojim medaljama, počasnim vrpcama i drugim odličjima. Ta su se odličja prostirala od njegova poprsja pa sve do trbuha. Zacijelo su težila najmanje četiri kilograma.

Gawaine je pronašao zmaja na istoj čistini gdje je zaradio svoj prvi trofej. Bio je to poprilično veliki zmaj, ali očito star. Njegovo je lice bilo naborano, a Gawaine je pomislio da se nikada prije nije susreo s tako smiješnim stvorom. Izazvavši gnušanje mladića, zmaj je odbio zarežati i Gawaine mu je bio prisiljen prići. Koračajući je fićukao. Zmaj ga je promatrao beznadežno, ali lukavo. Naravno da je već čuo za Gawainea. Čak i kad je mladić podigao sjekiru, zmaj se nije ni mrdnuo. Znao je da neće moći spasiti živu glavu jer je već čuo da lovca štiti čarobna riječ. Jednostavno je čekao nadajući se da će se nešto dogoditi. Gawaine je zamahnuo sjekirom i odjednom je spustio. Problijedio je i počeo se divljački tresti. Zmaj je zaključio da se radi o nekakvu triku. "Što se događa?" upitao je hineći zabrinutost.

"Zaboravio sam čarobnu riječ", mucao je Gawaine.

"Kakve li štete", rekao je zmaj. "Znači, to je tajna tvog uspjeha. Znaš, meni ti to baš i ne zvuči tako moćno, mislim na cijelu tu priču o čarolijama. Ni mrava ne bi mogle zgaziti, kao što smo to običavali reći dok sam bio mali zmaj. No, svejedno, tu je već riječ o neslaganju stavova."

Gawaine se osjećao bespomoćno i užasavao se iznenada ojačalog samopouzdanja zmaja koje ovaj nije mogao barem malo ne iskazati. "Mogu li ti ikako pomoći?" upitao ga je. "Koje je prvo slovo čarobne riječi?"

"Počinje s 'r'", drhtavo je odgovorio Gawaine.

"Da vidimo," zabavljao se zmaj, "to mi baš puno ne govori, zar ne? Kakva je to vrsta riječi? Radi li se o epitetu? Misliš li da je to moguće?"

Gawaine nije uspio ništa drugo učiniti već kimnuti. "Pa, naravno", uzviknuo je zmaj, "reakcionarni republikanac." Gawaine je odmahnuo glavom.

"Pa, žao mi je", rekao je zmaj, "ali mislim da bi bilo najbolje da sada prijeđemo na posao. Predaješ li se?"

Budući da zmaj kao da mu je pružio mogućnost kompromisa, Gawaine je skupio dovoljno hrabrosti da prozbori.

"Što ćeš učiniti ako se predam?" upitao je zmaja.

"Pa, pojest ću te", odgovorio je zmaj.

"A ako se ne predam?"

"I onda ću te pojesti."

"Znači da nemam izbora, zar ne?" zapomagao je Gawaine.

"Ne", odgovorio je zmaj sa smiješkom na usnama. "Bilo bi mi draže da se ne predaš. Bio bi mi ukusniji."

Zmaj je dosta dugo čekao da ga Gawaine upita: "Zašto?" ali dječak je bio paraliziran strahom i nije mogao progovoriti. Na kraju mu je sam morao objasniti bez uvodne dosjetke. "Znaš," rekao je, "ako se ne predaš bit ćeš mi ukusniji jer ćeš umrijeti hrabro."

To je bio stari i drevni trik zmaja. S pomoću takvih je dosjetki običavao smijehom paralizirati svoje žrtve i zatim ih uništiti. Gawaine je već bio dostatno paraliziran, ali smijeh nije tu odigrao nikakvu ulogu. Nakon posljednje riječi šale, zmaj je povukao glavu i napao. U toj je sekundi Gawaineu na pamet pala čarobna riječ 'Rumplesnitz', ali nije imao vremena izgovoriti je. Imao je vremena samo krenuti u boj, bez riječi, i napad zmaja dočekati sa sjekirom u punom zamahu. Svoja je leđa i ramena u cijelosti unio u navalu. Rezultat je bio izvrstan i zmajeva glava je odletjela gotovo stotinu metara i prizemljila se u guštari.

Gawaine još dugo nakon zmajeve smrti nije bio preplašen. Bio je u čudu. Bio je totalno zbunjen. Gotovo u transu odrezao je uši čudovišta. Neprestano

mu se na pamet vraćala jedna te ista misao: "Nisam rekao 'Rumplesnitz'!" Bio je siguran u to, a nije bilo sumnje niti u to da je ubio zmaja. Zapravo, nikada nije ubio nijednog zmaja tako temeljito. Nikada ranije nije zmajeva glava tako daleko odletjela. Dvadeset pet metara je možda bio njegov dotad najbolji rezultat. Cijelim putem do viteške škole razmišljao je o tome kako zaslužuje objašnjenje za ono što se dogodilo. Odmah se uputio ravnatelju i nakon što je zatvorio vrata, ispričao mu je što se dogodilo. "Nisam rekao 'Rumplesnitz'", objasnio je iskreno.

Ravnatelj se smijao. "Drago mi je da si to otkrio", rekao je. "Postao si još veći junak. Zar ti to nije jasno? Sada znaš da si ti sam ubio sve te zmajeve, a ne ona smiješna riječ 'Rumplesnitz'."

Gawaine se namrštio. "Znači, to uopće nije bila čarobna riječ?" upitao je.

"Naravno da nije," odgovorio je ravnatelj, "pa ti bi trebao biti prestar da vjeruješ u takve gluposti. Ne postoje nikakve čarobne riječi."

"Ali, rekli ste mi da je čarobna", pobunio se Gawaine. "Rekli ste da je čarobna, a sada kažete da nije."

"Nije to doslovce bila čarobna riječ," odgovorio je ravnatelj, "ali je bila puno više od toga. Ta ti je riječ dala samopouzdanje. Uklonila je sve tvoje strahove. Da ti je nisam rekao, mogao si poginuti već od prvog zmaja. Ali, svemu je zaslužna tvoja borbena sjekira."

Gawaine je iznenadio ravnatelja svojim stavom. Bilo je očito da ga je objašnjenje uznemirilo. Prekinuo je dugi filozofski i etički govor ravnatelja: "Da bilo kojeg od njih nisam tako snažno i hitro udario, bilo koji od njih bi me zdrobio kao, kao ..." Borio se da pronađe odgovarajuću riječ.

"Jaje", predložio je ravnatelj.

"Kao jaje", ponovio je Gawaine i još je mnogo puta ponovio isto. Tijekom večernjeg obroka ljudi koji su sjedili pokraj njega čuli su ga kako mrmlja: "Kao jaje, kao jaje."

Sljedeći je dan bio lijep, ali Gawaine nije ustao u zoru. Zaista, bilo je već podne kad ga je ravnatelj pronašao šćućurenog u krevetu s prekrivačem navučenim preko glave. Ravnatelj je pozvao docenta Pleasauncea i zajedno su momka odvukli prema šumi.

"Bit će dobro čim ubije još kojeg zmaja", objasnio je ravnatelj.

Docent Pleasaunce se složio. "Bila bi šteta prekinuti tako uspješan niz junačkih djela", rekao je. "Pa, ako ubrojimo onog od jučer, ubio je pedeset zmajeva."

Gurnuli su momka u guštaru iznad koje je lebdio tanak oblak pare. Bilo je očito da se radilo o malenom zmaju. Ali Gawaine se nije vratio te večeri. Niti sljedeće. Zapravo, više se nikada nije vratio. Nekoliko tjedana kasnije, neki hrabriji duhovi iz škole su pretražili guštaru, ali nisu uspjeli pronaći ništa što bi ih podsjetilo na Gawainea osim metalnoga dijela njegovih medalja. Čak su i počasne vrpce bile progutane.

Ravnatelj i docent Pleasaunce su se složili da bi bilo najbolje kada u školi ne bi spominjali kako je Gawaine postigao svoj rekord, a još manje govorili o tome kako je umro. Zaključili su da bi to moglo loše utjecati na duh škole. U skladu s time, Gawaine je nastavio živjeti u sjećanju kao najveći junak škole. Danas, nijedan posjetitelj ne uspije napustiti školu a da ne vidi veliki štit koji visi na zidu blagovaonice. Pedeset pari zmajskih ušiju vise na štitu, a ispod njega stoji pozlaćeno ime: "Gawaine le Cœur-Hardy", nakon čega slijedi jednostavan natpis: "Ubio je pedeset zmajeva." Nitko nikada nije uspio oboriti njegov rekord.

"THE WARLOCK'S DAUGHTER", 1937.

ANTHONY ARMSTRONG

Za Anthonyja Armstronga (1897. - 1976.) punog imena George A. A. Willis malo tko je čuo, a čovjek je objavio velik broj priča u Punchu i sličnim magazinima (doduše, tko je uopće čuo za Punch?). Navodno je na vrhuncu slave bio 20-ih i 30-ih godina prošlog stoljeća kada su kritičari njegova djela uspoređivali s uradcima P G. Wodehousa.

Velik broj inteligentnih parodija na bajke objavio je u knjigama The Prince Who Hiccuped (1932.) i The Pack of Pieces (1942.) za koje urednik Mike Ashley tvrdi da bi trebale biti obavezno štivo onima koji misle da se komični fantasy pojavio prošlog tjedna (a doveo ga je za ruke Terry Pratchett).

PREVELA TANJA KOCKOVIĆ

Kći starog vješca

Bio jednom, prije mnogo godina, poprilično drag mladić zvan Erroll, koji je živio sa svojim ocem u drvetu. To je bilo stoga što je njegov otac bio po zanimanju drvodjelja i smatrao je da je tako puno lakše nego živjeti, na primjer, na obali mora.

Jednoga je dana stari drvodjelja doživio nezgodu ostavivši Errolla bez oca, i - pošto se nije sjetio podučiti ga drvodjeljstvu - bez posla. Tako je mladić sakupio svoje stvari u svežanj i otputio se u svijet tražeći sreću, što je zapravo najbolja stvar koju je mogao učiniti, jer u ono vrijeme biti skroman drvodjeljin sin nije bilo nešto.

Nekoliko dana kasnije, pred zalazak sunca, naišao je na veliki dvorac i zapitao se hoće li imati šanse da tamo nađe posao kao pomoćni perač posuđa ili nešto slično. Zato je upitao seljaka koji je prolazio da li mu može reći tko je vlasnik.

Seljak mu je mrzovoljno odvratio da je čuo priču da vještac ili netko sličan živi tamo; bilo kako bilo, da se taj dvorac odjednom pojavio prije tjedan dana tijekom noći. Pogledavši pobliže, Erroll je mogao povjerovati, jer se činilo da je vrlo nepažljivo smješten na spoj četiri polja, s jednim dijelom na svakome od njih, i povrh toga, mala je rječica tekla kroz njega. Seljak je, ubrzo je saznao, bio prilično ogorčen u vezi s cijelim događajem, zato jer se činilo da je posjedovao dva polja, a nesnosna stvarčica nije dobro utjecala na urod korjenjača. U to doba seljaci su imali i gorih stvari od vremena i loših cijena protiv kojih su se borili.

Erroll mu je zahvalio i baš kad je požurio pokraj dvorca - nastojao se držati podalje od magije, ako je to bilo moguće - veselo je pozdravljen s prozora i pozvan da uđe i provede noć.

Mladić se zamislio u nevjerici. Vješci su bili vješci, i nikad nisi znao što će sljedeće smisliti. Često je to bilo nešto sasvim bolno; okrenuti ti glavu naopačke na ramenima, što im je bilo izuzetno smiješno. S druge strane, ovaj vještac zvučao je prilično prijateljski.

"Smrkava se", ponovno je zavikao, "i čini se da će kišiti! Moraš se ovdje

zaustaviti. Inzistiram na tome."

Erroll je ušao. Čovjek nije često nailazio na vješce koji su inzistirali. Njegovi su strahovi bili neosnovani. Ovaj vještac je bio ugodan starac i očito oduševljen što ga vidi, iako je odbacio bilo kakve prijedloge o Errollovu zapošljavanju.

"Skoro su sve moje sluškinje vile", naglasio je. "Gnom je pomoćnik perača posuđa, čarobnjak je šef kuhinje, i tako dalje. Sve sam ih doveo iz zemlje bajki. No, budi moj gost večeras. Drago mi je što imam društvo. Čini mi se da me ovdašnji ljudi ne vole. Kad bolje razmislim, nigdje me ne vole. Često premještam kuću, ali nigdje ne mogu naći prijateljsko susjedstvo. Neki dan sam sa starom kolibom bio u Lataviji i tamošnji seljaci su je htjeli spaliti. Zaboravimo to sada. Drago mi je što si se pojavio. Hoćemo li se proprati prije , večere?"

Zbrojimo li sve, Erroll je proveo veoma veselu večer, a čak su se i kartali bez imalo bojazni da bi njegov domaćin mogao materijalizirati čarobne asove koji bi mu donijeli pobjedu - što se od nekoga u njegovu položaju sasvim opravdano moglo očekivati. U stvari, jedina vješčeva mana bila je njegova sklonost da se stalno vraća na temu svoje nepopularnosti u svakom susjedstvu koje posjeti. Erroll je, naglašavajući da pitanje prava uživanja posjeda ima nešto s time, taktično predložio da bi mogao s vremena na vrijeme prirediti velike zabave i pozvati sve ljude iz okolice, pokazujući svoju prijateljsku sklonost.

Vještac je smatrao da je to izvrsna zamisao.

"Jedini je nedostatak", rekao je, kada se dotakao te teme sljedećeg jutra dok je Erroll bio na odlasku, "da bih morao pričekati dok mi se kći vrati i preuzme ulogu domaćice ... To me podsjetilo," reče, "ako je sretneš tijekom svog putovanja, reci joj gdje se nalazim."

"Vašu kći? Ali kako ću je prepoznati?"

"Vrlo je lijepa, tamne kose, sivih očiju, imena Joy - majčina zamisao, jadnica", dodao je na brzinu. "Otišla se prošetati prije četrnaest dana i nije se još vratila."

Erroll je bio iskreno začuđen. "Zna li ona gdje ste? Ne bojite li se da se nešto dogodilo?"

"Zna se ona brinuti za sebe, bez brige. Samo, izgubila se. Vidiš," nastavio je kao da mu je prilično neugodno, "pretpostavljam da je to na neki način moja krivnja. Zaboravio sam da je vani i premjestio dvorac preko planina jer je počela kiša. A kad sam tamo naišao na snijeg, produžio sam, i - da skratim, zaboravio otkud sam krenuo. Pa, kada se ona vratila, kuće više nije bilo."

"Pretpostavljam da je sad poprilično ljuta."

"Toga se i bojim", iskreno je dodao vještac: "sva je na svoju sirotu majku. Naravno, svakog jutra vadim veliki putujući tepih i letim okolo, ali nisam još nabasao na nju. Problem je u tome što se možda radi zabave pretvorila u nešto drugo - danas djevojke ne žele biti djevojke. Budi tako ljubazan pa joj, ako je sretneš, reci gdje sam."

"Svakako", reče Erroll i ode. Kad je stigao do vrata, bio je pozvan natrag.

"Upravo sam se sjetio. Možda ću se morati seliti - ne sviđa mi se izgled ovih seljaka - pa zato uzmi sa sobom jedan od naših putujućih tepiha." Vidjevši Errollov zbunjen pogled, nastavio je: "Znaš, putovanje zrakom. To je samo malo vozilo. Dao bih ti veliki tepih iz dnevne sobe, ali dobra strana ovoga je ta što se uvijek vraća kući - gdje god se kuća nalazila."

Predao je mladiću mali zeleni tepih, rekao prijateljsko zbogom, i Erroll je konačno krenuo. U vrijeme ručka se zaustavio, i zato što je bilo malo vlažno, sjeo je na tepih. Nakon pet minuta opet je bio u dvorcu; tepih je očito imao negdje skriven pokretački mehanizam.

"Trebao sam te upozoriti", rekao je vještac, koji se upravo spremao pojesti odrezak. "Nema veze, sad si ovdje i bolje je da ostaneš na ručku." Mahnuo je čarobnim štapićem nad tanjurom i drugi se odrezak pojavio pokraj prvoga.

Erroll se poslije ručka ponovno otputio. U vrijeme večere se zaustavio, ali je pripazio da ne sjedne na tepih. To pješačenje po svijetu postajalo je malo monotono.

Nekoliko dana kasnije, naišao je na mali potok i upravo ga je htio pregaziti, kada začuje glas:

"Pazi! Samo polako! Pazi na mene!"

Erroll se osvrnuo oko sebe i vidio zelena guštera kako se sunča. "Oprostite", reče i nakloni se. Gušter samo pobjegne. Ostao je zbunjen, jer bi obično odvratne vile sada preuzele svoje obličje i zahtijevale nekakvu uslugu - i morao bi biti vrlo ljubazan, jer bi u suprotnome loše završio. Erroll je ponovno krenuo preko potoka, kada isti glas ponovi:

"Rekla sam: 'Pazi na mene!'"

"Gdje ste?" zapitao je Erroll.

"Ja sam potok, a nogom si ugazio u moje lice."

Erroll ju je maknuo.

"Jeste li stvarno potok, ili ste se samo pretvorili u potok?" U to je vrijeme takva mala stvar znala značiti mnogo; čovjek je mogao ignorirati običan potok do određene mjere.

"Ne, za sada sam se pretvorila u potok. Osvježavajuće je i čovjek može razgovarati sam sa sobom, i tako dalje. Uživala sam dok ti nisi tako nespretno naišao. Gaziti djevojci po licu nije pristojno."

Errollu se to učini nerazumnim. "Poslušaj me. Ne znam tko si," rekao je, "ali ako tako izgledaš, moraš očekivati da će ti se nešto dogoditi. Mogao sam, na primjer, pljunuti u tebe da vidim u kojem smjeru tečeš, ili nešto slično. Budi razumna!"

Zavlada tišina.

"Oprosti!" reče glas pomirljivo. "Baš sam šašava."

"Nema veze", ljubazno prihvati Enroll.

"Izgledaš prilično dobro."

"Ti izgledaš osvježavajuće i privlačno u ovom trenutku", odgovori joj uljudno Enroll. "I sviđa mi se tvoj glas. Ali, kako stvarno izgledaš?"

"Zovem se Joy i ja sam ..."

"Koja sreća!" vikne Enroll. "Bio sam kod tvog oca koji ti je poslao ovaj tepih."

"Što? Naš putujući tepih?" glas je cičao od olakšanja.

"Da. Želi da se njime vratiš kući."

"Hoću. I dobit će svoje. Glupi starac! Okrenem leđa na trenutak i kuća nestane. Kako ti se mogu odužiti? Strašno sam zahvalna. Već sam se malo uplašila."

"Krenuo sam potražiti svoju sreću. Možda bi..."

"U toj odjeći?"

"To je sve što imam", odgovori joj Enroll skrušeno. "Sin sam običnog drvodjelje."

"Ovako ćemo, za početak. Kreni na svoj put i kada se probudiš idućeg jutra, otkrit ćeš da putuješ poput kraljevića."

"Baš lijepo od tebe."

"Nije to ništa. Samo jednostavna mala čarolija. Naučila sam je prije godinu dana. Ako se nađeš u pravoj nevolji, uzmi ovaj dragi kamen ..."

"Koji dragi kamen?"

"Ispred tebe je."

Gledajući u vodu, Erroll ugleda na dnu potoka svjetlucajući crveni dragulj na zlatnom lančiću.

"Da ga sada uzmem?"

"Naravno."

"Onda, oprosti!" Ispružio je ruku i pipao da nađe dragulj.

"Požuri! Škakljaš me!"

"Ispričavam se!" promuca Erroll, prilično posramljen, kad je konačno prikvačio dragulj i objesio ga oko vrata.

"Kada okreneš dragulj tri puta, pojavit ću se - i vidjeti kako ti mogu pomoći."

"To je baš lijepo od tebe. Kako da ti zahvalim?"

"Nemoj! To radim kako bih ja zahvalila tebi. I zato što mi se prilično

sviđaš", doda glas nježno.

"I ti se meni sviđaš - da te bar mogu vidjeti. Možeš li se na trenutak promijeniti?"

"Ne mogu dok ne odeš." Potok je žuborio smijući se. "Znaš, gola sam. Odjeća mi je iza onog grma. Budi tako dobar pa ostavi moj tepih na uzvisini i pođi."

Erroll uljudno prinese šaku vode svojim usnama i poljubi je i s veselim pozdravom nastavi svoje putovanje, pitajući se kako zapravo izgleda nepoznata Joy. Dosad se, razmišljao je, budući da je sigurna kako je on više ne može vidjeti, već morala pretvoriti u svoje pravo obličje i krenuti prema svojoj odjeći. Zamisao mu je pala na pamet i počne okretati dragulj. Na kraju, razmišljao je završavajući okretanje, može uvijek reći da je želio isprobati da li zaista to djeluje."

U sljedećem trenutku se našao gušeći se ispod tuša vode, a veseo smijeh mu je odzvanjao u ušima.

"Znala sam!" reče mladi Joyin glas, rugajući se usred toga, "zato sam čekala. Rekla sam, upotrijebi ga samo kada si u pravoj nevolji. Idi sada i nemoj opet biti tako zločest!"

Erroll se nasmije i nastavi svoje putovanje. Budno je pazio da uoči prave nevolje.

Sljedećeg se jutra probudio s opravdanom nevjericom. Za trenutak se nije mogao sjetiti što se dogodilo. Kada je opipao svoju bogatu odjeću i vidio bogati svileni šator u kojem je ležao, sjetio se.

Izašao je i našao paža koji ga je čekao s konjem i dvije kobile natovarene potrepštinama, te nekoliko dobrih slugu. Očito je, gotovo preko noći, postao kraljević kao što je Joy obećala. Uspeo se i odjahao, osjećajući se putem sve više poput kraljevića. Nakon tri dana približio se prelijepomu dvorcu.

"To je dvorac Kralja Cabbodije", objavi njegov paž, koji je očito sve znao. "Njegova kći je kraljevna Serena i svaki kraljević u susjedstvu se u ovom trenutku bori za njenu naklonost. Već sam vas prijavio za natjecanje."

"Zbilja?" reče Erroll. "Ali ja nisam kraljević."

"Oni to neće znati."

"Ali možda mi ne se svidi."

"Pričekaj dok je vidiš. Lijepa je kao dan", odgovori paž, stavivši svoje prste na usne i otpuhnuvši poljubac u zrak.

Za to vrijeme Kralj Cabbodije je užurbano završavao svoj doručak, jednim okom gledajući sunčani sat koji se nalazio neposredno izvan prozora. Već je kasnio na važno Veliko vijeće. Progutao je zadnji komadić tosta, rukom obrisao usta zastajući samo da uzme krunu s vješalice u hodniku, i utrčao u Drugu-sobu-od-prijestolja, gdje su se okupili njegovi vijećnici.

"Jutro svima!" reče Kralj sjedajući na Drugo-po-redu-prijestolje koje mu se nije previše sviđalo, te pošalje mladog vijećnika po još jedan jastuk. "Znate, ja zapravo ne kasnim. Opet kasni sunčani sat u Blagovaonici. Sada, na posao. Dvorski komorniče!"

Dvorski komornik priđe teška koraka. Bio je to stariji čovjek koji je, sudeći po povremenom škrgutanju vilice i nekoliko mrvica u njegovoj dugoj bijeloj bradi, također upravo završio s doručkom.

"Je li sve spremno za natjecanje? Prijavio se novi kraljević. Earl-oil, ili tako nekako."

"Erroll, Vaše Veličanstvo. Večeras dolazi."

"Dobro. On je četrnaesti. Je li odlučeno tko će ići prvi?"

"Ovaj, Vaše Veličanstvo, nastale su poteškoće ..." Starac je zašutio i dvaput se naklonio, očito od nervoze, iako je to moglo biti stoga što je upravo našao u bradi zaostali komadić doručka. "Bojim se", još više se zbunio, "da je neustrašivi Aurochs s kojim su se kraljevići trebali boriti radi odluke ..." Opet je zašutio, ovaj puta sa željom da počešlja mrvice iz svoje brade.

"Hajde", reče Kralj. "Što se dogodilo našem Aurochsu ... Osim toga, imate još malo tosta dolje u lijevom kutu. Ne, još malo! Tu! Sada ostavite svoju bradu na miru i nastavite."

"Bojim se da je umro", izvali starac.

"Umro?"

"Tako je. Pojeo jeomlet koji mu nije dobro legao."

"No, no!" reče Kralj. "Jadan stari Towser! Sada smo u nevolji. Što će sada smisliti?"

"Ako bih mogao predložiti, Vaše Veličanstvo," dometne prepredeni vijećnik, "zašto ne bismo promijenili natjecanje u pronalaženje vode na dijelu pustinje neposredno izvan grada. Uvijek smo tamo željeli bunar, pa bi tako imali dvostruku korist..."

"Dobra zamisao!" vikne Kralj. "Dat ćemo svakome jednu noć vremena za to."

"Samo jednu noć, Vaše Veličanstvo", upadne u riječ dvorski komornik.

"Zašto ne. Jedan od njih bi ga mogao odmah naći. Osim toga ... Pusti bradu na miru, molim te; izvana je u redu, ali tko zna što će se pojaviti ako nastaviš kopati. Osim toga, moramo im malo otežati jer je u pitanju čast kraljevne Serene."

"Ne smijemo dopustiti da svi podbace", naglasi drugi vijećnik. "Hoću reći, tada ne bismo uopće dobili svoj bunar."

"U tom ćemo slučaju zamoliti našeg dvorskog čarobnjaka da nam stvori bunar. To je za njega dječja igra. Kada bolje razmislim, mislim da je to već prije radio. Takve stvari su njegov posao. Dakle ..." Podigne se sa svojega prijestolja. "To je onda riješeno. Sutra ćemo to priopćiti Kraljevni. Žao mi je zbog Towsera, ali možda njima neće biti. Zbogom svima! Hoću reći - Veliko vijeće je završilo s radom."

Žurno iziđe iz prostorije. Vijećnici se naklone. Dvorski komornik naglo baci na pod posljednju mrvicu koja ga je smetala. Prepredeni vijećnik odjuri kupiti jeftinu dionicu i djela pustinje o kojoj je bila riječ.

Sljedećeg su dana službeno objavljene predispozicije natjecanja "Pronađi bunar", i i sljedeće tri noći tri su kraljevića pokušala i nisu uspjela. Erroll, koji je bio četvrti po redu, proveo je vrijeme do natjecanja upoznajući se s kraljevnom Serenom, koja je, kao što je rekao njegov paž, bila lijepa kao dan - momak očito nije mislio na neki kišni dan. Erroll je odlučio da mu se ona jako sviđa i da će je pridobiti ako je to u ljudskoj moći. Ali kada je došao na red te noći i kad se našao izvan grada zlovoljno razgledavajući pustinju, shvatio je da

se našao pred pravom teškoćom.

Odmah se sjetio svog dragulja i okrenuo ga tri puta.

Sljedećeg je trenutka ljupka mlada djevojka stajala pred njim, osmjehujući se.

"Pitala sam se kada ćeš me pozvati", reče djevojka.

"Jesi li ti stvarno Joy?" upita on sumnjičavo.

"Jesam. Ne prepoznaješ glas? Pogledaj! Evo zelenog putujućeg tepiha. Upravo me dovezao." Sišla je s njega dok je govorila i prišla mu bliže. "Kako ti se sviđam?"

"Mislim da si ljupka", promuca Erroll. Želio je mnogo više reći po tom pitanju, ali jedino što je mogao izustiti bilo je: "Sigurno si stigla kući?"

"Naravno", osmjehne se Joy. "Ali otac se ponovno preselio. Ipak, puno je bolje susjedstvo, pokraj dražesnog izvora. Odlučio je organizirati zabave i pokušati se upoznati s ljudima."

"Kada već spominjemo izvore," reče Erroll pažljivo, "moj problem leži u ..." Zaustavio se. Odjednom je shvatio da mu više nije toliko stalo da pronađe bunar ... "Hoću reći... porazgovarajmo, može?"

"Prvo, kakav je tvoj problem?"

"Nikakav. Baš sam proučavao dragulj, pa sam ga pogreškom zavrtio."

"Lažljivče! Moraš mi reći - ako želiš da ostanem i razgovaram s tobom."

Erroll joj je, naravno, morao reći.

"To!" uzvikne Joy. "To je lagano." Pljesne rukama i potok šikne pokraj njihovih nogu.

"Zaboga!" vikne Erroll u očaju. "Baš si ga uprskala. Morat ću oženiti kraljevnu Serenu."

"Ne želiš li to?"

"Oženio bih je pod lažnim obećanjima."

"Zato što nisi pravi kraljević - i nisi sam pronašao bunar?"

"Ne. Zato što želim oženiti neku drugu, sada kada sam je vidio."

Joy je izgledala kao da joj je malo neugodno. "Ne - ne razumijem."

"Razumiješ." Pomaknuo se prema njoj.

Povukla se na tepih. "Ali, pretpostavimo da ja ..."

Prestala je govoriti, najviše zbog Errolla, kojem suzdržljivost nije bila jača strana, te ju je strasno poljubio.

"Što će reći otac?" konačno je uspjela izustiti Joy.

Saznali su sljedećeg trenutka, jer su oboje stajali na putujućem tepihu i Erroll je opet nehotice nagazio na pokretački mehanizam.

Ono što je vještac rekao, ovdje se ne može ponoviti, jer nije pristojno. Možda zato što ga je tepih zatekao nespremnoga dok je sjedio pred kaminom ispijajući piće pred spavanje. A još si je nehotice zamutio vino.

"Ti se zbilja pojaviš niotkuda, Joy!" reče, brišući se. "I Erroll je tu! Što on radi ovdje?"

"Zar ne vidiš? Ljubi me. On će ti biti zet."

"Hvala vrapcu! Čestitam! Moramo to proslaviti." Zapljeskao je rukama i vila, dvorska upraviteljica, se pojavila.

"Znate što! Ovo je prilika za onu tvoju zamisao." Okrenuo se vili. "Neka sutra bude velika zabava," zapovjedio je, "i pozovite sve iz susjedstva. Posebno, ovaj, vlasnika zemljišta na kojem se trenutno nalazi dvorac ..."

Sljedećeg je dana proslava, kao što to čovjek može zamisliti s vješcem kao domaćinom, bila u tip-top stilu. Počela je velikim banketom s vremešnim nektarom, čašama medene rose, i novim specijalitetom posebno spravljenim za ovu priliku od strane čarobnjaka šefa kuhinje i nazvanim u Joyinu čast Fizets de Joie d'Ambrosia. Većina starijih ljudi, zdvajajući nad pomalo vulgarnim nazivom, uzela je još jednu porciju i rekla da je bolje od svega što su ikad probali. Zapravo, šef kuhinje se nije mnogo namučio oko spravljanja jela. Pošto je bio čarobnjak, jednostavno je mahnuo svojim čarobnim štapićem preko svega i rekao: "Neka bude jelo bolje nego što je ikad itko probao", i pojavila se ova vražja stvar. Gotovo nije stigao reći da kuha za tri stotine ljudi.

U pola sljedećeg plesa, vještac, koji se ludo zabavljao, zamolio je za tišinu.

"Želim da svi vi dobri ljudi", objavio je, "nazdravite s malu zdravicu. U zbravlje, gospodo, pretnog sladog mara."

"I vašeg također, gospodine", povikaše svi seljaci i farmeri, nakon što su iskapili čaše, zbog čega je vještac zračio od sreće. Izgledalo je da je napokon postao popularan. Popio je veliko piće i pozvao ih je sve na novu zabavu sljedećeg tjedna, popio još jedno i ustanovio tjedna okupljanja. Zatim je pio u zdravlje sretnog para. Povikavši glasno: "Nastavite s plesom. Joy, budi nesputana", sjedne u priličnoj nelagodi, mumljajući sebi u bradu da je to nespretno ispalo i da nije imao nikakvih primisli.

A kraljevna Serena? Smatralo se da ju je Erroll jako osramotio nestavši nakon što je legalno osvojio njenu naklonost. Prilično je lukavo poslala sve ostale kraljeviće da ga pronađu i osvete je. Dok su bili daleko, udala se za zgodnoga, mladog viteza s dvora njezina oca, koji joj se već dugo vremena sviđao.

A Erroll i Joy su živjeli sretno do kraja života.

"THE QUEEN'S TRIPLETS", 1892.

ISRAEL ZANGWILL

Israel Zangwill (1864. - 1926.) još je jedan iz plejade pisaca objavljenih u ovom Monolithu koje je progutao zaborav. Rođen u Londonu, Zangwill je većinu svog života posvetio naporima vezanim uz pitanja Židova. U romanu Children of the Ghetto (1892.) opisao je život siromašnih Židova koji su živjeli u jadnim uvjetima istočnog Londona. To mu je djelo donijelo i titulu "Dickens geta".

Napisao je brojne eseje, nekoliko drama i pregršt priča, a svoje mjesto u književnosti zaslužio je romanom The Big Bow Mystery (1895.). Bio je to prvi krimi-roman o ubojstvu koje se dogodilo u zatvorenom prostoru.

Zaboravlja se da je bio vrlo cijenjen humorist. Utemeljio je satirične novine "Ariel" i izmjenjivao je aforizme i dosjetke s Oscarom Wildom i Jeromom K. Jeromom. Priča Kraljičini trojčeki obajvljena je u zbirci The King of Schnorrers (1894.).

PREVELA MERIMA NIKOČEVIĆ

Kraljičini trojčeki

Jednom davno živjela je kraljica koja je neočekivano rodila tri princa. Bili su tako slični da već nakon nekoliko trenutaka nije bilo moguće reći koji je najstariji, a koji najmlađi. Bilo koja dvojica od njih, kako god da ste ih promatrali, uvijek su bila blizanci. Svi su plakali u istom tonalitetu i radili pritom iste smiješne grimase. Ukratko, nisu se razlikovali niti po jednoj dlaci na glavi - ne da su imali kose jer su, kao većina beba, bili ćelavi.

Kralja je to izbacilo iz takta. Nisu mu smetali troškovi izdržavanja trojice nasljednika jer je sve to plaćala država, koja je cijeli problem riješila pomoću nameta koji se nazivao "Kraljičin porez". No, postojao je sveti običaj Kraljevstva da krunu nasljeđuje najstariji sin, a to je saznanje bilo neizvjesno budući da se nije točno znalo koji je od Kraljevih sinova najstariji. Trijumvirat nije dolazio u obzir; povećani broj kraljeva bi dodijao narodu, a vladavina njih trojice bi sve izludila.

Kraljicu je to jednako smetalo, premda iz posve drugih razloga. Teško je podnosila činjenicu da je bila jedina majka koja nije mogla uživati u zasluženoj nagradi, a da pritom ne mora trpjeti Kraljeva predbacivanja. Njezino je srce prepuklo i ubrzo je umrla od upale grla.

Kako bi mogli trojku razlikovati (jer je za sve druge metode bilo već prekasno), jedan od njih je uvijek bio odjeven u zeleno, drugi u plavo, a treći u crno, nacionalne boje, i shodno tome dobili su nadimke Zeleni, Plavi i Crni princ. Svake su godine postajali sve veći, sve dok nisu izrasli u mladiće. A Kralj je svake godine bio sve stariji i stariji, sve dok nije postao starac i počeo strahovati da će se pridružiti svojoj ženi i ostaviti Kraljevstvo u opasnosti od građanskoga rata ako ne imenuje svog nasljednika. No, budući da je i on bio samo čovjek, bez obzira na hvalospjeve svog dvora, odgađao je ovu tešku dužnost iz dana u dan i možda bi čak i preminuo bez nasljednika da mu glasnici iz Paphlagonije nisu ukazali na nužnost njegove odluke. Obznanili su mu da će mu u dvanaestom mjesecu poslati Princezu od Paphlagonije, koja je iznenada postala siroče, kako bi se udala za njegova najstarijeg sina kako je to dogovoreno jednim starim zavjetom. To je bila kap koja je prelila čašu. "Ali ja ne znam koji je sin najstariji!" vikao je Kralj koji je izrazito poštivao dogovore i ustav.

U svojoj uznemirenosti odlučio je potražiti pomoć u poznatom proročištu kojim je u to vrijeme upravljala redovnica čija je duga kosa padala niz leđa. Kralj joj je postavio jednostavno pitanje: "Koji je moj najstariji sin?"

Nakon što su joj se usta zapjenušala poput pjenušca, odgovorila je:

"Najstariji je sin onaj za kojeg će se Princeza udati."

Kralj joj na to reče kako to već zna na što je dobio kratak odgovor neka se obrati nekom drugom za pomoć ako mu se ne sviđa odgovor. To je i učinio. Otišao je do mudraca i čarobnjaka i održao vijećanje s istima, a oni su mu dali tako dobar savjet da je Glavni čarobnjak odmah dobio čast da tijekom objeda drži zelenu, crnu i plavu trobojku iznad Kraljeve glave. Odmah potom, budući da je već bio dvanaesti mjesec, Kralj se sa svojom svitom uputio u susret Princezi od Paphlagonije o čijem se dolasku vijest već proširila. No, vratio se dva dana kasnije s viješću da je Princeza zatvorena u svojoj sobi i da će u grad doći tek sljedeće godine.

Posljednjeg dana te godine Kralj je pozvao tri Princa u sobu za primanja. Oni su došli, Zeleni princ, Plavi princ i Crni princ, i naklonili se Kralju koji je sjedio u antiknoj odori od moarea na zlatnome tronu okružen slugama.

"Sinovi moji," reče, "znate da je, prema vječnim zakonima Kraljevstva, jedan od vas moj nasljednik, ali ja ne znam koji je od vas on. Cijeli problem otežava činjenica da sam za njega ugovorio brak s Princezom od Paphlagonije, o čijem ste neizbježnom dolasku već čuli. U ovoj dilemi postoje oni koji bi suverenost ove države izložili propasti. No ja, ali ne zbog tih nečasnih želja, smatram razboritim da izvršim volju bogova. Postoje mnogo časniji načini za vas i mene da osiguramo volju sudbine. Kao prvo, mudraci i čarobnjaci su me savjetovali da svu trojicu uputim na mučan zadatak. Kao što svi znaju, negdje u velikim morima koja okružuju naše Kraljevstvo, negdje iza Ultimate Thulea, nalazi se veliko čudovište, nepodnošljivo. Svakih devet mjeseci taj stvor se približi našim obalama poplavljujući zemlju crnom bljuvotinom. Ta napasna zmija ne može se ubiti zato što proroci pouzdano tvrde da je njen život začaran. No, bio bi već veliki uspjeh za nas kada bi samo jednu godinu Kraljevstvo bilo spašeno njezina tlačenja. Jeste li spremni otputiti se odvojeno u taj viteški pothvat?"

Zatim, ne skrivajući svoju dobru volju, tri su Princa odgovorila kako su

spremni odmah krenuti na put, a zadovoljstvo koje su pritom osjećali ispuni sobu za prijame. Ta sve su teško pogađali godišnji nasrtaji tog čudovišta. A neustrašivi duh Prinčeva Kraljevo srce ispuni radošću.

"U redu", kazao je. "Sutra, kada svane prvi dan nove godine, zajedno ćete krenuti. Kada dođete do rijeke, odvojit ćete se i osam ćete mjeseci lutati kamo god vas srce odvede. Ali, kada dođe deveti mjesec, vratit ćete se i reći mi kako ste prošli. Požurite sada i opremite se sa svime što poželite, a ako postoji bilo što što će vam biti od pomoći, samo me pitajte."

Tada, odgovorivši prije nego što su njegova braća stigla bilo što reći, Crni princ zausti: "Gospodine, ja želim čaroban brod koji plovi pod morem i uništava moćno oružje."

"Tvoj je", odgovori Kralj.

Zatim Zeleni princ reče: "Gospodine, poklonite mi čarobno vozilo koje plovi zrakom iznad velikih mora."

Crni princ se namrštio, ali Kralj odgovori: "Tvoje je." Zatim, okrenuvši se prema Plavome princu, koji kao da se izgubio u meditaciji, Kralj reče: "Zašto si tih, sine moj? Zar ne postoji ništa što bih ti mogao darovati?"

"Hvala, ja ću uzeti malog goluba", odsutno odgovori Plavi princ.

Dvorani su netremice gledali i pokušavali zatomiti smijeh, a Crni se princ glasno smijao. No, Plavi princ kao da je bio preponosan da bi odustao od svoje molbe.

I tako, kad je sunce sljedećeg dana izišlo, tri Princa krenuše zajedno na put sve dok nisu stigli do rijeke gdje se odlučiše razdvojiti. Tu je čaroban brod bio usidren, a čarobno je vozilo bilo zavezano za trup platane na obali, a mali golub, zavezan koncem, letio je između grana.

Sada, kad je Zeleni princ ugledao slabašnoga goluba, gotovo je umro od smijeha.

"Misliš li zmiju nahraniti svojim golubom?" podrugivao se. "Bojim se da ga ne zadaviš tako."

"A čemu se ti smiješ?" upitao je Crni princ. "Zar misliš da ćeš zmiju naći u zraku?"

"On uvijek lebdi u zraku", tiho je promrmljao Plavi princ.

"Ne", odgovori Zeleni princ sumnjičavo češkajući glavu. "Ali ti si mi tako brzo oteo čaroban brod da sam morao uzeti sljedeću najbolju stvar."

"Optužuješ li ti to mene za nepravdu?" viknuo je Crni princ povrijeđenim glasom. "A prije nego što odgovoriš, reći ću ti da sam spreman zamijeniti se s tobom."

"Zar zaista?" upita Zeleni princ.

"Da, naravno", odgovorio je Crni princ srdito. "Uzmi čarobni brod i neka te bogovi ubrzaju." Rekavši to, hitro uskoči u čarobno vozilo, odreza uže i odjedri u zrak. Zatim, gledajući Plavog princa prezreno, viknu: "Dođi, uzjaši svog goluba i kreni u potragu za čudovištem."

A Plavi princ odgovori: "Čekat ću te ovdje."

Zatim Zeleni princ porinu svoj brod smijući se glasnije nego ikad prije. "Zar očekuješ da ćeš čudovište zadržati podalje od naših obala čuvajući ušće rijeke?" rugao mu se.

No, Plavi princ odgovori: "Čekat ću vas obojicu ovdje do devetog mjeseca."

Tek što njegova dva brata otploviše, Plavi se princ baci na izgradnju kolibe. Tu je živio sretno. Za jelo bi upecao ribu iz rijeke ili bi uhvatio nešto u zraku. Golub ni u jednom trenutku nije bio u opasnosti da će biti pojeden. Sa zadovoljstvom je odmah izvršavao zadatke na koje bi ga njegov gospodar uputio. Većinu vremena Plavi je princ leškario u divljem cvijeću, promatrao mreškanje rijeke na ulazu u more ili bi brojao prolazak Mjeseca, koji bi čas bio pun i okrugao, čas stanjen, a čas bi poprimio izgled vozila Crnoga princa, a čas broda Zelenoga princa. Ponekad je čitao pismo na papirusu i njegovo bi se lice ozarilo.

Jedne prekrasne zvjezdane noći, dok je Plavi princ promatrao nebesa, učini mu se kao da je osmi mjesec na zalazu izbacio nebeski svod i kao da je padao prema njemu. No, to je bio samo Crni princ koji se vraćao iz svoje potrage. Njegova je odjeća bila prekrivena snijegom, obrve mrko nakostriješene, a držanje pokunjeno i očajno.

"Ti si tu!" ljutito je uzviknuo.

"Naravno", odgovori Plavi princ radosno, premda se istodobno doimao pomalo posramljeno. "Zar nisam bio ovdje cijelo vrijeme? No, pođi u moju kolibu, sačuvao sam večeru za tebe."

"Je li Zeleni princ večerao?"

"Ne, nisam ga vidio. Jesi li uspio raniti zmiju?"

"Ne, nisam je ni vidio", zareza Crni princ. "Prošao sam uzduž i poprijeko cijeli ocean, ali nisam je nigdje vidio. Kakva li sam ja budala bio kada sam tako olako dao svoj čarobni brod! On kao da uopće ne izlazi na površinu."

Sve se to događalo dok je Plavi princ vukao svog sumnjičavog brata prema kolibi gdje ga je posjeo i poslužio večerom od jastoga. No, čim je domaćin istrčao van, pod izlikom da želi vidjeti dolazi li Zeleni princ, voda se uzburkala i pojaviše se vrtlozi, kao od jata vodenih štakora, i čarobni je brod poput katapulta izletio na površinu. Zeleni je princ izašao na palubu sav suhonjav i prašnjav i u oblačku zagađenog zraka poput vilin konjica.

"Dobra večer, jesi li ti - ranio zmiju?" zamuckivao je Plavi princ.

"Ne, nisam je čak ni vidio", zareža Zeleni princ. "Pretražio sam cijelu površinu oceana i preplovio svaki milimetar dna, ali nisam pronašao nikakav trag zmiji. Kakva li sam ja budala bio kada sam tako olako prepustio čarobno vozilo! Iz zraka sam mogao pretražiti i promatrati veću površinu oceana. Možda se nalazi uzvodno uz rijeku."

"Ne, nisam ga vidio", žurno odgovori Plavi princ. "No, pođi u moju kolibu, večera se zacijelo već ohladila." Požurivao je svog zelenog brata u kolibu i dao mu nekoliko kestena iz pećnice (najbolje što mu je mogao ponuditi), a onda je ponovno istrčao van izgovarajući se da ide provjeriti je li se pojavila zmija. No, čini se kao da je očekivao da se zmija pojavi na nebu jer se, naslanjajući se na truplo platane uz rijeku, pomnjivo zagledao u zvjezdane konstelacije. Iz zraka doprije blagi lepet i pojavi se bijela ptica koja je žurno letjela prema njemu. U tom je trenutku osjetio da su mu ruke užetom vezane za truplo drveta i ugleda goluba uhvaćena u šaku Crnoga princa.

"A-ha!" zagraktao je Crni princ pobjedonosno. "Sada ćemo razotkriti tvoju urotu."

Skinuo je komad papirusa koji je visio na vratu goluba.

"Kako se usuđuješ čitati moja pisma?" soptao je Plavi princ.

"Ako se usuđujem ukrasti poštu, zaista se neću ustručavati čitati pisma", hladno odgovori Crni princ i nastavi polagano izgovarati (jer bilo je dosta mračno) sljedeće retke:

"Bolna sam srca dok Mjesec kopni star,

Tvog daha na licu nedostaje mi žar;

Želja da on umine mira mi ne da,

Na nebu da vidim naš mjesec od meda."

"Kakve su to mjesečine?" zaključi zbunjeno.

Sada je Plavi princ osjetio navalu iskrenosti i vidjevši da ništa više ne može izgubiti kaže li istinu, odgovori:

"To je pismo od djeve koja obitava u tornju Telifonija, u predgrađu grada. Mi smo zaručeni. Nema sumnje da bi ti se jezik mogao učiniti malo sladunjavim, ali pričekaj da na tebe dođe red pa ćeš vidjeti."

"Znači, ti si uposlio ovog goluba kao glasonošu između tebe i te osobe iz predgrađa?" viknu Crni princ koji kao da je kuhao od bijesa.

"Pa da," odgovori brat, "ali pazi kako govoriš. Dama o kojoj govoriš bez iole poštovanja nije nitko drugi do Princeza od Paphlagonije."

"Ha? Što?" soptao je Crni princ.

"Ona je ondje od dvanaestog mjeseca prošle godine. Kralj ju je primio prvi puta kada se otišao susresti s njome."

"Zar ti to meni pokušavaš reći da Kralj nije govorio istinu?"

"Ne, ne. Kralj je mudar. Mudraci nikada ne misle ono što kažu. Rekao je da je zatočena u svojoj sobi. To je istina, jer ju je sa sluškinjama zatvorio u njezinu sobu strahujući da će se zaljubiti u pogrešnog princa ili obratno, prije nego što se otkrije tko je pravi nasljednik. Kralj je rekao da će u grad doći tek sljedeće godine. I to je istina. Kao što si primijetio, toranj Telifonija nalazi se u predgrađu. Kralj nije znao za moje otkriće da se prekrasna djeva nalazi u

najvišem tornju."

"Kako si to otkrio? Kralj ti nije dao čarobno vozilo, a siguran sam da ju nisi mogao vidjeti na toj visini bez čarobnog povećala!"

"Nisam ju vidio. Ali, kroz puškarnicu bih često ugledao odbljesak sunca i kretanje kao da se radi o živom biću. Bio sam siguran da se radi o čovjeku kojeg bi djeca nazvala 'Budalasti Ivica'. No, 'Budalasti Ivica' je koristio zrcalo, zbog čega sam pretpostavio da je u pitanju žena, a budući da je često korišteno, znao sam da se radi o prekrasnoj djevojci. I zato sam, nakon što nam je Kralj u sobi za prijame iznio svoju dilemu o tome kome bi trebala pripasti ruka Princeze od Paphlagonije, odmah zaključio koja je to lijepa žena i zašto ju je Kralj držao sakrivenom i zašto je prikrio pravu istinu. Odmah sam zatražio goluba, znajući da gradski golubovi spavaju na tornju Telifonija. Jedino što mi je preostalo bilo je da zavežem goluba za konac i da ga poput zmaja uputim do Princeze kako bih uspostavio vezu između sebe i te prekrasne zatočenice. S vremenom se moj mali glasonoša tako navikao na putovanje od mene do tornja i natrag da sam ga mogao osloboditi. Naše je udvaranje bilo zaista prekrasno. Volimo se jako, i -"

"Ali, nikada se niste vidjeli!" prekinuo gaje Crni princ.

"Zaboravljaš da smo i ona i ja kraljevske krvi", odgovori Plavi princ negodujući.

"Ali, to je užasna izdaja - s kojim si pravom u našem odsustvu napravio te nepoštene korake?"

"Zaboravljaš da sam i ja trebao raniti zmiju", reče Plavi princ negodujućim glasom. "Također zaboravljaš da se ona smije udati samo za nasljednika krune."

"Ah, da, istina!" reče Crni princ s vidnim olakšanjem. "A ti si odlučio prikratiti vrijeme udvarajući joj se, odnosno odabrao si najbolji način da ju izgubiš."

"A ti zaboravljaš da ću ju ja morati oženiti", reče Plavi princ negodujući. "Ne samo zato što sam joj se obećao, nego i zato što sam Kralju obećao da ću učiniti sve što mogu kako bih ranio morsko čudovište. Danas mi se doista činiš budalastim. Dopusti mi da ti još jednom sve objasnim. Ako je namjereno da se

osoba koja rani zmiju oženi Princezom, znači da ću ja raniti zmiju oženivši se Princezom i da ću se vjenčati Princezom kako bih onesposobio morsku neman. Ti si pretražio površinu mora, a naš je brat pretražio njegove dubine i nigdje niste pronašli tu zmiju. No, u devetom će mjesecu ona sigurno doći i zemlja će biti preplavljena njenom crnom bljuvotinom kao i prethodnih godina. No, ako ja oženim Princezu od Paphlagonije u devetom mjesecu, kraljevsko će vjenčanje odagnati morsku zmiju tako da čak ni pisar neće potrošiti ni kapi tinte kako bi to zabilježio. Samim time, umjesto da pretražujem zemaljske dubine, ja sam ostao kod kuće i obratio se -"

"Da, da, kakva li sam budala bio!" prekinuo ga je Crni princ, gladeći obrvu dlanom, tako da mu je golub izmigoljio kroz prste i poletio natrag prema tornju Telifonija, kao da namjerava prenijeti sve rečeno Princezi.

"Zaboravljaš da si još uvijek budalast", kaže Plavi princ negodujući. "Molim, odmah me odveži!"

"Ne, ja više nisam budala zato jer sam ja Kraljev sin koji će se vjenčati s Princezom od Paphlagonije i raniti zmiju jer sam ja slao goluba tamo i natrag i, osim ako se ne zakuneš na šutnju, ubit ću te i tvoje tijelo baciti u rijeku."

"Ti zaboravljaš na našeg brata, Zelenog princa", reče Plavi princ i dalje negodujući.

"Ma! Njemu oči služe samo za jastoge i plodove mora koje sam žrtvovao kako bi se mogao u njima daviti dok sam ja otkrivao tvoju tajnu. Reći ću mu da sam se vratio kako bih zamijenio svoje čarobno vozilo za tvoga goluba bez obzira na to što sam zamijenio svoj brod za njegovo vozilo. Hajde, zakuni se ili ćeš umrijeti." A draguljima optočena sablja zasja na mjesečini.

Plavi je princ zaključio da bez obzira na to što život bez ljubavi nije vrijedno živjeti, smrt je poprilično besmislena. I zato se zakleo i otišao večerati. Otkrivši da Zeleni princ nije ostavio nijedan kesten prije nego je zaspao, ponovno se zakleo. A sutradan, kad su se Prinčevi primakli tornju Telifonija iz kojeg je blistao 'Budalasti Ivica', susreli su Kraljeva glasnika, koji je, budući da je saznao za uspjeh Crnoga princa, trčao dalje kako bi proširio glasinu. I bože! kad su Prinčevi prošli vrata grada, cijeli je grad, odjeven u svečane odore, bio vani kako bi pozdravio njihovo junaštvo. Zastave su vijorile, zvona su zvonila, a s balkona su ruže padale poput kiše. Radosna je glazba ispunjavala sve ulice

srećom koju je izazvala vijest o odsustvu morske nemani. A kad je mlad Mjesec izašao, tri su Princa, praćena sviračima flauta, došla u sobu za prijame. Kralj je zagrlio sinove, a Crni je princ istupio i objasnio da će, ako se oženi u devetom mjesecu, kraljevska svečanost otjerati neman. Zatim je Kralj zagrlio svoga sina, počeo plakati i rekao: "Sine moj! Sine moj! Moj ljubimče! Moje srce! Moja dušice!"

A onda, pribravši se, obratio se dvoranima rekavši: "Bogovi su mi omogućili da otkrijem koji je moj najmlađi sin. Kada bi barem meni bili i dalje naklonjeni kako bih otkrio koji je od druge dvojice stariji, i umrijet ću sretan."

No, Crni princ više nije mogao potiskivati svoje čuđenje. "Je l' ovo san, gospodaru?" viknuo je. '!Ja sam siguran da sam dokazao da sam najstariji, a ne najmlađi tvoj sin!"

"Ti zaboravljaš da si upravo ti pokazao najveći uspjeh", odgovori Kralj negodujući. "Ili toliko ne poštuješ povijest ili svete priče koje su nam prenijeli naši preci da ne znaš da u situacijama kada se tri brata otpute na isti zadatak, uvijek onaj najmlađi pobijedi? Takva je volja bogova. I zato, prestani bogohuliti kako te bogovi ne bi čuli i svoj gnjev usmjerili na tebe."

Od dvorana je dopirao tih, zlokoban šapat, koji je Kraljevu prijetnju učinio još strašnijom.

"Ali, Princeza - barem je ona moja", pobunio se nesretni Princ. "Volimo se, mi smo zaručeni."

"Ti zaboravljaš da ona može poći samo za nasljednika", odgovori Kralj negodujući. "Želiš li da prekršimo naš sveti zavjet?"

"Ali, ja nisam prvi koji se dosjetio toga!" zapomagao je Crni princ. "Pitaj Plavog princa! On nikada ne laže."

"Ti zaboravljaš da sam se zakleo na šutnju kad je riječ o tomu", odgovori Plavi princ.

"Crni princ je prvi koji se dosjetio toga", ubacio se Zeleni princ. "On je zamijenio brod za vozilo i vozilo za goluba."

I tako su se tri Princa povukla dok se Kralj savjetovao s čarobnjacima i mudracima koji nikad ne misle ono što kažu. A glavni dvorski upravitelj, koji je

u otvoru za gumb nosio orhideju - znak svoje službe, poslan je kako bi porazgovarao s Princezom. Vratio se rekavši da Princeza odbija poći za bilo koga drugog osim za vlasnika goluba i da ona još uvijek čuva njegova pisma kao dokaz ako se on odluči oženiti nekom drugom damom.

"Ma!" reče Kralj. "Ona će se pokoriti zavjetu. Dva metra dugačak spis ne može se tako lako zaboraviti zbog hira djevojke koja je visinom manja od njega. Jedina prava poteškoća u svemu, koju bi trebalo riješiti, jest da se odluči koji je Princ stariji, Plavi ili Zeleni. Da vidimo - što kaže proročanstvo? Možda će mi sada biti jasnije: 'Najstariji je sin onaj za kojeg će Princeza poći.' Ne, još uvijek ništa ne razumijem."

"Oprostite, gospodaru," odgovori glavni čarobnjak, "meni se čini da je sada sve jasno. Očito je da morate dopustiti Princezi da sama odabere svog supruga, i proročanstvo to jamči. Kako je sve ostalo nepromijenjeno, ona će odabrati najstarijeg sina. Da ste joj dopustili da odabere jednog od njih trojice, odabrala bi onog kojeg voli - Crnog princa, a to ne bi bilo u skladu s proročanstvom. No, sada kada znamo koga voli, njega možemo isključiti i ne vidim zašto bi onda radije odabrala Zelenoga princa a ne Plavoga. Bogovi su ju nadahnuli da se vodi njihovom starošću i odabere onog najstarijeg."

"Dobro si to rekao", reče Kralj. "Dovedite Princezu od Paphlagonije i neka se vrate dva Princa."

Nešto kasnije, prekrasna je Princeza, uz pratnju trubača, dovedena do palače. Treptala je nenavikla na sjaj svjetala. A Kralj, i svi dvorani treptali su zabljesnuti njezinom ljepotom. Na sebi je imala bijelu haljinu, a na ramenima joj je sjedio njezin ljubimac - golub. Kralj je sjedio u ruhu od moarea na zlatnom tronu. Plavi je princ stajao s njegove desne strane, Zeleni s lijeve, a Crni princ, budući da je najmlađi, poslan je ranije na počinak. Princeza se triput poklonila. Treći put tako nisko da se golub zaljuljao i odletio joj s ramena. I, nakon što je neko vrijeme kružio, sletio je na glavu Plavog princa.

"On je sljedeći Kralj", reče glavni čarobnjak pun strahopoštovanja. Zatim su oči Princeze potražile goluba i, zaustavivši se na glavi Princa, zasvjetlucale su poput sivog mora u zoru.

Oči Plavog princa zasjaše radosno dok je skidao goluba koji se smjestio na njegovoj kosi. Pustio ga je da poleti prema Princezi. No, Princeza, čija su

njedra tako snažno udarala da je izgledalo kao da se još jedan golub skrivao ispod bijele haljine, uhvatila ga je i ponovno ga oslobodila. A golub se ponovno vrati Plavom princu.

Tri je puta ptica letjela od jednoga do drugoga. Zatim je Princeza podigla svoj suzama orošen pogled prema nebesima i s njenih usana poput glazbe poteče stih:

"Sinoć on uminu, i mira mi to da."

A Plavi joj princ reče:

"Sad gledaj na nebu naš mjesec od meda."

Gotovo onesvijestivši se od sreće, padne u princev zagrljaj i sa svih strana se začuše povici: "Nasljednik! Nasljednik! Neka živi naš budući Kralj! Najstariji sin! Proročanstvo je ispunjeno!"

Upravo tu su korijeni tenisa. Ljudi su počeli jedni drugima bacati golubove imitirajući Princa i Princezu u palači. Upravo zato ljubav je tako važna u igri, a takav je susret bio upriličen i između Plavog princa i Princeze od Paphlagonije.

"A FORTNIGHT OF MIRACLES", 1964.

RANDALL GARRETT

Randall Garrett (1927. - 1987.) započeo je svoju karijeru kao pisac SF u pedesetim prošlog stoljeća, često pišući zajedno s Robertom Silverbergom. Već u 60-ima je pisao puno manje, ali su tada nastala njegova najbolja djela, uglavnom o Lordu Darcyju, dvorskom detektivu u izmjenjenoj povijesti gdje je magija znanost, a Reformacija se nikad nije dogodila. Te su priče objavljene u zbirkama Murder and Magic (1979.) i Lord Darcy Investigates (1967.).

Odličan smisao za humor pokazao je u romanima Pagan Passions (1959.) i Too Many Magicians (1967.).

PREVEO BERISLAV JOZIĆ

Dva tjedna čudesa

I

Magus MacCullen potapšao je vrat svoje mule, a kesa o njegovu pojasu od pokreta je ugodno zazvečala. "Zlato i srebro i dvije dobre mule", rekao je, sa smiješkom gotovo skrivenim njegovim brkovima i ogromnom, vatrenocrvenom bradom. "Grof od Marche vrlo je darežljiv ako mu se priđe na pravi način."

Zakrabuljenu priliku na drugoj muli bilo bi lako zamijeniti za putujućeg redovnika, da je i jedan od redova Crkve nosio tamne halje. Usprkos toplini kasnog ljeta, kapuljača habita bila je podignuta, skrivajući lice u sjeni. Glas koji je došao ispod kapuljače nije bio neugodan, ali niske su note odjekivale kao da se govornik nalazi u pećini ili na dnu bunara. "Mogli smo ostati još pet dana ili čak tjedan, gospodaru Maguse. Nije da je meni potreban odmor, ali dug je put pred vama, i ..."

"Dragi moj Frithkine," prekinuo ga je Magus MacCullen, "da smo ostali još tjedan dana zasitili bi tržište. Uvijek je bolje otići ranije. Na taj način, podmitit će te da se vratiš. Grofa, njegovu gospu i njihov dvor tjedan je dana zabavljao najveći mađioničar Krštenoga Svijeta. Sada jedva čekaju da se vratimo - recimo za godinu dana. Ali dva tjedna čudesa dojadila bi i najvećim čudoljupcima. Ovako ja čuvam svoju reputaciju."

"Reputaciju varalice" rekao je Frithkin tmurno.

"Naravno!" odvratio je Magus. "Što se događa čarobnjacima? Što se dogodilo Magusu Prezhenskom? Onaj barun kako-ono - onaj s neizgovorivim imenom - htio je zlato, pa je odlučio Prezhenskog natjerati da mu ga napravi. Laici kao da uvijek misle da čarobnjaci mogu sve što i Bog. Magus, naravno, nije uspio, a strvinari su se tjedan dana dobro hranili."

"Sam si je to navalio na vrat", istaknuo je Frithkin.

"Naravno da jest", složio se crvenobradi. "Samo se budale igraju crnom magijom. Ali može li laik vidjeti razliku? Ne. Ja ovako imam reputaciju spretnog izvođača trikova i ništa drugo. Na taj način živjet ću dulje." Zahihotao

se duboko u prsima. "Sjećaš li se onoga kada me je lord od Weffolka pokušao uhvatiti u zamku zatraživši oca Finna da obavi egzorcizam u mom prisustvu?"

Frithkinovo odjekujuće hihotanje pridružilo se onome njegova gospodara.

"I sve što je dobri Otac uspio potvrditi bilo je da se ne bavite crnom magijom? Sjećam se. Da je Magus Prezhenski imao -" Prekinuo se i okrenuo kapuljačom pokrivenu glavu. "Što je to?"

Magus MacCullen je također čuo buku. Obojica su okrenula mule prema onome što je galopiralo niz cestu iza njih.

"Dolazi iz smjera grofova dvorca, tko god da je", rekao je mađioničar. Sve što je mogao vidjeti bio je oblak prašine koji se uzdizao kroz ljetnu vrućinu, ali je iz njega dopirao zvuk kopita u galopu. "Grofov glasnik, možda?"

"Vjerojatnije je da se predomislio i želi natrag svoje zlato", primijetio je Frithkin. "Preporučam da krenemo u suprotnom pravcu."

"Sam je", mirno je rekao mađioničar. "Uz to, ove mule ne mogu pobjeći dobrom konju - a možeš vidjeti da se ovdje radi o takvoj životinji."

Preko malenoga brežuljka koji im je zaklanjao pogled, obojica su mogla vidjeti svog progonitelja kako punom brzinom juri na njih. Vitez i konj, oboje oklopljeni, uz grmljavinu su se spuštali nizbrdo, konj u punom galopu, vitez pognut prema naprijed, s kopljem usmjerenim u Magusa MacCullena.

Magus je već bio u pokretu. Uzde svoje mule dobacio je Frithkhinu, koji ih je spretno uhvatio koštunjavim prstima. Zatim je iskočio iz sedla, u jednoj ruci držeći svoj dugi štap od hrastovine. Dok je Frithkin s mulama silazio s ceste, Magus MacCullen zauzeo je poziciju u njenoj sredini, čvrsto stojeći na krupnim nogama, držeći dva metra dugačak štap od 3 centimetra debele hrastovine poprijeko ispred sebe. Nije mogao ništa osim čekati.

Magus MacCullen bio je dobar cilj za nadolazeće koplje. Bio je dva metra visok i neproporcionalno širok za svoju visinu. Moćne šake kojima je držao štap bile su upola veće nego one većine ljudi, i, kao i nadlaktice, kvrgave od mišića. U svijetloplavoj, srebrom ukrašenoj halji i s čupom svijetlocrvene kose i brade, isticao se na smeđoj pozadini ceste i prašnjavom zelenilu livade koja ju je okruživala.

Nadolazeći vitez ignorirao je Frithkina. Navalio je ravno niz cestu prema nepomičnoj, plavo-srebmoj figuri čarobnjaka. Vitez nije ništa govorio. Nije bilo borbenoga pokliča, uvrede, upozorenja - samo taj smrtonosni, izravni juriš. Namjeravao je Magusa MacCullena nabosti na koplje i - možda - porazgovarati kasnije. MacCullen se nije micao. Izgledao je poput kipa.

Čelikom presvučeni vrh koplja bio je tek desetak centimetara od Magusovih grudi u trenutku kad se pomaknuo. Gotovo prebrzo da bi ga oko moglo pratiti, i svakako brže nego što bi vitez mogao reagirati, mađioničar je skočio udesno, okrenuvši štap na lijevo da odbije koplje. Teško koplje kliznulo je niz štap, od svog cilja odbijeno za punih dvadeset centimetara.

Veliki konj, bez mogućnosti da promjeni smjer trka, protutnjao je kraj Magusa ti galopu. Objema šakama još uvijek držeći štap, Magus MacCullen povukao je lijevu ruku prema sebi, a desnu ruku gurnuo od sebe. Donji dio štapa poletio je u ubojitom luku i udario konja pod čeljust.

Bilo je to poput planine koja se ruši. Konj se, onesviješten od udarca, popiknuo i stropoštao. Oklopljena prilika u sedlu spustila je koplje, okrenula se u zraku i sletjela na cestu uz zveket čeličnog oklopa.

Ni on ni konj nisu se micali.

"A sada", rekao je Magus MacCullen. "Hajdemo pogledati tog hrabrog, viteškog gospodina koji juriša na nenaoružane ljude na cesti bez i najmanjeg povoda."

"Čini mi se", primijetio je Frithkin s ruba ceste, "da ste ga dobro sredili. Najvjerojatnije je polomio sve kosti."

Pali vitez zaista je izgledao kao da se potpuno polomio pri padu. Noge i ruke ležale su pod kutovima koji su ukazivali na užasne ozljede, a tijelo mu je bio izvijeno poput kuhinjske krpe koju je netko iscijedio.

Magus MacCullen je prišao i na trenutak se zagledao u ostatke. Sagnuo se i otvorio vizir kacige.

"Ha!" rekao je. Zatim je skinuo kacigu s oklopa.

Frithkin je doveo mule i gledao preko čarobnjakova ramena. Kada je kaciga skinuta, uzviknuo je: "Ho! Nema nikog doma?"

"Nikog nema doma", složio se Magus. "Ovaj je oklop prazan kao mladenkina spavaćica." Gurnuo je svoj štap unutra i zazveketao po metalu da provjeri ima li što u gornjem dijelu oklopa.

Frithkin je skliznuo s mule. Stojeći, jedva je prelazio metar i dvadeset, a noge su mu bile tako neprirodno kratke, ruke tako neprirodno dugačke, da ga se moglo zamijeniti za čimpanzu. Prišao je oklopu, nagnuo se nad njega i skinuo kapuljaču koja mu je prekrivala lice. Oči su mu bile velike, znatno veće nego u čovjeka, te je zbog njih sličio na izbuljenu sovu. Njegov nos, baš kao i oči, čije su zjenice sličile na mačje, bio je puno prevelik za njegovo lice. Bio je to prekrasan nos, veliki orlovski nos, nos koji je stršio punih deset centimetara ispred lica. Taj nos stvarao je glasne zvukove njušenja dok je njegov vlasnik pregledavao oklop.

"Ho!" uzviknuo je Frithkin nakon nekoliko trenutaka. "Tu ima crne magije, znao sam!" Potapšao je svoj kljun koščatim prstom. "Kako stara poslovica kaže 'Ako smrdi, goblin će nanjušiti'".

"Nije ti neki stih," rekao je Magus, "ali pokušaj biti precizniji. Koja vrsta crne magije? Možeš li točno odrediti čaroliju?"

Frithkin je još malo ponjušio. '"Pa, gospodaru Maguse, rekao bih da tu nema ničeg zbog čega bi se mi morali zabrinjavati. Čarolija je bila usmjerena protiv nesretnog gospodina koji je vlasnik ovog oklopa. Ili koji je jednom bio njegov vlasnik, jer ne čini mi se da je u blizini." Još njuškanja. "Nema tu zla. Barem ne onoga koje bi nama moglo nauditi. Čarolija je, doduše, još uvijek ovdje. Čini se da je privremeno prigušena, ali nije razbijena."

"Saznaj što možeš", rekao je Magus MacCullen. "Ja ću pogledati jadnog konja. Nije mi drago na ovaj način postupati sa životinjom, ali to je jedino što se može učiniti kada neki tupan plemenita roda namisli poštena čovjeka probosti kopljem." Prišao je mjestu gdje je velika crna kljusina ležala na cesti, tiho dišući.

"Hmmmm" promrmljao je Magus "ne čini mi se da se ozlijedio. Sigurno je bar da mu noge nisu slomljene." Kleknuo je i provjerio noge jednu po jednu da se uvjeri. Zatim ga je obišao i prišao glavi.

"Kako ti je vilica, prijatelju? Mmmm. Nema loma, samo kvrga. U sljedećih će ti nekoliko dana biti malo teže žvakati zob i slamu, ali bit ćeš u-

ooops! Miran, dečko! Miran!" Čvrsto je stisnuo štap. Konj je otvorio veliko smeđe oko i prijekorno ga pogledao. Veliki pastuh poput ovoga mogao bi biti opasan ako odluči svojim zubima i kopitima kazniti crvenobradoga čovjeka za naneseni udarac.

Magus se nadao da životinju neće morati još jednom raspaliti po glavi. Nastavio mu je smirujuće govoriti, gladeći ga.

"Mamice!"

Magus se okrenuo na zvuk Frithkinova glasa.

Oklop se, bez kacige, počeo uspravljati na potpuno isti način kao da se u njemu nalazi tijelo. Frithkin se užurbano udaljavao, s vlastitim štapom spremnim u goblinskim rukama.

U isto vrijeme, moćni se pastuh prevrnuo na noge i ustao.

Na trenutak, Magus MacCullen se zapitao da li bi bilo pametno još jednom onesvijestiti konja kako bi on i Frithkin mogli posvetiti punu pažnju Praznom Vitezu. Ako ova u čelik oklopljena praznina odluči povući veliki mač koji joj je visio o boku, mogla bi biti opasan protivnik.

Ali konj je mirno stajao, a oklopljena prilika se sagnula, pokupila kacigu sa zemlje i postavila ju na njeno mjesto.

"Eto!" zazvečao je šuplji glas iz unutrašnjosti oklopa. "Kao prvo, želio bih se ispričati. Užasna pogreška i tako to. Vidite, mislio sam da ste netko drugi. Molim vas da prihvatite moje srdačne isprike, gospodaru Maguse - jer vidim da ste mađioničar."

"Vaša isprika je prihvaćena, gospodine viteže", rekao je Magus, lagano popuštajući stisak na štapu. "Ali mislim da ovakvo ponašanje zavređuje pojašnjenje, a vi?"

"Da, mislim da zavređuje. Mogu li vas zamoliti da mi pričvrstite kacigu? Teško je dohvatiti ju, a uz to, ove rukavice nisu baš namijenjene preciznim poslovima. Da, to je to. Hvala vam najljepša." Prazni Vitez objema je rukama uhvatio kacigu i uvjerio se u njezino prianjanje. "Fino", rekao je. "Hvala još jednom."

Zatim je prišao svomu konju i pogledao mu čeljust. "Bolno, ali bez

ozljede", rekao je nježno. "To vam je dobar trik, Maguse. Zadnji puta da pokušavam pregaziti čovjeka sa štapom."

"O tom objašnjenju, gospodine viteže ..." potaknuo je Magus.

"Ah, da, pa, to je prilično duga priča - i moram vas upozoriti da vam ju ni ne mogu cijelu ispričati. Kao što ste i shvatili, na meni je prokletstvo."

"Toliko sam zaključio." rekao je Magus suho.

"Da, naravno da jeste, pa vi ste mađioničar i sve to. Pa, kako svi idemo u istom smjeru, što kažete na to da uzjašemo i krenemo dok vam objašnjavam."

"Meni odgovara", rekao je MacCullen. "Idemo, Frithkine. Kad smo kod toga, gospodine viteže, ja sam Magus MacCullen. Ovo je moj pomoćnik i prisnik, Frithkin."

"Čast mi vas je upoznati, Maguse. Frithkin? Čini mi se da to nije kršćansko ime?"

"Ne, gospodaru", rekao je Frithkin. "Čarno. Vilenjačko. Ja sam zemno stvorenje. Goblin."

"Zaista? Ne vjerujem da sam ikada imao čast upoznati goblina. Jednom sam upoznao šumsko stvorenje - drijadu po imenu Naaia. Zgodna djevojka. Najljepša zelena kosa koju sam ikada vidio. Moglo bi se reći da sam ja sada također od te vrste? Sav od čelika i zraka, ha?" tužno se nasmijao.

"Ne vjerujem da ste nam se predstavili, gospodine viteže", primijetio je Magus oštro dok su se tri životinje lagano kretale niz cestu.

"Pa, to je tužni dio toga", odvratio je Prazni Vitez. "Vidite, zapravo nemam ime. Nisam cijeli ovdje, ako shvaćate što želim reći. Hoću reći, ne znam tko sam. Samo sam - pa, nekako ovdje, ako shvaćate što želim reći."

"Um", rekao je Magus MacCullen zamišljeno. "Koliko to traje? Hoću reći - recite mi sve čega se sjećate, od početka. Kao bijeli mađioničar, možda bih vam mogao pomoći."

"Biste li zaista?" U šupljem glasu Praznoga Viteza patetično se jasno čuo prizvuk veselja. "To bi bilo izuzetno lijepo od vas. Što trebate znati?"

"Počnite od početka, koliko god unazad se možete sjetiti. Mislim da, u

općenitom smislu, znam što je ovdje na stvari, ali treba mi još dokaza prije nego odlučim što učiniti."

Magus MacCullen bio je u sredini grupice, s Praznim Vitezom njemu slijeva i Frithkinom zdesna. Goblin se nagnuo prema njemu i prošaptao, tako da ga vitez ne čuje. "Pitajte ga zašto vas je pokušao nabosti na taj svoj ražanj za prasce."

"Kasnije", šapnuo je Magus. "Sam će doći do toga."

Prazni Vitez je neko vrijeme jahao u tišini. Zatim je rekao. "Jednostavno se ne mogu sjetiti." Glas mu je bio tmuran. "Samo sam lutao zemljom već - ne znam koliko dugo. Tjedne? Mjesece? Godine? Ne mogu se sjetiti. Vrijeme jednostavno prolazi. A ja nastavljam tražiti." Uzdahnuo je. "Idem od dvorca do dvorca, od grada do grada, tražeći. Čini mi se da je prošlo mnogo vremena, a opet, možda i nije. Naravno, ne moram jesti, što je prilično praktično - jer nemam novca. Već dugo ga nisam imao. Oduvijek, čini mi se. Na sreću, netko je uvijek spreman dati Roderiku hranu i prenoćište. Nitko neće pustiti konja da umre od gladi. Ljudima uvijek kažem da sam se zakleo da neću skidati oklop dok ne ispunim svoj zavjet - što je sasvim točno. A kako uvijek ostanem samo jednu noć, mogu im reći da taj dan postim - što je također istina, iako nategnuta. Povremeno sam usamljen, ali viteški je zanat samotan u svakom slučaju. Ne žalim se, da se razumijemo. Jednostavno tražim."

"Tražite, što?" oprezno je upitao Magus.

"Pa, mađioničara, naravno. Nisam li vam rekao? Ne, čini se da nisam. Pa, njega tražim. Mađioničara."

"Kojeg mađioničara?" upitao je Magus MacCullen. "Nadam se ne bilo kojeg starog čarobnjaka."

"Oh, svakako da ne!" rekao je vitez. "Ne, definitivno. Vidite, to je moja pogreška u vezi s vama. Tražio sam hranu i prenoćište za konja u onom dvorcu iza nas. Grof od Marche mi je poželio dobrodošlicu i pitao me za ime. Ispričao sam mu staru priču o tome kako sam se zakleo da neću nikomu reći svoje ime dok ne završim svoju misiju. Rekao sam mu i da mu ništa ne mogu reći o toj misiji. Ipak ne mogu reći da lovim čarobnjaka, zar ne? Usput, zapitao sam ga je li u zadnje vrijeme vidio kojeg čarobnjaka, i rekao je da jest, zapravo da ste upravo otišli. Svetog mi Juraja - pomislih - sad ga imam. Ali ne. To ste bili vi.

Ipak, možda mi možete pomoći da ga nađem."

"Možda, gospodine viteže" složio se Magus. "Zašto ga tražite?"

"Pa, on je taj koji mi je ovo učinio, što god to bilo. Pokvareni trik, tako ja to zovem, učiniti čovjeka tek ljušturom samoga sebe."

"Oh, toga se sjećate, je li?"

"Pa, ne" rekao je Prazni Vitez nakon kratke stanke "Ne mogu baš reći da se toga sjećam. Jednostavno to znam."

"Dakle tako. A kako taj mađioničar izgleda? Znate li njegovo ime?"

"Ne. Ne znam mu ime. Ne. Ali sliči ... Hmmmm. Hah. Vidite, baš je to čudno, ali zapravo ne znam kako izgleda."

"Visok ili nizak? Mlad ili star? Nemate li ni najmanju predodžbu?" pitao je Magus.

"Pa, vidite, nemam." Vitez se šuplje nasmijao. "Nije li to smiješno? Mislim, kada bolje razmislim, uopće nemam ideje kako momak izgleda. Ni najmanje."

"Pa kako onda znate da to nisam ja?" upitao je Magus MacCullen.

Prazni se Vitez okrenuo, i Magus MacCullen vidio je kako praznina zuri u njega iz mraka skrivenog rešetkama vizira. Vitez se opet okrenuo prema naprijed. "Pa, zato jer niste nimalo nalik njemu, vidite", objasnio je. "Mislim, ne znam kako on izgleda, ali znam kako ne izgleda, ako me slijedite. Prilično sam siguran da ću ga prepoznati kad ga vidim."

"Dobro. Ali da sam na vašem mjestu, gospodine viteže, ne bih trčao unaokolo pokušavajući probosti kopljem svakog mađioničara na kojeg naiđem. Neki čarobnjaci su prilično osjetljivi na takve stvari i skloni bacanju čarolija koje bi vam mogle naškoditi. Osim toga, što ako ubijete čovjeka kojeg tražite? Mrtav ne bi mogao s vas skinuti čaroliju."

"Točno," rekao je Prazni Vitez samozadovoljno, "ali nisam vas namjeravao probosti, znate. Ja sam stručnjak s kopljem; samo bih vam zakačio halju njegovim vrhom i podignuo vas u zrak. Onda, ako bi ispalo da ste vi čarobnjak kojeg tražim, bili bi mi prepušteni na milost i nemilost, i morali biste

skinuti čaroliju prije nego vas spustim."

"A što da je bacio još jednu čaroliju? Pretvorio vas u žabu ili tako nešto?"

"Ah, to. Pa, ne bi mu uspjelo, vidite. Na meni je zaštitna čarolija. Vrlo moćna. Zaštićen sam od svih čarolija osim od one koja će me vratiti u prijašnji oblik. Kakav god on bio. Želio bih znati, ali života mi, ne mogu se sjetiti. Ako sam uopće živ. Ne mislite da sam mrtav, zar ne? To bi bila okrutna šala. Ali ja mislim da sam živ. A vi?"

"Prilično sam siguran u to", rekao je Magus. "Kad smo kod toga, mogu li nešto isprobati? Želio bih provjeriti tu zaštitnu čaroliju."

"Naravno", složio se vitez. "Ako mislite da će pomoći, samo naprijed."

"Ne sada", rekao je MacCullen. "Reći ću vam kad. Kamo ste namjeravali ići?"

"Oh, kamo god vi idete, dobri Maguse. Za mene nema ni najmanje razlike. Vitez na zadatku ne brine kamo će ga zadatak odvesti; on jednostavno ide, znate. Nešto ću vam predložiti: za uzvrat za vašu pomoć u pronalaženju tog mađioničara ili skidanje čarolije s mene, ili što god da učinite, ići ću s vama i štititi vas od opasnosti. Kako vam se čini?"

Magus MacCullen pogledao je Frithkina, a goblin je tiho prošaptao: "Prihvatite, gospodaru. Mogao bi nam biti od koristi i, priznajte, nije skup. Nije kao obični vitezovi, koji očekuju da ih se hrani najboljim jelima, poji najboljim vinima i smješta u najboljim svratištima - a sve na tuđi trošak. Ovdje imamo sasvim dobrog viteza - i to jeftinoga. Sjetite se gospodaru, dug je put do Konvencije, i ovaj bi nam momak mogao biti od koristi."

"Naravno, imaš pravo", rekao je Magus. Volio je misliti da se sam može pobrinuti za svaku opasnost, ali bilo je potpuno nepotrebno zbog ponosa propustiti dobru priliku.

"Vrlo dobro, gospodine viteže," rekao je na glas, "pogodili smo se. Vi ćete ići s nama i štititi nas od zla, a ja ću, za uzvrat, učiniti sve što je u mojoj moći da s vas skinem tu čaroliju - tako da nađem osobu koja ju je bacila na vas ili, ako u tome ne uspijem, tako da ju sam riješim i poništim. Pošteno?"

"Pošteno, dobri Maguse!" potvrdio je Prazni Vitez odzvanjajući od sreće.

"Krenimo, onda! Tražit ćemo avanture i dočekati ih spremni! Trojica drugova, u dobru i zlu!"

"Oh, bože ..." promrmljao je Frithkin u bradu.

II

"Frithkine!" zaurlao je Magus MacCullen. "Gdje si, do vraga?"

"Evo me ovdje, gospodaru Maguse", začuo se goblinov glas iz susjedne sobe. "Donio sam vino koje ste naručili."

"Onda ga unesi. Žedan sam poput samog Sotone."

"Evo otvaram ga", reče Frithkin, spretno izvlačeći vadičep. Stresao se i rekao sam sebi kako je sretan što ima moćnoga MacCullena za gospodara. Samo su vrlo moćni čarobnjaci mogli tako olako govoriti o Njegovu Sotonskom Veličanstvu i proći nekažnjeno.

Bili su sretni, mislio je Frithkin, što su uspjeli naći sobe u svratištu u taj kasni sat. Kad se smrači, mnoga su svratišta zakračunavala vrata i takvima ih držala do jutra, a tri su putnika, zapravo, do vrata ovog svratišta stigla baš u trenutku kada su ga zaključavali.

U sumraku, Magus MacCullen škiljio je u znale nad vratima i rekao: "Što je ovo? Arhanđeo Mihael?"

Frithkin, čije su oči u mraku jednako dobro vidjele kao i po danjem svjetlu, rekao je: "Ne, gospodaru. Piše 'Juraj i zmaj.'"

Prazni je Vitez rekao: "Kako znaš? I jedan i drugi su predstavljeni slikama oklopljenog viteza koji bode zmaja kopljem."

"Da, moj gospodine," složio se Frithkin, "ali arhanđeo Mihael ima krila, a sveti Juraj ne. Da pokucam, gospodaru Maguse?"

"Molio bih te, dobri Frithkine."

Goblin je sišao s mule i čvrsto zalupao na vrata svratišta. Iznutra su se začuli koraci, i poklopac na vratima se otvorio. Žena s kljunom od nosa koji je

bio malen samo u usporedbi s Frithkinovim, i koja je izgledala kao da bi mogla krokodilu odgristi glavu, odrezala je: "Tko ste pak vi i što 'oćete u taj sat?"

"Je li ovo Juraj i zmaj?" smireno je zapitao Frithkin.

"To piše na znaku, zar ne?" zarežala je žena. "Što 'oćete?"

"Mislim da bih htio razgovarati s Jurjem", rekao je Frithkin.

"Što? Kako? S kim?"

"Nema veze", rekao je Frithkin.

"Želimo hranu i smještaj za nas i naše životinje."

"'Mi'? Tko to 'mi'?"

"Moji gospodari i ja", odgovorio je Frithkin. "Gospodin Roderik Crni i Magus MacCullen."

Žena je vidljivo problijedjela. Provirila je van, pokušavajući vidjeti lice ispod kapuljače koja je efikasno skrivala Frithkinove crte lica.

"Tko? Roderik? I čarobnjak?" pokušala je izvesti smežurani smiješak koji joj se nimalo nije slagao s crtama lica. "Zašto tako ne rekoste, dobri gospodine? Uđite! Uđite i budite dobrodošli! Nisam mislila ništa loše, gospodo. Ništa loše, doista. Uokolo lutaju lopovi i pljačkaši. Ali nisam mislila ništa loše, draga gospodo." Dok je brbljala isprike, širom je otvorila vrata.

Dok je Magus MacCullen otišao gore pogledati sobe, Frithkin i Prazni Vitez odveli su životinje otraga u staju u koju ih je odveo stajski momak koji je izgledao kao da ga je iz sna prenula hurija koja im je otvorila vrata.

"Gospodine," šapnuo je Frithkin sa strane vitezu, "nadam se da se ne ljutite što sam vas nazvao gospodin Roderik. Morao sam joj reći neko ime; trajalo bi predugo da sam išao objašnjavati cijeli onaj zaplet sa zakletvom. Trebalo mi je nekakvo ime, i prvo koje mi je palo na pamet bilo je ime vašeg konja."

"Savršeno ispravno. Čudim se kako se toga sam nisam sjetio, još odavno. Crni konj po imenu Roderik natjerao te da pomisliš na Roderika Crnog, ha? Pametno, dragi moj Frithkine. Naravno, čak da je to meni i palo na pamet, ne bih mogao lagati. To nije viteški, znaš. Ali to, prirodno, ne važi za tebe."

"Ne, gospodine. Mi goblini slobodni smo od tog ograničenja - iako imamo neka druga."

Za dvadeset minuta, sve je bilo sređeno. MacCullen je naručio vino, Frithkin ga je preuzeo od sada vrlo uslužne gazdarice, i sad je vadio čepove iskusnom rukom. Iz bisaga koje je skinuo sa svoje i Magusove mule i donio gore izvadio je dva bakrena kaleža, stavio ih na pladanj s bocama vina, i donio ih Magusu u sobu.

"Gdje je naš prozračni zaštitnik?" pitao je Magus, nalijevajući.

"Dolje u staji, gospodaru. Rekao je da mu je draže biti sa svojim konjem. Kaže da nema svrhe trošiti krevet na njega. Sasvim mu je udobno na sjenu, kaže." Boca vina ugodno je klokotala dok si je goblin nalijevao piće.

"Dobro. To nam daje priliku da raspravimo ovaj problem i okrenemo ga u našu korist koliko je moguće. Što misliš o našem viteškom prijatelju?"

"Nema puno mozga", rekao je goblin, pijuckajući vino.

Magus se nasmiješio. "Nimalo. Vidio si što se nalazi u toj kacigi. Što si očekivao? Prema mojoj analizi - koja je, priznajem, tek površna - naš vitez je učinjen djelomično bestjelesnim. Dio njegovog duha još je uvijek negdje u njegovom tijelu; ostatak oživljava ovaj čelični oklop. Niti jedno od toga samo za sebe nije normalan čovjek. Kako se to slaže s onim što ti tvoj nos govori?"

Frithkin je nježno gladio svoj divovski izdanak palcem i kažiprstom. "Sve što vam mogu reći, gospodaru, jest da je netko na njega bacio crnu čaroliju - i to poprilično moćnu. A zatim je netko - možda ista osoba, ali sumnjam - na njega bacio bijelu čaroliju, koja je djelomično osujetila crnu - ali daleko od toga da ju je potpuno poništila. Preko svega toga prebačena je zaštitna čarolija o kojoj sam govorio. A stvar je i poprilično refraktivna. Snažna i čvrsta. Tekstura je glatka, a struktura koherentna. Tko god je ispleo tu zaštitnu čaroliju, znao je što radi."

"Dakle", rekao je Magus zamišljeno. "Tri različite čarolije, koje su isplela između jednog i tri različita čarobnjaka."

"Ja bih rekao dva, gospodaru, iako bi mogla biti tri."

"Jedan crni čarobnjak i najmanje još jedan bijeli, misliš?"

"Tako to meni smrdi", odvratio je goblin.

"Ne zna tko je i nema dovoljno pameti da ga to zabrinjava", nastavio je MacCullen. "Jesi li primijetio štit? Crno polje. Drugim riječima, netko je skinuo amblem i prebojio mu štit u crno. I ona crna halja koju nosi. Netko nije želio da otkrije tko je, pa se riješio svakog djelića identifikacije. Ali ako je tome tako, zašto ga jednostavno nije ubio i završio s tim? Nešto vrlo čudnovato je na stvari, dobri moj Frithkine, i ja bih želio saznati o čemu se radi. Osim toga -" nasmijao se široko iza svoje plamenocrvene brade "- ako našeg šupljeg prijatelja vratimo u prvobitno stanje, sigurno će nas bogato nagraditi."

"Zaista, čini se pošten", složio se Frithkin, polako i ozbiljno trepćući svojim ogromnim očima. "Ali kako znate da ima dovoljno novca da nas nagradi, čak i ako to bude želio?"

"Njegov oklop, dragi moj. Crni čelik, sa zlatnim i crvenim uresima. Takav oklop nije jeftin. Sada izgleda prilično jadno, ali to je samo zato što ga nije imao prilike ulaštiti. Upamti što ti kažem, taj je momak vlasnik bogatstva i, ako mu pomognemo da ga vrati, dobro će nas nagraditi."

"Kako predlažete da to učinimo?"pitao je Frithkin.

"Postoje dva načina da se priđe tom problemu", rekao je Magus. "Čarolije ne možemo analizirati samo na osnovu onoga što vidimo na gospodinu Praznom, trebaju nam svi elementi. To možemo dobiti na samo dva mjesta: tako da pronađemo vitezovo tijelo ili čarobnjaka koji ga je začarao. Moramo naći jedno ili drugo - a najbolje bi bilo oboje."

"Lijepo sažeto, gospodaru, ali nam to baš ne pomaže", rekao je goblin. "Bilo koje od toga moglo bi biti bilo gdje. Možemo izuzeti Nebo i Podzemlje, ali još nam uvijek ostaje cijeli kršćanski i vilenjački svijet za pretraživanje. A to je poprilično komad terena, gospodaru."

"Slažem se da bi to bio nemoguć zadatak - da ga idemo pretraživati centimetar po centimetar", rekao je MacCullen. "Stoga moramo upotrijebiti svoje mozgove. Prvo, tijelo. Tu nemamo tragova. Moglo bi, kao što kažeš, biti bilo gdje. Moglo bi ležati negdje u komi, u nekoj riznici na primjer, ili čak biti negdje zakopano obavijeno zaštitnom čarolijom. Ili bi moglo negdje raditi kao rob - to je čak vjerojatno."

"Zašto?" zapitao je Frithkin.

"Zato što sve kvalitete koje je Prazni Vitez zadržao nedostaju duhu koji je preostao u njegovom tijelu; hrabrost; inicijativa, ambicija, odlučnost, i dio inteligencije. Zadržalo je dio sjećanja, naravno, ali to mu ne može puno pomoći. Što će ti sjećanje ako nemaš sposobnosti da ga upotrijebiš? Na taj način bi on - tko god on bio - bio izvrstan materijal za roba. Osobito ako je velik i jak, što, sudeći po veličini i obliku oklopa,, svakako jest."

"To pomalo sužuje stvar," složio se goblin, "ali ne možemo ići naokolo provjeravajući svakog roba i kmeta u kršćanskom i vilenjačkom svijetu."

"Sasvim sigurno ne."

"Onda nam preostaje čarobnjak", nastavio je Frithkin. "A ne možemo ni ići naokolo pokušavajući provjeriti svakog čarobnjaka u kršćanskom i vilenjačkom svijetu."

"Sasvim točno", složio se Magus. "Ali baš se pogodilo da znamo gdje će svi čarobnjaci biti za dva mjeseca."

Frithkin je pljesnuo dlanovima svojih koščatih ruku. "Konvencija!"

"Baš ona. Svaki čarobnjak, mađioničar, vještac ili bilo tko drugi tko se bavi Umjetnošću, a ne pojavi se tamo bit će zauvijek lišen svojih moći, a sve će njegove čarolije biti poništene. Sigurno će biti tamo, a naš će ga šuplji prijatelj moći prepoznati. Ako ne dođe - njegova će čarolija biti poništena i mi možemo preuzeti zaslugu. Frithkine - ne možemo izgubiti."

"Ne znam ..." rekao je goblin sumnjičavo. "Taj se zakon odnosi samo na smrtnike, znate. Što ako ga je začarao netko od vilenjačkog naroda, poput mene, u čijoj je prirodi da ima određene moći, umjesto da ih, kao vi smrtnici, mora naučiti?"

"U tom ćemo slučaju otići direktno kralju Huonu. Ako je itko od Čarnih kriv za ovo, prekršio je jedan od osnovnih zakona vilenjačkog svijeta upotrebom crne magije. Pred Dvor ćemo postaviti službeni prigovor, i kralj Huon Srčani će nam začas naći krivca."

Frithkin je zamišljeno gledao, ispijajući polovicu čaše vina, a usne mu se zatim raširiše u osmijeh dok im krajevi nisu gotovo doticali njegove usne resice. "To bi moglo i upaliti, gospodaru Maguse! Nekad, u doba kralja Oberona, moglo bi vam biti teško da takav slučaj dospije pred Dvor, ali kralj

Huon Srčani mnogo je dobrostiviji prema smrtnicima, s obzirom da je i sam jednom bio jedan od njih."

"Zaista?" rekao je Magus. "To nisam znao. Nisam upućen u povijest vilenjačkog svijeta koliko bih trebao biti. Kralj Huon je bio smrtnik?"

"Da. Bio je vojvoda od Bordeauxa. Kralju Oberonu obećana je translacija u Raj, ali morao je odabrati nasljednika i njegov je izbor bio Huon. Postao je sasvim dobar kralj."

Magus MacCullen mahnuo je velikom rukom. "Evo, to ti je to, dobri moj Frithkine! Sreća je na našoj strani! A ja sam se žalio što je godina Konvencije morala pasti baš za vrijeme moga života. Održava se jednom u svakom stoljeću, i morala je mene zahvatiti! Ali sada je to ispalo dobro. Bez Konvencije, imali bi malu šansu da uhvatimo onoga tko je začarao Praznog Viteza. Sada je gotovo sigurno da ćemo uspjeti."

"Drago mi je da ste rekli 'gotovo', gospodaru", pripomenuo je goblin.

Magus se namrštio. "Ti si pesimist, Frithkine. Pusti me sada sa malo odspavam. Pred nama je još dug put, i hoću ujutro krenuti svjež."

"Dobro, gospodaru. Želim vam ugodnu noć."

"I tebi na isti način, dobri Frithkine. Probudi me rano, pa ćemo sići, pokupiti Njegovu Praznoću i krenuti."

Deset minuta kasnije, crvenobradi mađioničar je hrkao, dok je Frithkin, koji je spavao samo jednom svakih trideset dana, tiho sjedio u mraku misleći goblinske misli.

Magus MacCullen je mirno sanjao o tome kako će obnoviti svoj dom novcem koji će dobiti kada pomogne Praznom Vitezu, kad ga je netko prodrmao za rame i iznenada ga probudio.

"Pssst! Gospodaru Maguse!" Bio je to Frithkinov šapat. "Brzo, hitno! Budite se!" U trenu budan, Magus je prebacio noge preko ruba kreveta. "Što se, pakla mu, događa?" prošaptao je. "Ne znam," rekao je Frithkin, "ali štogod da je, ne sviđa mi se. Prije par minuta, četiri su se čovjeka popela stubištem, i sada su pred vratima. Bili su tihi poput miševa, ali ne mogu prevariti goblinov nos."

"Lopovi", promrmljao je Magus. "Ima li nekog vani pod prozorom?"

Frithkin se tiho pomaknuo do prozora i pogledao van. U dvorištu pet metara niže ništa se nije micalo, uokolo nije bilo nikoga. Frithkin to šaptom priopći MacCullenu.

"U redu," reče mađioničar, "ti se spusti, a ja ću ti baciti bisage. Onda ću se ja spustiti, i nestat ćemo odavde. Kreći!"

Goblin se prebacio preko ruba prozora i sišao niz kameni zid, prstima ruku i nogu pronalazeći uporišta koja niti jedan smrtnik ne bi mogao tako brzo naći - zasigurno ne u mraku. MacCullen mu je dobacio jednu pa drugu bisagu, a Frithkin ih je uhvatio prije nego su udarile u kamen kojim je dvorište bilo popločeno. Cijela je operacija bila tiha gotovo poput noćnoga vjetra.

U tom času pojavi se tračak svjetla iza MacCullena i on se okrene od prozora. Vrata na hodnik su bila otvorena i kroz njih je dopirao sjaj treperave baklje s vrha stubišta.

Vani su bili ljudi, naoružani i lagano oklopljeni u žičane košulje i čelične kacige.

"Izađi, Roderik!" viknuo je jedan. "Izađi, plašljivo pseto!"

"To nije on", rekao je drugi.

"Pah!" dodao je treći. "To je riđokosa svinja koja za sebe tvrdi da je čarobnjak."

"Sredit ćemo i njega!" ubacio se četvrti.

Počeli su se gurati u dovratak.

MacCullen je znao da se ne može na vrijeme izvući kroz prozor. Da se pokuša spustiti pet metara niz zid prije nego ovi razbijači priđu sobu slomio bi vrat. A sasvim sigurno nije bio spreman skočiti.

Izgledi su mu bili loši, ali postojala je i jedna povoljna činjenica. Morali su ući kroz vrata jedan po jedan, sa svjetlom za leđima.

Držeći svoj štap poput koplja, jurnuo je prema naprijed i zabio ga u trbuh prvoga čovjeka. Žičana košulja mogla je zaustaviti oštricu mača, ali nije pretjerano koristila protiv MacCullenova naleta. Čovjek je pao, grčeći se.

Drugi se pokušao probiti pored prvoga. MacCullen je trznuo svojim

velikim rukama, i kraj štapa poletio je i opalio postrance glavu njegova protivnika, točno ispod ruba čelične kacige.

MacCullen je treći udarac usmjerio prema trećem čovjeku. Čovjek se sagnuo, i štap je pogodio čeličnu kacigu, koja je odletjela i zavrtjela se u zraku, pa pala na pod uz glasan zveket. Drugi kraj štapa spustio se na nezaštićenu glavu.

MacCullen si je baš htio čestitati na tome kako se dobro riješio trojice do četvorice, kada je začuo novu buku sa stubišta. Pojavili su se peti i šesti protivnik. Pojačanje!

S bijesnim urlikom koji kao da je potresao zidove, Magus MacCullen preskočio je preko tri pale prilike i zabio svoj hrastov štap u torzo četvrtoga napadača toliko snažno da je ovaj zateturao unatrag u naručje čovjeka na najvišoj stepenici. Stubište je bilo puno ljudi. MacCullen nije zastao da ih prebroji, ali izgledalo je da ih ima tucet ili više. Oni na vrhu zanijeli su se unatrag kada im je njihov drug pao u naručje.

MacCullen je začuo pokret iza sebe i sagnuo se u stranu točno na vrijeme. Ruka s batinom proletjela mu je pored uha. Spustio se u čučanj i uhvatio ručni zglob. Gore i preko. "Leteća kobila" napadača je odbacila preko glave prema vrhu stubišta. MacCullen je u preletu primijetio da čovjek na glavi nema kacigu. S obzirom na udarac koji je dobio, mora da je imao tvrdu glavu.

Dolazak drugog tijela, s popriličnim zaletom, totalno je uništio i onako poremećenu ravnotežu ljudi na vrhu stubišta. Pali su unazad.

Bilo je to poput gledanja lavine.

Ili, pomislio je MacCullen, kao gledanje reda domina kako pada nakon što ste prevrnuli prvi.

Ljudi na nižim stepenicama nisu mogli zadržati težinu onih koji su padali odozgo, pa su padali po redu, dodajući još težine na one ispod.

Na polovini stubišta lavina je počela usporavati jer se nekolicina snalažljivijih uhvatila za rukohvate i uspjela zadržati.

MacCullen se okrenuo i pogledao dva čovjeka koja su pala pored vrata njegove sobe. Nijedan od njih nije se činio spremnim pomaknuti. Uhvatio je

jednoga za vrat i žičanu košulju, dignuo ga, okrenuo i bacio niz stube. Bez da je pogledao što se dogodilo, zgrabio je drugog čovjeka i bacio ga za prvim.

Lavina je, potaknuta dvama novim pridošlicama, nastavila u svom veselom ritmu.

U polumraku na dnu stepenica, MacCullen je opazio da je stiglo i njegovo pojačanje. Prazni Vitez, potežući svoj ogromni buzdovan u željeznoj rukavici, pobrinuo se za one koju su se dokotrljali na dno stubišta, udarajući ih po glavi redoslijedom njihova dolaska. Frithkin je gurao svoj štap između prečki rukohvata, rušeći one koji još nisu pali, i udarajući po prstima one koji su pokušali zadržati ravnotežu držeći se za rukohvat.

Pokupivši štap, koji mu je ispao kad je bio napadnut straga, Magus MacCullen jurnuo je niz stepenice, rušeći protivnike pred sobom. Sve je bilo gotovo prije negoli je ijedan od trojice shvatio. MacCullen i Prazni Vitez tražili su još koju glavu za udaranje i odjednom shvatili da su sve glave već izudarane.

"Jen', dva, tri četiri ..." počeo je brojati Frithkin, koščatim prstom pokazujući ležeće prilike.

"Jeste li u redu, Maguse?" pitao je Prazni Vitez.

"Sasvim. A vi?"

"Niti jedan od njih nije me ni dodirnuo", šuplje je zaječao vitez. "Što je dobro", dodao je "jer baš ne volim kada me prevale. Kako si ti, dobri moj Frithkine?"

"... šesnaest, sedamnaest! Ima ih sedamnaest!", rekao je Frithkin. "Kako sam? O dobro, gospodine. Sasvim dobro."

U tom trenutku gazdarica, koja je čula buku i tiho čekala da prestane, uletjela je kroz vrata i rekla: "Jeste li ih sredili?" Vidjevši samo trojicu svojih gostiju u uspravnom položaju, ukipila se i nasmrt problijedila.

Frithkin je bio ljut. Goblini ne vole borbu, a još manje vole kada njihove smrtne gospodare napadaju. Ispod svoje halje izvukao je dugački nož opakog izgleda i polako krenuo prema ženi. "Da li je tko sredio koga, gospođo?" rekao je svojim najdubljim glasom.

Uzdrmana babuskara zadrhtala je i ispustila hroptaj straha, ali se

jednostavno nije mogla pomaknuti s mjesta da uzmakne od zakrabuljene prilike koja joj je prilazila. MacCullen je zaustio da progovori. Noćas nije želio prerezana grla. Ali bilo je prekasno.

Iznenada, kada se ženi približio na tek malo više od metra, Frithkin je povukao kapuljaču unazad s glave. Izbuljio je svoje ogromne, svjetlucave, goblinske oči. Otvorio je velika usta širom, pokazujući zapanjujuće redove krupnih zubi. Isplazio je jezik čiji je vršak dosezao gotovo do vrha njegovog nosa. Zatim je zastrašujuće zaurlao.

"AAAuurrrrghhh!"

Gazdarica je zakolutala očima i složila se na pod.

Smiješeći se, Frithkin je spremio nož i vratio kapuljaču na mjesto.

"Predlažem da se maknemo odavde, gospodaru, prije nego dođe još netko."

"Slažem se", rekao je Magus. Bacio je srebrnjak na pod pokraj onesviještene gazdarice. "Ovo bi trebalo pokriti sve troškove, iako nisam siguran da to zaslužuje. Dođite, gospodine viteže, moramo jahati."

III

U sljedećih šest tjedana, Prazni Vitez bio je čvrsto uvjeren da "oduvijek" putuje s Magusom MacCullenom i njegovim goblinskim prisnikom. Njegova sjećanja na protekle događaje počela su blijedjeti nakon nekoliko tjedana, a sve što je bilo više od mjesec dana u prošlosti - ako ga se na to nije redovno podsjećalo - gotovo bi mu potpuno isparilo. Nedostatak pamćenja nikad nije poremetio njegovu stoičku ravnotežu i stalno dobro raspoloženje. Jedina stvar koju nikada nije zaboravio bio je razlog njegove misije: pronalaženje mađioničara koji ga je začarao.

Osim te misli, ništa ga drugo nije uznemiravalo. Čak niti strašan događaj iz trećega tjedna njihova putovanja. Tri su putnika noći provodila na različitim mjestima - povremeno u štalama dobrostojećih seljaka, ponekad na otvorenim travnatim livadama, ponekad pod širokim krošnjama drveća. Dva ili tri puta,

kada je bilo moguće, prenoćili su u svratištu - bez kasnijih nezgoda. Jednom su proveli tri dana u dvorcu, gdje im je hranu i prenoćište pružio dobro raspoloženi barun.

Dvadesetoga dana, jahali su kroz ugodnu šumicu, zaklonjeni od ljetnog sunca grančicama i lišćem iznad glava. Nije bilo pravoga puta, između široko razmaknutog drveća bilo je relativno lako držati se ravnog pravca. U podne su stali i, dok je Magus rasprostirao laneni stolnjak, Frithkin je otpakirao tanjure, vrčeve, vino i hranu. Prazni Vitez zavezao je mule i svog velikog Roderika za obližnje drvo da se ohlade prije nego što će ih pustiti da piju na obližnjem potoku.

"Nema ničeg boljeg od boce i hladne ptice", rekao je vitez, sjedajući na travu kraj stolnjaka. "Siguran sam da sam u takvim piknicima već mnogo puta uživao", dodao je tužno. "Želio bih da se toga mogu sjetiti."

"Ponovno ćete uživati, gospodine viteže", obećao je Magus, otkidajući batak s hladnog pileta. "Nalij mi malo tog vina, Frithkine."

Kada je objed završio, Frithkin je izvadio svoju frulu i započeo pištati goblinsku melodiju.

"Dobri moj Frithkine," obratio mu se Prazni Vitez kada je glazba završila, "znaš li 'Pjevam o onoj Prelijepoj i Svijetloj'?"

"Naravno, gospodine", rekao je goblin. "Mislite na ovo?" I započeo svirati.

"To je to! Počni ponovno, a ja ću pjevati."

Frithkin je poslušao, i vitez je zapjevao:

Pjevam o njoj, Prelijepoj i Svijetloj

Velud maris stella, Svjetlijoj od podnevnog sunca

Parens et puella;

Plačem za tobom, mariš li za me, Damo, moli svog Sina za me

Tam pia, Da ti ja uzmognem doći,

Maria!

Magus MacCullen nagnuo je posljednji vrč vina, dok se ugodni bariton Praznog Viteza miješao s visokim notama goblinske frule. Kada je peti stih završio zapljeskao je svojim velikim rukama s odobravanjem. "Divno otpjevano, gospodine viteže. Dobro odsvirano, Frithkine! A sada, da završimo i krenemo dalje."

Do tada su već uvježbali rutinu. Magus je počistio i pospremio stvari u bisage, dok je Frithkin na potočiću prao tanjure i vrčeve, a Prazni je Vitez vodio mule i konja nizvodno da ih napoji.

MacCullen je začuo topot kopita nekoliko trenutaka kasnije i zastao osluškujući. Zatim je ugledao kolonu šareno opremljenih konja i vitezova u oklopu koji su se u brzom kasu kretali među drvećem u daljini. Očigledno idu prema gazu na obližnjoj rijeci, zaključio je Magus. Brzo su mu nestali iz vida.

Oko minutu kasnije, začuo je Frithkinov uzvik. Ispustivši sve, uzeo je svoj štap i potrčao.

Frithkin je na rubu potoka, klečeći trljao masne tanjure čistim mokrim pijeskom sa dna korita. On je također čuo grmljavinu kopita i podigao glavu da vidi.

Kolona je u kasu dojahala i počela prelaziti rijeku vrlo blizu mjesta na kojem je Frithkin sjedio. Skočio je na noge gotovo prekasno. Jedan od vitezova praktički ga je pregazio.

Frithkin je zakoračio unatrag, poskliznuo se na mokrom kamenu i s pljuskom pao u vodu. Desetak vitezova gromko se nasmijalo i nastavilo jahati dok se Frithkin uz uzvik bijesa dizao iz plitke vode. U ruci je još uvijek držao brončani vrč. Bez pravog nišanjenja, bacio ga je prema glavi viteza koji ga je gotovo pregazio. Promašio je, vrč je proletio pokraj mete i s glasnim zveketom udario u kacigu sa stiliziranom krunom na glavi čovjeka koji je očigledno bio vođa skupine.

Smijeh je iznenada prestao. Konji su također stali kad je čelni jahač povukao uzde.

Vitez sa stiliziranom vojvodskom krunom na kacigi polako se okrenuo u sedlu i pogledao Frithkina. Zatim je rekao, režećim baritonom:

"Gospodine Griffith, ubijte mi tog bijednog seljaka! Naučite ga da pučani

ne bacaju stvari na vojvodu od Duquayne! Ostali, idemo dalje. Ostavimo g. Griffitha da se zabavlja."

Griffith je bio taj koji je Frithkina gotovo pregazio. Odmah se vidjelo da uživa u takvim psinama. Kad je počeo okretati svoga konja, Frithkin je jurnuo prema šumi brzo koliko su ga njegove goblinske noge nosile. S hrapavim smijehom, Griffith je potjerao svog riđana u lagani galop za bježećim Frithkinom.

Goblin je znao da mu je jedina šansa da se popne na drvo, pa je krenuo prema najbližem. Ali riđan je bio prebrz. Jedan pogled preko ramena rekao je goblinu da se neće stići uspeti dovoljno visoko da bude izvan dosega koplja, ne u nekoliko sekundi koje su mu preostale. Skrenuo je oko drveta i krenuo prema sljedećem. Konj je morao skrenuti gotovo pod pravim kutom oko drveta, i Frithkin je dobio nekoliko metara - ali ne zadugo. Opet je zavio oko drveta, ali ovaj puta Griffith je bio spreman za njega i pripremio konja na skretanje. Ali i Frithkin je također promijenio taktiku. Napravio je puni krug oko drveta, sagnuo se, protrčao ispod trbuha konja i raspalio u suprotnom smjeru.

Griffith je okrenuo svoga konja i, uz psovku, pojurio za trčećim goblinom. Vrijeme za zabavu je završilo, sada je bio bijesan.

Frithkin je mislio da će ovaj put uspjeti. Ali došao je tek nekih dva metra uz drvo kada ga je šiljak koplja dohvatio u leđa i prošao mu kroz grudi.

Griffith je potegnuo koplje prema gore i Frithkinovo je tijelo poletjelo u visokom luku i palo, uz lomljavu granja i grmlja.

"Ho!" zavikao je duboki, šuplji glas. "Kukavički viteže! Stani i bori se! Spusti koplje protiv oklopIjenog čovjeka ako se usuđuješ, kukavico!"

Prazni Vitez, na moćnom Roderiku, s crnim štitom u pripravnom položaju, i kopljem uperenim u Griffithovo srce, pojurio je preko čistine prema neprijatelju.

Griffith nije imao izbora. Ponovno je spustio koplje, potjerao svog riđana i krenuo prema nadolazećoj figuri u crnom oklopu.

Magus MacCullen dotrčao je nekoliko sekundi prije no su se susreli. U trenu je vidio da će u sukobu prevagnuti Prazni Vitez. Njegovo je koplje bilo mirno i precizno usmjereno, dok je drugi vitez imao problema s održavanjem

smjera. Prazni je Vitez i na konju sjedio bolje i držao se pravilnije. O ishodu ne bi trebalo biti nikakve sumnje.

Dio MacCullenova predviđanja pokazao se istinitim. Grifitovo koplje skliznulo je niz štit Praznoga Viteza, preko petnaest centimetara daleko od središnje točke, dok je koplje Praznog Viteza pogodilo punim udarcem.

Na podjednako iznenađenje Griffitha i Magusa, Prazni se Vitez zaustavio u mjestu, još uvijek čvrsto držeći svoje koplje. Roderik, koji se nije mogao tako brzo zaustaviti, nastavio je dalje. Kao rezultat toga, Prazni je Vitez bio katapultiran unazad iz sedla i pao na zemlju uz zveket oklopa.

Griffith je, i sam iznenađen činjenicom da je još uvijek u sedlu, navalio naprijed okrećući konja kako bi napao palog viteza. No nije računao na velikoga crnog pastuha.

Roderik je propeo cijelu svoju veliku masu u zrak i udario prednjim kopitima. Jedno je snažno udarilo oklopljenoga Griffitha. Drugo je udarilo njegova riđana.

To je riđanu bilo sasvim dovoljno. Pogledao je ogromnoga pastuha, okrenuo se i odjurio u punom galopu. Griffithu su ispale uzde i više uopće nije mogao kontrolirati svog konja. Mogao se jedino držati što je jače mogao.

Veliki Roderik protutnjao je za njima i bio bi dostigao riđana da iza sebe nije čuo glas Praznog Viteza kako ga doziva.

"Roderik! Vrati se nazad!" Znao je da će, ako konj nastavi naganjati Griffitha, uskoro imati posla s cijelim odredom vojvodinih vojnika.

Roderik se vratio, nosnica podrhtavajućih od bijesa.

Griffith je uspio uhvatiti uzde i konačno ponovno kontrolirati svog riđana, no odlučio je ne vratiti se natrag. Učinio je sve što mu je vojvoda zapovjedio i čak je srušio s konja viteza u crnom. Zapravo je pobijedio, zar ne? Uostalom, osjećao se puno sigurnije u odredu.

Prazni je Vitez skočio na noge i spremao se ponovno uzjašiti Roderika te nastaviti progoniti Griffitha, no u tom je trenutku Magus MacCullen zavikao: "Hej! Kuda ste krenuli?"

"Za tom gadnom svinjom! On je ubio Frithkina! Volio sam tog goblina

poput brata!"

"Pričekaj trenutak! Ima ih tucet! Ne mogu te ubiti, no mogu te razbiti na komade i razbacati komade uokolo. Kako to mislite, ubio Frithkina? Nemojte biti smiješni!"

"Smiješan sam?" nastavio je Prazni Vitez bijesnim glasom. "Dođite ovdje do grma borovnica i pogledajte sami! Udario ga je s leđa ravno u prsa!"

Magus je otrčao prema grmlju, stižući do njih prije od viteza. "Frithkine! Frithkine! Jesi li ozlijeđen?"

"Prokleto točno da jesam", slabašnim je glasom iz grma odgovorio Frithkin. Magus je razmaknuo granje i pogledao unutra. "Što se dogodilo?"

Frithkin je mirno ležao, s rukama na prsima, savijenoga tijela, goblinskih očiju zamagljenih od bola. "Probo me skroz. Slomljen mi je vrat i kičma. Mislim da mi je i glava razbijena."

Prazni Vitez je pogledao goblina. "Još si živ, dobri Frithkine?" Zastao je te nastavio upitnim tonom. "Nema krvi?"

"Naravno da je još uvijek živ", rekao je MacCullen. "Zemna stvorenja ne može se ubiti. I tko je još čuo da goblin ima krv?"

"To je istina, moj gospodaru", potvrdio je goblin uz slabašan osmijeh. "Trebat će cijela noć da zaraste, no ujutro ću biti u redu." Stresao se od bola. "Lijepo je biti besmrtan, no do vraga, ovakve situacije bole!"

Frithkina je očito jako boljelo. "Pomozite mi da ga izvadim odavde, gospodine viteže", rekao je Magus. "Pažljivo sad! Polako! Eto! Sada prionimo da ga pokopamo."

"Ali on nije mrtav", protestirao je Prazni Vitez, prilično razumno.

"Ne," strpljivo je objasnio MacCullen, "no to je najbolji način za liječenje zemnog stvorenja, ako mu nije dobro. Staviti ga u zemlju."

"Aha", promrmljao je Frithkin, pokušavajući se slabašno osmjehnuti. "Za mene je najbolje vratiti se Majci Zemlji!"

Iskopali su grob i pokopali Frithkina. Cijelo popodne čarobnjak i vitez raspravljali su povišenim tonovima što će učiniti kukavičkom vitezu kada ga

uhvate.

"Prepoznat ću njegov oklop kada ga ponovno vidim - četiri crvene kare u redu na srebrnom štitu", rekao je Prazni Vitez.

MacCullen je kimnuo."Argent in fesse four fusils gules. Otkrit ćemo mi tko je taj koljač!"

Raspravljali su dok nije izašao Mjesec, kada je Magus MacCullen legao u travu i zaspao okrepljujućim snom. Prazni Vitez je sjeo i brinuo se o vatri, jer i tako nije imao ništa drugo za raditi.

Netom prije zore, čuo je struganje i zvuk kopanja te je pogledao prema grobu. Frithkin se iskapao van. Ustao je, obrisao ostatke zemlje sa sebe, pogledao prema Praznom Vitezu i nakesio se. "Kao nov, moj gospodaru."

"Drago mi je, dobri Frithkine", jednostavno je odgovorio vitez. "Veoma drago."

IV

Tri tjedna kasnije, stigli su do granice vilenjačke zemlje.

Čudnovati dimenzionalni spoj koji je predstavljao "granicu" Zemlje Vilenjaka nije uvijek bilo lako pronaći. Astrolozi koji su znali svoj posao izračunali su da će ona stalno ploviti sve dalje i dalje dok na kraju spoj potpuno ne nestane, sjećanje na Zemlju Vilenjaka postupno će blijedjeti među ljudima, a priče o njoj postat će dječje bajke. "Priča o vilinskoj zemlji" postat će izreka za nešto što ne postoji sve dok, nakon što vrijeme prođe dovoljno ciklusa,, Zemlja Vilenjaka ne zaplovi u drugom smjeru i ponovno uđe u dimenziju smrtnih ljudi.

Za Frithkina je pronalaženje točnoga mjesta na kojem se dimenzije spajaju bila dječja igra; kao podanik vilenjačkoga kralja, imao je nepogrešivi instinkt koji mu je uvijek govorio gdje se nalazi. Goblin je preuzeo vodstvo, a Magus MacCullen i Prazni Vitez su ga slijedili u probijanju kroz gustu šumu starih, čvornatih hrastova. Nebo je bilo zagrnuto laganom naoblakom, i svjetlo se probijalo kroz lišće i grančice bojeći sve u mutno zelenilo.

Bilo je tu opasnosti, jer su trolovi, zmajevi, basiliski i drugi strašni

stanovnici vilenjačke zemlje često prelazili granicu i skriveni čekali putnike - posebno u godini stogodišnje Konvencije, kada ih je toliko mnogo dolazilo ovim putem.

Prazni Vitez želio je jahati naprijed, kraj Frithkina - da ih zaštiti, rekao je - ali Magus MacCullen za to nije htio ni čuti.

"U svakom slučaju, vjerojatnije je da će nam se prikrasti s leđa, gospodine viteže", rekao je. "U pozadini ćete biti od mnogo veće koristi. A ako se što dogodi, Nebom vas molim da koristite svoj buzdovan ili mač, a nikako koplje "

Umiren saznanjem da se nalazi u položaju koji je Magus opisao kao najopasniji, Prazni je Vitez jahao na začelju.

Kao dodatnu predostrožnost za slučaj opasnosti, Magus MacCullen je unaprijed pripremio nekoliko čarolija spremnih za uporabu u slučaju potrebe. Pravi razlog zbog kojeg je želio da Prazni Vitez jaše u pozadini bio je taj što bi da ih, recimo, zmaj napadne sprijeda, vitez najvjerojatnije iz navike jurnuo na njega svojim kopljem. I, naravno, bio izbačen iz sedla.

Nakon Griffithova napada, cijelu je stvar objasnio Frithkinu.

"Dovoljno je snažan i vješt, ali iza toga ne stoji težina. Oh, izgleda sasvim dovoljno težak, ali to je zato što nam se čini da se u tom oklopu nalazi čovjek. Među priprostim seljacima postoji vjerovanje da vitez u punom oklopu ne može ustati sa zemlje kada ga se obori. No, i najteži metalni oklop ne prelazi 45 kilograma, i vitez koji se ne može uspraviti s 45 kilograma jednoliko raspoređenih po svom tijelu uopće ne zavređuje da ga nosi.

E, sad, oklop Praznoga je prilično težak, ali nije od najteže vrste. Tu je negdje oko 40 kila - najviše 45. Koje on šanse ima da kopljem učini neku štetu? Kako može s konja zbaciti čovjeka koji, s oklopom, teži negdje oko 120 kila?"

"Shvaćam", rekao je Frithkin. "Sjećam se da sam, kada me onaj kur - to jest, onaj gospodin gonio, poželio da sam kamno stvorenje - gnom ili kobold. Tada se ne bih bojao kopalja! Imam prijatelja po imenu Gwuthink - malog gnoma ne višeg od metra - koji je težak dobrih dvjesto kila, a šiljak koplja na njemu bi ostavio tek omanju ogrebotinu."

"Dvjesto kila, kažeš?"

"S obzirom da se radi o kamnom stvorenju, mogu samo reći da je težak ko kamen."

Mač ili buzdovan bili su opet nešto drugo, razmišljao je MacCullen. Buzdovan ima svoju težinu, a mač oštricu, i pri njihovu korištenju ne upotrebljava se toliko vlastita težina. Osim toga, Prazni se Vitez mogao držati za jabuku sedla jednom rukavicom dok bi mač ili buzdovan držao u drugoj.

Kako bilo da bilo, Magus je sebi ipak pripremio lijepu zbirkicu čarolija - za svaki slučaj.

Došli su do mosta preko spore rječice i Frithkin je zastao, njušeći zrak. "Dobro miriši", rekao je nakon nekoliko trenutaka. "Idemo."

Prešli su preko kamenoga mosta, ali su Magus i Prazni Vitez ipak dobro gledali oko sebe. Iako nitko nije znao iz kojeg razloga se trolovi vole skrivati ispod mostova, oni su to ipak činili. Na sreću, niti jedan još nije otkrio ovaj most i tri su putnika bez problema prešla na drugu stranu.

Trenutak kada su prošli kroz spoj nije se mogao precizno odrediti. Granica Zemlje Vilenjaka bila je kao i bilo koja druga granica - ako ju mjernici nisu izmjerili i jasno označili, nema načina da znate u kojem ste ju trenutku prešli. Ali u jednom su času bili u smrtnom svijetu - a nekoliko minuta kasnije bili su u Zemlji Vilenjaka. Teško je bilo reći kako su to znali. Djelomično je to bilo zbog svjetlucave prirode okoliša; boje trave, lišća i cvijeća kao da su imale neku fluorescentnu komponentu. Vrsta svjetla također je bila različita. Kako je nebo bilo oblačno prije nego su prešli granicu, promjena se nije odmah mogla uočiti, a lisnate grane nad glavama još su više ograničavale vidik, ali sva trojica znala su da je sunce nestalo. U Zemlji Vilenjaka sunce nikad ne sije; tu je tek plavetnilo neba, tamnoplava boja koja sam zrak zasićuje srebrnastim sumrakom.

Nakon sat vremena ili malo više, šuma se počela prorjeđivati. Drveće je još uvijek bilo veliko, ali između njega je bilo više razmaka. Umjesto kroz šumu, kao da su sada jahali kroz lijepo uređeni park. Frithkin je pažljivo proučavao okoliš.

"Kako ti miriši ovo mjesto, Frithkine?" pitao je Magus.

Goblin je nagnuo glavu unatrag i nosnicama provjeravao zrak. "U redu",

rekao je. "Nema opasnosti. Nekoliko milja južno nalazi se grifin, ali nije u lovu - probavlja obrok."

"Dobro. Odmorimo se onda. Izvuci par sendviča. I malo piva. Nemoj zaboraviti s njega skinuti hladnu čaroliju jer ćemo si smrznuti utrobe ako ga ovakvog popijemo."

Frithkin je zaškiljio - koliko je već mogao stisnuti te velike kugle od očiju - i rekao: "A što ćete vi?"

"Idem u malu šetnju. Vratit ću se za par minuta."

Bez čekanja na odgovor, sišao je s mule i odšetao kroz šumu dok nije izmakao iz vida goblinu i Praznomu Vitezu. Zatim je prišao najbližem hrastu, u zraku opisao kompliciranu simbol, promrmljao riječi moći i tri puta snažno zakucao po deblu.

"Tko je tamo i što hoćeš?" začuo se kontraalt iz stabla.

"Nemojmo se igrati, moja damo;" rekao je. "Kao što dobro znate, ja sam Magus MacCullen. Vi i vaše sestre pratite nas već neko vrijeme. Nisam baš čarobnjak bez veze, znate."

"U redu, Maguse MacCullene", prihvatio je glas, po zvuku pomalo razdražen. "Što hoćete?"

"Tko je Starija Sestra u ovoj šumi?" pitao je MacCullen.

"Baš ja. Recite što hoćete."

"Bio sam siguran u svoju intuiciju", pohvalio se MacCullen. "Odmah sam vas odabrao."

"Što hoćete?" glas je sada zvučao ljutito.

"Rekao sam, nemojmo se igrati, moja damo. Znate što želim. Informacije. Ali ako se želite igrati, imam iznenađenje za vas."

"A to je?"

"Ispričat ću vam priču, ako onda vi ispričate meni."

"Bolje bi vam bilo da je priča dobra", rekao je glas. "Nisam raspoložena za igru."

"Oh? A meni se učinilo da jeste. Pa, potrudit ću se da vas zabavim. Kao prvo, započet ću svoju priču tako što ću vas podsjetiti da je protiv vilenjačkog zakona da se bilo koji od podanika vilenjačkog kralja zaljubi u smrtnika."

Iz debla se začuo uzdah. Zatim je glas rekao: "Nastavite, Maguse."

"Lijepo. Nećemo spominjati imena. Oboje znamo o kome govorimo, zar ne?"

"Da, Maguse."

"Zahvaljujem, moja gospo. Onda mogu reći da znam što je vaša sestra učinila i mislim da je to bilo dobro djelo. Želim joj pomoći. Znam da je djelomično spriječila vrlo ozbiljan zločin, kršenje kršćanskih zakona jednako kao i onih Zemlje Vilenjaka. Kako bi stvar mogao ispraviti, spreman sam zaboraviti tako malu grešku kao što je zaljubljivanje. Još više, uz vašu pomoć, voljan sam da joj u tom prekršaju pomognem - što me čini suučesnikom." Blefirao je. Većina onoga što je govorio bilo je čisto nagađanje, ali bilo je to nagađanje bazirano na znanju i promatranju.

"Kunete li se Presvetim?" pitao je glas.

"Kunem se Njegovim imenom", odgovorio je čarobnjak.

"Vjerujem vam, Maguse. Znam da ste dobar čovjek. Ne bismo željeli da se naša sestra nađe u nevolji. Iako ne shvaćam kako ste znali."

"Jednog ću vam dana reći," obećao je Magus, "ali u ovom šumarku ima mnogo ušiju." Ponovno nije spominjao imena, ali je znao da su stvorenja zraka bila poznata po ljubavi prema tračanju.

"Mislim da trenutačno u blizini nema vjetrovih vila," rekao je glas, "ali zadržimo to među nama, kao što kažete. Dakle, Maguse, iskreno rečeno, ni ja ne znam sve detalje. Nitko od nas ne zna. Neke informacije zabranjeno mi je dati. Ono što ću vam reći je ono što vam mogu reći. Dalje ne pitajte."

"U redu, moja damo. Potrudit ću se da ono što saznam iskoristim najbolje što mogu. Recite."

"Vrlo dobro. Znate za Veliki Kalež?"

MacCullen je u iznenađenju podigao obrve. "Naravno. Nemojte mi reći

da je i on upleten u ovo?"

"Jest."

Magus je zazviždao ispod glasa. Veliki je Kalež bio simbol vilenjačkih kraljeva. Tko god ga je po pravdi posjedovao, bio je zakoniti vilenjački kralj. Nije mogao biti ukraden ili silom oduzet - svaki kralj morao ga je svojevoljno dati svomu nasljedniku. Smrtnicima je davao besmrtnost; onome tko ga je posjedovao davao je moć vladavine nad Zemljom Vilenjaka.

"Netko ga se želi domoći", rekao je glas iz drveta. "Ne znam detalje ove spletke, ali ako ju riješite, i vaši će problemi biti riješeni. Čovjek kojeg se treba čuvati je vojvoda od Duquayne!"

"Taj kurv- ispričavam se, moja gospo. O vojvodi nemam dobro mišljenje; jednom od svojih vitezova naredio je da ubije mog prisnika."

"Zvuči poput njega", reklo je drvo. "Problem je u tome da morate stići do dvora kralja Huona prije njega, a on je tri dana ispred vas. Spremale smo se upotrijebiti suptilne pritiske kojima bi vas natjerale da pođete prečacem, ali sada to neće biti potrebno."

"Prečac. Mislite preko Užarene Pustinje?"

"Točno. Ako ćete ići dužim putem oko nje, vojvoda će na dvor doći prije vas."

"Ali nitko ne može nositi dovoljno vode da preživi put preko te pustinje!"

"Mi smo se pripremile za to. Idite odavde ravno do ruba pustinje. U pijesku ćete naći zlatni prsten. Da nismo vodili ovaj razgovor pronašli bi ga slučajno, ali za to sada nema potrebe. S njime ćete, u toku svog prelaska preko pustinje, tri puta moći zatražiti vodu. Samo tri puta, pa nemojte svoje zahtjeve trošiti bezrazložno. Razumijete li?"

"Razumijem, moja gospo."

"To je sve, Maguse MacCullene. Više vam ne mogu reći. Nadalje, obavezujem vas da o tome nikome ne govorite ni riječi."

"To vam, moja gospo, ne mogu obećati. Goblin Frithkin moj je prisnik i među nama nema tajni."

"Frithkinu možete reći kada procijenite da je došlo vrijeme za to. Ali nikom drugom. Iznad svega, nikako onomu koga zovete Prazni Vitez."

"Tko je on, moja damo?" zapitao je Magus. "Znate li?"

"Rekla sam bez pitanja. Ali ... na to ću odgovoriti - i samo na to. Ne. Nitko od nas ne zna. Mi sumnjamo, ali to nije dovoljno. Ali znakovi nam govore da ćete otkriti njegov identitet."

"To je sve što sam želio znati. Hvala vam, moja gospo."

"Hvala vama, Maguse MacCullene. Bog s vama."

V

"Gledajte, gospodaru Maguse," molećivo je govorio Frithkin, "ne pitam za sebe. Od nedostatka vode ću se sasušiti i smežurati, ali preko pustinje ću prijeći. Voda ne treba ni našem vitezu. Ali vi trebate vodu. I što je s mulama i Roderikom?"

"Zar mi ne vjeruješ, Frithkine?" nježno je pitao Magus.

"Naravno da vjerujem, gospodaru! Ali -" čvrsto je stegnuo usta na trenutak i zagledao se preko pješčane pustopoljine koja se protezala pred njima. "Pa, dobro, idemo onda gospodaru. Kako god vi kažete."

"Što je s vama, gospodine viteže?" pitao je MacCullen.

"Maguse, vi vodite i ja ću slijediti", šuplje je rekao vitez.

Magus MacCullen pozorno je promatrao rub pustinje. Počinjala je naglo, kao da je nož prevučen preko zemlje. Na jednoj je strani bila trava, a na drugoj strani stijenje i pijesak. Nije bilo vrućine sunca, jer Sunca samog i nije bilo, tek plavo nebo nad glavama. Ali pijesak vilenjačke pustinje bio je vruć, i govorilo se da su vatre samoga Pakla ovdje bile blizu površine.

Tada je MacCullen ugledao ono što je tražio. Nešto je svjetlucalo u pijesku na rubu pustinje, nekoliko metara od njega. Čak i da nije znao da će biti ovdje, teško da bi mu promaklo. Sagnuo se, pokupio šaku pijeska i pustio da mu proteče kroz prste. Kada je pijesak nestao, u ruci mu je ostao prsten. Popeo

se na mulu i rekao: "Krenimo. Pred nama je dugo jahanje, i ne smijemo gubiti vrijeme."

Cijeli taj dan klipsali su kroz Užarenu Pustinju. Kopita životinja umotali su u krpe da ih zaštite od vrućine pijeska, od kojeg bi im noge ubrzo bile opečene.

Spustila se noć. Nebo se smračilo do kraljevsko plave, i na horizontu se pojavio tračak svjetla. Zemlja Vilenjaka nije imala Sunca, ali je njen Mjesec, tri puta veći od onoga na koji su smrtni ljudi navikli, uvijek bio pun i svijetlio žućkastim svjetlom.

U ponoć, kada je Mjesec bio direktno nad njihovim glavama, stali su da odmore životinje. Magus je iščarao hladnu čaroliju koja je na neko vrijeme rashladila pijesak tako da su oni i njihove životinje mogli leći bez opasnosti od opeklina. Kada je mjesec potonuo na zapadu, a nebo ponovno postalo svjetlije, ustali su i nastavili put.

U podne, Frithkin je rekao: "Pa, gospodaru Maguse, to je bila posljednja voda." Baš je bio napojio mule i Roderika. Velika kožna mješina za vodu bila je prazna.

"Onda ćemo morati nešto učiniti povodom toga", rekao je Magus MacCullen. Stavio je ruku u džep svoje plavo-srebrne halje i nešto promrmljao.

Na trenutak, ništa se nije dogodilo. Tada su se u blizini počela stvarati dva mala vrtloga. Vrtjeli su se sve brže i brže i rasli sve više, dok nisu narasli u dva izvrnuta stošca pijeska visoka poput čovjeka. Zatim su polako promijenili oblik, i pijesak u pokretu zadobio je izgled dviju lijepih djevojaka smeđe puti.

"Pješčane vile", promrmljao je Frithkin. "Da nisam vidio vlastitim očima, ne bih vjerovao."

Vile nisu ništa govorile. Čuo se samo tihi zvuk vjetra koji je držao na okupu njihove vrtloge. Uzdigle su ruke u zrak, i njihovi su se tanki prsti izdužili i još više stanjili te se činilo da zahvaćaju uvis sve do samoga neba.

Gdje bi u smrtne žene bile noge, pješčane su vile imale samo nemirne vrtloge pijeska. Vjetar je podigao pijesak koji je tvorio njihova tijela iz same pustinje, ostavljajući plitku udubinu u tlu. Njihove su ruke, posežući sve više i više, našle ono što su tražile. Iz samih su oblaka uzele vodu i, puštajući ju da

teče kroz praznine u njihovim granularnim tijelima, dovele ju do tla. U nekoliko minuta, udubina se napunila vodom.

Kada su završile posao, obje su pješčane vile otpuhale malo podalje od putnika. Vjetar je usporio. Stao. Pijesak koji je tvorio njihova tijela rasuo se i napravio dvije obične hrpe pijeska na tlu, poput bilo kojih drugih malih dina u pustinji.

"Nikada me ne prestajete iznenađivati, gospodaru", rekao je Frithkin zamišljeno, proučavajući MacCullenovo lice. Znao je savršeno dobro da pješčanim vilama nitko ne može zapovijedati, osim možda samog vilenjačkog kralja. Bilo je tu nečeg što nije znao. Ali ništa nije rekao.

"Ovaj će se bazenčić brzo ugrijati i ishlapiti", rekao je MacCullen. "Napunite mješine; dajte životinjama da piju. Onda ću se ja oprati i oprati mule i Roderika."

"Nadam se da ćete ponovno moći izvesti ovaj trik", rekao je Frithkin. Tek smo prešli četvrt puta preko pustinje."

"Uspjet ćemo, Frithkine", kratko je rekao Magus.

"Ja u to nikada nisam ni sumnjao", rekao je mirno Prazni Vitez. "Ako Magus MacCullen kaže da će nešto učiniti, on to i učini."

"To je istina, gospodaru", rekao je Frithkin. "Uvijek se izvuče. Ali ponekad se pitam kako."

Putnicima su trebala četiri dana da prijeđu Užarenu Pustinju. Još dvaput, na MacCullenov poziv, pješčane su im vile donijele vodu. Baš su bili pri kraju sa zadnjim kapljicama, kada su stigli na drugu stranu. Mjesec je tek zašao i vilenjačka zora rasvijetlila je nebo.

Kad su prešli preko ruba i kopitima svojih životinja prvi puta u četiri dana zagazili na travu, Magus MacCullen tiho je bacio zlatni prsten iza sebe. Krajičkom oka vidio je da ga je progutao mali vrtlog koji je nestao u trenu.

"Hvala", rekao je Magus najtišim glasom.

"Hvala vama, Maguse MacCullene", prošaptao je suh, pomalo promukao glas u njegovu uhu.

Tri dana kasnije, umorna ali zadovoljna, tri su putnika stigla u Bezimeni Grad kraj kojeg stoji veliki bijeli dvorac kralja Huona Srčanog, Suverenog Vladara Zemlje Vilenjaka. Uranili su gotovo tjedan dana. Uz to, obzirom da su uštedjeli šest dana prečacem kroz Užarenu Pustinju, trebali bi biti tri dana pred vojvodom od Duquayne umjesto tri dana iza njega.

"I što ćemo sad?" zapitao je Frithkin.

"Što ćemo?" rekao je Prazni Vitez. "Pa, idemo ravno u palaču, naravno, da se predstavimo."

"Ne baš odmah", rekao je Magus. "Ne treba žuriti. Želio bih prvo malo izvidjeti kako stvari stoje. Znaš li neko dobro svratište unutar gradskih zidina, Frithkine?"

"Nekoliko. Još uvijek imamo nešto novca, gospodaru Maguse. Kako dobre sobe želite?"

"Prostrane, ali ništa pretjerano. Svakako ne najbolje u gradu."

"Onda ne idemo u Kraljicu Titaniju. Što kažete na Hermesa Trismegistiisa? Ugodno mjesto, i često ugošćuju mađioničare."

"Zar neće sve sobe biti zauzete zbog Konvencije?" pitao je Prazni Vitez.

Goblin se nasmiješio i protresao glavom. "Sada ste u vilenjačkoj zemlji, gospodaru, i svako vilenjačko svratište uvijek ima još jednu praznu sobu."

"U redu", rekao je Magus. "Idemo tamo. A onda ću te zamoliti da se malo prošetaš uokolo i saznaš najnovije vijesti."

Ušli su kroz gradska vrata Bezimenoga Grada, i prošli kroz ulice krcate svakojakim trgovinama i radionicama. Na neprirodno čistim ulicama bilo je stvorova svih vrsta i izgleda. Pored osoba sličnih ljudima, koje su se razlikovale samo po svojim šiljastim ušima i blijedoj, gotovo prozirnoj koži, bilo je goblina i patuljaka i vilenjaka i domaćih, i nekih čudno izgledajućih stvorenja koja čak ni Magus nije prepoznavao.

Uzeli su apartman kod Hermesa Trismegistiisa i Frithkin je izašao raspitati se o novostima. Vratio se sredinom poslijepodneva.

"Nema puno vijesti, gospodaru", rekao je. "Vojvoda od Duquayne još nije

stigao. Provjerio sam to kod straže na gradskim vratima i kod straže u palači. Ni traga ni glasa o njemu iako je bio pozvan od Kralja osobno da odsjedne u palači."

"Ne razumijem to", zamišljeno je rekao Magus. "Vojvoda i njegov odred nisu čarobnjaci. Ili možda jesu? Zašto bi dolazili u Zemlju Vilenjaka u vrijeme Konvencije?"

"Ali, zar niste znali? Održat će se turnir. Viteške borbe, mačevanje i ostalo. Velika predstava koju Njegovo Veličanstvo priređuje za zabavu pristiglih čarobnjaka. Bit će i uobičajenih nagrada: zlatni pokal za pobjednika i zlatna medalja za drugoplasiranog, plus puno srebrnih medalja i lenti za ostale."

"Jurja mu!" oduševljeno je rekao Prazni Vitez. "Moram se prijaviti!"

Frithkin se nacerio.

No Magus MacCullen odobravajuće je kimnuo. "Svakako morate, gospodine viteže! Svakako morate! Evo -" posegnuo je u svoju torbicu oko pasa i izvadio srebrnjak "- pođite do najbližega kovača i dajte ulaštiti svoju opremu. Ako pitaju zašto želite da oklop ostane na vama, ispričajte im svoju priču o zavjetu. Pazite da dobro obave posao. Želimo da za ovu prigodu zablistate."

Prazni Vitez je ustao i u svoju rukavicu uzeo srebrnjak. "Vi ste bili veoma dobri prema meni, gospodine Maguse", rekao je ozbiljno. "Vratit ću vam čim budem u mogućnosti."

"Ne brinite oko toga. Sada idite i dajte se ulaštiti."

Čim je otišao, Frithkin je rekao: "Što vam je došlo, gospodaru? Znate da neće izdržati ni prvu minutu prve borbe."

"Pusti mene da brinem, Frithkine, molim te. Evo i tebi srebrnjak. Idi i nađi mi kantu zlatne boje, kantu crvene boje i kantu crne boje. Brzosušeću varijantu koje ima samo u Zemlji Vilenjaka. I kist i malo razrjeđivača. Zapamtio?"

"Naravno, ali ..."

"Idi, Frithkine, idi! Hoću da si natrag za petnaest minuta."

Kada se Frithkin vratio s bojama, vidio je da je MacCullen vrlo pažljivo

očistio površinu vitezova štita.

"Bojim vas se i pitati što ste naumili, gospodaru", rekao je Frihtkin.

"Onda nemoj! Idi u zajedničku sobu i popij malo piva ili nečega! Vrati se kada ne budeš tako radoznao."

Prilično povrijeđen, Frithkin je učinio što mu je rečeno. Još je imao ostatak novca od srebrnjaka, i sljedećih je pola sata proveo pijući pivo. Ali na kraju je njegova radoznalost ipak pobijedila i vratio se na kat.

"Eto!" rekao je MacCullen u trenutku kad je Frithkin otvorio vrata. "Kako ti se sviđa?"

Frithkin je gledao u štit. Bio je obojan u crveno, s crnim ukrasom poput slova "A" bez crte u sredini, koji je dolazio do središta. Ispod tog crnog obrnutog V bio je okrugli crni disk, a još dva bila su sa svake strane i malo iznad ukrasa.

Frithkin je samo stajao otvorenih usta.

"Znam," nježno je rekao MacCullen, "reći ćeš da to ne mogu učiniti. Crtanje grba mog starijeg brata na tuđi štit suprotstavlja se zakonima heraldike, viteštva i pristojnosti. Pa, sasvim si u pravu." Dotaknuo je štit prstom. "Suho je. Dobro. Pobijedio si, Frithkine. Žalim zbog onog što sam učinio."

Uzeo je kist i crnu boju i prebojio cijeli štit ponovno u crno.

VI

Sljedećega dana, tri su putnika ujahala kroz vrata palače i zatražila prijam.

"Imena i lojalnost, molim", rekao je kapetan straže.

"Ja sam Magus MacCullen, Čarobnjak Sedmoga Kruga. Ovo je moj prisnik Frithkin, podanik Njegove Čarne Visosti. Gospodin je vitez plemenita roda koji želi za sada ostati anoniman. On je pod zakletvom."

"Jamčite li za njega, gospodaru Maguse?"

"Jamčim."

"Potpišite ovdje. Hvala. Možete proći."

I drugi su uranili. Oko velikog polja za dvoboje već je bilo postavljeno nekoliko svilenih šatora, sjajnih u bojama koje su označavale njihove vlasnike.

"Idemo odabrati mjesto za naš šator", rekao je Magus MacCullen sa smiješkom. "Kladim se u stoticu naprama tvom petaku da će herald stići prije nego šator bude stajao pet minuta."

"Neću se kladiti tako," rekao je Frithkin, "ali kladim se u stotku naprama vašem petaku da -" Stao je. "Ne, neću se kladiti. Htio sam reći da će nas natjerati da ga spustimo u sljedećih pet minuta, ali vi imate nešto u rukavu."

"Koliko često čarobnjak čuje te riječi?" retorički je upitao Magus. "Ali ovaj si puta savršeno u pravu. Hajde."

Frithkin je bio savršeno u pravu, u tome što nije preuzeo nijednu okladu. Magus je gotovo sav preostali novac utrošio na kupnju velikoga crnog svilenog šatora koji su podigli, i četiri minute nakon što su završili s pritezanjem užadi, čovjek u heraldskoj uniformi došao je vidjeti o čemu se radi. Prazni Vitez i Frithkin bili su u šatoru, spuštajući postranične tkanine radi privatnosti, ali Magus je stajao vani. Čovjek u heraldskoj uniformi prošetao je oko šatora i došao do MacCullena. Bio je nizak, sa sivom kosom oko ćelave glave, i blagim osmijehom na licu. Samo su šiljaste uši i duboke, morsko plave oči bez zjenica ukazivale da se radi o vilenjaku. "Ispričavam se," rekao je obazrivo, "ja sam Argent Wyvern Pursuivant. Vi ste Magus MacCullen?"

"Jesam, gospodine."

"Čast je upoznati vas, Maguse. Glas o vašoj časnoj obitelji dobro se čuje ovdje u Zemlji Vilenjaka."

Časnoj, ali siromašnoj poput crkvenih miševa, rekao je MacCullen u sebi. Na glas je rekao: "Lijepo od vas da to kažete, Argente Wyverne."

"Koliko sam shvatio," nastavio je Pursuivant, "jedan od vaših suputnika je vitez koji želi ostati anoniman."

"To je točno. Jamčio sam za njega na vratima."

"Da, da, naravno. Ali ne možete podignuti šator ako ne namjeravate sudjelovati u turniru, a ne mogu dopustiti nikome da sudjeluje ako ne znam

njegov rang i lojalnost. Vaš prijatelj ne može ostati anoniman ako želi sudjelovati u turniru. Ostali imaju pravo znati da se bore protiv nekog plemenite krvi, a ne - ovaj - pučanina."

"Naravno da imaju", rekao je Magus, držeći se zamišljeno. "Ah! Mislim da vidim rješenje. Da li bi bilo moguće dobiti kratku audijenciju s Njegovom Visosti?"

"Pa-a-a ... možda. Morat ću to dogovoriti preko mog nadređenog, Faerroija Kring of Armsa, s obzirom da se radi o stvari heraldike."

"Izvrsno. Vidite, radi se o vitezu koji se nalazi pod zakletvom da neće otkriti svoj identitet. Ja vam također ne mogu reći o kome se radi. Ali postoje neke informacije koje smijem otkriti - ali naravno, samo Njegovoj Visosti."

"Koju vrstu informacija?" pitao je Argent Wyvern.

Magus se nasmijao. "Bez da pogazim svoju riječ, mogu mu reći koji grb leži pod crnom bojom na štitu mog prijatelja."

Argent Wyvern Pursuivant znalački se nasmijao. "Ah! To bi, naravno, problem u potpunosti riješilo. Uredit ću primanje, Maguse."

"Hvala vam, Argente Wyverne."

Sat vremena kasnije, Magusa MacCullena primila je Njegova Nadmoćna Visost, Huon, Kralj Zemlje Vilenjaka, i njegov glavni herald, Faerroi Kring of Arms. Nakon dubokog naklona i ostalih rituala, MacCullen je čekao da Kralj progovori.

"Maguse," rekao je kralj Huon, "što je to s tim tvojim anonimnim prijateljem?"

Magus je objasnio, iznijevši priču o zakletvi, što je bilo savršeno istinito, kao što je rekao Prazni Vitez, iako ne u potpunosti točno.

"Tako vidite, moj gospodine," završio je MacCullen,"on ne želi da njegov identitet u ovom času bude otkriven bilo kome."

"Onda se ne može boriti", rekao je kralj. "Točno, Faerroi?"

"Sasvim, Vaša Visosti", složio se herald.

"Ali ako bi Vaša Visost izjavila da garantira da je Crni Vitez krvi dovoljno plemenite da se sukobi s ostalima bez da ih to košta njihove časti, bi li to bilo dovoljno?"

"Pa, naravno", rekao je Kralj. "Ali kako bih to mogao učiniti kada ni ja ne znam tko je on?"

Magus je pogledao Faerroija Kring of Armsa. "Bez da prekršim danu riječ, mogao bih vam otkriti što se nalazi ispod crne boje na štitu Crnog Viteza."

Faerroi Kring of Anns se nasmiješio. "Aha! Što je ispod?"

"To mora ostati tajna."

"Naravno."

"Štit je ovako ukrašen: gules a chevron sable između tri bezante - a sve je prebojeno crnim."

"Nadam se samo privremeno", rekao je herald.

"Gules a chevron sable između tri bezante", ponovio je kralj Huon. "To je -"

"Crveni MacCullen", rekao je Kring of Arms, koji je napamet znao svaki grb u kršćanskim i vilenjačkim zemljama. "Glava klana MacCullen i stariji brat ovdje prisutnoga Magusa MacCullena."

"Crveni MacCullen! Pa, njegova su djela slavna! Jedan od najvećih kršćanskih vitezova!"

"Bit će mi drago mom bratu prenijeti vaše lijepe riječi o njemu, moj gospodine", rekao je Magus, u sebi odlučujući da će to svakako učiniti kada se sljedeći put vrati kući.

"Nikada se nije previše bavio turnirima, doduše", primijetio je kralj Huon. "Zapravo, u posljednjih se pet godina nije bavio ničim od značaja."

"Stvar je u novcu, Vaša Visosti", rekao je MacCullen. "To ću priznati samo za vaše uši. Za obiteljsku bi riznicu bilo blagotvorno kada bi Crni Vitez na ovom turniru osvojio nekoliko otkupnina za oklope."

"Ali, točno, Irci", rekao je kralj Huon. "Hrabri, ali siromašni. U redu,

Maguse. Dat ću svoju kraljevsku Riječ da je Crni Vitez plemenite loze, i da ničija čast neće biti okaljana ako se s njim sukobi u boju."

"Zahvaljujem vam, moj gospodine", rekao je MacCullen, duboko se poklonivši.

I to je bilo to. Dok je odlazio, MacCullen je ispustio uzdah olakšanja. Uspio je dobiti što je htio bez da je izrekao i jednu jedinu laž.

Dva dana kasnije, Magus MacCullen bio je na nešto manje formalnom primanju kod Njegova Veličanstva. Kralj je pozvao MacCullena i nekoliko drugih čarobnjaka koji su stigli ranije na neformalni razgovor uz čašu kuhana vina. MacCullen je bio pristojan, ali je govorio vrlo malo. Veći je dio razgovora prepustio ostalima. Imao je za obaviti mnogo teškog razmišljanja. Još je uvijek bilo dijelova zagonetke koje nije razumio.

Jedan od čarobnjaka, Magus Ponzoni, govorio je o mogućnosti kreiranja čarolije koja bi spriječila da vilenjačko zlato nestane pri dodiru sa željezom, kada su se vrata otvorila i livrirani sluga prišao je Kralju. Nešto je prošaptao u Kraljevo uho. Kralj se veselo nasmiješio. "Uvedite ga! Uvedite ga, svakako!" Dok je sluga odlazio, Njegova se Visost okrenula osmorici čarobnjaka i rekao: "Draga gospodo magi, dolazi moj prijatelj kojeg bih vam želio predstaviti. Stari prijatelj, kojeg nisam vidio nekoliko godina. Stigao je da bi sudjelovao u turniru, što će ga učiniti spektaklom koji vrijedi gledati."

U tom trenutku u sobu je ušao visok, pristao čovjek, s poput gavrana crnom kosom i jednako tako crnom, uredno podrezanom bradom. Zastao je i duboko se naklonio. "Vaša Visosti, čast mi je vidjeti vas ponovno."

"Moj dragi vojvodo!" rekla je Njegova Visost. "Dozvoli mi da ti predstavim neke od naših gostiju." Svaki od čarobnjaka je predstavljen i svaki se po propisu naklonio vojvodi. MacCullen je pažljivo motrio, ali vojvoda nije reagirao kada je Kralj rekao: "Magus MacCullen."

I MacCullen se nije nimalo iznenadio kada se pokazalo da se radi o vojvodi od Duquayne.

"Moj gospodaru Kralju," objavio je vojvoda kada je upoznavanje bilo završeno, "nosim loše vijesti. U vašem je kraljevstvu demon."

Kralj je skočio na noge. "Što? Odmah ću se žaliti Njegovoj Sotonskoj

Visosti! Takve se stvari ne mogu tolerirati!"

"Molim za oproštaj, Visosti", brzo je rekao vojvoda. "Krivo sam se izrazio. Trebao sam reći "zloduh u ljudskom obliku". Ubojica i prevarant. Koljač najgore vrste. Ja sam ga vlastitim očima vidio kada je pregazio i ubio nenaoružanog seljaka, a postoje i drugi njegovi zločini koje ću spremno posvjedočiti. Do sada nisam uspio uhvatiti ovo čudovište, ali to bi mi moglo uspjeti uz vašu pomoć. Slučajno znam da je već unutar granica Vilenjačke Zemlje i stiže manje od tri dana iza mene."

"Kako se zove?"

"Ne znam mu ime, Vaša Visosti. Ne predstavlja se. Ali nosi crni oklop - na kakav kao nečasni gad niska roda nema pravo - i jaše crnog konja. Konja koji se zove baš Roderik."

Kralj Huon se namrštio i na trenutak svrnuo pogled na MacCullena, koji je izgledao potpuno nevino. Kralj je pogledao natrag u vojvodu.

"Tri dana iza tebe? Jesi li siguran u to?"

"Sasvim siguran, Vaša Visosti."

"Ah. Na trenutak sam se zabrinuo. Vidiš, ovamo je već stigao vitez koji odgovara tom opisu. Ali ja slučajno znam o kome se radi i on nije niti niska roda niti ubojica. I njegov se konj zove -" pogledao je u MacCullena.

"Crna Ljepotica", mirno je rekao MacCullen. Jasno se sjećao da je čuo Frithkina kako Roderika naziva crnom ljepoticom. Nije slagao.

"Da, Crna Ljepotica", prihvatio je Kralj. "Osim toga, gospodin je već tri dana ovdje."

"Onda to ne može biti onaj kojeg tražimo", rekao je čvrsto vojvoda. "Ali protiv tog ubojice moramo poduzeti odgovarajuće korake."

"Nemoj se bojati, prijatelju moj", umirio gaje Kralj. "Odmah ću izdati naredbu. Tvoja mi je riječ dovoljna. Ako ga nađemo, odmah ćemo ga objesiti o najbliže drvo."

"Svoje ćete kraljevstvo riješiti čudovišta", rekao je vojvoda. "Možda bi moji ljudi mogli pomoći u potrazi. Bio bih ga sam uhvatio i ranije, ali na to u

vašem kraljevstvu nemam pravo."

"Vrlo časno od tebe," odvratio je Kralj, "ali trebao si znati da bih ti oprostio."

"Vrlo ljubazno od vas, Visosti. Oh, usput, da li biste mogli ljudima naložiti da paze da ne naude konju? Pastuh je moje vlasništvo. Bio je to poklon od prijatelja i taj ga je gad ukrao."

"Tvoj konj? Da, naravno, s tvojim imenom. Pa, onda ćemo samo dodati krađu konja na listu zločina zbog kojih ćemo objesiti tog pokvarenjaka."

MacCullen je tiho naginjao svoje kuhano vino. Dakle, vojvodino krsno ime je Roderik, ha? Zadnji komadić slagalice sjeo je na svoje mjesto.

Vojvoda je napravio veliku pogrešku. Mislio je da je nadmudrio sve.

VII

Treći dan turnira. Potraga za "ogavnim ubojicom", koji je trebao slijediti vojvodu trajala je već oko tjedan dana, i od njega nije bilo ni traga. Zaključeno je da je problem riješio neki trol ili zmaj, s obzirom da se mislilo da je putovao sam. MacCullen je znao zbog čega se vojvoda čuva viteza u crnom oklopu. Griffith od Beauville čuo je Praznog Viteza kako zaziva Roderikovo ime i prenio to vojvodi.

MacCullen je također čuo neke stvari. Vojvodu Roderika od Duquayne u njegovom vojvodstvu nisu baš voljeli. Tijekom prošle godine postao je tiranin. To je objasnilo napad kod Jurja i zmaja. Oni su ljudi sigurno mislili da je "Roderik Crni" bio vojvoda. Sada mu je bilo žao što je Prazni Vitez onako grubo postupio s njima. Ipak, ono što su pokušali učiniti bilo je nezakonito, iako ne i neopravdano. Osim toga, nitko nije bio ubijen. Kazna je bila blaga.

MacCullen je pozorno promatrao svakodnevne dvoboje i uvidio da je vojvoda Roderik odlučio pobijediti ne birajući način.

Pa, neka pokuša. I Magus MacCullen imao je svojih trikova.

"Molim vas, dobri Maguse," rekao je Prazni Vitez trećeg dana, "zašto me

ne puštate na teren? Trebam li sjediti u ovom šatoru dok borbe ne završe?"

"Ne, gospodine viteže, danas se borite. Protiv vas će biti Griffith od Beauvillea - onaj s argent in fesse four fusils gules. To će vas kvalificirati za konačnu rundu."

"Ah-ha! Sredit ću ga!"

"I ja mislim da hoćete! Frithkine, jesi li pripremio pijesak?"

Goblin se nasmijao: "Sve je spremno, gospodaru Maguse."

"Vrlo dobro. Idemo onda. Za petnaest minuta će vas pozvati, gospodine viteže."

"Što ćete učiniti?" pitao je vitez.

"Pa, kao prvo ću vam dati glavu. Bit će to samo simulakrum, ali kada vas herald zatraži da dignete vizir, morate imati lice iza njega. Sredit ću da sličite na mog starijeg brata."

"Vašeg brata? Ali zašto?"

"Jer je to neophodno. Osim toga, moram vam dati neko lice, a po zakonu magije simulakrum mora biti kopija žive osobe. Ne može biti izmišljena, a osoba ne smije biti mrtva. Shvaćate li?"

"Shvaćam. Vrlo dobro, dobri Maguse. Izvolite."

Petnaest minuta kasnije, Crni Vitez je izjahao na "Crnoj Ljepotici", kako je pisalo na popisu - koja je na čelu imala nacrtanu bijelu listi. MacCullen nije želio da vojvoda prerano prepozna konja.

MacCullen i Frithkin s iščekivanjem su gledali kako su se dva viteza, Griffith i Crni Vitez, okrenula jedan prema drugome sa suprotnih strana borilišta. Susreli su se u sredini, podigli vizire i otkasali natrag na krajeve polja.

Zatim su se, spuštenih vizira, pripremili na juriš.

Signal je dan. Herald je spustio zastavu. Dva su se velika bojna konja pokrenula. Sve brže i brže skupljali su zalet dok, u trenutku sudara, nisu jurili punim galopom.

Kao i pri prvom susretu, Griffithovo ciljanje i stav bili su lošiji od onih

njegova crnog protivnika. Njegovo je koplje skliznulo niz štit, dok je koplje Crnog Viteza pogodilo ravno u središte.

Ali ovaj puta, Griffith je bio taj koji je kao iz topa izletio iz sedla. Crni se Vitez u svom sedlu jedva pomaknuo kad je njegovo koplje raskolilo Griffithov štit i probilo mu oklop. Griffith je uz tresak sletio na pijesak borilišta. Nije bio mrtav, ali će mu trebati dugo vremena da se oporavi.

Frithkin je bio osvećen.

"Izvanredno obavljeno, gospodine viteže!" rekao je Magus kada je Crni Vitez dojahao natrag u šator. "Izvanredno obavljeno! Slušajte! Masa još uvijek urla! Kako se osjećate?"

"Malo tijesno."

"Ne krivim vas. Ali pažljivo siđite s Roderika. Ako se okliznete, ne mogu vas uhvatiti."

Polako i pažljivo - i pomalo ukočeno - Crni je Vitez sjahao.

Više to, u pravom smislu riječi, i nije bio prazni vitez, jer mu je oklop bio napunjen sa sto pedeset kilograma pijeska.

Sljedećega dana, Magus MacCullen pažljivo je gledao borbe. Zanimali su ga samo sukobi u kojima je sudjelovao vojvoda od Duquayne.

Vojvodi je, zapravo, išlo prilično dobro. Organizirao je da se posljednjeg dana sukobi sa što je više moguće vitezova i rušio ih je jednog po jednog.

Mora biti junak, mislio je MacCullen u sebi. Nije bilo bitno koliko će ih izbaciti iz sedla; morao je dati šansu svakome tko ga je izazvao, i ako bi izgubio ijedan boj, izgubio bi turnir. MacCullen ga je puštao da obavi sav taj težak posao, čuvajući Ne-Baš-Praznog Viteza za posljednju rundu.

Vojvoda i nije bio pretjerano dobar borac, pa je MacCullenu trebalo neko vrijeme da shvati zašto pobjeđuje. Da nije pazio na to, lako bi bio previdio. Vojvoda je bacao čaroliju zbunjivanja na oči svojih protivnika. Činilo im se da se nalazi desetak centimetara desno od mjesta gdje je zaista bio.

Čeka te iznenađenje, moj Lorde Varalica, s mrkim je smiješkom mislio MacCullen.

Na kraju, vojvoda od Duquayne zavladao je poljem. Činilo se da više nema izazivača. Odjahao je do gledališta, pred Kraljevu ložu.

Herald je zatrubio u trubu.

"Ako nema novih izazivača," povikao je glasom koji se orio, "Njegova će Visost dodijeliti zlatni pokal Njegovoj Milosti, vojvodi Roderiku od Duquayne!"

"U redu, gospodine viteže!" prošaptao je MacCullen. "Znate što morate učiniti! Izjašite i učinite to. I ne zaboravite što sam vam rekao!"

"Slijedit ću vaše upute do posljednjeg slova, Maguse", obećao je vitez.

Zatim je izjahao na borilište i svojim dubokim glasom povikao: "Ja izazivam!"

Vojvoda Roderik, koji je upravo trebao iz Kraljevih ruku preuzeti pokal, okrenuo se na zvuk glasa. "Tko je taj čovjek?" pitao je Kralja. "Zna li itko?"

"Prijatelju, možeš mi vjerovati, vrijedan je tvojeg čelika."

"U redu onda. Još jedan."

I dva su viteza zauzela položaje.

A trideset sekundi kasnije, vojvoda od Duquayne ležao je na zemlji bez svijesti.

Dok su njegovi pomoćnici prilazili da ga odnesu u šator, Crni je Vitez odjahao pred Kraljevu ložu. Herald je ponovno zasvirao u trubu. Ponovno je zazvao izazivače.

Ali ovaj put ih nije bilo.

Kralj je ustao, sa zlatnim pokalom u rukama. "Časni gospodine," rekao je, "danas ste se dobro borili. Pobijedili ste šampiona. U to ime, predajem vam ovaj pokal."

Crni je Vitez objema rukama prihvatio ponuđeni pokal.

U tom trenutku, pokal se promijenio. Ranije je to bio kalež od izrezbarena zlata. Sada je bio presvučen svjetlucavim dragim kamenjem - dijamantima, rubinima, safirima i smaragdima u kristalnom skladu.

Gledatelji su zamukli. Kralj Huon je svojevoljno ustupio Veliki Kalež! Više nije bio Kralj; bio je samo Huon Srčani, nekadašnji vojvoda od Bordeauxa.

A zatim je novi Kralj, Crni Vitez, učinio čudnu stvar.

"Huone od Bordeauxa", rekao je šupljim glasom, "Ja vam, svojom voljom, vraćam Veliki Kalež, simbol i srž moći i vladavine nad Zemljom Vilenjaka!" I stavio je Kalež u Huonove ruke. Huon je ponovno bio Kralj.

MacCullen se probijao kroz utihlu, šokiranu gomilu prema Kraljevoj loži.

"Moj gospodaru Kralju," rekao je, "možda bi bilo najbolje da pođete sa mnom. Mogu objasniti cijelu ovu stvar. Bila je to spletka najgore vrste. Hoćete li doći sa mnom do šatora osobe koja se naziva vojvodom od Duquayne?"

Ošamućen, Kralj ga je mogao samo pratiti.

Vojvoda je baš dolazio k svijesti kada su Kralj, MacCullen i Crni Vitez, praćeni s desetak Kraljevih stražara, ušli u njegov šator.

"Sto se dogodilo?" upitao je slabašno. Onda su mu se oči fokusirale na strogo Kraljevo lice.

"Da. To sam želio znati", rekao je Kralj. "Što se dogodilo?"

"Dozvolite mi da vam pokažem, Vaša Visosti", rekao je Magus MacCullen. Prsti su mu počeli izvoditi složene kretnje po zraku, te je složio, slog po slog, čaroliju velike moći.

Vojvodino se lice izmijenilo. Oštrooki, naborani bijednik koji je ležao na ležaju očito nije bio vojvoda od Duquayne.

"Magus Prezhenski!" rekao je Kralj. "No on bi trebao biti mrtav!"

"Prevara", rekao je MacCullen. "Želio je da svi misle da je mrtav. Vidite, morao je doći kao vojvoda Roderik kako bi mu uspjela spletka protiv Prijestolja Zemlje Vilenjaka. Začarao je Veliki Kalež tako da pomislite da je to nagradni pokal i predate mu ga. Nije bio zadovoljan time što je zaposjeo položaj pravog vojvode od Duquayne, nego je želio postati Kralj Zemlje Vilenjaka."

"Što je učinio s mojim prijateljem, vojvodom Roderikom?" upitao je kralj Huon ledenim glasom. "Ubio ga je?"

"Ne. Vojvoda je morao biti živ kako bi Prezhenski mogao koristiti simulakrum njegova lica." Magus MacCullen je uperio prst prema čarobnjaku Prezhenskom. "Vi ste prodali svoju dušu, Prezhenski. Surađivali ste s Njegovim Sotonskim Veličanstvom i otpisali svoj život za vijeke vjekova. Da ga pozovemo i kažemo mu da dođe po ono što mu pripada, ili ćete maknuti čini s pravog vojvode od Duquayne?"

"Maknut ću ih!" propištao je preplašeni Prezhenski. "Dajte mi priliku."

"U redu. I znajte, ja poznajem magiju kao i vi, još i bolje. Ne pokušavajte nikakav trik."

"Neću! Neću! Obećajem!" Započeo je micati prstima i mumljati stihove.

I, odjednom, oklop koji je činio Praznog Viteza složio se na pod šatora.

"Što je ovo?" rekao je Kralj.

Izvana se čulo komešanje.

I tada, sa Frithkinom pored sebe, ušao je vojvoda od Duquayne, potpuno gol osim konjske pokrivke koju je nosio omotanu oko sebe.

"Upalilo je!" rekao je sretno. "Upalilo je, Maguse MacCullene! Sjetio sam se svega!"

"To mora da je nekakvo dvostruko sjećanje", rekao je Magus sa smiješkom. "Morali biste se sjećati kako je to biti konj i vitez odjednom."

"Upravo tako! Vrlo neobičan osjećaj, moram priznati."

MacCullen je započeo govoriti nešto, kada je krajičkom oka zamijetio da Prezhenski nešto mrmlja i maše prstima. MacCullen je napravio jedan pokret, i zli čarobnjak se ukočio, paraliziran.

"Predlažem vam da uhitite tog čovjeka, Vaše Veličanstvo. Vojvodo Roderiče, s vama bih želio kasnije porazgovarati."

Prošlo je samo sat vremena. Prezhenski je bio sigurno zatvoren, i tim od tri čarobnjaka bacio je na njega čvrste čarolije vezivanja, koje sam nikako nije mogao skinuti sa sebe.

Kralj, vojvoda i Frithkin slušali su MacCullenovo objašnjenje.

"Prazni Vitez se, vidite, mogao sjetiti samo stvari koje su mu bile veoma važne, stvari koje je čvrsto zapamtio nakon što je bio začaran. Od početka sam smatrao čudnim što se nije mogao sjetiti vlastitog imena, a sjećao se imena svoga konja."

"Kad smo kod toga, Vaše Veličanstvo, želio bih vam ukazati na to da dugujete vojvodi uslugu. Vratio vam je nazad vaše kraljevstvo. Pravno, mogao ga je zadržati."

"Stvarno, Maguse," rekao je vojvoda, "Huon zna da nikada ne bih napravio takvo što starom prijatelju."

"Svejedno," rekao je Kralj, "ono što kaže je točno. Ako postoji neka usluga koju želite, učinit ću sve što je u mojoj moći da je ostvarim."

"Pa-a-a ..." započeo je vojvoda. "Vi mu recite, Maguse."

"Želi oprost za jednu šumsku vilu imenom Naaia", rekao je Magus. "To je bilo drugo ime kojeg se sjećao. Dogodilo se sljedeće: Prezhenski je, koristeći se crnom magijom najmračnije vrste, pretvorio vojvodu Roderika u konja. U prekrasnog crnog pastuha. Naaia ga je koliko ja znam morala pronaći vezanog "

Vojvoda je kimnuo. "Bili smo zajedno vani sokolareći. Vjerovao sam mu i doveo me u šumu - pored velikog hrasta - i ... pa, najednom sam bio konj. Bio sam previše zbunjen da bih se sjetio što da učinim. Zavezao me je za drvo i otišao."

"A Naaia", rekao je Magus, "nije znala tko ste vi bili, no vidjela vas je kao muškarca i zaljubila se u vas. Izišla je iz svog drveta i pokušala vam je pomoći. Nije mogla skinuti čini, no mogla ih je izmijeniti. Djelomično je razdvojila vašu dušu, ostavljajući dovoljno u konjskom tijelu da čini uvjerljivog konja - i to pametnog konja, što je i bio - a preostalo je stavila u oklop. Na taj ste način ipak mogli krenuti u potragu za čarobnjakom koji vam je učinio zlo.

"Prezhenski je, u međuvremenu, zauzeo vaše mjesto. Vjerojatno je bio jako zabrinut kada se vratio i otkrio da je konj kojeg je tako dobro svezao za drvo nestao."

"Maguse MacCullen," rekao je vojvoda Roderik, "neću nikada zaboraviti što ste za mene učinili. Spasili ste moje vojvodstvo."

"I moje kraljevstvo", dometnuo je kralj Huon.

"Oh, kad smo kod toga, Vaše Veličanstvo," primijetio je Magus, "želio bi vam se ispričati što sam vas naveo da pomislite da je Prazni Vitez moj brat, no sve što sam želio bilo je da date svoju kraljevsku Riječ da je Crni Vitez vrijedan toga da se s njim svatko bori - što i jest."

"Oprošteno vam je, Maguse. Također i Naaiji. Volite li vi tu djevu, Roderiče?"

"Volim je, Huone."

"Onda ćemo vidjeti što se može učini po tom pitanju. A sada, vjerujem da ću vas sve vidjeti večeras na večeri. Ovo su događaji koji će se prepričavati još generacijama. Hoćete li poći sa mnom, vojvodo Roderiče? Moramo pronaći nešto što ćete odjenuti umjesto ove konjske prekrivke. Oh, i, Maguse - mi ćemo se u četiri oka dogovoriti oko prikladne nagrade, iako vam nikada nećemo moći isplatiti koliko vam dugujemo."

"Vaša Visosti," rekao je Magus MacCullen, namignuvši Frithkinu, "vi ste jednom prilikom rekli da su Irci hrabri no siromašni. U vašoj je moći da to djelomično ispravite - bez da, naravno - umanjite hrabrost."

"TOUCHED BY A SALESMAN", 2001.

TOM HOLT

Jako sam sretan što će baš Monolith ispraviti jednu veliku nepravdu. A ta je da se još nitko nije potrudio prevesti nešto od Toma Holta, jednog od udarnih humorista žanra koji po mojem skromnom sudu ne zaostaje nimalo za Pratchettom, ni po izboru tema niti po duhovitom stilu i jeziku.

Napad na komični fantasy započeo je romanom Expecting someone Taller (1987.), a usljedili su sve bolji Who's affraid of Beowulf? (1988.), Flying Dutch (1991.), Faust Among Equals (1994.), Paint Your Dragon (1996.), Snow White and the Seven Samurai (1999.), Valhalla (2000.), Nothing But Blue Skies (2001.) i posljednji objavljen Falling Sideways (2002.). Tom Holt se rodio u Londonu 1961. godine i završio je pravo što je iznimka koja dokazuje pravilo da pravnici nemaju smisla za humor.

PREVELA ŽAKLINA ŠURKOVIĆ

Dodir trgovca

Ima dana u kojima si uvjeren da je bog domaćin u "Skrivenoj kameri", i da te Njegove kamere snimaju, dok publika u studiju umire od smijeha zbog tebi pažljivo namještenih nezgoda. U svakom trenutku očekuješ da će se On pojaviti iza parkiranog auta ili iz grmlja i reći ti: da, namjestili smo vam, ništa se od toga nije zbilo u stvarnosti, i zato što ste bili tako dobar sudionik, osvojili ste nagradu, besplatnu kombinaciju seta za kavu i budilice.

Da, Bože, zasigurno si me tamo prešao na minutu-dvije, mislio je Paul, dok je izlazio iz zgrade Swindall u noć. Ipak, sve je za zabavu, i moraš se smijati, nije li tako? Zastao je na trenutak i pričekao, ali iz nekog neobjašnjivog razloga Bog je propustio svoj šlagvort i nije se pojavio, pa je Paul slegnuo ramenima i krenuo prema stanici za bus.

I ima dana u kojima si uvjeren da je život priča koju prepričava idiot, puna laika i bijesa, a ne znači ništa. Ili, još preciznije, koju prepričava idiot koji zarađuje za život pišući za australske sapunice, koje idu zbog nedostatka dobrih dijelova između nesreća koje drmaju svijet. I ima dana u kojima si uvjeren da je sapunica koju Bog piše zakočena u očajničkoj bitci za gledatelje sa suparničkim showom, što Ga je natjeralo da sve strašne nedaće koje bi se prikazale u sezoni, prikaže u polusatnoj epizodi. U takve dane, nije čak sigurno ni ostati u krevetu i pokriti se dekom preko glave; time samo možeš privući bijesni tornado, strašne poplave ili otmicu izvanzemaljaca. Najbolje je provesti dan u društvu ljudi koje ne voliš, nadajući se da će nešto od tvoje zbilja zle sreće preći na njih.

Srednje veliki dio njegova života pomicao se poput glečera plaćenog po satu. Nije bilo busa. Ništa neobično. Odavno se lokalno stanovništvo pomirilo s činjenicom da linija 47 prolazi kroz džep nerelativističkoga prostora negdje između parkirališta Sainsbury i Debenhama, s rezultatom da ono što se čini dvije minute u busu, traje pola sata u stvarnom vremenu, uz zanimljivu popratnu pojavu da (prema redu vožnje) bus stane na stanici kod postolara Higsona u 19:37, a ako stigneš točno u 19:35:15, dobro možeš vidjeti stražnja svjetla autobusa kako nestaju iza Burger Kinga. Možeš si podesiti sat po liniji 47, smatralo je lokalno stanovništvo, ako ti je sat dizajnirao Salvador Dali.

Paul je uzdahnuo i pogledao prema nebu, točno u trenutku da vidi nešto

svjetleće i brzo kako prolazi kroz prostor između oblaka: meteor, pretpostavio je, ili komad napuštenog televizijskog satelita koji traži put kući. Pratio je putanju i ponovno to uočio na drugoj strani oblaka. Na njegovo iznenađenje, urušio se na razinu krovova i nestao uz glasan tresak.

Nakon malo razmišljanja, shvatio je da je prošlo ispred vijećnice, što je samo moglo značiti da se zabilo negdje na ograđenu pustoš gdje je C&W pročišćavao teren za izgradnju nove DIY robne kuće.

Da mu dan nije bio tako truo, vjerojatno se ne bi time opterećivao. Ali ... Iz nekog razloga uvijek je htio pronaći meteorit (a uz to, prisjetio se da je negdje pročitao kako dosta vrijede). Oklijevao je otpzilike minutu i pol, prešao ulicu i krenuo prema rupi u ogradi kroz koju su djeca dva dana ranije provalila na teren.

Dok se provlačio pored spuštenih zasuna i s mukom uvukao kroz rupu, osjećao se blesavo. Kao prvo, kako će u mraku, bez lampe, pronaći meteorit na velikom gradilištu? A drugo, što će s njim čak i da ga nađe? Prodati možda, ali kome? Pohraniti ga u Exchange & Mart, ne dolazi u obzir, a ne poznaje nijednog geologa. Osim toga, nisu li svi meteoriti pronađeni na britanskom tlu, vlasništvo Kraljice, ili su to bile jesetre?

Bilo kako bilo, pronaći ga nije bilo problem. Točnije rečeno, ono je pronašlo njega; u jednom trenu pažljivo je prolazio pored parkirane miješalice za cement, u sljedećem je već nagazio na nešto, a zemlja se zaputila njemu ususret, poput velikoga, dobroćudnog psića s uzicom među zubima.

"Uuuh", reče glas iz mraka.

Kad se samo promatra kao komad hardvera, ljudski je mozak daleko ispred konkurencije. Spreman je. Pouzdan. Ima odlično vrijeme reagiranja, može bez napora obavljati više zadataka odjednom, a to može potvrditi svako školsko dijete na koje se viče zbog sanjarenja. Čim se netko pojavi s poštenim operativnim sustavom za pokretanje, posloži ga s neshvatljivim poticajima bajtova i poluvodiča koji su instalirani po standardu, tek onda možemo vidjeti njegov istinski potencijal. Primjerice: čak i u djeliću sekunde koji je protekao od trenutka kad je ugazio u blato, do trenutka kad mu se blato zabilo u nos, Paul je već složio nekoliko hipoteza kojima je objasnio što se zbilo. Najčvršća od tih bila je da je čovjek u kojega se zabio bio lovac na blago koji je prvi stigao na

gradilište. Ova mu je pomisao, naravno, bila izuzetno mrska.

"Brz si", grubo je rekao. "Otkad si tu?"

Začuo se zvuk, poput kompjutera koji promišlja o tome kako je život čudan, i zatim glas reče: "Nisam siguran. Ne dugo. Oprosti, ako sam malo neodređen, ali mislim da sam se lupio u glavu, malo mi se vrti."

Možda je to bilo to; nešto je bilo u glasu, što se nije činilo baš pravilno. Naglasak, na primjer; zvučao je kao Skandinavac koji pažljivo oponaša američkog TV voditelja usta punih rahloga kolača. Ritam je također bio čudan - riječi su izgovarane u grupi, dvije ili tri odjednom, s malom stankom između svake serije. Iz nekog razloga, to je Paula podsjećalo na umjetni glas koji čuješ kad zoveš informacije, ili čak na njegova još iritantnijeg rođaka koji ti kaže da stisneš jedan, ako želiš razgovarati s operaterom. Ali, mislio je, to udarac u glavu može izazvati kod nekih.

"Ah", rekao je. "Jesi dobro?"

"Daj mi ruku, molim te?"

"Evo", reče Paul. Kleknuo je i pružio ruku. Nešto poput loše raspoložene krtice mu je čvrsto stisnulo šaku i povuklo ga naglo naprijed.

"Hvala", rekao je glas, dok je stisak popuštao. "Ovo sigurno glupo zvuči, ali gdje smo?"

"Gradilište, iza Tescoa", odgovori Paul. "Kako se osjećaš?"

Kratka stanka. "Moja greška," reče glas, "nisam dovoljno precizno podesio ispitivane parametre. Počnimo s planetom. Merkur?"

"Ha?"

"Na kojem smo planetu? Mislim da je Merkur, ali geografija mi nikad nije bila jača strana."

Paul je uzmaknuo korak natrag, za svaki slučaj. "Zvučiš kao da zbilja imaš čvorugu na glavi. Bolje da te odvedem u bolnicu."

"Bolnicu", ponovio je glas. "Da, to je dobro. Definitivno humanoidni koncept" (s dužom pauzom od uobičajene prije riječi humanoid; definitivno čudan glas), "znači, Zemlja ili Proxima Centauri 7; i ili sam jako prehlađen, ili

ovo nije dušična atmosfera, znači Zemlja je. Jesam li u pravu?"

Paul je na trenutak ostao bez riječi. "Zbilja mislim da moraš doktoru", predložio je.

"Radije ne bih, ako je tebi svejedno", odgovori glas. "Ako je ovo Zemlja, mislim da smo pri kraju dvadesetog stoljeća, ili na početku dvadeset i prvog; i ako su naši daljinski skeneri u pravu za stanje u vašoj medicinskoj tehnologiju - pa, bez uvrede, ali mislim da ću radije riskirati s opasnom ozljedom, ako nije svejedno. Zapravo, mislim da je to samo mala čvoruga na glavi; ne može biti tako loše jer inače prevoditeljski čip ne bi radio. Temperamentan, samo moraš puhati u prokletu stvar - Pričekaj", nastavio je glas, "Mrzim razgovarati s nekim koga ne vidim. 'Ajmo na svjetlo, hoćemo li?"

Iznenadno blještavilo, svjetlije od zavarivanja ili gorenja magnezija. Paul je instinktivno okrenuo glavu. "Što do vraga misliš da si...?"

"Oprosti." Glas je zvučao povrijeđeno i zbunjeno; razočarano. "Ne sviđa ti se?"

"Ne", odgovorio je Paul, žmirkajući, kako bi uklonio svjetleće ljubičaste točkice iz svoje mrežnice.

"Oh. Oh, dobro. Možda je malo zastarjelo. Oduševilo ih je kad sam posljednji put bio ovdje, kad je to bilo, prije dvije tisuće godina? A moda se mijenja, valjda."

Luđak, zaključio je Paul; još gore, luđak s nekom industrijskom pirotehnikom. To strašno zaslijepljujuće svjetlo nije moglo proći neopaženo, mislio je, jer se prisjetio da se neovlašteno nalazi na gradilištu. Čuvari, veliki psi (bojao se pasa), do poziva policije. Čudno, ali do prije jedva četvrt sata, govorio si je da dan ne može biti gori.

"U redu je", reče glas. "Isključio sam ga."

Doista, svjetlo je sada bilo podnošljivo, tek bljesak bjelokosti, ne sjajniji od svjetlosti stuba u stambenim zgradama. Vidio je čovjeka kojemu je pripadao glas.

"No," nastavio je vlasnik glasa, "sve je to dobro, ali mislim da mi je bolje planirati put. U kom pravcu je svemirska postaja?"

Vidio ih je na slikama kad je bio dijete; u knjizi Moja prva Biblija (u kasnijim, prethodne generacije školaraca uljepšale su crteže bradama i brkovima, i ostalim, još nevjerojatnijim tjelesnim atributima) i na božićnim čestitkama, naravno. Sve je bilo kao na crtežu Gerila, aureola, lebdeći ogrtač; bez harfe, ali poznato je da je harfa po izboru). Jedini problem je bio što ne postoje.

"Ti si anđeo", rekao je ispitivački.

Namrgodio se jedva primjetno. "Da", odgovorio je. "Svemirska postaja. Je li daleko?

"Ali ne možeš biti", prigovorio je Paul. "Anđeli ne postoje."

Anđeo je slegnuo ramenima, ostavljajući na Paula dojam da je takav razgovor već vodio. "Imaš pravo na svoje mišljenje", reče. "Vjera je potpuno osobna stvar, a sloboda vjeroispovijesti je zajamčena Deklaracijom Svetih prava. Pa; kako bi bilo da ovom fragmentu svoje mašte kažeš najbrži put do svemirske postaje?"

Paul je uzmicao.

"Oh, za ... " Anđeo je nestao. Paul još uvijek nije došao k sebi, kad se anđeo ponovno pojavio; samo više nije bio anđeo. Bio je preslikana kopija njega samog.

"Bolje?" upitao je lažni Paul.

"Ne."

"Oh. Mogu li znati zašto?"

Paul je pokušao odgovoriti, ali ga je glas izdao.

"Bez uvrede," reče duplikat, "ali mislim da si malo nerazuman. U redu, ne voliš blještavo svjetlo, to je vjerojatno nešto tehničko i karakteristično za vrstu, čega nije bilo u priručniku. Ne sviđa ti se izgled krilatog poslanika; to je stvar ukusa, a kao što sam malo prije rekao, imaš pravo na svoje mišljenje. Ali ne možeš ozbiljno očekivati od mene da povjerujem da te ovo vrijeđa; do vraga, to je tvoja vlastita vrsta."

Paul je neko vrijeme odmahivao glavom. Konačno je uspio izgovoriti:

"Da. To sam ja."

"Što? Ah, shvatio sam. Dobro, već jako, jako dugo nisam sreo nekog od vas." Dvojnik je uzdahnuo. "Jasno, počeli smo loše, i imam užasan osjećaj da što god učinio, samo ću pogoršati stvari, pa zašto mi onda samo ne kažeš kako da dođem do svemirske postaje, i možeš zaboraviti cijeli ovaj neukusni incident?"

"Nema svemirske postaje", promucao je Paul. "Ne ovdje."

"Do vraga." Njegova zrcalna slika zapucketala je svojim (njegovim?) jezikom. "Sad ćeš mi reći da je na drugoj strani otoka ili nešto slično."

"Nema svemirske postaje", ponovio je Paul. "Nema toga."

Paul je imao nezahvalnu privilegiju vidjeti sebe točno onakva kakav je kad se trudi ostati miran i strpljiv dok ima posla s idiotom. "Moram priznati da je ovaj tvoj vjerski sustav meni sasvim nov. Neka vrsta nadegzistencijalizma, vjerojatno. Da vidimo: ne vjeruješ u svemirske postaje zato što ih sada ne možeš vidjeti, omirisati ili opipati. U redu, pogledajmo što možemo učiniti. Pretpostavimo da svemirska postaja postoji -"

"Ne shvaćaš", prekinuo ga je Paul. "Nema svemirske postaje. Ne postoji. Nije još izmišljena, osim u Zvjezdanim stazama i takvim stvarima. Znanstvena fantastika."

Sad je imao dragocjen uvid u to kako izgleda kad je jako zamišljen. Nije lijep prizor.

"Ali", reče drugi, "Imam nelagodan osjećaj da ovo počinje imati smisla. Vaša kultura još nije razvila međuzvjezdane letove. Jesam li u pravu?"

Paul je klimnuo glavom.

"Prokletstvo." Ovaj izraz je jako dobro poznavao iz svog ogledala. "Eh, to je šteta. Nema hiperprostorne radiokomunikacije? Nema heurističkih samonadopunjavajućih jedinica za simultane prijevode? Nema kontakata s izvanzemaljcima?"

Paul je zatresao glavom.

"Oh, fuj." Drugi je okrenuo glavu, možda ne želeći otkriti osjećaje. "Ali,

samo trenutak", rekao je. "To nije u redu. Prepoznao si me, dok sam izgledao kao krilati poslanik. Rekao si da sam anđeo."

"Pa, jesi", odgovorio je Paul. "Ili si bar bio."

"Onda znaš tko smo - Oh, čekaj, zaboravljam. Ti ne vjeruješ u nas."

Paul je ponovno kimnuo.

"Uhvatio sam te." Osjetila se doza olakšanja u glasu. "Sad mislim da znam što se tu zbiva. To je stvar religije, zar ne? Dobro, sad bar znam gdje smo. Ti misliš da sam ja neko nadnaravno biće; ili ne, jer ne vjeruješ. I prilično ispravno, jer nisam."

"Nisi što?"

Drugi se osmjehnuo. "Nisam nadnaravan", reče. "Ni najmanje. Zapravo", dodao je s malčice stidljivim smiješkom, "Ja sam akviziter."

"Što?"

"Akviziter. Predstavnik prodaje, idem okolo i prodajem stvari."

Iz nekog razloga nije baš shvaćao, i začuo je sebe kako pita: "Koje stvari?"

Drugi je slegnuo ramenima. "Generički naziv je novotarije", odgovorio je. "Šaljive stvari, darove, suvenire. Nepotrebne stvari", dodao je. "Ali sve jako kvalitetno, ukusno, roba visoke Mase, samo najbolje ... Nepotrebne stvari", ponovio je, s daškom tuge. "U tome je moja vrsta najbolja. Okićena drvca, mora koja se razdvajaju, veliki prsti koji pišu po zidovima, do sada neopažene zvijezde koje te prate posvuda. Dao bih ti katalog, ali sam sve ostavio na svom brodu."

"Tvom brodu."

"Da, jadan ja. Moja glupa greška. Nisam pazio kuda idem, pa sam se žestoko zaletio u asteroid, ostalo mi je samo toliko vremena da se katapultiram. Imao sam nevjerojatnu

što ^am bin fnliVn HliVn nvntn t\mm nlpnphv l-nana Kil-» cnA Wn^i/-* ni-hi^Tn "

Uzdahnuo je. "Trebaš uvidjeti koliko si zapravo sretan", rekao je. "Koliko god ti stvari mogli izgledati loše, mogle su biti prokleto lošije."

Čudno ... Prije dvadeset minuta, Paul je stajao na autobusnoj stanici vjerujući da je dosegnuo zadnju stepenicu na ljestvici jada. Sada je razgovarao sa stvorenjem (očito) iz drugog svijeta, koje je nasukano na udaljenom planetu bez nade da će se ikada vratiti, a stvorenje je bilo daleko pozitivnije i poletnije uz svoje nesreće, nego što je on bio zbog svojih trivijalnih nezgoda. Potpuno neočekivano, bilo ga je sram.

"Uh", reče. "Ako mogu kako pomoći ..."

Nije to namjeravao reći; izmaklo mu se, poput mačke koja se izvije iz ruku kako bi ulovila pticu. Ipak, riječi su sad bile izrečene, i nije ih mogao povući.

"To je izuzetno ljubazno od tebe", uzvrati mu drugi, ozarena lica. "U redu; počet ćemo s toplom kupkom, promjenom odjeće i pristojnim obrokom, a zatim se možemo baciti na ozbiljnu majstoriju. Da li ti je kuća daleko odavde?"

"Tu dakle živiš", reče čudni posjetitelj, ogledavajući se uokolo. Pogledom je prelazio po praznim kutijama za piće, i zastao na gomili nesparenih čarapa uguranih u udaljeni rub kauča. "Zanimljivo."

"Malo je neuredno - " započeo je Paul.

"Zbilja? Po čemu se razlikuje od tipičnih obitavališta tvoje vrste? Na primjer, od onih četvrtastih kontejnera -"

"Sjedni", reče Paul. "Donijet ću ti čaj."

Kad je čaj stigao, izvanzemaljac je to promatrao dvije, možda tri sekunde. Zatim je umočio prste i počeo ga nanositi na lice. "Ne," reče Paul, "kada je tamo, u kupaoni. To je čaj. Za piće."

"Oh." Neizgovoreni: Jesi li siguran? visio je u zraku. "Dobro, hvala ti lijepo. Oh, shvaćam. Držiš za zakrivljeni dio i to koristiš kako bi manevrirao posudu prema ustima. Ti si to izmislio?"

"Ne", reče mu Paul. "Zapravo, to već neko vrijeme postoji."

"Izvrsno", uzvratio je stranac. "Tvoji su izmislili nešto tako pametno, a ipak ste još nasukani na ovom malom planetu. Znaš," dodao je, "mogu se obogatiti prodajom ovoga kod sebe doma."

"Zaista?"

"Oh, da." Popio je gutljaj čaja, naježio se, i spustio šalicu na stolić, što je dalje mogao. "Moja tvrtka bi platila masne pare za briljantnu novotariju poput ove. Više nego dovoljno za cijelu opremu za misiju istraživanja i spašavanja, samo kad bi mogli stupiti u kontakt s njima. Što me podsjetilo -"

"Da", uzvratio je obzirno Paul; zatim je rekao: "Spomenuo si ozbiljnu majstoriju."

Drugi on je klimnuo glavom. "Točno", reče. "U osnovi, mislio sam napraviti jednostavan hiperprostorni svjetionik. Ništa posebno, razumiješ; samo dovoljno za odašiljanje jednostavnog poziva u pomoć. Sljedeći brod koji prođe ovim prostorom uhvati taj signal, zabilježi koordinate i obavijesti ovlaštene; oni pošalju brod po mene. Razumio bih da je ovo neki planet u brončanom dobu, gdje su svi živjeli u kolibama od blata i uzgajali svinje, i mislili da je mali komunikacijski modul nedostižan izum. Ali rasa koja je izumila integrirani kontejner za piće s ručkom -" Odmahnuo je glavom u očitom čuđenju. "I eto me, počinjem gubiti nadu."

"Baš", reče Paul. "Koje stvari misliš da će ti trebati?"

"Oh, ništa posebno", uzvratio je stranac. "Kristali zebulona, barkonijski čipovi, supravodljivi kabel, nešto antimaterije, komad ploče i odvijač. Vjerojatno imaš tu, na licu mjesta, većinu toga."

Paul je naškubio usne. Imao je odvijač; makar, imao je odvijač na kineskoj kopiji švicarskog vojničkog noža, ali ga je svinuo kad je njime pokušavao probušiti foliju na boci mlijeka. "Mislim da će biti malo teže", rekao je.

"Oh. Misliš, trebat ćemo kupiti neke stvari? Dobro, naravno, čim stignem kući, mogu ti poslati ček."

"Nije to", reče Paul stoje taktičnije mogao. "Istina je, da ja nikad nisam čuo za zeb-što-god i ostale predmete koje si nabrojao - što ne znači da ih nemamo, jer bi onime što ja ne znam o znanosti, mogao ispuniti cijelu površinu

Sjeverne Amerike, pod uvjetom da sitno pišeš. Ali spomenuo si antimateriju -"

Stranac je kimnuo. "Samo običnu, za široku potrošnju", reče. "Neprovodnu."

"U redu", uzvrati Paul. "Pa, zasigurno znam da to nemamo, jer sam nešto vidio na telki da to znanstvenici pokušavaju stvoriti, a zaključak je bio -"

"Telki?"

"Televizija. Zvuk i slika koji se prenose kroz zrak. Svaka kuća ima prijamnik. To je veoma popularno ovdje."

"Zbilja." Izvanzemaljac je dvaput kimnuo, polako, namjerno izbjegavajući pokazati i najmanji trag bilo kakva izraza lica. "Znači," reče, "nema antimaterije. Nevolja."

"Naravno," reče Paul, "ako znaš kako se dobiva -"

"Ništa lakše", uzvratio je izvanzemaljac.

"Hej!" Paulovo lice se ozarilo. "Mogu napraviti savršeno - mislim, siguran sam da će se s vremenom neka tvrtka zainteresirati, hm, kako ti pomoći. Na humanitarnoj osnovi."

Izvanzemaljac je zatresao glavom. "Ništa lakše," ponovio je, "ako imate kvadrofaznu posudu za čestice, zakačenu na megaterni tučak, pričvršćen na tritoberilijski klip. Možda sam klevetao tvoj narod da je zaostao, ali nešto mi govori -"

Paul je kimnuo. "Pošteno", reče. "Pazi, možeš li upotrijebiti bilo što drugo? Kao kad medom zasladiš kavu, ako nemaš šećera?"

Izraz na strančevu licu govorio je Paulu da ta usporedba nije baš od pomoći. "Ne, zapravo", uzvratio je stranac. "Antimaterija je antimaterija, ne može se baš bez nje. Želio bih da ti mogu reći kako se izrađuje kvadrofazna posuda za čestice, ali ne mogu. Kao što rekoh, moja tvrtka se bavi novotarijama. Igračkama. Napravicama. Magnetima za hladnjake."

To je bilo to. Stranac se malo nagnuo prema naprijed, vjerojatno se po prvi puta suočivši s istinskom bezizlaznošću svoje situacije. Paul je ponovno osjetio neuobičajen svrbež suosjećanja u svom mozgu, na mjestu na kojem se

nije mogao počešati.

"Kako se zoveš?" upitao je.

Stranac je podigao pogled. "Ime", ponovio je. "Oh, misliš moj identifikacijski kod? 6340097/227/3."

"Ah. Ja sam Paul."

"Paul", ponovio je 6340097/227/3. "Drago mi je."

"I meni."

Ponovno tišina, a Paulove misli su počele lagano lutati. Dakle, mislio je, to je stvarno anđeo; anđeli zbilja postoje, a ovo je jedan od njih. Osim što nisu božanski glasnici ili rajski socijalni radnici koji dolete čim dijete zaplješće ručicama (ili tako nešto); oni su trgovci, izvanzemaljci jednaki ološu koji te uhvati u uskoj uličici, s jaknama koje im vise na kukicama ... Nekako, ovo ie imalo više smisla od ortodoksne verzije. Sramotno, ipak, sada bi mu bilo drago da mu anđeo čuvar pomogne, netko tko može ispraviti njegov život i vratiti sve na dobro.

Kao da. Mogao je (očito) povjerovati u anđele, i vesele trgovce iz udaljenih galaksija, ali čak ni on nije bio tako glup.

Ipak. "Izgleda da si imao prilično gadan dan", reče.

6340097/227/3 je kimnuo. "Moglo bi se reći."

"Ja isto", reče Paul. "Prvo, pokvario mi se auto i zakasnio sam na posao. Onda me djevojka nazove i da mi nogu. Na kraju, dobijem otkaz na poslu. Ja to zovem jako gadan dan. Što ti misliš?"

6340097/227/3 ga je pogledao. "Da vidimo", reče. "Nisam siguran da li sam razumio šatrovačku terminologiju, ali mislim da sam shvatio bit. Posjeduješ komad tehnologije koji ne radi. Tvoj budući partner te odbacio zbog drugoga. Tvoja radna grupa te oslobodila tvojih negenetskih klanovskih radnih obaveza, tako što ti je ukinula dio ovlaštenja. Je li to to?"

Paul je kimnuo. "To ili otprilike to", reče. "Čini se da se slične stvari dešavaju i tamo odakle si ti."

"Zaista", odgovorio je 6340097/227/3. "Ali, mislim da si rekao da si imao

loš dan."

"Naravno da je bio loš dan. Nisam li upravo ...?"

6340097/227/3 je slegnuo ramenima. "Oprosti," reče, "bit će da sam krivo shvatio. Ili je ovdje drukčije. Primjerice, tamo odakle sam ja, otkriće da posjeduješ komad tehnologije koji ne radi je općenito razlog za slavlje, jer to znači da možeš tužiti proizvođača za odštetu veliku kao dvadeset prosječnih godišnjih prihoda. S druge strane, naše uslužne obveze prema strukturi negenetskog klana su jako striktne. U osnovi, radiš za njih 88 sati na dan, 769 dana u godini, dok ne umreš, u zamjenu za osnovni minimum kalorijske vrijednosti potrebne za održanje života. Prilično zahtjevno, s obzirom da većina nas živi bar, recimo, u vašim jedinicama, pa preko sedamdeset tisuća. To moram naglasiti zato što je zaposlenje kazna rezervirana za kriminalce čiji su prekršaji preveliki za smrtnu kaznu - obzirom na činjenicu da je naš sustav socijalnog osiguranja izuzetno velikodušan, i obuhvaća 69,2% populacije koja umire od kolesterola prije no što navrši dvanaest godina. A to što te odbila tvoja suđena seksualna partnerica ..." Naškubio je usne i malčice se naježio. "Osim ako je tu potpuno drukčije, i vaše vas partnerice ne progutaju dva sata nakon parenja ..."

"Razumijem što hoćeš reći", reče Paul. "Zapravo, tu je dosta drukčije."

"Zbilja?" 6340097/227/3 je izgledao prilično sjetno. "Izgleda, onda, da je ovo dosta fino mjesto za živjeti."

"Mislim da je tako", odgovorio je Paul zamišljeno (i mislio, dva sata kasnije; aučl). "Sve zapravo ovisi o tome kako promatraš stvari."

6340097/227/3 je kimnuo. "Pa," reče, "hajmo se nečim razveseliti, hoćemo li? Znam", dodao je, s osmijehom koji Paul nije mogao posve shvatiti. "Pogledajmo tu televiziju."

Ničeg boljeg za raditi, mislio je Paul; i dok on bude buljio u kantu, možda uspijem naći neki faktičan način da mu kažem, koliko god ja suosjećao s njegovim lošim stanjem i očajnom situacijom, ne može ostati beskonačno ovdje. ... A što je točno nasukani izvanzemaljac trebao učiniti, nije stvarno mogao zamisliti. Možda dođe dan kad će netko konačno izumiti multifazni štogodbio i početi ispumpavati antimateriju u praktična obiteljska pakiranja, a on će konačno moći kući; odbacio je sugestiju da njegova vrsta opstaje duže od

jadnih čovječjih sedamdeset. Do tada, po svoj prilici, morat će se smjestiti i naći posao. (A i to je neobično, promišljao je Paul. U njegovu slučaju je to bila užasna tragedija, najgori stravičan scenarij - živjeti na Zemlji, ići na posao svaki dan, otplaćivati hipoteku, nositi se što bolje može sa začepljenim cijevima i europskom jedinstvenom valutom, i teniskim laktom - s obzirom da nikad ozbiljno ne razmišljaš o životu koji je drukčiji. Ako si sretnik.)

"Što je to?" iznenada je zapitao 6340097/227/3.

Bila je to jedna od onih opuštenih detektivskih priča, u kojima se zbivaju stravična ubojstva ljudi u srcu idiličnog engleskog sela.

"Što je to?" uzvratio je Paul, škiljeći u ekran, u slučaju da je nešto propustio. "To je crkva."

6340097/227/3 je buljio, otvorenih usta; onda je, iznenada, podigao oba koljena, viknuo "Vu-hu!" i počeo skakati po sobi. Nervozan, Paul je uzeo daljinski i promijenio program. Ah, biljar. To bi ga trebalo smiriti.

"Ono", promucao je 6340097/227/3, zaustavivši se kako bi došao do daha. "Gdje je to?"

Paul se namrgodio. "Ne znam", odgovorio je. "Meni je izgledala kao svaka druga crkva."

"Hoćeš reći da ima i drugih?"

"Stotine. Tisuće, možda."

6340097/227/3 se spustio na koljena i nasmiješio. Djelić sekunde, Paul je bio ljubomoran. Ovo je bila točna kopija njegova lica, a bio je siguran da nikad u svom životu nije izgledao tako blaženo.

"Što je toliko divno u crkvama?" upitao je.

6340097/227/3 je zatresao glavom. "Ima li koja tu u blizini?" upitao je.

"Pretpostavljam. Ne mogu reći da sam je ikad uočio. Mislim, toliko su uobičajene, da ih uzimaš zdravo za gotovo ... Jesam li rekao nešto smiješno?"

"Ne, zapravo." 6340097/227/3 je držao ruku na ustima. "Slušaj, stvarno mi je žao što te ovako gnjavim, ali je životno važno da pronađemo neku - kako si ih nazvao?"

"Crkve."

"... neku crkvu, što je prije moguće. Molim te?" dodao je izvanzemaljac, pogledom izgubljena psetanca, što Paul ne bi znao ni za milijun godina.

"Naravno", odgovorio je. "Ovog trena?"

"Da."

Sramotno, crkva je bila udaljena ni tri minute hoda od Paulovih ulaznih vrata, što je on potpuno zaboravio, dok nije ugledao zvonik. Nije znao pravila za ulazak u crkve nakon mraka; ali vrata nisu bila zaključana, pa je mislio da je vjerojatno u redu ući. "Je li ovo - ?" htio je reći; tad je shvatio da 6340097/227/3 nije više pored njega. Nestao je.

"Hej", glas izvanzemaljca je odzvanjao od nadsvođenoga krova. "Dosta je stara, zar ne?"

"Moguće", odgovorio je Paul. "Mnogo crkava je staro stotine godina, ali stvarno ne znam

"Da! Oh, to je ... Dođi tu, brzo. Trebam malo tvoju pomoć."

Pronašao je 6340097/227/3 kako kleči pored oltara; ništa čudno u crkvi, zaključio je Paul. Ali izvanzemaljac je nešto tražio. Još neshvatljivije, vrlo brzo je to našao.

"Veličanstveno", promrmljao je 6340097/227/3, izvlačeći jednu ploču. "Naravno, davno je to bilo, ali vježbao sam na ovim bebama. Sada, da vidimo, koja od ovih je ciradijsko napajanje?"

Paul je zabezeknuto buljio. Iza ploče, nalazio se gusti optički sklop usijanih kablova i sjajnih metalnih cijevi, s nekom tipkovnicom pričvršćenom na stražnjoj strani, s čudnim simbolima na tipkama. 6340097/227/3 je grabio masu kablova, premještao ih, uključujući ih ili spajajući jedne na druge. "Imam ga", reče, i zatvori ploču. "Hajmo sada zagrijati ovu ljepoticu, pa mogu odletjeti odavde. Nije nepoštovanje," dodao je, "ali nije mi se tu sviđalo. To s vašim ženama je primamljivo, ali noć vam je krive boje, a nebo malo prenisko za moj ukus. Uz to, nema ništa do kuće, zar ne?"

Paul se odmaknuo tri koraka. "Govoriš mi", reče polako, "da je ova crkva zapravo svemirski brod?" 6340097/227/3 se nasmijao. "Kasniji model ZZ885

zvjezdane jedrilice", uzvratio je preko ramena. "Sigurno su je neki moji ljudi ostavili na nekom stupnju. Ili su naseljenici sletjeli i nikad se nisu vratili, ili smo planirali izgraditi bazu ovdje, pa se odustalo od projekta. To se događa. Nisi li rekao da ih ima puno?"

"Jako puno", odgovorio je Paul. "Bogzna koliko, svuda po svijetu. Kažeš da su sve to svemirski brodovi?"

6340097/227/3 je slegnuo ramenima. "Ne bih znao", odgovorio je. "Za što vam služe?" Nije baš bio siguran što odgovoriti. "Religija", rekao je.

"Ah", uzvratio je 6340097/227/3. "Simboli. Ne bi bilo prvi puta. Vjerojatno su neke od njih kopije koje su vaši izgradili, misleći da su samo, znaš, zgrade. No, bez brige, ova je zasigurno prava." Sada je bio u orguljama i poigravao se s cijevima i registrima. "Nivo plazme je malčice nizak," reče, "ali je glavni reaktor u prilično dobrom stanju, obzirom na okolnosti. Stvarno dobro da se nitko nije igrao s tim. Unutra ima goriva, dovoljno da digne i u zrak cijeli tvoj otok ako zakuha."

Paul se sjetio tisuće gospođa srednjih godina koje sviraju orgulje po čitavoj zemlji, dvaput svake nedjelje, i naježio se do čarapa.

"Hajmo sada." 6340097/227/3 je izronio iz unutrašnjosti orgulja i penjao se stepenicama propovjedaonice. "Sada samo moram podesiti kurs, i spremna je za pokret." Nagnuo se nad propovjedaonicu, posegnuo za pločicom pjesmarice i umetnuo 134, 96, 308; isto tako i s psalmima, 42, 90. "Dobro," uzviknuo je, brišući čelo, "mislim da je ovo zbogom. Hvala ti na pomoći."

Paul ga je gledao. Ako je očekivao nešto kao "Daj mi sve i dat ću ti sve", razočarao se. Ali naravno, odbio bi. Naravno ...

"Sretan put", reče neuvjerljivo, i doda: "Božjom brzinom."

6340097/227/3 je kimnuo. "Bar dok ne izađem iz vaše atmosfere; onda mogu smanjiti gas i štedjeti gorivo." Namrgodio se, kao da se zabrinuo zbog nečega. "Sve se dobro završilo po mene," reče, "ako se ova gajba stvarno digne s površine, ali siguran sam da hoće. Nadam se da će se i tvoja situacija riješiti."

"I ja se nadam", uzvratio je Paul; i osmjehnuo se, jer ne susretneš anđela, pomogneš mu da se vrati kući i ostaneš praznih ruku, tako vele pravila. Ne: odeš kući, i kad stigneš, sve je riješeno. Djevojka te čeka kod vrata, suze joj

teku niz obraze, a čim uđeš, zove te šef kako bi ti se ispričao, a zatim mehaničar zove i kaže da ipak ne treba nova glava cilindra, i i sve je zauvijek lijepo. "Pa, živio", reče. Okrenuo se i izišao, zatvarajući čvrsto vrata iza sebe.

Za svaki slučaj, uzmaknuo je onoliko koliko je mislio da je sigurna udaljenost; izvan crkvene ograde (po svoj prilici, to je izvorno bila oznaka za opasnu zonu) i sto metara dalje niz ulicu, za sreću. Ništa se nije zbilo dosta dugo; i onda, odjednom, zasljepljujući bljesak čiste bijele svjetlosti - morao je okrenuti glavu. Kad se ponovno okrenuo, crkva je već bila visoko na nebu, bijela vatra bješnjela je iz sva četiri potporna stupa, zvonik je probijao mrak poput - dobro, poput nosa rakete. Iako je znao da je gesta besmislena, mahao je, sve dok se crna točka nije izgubila u noći, i više se nije vidjelo ništa osim blijedog usijanja tinjajuće trave iza vrata crkvene ograde.

U redu, reče sam sebi, krećući prema kući. Sada zabavni dio.

Nije otrčao kući, imao je dovoljno samokontrole za to. Ali nitko ga nije čekao, nije bilo poruke na sekretarici, nikakva papirića ispod vrata. Ostao je budan koliko god je mogao, ali nitko se nije pojavio. Probudio se u četiri ujutro na sofi, još uvijek potpuno odjeven, pitajući se je li sve to bio san; zatim je ugledao šalicu čaja na stoliću, odgurnutu daleko na sredinu, gdje ju je anđeo - ispravak, gdje ju je trgovački putnik ostavio.

Slijedeći dan je bilo nešto sitno na lokalnim vijestima o tome kako su huligani zapalili lijepu staru crkvu, ali ništa od kajanja djevojke ili isprike poslodavca, a mehaničar je nazvao i rekao da je i stražnja poluosovina dosta napukla.

Anđeli, mislio je. Kako da ne.

Tri mjeseca poslije, Paul je sjedio na svojoj sofi i gledao poslijepodnevne sapunice, razmišljajući da li da se obrije ili ne, i grickao hladnu picu od prethodne večeri, kad mu nešto uleti kroz prozor, a razbijeno staklo ga umalo ne poreze. Bio je to meteorit - meteorit s gumbom sa strane. Stisnuo ga je i iz njega su ispala dva komadića plastičnoga filma.

Na jednom od njih je pisalo: "Dragi Paul, sretno sam stigao kući. Prodao sam ideju za šalicu-s-drškom najvećoj korporaciji za bestidno grdne pare. Pedeset-pedeset, slažeš li se? Puno pozdrava, 6340097/227/3."

Drugi komadić plastike je bio ček, dvojezičan, na engleskom i na čudnoj črčkariji, na 90,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000 czxyskd, koji se može unovčiti u Gamma Orionis IV banci.

Na kraju, Paul ga je uokvirio i objesio na zid. Platio je dvadeset funti za popravak razbijenoga prozora.

"FINAL REWARD", 1988.

TERRY PRATCHETT

Iako za Terryja Pratchetta ne treba uvod, reći ćemo da on ipak nije izmislio komični fantasy, ali da ga je redefinirao, popularizirao i zasjeo na tron kralja svih kraljeva smješnog fantasyja su sušte činjenice.

Njegov odličan roman Dobri predznaci kojeg je napisao u kolaboraciji s Neilom Gaimanom imali ste prilike čitati u Monolithu 003, prvi roman iz "Discworld" serije Boja magije u prijevodu Predraga Raosa objavio je Bakal, drugi, Fantastično svjetlo izašao je u tri nastavka u Futuri, a najnovija je vijest da je jedan splitski nakladnik kupio prava za daljnje nastavke. Inače, serijal je došao do dvadeset i osmog romana pod naslovom The Amazing Maurice and His Educated Rodents (2001.), a u skorije vrijeme izaći će još Night Watch i nešto kasnije The Wee Free Men. Priča je napisao malo, a najveća im je zamjerka što su kratke.

PREVELA REBEKA TOTH

Konačna nagrada

Dogger je otvorio vrata još uvijek obučen u kućni ogrtač. Nešto nevjerojatno bilo je na pragu.

"Postoji jednostavno objašnjenje," pomislio je Dogger, "poludio sam."

Ovo se činilo dovoljno razumnim razmišljanjem za sedam sati ujutro. Ponovo je zatvorio vrata i vukući noge prošao niz hodnik, dok je s one strane kuhinjskog prozora Sjeverna ulica odjekivala štropotom vagona punih ljudi koji nisu bili ludi usprkos svom izgledu.

Postoji blaženo vrijeme postojanja koje yen budisti (slični zen budistima, samo s većim zdjelama za sakupljanje milodara) nazivaju plinki. Precizno je definirano kao onaj interval između buđenja i vremena kada vas u glavu udare svi problemi koji vam noć prije nisu dali zaspati; završava kada shvatite da je ovo baš to jutro kada je sve trebalo izgledati ljepše, ali ne izgleda.

Sjetio se svađe s Nicky. Zapravo, ne svađe. Više je to bila ljutita šutnja s njene strane, a sve ogorčenije blebetanje s njegove; osim toga nije se mogao niti sjetiti kako je to sve počelo. Sjetio se da je rekao nešto kako neki od njenih prijatelja izgledaju kao da tkaju svoj vlastiti kruh i peku svoje vlastite ovce, a tada je to eskaliralo do toga da je on vjerojatno rekao nešto poput: Pa kada već pitaš, ja mislim da zeleni 2CV-ovci imaju svoje anti-nuklearne naljepnice zalijepljene na stražnje staklo automobila prije no što napuste tvornicu. Da je bio u stanju kakvo inače doseže nakon pola litre bijeloga vina, vjerojatno bi iznio i primjedbu o ženskim hlačama do ispod koljena. Bila je to jedna od onakvih svađa kada bi svaki pokušaj izvlačenja kroz šalu otvarao novi ponor pod njegovim nogama.

I tada je ona prekinula, ne, razbila tišinu komentarima o Erdanovu macho ispunjenju želja za adolescente, i onda su tu bili komentari o Rambu, i onda je uhvatio samog sebe kako brani ljude koje je trijezan mrzio isto toliko koliko i ona.

I onda je došao kući i napisao posljednje poglavlje Erdana i zmije s ruba, i zbog gnjeva, alkohola i pobune ubio je svoga glavnog junaka na posljednjoj stranici. Zatrpala ga je lavina. Obožavatelji će ga mrziti, ali nakon što je to

učinio, osjećao se bolje, oslobođen od nečega što ga je kočilo sve ove godine. I slučajno ga poprilično obogatilo. To je sve bilo zbog kompjutora, zato što je polovina obožavatelja koje je sretao radila s kompjutorima, a oni koji rade s kompjutorima plaću nose kući u kolicima; obožavatelji znanstvene fantastike se možda i pobune s vremena na vrijeme, ali knjige kupuju na lopate i čitaju ih stalno.

Sada će morati smisliti nešto drugo za njih, pisati pravu znanstvenu fantastiku, naučiti o crnim rupama i kvantima ...

Još je nešto opsjedalo njegove misli dok se zijevajući vraćao u kuhinju.

Ah, da. Erdan Barbarin je stajao na njegovom pragu.

Čudno, baš to.

Ovoga puta lupanje je uzrokovalo da se mali komadići žbuke odlome sa zida oko vrata, što je bio neobičan specijalni efekt za halucinaciju. Dogger je ponovo otvorio vrata.

Erdan je strpljivo stajao pored njegovog mlijeka. Mlijeko je bilo bijelo, i u bocama. Erdan je bio visok 2 metra i 10 centimetara i imao je sićušni oklop od veriga oko prepona; torzo mu je izgledao kao vreća puna lopti. U jednoj ruci je držao ono za što je Dogger znao da je Skung, mač ledenih bogova.

Dogger je bio siguran u to, jer ga je opisao na tisuće puta. Ali nije ga namjeravao ponovo opisati.

Erdan je prekinuo tišinu.

"Došao sam", rekao je, "upoznati svoga Stvoritelja."

"Molim?"

"Došao sam", nastavio je barbarski junak, "po svoju Konačnu Nagradu." U iščekivanju je virio niz Doggerov hodnik i češkao se po trbuhu.

"Ti si obožavatelj, zar ne?" upitao je Dogger. "Prilično dobar kostim ..."

"Što", odvratio je Erdan, "je obožavatelj?"

"Želim piti tvoju krv", rekao je Skung, laganim razgovornim tonom.

Preko divova ramena - metaforički govoreći, iako ispod njegove masivne

ruke u stvarnom životu - Dogger je vidio kako poštar dolazi uz puteljak. Čovjek je obišao oko Erdana, pjevušeći, gurnuo nekoliko računa u Doggerovu ruku, iznio mišljenje protiv svih dokaza koji su govorili da će biti lijep dan, i odšetao se natrag niz puteljak.

"Želim piti i njegovu krv", javio se Skung.

Erdan je ravnodušno stajao, dajući do znanja da može tako stajati sve dok na vrbi ne naraste grožđe.

Povijest je zabilježila velik broj glupih komentara, poput: "Izgleda savršeno sigurno", ili "Indijanci? Koji Indijanci?", a Dogger se dopisao na listu s jednim koji je omogućio da se proda više enciklopedija i polica osiguranja nego što to itko može zamisliti.

"Mislim", rekao je "da je bolje da uđeš."

Nitko ne bi mogao biti tako nalik Erdanu. Njegov kožni pršnjak izgledao je kao da je bio pohranjen u hrpi gnojiva. Nokti su mu bili ljubičasti, ruke žuljevite, a prsa ispresijecana ožiljcima. Čini se da ga je nešto što je imalo usta veličine fotelje zgrabilo za nadlakticu jednom prilikom, ali sigurno mu se nije svidio okus.

Stvar je u tome, Dogger je rekao sam sebi, da ja utjelovljujem svoje fantazije. Ili vjerojatno još uvijek spavam. Važno je ponašati se prirodno.

"Vidi, vidi", rekao je.

Erdan se pognuo da može ući u prostoriju koju je Dogger volio nazivati radnom sobom, a koja je izgledala kao i svaka druga dnevna soba, samo je imala kompjutor na stolu, i sjeo u naslonjač. Opruge su prijeteći zaškripale.

Tada je uputio Doggeru pogled pun iščekivanja.

Naravno, Dogger je rekao sam sebi, on bi mogao biti i tvoj svakodnevni manijak ubojica.

"Tvoju konačnu nagradu?" rekao je slabašno.

Erdan je kimnuo.

"Hm. A kakvog je ona točno oblika?"

Erdan je slegnuo ramenima. Nekoliko mišića moralo se maknuti s puta da bi dopustilo krupnim ramenima da se podignu i spuste.

"Govori se", rekao je, "da će se oni koji poginu u borbi gostiti i piti u tvojim odajama zauvijek."

"Oh." Dogger je nesigurno zastao na pragu. "Mojim odajama?"

Erdan je ponovo kimnuo. Dogger se ogledavao oko sebe. S telefonom i vješalicom za kaputе već je bilo prilično zakrčeno. Mogućnosti za pijančevanje bile su ograničene.

"A, hm," rekao je, "koliko dugo traje to zauvijek?"

"Dok zvijezde ne umru i Veliki Led prekrije svijet", rekao je Erdan.

"Hm. I mislio sam da bi moglo biti tako nešto."

Cobhamov glas zakreštao je u slušalici. "Što si napravio?" rekao je.

"Kažem da sam mu dao pivo i pileći batak i posjeo ga ispred televizora", rekao je Dogger. "Znaš šta? Frižider ga je doista impresionirao. Kaže da držim sljedeće Ledeno Doba zatvoreno u zatvoru, šta kažeš na to? A pomoću televizora špijuniram svijet, kaže. Upravo gleda Kafić uzdravlje i smije se."

"I šta očekuješ da ja učinim u vezi toga?"

"Čuj, nitko se ne bi toliko mogao ponašati kao Erdan! Trajalo bi tjednima samo da postigne pravi smrad! Hoću reći, to je on. Stvarno on. Onakav kakvim sam ga uvijek i zamišljao. I sjedi u mojoj radnoj sobi gledajući sapunice! Ti si mi menadžer, što da sada radim?"

"Samo se smiri." Cobhamov glas zvučao je umirujuće. "Ti si stvorio Erdana. Živio si s njim godinama."

"Godine su u redu! Godine su u mojoj glavi. Ali brine me ono što mi je sada u kući!"

"... i on je vrlo popularan i za očekivati je da, kada poduzmeš tako velik korak kao što je njegovo ubijanje ..."

"Znaš da sam to morao učiniti! Zaboga, dvadeset i šest knjiga!"

Zvuk Erdanova smijeha prodirao je kroz zid.

"Dobro, to ti je malo udarilo u glavu. Vidim. On nije stvarno tamo. Rekao si da ga mljekar nije vidio."

"Poštar. Da, ali ga je zaobišao! Ron, ja sam ga stvorio! On misli da sam ja Bog! A sada kad sam ga ubio, došao me upoznati!"

"Kevine?"

"Da? Što je?"

"Popij koju tabletu ili nešto. Sigurno će otići. Tako obično biva."

Dogger je pažljivo odložio telefon.

"Puno hvala", ogorčeno je rekao.

Zapravo, pokušao je. Otišao je dolje do supermarketa i pravio se da krupna figura koja ga je pratila nije zapravo tamo.

Erdan nije bio nevidljiv drugim ljudima. Njihove oči su ga vidjele, ali se čini da su ga njihovi mozgovi izbrisali prije nego što je djelovao na neke više centre.

Točnije, mogli su hodati oko njega i čak se automatski ispričati ako bi se sudarili s njim, ali nakon toga ne bi mogli objasniti oko čega su hodali i kome su se ispričavali.

Dogger ga je ostavio iza sebe u labirintu polica, radeći na očajničkoj teoriji da bi Erdan, ako mu neko vrijeme bude izvan vidokruga, mogao ispariti, kao dim. Zgrabio je neke namirnice, istrčao kroz, na sreću, praznu blagajnu, i bio je na pločniku prije nego što ga je veseli povik natjerao da se ukoči i polako okrene, kao na kotačićima.

Erdan je savladao kolica za kupnju. Naravno, zapravo je bio prilično bistar. Savladao je Labirint Ljutitoga Boga za nekoliko sati, tako da je žičana kutija na kotačima za njega bila dječja igračka.

Čak je prihvatio i rashladne vitrine. Naravno, Dogger je mislio. Erdan i vrhunac svijeta, četvrto poglavlje: preživio je na mesu 10 000 godina starog

mamuta, kojeg je sretno otkrio u smrznutoj tundri. Dogger je doista istraživao o tome. Saznao je da to zapravo nije moguće, ali koga briga. Što se ticalo Erdana, čarobnjak Tesco je jednostavno pripremio te mamute u zgodnim pakiranjima od jedne porcije.

"Gledam svakoga", rekao je Erdan ponosno. "Sviđa mi se biti mrtav."

Dogger se primaknuo do kolica. "Ali ona nisu tvoja!"

Erdan je izgledao zbunjeno.

"Sada jesu", rekao je. "Uzeo sam ih. Vrlo lako. Bez borbe. Imam pića, imam mesa, imam Moje-ime-je-Tracy-kako-vam-mogu-pomoći, imam male oraščiće u vrećici."

Dogger je odmaknuo većinu govedine u malim plastičnim pakiranjima i Tracyne bijesne, uplašene oči pogledale su ga iz dubine kolica. Ispružila je pištolj za lijepljenje cijena objema rukama, kao Prljavi Harry koji će upravo srediti nekoga, i nalijepila cijenu od 98 penija za pola kilograma na njegov nos.

"Sapun", rekao je Dogger. "To se zove sapun. Ne kao Dinastija, ovaj je koristan. S njime se pereš." Uzdahnuo je. "Snažni pokreti mokroga flanela po tvome tijelu," nastavio je, "to je nov pojam, znam."

"A ovo je kada", dodao je. "A ovo je umivaonik. A ovo se zove zahod. O tome sam ti već objasnio."

"Manji je nego kada", blago se požalio Erdan.

"Da. Ipak. A ovo su ti ručnici da se obrišeš. A ovo je četkica za zube, a ovo je britva." Oklijevao je. "Sjećaš li se kada sam te stavio u harem emira od Bijele Planine? Prilično sam siguran da si se tamo okupao i obrijao. Ovo je baš poput toga."

"A gdje su djeve?"

"Nema djeva. Morat ćeš se oprati sam."

Vlak je protutnjao, a četka za pranje je od podrhtavanja upala u umivaonik. Erdan je zagunđao.

"To je samo vlak", rekao je Dogger. "Kutija u kojoj se putuje. Neće te ozlijediti. Samo je ne pokušavaj ubiti."

Deset minuta kasnije, Dogger je sjedio, slušajući Erdana kako pjeva, iako to samo po sebi nije bilo problem; bio je to zvuk kojega se može zamisliti kako lebdi iznad tajge u zalazak sunca. Voda se cijedila s lustera, ali ni to nije bio problem.

Problem je bila Nicky. Kao i obično. Trebao se sastati s njom nakon posla u Kući tofua. Strašno se bojao da će i Erdan ići s njim. To vjerojatno ne bi bila dobra vijest. Njegova zaliha kod Nicky je čak i prije sinoć bila mala, sve zbog loše odabrane primjedbe o crnim čarapama prošloga tjedna, kada je još bio na probnom roku zbog onoga što je rekao da bi trebalo napraviti svim pantomimičarima. Nicky je voljela Nove Ljude, iako je taj naziv vjerojatno sada već zastario. Zaboga, kupio je Guardian samo da drži korak s njom i dobio još jedan negativni poen kada je rekao da dječja stranica izgleda upravo kao što bi je napravio netko tko je htio napraviti parodiju Guardianove dječje stranice ... Erdan nije spadao u Nove Ljude[2]. Sigurno bi ga primijetila. Imala je neku vrstu radara za takve stvari.

Morao je pronaći neki način da ga pošalje natrag.

"Želim piti tvoju krv", rekao je Skung, od iza sofe.

"Ma, začepi."

Ponovo je pokušao pozitivno razmišljati.

Apsolutno je nemoguće da se neki izmišljeni lik kojega sam ja stvorio kupa na katu. To je zbog previše rada, uzrokovano je halucinacijama. Naravno, ne osjećam se ludim, ali i da sam lud, ne bih se tako osjećao, zar ne? On je ... on je projekcija. Tako je. Ja, ja prolazim kroz loše razdoblje u posljednje vrijeme, otprilike otkad mi je bilo deset, i Erdan je samo projekcija onakva macho muškarca kakav sam ja potajno htio biti. Nicky je rekla da zbog toga pišem knjige. Ja se ne mogu boriti sa stvarnim svijetom, pa sam pretvorio sve probleme u čudovišta i izmislio lik koji ih pobjeđuje. Erdan je ono pomoću čega se ja borim sa svijetom. Nikada to nisam shvatio. Tako da sve što trebam napraviti jest biti siguran, i on neće postojati.

---

2 U originalu New Men, muškarci koji se ne srame baviti kućanskim poslovima i brinuti o kući (Prim. prev.)

Gledao je hrpu rukopisa na stolu.

Pitam se da li je Conan Doyle imao ovakav problem? Možda je baš sjedio i pio čaj kada je Sherlock Holmes pokucao na vrata, još mokar od kiše, i počeo mu se motati po kući iznoseći mudre primjedbe sve dok ga Doyle nije ponovno zatočio između stranica.

Napola je ustao iz svoje stolice. To je bilo to. Sve što je trebao napraviti bilo je ponovno napisati ...

Erdan je otvorio vrata.

"Ho!" rekao je, i onda stavio svoj mali, relativno mali prst u jedno mokro uho i proizveo zvuk poput čepa koji izlazi iz boce. Bio je omotan u ručnik. Izgledao je nekako uredno i manje uplašeno. Čudesno je što topla voda može napraviti, ustanovio je Dogger.

"Sva moja odjeća me svrbi i bocka", rekao je veselo.

"Jesi li je pokušao oprati?" upitao je Dogger slabašno.

"Kada se osušila postala je kruta kao drvo", odvratio je Erdan. "Želio bih odjeću kao što je nose bogovi, moćni Kevine."

"Ništa od moje odjeće neće ti pristajati", rekao je Dogger. Pogledao je Erdanova ramena. "Ništa od moje odjeće nije ti ni upola dovoljne veličine", dodao je. "No, bilo kako bilo, ne ideš nikamo. Predajem se. Ponovno ću napisati posljednje poglavlje. Možeš ići kući."

Zračio je. To je bio pravi način. Shvaćajući ludilo ozbiljno, mogao ga je natjerati da se samo proždre. Sve što je trebao napraviti bilo je promijeniti posljednju stranicu, nije čak niti morao napisati još jednu knjigu o Erdanu, sve što je trebao napraviti bilo je osigurati da Erdan negdje ostane živ.

"Napisat ću ti i nešto nove odjeće", rekao je. "Smiješno, zar ne," nastavio je, "da veliki momak poput tebe pogine u lavini! Preživio si i puno gore stvari."

Privukao je rukopis prema sebi.

"Hoću reći," blebetao je sav sretan, "zar se ne sjećaš kada si morao preći pustinju Grebor bez vode, pa si..."

Ruka je obuhvatila njegovo zapešće, nježno ali čvrsto. Dogger se sjetio

jedne od onih znanstvenih emisija gdje je prikazano kako jedan industrijski robot, sposoban da prouzroči pritisak jačine dvije tone na točku površine 3 milimetra, nježno podiže jaje. Sada je njegovo zapešće znalo kako se osjećalo to jaje.

"Sviđa mi se ovdje", rekao je Erdan.

Prisilio ga je da ostavi Skunga. Skung je bio mač koji je znao nekoliko riječi, a niti jedna od njih ne bi dobro prošla u restoranu zdrave hrane u kojem su čak i mladice graha uzgajali na slobodi. Erdan nije htio ostati s mačem. Kamo barbarski junak visok 2 metra i 10 centimetara ide? razmišljao je Dogger. Kamo god poželi.

Također je pokušao napisati Erdanu novi komplet odjeće. To je uspjelo samo djelomično. Erdana priroda, zapravo on, nije stvorila da nosi sportski sako. Na kraju je izgledao onako kako ga je Dogger uvijek zamišljao, kao krupni i previše entuzijastični obožavatelj Motorheada.

Činilo se da Erdan postaje sve očevidniji. Možda su ta mentalna antitijela koja su sprečavala ljude da ga vide nestajala nakon nekog vremena. Upućeno mu je nekoliko čudnih pogleda.

"Tko je tofu?" pitao je Erdan, dok su išli prema autobusnoj stanici.

"Ah. Ne tko, što. To je vrsta hrane pomiješana s ljepilom za pločice. To je ... to je nešto kao ... pa, ponekad je zeleno, a drugi puta nije", objasnio je Dogger. To mu baš i nije pomoglo. "Pa," rekao je, "sjećaš li se kada si se otišao boriti za tenittskoga dužda? Prilično sam siguran da sam napisao kako si jeo tijesto."

"Jesam."

"U usporedbi s tofuom, tijesto je eksplozija okusa. Dvije do centra molim", Dogger je dodao, kondukteru.

Čovjek je zaškiljio prema Erdanu. "Tamo je rock koncert, zar ne?" zapitao je.

"I vi se prejedate tim tofuom?" rekao je Erdan dok su izlazili iz autobusa.

"Ne možeš se organski prejedati. Moja djev ... jedna mlada dama koju

poznajem radi tamo. Ona vjeruje u stvari. I, slušaj, ne želim da to pokvariš, u redu? Moj ljubavni život u ovom trenutku baš i nije pravocrtan." Jedna misao ga je pogodila. "I ne želim nikakve savjete od tebe kako da ga popravim. Prebacivanje žene preko svoga sedla i odlazak na konju u noć se ovdje ne odobrava. To je vjerojatno nepoželjno ponašanje", dodao je smrknuto.

"Ali kod mene djeluje", usprotivio se Erdan.

"Da", promrmljao je Dogger. "Uvijek i jest. Čudno je to. Nikada nisi imao nikakvih problema, pobrinuo sam se za to. Dvadeset i šest knjiga bez mijenjanja odjeće i niti jedna djevojka nikada nije rekla da je zauzeta pranjem kose."

"To nije moja krivnja, one su mi se bacale ..."

"Niti ne kažem da je tvoja krivnja. Samo kažem da čovjek dobiva ograničenu količinu toga, a ja sam svoju prepustio tebi."

Erdanova se obrva uzdigla dok je naporno razmišljao. Usne su mu se pomicale dok si je ponavljao rečenicu, jedan ili dva puta. Čini se da je tada došao do zaključka.

"Što?" rekao je.

"A ti odlaziš ujutro."

"Sviđa mi se ovdje. Imaš televizor, finu hranu i meke fotelje."

"Ali ti si uživao u Chimeri! Polja prekrivena snijegom, prohladni vjetar, beskrajna tajga."

Erdan ga je pogledao postrance.

"Zar nisi?" rekao je Dogger nesigurno.

"Ako ti tako kažeš", odvratio je Erdan.

"I previše gledaš u dalekovidnu kutiju."

"Televizor", ispravio ga je Erdan. "Mogu li ga ponijeti sa sobom?"

"Gdje, u Chimeru?"

"Zna biti dosadno u beskrajnoj tajgi između dvaju knjiga."

"Vidim da si pronašao Četvrti kanal." Dogger se neko vrijeme pozabavio

tom mišlju. Imala je određeni šarm. Erdan Barbarin sa svojim krvožednim mačem, kikom, prenosivim televizorom i električnim pokrivačem.

Ne, ne bi uspjelo. Baš i nije bilo puno TV-programa u Chimeri, a vjerojatno je komplet pristojnih antenskih priključaka bio jedna od onih rijetkih stvari koje se nisu mogle kupiti na tajnovitim bazarima Ak-Terezikala.

Zadrhtao je. O čemu je to razmišljao? Stvarno je poludio. Obožavatelji bi ga ubili.

A znao je da nije niti bio sposoban poslati Erdana natrag. Ne sada. Nešto se promijenilo, i nikada to neće moći učiniti. Uživao je stvarajući Chimeru. Samo je trebao zatvoriti oči i mogao je vidjeti planine Shemark, svaki uzvišeni vrh prekriven snježnom kapom. Poznavao je deltu Pradesa kao svoj džep. I bolje. A sada je to sve nestajalo, povlačilo se kao oseka. Ostavljajući Erdana.

Koji je evoluirao.

"Ovdje piše 'Kuća tofua'", rekao je Erdan.

Koji je naučio čitati.

Čija je odjeća počela izgledati manje jezivo, čiji je hod sve manje sličio na geganje...

Dogger je znao da će se, kada uđu kroz vrata restorana, Erdan i Nicky svidjeti jedno dragome. Ona će ga sigurno vidjeti. Uvijek je izgledalo kao da gleda ravno kroz Doggera, ali Erdana će vidjeti.

Njegova kosa postala je kraća. Odjeća mu je počela izgledati otmjeno. U kratkoj šetnji od autobusne stanice, Erdan je postigao ono za što je većini barbara trebalo deset tisuća godina da postignu. Stvarno logično. Na posljetku, Erdan je bio tip potpunoga junaka. U kakvu god okolinu ga se stavi, on će se prilagoditi. Dva sata s Nicky i torpedirat će kitolovce i zatvarati nuklearne elektrane jednom rukom.

"Ti samo uđi unutra", rekao je.

"Problemi?" pitao je Erdan.

"Samo nešto što moram riješiti. Pridružit ću vam se kasnije. Ali zapamti. Ja sam te učinio onim što jesi."

"Hvala ti", rekao je Erdan.

"Evo ti rezervni ključ od stana za slučaj da se ne vratim. Znaš. Ako se zadržim ili nešto."

Erdan se uozbiljio.

"Samo ti uđi. Ne brini, neću te poslati natrag u Chimeru."

Erdan ga je pogledao pogledom u kojem je bilo prisutno iznenađenje i tračak zadovoljstva.

"Chimeru?" rekao je.

Kompjutor se upalio.

Monitor je bio bezobličan, i prazan, i tama je bila na ekranu, naravno, s izuzetkom namigujućeg treptanja kursora.

Doggerova ruka pomaknula se iznad tipkovnice.

Trebalo je djelovati u oba pravca. Ako je vjerovanje bilo pokretač svega, trebalo je uspjeti, samo ako ste bili dovoljno ludi da pokušate.

Gdje početi?

Kratka priča će biti dovoljna, samo da se stvori lik. Chimera je već postojala, u malenom mjehuriću stvarnosti kojega je stvorilo ovih deset prstiju.

Počeo je tipkati, u početku oklijevajući, a onda sve brže kako su mu ideje postajale jasnije.

Nakon nekog vremena otvorio je kuhinjski prozor. Iza njega, u tami, printer je počeo.

Ključ se okrenuo u bravi.

Kursor je nježno treperio dok su njih dvoje ulazili, razgovarali, kuhali kavu, i ponovo razgovarali jezikom tijela ljudi koji shvate da imaju mnogo toga zajedničkoga. Riječi poput "holistički pristup" prolebdjele su poied njegova nekritičnog svjetionika.

"On uvijek radi ovakve stvari", rekla je. "Alkohol i pušenje. To nije zdrav život. On se ne zna brinuti za sebe."

Erdan je zastao. Otkrio je isprintani papir koji se spuštao niz stol, i odložio je kratki rukopis nakon što ga je napola pročitao. Vani se začula sirena, približila se, i ugasila.

"Molim?" pitao je.

"Rekla sam da se ne brine za sebe."

"Mislim da će morati naučiti", rekao je. Uzeo je olovku, razmatrao njezin kraj dok mu se potrebna vještina nije precizno razjasnila u glavi, i napravio nekoliko umetaka u tekst. Idiot čak nije ni odredio kakvu vrstu odjeće je nosio. Ako zaista namjeravaš pisati u prvome licu, mogao bi barem pripaziti na toplinu. Znalo je biti stvarno hladno u stepama.

"Poznaješ ga dugo vremena, znači?"

"Godinama."

"Ne izgledaš kao većina njegovih prijatelja."

"Jedno vrijeme smo bili prilično bliski. Mislim da bih se trebao pobrinuti za kuću dok se on ne vrati." Dopisao je ali svjetlost Skrylingove logorske vatre vidjela se kroz smrznuta stabla. Skrylingovi su bili u redu, smatrali su da su ludi ljudi veliki šamani, Kevinu bi tamo trebalo biti dobro.

Nicky je ustala. "Pa, trebala bih krenuti", rekla je. Boja i visina njezina glasa pokrenule su lavinu u njegovoj glavi.

"Ne moraš", rekao je. "To potpuno ovisi o tebi, naravno."

Nastala je duga stanka. Došla je iza njega i pogledala preko njegova ramena, na pomalo čudan način.

"Što je ovo?" pitala je, pokušavajući skrenuti razgovor dalje od njegova logičnog završetka.

"Samo jedna od njegovih priča. Trebao bih je poslati ujutro."

"Da. A jesi li i ti pisac?"

Erdan je pogledao kompjutor. U usporedbi s Brončanim hordama iz

Merlda i nije izgledao zastrašujuće. Čitav novi život čekao je na njega, mogao ga je osjetiti, mogao je uletjeti u njega. I prilagoditi mu se.

"Upravo ulazim u to", odvratio je.

"Hoću reći, prilično mi se sviđa Kevin", dodala je brzo. "Samo što nikada nije bio u vezi sa stvarnim svijetom." Okrenula se da skrije nelagodu, i provirila kroz prozor.

"Na pruzi je mnogo rotirajućih svjetala", primijetila je.

Erdan je načinio još neke preinake. "Doista?" rekao je.

"A i mnogo ljudi je tamo."

"Oh." Erdan je promijenio naslov u Putnik sokolove pjesme. Priču je trebalo još razraditi, to se dalo primijetiti. Pisat će o onome o čemu zna.

Nakon malo razmišljanja dodao je: Knjiga prva u kronikama barda Kevina.

To je bilo najmanje što je mogao učiniti.

"TROLL BRIDGE", 1992.

TERRY PRATCHETT

Zaslužio je da mu objavimo još jednu priču!

PREVELA SUZANA MIHELČIĆ

Trolov most

Vjetar je puhao s planine, puneći zrak nježnim ledenim kristalićima.

Bilo je prehladno za snijeg. Po ovakvu vremenu, vukovi su silazili s planina u sela, a drveće u srcu šume je pucalo od hladnoće.

Po ovakvu vremenu pametni su ljudi bili u svojim kućama i pred vatrom pričali priče o junacima.

Bio je to stari konj. Bio je to stari jahač. Konj je izgledao kao labavo umotana žičana vješalica; jahač je izgledao kao netko tko se održava na konju samo zato što nema snage da padne. Unatoč očajno hladnomu vremenu, jahač je na sebi imao samo tanak kožni kilt i prljavi zavoj na koljenu.

Izvadio je raskvašeni ostatak cigarete iz usta i ugasio ju na svojoj ruci.

"U redu," rekao je, "učinimo to."

"Lako ti je to reći", odgovorio je konj. "Što ako opet izgubiš ravnotežu? A i leđa te izdaju. Kako ću se ja osjećati ako budem pojeden zato što su tebe izdala leđa u krivom trenutku?"

"To se neće dogoditi", odvratio je jahač. Spustio se na ledeno kamenje i puhnuo u prste. Tada je iz smotuljka na konjevim leđima izvukao mač s oštricom koja je sličila na loše održavanu pilu, te je nekoliko puta mlitavo zamahnuo njime po zraku.

"Još me nije izdala stara vještina", rekao je. Trgnuo se od boli i naslonio na drvo.

"Tako mi svega, ovaj mač je svakim danom sve teži."

"Znaš, trebao bi se ostaviti mača", primijetio je konj. "Dići ruke od toga. Ovakvi poduhvati u tvojim godinama. To nije u redu."

Starac je zakolutao očima.

"K vragu i te dražbe iz očaja. To ti se dogodi kada kupiš nešto što je pripadalo čarobnjaku", rekao je cijelom hladnom, okrutnom svijetu. "Pogledao sam ti u zube, je li ti trbuh nadut, ali mi nije palo na pamet poslušati te."

"A šta misliš, tko je podizao cijenu na dražbi?" pitao je konj.

Cohen Barbarin je i dalje bio naslonjen na drvo. Nije bio siguran da se može uspraviti.

"Sigurno negdje imaš hrpu skrivenog blaga", rekao je konj. "Mogli bismo krenuti prema Rimu. Što kažeš na to? Tamo je lijepo i toplo. Mogli bismo pronaći neko toplo mjestašce uz plažu, šta misliš o tome?"

"Nemam blaga", odgovori Cohen. "Svega sam ga potrošio. Popio. Podijelio. Izgubio."

"Trebao si sačuvati malo za starost."

"Nikad nisam mislio da ću ostariti."

"Jednog ćeš dana umrijeti", reče konj. "Možda danas."

"Znam. Što misliš, zašto smo došli ovamo?"

Konj se okrenuo i pogledao prema kanjonu. Cesta je ovdje bila izbrazdana i ispucana. Mladice drveća su izbijale među kamenjem. Šuma je bujala s obje strane. Za nekoliko godina nitko neće ni znati da je tu nekada bila cesta. Kako je izgledala, nitko ni sada ne zna za nju.

"Ovamo si došao umrijeti?"

"Ne. Ali postoji nešto što sam oduvijek htio učiniti. Još od mladenačkih dana."

"Stvarno?"

Cohen se pokušao uspraviti. Tetive su prenijele svoje užarene poruke u njegove noge.

"Moj tata", zaskvičao je. Ponovno je uspostavio ravnotežu. "Moj tata", izustio je, "mi je rekao -" Jedva je hvatao zrak.

"Sine", rekao je konj uslužno.

"Molim?"

"Sine", ponovio je konj. "Niti jedan otac ne zove svoje muško dijete sine osim ako mu ne namjerava udijeliti neku mudrost. To je dobro poznata

činjenica."

"Mislim da je ovo moje sjećanje."

"Oprosti."

"Rekao mi je ... Sine ... da, u redu ... Sine, kada se budeš mogao suočiti s trolom u dvoboju, tada ćeš moći učiniti što god poželiš."

Konj je zatvorio oči pred njim. Tada se okrenuo i pogledao dolje, ponovno, niz drvećem obraslu cestu prema tmini kanjona. Tamo se nalazio kameni most. Obuzimao ga je strašan osjećaj.

Želudac mu se nervozno zgrčio na pomisao o uništenoj cesti.

"Prema Rimu", rekao je. "Lijepo i toplo."

"Ne."

"Kakve li koristi od ubijanja trola? Što dobiješ kada ubiješ trola?"

"Mrtvog trola. O tome se radi. U biti, ne moram ga ubiti. Samo ga poraziti. Jedan na jedan. Mano a ... trol. A kad ne bih pokušao, otac bi mi se okrenuo u grobu."

"Ti si mi rekao da te je on protjerao iz plemena kada ti je bilo jedanaest godina."

"Najbolja stvar koju je ikada učinio. Naučio me je da stanem na tuđe noge. Dođi ovamo, hoćeš li?"

Konj se približio. Cohen je dohvatio sedlo i uspravio se.

"I ti ćeš se danas boriti s trolom", rekao je konj.

Cohen se nekako šeprtljavo popeo u sedlo i izvadio svoju vrećicu s duhanom. Vjetar je raznosio komadiće dok je on u svojim dlanovima motao još jednu tanku cigaretu.

"Da", potvrdio je.

"I prevalio si čitav ovaj put da bi to učinio."

"Morao sam", odvratio je Cohen. "Kada si posljednji put vidio most pod kojim je bio trol? Bilo ih je stotine kada sam ja bio mlad. Sada ima više trolova

u gradovima nego u planinama. Većinom su debeli ko svinje. Zašto smo toliko ratovali? A sada ... prijeđi taj most."

Bio je to usamljen most preko plitke, varljive rijeke s brzacima, u dubokoj dolini. Vrsta mjesta gdje bi dobio -

Nešto sivo je skočilo preko ograde mosta i doskočilo na svojim lopatastim prema van iskrenutim stopalima pred konja. Stvorenje je mahalo toljagom.

"Dobro", zarežao je.

"Oh -" započeo je konj.

Trol je trepnuo. Hladnoća i oblačno zimsko nebo su znatno umanjili provodljivost trolova silikonskog mozga, pa je tek sada shvatio da na konju nije bilo jahača.

Ponovno je trepnuo, zato što je osjetio oštricu noža prislonjenu uz svoj vrat.

"Hej", šapnuo mu je glas pokraj uha.

Trol je progutao. Ali vrlo oprezno.

"Čuj," rekao je očajnički, "to je tradicija, u redu? Most poput ovog, ljudi bi trebali očekivati trola ... Maloprije," dodao je, kada mu je još jedna misao prošla glavom, "kako to da te nisam čuo dok si mi se šuljao iza leđa?"

"Zato što to jako dobro činim", odgovorio je starac.

"To je točno", potvrdio je konj. "On se prišuljao više ljudi nego što si ti uplašenih večerao."

Trol je riskirao i pogledao postrance.

"Do vraga", prošaptao je."Ti misliš da si Cohen Barbarin, zar ne?"

"A što ti misliš?" upitao je Cohen Barbarin.

"Čuj," rekao je konj, "da nije zamotao vreće oko koljena, mogao bi pogoditi tko je on po pucketanju."

Trolu je trebalo nekoliko trenutaka da shvati o čemu to konj govori.

"Ma nemoj", uzbuđeno je disao. "Na mom mostu! Ne mogu vjerovati!"

"Što?" rekao je Cohen.

Trol se izmaknuo iz njegova zahvata i počeo neobuzdano mahati rukama.

"Sve je u redu! Sve je u redu!", vikao je, dok se Cohen kretao prema njemu.

"Uhvatio si me! Uhvatio si me! Nemam ništa protiv toga. Samo želim okupiti svoju obitelj, u redu? Inače mi nitko neće vjerovati. Cohen Barbarinl Na mom mostu!"

Njegova su se ogromna kamena prsa nekontrolirano nadimala. "Moj se šurjak uvijek šepiri sa svojim vražjim velikim drvenim mostom, moja žena samo o tome priča. Ha! Htio bih mu vidjeti izraz lica ... o, ne! Tko zna što ti misliš o meni?"

"Dobro pitanje", primijetio je Cohen.

Trol je bacio toljagu i zgrabio jednu Cohenovu ruku.

"Zovem se Mica", rekao je. "Ne mogu ti reći kakva je ovo čast!"

Nagnuo se preko zidića. "Beryl! Dolazi ovamo! Povedi djecu!"

Ponovno se okrenuo prema Cohenu, lice mu je blistalo od sreće i ponosa.

"Beryl stalno govori da bi trebali odseliti, naći nešto bolje, ali ja joj govorim da je ovaj most u mojoj obitelji već generacijama, oduvijek je pod Mostom smrti bio trol. To je tradicija."

Ogromna ženka trola pojavila se na obali rijeke, u rukama je držala dvije bebe, a slijedio ju je niz malih trolova. Poredali su se iza svog oca, smušeno gledajući u Cohena.

"Ovo je Beryl", rekao je trol. Njegova je žena mrko gledala Cohena. "A ovo je -" gurnuo je naprijed namrgođenu malu repliku samoga sebe, koja je u rukama držala toljagu nalik njegovoj, samo nešto manju - "moj sin Scree. Pravi komad starog kamena. On će preuzeti most kada mene više ne bude bilo, zar ne, Scree. Pogledaj sine, ovo je Cohen Barbarin! Što misliš o tome, ha? Na našem mostu! Kod nas ne dolaze samo bogati, debeli trgovci kao kod tvog ujaka Pyritesa," rekao je trol, još uvijek govoreći svom sinu, ali smijuljeći se svojoj

ženi, "kod nas dolaze pravi junaci, kao u starim vremenima."

Trolova je žena pogledom odmjerila Cohena.

"Je li bogat?", pitala je.

"Bogatstvo nema nikakve veze s tim", rekao je trol.

"Hoćeš li ti ubiti našeg tatu?" raspitivao se Scree sumnjičavo.

"Naravno da hoće", odgovorio je Mica. "To je njegov posao. I onda ću ja biti opjevan u pjesmama i pričama. Da, ovo je Cohen Barbarin, a ne neka propalica iz sela s vilama. On je poznati junak koji je došao čak ovamo da nas vidi, prema tome, pokaži malo poštovanja."

"Oprostite zbog toga, gospodine", obratio se Mica Cohenu. "Ta današnja djeca. Znate kako je to."

Konj se počeo cerekati.

"Čuj -" započeo je Cohen.

"Sjećam se da mi je tata pričao o vama kad sam bio samo kamenčić", rekao je Mica. "On korača svijetom kao Golijat, govorio je."

Nastao je muk. Cohen se pitao što je Golijat, kada je osjetio Berylin kameni pogled na sebi.

"On je samo starčić", rekla je. "Meni baš i ne izgleda junački. Ako je tako dobar, zašto nije bogat?"

"Slušaj ti mene -" započeo je Mica.

"Ovo je ono što smo čekali, zar ne?" pitala je njegova žena. "Sjedeći sve ovo vrijeme pod mostom koji prokišnjava? Čekajući ljude koji nikada ne dođu? Čekajući starca povijenih nogu? Trebala sam slušati svoju mamu! Ti želiš da ja dopustim našem sinu da sjedi pod mostom i čeka da ga ubije neki starčić? Da li je to svrha trolovskog postojanja? E, pa to se neće dogoditi!"

"E pa sad -"

"Ha! Pyritesu ne dolaze starčići! K njemu dolaze veliki debeli trgovci! On je netko. Trebao si se udružiti s njim dok si imao priliku!"

"Prije bih jeo crve!"

"Crve? Ha? Od kad si to mi možemo priuštiti crve?"

"Možemo li nas dvojica porazgovarati?" zatražio je Cohen.

Odšetao je na drugu stranu mosta, mašući mačem jednom rukom. Trol je otklipsao za njim.

"Cigaretu?" ponudio je.

"To te može ubiti", rekao je trol.

"Da. Ali ne danas."

"Nemoj mi se tu zadržavati u razgovoru s tim tvojim beskorisnim prijateljima!" zagalamila je Beryl sa svog kraja mosta. "Danas je dan kada ideš u pilanu! Znaš da je Chert rekao da te neće moći zadržati ako ne shvatiš posao ozbiljno!"

Mica se otužno nasmiješio Cohenu.

"Ona mi je velika potpora", rekao je.

"Ja ne planiram silaziti skroz dolje do rijeke kako bih te ponovno izvlačila iz vode!" proderala se Beryl. "Reci mu za jarce, veliki gospodine Trol!"

"Jarce?" upitao je Cohen.

"Ja ne znam ništa ni o kakvim jarcima", rekao je Mica. "Ona stalno spominje neke jarce. Ja uopće ne znam kakve to ona jarce spominje", žacnuo se Mica.

Gledali su kako Beryl juri niz obalu s mladim trolovima i nestaje u tami ispod mosta.

"Radi se tome," progovorio je Cohen kada su ostali sami, "nisam te planirao ubiti."

Trolovo se lice objesilo.

"Nisi?"

"Samo sam te htio baciti s mosta i ukrasti kakvo god blago imaš."

"Stvarno?"

Cohen ga je potapšao po leđima. "Osim toga," rekao je, "volim vidjeti ljude s ... lijepim uspomenama. To je ono što zemlja treba. Lijepe uspomene."

Trol je stajao ukočeno kao vojnik.

"Trudim se najbolje što mogu, gospodine", rekao je. "Moj sin želi otići raditi u grad. Rekao sam mu, već gotovo pet stoljeća pod ovim mostom živi trol -"

"Pa kad bi mi htio samo predati blago," rekao je Cohen, "ja bih nastavio dalje svojim putem."

Trolovo se lice nabralo u napadu panike.

"Blago? Nemam ga", rekao je.

"Ma daj", odgovorio je Cohen. "Dobro pozicionirani most poput ovoga?"

"Da, ali se više nitko ne koristi ovom cestom", rekao je Mica.

"Ti si prvi koji je naišao mjesecima, i to je činjenica. Beryl tvrdi da sam se trebao udružiti s njenim bratom kada su gradili onu novu cestu preko njegovog mosta, ali", podigao je glas, "rekao sam pod ovim su mostom trolovi već -"

"Da", rekao je Cohen.

"Problem je u tome što kamenje stalno ispada", rekao je trol. "A ne bi vjerovao koliko ti Mesari naplaćuju. Vražji patuljci. Ne možeš im vjerovati." Približio se Cohenu. "Iskreno da ti kažem, tri dana u tjednu moram raditi kod šurjaka na pilani samo da bi preživjeli."

"Mislio sam da tvoj šurjak ima svoj most?" upitao je Cohen.

"Da, jedan od njih. Ali moja žena ima braće k'o pas buha", objasnio je trol. Ćudljivo je gledao u bujicu. "Jedan ima pilanu u Sour Wateru, jedan upravlja mostom, a onaj debeli je trgovac na Bitter Piku. Zar je to posao za trola?"

"Bar je jedan ostao u poslu s mostovima, zar ne", rekao je Cohen.

"Posao s mostovima? Cijeli dan sjedi u kabini i naplaćuje ljudima

prelazak preko mosta. Pola vremena čak i nije tamo! Već plati nekom patuljku da kupi novac. I on sebe naziva trolom. Ako mu se skroz ne približiš, ne možeš ga razlikovati od čovjeka!"

Cohen je klimao glavom pokazujući razumijevanje.

"Znaš li ti", rekao je trol, "da ja jednom tjedno moram večerati s njima? Sa svom trojicom? I slušati o tome kako treba ići ukorak s vremenom ..."

Okrenuo je svoje veliko, tužno lice prema Cohenu.

"Zašto je toliko loše biti trol ispod mosta?" pitao je. "Ja sam odgojen da budem trol ispod mosta. Želim da Scree bude trol ispod mosta kada mene više ne bude. Stoje toliko loše u tome? Moraju postojati trolovi ispod mostova. Inače, čemu sve to? Čemu?"

Mrzovoljno su se naslonili na zidić, gledajući dolje u brzace.

"Znaš," rekao je Cohen polako, "sjećam se kad si mogao proći cijeli put odavde do planine Blade, a da ne sretneš živo biće." Dotaknuo je svoj mač. "To jest, bar veći dio puta."

Bacio je opušak cigarete u vodu. "Sada su farme na sve strane. Male farme kojima upravljaju mali ljudi. I svugdje su ograde. Gdje god pogledaš vidiš farme, ograde i male ljude."

"Naravno da je ona u pravu", gunđao je trol, nastavljajući neki svoj unutrašnji razgovor. "Nema budućnosti u iskakanju ispod mosta."

"Mislim," nastavljao je Cohen, "ja nemam ništa protiv farmi. Ili farmera. Moramo ih imati. Ali, prije su bili daleko, uz granice. Sada je ovo granica."

"Stalno me svi nekuda gurkaju", žalio se trol. "Treba se stalno mijenjati. Kao moj šurjak Chert. Pilana! Trol koji upravlja pilanom! Trebaš samo vidjeti kakav je samo nered napravio u Cutshade šumi!"

Cohen se uspravio, sav iznenađen.

"Što, u onoj u kojoj ima divovskih pauka?"

"Pauka? Tamo više nema pauka. Samo panjevi."

"Panjevi? Panjevi? Volio sam tu šumu. Bila je ... pa, bila je mračna. Više

nema pravih mračnih šuma. U takvoj šumi stvarno si znao što je strah."

"Želiš nešto mračno? Pošumljava taj dio sa smrekom", rekao je Mica.

"Smrekom!"

"Nije to bila njegova ideja. On ne razlikuje hrast i bor. To je bila Clayeva ideja. On ga je nagovorio na to."

Cohenu se vrtjelo u glavi. "Tko je Clay?"

"Zar nisam rekao da imam tri šurjaka? On je trgovac. Rekao je da će se pošumljena zemlja lakše prodati."

Nastala je duga stanka koja je bila potrebna Cohenu da probavi tu informaciju.

Tada je rekao: "Ne možeš prodati Cutshade šumu. Ona ne pripada nikome."

"Da. On kaže da ju zato možeš prodati."

Cohen je lupio šakom o zidić. Komad kamena se odlomio i otkotrljao u kanjon.

"Oprosti", ispričao se.

"U redu je. Kao što sam rekao, to se stalno događa."

Cohen se okrenuo. "Što se događa? Sjećam se svih velikih ratova. A ti? Sigurno si se borio."

"Da, nosio sam toljagu."

"Navodno smo se borili za bolju budućnost, zakon i ostalo. Bar su ljudi tako govorili."

"Pa, ja sam se borio zato što mi je veliki trol s bičem rekao da se borim", odgovorio je Mica oprezno. "Ali znam o čemu govoriš."

"Mislim, nismo se borili za farme i smreke. Zar ne?"

Mica je spustio glavu."I evo mene s ovom bijedom od mosta. Strašno mi je žao zbog toga," rekao je, "putovao si tako daleko i sve ostalo -"

"Bio je ovdje neki kralj ili tako nešto", rekao je Cohen nesigurno, gledajući u vodu. "Mislim da je bilo i nekih čarobnjaka. Ali bio je kralj. Prilično sam siguran da je bio neki kralj. Nikada ga nisam upoznao. Znaš?" Nasmijao se trolu. "Ne mogu mu se sjetiti imena. Mislim da mi nikada nisu niti rekli njegovo ime."

Otprilike pola sata kasnije, Cohenov je konj izašao iz tmurne šume na golu, vjetrovitu vrištinu. Nekoje vrijeme klipsao prije nego stoje progovorio: "Dobro ... koliko si mu dao?"

"Dvanaest zlatnika", odgovorio je Cohen.

"Zašto si mu dao dvanaest zlatnika?"

"Zato što nisam imao više od dvanaest."

"Ti mora da si lud."

"Kad sam tek počinjao s ovim barbarsko-junačkim poslom", rekao je Cohen, "pod svakim je mostom bio trol. I nisi mogao proći šumom kao mi sada, već ti je tucet goblina pokušavao skinuti glavu s ramena." Uzdahnuo je. "Pitam se što im se dogodilo?"

"Ti!" rekao je konj.

"Pa, da. Ali ja sam uvijek mislio da će ih biti još. Uvijek sam mislio da će biti još granica."

"Koliko ti imaš godina?" pitao je konj.

"Ne znam."

"Onda bi trebao biti pametniji nego što jesi."

"Da. Svakako." Cohen je zapalio još jednu cigaretu i zakašljao se dok mu se oči nisu razvodnile.

"Malo smo omekšali!"

"Da."

"Dati zadnji novčić trolu!"

"Da." Cohen je otpuhnuo plavičasti dim prema suncu na zalazu.

"Zašto?"

Cohen je gledao u nebo. Crveni je sjaj bio leden. Ledeni vjetar je puhao stepom, kroz ono malo što je ostalo od njegove kose.

"Zbog onoga kakve bi stvari trebale biti", rekao je.

"Ha!"

"Zbog onoga što je bilo."

"Ha!"

Cohen je pognuo glavu dolje.

Smješkao se.

"I zbog tri adrese. Jednog dana ću umrijeti," rekao je, "ali, mislim, ne danas."

Vjetar je puhao s planine, puneći zrak nježnim ledenim kristalićima.

Bilo je prehladno za snijeg. Po ovakvu vremenu, vukovi su silazili s planina u sela, a drveće u srcu šume je pucalo od hladnoće.

Po ovakvu vremenu pametni su ljudi bili u svojim kućama, i pred vatrom pričali priče o junacima.

"THE INN OF THE HAIRY TOAD", 1988.

MIKE RESNICK

Mike Resnick se rodio 1942. godine, prvi je članak objavio 1957., prvu priču 1959. i roman 1962. godine. Premda je u profesionalnim vodama preko četrdeset godina i dalje se smatra velikim fanom i često piše za fanzine. Iako je poznat domaćoj publici po pričama objavljenim u Futuri i Siriusu, još uvijek kod nas nema njegovih romana. Najplodniji mu je period bio između 1964. godine i 1976. kad je prodao oko 200 romana, 300 kratkih priča i 2 000 članaka, uglavnom pod pseudonimom (naravno, nije sve bio SF). Uz to uređivao je barem sedam različitih novina. Ova je godina za Resnicka prilično dobra. U konkurenciji za Huga mu je posljednji roman, The Outpost (2001.), priča iz "Asimov'sa", Old MacDonald Had a Farm (2001.) i knjiga o pisanju I Have This Nifty Idea. . Now What Do I Do With It (2001.).

PREVEO MARIO JOVIĆ

Za Johna Guidryja koji baš nikad nije prerastao priče o tuči i zabuni.

Gostionica “Kod Dlakave Žabe”

Kreten Prosjak upravo je dovršio svoj večernji vrč piva u gostionici Kod Dlakave Žabe, okupljalištu otpadnika, smutljivaca i ništarija drevnog Agabenzzara. Teturao je Ulicom Malo Debljih Kurtizana, njegovo koščato tijelo bauljalo je od jednoga slabo osvijetljena hotela do drugoga, kad se čula udaljena tutnjava bubnjeva, praćena bljeskom munje koja je pogodila kameni pločnik tik ispred njegovih nogu. Ovo je praćeno brzim slijedom zvonkih fanfara, tutnjavom gromova, i naglim pojavljivanjem ogromnog monstruma zelenkaste boje, negdje između smaragda i djeteline, imao je pipke i rigao je vatru, koža mu je sličila ponovno prerađenoj ambri.

"Kretenu Osvajaču, Ugnjetavaču Slabih, Zavodniče Najnevinijih Cvjetova Agabenzzara, Ubojico Zakonitog Nasljednika Trona, pripremi se za smrt!"

"Oh, sranje", promrmljao je Kreten. "Ne opet."

"Opet?" zagrmio je monstrum, trenutačno gaseći plamen kako bi govorio razumljivije. "Kako to misliš, smrtniče?"

"Samo trenutak", rekao je Kreten prtljajući po svojoj vrećici s novcem. "Imam ga negdje, znam da imam. Ahhh", dodao je uz smiješak, izvukao sedmerostrani novčić i ispružio ga ispred sebe.

"Što bi *to* trebalo biti?" pitao je monstrum, znatiželjno zureći u njega. Na posljetku je ispružio pipak, uzeo novčić iz Kretenove ruke i pojeo ga.

"Ti nisi mora?" upitao je Kreten.

"Ja sam Duh Četvrtog Reda", odvratio je monstrum, ne bez tračka ponosa.

"Oh. Dobro. To sve objašnjava." Kreten je opet čeprkao po vrećici i izvukao mali opal sa zvjezdastim znamenjem.

"*Arrgh!*" povikao je Duh, tresući se i pljujući ogromne količine sline na ulicu.

"Puno bolje", rekao je Kreten. "Ipak, mogao sam se zakleti da si mora. Sigurno zbog pandži." Zastao je. "Ti si od Nesbudanchika, točno?"

Duh je kimnuo.

"Vražji Južnjak!" frknuo je Kreten. "Nikad nije naučio jezik. Ti tražiš Krotana, Uzurpatorskog kralja Agabenzzara."

"Krotana?" ponovio je Duh, još uvijek drhteći. "Jesi li sto posto siguran?"

"Sto posto", odgovorio je Kreten. "Mogao si primijetiti da tvoje prisustvo, iako trenutno iznenađujuće, uopće nije bilo neočekivano. Ti si peti, i to mora prestati! Pogledaj me! Samo me pogledaj!"

"Ne vidim ništa neobično", rekao je Duh i pogledao ga učenim pogledom.

"Ne vidiš ama baš ništa! Nema svile, nema dragulja, nema slugu! Vidiš Kretena Prosjaka. Ali nije uvijek bilo ovako: prije dvije godine bio sam Kreten Lihvar, koji ne bi ni mrtav bio uhvaćen u tako odvratnoj birtiji poput gostionice Kod Dlakave Žabe. Čak imam i račun u restoranu Tovljene Svinje."

"Što se dogodilo", pitao je Duh, zainteresiran unatoč svemu.

"Dogodio se Nesbudanchik, eto što! Dogodio se taj nepismeni šarlatan sa svojim pogubnim požudama i glupim naglaskom!"

"I veliki čarobnjak je uzeo tvoje bogatstvo?" nagađao je Duh.

"Ne!" prasnuo je Kreten nestrpljivo. "Moj *vlastiti* čarobnjak ga je uzeo za talismane i čarolije kojima sam tjerao sva stvorenja slična tebi. Bit ću mu dužan sljedećih trideset godina zahvaljujući tvom idiotskom gospodaru!" Mrko je gledao monstruma. "I, što ćeš poduzeti u vezi toga?"

"Ja?" upitao je Duh iznenađeno.

"Tko drugi?" odvratio je Kreten. "Ima li kakve šanse da se vratiš i ubiješ Nesbudanchika?"

"Ubiti Gospodara Tame?", rekao je Duh i postao blijedo zelen.

"U redu", rekao je Kreten. "Postoji alternativa."

"Hvala Luciferu!" gorljivo je rekao Duh.

"Ako obećaš da me nećeš maltretirati, sklopit ću savez s tobom i pomoći ti da uništiš Krotana."

"Ali zašto?" pitao je Duh. "Nikad ga čak nisi ni upoznao."

"Kakve to veze ima?" odvratio je Kreten. "To je jedini način na koji mogu doći do malo mira i tišine dok tvoj gospodar ne nauči pravilno izgovarati."

"Ne znam", rekao je Duh zamišljeno.

"Sve dok posjedujem mistični opal ne možeš me ubiti", primijetio je Kreten. "A sada, što bi se dogodilo da također ne možeš ubiti Krotana?"

"Boca!" zavapio je Duh. "Vratit će me u bocu!"

"Točno."

"Ne mogu se vratiti tamo!" rekao je Duh. Iznenada je zaplašeno pogledao u nebo. "*Ne kažem da je neudobno!*" povikao je iz sveg glasa. "Nadam se da je slušao", dodao je povjerljivo Kretenu. "Lucifer zna, dobro me hrani, i imam sve udobnosti doma. Ali postanem tako ... tako *klaustrofobičan*."

"Onda, jesmo li se dogovorili?" pitao je Kreten.

"Dogovorili smo se", složio se Duh. Napravio je dugu stanku. "Što ćemo sada?"

"Krotan se nesumnjivo okružio prilično moćnim čarobnjacima" rekao je Kreten, "ili bi već odavno bio ubijen. Mislim da je bolje da posjetimo mog čarobnjaka za neke talismane, čarolije i slično." Okrenuo se prema Duhu. "Nemaš slučajno nešto novca sa sobom, zar ne?"

"Naravno da nemam."

"Onda ćemo jednostavno morati ovisiti o njegovoj velikodušnosti", mrko je rekao Kreten.

"Većina čarobnjaka koje poznajem rado bi podarila magični spravicu ili dvije ako bi time uništili zlikovca poput Krotana", rekao je Duh.

"Nisi upoznao Pierponta", rekao je Kreten.

"Pierponta?"

"Moj čarobnjak. A kad smo već kod imena kako da te zovem?"

"Ja sam Kakkab Komir Kastu, Veliki Duh Četvrtog Reda."

"Ne bi te baš volio tako zvati u pomoć", zaključio je Kreten. "Imaš li neko drugo ime, nadimak ili nešto?"

Duh je zamišljeno spustio svoju masivnu glavu. "Iskreno govoreći", rekao je napokon, "uvijek sam volio nešto snažno i romantično, kao recimo Čeličnozubi."

"Čeličnozubi!" otpuhnuo je Kreten. "Kakvo je to ime za Duha?"

Kreten se u trenu našao pet metara iznad zemlje, u čvrstom zahvatu dva poput čelika snažna pipka.

"Što fali Čeličnozubom?" zagrmio je Duh, plamen i smrdljivi dim kuljali su mu iz razjapljenih usta.

"Pa, kad razmislim o tome, Čeličnozubi, ništa mu ne fali", procvilio je Kreten. "Neki od mojih najboljih prijatelja zovu se Čeličnozubi. Posjeduje određenu lepršavu vedrinu."

"Dobro", rekao je Čeličnozubi Duh i spustio Kretena na cestu, "to je riješeno. Sada idemo ćopiti tvog čarobnjaka."

"On obitava u pećini na padini planine koja gleda na Polja Neiskrene Žalosti, tik ispod Rijeke Blagog Očaja", odgovorio je Kreten.

"Kako ćemo doći tamo?"

"To je pola dana hoda na sjeverozapad", rekao je Kreten. Zastao je i zamišljeno pogledao Čeličnozubog. "Osim ako nas magijom ne možeš premjestiti onamo."

"Mogu *sebe* magijom premjestiti tamo", objasnio je Čeličnozubi. "Za *tebe* baš i nisam tako siguran."

"Ne bi upalilo", rekao je Kreten. "On ne zna tko si ti. Okreni se, molim te."

Duh je učinio tako.

"Također nemaš krila", zamijetio je Kreten.

"Odbacio sam ih prije sedam ili osam eona", rekao je Čeličnozubi ispričavajući se. "U toj prokletoj boci mi je postajalo tako *tijesno* ..."

"Pretpostavljam kako ćemo onda hodati", rekao je Kreten i krenuo. "Možda je tako najbolje. Svježi zrak će mi dobro doći, a nije mudro poslovati s Pierpontom osim kad si potpuno trijezan."

I tako su dva pustolova jedan pored drugoga krenula dugom, krivudavom Avenijom Povremenog Očaja, pored hrama Sisatih Boginja i ušla u polja sjeverno od grada. Skrenuli su malo na zapad i stigli do Rijeke Blagog Očaja nakon otprilike četiri sata oštrog marširanja.

Kreten je zagazio u plićak, a trenutak kasnije njegove su spretne ruke na obalu izbacile četiri ribe.

"Upali vatru", naložio je Duhu. "Skuhat ćemo ribu i neko se vrijeme odmarati prije uspona na planinu."

"Imamo važnijih stvari od punjenja želudaca!" zarežao je Čeličnozubi.

"Kad si posljednji put jeo?" pitao je Kreten.

"Prije oko tisuću dvjesto godina."

"To je jako dugo", primijetio je Kreten. "Ako nam se sreća nasmiješi u poslovima s Pierpontom, nakon toga nećemo imati puno vremena za jelo. A sad te molim da ovo ne uzmeš za ozbiljno, ali moj je zaključak da kad umireš od gladi s četirimetarskim Duhom, Duh umire zadnji."

Čeličnozubi ga je na trenutak opako pogledao, onda slegnuo ramenima i dahnuo na odlomljenu granu, i pritom stvorio vatru uistinu monumentalnih proporcija.

Sat vremena kasnije, siti i odmorni, Kreten i Čeličnozubi su započeli opasan uspon na planinu i ubrzo su stajali ispred ulaza u Pierpontovu pećinu.

Unutra se nalazila ogromna količina standardnih čarobnjačkih tričarija: krila šišmiša, oči vodenjaka, smrdljive biljke i još smrdljivije kemikalije, drevna prašina, vudu lutke i ogromni kotao. Na kamenom izboju nalazila se vječna svijeća koja je gorjela veći dio deset stoljeća. Kristalna kugla, koja je prikazivala beskrajnu paradu filmova Ann Rutheford ležala je u kutu, zanemarena, tik pored slomljenoga monokla. Štakori i zmije jurcali su lijevo-desno, a pećinom ih je naganjao pokusni kunić bezazlena izgleda. Gotovo cijeli stražnji zid prekrivalo je magično ogledalo koje je trenutno prikazivalo

burzovno izvješće od 3-eg kolovoza 1957.

Isušeni starčić čija je brada gotovo dodirivala pod, odjeven u kaftan od pletenog bakra i sa šiljatim alkemičarskim šeširom ukrašenim znacima zodijaka, sjedio je za stolom za tehničko crtanje zadubljen u matematičke jednadžbe koje je ispisivao komadićem spaljene slame na pergamentu s ušima.

"Ahem", pozdravio je Kreten.

Pierpont je podigao pogled i mrko pogledao svoja dva posjetitelja.

"Shvaćaš li," zagrmio je, "da smo živi 7031 godinu od sada mogao bih kupiti Xerox za osam i četvrt?"

"Pozdrav, Veliki Čarobnjače", rekao je Čeličnozubi.

"A 23 godine nakon toga mogao bi ih prodati za sto četrnaest i sve staviti u osamnaest-postotne državne obveznice?"

"Gospodine ..." započeo je Kreten.

"Ah, to je nepravedan svijet! Dionice Silicon R&D prodaju se za četrdeset jedan put više od nominalne vrijednosti! Sjedi, Kretenu, nemoj samo stajati i zijevati, a tko je tvoj neobični prijatelj, i bože, što bih dao za mjesto u odboru Amexa!"

"Oprostite", rekao je Kreten.

"Sjedi, sjedi", ponovio je nervozno Pierpont. "Znači, stari Nesbudanchik se opet koristi svojim starim trikovima, eh?"

"Uistinu, o Veliki i Svemoćni Pierponte."

"Samo Pierpont će biti dovoljno", rekao je čarobnjak. Zastao je. "Pretpostavljam da nijedan od vas nije donio martini."

"Martini, Veličanstveni?" pitao je Kreten.

"Ne, naravno", promrmljao je Pierpont. Ošamario je zmiju koja je puzila njegovim stolom. "Pa, što je ovog puta, Kretenu? Trebaš talisman da ovo stvorenje pošalješ natrag u Podzemlje?"

Čeličnozubi je zasiktao od straha, a Kreten mu je prijateljski položio ruku na jedan od pipaka. "Ne, Gospodaru Crnih Umjetnosti. Ovo stvorenje je moj

saveznik."

"Uz takve saveznike, kome trebaju neprijatelji?" rekao je Pierpont. Grohotom se nasmijao, a onda to zapisao za neku buduću prigodu. "I, što mogu učiniti za tebe i tvog saveznika?"

"Odlučili smo ubiti Krotana Osvajača", rekao je Kreten.

"Ah!" viknuo je Pierpont i veselo protrljao ruke. "Umorstvo s predumišljajem! Izvrsno!"

"Znači, slažete se?" pitao je Kreten.

"Naravno. Pitao sam se koliko će ti trebati da dođeš do te ideje."

"Onda bi nam možda, Veliki Čarobnjače, mogli besplatno dati talismane i čarolije koje bi nam mogle zatrebati za ostvarenje našeg plemenitog cilja", rekao je Čeličnozubi pun nade.

"Imaš izvrstan smisao za humor, Duše", primijetio je Pierpont bez smijeha. Okrenuo se Kretenu. "Trebat će vam tri stvari da uništite Krotana. U zamjenu za njih tražim tri nagrade."

"Što će nam trebati?" pitao je Kreten.

"Prvo, trebat ćete čaroliju koja će Duha pretvoriti u ljudsko biće kako njegova prisutnost ne bi unaprijed upozorila Krotanove zaštitnike. Drugo, trebat ćete talisman kojim ćete Krotana namamiti u gostionicu Kod Dlakave Žabe. I treće, trebat ćete magičnu sablju kojom ćete ga ubiti."

"Zašto gostionica Kod Dlakave Žabe?" pitao je znatiželjno Kreten. "Zar tvoja magija djeluje samo tamo?"

"Naravno da ne", odvratio je oholo Pierpont. "Ali prije nekoliko godina kupio sam gostionicu Kod Dlakave Žabe kao osiguranje protiv inflacije, a publicitet će biti dobar za posao."

"A što mi točno moramo učiniti kako bi dobili tvoju pomoć?" upitao je Čeličnozubi.

"Trideset pet kilometara od mjesta gdje stojimo nalazi se Dolina Duboko Nezadovoljnih Trolova", rekao je Pierpont. "Ostao je samo jedan - drugi su bili tako nezadovoljni da su otišli godinama prije - i oko vrata nosi rubinski

medaljon nezemaljskog dizajna. Donijet ćete mi taj medaljon kao moju prvu nagradu."

"A druge dvije nagrade?" oprezno se raspitivao Kreten.

"One će biti malo problematičnije", rekao je Pierpont sa smiješkom. "Da vidimo hoćete li preživjeti ovu, a onda ćemo razgovarati o njima. Ipak, kao znak dobre volje, sada i ovdje ću vam dati akontaciju."

I nakon toga je promumljao brzu čaroliju i u zraku nacrtao tri mistična znaka. Istog se trena pojavio oblak dima, a na mjestu Duha stajao je divovski, bradati ratnik, odjeven u kožu i krzno, s mačem kojega bi normalan čovjek teško mogao podići.

"Čeličnozubi?" rekao je za probu Kreten.

"Aha", zagrmio je duboki glas.

"Kako se osjećaš?" pitao je Kreten.

"Snažno i krepko", odgovorio je Čeličnozubi dok je hodao sobom i iskušavao svoje mišićave udove. "Uglavnom snažno."

"Pa, pretpostavljam da je najbolje da krenemo", predložio je Kreten i krenuo prema ulazu pećine. Naglo je stao na Pierpontov krik koji je opet zurio u ogledalo.

"Atlantic Richfield je pao za tri!" vrištao je stari čarobnjak. "A nitko na ovom od boga zaboravljenom svijetu čak ni ne zna što je nafta! Ajde, odlazite! *Odlazite!*"

Dvojica pustolova hitro su napustila čarobnjaka i zaputila se na istok. Čeličnozubi je također trčao, poskakivao, skakutao i skakao u pokušaju da se navikne na svoje novo moćno tijelo, i začas su se našli na ogoljelu brdu koje se uzdizalo iznad čuvene Doline Duboko Nezadovoljnih Trolova. Bila je promjera otprilike dva kilometra, izbrazdana brojnim uskim krivudavim potočićima, i u potpunosti prekrivena bujnom, gustom šumom.

"Ima li koga kod kuće?" viknuo je Kreten sa svoje povišene promatračnice.

Nije bilo odgovora, niti ga je uistinu očekivao. Uzdahnuo je, izvukao svoj mali, gotovo nježni mač iz korica i počeo se spuštati prema šumi. Čeličnozubi ga je pratio i bacao oprezne poglede na obje strane i iza sebe.

Prošli su otprilike četrdeset koraka šume kad je iznad njih zagrmio stravičan glas.

"Tko je to uljez u mom domu?"

"Dva putnika izdaleka", odgovorio je Kreten i pokušao odgonetnuti iz kojeg je smjera došao glas. "Umorni smo od naših putovanja i tražimo mjesto za prenoćište."

"O čemu ti pričaš, mjestu za prenoćište?" prošaputao je zgađeno Čeličnozubi.

"To mi je prvo palo na pamet", rekao je Kreten.

"Pa, to je najgluplja stvar koju sam ikad čuo!" zasiktao je Čeličnozubi. "Još jedna takva provala i ..."

Naglo je zašutio, jer se iznenada, ni deset metara dalje, pojavio trol. Bio je visok dobrih pet metara, stravično nakazan, razrok, s glavom prepunom čupave purpurne kose i zubima dugim pet centimetara. Oko vrata mu je visio rubinski medaljon.

"Stranci ne smiju prolaziti mojom šumom!" zagrmio je trol. "Kazna je smrt!"

"U pravu si", rekao je žurno Kreten. "Baš sam govorio svom prijatelju kako smo bezobzirni što smo došli bez poziva. Tisuću isprika, moj gospodine. Jednostavno ćemo se okrenuti i vratiti se putem kojim smo ušli."

Trol je zarežao i mrko ih pogledao.

"Apsolutno", rekao je Kreten. Izvukao je mali novčić iz vrećice i bacio ga na zemlju ispred trolovih nogu. "Za vaš trud."

Trol je opet zarežao i čudesnom spretnošću potrčao do točke koja je blokirala njihov izlazak iz šume. Luđački je poskakivao i zlokobno se cerio.

"Au, kako je to lijep medaljon!" izjavio je Kreten i pokazao rubinski objekt Pierpontove želje. "Pretpostavljam da ga ne želite prodati?"

Trol je iščupao drvo s korijenjem i bez problema ga bacio na drugi kraj šume.

"Ne, nisam ni mislio", rekao je Kreten. "Pa, onda, hoćete li razmisliti o zamjeni?"

"Njam!" rekao je trol i oblizao svoje debele usne.

"To je vrlo zlokobno i zloslutno *njam*", rekao je nervozno Čeličnozubi.

"Njam!" ponovio je trol. "Svježe meso večeras!"

"Jako prijazno od vas", rekao je Kreten. "Ali stvarno ne možemo ostati. Možete li nas uputiti na najbliži put za Agabenzzar?"

Trol je iščupao malo stablo iz zemlje i, smiješeći se, prelomio ga na prsima na dva dijela.

"Jako impresivno", primijetio je Kreten i počeo polagano uzmicati. "Nenadmašan prikaz tjelesne spreme."

"Znaš," rekao je Čeličnozubi žalosno, "sad kad razmislim o tome, to i nije bila tako loša boca. Mislim, imao sam svilene pokrivače, bio sam sit i..."

"Kranč, kranč", rekao je trol, žvačući na prazno.

"Dosta mi je ovoga!" povikao je Kreten. "Ako želiš borbu, onda ćeš je i dobiti." Okrenuo se prema svom prijatelju. "Daj ga sredi, Čeličnozubi!"

"Ja?" upitao je Čeličnozubi prestravljen idejom.

"Ti si Duh, zar ne?" rekao je Kreten povjerljivo.

"Ne, više nisam."

"Hoćeš reći kako više uopće nemaš magičnih moći?"

"Nijednu."

"Hoćeš reći kako sam govorio sve ove stvari trolu, a ti nisi duh i sve što se nalazi između nas je par mačeva?"

"I naša pamet", dodao je Čeličnozubi. "Ne zaboravi našu pamet."

"Zaboraviti je? Mislim da smo je se odrekli!" Kreten je zastao i proučio

trola. "Na što su trolovi alergični?"

"Ni na što", rekao je Čeličnozubi.

"Pretpostavljam da nisu posebno ranjivi u Ahilovu tetivu, ili nešto slično?" predložio je Kreten.

"Ne", rekao je sumorno njegov prijatelj.

Kreten se namrštio. "Znamen Demipolytetrahedrona ih neće otjerati?"

Čeličnozubi je zatresao glavom.

"Pretpostavljam da to ostavlja našu pamet", rekao je uz uzdah Kreten.

"I to mi je neko oružje", promrmljao je Čeličnozubi, i pogledao trola koji je iščupao nekoliko mladica iz zemlje.

Trol se napokon umorio od uništavanja šume i opet je bacio oko na dvojicu pustolova. Jednim ogromnim korakom prešao je razdaljinu između njih, nagnuo se i lijevom rukom podigao Kretena.

"Predjelo", objavio je. "Tvoj prijatelj je glavno jelo." Širom je otvorio usta.

"Pretpostavljam da mi ne preostaje ništa osim suočiti se sa smrću kao muškarac", rekao je Kreten. "Želim da znaš da ti ništa ne zamjeram. Nisi odgovoran za svoju prirodu, i u potpunosti shvaćam da je hrana za trola važnija od ženskog društva."

Trolova su se usta zatvorila i promašila Kretenovu glavu za djelić centimetra.

"Objasni", zahtijevao je trol.

"Osobno poznajem barem pola tuceta prilično krupnih dama koje najviše od svega žele upoznati superiorni primjerak poput tebe", rekao je Kreten žurno, i pokušao ignorirati navalu smrdljivoga daha koji mu je prolazio kroz kosu. "I ja sam budalasto pomislio da nakon svih ovih godina samoće ... ali ne, mogu vidjeti da si ti u potpunosti samostalan tip, tako da me slobodno možeš pojesti da završimo s time."

"Pola tuceta?" upitao je trol, srušio se na dupe i olabavio stisak na

Kretena.

"Debeljuškaste van svake mašte", odgovorio je Kreten. "I dok shvaćam da ne tražiš ništa drugo osim ljubavi i nježnosti i razumijevanja, postoji dodatna prednost kad ih se zasitiš jer će one biti puno bolji obrok od mene jadnog i neuhranjenog."

"Puno je prošlo", rekao je trol i slobodnom rukom pogladio svoju purpurnu raščupanu kosu.

"Shvati," nastavljao je Kreten, "ne obećavam ti svih šest. Jedna ili dvije su već možda prodane u brakove bez ljubavi sa sitničavim malim ljudima koji nimalo ne sliče onom grmalju tamo." Pokazao je Čeličnozubog.

"Ali neke su slobodne?" pitao je trol.

"Garantiram."

"Debeljuškaste, kažeš?"

"Prema njima, Mjesec je pravokutan."

"Ako te pustim kako ću znati da ćeš ih dovesti?", zahtijevao je trol.

"Brzo si me skužio!" rekao je Kreten. "Ako u tvom umu postoji imalo sumnje otkažimo cijelu stvar. Možeš jednostavno pojesti mene i mog prijatelja i vratiti se samačkom životu, izolaciji od bilo kakvog ženskog društva, izolaciji od nježnog, a ipak erotičnog ženskog dodira, izolaciji od ..."

"U redu!" zagrmio je trol.

"Dobro", prihvatio je Kreten. "Sada moram srediti brojne stvari: Moram ih ovamo dopremiti iz dalekih egzotičnih klima u kojima žive, cijelo ću ih vrijeme morati hraniti, možda ću morati platiti pokojem nezadovoljnom ljubavniku ..."

"Nemam novca", rekao je odrješito trol.

"Oh, ja imam dovoljno svog novca", izjavio je Kreten. "Ali morat ću potrošiti značajnu sumu da te žene dovedem ovamo. Kakvu ja garanciju imam da ćeš ti još uvijek čekati?"

"Kamo bih otišao?" pitao je trol bez uvijanja.

"Ne znam," odvratio je Kreten, "kamo su otišli svi ostali trolovi? Ne, trebam neki znak dobre volje s tvoje strane, neki simbolični znak da ćeš ostati ovdje do mog povratka."

"Nemam novca", rekao je trol.

"Bodež optočen draguljima, možda?" predložio je Kreten. "Ili možda drevnu knjigu u rijetkom i kvalitetnom uvezu?"

"Nijedno", bio je nesretan odgovor.

"Bojim se da ćeš me onda jednostavno morati pojesti", rekao je žalosno Kreten. "Definitivno ti ne zavidim na žvakanju gomile hrskavica."

"Čekaj!" rekao je trol. "Što je s mojim medaljonom?"

"Eh, zašto ja nisam pomislio na to?" izjavio je Kreten. Zastao je. "Ali ne, kad bolje razmislim. To je tako mala stvar. Mislio sam na nešto konkretnije."

"Što nije u redu s mojim medaljonom?" zlokobno je zahtijevao trol. "Prije nekoliko minuta ti se sviđao."

"Kao tričarija, kao sitnica koju bih poklonio nekoj djevojci koju sam tek upoznao", rekao je Kreten. "Ali kao tvoj zalog ozbiljnog dogovora ... pa, baš i ne znam."

"Uzet ćeš ga", režao je iz dubine grla, "ili ideš u grlo!"

"Apsolutno insistiraš?"

"Tako je!"

Kreten je uzdahnuo. "Onda nemam izbora nego prihvatiti." Uzeo je medaljon od trola i strpao u vrećicu s novcem.

"Plavuše", rekao je trol.

"Što je s plavušama?" pitao je Kreten.

"Volim ih."

"Smatraj to sređenim,"

"Puno", rekao je trol.

"Onda nemam vremena za gubljenje, zar ne?" rekao je Kreten.

On i Čeličnozubi bez problema su napustili šumu. Kad su posljednji put ugledali trola, vidjeli su kako iz brade čupa dlake, jednu po jednu.

"Pa, nitko nikad nije rekao da su pametni", prokomentirao je Čeličnozubi kad su započeli s povratkom u čarobnjakovu pećinu.

"Pretpostavljam da će se iz Duboko Nezadovoljnoga pretvoriti u Ozbiljno Razočaranoga", odgovorio je Kreten. "Usput, nadam se da ćeš na idućem putovanju biti od više koristi."

"Mogu li pomoći ako predjela dolaze ispred glavnog jela?" prasnuo je Čeličnozubi, kao da je to sredilo stvar.

Ostatak puta prešli su u tišini.

Pierpont je sjedio za stolom kad su stigli i pjenio se što nije uspio prodati Polaroid za više od osamdeset tri. Mahnuo im je da sjednu, pričekao dok ogledalo nije pokazalo posljednja izvješća o dionicama izuzetima od poreza, a onda se krenuo prema njima.

"Imate li medaljon?"

Kreten ga je izvadio.

"Izvrsno, izvrsno", rekao je Pierpont i prinio ga svjetlu, "Uvijek sam volio drago kamenje. Rubine, smaragde, dijamante - tu je budućnost. Zlato je vraški nestabilno." Naglo je izgubio interes za medaljon i bezbrižno ga je bacio na pod gdje je uplašio pokusnog kunića baš kad se mala životinja spremala uhvatiti jednu zmiju. "Pa, gospodo, jeste li spremni za svoj sljedeći zadatak?"

"Pretpostavljam da jesmo", rekao je Kreten bez previše oduševljenja.

"Odlično. Kao vašu sljedeću nagradu zahtijevam nerazbijeno rokovo jaje." Zastao je.

"Oh. a također možete donijeti i tavu i malo margarina."

Dok su napuštali pećinu, Čeličnozubi se okrenuo prema Kretenu. "Gdje rokovi drže jaja?"

"Na vrhovima najviših planina."

"A veličina?"

"Rokova, jaja ili planina?"

"Rokova."

"Dovoljno veliki da čovjeka odnesu do svojih gnijezda", odgovorio je Kreten.

Čeličnozubi je na trenutak razmislio o ovome, a onda rekao: "Jesi li apsolutno siguran da Krotana ne možemo ubiti bez pomoći tvog čarobnjaka?"

"Da budem potpuno iskren s tobom," odgovorio je Kreten, "nisam u potpunosti uvjeren da ga možemo ubiti čak i uz Pierpontovu pomoć."

"Pretpostavljam da nam je onda bolje pronaći odgovarajuću planinu", rekao je uz uzdah Čeličnozubi.

"I to brzo", dodao je Kreten. "Element vremena radi protiv nas."

"Na koji način?"

"Prije ili kasnije čak će i idiot poput Nesbudanchika shvatiti da te nema", strpljivo je objasnio Kreten. "A kad shvati, najprije će poslati nekoliko demona raznih oblika i boja da te dovedu natrag."

"Idemo pronaći tu planinu" rekao je gorljivo Čeličnozubi.

Spustili su se u dolinu i krenuli prema planinskom masivu udaljenom nekih četrdeset kilometara na zapad, prema kojem je Pierpontova vlastita planina izgledala poput malog brdašca. Dok su hodali tamna je sjenka preletjela preko njih i trenutak kasnije nestala. Ovaj se fenomen dogodio dva puta prije no što je Kreten pogledao gore.

"Imamo sreće!" povikao je i pokazao prema velikoj ptici koja je kružila iznad njih.

"Rok!" uzviknuo je Čeličnozubi i izvukao mač.

"I k tome gladan", primijetio je Kreten. "Vidiš? Sprema se obrušiti na nas. Spremi mač!"

"Zašto?" zahtijevao je Čeličnozubi.

"Zato što je najbrži put u njegovo gnijezdo dopustiti da jednog od nas odnese tamo."

"A kako ćemo se spustiti?" pitao je Čeličnozubi.

"Idemo po redu", rekao je Kreten. "Prva je stvar doći tamo." Zastao je. "Slažeš se kako nema smisla da obojica riskiramo živote?"

"Na što ciljaš?" nepovjerljivo je pitao Čeličnozubi.

"Na to da bi trebali stajati malo udaljeni kako nas ne bi mogao obojicu zgrabiti." Rok se obrušio prema njima. "Nemoj razmišljati o tome", rekao je Kreten i krenuo prema zaklonu ogromnoga stabla. "Ja ću stajati ovdje i svake sekunde s tobom dijeliti opasnost."

Čeličnozubi je podigao pogled, ugledao ogromnu pticu kako se obrušava na njih i potrčao prema Kretenu i stablu. Kretnja je privukla rokovu pažnju i Čeličnozubi se trenutak kasnije našao sedamnaest metara u zraku, ruka s mačem bila mu je priklještena uz tijelo.

"Ne zaboravi, ne smiješ razbiti jaje!" povikao je Kreten prije no što su nestali iz dometa njegova glasa.

Rok se uspinjao sve više i više, lebdio je na vrtoglavim strujama vjetra i postrance se kretao na zapad. Nakon dvadeset stravičnih minuta koje su ga uvjerile da bi drage volje mogao izdržati sljedećih dvanaest stoljeća bez hrane Čeličnozubi je pogledao dolje i vidio kako se približavaju ogromnomu gnijezdu punom jaja velikih poput tijela krupnoga čovjeka. Grubo je ispušten i ostavljen među njima dok je rok opet odletio.

Teturavo se uspentrao preko jaja, pogledao preko ruba gnijezda i ispustio mali jecaj kad su njegove oči ugledale zemlju neka tri i pol kilometra ispod njega. Proučio je padine planine u potrazi za putovima, ali nije otkrio nijedan. U nadi da se ispod nalazi nevidljiva voda gurnuo je jedno jaje preko ruba i opet zajecao kad se prizemljilo uz glasan i neugodan *spljat!* pola minute kasnije.

"Nesbudanchik!" urliknuo je u vjetar. "Sada sam spreman vratiti se kući! Na trenutak sam izgubio svoj etički kompas, ali sad uviđam pogrešku u svojim razmišljanjima!" Čekao je nekoliko minuta, ali ništa se nije dogodilo.

"Nesbudanchik, ti nevjerojatno nesposobni praznoglavče, k vragu, makni me odavde!" Činilo mu se kako čuje zastrašujuće cerekanje nošeno vjetrom.

"Pierponte!" vrištao je. "Voljan sam prisegnuti na vječnu odanost onomu tko me izvuče iz ove frke!"

Potražio je znak da je njegova ponuda prihvaćena, ali nijedan se nije pojavio.

Barem ne odmah. Onda je vidio roka kako se vraća, očito privučen njegovim kricima. Bio je prilično spreman za odnošenje natrag na zemlju i dopuštanje Kretenu da sam iskuša sreću s odnošenjem jajeta iz gnijezda, ali je u posljednjem trenutku shvatio da se rok ne vraća kako bi ga odnio, nego požderao.

Sagnuo se, a ogromni kljun divovske ptice probio je dva i pol centimetra debelu ljusku jednog jajeta pri čemu se gnijezdo napunilo žumancem i bjelancem. Čeličnozubi je divljački zamahnuo mačem, i dok se bitka trajala, nijedan borac nije ozbiljnije ozlijedio protivnika, još su tri jajeta pukla i klizava tekućina počela je istjecati na izbočeni kamen na kojem je gnijezdo nesigurno počivalo.

Rok se spustio na rub gnijezda kako bi dobio bolji kut, i kad je to učinio, sve - gnijezdo, jaja, Čeličnozubi i rok - iznenada su se počeli ldizati niz planinu.

Čeličnozubi i rok istovremeno su vrisnuli. Rok je odletio ravno u zrak i lebdio, a krupni ratnik, do pola uronjen u tekućinu iz jaja, zgrabio je strane gnijezda i grčevito se držao. Gnijezdo je jurilo od izbočine do izbočine i luđačkom brzinom nastavilo spust padinom planine, njegova sluzava podloga gotovo je u cijelosti eliminirala sve trenje dok je postojano krivudalo prema dolje.

Rok se dao u potjeru, ali je ubrzo ostavljen daleko iza. Čeličnozubi je neprestano pokušavao stajati kako bi se pripremio za iskakanje, ali noge mu nikako nisu nailazile na oslonac. Oko deset minuta nakon početka njegove neobične vožnje, Čeličnozubi je zamijetio kako je samo jedno jaje ostalo nedirnuto, pa se odmah namjestio što je bolje mogao kako bi ga zaštitio od naglih zavoja i truckanja. Nakon još tri do četiri minute primijetio je kako je njegova putanja prestala biti gotovo vertikalna i sada je horizontalna, i u nekoliko sljedećih sekundi gnijezdo se zaustavilo.

Čeličnozubi je drhtavo stao na noge, iskobeljao se iz gnijezda i podigao još uvijek nerazbijeno jaje. Planina je bila iza njega, ispred njega se pružalo bogato zeleno polje - a pod drvetom udaljenim ni trideset metara sjedio je Kreten, prekriženih nogu, i zadovoljno grickao zrelu jabuku.

"Odlično, moj prijatelju po oružju!" pohvalio ga je između zalogaja. "Mislio sam kako će ti trebati najmanje dan ili dva, a možda čak i tjedan, a ti si ovdje, ni sat vremena nakon svog pomalo prenagljenog odlaska. I ne samo da si izvršio naš drugi zadatak, nego imam osjećaj da si izmislio novi sport koji ima nevjerojatan potencijal za zaradu čim razradim detalje. Odlično, uistinu!"

Čeličnozubi je na trenutak ostao bez teksta. "Ne mogu vjerovati očima!" na posljetku je promucao. "Trebao bi bježati glavom bez obzira, a ti ovdje sjediš, jedeš i ponašaš se kao da se ništa nije dogodilo!"

"Moram priznati da sam u posljednjih dvadesetak ili tridesetak sekundi počeo ozbiljno razmišljati o bijegu", rekao je Kreten i odgrizao novi zalogaj jabuke, "i došao sam do nesretnog zaključka da to ne bi ničemu koristilo."

"Ali!" uzviknuo je Čeličnozubi i mrko ga pogledao. "Znači, priznaješ da sam bolji čovjek od tebe!"

"Nisam razmišljao o bijegu od tebe", rekao je Kreten. "Od jajetove majke."

"Jajetove *što*?"

"Njegove majke", ponovio je Kreten i rukom pokazao divovskoga roka koji se spuštao prema njima. "Bit će ovdje za nekoliko sekundi."

"Zašto onda ne izvadiš svoj mač?" zahtijevao je Čeličnozubi i izvadio svoj mač.

"Nije ljuta na *mene*", objasnio je Kreten. "Nakon svega, ja joj nisam ušao u gnijezdo i ukrao jaje."

Čeličnozubi je zajecao, prokleo, cijuknuo, zarežao i zastenjao u zaslijepljujuće brzom nizu i pripremio se za doček rokova napada. Kreten je u istom trenutku ustao, izvukao svoj tanki mač iz korica, nagnuo se unatrag i bacio ga na roka koji je jednom zagrgljao kad mu je oštrica probila grkljan i onda pao na zemlju, mrtav.

"To je bilo vrhunsko nišanjenje!" rekao je zadivljeno Čeličnozubi. "Ima u tebi više no što pogled otkriva, mali čovječe."

"Riječi koje se svake noći ponavljaju u Kući Djeva Sklonih Nečednosti", odvratio je Kreten, prišao roku, položio mu nogu na vrat i izvukao svoje oružje.

"Šali se sa mnom ako želiš," rekao je Čeličnozubi, "ali duboko sam dirnut što te prijateljstvo nagnalo da mi pomogneš u ovom mračnom trenutku istine."

"Znaš," rekao je Kreten zamišljeno, "kad smo već kod toga, pretpostavljam da me prijateljstvo djelomično nagnalo na akciju."

"Djelomično?"

"Pa, definitivno nisam imao namjeru cijelim putem sam nositi jaje."

Dva pustolova vratila su se u bazu cijeli dan kasnije, stenjući i pušući pod težinom rokova jajeta. Pierpont je ugasio ogledalo i bio zadubljen u crtanje grafova tehnoloških analiza transportne industrije.

"Moje jaje!" povikao je kad mu je pogled pao na Kretena i Čeličnozubog. "Sve bolje i bolje! Sve bolje i bolje! Još samo jedna nagrada, a onda ćete biti slobodni učiniti najsuroviji i najcrnji od svih ljudskih zločina - ako ne računamo one koji uključuju Jugoistočni stožer. Jeste li spremni vidjeti kako život blijedi iz Krotanovih razrogačenih očiju i gledati kako njegov isplaženi jezik postaje ljubičast dok mu stežete vrat, izvlačite iznutrice i odrubljujete glavu?"

"Sve odjednom?" pitao je Čeličnozubi pomalo začuđena izgleda.

"Govorim figurativno, naravno", rekao je Pierpont. "Kad smo već kod toga, bit ćete sretni ako se izvučete živi."

"Zašto onda, u Luciferovo ime, idemo na sve ove glupave potrage za tebe?" zahtijevao je Čeličnozubi.

"Zato što biste bez moje pomoći najvjerojatnije bili ubijeni čim biste ušli u grad", odgovorio je Pierpont i bacio štakora s jednog od svojih grafova. "Ali ako osjećate nekakvo kolebanje zbog poslovanja sa mnom, trebate samo vratiti rokovo jaje i trolov medaljon i drage ću te volje opet pretvoriti u Duha, kompletnoga, s odvratnim dahom i bijednim izgledom."

"Veliki Čarobnjače, moj prijatelj te nije mislio uvrijediti", žurno se ubacio Kreten. "Mi smo tvoji da nam zapovijedaš. Jednostavno nam reci svoju treću nagradu i mi ćemo krenuti."

"Čujem glas razuma", rekao je Pierpont. "Sada se nema smisla svađati, kad ste dogurali ovako daleko. Onda u redu. Kao svoju treću nagradu zahtijevat ću da izvršite ovaj jednostavan zadatak: donesite mi jedan plod sa Stabla Nevažnosti."

"A gdje se to stablo može pronaći?" pitao je Kreten.

"To je najviše stablo u Šumi Izvanrednih Fantazija", rekao je stari čarobnjak. "Samo dobro rastezanje nogu."

"Ovisi na čije noge misliš", rekao je Kreten. "Udaljena je šezdeset pet kilometara!"

"Penn Central je proglasio bankrot, a ti mi se žališ zbog male nelagode?" planuo je Pierpont. "Odlazite prije no što vas obojicu pretvorim u hranu za moje ljubimce!"

Brzo je mahnuo rukom i u pećini se naglo pojavio oblačić dima. Kreten i Čeličnozubi brzo su se povukli i ostatak dana razmjenjivali laži o svojim seksualnim pustolovinama. Hodali su kroz mirnu noć, a zora ih je našla u šetnji Šumom Izvanrednih Fantazija. Nije prošlo puno vremena, a došli su do ogromnog stabla prepunog plodova.

"Nikakav problem", rekao je Čeličnozubi uz smiješak. Prišao je i posegnuo prema malom, zrelom, šipku sličnom plodu, a trnovita ga je grana udarila po ruci.

"Prokletstvo!" prosiktao je Čeličnozubi i prinio usnama okrvavljenu ruku. "Znao sam da postoji neka kvaka!"

"Tko želi plod Stabla Nevažnosti?" pitalo je stablo visokim, šuškavim glasom.

"Moje je ime Kreten Prosjak, Gospodaru Stablo", rekao je Kreten i zakoračio naprijed. "Ovo je moj prijatelj, poznat, iz razloga koje još uvijek nisam uspio shvatiti, kao Čeličnozubi. Umorni smo i gladni i bit ćemo vječno zahvalni za jedan vaš plod."

"Nema sumnje da bi bili", cerekalo se stablo. "Nema sumnje da bi bili. Uostalom znate li da lav može pretrčati devedeset metara za 3 sekunde i 18 stotinki, ali treba 92 sekunde i 3 desetinke da bi pretrčao osamsto metara?"

"Moram priznati da nisam znao", rekao je Kreten.

"Hah! Tako sam i mislilo!" uzviknulo je stablo samozadovoljno. "Ili da ne postoji Prvi uzrok u postavci svih negativnih cijelih brojeva?"

"Ne, moj Gospodaru Stablo", odgovorio je Kreten.

"Nisi baš bistar, zar ne?" zahihotalo je stablo. "A molekularna težina vodikova selenida?"

"Što s njom?" pitao je Čeličnozubi.

"Osamdeset jedan!" objavilo je stablo trijumfalno. "Eto!"

"Gospodaru Stablo", rekao je Kreten, "je li moguće da se vratimo na temu ploda?"

"Ako moramo", uzdahnulo je stablo. "Reci plod koji počinje sa slovom 'Ž'."

"Moram li?" pitao je Kreten.

"Apsolutno."

"Ne mogu", rekao je nakon kraćeg razmišljanja.

"Žir!" veselo je povikalo stablo. "Što misliš o tome?"

"Moram priznati da sam previše iscrpljen od gladi da bih uopće razmišljao o tome ", rekao je Kreten, pao na koljena i uhvatio se za želudac veličanstvenom teatralnom gestom. "Ako mi dopustite da uzmem samo jedan vaš plod, možda ću biti u stanju razgovarati s vama na puno dostojnijoj razini."

"Nema šanse[3] - koja se, slučajno, može koristiti kao imenica, glagol ili pridjev."

"Ali zašto ne?"

---

3 Misli se na *chance*, ta riječ se u engleskom koristi u istom obliku kao imenica, glagol i pridjev (Prim. prev.).

"Zato što do sada nisi točno odgovorio ni na jedno od mojih pitanja", nestrpljivo je objasnilo stablo. "Nakon svega, pošteno je pošteno."

"Hoćete reći da je sve što trebam učiniti odgovoriti na jednu od vaših zagonetki i dat ćete nam plod?" pitao je Kreten.

"Zagonetki? Zagonetki?" zacviljelo je stablo. "To su činjenična pitanja s činjeničnim odgovorima. Ne bavim se prevarama ili igrama riječi, moj dobri čovječe!"

"Molim vas, primite moje isprike", rekao je Kreten.

"Pa, dobro", šmrcnulo je stablo. "Ovaj put."

"Jesi li spreman?" pitalo je stablo.

"Prilično."

"Koja je razlika između zvjezdanog i solarnog dana?"

"Nemam blage veze", priznao je Kreten.

"Četiri minute", naslađivalo se stablo. "Imenuj jedini ugljikohidrat koji počinje slovom 'X'."

"Ne mogu", rekao je Kreten s rastućim osjećajem uzaludnosti.

"Hah! Xilon. Hah!" reklo je stablo. "Jadni mali čovječe. Osjećaš li samosažaljenje? Daj da te pitam jedno lagano: koliko nas svjetlosnih godina dijeli od Proxima Centauri - koja je, ako ne znaš, slučajno naša najbliža zvijezda?"

"Čak ni ne znam što je svjetlosna godina."

"Put koji svjetlost prijeđe u godini dana, ti tupane!" naslađivalo se stablo. "A odgovor je četiri cijela tri."

"Pretpostavljam kako nećeš dopustiti da ja postavim pitanje ili dva?" predložio je Kreten.

"Naravno da ne", odgovorilo je stablo izvještačeno. "Znaš, pravila igre."

"I vi uvijek poštujete pravila igre?" pitao je Kreten.

"Uvijek?"

"Bez izuzetaka?"

"Bez izuzetaka", reklo je stablo.

"Ne vjerujem vam", izjavio je Kreten s tračkom smiješka na svojim tankim usnama.

"Ti me to nazivaš lažljivcem?" zahtijevalo je stablo.

"Što je Stablo Nevažnosti upravo učinilo, Čeličnozubi?" brzo je rekao Kreten.

"Pitalo te zoveš li ga lažljivcem", rekao je Čeličnozubi koji je još uvijek cuclao svoju ranu.

"U redu, Gospodaru Stablo", rekao je Kreten. "Sada ću odgovoriti na vaše posljednje pitanje. Da, zovem vas lažljivcem. Sada ću vam zahvaliti na vašem plodu!"

"Samo malo!" reklo je stablo. "Kakva se to prevara odigrava ovdje?"

"Postavili ste mi pitanje i ja sam odgovorio na njega", rekao je Kreten. "Dugujete mi jedan plod."

"Ali iako si me prevario," reklo je stablo, "tvoj je odgovor netočan. Ja nisam lažljivac."

"Jeste li ili niste lažljivac nema važnosti za pitanje", objasnio je Kreten. "Pitali ste jesam li vas tako *nazvao*, i ja sam odgovorio istinito da jesam. Plod, molim vas - ili možda jeste lažljivac?"

"Ali to nije *fer*!" jaukalo je stablo.

"Vi ste izmislili pravila", odgovorio je Kreten. "Ja sam jednostavno igrao po njima."

Prišao je drvetu i otkinuo mali plod s grane.

"Jaoo!" reklo je stablo.

"Oprostite", ispričao se Kreten.

"Varao si", kiselo je reklo stablo.

"Uvrijeđen sam što tako mislite", rekao je Kreten i okrenuo se kako bi s

Čeličnozubim napustio šumu.

"Ne možeš sada otići!" vikalo je stablo. "Zahtijevam revanš!"

"Neki drugi put", povikao je Kreten.

"Neću disati dok se ne vratiš", jecalo je stablo.

Jauci bijesa pratili su ih sve dok nisu stigli do ruba šume, i dvojica prijatelja bila su više no sretna što su se udaljila od prijetnji i obećanja stabla iza njih.

Kreten i Čeličnozubi su se ležernim korakom vratili prema pećini, a kao rezultat toga, plod je bio pomalo natruo kad su ga dali Pierpontu.

"Vidi, vidi, dvojica junaka ponovno su bila uspješna!" rekao je Pierpont u pozdrav. "Što se dogodilo s mojim plodom?"

"Nemoj ga pojesti", upozorio je Kreten. "Malo nevažnoga znanja može biti opasna stvar."

Pierpont se grohotom nasmijao, zapisao izjavu za neko buduće vrijeme i bacio plod u vlažni dio pećine gdje je probudilo tri spokojno uspavane zmije. Onda je rukom posegnuo u zrak, prtljao po nečem i trenutak kasnije povukao - i izvukao draguljima optočenu sablju koju je dao Kretenu.

"Ovim oružjem, i to samo ovim oružjem možeš ubiti Krotana Uzurpatora."

"Hvala ti, Veliki Čarobnjače", rekao je Kreten. "Ali ne bi li ga trebao dati Čeličnozubom? Nakon svega, on je ekspert za ubijanje."

"Radi samo za tebe", objasnio je Pierpont. "Pored toga, Čeličnozubi će biti zauzet zadržavanjem pedeset ili šezdeset Krotanovih tjelesnih čuvara dok ti budeš obavljao svoje zlodjelo."

"Ali ne mogu sam zadržati čak ni trideset ratnika!" protestirao je Čeličnozubi.

"Naravno da možeš", rekao je Pierpont. "Što misliš zašto sam te radije pretvorio u ogromnog barbarskog ratnika, nego u malog papka poput Kretena?"

"Nije fer", bunio se drsko Čeličnozubi.

"Mogu te opet pretvoriti u Duha", napomenuo je Pierpont. "Naravno, ako to učinim, Nesbudanchik će te bez problema pronaći, ali s druge strane, isfaširao bi Krotanove tjelesne čuvare."

Čeličnozubi je bijesno zarežao i otišao do udaljenoga zida pećine.

"Nije li tu također bio uključen talisman?" pitao je Kreten.

"Tako je", odvratio je Pierpont. "Hvala ti što si me podsjetio. Usput, neće ti smetati ako ti postavim osobno pitanje?"

"Ma nikako, Veliki i Moćni Gospodaru Mračnih Umjetnosti."

"Što bistar mladić poput tebe radi s imenom kao što je Kreten?"

"To zavara ljude."

"I istovremeno postanu neoprezniji, ha?" zadirkivao je Pierpont. "Nije to loša ideja. Jesi li ikad razmišljao da postaneš čarobnjakov šegrt?"

"Istinu govoreći, nisam baš privržen štakorima i zmijama", odgovorio je Kreten. "I ne znam ona dva boga koje ti izgleda obožavaš."

"Misliš Dow i Jones?"

Kreten je kimnuo.

"Pa," rekao je Pierpont, "svatko se moli u hramu po svom izboru. Ja sam to običavao činiti u Prolazu Sočnih Djevica, ali moram priznati da sam postao neosjetljiv na žene prije nekih četiri tisuće godina. Ali možda je pogreška što sam ti preporučio mistične umjetnosti. Nakon svega, koga bih onda mogao slati po nagrade?"

"Sigurno postoje drugi koji ti dolaze pomoći", ustvrdio je Kreten.

"Nitko s tako očaravajućom redovitošću kao ti", rekao je Pierpont sa smiješkom. "Ali dosta čavrljanja. Još uvijek trebaš talisman koji će namamiti Krotana u gostionicu Kod Dlakave Žabe, zar ne?"

"Da, Veliki Čarobnjače."

"Onda ćeš napamet naučiti ovu mističnu frazu: 'Kupi kad su bez prijatelja,

prodaj kad su debeli'."

"Kupi kad su bez prijatelja, prodaj kad su debeli?" ponovio je Kreten.

"Točno", rekao je Pierpont. "Kad dođeš u gostionicu Kod Dlakave Žabe upalit ćeš tri svijeće, postaviti ih u trokut i izreći tu rečenicu."

"A što onda?" pitao je Čeličnozubi s druge strane pećine.

"Onda čekate Krotana", odgovorio je Pierpont. "Neće biti sposoban oduprijeti se."

"Tako jednostavno?" pitao je Kreten.

"Ne baš. Ali će barem pokrenuti stvari."

"Što god to značilo", uzdahnuo je Kreten.

"A sada me morate ostaviti", rekao je Pierpont. "*Bonne chance!*" Trenutak kasnije proučavao je najnovije štedno-kreditne zadruge.

Kreten i Čeličnozubi spustili su se niz planinu i krenuli na jug prema gradu, prvi je sjekao zrak svojom magičnom sabljom, dok je drugi nezadovoljno mumljao što će morati zadržavati vojsku Agabenzzara. Osvježili su se u hladnu, bistru potoku, večerali voće i povrće, i odmah nakon zalaska sunca stigli u gostionicu Kod Dlakave Žabe.

Bila je to velika kamena taverna s brojnim sobama i nišama prikrivenima zavjesama od perlica. Drveni pod bio je obilno prekriven krvavim mrljama, iznad dugog, ofucanog šanka visjela je glava ogromnog vepra, gola djevojka plesala je na praznom stolu u jednom kutu dok su ostale djevojke šetale od gosta do gosta.

Klijentela se osjećala kao kod kuće. Neki su bili odjeveni u blistave i raskošne svile, drugi u jednostavnu kožnu odjeću ratnika, a nekolicina je nosila samo tkanice od životinjskih koža - ali svi su bili beskompromisni ljudi skloni opijanju koji bi drage volje jedan drugome prerezali vrat za cijenu pića. U gostionici Kod Dlakave Žabe čovjekova sjena rijetko je bila njegova vlastita, a nije postojala riječ za čednost.

Također je odvratno smrdjelo.

"Pierpont uistinu *posjeduje* ovu rupčagu!" uzviknuo je Čeličnozubi u nevjerici dok su on i Kreten sjedali za stol.

"Trebao sam to pretpostaviti kad sam vidio cijene pića", rekao je Kreten i naručio dvije krigle piva od pogrbljena, jednooka konobara.

"Pa, mogli bismo i početi", rekao je Čeličnozubi. Ustao je, uzeo tri male svijeće s okolnih i stolova i vratio se.

Kreten je insistirao da najprije popije svoje pivo, a obojica su zaključili kako bi im malo vina smirilo živce pred nadolazeću bitku, a vino je bilo tako slatko da su naručili još piva kako bi utažili žeđ. Kreten je na posljetku upalio tri svijeće, postavio ih s razmacima od dvadeset centimetara u istostraničan trokut i izrekao mistične riječi.

I ništa se nije dogodilo.

"Opusti se", rekao je Kreten kad je Čeličnozubi stegnuo dršku svoga mača. "Palača je odavde udaljena više od kilometar i pol, a čarolija ga ne bi trebala magijom transportirati ovamo. Ona ga jednostavno treba navesti da dođe k nama."

"Onda to može potrajati još *satima*", rekao je Čeličnozubi.

"Točno. Šteta je tratiti vrijeme. Hoćemo li popiti još piva?"

"Baš bi i mogli", promrmljao je Čeličnozubi, ali nijednog trenutka nije skidao pogled s vrata.

Četrdeset minuta i šest krigli piva kasnije i gužva u taverni se pomalo smanjila. Djevojke su obavljale svoj posao i sređivale spavaće sobe, nekolicina mušterija prešla je ulicu kako bi vidjela što se događa u taverni Kod Žedne Deve, a pola tuceta ljudi sada se izvalilo ispod šanka i mirno hrkalo.

Onda su se vrata naglo otvorila i ušao je krupan muškarac. Iako ga Kreten nikad prije nije vidio, na prvi je pogled znao da je to Krotan Osvajač. Čovjek je bio visok gotovo dva i deset, imao je čupavu crnu grivu, vatrene crne oči i mišićavo tijelo koje je posramilo čak i savršenu figuru Čeličnozuboga. Njegovo je tijelo nosilo osamdeset sedam velikih ožiljaka, svi zadobiveni u veličanstvenoj bitki, i unatoč njegovu skupocjenu plastu, njegovo je oružje bilo obično oružje vještog borca.

Prišao je šanku, a putem je nehajnim zamasima svoje ogromne ruke na lijevo i desno odbacivao stolove.

"Kriglu tvog najboljeg piva!" rekao je, a odjek njegova glasa zatresao je prozorska stakla.

"Da, gospodaru Krotane!" promucao je šanker i smjesta ga poslužio.

"Ne znam što me inspiriralo na dolazak u ovu rupčagu", objavio je Krotan cijeloj prostoriji. "Jednostavno sam osjetio potrebu da se malo udaljim od državničkih poslova. Pretpostavljam da nitko nije za obaranje ruke po cugu?" pitao je gledajući ravno u Čeličnozubog koji se umalo onesvijestio. "I mislio sam si tako", žalosno je rekao. "Što se dogodilo sa dobrim starim danima kad su muškarci bili muškarci, i čovjek se mogao malo razonoditi na mjestima poput ovoga?"

"Možda vam ja mogu pomoći", rekao je Kreten i ustao.

"Ti?" nasmijao se Krotan. "Ah, ljude poput tebe koristim kao čačkalice!"

"Pa, ako se bojite ..."

"Nitko Krotana Osvajača ne naziva kukavicom!" zagrmio je Krotan i izvukao mač.

"Samo trenutak", zatražio je Kreten. "Čeličnozubi, otiđi do vrata i pobrini se da nitko ne dođe pomoći ovom hvalisavcu."

Čeličnozubi je šmugnuo do vrata držeći se pritom što je dalje mogao od Krotana.

"A sada, mala gnjido," rekao je Krotan, "dođi samo malo bliže i razbit ću te."

Kreten je izvukao sablju i počeo borbu s Krotanom. Trenutak kasnije je jurnuo naprijed, a Krotan ga je zarezao po desnoj podlaktici.

"Prokletstvo!" rekao je Kreten. "To se nije trebalo dogoditi!"

"To sa sigurnošću možeš očekivati kad se boriš protiv Krotana Osvajača", nasmijao se njegov protivnik.

"Ali ovo je magična sablja!" rekao je Kreten, blokirao još jedan udarac i

uzmaknuo.

"Tko ti ju je dao - onaj stari šarlatan Pierpont?"

"Kako znaš?" pitao je Kreten blokiravši još jedan udarac.

"Tko bi ti drugi dao inferioran magični mač?" rekao je Krotan.

"Na koji način inferioran?"

"Je li ti rekao da me može ubiti?" nastavio je Krotan, napredujući prema Kretenu koji je polagano uzmicao.

"Da. Može li?"

"Oh, može me ubiti, naravno. Bez problema može probiti laki oklop koji nosim, što nije uspjelo tisućama mačeva."

"U čemu je onda kvaka?"

"Kvaka, mali čovječe, je u tome što nemaš magičnu pomoć u zadavanju smrtonosnog udarca, a slučajno se boriš protiv najboljeg borca cijelog Agabenzzara!" Krotan je zabacio svoju masivnu glavu i nasmijao se. "Što te koštala?"

"Trolov medaljon, rokovo jaje i plod sa Stabla Nevažnosti", odvratio je Kreten, zamahnuvši mačem samo da bi opet bio blokiran.

"Uspio si uzeti plod sa Stabla Nevažnosti?" pitao je Krotan.

"Da", rekao je Kreten i uzalud zamahnuo.

"Slažeš li se da prekinemo borbu i na trenutak zajedno sjednemo?" predložio je Krotan i spustio mač.

"Povedi", rekao je Kreten, i obrisavši znoj s lica pokušao doći do daha.

"Stablo Nevažnosti!" ponovio je Krotan i sjeo za stol.

"Točno", potvrdio je Kreten i sjeo nasuprot njega.

"To je jednostavno čudesno!" rekao je Krotan. "Znaš, ja sam sigurno proveo dva mjeseca s tim vražjim stablom kad sam odlučio postati kralj. Nikako nisam uspio skužiti nijedan odgovor."

"Hoćeš reći da si tražio Pierpontovu pomoć?"

"Pokušao sam", rekao je Krotan. "Oko Kiklopa je bilo lako, jezik Vodene Zmije Koja Živi Na Stablu oduzeo je samo jedno poslijepodne. Ali nikako se nisam mogao domoći tog prokletog ploda, pa sam na posljetku jednostavno odustao, sakupio vojsku i krunu uzeo silom."

"Zašto je onda Nesbudanchik ljut na tebe?" pitao je Kreten.

"Ta stara varalica?" začudio se Krotan. "Kakve on veze ima s ovime?"

Kreten mu je rekao, a Krotan je počeo klimati glavom. "Naravno", rekao je na posljetku divovski ratnik. "Uzeo sam krunu od Kalimakosa, koji je bio u savezu s Nesbudanchikom. Nije ni čudo što me želi ubiti." Zastao je. "Stablo Nevažnosti! Jednostavno ne mogu vjerovati!"

"Nije to ništa", rekao je Kreten.

"Možda za tebe", primijetio je Krotan. "Ali moj je mač oduvijek bio hitriji od moje pameti."

"Ma daj", rekao je Kreten uplašivši se da će Krotan tog trena briznuti u plač. "Ja mislim da si izvrstan sugovornik."

"Ne, istina je", pokunjeno je rekao Krotan. "Puno sam bolji u osvajanju kraljevstava nego u njihovom vođenju. Baš prije no što sam došao ovamo razgovarao sam sa svojini budžetskim upraviteljem i nisam, Hada mi, znao o čemu on priča. Imam kameno uho za jezik diplomacije, slabo si organiziram vrijeme, ne znam pročitati zakone koje moji savjetnici napišu. Sve je to previše za mene. Ja pričam o organiziranju vojske za pokoravanje susjednih zemalja, a oni mi čitaju primirja i ograničavaju me zakonima. Ubio sam nekoliko iritantnih robova, a oni su me kaznili zbog uništavanja vladine imovine. Prisiljen sam pripremati velike zabave za ljude koje čak ni ne poznajem. A što se tiče kondicije - ova jadna mala borbica s tobom mi je prva vježba nakon nekoliko tjedana."

"Na što ciljate, gospodaru Krotane?" pitao je Kreten.

"Umoran sam od kraljevanja", jauknuo je Krotan. "Trebam osjetiti sunce na leđima, okusiti krv neprijatelja kad mu moj mač odrubljuje glavu, odvesti u krevet bilo koji komad koji poželim bez brige da ću slušati predavanja o

silovanju."

"Pa?"

"Bi li volio zamijeniti mjesto sa mnom?"

"Ne znam", rekao je Kreten sumnjičavo. "Trebam te ubiti, ne naslijediti."

"Barem razmisli o tome", nagovarao gaje Krotan. "Bio bi dobar u razgovoru sa svim tim savjetnicima, vođenju budžeta i slično."

"Istina", priznao je Kreten.

"A tu je i riznica", dodao je Krotan. "Ovih je dana kao malo ispražnjena, ali ostala je solidna zaliha dragog kamenja, a ti bi mogao organizirati učinkovitiji Porezni ured."

"Ne znam baš", rekao je Kreten. Zastao je. "Moraš obećati da nikad nećeš uzurpirati moj tron."

"Možeš se kladiti u to!" rekao je Krotan ozbiljno.

"Može ti dosaditi ševiti komade i trgati ljude na komade."

"Nikad!"

"Pa, možda požalim", rekao je Kreten. "Ma k vragu - prihvaćam."

"Zapečatimo dogovor pićem!" izjavio je Krotan.

"Zašto ne? Dođi, Čeličnozubi. Čini se kako nakon svega nećeš imati zadovoljstvo zadržavanja vojske kralja Krotana. U stvari, tko zna - možda završiš vodeći je u bitku."

I tako je Kreten Prosjak došao na tron drevnog Agabenzzara, u društvu Čeličnozubog duha koji je, u strahu od Nesbudanchikove osvete, odlučio zauvijek ostati u ljudskom obličju.

Krotan je otišao idućeg jutra, uzevši sa sobom dovoljno novca za prvi tjedan putovanja. Krenuo je na sjever i zapad u potrazi za borbom i pustolovinom.

Tijekom treće noći putovanja kad je na maloj vatri pekao nedavno ubijenog vepra čuo je udaljenu grmljavinu, praćenu bljeskom munje. Ovo je

praćeno brzim slijedom zvonkih fanfara, tutnjavom gromova i naglim pojavljivanjem odvratnog crvenog demona.

"Kretenu Uzurpatoru, Ugnjetavaču Slabih, Zavodniče Najnevinijih Cvjetova Agabenzzara, Trgovce Čarolijama, Ti Koji Bespravno Sjediš na Tronu, pripremi se za smrt!"

"Oh, sranje!" promrmljao je Krotan i pokušao se sjetiti posljednjega Pierpontova cjenika.

"CAPTAIN HONARIO HARPPLAYER, R. N.", 1962.

HARRY HARRISON

Harry Harrison spada među one pisce koji su radili štošta toga u životu prije i za vrijeme profesionalne spisateljske karijere. Harry je bio i sudionik u Drugom svjetskom ratu radeći za Army Air Corps na vojnim računalima da bi u konačnici postao vojni policajac. Proputovao je pola svijeta, a bio je i u Zagrebu. Vezano uz to putovanje postoji i činjenica koja nam ne ide na ruke. Naime, kada se vratio u SAD, objavio je članak u Locusu o svojem putovanju. Nabrojio je mjesta u kojima je bio iznoseći ljepote gradova koja je posjetio, a o Zagrebu je napisao da je prljav kao New York. Baš bih volio znati bi li danas promijenio mišljenje. Harry je napisao velik broj romana i priča od kojih su meni najdraži Make Room! Make Room! i serijal "Deathworld" iz kojeg je Zagrebačka naklada objavila prvi roman istoimenog naslova.

PREVEO IGOR ZABORSKI

Kapetan Honario Harpplayer, K.M.

Kapetan Honario Harpplayer koračao je malenom palubom kraljevskog broda HMS Nepotrebni, ruku prekriženih na leđima, vilice zgrčene u bespomoćnu bijesu. Ispred njih se osakaćena francuska flota poderanih jedara, ostavljajući dijelove za sobom, vukla prema luci. Ogromne rupe zjapile su na mjestima gdje su im topovske kugle razderale nježne drvene bokove.

"Aj' pozovite dvojicu van, molim vas, g. Shrub," reče, "i neka bace vode na glavno jedro. Mokra jedra će dodati osminu čvora našoj brzini i možda još uspijemo sustići kukavne žabare."

"Ali, gospodine", zamucao je tupavi prvi časnik Shrub, dobro promislivši prije nego što se usudio proturječiti svom dragom kapetanu. "Ako povučemo kojeg čovjeka s crpki potonut ćemo. Izbušeni smo na 13 mjesta ispod razine vode i..."

"Proklete vam oči bile, gospodine! Izdao sam zapovijed, a ne temu za raspravu! Učinite kako sam rekao!"

"Smjesta, gospodine", promrmlja Shrub, pokunjeno tjerajući suzu s tužnog oka.

Voda zapljusne jedra i Nepotrebni istodobno potone još malo. Harpplayer pljesne rukama iza leđa i prokune sebe zbog nepotrebne grubosti prema vjernome Shrubu. Ali morao je pred posadom održati lik strogoga fanatika za disciplinu koji je prošao sito i rešeto na moru, jednako kako je morao nositi steznik koji mu je držao mješinu i pojas za kilu. Morao je održati takav privid jer ipak je on bio kapetan broda, istina, najmanjega broda s položajem kapetana, ali važna člana flote koja se prostirala poput znatiželjna nosa čitavom Europom i kočila ludog tiranina Napoleona čiji se snovi o osvajanjima neće proširiti na Englesku dok je god i najmanjega njihova drvena brodića koji će mu stati na put.

"Započnite molitvu, kapetane, i pomozite da brže stignemo do nebesa jer brod nam tone!" zavapi jedan od mornara na crpkama.

"Upamtite ime tog čovjeka, g. Dogleg", povika Harpplayer jednom od budućih časnika, dječaku od jedva sedam-osam ljeta, koji je bio zadužen za te

stvari. "Za njega nema ruma ovaj tjedan."

"Smjesta, kapetane", propišti g. Dogleg koji je upravo učio govoriti.

Brod je tonuo, činjenicama se nije moglo izbjeći. Štakori su bježali palubom, ne obazirući se na psovke i stupanje mornara, i tražili spas u moru. Ispred njih, francuska je flota stigla na sigurno područje čuvano topništvom Cape Pietfieuxa i ždrijela velikih topova okrenula su se prema Nepotrebnom, spremna za bljuvanje vatre i smrti čim krhki brodić stigne na domet.

"Pripremite se za spuštanje jedra, g. Shrub", reče Harpplayer i podigne glas da ga svi čuju. "Ti kukavni žabari su zbrisali i oteli nam milijun funti nagrade."

Mrzovoljni uzdah izdigne se iz posade koja je, osim ljubavi prema rumu, gajila veliku ljubav prema funtama, šilinzima i penijima kojima su kupovali rum. Uzdah se naglo pretvorio u bolne vapaje pošto je glavno jedro, oslabljeno loše ciljanim pogotkom iz francuskoga topa, popustilo i poklopilo masu zaposlenih mornara.

"Ne morate spuštati jedro, g. Shrub. Robovi našeg prijatelja Bonija su to učinili umjesto nas", reče Harpplayer, prisiljavajući se na jednu od svojih rijetkih pošalica koje je posada uistinu voljela. Mrzio je glumatati svoje osjećaje i dodvoravati se ovoj nepismenoj bagri na takav način, ali morao je održati red na brodu. Osim toga, da nije tu i tamo provalio nešto duhovito, ljudi bi u njemu vidjeli goniča robova, hladnokrvna, oportunističkoga gospodara, što je u biti i bio. Naravno, ionako su ga mrzili, ali ovako su se bar smijali.

I sada su se smijali dok su rezali užad i izvlačili tijela poginulih, te ih uredno slagali po palubi. Brod je još malo potonuo.

"Pustite sada ta tijela", zapovjedio je, "i prihvatite se crpki ili nas iduća večera čeka na dnu mora."

Ljudi su se kiselo nasmijali i požurili svojim zadaćama.

Bilo ih je lako držati zadovoljnima i Harpplayer im je zavidio na tim jednostavnim životima. Čak i uz naporan posao, loše vremenske uvjete i iscrpljenost, bilo im je bolje nego njemu, usamljenom, izmučenom zapovjedniku broda. Sve je odluke morao donositi sam, a čovjeku njegove morbidne i paranoične naravi to je bio živi pakao. Njegovi su časnici, koji su ga

iz dna duše mrzili, svi bili nesposobni. Čak i Shrub, odani, ponizni Shrub, imao je svojih slabosti; prvenstveno činjenicu da mu je kvocijent inteligencije bio manji od 60, što je, uz njegov prizemni stalež, značilo da neće dostići čin veći od pozadinskog admirala.

Dok je mozgao o svim događajima toga dana, Harpplayer je počeo koračati majušnom palubom što je ostale mornare natjeralo na bijeg prema suprotnoj strani na kojoj mu neće biti na putu. Četiri koraka u jednom smjeru i tri i pol koraka u drugome gdje je uvijek bolno koljenom pogodio bačvu. Ali Harpplayer to nije osjetio. Njegov je pokeraški um vrtoglavo vrtio, proučavao i odvagivao planove, odbacujući one koje su imali i trunku suvislosti i bacao se na one koji su bili previše nevjerojatni da bi bili praktični. Nije ni čudo što ga je čitava flota zvala "Harpy Djetlić" i divila mu se kao čovjeku koji je uvijek izvlačio pobjedu iz ralja poraza i to uvijek po cijenu velikog broja žrtava. Ali takav je rat. Izdavao je zapovjedi i dobri su ljudi ginuli, a to su glavešine na obali obožavale. Bio je to dugačak i naporan dan, ali još si nije dozvoljavao trenutak predaha. Napetost i spoznaja su ga stegli u grudima još od ranog jutra kad je izvidnica objavila da se vide jedra na obzoru. Bilo ih je samo deset, francuski brodovi u formaciji, i prije dizanja jutarnje magle osvetnički je Nepotrebni uletio poput vuka među ovce. Bočne strane su neprestano podrhtavale od rike preciznih engleskih topova. Po deset kugli za svaku koja je ispaljena iz francuskih topova za kojima su bili kukavni dječaci, sjedobradi patrijarsi i kapetani u pelenama koji bi radije bili u obiteljskim vinogradima, a ne ovdje, u borbi na strani Tiranina, suočeni sa smrtonosnim topovima njegova otočna neprijatelja, malene zemlje koja je sama branila čitav kontinent. Bila je to neumorna potjera i samo je spas francuske luke spriječio uništenje čitave jedinice. Do sada su im se već četiri broda družila s jeguljama na dnu oceana, a preostalih šest će trebati generalku prije nego što ponovno isplove i izazovu osvetničke brodove koji su obilazili njihove obale.

Harpplayer je znao što mu je činiti.

"Lijepo vas molim, g. Shrub, da postavite šmrk. Mislim da je vrijeme za kupanje." Neuvjerljiv uzvik veselja provalio je iz mornara jer su dobro znali što slijedi. I u najhladnijim sjevernim vodama ili po najgoroj zimi, Harpplayer se držao običaja kupanja. Šmrkovi su u trenu postavljeni na crpke za vodu i ubrzo su mlazovi ledene hladne vode zapljuskivali palubu.

"Navalite!" povikao je Harpplayer, uzmaknuvši od kapljica, i počešao prstom kožu svojih grudi koje nisu vidjele vodu još od prošloga ljeta. Nasmiješio se dječjim poskakivanjima Shruba i ostalih časnika dok su goli drhtali pod mlazovima, a on je dao znak za gašenje vode tek kad im je koža poprimila blago plavičastu boju.

Začula se grmljavina, poput udaljena groma, ali bliže i jasnije, sa sjevernih horizonta. Harpplayer se naglo okrenuo. Dugo se vidio samo vatreni trag ispred pozadine od tamnih oblaka, a onda je nestao, ostavivši samo prizor u sjećanju. Otresao je glavom i žmirnuo nekoliko puta. Na trenutak je bio siguran da je traka svjetlosti pala u vodu, a ne obrnuto, što je bilo gotovo nemoguće. Uz toliko noćnih kartaških seansi sa časnicima, nije ni čudo što ga vid napušta.

"Što je to bilo, kapetane?" upitao ga je poručnik Shrub jedva čujno kroz stisnute zube.

"Signalna raketa ili možda jedna od njihovih novih ratnih raketa. Imaju nekakvih problema i idemo vidjeti o čemu se radi. Pošalji mornare na jedra, okreni nas na desnu stranu."

"Smijem li prvo navući hlače?"

"Ne pravite mi se pametni, gospodine. Bacit ću vas u okove!"

Shrub je ponovio zapovijed kroz govornu trubu i svi su mornari ismijavali njegove drhtave gole noge. Ipak, u nekoliko sekundi, dobro uvježbana posada, koja je šest dana ranije orgijala i opijala se na obali ni ne sanjajući da će ih Mornarica okupiti i poslati na more, skočila je na jedra, odbacila potrgane grede i užad u more, začepila rupe od kugli, pokopala mrtve, popila grog i još su neki imali snage za pokoju psinu. Brod je stenjao pri okretu, voda se pjenila u razini gaza i ubrzo su bili okrenuti u novom smjeru udaljavajući se od obale. Pošli su istražiti nepoznati događaj i brod je izgledao kao pravi predstavnik najveće opsadne flote koju je svijet do tada poznavao.

"Brod ispred nas, gospodine", dojavio je izvidnik. "Dvije dužine od pramca."

"Svi na svoja mjesta!" zapovjedio je Harpplayer.

Kroz buku opreme i koraka jedva se čuo glas izvidnika.

"Nema jedara ni jarbola, gospodine. Nije veći od našeg čamca."

"Ponovite posljednju zapovijed. A kad izvidnik završi smjenu, želim da preda mnom ponovi 500 puta: čamac je nešto što se uzme i stavi na brod."

Potjeran povjetarcem s kopna, Nepotrebni je brzo stigao do čamca koji se sada moglo jasno vidjeti s palube.

"Nema jarbola ni jedara - što ga pokreće?" reče poručnik Shrub usta širom otvorenih od iznenađenja.

"Nema smisla unaprijed razbijati glavu, g. Shrub. Ovo plovilo može biti francusko ili neutralno zato nećemo ništa riskirati. Želim da svi topovi budu napunjeni i izvučeni. Ostali neka budu na užadi sa zapetim pištoljima, molim vas. Nitko ne smije pucati dok ne izdam zapovijed i svatko tko se ogluši bit će prokuhan u ulju i serviran za doručak."

"Vi ste šef, gospodine."

"Jesam li? Sjećaš se bisera koji je jučer krivo shvatio zapovijed?"

"Usjekao mi se u sjećanje, gospodine", reče Shrub, čačkajući komadić hrskavice između zuba. "Smjesta ću izdati zapovijed."

Takvo neobično plovilo Harpplayer nikada nije vidio. Kretalo se bez ikakva vidljiva pogona i pomislio je na skrivene veslače s podvodnim veslima, ali morali bi biti patuljci da bi stali u ovo. Bilo je potpuno ravno i prekriveno nekakvom staklenom kupolom. Sve u svemu, neobična naprava i sigurno nefrancuska. Potlačeni robovi Oktopoda u Parizu nikad ne bi svladali precizne tehnike kojima bi se načinio ovakav dragulj. Ono je bilo iz neke druge zemlje, možda čak onkraj Kine i tajanstvenih otoka na istoku. U plovilu je sjedio čovjek. Dotakao je polugu i stražnji prozor se spustio. Ustao je i mahnuo im. Svi promatrači su istovremeno uzdahnuli i svaki je pogled bio uprt u ovu neobičnu priliku.

"Što je ovo, g. Shrub?" uzviknuo je Harpplayer. "Zar smo u lunaparku ili na božićnom sajmu? Stega, gospodine!"

"A-ali, gospodine", zamucao je vjerni Shrub u nedostatku riječi. "Ovaj je čovjek zelene boje, gospodine!"

"Ne pričajte gluposti, gospodine", obrecnuo se živčano Harpplayer. Dosta

mu je bilo tih priča o nekakvim "bojama". Slikama, i zalascima sunca i takvim stvarima. Glupost. Svijet se sastojao od zdravih nijansi sive i to je bilo to. Neka mu je budala na Harley Streetu jednom spomenula nekakvu izmišljenu boleštinu koju je nazvao "daltonizam", ali je brzo povukao dijagnozu kad mu je Harpplayer uljudno priprijetio pištoljem.

"Bio zelen, ružičast ili ljubičast, nije me briga koje mu je nijanse sive boja kože. Dobacite mu uže i povucite ga gore da čujemo njegovu priču."

Uže je spušteno i nakon što ga je vezao na prsten na brodu i ponovno dotakao polugu koja je zatvorila onaj prozor, neznanac se popeo na palubu.

"Zeleno krzno ..." zaustio je Shrub i začepio gubicu primijetivši Harpplayerov oštri pogled.

"Bilo je dosta, g. Shrub. On je stranac i iskazat ćemo mu poštovanje dok ne saznamo kojeg je staleža. Priznajem, pomalo je čupav, ali neke rase sjeverno od otočja Nippon su takve. Možda je od tamo. Želim vam dobrodošlicu, gospodine", reče oslovljavajući čovjeka. "Ja sam kapetan Honario Harpplayer, zapovjednik broda Njegova Veličanstva Nepotrebni."

"Kvl-kkle-vrrl-kl...!"

"Nije francuski", promrmlja Harpplayer, "ni latinski ni grčki, sigurno. Možda jedan od onih barbarskih baltičkih jezika. Pokušat ću s njemačkim. Ich rate Ihnen, Reiseschecks mitzunemhmen? Ili talijanski? E probito; pero qui si vendono cartoline ricordo."

Stranac mu je odgovorio uzbuđenim poskakivanjem, zatim pokazivanjem prema Suncu, čineći kružne pokrete rukom oko glave, pokazujući prema oblacima, simulirajući rukama svoj pad i uzbuđeno podvikujući: "M'ku, m'ku!"

"Tip je lud", reče pomorski časnik. "Osim toga, ima previše prstiju."

"Znam i sam brojati do sedam", odvrati mu Shrub ljutito. "Možda želi reći da se sprema kiša."

"Možda je u svojoj zemlji meteorolog", primijeti Harpplayer mirno. "Za nas je običan stranac."

Časnici su se složili klimanjem glavama, a taj je pokret toliko uzbudio neznanca da je uzbuđeno skočio mrmljajući besmislice. Nervozni stražar ga je

dohvatio drškom muškete po potiljku i čupavi se čovjek složio na palubu.

"Pokušao vas je napasti, kapetane", reče stražar. "Da ga razmažemo po palubi?"

"Ne. Jadničak je daleko od doma. Možda je zabrinut. Moramo uzeti u obzir jezičnu barijeru. Pročitaj mu Ratna pravila i unovači ga. Ionako imamo manjak radne snage od prošlog sukoba."

"Zbilja niste zlopamtilo, gospodine. Svima nama dajete dobar primjer. Što ćemo s njegovim brodom?"

"Ja ću ga pregledati. Možda postoji neki korisni izum koji će zanimati Whitehall. Spustite ljestve. Sam ću sići."

Nakon ponešto isprobavanja, Harpplayer je pronašao polugu za pomicanje staklene kabine i kad se pomakla, uskočio je unutra. Ugodna sjedalica gledala je prema ploči punoj neobičnih ručica, tipki i prekidača koji su bili prekriveni kristalnim kutijicama. Bio je to savršeni primjer dekadencije Istoka; pretjerani ukrasi i šare na mjestu gdje bi dobra bila i ploča od engleske hrastovine i jednostavna razglasna pločica za prenošenje zapovijedi robovima koji su veslali u potpalublju. A možda se iza ploče krila nekakva zvijer; čuo je muklo režanje kad je pomakao jednu polugu. To je vjerojatno bio znak robovima - ili životinji - da počnu s radom pošto je plovilo počelo sjeći vodu zanimljivom brzinom. Kapljice vode su počele zalijevati kabinu, pa je Harpplayer zatvorio prozor što mu je bilo pametno. Druga tipka je vjerojatno pomicala kormilo jer se čamac počeo naginjati naprijed i uranjati dok voda nije prekrila najvišu točku kabine. Srećom, plovilo je bilo dobro izrađeno i nije puštalo. Druga tipka ga je opet izbacila na površinu.

U tom je trenutku Harpplayeru sinula zamisao. Stajao je kao skamenjen dok mu je mozak vrtio razne mogućnosti. Da, to bi moglo upaliti - i hoćel Lupio je šakom o dlan i u tom trenutku shvatio da se plovilo okrenulo i juri ravno prema Nepotrebnom načičkanom uplašenim licima mornara. Vještim pokretom signalizirao je robovima, ili životinji, da stanu i začuo se blagi tup kad su se plovila dotakla.

"G. Shrub", zazvao je.

"Gospodine?"

"Treba mi čekić, šest čavala, šest bačvi baruta s uzetom i dvominutnim fitiljem i svjetiljku za noć."

"Ali zašto ... Gospodine?" Ovaj se put zatečeni Shrub dovoljno zaboravio da je doveo u pitanje kapetanovu zapovijed.

Naum je toliko ponio Harpplayera da se na ovo nije ni osvrnuo.

"Šest bačvi za šest brodova", objasni neuobičajeno pristojno. "Hajde, požuri."

Topnik i njegovi ljudi su brzo ispunili zahtjeve i bačve su spuštene do čamca. Gotovo su potpune ispunile malenu kabinu pa je Harpplayer jedva stao. Nije bilo mjesta za čekić, pa ga je morao držati u zubima.

"Gofpodine Frub", reče nerazumljivo, punih usta, pod naletom depresije jer je upravo shvatio da će suprotstaviti svoje krhko tijelo hordama neprijatelja koji pod čizmom drži čitav kontinent robova. Sablaznila ga je ludost ovoga čina, a zatim i ovakav manjak hrabrosti. Ljudi ne smiju nikad saznati da je ovo pomislio i da je puno slabiji od svih njih. "Gospodine Shrub", ponovno je zazvao i ovaj put nije bilo traga straha u njegovu glasu. "Ako se ne vratim do jutra, prepuštam vam zapovjedništvo brodom i morate predati iscrpno izvješće. Zbogom. Ne zaboravite, sve u tri primjerka."

"Ali, gospodine ..." zausti Shrub, ali rečenicu mu prekine glasno zatvaranje staklene kupole, i maleno plovilo krene prema kontinentu.

Poslije se Harpplayer smijao pri pomisli na svoju slabost jer ova je pustolovina bila jednostavna poput šetnje ulicom u nedjeljno jutro. Strančev brod je nestao pod površinom i neopaženo prošao topništvo na Cape Pietfieuxu, koji su Englezi zvali Cape Pimpex, i uplovio u strogo čuvane vode Cienfiquea. Nijedan čuvar nije primijetio mreškanje vode i nijedno oko nije uočilo neobičnu priliku koja je izronila uz drveni zid - trup broda francuske flote. Dva snažna udarca čekićem pričvrstilo je prvu bačvu baruta i kratak bljesak s svjetiljke najavio je paljenje fitilja. Prije nego što su zbunjeni stražari stigli do ograde broda, tajanstveni je posjetitelj nestao i nisu mogli vidjeti plamičak fitilja iza smrtonosna paketa koji im se približavao. Pet puta je Harpplayer ponavljao svoj jednostavan, ali smrtonosan posao i dok je zabijao zadnji čavao, odjeknula je prigušena eksplozija s prvoga broda. Zatvorene kupole požurio je iz luke, a iza njega je šest brodova, ponos Tiraninove mornarice, gutao plamen, sve dok samo

garave olupine nisu dotakle dno oceana.

Kapetan Harpplayer otvorio je staklenu kupolu kad je prošao područje koje su pokrivali topovi i zadovoljno pogledao brodove u plamenu. Obavio je svoju dužnost i pomalo pridonio privođenje kraju ovog užasnog rata koji je razarao kontinent i pokušat će, u idućih nekoliko godina, pobiti što više hrabrih Francuza tako da prosječna visina čitave nacije bude smanjena bar za 10 centimetara. Posljednja se lomača ugasila i osjetio je tračak žaljenja jer su to ipak bili dobri brodovi, premda u službi Luđaka iz Pariza. Okrenuo je pramac svoga plovila prema Nepotrebnom.

Bilo je jutro kad je stigao do broda i iscrpljenost je uzimala svoj danak. Zgrabio je spuštene ljestve i, uz veliki napor, popeo se na palubu. Bubnjevi su bubnjali i mornari su mu salutirali; gajde su uzbuđeno pištale.

"Svaka vam čast, gospodine", uzviknuo je Shrub uzbuđeno mu grabeći ruku. "Dovde su se vidjeli plamenovi."

Iza njih, začulo se duboko grgljanje poput vode koja pojuri iz kade kad se izvadi čep. Harpplayer se okrenuo i ugledao kako neobično plovilo tone u dubine.

"Baš sam blesav", promrmlja. "Zaboravio sam zatvoriti kupolu. Bit će da se napunila vodom."

Tišinu je naglo prekinuo iznenadni vrisak. Ugledao je čupavog neznanca kako trči do ograde i užasnuto gleda plovilo koje nestaje. Zatim je tip, očito pogođen gubitkom, užasno vrisnuo i počeo čupati pune šake dlaka s glave, što nije bilo teško jer ih je imao na bacanje. Zatim je, prije nego ga je netko stigao zaustaviti, skočio na ogradu i naglavce se bacio u more. Potonuo je poput kamena jer ili nije znao plivati ili nije ni pokušao; bio je neobično vezan za svoje plovilo, jer nije izronio.

"Jadni momak", reče Harpplayer glasom osjećajna čovjeka. "Biti usamljen i tako daleko od doma. Možda će mrtav biti sretniji."

"Je, možda", promrmlja vjerni Shrub. "A mogao je biti dobar izvidnik, gospodine. Jako se brzo mogao ispeti na jarbol i čvrsto se držao tim svojim dugačkim noktima koji su se usijecali u drvo. Imao je i prst na peti kojim se jako dobro služio."

"Molim vas, ne spominjite deformiranost pokojnika. U prijavku ćemo ga zavesti kao Nestalog na moru. Kako se zvao?"

"Nije nam rekao, gospodine, ali u knjige smo ga zaveli kao g. Zelenog."

"Pošteno. Iako nepoznata roda, bio bi ponosan što je umro noseći tako lijepo naše ime." Zatim, nakon što je grubo otpustio odanog i priprostog Shruba, Harpplayer je nastavio hodati palubom, ispunjen tihom agonijom koju je morao sam nositi i koja će ga moriti dok topovi Čudovišta s Korzike zauvijek ne utihnu.

"WELCOME TO THE MONKEY HOUSE", 1968.

KURT VONNEGUT

Kurt Vonnegut rodio se 1922. godine, a prvu je priču, Report on the Barnhouse Effect objavio 1950. godine. Iako nije striktno žanrovski pisac, s romanima The Sirens of Titan (1959.), Cat's Cradle (1963.) i Slaughterhouse Five (1969.) ostavio je povijesti žanra upečatljive romane. Sva tri su objavljena prije dosta vremena i vjerujem da ih fanovi drže na istaknutijim mjestima svojih biblioteka. Osim brojnih priča, napisao je velik broj drama i televizijskih scenarija no svojim je esejima napravio najviše buke. Priča Dobro došli u Majmunaru zaživjela je i kao kazališna predstava.

PREVELA VIDA LAPAIiSSE

Dobro Došli u Majmunaru

I tako je jednoga svibanjskog poslijepodneva Pete Crocker, šerif okruga Barnstable koji u stvari predstavlja cijeli Cape Cod, ušao u prostorije Državnog etičkog samoubojstva u Hyannisu - i rekao dvjema šest stopa visokim hostesama da se ne trebaju uzrujavati, ali da se vjeruje kako je zloglasan praznoglavac po imenu Pjesnik Billy krenuo prema Capeu.

Praznoglavac je osoba koja odbija tri puta dnevno uzimati etičku pilulu za kontrolu rađanja. Kazna za takvo ponašanje je 10 000 dolara i deset godina zatvora.

To je bilo u doba kad je populacija na Zemlji iznosila 17 milijardi ljudskih bića. Bijaše to puno previše za tako malen planet. Ljudi su doslovce bili nagurani poput bobica.

Bobice su male, okrugle kuglice koje tvore vanjski dio maline.

Stoga je Svjetska vlada odlučila sprovesti napad na preveliku populaciju s dvije strane. Jedan je bio poticanje na etičko samoubojstvo koji se provodio tako da odete u najbližu Kuću za samoubojstvo i zamolite hostesu da vas bezbolno ubije dok ležite na sofi. Druga vrsta napada bila je obavezna etička kontrola rađanja.

Šerif je rekao hostesama, koje su bile zgodne, beskompromisne i vrlo inteligentne djevojke, da su na cestama postavljene barikade i da se vrši pretraga od kuće do kuće kako bi se Billy uhvatio. Najveća je nevolja bila u tome što policija nije znala kako on izgleda. Ono malo njih koji su ga vidjeli i znali što je on bijahu žene - a njihovi iskazi o tome koliko je visok, kakvu boju kose ima, kakav mu je glas, težina i boja kože nevjerojatno su se razlikovali.

"Ne moram vas podsjećati, djevojke," nastavio je šerif, "da je praznoglavac veoma osjetljiv od struka naniže. Ako se Pjesnik Billy ipak nekako ovamo uvuče i počne stvarati nevolje, jedan dobar udarac u pravo mjesto učinit će čudo."

Mislio je na činjenicu da pilule za etičku kontrolu rađanja, jedini legalan oblik kontrole, otupljuju ljude od struka naniže.

Većina je muškaraca rekla da im se čini kao da su im stražnjice od hladnog željeza ili drva. Većina je žena, pak, rekla da im se čini kao da ondje imaju mokru vatu ili ustajalo pivo. Pilule su toliko djelotvorne da možete čovjeku, koji ih uzima, staviti povez preko očiju i udarajući ga u međunožje odrecitirati čitav Gettysburski govor, a da on pritom ne propusti ni jednu jedinu riječ.

Pilule su etičke jer ne poništavaju reprodukcijsku sposobnost osobe, što bi bilo neprirodno i nemoralno. Sve što su pilule činile jest oduzimanje svih čari seksa.

Tako su znanost i moral išli ruku pod ruku.

One dvije hostese u Hyannisu bile su Nancy McLuhan i Mary Kraft. Nancy je imala crvenkastoplavu kosu, a Mary je bila prekrasna brineta. Uniforma im se sastojala od bijeloga ruža, teške šminke na očima, ljubičasta kombinezona ispod kojega nisu nosile ništa i crnih kožnih čizama. Vodile su mali posao - sa samo šest kabina za samoubojstvo. Kad su imale dobar tjedan, recimo onaj oko Božića, uspavljivale bi oko šezdeset ljudi. To se radilo uz pomoć hipodermičkih igala.

"Ono što vam želim reći, djevojke," rekao je šerif Crocker, "jest to da je sve pod kontrolom. Možete nastaviti sa svojim poslom."

"Niste li nešto izostavili?" upitala ga je Nancy.

"Ne razumijem."

"Nisam vas čula da ste rekli kako smo njegov cilj upravo mi."

Nevino je slegnuo ramenima. "To ne znamo pouzdano."

"Mislila sam da je to ono što svi znaju o Pjesniku Billyju: da se specijalizirao u oduzimanju nevinosti hostesama iz Etičkog samoubojstva."

Nancy je bila djevica. Sve su hostese to bile. Također su morale imati završen napredni tečaj za bolničarke i iz psihologije. A morale su biti punašne i zgodne, te visoke najmanje šest stopa (1,80 m; prim. prev.).

Amerika se u mnogo čemu promijenila, ali još nije prešla na metrički sustav.

Nancy McLuhan ljutilo je to što je šerif pokušavao zaštititi nju i Mary

skrivajući istinu o Pjesniku Billyju - kao da bi njih uhvatila panika da su je čule. Tako je rekla i šerifu.

"Što mislite koliko bi dugo djevojka izdržala u E. S. S.-u", upitala je misleći na Etičku samoubojstvenu službu, "kad bi se tako lako mogla prestrašiti?"

Šerif je načinio korak unatrag, pogladivši bradu. "Ne dugo, pretpostavljam."

"Istina", rekla je Nancy približavajući mu se rukom u karate položaju. Sve su hostese bile stručnjaci za džudo i karate. "Želite li otkriti koliko smo bespomoćne, krenite prema meni pretvarajući se da ste Pjesnik Billy."

Šerif je odmahnuo glavom, smiješeći joj se tupavo. "Radije ne bih."

"Ovo je bilo najpametnije što ste danas rekli", odvratila je Nancy, okrećući mu leđa dok se Mary smijala. "Nismo uplašene - nego ljute. Nismo čak niti to. On nije ni toga vrijedan. Samo nam dosađuje. Kako je samo dosadno što će on prevaliti toliku udaljenost, izazvati toliku zbrku samo da bi ..." Nije dovršila rečenicu.

"To je previše apsurdno."

"Nisam toliko ljuta na njega koliko na žene koje su mu se prepustile bez borbe," primijetila je Mary "koje su mu dopustile da im učini to što je učinio, a da kasnije nisu znale reći policiji ni kako izgleda. Ma kakve su to hostese!"

"Nisu redovito išle na svoje treninge karatea", rekla je Nancy.

Hostese iz Etičkog samoubojstva nisu privlačile samo Pjesnika Billyja, nego i sve praznoglavce. Seksualno ludilo bilo je uzrokovano neuzimanjem pilula. Mislili su da bijele usne, velike oči, kombinezoni i čizme hostesa znače seks, seks, seks.

Istina je, naravno, bila ta da je hostesama seks zadnja stvar na pameti.

"Ako Billy bude dosljedan svom stilu", objašnjavao je šerif, "onda će prvo proučiti vaše navike i susjedstvo. Zatim će odabrati jednu od vas i poslati joj svoju prljavu pjesmu poštom."

"Šarmantno", rekla je Nancy.

"Poznato je da se katkad služi i telefonom."

"Kako hrabro", primijetila je Nancy. Preko šerifova ramena vidjela je poštara kako dolazi.

Iznad vrata kabine za koju je bila zadužena Nancy, upalilo se plavo svjetlo. Osoba koja se nalazila unutra nešto je željela. U tom je trenutku jedino ta kabina bila zauzeta.

Šerif ju je upitao postoji li mogućnost da je ta osoba Pjesnik Billy, a Nancy mu je odgovorila: "Pa, ako jest, mogu mu slomiti vrat samo palcem i kažiprstom."

"Lukavi djedica", dodala je Mary koja ga je isto vidjela. Lukavi djedica bio je svaki star, umiljat i senilan čovjek koji bi se satima nadmudrivao, prepričavao šale i sjećanja prije nego bi dopustio hostesama da ga uspavaju.

Nancy je zagunđala. "Već smo proveli dva sata u odlučivanju menija posljednje večere."

A onda je ušao poštar s jednim jedinim pismom. Na njemu je zamrljanom olovkom bilo ispisano Nancyno ime. Dok ga je otvarala bila je strašno ljuta i zgađena znajući da će to biti neka gadarija od Billyja.

I bila je u pravu. U kuverti se nalazila pjesma. Nije bila originalna. Bijaše to jedna stara pjesma koja je zadobila novo značenje nakon opće umrtvljenosti etičkom kontrolom rađanja. Također ispisana zamrljanom olovkom išla je ovako:

Šetali smo tako parkom mi,

Gdje nepristojni su kipovi.

Ako Shermanov ih konj može podnijeti,

Uspjet ćeš i ti.

Kad je Nancy ušla u samoubojstvenu kabinu da vidi što hoće, Lukavi djedica je ležao na zelenoj sofi na kojoj su tijekom godina, mirno, poumirale stotine. Proučavao je jelovnik iz pokrajnjeg Howard Johnsona i pratio Muzakov ritam koji je dopirao iz zvučnika s kao limun žutog zida. Soba je zapravo bila obojena kutija. Postojao je samo jedan prozor s rešetkama i žaluzinama.

U blizini svih prostorija Etičkog samoubojstva nalazio se i jedan Howard Johnson, i obrnuto. Howard Johnson ima narančasti krov, a prostorije za samoubojstva ljubičasti, no i jedan i drugi pripadaju Vladi. Gotovo je sve bilo Vladino.

Isto je tako gotovo sve automatizirano. Nancy, Mary i šerif sretnici su koji imaju posao. Većina ljudi ga nema. Prosječni građani motaju se po kući i gledaju televiziju, Vladinu. Svakih petnaest minuta televizija ih potiče da razborito glasaju ili troše, da se klanjaju u crkvi po vlastitu izboru, da vole bližnjega svoga, da poštuju zakone - ili posjete obližnje prostorije za Etičko samoubojstvo i otkriju kako su hostese ondje ljubazne i pune razumijevanja.

Lukavi djedica pravi je raritet, budući da je star i ćelav, a ruke sa staračkim pjegama mu drhte. Većina je ljudi izgledala kao da imaju dvadeset i dvije godine zahvaljujući injekcijama protiv starenja koje uzimaju dvaput godišnje. To što je starac izgledao staro, dokaz je da su takve injekcije otkrivene nakon što su dani njegove mladosti već prošli.

"Jesmo li se odlučili što ćemo za posljednju večeru?" upitala ga je Nancy. Sama je u svom glasu primijetila zlovolju, izdalo ju je njezino ogorčenje prema Pjesniku Billyju i dosada koju je izazvao starac. Posramila se jer takvo što uopće nije profesionalno. "Pohani teleći kotleti su odlični."

Starac je nakrivio glavu. S nezasitnom pronicljivošću drugog djetinjstva uhvatio ju je u neprofesionalizmu, neljubaznosti i zbog toga ju je namjeravao kazniti. "Ne zvučiš previše prijateljski. Mislio sam da biste sve trebale biti prijateljski raspoložene. Mislio sam da je ovo mjesto gdje će mi biti ugodno."

"Oprostite", rekla je. "ako vam se činim neprijateljski raspoložena, ali to nema nikakve veze s vama."

"Pomislio sam da ti možda dosađujem."

"Ne, ne," odvratila je neuplašeno, "uopće ne. Zasigurno znate neku veoma zanimljivu, staru priču." Između ostalih stvari, Lukavi djedica je tvrdio da poznaje J. Edgara Nationa, ljekarnika s Velikih slapova koji je bio otac etičke kontrole rađanja.

"Onda izgledaj kao da ti je zanimljivo", rekao joj je. Mogao se izvući s ovakvom drskošću. Stvar je bila u tome da on može otići kad god poželi, do

trenutka dok ne zatraži iglu - a on je taj koji je mora zatražiti. Takav je bio zakon.

Nancyna vještina, i vještina svih hostesa, svodila se na to da dobrovoljci ne odu. Trebalo ih je cijelo vrijeme strpljivo nagovarati, laskati im i povlađivati.

I tako je Nancy morala sjediti u kabini i praviti se da je ushićena svježinom nevjerojatne priče koju je starac prepričavao, priče koju su svi znali, o tome kako je J. Edgar Nation odlučio eksperimentirati s etičkom kontrolom rađanja.

"Nije imao blagog pojma da će te pilule jednoga dana uzimati ljudi", rekao je Lukavi djedica. "Njegov je san bio da unese moral u majmunaru u zoološkom vrtu na Velikim slapovima. Jesi li ti toga svjesna?" upitao je ozbiljno.

"Ne, nisam. To je veoma zanimljivo."

"Za jedan Uskrs su on i njegovo jedanaestero djece pošli u crkvu. Dan je bio krasan, a misa tako lijepa i nepokvarena da su poslije nje odlučili prošetati zoološkim vrtom. Šetali su kao da su na oblacima."

"Aha." Scena koju je opisivao ukradena je iz predstave koja se svakog Uskrsa prikazuje na televiziji.

No, Lukavi se djedica sa svojim čavrljanjem s Nationima ubacio u scenu prije ulaska u majmunaru. '"Dobro jutro, gospodine Nation', rekao sam mu. 'Uistinu krasan dan.' 'Dobro jutro i vama, gospodine Howard', rekao je on meni. 'Nema ničega što može učiniti da se čovjek osjeti tako čist, preporođen i sjedinjen s Božjim nakanama kao uskršnje jutro.'"

"Aha." Nancy je mogla čuti kako kroz gotovo hermetična vrata zvoni telefon, tiho, ali uporno.

"I tako smo zajedno pošli u majmunaru, i što misliš da smo ondje vidjeli?"

"Uopće si ne mogu zamisliti." Netko se javio na telefon.

"Vidjeli smo jednog majmuna kako se igra sa svojim intimnim dijelovima!"

"Ne!"

"Da! Na što se J. Edgar Nation toliko uzrujao da je pošao ravno kući i započeo rad na piluli koje će dovesti majmune u red tako da ih u proljeće kršćanske obitelji mogu nesmetano gledati."

Netko je zakucao na vrata.

"Da ...?" upitala je Nancy.

"Nancy," rekla je Mary, "telefon za tebe."

Kad je Nancy izašla iz kabine, ugledala je šerifa kako se naslađuje provedbom zakona. Telefon su prisluškivali agenti skriveni kod Howard Johnsona. Vjerovali su da je na liniji Pjesnik Billy. Otkrili su otkud potječe njegov poziv, pa ga je policija već kretala uhapsiti.

"Zadrži ga, zadrži ga", šapnuo je šerif Nancy i pažljivo joj predao telefon kao da je od suhog zlata.

"Da ...?" javila je Nancy.

"Nancy McLuhan?" rekao je čovjek. Glas mu je bio izmijenjen. Vjerojatno je govorio kroz napravu za iskrivljavanje glasa. "Zovem u ime zajedničkog prijatelja."

"Oh?"

"Zamolio me da predam poruku."

"Razumijem."

"Radi se o pjesmi."

"U redu."

"Spremna?"

"Spremna." Nancy je mogla čuti zavijanje sirena u pozadini.

Čovjek s druge strane linije ih je također morao čuti, ali je bez obzira na njih odrecitirao pjesmu. Išla je ovako:

"Okupaj se u Jergenovom losionu. Stiže jedan čovjek koji povećat će Naciju."

Uhvatili su ga. Nancy je sve čula - strku i zbrku, te lupanje i jauke.

Depresija koju je osjetila bila je čisto fizička. Njezino se hrabro tijelo pripremilo za borbu do koje nije došlo.

Šerif je u takvoj žurbi izletio iz prostorija za Samoubojstvo kako bi vidio poznatoga kriminalca, čijem je hvatanju i sam doprinio, da mu je iz džepa kaputa ispao papirić.

Mary ga je podigla i povikala za šerifom. Na trenutak je zastao, rekao da ti papiri više ništa ne znače i upitao je bi li željela poći s njim. Među djevojkama je nastala strka. Nancy je nagovarala Mary da ide i izjavila kako je Billy uopće ne zanima. I tako je Mary otišla, nesvjesno dodajući Nancy papirić.

Ispostavilo se da su to fotokopije Billyjevih pjesama koje je slao drugim hostesama. Nancy je pročitala prvu. Radila se o neobičnoj nuspojavi koju izazivaju pilule za kontrolu rađanja: ne samo da su umrtvljivale ljude - nego su od njih i pišali plavo. Pjesma se zvala Što je Neštoglavi rekao samoubojstvenoj hostesi, i išla je ovako:

Nisam sijao, a nisam ni žnjeo,

Hvala piluli, pa nisam ni zgriješio.

Volio sam gomilu, mirise i buku,

A kad sam pišao bilo je plavo i uz muku.

Jeo sam pod narančastim krovom;

Ponesen napretkom kao lovom.

Danas sam došao pod purpurni,

Da ispišam svoj život ažurni.

Hostesa djevica na smrt novači,

Život je sladak no što to znači.

Oplači moj pimpek purpurna kćeri

Sve što je prošlo po plavom se mjeri.

"Znači, nikad još nisi čula tu priču - kako je J. Edgar Nation izmislio

etičku kontrolu rađanja?" želio je znati Lukavi djedica. Glas mu je prepuknuo.

"Nikada", lagala je Nancy.

"Mislio sam da to svi znaju."

"Meni je to prvi glas."

"Kad je završio s majmunarom, nisi je mogao razlikovati od michiganskog Vrhovnog suda. Baš je u to vrijeme došlo do krize u Ujedinjenim narodima. Oni koji su se razumjeli u znanost rekli su da bi ljudi trebali smanjiti reprodukciju, a oni koji su se bavili moralom rekli su da će se društvo raspasti ako će se ljudi služiti seksom ni zbog čeg drugog osim zbog užitka."

Lukavi djedica ustao je sa sofe, otišao do prozora i otvorio dio šaloporki. Nije se imalo bogzna što vidjeti. Pogled je bio zaklonjen stražnjim dijelom makete šest metara visokog termometra koji je bio okrenut prema ulici. Bio je kalibriran na onoliko milijardi ljudi koliko ih ima na zemlji, oznakama od nula do dvadeset. Lažni stup s tekućinom bijaše zapravo od prozirne, crvene plastike. Prikazivao je koliko ljudi trenutno ima na zemlji. Pri dnu se nalazila crna strelica koja je označavala što znanstvenici misle koliko bi nas trebalo biti.

Lukavi djedica gledao je zalazak sunca kroz crvenu plastiku i šaloporke pa mu je lice bilo okupano sjenama i crvenilom.

"Reci mi ..." upitao je, "kad ja umrem, za koliko će se oznaka na termometru spustiti? Za metar?"

"Ne."

"Za dva centimetra?"

"Ni toliko."

"Znaš kakav je odgovor, zar ne?" zapitao je i okrenuo se prema njoj. S lica i iz očiju nestalo je senilnosti.

"Znaš li da dva i pol centimetra na toj stvari označava 83 333 ljudi?"

"To - to je vjerojatno točno", rekla je Nancy, "ali ja mislim da to nije ispravan način na koji bi trebalo promatrati stvari."

Nije je pitao što ona misli da je ispravno. Umjesto toga dovršio je vlastitu

misao. "Reći ću ti još nešto što je istina: Ja sam Pjesnik Billy, a ti si veoma zgodna žena."

Jednom je rukom iz pojasa izvukao revolver. Drugom je skinuo svoju ćelavu glavu i naborano čelo, za koje se ispostavilo da su od gume. Sada je izgledao kao da ima dvadeset i dvije godine.

"Policija će, kad se sve završi, željeti točno znati kako ja izgledam", rekao je Nancy uz vragolast smiješak. "U slučaju da ti ne ide opisivanje ljudi, a nevjerojatno je koliko takvih žena ima:

Metar i šezdeset od pete do glave,

Oči su mi kao nebo plave,

Kosa smeđa sve do ramena -

Muškarac vitka stasa,

Samouvjerena glasa,

Odoljet ne može nijedna mu žena."

Billy je bio dvadeset centimetara niži od Nancy. Imala je i gotovo dvadeset kila više od njega. Rekla mu je da nema nikakvih izgleda, ali se prevarila. Večer ranije otkračunao je prozor i sad ju je natjerao da kroz njega izađe, te se spusti u kanalizacijsko okno koje je bilo skriveno iza velikog termometra.

Poveo ju je u kanalizacijski labirint Hyannisa. Znao je kamo ide. Sa sobom je imao baterijsku lampu i kartu. Nancy je morala hodati prva po uskom nogostupu, a ispred nje je podrugljivo plesala njezina vlastita sjena. Pokušala je pogađati gdje se nalazi prema mjerilima gornjega svijeta. Ispravno je pogodila kad su prolazili ispod Howard Johnsona zbog zvukova koje je čula. Strojevi koji su proizvodili i posluživali hranu bijahu tihi, ali da se ljudi koji tamo jedu ne bi osjećali usamljeno, dizajneri su dodali zvučne efekte koji se stvaraju u pravoj kuhinji. Upravo je to čula Nancy - snimku zveckanja posuđa i smijeh Crnaca i Portorikanaca.

Poslije toga se izgubila. Billy joj nije govorio ništa osim "Desno", ili "Lijevo", ili "Ne pokušavaj ništa, ljepotice, ili ću ti raznijeti jebenu glavu."

Samo su u jednom trenutku zapodjenuli nešto što je sličilo razgovoru.

Billy ga je započeo i završio. "Kog vraga djevojka s bokovima kao što su tvoji ima dijeliti smrt?" upitao je iza nje.

Usudila se stati. "Mogu na to odgovoriti", rekla mu je. Bila je uvjerena da mu može pružiti takav odgovor koji će ga spržiti poput napalma.

No, on ju je gurnuo i ponovno zaprijetio da će joj razmjeri glavu.

"Ne želiš niti čuti moj odgovor", izazivala ga je. "Bojiš ga se čuti."

"Nikad ne slušam žene dok im ne prestane djelovanje pilula", prezrivo je odgovorio Billy.

Znači, to je njegov plan - bit će njegov zatvorenik barem osam sati. Toliko je vremena potrebno da prestane djelovanje pilula.

"Smiješno pravilo."

"Žena nije žena dok na nju djeluju pilule."

"Svakako ti uspijeva da se žena uz tebe počne osjećati kao stvar, a ne kao osoba."

"Na tome možeš zahvaliti pilulama", odvratio je Billy.

Ispod Greater Hyannisa protezalo se oko 120 kilometara kanalizacijskog labirinta u kojem je živjelo 400 000 duša. Nancy je ondje izgubila pojam o vremenu. Kad je Billy na posljetku izjavio da su stigli na odredište, Nancy se činilo kao da je prošla godina dana.

Sa strahom je testirala djelovanje pilula uštipnuvši se za bedro, osjećajući kako joj u tijelu otkucava kemijski sat. Bedro joj je još uvijek bilo obamrlo.

Billy joj je naredio da se popne po željeznim prečkama koje su bile ugrađene u mokar zid. Iznad se nalazio krug boležljive svjetlosti. Ispostavilo se da je to mjesečina koja je prodirala kroz golemu plastičnu kupolu. Nancy nije morala postaviti klasično pitanje žrtava: "Gdje sam?" U Cape Codu je postojala samo jedna takva kupola. Nalazila se u Hyannis Portu i nadsvodila je drevni Kennedyjev kompleks.

Bijaše to muzej načina života kakav je postojao u bogatija vremena. I bio

je zatvoren. Otvarali su ga samo ljeti.

Kanalizacijski otvor iz kojega su izašli Nancy i Billy nalazio se usred zelenog betona koji je trebao predstavljati nekadašnji Kennedyjev travnjak. Na njemu, ispred drvenih maketa kuća, nalazili su se kipovi svih četrnaest Kennedyja koji su bili predsjednici Amerike ili pak, svijeta. Igrali su američki nogomet.

Za vrijeme Nancyne otmice je, usput budi rečeno, Predsjednica svijeta bila bivša samoubojstvena hostesa koju su zvali "Mama" Kennedy. Njezin se kip nikad neće pridružiti ovoj igri američkog nogometa. Istina, njezino je prezime bilo Kennedy, ali nije bila iz one obitelji. Ljudi su se žalili na njezino pomanjkanje stila i smatrali su je vulgarnom. Na zidu njezina ureda nalazio se natpis koji je glasio: DA BI OVDJE RADIO NE MORAŠ BITI LUD, ALI NE ŠKODI, drugi je glasio: MISLI! i još jedan koji je poručivao: JEDNOM ĆEMO SE MORATI ORGANIZIRATI.

Njezin se ured nalazio u Taj Mahalu.

Sve dok nije stigla u Kennedyjev muzej, Nancy McLuhan bila je uvjerena da će prije ili kasnije dobiti priliku da polomi svaku koščicu u Billyjevu sitnu tijelu, ili ga možda i ubiti njegovim pištoljem. I ne bi joj smetalo. Smatrala je da je gnusniji od krvlju napunjena krpelja.

No, nije promijenila mišljenje zbog samilosti, već zbog otkrića da Billy ima svoju bandu. Oko otvora je bilo najmanje osmero ljudi, muškaraca i žena s čarapama navučenim preko glave. Žene su stavile svoje čvrste ruke na Nancy i rekle joj da bude mirna. Sve su bile visoke kao ona i primile su je ondje gdje bi je, ako bi zatrebalo, boljelo kao sam vrag.

Zatvorila je oči, no to je nije zaštitilo od sasvim očita zaključka: Ove zavedene žene bijahu sestre iz Službe za etičko samoubojstvo. To ju je toliko uznemirilo da je upitala glasno i ogorčeno: "Kako možete na ovaj način kršiti svoju zakletvu?"

Istog ju je trena toliko strašno zaboljelo da se previnula, a na oči su joj navrle suze.

Kada se ponovno uspravila, još je mnogo toga željela reći, ali se suzdržala. U sebi je razmišljala: što bi, za ime svijeta, moglo natjerati

samoubojstvene hostese da se okrenu protiv same biti ljudske doličnosti? Praznoglavlje kao takvo nije to moglo objasniti. Sigurno su ih drogirali.

Nancy se pokušala prisjetiti svih droga o kojima su učili u školi i uvjerila se da su ženama zacijelo dali onu najgoru. Ta je droga bila tako snažna, govorili su Nancyni učitelji, da čak i osoba koja je umrtvljena od struka naniže, nakon samo jedne čaše, može ushićeno voditi ljubav nekoliko puta uzastopce. To je odgovor: žene, a možda i muškarci, pili su džin.

Požurili su Nancy prema sredini kuće-makete koja je bila mračna kao i ostale. Čula je kako muškarci prenose Billyju novosti. Zbog tih se novosti u Nancy rodila nada. Pomoć je možda već na putu.

Jedan član bande, koji je Nancy na telefon govorio prostote, zavarao je policiju koja je pomislila da su uhvatili Pjesnika Billyja. To je bilo loše. Policija još nije znala da je Nancy nestala, rekla su dvojica Billyju, a u njezino su ime poslali telegram Mary Kraft u kojem je stajalo da je Nancy pozvana u New York zbog neke hitne obiteljske stvari.

U tome je ugledala tračak nade: Mary ne bi povjerovala u taj telegram. Mary je znala da Nancy nema obitelji u New Yorku. Niti jedan čovjek od njih 63 000 000 koji ondje žive nije s njom ni u kakvu srodstvu.

Banda je isključila protuprovalni sustav u muzeju. Također su prerezali mnogo lanaca i konopaca koji su bili postavljeni da posjetioci ne bi mogli dirati vrijedne stvari. Nije bila tajna tko ih je prerezao i čime. Jedan od muškaraca bio je naoružan velikim škarama opasna izgleda.

Potjerali su Nancy u spavaću sobu za poslugu koja se nalazila na katu. Onaj je prerezao konopac koji se nalazio oko uskoga kreveta. Polegli su je na krevet. Onda su je dvojica muškaraca držala, a jedna joj je žena dala omamljujuću injekciju.

Pjesnik Billy je nestao.

Dok je Nancy obuzimalo djelovanje, žena koja joj je dala injekciju upitala ju je koliko ima godina.

Nancy je odlučila ne odgovoriti, ali je otkrila da je od droge nemoćna. "Šezdeset i tri", promrmljala je.

"Kakav je osjećaj biti djevica sa šezdeset i tri godine?"

Nancy je svoj odgovor začula kroz baršunastu maglu. Odgovor ju je začudio i željela je prosvjedovati kako to nije ono što želi reći: "Besmisleno", rekla je.

Trenutak kasnije upitala je ženu promuklim glasom: "Što je bilo u injekciji?"

"Što je bilo u injekciji, slatkice? Pa, slatkice, to se zove 'serum istine' ."

Mjesec je zašao kad se Nancy probudila - no, još je uvijek bila noć. Zavjese su bile navučene i gorjele su svijeće. Nancy još nikad nije vidjela upaljenu svijeću.

Probudio ju je san o komarcima i pčelama. I jedni i drugi bili su iskorijenjeni. Međutim, Nancy je sanjala da milijuni kukaca puzu po njoj od struka naniže. Nisu je boli, samo su je uzbuđivali. Nancy je postala praznoglavka.

Ponovno je zaspala. Kada se sljedeći put probudila, tri su je žene, koje su još uvijek imale preko glava navučene čarape, odvele u kupaonicu. Netko se kupao prije nje i kupaonica je bila ispunjena parom. Na podu su bili nečiji mokri otisci, a zrak je bio ispunjen parfemom koji je mirisao na borove iglice.

Pošto se okupala, namirisala i odjenula bijelu spavaćicu, vratila joj se snaga volje i moć rasuđivanja. Kad su se žene odmaknule kako bi joj se divile, tiho im je rekla: "Sada sam možda praznoglavka, ali to ne znači da moram tako razmišljati ili se ponašati."

Nitko joj nije odgovorio.

Poveli su je niz stepenice i iz kuće. Očekivala je da će je poslati natrag u kanalizacijski otvor. Pomislila je, to bi bilo savršeno mjesto na kojem bi je Billy razdjevičio, u kanalizaciji.

No, vodili su je preko zelenog cementa, gdje je nekoć bila trava, pa preko žutog cementa, gdje je jednom bila plaža, a onda do plavog cementa gdje je nekad bila luka. Ondje se nalazilo dvadeset i šest jahti, utonulih u plavi cement, koje su pripadale ovomu ili onomu Kennedyju. Odveli su je na najstariju jahtu, Marlina, koja je nekad davno bila vlasništvo Josepha P. Kennedyja.

Bijaše zora. Zbog visokih stambenih zgrada koje su okruživale Kennedyjev muzej, proći će još jedan sat prije nego izravna sunčeva svjetlost ne prodre u mikrokozmos ispod kupole.

Otpratili su je do stepenica koje su vodile do prednje kabine Marlina. Žene su joj signalizirale kako bi niz tih posljednjih pet stuba trebala sići sama.

Nancy se na tren ukočila, kao i žene. Na mostu su bila dva kipa u prirodnoj veličini. Za kormilom je stajao Frank Wirtanen, nekadašnji skiper na Marlinu. Do njega je stajao njegov sin i prvi časnik, Carry. Nisu se obazirali na jadnu Nancy. Zurili su kroz vjetrobran u plavi cement.

Nancy se bosonoga i odjevena samo u tanku, bijelu spavaćicu hrabro spustila u kabinu koja je bila obasjana svjetlošću svijeća i ispunjena parfemom koji je mirisao na borove iglice. Iza nje su se vrata zatvorila i zaključala.

Nancyne emocije i antikno pokućstvo u kabini bijahu toliko kompleksni da Nancy isprva nije uočila Pjesnika Billyja između svog tog mahagonija i vitraja. A onda ga je ugledala u dnu prostorije, leđima naslonjena na vrata susjedne kabine. Na sebi je imao svilenu ljubičastu pidžamu s ruskom kragnom. Bila je diskretno obrubljena crvenim, a na Billyjevim svilenkastim grudima uvijao se zlatni zmaj. Koji je rigao vatru.

Sasvim razočaravajuće, Billy je nosio naočale. A u ruci je držao knjigu.

Nancy se zaustavila na predzadnjoj stubi, čvrsto se primivši za rukohvat. Iskesila je zube, računajući kako bi bilo potrebno deset muškaraca Billyjeve visine da je pomaknu s mjesta.

Između njih se nalazio veliki stol. Očekivala je da će kabinom dominirati krevet, najvjerojatnije u obliku labuda, no Marlin je bio brod predviđen za putovanja danju. Kabina je bile sve samo ne harem. Puten koliko i blagovaonica niže srednje klasu u Akronu, Ohio, 1910.-te godine.

Na stolu je bila svijeća. Kao i posuda s ledom, dvije čaše i boca šampanjca. Šampanjac je bio ilegalan isto koliko i heroin.

Billy je skinuo naočale, podario joj sramežljiv osmjeh i rekao: "Dobro došla."

"Ovo je najdalje što idem."

Prihvatio je to. "I ondje si veoma lijepa."

"A što bih ja na to trebala reći - da si ti zapanjujuće zgodan? Kako osjećam neodoljivu želju da se bacim u tvoj muški zagrljaj?"

"Želiš li me učiniti sretnim, to bi sasvim sigurno bio pravi način", odgovorio je ponizno.

"A što je s mojom srećom?"

Činilo se da ga je to pitanje zbunilo. "Nancy - o tome se upravo i radi."

"Što ako se moje poimanje sreće ne podudara s tvojim?"

"A što ti misliš da je moje poimanje sreće?"

"Ne namjeravam se baciti u tvoje naručje, ne mislim popiti ovaj otrov i ne mrdam odavde osim ako me netko ne prisili", rekla je Nancy. "Stoga mislim da će tvoja ideja sreće biti ta da me osmero ljudi drži uza stol, a ti mi junački držiš prislonjen pištolj o glavu - i činiš ono što želiš. Tako će to morati izgledati, pa je najbolje da odmah pozoveš svoje prijatelje da s time završimo!"

Što je on i učinio.

Nije ju ozlijedio. Razdjevičio ju je kliničkom vještinom koju je ona smatrala jezivom. Kad je sve bilo gotovo, nije se činio umišljenim ili ponosnim. Naprotiv, bio je užasno utučen. Rekao joj je: "Vjeruj mi, da je postojao bilo koji drugi način ..."

Njezin odgovor na to bio je samo kameni izraz lica - i suze poniženja u tišini.

Njegovi pomagači spustili su ležaj sa zida. Jedva da je bio širi od police za knjige, te je visio na lancima. Nancy je dopustila da je polože na njega. Ponovno je ostala sama s Pjesnikom Billyjem. Onako velika kao što je bila, kao kirnja na uskom pultu, osjećala se maleno i jadno. Umotali su je u šaren pokrivač koji je potjecao još iz rata. Sama je povukla jedan ugao i pokrila lice.

Nancy je prema zvukovima osjećala što Billy radi, a to nije bilo mnogo. Sjedio je za stolom povremeno uzdišući i šmrcajući, i listao stranice knjige. Zapalio je cigaru čiji se dim zavukao pod njezin pokrivač. Billy je povukao dim nakon čega je kašljao, kašljao i kašljao.

Kad se kašalj smirio, Nancy je kroz pokrivač s gnušanjem rekla: "Tako si snažan, pun moći i zdravlja. Zacijelo je prekrasno biti tako muževan."

Billy je na to samo uzdahnuo.

"Ja nisam veoma tipična praznoglavka", nastavila je. "Mrzim - mrzim sve što s time ima veze."

Billy je šmrcnuo i okrenuo stranicu.

"Pretpostavljam da su sve druge žene uživale - nikada im nije bilo dovoljno."

"Nisu."

Otkrila je lice. "Kako to misliš: 'Nisu'?"

"Sve su bile poput tebe."

Ovo je natjeralo Nancy da sjedne i zagleda se u njega. "Žene koje su ti noćas pomogle ..."

"Što s njima?"

"Njima si učinio isto što i meni?"

Nije podigao pogled s knjige. "Točno."

"Pa zašto te onda ne ubiju umjesto što ti pomažu?"

"Zato što razumiju." Potom je blago dodao: "One su zahvalne."

Nancy je ustala s kreveta, prišla stolu i uhvativši se za njegov rub, nagnula se bliže Billyju. Napetim mu je glasom rekla: "Ja ti nisam zahvalna."

"Bit ćeš."

"A što bi trebalo uzrokovati takvo čudo?"

"Vriieme", odgovorio je Billy.

Zatvorio je knjigu i ustao. Nancy bijaše zbunjena njegovim magnetizmom. Nekako je ponovno on vladao situacijom.

"Ono što si prošla, Nancy," rekao je "jest tipična bračna noć za uštogljenu djevojku od prije sto godina, kad su svi bili praznoglavci. Mladoženji nisu

trebali pomagači zato što namjera mlade obično nije bilo ubojstvo. Inače je ozračje ovakve prigode bilo poprilično isto. Ovo je pidžama mog pra-pradjeda koju je nosio za svoje prve bračne noći na slapovima Nijagare."

"Sudeći prema njegovu dnevniku, njegova je mlada plakala cijelu noć, čak je i dvaput povratila. No, kako je vrijeme prolazilo, postala je seksualni entuzijast."

Sada je bio Nancyn red da odgovori šutnjom. Razumjela je priču. Uplašilo ju je što je tako jednostavno shvatila da nakon jezivih početaka, seksualni entuzijazam može rasti i rasti.

"Ti si tipična praznoglavka", nastavio je Billy. "Ako se sada usuđuješ o tome razmišljati, shvatit ćeš da si ljuta zato što sam ja tako loš ljubavnik i k tome izgledam kao smiješni škamp. Odsada nećeš moći odoljeti, a da ne razmišljaš o uistinu prikladnom partneru za božicu kakva si sama."

"I, pronaći ćeš ga - visokog, snažnog i nježnog. Pokret praznoglavaca sve je jači."

"Ali ...", započela je Nancy, a onda je stala. Pogledala je kroz otvor prema izlazećem suncu.

"Ali, što?"

"Svijet je u ovakvu rasulu upravo zbog praznoglavaca. Zar ne razumiješ?" Uvjeravala ga je molećivo i neuvjerljivo. "Svijet si više ne može priuštiti seks."

"Jasno da si ga može priuštiti", rekao je Billy. "Jedino što si ne može dopustiti jest reprodukcija."

"Onda, čemu zakoni?"

"To su loši zakoni", odgovorio je Billy. "Ako se vratiš u povijest, otkrit ćeš da su ljudi koji su najviše željeli vladati stvarali zakone, prisiljavali druge da se njima pokoravaju i koji su svima govorili kako Svemogući želi da živimo - te da su upravo ti ljudi sebi i svojim prijateljima opraštali sve i svašta. I bili su posve zgroženi i ustrašeni prirodnom seksualnošću običnih muškaraca i žena."

"Zašto je tome tako, ne znam. To je jedno od mnogih pitanja koja bih želio da netko postavi strojevima. No, jedno znam: Pobjeda takve vrste zgražanja i terora sada je potpuna. Gotovo svaki muškarac i žena izgledaju i

osjećaju se kao nešto što je dovukla mačka. Jedina seksualna ljepota današnjice, koju obično ljudsko biće može vidjeti, jest žena koja će ga usmrtiti. Seks je smrt. Evo jedne kratke i jezive jednadžbe za tebe: 'Seks jednako smrt. Q. E. D.'"

"Kao što vidiš, Nancy", rekao je Billy, "Ovako sam proveo ovu noć, a i mnoge druge, pokušavajući povratiti određenu količinu nevinog zadovoljstva svijetu u kojem ga je ionako manje nego što je potrebno."

Nancy je tiho sjedila pognute glave.

"Ispričat ću ti što je moj djed učinio u zoru, nakon svoje prve bračne noći", nastavio je

"Mislim da ne želim čuti."

"Ništa nasilno. Samo ... samo nježno."

"Možda baš zato ne želim čuti."

"Pročitao je svojoj nevjesti pjesmu." Uzeo je knjigu sa stola i otvorio je. "Njegov dnevnik navodi koja je to bila pjesma. Iako ti i ja nismo mladenci, te se možda nećemo godinama ponovno sresti, želio bih ti pročitati tu pjesmu kako bi znala da sam te volio."

"Molim te - nemoj. Ne bih to podnijela."

"U redu, ostavit ću knjigu ovdje i označiti mjesto ako je poželiš pročitati kasnije. Pjesma počinje:

Kako te volim?

Jer ljubavi su brojni puti.

Volim te do dubina, i širina i visina

Koje moja duša doseže, kada udaljena

Svoj bitak krajnji i milost savršenu sluti.

Na vrh knjige stavio je malu bočicu. "Također ti ostavljam i ove pilule. Uzmeš li jednu mjesečno, nećeš nikada imati djecu, a ipak ćeš biti praznoglavka."

I otišao. Svi su otišli, osim Nancy.

Kad je Nancy, na posljetku, podigla pogled prema knjizi i bočici, primijetila je da se na njoj nalazi etiketa. Na njoj je pisalo: DOBRO DOŠLI U MAJMUNARU.

"THE MAN WHO PLOUGHED THE SEA", 1957.

ARTHUR C. CLARKE

Teško da vam mogu reći nešto što već ne znate o Clarkeu osim mog skromnog mišljenja da ga vrijedi čitati. Iako stilski nije primamljiv, njegove su ideje uvijek intrigantne svakome tko voli znanstveno utemeljen SF. Ako se ne varam, on je najprevođeniji SF pisac kod nas, a priča koja slijedi bit će vam možda poznata. Oni koji su redovito čitali prve brojeve Siriusa sjetit će se Clarkeovih "Priča iz Bijelog jelena" kojima je Clarke dokazao da se SF ne mora biti uvijek ozbiljan. Čovjek koji je preorao more jedna je od pet ili šest priča koje nisu bile objavljene.

PREVELA MERIMA NIKOČEVIĆ

Čovjek koji je preorao more

Pustolovine Harryja Purvisa krasi neka luda logika koja ih zbog njihove nevjerojatnosti čini uvjerljivima. Kako te složene, ali vješto istkane priče izlaze na površinu, čovjek se izgubi u nekoj vrsti zbunjujućega čuđenja. Naravno, sami sebi kažete da nitko ne bi mogao takvo što izmisliti - takve apsurdnosti događaju se samo u pravom životu, a ne u mašti. I tada svaka kritika ostaje posve razoružana, ili do neke mjere poljuljana, sve dok Drew ne povikne: "Gospodo, vrijeme je, molim vas!" i sve nas zajedno izbaci van u hladan svijet.

Razmislite, na primjer, o nevjerojatnu lancu događaja u kojima se Harry našao u sljedećoj pustolovini. Da je želio izmisliti cijelu priču, naravno da bi cijelu stvar učinio puno jednostavnijom. Nema ama baš nikakve potrebe, s umjetničkoga gledišta, da cijelu priču započne u Bostonu i završi s poslovnim dogovorom negdje na moru blizu Floride.

Harry je navodno puno vremena proveo u Sjedinjenim Američkim Državama i ima jednako mnogo prijatelja ondje koliko i u Engleskoj. Ponekad ih sa sobom dovede u "Bijeli jelen", a ponekad ih ostavi da se sami snalaze. No, često podlegnu prividu da je mlako pivo također neškodljivo. (Ovdje sam nepravedan prema Drewu. Njegovo pivo nije mlako. A ako baš navaljujete, za malo više novaca dobit ćete i komadić leda veličine poštanske marke.)

Ova Harryjeva saga, kao što sam to na samom početku dao na znanje, započela je u Bostonu, Mass. Ondje je kao gost odsjeo u kući uspješnog odvjetnika. Jednog mu je jutra njegov domaćin prišao i, na opušten način kao što to Amerikanci znaju činiti, rekao: "Hajdemo do moje kuće na Floridu. Htio bih se malo naužiti sunca."

"U redu", odgovorio je Harry koji nikada prije nije bio na Floridi. Trideset minuta kasnije, na njegovo veliko iznenađenje, našao se u crvenu jaguaru u kojem su kolosalnom brzinom jurili prema jugu.

Sama se vožnja može usporediti s pravim epom i zaslužuje zasebnu priču. Udaljenost između Bostona i Miamija je tek kojih 3200 kilometara - to je ujedno brojka koja je sada ugravirana u Harryjevo srce. Tu su udaljenost prešli za trideset sati, često slušajući policijske sirene, a isfrustrirani bi policajci na kraju poraženi ostali iza njih. S vremena na vrijeme, policijska bi ih taktika

prisilila na spasonosne manevre koji bi ih skrenuli na sporedne putove. Radio oprema u jaguaru bila je namještena tako da registrira sve policijske radare i zahvaljujući tome uvijek su bili na vrijeme obaviješteni o pripremanim zasjedama. Jedanput ili dvaput, za dlaku su pred potjerom uspjeli prijeći državnu granicu, a Harry se u nekoliko navrata nije mogao ne zapitati što bi klijenti njegova domaćina pomislili kada bi znali koliko je snažan bio njegov poriv da pobjegne što dalje od njih. Također se pitao hoće li uopće vidjeti Floridu, ili će nastaviti istom brzinom glavnim američkim magistralnim putom sve dok ne završe u oceanu kod Key Westa.

Nekih sto dvadeset kilometara južno od Miamija konačno su stali, kod Keysa - tog dugog, uskog otoka obješenog za donji dio Floride. Jaguar je naglo skrenuo s ceste i počeo krčiti put kroz težak teren u mangrovoj šumi. Put je završio na velikoj čistini na rubu mora, gdje se također nalazio dok, stometarska jahta, bazen i moderna kuća kakva se u današnje vrijeme može vidjeti na rančevima. Bilo je to prekrasno malo utočište i Harry je procijenio da je najvjerojatnije koštalo blizu milijun dolara.

Samo mjesto razgledao je tek sljedećeg dana, budući da se nakon puta srušio u krevet. Nakon nekog vremena, koje mu su činilo prekratkim, probudila ga je buka koja se mogla usporediti s tvornicom bojlera u punom radnom zamahu. Istuširao se i polako odjenuo i do trenutka kad je izišao iz sobe, osjećao se razbuđenim. Činilo se da u kući nema nikoga pa je izišao van istražiti mjesto na kojem se nalazio.

Do tog je trenutka već bio tako dobro izdresiran da ga više ništa nije moglo iznenaditi i stoga gotovo da ni obrvom nije mrdnuo kad je ugledao svog domaćina kako radi na doku. Naime, namještao je kormilo na malenoj i, očito, ručno izrađenoj podmornici. Maleno je plovilo bilo poput tornja za upravljanje s velikim staklima za promatranje i nosilo je ime "Pompano" koje je bilo izrezbareno na provi.

Nakon kraćega razmišljanja, Harry je zaključio da nema razloga za čuđenje. Približno pet milijuna turista svake je godine dolazilo na Floridu, većina njih odlučna da zaplovi morem ili istraži podmorje. Njegov je domaćin bio srećković koji se, eto, na luksuzan način mogao prepustiti užicima svog hobija.

Harry je neko vrijeme promatrao "Pompano" kad ga je spopala

uznemirujuća misao. "George," rekao je, "zar očekuješ da ću se spustiti pod more u toj stvarčici?"

"Pa naravno", odgovorio je George pogladivši kormilo koje je bilo spremno za uporabu. "Što te muči? Mnoštvo smo puta ja i ona plovili - sigurna je kao kuća. Nećemo ići dublje od 600 metara."

"Ali, postoje situacije", uzvrati Harry jednako uvjerljivo, "kada mi je već 180 centimetara i više nego dovoljna dubina vode. A da ne spominjem svoju klaustrofobiju! Najgore napadaje uvijek proživljavam u ovo doba godine."

"Glupost!" odmahnuo je George. "Zaboravit ćeš na nju kad dođemo do onog grebena." Malo se udaljio i promatrao svojih ruku djelo. Zatim je, zadovoljno uzdahnuvši, rekao: "Izgleda dobro. Hajdemo doručkovati!"

Tijekom sljedećih tridesetak minuta Harry je saznao podosta o "Pompanu". George ju je sam dizajnirao i izgradio, a njezin moćni mali diesel motor mogao je potegnuti do pet čvorova kad je bila posve uronjena. I posada i motor disali su kroz disalicu tako da nije bilo potrebno trošiti vrijeme na električni motor i neovisni dotok zraka. Dužina cijevi ograničavala je ronjenje na 750 metara, ali u ovim plitkim vodama to i nije bio neki veliki nedostatak.

"U nju sam ugradio mnoštvo inovativnih zamisli", objašnjavao je George, ispunjen entuzijazmom. "Uzmimo na primjer prozore - pogledaj kako su veliki. Pružaju prekrasan pogled, a istodobno su sigurni. Iskoristio sam staro akvalung načelo kako bi zračni pritisak u 'Pompanu' bio jednak pritisku vode izvana i tako sam riješio pitanje trupa ili vratnica."

"A što", zausti Harry, "ako zaglaviš negdje dolje na dnu?"

"Pa to je barem jednostavno. Otvorim vrata i izađem. Postoje dva rezervna akvalunga u kabini, baš kao i čamac za spašavanje s vodootpornim radiom tako da ako zapadnemo u nevolju uvijek možemo dozvati pomoć. Ne brini se, na sve sam mislio."

"Poznate posljednje riječi", promrmljao je Harry. No, nakon vožnje od Bostona do Floride zaključio je da ga Bog čuva, a more je vjerojatno sigurnije mjesto od glavnog magistralnog puta u Sjedinjenim Američkim Državama s Georgeom za volanom.

Potanko se upoznao sa svim mogućnostima bijega prije nego što su

krenuli i bio je poprilično sretan uvidjevši da je mala podmornica dobro dizajnirana i izgrađena. Činjenica da je odvjetnik sam proizveo takav divan primjerak plovila u svoje slobodno vrijeme, nije ga nimalo čudila. Harry je već davno otkrio da velik broj Amerikanaca posvećuje jednaku pozornost i vrijeme svojim hobijima kao i poslu.

Sopćući mali motor izveo ih je iz male luke. Pridržavali su se označenog kanala sve dok nisu stigli do otvorenog mora. More je bilo mirno i kako su se udaljavali od obale, voda je postajala sve prozirnija i prozirnija. Iza sebe su ostavljali maglu smrvljenoga koralja koji je zamutio vodu uz obalu koju su valovi neprekidno oplakivali. Nakon trideset minuta stigli su do grebena koji je izgledao poput draperije iznad koje su raznobojne ribe izvodile piruete. George je zatvorio otvor u palubi, otvorio vratnicu spremnika plutača i veselo rekao: "Krećemo!"

Naborani svilenkasti veo se podigao, prošao kraj prozora na tren pomutivši pogled - i onda, porinuli su i više nisu bili stranci koji promatraju vodeni svijet, nego žitelji tog svijeta. Plovili su iznad doline prekrivene bijelim pijeskom i okružene niskim koraljnim brežuljcima. Sama je dolina djelovala napušteno, ali su brežuljci oko nje bili živopisni, s biljkama koje su rasle iz njih, puzavcima koji su puzili po njima i bićima koja su plivala. Očaravajuće ribe, poput neonskih reklama, lijeno su se kretale između životinja nalik na drveće. Cijeli prizor ne samo da je bio toliko lijep da je ostavljao bez daha, nego i spokojan. Nije bilo žurbe, nije bilo traga borbi za preživljavanje. Harry je vrlo dobro znao da je sve to privid, ali sve vrijeme svoje ekspedicije u podmorju nije vidio ni jednu jedinu ribu kako napada drugu. Spomenuo je to Georgeu, koji je prokomentirao: "Da, to je ono najsmješnije u vezi riba. Kao da imaju točan raspored obroka. Možeš vidjeti barakudu kako pliva uokolo, ali ako gong nije označio vrijeme večere, druge je ribe neće ni primijetiti."

Sunčeva zraka, poput nekog prekrasnog crnog leptira, plesala je na pijesku, usklađena sa svojim dugim repom nalik na bič. Osjetljivi senzori rakova pozorno su virili kroz pukotinu u koralju. Njihovi istraživački pokreti podsjetili su Harryja na vojnika koji sa šeširom na štapu provjerava ima li snajpera u blizini. Život je bujao. Toliko različitih bića na tako malom prostoru. Trebalo bi više godina istraživanja da se otkrije sve bogatstvo života.

"Pompano" je polagano kružio dolinom, a George je neprestano

komentirao.

"Ovo sam običavao činiti s akvalungom," rekao je, "ali onda sam zaključio da bi bilo baš lijepo udobno se smjestiti i prepustiti motoru da me vozi naokolo. Tada bih u podmorju mogao ostati cijeli dan, koristiti kameru i uopće se ne pitati približava li mi se morski pas. A evo i alge ... Jesi li ikada vidio tako prekrasnu plavu boju? Osim toga, svojim bih prijateljima mogao pokazati što se sve ovdje krije i istodobno s njima razgovarati. To je pravi nedostatak obične ronilačke opreme - gluh si i nijem i moraš komunicirati rukama. Pogledaj ove ribe -jednog ću dana napraviti mrežu s kojom ću ih loviti. Vidiš li kako nestaju kad dođu do ruba! Još jedan razlog zašto sam napravio 'Pompano' jest da bih mogao tražiti olupine brodova. Ima ih na stotine u ovom kraju. Ovo je pravo groblje brodova. 'Santa Margarita' leži samo sedamdesetak kilometara odavde, u uvali Biscayne. Potonula je 1595. godine sa sedam milijuna zlatnih šipki. A nedaleko od Long Caya leži šezdeset pet milijuna. Tu je 1715. godine potonulo četrnaest galija. Naravno, problem je taj da je većina olupina zdrobljena ili su obrasle u koralje tako da i nije neki uspjeh pronaći ih. No, zabavno je barem pokušati."

Dotad je Harry već počeo cijeniti psihologiju svog prijatelja. Ali, mogao se sjetiti i boljih načina bijega od odvjetničke prakse u Novoj Engleskoj. U Georgeovoj se duši skrivao romantik - i to ne baš tako duboko, zaključio je.

Veselo su nekoliko sati lutali podmorjem i ni u jednom trenutku nisu išli dublje od 120 metara. U trenutku kad su se zaustavili na prekrasnom nastavku nekog slomljenog koralja, izvadili su sendviče s jetrenom kobasicom i pivo. 'Jednom sam ovdje pio sok od đumbira", rekao je George. "Kad sam došao na površinu, plin se u meni raspršio i probudio posve nov osjećaj. Morat ću isto isprobati s pjenušcem."

Harry se baš pitao što će s otpacima kad kao da je nastupila pomrčina "Pompana" dok je mračna sjena prelazila preko podmornice. Pogledavši uvis kroz stalda, ugledao je brod koji je polako prolazio kojih šezdesetak metara iznad njihovih glava. Do sudara nije moglo doći jer su povukli disalicu i neko se vrijeme oslanjali na vlastite dišne organe. Harry nikada nije vidio brod iz te perspektive te je mogao pridodati još jedno iskustvo svemu što je toga dana doživio.

Bio je prilično ponosan na činjenicu da je, usprkos svom neznanju kad je

riječ o nautici, jednakom brzinom kao i George spazio što ne valja na brodu koji je plovio iznad njih. Umjesto uobičajena vratila i propelera, ovaj je brod imao dugačak tunel koji se protezao duž kobilice. Dok je prolazio iznad njih, "Pompano" je zaljuljao iznenadni vodeni val.

"Proklet da sam!" uzviknuo je George zgrabivši upravljač. "Ovo kao da je nekakav sustav mlaznog pogona. I vrijeme je da netko isproba takvo što. Hajdemo pogledati."

Podigao je periskop i otkrio da se brod koji je plovio iznad njih zvao "Valencija" te da je iz New Orleansa. "Baš smiješno ime", primijetio je. "Što li znači?"

"Rekao bih", odgovorio je Harry, "da znači da je vlasnik kemičar. Ali ... nijedan kemičar ne zarađuje toliko da si može priuštiti ovakav brod."

"Idem za njim", odlučio je George. "Kreće se brzinom od samo pet čvorova. Baš me zanima kako ta morska neman radi."

Podigao je disalicu, pokrenuo diesel motor i krenuo u potjeru. Nešto kasnije, "Pompano" je bila kojih 150 metara udaljena od broda. Harry se osjećao poput narednika podmornice koji se sprema ispaliti torpedo. S takve udaljenosti jednostavno nisu mogli promašiti.

Zapravo, gotovo da su ga izravno pogodili, jer se brod "Valencija" iznenada zaustavio i, prije nego što je George shvatio što se događa, našli su se tik uz njega. "Bez upozorenja!" požalio se. Njegov je komentar bio posve nelogičan. Minutu kasnije bilo je jasno da taj manevar nije bio slučajan. Laso je obuhvatio disalicu malene podmornice i bili su doslovce uhvaćeni. Nije im preostalo ništa drugo nego da iziđu na površinu, nevoljko, i učine sve kako bi cijelu situaciju okrenuli u svoju korist.

Na sreću, uhvatila ih je skupina razumnih muškaraca koji su bili u stanju prepoznati istinu kad su je čuli. Petnaestak minuta nakon što su se ukrcali na brod, George i Harry su sjedili, dok ih je uniformirani stjuard posluživao pićem, i pozorno slušali teorije dr. Gilberta Romana.

Još uvijek su bili šokirani činjenicom da se nalaze u društvu dr. Romana. To vam je kao da su upoznali nekog živućeg Rockefellera ili da su zavladali du Pontom. Doktor je bio fenomen doslovce nepoznat u Europi, a čak su ga u

Sjedinjenim Američkim Državama smatrali čudakom. Veliki znanstvenik koji je postao velika zvjerka u poslovnom svijetu. Sada je imao blizu osamdeset godina i nedavno se umirovio - nakon dosta borbe - s mjesta predsjednika goleme kemijsko-inženjerske tvrtke koju je sam osnovao.

Zanimljivo je, rekao nam je Harry, zamijetiti neznatne društvene razlike koje postoje u krugovima bogatih, pa čak i u najdemokratskijim državama. Prema Harryjevim standardima, George je bio izrazito bogat čovjek. Njegova su primanja iznosila približno stotinu tisuća dolara na godinu. No, dr. Romano je bio bogataš posve drugog kalibra i bilo je nužno odnositi se s njime s prijateljskim poštovanjem koje nije imalo nikakve veze s pokornošću. Ponašanje doktora bilo je posve slobodno i rasterećeno. Ništa na njemu nije ostavljalo dojam bogatstva, ako čovjek zanemari mali detalj kao što je četiristopedeset-metarska oceanska jahta.

Činjenica da je George bio blizak s većinom doktorovih poslovnih poznanika pomogla mu je da probije led i iznese čistoću svojih motiva. Harry je proveo dosadnih pola sata dok su ova dvojica raspravljala o značajnim poslovnim potezima u Sjedinjenim Američkim Državama - što je Bili taj-i-taj napravio u Pittsburghu, na koga je Joe netko-drugi naletio u klubu bankara, kako je Clyde tankih-desni igrao golf u Augusti dok je Ike bio ondje. Bio je to uvid u tajanstven svijet nevjerojatne moći u kojem su vladali ljudi koji kao da su svi zajedno studirali, ili koji su do neke mjere pripadali istim klubovima. Harry je ubrzo postao svjestan činjenice da George nije držao stranu dr. Romana samo zato jer to priliči. George je bio predobar odvjetnik da bi propustio mogućnost da ostavi dobar dojam. Kao da je zaboravio pravu svrhu njihove ekspedicije.

Harry je bio prisiljen pričekati pogodnu stanku u razgovoru prije nego što je mogao potegnuti pitanje koje ga je zaista zanimalo. Kad je dr. Romano shvatio da razgovara s još jednim znanstvenikom, odmah je napustio svijet financija i George je bio ostavljen da se sam pobrine za sebe.

Ono što je zbunjivalo Harryja, bilo je pitanje zašto je tog priznatog kemičara zanimao nautički mlazni pogon. Budući da je čovjek od akcije, odmah je dr. Romana usmjerio na tu temu. Na tren, znanstvenik kao da je bio malčice posramljen i Harry je bio spreman ispričati se zbog svoje znatiželje - učinio bi to iako bi takva isprika zaista zahtijevalo truda s njegove strane. No, prije nego

što je stigao bilo što učiniti, dr. Romano se ispričao i otišao na komandni most.

Vratio se pet minuta kasnije. Njegovo je lice zračilo zadovoljstvom. Nastavio je kao da se ništa nije dogodilo.

"Takvo je pitanje bilo za očekivati, g. Purvis", zadovoljno se smiješio. "I sam bih sebe pitao isto. Ali, zar zaista očekujete da ću vam odgovoriti?"

"Pa, priznajem, ponadao sam se", odgovorio je Harry.

"Onda ću vas iznenaditi. Zapravo, imam za vas dva iznenađenja. Kao prvo, odgovorit ću na vaše pitanje. Osim toga, dokazat ću vam da mlazni pogoni nisu moja strast. Te izbočine na dnu mojeg broda, koje ste tako pomno pregledali, sadrže propelere, ali u njima se nalazi i štošta drugo.

Dopustite da vam", nastavio je dr. Romano, sada očevidno zagrijan za temu, "iznesem nekoliko ključnih statističkih podataka o oceanu. Odavde se pruža pogled na ocean - nekoliko kvadratnih kilometara oceana. Jeste li znali da svaka kubični kilometar morske vode sadrži trideset pet milijuna tona minerala?"

"Iskreno, nisam", priznao je George. "To je zaista dojmljiv podatak."

"Ta me činjenica već dugo zapanjuje", rekao je doktor. "Neprestano kopamo zemlju u potrazi za metalima i kemikalijama dok svaki element, koji postoji na kopnu, postoji i u morima. Zapravo, ocean vam je vrsta univerzalnog rudnika koji se jednostavno ne može iscrpiti. Možemo iskoristiti sve što nam zemlja pruža, ali nikada nećemo iscrpiti morsko blago.

"Čovjek je već počeo iskorištavati more. To znate. Dow Chemicals već godinama vadi brom iz mora. Svaki kubični kilometar morske vode sadrži približno dvadeset pet tisuća tona tog minerala. U novije vrijeme počeli smo iskorištavati i milijun dvjesto tisuća tona magnezija koliko sadrži pet kubičnih kilometara morske vode. No, sve je to još uvijek u povojima.

Golem praktični problem jest taj da su koncentracije većine elemenata, koje nalazimo u morskoj vodi, vrlo niske. Prvih sedam elemenata čine oko 99% ukupnog bogatstva, a u preostalih jedan posto ulaze svi ostali metali osim magnezija.

Cijeli sam se život pitao što da učinim u vezi s time i odgovor sam dobio

tijekom rata. Ne znam jeste li upoznati s tehnikama koje se koriste u atomskom energetskom polju kako bi se uklonile sićušne količine izotopa iz otopina. Neke su od tih metoda također još uvijek u povojima."

"Govorite li o tvarima za izmjenu iona?" riskirao je Harry.

"Pa, o nečemu sličnom. Moja je tvrtka stvorila nekoliko takvih tehnika na temelju A. E. C. ugovora i odmah sam shvatio da će imati širu primjenu. Neke sam od svojih sposobnijih momaka odabrao za taj posao i stvorili su nešto što nazivamo 'molekularnim sitom'. To je izrazito opisan naziv. Na neki način, ta stvarčica jest sito i možemo ga programirati da izdvoji što god poželimo. Njegov rad ovisi o izrazito naprednim valnim-mehaničkim teorijama, ali ono što čini doista je nevjerojatno jednostavno. Možemo odabrati supstanciju iz morske vode i sito programirati da je izvadi. S nekoliko jedinica, koje rade u nizu, možemo vaditi jedan element za drugim. Učinkovitost je izrazito visoka, a količina energije koja se pritom troši zanemariva je."

"Znam!" uzviknuo je George. "Vadite zlato iz morske vode!"

"Ha!" dr. Romano se namrgodio ne skrivajući pritom i trunku gnušanja. "Znam puno pametnije načine kako da utrošim svoje vrijeme. Zlata je ionako previše. Mene zanimaju komercijalno korisni metali - oni koji će našoj civilizaciji očajnički trebati za nekoliko naraštaja. Zapravo, čak ni s mojim sitom nema smisla pecati zlato. Kubični kilometar morske vode sadrži tek šest kilograma tog plemenitog metala."

"A što je s uranom?" upitao je Harry. "Njega je još manje?"

"Bilo bi mi draže da me to niste pitali", odgovorio je dr. Romano ne skrivajući zadovoljstvo koje je poništilo težinu njegove primjedbe. "No, budući da o tome možete naučiti u bilo kojoj knjižnici, nije zgorega reći da je uran dvjesto puta češći metal od zlata. Svaki kubični kilometar morske vode sadrži gotovo tonu i pol tog metala. Mislim da bi najprikladnije bilo reći da je ta brojka zaista zanimljiva. Zašto se onda zamarati zlatom?"

"Zaista, zašto?" poput jeke je odzvanjao George.

"Da nastavim", rekao je dr. Romano te nastavio istim tonom, "čak i s molekularnim sitom, obrada golemih količina morske vode još uvijek predstavlja problem. Brojni su pristupi tom problemu. Možemo sagraditi

golema postrojenja za pumpanje, ali meni je uvijek bilo draže jednim udarcem ubiti dvije muhe. I tako sam prije neki dan napravio zanimljiv izračun čiji je rezultat bio više nego zapanjujuć. Otkrio sam da svaki puta kada 'Queen Mary' prijeđe Atlantik, njegovi propeleri pojedu gotovo četvrtinu kubičnog kilometra vode. Odnosno, petnaest milijuna tona minerala. Ili, ako uzmemo za primjer slučaj koji ste vi tako indiskretno spomenuli, ti propeleri pojedu gotovo 250 kilograma urana tijekom svakog prelaska Atlantika. Zaista zapanjujuća brojka, zar ne?

I zato sam zaključio da bi trebalo stvoriti veliko pokretno postrojenje za ekstrahiranje tako da na svako plovilo postavimo propelere unutar cijevi koja bi vodu tjerala da prođe kroz moje sito. Naravno, tu se gubi dosta mlazne snage, ali naša pokusna jedinica vrlo dobro radi. Ne možemo se kretati brzinom kojom smo se prije kretali, ali što dalje plovimo, to nam naše rudarske aktivnosti donose više novaca. Nemojte misliti da će ova zamisao brodarskim kompanijama biti zanimljiva! No, naravno, to je posve nevažno. Veselim se izgradnji plovećih postrojenja za ekstrahiranje koja će kružiti oceanom sve dok ne napune svoja spremišta sa svime što vam srce poželi. Kada dođe taj dan, moći ćemo prestati uništavati zemlju i zabrinutost oko iscrpljivanja prirodnih bogatstava zemlje posve će nestati. Dugoročno gledano, sve se vraća u more i jednom kada uspijemo otvoriti taj kovčeg s blagom, zakoračit ćemo u vječnost."

Na trenutak je na palubi zavladao tajac. Dok su gosti dr. Romana razmišljali o tim zanimljivim mogućnostima, čulo se samo pucketanje leda u posudama. Zatim je Harryju pala na pamet nevjerojatna misao.

"To je jedno od najvažnijih otkrića za koje sam čuo", rekao je. "Upravo zato me čudi da ste nam sve to ispričali. Na kraju krajeva, mi smo stranci i možda smo zapravo špijuni koji vas prate."

Stari je znanstvenik veselo odgovorio.

"Dečko, neka te to ne brine", uvjerio je Harryja. "Već sam se povezao s Washingtonom i zamolio neke svoje prijatelje da vas provjere."

Harry je nekoliko trenutaka netremice treptao i zatim je shvatio kada se sve to zbilo. Sjetio se kratkog nestanka dr. Romana i mogao je zamisliti što se tijekom tog vremena događalo. Uslijedio je poziv preko radija za Washington, zatim je neki senator stupio u vezu s Veleposlanstvom, Ministarstvo

gospodarstva je odradilo svoj dio i nakon pet minuta dr. Romano je dobio traženi odgovor. Da, Amerikanci su bili jako djelotvorni - oni koji su imali sredstava za to.

Baš tada je Harry postao svjestan činjenice da više nisu sami. Približavala im se puno veća i dojmljivija jahta od "Valencije" i za samo nekoliko minuta mogao je pročitati njezino ime - "Morska pjena". Takvo je ime, razmišljao je, bilo prikladnije za morska jedra, a ne za diesel motore, ali nije bilo dvojbe da je "Morska pjena" bila prekrasna jahta. Postalo mu je jasno zašto se na licima Georgea i dr. Romana pojavio izraz neprikrivene pohlepe.

More je bilo tako mirno da su se dvije jahte mogle posve približiti jedna drugoj i čim su se dodirnule, osunčan, energičan muškarac u kasnim četrdesetim godinama skočio je na palubu "Valencije". Došetao je do dr. Romana, srdačno se rukovao s njime i rekao: "Stari vraže, što si naumio?" i zatim je upitno pogledao ostatak društva. Doktor je predstavio maleno društvo. Činilo se da im se pridružio profesor Scott McKenzie koji je svojom jahtom doplovio iz Key Larga.

"Oh, ne!" mrmljao je Harry za sebe. "To je previše! Jedan znanstvenik milijunaš na dan je najviše što mogu podnijeti."

Ali nije mogao to izbjeći. Istina, McKenzie je rijetko viđan u akademskim krugovima, ali je svejedno bio pravi profesor i pročelnik katedre geofizike pri Sveučilištu Texas. Devedeset posto svoga vremena provodio je radeći za velike naftne kompanije i vodio je vlastitu konzalting tvrtku. Čini se kao da je uspio osigurati dobre prihode s pomoću svojih balansa torzije i seizmografa. Zapravo, premda je bio puno mlađi od dr. Romana, imao je puno više novaca i sve to zahvaljujući tome što se priklonio industriji koja se brže širila. Harry je zaključio da neobični porezni zakoni u Suverenoj Državi Texas također imaju neke veze s time ...

Osim toga, susret dva znanstvena tajkuna bio je događaj koji se nikako ne može nazvati slučajnošću. Neko je vrijeme razgovor ostao na površini. Govorili su o općenitim stvarima, ali činilo se da su profesora McKenzija jako zanimala dva gosta dr. Romana. Nedugo nakon što su bili predstavljeni, smislio je neki izgovor i vratio se na svoju jahtu, a Harry je u sebi tugovao. Ako je Veleposlanstvo zaprimilo dva različita upita u vezi njega za samo pola sata, sigurno su se pitali što namjerava. Pa to bi čak i u FBI-ju probudilo sumnju. A

osim toga, kako će prenijeti preko granice obećanih dvadeset četiri para najlonki?

Harryja je također oduševljavala prilika da se pozabavi odnosom između dva znanstvenika. Bili su poput dva kokota u ringu koja su tražila pravi položaj za napad. Romano se prema mlađem kolegi odnosio s prezirnom grubošću kojom je, Harry je zaključio, prikrivao svoje divljenje. Bilo je jasno da je dr. Romano bio gotovo fanatično zainteresiran za očuvanje zemlje, te da aktivnosti McKenzija i njegovih zaposlenika uopće nije odobravao. "Vi ste banda pljačkaša", rekao je. "Razmatrate kako da na najbrži način pokradete bogatstvo zemlje i baš vas briga za naraštaje koji dolaze."

"A što je", odgovorio je McKenzie, mada ne toliko originalno, "naraštaj koji dolazi ikada učinio za nas?"

Prepucavanje se nastavilo gotovo cijelih sat vremena i većinu onoga što se događalo Harry nije shvaćao. Pitao se zašto su dopustili Georgeu i njemu da sve to slušaju, a nakon nekog je vremena počeo cijeniti taktiku dr. Romana. Bio je genijalni oportunist. Bilo mu je drago što su njih dvojica u blizini, kad su se već pojavili niotkuda, ali samo zato kako bi u profesoru McKenziju mogao izazvati zabrinutost i natjerati ga da se upita koji su još pregovori u tijeku.

Dopustio je da se molekularno sito cijedi, kap po kap, kao da ono više nije bilo važno i spomenuo ga je tek uzgred. No, profesor McKenzie ga se odmah uhvatio i, što je dr. Romano jače pokušavao izbjeći tu temu, McKenzie je bio uporniji. Bilo je očevidno da je namjerno glumio skromnost i, premda je McKenzie toga bio i više nego svjestan, nije mogao ne zaigrati prema pravilima starijeg znanstvenika.

Dr. Romano je raspravljao o napravi na posebice nejasan način, kao da je riječ o nekom budućem projektu, a ne o postojećem izumu. Spomenuo je zadivljujuće mogućnosti i kako bi ta naprava mogla zasjeniti sve ostale postojeće tehnike rudarstva, te da bi mogla riješiti svjetski problem nestašice metala.

"Ako je tako dobra," uzviknuo je McKenzie, "zašto ju nisi već napravio?"

"A što misliš što radim ovdje u zaljevu Stream?" odgovorio je doktor. "Pogledaj ovo." Otvorio je pretinac ispod sonarne opreme, izvukao malu metalnu šipku i bacio ju McKenziju. Izgledala je poput olova i vidjelo se da je

bila iznimno teška. Profesor kao da ju je odvagao u ruci i odmah dodao: "Uran. Pokušavaš li mi to reći..."

"Da, svaki gram. A postoji još dosta toga na mjestu gdje sam ovo dobio." Okrenuo se Harryjevu prijatelju i rekao: "George, zašto ne bi profesora McKenzija u podmornici odveo u razgledavanje dna broda i omogućio mu da vidi radove koji su u tijeku? Neće puno vidjeti, ali dokazat će mu da imamo ozbiljne namjere."

McKenzie je još uvijek bio zamišljen tako da je malenu privatnu podmornicu lako svladao. Vratio se za petnaestak minuta vidjevši upravo onoliko koliko je bilo potrebno da mu se otvori apetit.

"Kao prvo, želim znati", rekao je Romanu, "zašto to meni pokazuješ! Vjerujem da se radi o najvećem dostignuću dosada. Zašto tvoja tvrtka ne rukovodi time?"

Romano je uzdahnuo, ne skrivajući gnušanje.

"Znaš da sam imao razmirice s Upravom", rekao je. "No, bilo kako bilo, ta skupina starih nesposobnjakovića ne bi bila u stanju voditi tako veliki projekt. Teško mi je to priznati, ali vi, teksaški gusari, momci ste k'o stvoreni za ovaj posao."

"To je dakle tvoj osobni pothvat?"

"Da, tvrtka o tome nema pojma, a ja sam uložio pola milijuna vlastitog novca. Recimo da se radi o mojem hobiju. Zaključio sam da bi netko morao nadoknaditi štetu koja se svakodnevno nanosi, mislim na silovanje kontinenata koje čine ljudi kao ti."

"U redu, dosta, sve smo to već čuli. Ali ti cijeli projekt želiš prepustiti nama?"

"Tko je rekao da vam išta želim prepustiti?"

Nastupilo je nekoliko trenutaka tegobne tišine. Zatim je McKenzie oprezno rekao: "Naravno, ne moram posebno naglašavati da nas takav projekt zanima - jako. A ako nam još daš podatke o učinkovitosti, rezultatima ekstrahiranja i druge važne statističke činjenice - ako ne želiš, ne moraš nam iznijeti tehničke potankosti - možemo prijeći na ozbiljne pregovore. Ne mogu

govoriti u ime svojih suradnika, ali siguran sam da će me podržati u mjeri dovoljnoj da postignemo nekakav dogovor."

"Scotte," rekao je Romano, a u njegovu se glasu osjetio umor koji je po prvi put otkrivao njegove godine, "ne zanima me nikakav poslovni dogovor s tvojim partnerima. Nemam se vremena cjenkati s njima, s njihovim odvjetnicima i odvjetnicima njihovih odvjetnika. Već Pedeset godina to činim i, vjeruj mi, umoran sam od toga. Ovo je moje dostignuće. Sam sam ga izgradio, svojim novcem, i sva se oprema nalazi na mom brodu. Želim se osobno dogovoriti, izravno s tobom. A ti poslije sam odluči što ćeš činiti."

McKenzie je počeo žmirkati.

"Ne mogu sam pokrenuti tako veliki projekt", pobunio se. "Naravno, cijenim tvoju ponudu, ali ako ta stvarčica zaista čini ono što tvrdiš, vrijedi milijarde. A ja sam samo jadni, pošteni milijunaš."

"Novac me više ne zanima. Što bih ja imao od njega u godinama u koje sam zašao? Ne, Scotte, postoji samo jedno što sada želim - i to odmah. Daj mi 'Morsku pjenu', a ti možeš preuzeti moj projekt."

"Pa ti si lud! Bez obzira na inflaciju, 'Pjenu' bi mogao sam sagraditi za manje od milijun dolara. A tvoj projekt najvjerojatnije vrijedi..."

"Ne mogu to pobiti, Scotte. Ono što govoriš, istina je, ali ja sam starac kojemu se žuri i trebala bi mi cijela godina da sagradim brod kao što je tvoj. Želim ga od trenutka kad sam ga prvi put vidio u Miamiju. Moj je prijedlog da preuzmeš 'Valenciju' zajedno sa svom istraživačkom opremom i zapisima. Potrebno nam je samo sat vremena da izmijenimo osobne stvari. S nama je ovdje i odvjetnik tako da cijelu stvar možemo zakonski obaviti. A ja ću onda krenuti putem Karipskog otočja, pa između otoka preko Pacifika."

"Sve si dobro isplanirao'?" rekao je McKenzie, ne skrivajući čuđenje.

"Da. Uzmi ili ostavi."

"Nikada nisam čuo takav nevjerojatan prijedlog", primijetio je McKenzie pomalo drsko. "Naravno da prihvaćam. Mogu prepoznati staru tvrdoglavu ragu kad je vidim."

Sljedeći je sat prošao u mahnitim aktivnostima. Znojna posada trčala je

amo-tamo s torbama i spisima dok je dr. Romano zadovoljno sjedio usred zbrke koju je sam stvorio. Njegovo je naborano staro lice krasio zadovoljan smiješak. George i profesor McKenzie su zapeli u žučnoj pravnoj raspravi i na kraju su proizveli dokument koji je dr. Romano potpisao ne pregledavši ga.

Neočekivane stvari, kao što su prekrasni mutirani nerc i prekrasna nemutirana plavuša, počele su izlaziti iz "Morske pjene".

"Bog, Sylvia", rekao je dr. Romano ljubazno. "Bojim se da će ti ovdje prostor biti malo skučen. Profesor mi nije nijednom riječju spomenuo da si i ti ovdje. No, nije važno, nećemo to spominjati. Ovo nije pravi ugovor, ali nazvat ćemo to gentlemanskim dogovorom. Bilo bi zaista nezgodno uznemiriti gđu McKenzie."

"Ne znam o čemu govorite!" drsko je odgovorila Sylvia. "Pa netko mora sve to natipkati za profesora McKenzija."

"A ti to tako loše radiš, draga moja ", rekao je McKenzie dok joj je pomagao da prijeđe na brod iskazujući pritom pravu južnjačku ljubaznost. Harry se nije mogao ne zadiviti njegovu stavu u takvoj situaciji. No, ni u jednom trenutku nije ni pomislio da se i sam ne bi snašao. Ali, svejedno, bilo bi mu drago da mu se pruži prilika da se u to i uvjeri.

Na kraju se zbrka smirila, rijeka kutija i zavežljaja je presušila. Dr. Romano se rukovao sa svima, zahvalio se Georgeu i Harryju na pomoći, odšetao se do komandnog mosta "Morske pjene" i desetak minuta kasnije izgubio s obzora.

Harry se upitao je li pravi trenutak da i njih dvojica polako krenu - nije im se pružila prilika da profesoru McKenziju objasne što oni tu uopće rade. Upravo u tom trenutku zazvonio je radiotelefon. Dr. Romano je bio na vezi.

"Pretpostavljam da je zaboravio četkicu za zube", rekao je George. No, stvar nije bila tako jednostavna. Na sreću, zvučnik je bio uključen. Prisluškivanje je jednostavno bilo nametnuto dvojici stranaca i nisu mogli zapasti u neugodnu situaciju u kakvu gospoda ponekad zapadnu čineći takve nečasne radnje.

"Slušaj, Scotte", rekao je dr. Romano. "Mislim da ti dugujem objašnjenje."

"Ako si me prevario, uzet ću ti sve do posljednjeg centa!"

"Ma ne, moj poziv nema veze s time. Ali zaista sam te izložio pritisku, premda je sve što sam rekao gola istina. Nemoj se ljutiti na mene, ali dogovor je dogovor. No, proći će dosta vremena prije nego što na njemu počneš zarađivati, a prije svega, morat ćeš i sam u cijelu stvar uložiti nekoliko milijunčića. Znaš, učinkovitost se mora utrostručiti prije nego što možeš napraviti komercijalnu ponudu. Ta me je šipka urana koštala nekoliko tisuća dolara. Ali nemoj očajavati ili odustati od svega. Taje stvar moguća, siguran sam u to. Dr. Kendall je čovjek kojeg trebaš. On je postavio temelje cijeloj zamisli. Unajmi njegove usluge bez obzira na cijenu. Ti si tvrdoglava raga i znam da ćeš završiti posao koji je sada u tvojim rukama. Upravo sam zato želio cijelu stvar prepustiti tebi. Pjesnička pravda, naravno da ćeš tako moći nadoknaditi barem dio štete koju si nanio zemlji. Žao mi je što ćeš pritom postati milijarder, ali to se jednostavno ne može izbjeći.

Pričekaj malo, ne prekidaj. Ja bih sam završio taj posao da imam vremena, ali potrebne su još najmanje tri godine. A liječnici su mi rekli da mi je preostalo još samo šest mjeseci. Nisam se šalio kada sam rekao da mi se žuri. Drago mi je što smo postigli dogovor, a da ti to nisam morao reći ali, vjeruj mi, i tu bih činjenicu iskoristio kao oružje da sam bio prisiljen. I još nešto ... Kada cijeli projekt zaživi, nazovi ga po meni, hoćeš li? To je sve. Nema smisla da me nazivaš, neću ti odgovoriti, a znam da me ne možeš uhvatiti."

Profesor McKenzie nije ni okom trepnuo.

"Mogao sam misliti da je takvo što u pitanju", rekao je, ne obraćajući se nikomu posebno. Zatim je sjeo, izvadio vrsno džepno ravnalo i odlutao u mislima. Nije ni pogledao Georgea i Harryja kad su se, poniženi, ljubazno oprostili i tiho zašli u podmorje.

"Poput mnogih stvari koje se danas dešavaju", rekao je Harry Purvis, "još uvijek ne znam konačni ishod ovog susreta. Pretpostavljam da je profesor McKenzie upao u nevolje, inače bismo već čuli glasine o tom projektu. No, ne sumnjam da će prije ili kasnije biti usavršen i zato se pripremite za prodaju vaših rudarskih kopova ...

A kad je riječ o dr. Romanu, on se nije šalio premda su mu liječnici ipak dali premalo vremena. Poživio je još godinu dana. Pretpostavljam da mu je

'Morska pjena' u tome jako pomogla. Pokopali su ga usred Pacifika i siguran sam da stari gospodin to cijeni. Rekao sam vam već da je fanatično zastupao očuvanje prirodnih bogatstava i sigurno mu je drago da možda i njegovi atomi prolaze kroz njegovo molekularno sito ...

Primjećujem da me neki od vas u nevjerici gledaju, ali to je činjenica. Ako uzmete posudu vode, ulijete ju u ocean, dobro je pomiješate i zatim napunite čašu morskom vodom, u njoj će se nalaziti male molekule vode iz te posude. I zato", sablasno se nasmiješio, "pitanje je vremena kada će, ne samo dr. Romano, nego i netko od nas pridonijeti tom situ. S tom vas mišlju ostavljam, gospodo moja, i želim vam laku noć."

"JUPITER LAUGHS", 1972.

EDMUND COOPER

Edmund Cooper (1926. -1982.) britanski je pisac koji je 50-tih godina dvadesetog stoljeća objavio brdo priča prikupljenih zbirkama Tomorrow's Gift (1957), Voices in the Dark (1960.) i Tomorrow Came (1963.). Iako nikad nije ušao u prvu ligu pisaca, objavio je nekoliko cijenjenih romana: The Uncertain Midnight (1958), Seed of Light (1959), The Overman Culture (1971) i The Cloud Walker (1973). Pomalo neobičnu priču za ovaj Monolith uzeli smo iz istoimene zbirke.

PREVEO IGOR ZABORSKI

Jupiter se smije

Grupica konjanika sporo se vukla kamenom stazom kroz pustinju. blli su umorni, sva petorica, mrtvi umorni. Odradili su puno jahanja i puno ubijanja. Više ih je umorilo ubijanje od jahanja. Koji bi vojnik mogao uživati u ubijanju djece koja još ne mogu ni govoriti, ni ustati?

Narednik je uzdahnuo i pogledao u noćno nebo. Crno, načičkano zvijezdama, smireno. Bio je tu i veliki Mjesec. Pretvorio je pustinju u more srebrna pijeska i stijena. Svjetla je bilo dovoljno za jahanje, ako vam se nije žurilo.

Bacio je pogled preko ramena. Prokleta zvijezda još je bila ondje. Usrana zvijezda koja je izazvala sva ova sranja. A možda bi sve bilo u redu da ona tri mudraca, po izgledu bi prije rekao tri bolesne gatare, nisu ušla u grad i digla dovoljno prašine da ih se primi u palaču. Bolesne budale. Rekli su da već dugo prate tu usranu zvijezdu i da će ih ona dovesti do mjesta gdje će se veliki kralj roditi. Bolesne, bolesne budale!

Svi su dobro znali da je stari kralj lud sto gradi. I zao. Zbilja zao. Svi su znali osim tri luda kretena otmjenih manira u lijepim haljama. Možda su samo htjeli izvesti gadnu prijevaru. Možda su od starog vraga htjeli izmusti šaku zlata. Iako podao i okrutan, ipak je bio naivac. I senilan. To se već dobro vidjelo.

Zvijezda ih je još uvijek gledala kao da se smjestila iznad toga grada bogu iza nogu. Grad je sada bio udaljen jedva dan jahanja, iza njih u brdima. Narednik ga više nikad nije želio vidjeti. Ali bio mu je pred očima. U mislima. I još mu je ušima odzvanjala vriska, urlici, žene koje nude bilo što samo da im poštede djecu; ludi muškarci koji pokušavaju pružiti otpor obučenim vojnicima. Čekićima, noževima, srpovima, batinama, golim rukama.

Ali kraljevi ljudi su obavili svoje, ispunili su zapovijed. Poklali su djecu - poput malih praščića, što su u biti i bili - sasjekli dovoljno muškaraca da obeshrabre ostale, i pokoju ženu. Nisu previše silovali. Kako prići ženi kad joj je muškarac bez svijesti pod nogama i dijete u lokvi krvi? Ali pogled na krv čini čudne stvari muškarcima i ženama. Narednik je čuo da se jedna jadna drolja podavala do smrti mišićavim junacima. Kažu da se luđački cerekala i svršavala

istovremeno.

Narednik je ponovno uzdahnuo. Trebat će bačve pića da se zaboravi što su učinili te večeri. Naježio se. Jebi ga, nema tog pića koje će ovo izbrisati.

Primijetio je da je netko dojahao do njega. Znao je tko i bez gledanja. Dječak koji je nekad bio pastir. Seljo. Ali sada su mu već porasli brčići i mišići ojačali od života u pustinji. Sada je bio muškarac. I bio je vojnik. Koliko mu je ono ...? Šesnaest, sedamnaest?

"Naredniče. Je li Herod prolupao? Neki kažu da je skroz pukao."

"Da, lud je. Svi smo mi ludi. Živimo u ludom svijetu. Uzimaš njegov prokleti novac kao i ja. Činimo što nam kaže. Tko je onda luđi, dječače? On ili mi?"

Seljo se nervozno počešao. "Nisam na to tako gledao ... Ali poklati svu onu djecu ... To je bio košmar."

"Nisi morao biti vojnik, sine."

"A što sam drugo mogao?"

"Mogao si ostati sa svojim ovcama."

"A kakav je to život, naredniče?" zazvučao je uvrijeđeno.

"A kakav je ovo život, budalo? Jesi li silovao koju od onih žena?"

"Nisam, naredniče. Nije mi se činilo u redu... Mislim, uz sve ono ubijanje."

"Još ima nade za tebe", reče narednik blago se nasmiješivši. "Sada začepi i odjebi."

I dok se seljo udaljavao, narednik mu dobaci: "Znaš, Herod je zbilja lud. Bar ja to znam. Već sam mu dugo u službi. Kad je došao na vlast poklao je polovicu Sinedrija i onda prešao na svećenike. Nakon toga, ubio je ženu, Mariamnu, i njezinu majku, Aleksandru ... Ona mi je bila draga. Bila je prava dama ... Sada se, kako čujem, namjerio na svoje sinove ... Ali primaš njegov prokleti novac, momče. Dok je tako, njegov si čovjek. Upamti to."

"Hoću, naredniče. Hvala."

Začuo se izvidnik. "Tri jahača ispred nas, naredniče. Nisu na konjima, već na devama. Imaju neobičnu odjeću. Nimalo sličnu našim ljudima. Nisam im se previše približavao. Mislio sam da ne želite da nas primijete."

Narednik se razveselio. "Izvrsno, momče. Da to nisu možda, što misliš, oni prokleti šminkeri koji su došli s istoka u Jeruzalem i zakuhali sve ovo?"

"Nisam siguran, naredniče." Momkov je osmijeh zablistao na mjesečini. "Ali mogao bih se okladiti da jesu."

"Ako imaš pravo, pit ćeš na moj račun kad se vratimo u Jeruzalem." Narednik je mahnuo rukom i ostali jahači su mu se približili. "Je li koji od vas uživao u klanju one dječice?"

Nitko nije odgovorio. I njih su mučila sjećanja koja su htjeli zaboraviti.

"Tako sam i mislio. Možda su se neki od vas i zabavili sa ženama. Ne znam i ne želim znati. Žene su jedna stvar, djeca druga ... U svakom slučaju, pred nama su tri jahača na devama. Nešto mi govori da bi to mogla biti ona trojica koja su i izazvala ovaj veliki tulum. Čini mi se da s njima moramo nešto raščistiti. Je li tko protiv?"

Jedan je nesigurno progovorio. "Nisu li oni pod kraljevom zaštitom?"

"Vojniče, ti baš nisi u toku, ha? Trebali su odvesti kopile koje traže pred Heroda. Herod je veliki veseljak. Rekao je da želi kleknuti pred tog novog kralja Židova. Prije bi mali klečao pred njim glave odvojene od ramena. Svejedno, ovi pametnjakovići su to shvatili i nisu mu doveli dijete. Pod jedan, nismo koknuli dijete koje je trebalo. Pod dva, mudraci su prevarili Heroda, a on to ne zna cijeniti. Zato učinimo uslugu Herodu i riješimo ga ove trojice. Neće nam dugo trebati. Nakon toga, vraćamo se našoj misiji. Može?"

Čovjek se smušeno počešao po glavi. "Ako vi tako kažete. Hoće li to biti navedeno u izvješću?"

"Ovisi", odgovori narednik, "o tome hoćemo li ispuniti misiju ili ne. Herod zna biti nezgodan. Ima li pitanja?"

Nije ih bilo.

"Požurimo onda. Ne činite ništa dok vam ne dam znak. A kad ga dam, neka bude brzo i čisto."

Mudrace su sustigli prije nego što je narednik očekivao. Očekivao je da će ih mudraci primijetiti i pokušati pobjeći. Ali nisu. Nisu se čak ni okrenuli dok nisu čuli topot kopita na kamenu tlu. Zaustavili su deve i strpljivo čekali.

"Dobra večer", pozdravi narednik pristojno. "Vi ste gospoda koja su donijela važnu vijest kralju Herodu, zar ne?"

"Jesmo", odvrati jedan mirno. "Imate li poruku za nas? Pred nama je dalek put."

"Gospodine," reče narednik, "tražimo dijete koje ste vi spominjali. Možete li nam pomoći?"

Na mjesečini je bljesnuo smiješak Perzijanca. "Na žalost, ne. Naša zadaća je propala. Vraćamo se kući."

I narednik se nasmiješio. "Netko vas je sigurno krivo uputio. Putujete prema jugu. Ova cesta vodi u Egipat. "

"Zahvaljujemo vam na toj obavijesti. Biste li nas otpratili do pravog puta?"

Narednik se nacerio. "Dobar pokušaj, ali neće moći, prijatelju. Vi ste zaleđe. Vode maloga u Egipat."

Mudraci su se pogledali. Jedan od njih je posegnuo za kratkim, krivim mačem - neprimjetno, nadao se. Drugi je kao ovlaš gurnuo ruku pod plašt. Narednik je ovo donekle zadovoljno primijetio.

Onaj s kojim su razgovarali pokušao je zadržati hladnokrvnost. "Gospodine, govorite o stvarima koje mi ne razumijemo. Iako to nije potrebno, podsjećam vas da nam je sam kralj Herod odobrio ovo putovanje. Dao bi nam i pratnju da smo to tražili. Pustite nas da nastavimo u miru."

Narednik je uživao u trenutku. "Neće moći, prijatelju. Naišli smo na neke pastire. Nakon kratkog nagovaranja, sve su nam rekli. O nekom Josipu i njegovoj ženi ... Herod ne voli biti prevaren. Njegov sam čovjek i to dobro znam."

Brbljavi je pokušao još jednom. "Smijem li onda predložiti da nas odvedete pred vašeg kralja? Rado ćemo mu objasniti što se dogodilo."

"Ne može, mudrijašu. Dok mu vi prodajete muda pod bubrege, mali će prijeći u Egipat, a Herodu to neće biti nimalo smiješno. A imam i lošu vijest za vas. Nećete se vratiti u Perziju ili otkuda ste već. Nećete vi nikamo."

Mudraci su izvukli oružje. Tri zakrivljene sablje - korisne za rezbarenje, ali ništa više - i bodeže igračke. Narednik je zadovoljno primijetio da se nijedan od njegovih vojnika nije pomakao. A zašto i bi? Bili su dobro obučeni vojnici. Svi osim dječaka.

"Trojica smo protiv petorice. Možete nas ubiti, ali neki od vas neće proći. Još ima nade za dijete zvijezde."

Narednika to nije zanimalo. "Imate pravo znati zašto ćete umrijeti. Reći ću vam i ostalo će biti brzo. Da ste vi, budaletine, držali jezik za zubima, mi ne bismo morali pobiti čitavo selo balavurdije, vi ne biste sada morali umrijeti i mi ne bismo morali u potjeru za onim koji je umakao."

Pljunuo je na zemlju. "Zašto ste morali reći Herodu?"

"Mislili smo da će se veseliti rođenju kralja svih Židova."

Narednik se od srca nasmijao. "Zar ne znate da kraljevi - čak i kad su zdrava razuma - ne vole slušati priče o idućim kraljevima?" Okrenuo se vojnicima. "Ovi bi se igrali mačevima. Ja im ne bih pružio to zadovoljstvo."

"Strijele?"' upitao je vojnik.

"Strijele", reče narednik. "Neka bude brzo."

Mudraci su pokušali okrenuti deve, ali nespretne životinje nisu imale brze pokrete konja. Narednik je slegnuo ramenima i dao znak vojnicima. Brzo su se izmakli iz dosega deva i posegnuli za lukovima.

Jedan je mudrac krenuo u napad, ali su ga zaustavile dvije strijele; jedna u lice, jedna u grudi. Vrisnuo je i pao. Prije nego što se prestao koprcati, na ledenoj zemlji su mu se pridružila i tijela druge dvojice. Uvijali su se i užasno krkljali. Narednikove stručno oko zadovoljno je zaključilo da su rane smrtonosne.

"Da ih dokrajčimo, narednič̆e?" upita ga seljo nervozno. Smetala ga je agonija.

"Čemu trošiti strijele? Čuo si ti i gore stvari u Betlehemu. Idemo na jug dovršiti posao."

"Naredniče, nikome od nas nije bilo veselje ubijati onu djecu. Zašto moramo krenuti za ovime? Ako kažete da smo ga ubili, svi ćemo vas podržati. Više ne može nauditi Herodu."

"Dječače," reče narednik, "ljudska posla imaju čudnu logiku." Kimnuo je prema mudracima na samrti. "Ovo nam smeće više neće stvarati probleme. Ali što ćemo s onim pastirima? Želiš da se vratimo i pobijemo njih? Možda su već razgovarali s nekime. Možda će netko, ako pustimo maloga, jedva dočekati da sve izbrblja Herodu koji neće biti previše sretan. Ne, sine. Idemo na jug dovršiti posao. Zaradit ćemo svoj prokleti novac i možda nešto bonusa. Ne uživam u ovome, ali tako stvari stoje ... dobro? Vojnici, za mnom!"

Jedan je mudrac bio mrtav, a druga su se dvojica tužno glasala. Od njihovih se hropaca stvarala para. Narednik se nije ni okrenuo.

Muškarca, ženu i kopile su sustigli pred zoru. To im se činilo nekako znakovitim.

Naredniku su oči bile krvave i guzica utrnula. Mrtav umoran. Takvi su mu bili i ljudi. Bio je to jadan prizor, ali vojnici su bili preumorni da bi to primijetili.

Žena je jahala izmorena magarca i pritom pokušavala dojiti. Sudeći po vrisci djeteta, nije joj baš uspijevalo. Muškarac je vodio magarca.

Nije ih pokušao napasti. A kako je i mogao? Bez oružja, sijede kose; jedino što je imao bili su žuljevi na tabanima.

Samo je tužno uzdahnuo, pogledao ženu i rekao: "Oprosti." Možda se tu nije ni imalo što više reći.

Narednik je pitao: "Znate zašto smo ovdje?"

Čovjek je odjednom izgledao veoma staro. "Znamo ... Imam nešto novca. Možda ..."

"Žao mi je, prijatelju." Narednikov glas bio je nježan. Vojnici ga nikad nisu vidjeli takva. Bili su iznenađeni. "To se mora obaviti. Stari, ludi kralj je zli gad i ima dobre glasnike. Vjerojatno je netko pošao za nama da provjeri jesmo

li obavili posao. Obavimo to brzo. Herod nije spominjao ubijanje ljudi - samo djece." Obratio se ženi na magarcu. "Gospođo, dajte mi dijete i produžite dalje. Obavit ćemo to brzo. Neće ga boljeti, kunem se. Vi i vaš muškarac možete produžiti u Egipat i započeti novi život. Mladi ste. Imate ćete još ..."

"Čudovište!" prasnula je. "Bolesnice! Ubojico! Dijete ćete ubiti samo preko mene mrtve." Stisnula ga je jače na grudi i zaskvičala još glasnije.

Narednik kao da nije znao što bi. Ljudi su ga pogledavali u iščekivanju. Bio je svjestan njihovih pogleda. Bili su umorni i htjeli su da okonča ovo.

Okrenuo se sjedokosom čovjeku sa žuljevima. Josipu. "Čuj, prijatelju, mi ćemo se malo povući. Nemoj ni pomišljati na bijeg. Molim te, pokušaj urazumiti gospođu. Neka pogleda stvarnosti u oči."

Čovjek je podigao pogled do narednika. "Je li smrt onda jedina stvarnost?"

"Do vraga, čovječe!" naredniku je prekipjelo. "To je tvoja žena! Učini što možeš za nju. Nagovori je da ostavi dijete i brzo je odvedi. Pričekat ćemo da odete. Bit će brzo, obećavam."

"Biste li vi vjerovali riječi plaćenog ubojice?"

Imao je muda. Narednik ga je pogledao s poštovanjem i uspio se kontrolirati. "Ne želim sukob s tobom, prijatelju. Samo pokušaj gospođu dovesti razumu." Okrenuo je konja i dao znak ljudima. Odjahali su malo dalje i sjašili.

Seljo je nešto petljao po luku. "Naredniče, zašto ste dopustili da vam se tako obraća?"

Narednik je pogledao prema Josipu. Činilo se da moli ženu ili je pokušava urazumiti. Nešto korisno, u svakom slučaju.

"Sine, to je pravi čovjek. Hoću reći, ima hrabrosti. Iz ovoga se ne može izvući. Dajmo mu priliku da pokuša spasiti bar nešto."

"Naredniče," reče jedan od vojnika, "žena kreće dalje. Muškarac kreće prema nama."

Narednik je uzdahnuo. "Dobro. Odabrali su teži način. Idemo po dijete.

Uzjašite."

Nije imao namjeru ubiti muškarca ni ženu, samo dijete. Ali ipak su sve troje završili mrtvi, i seljo. Sve se zbilo veoma brzo.

Seljo, željan krvi, prvi je uzjahao i krenuo. Muškarac, Josip, skočio je na njega. Bio je to dobar skok. Izvrstan skok. Ne bi tako nešto očekivao od nenaoružana čovjeka, od sjedokosa čovjeka. Seljo, iznenađen, bio je srušen s konja i gadno pao. Čovjek, Josip, brzo je ustao. Seljo se nije ni pomakao.

Prokleti seljak, tupo je pomislio narednik. Trebao je ostati uz svoje ovce. Pogledao je prema ostalima i vidio da brzo sustižu ženu na magarcu. Pojahao je prema Josipu.

I opet taj nemogući skok. Narednik je, isukana mača, bio spreman. Ali konj nije. Propeo se. Narednik je pao ravno na čovjeka, Josipa. Mač je glatko prošao kroz njegovo tijelo i zabio se u pijesak. Narednik je ošamućeno ustao. Boljela ga je ruka kojom je držao mač. Možda je bila slomljena. Kad mu se izbistrio vid pogledao je u tijelo pored sebe. "Ubogo kopile", reče, "tvoja je luda sreća potrošena."

Sabrao se točno na vrijeme da vidi posljednji čin tragedije. Neki prokleti vojnik na konju - nije mogao razabrati koji - odapeo je strijelu na ženu u bijegu. Pala je s magarca poput krpene lutke. Sredio je oboje jednim potezom. I dijete je bilo gotovo. Malo poslije, zbrojili su žrtve. Selji je bio slomljen vrat, a naredniku ruka. I bilo je puno krvi na mjestima gdje su umrli čovjek i žena s djetetom. Svi su djelovali smireno.

"Tko je pogodio ženu?" upitao je umorni narednik dok mu je netko vezao strijelu uz ruku koja se beživotno klatila. "Nemojte mi reći. Ne želim znati. Bio je ovo gadan dan. To je bilo to."

"Što ćemo s tijelima, narediče? Da ponesemo maloga kao dokaz da smo ..."

"Pokopajte ih!" obrecnu se narednik. "Sve zajedno. I selju s njima ... Ti mudraci... Zbilja su zakuhali stvar."

"Bar je sve gotovo."

"Misliš?" reče narednik. "Pomozi mi da uzjašem. Čeka nas još pakleno

jahanje do Jeruzalema."

Kraljica Viktorija vozila se državnom kočijom na svoju krunidbu u hramu Jupitera Kapitolskog koji je, i nakon svih tih stoljeća, bio najvelebnija građevina Londiniuma. Vječni simbol Pax Romanae.

Bilo je to lijepo jutro. Ljudi su se okupili oko puta kojim se kretala povorka. Čak su je i veselo pozdravljali. Ali Viktorija je znala da ne pozdravljaju nju. Pozdravljali su čovjeka koji je bio ispred nje u pozlaćenoj kočiji. Čovjeka u ljubičastoj odori Carstva. Gaj Julije August Germanik Cezar, car Zapadne Europe. Glasovi gomile bili su kupljeni rimskim zlatom - ili britanskim koje je neutješno putem poreza odlazilo kovčezima u Rim.

Rimljani su imali jednostavan sustav koji je jako dobro funkcionirao. Nisu porobljivali ljude zemlje koju bi osvojili. Dali bi im "nezavisnost" i štitili ih - jedne od drugih, kako su to Rimljani sa smiješkom stoljećima objašnjavali. Pogledaj, često su govorili, kako je Europa izgledala prije Pax Romanae. Kao da je stanje Europe prije 1500 godina imalo ikakve veze s današnjicom!

Ali Rimljani - i svaki pristaša koji se htio proglasiti Talijanom i tako steći rimsko državljanstvo - su sve sredili. Uzimali su "novac za zaštitu", petinu nacionalnoga prihoda, i kontrolirali trgovinu svojim tarifnim granicama. A imali su i veliku vojsku.

Gaj Julije August Germanik Cezar okrenuo se i otpuhnuo poljubac Viktoriji. Masa je oduševljeno riknula.

Rimsko zlato!

Viktorija je uzvratila poljubac, znala je da mora. Došlo joj je da zaplače. Ali Kraljica Britanije nije imala dopuštenje plakati za vrijeme svoje krunidbe. Znala je svoje dužnosti i savršeno govorila latinski. To je bilo sve što je gospodar zahtijevao od nje.

Ubrzo će je udati za nekoga germanskog princa. Toliko su njezini špijuni saznali o rimskoj politici.

Da bar Britanija može biti slobodna! Viktorija je bila ambiciozna vladarka. Osjećala je da sa zemljom može postići nešto, možda čak i veličinu, samo da joj se pruži prilika. Zašto bi završila kao siromašna daleka otočna

zemlja kojoj je jedina svrha održavati rimsko blagostanje? Mornari ovog otoka bili su najbolji na svijetu - to su čak i Rimljani priznavali. Unovačili su što su više Britanaca mogli za svoju mornaricu. Uz malo sreće, ovaj bi daleki otok mogao postati velika pomorska sila koja bi s vremenom izgradila svoje carstvo. Možda bi, razmišljala je panično, još bilo moguće sklopiti savez s ljudima Sjeverne Amerike, europskim izbjeglicama od Pax Romanae koji su bili zauzeti izgradnjom svoje nove nacije.

Snovi, pusti snovi ... Za doručkom, Car je natuknuo da bi mogli, u nekoj bližoj budućnosti, pokrenuti ekspediciju na Sjevernu Ameriku prije nego što ovi postanu prejaki. Prije nego što njihove liberalne zamisli previše razviju.

Kad je Viktorija natuknula da čak i Rimsko Carstvo ne može vječno trajati, Cezar ju je samo znatiželjno pogledao.

"Mi, Rimljani, imamo nevidljivog saveznika, Viktorija. Dok je on jak ni naša snaga neće jenjavati.

"A tko je taj moćni saveznik, Cezare?"

"Jupiter, a tko drugi? I ti i ja znamo da su bogovi samo ideje i ideali, pronalasci ljudskih umova. Ali ideje i ideali su moćna oružja. Oni pokreću i potiču ljude. Kad smo kročili u Europu, svi ste vi imali samo slabe plemenske bogove. Stvorenja mržnje, straha i tame. Rimski je panteon donio red i svjetlost. Plemenski su bogovi poraženi odlučnošću i disciplinom, idealima koje nam je usadio Jupiter. Da ste nam se suprotstavili civiliziranim bogom ili bogovima, a ne ovim grubim slikama divljačkih umova, prošlost bi možda bila drukčija. Ljudi pogibaju za simbol koji je vrijedan smrti. Naš je simbol bio jači od bilo kojeg vašeg. Jupiter vam se još smije."

Prisjećajući se tog razgovora dok se vozila prema praznom hramu Jupitera Kapitolskog, Viktorija je shvatila istinu iz Carevih riječi. Bogovi Europe nisu bili dovoljno jaki za bogove Rima.

Jupiter se još uvijek smijao.

I Viktorija je, osramotivši se pred svojim narodom, počela plakati.

"L'AMOUR ET LE PESANTEUR", 1966.

PIERRE BOULLE

Ako ste nedavno gledali Planetu majmuna onda znate tko je Pierre Boulle, autor istoimenog romana. Iako je meni draža stara verzija s Charltonom Hestonom, niti nova nije podbacila, reći će neki.

Podjednako je poznat i kao autor novele Most na rijeci Kwai, ali moja je preporuka da pročitate priču Krvnik koja, doduše nije SF, ali je brilijantna. Most i Krvnik izašli su još davnih šezdesetih u izdanju Minerve.

Priča koja slijedi posvećena je strastvenim duhovima znanstvene fantastike, a meni je još i draža jer ne dolazi iz engleskog govornog područja.

PREVELA MILENA BENINI

Ljubav i sila teže

Nakon što se prvi umjetni satelit mjesec dana okretao oko Zemlje, na udaljenosti od dvije tisuće kilometara i zapanjujućom brzinom, prišlo se okupljanju posade.

Prvi stanovnici satelita vratili su se raketom, kao što su i otišli, i spustili se bez ikakvih poteškoća u susjedstvo New Yorka. Pioniri svemira dočekani su s puno oduševljenja, a najveće novine dolarima su se borile za njihove ekskluzivne dojmove.

Te priče nisu postigle uspjeh koji se očekivao. Znanstvenici i tehničari tako su dugo i toliko brižno izračunavali sve faktore ekspedicije da je svaki trenutak proveden u satelitu slijedio predviđene planove, koje su svi dobro poznavali. Uskoro se pokazalo kako izvanatmosferski opiti samo potvrđuju savršenstvo teorije.

Satelit je sastavljen u orbiti, od različitih dijelova koji su odaslani raznim raketama. Po svemu sudeći, jedini je problemčić bio gubitak mehanizma koji je trebao osigurati rotaciju samog satelita, kako bi centrifugalnom silom nadomjestio gravitacijsko privlačenje Zemlje, i time boravak na satelitu učinio ugodnijim. Putnici na satelitu živjeli su, dakle, cijelo vrijeme svoga boravka u prostoru bez sile teže. No čak je i to bilo dobro poznato. Još od Wellsa, i djeca poznaju sve pojave koje prate takve uvjete. Bezbrojni romani i filmovi posve su vulgarizirali sliku putnika koji prstom pritisne jedan zid i poput balona odleti do drugoga, ili koji glavom udari u strop kad god pokuša zakoračiti po podu.

Moje zanimanje novinara svejedno me tjeralo da pokušam otkriti nešto neobično i, razočaran što sam uspio prikupiti samo stare i poznate fraze, navalio sam na jednog putnika ne bih li izvukao kakav začinjeniji detalj.

"To pomanjkanje sile teže bi ipak moralo uzrokovati i neke neobične događaje!" zahtijevao sam.

"Baš i ne, uvjeravam vas."

"Pa ipak..."

Nekoliko je sekundi razmišljao. Ja sam ga preklinjao. Preko čela mu je

prešao oblak.

"Bio je možda jedan slučaj ..." počeo je. "Ali tu vam priču neću ispričati ni za što na svijetu. Pitajte Joea."

Joe je bio pomoćni radnik u ekipi. Kako stvari na satelitu nisu imale težine, fizički je rad zahtijevao tako malo napora da je cijela NKV radna snaga bila svedena na samo jednog čovjeka.

Ali Joe je nestao. Za razliku od ostalih pionira, koji su išli od prijema do prijema, Joe je otišao iz grada, a da nije dao nijedan intervju. Uostalom, njegova je uloga bila tako skromna da ga se nitko nije ni sjetio ispitati.

"Pitajte Joea", ponovio je moj sugovornik. "Samo on bi vam možda mogao dati nekoliko sočnih detalja kakve tražite."

"Pitajte Joea", rekao mi je jedan drugi putnik, s nekim čudnim izrazom lica, kad sam mu postavio isto to pitanje.

"Pitajte Joea", ponovio je i zapovjednik satelita kad sam konačno stigao do njega. "Što se mene tiče, ja ne želim više čuti ni za njega, ni za njegovu priču. On je bio prokletstvo cijele ekspedicije: a pain in the neck[4]"

Zaintrigiran, grozničavo sam krenuo u potragu za Joeom. Pronašao sam ga u jednoj maloj usamljenoj vili, daleko od New Yorka, u koju je otišao čim se vratio. Bio je to krupni mladić okrugla lica. Njegove iskrene plave oči ne samo da nisu odražavale nikakvu zloću, već su se pozornijem promatraču otkrivale kao neizbježne žrtve klopki koje anđeo Bizarnoga neprestano podmeće takvim priprostim dušama. Nisam ga ni pokušao zavarati, već sam se predstavio kao predstavnik jednog velikog časopisa koji bi žarko želio objaviti njegove dojmove. Na moje veliko iznenađenje, u potpunosti je odbio razgovor. Ustrajao sam. Naljutio se i izbacio me. Dok mi je slina curila na usta, nazvao sam svoje novine. Vratio sam se k Joeu i, prije nego što je stigao i zinuti, ponudio sam mu popriličnu svotu u zamjenu za njegovu priču. Prepušten sam sebi, možda bi i opet odbio; ali njegova žena, Betty, koja je prisustvovala našem razgovoru, nije odoljela mojoj ponudi, i nešto mu je šapnula. On je dugo oklijevao, i konačno se dao nagovoriti.

---

4 Prava gnjavaža (Prim. prev.)

Ovdje prenosim njegovu priču što je moguće vjernije, žaleći samo što ne mogu u njoj očuvati svu slikovitost narodskog američkog govora.

"Dojmovi," počeo je Joe, "ak baš hoćete, mogu vam ja dat par dojmova. Nisam baš htel pripovedat tu priču, ni to baš nekaj s čim bi se čovek hvalil, ali kaj sad, kad je tak bilo, ni to moja greška, a ak ima ljudi koji buju platili, bil bi glup da ne zemem nofce. Samo da vam velim, ja vam baš ne znam pripovedat i tak, a i ta moja priča vam je fest čudna."

"Samo naprijed, Joe. Baš je to ona vrsta anegdota kakve zanimaju moje čitatelje, uvjeren sam u to. Ne brinite za mene, i pričajte sve na svoj način."

"Dobro, to vam je sve počelo z jednom idejom od moje Betty ..."

"Betty je vaša supruga?"

"Moja žena, je. Ona vam je isto bila na ekspediciji, sobarica je bila; možda niste znali, ni se o tom baš pripovedalo. Kad smo krenuli na satelit, ona vam je bila moja verenica. Već smo se davno zaručili. I tak, njena vam je sjajna ideja bila da se oženimo na toj velkoj mašini; ženske ideje, znate kak je to, ali na prvi pogled ni zgledalo niš preveć bedasto.

Meni se ni činilo baš preveć pametno, ali nisam videl ni zakaj ne bi, ak ona tak hoće. Da ju razveselim, pital sam šefa ekspedicije, jer smo si bili dobri. Ni on se ni protivil; dapače, zgledal je baš oduševljeno. Bil je znami i jen velečasni, da nas blagoslovi, a moj šef, zapovednik, nas je mogel civilno oženit, onak kak se koji put dela na brodovima. I zgledalo je da ga to baš zabavlja.

Kak su se svi složili, dogovorili smo se da burno se oženili čim se satelit sredi i naseli. A šef je čak mislil i da bum ja tak bolje delal.

No dobro. Otišli smo. Ne moram vam priprovedat kak je prošlo putovanje; to već znate. Stigli smo tam kam smo trebali, i krenuli smo se vrtit oko Zemlje, usred hrpe onih drugih sateliteka kaj su ih poslali prije našeg.

Izišel sam iz rakete, oblečen u skafander, i bacil sam se na posel, i mislil sam si, kaj prije završim, to bum prije mogel oženit Betty, i to mi je fakat dalo snage.

Posel je dobro išel. Moram vam reć, zato kaj ni bilo onoga, kak se to veli, gravitacije, zbilja mi je bilo lakše delat. Malo mi se na početku vrtelo v glavi,

zato kaj nisam imal niš pod nogami, a videl sam zemlje i oceane kak se vrte i sve to, ali tak su me dobro pripremili da me to niš ni iznenadilo, i brzo sam prestal obraćat pažnju. Bil je mali problem naviknut se na kretanje, to je malo drukče. Tam gore, kad svom snagom gurnete železnu gredu, sami odletite unatrag, a kad zemete šrafciger, sami se okrećete; ali glavni mehaničar je imal strplenja i naučil me je da se služim s pištoljem na mlaznicu da skompenziram, i jako brzo sam se naviknul na taj pištolj i tak je to sve štimalo.

I tak, ja bi vam skupil komade od satelita oko sebe, i sve bi sporihtal. Tak me zabavljalo tak delat, da sam završil za pet dana, a nisam se ni umoril. Sad, istina je i da mi je misel na ženidbu davala krila. Činilo mi se kak da sam si tak zaradil moju Betty.

Pet dana, gospon, ni jen več, i satelit je bil gotov. Znate kak zgleda, sve novine su ga opisale: ogromni kotač, i putnici su nagurani nutra, i ima dost mesta, i nepropusno je. Sam im je nekaj falilo. Malo se o tome govorilo, ali, pazite dobro: falil im je mehanizam koji je trebal okretat celu stvar ko zvrk. To se nekak zgubilo. Raketa kaj ga je nosila ni nikad stigla. Možda je skrenula na Mesec. Možda im je opala u more. No, ovak ili onak, tam je ni bilo.

Nema to veze, tak mi je rekel moj šef kad sam mu to rekel. Snašli bumo se i bez toga. Pet dana živimo v raketi bez težine; i niš nam ne fali. Sam treba malo pazit. Upozoril bum ljude.

I tak nas je sve skupil, i podsetil nas je kaj znači kad nema sile teže. Mi ga baš nismo preveć slušali, a pogotovo ja, jer sam mislil na svoju Betty. Mi smo to sve već znali, iz kina i iz vlastitog iskustva. Ali on vam voli davat preporuke, i kasnije sam se setil par stvari kaj je rekel: 'To je princip akcije i reakcije', tak je nekak rekel. To je matematika. Svako guranje prepreke šalje vas unatrag u suprotnom smjeru. Možete ić prema gore, prema dole, desno ili levo; jer nema sile teže da vas zadrži ili zakoči.

Rekli smo mu da nam je sve jasno. Onda su mi čestitali na brzoj montaži. A ja sam mislil na moju Betty i na šefovo obećanje. I on me je razmel. Baš pravi čovek. I tak, u dogovoru z velečasnim, on je odlučil da otvorenje satelita bude i proslava ženidbe. Jedna ceremonija. Ne morate me ni pitat kolko sam bil ponosan i sretan. Zgledalo mi je kak da sam sam zgradil kuću za moju Betty i za mene. Satelit oko Zemlje, gospon. Niš manje, kak neki mali Mesec. Se sećaš, Betty, kak smo bili uzbuđeni?"

"Ni se bilo zakaj tolko ružiti", reče Betty prezrivo. "Ja bi rade bila u zečjoj krletki."

"Pusti mene da pripovedam ... Nikad ne bum zaboravil to venčanje, gospon. Svi smo ušli u satelit. Zatvorili smo vrata. Sistem za zrak je dobro delal. Konačno smo mogli skinut skafandre. Sve je bilo perfektno."

"Sve je bilo perfektno, samo kaj ni bilo sile teže."

"Na rukama smo se odvukli do soba. Dogovorili smo se da se najdemo za vuru vremena u salonu, za ceremoniju. Ne bum vam pripovedal kak se bilo teško obleči. Ali sam ipak uspel. Izišel sam na hodnik, i taman sam srel Betty, koja je zišla iz svoje sobe. Šokiral sam se kad sam ju videl, gospon."

"Zašto, Joe?"

"Noge na plafonu, u zraku, guza nad glavom, gospon, tak vam se ona pojavila pred menom, a vjenčanica je plivala oko nje kak bela aureola i zapela je za luster. Kunem vam se, gospon, baš sam se presekel. Se sećaš, Betty?"

"Ti si bil taj kaj je imal glavu dole", reče Betty. "I nemoj misliti da se nisam i ja presekla."

"Ona je bila naopak, kad vam velim, gospon. Hodala je po plafonu, kaj god da veli. I jasno, čim me videla, počela je kričati i prigovarati kak se mogu tak ponašati na dan ženidbe. Nisam više htel slušat. Odgurnul sam se i popel sam se do nje. Okrenul sam je kak palačinku, i opet sam gurnul i vratil sam je dole, kak treba. Još se tvrdoglavila, ni htela priznati da sam ja normalan. Moral sam joj pokazat tepihe i pod. Na koncu se ipak smirila, i, od jednog rukohvata do drugog, stigli smo u salon.

A tam, gospoi još jedna predstava. Članovi posade su stizali, i još se nisu složili gdi je dole a gdi je gore. Sad bute rekli da su imali namještaj. Jasno, namještaj je bil pričvršćen za pod, da ni, ne znam kaj bi se dogodilo. Ali nemrete se raspravljat s ljudima koji su se znervirali. A još imate i one tipove koji se navek moraju buniti, znate kak to ide, makar ja nikad nisam shvatil zakaj. Ukratko, otprilike pol njih je bilo na plafonu, s glavama na dole, a tvrdili su da su oni na pravoj strani. Velečasni posebno, nije htel ni čuti da bi se okrenul. I prigovaral je kak to nije način da se održi ženidba. Rekel bum vam, dobrih frtalj vure smo zgubili u raspravi dok se nismo više-manje svi narihtali

kak treba.

Na koncu smo uspeli, i oženili smo se. Velečasni i šef su održali svaki svoj govor, o tome kak smo sad Betty i ja spojeni, u dobru i u zlu. To bum preskočil, a i to kak su čudno zgledali dok su to govorili i držali se za namještaj. Preskočil bum i svečanu večeru, znate kak je u takvim uvjetima teško jesti, a posebno piti. To smo sve već znali, i, sve u svemu, s tubicama i slamkama, nekak smo se snašli. Osim toga, ne pripovedam vam o tome.

Kad je svečana večera završila, već je bilo jako kasno. Moja Betty i ja smo si hteli malo privatnosti. Drugi su nas pogledavali onak ispod oka, kak se to i na Zemlji dela. Da vam prav velim, došel je trenutak kad je zgledalo da više ne obraćaju pažnju na nas. I tako smo se moja Betty i ja primili jen za drugoga i za kaj smo mogli, i povukli smo se u spavaću sobu."

U tom trenutku, Joe je zapao u dugu šutnju, pogleda izgubljena u daljini, kao da ga je posve obuzelo sjećanje. Preklinjao sam ga.

"Nastavite, Joe. Nemojte se uopće uzrujavati. Pričajte kako vam dođe. Cijeli svijet čezne za tim da iskoristi vaše iskustvo"

"Da je bilo iskustvo, bilo je. No dobro ... Dakle, ušli smo u spavaću sobu, a ja sam je sam posebno uredil. Šef mi je dal otvorene ruke, a kaj se tiče konfora, na satelitu nam niš ni falilo ... Falila nam je sam sila teža!

Dobro. Ušli smo. Zaprl sam vrata. Ja vam znate nis kompliciran. Zagrlil sam Betty i počel je ljubit. Pa to je normalno, kaj ne? Već sam tak dugo mislil samo na taj moment, a ni ona se ni bunila. I tak, mi vam se šmajhlamo, i malo po malo prestanemo mislit, ak razmete kaj hoću reći. I kak mi se činilo da mi trebaju obe ruke, pustim vam ja kvaku od vrata, možete me shvatit, kaj ne. Nisam više niš mislil, a ni ni Betty. Baš smo se onak pustili. Mislili smo ... Ne moram vam baš sve pripovedat; nije nam dugo ni trajalo.

Par sekundi, niš više. Grubo nas je probudil udarac ... Bum! ko udar puške! Mislil sam da bu mi se glava raspala. Usta su nam se razdvojila, jasno, i sećam se kakvu je facu imala Betty. I njoj su prasnule sve svećice, znate."

"Još odonda mi se klima jen zub", reče Betty.

"Taj čas, gospon, prvo sam pomislil da nas neko od ljudi malo zafrkava. Ali ni bilo tak. Sami smo bili. Samo kaj smo se onak u klinču malo rinuli z

nogama, kaj isto ni bilo bogzna kak čudno. Ali je bilo dost i da nas u ravnoj crti odgurne u plafon, i tak smo se lupili. To je ona reakcija o kojoj je pričal šef. Guranje o prepreku prejde kroz reakciju i pošalje vas u suprotnom smjeru. Prema matematičkim principima, kak se to veli, ali kad vam se to dogodi u takvom momentu, niš vam ne znači kaj je to po principu, nego vas fest strese, to vam garantiram."

"Razumijem te, Joe. Dijelim tvoju uzrujanost. A onda?"

"Bute vidli. Pustite me da se ne zgubim ... Kad sam shvatil, sve sam si objasnil, i prvo sam išel smirit Betty, koja je bila fest nervozna, to vam je jasno. Uzel sam je u naručje. Pritisnul na plafon. Proračunal sam potisak. Nanišanil sam ko da pucam, i poslal sam nas prema podu, ravno na jednu velku fotelju. Tam sam bil miran; fotelja je bila pričvršćena, ni mogla odletet. Malo sam odahnul, i rekel sam Betty: 'Sve je u redu, dušica', tak sam joj rekel. 'Niš se ne uzrujavaj. Zaboravili smo na tu prekletu silu težu. Stvar navike. Još malo pa se ne burno brinuli.

'O, Joe,' rekla mi je ona kroz suze, 'tak mi je čudno da stalno moram misliti kak da se za nekaj držim!'

Moram vam priznat, gospon, ni meni ni baš bilo ugodno. Moram vam objasnit, ja sam nju spustil sebi u krilo i tam sam je držal s desnom rukom oko pasa. Z levom rukom sam se držal za rukohvat od fotelje, i moral sam pazit da ne pustim, jer bi opet nekam odleteli. I to me tolko mučilo da se nis baš punim srcem mogel pobrinut za Betty. I obrnuto: kad bi se ja malo opustil i onak za ozbiljno je primil, i kad bi ona onak malo zaigrala, ja bi zgubil glavu i zaboravil bi se držat za fotelju. Vidite? To su vam dve jako različite stvari. I hop! Ili bi mi leva ruka pustila, i obadva bi poletili u svemir, ili bi joj s desnom rukom pustil struk i krenul nekam drugam, a ona bi se odvojila od mog krila i poletela iznad mene pod jednim ili drugim kutem. Par puta sam je vlovil u zadnji čas, gospon, za kosu, za prste, za nogu, za stopalo, za kaj bi stigel. Takva stvar vas fest znervira."

"Razumijem te, Joe."

"Ne znam jel baš možete razmet ak niste tak nekaj prošli. Još više nervira to kaj vam komadi komada klize kroz prste, nemrete si zamislit kaj vam to naredi. Ja sam vam po prirodi fin, časna riječ. Nisam se mislil bacit na Betty ...

A posebno zato kaj se ona počela sa svim tim zabavljat."

"Nemreš baš tak reći!" pobuni se Betty.

"Baš i morem. Zgledalo je kak da se zabavlja. Plutala je ko u kadi. I ni mi niš pomagala, pustila me da se sam brinem za manevre, a ja sam već znojil i krv i vodu. Probal sam se z nogama primit za nogu od fotelje, tak da su mi ruke slobodne, shvaćate kaj mislim. Ni upalilo. Neudobno. I celo vreme moram mislit na silu težu i za Betty, a to nemrem. Kad vam velim, to su vam dve jako različite stvari."

"Siguran sam da se nitko na vašem mjestu ne bi bolje snašao, Joe. Nastavite."

"Tak vam je to trajalo dosta dugo, malo bolje, malo gore, kak sam vam već rekel. A onda sam zaključil da sam dosta bil fin. Ni bilo razloga za okolišanje, ni s moje ni s njene strane, kad me već terate da vam sve pripovedam.

I tak, još sam se uvek držal malo rukom malo nogom, i počel sam je svlačit. Moram vas podsetiti da je ona na sebi imala vjenčanicu, sa svim frijulicama; silom je tak htela, bez obzira na situaciju. Duga kikla, i veo, i kruna od cveća, i sve. I tak, sve vam to malo po malo pluta po sobi. Ak bi nekaj malo prejako bacil u stranu, odbilo bi se od zida i vratilo se do nas, a onda bi ostalo onak plovit po zraku. Dobro se sećam. Ostavil sam svetlo, kaj ne? S obzirom na sve, bilo bi preveć opasno delat po mraku. I tak, sve te bele prozirne gluposti prolaze sim i tam pred lampama, kak oblaci na vetru. Svaki čas vam dojde kak da se sunce skrilo i pojavilo. Jako čudno. Sećam se da sam u jedan čas otvoril oči i ugledal veo kak stoji ravno pred menom, a iznad njega kruna od cveća, kak aureola na svetim slikama. To me jako potreslo."

"Vrlo poetski, Joe."

"Ne velim da ni; ali ja sam vam taj čas mislil na nekaj drugo. Imal sam druge stvari na pameti. U tom momentu, kak da vam velim, htel sam se dokopati kreveta. Rekel sam vam da sam fin. Nisam htel prvu bračnu noć provest na fotelji. Samo sam moral dobro gađat, zbog te preklete sile teže.

Stisnul sam je v ruke. Izračunal sam snagu ... e, da, gospon, stalno sam moral računat; glava da vas zaboli! Odgurnul sam se od fotelje, i došel sam

skup z Betty do poplona. Ispružil sam je na krevet, strašno oprezno i skroz ravno, i rekel sam joj:

'Ne miči se, sunčeko ... samo se ne miči! Niš ne miči! Ostani s ispruženim nogama kak da si daska. Ne diši prejako. Zatvori oči i pričekaj me. Vratil bum se.'

I naredila je kak sam joj rekel, gospon, a ja sam odskočil natrag do fotelje da se ja skinem. Nisam ju htel šokirat, znate kak je, gospon, bez obzira na sve."

"Takvi vam osjećaji služe na čast, Joe. Nastavite."

Načas je zastao, šuteći.

"Ne bi vam to trebal pripovedat", reče.

Strpljivo sam umirio njegove skrupule. Ponovno je počeo priču:

"I tak, moram vam nekaj priznat, gospon. Kad sam se vratil, gol ko crv, to se podrazumjeva, i videl sam svoju Betty isto tak golu, i onak poslušno ispruženu na krevetu, nakon cele one predstave, to mi je bilo kak električni šok. Izgubil sam hladnokrvnost, moram priznat. Nisam više nikaj mislil; bacil sam se na nju. Pa konačno, oženili smo se."

"To je posve razumljivo, Joe. Posve razumljivo."

"Možda je razumljivo, ali je bilo bedasto. Opet sam zaboravil na prekletu silu težu. Taj put nisam dobro zračunal snagu. Da vam pravo velim, nisam nikaj izračunal: delal sam po instinktu. I zato sam prošel iznad nje bez da sam je i dotakel. Zalebdil sam iznad kreveta, i prošal iznad celog njenog tela a da je nisam dohvatil. Bila mi je izvan dohvata, više od metar ispod mene. Glavom sam udaril u zid iza kreveta, i odletil u zid s druge strane. Gospon, bil sam besan."

"Shvaćam vaš bijes, Joe. Kakva situacija!"

"Ne znam baš jel me razmete. Ni vam to tak jednostavno. Dajte da vam sve ispripovedam, kad ste me već pitali.

Ovak je bilo: posle mi je to objasnil matematičar iz posade. Vektor mojeg kretanja je bil horizontalan. To bi vam reklo da sam se kretal paralelno s krevetom, na metar i pol iznad njega, od jenog zida do drugog. Ali znate, sve to

horizontalno i vertikalno i gore i dole, to vam nema baš preveć smisla kad vam fali ta prekleta sila teža. Zato velim, samo u odnosu na krevet, a na njemu moja Betty, još leži onak fino, i drži sklopljene oči. Ja sam vam automatski sve stavljal u odnos s tim."

"Shvaćam, Joe. Središte vašeg svijeta."

"Baš tak ... I tak, mogel sam se bacat od jednog zida do drugog; ali pazite, na toj visini, zidovi su goli i glatki: nema ni cevi, ni ukrasa. A to vam znači da nisam imal kak promijenit putanju bez vanjskog potiska. Jel me pratite? Sve kaj sam mogel je bilo da se sprešetavam između dva zida, i to sam i naredil, jedno dvajest puta, i svaki put bi videl svoju Betty kak leži izvan mog dohvata. Ponorel sam."

"Mogu zamisliti, Joe. Kako ste se izvukli iz toga?"

"Mozgom, gospon ... Čekajte, bum vam sve objasnil. Kad mi je dojadilo da se mlatim u glavu i u pete, prestal sam se micati i probal sam misliti. Tu je nastupilo kočenje (i to mi je matematičar objasnil, otpor zraka u satelitu). Konačno sam ostal visit u zraku, ali to mi ni pomoglo."

"Nije pomoglo?"

"Bilo je još gore, gospon. Poslušajte me i probajte si zamisliti. Kad sam se zaustavil, premoren i zakočen, bil sam točno iznad kreveta, i iznad Betty, i predaleko od zida da se mogu još odgurnuti, a to znači da se više uopće nisam mogel pomaknut... Odnosno, moj centar gravitacije, to vam je pupak, je bil osuđen na potpunu nepomičnost. Oko njega, mogel sam micat rukama i nogama, i zvinut se i tak, malo ko pauk na niti ili ko leptir na igli; a moram vam reć da sam se fest uzvrpoljil, tolko mi je bilo svega dosta. Goli ko crv, sećate se, na trbuhu usred zraka, i više od metar iznad nje. Dobro. I kaj se onda dogodi? Moja Betty vam otvori oči, gospon!"

"Otvorila je oči, Joe?"

"Sunčece mu presvetlo. Da ste vi vidli taj izraz lica! Još joj vidim facu, i još mogu čut kak je zakričala. To me još više znerviralo. Rekel bum vam da je odmah opet zatvorila oči, i stisnula kak da je naletela na užareno železo. To nam ni niš pomoglo."

"Ak misliš da si bil baš jako lepi, onak sav uzvrpoljen u zraku iznad

mene", pobunila se Betty uvrijeđeno. "Nisam ni znala da tak nekaj strašno postoji na Zemlji ili na nebu. Nisi ličil ni na leptira ni na pauka, nego na larvu. I još bi i larva zgledala ljudskije od tebe. Recite sami, gospon. Kad je neka djevojka tak nekaj vidla na svoju bračnu noć? Nisam si mogla tak nekaj ni zamisliti!"

"Priznajem da nisam baš bil lepi prizor za nevinu mladu. A sam sam sebi obećal da bum fin, tak da me bilo sram. No svejedno, niš ni koristilo kaj je tak kričala. Tak da sam opet malo promislil, pa sam joj rekel:

'Čuj me, sunčeko. Nemoj se sad zgubiti. Tu sam; vidla si me. To sam ja. Možda baš nisam ono kaj si sanjala, ali tu nemrem niš. Bilo bu bolje kad bum ti bliže, vidla buš. Daljina te vara, a to je sve zbog te preklete sile teže. A ja se sad nemrem ni pomaknut. Moraš mi pomoć. Zatvori oči ak hoćeš, ali naredi kaj ti velim. Polako pruži ruku i primi se za rub od nahtkastla. To bu nam čvrsta točka. Nakon toga, ne prije, podigni jednu nogu prema meni, ko da delaš gimnastiku. Jel si shvatila? Ja bum se primil za tebe, i mogel bum sići dole, i više me ne buš morala ovakvog gledati.

Moral sam joj govoriti kaj sam nježnije mogel, gospon, inače bi dobila slom živaca. Ovako, nakon nekog vremena se smirila. Čak se napol usudila i otvorit jedno oko; samo jedno, i toga je brzo zatvorila. Ali to mi ni ni trebalo. Na koncu se odlučila napravit to kaj sam joj rekel. Primila se za nahtkastl i podigla je nogu prema meni. Ona vam je jako gipka. Noga joj dosegne fest visoko. Primil sam se za jedan nožni prst. Bil sam spašen. Povukel sam se, to jest sišel sam na krevet, kak hoćete. Po njenoj nozi, konačno sam joj se pridružil na krevetu.

Mislite da je sad gotovo i da smo zaslužili svoju sreću? E tu ste fulali. Predstava je tek počela. Samo kaj je ostatak još nezgodniji za pripovedanje."

"Samo recite, Joe."

"Dugo sam ostal ležat kraj nje dok sam povratil dah. Mislil sam samo na nju. Takve scene, znate kak je, to joj je moglo ostati kao kompleks do kraja života. Bila je sva pocrvenila, pa onda prebledila. Tješil sam je, i mazil sam je onak sasvim, sasvim blago, sve dok se ni polako opet zagrijala, a i ja. Opet je dobila boju, i stisnula se uz mene, i konačno se odlučila otvoriti oči.

Kaj da vam sad velim? Došel je opet jedan trenutak kad sam zaboravil

misliti. Morate me razmeti. Ona se sad sasvim smirila, i došel je trenutak da krenem u akciju. Nisam više koristil glavu, bar ne onu gornju. Nemrem vam to bolje reći."

"Sve je jasno, Joe. Potpuno vas razumijem."

"Sve je to jasno, samo kaj sam ja opet zaboravil računat na tu prekletu silu težu koje nema; i to vam je postal živi košmar.

Sećate se kale je moj šef objasnil princip? Kolko puta sam se tu noć setil na to: Svako guranje prejde kroz reakciju i pošalje vas u suprotnom smjeru ak se nemate s čim zakočit itd. Da vam to velim običnim rječnikom, kad gurnete napred, odletite otraga. Jel sad razmete? Vidim da razmete, jer se smijete. Samo nije vam isto kad to shvatite na Zemlji, sa svom svojom finom težinom, ili kad to shvatite u prvoj bračnoj noći na satelitu. U ovom prvom slučaju, možda vam je malo smešno i to je sve, ali u ovom drugom, kad sami poletite unatrag ko Ping-Pong loptica uvieravam vas da vam nikaj ni nimalo smešno."

"Oprostite, Joe."

"Sve je u redu. I tak, točno mi se to i dogodilo. U prvom pokušaju, odletil sam u vugel od plafona i zveknul sam se u guzicu, i to baš onak pošteno, jer vam reakcija ovisi od akcije a moja je bila onak fest energična. Taj put mi se sve zacrvenilo pred očima, gospon. Nisam mislil ni pol sekunde. Zamislite si, gospon."

"Zamišljam, Joe."

"Nisam mislil, velim vam. Sav besan, odgurnul sam se z nogom i bacil sam se na nju kak bombarder. I opet sam krenul po istom manevru, i svaki put mi se dogodila ista stvar. Odletil bi kak loptica za tenis. I kaj sam se više nerviral, kaj sam više bil nestrpljiv i uzrujan, to bi brže odletil i to bi se jače zviznul o plafon. Pedeset puta, gospon, tolko sam se puta zaletil, sve dok me nije trtica zabolela. I kad sam stal, to ni bilo iz morala, nego zato kaj sam sav odrvenil osim tam gdi treba."

"Varaš se ak misliš da je meni bilo ugodno", reče Betty. "Možda si se ti osećal kak loptica za tenis, ali meni se činilo da sam reket, ili mreža u koju se bacaju akrobati u cirkusu."

"Ponorel sam zbog tebe, Betty. Razmete, gospon, ona je još uvek ležala

zatvorenih očiju, i videl sam kak joj se izraz menja i kak se čudi, a onda i brine zbog toga kak ja prilazim stvarima. Trebate i nju razmeti. Bez obzira na neiskustvo, morala je misliti da se to tak ne dela. Tak se dalje ni moglo. Kad sam se dobro namlatil, shvatil sam da snagom ne bum niš postigel; baš suprotno. Kak i prije, tak je još uvek trebalo misliti.

Joj, gospon! Razmišljati, u takvom stanju! Ali nisam imal izbora. Kad gruba sila ne uspije, samo vam inteligencija i lukavstvo moreju pomoći. Na žalost, inteligencija vam je jedna stvar a ljubav čist nekaj drugoga, a to vam pokazuje i nastavak priče.

Dakle, prestal sam sa šetanjem od kreveta i plafona. Uspel sam se zaustaviti kraj nje. Dobro sam odahnul, i po glavi sam si prevrtal elemente problema."

"Na kraju sam si rekel da sam imbecil. To ni tak teško. Samo treba sačuvati hladnokrvnost, a to sam uspel povratit.

'Slušaj me, sunčeko', tak sam joj rekel kad sam smislil plan. 'Ovo kaj nam se događa ni baš uobičajeno, to priznam. Ali sve se da zrihtati s malo strpljenja. Mi smo v satelitu. Nema sile teže. Treba se prilagodit okolnostima. Onak kak ja vidim problem, imamo samo jedno rešenje. Treba se zakvačit.'

'Zakvačiti?' pitala me.

'Zakvačit se. Niš se ne brini. Ja bum mislil za obadva. Gle ovak. Ti buš ispružila ruke u križu, kak da plutaš po moru. Desnom rukom i dalje drži nahtkastl. Levom ... čekaj. Primila buš kraj ove špage koju bum ja zvezal za fotelju. Sve jasno? Ni komplicirano. Ti imaš najlakšu ulogu. Držiš ruke čvrsto stisnute, i samo paziš da niš ne pustiš. A ja bum se primil za tvoja ramena, niš ne brini ak malo jače stisnem. I dobro se drži kaj god da se dogodi.'

'O, Joe', tak mi je rekla. 'Ne znam jel bum znala. Nisam si mislila da bu mi prva bračna noć ovak izgledala.'

Svejedno, Betty, moram ti priznati, shvatila si da treba improvizirati. Puno žena ne bi bilo tak poslušno. Napravila je kak sam rekel, gospon. Zauzela je položaj koji sam opisal, makar je onak sa špagom u ruci zgledala ko mala curica koja bu preskakala štrik ... Čak me poslušala i prebrzo, gospon, jer, to sam vam već rekel, ali treba ponoviti, te dve stvari, ljubav i razmišljanje, to su

vam dve suprotne stvari; to će reći, nakon što sam si izmoril mozak dok sam smislil plan, moral sam malo pričekat da ga mogu i realizirati. Jel me razmete?"

"Razumijem, Joe."

"A ona je bila poslušna i strpljiva, nemam kaj reći. No dobro. Nakon nekog vremena, opet smo krenuli, ona se dobro držala za dve čvrste točke, a ja za njena ramena. Mislil sam da sam pronašel rešenje; ali, znate, gospon, bil sam u krivu. Još ni bilo moguće."

"Stvarno, Joe? Kako to?"

"Nemoguće. I to mi je matematičar objasnil zakaj, makar sam i sam shvatil. Bute i vi vidli. Njene dve ruke, to su dve čvrste točke. Dobro. Dve točke, tak je rekel matematičar, to vam čini dužinu; osovinu. I opet dobro. Moje ruke su bile na toj osovini, a to ni bilo niš stabilnije. A kad imate čvrstu osovinu, sve ostalo se oko toga može okretat; to vam je geometrija. I sad budete vidli da ni mi nismo bili pošteđeni geometrije.

Akrobatski posel, gospon, kak u cirkusu! Nismo se pustili; dobro: tak više nismo stizali do plafona. Samo kaj, kaj god bi ja napravil, reakcija je sad išla u krug oko moga tela, i vrtila oko osovine njenih ruku. Vrtil sam se kaj sunce, eto, tako. Okrenul bi se dok mi noge ne bi lupile o zid iz kreveta.

A ona, a moja Betty? Ni ona puštala ruke, bar ne na početku. A kaj sam više mogel i tražit? Nisam mogel tražit da i ostatak tela drži nepomično kak da je od drva. I tak, kak se ona zavrpolji, tak bi vam se i ona podigla i okrenula kak i ja oko svoje osi, i udarila bi o mene, pa bi se vratili u suprotnom smjeru. Zamislite si krokodila kak zijeva, tak smo zgledali, kak vilica koja se otvara i zatvara i u kontaktu ostane po pol sekunde. Ne znam jel si možete zamisliti."

"Kao da gledam svojim očima, Joe. Izvrsno opisujete."

"I jasno, ni to ni trajalo unedogled. Jadna moja mala Betty je na koncu pustila ruke. Ja sam se još držal, i tak smo vam mi kak podivljali krokodil kaj zijeva poletjeli obadva kroz svoju bračnu sobu.

Kakvo putovanje, gospon! Glava dole, guzica v zraku, noge ni sam ne znam gdi, okrećemo se, prevrćemo se, skrećemo i zaokrećemo oko zajedničkog centra gravitacije, tu i tam bi napravili puni krug oko svoje osi, a tu i tam bi nekim krajem zapeli za nekaj, ali nismo se imali zakaj uhvatiti, i nekak se nikak

nismo mogli stisnuti. Ja sam bil malo fiksiran na jednu stvar, i trudil sam se kolko sam mogel, i okretal sam se sve luđe, a to nam niš ni pomoglo, naprotiv. To vam više ni bila vježba na gredi, to vam je bil trapez, hrvanje u ringu s tri dimenzije; niko vam nema imena za tak nekaj. Ni više bilo ni gore ni dole ni ničeg.

Sad bute mi rekli: to vam je i rješenje. Zaboravit na silu težu, na gore, na dole, na sve. Ne mislit više na krevet, na namještaj, na ništa, samo čvrsto zgrabit jedno drugo nogama i rukama i obaviti stvari u praznom prostoru. Možete tak pričati, ovak iz fotelje. Probali smo, gospon, vjerujte da jesmo. Ali voditi ljubav u praznom prostoru, dok se obrćete oko svog centra gravitacije, nemrete si zamisliti kak vam to zgleda. Furt ima nekaj kaj ne paše. Ne bi si čovek ni pomislil kolko mu svaki dio tela treba. Ako vam ne klize ruke, onda klize noge. Kad ne klize noge, bedra vam se zmoče i kliznete kak po jastuku. Kad ni niš od toga, onda vas uhvati vrtoglavica jer vam se sve okreće oko vas, pod, plafon, namještaj i svetla. Govorim vam iz iskustva, i znam kaj vam velim. Morate se primit za nekaj čvrstoga ... Još da je Betty bila malo iskusnija; ali ovak, ni mi mogla nikak pomoći. Plakala je i govorila da bu se vratila svojoj mami.

Sve smo probali, gospon. Ima nekih na Zemlji koji pripovedaju o raznim položajima. Dakle, gospon, moja Betty i ja, da vam pravo velim, tu noć smo isprobali više položaja nego kaj su svi grešnici na ovom planetu ili na bilo kojem drugom. Takvi položaji, gospon, da sad pocrvenim kad se setim, i svi demoni paklenski bi pobegli da su ih vidli. Sve, opet vam velim. Držali smo se rukama. Držali smo se nogama. Čak smo se jemput zamotali u veo koji je još plutal po zraku. Ali svaki put nekaj ni štimalo. Na koncu smo dobili sjajnu ideju i zavukli smo se pod krevet. Ali tam je pak bilo preusko: bilo nam je kak u konzervi. Na koncu smo tam i proveli ostatak prve bračne noći. Pod krevetom, ispruženi jedan kraj drugoga kak dvoje dece, a još nam je pri tome bilo i zlo kak nikad u životu."

"I to vam je moja avantura, gospon, kad ste već pitali. Niš drugo nema za pripovedati, a to vam je i dost. I svaku sljedeću noć se ponovila ista priča, s varijacijama, ali svaki put bi završili sa zračnim baletom, i na koncu bi odustali. Nikak nismo uspjeli. Probal sam tražit savjet od gospode znanstvenika iz posade. Na početku su me strpljivo slušali, čak ih je i zanimalo. Onak su bili, suosjećajni. Čak su mi probali i pomoć.

Matematičar mi je jako točno i znanstveno objasnil kaj se događa i zakaj. Fizičar je išel još dalje. Napravil je neki komplicirani aparat z električnim poljima i magnetskim poljima i tak, i taj aparat je trebal stvarati nekakvu umjetnu gravitaciju. Na žalost, da bi sva ta polja radila, ja bi trebal navuć kostim sa hrpom nekakvih metalnih ploča, onak ko oklop od viteza. Kak da sam u pećnici. Glavni mehaničar, s kojim sam si bil dobar, mi je samo predložil da se poslužim s pištoljem s mlaznicama. Rekel je da je samo stvar u usklađivanju sila. Probal sam i to, ali nisam uspel uskladiti sile kak treba.

Čak se i velečasni zainteresiral. Videl je da sam tolko jadan da se i sam rastužil. Jedan dan me povukel na stranu, i održal mi je dugački govor, i mislim da mi je rekel - nisam siguran, jer je pol bilo na latinskom - mislim da mi je rekel da, s obzirom na okolnosti, da bi Crkva možda mogla zažmirit na položaje koji nisu onak, u skladu s Božjim zakonima. Da bi mi mogel podijelit oprost unapred, ak mu sve objasnim. Ne znam ja jesu naši položaji u skladu, samo znam da je, kad sam mu počel tumačit... no, onda je pak on odletel u plafon, kakti šišmiš, i to jedno desetak puta, tolko se uzrujal. Posle toga se počel molit, i više mi niš ni rekel.

A onda, kak je vreme prolazilo, svi su me počeli izbegavat. Zgledali su besno i uvređeno. Na koncu sam shvatil da im moj problem kvari putovanje, i više nisam nikaj pripovedal. Betty i ja smo se pomirili s tim da moramo čekati povratak."

Joe je dugo šutio, izgubljen u mislima. Onda konačno doda:

"Vidite, gospon. Nisu mogli priznat da taj njihov satelit nije jedna baš tak sjajna i savršena stvar kak su vikali u svim intervjuima. I to vam je zaključale do kojeg sam ja došel.

Kad kažu kak je to lepo, gospon, svi oni lažu, tvrdim vam ja, a i Betty bu vam potvrdila. Taj satelit, ta kanta bez sile teže, to vam je dobro za znanstvena istraživanja, i krasno je za gledat zvezde, i nema bolje za skupljanje kozmičkih zraka, sve ja to priznam. Ali kad se o ljubavi radi, gospon, to vam je živa i jadna glupost. To vam je zadnje mesto na svetu za bračnu noć, bar ako nemate jako čudan ukus. Vjerujte mi kaj vam velim,i napišite to velikim slovima u svojim novinama, tak da moje iskustvo bar nečem posluži."

"Obećajem, Joe."

"NAUFRAGE, MODE D'EMPLOI", 1998.

FABRICE COLIN

Još jedan Francuz na stranicama Monolitha. No, ovdje je riječ o mladom piscu koji je za priču Uputstvo u slučaju brodoloma dobio Grand Prix d'Imaginaire i Prix Ozone 1999. godine.

Za Fabricea Colina (1972. -) čuli smo na prošlogodišnjem interliberu i bio je to pun pogodak. Jedan je domaći izdavač odmah kupio prava i za njegov fantasy roman Vengeance (2001.) koji je u prevođenju.

PREVELA DIANA MACHALA

Uputstvo u slučaju brodoloma

Ovaj put za ozbiljno, mali moj Lorry, sad je službeno: prestani se zajebavati. Gotovo je s fantasyjem, baci to kroz prozor. Vrijeme je da napišeš pravu stvar i da zaboraviš na tu svoju jadnu prošlost. Zmajevi, tražim od tebe da budeš malo ... Zašto ne elfovi, kad si već kod toga? Nećeš s time doći na televiziju, maleni moj. To si već mogao shvatiti. So-cijal-ni ro-man: ponavljaj za mnom. Nova književnost, stilske vježbe. Povijesna okosnica. Jedna dobra seoska drama, i eto! platit će ti Irska, blagi bože, pa svi ti to savjetuju. Počnimo od tog kretena Victora. A on je tvoj agent, sve do novog rasporeda stvari. Zna on što je dobro za tebe.

Tog jutra dakle, sjedeći skrštenih ruku ispred staroga prašnjavog monitora, konačno si odlučio spremiti u ormar taj smiješni projekt o trilogiji. Ne samo pospremiti, već jednostavno zaboraviti, izbrisati iz pamćenja, kao da ga nikad nije ni bilo. Na tvom je radnom stolu jedna hrpa pomno odabranih naslova. Znanost i moderan svijet. Srednje klase, Ljudske patnje, Irska drama, takva vrsta vesela štiva. Sve je to za tvoje dobro, sve. U svakom slučaju, moraš to napraviti: ti više nisi, ti nisi više pisac fantasyja. Dakle, budi dobar, poštedi nas refrena o izdanoj profesiji. Ti više ne pišeš za klince, izvrsno, i što onda? Ne radi dramu oko toga. Monolitske intrige, stereotipni likovi, izmišljena prenesena značenja ... Došlo je vrijeme da se okrene novi list. Duša: eto ti novog istraživačkog područja, eto ti terena za budućnost. Zaboravi Tolkiena, zaboravi Howarda. James Joyce: konačno jedan tip koji je znao što hoće. Uzmi njegov primjer. Trebat će raditi, naravno, preispitati neke stvari, ali potom ... Možeš i sam vidjeti.

Moje dame i gospodo, novi Steven Lorry! Bože, koji roman! Revolucionaran stil. Plodonosni utjecaji, neviđeni tijekovi radnje, itd. Tisak jednoglasno naglašava dijalošku smionost. Lorry je u prime timeu! Gospodine Lorry, kritika vas proglašava novom irskom književnom zvijezdom u usponu, nešto za vaše poklonike? Pa dobro, želio bih svakako pozdraviti W. B. Yeatsa, svog pretka. Njemu sve dugujem, znate? William, ako me čuješ, ova knjiga je za tebe! Bravo, gospodine Lorry. Vrlo dirljivo, zaista. S velikim veseljem i čašću žiri u punom sastavu dodjeljuje vam danas ovu nagradu ...

Ma daa. Za sada, trebalo bi barem pronaći naslov. I pseudonim. Jer, ako

razmisliš, ne možeš se zvati Steven Lorry. To jednostavno nije prihvatljivo. Definitivno neprihvatljivo. Možeš si predočiti naslove? "Pisac fantasyja okušao se u satiričkom romanu?" Što još? "Kameni patuljci usred gladi u Irskoj?" Probudi se, Lorry. Pronađi nešto, neko drugo ime. Flann O'Brien? Već postoji. Samuel Beckett? Dobro, pusti ime za kasnije. Usredotoči se na naslov. Nešto što ne sadrži riječ "zmaj", ako je moguće. Nešto ... kako da kažem? pogodno za ulazak u književnost. Jer to je ono o čemu se zapravo radi, zar ne? Zar ne?

Naravno da da. I dakle ... Prije nekoliko tjedana još si uvijek lupao glavu o toj ideji o pakosnoj reptilijanskoj trilogiji - zmajevima koji rigaju vatru, zmajevima bez vatre ... Blagi bože! Moglo bi se reći da si prolupao. S vremena na vrijeme, sjeti se zašto plaćaš svog agenta.

"Steven Lorry, slušam?"

"Stevene? Ovdje tvoj agent. Victor."

"Bok, Victore. Kako ide?"

"Super. Reci mi, Steve, imaš li nešto vruće, u ovom trenutku?"

"Pričali smo o tome prije tri dana, Victore."

"A da?"

"Da. Trilogija. Zmajevi koji rigaju vatru, znaš? Prvi dio treba izaći za dva mjeseca, ako mogli vjerovati ugovoru koji si potpisao, i koji upravo gledam."

"Zaista? Slušaj, Steve ..."

"Steven."

"Steven. Pusti se trilogije, može?"

"Halo?"

"U čemu je problem?"

"Nema problema, stari. Ostavi to sad malo po strani, to je sve. Napiši ... napiši neku stvarnu priču. Kužiš li se ti u povijest?"

Osjećam da će mi biti loše.

"Pokušavaš li mi time nešto reći?"

"Ti imaš dobar stil, Steve. Vjeruj mi. Znaš se unijeti, tako da tekst živi."

"Svakako. Pravi sam vrač."

"U stvari... Jednostavno mislim da bi se trebao ostaviti tog fantasyja, Stevene. Mislim da zaslužuješ više od toga. Slušaš me?"

"Kakve su sad to gluposti?"

"Dvije sekunde, može? Evo ga, imam ga. Jesi spreman? Gospodine, bla bla bla, po primitku zadnjeg dijela trilogije o kamenim patuljcima, bla bla bla, radnje prožvakane već tisuću puta, bla bla, siromaštvo stila, dobro, ovo, počinješ se navikavati, bla bla, fantasy je mrtav, dragi gospodine. A vi ste njegov najžalosniji grobar. Čast mi je što vas ne moram pozdraviti, bla bla bla."

"I onda?"

"Oh, Steve, ljuti me što ti to govorim. U stvari, vjerujem ... Vjerujem da bismo mogli reći kako je došlo do eksponencijalnog, uh, raspadanja. Definitivno."

"Victore, zar imaš rječnik u ruci?"

"Ne, eksponencijalnoga, kunem ti se. Nikad nisam vidio ovako pravilno strovaljivanje. Morat ćeš doći baciti pogled na ovu statističku liniju, zaista je zadivljujuća, i to na kvadrat. Voliš li filmove katastrofe?"

"Što mi predlažeš?"

"Sve ovisi o tebi, stari. Sve ovisi o tebi."

Evo nas opet. Razboritosti, Stevene. Ovaj nam tip hoće masno podvaliti.

"Ali što još?"

"Ovaj ugovor o kojem si mi govorio ... Imaš ga pred sobom?"

"Rekao sam ti to."

"Odlično, vrati mi ga, Steve. Napravit ću ti drugi."

"Što?"

"Udovolji mi, zaboravi te glupe zmajeve, okay! Prestajemo s fantasyjem. Treba mi povijesni roman. To danas ljudi traže. Publika je sazrijela, mali moj.

Publika želi nešto što će je nadživjeti. Ona želi da joj se govori o njoj, o njezinoj prošlosti, o njezinoj povijesti."

"Victore ... Znam da nikad nisi bio odveć suptilan, ali nemoj mi reći da si progutao sve te laži! To su laži kakvih nema, i ti to dobro znaš."

"Da? Moraš vidjeti brojke, Steve. To nisu nikakve laži, vjeruj mi. Brojke ne lažu. Ja sam tvoj agent, stari, i želim ti samo dobro. Prema tome, ako je tvoja najveća želja završiti pod mostom i tamo pisati priče o zmajevima za tvoje prijatelje klošare, ja samo mogu reći da je to tvoj problem, stari moj. Ne i moj. Pokušavam nas izvući iz govana, mali moj. I tebe i sebe, u istom smo košu, a iz tog koša moramo ubrzo izbaciti fantasy, jer inače smo gotovi, kužiš?"

"Ali ..."

"Pogodit ću te predujmom za jedan povijesni roman o Irskoj. Ti mi napiši bilo što, imaš otvorene ruke, okay! Rat, glad, živo mi se fućka. Želim samo da se probudiš, i da shvatiš da ima tipova koji bi se ubili za takvu priliku."

Misliš da ne znam.

"Za ime božje, Victore ..."

"Dakle, slušaj me, sad, slušaj me pažljivo. Ili ćeš mi izroditi tu stvar odmah i poslati mi taj vražji ugovor još danas, da ga ja sam ne dođem potražiti, dobro? Ili ćeš nastaviti pisati te gluposti o zmajevima, i vjeruj mi, trebat će mi pet minuta da nađem nekog drugog da te zamijeni."

"Baš si zlatan, Victore."

"Znam. Napiši mi tu srcedrapateljnu priču, pošalji mi ugovor, i za nekoliko mjeseci ćeš mi zahvaljivati."

"Na čemu?"

"Spašavanju karijere."

"Šališ se?"

"Ne poznaješ me dobro."

Klik.

Spašavanje karijere?

Jadni mali crv.

Misliš da ću odustati od fantasyja od danas do sutra kako bih ti napisao povijesni roman o gladi u Irskoj? Zbilja to misliš? Zbilja ...

Hm.

Tog jutra, u vrtu, moj dvorski upravitelj pronašao je jaje.

Držao ga je pred sobom, u svojim rukama s bijelim rukavicama. Bjelokosni odsjaj ljuske lijepo se slagao sa blistavim crnilom njegove livreje. Zaista, Bakr'g je imao stila. Za jednog trola.

"Gospodine", promrmljao je glasom punim osjećaja.

Polagano sam podigao pogled s knjige, popravio drhtavim kažiprstom naočale na nosu.

"Što je to, Bakr'ge?"

"Ne znam, Gospodine. Pronašao sam to u travi, pokraj fontane."

Podupirući se rukama o naslone fotelje presvučene baršunom, ustao sam, prostenjao, zaogrnuo skute staroga kućnog ogrtača, te mu se približio šepajući.

"Vaš štap, Gospodine."

"Hvala."

Moj dragi stari štap.

"Daj da mi to vidimo..."

Prilijepio sam uho na ljusku. Ništa. To je bilo oveliko jaje, jedan pedalj u visinu, i sigurno pet ili šest kilograma, možda i više. Bakr'g je ostao nepomičan, uzdignute brade. Bio je za tri glave viši od mene.

"Da, dobro", rekao sam. "I onda? To je jaje. Znamo li kako se ovdje stvorilo jaje?"

"Bojim se da ne, Gospodine."

"Vrlo dobro. Hoću reći: nezgodno. Pozvonite, Bakr'ge. Razjasnit ćemo mi tu stvar. U međuvremenu, stavite tu stvar na sigurno."

"Kako Gospodin želi."

Okrenuo se s jajetom, veličanstvenom relikvijom u svojim rukavicama. Koji hod! Bakr'g bi mogao oboriti cijelo stablo samo golim rukama. Bio je on, uz ostalo, i sjajan vrtlar.

Šake stisnute oko drške štapa, silazio sam pod vedrim nebom stubama visećeg stubišta koje je obrubljivalo naše unutarnje dvorište. Iznad drveća nebo je bio jednolično sive boje, kao i obično. Stanovnici Kamenog Z'mka čekali su me oko fontane, na istome mjestu gdje je bilo pronađeno jaje. Moj je dolazak prekinuo rasprave, i svi su se okrenuli prema meni. Tu je Bakr'g, naravno, moj vjerni trol upravitelj; Bazalt, kameni patuljak, koji je provodio dane prožđirući šljunak i kamenje skupljeno izvana; S i F, dva mala čovjeka maljavih stopala, odjevena u prugaste pidžame - zatvorenici kobilastih nogu, spašeni iz zatvora Traid'markh; Helnor, konjanik tužna izgleda, hrabar svat ali amnezičan, koji se posvuda vukao sa svojim beznađem u kolicima sa željeznim kotačima; Diane, žena-stablo s kosom od trave, čiji udovi nikada nisu prestajali nicati; na posljetku Holostee, Anserine i Saxifrage, tri vile-cvijeta sedefastih krila, čije je neprestano drečanje punilo tišinu zamka daškom svježine.

"Vrlo dobro", rekoh bez okolišanja. "Bakr'g je jutros pronašao jaje u vrtu. Ima li mi tko od vas reći nešto povodom toga?"

Tišina.

"Čije je to jaje?" upita Anserine.

"Samo je jedan način da to saznamo", odgovara Saxifrage.

"To nije pitanje", odvratih dižući ruku kako bih ih utišao. "Želim samo saznati kako je ovo jaje stiglo ovamo. Nije valjda palo s neba ..."

"Zašto ne?" Bazalt će, duboko slegnuvši ramena.

"To je nemoguće", odgovara Diane.

"Nezamislivo", nadoda Helnor zaškripavši željeznim kotačima.

"K tome je to još i veliko jaje", kroz nos će S.

"Čudilo bi me da neka ptica može snijeti takvu stvar", nadoda F. "Vrlo velika stvar."

"Po meni je to jaje vodene zmije", izjavljuje Helnor. "Čini mi se da sam bio ubio jednu vodenu zmiju, jednom. Bilo je to ... Sveca mu, sjetit ću se."

"To nas ne zanima", Holostee će pomalo žustro leteći oko njega.

"Mene, pak, to zanima", promrmlja Bazalt.

"Ukratko," rekoh nakašljavši se, "nitko ne zna otkud ovo jaje. Čuvat ćemo ga u zamku, sve do nove odluke."

"Hoćete reći: sve dok se ne izlegne", ispravi S.

"Ako je to vodena zmija, nećemo trebati prokleto dugo čekati", nadoda Helnor. Vodene zmije rastu zadivljujuće brzo. Jednoga dana sam sreo jednu vodenu zmiju i ..."

"Nije važno", zadreči Saxifrage sletjevši mu na rame.

"Jedna odrasla vodena zmija može spaliti cijelo selo u nekoliko otkucaja srca", ispustio je F.

"Srećom da mi nismo selo", promrmlja Diane zamišljeno.

"Ma što bilo," rekoh, "naša je dužnost da se za to pobrinemo. Čekat ćemo dok ne saznamo što je to. Potom ćemo se savjetovati. Sva živa bića imaju pravo, u teoriji, dobiti naše gostoprimstvo."

"Čak i vodene zmije?" upita Helnor. "Čak i odrasla vodena zmija, recimo to tako, krvoločna vodena zmija? Ovo jaje mi pakleno nalikuje na jaje vodene zmije, ispričavam se što to naglašavam."

"Vidjet ćemo", rekoh. "Rasprava je za sada završena. Ima li tko što dodati?"

Dling dlong.

Mrtvačka tišina. Pogledavali smo se u tišini.

Dling dlong.

"Netko zvoni, Gospodine."

"Čuo sam, Bakr'ge."

"Možda bih trebao otići otvoriti. Gospodine?"

"Možda, zaista."

Ukočena hoda uputio se prema velikim vratima, a pratilo ga je devet pari uplašenih očiju.

Čitava vječnost. Čitava vječnost je već prošla otkako je Kameni Z'mak primio kakva posjetitelja. Ali što je to vrijeme, na kraju krajeva? Više nisam ni sam siguran. Posljednji put, bio je to Bazalt: primili smo ga kao i ostale, napola mrtva, stojeći kod staroga kamenog stabla. Preživio je jedno dugo, vrlo dugo putovanje. Tijelo mu je bilo prekriveno ranama i prašinom. Polegli smo ga na veliki pernati madrac - i odnjegovali ga. Kao i ostale.

Bio je to neobičan ritual nepromjenjive formule. Po dolasku noći, Bakr'g i ja palili bismo veliku vatru na najvišem tornju zamka. Spram sivkastih močvara, punih ubojitih sjena, koje su se prostirale unedogled uokolo staroga stabla, ovo krhko svjetlo, nekoliko narančastih plamena, samo je tek neznatno probijalo mrklinu otužnih tresetišta - bilo je poput spasonosnog obećanja. Nikad nisam gajio nadu. Svjestan sam da većina bića, koja završe u ovim močvarama, nikada ne pronađu Kameni Z'mak, da ni ne ugledaju ovu vatru prije no što umru.

Ali ipak sam time uspio spasiti nekolicinu, i uvijek tako. Bila je to šačica posrnulih kreatura, naspram tisuća anonimnih smrti: jer močvare su smrt. Nitko se ovdje ne može pretvarati da to ne zna. Smrt i zaborav, ničeg drugog čemu bi se ovdje mogli nadati. Zaista ničemu drugom.

"Želio bih vidjeti vašega gospodara."

Čudan lik, koji je ovo bio izgovorio, predao je Bakr'gu svoj crni šešir velika oboda. Lijevu polovicu njegova lica činile su zamršene nakupine matica, pločica i zupčanika; druga je polovica bila skoro normalna. Mehanički smiješak: ispod čupave obrve jedno me crno oko napeto promatralo. Nekoliko pramenova sijede kose, zagasita boja kože izbrazdana surovim borama ...

"Vi ste Zaštitić?" pitao me je, vidjevši da se približavam.

"Upravo tako", odgovorili, stisnuvši pruženu mi ruku. "A vi, tko ste vi?"

"Moje vam ime neće ništa značiti, bojim se", odgovori čovjek, ostavljajući Bakr'gu da ga oslobodi teškoga krznenog ogrtača. "Ali ako vam je stalo da znate moje ime, zovem se Arthur Grizodušić."

"Neobično obiteljsko ime", rekoh, pozvavši ga da me slijedi.

"Ništa neobičnije nego Zaštitić", nasmijao se slijedeći me u korak. "Dugo sam putovao. Sretan sam da sam vas našao."

"Niste imali problema?" upitao sam neuvjerljivo.

"Mislim da ne. Stigao sam, zar ne?"

"Ovo je naša knjižnica", rekao sam pokazujući mu na sobu kroz koju smo prolazili, usporedno prateći središnje dvorište. "Nešto više je moj salon. Tu se povlačim kad mi treba samoće. Tamo gore, zvjezdarnica. Gostinske sobe se nalaze ovdje, ovdje i ovdje", rekoh pokazujući na male otvore iznad naših glava, smještene na unutarnjoj pregradi kamenog stabla.

"Imate brojne uzvanike", primijetio je posjetitelj okrenuvši svoj mehanički profil prema grupi nasuprot. Ispod staroga kapka, oko boje ugljena šaralo je po fontani svojom ispitivačkom šarenicom.

"Stalni uzvanici", rekoh, oslonivši se na štap kako bih se okrenuo prema njemu. "Reklo bi se da vas to brine, gospodine Grizodušiću. Zar nešto ...?"

"Moramo razgovarati, Zaštitiću", prekinuo me jednim pokretom. "Pokažite mi vaš salon. Kladim se da ćemo tamo imati više mira."

"Malo mlijeka?"

Plivajući u vreloj vodi, prozračno lišće sve se tromije gibalo. S vremena na vrijeme, krila čarobnica-cvijeća pala bi s njihovih leđa, a zamijenile bi ih još življe membrane. Poklanjale bi mi druga krila.

"Hvala, ne."

Nisam ustrajao. Utonuo u naslonjač presvučen presijavajućim pustom, posjetitelj je sa zanimanjem pregledavao moju čudnu zbirku bezvrijednih ukrasnih predmeta.

"Pronašli ste jedno jaje", nenadano je rekao, pogleda uprta u mali brončani kipić.

"Odgovoriti vam suprotno ..."

"Samo odgovorite na moje pitanje, molim vas."

"Ja ... naravno."

"Morate ga uništiti", kroz nos će posjetitelj, plijeneći me razvaljenim osmijehom.

Ne znam zašto, ali bio sam siguran da će izjaviti nešto slično tome.

"Mogu li pitati zašto?"

Uzdahnuvši, čovjek je prošao rukom po jednoj od svojih nazupčenih matica na licu, odvrnuvši ih za nekoliko okreta. Zloguka škripa.

"Kad bih vas pitao kada ste točno odlučili primiti... izgubljene putnike ove okolne močvare," odvratio mi je ledeno, "pretpostavljam da ne bih dobio odgovor? Prije godinu? Deset godina?"

"Ne vidim razloga zašto bi vas se to ticalo", rekoh. "Uostalom, ne provodim vrijeme u brojanju. Dani slijede jedan za drugim, i ništa više."

"Ali nitko vas ne sili."

"Da primam te nesretnike? Što biste vi učinili na mome mjestu, gospodine Grizodušiću?"

"Svakome njegovo, Zaštitiću. Odgovorit ću najprije na vaše prvo pitanje. Kao što sigurno znate, močvare koje nas okružuju jednako su nepregledne koliko i opasne. Pretpostavljam da se nikada tamo niste našli?"

Jednim sam mu pokretom dao do znanja da nastavi dalje.

"To su Močvare Zemlje Sa Vješti", izjavio je posjetitelj. "Zemlje ništavila, zavijene u zaborav. Glasine govore da ih je nemoguće prijeći. Prizivaju se vojske duhova, virova ..."

"Čuo sam već te legende", rekoh. "Ne vidim zašto bi me se to ticalo."

"Ne? Bit ću vrlo izravan, Zaštitiću. Vi i ja, mi radimo za Učitelja. Možda ne znate ili ste odlučili zaboraviti, ali to ništa ne mijenja."

"To je točno." Njegov portret visio je na zidovima većine soba u Kamenom Z'mku.

"Znate li tko je on?" upita blago Grizodušić nagnuvši se prema meni.

"Priznat ću vam da me baš briga."

"Pa ipak, vi mu služite", rekao je moj posjetitelj, nanovo se naslonivši u svom naslonjaču. "Ove mu močvare pripadaju. Vi mu pripadate."

"Sigurno ne", rekoh.

"Oh, kako da ne. Slušajte me, Zaštitiću. Močvare Zemlje Sa Vješti, i sve kreature koje ovdje žive, sve je stavljeno pod nadzor Učitelja: ne možete to poreći. A činjenica da ovo posljednje nije izravno pod njegovim utjecajem ništa ne mijenja na stvari."

"Vjerujem da sam dovoljno slušao", odvratio sam ustajući bolno iz naslonjača.

"One za njega više ne postoje, one više ni za koga ne postoje!" rekao je gospodin Grizodušić povisivši ton.

Moja se ruka stegnula oko lanenoga konopca koji me povezivao s Bakr'gom.

"Otpratit ćemo vas", rekoh približavajući se prozoru.

Vrlo brzo, moj se pogled gubio u sivkastom prostranstvu nadsvođenom brzim maglama, gdje su se tu i tamo izdizala kakva debla mrtvih stabala, pocrnjela od munja i čame. Grizodušić je bacio svoje posljednje karte.

"Budite razboriti, Zaštitiću. To što činite ničemu ne vodi, i samo raspirujete mirni Učiteljev duh. Pokušat će sve to zaboraviti. On želi jednom za svagda završiti s tim kreaturama Močvara i..."

"Gospodin je zvonio?"

Okrenuo sam se. Na pragu vrata, obrisi mog trola u livreji spriječili su prolazak svjetla i utopili lice gospodina Grizodušića u tminu.

"Da, Bakr'ge. Trebalo bi otpratiti našega gosta."

"Dobro, Gospodine."

Klateći se na nogama, gospodin Grizodušić zaprijetio mi je šakom, a mesni dio njegova lica zacrvenio se od bijesa. Zupčanici su se pak počeli sve brže okretati.

"Barem uništite ovo jaje", provalio je kad mu se na rame spustila velika trolova šapa u rukavicama. "Učitelj već ionako ima previše problema - možete li barem pokušati shvatiti? Naređujem vam da ga ubijete, čujete li me?"

"Nemate mi vi što naređivati", rekoh zatvorivši oči. "Vi ste sada ovdje kod mene, u Kamenom Z'mku. Ti ljudi koje vi vrijeđate, moji su gosti, i moji prijatelji. Recite Učitelju neka ih dođe sam ubiti, ako mu je do toga toliko stalo."

"Ali on ne može ..." prostenjao je Grizodušić nestajući kroz vrata. "Što mislite zašto je poslao mene? Vi ste ograničeni koliko i glupi, Zaštitiću!"

Samo sam slegnuo ramenima. Koliko neprilika, pomislio sam sjedajući ponovo u svoj stari baršunasti naslonjač. Koliko neprilika. Sada, kada o tome razmislim, čini mi se da sam već jednom imao sličan posjet, jednom davno - prije vječnosti, sigurno. Ali, je li to bio isti čovjek? Njegov me šešir podsjeća na nešto. Ma, ja sam sigurno stara budala.

Mogao bih početi ovako: "Thomas O'Connel vrtio je i vrtio čudan krumpir pod crvenkastom bistrinom irskog zalaska sunca. U njegovim očima, potamnjelim od stalne zabrinutosti, ocrtavala se, u grozničavim odsjajima, sva tuga jednoga naroda. Gomolj je bio izgrizen gnjilоćom ... U jednom je trenutku mladi O'Connel vidio kako je cijelo polje krumpira poharano, bila je to vizija koju je ubrzo zamijenila još strašnija slika, slika zemlje utonule u glad i patnju. Kakvi nam se ratovi spremaju ... pomislio je nesretnik."

Ili žešće kao ovo: "Kosmate ruke okrutnoga krvoloka zatvorile su se poput škripca oko zadihanih prsa lijepe Sare, koju su pohotne ruke već razgolitile." Ha, ha. "Oštrica zarđalog noža čvrsto je bila pripita uz uzbuđeno grlo, a ludilo koje je sijalo iz pogleda okrutnika odražavalo je njegovu spremnost da ubije. Thomas O'Connel je bio prestravljen. Po posljednji ti put kažem, zavikao je lopov, daj mi hrane, seljačino, ili se pozdravi od svoje nevaljalice!"

O da, to je to. A što dalje? Horda trolova oklopljena okrvavljenim štitovima nasrnula je na farmu i izmasakrirala ratnim maljevima sve njene stanovnike? Bože sveti, Stevene, osvijesti se, za boga miloga! Mogao bih početi... ni sam ne znam, s tipom koji miriše na travu, ili na ugljen? Treba omirisati glad. Bravo, Lorry: to, to je naprosto originalno. Eh sranje. Koliko je

sati? Četiri sata. Ovo jutro, u osam sati, dobro, recimo oko devet, moram Victoru faksirati prvo poglavlje. A da završim s jednim Guinnessom? Ne, samo to ne, Lorry. Dobro znaš da ne možeš pisati kad se obliješ. Dobro znaš da ...

Ne možeš pisati.

Gledaj, u najgorem slučaju mogu mu poslati to, i onda još ovaj odjeljak, ovdje, taj sa krumpirovom zlaticom, zar ne? Krumpirova zlatica kao simbol engleskog neprijateljstva, zgodno je to! Nametnik. Preobraženje, part two. Ma daj molim te, Stevene. Victor je tražio nešto kao, koja je to bila riječ? Konsenzualno. Konsenzualno? Ma daj da se smijem. Istina je da se nisi pretrgnuo napisati ni jedan jedini smisleni redak. Same riječi, Lorry. I bez "krumpira", molim te. Sveti bože, pa nije to toliko složeno! Trebaš se samo uvjeriti da ćeš napisati fantasy bez čudovišta, i ... Hm, to nije bedasto, to: Thomas O'Connel ispred kamina, u smiraj dana, i taj njegov vlastiti malik koji mu govori "Thomase ...". Ma daa, ne -previše ivanoorleanski. Tako će biti, možeš zadržati motiv malika. Znam što će Victor reći: oslobodi me tih gluposti. Ali ti imaš spreman odgovor, ne? Hey, Victore, ne diraj mi tog malika, razumiješ? To je sama duša Irske. To je vraška metafora, mali moj: ako to ne možeš razumjeti, onda je već vrijeme da si pronađeš novi posao. Taj malik, to je Irska: u tome nema nikakve fantazije. To će ići ko po loju. Misliš da su Jamesa Joycea smatrali piscem fantasyjal Pa ipak u samom Uliksu ima utvara, ne? Odgovori mi, mali moj.

Dobro, ovaj put smo krenuli. Ipak ću si uzeti jedan Guinness - samo jedan - a poslije toga, na posao! Posljednja linija obrane prije uspjeha. Možeš se othrvati alkoholu samom snagom volje, dobro to znaš. Victor će kvocati malo na početku, a poslije će zahvaljivati. Napiši tu svoju podlu zamisao: ostalo će doći samo po sebi. Kreni, Stevene Lorry! Put ka slavi pun je zadimljenih kavana, i ostaje ti još samo četiri sata da nadrljaš nešto na papir. Gle sad ovo... There's nothing like a Guinness. Nisam ja to rekao. I po svoj prilici, neće te ta dva mala gutljajčića omesti da napišeš najdirljivije poglavlje u irskoj književnosti još od ... Bah, nema smisla tražiti usporedbe. U svakom slučaju, James Joyce je bio kao ti. Pio je ko smuk.

Uporna zvonjava: zvonjava telefona istrgla me je iz besana sna. Opipavajući, ruka mi je naišla na budilicu i drhtavim je pokretom prinijela još vlažnim očima. Koliko je sati, podne?

Deset i pol.

Blagi bože: spavao sam tek dva sata. Ako nastavim tim ritmom, uskoro ću biti preminuli pisac.

"Steven Lorry ovdje."

"Victor je."

"Hey, Victor."

"Victor tvoj budući bivši agent. Kakva je stvar to što si mi poslao, Steve? Reci mi da je to još jedna od tvojih glupih šala. Molim te, poštedi me."

"O čemu govoriš?"

"Tvoje poglavlje. Oči malika sijale su magičnim odsjajem u kojem se očitavala, svetim slovima ispisana, sudbina zemlje Irske. Takva vrst gluposti."

Evo nas.

"Slušaj, Victore ..."

"Ne, ti slušaj. Svrbe me prsti da nazovem svog odvjetnika, čuješ li me? Ne mogu se više boriti s tobom, Steve. Nemam više ... energije."

"Ma što to buncaš?"

"Bolje bi bilo da ja to tebe pitam. Kakve su to gluposti? Rekao sam ti 'nema više fantasyja', i činilo mi se da si shvatio. Ili hoćeš da ti pošaljem službeni dopis? Da te pozovem na službenu večeru kako bih ti objasnio stvari?"

"Mogu li ti barem objasniti?"

"Zemlja zove Stevena, Zemlja zove Stevena, prijem? Nisi me razumio, Stevene. Izbriši si tog malika, napiši nanovo to poglavlje pravim rečenicama, i tek tada, dobro si me čuo, tek tada ćemo možda moći razgovarati. U međuvremenu, zaboravi na broj mog telefona. Tako će biti najbolje za obojicu."

Tog jutra, slijedili su drugi tajnoviti događaji.

Stvari su bile neprirodno kolorirane ...

Za početak, jaje se izleglo. S i F su me o tome obavijestili, mašući rukavima svojih prugastih pidžama poput dvije drvene lutke u panici.

"Velikog mi Nazgula!" rekao je F. "Gospodaru! Izišlo je!"

"Što to?" upitah, pustivši da mi na zemlju padne primjerak napola poderane čudnovate knjige, koju sam već nekoliko dana pokušavao pročitati.

"Pa, s ... stvar, što drugo!" F će.

Ustao sam i slijedio ih šepajući.

"U ovoj knjizi, koju sam upravo čitao," prostenjao sam, "postoje dvije kreature koje vam sliče do najmanjeg detalja, i pitam se nije li..."

Ali riječi su mi zapele u grlu. U smirujućoj tami stare knjižnice, čiji su kutovi bili pocrnjeli od čađe, svi stanovnici Kamenog Z'mka već su se bili okupili. Nijemo su okružili mali plast sijena na kojem su se klatila dva komadića razbijene ljuske ...

Ostali su uzmicali kako sam prolazio. U njihovim pogledima, zadivljenost. Polagano sam se približio. Bakr'govo lice obasjalo se blaženim osmijehom. Rukavice, obično tako čiste, sad su bile navlažene žućkastom tekućinom, a on je u svojim rukama držao životinjicu.

"Gospodaru ..."

Malo biće zelenih ljuski, podvinutih krila, njušilo je zrak svojim uzdignutim nosnicama. Čudo nad čudima. Bilo je slijepo, naravno, ali njegova mala njuška već je bila opremljena pravilnim očnjacima, a zadnje šape nepravilno su se grčile - pokušavalo se držati uspravno.

"Daš mi da to vidim, Bakr'ge?"

Kao što se predaje relikvija iz jedne ruke u drugu, tako je stari raznježeni trol stavio u moje drhtave ruke malog razbuđenog reptila. Životinja je okrenula glavu prema meni. Približio sam je licu i stavio svoje vlažne usne na njegovo potpuno namreškano čelo. Malo je uzmaknulo a potom se smiono približilo, tresući njuškom i sklopivši oči pod milovanjem moga dlana. Koja čudna životinja!

"Jeste li već vidjeli nešto slično?" upita Diane.

"Nikada", rekoh, nasmijavši se lakrdijaštvu krilatoga guštera koji je zario svoje male kandžice u moj zglob i stao se penjati po ruci.

"Ja sam vidio", rekao je Helnor. "Na kraju će doseći deset pedalja u opsegu krila. Sposobno je obrisati čitavo selu u jednom dahu."

"Apčih!"

Mali se narančasti vatreni žar obrušio na jedan rub tepiha, koji je u trenutku planuo, ali je Bazalt ugasio tek buknuli požar jednim dobro odmjerenim udarcem noge.

"Zmaj", ustvrdio je Helnor, sentenciozno. "Još gore nego vodena zmija."

"Hm", rekoh. "Trebalo bi pronaći kuću za našeg novog prijatelja. Neko mirno mjesto."

"Zašto ga ne bismo smjestili u stari toranj sata?" upita Anserine, sletjevši na moje rame. "Tamo je još samo kamenje i ostaci, tamo gore."

"To nije loša zamisao", rekoh.

"Barem jednom", rogoborno će Helnor.

Nešto kasnije rijekom dana. Oluja se digla nad starim okamenjenim stablom, a moje su misli lijeno prolazile drvenim policama knjižnice, gubeći se na mnogobrojnim naslovima knjiga koje sam tek trebao uzeti u ruke - avanture malog ..., saga o ..., istraga o ..., itd.

Dešavalo se da je oluja bila tako snažna da je stablo podrhtavalo u svom korijenju. Zakvačeno u zemlji, nikad se nije savilo, odolijevajući valovima crnoga blata koji je oblizivalo njegovo deblo, uglađeno vjetrovima i kišom. Kakav je neobjašnjiv osjećaj morao izazvati u mislima grozničavih putnika, dok su se njegovi mirni obrisi izdizali iz magle! Bilo je to okamenjeno deblo, s debelim granama na kojima je tijekom vremena niknuo kakav toranj, kakva nastamba, i kasnije kad smo vlastitim rukama i vlastitom hrabrošću izdubili prozore, otpilili kvrge, uspjeli napraviti od tog obamrloga stabla zaklon za sve one koji su zbog vlastite loše prošlosti ili neprilika ovdje zalutali, zaboravljeni, prognani. U stvari bili su to ljudi lišeni svoje ljudskosti. Nisam ti lagao, Grizodušiću. Baš me briga jesu li ove zemlje plod bolesnog duha, zemlje koje je bujna mašta učinila ovako obraslima, i je li ova oluja izraz njegova bijesa,

njegova neslaganja i njegove razarajuće volje. Ja sam ovdje: ja sam Zaštitnik močvara, svjetlo u noći, i ostat ću živjeti ovdje sve dok Vrijeme bude bilo Vrijeme.

Bože! Ipak, kako je vjetar puhao! Stavili smo malog zmaja u zaklon tornja. Vile su mu izradile jamu od kamenja i vlažne mahovine. Jeo je korijenje i male kukce. Mislim da mu je to dovoljno kako bi izrastao. Sutra ćemo ići u močvaru kako bismo prikupili rezerve.

Svi su očito bili sretni. S i F unijeli su se u čitanje te sage koju sam im posudio, Gospodara prstenova ili nekog sličnog naslova. Bazalt je drijemao: šljunčani pjenasti obluci nanizali bi se na krajevima njegovih usana sa svakim novim izdisajem kod hrkanja. Vile su letjele dvorištem. Diane im je pričala priče dok je Bakr'g rezao njene grane: Au! uzviknula bi blago kad bi joj ovaj otkinuo osušenu granu. A stari se zamišljeni trol stalno ispričavao ... Helnor je, pak, zamišljen u svojoj melankoliji počivao u salonu, okrenuvši željezne kotače prema prozoru. Grmljavina je bila poput jeke bijesa koji je počivao u njemu. Njegovih mračnih misli.

A onda iznenada, tupo kucanje na vrata. Opet posjetitelj? Upraviteljevo lice zamračio je veo zebnje, a pogled mu se susreo s mojim dok sam silazio prema vrtu, rukom se pridržavajući za kamenu, mahovinom obraslu ogradu. Čekao me je.

"Hoćemo li otvoriti, Gospodine?"

Kimnuo sam.

"Idem s tobom, Bakr'ge. Dva posjeta u nekoliko dana, zacijelo se nešto događa."

Držeći jednom rukom kvaku, trol je širom otvorio vrata. Beživotno tijelo, prekriveno osušenim blatom, dokotrljalo nam se pod noge.

"Sveti duše Močvare", rekoh dok je Bakr'g kleknuo pokraj tijela. "Zar je ...?"

Trol je kimnuo, i okrenuo tijelo na leđa. Odjeven u učiteljsku odoru i tuniku boje suhe trave, leš je odsutnim pogledom buljio u sivkasto nebo. Njegovo se lice ukočilo u tužnom grču. Nije mogao biti viši od Bazalta, činio se čak i puno sitnijim.

"Što se događa?" upita Saxifrage, koju je privuklo naše mrmljanje. "Oh!"

"Okreni se k drugima, mala moja", rekoh dok joj se niz obraz otkotrljalo par nježnih kristalnih suza, koje je svjetlost odmah isparila. "Rekao sam ti već tisuću puta: nema smisla plakati. Nikad nisi upoznala te ljude."

"Ali ovaj je tako lijep!" izgrcala je mala vila leteći iznad njegova lica. "I tako tužan."

"Da, dobro", povikao sam osjetivši kako me obuzimaju osjećaji. "Pokopat ćemo ga sa ostalima. Budi ljubazna i nemoj uzbuditi ostale, Saxifrage. Reći ću im večeras kad se skupimo oko stola."

Bez ijedne riječi, zatvorili smo velika vrata i laganim, skoro ceremonijalnim korakom, uputili se prema malom groblju, koje smo napravili malo po strani, odvojivši ga od prvog močvarnog tla malim kamenim zidićem. Bakr'g je prebacio leš preko ramena. Za trola njegove veličine, naš nesretni posjetitelj težio je kao kakva grančica. Kako je tužno bilo to groblje! Nekoliko raštrkanih grobnih humaka, šačica nepravilnih nadgrobnih stećaka, na kojima je Bazalt, svojim kamenim prstima, isklesao sanjive epitafe ...

Ništa nismo znali o tim mrtvacima. Ponekad bi stizali do nas potpuno utopljeni u močvarni glib - crno i smrdljivo blato, ljepljivo poput smrti, koja im se prilijepila za korake i na kraju ih progutala. S vremena na vrijeme voljeli smo misliti kako nisu uzalud umrli.

"Dobro", rekoh kad je Bakr'g do kraja prekrio tijelo velikim i teškim zamasima lopate. "Zamolit ćemo Bazalta da dođe napraviti ostalo, kad se probudi. Koje je rase, ovaj?"

"Morat ćemo se posavjetovati sa Gospodarevim knjigama", rekao je trol uzdižući pogled prema nebu, dok su velike vodene kaplje stale močiti naša lica. "Ali, ako je vjerovati obliku njegovih ušiju, rekao bih da se radi o ..."

"O jednom...?"

"O jednom maliku."

Kod Victora, s njegovim odvjetnikom.

Zaista nisam volio Victora, i nije se moglo reći da će se situacija popraviti - ali još sam manje volio tog velikog tipa, koji je samozadovoljno sjedio pokraj

njega, i koji me je promatrao kao da sam ja kakav kukac, a on entomolog u trenutku mog hvatanja. Što je? Zar imam kožne nametnike?

"Kako stvari stoje," prekinuo je veliki tip otpuhnuvši prema stropu jedan dim cigare, kao da nam time objavljuje svoje najdublje misli, "ovo je drugi put da izdavač Serpentine mora platiti troškove zbog vaših, hm ... fantazija? Ne želim vas podsjećati na razloge našeg prvog susreta."

Upravo si to napravio, debela svinjo. Vrlo se dobro sjećam našeg prvog susreta. Tolkienovi su nas nasljednici htjeli dati na sud zato što su se u prvom tomu Sage Zaboravljenih pojavili Sam i Frodo. Pa što onda? Zar nemam pravo koristiti vremenski prolaz? Ali, jel' ti uopće znaš što je to vremenski prolaz, debela svinjo? Siguran sam da ne znaš.

"Mislim da biste nas mogli poštedjeti te digresije", odvratih mu gledajući ga ravno u oči. "Vratimo se na stvar."

"U stvari," promrmljao je Victor, koji nije čitavih deset minuta rekao ni riječ, "ti si tako tvrdoglav da mislim napraviti ugovor specijalno za tebe. Nešto što bi ti zabranilo da napišeš riječ 'zmaj', na primjer."

"Ukratko," nastavila je debela svinja mašući snopom papira lošeg rukopisa, "po ovom ugovoru vi ste se obavezali dostaviti tri poglavlja do 1. listopada. A danas je 15., ako se ne varam."

"Ništa nije rečeno za slučaj da poglavlja budu odbijena", rekoh.

"Greška" pobjedonosno će velika svinja. "Članak 8, paragraf 3: u slučaju da izdavač treći put odbije tekst, uvjeti čitavog ugovora se poništavaju i ugovor prestaje važiti."

"Što to znači?" upitao sam, rukom pokušavajući dohvatiti papire, prije no što ih velika svinja odloži pred sebe, meni izvan domašaja. "Nikada se još nisam susreo s takvim člankom u ugovorima!"

"Dodao sam ga u ovaj ugovor", rekao je Victor izbjegavajući moj pogled.

"To je potpuno nezakonito", rekoh zaprepašten.

"Takvo je pravo", uzdahnuo je Victor. "Dobrodošao u realan svijet."

"Očito je da vi", nastavlja velika svinja, "imate problema s pristajanjem

na uvjete i zahtjeve koje od vas traži izdavač."

"Možda nisam više dovoljno dobar za tebe?" olako će Victor, čisteći si nokte na rukama oštricom rezača papira. "Ako smatraš da je tvoja budućnost u fantasyju, to je tvoje isključivo pravo, i ja ti tu onda više nemam što pomoći."

"Čekaj", rekoh, odjednom obuzet panikom. "Nema potrebe da tako razgovaramo. Imali smo već neke male nesuglasice, ali... Ali ja se zaista želim potruditi."

"Da?" Oko je velike svinje odjednom zasjalo. "Nisam siguran o čemu vi to pričate, gospodine Lorry."

Krv ti božju, Stevene. Victor je bez sumnje prokleta budala, to je sigurno, ali on je jedini koji se uopće želi, i koji će se ikada htjeti, brinuti o budali kakva si ti. Baci svoje posljednje karte, stari moj. Progutaj svoj ponos.

"Pa dobro," rekoh, "što se mene tiče, ja ne vidim nijedan razlog zbog kojeg bismo prekinuli ovaj ugovor."

"Hoćete reći da nema razloga da si izdavač malo prepravi ugovorene obveze?"

"U stvari", rekoh piljeći u vrhove svojih cipela, "mogli bismo se možda, eh, dogovoriti oko rokova, načina plaćanja, i..."

"I vi biste mogli napisati pravu knjigu? Jesmo li dobro razumjeli?"

"Upravo tako", rekoh preplavljen osjećajem teške sramote. "Ja sam ... ja sam puno razmišljao ovih posljednjih dana, i... preispitao sam se. Hoću reći, nisu to isprazne riječi. Shvatio sam neke stvari, i, eto ..."

Lice se velike svinje smekšalo.

"Morate shvatiti", nastavio sam, "da mi nije bilo lako u potpunosti odbaciti fantasy. Trebao mi je stanoviti odmak i prilagodba, i... Na kraju ..."

"Natjerati se da konačno počnete raditi?" nastavila je velika svinja, namignuvši obrvom i debelim obrazom.

"Da", rekoh, nasmijavši se najpatvorenijim osmijehom koje se ikad moglo vidjeti na ljudskom licu.

"Odlična odluka", izjavila je velika svinja pružajući mi ruku, koju sam se morao natjerati prihvatiti. "Sretan sam što ste konačno upotrijebili zdrav razum. Prvo što vam predlažem, a što vam je maločas rekao moj klijent, jest da se dogovorimo oko cijene predujma, u svrhu proširenja poslova - novi ugovori, prepravljeni na osnovu novih uvjeta, znate kako to ide. Potom će trebati pomno pogledati uvjete ..."

Njegove su se riječi gubile u nejasnom mrmljanju, a moje su se misli vratile u djetinjstvo, na obale koje sam pristao zauvijek napustiti, i u jednom trenutku pomislih kako sam običan prokletnik - prokletnik koji je odbio sve zbog čega bi imao nastaviti živjeti, samo da bi si uspio kupiti pouzdanost, a moje smušene misli, nošene žestokim vihorom izjedajuće grižnje savjesti, svom su brzinom preletjele tim zaboravljenim krajolikom, tom nezavršenom potragom, napuštenim vojskama i tim mrtvorođenim zmajevima, a slike su se redale, doline, planine, šume i morski zatoni. Tonuo sam sve dublje u sebe, sve dok sunce nije nestalo, a zemlja postala samo napuštena i smolava pustara, lokvica blata i mrtvog drveća. Oh, bože.

Daj odrasti, Lorry.

Do dana kad je zmaj postao tako velik i tako ogroman (dužina njegovih raširenih krila stvarala je sjenu koja je natkrivala cijeli zamak) i kad smo ga morali zavezati na najvišem tornju zamka, stvari su polagano gubile svoje obrise, a pomisao na preseljenje odjednom mi se činila neupitnom. Ne mislim reći da je sve do tada bilo normalno. Za početak, bio je tu i drugi posjet gospodina Grizodušića, a zasigurno ne i posljednji. Predložio je da ubijemo zmaja prije no što bude prekasno. Vidite li? promuknuo je derući se i škripeći svojim maticama. Što će se desiti kad ovo čudovište odluči napasti zamak? Samo sam nezainteresirano odmahnuo rukom.

A onda, bilo je još tih mrtvaca: leševa, uvijek samo leševa, sve brojnijih, poput prave plime jada, tih posrnulih putnika koji bi se prilijepili za vrata Kamenog Z'mka, s tom tugom i odricanjem u očima, uvijek istim izrazom - već su nas počeli opsjedali.

Morali smo srušiti zidić groblja kako bismo ga malo proširili. Stvarnost je napuštala zamak poput stare, preuske zmijske kože.

Jednom su sami temelji velikoga stabla podrhtavali. Moje su naočale pale

s nosa, a u mojim osušenim rukama stranice posljednjeg toma kaotične trilogije same su se listale. Probudio sam se, podigao pogled prema stropu. Stari se viseći luster njihao od podrhtavanja. Pokraj razrušene fontane, moji su gosti piljili u toranj sa zabrinutim izrazom u očima. Zmaj se otimao. Lanac je bio napet, i prijetio je da će se iščupati. Kad je shvatio da su njegova nastojanja uzaludna, sletio je na obalu močvare (lanac je bio dovoljno dug da je to mogao napraviti), i stao pomahnitalo lokati pitku vodu iz baruštine obrasle pepeljastom bodljikavom žutilovkom. Primijetio sam da mu močvarna voda nije prijala. Što je više pio, sve je više rastao, i postajao sve snažniji. U njegovu pogledu, nekoć tako umiljatom, sada se ocrtavala samo ludost i bijes - bijes što je zavezan za ovaj toranj, i bijes zbog nečega što nisam uspio razaznati. Pokušao sam se prisjetiti tih blaženih dana kad je još bio malena privržena i razigrana životinjica.

Prikovan za svoj naslonjač, razdražljiviji nego obično, Helnor nas je mučio svojim sarkazmima, a njegova su upozorenja sada čudnovato odzvanjala mojom glavom. A što ako je bio u pravu? Do tog dana, golemi zeleni zmaj nije nas još nijednom napao svojim moćnim vatrenim dahom, kojim se ponekad služio kako bi zapalio obližnju trstiku. Ali što će se dogoditi onda, kada to učini?

Jedna mala čašica? Ma hajde, za put. Uostalom, već je prošlo dobrih deset dana kako su se Thomas O'Connel i njegova žena, osamljeni na svojoj farmi, hranili nabujcima od korijenja, starom kožom i sličnim stvarima. Nema više krumpira, i što sad? Ne možete nešto drugo žderati, umjesto da čitave dane kukate? Kako su glupi, njih dvoje! Tri čaše Guinnessa, i još uvijek mi ne dolazi zamisao kako da ih riješim ovog pakla. Što vi želite da im se desi? Crknut će od gladi, i to je sve. Gledat će se duboko u oči tijekom čitave zime i jednog lijepog dana, postat će svjesni da su mrtvi - ako se to već prije ne desi.

Trebao bih ih poslati u Dublin, da vide. Da ostanu tamo, bila bi to katastrofa. Pokreni se, Thomase! Ne znam ni sam, pojedi si ženu! Ili svog psa. Ah ne, zaboravio sam: dao sam ga ubiti na osmoj stranici. To je uostalom najdirljiviji događaj u cijelom djelu, za sada. A tako će i ostati.

Thomasov problem je u tome, vidite, što on čeka da se nešto dogodi. Sve što je sposoban napraviti, jest nastaviti cviliti nad svojom sudbinom, i ponavljati svojoj ženi da je voli i da mu je ona sve što ima. Nakon dvadeset

strana već ste shvatili smisao. Thomas na grobu svog psa, pogleda izgubljena na obzorju; Thomas na samrtnoj postelji svoje žene, moleći nebo da poštedi njihove živote (u jednom sam trenutku pomislio ubiti njegovu ženu španjolskom groznicom. Dvije su me stvari spriječile u tome: prvo, nisam imao medicinski rječnik, niti sam ga imao namjeru kupiti. Drugo, ako ona umre, on će biti usamljeniji nego prije, i tada, reći da se onda možemo jebati bio bi preblagi izraz. Dakle, ta glupava Sarah ozdravljuje. Samo da bi nas zajebavala.) Thomas O'Connel, došavši s krumpirom u ruci, proklinje svoju hamletovsku sudbinu, i obećava si da ... da će što? Da će se stvari popraviti?

Činjenica je, mali moj, da si ti prava kukavica, poput mene, i da ćeš uvijek više voljeti ovdje umrijeti, ovdje na svom polju trulih krumpira, nego se malo trgnuti i uzeti stvari u svoje ruke. To je to: sad gledaš u oblake. Ali, što čekaš? Čemu se nadaš, kretenu? Božjem znaku? Bog. Jedini bog kojeg ja poznajem, to je bog crnog piva. U tvoje zdravlje, jadni debilu.

Danas dva nova posjeta. Ujutro me probudila ljutita vika trojice iznerviranih putnika koji su lupali po vratima drškama svojih sjekira. Provirivši glavom kroz prozor, promatrao sam ih uzdahnuvši. Bakr'g me je pričekao ispred vrata. Navukao sam kućni ogrtač, i sišao brzo koliko su mi noge dozvoljavale. Otvorili smo vrata: bila su to tri muškarca visoka rasta, klateća hoda. Lica su im pokrivali viziri kaciga od tamna željeza, a tijela su im u potpunosti bila prekrivena metalom. Ušli su u kameno predvorje, pomalo iznenađeni da ih se tako olako pustilo ući.

"Gospodo?" upitao sam pomalo zabrinut. "Što mogu učiniti za vas?"

"Piti!" podrignuo se najveći od te trojice, gurnuvši me bezobzirno. "Gdje je gostionica, stara ruševino?"

Bakr'g ga je zaustavio rukom. Ovaj je podigao kacigu prema vrhu svog oštrog lica, i naslonio se na ulazni zid, prekriživši ruke.

"Nema gostionice", rekao je izražavajući dosadu. "Vidim ja što je to. Donesite nam nekoliko bokala, hajde."

"Da", rekao je jedan od njegovih prijatelja dižući šaku u zrak, vidno razdražen. "Crnoga piva, najboljeg što imate!"

"Mislim da ste se zabunili", rekoh bez da sam se pomaknuo. "Ovo nije

gostionica, ovdje. Vi ste u Kamenom Z'mku. Ako želite gostoprimstvo, to vam ..."

"Dosta sranja", rekao je treći. "Je li ovo predgrađe, ovdje?"

"Predgrađe?"

"Da", nastavio je najveći. "Gdje je taj prokleti grad? Već satima hodamo po ovim smrdljivim močvarama."

"Ali ovdje nema grada", rekoh što sam mogao mirnije. "Ovdje nema ničega."

"To smo mogli i misliti", rekao je treći. "Ali varate se: sigurno u ovom kraju ima neki grad. Tako su nam rekli."

"A kako ... kako se zove?" upitah bacivši pogled na Bakr'ga koji je buljio u naše goste pogledom punim nepovjerenja.

"Kako se zove grad? Guinness, naravno! Guinness, carstvo Nadahnuća."

"Ne razumijem ..."

"Nadahnuće", nastavio je njihov vođa. "Mi smo njegovi mandatari. Vi se namjerno pravite ludim?"

"Tko... tko je to?"

"Bog Nadahnuće", odgovorio je drugi. "Blaženo bilo njegovo ime!" proderao se ovaj vinuvši šaku prema nebu. "Koje ste vi to vjere, prijatelju?"

"Nijedne", rekoh.

"Pustite, dečki", uzdahnuo je vođa iza svog vizira. "Ovaj je jadni starac potpuno sagorio, samo gubimo vrijeme."

"Nadahnuće!" ustrajao je drugi, očito me želeći prosvijetliti. "Veliko mlitavo božanstvo, znate? Stalno mu se moraju donositi jela, na velikim srebrnim pladnjevima, inače ..."

"Rekao sam ti da odustaneš", rekao je njegov vođa uhvativši ga za ruku. "Vidiš dobro da samo gubimo vrijeme."

Usprotivio sam se jednim pokretom ruke. Tajanstveno otriježnjena, tri su

muškarca polagano krenula prema kamenom trijemu, ne ispuštajući me iz vida. Bakr'g se nije pomaknuo ni za pedalj. Odjednom, naš se trio okrenuo na petama i nestao velikim trkom.

"Ali što ...", rekoh, ostavši širom otvorenih usta.

Iznenađeni, gledali smo ih kako nestaju u magli.

Poslijepodne, gospodin Grizodušić nas je ponovo posjetio. Vijci i matice na njegovu licu sve su se brže okretali kako je podigao glavu prema našem velikom zmaju. Životinja je kružila nad našim tornjem poput bijesne zvijeri.

"Vidite li? Rekao sam vam da ga ubijete. Sada je već pomalo kasno. Ali, još uvijek je moguće."

"Gospodine Grizodušiću," rekoh, poslužujući mu šalicu čaja, čiji je sadržaj ovaj sasipao u malu kutijicu, što se nalazila pod njegovim mehaničkim okom, "gospodine Grizodušiću, nemam namjeru ubiti tog zmaja. Ni sad, ni ikad. Je li to jasno?"

"Ali što ćete onda napraviti s njim?"

"Ne znam", natjerao me da priznam. "Dogovorit ćemo se kad za to dođe vrijeme."

"Kad za to dođe vrijeme? Vi ste izgubili razum, Zaštitiću. Učitelj je izuzetno zabrinut. Taj zmaj mu predstavlja prijetnju. Zmaj je snažan izvor problema. Učitelju treba mir, opuštenost! To je u svakom slučaju neophodno, kako bi dobro napravio posao. Treba Močvare jednom za svagda osloboditi tog čudovišta!" rekao je malo podižući ton. "Oprostite, Zaštitiću, znam da ste vezani za tu životinju, osjećam da je tako, ma kakav čudan razlog za to imali. Ali, postoje situacije kad razum mora nadvladati osjećaje, razumijete li? Za dobrobit našeg Svevišnjeg," zamolio je stavivši ruku na moju podlakticu, "morate ga ubiti."

Nemamo si više što reći. Kao i prvi put, pozvonio sam Bakr'gu kako bi ispratio našega gosta do vrata zamka, i silazivši iza njih, odjednom sam osjetio da me netko promatra. Bili su to S i F. Nasmiješeno sam im kimnuo, ali me oni nisu ispuštali iz vida, a na njihovim licima više nije bilo prijaznosti. Neslaganje: ono isto što mi se učinilo da sam ovih posljednjih dana čitao na pomalo patvorenim grimasama Diane i Bazalta. Čak i kod Bakr'ga, kad je podizao

prema tornju svoje stare namreškane kapke ...

"Čekajte", rekoh.

Arthur Grizodušić se okrene, izvine obrvu.

"Da?"

"A da ... a da oslobodimo zmaja?"

"To sam si mogao i misliti," odgovorio je posjetitelj, "vi ste ludi. Slušajte," rekao mi je nastavljajući silaziti, "ma što da odlučite, nemojte ga osloboditi, jeste li razumjeli? Učitelj nije u zdravom stanju duha, i ne mogu garantirati što bi se desilo da ovo čudovište napusti Zemlje Sa Vješti. Jedno je sigurno u svakom slučaju: bila bi to prava katastrofa. Ubijte ga, Zaštitiću, imajte povjerenje u mene. Nema drugog izbora. Pričekajte dok se ne dođe napojiti na obale, kao što sam ga vidio maloprije, i razbijte mu lubanju jednim udarcem malja po potiljku. Vaš bi se upravitelj mogao time pozabaviti", zaključio je, bradom pokazavši na Bakr'ga.

Veliki je trol samo slegnuo ramenima.

"Razmislit ću o tome", rekao sam neuvjerljivo. "Još nešto", rekao sam prije no što su se zatvorila vrata iza našeg posjetitelja. "Poznajete li grad koji se zove Guinness?"

"Ja poznajem sve gradove", odgovorio je Grizodušić, stavljajući šešir na glavu. "A vrlo dobro poznajem upravo taj grad."

"Kakav je to grad?"

"To nije mjesto za ljude poput nas. Vjerujte mi", rekao je navlačeći svoju bundu. "Ubijte zmaja."

Pognuo sam glavu uz tužan osmijeh.

"Sami ste tražili nevolje, Zaštitiću. Zbogom. Vjerujem da se više nećemo vidjeti."

Kratko je odmahnuo rukom i nastavio svoj put. Podigao sam pogled prema oblacima. Razjareniji nego ikad, zmaj je nastavljao kružiti, napevši svoj lanac do maksimuma. Noć će uskoro doći. I kiša također. Možda.

Izvaljen na svojoj postelji, Thomas O'Connel je zatvorio oči. Trenutak slabosti. Nisu jeli puna tri dana i već mu se vrtjelo od gladi. Pokraj njega, jadna je Sarah teško disala. Tužne kazališne lutke. Nikada ih nisam toliko želio ubiti, kao sada. Nešto su čekali. Ja sam čekao, također. Kad bih barem znao što.

Vani, ptice su umuknule. Skoro nadnaravna tišina srušila se na veliku nizinu, milovanu vjetrom. Gnjili krumpiri, unedogled. Čak ih nisu htjeli ni žitni moljci. Bila je to peronospora. Gljivica koju je vjetar raznosio uokolo - i što imamo od toga.

Možda bi im se mogla desiti oluja, recimo. Tako bi to barem moglo prekriti zvukove njihovih glasova, ako pretpostavimo da imaju potrebu razgovarati. Očito, ovdje se nije ništa događalo. Ništa velikoga, recimo to tako. To je možda to, sama književnost? To, i naravno još i stil. Ponekad skoro zaboravim na taj detalj.

Sveti James Joyce, pomoli se za nas.

"Ljubavi?"

Thomas se okrenuo prema njoj. Uklonio jedan pramen kose koji joj je pao na velike oči. Zelene, oči su zelene. Naravno.

"Da, moja draga."

Sifilis. Ne govori li vam to da biste se malo iznervirali?

"Što će se desiti s nama?"

"Ne znam, moja draga. Ali znam jednu stvar."

Ah, da? I što se to nas jebeno tiče?

"Da?"

"Volim te, Sarah."

I ja bih mogao reći isto.

"I ja tebe volim, Thomase."

Hm. Djeco, ovo je sam vrhunac.

"Vjerujem u budućnost, Sarah. Trebamo vjerovati u našu sudbinu. Bog

nas čuva."

Svevišnji! Čak ni u svojim najgorim košmarima, nikada si nisam mogao zamisliti sličan dijalog. Ma što ti se to događa, Stevene Lorry? Što se to događa sa tvojim stilom pisanja?

Jedan Guinness, brzo. Ostavi ovo malo na miru, ne može biti gore. Mašto ...

Ustajem sa stolice, odlazim prema kuhinji, otvaram frižider ... Deset limenki čvrsto polegnutih jedna pored druge, deset limenki koje su samo mene čekale. Počnimo s jednom. Izgleda da je najbolje kad ga se promućka, ali ništa zato. Izdvojio sam si prvu žrtvu, otvorio poklopac jednim prstom i dopustio si prvi gutljaj svježine. To je ...

To je odlično.

Uskoro će ovaj otrov probuditi čudovište u meni: trebao bi. Trebalo bi se nešto dogodti.

I na kraju, ono što se moralo dogoditi, dogodilo se. Jednog lijepog dana temelji staroga stabla su odlučili popustiti, i zamak je započeo svoj let. Moram priznati da nikad nisam pomislio da bih to mogao napraviti, ali upravo se to dogodilo. Napojeno ljepljivom i kiselom zemljom, okamenjeno se korijenje klatilo u zraku poput poludjela lesa, dok se okamenjeno deblo njihalo u letu iznad tla. U nekoliko sekundi cijeli Kameni Z'mak bio je okrenut naglavačke: zmaj se vinuo u visine i dobivao na brzini ... Lupali smo o zidove, borili se s naplavinom razbijenih komada i krhotina, namještajem, lusterima i teškim kožnim tepisima koji su nasrtali u nepravilnim valovima, slijedeći snagu mahanja krila tog velikog čudovišta ... Priljubljen u svom starom naslonjaču, bojažljivo sam bacio pogled kroz prozor. Uskoro sam vidio kako je sjena okamenjena stabla polagano prolazila Močvarom, bijaše to mrtvački let. Nadlijetali smo močvare, na pristojnoj udaljenosti.

Središtem letećega stabla pronijela se čudna tišina. Bilo je to kao da je stvarnost zadržala svoj dah: nitko nije mogao vjerovati u to što se događalo. Ali da su svi vjerovali u nešto drugo, rezultat bi bio isti. Razmišljam o svojim prijateljima, Helnoru, Bazaltu i drugima. Nadam se da su dobro. Da se ne ljute previše na mene. Sve je to moja greška, bez sumnje, ali osjećaj straha pomiješan s uzbuđenjem, koje mi je obuzelo srce, bio je oprečan osjećaju

panike koji mi je rastjerivao krivnju.

Napustiti knjižnicu bilo bi trenutno odviše opasno, ali volio bih ih vidjeti po posljednji put: kazati im moju stranu priče. Reći im kako nema smisla boriti se protiv sudbine. Kako sam uvijek imao osjećaj, a danas još i više, da su sve stvari već unaprijed zapisane.

Sada, pak, neki grad. Tornjevi, golemi tornjevi iza jednog bedema, i bačve, na stotine -teške željezne bačve, kuhaju u sebi crnu i pjenušavu tekućinu, a pored njih se kreću majušni obrisi. Para koja se iz njih izdizala milovala nam je nosnice opojnim mirisom opore snage. Zmaj se zibao, i krv mi je šiknula u glavu. Guinness, glavni grad zla! Krvi božja, što nam se to događa? Osjećam se tako dobro. Gledaj te tornjeve, Zaštitiću. Te ljude koji ti kliču, ta poznata lica, obasjana idiotskim osmijesima. Zmaj je zarikao od ugode, a smjer mu se omaglio od Guinnessove pare. Što će se sada dogoditi? upitao sam se bezbrižno kad je naša čudnovata ekipa svojim vapnenačkim krajevima otkinula krovove razularena grada. Na uokvirenim portretima Učitelja kondenzirale su se podrhtavajući smeđkaste kapljice i klizile, šarajući njegovo ozbiljno lice vlažnim potočićima. Prinio sam prst prema staklu i stavio ga na usnice. Okus je bio slankast. Slastan, rekao bih. Savršeno slastan. Srušivši se u stari naslonjač, duha okupana u radosnoj bujici, utopljen u oporom zadahu, pustio sam da mi polagano izblijedi svijest.

Kad sam ponovo otvorio oči i pogledao van, okolina se promijenila. Više nisam vidio smrdljive močvare gdje se pretvaraju u bogate ravnice; nisam vidio kako crna baruština posustaje pred travnatim ravnicama, niti kako jutarnje sunce rastjeruje oblake pune tuge. Napustili smo Zemlje Sa Vješti, a Guinness je sada bio samo uspomena.

Obrađene zemlje, polja unedogled. Mirna ravnica, nekoliko raštrkanih farmi... Naš zmaj je ubrzavao, a okamenjeno korijenje deralo je zasađene kulture. U pravilnim razmacima, snažan dah čudovišta palio je dolinu. Eksplozije vrućine! Vatra je napadala brežuljke poput krvoločne vojske. Za našim tragom ostajao je dug uskovitlan oblak, poput izrasline bijela dima. Sve je palio! Zmaj je sve palio! Ali zašto je to radio?

Te zemlje ... Ovdje su, ako se ne varam, polja zasađena krumpirom. Ovi će nam seljaci možda zamjeriti, pomislio sam vidjevši ih kako su se raštrkali poput radilica iz mravinjaka. Vjerojatno će nas prokleti. Bacajući svoj vatreni

snop na kamene zidiće koji su obrubljivali dolinu, čudovište je razbijalo stijene, a vatra je plazila zemljom u udolini poput podivljalih konja. Za nekoliko se trenutaka dolinom vinuo ogroman požar, proždirući sve pred sobom, i to je trajalo satima i satima. Besprekidno krvoproliće. Kameno stablo klatilo se na volju zmaja. Nekim čudom, preživjeli smo ovo putovanje. Rukama stišćući rubove, promatrali smo vatru ne shvaćajući, obuzeti potpuno nedoličnom smirenošću.

"Ne brini se", rekao je Thomas, stišćući uza se drhtavo tijelo svoje mlade žene. "Vatra nam neće nauditi. Mi smo ovdje u zaklonu."

Sklonjeni u bačvi sira. Mislite da je to moguće? Teoretski, sigurno će se ugušiti. U romanu bi nešto takvo bilo nerealno. Ali, nek' se Victor jebe. Zmaj je sve spalio, u svakom slučaju. Ne znam odakle si sad ti ispao, budalo, ne znam je li te to moj duh prizvao, ali mora se priznati da si napravio pravu kašu. Naša dva goluba, pripijena jedan uz drugoga, i plameni koji liže kamenje iznad njihovih glava. Sve je to moglo dugo trajati. Naravno, dugo ... Tri, četiri stranice možda. Zgodni opisi: već su me pomalo živcirali crveni plamenovi i zelena trava koja pucketa, ali toga će biti dovoljno pet minuta. Što se tiče ovo dvoje, što želite da vam kažem? Oni su sretni, u dubini, u svojoj bačvi.

Nasmijao sam se na trenutak zamislivši pogled debele svinje dok čita ovo treće poglavlje. Bla, bla, volim te, bla, bla što će biti s nama? Ne okreći se, draga, mislim da nas promatra jedan zmaj. Tu sada nastupa James Joyce ...

Sve u svemu, moj je roman upropašten.

Staro se drvo spustilo. Caruje u središtu doline poput kipa kojeg je donijela magija. Očigledno umoran, zmaj je polegnuo svoje dugo tijelo na zemlju iz koje se još dimilo. Irski krajolik, bez najmanje sumnje. Stanovnici drveta napravili su nekoliko hrabrih koraka vani. Vidimo malo to .. Ali ... Ja vas poznajem! Kameni patuljak, male vile, stari trol ... Ratnik u stolici na kotačima ... Krv božja, previše Guinnessa, ja ... Sutra prestajem. I taj stari tip bijele brade ... Hm, nisam siguran da ga nisam zamijenio s nekim. Mašto ... Njegovo mi lice nešto govori: ja za trideset godina možda, ako ne umrem prije od ciroze jetre. Nema veze. Sagnuo se prema tlu, stavio ruku na zemlju, prinio dva prsta svojim nosnicama.

"Rodna zemlja", samo je rekao.

A moje grlice? Treba opaliti stvar do kraja.

Pomalo ustrašeni, išli su u susret svojim stranim posjetiteljima. Naslonjeni jedno na drugo poput dva brodolomca: nesigurna koraka.

"Dobar dan", reče Thomas. "Ja sam Thomas O'Connel. A vi?"

"Bakr'g", reče trol. "Vama na usluzi."

"Vi ste ... čudovište iz irskih legendi?" upita mlada žena sramežljiva osmijeha.

"Čudovište? Ako vas to zadovoljava", odgovorio je trol.

Što se tiče tog tipa mehaničkog profila koji je trčao prema starom stablu ...

"Zaštitiću! Zaštitiću!" derao se ovaj raskrilivši ruke.

Eto ga na. Zagrlio ga je, digao s tla, zavrtio ga zaluđen, skoro izgubio ravnotežu ... i na kraju spustio rečenoga Zaštitića, koji je potpuno u nevjerici.

"Odlično!" povikao je. "Izuzetno!"

"Ne znam ...", rekao je stari bradonja.

"Da! Da! Bez lažne skromnosti, hajte! Ja sam se bio prevario. Pogledajte vi ovu zemlju! Konačno, žetve krumpira. Nema ništa boljeg od spaljene zemlje, pa da njoj možete zasaditi bilo što. Zmaj - Guinness, Nadahnuće! Priznajem da se ja toga nikada ne bih sjetio."

"Mi, čega se ne biste sjetili?" upitao je jedan od dva hobita (Frodo! Ali, što ti ovdje radiš?) približavajući im se.

"Pa, dobro," nasmijao se čovjek s maticama na licu, "probuditi podsvijest autora jednom pintom piva, eto to. Alkohol koji hrani žar iscjediteljske vatre: to je jednostavno sjajno. Učitelj će vas posvetiti: sada su zemlje imaginacije napokon plodonosne. Čeka nas čitav jedan novi svijet da ga izgradimo!"

Ah, da? Ti ćeš razgovarati s Victorom, stari moj. Ovo ovdje, sad sam stvarno pečen - sad je vrijeme da se to kaže.

"Nisam siguran da sam dobro razumio", uporno će Zaštitić.

"Oh, hajde!" ovaj će "Ja sam siguran da znate. Vi znate Guinness, točno? Kakav zanimljivi grad! A vi ste navodili zmaja ravno iznad njega! Ja vam se zaista strašno divim", ispričavao se čovjek duboko se klanjajući.

"Ne mislimo više na to", odgovorio je starac odustajući.

"Tako je", nastavio je čovjek mehaničke glave. "U međuvremenu, slava Stevenu Lorryju, i tim vrstama stvari."

"Lorryju?" upitao je ratnik u kolicima.

"Učitelj", uzdahnuo je ovaj. "Nemojte mi reći da ne znate ime Gospodara Močvara!"

"He ...", počeo je ratnik.

"A kako ćemo se vratiti natrag?" prekinule su ga tri vile lebdeći iznad male grupice.

Ovaj se na jedan trenutak zapiljio u njih, nježno mazeći kotače vrhovima prstiju.

"Hm, nemam blage ideje", posustao je. "Ali zašto ne bismo ostali malo ovdje? Uostalom, svugdje se možete osjećati kao kod kuće, zar ne?"

"Da", kroz nos će Sarah približivši se Diani. "Zašto ne biste ostali s nama nekoliko dana?"

"A čime ćemo si prikratiti vrijeme?" upitao je kameni patuljak, slegnuvši ramenima. "Mi smo prije svega mirni ljudi."

Već sam se vidio kako Victoru predajem rukopis. Dakle, evo, mali moj: ovo je priča o jednom tipu, čije su bivše zamisli oživjele, i spriječile ga da piše bilo što osim fantasyja. To je priča o meni, Victore, priča o slatkom malom fijasku. Uzmi ili ostavi.

"Krenimo, dakle", nadovezao se čovjek u kolicima, skidajući šešir kako bi dlanom obrisao čelo. "Moramo puno toga napraviti, u ovom području. Pogledajte oko sebe: sve je spaljeno. Ova zemlja treba njege, ljubavi. Treba je zasaditi."

"Zasaditi?" upitao je starac bijele brade koji mije pomalo nalikovao. "Ali što ćemo zasaditi?"

Na malom komadiću zemlje, pošteđenom u požaru, žena s travom u kosi, istrgnula je jedan cvijet maslačka. Puhnula je, a sva su se zrna razletjela na sve strane. Samo su još nedostajale male crne ovčice.

Moj je cijeli život bio propala kurvinska stvar. Zbogom uspjehu. Zbogom karijero. Ovo je povratak izvorima.

Malo u pozadini, moj veliki kameni patuljak uspio je skinuti limenku Guinnessa od pola deci (there's nothing like ... oh, ma pusti sad to) i sisao ju je blaženo glupavo se smiješeći. Za Stevena Lorryja! podrignuo se dižući zlatno-crnu bocu prema nebu.

Irske ravnice! Glad pobijeđena imaginacijom. Vile, patuljci, elfovi: stari je san samo na trenutak usnuo. Metamorfoze, metamorfoze ... I svi su moji likovi bili ovdje: koje je samo čudo spasilo iz najmuljevitijih područja moje bolesne podsvijesti. Prizvali su ih grizodušje i gutljaji tamna piva.

"Ha?" ponovio je starac. "Što ćemo zasaditi?"

Diane je pogledala Zaštitića pogledom punim nježnosti.

"Priče", promrmljala je.

Ili nešto slično.

"YOU DONT HAVE TO BE MAD", 1999.

KIM NEWMAN

Kim Newman, vidjet ćete i po ovoj priči, ima odlične deje. Premda je neki put potrebno znati puno toga iz pop-kulture da bi ga se s lakoćom čitalo, Newman je uvijek zabavno štivo. U jednom od Monolita u izdanju Znaka Sagite, izašla je odlična priča Übermensch u kojoj se Newman zabavio idejom kakav bi bio svijet da je Superman s Kriptona pao u ruke nacistima.

Primarno, Newman svoje svijetove stvara u horror miljeu. Za roman Anno Dracula (1992.) pokupio je brojne nagrade, a riječ je o grofu Drakuli koji je kraljicu Viktonju i pola njezinog dvora pretvorio u vampire. Priča koja slijedi dio je zbirke Seven Stars.

PREVEO BERISLAV JOZIĆ

Ne moraš biti lud

Prolog: Student Sveučilišta Smijanja

Došao je rano ujutro. U osam sati svi su radnici bili postrojeni na otvorenom. Upravni direktor najavio ga je kao vanjskog konzultanta koji treba priopćiti loše vijesti i dodao mu razglas. Jedva savladavajući cerekanje, Gosp. Radosni je objavio da se brodogradilište krajem godine zatvara i da su svi otpušteni.

U pratnji naoružanih čuvara, ignorirajući režanje i izazove nezaposlenih-do-1971. radnika, vratio se u svoj okrugli auto, želuca zgrčenog u urnebesnoj agoniji, do osam i petnaest. Uspio je odvesti se nekoliko milja prije nego što se morao zaustaviti i dati oduška smijehu koji se nakupio u njemu poput bolna plina. Suze su mu curile niz obraze. Unutrašnjost njegova vozila iz svemirskoga doba vibrirala je od eksplozija njegova veselja.

U devet sati, hihoćući, rekao je mladoj majci da je karcinom njena sina nemoguće operirati. U deset, smijuljeći se, priopćio je osnivaču tvornice keksa da je izbačen iz upravnog odbora te da može biti sretan ako se uspije izvući od niza optužbi za sumnjive bolesti mušterija. U jedanaest, pred pogledima grupe školaraca, umlatio je ostarjelog polarnog medvjeda kojega mali zoološki vrt više nije imao novaca hraniti. U dvanaest, jedva uspijevajući držati pilu zbog toga što se tresao od smijeha, posjekao je sedam stotina godina stari hrast u zelenilu sela Little Middling kod Weira, radi plana proširenja prometnica. Skandiranje prosvjednika bilo je naročito smiješno.

Od jedan do dva, imao je fini ručak u motelu Veseli proždrljivac. Dvije ravne kobasice i porcija skoro tekućega pirea. Pita od jabuka s tvorničkim šlagom. Bio je privilegij kušati to, hranu budućnosti. Svaka porcija savršena, i jednaka svakoj drugoj porciji. To ga se također dojmilo smiješnim.

U pola tri, kontrolirajući se, ubio je tri starca u domu, zahvatom maramicom preko usta i nosa. Potrošili su svoje uštođevine, i to je bilo humanije nego pustiti ih van da se brinu sami za sebe. Njegov sastanak u pet sati bio je donekle sličan, s novinarkom koja je radila na priči o sigurnosti

lebdjelica za televizijsku emisiju Sutrašnje vijesti.

"Imam neke loše vijesti za vas", rekao je iznenađenoj mladoj ženi.

"Tko ste vi?" pitala je.

"Ja sam Gosp. Radosni. Ne zanimaju vas moje vijesti?"

"Zašto se tako cerite? Ovo je neka šala?"

Skoro je ponovno eksplodirao. Suze od smijeha probijale su mu se iz očiju. Smijeh je vrištao u njegovu mozgu, boreći se da izađe.

"Vaš ugovor je otkazan", uspio je reći.

Bilo je previše, previše smiješno.

Izvadio je pištolj s prigušivačem. Jedan brzi pucanj u lice i mogao se opustiti za danas.

Smijao se kao lud.

Što ova žena nije znala, no mogla bi saznati ako je se prije ne zaustavi, je to da je Predsjednik Upravnog odbora njezina poslodavca, Velika televizija Londona, ujedno odgovoran i za Udružene britanske lebdjelice te da je odobrio plan smanjenja troškova koji je uzrokovao smrt dvadeset i osam izletnika.

Cijev njegova pištolja tresla se dok je ciljao.

Izraz na ženinu licu bio je kap koja je prelila čašu. Smiješno je zaštektao, kao policajac u komediji. Doslovno je puknuo po stranama, velike razderotine protezale su mu se od pazuha sve do kukova.

Njegov pucanj okrznuo je ženino rame.

I to je bilo smiješno. Ljudi su ga pritiskali na pod, otimajući mu pištolj iz ruku. Netko ga je čak udario u trbuh. To je bilo previše za podnijeti.

Nastavio se smijati, zaslijepljen od suza, dok su mu šiljci boli probadali torzo. Najednom je prestao.

Čin I: Vanessa je zaprimljena

Sjedila je u lotosovu položaju udobno smještena među razasutim narančastim i ljubičastim jastucima u konferencijskoj dvorani zgrade u Chelsea, njezina stopala u čarapama duginih boja uredno ugurana ispod koljena. Vanessa je na sebi imala grimizni gimnastički triko i bijelu angora vestu. Njena duga crvena kosa bila je spletena u pletenicu, zavezani dio uhvaćen u veliku tirkiznu kvačicu. Pokraj nje na mrežastoj žicanoj valjkastoj stolici sjedio je Fred Regent, u svojim uobičajenim trapericama i platnenoj jakni, skoro obrijane četvrtaste glave.

Iz zvučnika skrivenih iza drvenih oplata iz osamnaestoga stoljeća dopirao je zvuk jazz klavičembala. Par lichtensteinskih umjetnina visio je iznad mramornog okvira kamina. U Meissen vazi na stoliću u obliku bubrega dimio se snop kineskih mirisnih štapića.

Richard Jeperson, u srebrnom kaftanu koji se sjajio od reflektiranog svjetla, smjestio se prekriženih nogu u bijeloj plastičnoj stolici koja je visjela sa stropa obješena o lanac. Bila je oblika okomito prerezana jajeta, unutrašnjosti obučene u žute jastuke, poput žumanjka.

Pokazao im je fotografiju vesela debeljka. Zatim drugu, istoga čovjeka, kako leži na podu u lokvi krvi.

"Jolyon Fuller", objavio je.

Vanessa je usporedila snimke. Fuller je izgledao još sretniji kao mrtvac.

"Zarađivao je za život na zanimljiv način", rekao je Richard. "Dostavljao je loše vijesti."

"Ja sam mislio da je to posao Reginalda Bosanqueta", dodao je Fred.

"Fuller ne izgleda baš neraspoloženo", primijetila je Vanessa.

"Očigledno to nije ni bio", odvratio je Richard. "Umro je od smijeha. Doslovno. Stvari koje bi vi ili ja smatrali tragičnima, za njega su bile vrhunska komedija. Nešto mu je bilo pobrkano tu unutra." Potapšao se po glavi.

Uzevši natrag fotografije, orlovskih obrva namrštenih, zamislio se nad njima. Do ramena duge crne kovrče i mandarinski brkovi davali su njegovom licu blagi, gotovo djevojački štih, ali su prodorne oči i oštre jagodične kosti pripadale grabežljivcu. Nakon svega što su zajedno prošli, Vanessa još nije do

kraja shvatila Richarda Jepersona.

Prošli su tjedni otkako su imali zadnji zanimljiv problem, posao sa Sotonističkim izviđačkim vođom i njegovim planom za rušenje Poštanskoga tornja. Richard je pozvao svoje pomoćnike te im objavio da trebaju istražiti niz neobičnosti. To je često bio djelokrug njihovih poslova. U Diogenes Klubu, pod vodstvom Edwina Winthropa, Velikog starješine Upravljačkog tajnog udruženja, grupa pametnih i mudrih mozgova konstantno je pretraživala sudske zapise, policijske izvještaje, novine i izjave građana, označavajući neobično i podcrtavajući nemoguće. Ako je iskrsnulo nešto neobjašnjivo, predmet je bio proslijeđen jednom od klupskih Vrijednih Članova. Richard je trenutno bio smatran Najcjenjenijim Članom.

"Evo još jednoga zgodnog slučaja. Harry Egge."

Richard im je pokazao fotografiju boksača na sjajnom papiru, s uzdignutim rukavicama i masnicama na licu.

"On je trebao postati slijedeći Enery Cooper", rekao je Fred, koji je pratio sport. "Mogao je dobivati batine pedeset rundi. Nije osjećao bol ili nije mario za nju. Ma koliko da je udaraca primio, nastavljao je dalje udarati."

"Čitala sam o njemu", dodala je Vanessa. "Nije li on umro?"

"Zaista jest", potvrdio je Richard. "U svom domu, u požaru koji je uzrokovala loša instalacija."

"Bio je zarobljen", rekla je. "Kako užasno."

"Zapravo nije bio zarobljen. Mogao je pobjeći, lagano. No on se borio protiv vatre, doslovno. Udarao ju je i tukao, dok ga nije zahvatila i spalila do kosti. Vrlo čudno. Kada gurneš ruku u vatru, izvučeš je odmah. To je smisao bola, natjerati te da učiniš stvari prije nego razmisliš o njima. Prirodni protupožarni alarm. Harry Egge se nastavio boriti s vatrom, kao da je može pobijediti nokautom."

"Da nije nastrano volio bol?"

"Da li je bio mazohist, Vanessa? Zapravo ne. Jednostavno se nije bojao biti ozlijeđen."

"I to ga čini ćaknutim?"

"Upravo tako, Fred. Skroz ćaknutim."

Vanessa se pitala što imaju zajedničko Jolyon Fuller i Harry Egge, osim što su bili ludi i što su mrtvi.

"Imamo za razmotriti još neobičnih ljudi ", nastavio je Richard, izvlačeći još fotografija i izvještaja. "Nicholas Mix-Elgin: voditelj osiguranja u međunarodnoj računalnoj tvrtki. Postao je tako sumnjičav da je pretražio kućne ljubimce svoje djece u potrazi za prislušnim uređajima. Iznutra. Serafine Xavier: učiteljica u samostanskoj školi koja je postala skupa eskort dama, jedina pacijentica hospitalizirana na teret Socijalnoga pod dijagnozom "klinička nimfomanija". Za nju smo saznali samo zato što je nekoliko muških pacijenata s odjela u kojem je bila smještena umrlo tijekom njenih posjeta. Natporučnica Hilary Roehampton: mornarička časnica koja je inzistirala da dobrovoljno sudjeluje u misijama toliko opasnima da bi u njima sudjelovao samo luđak."

"Kao na primjer?" upitao je Fred.

"Testiranje propuštajućih podmornica u moru."

"Nek' sam proklet!"

Vanessa se morala složiti.

"Ti su ljudi bili na manje ili više odgovornim položajima. Tek pukim slučajem su njihovi dosjei proslijeđeni nama. Ovu horizontalku su oni iz glavnog štaba, vjerujem, zadržali za intimnu zabavu dostojanstvenika koji dolaze u obilazak."

"Meni se svi oni čine luđacima", rekao je Fred.

"O da," složio se Richard, ispruživši prst, "no njihova je ludost radila za njih, barem nakratko. Svi znate one, navodno smiješne, serijski proizvedene pločice koje možete vidjeti u uredima i sličnim jadnim mjestima? 'Ne moraš biti lud da radiš ovdje' - zvjezdica -'no to pomaže.' Ponekad biti lud zaista pomaže. Na kraju krajeva, voditelj osiguranja mora biti pomalo paranoičan, boksač mora biti djelomično mazohist."

"Zar danas većina firmi i vladinih agencija ne zahtijeva od potencijalnih zaposlenika da riješe niz psihjatrijskih testova? Da isključe manijake?"

"Naravno da da, draga. Imam ovdje njihove kopije."

Pokazao je debeli svežanj papira. Krenula ga je dohvatiti.

"Ne moraš se truditi. Svi su naši zanimljivi prijatelji unazad tri godine bili ocijenjeni sto posto normalnima."

"Onda testovi moraju biti krivotvoreni", rekao je Fred. "Ne poludi se baš preko noći. Ovo društvo moralo je biti za ludu kuću cijeli život."

"Zapravo su svi oni imali certifikate od Zavoda za mentalno zdravlje."

Fred nije mogao vjerovati.

"I tko je izdao te certifikate?" upitala je Vanessa.

Richard je podignuo obrvu. Postavila je pravo pitanje. To je bila veza.

"Neobično, no sve je ove osobe ocijenio normalnima isti liječnik, dr. Iain Menzies Ballance. On je direktor Centra Ugodno zelenilo, pored mjesta Whipplewell u Sussexu."

"Ugodno zelenilo. To je nekakvo privatno lječilište?"

"Službeno nije", odgovorio joj je. "Ono nudi tečajeve za rukovoditelje i ostale s dobrim plaćama. Vrst farme zdravlja za um. Iznojite sve ružne fobije, ili tako nešto."

Promotrila je sjajni prospekt koji je bio spremljen uz ostale dosjee. Dvorac iz razdoblja regentstva smješten među valovite vapnenaste pašnjake. Nasmiješeni dr. Ballance sa svojim brižnim osobljem, redom prekrasnim mladim ženama. Svjedočanstva vodećih osoba iz industrije i države. Cjenik, s minimalnom cijenom od 500 funti tjedno.

"Dozvoli mi da ovo razjasnim", rekao je Fred. "Normalni ljudi ulaze ..."

"I ludi izlaze", objavio je Richard.

Osjetila je laganu jezu. Bilo je nečeg pokvarenog u osmijehu dr. Ballancea. I njegovo osoblje najednom više nije moglo ne izgledati kao odred SS-a sastavljen od lutkica.

"Pitanje koje se sada postavlja je, naravno, tko će od nas najviše profitirati od tjedan, dva pod paskom našeg dobrog dr. Ballancea."

Richard je skrenuo pogled s Freda na nju. Fred je samo nju i gledao.

"Ti si najnormalnija osoba koju znam, Ness", rekao je Fred.

"To ne znači baš puno", odgovorila je.

Richard se spremao započeti govor o tome kako zna koliko će to biti opasan zadatak i kako ne želi da ga ona preuzme ako nije potpuno sigurna. Prekinula ga je. Na kraju krajeva, dugovala mu je previše da bi se mogla buniti - u najmanju ruku svoj razum, vjerojatno i svoj život.

"Samo mi reci tko sam", reka je.

Richard se nasmijao poput morskog psa i dodao joj fascikl.

U garaži kuće u Chelsea, njezin bijeli Lotus Elan izgledao je kao igračka parkiran pored Richardova Rolls-Royce ShadowSharka, no u brzini je skoro mogao dostići veliki auto, a po pokretljivosti ga je nadmašivao. Do Sussexa će stići za manje od sata.

Fred je već stigao u Whipplewell. Ako ga tko pita, predstavljao se kao promatrač ptica u potrazi za još neprimijećenom modronogom sabljokljunkom. Richard mu je dao zadatak da zapamti cijelu slikovnicu o pticama. On će je paziti.

Richard se pojavio da je otprati. Nosio je narančasti žaket s odgovarajućim čizmama i cilindar, preko psihodeličnog prsluka i limun zelene košulje ovratnika krajeva širih od njegovih ramena. Fiksirao ju je svojim dubokim, tamnim očima.

"Liubavi, sjeti se tko si."

Kada su se sreli, ona je bila potpuno drugačija osoba, bez kontrole nad samom sobom. Nešto što je najjednostavnije nazvati demonom imalo ju je u svojoj vlasti, koju je najjednostavnije bilo nazvati posjedovanjem. On ju je uspio doseći jer je razumio.

"Mi imamo manje sjećanja od većine. Zato je ono što imamo, što jesmo, tako dragocjeno."

Richard je patio od amnezije, bio je nađen u Ratu. Dokazao joj je da je moguće živjeti bez prošlosti koje se čovjek može sjetiti. Jednom, nakon prvoga puta, došla je ponovno pod nečiji utjecaj - stresla se od pomisli na mol na

Južnoj obali - no uspjela je otresti pokrov koji je pomutio njezin razum.

"Pretvarat ćeš se da si nova osoba, ta Vanessa Vail. To je zmijska koža koju možeš skinuti kada god poželiš. Iako moraš perfektno glumiti, ne smiješ joj se potpuno prepustiti. Oni mogu svašta učiniti Vanessi Vail bez da dopru do Prave Vanesse. Moraš imati srž koja si ti sama."

Mislila je da razumije.

"Vanessa", ponovio je, poljubivši je. "Vanessa."

Bacila se na vozačko sjedalo Lotusa.

"Kako se zoveš?" upitao je.

Odgovorila mu je, i odvezla se.

"Vi ste časnica u vojsci?" upitao je dr. Ballance, dignuvši pogled s fascikla. Imao je izražen škotski naglasak, koji se obično povezuje s Johnom Lauriem, škrtošću, zlostavljanjem žena i seksualnim iskorištavanjem ovaca.

Vanessa je kimnula. Trebala je biti padobranka. Gledajući njezine duge noge i velike oči, ljudi su obično mislili daje manekenka, no imala je visinu potrebnu da bude uvjerljiva ratnica. I znala se snaći u borbi prsa o prsa. Ovo nije bila neka sjajna zmijska koža, no mogla je proći.

"Stvari su se promijenile od moje mladosti, poručnice Vail."

Mrzila je svoje novo ime. Dva V zvučala su kao da je lik iz stripa. No u vojsci se ne može biti bez prezimena.

"Vi ste bili u službi, dr. Ballance?"

Kimnuo je i nasmijao se jednom stranom usana. Lijeva strana njegova lica ostala je ukočena.

Zamislila ga je u uniformi, uska majica preko bačvastih prsa, kapa nasađena na oblačić njegove kose boje maslaca, maskirne boje na njegovom bezličnom licu s naočalama. Pitala se na čijoj je strani bio, u kojem god da se ratu već borio.

"Vi ćete biti Poručnica Žiži", rekao je. "Što znači 'Živahna'. Dajemo nova

imena svim našim gostima. Vanjski svijet nas ne zanima ovdje u Ugodnom zelenilu. Zanima nas samo unutrašnji svijet."

Prekrižila je noge i čedno namjestila svoju kaki mini suknju. Jedino pomično oko dr. Ballancea slijedilo je obris njene noge sve dolje do izglancane sportske cipele. Nosila je vojničku kravatu uguranu u radnu bluzu, i jaknu s originalnim amblemom na džepu. Richard je predložio i traku s odlikovanjima, no smatrala je da bi to bilo pretjerano.

"Gospođica Golubica će vam pokazati vašu sobu", rekao je dr. Ballance. "Pridružit ćete nam se na večeri, a ja ću vam izraditi plan testova i vježbi. Ništa odviše naporno za početak."

"Prošla sam treninge za specijalne jedinice", napomenula je.

To je bilo istina. Jučer, pripremajući se za ulogu, sa sumnjičavim odredom pravih padobranaca prošla je kroz blatnjavi trening. Isprva su joj željeli galantno pomoći. Zatim, kada su vidjeli da će vjerojatno skupiti najveći broj bodova na treningu, maksimalno su se trudili da je u tome spriječe. Priredila je par gadnih iznenađenja nekolicini vojničina, i na kraju stigla treća. Narednik joj je ponudio da im se pridruži i pomogne održavati njegove momke u redu.

"Vaše tijelo je u dobroj formi, Poručnice Žiži", primijetio je dr, Ballance, pogledom prelazeći nazad po njenoj nozi, zaustavljajući se na prsima, i zatim preskačući na lice. "Sada ćemo vidjeti što možemo učiniti da mu prilagodimo i vaš um."

Dr. Ballance je pritisnuo zvonce. U uredu se pojavila mlada žena. Nosila je do bedra dugu bijelu kutu preko do koljena visokih bijelih PVC čizama, premale majice i vrućih hlačica. Plava joj je kosa bila povučena unazad pomoću trake.

"Gospođice Golubica, pokažite Poručnici Žiži kamo ćemo je smjestiti."

Bolničarka se nasmijala, s jamicama na obrazima.

Vanessa je ustala te bila izvedena iz ureda.

Dvorac u kojemu se nalazilo Ugodno zelenilo je iznutra bio raskopan i

unutrašnjost preuređena u željezo i staklo. Vanessa je primijetila različite gimnastičke dvorane i terapeutske centre. Svi su bili zauzeti, s "gostima" koji su vježbali ili igrali igre za mozak pod nadzorom bolničarki obučenih jednako kao i Gospođica Golubica. Izgledali su kao Panova skupina koja uvježbava plesnu točku smještenu u bolnici. Neka događanja su bila očigledna, no ostala su uključivala čudne aparate i zubarske stolce s remenima za vezanje.

Pokazali su joj njenu sobu, u kojoj se nalazio starinski krevet i ostali antikni namještaj. Veliki prozor gledao je na posjed. Među valovitim pašnjacima nalazili su se kompleksi montažnih građevina i armiranobetonskih bunkera. Iza prozora se nalazila diskretna čelična rešetka, "za zaštitu".

"Ne dolazi nam mnogo curki ovdje u Ugodno zelenilo, Poručnice Žiži", rekla je Gospođica Golubica. "Uglavnom momci. Rukovoditelji na visokim pozicijama i slični."

"Žene su sve zastupljenije u svim zanimanjima."

"Imamo još samo jednu ćurku ovdje. Gospođica Prazna. Dr. Ballance smatra da puno obećava. Imat ćete konkurenciju. Nadam se da ćete postati prijateljice."

"I ja."

"Mislim da ćete se savršeno uklopiti, Poručnice."

Gospođica Golubica ju je zagrlila.

Vanessa se ukočila, kao da je napadnuta. Jedva se suzdržala da ne udari ženu u bradu. Gospođica Golubica ju je ovlaš poljubila u oba obraza te je pustila. Vanessa je shvatila da je tijekom spontanoga zagrljaja bila suptilno pretražena. Odlučila je ne ponijeti sa sobom nikakvo očigledno oružje ili pribor za provaljivanje.

"Vidimo se na večerici", rekla je Gospođica Golubica i odskakutala.

Vanessa si je dozvolila duboki uzdah. Pretpostavljala je da je veliko ogledalo paravan za kameru. Primijetila je puno žica, pa je pretpostavila da dr. Ballance ima ugrađenu internu televiziju. Približila je svoje lice ogledalu, tražeći izmišljeni miteser, i učinilo joj se da čuje zujanje podešavanja leća kamere.

Na noćnom ormariću nije bilo telefona.

Torbe su joj bile otvorene, odjeća poslagana u ormar. Nadala se da su se potrudili dobro ispitati njezine izvanredno napravljene vojne iskaznice. Trebalo je puno posla da ih se napravi, i željela je da se trud isplati.

Pogledala je kroz prozor. Iza livada nalazila se šuma, a iza nje pašnjaci Sussexa. Fred je sada bio tamo negdje sa svojom plosnatom kapom, termosicom čaja i dalekozorom. On se smjestio kod Kočije i konja u Whipplewellu, gdje na prozorima nema rešetki, i gdje se čovjek može skinuti ispred ogledala bez da nekom perverznjaku pruža besplatnu zabavu.

Gdje li je Richard sve ovo vrijeme? Vjerojatno povlači veze. On je trebao pratiti ljude koji su završili program u Ugodnom zelenilu.

Osjećala se pospano. Bilo je kasno popodne, sunce je zlatom išaralo livadu. Nije trebala biti umorna. Začulo se lagano šištanje. Osvrnula se uokolo tražeći otvore ventilacije, zadržavajući dah. Nije mogla dugo izdržati, a i ako samo pokuša, promatrači će znati da je podmetnuta. Odlučila se prepustiti. Penjući se na mekani krevet, osjetila je kako je perine primaju u zagrljaj. Udahnula je bezukusni, bezmirisni plin u pluća, i pokušala se dostojanstveno namjestiti na krevetu.

Zadrijemala je.

Nešto joj je puklo ispred lica i nosnice su je zapekle. Glava joj se raščistila. Sve je najednom postalo oštro, hiperrealno.

Sjedila je za dugim stolom, u miješanom društvu, noseći koktel haljinu sa žuto-zelenim prugama. Kosa joj je bila počešljana u visoku punđu. Na licu je imala debeli sloj šminke koju je inače rijetko upotrebljavala. I nokti su joj bili nalakirani, na crte u bojama haljine. Fluorescentna svjetla sa stropa su nemilosrdno osvjetljavala stol i goste, no zidovi su bili u mraku, nedefinirano udaljeni od dugog osvijetljenog polja. Soba je odzvanjala zvukovima razgovora, zveckanjem pribora za jelo i pjesmom Fire Brigade od The Moves. Usta su joj bila puna hrane i morala ju je prožvakati da se ne uguši.

"Uživate u svojoj očnoj jabučici, Poručnice?"

To ju je upitala vitka orijentalna djevojka u muškom odijelu. Kosa joj je bila uređena kao Hokusai val. Na pločici s imenom pisalo je "Gospođica Ševa".

"Očna jabučica?"

Žvačući želatinozno meso, pogledala je u tanjur. Iz tanjura ju je gledala kuhana svinjska glava, jedno staklasto oko u duplji, a drugo crvena, vlažna rupa. Nije znala da li da se zagrme, proguta ili ispljune.

Gubica se iskrivila u praseći osmijeh.

Vanessa je ispljunula većinu kašastog oka nazad na vlasnika.

Razgovor i jedenje se prekinulo. Gospođica Ševa se podsmjehnula. Dr. Ballance, tartanskoga šala omotana preko crvene jakne, buljio je u nju u bezglasnom prijekoru.

Svinja je sada režala, iskesivši svoje oštre zube na nju.

Ocean magle prekrio je Vanessin um. Ovaj puta se opirala. Bljeskovi svjetla kojih uopće nije bilo natjerali su je da trepće. Njene oči su mogle biti premazane vazelinom. Soba se počela mreškati i lica su se izdužila. Svi gosti su se pretvorili u jednooke svinje.

Neko oko kliznulo joj je niz grlo. Onesvijestila se.

Ovaj puta probudio ju je miris kuhanja. Nalazila se u podzemnoj kuhinji ili radionici. U zraku se osjećalo šištanje i cviljenje. Pakleno crveno svjetlo odavalo je niski strop, luk od zadimljenih crvenih cigli poput starinske krušne peći.

Na rukama je imala par naprava pričvršćenih poput rukavica. Crni kožnati remeni držali su joj dlanove oko ručki sličnih onima na užetu za preskakanje, a prsti su joj bili pritisnuti na široke glave čavlića umetnutih u naprave. Žice su vodile od drški do kutije pored njenih nogu. Bila je obučena u crne čizme s visokom petom, masku koja joj je pokrivala pola lica i gumeni fetiš bikini. Ulje i znoj kapali su joj niz čvrsti trbuh, i niz od dima zacrvenjene ruke i listove. Kosa joj je bila povučena unazad te joj se poput lepeze zalijepila za ramena.

Palci su joj pritiskali čavliće.

Jethro Tull je izvodio Living in the Past.

I netko je vrištao. U zraku se osjetilo električno pražnjenje. U polumraku ispred nje savijao se bijeli obris. Maska je bila zamagljena, dajući joj samo

površan dojam o tome što vidi. U trenutku je otpustila palce. Savijanje i vrištanje je prestalo. Grižnja savjest ohladila joj je um. Borila se protiv zamućenosti.

Netko je dahtao i jecao.

"Mislim da ste nam pokazali što mislite o kuharu, Poručnice Žiži", rekao je dr. Ballance.

Stajao je pored, u kiltu i crnoj kožnoj Gestapo kapi. Ružičasti pernati udav omatao je njegova široka, gola prsa poput prave zmije.

"U potpunosti ste se izrazili?" upitao ju je.

Još uvijek je mogla osjetiti okus oka. Još uvijek je vidjela prokletu svinjsku gubicu kako se ceri.

Zabljesnuo ju je crveni bijes. Stisnula je palce nadolje. Snažni vrisak proširio se prostorijom, udarajući u zidove i njene uši. Plavi luk elektriciteta osvijetlio je jedan zid. Bijeli obris se zgrčio, a ona je stiskala palce, pretačući sav svoj gnjev u bezimenu žrtvu.

Ne. To je baš ono što oni žele.

Ispravila je palce, otpuštajući čavliće.

Luk je nestao, a obris se opustio.

Polovica lica dr. Ballancea odavala je razočaranje.

"Opraštanje i milost, jel', Poručnice?" Moramo nešto učiniti po tom pitanju."

Pomoćnici su spustili obris - da li je to bio muškarac? žena? životinja? kojem je davala elektrošokove.

Vanessa se osjećala djelomično pobjedonosno. Nisu je uspjeli pretvoriti u mučitelja.

"Sada kuhar ima prekidač", rekao je dr. Ballance.

Pogledala je u mrak, slijedeći kablove.

Elektrošok joj je udario u dlanove, penjao se uz ruke, rastući udarci

voltaže. Kao da je bičevana bolom.

Onesvijestila se.

Radila je sklekove. Ruke i trbuh govorili su joj da ih radi već neko vrijeme. Glas je već odbrojavao stotine.

Svirala je pjesma The Ballad of the Green Berets narednika Barrya Sadlera.

Usredotočila se na odgurivanje zemlje, podižući cijelo tijelo, pravilno dišući, zaboravljajući na bol. Leđa i noge bili su joj ukočeni.

Pogledavši u stranu, vidjela je par uglancanih čizmi.

Izvikivani su joj brojevi. Povećala je brzinu, nasmiješivši se stisnutih usana. Ovo je mogla podnijeti. Bila je trenirana u plesu (klasičnom, modernom i baletu), i istočnjačkim borilačkim vještinama (judo, karate i jeet kune do), i tijelo joj je bilo bolje istrenirano nego komandosima. Dosegla je tisuću. Za pet sekundi napravila ih je još deset, za sreću.

"Na noge, vojniče", naređeno joj je.

Naglo je ustala, u stav mirno. Nosila je odjeću za trening i vojničke čizme.

Pregledavala ju je tamnoputa žena. Imala je obrijanu glavu, tri paralelne masnice na svakom obrazu i natpis "Narednica-Gospodarica Zeba" na gornjem džepu.

Njezina stisnuta šaka zabila se u Vanessin želudac.

Stisnula je trbušne mišiće trenutak prije nego što ju je udario tvrdi zglob šake. Bol joj je ipak eksplodirao u trbuhu, no barem nije pala kao krpena lutka.

Narednica-Gospodarica Zeba je stisnula svoj dlan.

"Dobra djevojka", rekla je. "Daj Poručnici Žiži lizalicu."

Gospođica Golubica, obučena kao vojnik, izvadila je lizalicu veličine zaustavne palice, s hipnotičkom crvenom i bijelom spiralom. Dodala ju je Vanessi.

"Idemo na brojeve," naredila je Narednica-Gospodarica Zeba, "liži!"

Vanessa se sjetila okusa svinjskog oka, no uspjela je prevladati gađenje. Ispružila je jezik do površine lizalice i liznula. Želja za slatkim lupila joj je u mozak. "Kazne i nagrade", prokomentirao je škotski glas.

Probudila se s okusom šećera u ustima i pištoljem u ruci. Bila je odjevena u kilt, izrezanu usku jaknu preko košulje s izrazito nabranim ovratnikom i kapu s perjem. Crni ukrasi od tartana virili su joj iz debelih, sivih čarapa i iz pozlaćenih epoleta.

Narednica-Gospodarica Zeba klečala je ispred nje, ruku vezanih u lisicama iza leđa, čela naslonjenog na cijev Vanessina pištolja.

"N-G Zeba je izdala svoju jedinicu", rekao je dr. Ballance. Vanessa se okrenula da ga pogleda. Nosio je punu uniformu Crne straže.

Bili su vani, u šumi, nakon što se spustio mrak. U blizini je gorjela lomača. Vojnici (sve djevojke) stajale su uokolo. U zraku se osjećao miris šume i spuštala se noćna hladnoća.

Usamljeni gajdaš tužno je svirao Knock Knock, Who's there?, nedavni hit Mary Hopkin.

"Izvršite svoju dužnost, Poručnice Žiži."

Vanessin prst stisnuo se na okidaču.

Ovo je test. No, da li će ga proći ako puca, ili ako odbije pucati? Dr. Ballance joj sigurno ne bi dopustio da uistinu ubije jednu od bolničarki. Da je tako vodio Ugodno zelenilo, već bi ostao bez osoblja. Pištolj sigurno nije napunjen.

Pomaknula je pištolj deset centimetara ulijevo, ciljajući pored glave Narednice-Gospodarice, i povukla obarač. Začula se eksplozija neproporcionalna veličini pištolja. Crveni polumjesec šiknuo je iz Zebina lijevoga uha. Narednica-Gospodarica prekrila je rukom svoju šikljajuću ranu i pala postrance. Vanessina glava odzvanjala je od nezamislivo glasna zvuka.

Pogledala je kroz bijele rešetke. Nalazila se u velikoj kolijevci, oboru s podstavljenim podom, okruženim ogradom od drvenih dasaka viših od nje. Nosila je preveliku benkicu i dva i pol centimetra debele vunene dokoljenice. Glava joj se činila ogromnom, kao da je sa svih strana bila izbodena zubnim

anestetikom. Kada je pokušala ustati, pod se zaljuljao i morala se uhvatiti za prečke radi stabilnosti. Uopće nije bila sigurna na nogama. Još nije naučila hodati.

Žiži je puzala. Na utoru u podu stajala je zvečka, skoro prevelika za njezinu ruku. Obratila je pažnju na ruku. Bila je vitka, dugih prstiju. Mogla ju je stisnuti u šaku. Bila je odrasla, a ne dijete.

Istiha se čula pjesma Rolfa Harrisa Jake the Peg (With an Extra Leg).

Uzela je zvečku.

Rešetke su utonule u pod, i ona je otpuzala preko reda rupa u kojima su se nalazile. Nalazila se u igraonici. Velike kocke sa slovima nalazile su se raspoređene uokolo u obliku Stonehengea, tvoreći riječi koje još nije mogla izgovoriti. Dva drvena vojnika, viša od nje, čuvala su stražu, crveni krugovi na njihovim obrazima, kruti Zebedee brkovi na okruglim licima, vojničke kape na glavama, puške s bajunetama u njihovim okruglim šakama.

U stolici za ljuljanje sjedio je dr. Ballance, u baršunastoj jakni s odgovarajućim pumpericama i tartanskom kravatom koja mu se nabirala pod bradom, s na glavu nasađenom metar širokom beretkom.

"Zizi se hoće igati?" upitao je.

Više nije bila sigurna. Ova igra je predugo trajala. Zaboravila je kako je sve počelo.

U igraonici je bilo još djece. Gospođica Golubica i Gospođica Ševa u jednakim mornarskim odijelima. I ostali: Gospođica Kraljić, Gospođica Crvendać i Gospođica Lastavica. Narednica-Gospodarica Zeba je danas bila bolesna i ostala je doma, zbog uhobolje.

Prijateljice su pjevale "Ringa-Ringa-Raja" i plesale oko Žiži. Ples ju je ponovno ošamutio. Pokušala je ustati, no njena benkica je bila sašivena na preponama i prekratka da bi se mogla uspraviti.

"Bim bam buf", rekla je Gospođica Golubica i lupila ju.

Vanessa je željela zaplakati. No velike cure ne cmizdre. A ona je bila vrlo velika cura.

Bila je odrasla. Pogledala je svoju ruku da se podsjeti. Bila je natečena, debeli dlan sa zglobovima utonulim u dječju mast.

Svi ostali bili su veći od nje.

Žiži je sjela na pod i plakala i plakala.

Čin II: Richard je razotkriven

Alastair Garnett, Whitehallov čovjek, želio se sastati na parkiralištu s više katova, no Richard mu je objasnio da ništa ne može biti sumnjivije od njegovog ShadowSharka. Uostalom, dvojica muškaraca koja izmjenjuju aktovke na parkiralištu u gluho doba noći uvijek su sumnjiva. Umjesto toga, dogovorio se za sastanak u dva ujutro u disku Kora naranče oblika ptičje noge, u ulici King's Road.

Sjedio je za barom, pijuckajući tequilu sunrise iz teške čaše u obliku kristalne kugle. Naročito zgodna djevojka u točkastom topu i odgovarajućim kratkim hlačicama rolala se iza dugog šanka, spretno balansirajući pićima.

Richard je nosio do poda dugačak, zeleni antilop motoristički kaput preko tigraste, narančasto-crne svilene košulje, crno-bijelih, zebrastih traperica i ručno izrađenih kožnih mokasina s žutim i crnim zavojitim pruge. Umjesto kravate nosio je amajliju sa znakom mira Kampanje za nuklearno razoružanje umetnutim u oči propeta grifina. U reveru mu se nalazio bijeli karanfil, po kojem će ga Garnett moći prepoznati.

Skinuo je sunčane naočale - tanka zelenkasta stakla u oblika dijamanta, sa zlatnim žicanim okvirom - i pogledao po prostoriji sličnoj spilji. Puno djevojaka i neki mladići imali su nacrtani motiv Egipatskog oka na svojim trbusima, stegnima, nadlakticama, vratovima i čelima. Boja je svjetlila, i kako su se svjetla palila i gasila u intervalima od pet sekundi, trenuci tame bili su nastanjeni stotinama plešućih očiju.

Skupina dugokosih mladića svirala je na povišenoj, okrugloj pozornici. Zvali su se The Heat, i trenutno su bili u pola izvođenja Non-Copyright Stock Jazz track 2, trideset i pet minutne varijacije na temu s njihova debi albuma Neutralna pozadinska glazba.

Ugodno popunjena djevojka u dekoltiranom trikou, s povezom preko oka prekrivenom svjetlucavim kamenčićima, koja je sjedila pokraj Richarda, ustvrdila je da su u ranijim inkarnacijama sigurno bili ljubavnici. Priznao je tu mogućnost, no sa žalošću je konstatirao da će budući susret morati pričekati neku buduću inkarnaciju. Veselo je slegnula ramenima, uzela mu ruku i izvadila olovku za oči da mu na dlan zapiše svoj telefonski broj. Dok je pisala, primijetila je drugi broj tetoviran na njegovom zapešću, i ponovno ga je pogledala. Suza joj je potekla iz nepokrivenog oka i poljubila ga je.

"Mir, ljubav", rekla je, bacivši se nazad na plesni podij i zaplesavši s mladićem odjevenim poput Vikinga, u pletenom prsluku i motorističkim čizmama.

Na drugoj strani sobe ugledao je mršavog čovjeka koji je na sebi imao tamnosivu kabanicu, polucilindar i lomljeni ovratnik nad svijetlosivom kravatom, a u ruci je nosio svezani kišobran u bojama zastave Velike Britanije. Richard se potapšao po svom karanfilu i čovjek iz Whitehalla ga je uočio.

"Koja buka", rekao je Garnett, sjedajući za šank. "To zovete glazbom? Uopće se ne razumiju riječi. To nisu prave pjesme kao prije."

" 'Doodly-Acky-Sacky, Want Some Seafood, Mama' ?"

"Molim?"

"Hit grupe Andrews Sisters iz 1940-tih", objasnio je Richard.

"Hmm", rekao je Garnett.

Dečko odjeven u šarenu biblijsku halju, s ogromnim čuperkom kose i brade, zaustavio se pored šanka kupujući piće i pogledao je Garnetta. Whitehallov čovjek čvrsto je primio svoj kišobran.

"Izgledaš ludo, čovječe", rekao je dečko, pokazavši mu srednji prst.

Tamno crvenilo oblilo je Garnettovo lice. Naručio je džin i tonik i pokušao se usredotočiti na posao. Iako su The Heat svirali dovoljno glasno da plesače bace u trans, pored šanka nalazila se tiha zona u kojoj su mogli normalno razgovarati.

"Vi ste jedna od prikaza iz Kluba Diogenes", rekao je čovjek iz Whitehalla. "Winthropovo stvorenje."

Richard je slegnuo ramenima, priznajući to. Klub Diogenes bio je ovlaš povezan s Trenutnom Vladom, i upleten u klupko Britanskih obavještajnih agencija, no Edwin Winthrop iz Upravljačkog tajnog društva održao je nakon rata određenu distancu od Cheltenhamovih gnomova, i Diogenes je vodio kao manje-više vlastiti posjed.

Za jednog od Winthropovih prethodnika govorilo se da ne samo da je radio za britansku Vladu, nego da je u određenim slučajevima bio britanska Vlada. Winthrop nije bio na tom nivou, no trudio se držati Diogenes dalje od Whitehallova dosega, i to zato što se njihov posao nije mogao podvrgnuti pravilima i propisima, bili to propisi Javnih službi ili zakoni fizike. Richard nije bio Javni službenik, vezan uz Ujedinjeno Kraljevstvo zbog plaće i mirovine, nego se smatrao lojalnim određenim idealima, čak i Kruni.

"Bojim se da je ovo tipično ponašanje iz Diogenesa u zadnje vrijeme", rekao je Garnett. "U aferi Ugodno zelenilo nastao je gadan zastoj."

Garnett je, shvatio je Richard, bio jedan iz skupine koja je smatrala da je neovisnost Kluba Diogenes opasna povlastica. Oni su strpljivo čekali da Winthrop nestane, kako bi sve mogli zakopati u birokraciju.

"Ugodno zelenilo je pod istragom", odvratio je Richard.

"To je baš to. Bilo bi vam bolje da prestanete. Svi troškovi koji su do sada nastali bit će pokriveni nakon što podnesete račune. No svu dokumentaciju, uključujući izvještaje i bilješke vas ili vaših suradnika, morate predati u roku od četrdeset sati. To je stvar nacionalne sigurnosti."

Richard je očekivao da će se to dogoditi.

"To je naše, zar ne?" pitao je, smiješeći se. "Ugodno zelenilo?"

"Vi niste ovlašteni da dobijete taj podatak. Budite sigurni da se nesretni događaji koji su doprli do vas više neće ponoviti. Stvar je pri završetku."

Richard je zadržao ukočen, ironičan smiješak, no iznutra ga je izjedala briga. Bilo je u redu biti skinut sa slučaja, no Vanessa je bila unutra. Ako je želi izvući, bit će problema. Dobro je pazio da ne otkrije Garnettu kakvu je točno operaciju pokrenuo, no bilo je neophodno koristiti usluge oružanih snaga kako bi kreirao djevojčinu ulogu. Garnett bi mogao znati da je Vanessa prerušena u Ugodnom zelenilu, i mogao ju je lako odati dr. Iainu M. Ballanceu.

Garnett je dokrajčio svoj džin i tonik i platio račun. Zatražio je račun od iznenađene konobarice na rolama. Nadrljala je cifru na papiriću od cigareta i dodala mu je uz ispričavajuće slijeganje ramena.

"Želim vam laku noć", rekao je Whitehallov čovjek odlazeći.

Richard je Garnettu dao pet minuta da ode iz diskokluba, pa se i sam povukao.

ShadowShark je bio parkiran iza ugla. Obično ga je vozila Vanessa, a ponekad je i Fred za nagradu smio sjesti za volan, no sada su oboje bili dolje u najmračnijem Sussexu. Sjeo je na vozačko mjesto i spustio je pregradu.

"Bio si u pravu, Edwine", rekao je čovjeku na stražnjem sjedalu.

Winthrop je kimnuo. Iako je nosio kratko podšišane sijede brkove i nije se udebljao s godinama, Starac je projicirao određenu čerčilijansku težinu. Borio se za Kralja i Domovinu u tri svjetska rata, od kojih su samo dva obrađivana u povijesnim knjigama.

"Gadan posao", prezrivo je otpuhnuo Winthrop.

"Rečeno mi je da zaustavim svaku istragu Ugodnoga zelenila i dr. Ballancea."

"Pa, dečko moj, onda to moraš i učiniti. Svi mi imamo svoje gospodare."

Richard nije morao spomenuti Vanessu. Winthrop je bio taj koji je nazvao staroga ratnog druga da im pomogne učiniti život "poručnice Veil" uvjerljivijim.

"Istraga je i onako bila samo formalnost", rekao je Winthrop. "Na kraju krajeva, mi smo odmah znali što to Ballance radi. On čini ljude ludima. Sada znamo i za koga to uglavnom radi. Ima i privatne mušterije, no glavni mu je posao po mjeri kreirati psihopate koji su onda dodijeljeni određenim službenim i poluslužbenim snagama u našem društvu. Zapravo je to smiješno. Ljudi koji stoje iza Ballancea jako su slični nama, slični Klubu Diogenes. Vlade se mijenjaju, no oni su uvijek prisutni. Ima trenutaka kada bi bilo koji objektivni promatrač mislio da su oni na strani dobra, a da mi navijamo za drugu stranu. Znaš što je naš problem, Richard? Problem Engleske? Mi pobjeđujemo u svim našim ratovima. Uz velike žrtve, ali pobjeđujemo. Nama treba novi neprijatelj.

Naši američki rođaci mogu biti zadovoljni ukrštajući mačeve sa Sovjetima, ali Ivan nikada neće biti naš veliki neprijatelj. Mi smo osmislili svojeg vlastitog neprijatelja, rođenog kod kuće, i izgradili smo ga. Možda je oduvijek bio ovdje, a mi smo samo dobričine i čudaci."

Richard je shvatio.

"Znam što Garnett želi da učinim", rekao je. "No što želi Diogenes?"

"Očigledno, moraš prestati istraživati posao dr. Ballancea. Počni ga uništavati."

Čin III: Vanessa je hrabra

U jutarnjoj sobi, ugodne fotelje su bile poslagane u krug. Grupni sastanci bili su vrlo važni u Ugodnom zelenilu.

U stolici do, sjedio je sredovječan muškarac. Dr. Ballance ga je zamolio da se predstavi prvi.

"Moje ime je Gosp. Laki", rekao je.

"Zdravo, Gosp. Laki", odgovorili su svi.

"... i ja varam i kradem."

"Dobar nastup", promrmljao je odobravajući glas, ponovljen od ostatka Grupe. Smiješila se i pljeskala zajedno s ostalima. Dr. Ballance ih je gledao s očinskim odobravanjem.

On je bio poslovni čovjek. Izgleda da je bilo teško izbrisati ostatke njegovih skrupula. Sada, nakon tjedan dana u Ugodnom zelenilu, Gosp. Laki više nije bio opterećen moralom ili strahom od zakona. Prije se brinuo zbog zatvora, no sada je ta fobija bila potpuno pobijeđena.

"Moje ime je Kapetan Zločesti", rekao je muškarac oštroga lica, u uniformi zrakoplovnog pilota. "I, ja želim kazniti ljude koji rade loše stvari. Strogo. Najviše od svih, želim kazniti ljude koji ne rade ništa."

"Vrlo dobro, Kapetane", rekao je dr. Ballance.

Slijedeća je bila aristokratkinja koja je uvijek nosila plave haljine, zvijezda Grupe.

"Moje ime je Gđa Prazna", izjavila je. "I ja ne osjećam ništa ni prema kome."

Nije dobila ni pljesak ni zagrljaj. Zasluživala je poštovanje, a ne ljubav. Gosp. Laki i Kapetan Zločesti bili su očito slabi na Gđu Praznu, ne u romantičnom smislu, nego u tome da se nisu mogli odvojiti od privlačne praznine njezine hladne karizme. Divilo joj se čak i osoblje dr. Ballancea.

"Moje ime je Glasina", otežući je rekao kršni Australac. "I, ja želim da sve što bilo tko misli sazna od mene."

"Dobro za vas, gospodine", rekao je Kapetan Zločesti, pogledavajući u stranu kako bi dobio odobravanje ne - kao svi ostali u Grupi - od dr. Ballancea, nego od Gđe Prazne.

"Moje ime je Mir", rekao je mladi, tihi čovjek iz Yorkshirea. "Ja volim ubijati žene."

Mir je, kao i uvijek, dobio samo površno odobravanje. Ostalima se nije sviđao. Tjerao ih je da se zamisle nad sobom.

Ona je bila zadnja. Ustala je, pogledavajući uokolo po krugu ohrabrujućih lica.

Grupa je pružala podršku. No svejedno će biti teško.

"Moje ime je Poručnica Žiži", rekla je.

"Zdravo, Žiži", povikali su svi, u urnebesnom uzviku.

Duboko je udahnula, i izgovorila to.

"... i ja ću ubijati ljude."

Eto. Sada se osjećala snažnije.

Gosp. Laki je posegnuo, uhvatio joj ruku i prijateljski je stisnuo. Gospođica Ševa ju je zagrlila. Sjela je.

"Hvala vam svima," rekao je dr. Ballance. "Vi ste vrlo značajni za Ugodno zelenilo, kao pojedinci i kao Grupa. Vi ste naši prvi savršeni ljudi. Kada odete odavde, za što ste skoro spremni, postići ćete velike stvari. Ponijet ćete Ugodno zelenilo sa sobom. To se možda neće dogoditi uskoro, možda će prije proći godine. No ja vjerujem u vas. Vi ste stvorenja budućnosti. Vi ćete biti gospodari 1980-tih."

Već sada su se u Grupi razvili složeni međuodnosi. Gosp. Laki i Kapetan Zločesti natjecali su se za prijateljstvo Gđe. Prazne, no njoj se najviše sviđao Glasina. Mir je privlačila Žiži, no istovremeno je se i bojao.

"Da li bi nam netko htio nešto reći?" pitao je dr. Ballance.

Kapetan Zločesti i Gosp. Laki podigli su ruke. Gđa Prazna samo je sijevnula očima, očekujući da će biti prva izabrana, bez potrebe da se javi.

"Uvijek vas dvojica", rekao je dr. Ballance. "Idemo danas čuti nekoga od tiših."

Pogledao ju je, a zatim produžio dalje.

"Mir", rekao je doktor. "Da li ti imaš neke misli za podijeliti s nama?"

Mladić je šutio. On je bio neuobičajen ovdje. Naučio je prihvaćati tko je i što želi, no osjećao se nervozno kada je trebao govoriti u prisustvu "boljih". Kada god je Gđa Prazna držala govore o iskorjenjivanju lijenosti i o tome što je najbolje za ljude, Mir je nervozno otvarao i sklapao svoje znojne dlanove, no istovremeno je gledao ženu s pogledom punim nečeg poput ljubavi.

"Sa sam se pitao, kao," rekao je. "koji je najbolji put do kurvinog srca. Mislim, fizički. Između kojih rebara treba ubosti, kao?"

Kapetan Zločesti se zagrcnuo s gnušanjem.

Mir je gledao nju. Podigla je svoju lijevu ruku kako bi joj se podigla dojka, i dotaknula odmah ispod nje desnim kažiprstom.

"Otprilike ovdje", rekla je.

Mir se zacrvenio. "Hvala ti, Žiži."

Ostali su bili zaprepašteni.

"Moramo li slušati ovo smeće?" upitao je Kapetan Zločesti. "To je prava prljavština."

Mir je ovdje bio preko Socijalnoga, dok su ostali bili Privatni pacijenti.

"Vi ste došli do svoje posljednje barijere, Kapetane", izjavio je dr. Ballance. "Vi - svi vi -počeli ste shvaćati svoj potencijal, odbacili ste dijelove ličnosti koje su vas zaustavljali. No prije nego odete sa svojom diplomom Ugodnog zelenila, morate postati svjesni svoje srodnosti s Mirom. Što god govorili izvan ovog mjesta, morate u svom umu sačuvati prostor kao što je Ugodno zelenilo, gdje nema licemjerja. To će vas spustiti na zemlju, dati vam snage. Svi mi moramo imati svoje tajne prostore. Mir će možda zaprljati svoje ruke više od vas, no što on čini bit će za Grupu, baš kao što će i ono što ćete vi činiti biti za Grupu."

Gđa Prazna snažno je kimnula. Ona je razumjela.

"To je sve za danas", rekao je dr. Ballance, raspuštajući Grupu. "Žiži, ostani na trenutak. Moramo popričati." Ostali su ustali i otišli. Ona je mirno sjedila.

Nije znala koliko dugo je provela u Ugodnom zelenilu, mogli su proći mjeseci ili dani. Bila je vraćena nazad u jaslice i ponovno odgojena, ovaj puta s ciljem i svrhom. Dr. Ballance bio je otac i majka njezinoj psihi, a Ugodno zelenilo bilo joj je dom i škola.

Dr. Ballance je sjeo pored nje.

"Spremna si otići, Žiži", rekao joj je, držeći ruku na njezinu koljenu.

"Hvala vam, doktore."

"No, nešto moraš prije učiniti."

"Što to, doktore?"

"Ono što želiš učiniti, Žiži. Što bi voljela činiti."

Lagano je zadrhtala. "Ubijati ljude?"

"Da, draga. Na pašnjacima je 'promatrač ptica'. Fred Regent."

"Fred."

"Poznaješ Freda, naravno. Jedan čovjek dolazi iz Londona. Pridružit će se Fredu u Whipplewellu, u Kočiji i konjima."

"Richard."

"Upravo tako, Poručnice Žiži. Richard Jeperson."

Dr. Ballance je izvadio zamotani smotuljak iz svoje bijele kute i dao joj ga. Odmotala je bijeli flanel, i našla ulašteni srebrni skalpel.

"Otići ćeš u Kočiju i konje", rekao joj je. "Naći ćeš Freda i Richarda. Dovest ćeš ih ovamo. I onda ćeš ih ubiti za nas."

"Da, Doktore."

"Tada, kada prođeš taj zadnji ispit, pronaći ćeš čovjeka po imenu Edwin Winthrop."

"Već sam ga srela."

"Izvrsno. Dovedena si ovdje upravo u tu svrhu, da ubiješ Edwina Winthropa. Nakon toga, možeš se odmoriti. Siguran sam da će poslije biti i drugih poslova, no Winthrop će biti tvoja primarna meta. Važnije je da on umre nego da ti preživiš. Da li razumiješ?"

Razumjela je. Ubiti Winthropa značilo joj je više od vlastitoga života.

"Dobra djevojka. Sada idi na ručak. Danas, samo za tebe, više deserta."

Ponovno je zamotala skalpel, i spremila ga u svoj džep.

"Bila si unutra pet dana, Ness", rekao joj je Fred.

"Činilo se dulje", odvratila je. "Mnogo dulje."

Richard je mudro kimnuo. "Vrlo napredne metode, rekao bih."

Bili su stisnuti skupa u njezinu Elanu. Vozila je oprezno, preko pašnjaka. Nakon mraka, ceste su postajale opasne.

"Bio sam blizu tebe u šumi, prve noći", dodao je Fred. "U vojničkim igrama. O čemu se tamo radilo?"

Slegnula je ramenima.

Richard je bio tih. On je morao shvatiti. To bi stvari pojednostavilo.

Parkirala je sa strane.

"Ovdje počinje staza", pokazala je. "Do Ugodnoga zelenila."

"Ti vodi", rekao je Richard.

Hodali su kroz mračnu šumu. Na čistini je zastala i pogledala gore u sjajni polumjesec.

"Nešto se čuje", upozorio je Fred. "Poslušajte."

Bio je to gajdaš, naričući Cinderella Rockefeller. Dr. Ballance je zakoračio na čistinu. Upalila su se svjetla. Ostatak osoblja Ugodnog zelenila također je bio ovdje: Gospođica Ševa, Gospođica Kraljić, i ostali. Na jednoj strani stajala je Gđa Prazna, zamotana u debeli plavi kaput.

"Čini mi se da smo očekivani", polagano je rekao Richard.

"Uistinu", potvrdio je dr. Ballance.

Fred ju je pogledao, s bijesom u očima. Stisnuo je šake.

"To nije njena krivica", obratio mu se Richard. "Ona nije potpuno pri sebi."

"Kopile", pljunuo je Fred na dr. Ballancea.

Gđa Prazna se stresla od gnušanja nad rječnikom.

Dr. Ballance je započeo: "Žiži, ako bi mogla ... "

Izvadila je svoj skalpel i naslonila ga na Richardov vrat, odmah iza uha. Znala je točno kako jako treba pritisnuti, koliko duboko zarezati i koliko dugačak bi rez trebao biti. Iskrvario bi na smrt za manje od minute. Čak je procijenila pod kojim kutom treba zarezati da njezin do gležnja dugačak smeđi antilop kaput i uske čizme od teleće kože s visokim potpeticama ne budu pošpricane.

"Ona je pravo blago, znate", dr. Ballance se okrenuo Richardu. "Moram vam se zahvaliti što ste nam je poslali. Oživjela je cijelu Grupu. Zaista. Trebat

ćemo je, kao i ljude poput nje. Ona je tako oštroumna, tako savršena, tako koncentrirana."

Richard je bio opušten u njezinu naručju. Osjećala je kako mu kuca srce, potpuno normalno.

"I potpuno luda, zar ne?" rekao je Richard.

"Luda? Što bi to trebalo značiti, gosp. Jeperson? U raskoraku s ostatkom svijeta? Što ako je ostatak svijeta lud? I što ako je vaša normalnost ono što vas zadržava, što vas sprečava da dostignete svoj potencijal? Tko od nas može reći da je uistinu zdrav? Uistinu normalan?"

"Ja mogu", rekla je Gđa Prazna, tiho i odlučno.

"Uvijek smo trebali lude ljude", nastavio je dr. Ballance. "Na kanjonu Rorke, Dunkirku, bitci za Britaniju, Britanskom festivalu, trebali smo biti ludi da nastavimo kao što smo i nastavili, i hvala bogu za tu ludost. Vremena se mijenjaju, i trebat ćemo nove tipove ludosti. Ja to mogu omogućiti, gosp. Jeperson. Ove žene su savršene, znate. One uopće nemaju savjest, nikakve osjećaje za druge. Znate li kako je to teško izbaciti iz ženske psihe? Cijeli život podučavamo naše kćeri da postanu majke, da vole i da se žrtvuju. Ove dvije su moja remek-djela. Poručnica Žiži, vaš poklon nama, postat će najveći ubojica našeg doba. A Gđa Prazna je još specijalnija. Ona će odnijeti moje ludilo i proširiti ga po cijelom svijetu."

"Pretpostavljam da bi bilo suvišno nazvati vas luđakom?" usudio se Richard.

Dr. Ballance se nasmijao.

Vanessa je držala Richarda malo izvan ravnoteže, no držala ga je uspravno. Oštrica njezina skalpela bila je pritisnuta na njegovu vratnu arteriju, mirno.

"Ness to neće učiniti", rekao je Fred.

"Mislite da neće?" Dr. Ballance se nasmiješio. "Svatko bi. Vi biste to učinili, meni, ovog trenutka. To je samo stvar preusmjeravanja krugova, primijeniti volju za vrijedni cilj. Ona ne osjeća ljutnju, kajanje, mržnju ili radost u onome što radi. Ona to samo radi. Kao otvarač za konzerve."

"Vanessa", zazvao je Richard.

Klik.

To je bilo njeno ime. Ne Živi.

Samo njegov glas i njezino ime. To je pritisnulo prekidač unutar nje.

Davno, sklopili su dogovor. Kada je prvi put došla Richardu, pod kontrolom nečega drugog, bila je ono ništavilo do kojega ju je tretman u Ugodnom zelenilu trebao dovesti. Uspjela je pobjeći, uz njegovu pomoć, i ponovno izgraditi sebe, s njegovom ljubavlju i ohrabrivanjem. Bila je snažnija zbog toga. Njezino ime, koje je sama izabrala, bilo je srž njene snage. Bilo je to kodno ime koje ju je probudilo iz transa.

Sve što joj se dogodilo u Ugodnom zelenilu sada više nije imalo smisla. Ona je bila Vanessa.

Ne Živi.

Nije ništa pokazala, nije se pomaknula.

No ponovno je bila ona stara.

"To je sve što treba", rekao je Richard, uspravljajući se. "Ime. Vi zapravo ne radite ljude, Doktore. Vi ih samo krivotvorite. Poput igračaka na navijanje, mogu raditi neko vrijeme. Tada prestanu. Kao Gosp. Radosni ... Gosp. Bolni ... Gosp. Neprijatelj ... Gđica Essex ... Zapovjednik Heroj?"

Jasno je izgovarao imena. Svako je bilo udarac za dr. Ballancea. Pokretna strana njegova lica se ukočila te postala slična umrtvljenoj strani.

"Ova Grupa je bolja od njih."

"Nema više grešaka, ha? Oni su samo dovoljno ludi, no ne previše slomljeni da ne bi mogli funkcionirati?"

Hladne oči Gđe Prazne su ih fiksirale.

"Kako bi preživjeli u svijetu koji stvaramo", rekao je dr. Ballance, "svi ćemo morati biti ludi."

Posegnuo je u svoj kaput i izvadio pištolj. U trenutku, Vanessa je bacila svoj skalpel. Vrtio se u zraku, reflektirajući svjetlost, i uronio vrhom u čelo dr.

Ballancea. Crvena kapljica je curnula, i on se srušio unazad.

Kada je posegnuo za pištoljem, priznao je svoj poraz. Sumnjao je u nju. Na kraju, ipak je bio u krivu.

Sve joj se vratilo. Programiranje, mučenje, dezorijentacija - koristili su droge uz sve ostalo - raspalo se.

S vriskom, Gospođica Golubica bacila se prema njoj. Vanessa se zavrtjela i udarila nogom pomoćnicu u lice. Djevojka se srušila unazad i ispružila na pod. Skočila je nazad u uspravni položaj i ponovno napala.

Nije joj bila dorasla. Gospođica Golubica bila je stručnjak u barskim tučnjavama. Svi njezini pokreti dolazili su iz kukova i ramena. Vanessa se koristila univerzalnim jeet kune do - vještinom koju je razvio Bruce Lee, a koja se u zadnje vrijeme počela nazivati kung fu - te ju je udarala nogama i rukama dok se djevojka nije srušila.

Ostali su se povukli. Gđa Prazna je odšetala, u mrak.

Fred je provjerio dr. Ballancea, i odmahnuo glavom.

"Dobro učinjeno", rekao je Richard. "Nikada nisam sumnjao u tebe."

Bila je potpuno iscrpljena. Ponovno je bila na rubu da brizne u plač.

Richard ju je zagrlio i poljubio.

"Vjerovao sam u tebe, više nego da odem sam ili pošaljem Freda, jer poznajem tvoje srce", nježno je rekao. "Nijedan od nas ne bi uspio preživjeti Ugodno zelenilo. Mi smo već u startu premračni. Mi bismo mogli postati ubojice. Ti ne bi mogla. Ti ne možeš. Ti si anđeo milosrđa, ljubavi moja, a ne anđeo smrti."

Preko njegova ramena vidjela je Ballancea ispružena s metalnim predmetom u glavi. Voljela je Richarda zbog toga što joj je govorio, no nije bio u pravu. Ugodno zelenilo možda je nije uspjelo pretvoriti u ubojicu po naredbi, no dr. Ballance ju je svejedno pretvorio u ubojicu. Nakon što je posumnjao u nju, da li je na trenutak osjetio trijumf uspjeha?

"Radilo se o Winthropu", rekla je. "Nakon tebe i Freda, želio je da ubijem Winthropa. To je bio dio nekoga plana."

Ozbiljno je kimnuo, shvaćajući.

Coda: Gđa M. T.

Na livadi za kroket Ugodnoga zelenila, Richard je pronašao orijentalnu ženu kako u lomaču baca hrpe registara za spise. Fred ju je uspio savladati, no ona je već gotovo završila posao. Ormari za spise bili su izvučeni iz montažnih zgrada i ispražnjeni. Dokumenti pretvoreni u pepeo, i fotografije spaljene u vatri.

Vanessa, zagrnuta u svoj kaput, još je bila blijeda. Trebat će još vremena da se potpuno oporavi, no on je bio u pravu. Bila je čvrsta.

Orijentalka - Gospođica Ševa - izvadila je mali bodež te je zamahnula nekoliko prema Fredovu trbuhu, primoravši ga na povlačenje. Onda je pokušala zabiti nož u vlastito srce.

Vanessa je, trgnuvši se iz ošamućenosti, uspjela uhvatiti njezino zapešće i prisiliti ju da pusti nož.

"Ne više", rekla je.

Gospođica Ševa gledala ih je s mržnjom. Dr. Ballance nikako ne bi odobravao takvu emociju.

Ostatak osoblja je nestao u noći, nestajući gdje god da takvi tipovi čame između dva plaćena posla. Začuđeni ljudi u kućnim haljinama, između njih i žena s električnim pogledom koja je bila u šumi, izišli su van da vide zbog čega je takva strka te su se našli napušteni. Ostali članovi Grupe.

Automobilski farovi pretraživali su travnjake, bacajući sjenke na veliku kuću. Vrata su se otvarala i ljudi su izlazili. Sve su to bili anonimci.

"Jeperson", zavikao je Garnett.

Whitehallov Čovjek koračao je preko travnjaka, mašući svojim kišobranom kao štapom.

Richard je raširio ruke i nije osjećao nikakvu krivicu.

"Mislim da ćete pronaći da je dr. Ballance ozbiljno prekoračio svoje

ovlasti, gosp. Garnett. Ako pogledate uokolo, vidjet ćete da se otvaraju ozbiljna pitanja."

"Gdje je doktor?" zahtijevao je Garnett.

"U šumi. Izgleda da je mrtav."

Službenik je pobjesnio.

"U ruci drži pištolj. Mislim da je pokušao ubiti nekoga ili nešto slično. Vrlo vjerojatno mene."

Garnett je očigledno žalio što Ballance nije u tome uspio. Bilo je sramotno što će sve ovdje završiti, mislio je Richard. Važni ljudi su sponzorirali dr. Ballancea, i dali su zapovijed da djeluje protiv Kluba Diogenes. Winthrop će se morbidno zabaviti kada sazna da je trebao biti krajnja meta ovog plana.

"No to nije baš uspijevalo", izjavio je Richard.

"Što?" rekao je Garnett.

"Ballanceov Postupak ili kako god je on to zvao. Pokušavao je napraviti djelotvorne psihopate, zar ne? No, nitko od njih nije nikada profunkcionirao. Niste li primijetili? Pogledajte ih, jadne, izgubljene duše."

Pokazao je na ljude u kućnim haljinama. Vozila hitne pomoći su stigla, i gostima Ugodnog zelenila pomagali su u njih ući.

"Što mislite, što će sada ti ljudi raditi?"

Pored vozila hitne pomoći bio je parkiran auto čiju siluetu je Richard i predobro poznavao. Postojalo je samo pet Rolls-Royce ShadowShark automobila; on ih je posjedovao tri, svi srebrne boje. Ovaj je bio noćno crne boje, sa zatamnjenim staklima u istom tonu. Mlađi činovnik poput Garnetta sigurno ne bi vozio takva antikrista ceste.

Prepoznat će taj auto u budućnosti. I čovjeka u njemu, koji je naredio njegovu i Edwinovu smrt.

Garnett se okrenuo i požurio preko travnjaka, da preda izvještaj čovjeku u ShadowSharku. Žena iz šume pružala je čvrst otpor bolničarima koji su joj pokušavali pomoći da uđe u vozilo hitne pomoći. Ništa nije pitala, niti se nije bunila, no nije se dala okrenuti niti uvući u vozilo.

"Tko je to?" pitao je Vanessu.

"Gđa Prazna", rekla je. "Najbolja učenica."

Stresao se. Gđa Prazna bila je potpuno, potpuno luda, pretpostavio je. No, bila je snažna, uma neopterećena suosjećanjem ili nesigurnošću, karaktera nepokvarena humorom ili velikodušnošću. U prekognitivnom bljesku koji ga je na trenutak učinio slabim od užasa, vidio je hladan plavi plamen kako gori u budućnosti.

Konačno su je smjestili u vozilo, no ona je to učinila kao kraljica koja se uspinje na tron, okružena dvorjanima.

Hitna pomoć je otišla. ShadowShark je ostao još trenutak. Richard je zamislio hladne oči kako ga promatraju kroz crno staklo providno samo s jedne strane. Tada se upalio motor i Rolls se povukao.

Pogledao je Freda i Vanessu. "Zaboravimo ovo mjesto", rekao je.

"To neće biti lako", primijetila je Vanessa.

"Onda ćemo se morati jače potruditi."

"LORDS OF QUARMALL", 1964.

FRITZ LEIBER

Fritz Leiber (1910. - 1992.) prvi je skovao pojam "swords and sorcery" kojim je obilježio pojavu jednog pod-žanra SF-a. U međuvremenu, fantasy je postao ono što je danas. Iako je Leiber poznat po svojim SF radovima za koje je dobio brežuljak nagrada, serijal o Fafhrdu i Sivom Mišaru spada među bolja njegova djela.

Sa svojim prijateljem Harryjem Fischerom smislio je ta dva simpatična karaktera koja su prvi puta zaživjela upravo u priči Gospodari Quarmalla, dok je prvi objavljen Adeptov gambit, koji ste imali prilike čitati u prethodnome Monolithu. Priča koja slijedi, nove su dogodovštine, dakako, smiješne, o neobičnom dvojcu u svijetu punom mističnosti i magije.

PREVEO MARIO JOVIĆ

Gospodari Quarmalla

Prostorija je bila mračna, gotovo bolno mračna za nekoga tko je navikao na oštre konture i žarko sunce. Nekoliko baklji na zidu koje su bile jedini izvor svjetla lagano su tinjale, više kao krijesnice nego kao prava vatra, iako su širile ugodan miris. Čovjek bi pomislio kako su stanovnici ovog mjesta prezirali svjetlost i tolerirali je tek toliko, zbog stranaca.

Unatoč svojoj veličini, cijela je prostorija bila izdubljena u tamnom kamenu - glatki pod, polirani zakrivljeni zidovi i strop u obliku kupole - ili je to bila prirodna pećina koju je čovjek dovršio, ili ju je čovjek u cijelosti napravio, iako je pomisao na toliku količinu posla bila gotovo nepodnošljiva. Iz brojnih dubokih niša između baklji svjetlucali su metalni kipovi, maske i predmeti ukrašeni draguljima.

Neprestano je puhao hladan povjetarac od kojeg su plavičasti plamičci treperili, a sa sobom je donosio kiselkaste mirise mokre zemlje i vlažna kamena koje slatkasti dim baklji nije mogao u potpunosti prikriti.

Jedini zvukovi bili su povremeno grebanje kamena po drvetu s druge strane dugog stola gdje se odigravala igra s crnim i bijelim kamenjem - to i, ispod prostorije, teška škripa velikih ventilatora koji su usisavali svjež zrak u posljednjem stadiju njegova puta od dalekog svijeta iznad i ubacivali ga u ovo područje ... i neprekidan mukli topot bosih nogu robova koji su pomoću kožnih remenica pokretali te velike drvene ventilatore ... i vrlo tiho mehaničko stenjanje tih robova.

Nakon što je netko ovdje bio nekoliko dana, ili samo nekoliko sati, izgledalo mu je kao da škripa ventilatora, prigušen topot nogu i tiho stenjanje iz izmučenih pluća neprestano mrmore ime ovog područja.

"Quarmall..." činilo se da nariču. "Quarmall... Quarmall je sve ..."

Sivi Mišar, kroz čije su osjećaje i um ovi osjeti i misli izlazili i lepršali, bio je nizak mišićav čovjek. Odjeven u nahero sašivenu sivu svilu s nitima konca tu i tamo, izgledao je nemirno poput risa i jednako opasno.

S velikog pladnja gljiva neobičnih boja i oblika koji je stajao ispred njega, Mišar je prezirno izabrao i zagrizao onu koja je najnormalnije izgledala, sivu.

Njezin slatkast miris prikrio je neugodnu mu gorčinu te je potajice ispljunuo komad na dlan, spustio tu ruku pod stol i bacio vlažne prožvakane komadiće na pod. Onda je, kisela izraza lica, počeo prstima obje ruke prelaziti preko drška svog mača Skalpela i bodeža Mačje Pandže, dok mu je um bio zabavljen dosadom i crnim mislima.

S obje strane dugog uskog stola, u stolcima visokih naslona, sjedilo je dvanaest suhonjavih staraca, ćelavih ili obrijane glave, brade i brkova, napućenih usana, odjevenih samo u čiste bijele tkanice. Jedanaest ih je napeto gledalo u prazno i neprestano napinjalo svoje jadne mišiće sve dok nije izgledalo da su im i uši napete, kao da se koncentriraju na nevidljiva kraljevstva. Dvanaesti je svoj stolac malo okrenuo i igrao igru koja je povremeno proizvodila tiho grebanje. Igrao ju je s Mišarevim poslodavcem Gwaayem, Gospodarom Donjih Razina Quarmalla i mlađim sinom Quarmalla, Gospodara Quarmalla.

Iako je Mišar već tri dana bio u quarmallskim dubinama, nije se uopće zbližio s Gwaayem, tako da ga je znao samo kao blijeda, ljepuškasta i tiha mladića, za Mišara, zbog vječnog sumraka i konstantne udaljenosti među njima, ne stvarnijeg od duha.

Mišar nikada nije vidio igru koja se u nekim aspektima činila prilično kompliciranom.

Činilo se da je ploča zelena, iako je bilo nemoguće biti siguran u boju u neprestanom sumraku baklji, nije imala vidljivih kvadrata i oznaka, osim fluorescentne linije na sredini između protivnika koja je ploču dijelila na dva jednaka dijela.

Svaki je igrač počinjao igru s dvanaest plosnatih okruglih figura postavljenih na rub ploče. Gwaayeve su bile crne, njegov drevni protivnik imao je bijele, tako da ih je Mišar mogao razlikovati unatoč sumraku.

Cilj je igre izgleda bio za neodređenu udaljenost nasumce pomicati figure prema naprijed i barem sedam postaviti na protivnikovo polje.

Ovdje su se javljale komplikacije jer se figure nisu pomicale rukama nego samo koncentriranim gledanjem u njih. Očito, ako je netko gledao samo jednu figuru mogao ju je pomaknuti prilično brzo. Ako je netko gledao više njih, mogao ih je pomicati u liniji ili gomili, ali puno sporije.

Mišar još uvijek nije bio u cijelosti uvjeren da je ono čemu svjedoči prikaz moći uma. Još je uvijek pomišljao na uzice, nečujno puhanje, profinjeno pomicanje ploče ispod stola, moćne bube ispod figura i skrivene magnete - jer Gwaayeve su figure barem zbog svoje boje mogle biti neka vrsta magnetita.

Trenutno su Gwaayeve crne figure i starčeve bijele bile nagomilane na središnjoj liniji, samo su se malo pomicale, onda je prednost najprije otišla na jednu stranu, pa na drugu. Stražnja Gwaayeva figura iznenada se munjevito pomaknula unatrag i jurnula prema otvorenom prostoru uz rub ploče. Dvije starčeve figure pomaknule su se kako bi je blokirale. Ostalih šest Gwaayevih figura formiralo je klin i prešlo preko središnje linije kroz na taj način stvorenu slabu točku. Dok su se dvije starčeve figure vraćale kako bi blokirale, Gwaayeva figura uz rub ploče jurila je naprijed. Igra je završila - Gwaay to ničim nije pokazao, ali starac je nespretno počeo rukom vraćati figure na njihove početne položaje.

"Ej, Gwaay, to je bila lagana pobjeda!" viknuo je Mišar drsko. "Zašto ne igraš protiv dvojice? Stari je možda čarobnjak Drugog Reda kad je tako slabo igrao - ili je možda jadni naučnik Trećega."

Starac je pogledom punim otrova pogledao Mišara. "Mi smo, sva dvanaestorica, čarobnjaci Prvog Reda i to smo još od mladosti", izjavio je pompozno. "To bi jako brzo naučio ako bi netko od nas uperio prst u tebe."

"Čuo si što je rekao", prošaptao je Gwaay Mišaru bez da se okrenuo prema njemu.

Mišar je izgledao mirno, barem izvana, i uzvratio: "Još uvijek mislim da bi mogao pobijediti dvojicu istovremeno, ili sedmoricu - ili cijelu oronulu dvanaestoricu! Ako su oni Prvoga Reda ti si sigurno Nula ili Negativni."

Starčeve usne tiho su se pokretale i pjenile od sline, ali Gwaay je tiho rekao. "Kad bi samo tri moja vjerna maga izgubila svoju čarobnjačku koncentraciju, čarolije mog brata Hasjarla prodrle bi iz Gornjih Razina i napale bi me sve bolesti zlog svijeta i još nekoliko koje postoje samo u Hasjarlovoj bolesnoj mašti - ili bih možda bio u potpunosti izbrisan s lica zemlje."

"Ako te devet od dvanaest moraju neprekidno čuvati ne mogu se baš naspavati", primijetio je Mišar i odgovorio.

"Vremena nisu uvijek tako problematična", odgovorio je pospano Gwaay. "Ponekad običaji ili moj otac nalažu primirje. Ponekad je tamno unutarnje more mirno. Ali danas po određenim znakovima znam da je pokrenut velik napad na jetru, pluća, krv, kosti i ostatak mog tijela. Dragi Hasjarl ima dvije skupine čarobnjaka koji su jedva inferiorni mojima - Drugi Red, ali Visoki Drugi - i neprestano ih tjera. I meni se Hasjarl gadi kao što se tebi gade jednostavni plodovi pognojenih nasada. Štoviše, noćas moj otac Quarmall izrađuje horoskop u tornju Tvrđave, visoko nad Hasjarlovim Gornjim Razinama, pa je korisno zatvoriti sve pukotine."

"Ako ti nedostaje magične pomoći," uzvratio je hrabro Mišar, "imam čaroliju ili dvije koje bi smrznule vještice i čarobnjake tvog starijeg brata!" I istinu govoreći, Mišar je imao šuštavi pergament u svojoj vrećici za jednu čaroliju - iako samo jednu čaroliju - koju je žarko želio isprobati. Dobio ju je od vlastitog čarobnjačkog mentora i gospodara, Sheelbe Bezokog Lica.

Gwaay je odgovorio, tiše nego ikada, tako da je Mišar pomislio da ga ne bi čuo da su udaljeni još jedan metar. "Tvoj je posao da zaštitiš moje tijelo od Hasjarlovih mačeva, osobito mača nekog velikog junaka kojega je navodno angažirao. Moji čarobnjaci Prvog Reda zaštitit će me od Hasjarlovih čarobnjačkih billets-douxa[5], Svatko se bavi svojim poslom." Lagano je pljesnuo rukama. Vitka ropkinja se bez ikakva zvuka pojavila iz mračnog prolaza iza njega. Bez da ju je ijednom pogledao, Gwaay je tiho zapovjedio: "Jako vino za našeg ratnika." Isparila je.

Starac je napokon s mukom postavio crne i bijele figure na njihove početne položaje, a Gwaay ga je zamišljeno pogledao. Ali prije no što je povukao potez, rekao je Mišaru: "Ako ti vrijeme i dalje sporo prolazi, posveti dio biranju nagrade koju ćeš uzeti kad obaviš svoj posao. I u svojoj potrazi nemoj previdjeti djevu koja ti donosi vino. Njeno je ime Ivivis."

Mišar je na to zašutio. Već je izabrao više od tuceta lijepih, skupih predmeta iz Gwaayevih ladica i niša i zaključao ih u praznu sobicu koju je otkrio dvije razine niže. Ako se to otkrije, objasnit će kako je jednostavno napravio nevinu selekciju pred završni izbor, ali Gwaay to možda neće tako shvatiti, a Gwaay je bio pametan, sudeći po načinu na koji je primijetio

---

5 Billets-doux – franc. ljubavno pismo (Prim. prev.)

odbačenu gljivu i ostale stvari.

Mišaru nije palo na pamet da u sobicu također zaključa djevojku ili dvije, iako je, mora se priznati, to bila privlačna ideja.

Starac je pročistio grlo i cerekavo rekao: "Gospodaru Gwaay, neka ovaj ambiciozni ratnik iskuša svoje čarobnjačke trikove. Neka ih iskuša na meni!"

Mišar se uzbudio, ali Gwaay je samo podigao ruku blago zatresavši glavom i prstom pokazao ploču; starac je poslušno počeo misliti figuru naprijed.

Mišar se pokunjio. Počeo se osjećati vrlo usamljeno u ovom mračnom podzemlju gdje su svi govorili i kretali se šaptom. Istina, kad mu je Gwaayev izaslanik pristupio u Lankhmaru, Mišar je bio spreman prihvatiti ovaj solo posao. Bila bi dobra lekcija za njegova lajavoga kompanjona Fafhrda kad bi njegov mali sivi prijatelj (i mozak) jedne noći bez riječi nestao ... a onda se vratio za, recimo, godinu dana s ogromnom škrinjom punom blaga i podrugljivim smiješkom.

Mišar je čak bio sretan cijelim dugim putem karavanom na jug od Lankhmara do Quarmalla, duž rijeke Hlal, pored jezera Pleea i kroz Planine Gladi. Bilo je uistinu zadovoljstvo ljuljati se na devinim leđima daleko od Fafhrdova ogromnog tijela, svadljivosti i hvalisanja, dok su noći postajale plavije i toplije, a zvijezde neobična hladna sjaja počele provirivati iza južnog obzora.

Ali sada su prošle tri noći u Quarmallu od njegova potajnoga dolaska u Donje Razine - tri noći i tri dana, ili bolje rečeno sto četrdeset četiri beskrajna polusata podzemnog sumraka - i već je nesvjesno počinjao željeti da je Fafhrd ovdje, a ne pola kontinenta dalje u Lankhmaru - ili čak i dalje od toga ako je proveo u djelo svoje maglovite planove za posjet svojoj sjevernoj domovini. Netko s kim će piti, u svakom slučaju - a čak bi i glasna prepirka bila pozitivno osvježavajuća nakon sedamdeset dva sata ničega osim šutljivih slugu, čarobnjaka u transa, kuhanih gljiva i Gwaayeve neprestane tihe staloženosti.

Uz to se činilo da Gwaay samo želi da njegov moćni borac neutralizira prijetnju junaka kojeg je Hasjarl navodno potajice unajmio kao što je Gwaay prošvercao Mišara. Da je Fafhrd ovdje, on bi mogao biti Gwaayev borac, dok bi Mišar imao bolju priliku da Gwaayu prikaže svoje magične talente. Jedna

čarolija koju je imao u vrećici - dobio ju je od Sheelbe kao nagradu za priču o Cluthoovim perverzijama - zauvijek bi učvrstila njegovu reputaciju smrtonosno moćnog arhimaga, bio je siguran u to.

Mišar se trgnuo iz maštanja i ugledao ropkinju Ivivis kako kleči pred njim - nije mogao reći koliko je dugo bila tamo - i nudi mu pladanj od slonovače na kojem su se nalazili široki kameni vrč i bakreni pehar.

Klečala je s jednom nogom savinutom, drugu je ispružila iza sebe kao u mačevalačkom stavu, napinjući kratku zelenu suknju svoje tunike, dok je ispruženim rukama nudila pladanj.

Njeno vitko tijelo bilo je izuzetno gipko - bez napora je održavala složenu pozu. Njezina lijepa ravna kosa bila je blijeda poput njene kože - i jedna i druga imale su boju duha. Mišaru je na pamet palo kako bi vrlo lijepo izgledala u njegovoj sobici, možda bi joj na grudima počivala ogrlica od velikih crnih bisera koje je otkrio na gomili iza kositrene figure u jednoj od Gwaayevih niša.

Ipak, klečala je što je dalje mogla od njega i još uvijek nudila pladanj, oči su joj bile ponizno spuštene, nije čak ni trepnula na njegovo prijazno mrmljanje - što je predstavljalo jedini pristup koji je u ovom trenutku smatrao prikladnim.

Uzeo je vrč i pehar. Ivivis je još više pognula glavu, a onda nečujno nestala.

Mišar je nalio prst krvavocrvenoga, gustog vina i otpio gutljaj. Imalo je jak slatkast okus, ali s naznakom gorčine. Pitao se je li dobiveno od grimiznih otrovnih gljiva.

Crne i bijele figure škripavo su se pomicale prema željama Gwaaya i staroga. Blijedi plamenovi baklji treperili su na neprekidnom hladnom povjetarcu, dok su robovi na ventilatorima i njihove bose noge na kožnim remenicama i sami veliki nevidljivi ventilatori na svojim ogromnim osovinama beskrajno mrmljali: "Quarmall ... Quarmall je sve ... Quarmall... Quarmall je sve ..."

U isto tako velikoj prostoriji mnogo razina više, ali još uvijek pod zemljom - prostoriji bez prozora gdje su baklje gorjele jače i crvenije, ali njihov je sjaj bio neutraliziran jetkom maglicom gusta dima, tako da je i ovdje također konačni efekt bio razdražujući sumrak - Fafhrd je sjedio na kraju stola.

Fafhrd je inače bio čudovišno miran čovjek, ali sada je nervozno bubnjao prstima po stolu, na rubu da si prizna kako želi da je Sivi Mišar ovdje, a ne u Lankhmaru ili možda u nekoj frci u pustinjskim Istočnim Zemljama.

Mišar bi, pomislio je Fafhrd, možda imao više strpljenja za odgonetavanje tajnog i iskvarenog ponašanja ovih podzemnih Quarmallaca. Mišar bi možda lakše mogao podnijeti Hasjarlovu odvratnu privrženost mučenju, a mala siva budala barem je bila ljudsko biće s kojim bi mogao piti.

Fafhrdu je bilo drago što se udaljio od Mišara i njegovih taština, lukavština i brbljanja kad ga je Hasjarlov posrednik kontaktirao u Lankhmaru, obećavši veliku plaću za Fafhrdov trenutan, tajan i usamljen dolazak. Fafhrd je malom čak napomenuo kako možda odjedri sa svojim sjevernjačkim zemljacima koji su plovili Unutarnjim morem.

Nije objasnio Mišaru da je brod, čim se Fafhrd ukrcao na njega, odjedrio na jug, a ne na sjever, uz zapadnu obalu Lankhmara na ogromnom Vanjskom moru.

Bilo je to idilično putovanje - tu i tamo malo pljačkanja, unatoč kiselim primjedbama Hasjarlova izaslanika, borbe sa žestokim olujama, također i s divovskim lignjama, ražama i zmijama koje su se sve češće pojavljivale na Vanjskome moru što bi više išli na jug. Prisjetivši se toga, Fafhrdovi su prsti usporili kuckanje, a usne su mu gotovo oblikovale smiješak.

Ali ovo je sada Quarmall! Ova beskrajna smrdljiva čarolija! Ovaj Hasjarl opsjednut mučenjem! Fafhrdovi su prsti opet počeli mahnito kuckati.

Pravila! - ne smije istraživati prema dolje, jer je to vodilo prema Donjim Razinama i neprijatelju. Niti smije istraživati prema gore - to je put prema odajama Oca Quarmalla, svetinja. Nitko ne smije znati za Fafhrdovu prisutnost. Mora se zadovoljiti s takvim pićem i inferiornim djevojčurama koje su dostupne u Hasjarlovim ograničenim Gornjim Razinama. (Oni su ove mračne labirinte i kripte nazivali *gornjim*)

Čekanje! - ne smiju sakupiti svoje snage, spustiti se i uništiti brata-neprijatelja Gwaaya; to je nezamislivo brzanje. Ne smiju čak ni zaustaviti ogromne ventilatore, čije je neprestano cviljenje probijalo Fafhrdove uši, koji su slali zrak na prvom stadiju putovanja prema Gwaayevu podzemlju, a kroz druge bunare u kamenu izvlačili ustajali - ne, ti ventilatori nikad ne smiju biti

zaustavljeni, jer Otac Quarmall bi se namrštio na bilo koju borbenu taktiku koja je gušila vrijedne robove; a od onoga na što bi se Otac Quarmall namrštio, njegovi su se sinovi drhteći udaljavali.

Umjesto toga Hasjarlov ratni savjet mora planirati dugogodišnje kampanje naoružane uglavnom magijom i razmatrati zauzimanje Gwaayevih Donjih Razina četvrt tunela - ili četvrt nasada gljiva - po napadu.

Tajne! - gljive moraju biti poslužene uz svaki obrok, ali se nikad ne jedu pa čak ni ne kušaju. Pečeni štakor je, s druge strane, vrhunska poslastica. Noćas će Otac Quarmall raditi vlastiti horoskop i iz nekog razloga to praznovjerno gledanje u zvijezde i piskaranje imat će brojne tajanstvene posljedice. Sve djeve moraju dvaput glasno zavrištati kad im se predloži intimnost, bez obzira na njihovo kasnije ponašanje. Fafhrd se nikad Hasjarlu ne smije približiti bliže od dometa dugog bodeža - pravilo koje Fafhrdu nije davalo šansu da otkrije kako Hasjarl uspijeva nikad ne propustiti niti jedan detalj onoga što se oko njega događa, kad gotovo cijelo vrijeme ima potpuno zatvorene oči.

Možda Hasjarl posjeduje neku vrstu vidovitosti kratkog dometa, ili mu možda najbliži rob neprimjetno šapće sve što se događa, ili možda - pa, nije bilo načina da Fafhrd sazna.

Ali Hasjarl je nekako vidio stvari zatvorenim očima.

Ovaj Hasjarlov jednostavni trik očito mu je čuvao oči od iritacije jetkim dimom, od kojeg su oči Hasjarlovih čarobnjaka i samog Fafhrda bile krvave i suzne. Ipak, pošto je Hasjarl inače bio vrlo energičan i nemiran princ - njegovo krivonogo nakazno tijelo i neskladne ruke neprestano su bili u pokretu, grimase su se neprekidno mijenjale na njegovome ružnom licu - detalj mirno zatvorenih očiju bio je osobito uznemirujuć i zastrašujuć.

Sve u svemu, Fafhrdu je bilo zlo od Gornjih Razina Quarmalla iako je u njima bio jedva tjedan dana. Čak se i poigravao mišlju da prevari Hasjarla i prijeđe njegovu bratu, ili postane doušnik njegova oca - iako ni oni, kao šefovi, ne moraju predstavljati napredak. Ali uglavnom je želio u borbi susresti toga Gwaayog junaka o kojem je toliko slušao - susresti ga i ubiti, a onda preko ramena prebaciti svoju nagradu (po mogućnosti djevu bujnih oblina s vrećom zlata u svakoj ruci) i zauvijek okrenuti leđa prokletom brdu Quarmalla i njegovim mračnim hodnicima ispunjenim šaptom.

Unavali očaja sklopio je ruke oko drška svog mača Sivošibe.

Hasjarl je to vidio, iako su Hasjarlove oči bile zatvorene, jer se njegovo prištavo lice, zaklonjeno dvadeset četvoricom bradatih čarobnjaka u haljama stisnutih rame uz rame, hitro okrenulo prema Fafhrdu. Onda je, s očima još uvijek zatvorenima, Hasjarl počeo kriviti usta kao uvod u govor i piskutavim glasom povikao: "Ha, žudiš za borbom, ha, Fafhrde, moj momče? Drži ga u koricama! Reci mi, što ti misliš kakav je čovjek taj ratnik - onaj od kojeg me štitiš - Gwaayev strašni ubojica? Priča se da je snažniji od slona, i lukaviji od samih Zobolda?" Hasjarl je uz posljednji trzaj uspio, još uvijek bez otvaranja očiju, s iščekivanjem pogledati Fafhrda.

Fafhrd je ovakve priče slušao cijeli protekli tjedan, pa je odgovorio uz prezirno frktanje:

"Zutt! To će reći o svakome. Znam. Ali ako mi ne omogućite nešto akcije i s očiju mi ne maknete ove bradate vreće buha -"

Zaustavivši se na vrijeme, Fafhrd je iskapio vino i peharom udario po stolu tražeći još. Jer iako se Hasjarl ponašao poput idiota i izgledao poput ocelota, posluživao je izvrsno vino od grožđa dozrela na toplim smeđim padinama brda Quarmalla ... i nema ga smisla podbadati.

Hasjarl se nije uvrijedio - ili ako jest, iskalio se na svojim bradatim čarobnjacima, jer je u trenu počeo nalagati jednomu da pažljivije izriče svoje rune, pitao drugoga jesu li njegove biljke dovoljno smrvljene, podsjetio trećeg da je vrijeme da tri puta pozvoni određenim srebrnim zvoncem, i sve u svemu ponašao se prema njima kao da su oni školarci, a on njihov učitelj orlovskog pogleda - iako je Fafhrdu rečeno da su oni magi Prvog Reda.

Dvostruka skupina čarobnjaka počela se nervozno komešati, svaki sa svojom čarolijom - kemijali su, vadili crne kapi iz prljavih epruveta, mahali štapićima, iglama ubadali figurice, prstima ispisivali drevne simbole u zraku, iz svojih vreća pred njega stavljali još smrdljivih fetiša i tako dalje.

Iz sati provedenih za stolom, Fafhrd je saznao kako je većina čarolija bila smišljena kako bi na Gwaaya poslala odvratne bolesti; Crnu kugu, Crvenu kugu, Smrt bez kostiju, Propast bez kose, Lagano truljenje, Brzo truljenje, Zeleno truljenje, Krvavi kašalj, Grčeve u želucu, Malariju, Proljev, pa čak i Šmrklje u nosu. Gwaayevi vlastiti čarobnjaci, zaključio je, odbijali su ove zle

čini protučarolijama, ali ideja je bila neprestano ih slati u nadi da će protivnicima jednoga dana popustiti pažnja, makar na trenutak.

Fafhrd je u stvari želio da Gwaayeva škvadra može poslati čarolije bolesti na njihove pošiljatelje u crnim haljama. Postao je umoran čak i od teško razumljivog astrološkog znamenja koje je zlatom i srebrom bilo ušiveno na te halje, od traka i vrijednih žičica koje su bile mistično upletene u njihove duge brade.

Hasjarl je za promjenu širom otvorio oči dok su njegovi čarobnjaci mahnito radili, i uz preliminarno grčenje usana rekao Fafhrdu: "Znači želiš akciju, ha, Fafhrde, moj momče?"

Fafhrd, koga je uistinu živcirao posljednji epitet, položio je lakat na stol, tom rukom mahnuo Hasjarlu i rekao: "Želim. Mišići će mi zakržljati. Vi imate jake ruke, gospodaru Hasjarle. Što kažete da pokušamo obarati ruke?"

Hasjarl se zlokobno zacerekao i propištao: "Sada idem igrati drugu igru obaranja ruku sa sluškinjom za koju se sumnja da je općila s jednim od Gwaayevih paževa. Nijednom nije završtala ... onda. Hoćeš li mi se pridružiti i gledati akciju, Fafhrde?" Naglo je opet zatvorio oči uz efekt stavljanja dvije tanke kožne maske - ipak, zatvorio ih je tako čvrsto da nije bilo teorije da škilji.

Fafhrd se naslonio i malo pocrvenio. Hasjarl je naslutio Fafhrdov prezir prema mučenju još u prvoj Sjevernjakovoj noći u quarmallskim Gornjim Razinama i od onda nije propustio priliku istaknuti ono što je Hasjarl zasigurno smatrao Fafhrdovom slabošću.

Kako bi prikrio nelagodu Fafhrd je iz tunike izvukao malu knjigu šivanih stranica pergamenta. Sjevernjak se mogao zakleti da Hasjarlove vjeđe nisu zatreperile nijednom od zatvaranja, ali zlikovac je povikao: "Znamen na koricama te knjige govori mi da je to nešto od Ningaublea od Sedam Očiju. Što je to, Fafhrde?"

"Osobna stvar", rekao je Fafhrd odrješito. Istinu govoreći, bio je uznemiren. Sadržaj knjige bio je takav da ga se nije usuđivao pokazati Hasjarlu. I baš kao što je zlikovac nekako znao, na vrhu pergamenta nalazila se crna ruka sa sedam prstiju, svaki je prst umjesto nokta imao oko - jedan od mnogih znakova Fafhrdova čarobnjačkog pokrovitelja.

Hasjarl je hroptavo zakašljao. "Nijedan Hasjarlov sluga nema osobnih stvari", izjavio je. "Ipak, o tome ćemo razgovarati neki drugi put. Dužnost zove."Ustao je sa stolca i mrko gledajući čarobnjake počeo prodorno vikati na njih. "Ako kad se vratim nađem ijednog kako drijema umjesto da baca čini bilo bi mu bolje - ah, da, i njegovoj majci također - da je bio rođen s robovskim lancima na nogama!"

Zastao je, opet se okrenuo prema Fafhrdu i brzo, a ipak podrugljivo rekao: "Djevojka se zove Friska. Ima samo sedamnaest godina. Ne sumnjam da će igrati obaranje ruku vješto i uz mnogo šarmantnih uzvika. Razgovarat ću s njom, poduže. Ispitivat ću je dok ću okretati polugu, vrlo polagano. A ona će odgovoriti, komentirati, opisivati svoje osjećaje, krikovima ako ne riječima. Siguran si da ne želiš ići?" Praćen zlokobnim cerekanjem, Hasjarl je brzo izašao iz prostorije, crvene baklje u prolazu osvjetljavale su njegovo krivonogo monstruozno tijelo krvlju.

Fafhrd je zaškrgutao zubima. Trenutno nije ništa mogao učiniti. Hasjarlova mučionica također je bila njegova stražarnica. Sjevernjak je ipak u mislima zacrtao namjeru, ili možda obvezu.

Kako bi skrenuo misli s odvratnih pomisli na mučenje počeo je pažljivo opet čitati malu knjigu koju mu je Ningauble dao kao neku vrstu nagrade za prijašnje usluge, ili osiguranje budućih, u noći kad je Sjevernjak napustio Lankhmar.

Fafhrd se nije brinuo kako će Hasjarlovi čarobnjaci zavirivati što čita. Nakon posljednje prijetnje njihova gospodara svi su bili mahnito i panično zaposleni čarolijama poput bradatih crnih mrava.

Quarmall mi je prvi put privukao pažnju (*Fafhrd je čitao Ningaubleov sitan rukopis, ili pipkopis*) izvješćem kako određeni prolazi ispod njega idu duboko ispod Mora i šire se do određenih pećina gdje bi mogli obitavati neki ostaci Drevnih. Naravno, poslao sam špijune kako bi provjerili istinitost izvješća: poslao sam dvojicu dobro uvježbanih i dragocjenih špijuna (također i dvojicu koja će paziti na njih) kako bi otkrili činjenice i prikupili naklapanja. Nijedan se par nije vratio, niti su poslali poruke ili znake objašnjenja, niti su se uopće javili. Postao sam znatiželjan; ali u to vrijeme nisam bio u mogućnosti odvojiti dragocjeni materijal na tako nesigurnu i opasnu avanturu, pa sam čekao sve dok mi informacija ne postane dostupna (kao što se uvijek događa).

Nakon dvadeset godina, moja je diskrecija nagrađena. (*Nastavljao je črčkavi rukopis dok je Fafhrd čitao dalje.*) Doveden mi je stravično unakažen i osobito blijed starac. Zvao se Tamorg, i njegova je priča bila zanimljiva unatoč pripovjedačevoj nesuvislosti. Tvrdio je kako je otet iz karavane kao dječak i odveden u ropstvo u Quarmall. Tamo je bio rob u Donjim Razinama, duboko ispod zemlje. Tamo nema prirodnog svjetla, jedini zrak usisava se kroz labirint pećina pomoću velikih ventilatora gonjenih remenicama; zbog toga je bio tako blijed i općenito neobična izgleda.

Tamorg je s prilično gorčine spominjao te ventilatore jer je duže no što je želio zamisliti bio okovan za jednu od tih beskonačnih remenica. (U stvari nije znao koliko dugo, pošto u Donjim Razinama, po njegovim riječima, nije bilo praćenja vremena.) Na posljetku je pušten s beskrajnog hodanja, koliko sam iz njegove nesuvisle priče mogao shvatiti, izumom ili uzgojem posebne vrste robova koji su bolje služili svrsi.

Iz ovoga sam zaključio kako su gospodari Quarmalla dovoljno zainteresirani za ekonomiju svojih imanja da bi ih unaprjeđivali: rijetkost među gospodarima. Što više, ako su ovi specijalni robovi uzgajani, životni vijek tih gospodara sigurno je neizbježno duži nego inače; ili je inače suradnja između oca i sina savršenija od bilo kojeg obiteljskog odnosa koji sam zabilježio.

Tamorg je rekao kako je poslije kopao, zajedno s još osam robova koji su također bili dovedeni s ventilatora. Natjerali su ih da povećaju i produže određene prolaze i prostorije; tako da je neko vrijeme kopao i krampao. To je vrijeme sigurno bilo dugo, jer sam detaljnim ispitivanjem saznao da je Tamorg sam iskopao i popločio prolaz dug tisuću dvadeset koraka. Ti robovi nisu bili okovani, osim ako su bili ludi, niti ih je bilo neophodno tako sputavati, jer te su Donje Razine labirint unutar labirinta, i nesretni rob koji bi odlutao s poznatih putova imao je malo šanse vratiti se. Ipak, govorka se, rekao je Tamorg, da su gospodari Quarmalla imali određene robove od kojih je svaki zapamtio dio konstantno rastućeg labirinta. Na taj su način mogli sigurno putovati i komunicirati između razina.

Tamorg je na posljetku pobjegao kad je slučajno probio zid ondje gdje je kopao. Povećao je otvor krampom i zastao kako bi zavirio. U tom ga je trenutku drugi rob gurnuo i Tamorg je naglavačke odletio u otvor koji je napravio. Na sreću, vodio je u ponor na čijem je dnu prolazila brza, ali duboka podzemna

rijeka, u koju je Tamorg pao. Kako je plivanje umjetnost koja se teško zaboravlja, uspio se održati na površini sve dok nije izašao na vanjski svijet. Nekoliko je dana bio zaslijepljen sunčevom svjetlošću i osjećao se ugodno samo pri prigušenoj svjetlosti baklji.

Detaljno sam ga ispitao o mnogim zanimljivim fenomenima koji su sigurno cijelo vrijeme bili ispred njega, ali njegovi odgovori bili su vrlo nezadovoljavajući, pošto je bio neznalica u svim metodama opažanja. Ipak sam ga postavio kako stražara u D-eovoj palači - jer želim znati za njegove dolaske i odlaske. Toliko o tom izvoru informacija.

Moje zanimanje za Quarmall pobuđeno je (*nastavljala se Ningaubleova knjiga*) i apetit mi je pojačan ovim malim obrokom činjenica, pa sam se usredotočio na pronalaženje novih informacija. Kroz svoju vezu sa Sheelbom kontaktirao sam Eeacka, Gospodara Štakora; namamio sam ga da me posjeti obećanjem otkrivanja skrivenih prolaza do žitnih zaliha Lankhmara. Njegov se posjet pokazao i beskorisnim i uznemirujućim. Beskorisnim zato što se pokazalo da se štakori u Quarmallu jedu kao poslastica i love ih zbog hrane pomoću vrlo dobro uvježbanih lasica. Naravno, u takvim uvjetima svaki štakor unutar zidina Quarmalla imao je malo šanse za špijuniranje osim iz nesigurnog položaja u loncu. Eeackova osobna kohorta bezbrojnih štakora, smrdljivih i izgladnjelih, proždrla je sve jestivo na dohvatu svojih oštrih zuba; i iz samilosti zbog jadnog stanja u kojem sam ostao, Eeack mi je učinio uslugu i pozvao Scraa da se probudi i razgovara sa mnom.

Scraa (*nastavljale su se Ningaubleove bilješke*) je jedan od onih eonima starih žohara koji su egzistirali istovremeno s onim monstruoznim reptilima koji su nekoć vladali svijetom, i čija rasna sjećanja sežu u maglu vremena prije no što su se Drevni povukli s površine. Scraa mi je ispričao sljedeću kratku povijest Quarmalla, uredno zapisanu na neobičnom pergamentu sastavljenom od prešanih, savršeno izglađenih i vješto povezanih pokrova krila kukaca. Dodajem njegov dokument i ispričavam se na ponešto šturom i dosadnom stilu.

"Grad-država Quarmall dom je civilizacije gotovo nezapamćene u sferi antropoidne organizacije. Možda je najbliža analogija koja bi se mogla naći mravlja zajednica s robovima-radnicima. Područje Quarmalla je u sadašnjem trenutku ograničeno na malu planinu, ili veliko brdo na kojem se nalazi; ali, poput rotkvice, veći je njegov dio ispod površine. Nije uvijek bilo tako.

Nekoć su gospodari Quarmalla vladali velikim poljima i beskrajnim morima; njihovi brodovi jedrili su između svih poznatih luka i njihovi su karavani putovali od mora do mora. Vlast Quarmalla je polagano popuštala od plodnih dolina i ogoljelih litica, iz opustošenih mjesta i otvorenog mora; nevoljko, ali gospodari Quarmalla bili su prisiljeni na povlačenje. Neumoljivo su tjerani, godinu za godinom, generaciju za generacijom, sa sveg svog vlasništva; sve dok na posljetku nisu ograničeni na to posljednje i najpouzdanije uporište, nesavladivi dvorac Quarmall. Uzrok ovog progona izgubljen je u magli legende; ali najvjerojatniji su uzrok one odvratne aktivnosti koje čak i dandanas za okolinu znače da je Quarmall nečist i proklet.

Kako su gospodari Quarmalla bili tjerani, poraženi unatoč svojim čarolijama i hrabrosti, kopali su ispod tog posljednjeg, ogromnog uporišta sve dublje i dublje. Svaki je idući gospodar kopao dublje u utrobu malog brda na kojem je počivala Tvrđava Quarmall. Na posljetku su sjećanja na prošlu slavu izblijedjela i zaboravljena i gospodari Quarmalla koncentrirali su se na svoje labirinte tunela i isključili vanjski svijet. U potpunosti bi zaboravili vanjski svijet da nije bilo stalne i rastuće potrebe za robovima i hranom za te robove.

Gospodari Quarmalla bili su glasoviti magi i vješti u prakticiranju Umjetnosti. Govorkalo se kako svojom vještinom mogu začarati ljudima i tijela i duše u ropstvo."

Scraa je napisao samo toliko. Sve u svemu bila je to vrlo nezadovoljavajuća gomila naklapanja: jedva i riječ o onim intrigantnim prolazima koji su mi u početku pobudili zanimanje; ništa o strukturi zemlje ili njenih stanovnika; čak ni karta! Ali ipak, jadni drevni Scraa živi gotovo u cijelosti u prošlosti - sadašnjost će mu postati bitna tek za eon ili dva.

Ipak, vjerujem kako poznajem dva tipa koje bi se moglo uvjeriti da tamo odu u misiju ... (*Ovdje su Ningaubleove bilješke završavale, na Fafhrdovu veliku razdraženost i sumnjičavu zbunjenost - a također stvarale sramotnu nelagodu, jer sada opet mora razmišljati o nepoznatoj djevojci koju Hasjarl muči*.)

Izvan Quarmallskog brda sunce je prošlo zenit i sjene su se počele izduživati. Veliki bijeli bikovi uprli su svoju snagu u vučenje jarma. Nije to bilo prvi put, niti će biti zadnji, znali su. Svakog mjeseca kad bi prišli ovom blatnom dijelu puta njihov bi ih gospodar mahnito udarao i bičevao, pokušavajući ih

natjerati do brzine koju, po prirodi, nisu sposobni doseći. Napinjali su se dok jaram nije zaškripao, slušali su što su najbolje mogli: jer su znali da će ih kad prođu ovaj dio puta gospodar nagraditi komadom soli, grubim tapšanjem i malim odmorom od posla. Na nesreću, ovaj je dio puta ostajao blatan dugo nakon što su kiše prestale; gotovo od jedne sezone do druge. Na nesreću, trebalo je dugo da ga se prijeđe.

Njihov je gospodar imao razloga što ih tako bičuje. Ovo je mjesto njegov narod smatrao prokletim. S ovog su se zavoja mogli vidjeti tornjevi Quarmalla; a što je još važnije, ti su tornjevi gledali na put, čak i kad onaj koji je gledao gore nije mogao vidjeti njih. Nije bilo zdravo gledati tornjeve Quarmalla, ili biti gledan s njih. Bilo je dovoljno razloga za to. Gospodar volova potajice je pljunuo, prstima napravio vidljivu gestu i bojažljivo bacio pogled preko ramena na visoke ukrašene tornjeve dok je prelazio posljednju blatnu lokvu. Čak je i u ovom letimičnom pogledu ugledao bljesak, jarko iskrenje s najvišega tornja. Drhteći je ušao u dobrodošli zaklon drveća i zahvalio bogovima koje je štovao na svom bijegu.

Večeras će imati o čemu pričati u taverni. Ljudi će mu kupovati vrčeve vina da ga napiju, i gorko biljno pivo. Večeras može biti glavni. Ah! Da nije njegove brzine možda bi čak već sada bez duše prilazio moćnim vratima Quarmalla; tamo bi služio sve dok bi imao tijelo, a čak i kasnije. Jer pričalo se o takvim čarolijama, i drugim stvarima, među starcima u selu: priče koje nisu sadržavale moralnu poruku, ali su svi ljudi marili za njih. Nije li prošle Zmijske večeri mladi Twelm otišao izvan ljudskog pogleda? Nije se uplašio tih priča i pijan je otišao pod terase Quarmalla. Naravno, tako je! Također je istina da ga je njegov manje hrabri prijatelj vidio kako hrabro tetura sve do posljednje, najviše, terase, gotovo do vrha; tada,, kad se Twelm uznemiren nečim nepoznatim, okrenuo kako bi pobjegao, njegovo je zgrčeno tijelo navrat-nanos povučeno natrag u tamu. Ni krik se nije čuo kako bi označio odlazak Twelma s ove zemlje i iz ljudskog pogleda. Juln, manje hrabri ili manje blesavi Twelmov prijatelj, od tada je vrijeme provodio u neprekidnoj magli pijanstva. I nije noću želio izaći van.

Cijelim putem do sela, gospodar volova je razmišljao. Pokušavao je u svom tupavom seljačkom umu smisliti metodu kojom bi se prikazao junakom. Ali dok je s mukom konstruirao jednostavnu, hvalisavu priču, podsjetio se na sudbinu onoga koji se usudio hvaliti kako je opljačkao vinograde Quarmalla;

onoga čije je ime izgovarano samo šaptom, potajice. Vozač se tako zadovoljio zadržati na činjenicama, jednostavnima kakve su bile, i pouzdati se u atmosferu straha koju će, znao je, pobuditi bilo kakva manifestacija aktivnosti u Quarmallu.

Dok je vozač još uvijek bičevao svoje volove, Mišar je gledao kako dvojica ljudi-sjena igraju svoju misaonu igru, Fafhrd se nalijevao vinom kako bi utopio pomisli na nepoznatu djevojku koju muče - u isto je vrijeme Quarmall, Gospodar Quarmalla izrađivao vlastiti horoskop za iduću godinu. Radio je u najvišem tornju Tvrđave, podešavao je ogromni astrolab i druge masivne instrumente potrebne za precizna očitanja.

Poslijepodnevno sunce zagrijavalo je malu prostoriju kroz vezene zavjese; zrake su se reflektirale s poliranih ploha i pritom lomile u dugine boje. Bilo je toplo, čak i za lagano odjevena starca, pa je Quarmall prišao prozorima nasuprot sunca, razmaknuo zavjese i pustio svjež povjetarac iz doline u svoj opservatorij.

Lijeno je pogledao kroz prozor. U daljini, ispod padina s terasama, mogao je vidjeti usku, zakrivljenu liniju puta koji je vodio u selo.

Likovi mali poput mrava pojavili su se na njemu: mravi koji se trude proći preko neke ljepljive klopke; i dok je Quarmall gledao, oni su se trudili i na posljetku nestali. Quarmall je uzdahnuo kad se okrenuo od prozora. Uzdahnuo je pomalo razočaran jer je požalio što nije pogledao nekoliko trenutaka ranije. Robovi su uvijek bili potrebni. Pored toga, bila bi to prigoda za iskušavanje nedavno izumljenog instrumenata ili dva.

Ipak, Quarmall nikad nije žalio za prošlošću, pa je slegnuo ramenima i okrenuo se.

Quarmall nije bio osobito odvratan za starca sve dok mu niste pogledali oči. Imale su neobičan izgled i bile crvene poput rubina. Mrtvački bijela šarenica imala je onaj ogavni sjaj bisera koji se prelijevaju u duginim bojama, pronalaziv samo među stanovnicima mora; ovo je naslijedio od majke, mer-žene. Zjenice su, poput komadića crnog kristala, svjetlucale nevjerojatnom zlokobnom inteligencijom. Njegova je ćelavost bila naglašena dugim čupercima ravne crne kose koja mu je simetrično rasla iznad ušiju. Blijeda, unakažena koža labavo mu je visjela na licu, ali je bila čvrsto napeta na visokim

jagodicama. Tanak poput oštra bodeža, nos mu je davao izgled starog sokola ili vjetruše.

Ako su Quarmallove oči na njegovu licu bile najodvratnije, usta su bila najljepša. Usne su bile pune i rumene, izuzetne za tako starog čovjeka, i posjedovale su onu neobičnu pokretljivost koju su imali neki učitelji govorničke vještine, govornici i glumci. Da je bilo moguće da Quarmall zna za taštinu možda bi bio tašt zbog ljepote svojih usana; ali ova savršeno oblikovana usta služila su samo kako bi naglasila stravu njegovih očiju.

Sada je kroz željezne sfere astrolaba gledao sliku svog lica kako se približava od suprotnog zida: bila je to voštana maska njegova vlastitoga lica, napravljena tijekom godine, vrlo vjerno obojena, kosu je stavio najbolji umjetnik, uz izuzetak što su oči bijelih šarenica nužno bile zatvorene - iako je maska ostavljala dojam zurenja. Maska je bila posljednja od sličnih, svaka je bila malo tamnija od starosti od one prethodne. Iako su neke bile ružne, a mnoge mladenački privlačne, postojala je snažna obiteljska sličnost između lica zatvorenih očiju, jer je u muškoj lozi Quarmalla bilo malo uljeza, ako ih je uopće i bilo.

Bilo je možda malo manje maski no što bi se očekivalo, jer je većina gospodara Quarmalla živjela vrlo dugo i sinove dobivala kasno. S druge strane bilo ih je poprilično, pošto je Quarmall bila tako drevna porodica. Najstarije maske bile su smeđe, gotovo crne, i uopće nisu bile voštane, nego od sušene i mumificirane kože s lica tih drevnih autokrata. Umjetnosti sušenja i štavljenja vrlo su rano dovedene do osobitog stupnja savršenstva u Quarmallu i još su se uvijek ponosno i ljubomorno čuvale.

Quarmall je spustio pogled s maske na svoju laganu odjeću. Bio je vitak čovjek, njegov struk i ramena još su uvijek dokazivali da je nekoć sokolario, lovio i mačevao se s najboljima. Imao je duge noge, a korak mu je još uvijek bio lak. Njegovi koščati prsti bili su dugi i plosnati, dok su jaki mišićavi dlanovi odisali spretnošću i okretnošću, prednost neophodna nekomu njegova zanimanja. Jer Quarmall je bio čarobnjak, kao što su bili svi gospodari Quarmalla u eonima dalekoj prošlosti. Od djetinjstva do zrelih godina svako je muško dijete obučavano za svoje zanimanje, kao što se neke loze tjeraju na uvijanje i vijuganje oko složene terase.

Vraćajući se od prozora kako bi se pobrinuo za svoje dužnosti, Quarmall

je razmišljao o svojoj obuci. Za kuću Quarmall bilo je nepovoljno što je imao dva, umjesto uobičajenog jednog nasljednika. Oba njegova sina bila su izvrsni nekromanti i dobro obučeni u drugim znanostima Umjetnosti; obojica su bila izuzetno ambiciozna i ispunjena mržnjom. Mržnjom ne samo jedan prema drugom, nego i prema Quarmallu, njihovu ocu. Quarmall je u mislima stvorio sliku Hasjarla u njegovim Gornjim Razinama i Gwaaya ispod Hasjarla u Donjim Razinama ... Hasjarl je uzgajao svoje strasti kao da je u nekom od krugova Pakla, energiju, kretanje i logiku dovodio je do skrajnje uzvišene učinkovitosti, neprestano je prijetio bičem i mučenjima i provodio te prijetnje, a sada je unajmio ogromnog divljaka s mačem da ga štiti... Gwaay je uzgajao suzdržljivost kao da je u najhladnijem krugu Pakla, pokušavao je sav život svesti na umjetnost i intuitivno razmišljanje, pomoću meditacije je pokušavao pronaći načine da beživotni kamen učini ono što želi i zadržati Smrt snagom volje, a sada je unajmio malog čovjeka sivog poput brata Smrti da ga štiti ... Quarmall je mislio na Hasjarla i Gwaaya i njegove je usne na trenutak iskrivio neobičan smiješak očinskoga ponosa, onda je zatresao glavom i smiješak mu je postao još neobičniji i jedva primjetno je zadrhtao.

Dobro je, pomislio je Quarmall, što je starac, daleko od svojeg vrhunca, čak i kako su magovi brojili godine, jer bi bilo neugodno prestati živjeti na vrhuncu, ili čak i u sumraku života. A znao je da će mu se prije ili kasnije, unatoč svim zaštitnim čarolijama i osiguranjima, Smrt nečujno prikrasti i napasti ga u nekom trenutku nepažnje. Upravo ove noći njegov bi horoskop mogao najaviti neizbježni skori dolazak Smrti; i iako su ljudi živjeli u lažima, ponašajući se prema samoj istini kao prema laži koju treba iskoristiti, zvijezde su ostajale zvijezde.

Svakog su dana Quarmallovi sinovi, znao je, postajali pametniji i lukaviji u upotrebi Umjetnosti kojoj ih je naučio. Quarmall se nije mogao zaštititi čak ni tako da ih ubije. Brat može ubiti brata, ili sin oca, ali od davnina je bilo zabranjeno da otac ubije sina. Nije bilo baš dobrih razloga za ovaj običaj, niti su bili potrebni. Običaji su u kući Quarmall bili neosporavani, i nisu se lako kršili.

Quarmall se prisjetio djeteta koje je raslo u utrobi Kewisse, najomiljenije konkubine njegovih poznih godina. Za sada je zahvaljujući svojoj budnosti i oprezu mogao biti siguran da je dijete uistinu njegovo - a Quarmall je bio najoprezniji i najciničniji čovjek. Ako to dijete poživi i bude dječak - kao što su proročanstva rekla - i kad bi Quarmall imao još dvanaest godina da ga obuči, i

kad bi se Hasjarl i Gwaay međusobno uništili ili igrom sudbine ...

Quarmall je u mislima presjekao ovakve spekulacije. Očekivati da poživi još dvanaest godina s Hasjarlom i Gwaayem koji su svakog dana postajali sve pametniji i vještiji s čarolijama - ili se nadati smrti dva tako oprezna izdanka svoga tijela - bilo je uistinu tašto i nerealno!

Pogledao je oko sebe. Pripreme su bile gotove, instrumenti spremni i poredani; sada su bile potrebne samo završne opservacije i njihova interpretacija. Quarmall je podigao mali olovni čekić i lagano udario mjedeni gong. Odjek je jedva utihnuo kad se na vratima pojavio visok, raskošno odjeven muškarac.

Flindach je bio Meštar Magova. Njegove su dužnosti bile brojne, ali ne lako zamjetljive. Njegova je moć bila pažljivo sakrivena i samo je Quarmall bio jači od njega. Čeznutljiva okrutnost obavijala je njegov tamni lik dajući mi izgled dosade koji se vrlo loše slagao sa zapanjujućim interesom za poslove drugih ljudi. Flindach nije bio privlačan muškarac: purpurni ožiljak prekrivao mu je lijevi obraz, tri velike bradavice tvorile su istokračni trokut na desnome, dok su mu nos i brada stršili kao kod stare vještice. Zapanjujuće, s učinkom komičnog nepoštivanja, njegove su oči bile boje rubina i biserastih šarenica kao one njegova gospodara; on je bio mlađe dijete iste mer-žene koja je rodila Quarmalla - nakon što je Quarmallov otac završio s njom, postupio je po jednom od quarmallskih bizarnih običaja i dao je svom Meštru Magova.

Sada su Flindacheve oči, velike i hipnotične, nesigurno kolutale dok je Quarmall govorio: "Gwaay i Hasjarl, moji sinovi, danas su na svojim Razinama. Bilo bi dobro kad bi večeras bili pozvani u sobu za savjete. Jer ovo je noć kad će se proreći moja kob. Unaprijed osjećam kako ovaj horoskop neće donijeti ništa dobra. Neka večeraju zajedno i dopusti im da zabavljaju jedan drugoga planiranjem moje smrti - ili možda pokušaju ubiti jedan drugoga."

Zatvorio je usta čim je završio i izgledao puno opakije no što bi čovjek koji očekuje Smrt trebao izgledati. Flindach, naučen na stravu u svom poslu, nikako nije mogao ne zadrhtati na pogled koji mu je bio upućen; ali se, prisjetivši se svog položaja, naklonio i bez riječi ili pogleda preko ramena izašao.

Sivi Mišar nije ni na trenutak maknuo pogled s Flindacha dok je ovaj

hodao mračnom prostorijom za čarolije u Donjoj Razni sve dok nije došao do Gwaaya. Mišar je uistinu bio zaintrigiran bradavicama i ožiljkom na obrazima raskošno odjevena muškarca vještičjega lica, i njegovim sablasnim crveno-bijelim očima, i smjesta ovoj šarmantnoj pojavi dao počasno mjesto u velikom katalogu nakaza koji je čuvao u memoriji.

Iako je naćulio uši nije mogao čuti što je Flindach rekao Gwaayu i što je Gwaay odgovorio.

Gwaay je završio telekinetičku igru koju je igrao šaljući sve svoje crne figure preko središnje linije u brzom naletu koji je srušio polovicu protivnikovih bijelih figura u njegovo krilo. Onda je hitro ustao.

"Večeras večeram sa svojim dragim bratom u apartmanima mog štovanog oca", blago je priopćio svima. "Dok sam tamo i u pratnji velikog Flindacha ovdje, nijedna mi čarolija ništa ne može. Zato se možete malo odmoriti od vaše čarobnjačke koncentracije, oh moji veličanstveni rnagovi Prvog Reda." Okrenuo se kako bi otišao.

Mišar, koji se potajno veselio što će imati priliku da opet vidi nebo, iako samo prohladno noćno, poletno je skočio sa svog stolca i povikao: "Ahoj, prinče Gwaay! Iako ste sigurni od čarolija, ne želite li zaštitu mojih oštrica na toj večeri? Puno velikih prinčeva nije postalo kraljevima jer im je između juhe i ribe posluženo hladno željezo između rebara. Također sam dobar žongler i znam mađioničarske trikove."

Gwaay se napola okrenuo. "Ni čelik me ne može ozlijediti dok je ruka mog oca iznad mene", rekao je tako tiho da je Mišar imao osjećaj da su riječi pernate loptice bačene jedva do njegovih ušiju. "Ostani ovdje, Sivi Mišaru."

Njegov je glas bio neosporno zapovijedan, ali Mišar je ipak ustrajao, užasavajući se dosadne večeri: "Tu je također pitanje moje ozbiljne čarolije koju sam vam spomenuo, Prinče - čarolije izuzetno učinkovite protiv magova Drugog Reda i niže, kakvi su u službi određenog opasnog brata. Sada je pravo vrijeme -"

"Neka noćas ne bude čarolija!" oštro ga je prekinuo Gwaay, iako je govorio jedva glasnije nego prije. "To je uvreda za mog oca i njegovog velikog slugu Flindacha, Meštra Magova, čak i pomisliti nešto takvo! Budi tiho, borče, budi miran, ne govori više." Glas mu je postao pobožan. "Bit će dovoljno

vremena za čarolije i mačeve, ako mora biti ubijanja."

Flindach je trezveno kimnuo na to, pa su njih dvojica tiho otišla. Mišar je sjeo. Prilično se iznenadio kad je ugledao dvanaest ostarjelih čarobnjaka kako su se već skutrili u velikim stolcima i hrkali. Nije čak mogao ubiti vrijeme ni tako da jednoga izazove na misaonu igru s nadom da će naučiti igrati, ili na partiju normalnog šaha. Ovo je veče obećavalo kako će biti uistinu dosadno.

Onda je jedna pomisao rastjerala Mišareve crne misli. Podigao je ruke, izravnao dlanove i blago pljesnuo kao što je Gwaay činio.

Vitka ropkinja Ivivis u trenu se pojavila u prolazu. Kad je vidjela da Gwaaya nema i da svi njegovi čarobnjaci hrču, oči su joj zasvjetlucale kao mačkine. Doskakutala je do Mišara, sa zadnjim je skokom aterirala u njegovo krilo, i ovila svoje gipke ruke oko njega.

Fafhrd se nečujno stopio s tamom sporednog prolaza dok je Hasjarl žurno hodao bakljama osvijetljenim hodnikom pored raskošno odjevena činovnika stravično bradavičastog i unakaženog lica s crvenim očima, s čije su obje strane hodala dvojica blijedih privlačnih mladića neobično drevnih očiju. Fafhrd nikad nije upoznao Flindacha ili, naravno, Gwaaya.

Hasjarl je očito bio ljutit, jer je imao luđački izraz lica i furiozno je trljao ruke kao da se jedna s drugom bore na život ili smrt. Ipak, njegove su oči bile čvrsto zatvorene. Dok je hitro prolazio, Fafhrd je pomislio kako je na bližem gornjem kapku ugledao dio tetovaže.

Fafhrd je čuo crvenookog kako govori: "Ne moramo žuriti na banket vašeg oca, gospodaru Hasjarle. Imamo vremena." Hasjarl je samo zarežao u odgovor, ali blijedi je mladić nježno rekao: "Moj je brat barokni biser poslušnosti."

Fafhrd je krenuo naprijed, pogledom ispratio trojku iz vidokruga, onda se okrenuo na drugu stranu i pratio miris vrućega željeza ravno do Hasjarlove mučionice.

Bila je to široka prostorija niska stropa i najsvjetlija na koju je Fafhrd naišao u ovim mračnim, loše nazvanim Gornjim Razinama.

S desne je strane bio niski stol oko kojeg je čučalo pet muškaraca još krivonogijih od Hasjarla i maskiranih do brade. Glasno su glodali kosti s

velikog pladnja i lokali pivo iz kožnih mješina. Četiri su maske bile cme, jedna crvena.

Iza njih se nalazila vatra u okruglom ciglenom tornju visokom oko metar. Željezna rešetka iznad njega bila je užarena. Ugljen je zasjao gotovo bijelo, a onda opet postao jarko crven, kako je izobličena polućelava babuskara u dronjcima polagano pritiskala mijeh.

Duž zidova s obje strane stajali su ili visjeli gusto poredani razni metalni i kožni instrumenti koji su svoju stravičnu svrhu iskazivali svojom sličnošću s različitim vanjskim površinama i unutarnjim dijelovima ljudskog tijela: čizme, ogrlice, maske, željezne djevice, lijevci i slično.

Na lijevoj je strani plavokosa ugodno popunjena djevojka u bijeloj podtunici ležala vezana za stol. Njena je desna ruka u polurukavici bila ukočeno ispružena prema spravi s koloturom. Iako je njeno lice bilo umrljano suzama, izgledalo je kako je trenutno ništa ne boli.

Fafhrd je krenuo prema njoj i žurno iz vrećice izvadio i na srednji prst desne ruke stavio masivni prsten koji mu je Hasjarlov izaslanik dao u Lankhmaru kao zalog svog gospodara. Bio je srebrn, i imao veliki crni znamen s Hasjarlovim znakom: stisnutom šakom.

Djevojčine su se oči raširile s novim strahom kad je vidjela Fafhrda kako prilazi.

Jedva je pogledavši kad je zastao kod stola, Fafhrd se okrenuo prema stolu maskiranih prožđrljivaca koji su sada razjapljenih usta zurili u njega. Ispružio je desnu ruku prema njima i grubo, ali jasno povikao: "Pod autoritetom ovog znamena predajte mi djevojku Frisku!" Djevojci je tiho promrmljao: "Hrabro!"

Lik s crnom maskom koji je žurno poput terijera došao do njega izgleda, ili nije odmah prepoznao Hasjarlovo znamenje, ili nije shvaćao njegovu važnost, jer je mašući masnim prstom samo rekao: "Gubi se, barbarine. Ovaj slastan zalogaj nije za tebe. Ne pomišljaj kako ćeš ovdje utažiti svoju strast. Naš Gospodar -"

Fafhrd je povikao: "Kad ne želiš prihvatiti autoritet Stisnute šake na jedan način, onda ga moraš prihvatiti na drugi." Stisnuo je šaku s prstenom i zabio je

u mučiteljeva masna usta tako da se ovaj stropoštao na crne ploče, otklizao metar i ostao tiho ležati.

Fafhrd se smjesta okrenuo prema proždrljivcima koji su napola ustali, pogladio držak Sivošibe, ali ga nije izvukao, stavio šake na struk i obrativši se crvenoj masci, zarežao poprilično nalik Hasjarlu: "Naš Gospodar Šake je razmislio i zapovjedio mi da dovedem djevojku Frisku tako da može nastaviti s razonodom na večeri, za zabavu onih s kojima će večerati. Želite li da novi sluga poput mene prijavi Hasjarlu vaše zanemarivanje dužnosti i lijenost? Odmah je pustite i ništa neću reći." Uperio je prst u babuskaru pored mjehova. "Ti! - donesi njenu haljinu."

Maskirani su na to smjesta skočili poslušati, njihove maske padale su im preko usta i obraza. Mrmljali su isprike koje je on ignorirao. Čak je i onaj kojega je nokautirao teturavo stao na noge i pokušao pomoći.

Djevojka je puštena sa stola za mučenje pod Fafhrdovim budnim okom. Upravo je sjedala na rub stola kad se pojavila babuskara s haljinom i papučama od kojih je jedna bila ispunjena komadićima nakita i takvim stvarima. Djevojka je posegnula za njima, ali ih je Fafhrd zgrabio prije nje, uhvatio je za lijevu ruku i grubo povukao na noge.

"Sada za to nema vremena", zapovjedio je. "Pustit ćemo da Hasjarl odluči kako ćeš biti opremljena za zabavu", i bez dodatnih je riječi izašao iz mučionice vukući djevojku sa sobom, iako je opet tiho promrmljao: "Hrabro."

Kad su prošli prvi zavoj hodnika i došli do mračnog raskrižja, stao je i mrko je pogledao. Njenu su se oči raširile od straha; ustuknula je od njega, ali se onda umirila i ustrašeno-hrabro rekla: "Ako me putem siluješ, reći ću Hasjarlu."

"Nemam te namjeru silovati nego spasiti, Friska", brzo ju je uvjerio Fafhrd. "Priča da me Hasjarl poslao po tebe samo je moj trik. Gdje je tajno mjesto na koje te nekoliko dana mogu sakriti? - sve dok zauvijek ne pobjegnemo iz ovih vlažnih kripti! Donosit ću ti hranu i piće."

Na to je Friska izgledala još zastrašenija. "Misliš, Hasjarl nije zapovjedio ovo? I da ti sanjaš o bijegu iz Quarmalla? Oh, stranče, Hasjarl bi mi još samo malo izvijao ruku, možda me ne bi previše unakazio, samo bi dodao još nekoliko uvreda, sigurno bi mi poštedio život. Ali ako bi samo i posumnjao da

želim pobjeći iz Quarmalla ... Vrati me u mučionicu!"

"To neću", rekao je Fafhrd ljutito, pogledom prelazeći mračnim hodnikom. "Budi hrabra, curo. Quarmall nije veliki svijet. Quarmall nije zvijezde i more. Gdje je tajna soba?"

"Oh, uzaludno je", zajecala je. "Nikad nećemo moći pobjeći. Zvijezde su mit. Vrati me natrag."

"I da ispadnem budala? Ne", grubo je odgovorio Fafhrd. "Spašavamo te od Hasjarla, i Quarmalla također. Odluči se, Friska, jer ja se neću predomisliti. Ako pokušaš vrištati, zatvorit ću ti usta. Gdje je tajna soba?" U svojoj joj je ljutnji zamalo zakrenuo ruku, ali se na vrijeme zaustavio i samo približio lice njezinu i zarežao: "Misli!" Ispod zadaha znoja i suza mirisala je poput vrijeska.

Pogled joj je tada postao udaljen, a onda je tiho, kao u snu, rekla: "Između Gornjih i Donjih Razina postoji velika dvorana s mnogo malih soba koje je okružuju. Priča se kako je nekoć bila napučeni i bučni dio Quarmalla, ali sada je sporna točka između Hasjarla i Gwaaya. Obojica je svojataju, ali je nijedan ne održava, čak ni ne brišu prašinu. Zovu je Dvorana duhova." Počela je govoriti još tiše. "Gwaayev me paž preklinjao da se s njime tamo nađem, ali nisam se usudila."

"Hah, to je to", rekao je Fafhrd i nacerio se. "Vodi nas tamo."

"Ali ne sjećam se puta", protestirala je Friska. "Gwaayev paž mi je rekao, ali ja sam pokušala zaboraviti ..."

Fafhrd je spazio spiralno stubište u mračnom prolazu. Smjesta je krenuo prema njemu vukući Frisku za sobom.

"Znamo da moramo ići dolje", rekao je veselo. "Sjećanje će ti se vratiti putem, Friska."

Sivi Mišar i Ivivis su se utješili opreznim poljupcima i maženjima u Gwaayevoj Dvorani čarolije, nazovimo je sada radije Dvoranom usnulih čarobnjaka. Onda su, na Ivivisinu početnu inicijativu, to je istina, posjetili obližnju kuhinju, gdje je Mišar od debeljuškastog kuhara spretno užicao tri velika tanka srednje pečena odreska koje je s velikim zadovoljstvom pojeo.

S utaženim barem jednim od svojih apetita, Mišar se složio kako bi trebali

nastaviti svoju malu igru, i čak su zastali kako bi pogledali polje gljiva. Bilo je to vrlo neobičan prizor, između napola dovršenih kamenih stupova protezali su se redovi bijelih gljiva, sužavali se i spajali u beskonačnoj tami koja je zaudarala po amonijaku.

U ovom su se času počeli šaliti, on je zezao Ivivis da je puno ljubavnika privukla svojom izazovnom ljepotom, ona je to postojano nijekala, ali je na posljetku priznala da postoji neki Klevis, Gwaayev paž, zbog koga je njeno srce jednom ili dvaput brže zakucalo.

"I najbolje ti je, Sivi Gostu, zbog njega držati oči otvorene", upozorila je i mašući tankim prstom, "jer on je definitivno najsrčaniji i najbolji Gwaayev borac."

Kako bi promijenila temu i nagradila Mišara za njegovo strpljenje zbog razgledanja polja gljiva, privukla ga je bliže, i sada su hodali s rukom u ruci prema vinskom podrumu. Tamo je ljupko molila starog i čangrizavog vinara za veliki vrč jantarne tekućine za njezina prijatelja. Na Mišarevo zadovoljstvo to se pokazalo kao najjača esencija grožđa, bez ikakvih gorkih dodataka.

Sada kad je zadovoljio dva prohtjeva, treći je Mišara još žešće obuzeo. Držanje za ruke naglo je postalo samo muka, a Ivivisina svijetlozelena tunika više nije bila predmet divljenja i uzrok komplimenata, nego samo prepreka koje se treba riješiti što je moguće brže i s najmanjom mogućom količinom pristojnosti.

On je bio na čelu, vodio ju je što je direktnije mogao prisjećajući se puta, i uz malo priče, prema sobici koju je namijenio za svoj plijen, dvije razine ispod Gwaayeve Dvorane čarolija. Napokon je ronašao hodnik koji je tražio, s obje strane ukrašen debelim purpurnim sagovima i osvijetljenim neravnomjerno raspoređenim bakrenim svijećnjacima koji su visjeli s kamena stropa na tri bakrena lanca i držali tri debele crne svijeće. Ivivis ga je do sada pratila uz jako malo izvrdavanja i minimum čuđenja, nevina pitanja očima što namjerava i zašto je potrebna takva žurba. Ali njeno je oklijevanje sada postalo očitije, u očima joj se pojavila nesigurnost, ili čak strah, a kad je zastao ispred vrata do svoje sobice i uz najučtiviji bludni smiješak koji je uspio izvesti pokazao da su stigli na odredište, ona je žurno ustuknula i rukom prigušila uzvik.

"Sivi Mišaru," brzo je prošaputala, u očima joj se iznenada pojavio strah

dok je gledala uokolo, "nešto sam ti morala odavno priznati, ali sada to smjesta moram učiniti. Jednom od onih zlokobnih i vražjih slučajnosti koje opsjedaju cijeli Quarmall, za svoje si skrovište izabrao upravo onu sobu gdje -"

Bilo je dobro što je Mišar ozbiljno shvatio Ivivisin pogled i ton, što je po prirodi bio oprezan i nepovjerljiv, a osobito što je na gležnjevima osjetio malen, ali neprirodan propuh ispod saga. Jer je bez upozorenja ruka s bodežom sunula pored saga kako bi mu prerezala grlo.

Dlanom lijeve ruke, koja je bila podignuta kako bi Ivivis pokazala njihovo mjesto vođenja ljubavi, Mišar je u stranu odbio ruku u crnom rukavu.

Djevojka je uskliknula, ne glasno: "Klevis!"

Mišar je desnom rukom uhvatio zglob koji je prolazio pored njega i savinuo ga. Istovremeno je lijevu ruku stavio napadaču pod pazuho.

Ali Mišarev žurni zahvat nije bio savršen. Štoviše, Klevis se nije opirao kako mu ruka ne bi bila iščašena ili slomljena. Pratio je Mišarev pokret, a usput napravio salto naprijed.

Krajnji je rezultat bio Klevisovo gubljenje bodeža koji je tupo zazvonio na sagu, ali se neozlijeđen izvukao iz Mišareva zahvata i nakon još dva salta spretno dočekao na noge, smjesta okrenuo i izvukao mač.

Mišar je do tog trenutka izvukao Skalpel, i svoj bodež Mačju Pandžu također, ali je ovaj posljednji držao iza leđa. Oprezno je napao i fintirao. Kad je Klevis žestoko uzvratio, ustuknuo je i blokirao svaki žestoki udarac u posljednjem trenutku tako da je svaki put neprijateljeva oštrica prolazila za dlaku pored njega.

Klevis je napao osobito žestoko. Mišar je parirao, ovoga puta snažno i nije uzmicao. U trenu su bili tijelo do tijela, mačevi su im bili spojeni iznad glava.

Mišar se malo okrenuo i blokirao Klevisovo koljeno upućeno u njegove genitalije. Bodežom koji je Klevis previdio ubo je odozdo, Mačja Pandža ušla je tik ispod Klevisove prsne kosti i probila jetra, želudac i srce.

Pustivši bodež, Mišar je odgurnuo tijelo od sebe i okrenuo se.

Ivivis ih je gledala, s Klevisovim bodežom u ruci, spremna da ga baci.

Tijelo je bubnulo na pod.

"Kojeg od nas si namjeravala ubosti?" pitao je Mišar.

"Ne znam", odgovorila je djevojka monotono. "Tebe, pretpostavljam."

Mišar je kimnuo. "Tren prije ovog prekida rekla si: 'Upravo onu sobu gdje - ' Što?"

"- gdje sam se često sastajala s Klevisom, kako bih bila s njim", odgovorila je.

Mišar je opet kimnuo. "Znači voljela si ga i -"

"Šuti, budalo!" prekinula ga je. "*Je li mrtav?*" U njezinu su glasu bili i duboka zabrinutost i ljutnja.

Mišar je obišao tijelo i stao pored glave. Pogledao je dolje i rekao: "Mrtviji ne može biti. Bio je zgodan mladić."

Dugi su se trenutak preko leša gledali poput leoparda. Onda je Ivivis malo skrenula pogled i rekla: "Sakrij tijelo, imbecilu. Srce mi se para kad ga gledam."

Mišar je kimnuo, sagnuo se i otkotrljao leš ispod saga nasuprot vrata sobice. Stavio je Klevisov mač pored njega. Onda je izvukao Mačju Pandžu iz tijela. Isteklo je samo malo tamne krvi. Obrisao je bodež o sag i pustio ga da padne.

Ustao je, zgrabio bodež od djevojke i bacio ga tako da je i on nestao ispod saga.

Jednom je rukom pomaknuo sag, drugu je položio na Ivivisino rame i pogurao je prema vratima koja je Klevis ostavio otvorena.

U trenu je maknula njegovu ruku s ramena, ali je prošla kroz vrata. Mišar ju je pratio. Još su se uvijek gledali poput leoparda. Jedna je baklja osvjetljavala sobu. Mišar je zatvorio vrata i stavio zasun.

Ivivis je zarežala na njega i rekla: "Puno mi duguješ, Sivi Stranče."

Mišar se opako nacerio i pokazao joj zube. Nije zastao kako bi provjerio jesu li njegove ukradene stvarčice na mjestu. Onda mu čak nije ni palo na

pamet da učini nešto takvo.

Fafhrdu je laknulo kad mu je Friska rekla kako su onaj tamni kvadrat na samom kraju mračnoga, dugog, ravnog hodnika u koji su upravo ušli, vrata u Dvoranu duhova. Bilo je to žurno, nervozno putovanje, s mnogo zavirivanja iza uglova i bježanja u mračne niše dok je netko prolazio, i duži put vertikalno dolje no što je Fafhrd pretpostavljao. Ako su sada stigli na vrh Donjih Razina, ovaj Quarmall sigurno nema dna! Ipak, Friskino se raspoloženje značajno poboljšalo. Sada je povremeno gotovo poskakivala putem u svojoj bijeloj kratkoj košulji. Fafhrd je odrješito koračao, njene papuče i haljina u lijevoj ruci, sjekira u desnoj.

Sjevernjakovo olakšanje nije nimalo ublažilo njegov oprez, tako je, kad je netko istrčao iz ulaza mračnog tunela pored kojeg su prolazili, gotovo ležerno zamahnuo i osjetio i čuo kako je sjekira raspolovila glavu.

Vidio je lijepoga mladića, sada na žalost mrtvoga i ljepote prilično uništene Fafhrdovom sjekirom koja se još uvijek nalazila u rani koju je napravila. Mlada se ruka otvorila i mač koji je držala pao je na pod.

"Hovise!" čuo je Friskin uzvik. "O bogovi! O bogovi koji niste ovdje. Hovise!"

Fafhrd je podigao nogu u čizmi, postrance je postavio na mladićeva prsa i istovremeno izvukao sjekiru i poslao leš u tami tunela iz koje je živi čovjek bezglavo izjurio.

Nakon hitra pogleda i osluškivanja okrenuo se prema Friski koja je stajala problijedjela lica i zurila u prazno.

"Tko je taj Hovis?" zahtijevao je i lagano joj protresao ramena kad nije odgovorila.

Dvaput je otvorila i zatvorila usta, dok joj je lice ostalo bezizražajno poput ribljeg. Onda je uz mali uzdah rekla: "Lagala sam ti, barbarine. Ovdje sam srela Gwaayevog paža Hovisa. Više nego jednom."

"Zašto me onda nisi upozorila, curo?" pitao je Fafhrd. "Zar si mislila da ću te ukoriti zbog tvog morala, poput nekakvog gradskog starkelje? Ili te uopće nije briga za tvoje muškarce, Friska?"

"Oh, nemoj mi propovijedati", plačljivo je zamolila Friska. "Molim te nemoj mi propovijedati."

Fafhrd ju je potapšao po ramenu. "Hajde, hajde", rekao je. "Zaboravio sam da si nedavno bila mučena i teško da se možeš svega sjetiti. Dođi."

Napravili su desetak koraka kad se Friska počela tresti i sve glasnije jecati. Okrenula se i plačući potrčala natrag. "Hovise! Hovise, oprosti mi!"

Fafhrd ju je uhvatio prije no što je napravila tri koraka. Opet ju je protresao, a kad to nije zaustavilo njeno jecanje, drugom ju je rukom dvaput ošamario i glavu joj malo zabacio u stranu.

Tupo je zurila u njega.

Rekao je smireno, a ne ljutito: "Friska, moram ti reći da je Hovis tamo gdje tvoje riječi i suze više ne mogu do njega. Mrtav je. Nema mu povratka. Također, ja sam ga ubio. Ni tu također nema povratka. Ali ti si još uvijek živa. Možeš se sakriti od Hasjarla. U konačnici, vjerovala ti ili ne, možeš sa mnom pobjeći iz Quarmalla. Sada pođi i ne osvrći se."

Slijepo je poslušala uz vrlo tiho jecanje.

Sivi Mišar se ugodno izvalio na srebrom obrubljenoj medvjeđoj koži koju je bacio na pod sobice. Onda se naslonio na lakat, pronašao crne bisere koje je popalio i isprobao ih na Ivivisinim grudima pod blijedim hladnim svjetlom jedine baklje u prostoriji. Biseri su tamo izgledali jako dobro, kao što je i zamišljao. Počeo je petljati s kopčom.

"Ne, Mišare", lijeno je rekla. "To budi neugodna sjećanja."

Nije ustrajao, nego je opet legao i rekao: "Ah, ali ja sam sretan čovjek, Ivivis. Imam tebe i poslodavca koji, unatoč tomu što je pomalo dosadan sa svojim čarolijama i beskrajnim misaonim govorom, izgleda kao poprilično bezopasan tip i definitivno izdržljiviji od njegovog brata Hasjarla, ako je barem polovica onog što sam čuo istina."

U Ivivisinu se glasu pojavila oštrina. "Misliš da je Gwaay bezopasan? - i bolji od Hasjarla? Ha, to je zanimljiva pomisao. Pa, prije samo tjedan dana pozvao je moju dragu pokojnu prijateljicu Divis, u to vrijeme svoju omiljenu konkubinu, i rekavši joj kako je to ogrlica od istog dragog kamenja, oko vrata

joj stavio smaragdnu guju čiji je ugriz smrtonosan."

Mišar je okrenuo glavu i zagledao se u Ivivis. "Zašto je Gwaay to učinio?" pitao je.

Tupo je zurila u njega. "Pa, ni zbog čega, to je sigurno", rekla je u čudu. "Kao što svi znaju, to je Gwaayev način ponašanja."

Mišar je rekao: "Misliš, radije ju je ubio nego rekao 'Dosadila si mi'?"

Ivivis je kimnula. "Vjerujem da Gwaay ne može podnijeti da povrijedi nečije osjećaje kao što ne može podnijeti da viče."

"Je li bolje biti ubijen nego odbačen?" pitao je oštroumno Mišar.

"Ne, ali je za Gwaayeve osjećaje lakše ubiti nego odbaciti. Smrt je u Quarmallu posvuda."

Mišar je imao kratku viziju Klevisova leša iza saga.

Ivivis je nastavila: "Ovdje u Donjim Razinama pokopani smo prije rođenja. Živimo, volimo i umiremo pokopani. Čak i kad se skinemo nosimo pokrov nevidljive zemlje."

Mišar je rekao: "Počinjem shvaćati zašto je u Quarmallu neophodno razviti određenu bešćutnost kako bi uopće mogao uživati u sitnim zadovoljstvima života, ili možda mislim smrti."

"To je prava istina, Sivi Mišaru", povrdila je Ivivis vrlo trezveno i privila se uz njega.

Fafhrd je počeo micati paučinu koja se nalazila ispred poluotvorenih, visokih, čavlima zakucanih vrata, a onda se zaustavio, sagnuo i provukao ispod njih.

"I ti se također sagni", rekao je Friski. "Bolje je da ne ostavimo znake našeg ulaska. Kasnije ću se pobrinuti za naše tragove u prašini, ako to bude potrebno."

Prošli su nekoliko koraka, stajali su s rukom u ruci i čekali da im se oči naviknu na tamu. Fafhrd je u drugoj ruci još uvijek držao Friskinu haljinu i papuče.

"Ovo ip Dvorana duhova?" pitao je Fafhrd

"Aha", prošaptala mu je Friska u uho zvučeći prestrašeno. "Neki kažu da Gwaay i Hasjarl ovamo šalju svoje mrtve da se bore. Neki kažu da demoni koji nisu u savezu -"

"Daj dosta toga, djevojko", gunđavo je zapovjedio Fafhrd. "Ako se moram boriti s vragovima ili lešinama barem mi ostavi sluh i hrabrost."

Neko su vrijeme šutjeli, a onda im je plamen posljednje baklje dvadeset koraka iza napola zatvorenih vrata polako otkrivao ogromnu prostoriju s niskim svodom popločenim grubim crnim pločama. Unutra se nalazilo malo pohabana namještaja i puno malih, zatvorenih vrata. S obje se strane nalazio široki podij uzdignut nekoliko stopa iznad poda, a prema središtu se, iznenađujuće, nalazilo nešto što je sličilo presahnuloj fontani.

Friska je prošaptala: "Neki kažu da je Dvorana duhova nekoć bila harem gospodara Quarmalla, tijekom nekoliko stoljeća dok su živjeli pod zemljom između Razina, prije no što je oca sadašnjeg Quarmalla njegova morska žena nagovorila na povratak u Tvrđavu.

Vidiš, otišli su tako brzo da novi strop nikad nije do kraja ispoliran, cementiran, niti ukrašen slikama, ako su one bile planirane."

Fafhrd je kimnuo. Nije imao povjerenja u strop bez potpornih stupova i pomislio je kako je cijela prostorija izgledala puno primitivnije od Hasjarlovih poliranih i kožom ukrašenih odaja. To mu je dalo ideju.

"Reci mi, Friska", rekao je. "Kako to da Hasjarl vidi sa zatvorenim očima? Je li to -"

"Molim, zar ne znaš to?", iznenađeno ga je prekinula. "Zar čak ni ne znaš tajnu njegovog stravičnog škiljenja? On jednostavno -"

Tamni baršunasti obris koji je vrištao visokim tonom koji je bio gotovo nečujan preletio im je ispred lica, a Friska je uz mali krik priljubila lice na Fafhrdova prsa i čvrsto ga zagrlila.

Provukavši prste kroz kosu koja je mirisala na vrijesak kako bi joj pokazao da nijedan leteći miš nije tamo napravio gnijezdo i prešavši dlanovima po njenim golim ramenima kako bi demonstrirao da ni tamo također nije sletio

nijedan šišmiš, Fafhrd je počeo zaboravljati sve o Hasjarlu i zagonetki njegova drugog vida - a također i svojim brigama da će strop pasti na njih.

U skladu s običajem, Friska je dva puta vrlo tiho zavrištala.

Gwaay je lijeno pljesnuo svojim bijelim, savršeno urednim rukama i malim kimanjem robovima dao do znanja da s niskog stola mogu ukloniti pladnjeve. Lijeno se naslonio u svoj debelo podstavljen stolac i kroz napola zatvorene oči nakratko pogledao svoga sugovornika prije no što je progovorio. Njegov brat s druge strane stola nije bio dobro raspoložen. Ali kad smo već kod toga, bilo je rijetko da Hasjarl bude nešto drugo osim ljutit i bijesan ili, češće, samo mrgodan i zao. Uzrok ovome možda je bila činjenica što je Hasjarl bio ružan čovjek i njegovo je ponašanje odgovaralo izgledu njegova tijela; ili je možda bilo suprotno. Gwaay je bio nezainteresiran za obje teorije; znao je da je jednim pogledom sve što mu je sjećanje govorilo o Hasjarlu bilo potvrđeno; i opet je postao svjestan neizmjerne gorke mržnje prema bratu. Ipak, Gwaay je govorio tihim, uljudnim glasom:

"Pa, hoćemo li sada, brate, igrati šah, tu demonsku igru koja, priča se, postoji u svakom svijetu? To će ti dati šansu da opet zavladaš nada mnom. Uvijek pobjeđuješ u šahu, znaš, osim kad se povučeš. Da postavim ploču?" A onda podrugljivo: "Dat ću ti pijuna!" i podigao je jednu ruku kao da će ponovno pljesnuti kako bi zapovjedio da se njegov prijedlog provede u djelo.

Bičem koji je nosio vezan za desni zglob, Hasjarl je po licu udario najbližega roba i tiho pokazao na masivnu i ornamentiranu šahovsku ploču na drugoj strani prostorije. Ovo je bilo jako karakteristično za Hasjarla. Bio je čovjek od djela i malo riječi, barem onda kad nije bio na svom domaćem teritoriju.

Pored toga, Hasjarl je imao izopačen smisao za humor. Flindach ga je prekinuo u njegovoj najzanimljivijoj i najuzbudljivijoj zabavi: mučenju! A zbog čega? pomislio je Hasjarl: da bi igrao šah sa svojim umišljenim bratom, kako bi sjedio i gledao lijepo bratovo lice; jeo hranu koja mu sigurno neće dobro sjesti na želudac; čekati odgovor proricanja horoskopa, koji je već znao - znao godinama; i na posljetku biti prisiljen nasmiješiti se očevim stravičnim crveno bijelim očima, jedinstvenima u Quarmallu uz Flindacheve, i nazdraviti kući Quarmall za iduću godinu. Sve je ovo za Hasjarla bilo neukusno i to je jasno pokazao.

Rob, na čijem se licu počinjao crvenjeti ožiljak, pažljivo je postavio ploču između njih dvojice. Gwaay se nasmiješio dok je drugi rob pažljivo postavljao figure na njihova mjesta; razmišljao je kako živcirati brata. Izabrao je crne kao i uvijek i planirao izazov koji njegov protivnik, znao je, neće moći odbiti; izazov koji će Hasjarla odvesti u propast.

Hasjarl se mrko naslonio i prekrižio ruke. "Ti bi trebao uzeti bijele", požalio se. "Znam bijedne trikove koje možeš izvesti s bijelim kamenčićima - vidio sam te kako ih kao dijete blijedo poput curice bacaš u zrak da bi impresionirao robovsku balavurdiju. Kako ću znati da nećeš varati i pomicati svoje figure dok ja koncentrirano razmišljam?"

Gwaay je tiho odgovorio: "Moji bijedni trikovi, kako ih s pravom nazivaš, brate, djeluju samo s komadima bazalta, magnetita i drugog vulkanskog kamenja koje se nalazi na mojoj razini. Ove su šahovske od figure ahata, brate, za koji ti tvoje neiscrpno znanje sigurno govori da je samo vrsta ugljena, sprešane biljke koje su pocrnjele, nije čak ni u istom kraljevstvu kao nekoliko materijala podložnih mojoj maloj magiji. Štoviše, da ti propustiš čak i jedan trik svojim neobičnim operiranim očima, brate, bilo bi veliko čudo."

Hasjarl je zarežao. Nije se pomaknuo dok sve nije bilo spremno; onda je brzo poput zmije uzeo topovog pijuna s ploče i uz luđačko cerekanje rekao: "Sjećaš se, brate? Obećao si pijuna! Igraj!"

Gwaay je mahnuo robu koji je čekao da pomakne njegova kraljevog pijuna. Hasjarl je odgovorio na isti način. Mala stanka i Gwaay je ponudio svoj izazov: pijun kraljeva lovca na C4! Hasjarl je požudno zgrabio prednost i igra je uistinu počela. Gwaay, na čijem je licu lebdio lagani smiješak, izgledao je kao da je manje zabavljen partijom nego igrama sjena koje su treperave svjetiljke stvarale na presvlakama od teleće, janjeće, zmijske, a čak i robovske i kože plemenitijih ljudi; izgledalo je kao da figure pomiče tek toliko, bez plana, ali samouvjereno. Hasjarl je stisnutih usana bio koncentriran na ploču, svaki je potez bio planirana akcija, i mentalna i tjelesna. Njegova koncentracija je učinila da na trenutak zaboravi brata, zaboravi sve osim problema pred sobom; jer Hasjarl je najviše od svega volio pobjeđivati.

Uvijek je bilo tako; čak i dok su bili djeca razlika je bila očita. Hasjarl je bio stariji; stariji samo nekoliko mjeseci, ali su njegov izgled i vladanje uzrokovali da to izgleda poput godina. Njegovo dugo izobličeno tijelo rođeno je

na kratkim krivim nogama. Njegova je lijeva ruka bila zamjetno duža od desne; njegovi prsti, s neobičnom opnom do prvog zgloba, bili su koščati i završavali krhkim izbrazdanim noktima. Kao da je Hasjarl bio slagalica vrlo loše složena od neodgovarajućih i nepotpunih dijelova.

Ovo se posebno odnosilo na njegovo lice. Imao je nos svog oca, iako zadebljan i prištav; ali suprotnost ovomu bila su usta tankih, čvrsto stisnutih usnica, sve dok nisu počele sličiti sfinkteru. Kosa, ravna i bez sjaja, padala mu je nisko na čelo; a niske plosnate jagodične kosti pridonosile su novoj kontradikciji.

Kao mladić, vođen nekim perverznim porivom, Hasjarl je podmitio, nagovorio ili, najvjerojatnije, premlatio, jednog od robova obučenih u operiranju kako bi izveo malu operaciju na njegovim gornjim kapcima. To je samo po sebi bilo mala stvar, ali njen dublji smisao i posljedice imale su neugodan učinak na živote mnogih ljudi, i to nikad nije prestajalo uveseljavati Hasjarla.

Bilo je nevjerojatno da je to jednostavno bušenje dvije male rupice, smještene iznad zjenica kad su oči zatvorene, moglo prouzročiti takvu mučninu kod drugih ljudi; ali bilo je tako. Poput pera laki prstenovi od najčistijeg zlata, žada ili - kao sada - slonovače - sprječavali su da se rupice zatvore,

Hasjarlovo gledanje kroz te male proreze odavalo je dojam zasjede i uvjetovalo da se objektu njegova promatranja čini da ga špijuniraju; ali ovo je bila jedna od njegovih najmanje neugodnih iritantnih navika.

Hasjarl nije ništa činio lako, ali sve je stvari činio dobro. Čak je i u mačevanju zbog konstantnog vježbanja i preduge lijeve ruke bio jednak atletski građenom Gwaayu. Njegovo vođenje Gornjih Razina kojima je vladao bilo je prije svega ekonomično i učinkovito; jer jao si ga robu koji nije kako treba obavio svoje dužnosti. Hasjarl je vidio i kaznio.

Hasjarl je u upotrebi Umjetnosti bio gotovo jednak svom učitelju; i oko sebe je sakupio grupu magova kalibra skoro samoga Flindacha. Ali nije bio zadovoljan svojom teško stečenom vještinom, jer su između apsolutne moći koju je priželjkivao i realizacije te želje stajale dvije zapreke: Gospodar Quarmalla kojeg se bojao više od svega; i njegov brat Gwaay koga je mrzio mržnjom hranjenom zavišću i svojim vlastitim izopačenim željama.

Gwaay je, suprotno od Hasjarla, imao gipke udove, skladno tijelo i bio oku ugodan. Njegove oči, široko razmaknute i blijede, bile su varavo nježne i sućutne; jer su skrivale volju snažnu i spremnu za akciju poput čelične opruge. Njegov život u Donjim Razinama kojima je vladao, dao je njegovoj bljedunjavoj glatkoj koži osebujan voštani sjaj. i Gwaay je posjedovao zavidnu sposobnost da sve stvari učini dobro, uz malo napora i vježbe. Na neki način bio je puno gori od brata; dok je Hasjarl ubijao mučenjem i dugotrajnim bolom uz očito osobno zadovoljstvo, barem je životu pridao neku važnost pošto je bio tako pedantan u njegovu oduzimanju; dok je Gwaay ubijao uz nježan smiješak, bez razloga, kao da se šali. Čak i skupina čarobnjaka koju je okupio oko sebe za zaštitu i zabavu nije bila sigurna od njegova fatalnog i brzog humora.

Neki su mislili da je strah za Gwaaya nepoznanica, ali nije bilo tako. Bojao se Gospodara Quarmalla i bojao se svog brata; to jest, bolje rečeno bojao se da će ga brat ubiti prije no što on ubije njega. Ipak, njegovi su strah i mržnja bili tako dobro prikriveni da je mogao opušteno sjediti, ni dva metra od Hasjarla, i veselo se smiješiti, uživajući u svakom trenutku večeri. Gwaay se ponosio svojom savršenom kontrolom nad svim emocijama.

Partija šaha prošla je svoj uvodni dio, potezi su postali sporiji, i sada je Hasjarl pomaknuo topa u sedmi red.

Gwaay je tiho primijetio: "Tvoj ratnik ulazi duboko u moj teritorij, brate. Priča se da si unajmio snažnog ratnika sa sjevera. S kojom svrhom, pitam se, u našem mirnom pećinskom svijetu? Je li on možda neka vrsta živog topa?" Pogledao je jednog od svojih lovaca.

Hasjarl se zacerekao. "Ako je njegova svrha rezanje lijepih grla, što je to tebe briga? Ne znam ništa o tom ratniku topu, ali kažem - robovi brbljaju, nema sumnje - da si ti također doveo vještog borca iz Lankhmara. Trebam li ga zvati lovcem?"

"Aha, dvojica mogu igrati tu igru", odgovorio je Gwaay filozofski, podigao svog skakača i nježno, ali odrješito ga stavio na D6.

"Nećeš me namamiti", Hasjarl je zarežao. "Nećeš pobijediti tako da me dekoncentriraš."

Nagnuo se na ploču i opet zagrnuo svojim beskonačnim proračunima.

Robovi su se u pozadini tiho kretali, pazili su na svjetiljke i dolijevali ulje. Za osvjetljavanja prostorije bile su potrebne mnoge lampe, jer je imala nizak strop i puno stupova, a zidovi ukrašeni tapiserijama reflektirali su malo žutih zraka, a pod prepun mozaika bio je izlizan bezbrojnim koracima u prošlosti. Ova je prostorija izdubljena u kamenu; davno zaboravljene ruke postavile su ogromne stupove od čempresa i tako vješto ukrasile pod. One šarene, od vremena izblijedjele tapiserije objesili su robovi nekog drevnog gospodara Quarmalla koji ih je opljačkao iz karavana u prolazu, a tako je i bilo i s ostalim raskošnim ukrasima. Šahisti i stolci, lampe i ulje koje je hranilo stjenjeve, i robovi koji su se brinuli za njih: sve je bilo opljačkano. Opljačkano generacijama prije, kad su gospodari Quarmalla pljačkali naširoko i nadugačko i uzimali harač od svake karavane koja je prolazila.

Visoko iznad te tople, luksuzno uređene prostorije u kojoj su Gwaay i Hasjarl igrali šah, Gospodar Quarmalla dovršio je posljednje proračune koji će kompletirati njegov horoskop. Teške kožne zavjese sakrile su zvijezde koje su do sada svjetlucale svojim blagoslovima i kobima. Jedina svjetlost u sobi ispunjenoj instrumentima bio je mali plamičak tanke voštane svijeće. Bio je običaj da se pri tako oskudnom osvjetljenju vrše završna očitanja, i Quarmall je naprezao svoj oštar um da bi pravilno protumačio znakove i kuće.

Kad je opet provjerio završne rezultate, usne su mu se razvukle u smiješak koji je predstavljao grimasu nezadovoljstva. *Noćas ili sutra*, pomislio je hladno. *U najboljem slučaju sutra kasno naveče*. Istina, imao je malo vremena.

Onda se, kao da ga je zadovoljila neka profinjena gesta, nasmiješio i kimnuo, a njegova je mršava sjenka izvela monstruozne okrete na zavjesama i zidu.

Quarmall je na posljetku odložio krajon, uzeo svijeću i njome upalio sedam većih. Uz pomoć ovog boljeg osvjetljenja opet je pročitao horoskop. Ovaj put nije bilo izraza zadovoljstva ili neke druge emocije. Polagano je zarolao pergament sa složenim dijagramima i znakovima u tuljac koji je zataknuo za pojas; onda se opet nasmiješio i protrljao vitke ruke. Na obližnjem stolu nalazili su se sastojci koji su mu bili potrebni za uspjeh plana: prašci, ulja, mali noževi i ostali materijali i instrumenti.

Vremena je bilo malo. Radio je brzo, njegovi lopatasti prsti pokazivali su

čudesnu spretnost. Jednom je po zadatku izašao na zid. Gospodar Quarmalla nije griješio, niti si je mogao dopustiti pogreške.

Nije prošlo puno i stvar je završena na njegovo zadovoljstvo. Nakon što je ugasio posljednju od upaljenih svijeća, Quarmall, Gospodar Quarmall, opustio se u svom stolcu i pod slabašnom svjetlošću jedne voštanice pozvao Flindacha kako bi njegov horoskop bio objavljen onima dolje.

Kao što je i želio, Flindach se pojavio gotovo trenutno. Pred svojim se Gospodarom pojavio s rukama prekriženima na prsima i ponizno pognutom glavom. Flindach nikad nije pretpostavljao. Njegov je lik bio osvijetljen samo do struka, sjene su iznad toga skrivale kakve god bi izraze zanimanja ili dosade njegovo bradavičasto nakazno lice moglo imati. Na sličan je način bio prikriven koščat, a ipak privlačniji Quarmallov lik, samo su njegove blijede šarenice fluorescentno blistale iz sjene poput dva minijaturna mjeseca na tamnom krvavocrvenom nebu.

Kao da odmjerava Flindacha, ili ga po prvi puta vidi, Quarmall je polagano podigao pogled od pete do glave čovjeka pred sobom, pogledao ravno u Flindacheve oči tako slične njegovima i rekao: "O Meštre Magova, u tvojoj je moći da mi večeras učiniš uslugu."

Podigao je ruku kao da je Flindach želio progovoriti i brzo nastavio: "Gledao sam te kako od dječaka postaješ mladić, od mladića muškarac; uzgajao sam tvoje znanje Umjetnosti sve dok nije bilo manje samo od mojega. Ista nas je majka rodila, iako sam ja njezin prvorođeni, a ti dijete njene zadnje plodne godine - ta je rodbinska veza pomogla. Tvoj utjecaj u Quarmallu velik je gotovo poput moga. Zbog toga osjećam da si zaslužio neku nagradu za svoju marljivost i odanost."

Flindach bi opet progovorio, ali je zaustavljen gestom. Quarmall je sada pričao puno sporije, i svoj monolog pratio stakatom udaraca po svitku pergamenta. "Obojica dobro znamo, iz govorkanja i izravnih obavijesti, da moji sinovi planiraju moju smrt. I također je istina da na neki način moraju biti onemogućeni, jer nijedan nije sposoban postati gospodar Quarmalla; niti izgleda vjerojatno da će ijedan doseći takvu mudrost. Quarmall bi zbog njihova ratovanja umro od iscrpljenosti i zapostavljenosti, kao što je umrla Dvorana duhova. Štoviše, svaki je, kako bi podmazao čarolije, potajno unajmio junaka s mačem izdaleka - vidio si Gwaayeva - a to je početak dovođenja slobodnih

najamnika u Quarmall i sigurna propast naše moći." Pružio je ruku prema tamnim, gustim redovima mumificiranih i voštanih masla i retorički upitao: "Jesu li gospodari Quarmalla čuvali i štitili naše skriveno kraljevstvo tako da u njegov savjet mogu ući, ispuniti ga i ovladati njime strani kapetani?"

"A sada, o još tajnijoj stvari", nastavio je, glas mu je postao tiši. "Konkubina Kewissa nosi moje sjeme: muško, po svim pretkazanjima i znacima - iako to znamo samo Kewissa i ja, a sada i ti, Flindach. Kad bi ovo nerođeno dijete odraslo bez braće, mogao bih umrijeti zadovoljan, i tebi s punim povjerenjem i sigurnošću ostaviti skrbništvo nad njim."

Quarmall je zastao i sjedio nepomično poput kipa. "Ipak, onemogućavanje Hasjarla i Gwaaya svakim danom postaje sve teže, jer postaju sve moćniji i pametniji. Njihova vlastita urođena zloba daje im pristup područjima i demonima koje su ovdje njihovi preci mogli samo zamišljati. Čak sam i ja, vrlo upućen u nekromantiju, često zapanjen." Zastao je i zagonetno pogledao Flindacha.

Flindach je progovorio po prvi put otkad je ušao. Njegov je glas bio glas osobe učene izgovaranju čarolija, dubok i rezonantan. "Gospodaru, istina je to što govorite. Ipak, kako ćete zaustaviti njihove spletke? Znate dobro, kao i ja, običaj koji zabranjuje ono što je možda jedini način da ih se spriječi."

Flindach je zastao kao da će još govoriti, ali Quarmall je hitro dodao. "Smislio sam plan, koji može, ali ne mora uspjeti. Njegov uspjeh gotovo u cijelosti ovisi o tvojoj suradnji." Spustio je glas gotovo do šapta i mahnuo Flindachu da priđe bliže. "Sam kamen može prenositi priču, o Flindach, a ja bih želio da ovaj plan ostane u potpunosti tajan." Quarmall je opet mahnuo i Flindach je prišao još bliže, sve dok nije bio gotovo nadohvat ruke svog Gospodara. Napola pognut smjestio se u takav položaj da je njegovo uho bilo u blizini Quarmallovih usta. Ovo je bilo bliže no što se sjećao da je ikad prišao Quarmallu, i neke neobične mučnine ispunile su mu um, prisjećanja na bapske priče iz mladosti. Ovaj drevni vječni čovjek s biserno bijelim šarenicama poput njegovih Flindachu uopće nije bio poput polubrata, već nekog neobičnog, nemilosrdnog poluoca. Njegov rastući strah postao je intenzivniji kad je osjetio Quarmallove žilave prste na zglobu kako ga vuku još bliže, skoro na koljena, pored stolca.

Quarmallove usne su se brzo pomicale, a Flindach je kontrolirao svoj

poriv da ustane i pobjegne dok mu je plan bio otkrivan. Uz piskavu frazu, posljednju frazu, Quarmall je završio i Flindach je shvatio puni obim tog plana. Upravo u času kad je shvatio, jedina svijeća je zatreperila i ugasila se. Nastala je apsolutna tama.

Partija šaha brzo je napredovala; jedini zvukovi, osim neprestana šuškanja bosih nogu i šištanja stjenjeva lampi, bili su tupo zveckanje figura i Hasjarlov kašalj. Niski stol za kojim je par jeo bio je postavljen nasuprot širokih nadsvođenih vrata koja su bila jedini vidljivi ulaz o prostoriju.

Postojao je još jedan ulaz. Vodio je u Tvrđavu Quarmalla; i Gwaay je prema tim tapiserijom skrivenim vratima vrlo često gledao. Bio je siguran kako će vijesti o horoskopu biti uobičajene, ali ove večeri obuzela ga je određena znatiželja; osjećao je maglovito pretkazanje nekog neočekivanog događaja, kao što vjetar burno puše prije oluje.

Bogovi su danas Gwaayu poslali pretkazanje; pretkazanje koje ni njegovi nekromanti ni njegova vještina nisu mogli interpretirati na njegovo potpuno zadovoljstvo. Zato je osjećao kako će biti mudro čekati razvoj događaja spreman i u nadi.

Čak i dok je gledao tapiseriju iza koje će se, znao je, kad se vrata otvore proći Flindach kako bi objavio rezultate horoskopa, ona je treperila i podrhtavala kao da je pomiče nekakav povjetarac, ili je neka ruka lagano gura.

Hasjarl se iznenada naslonio u svom stolcu i svojim visokim kreštavim glasom povikao: "Šah mojim topom tvom kralju, i mat za tri!" Zlokobno je spustio jednu vjeđu i trijumfalno zurio u Gwaaya.

Gwaay je, bez da je pomaknuo pogled s tapiserije, rekao jasnim i nježnim glasom. "Lovac blokira, brate, i daje šah. Ja matiram u dva. Opet si u krivu, moj prijatelju."

Ali baš kad je Hasjarl uz tresak srušio figure na pod, tapiserija se počela još jače pomicati. Razmaknula su je dva roba i oglasio se oštri zvuk gonga koji najavljuje ulazak nekog visokog dostojanstvenika.

Između tapiserija se tiho pojavio visoki vitki Flindachev lik. Njegovo zasjenjeno lice je unatoč groznom ožiljku i bradavici imalo veličanstvenu i trezvenu dostojanstvenost. I ta je trezvena bezizražajnost - bezizražajnost na

neobičan način komična zbog mudrog bljeska duboko u crnim zjenicama bisernih šarenica grimiznih očiju - izgledala kao nagovještaj neke loše vijesti.

Sve su kretnje prestale u toj dugoj dvorani kad je Flindach, stojeći u prolazu omeđenim raskošnim tapiserijama, podigao ruku tražeći tišinu. Prisutni dobro naučeni robovi stajali su na svojim mjestima, ponizno pognutih glava; Gwaay je ostao u istom položaju, gledao je ravno u Flindacha; Hasjarl, koji se napola okrenuo na zvuk gonga, također je čekao objavu. Za nekoliko trenutaka, znali su, Quarmall, njihov otac doći će iza Flindacha i zlokobno se smijući objaviti svoj horoskop. Ovo je oduvijek bila procedura; i oduvijek, dokle im sjećanje seže, Gwaay i Hasjarl su u ovom trenutku željeli Quarmallovu smrt.

Flindach je, ruke podignute u dramatičnoj gesti, počeo govoriti.

"Horoskop je dovršen i otkrića su tu. Još dok su Nebesa proricala, sudba čovjekova je ostvarena. Donosim ove vijesti Hasjarlu i Gwaayu, sinovima Quarmallovim."

Flindach je hitrim pokretom izvukao tanki tuljac za pergamente ispod pojasa, slomio je i ispustio komadiće pod noge. U gotovo istom pokretu posegnuo je iza leđa, zakoračio iz sjene i preko glave navukao šiljastu kukuljicu.

Širom raširivši obje ruke Flindach je progovorio, izgledalo je kao da njegov glas dolazi izdaleka:

"Quarmall, Gospodar Quarmalla ne vlada više. Horoskop je ostvaren. Neka svi unutar zidina Quarmalla tuguju. Tri će dana mjesto Gospodara Quarmalla biti upražnjeno. Običaj zahtijeva tako, i tako će i biti. Sutra, kad sunce uđe u njegovo dvorište, ono što je ostalo od nekoć velikog i moćnog Gospodara bit će predano vatri. Ja sada odlazim oplakivati svog gospodara, nadgledati pripreme za sahranu i pripremiti se postom i molitvom za njegov odlazak. I vi učinite isto."

Flindach se polagano okrenuo i nestao u tami iz koje se pojavio.

Tijekom punih deset otkucaja srca Gwaay i Hasjarl su nepomično sjedili. Objava je obojicu pogodila poput groma. Gwaay je na trenutak osjetio poriv da se cereka i smijulji poput djeteta koje je neočekivano izmaklo kazni i umjesto toga je nagrađeno; ali u dubini uma je bio napola uvjeren kako je cijelo vrijeme

znao ishod horoskopa. Ipak je kontrolirao svoje djetinjasto veselje i tiho sjedio i zurio.

Hasjarl je s druge strane reagirao kako se od njega moglo i očekivati. Napravio je niz odvratnih grimasa i završio s opscenim, napola prikrivenim cerekanjem. Onda se namrštio, okrenuo i rekao Gwaayu: "Nisi li čuo što je Flindach rekao? Moram se ići pripremiti!" dok je skakao na noge i tiho hodao prostorijom do širokih nadsvođenih vrata.

Gwaay je još nekoliko trenutaka ostao sjediti, koncentrirano se namrštio, kao da razmišlja o nekom teško razumljivom problemu za čije su mu rješavanje potrebne sve njegove moći. Naglo je pucnuo prstima i pokazao svojim robovima da krenu i pripreme se za njegov povratak u Donje Razine otkuda je došao.

Fafhrd je jedva izašao iz Dvorane duhova kad je čuo tihi šum i zveket opreznog kretanja naoružanih ljudi. Njegova opčinjenost Friskinim čarima nestala je kao da ga je netko polio ledenom vodom. Stopio se s dubljom tamom i prisluškivao dovoljno dugo da bi saznao kako je to Hasjarlova straža koja je pazila na Gwaayevu invaziju s Donjih Razina - a ne potraga za njim i Friskom kako je ispočetka strahovao. Onda je hitro otišao do Hasjarlove Dvorane čarolija, smrknuto zadovoljan što je njegov osjećaj za smjer dobro radilo u labirintu tunela kao i na šumskim putovima i strmim krivudavim planinskim stazama. Prizor koji ga je dočekao zaustavio ga je na kamenom pragu. Stojeći do koljena i potpuno gol u zaparenoj mramornoj kadi u obliku izbrazdane školjke Hasjarl je psovao i harangirao okružen prepunom prostorijom ljudi. I svi su ljudi - čarobnjaci, časnici, nadglednici, paževi koji su donosili velike čupave ručnike i tamnocrvene ogrtače i drugu opremu - uzdrhtalo stajali pognutih pogleda, osim tri roba koja su sapunala i prala svog Gospodara drhtavom spretnošću.

Fafhrd je morao priznati da je Hasjarl gol izgledao puno dosljednije - posvuda ružan - kobold rođen u gejziru. I iako su njegovo groteskno ružičasto tijelo i neskladne ruke bili uvijeni i izvijeni na mahniti način, posjedovao je neku vrstu digniteta.

Režao je: "Govorite, svi vi, jesam li zaboravio neko osiguranje, previdio obred, propustio mišju rupu kroz koju bi se Gwaay mogao provući? Oh, noćas kad demoni vrebaju, a ja moram misliti na tisuće stvari i odjenuti se za očevu

sahranu, služe me sami blesani! Jeste li svi gluhonijemi? Gdje je moj veliki junak, tko će me sada štititi? Gdje je moje grimizno prstenje? Manje sapuna tamo, ti - uzmi ovo! Ti, Esseme, jesmo li dobro čuvani odozgo? - Ne vjerujem Flindachu. Yissime, imamo li dovoljno stražara dolje? - Gwaay je zmija koja će udariti kroz bilo koji prolaz. Mračni bogovi, zaštitite me! Otiđi u vojarnu, Yissime, uzmi još ljudi i pojačaj donje straže - i dok si tamo, sad sam se sjetio, reci im neka nastave s Friskinim mučenjem. Izvucite istinu iz nje! Ona je u Gwaayevim zavjerama - ova me noć uvjerila. Gwaay je znao da je smrt mog oca neizbježna i tjednima unaprijed isplanirao invaziju. Svatko od vas može biti špijun koga je kupio! Oh, gdje je moj junak? Gdje je moje grimizno prstenje?"

Fafhrd koji je prilazio ubrzao je korak na spomen Friskina imena. Jednostavan upit u mučionici otkrit će njen bijeg i njegovu ulogu u njemu. Mora stvoriti diverziju. Stoga je zastao ispred ružičastoga mokrog zaparenog Hasjarla i odvažno rekao: "Vaš je junak ovdje, Gospodaru. I on ne savjetuje tromu obranu, nego brz udarac Gwaayu! Vaš je moćni um sigurno smislio mnoge mudre napadačke strategije. Pustite svoju munju!"

Fafhrd je samo mogao nastaviti na silu govoriti do kraja i ne dopustiti da mu ponestane glasa kad mu je pažnju zaokupila neobična operacija koja se odvijala. Dok je Hasjarl nepomično klečao s glavom nagnutom unatrag, problijedjeli rob koji ga je kupao podigao je Hasjarlov gornji lijevi kapak za trepavice i u rupu u njemu umetao sićušni grimizni prsten ili cjevčicu ne veću od leće. Prsten je nošen na vrhu štapića od slonovače tankom poput vlasi, a cijeli je postupak rob obavljao s nelagodom čovjeka koji puni otrovne zube nesputanoj čegrtuši - ako takvo djelo može biti zamišljeno za usporedbu.

Pa ipak, operacija je brzo izvedena, a onda i na desnom oku - i očito uz savršeno zadovoljstvo, pošto Hasjarl nije udario roba mokrim nasapunanim bičem koji mu je još uvijek visio na ruci - a kad se Hasjarl uspravio veselo se cerio Fafhrdu.

"Savjetuješ me dobro, junače", povikao je. "Ove ostale budale ne mogu ništa drugo osim kimati. Postoji davno planirani udar koji ću sada pokušati, jedan koji neće poremetiti sahranu. Esseme, povedi robove i donesi prašinu - znaš na koju stvar mislim - i čekaj me kod ventilatora! Djevojke, isperite ovu sapunicu mlakom vodom. Dječače, daj mi moje papuče i ogrtač! - ona ostala odjeća može čekati. Prati me, Fafhrde!"

Ali upravo je tada njegov crveno-prstenasti pogled pao na dvadeset četiri bradata i zakukuljena čarobnjaka koja su napeto čekala pored svojih stolaca.

"Vratite se svojim čaranjima, neznalice jedne!" zarežao je na njih. "Nisam vam rekao da prestanete jer sam se kupao! Vratite se vašim čarolijama i pošaljite vaše kuge na Gwaaya - crvenu, crnu i zelenu, šmrklje u nosu i krvavo truljenje - ili ću vam spaliti brade do trepavica kao uvod u puno profinjenija mučenja! Brže, Esseme! Dođi, Fafhrde!"

Sivi Mišar se s Ivivis u isto vrijeme vraćao iz svoje sobice kad se Gwaay, odjeven u baršun i praćen bosim robovima, pojavio na zavoju mračnog hodnika tako brzo da ga nisu mogli izbjeći.

Mladi Gospodar Donjih Razina izgledao je neprirodno miran i koncentriran, a ipak je odavao dojam da se pod tom mirnoćom krije nemir uzbuđenja i grozničavo razmišljanje - i to u tolikoj mjeri da bi Mišara vrlo malo iznenadilo da je iz Gwaaya bljesnula aura Plave esencije munje. Mišar je uistinu osjetio peckanje i ježenje kože kao da nešto takvo nevidljivo teče iz njegova poslodavca.

Gwaay je letimično pogledao Mišara i lijepu ropkinju, i progovorio brzim i veselim glasom.

"Pa, Mišare, vidim da si prije vremena uzeo svoju nagradu. Ah, mladost, mračna skrovišta, sanjarenje na jastuku i ljubavne igrice - što još ukrašava život ili ga čini vrijednim trošenja čađave svijeće? Je li djevojka bila vješta? Odlično! Ivivis, draga, moram nagraditi tvoj trud. Divis sam dao ogrlicu - želiš li ti jednu? Ili možda broš u obliku škorpiona, s očima od rubina -"

Mišar je osjetio kako je djevojčina ruka u njegovoj počela podrhtavati i hladiti, pa je brzo dodao: "Moj mi demon govori, gospodaru Gwaay, i kaže mi da Sudbine noćas hodaju."

Gwaay se nasmiješio. "Tvoj je demon prisluškivao iza tapiserije. Čuo je priče o nagloj smrti mog oca." Dok je govorio, na vrhu nosa, između nosnica, počela mu se formirati kap. Mišar je fascinirano gledao kako raste. Gwaay je počeo podizati ruku do nje, ali je umjesto toga zatresao glavom i otresao kap. Namrštio se na trenutak, a onda opet nasmijao.

"Aha, Sudbine noćas lutaju Tvrđavom Quarmall", rekao je Gwaay, samo

što je sada njegov veseli brzi glas bio tih i hrapav.

"Moj mi demon još šapuće da su noćas među nama opasne sile", nastavio je Mišar.

"Aha, bratska ljubav i slično", hitro je odgovorio Gwaay, ali njegov je glas sada bio kreštav. Razrogačio je oči od velikog iznenađenja. Stresao se kao od hladnoće i iz nosa mu je počelo kapati. Tri vlasi su mu otpale s glave i pale preko očiju. Robovi su ustuknuli od njega.

"Moj me demon upozorava da je najbolje da brzo upotrijebimo moju Veliku čaroliju protiv tih moći", nastavio je Mišar, misli su mu se kao i uvijek vratile Sheelbinoj neisprobanoj runi. "Ona uništava samo čarobnjake Drugog Reda i niže. Vaši će, pošto su Prvog Reda, ostati nedirnuti. Ali Hasjarlovi će nestati."

Gwaay je otvorio usta kako bi odgovorio, ali nije bilo riječi, samo stravično cviljenje kao da je nijem. Grozničave mrlje sjajile su mu na obrazima, a Mišaru je sada izgledalo kao da se crvena oteklina penje desnim obrazom, dok su se na lijevom formirale crne mrlje. Pojavio se odvratan smrad. Gwaay je zateturao, a oči su mu bile pune zelenkaste sluzi. Podigao je ruku do njih, a ona je bila prekrivena žućkastom opnom i prošarana crvenim žilicama. Robovi su pobjegli.

"Hasjarlove čarolije!" prosiktao je Mišar. "Gwaayevi čarobnjaci još uvijek spavaju! Ja ću ih probuditi! Pomozi mu, Ivivis!" Okrenuo se i poput vjetra potrčao niz hodnik do Gwaayeve Dvorane čarolija. Ušao je unutra plješćući i zviždeći, jer je dvanaest mršavih magova u tkanicama uistinu još uvijek spavalo i hrkalo na svojim širokim stolcima visokih naslona. Mišar je pritrčao svakomu, uspravio ga i protresao ne baš nježnim rukama i povikao mu u uho: "Na posao! Protuotrov! Čuvajte Gwaaya!"

Jedanaest čarobnjaka se prilično brzo probudilo i uskoro su zurili u prazno, iako su se njihova tijela i glave još uvijek neko vrijeme ljuljali od Mišareve trešnje - poput jedanaest malih brodova nakon prolaska oluje.

Imao je malo većih problema s dvanaestim, iako se i on budio i uskoro će obavljati svoj posao, kad se Gwaay iznenada pojavio na vratima s Ivivis pored sebe, koja mu ipak nije pomagala. Lice mladoga Gospodara blistalo je srebrno u tami poput njegove masivne srebrne maske koja je visjela u niši iznad vrata.

"Pomakni se u stranu, Sivi Mišaru, ja ću razdrmati Ijenčinu", povikao je zvonko, veselim glasom, uzeo mali opsidijanski vrč i bacio ga na zaspaloga čarobnjaka.

Trebao je pasti negdje na pola puta između njih. Zar je mislio drevnog probuditi njegovim razbijanjem? pitao se Mišar. Ali onda se Gwaay zagledao u njega u zraku i strahovito ga ubrzao. Kao da je bacio loptu, a onda je udario palicom. Jurnuo je naprijed poput munje ispaljene iz snažnoga katapulta, razbio lubanju drevnoga i poprskao stolac i Mišara njegovim mozgom.

Gwaay se nasmijao, nijansu prevrištavo, i veselo povikao: "Moram se smiriti! Moram! Moram i Nagli oporavak od dvadeset četiri bolesti - ili dvadeset tri i Šmrkalja u nosu - nije razlog da filozof izgubi kontrolu. Oh, jesam ja nepromišljen tip!"

Ivivis je iznenada povikala: "Soba se vrti! Vidim srebrne ribe!"

I sam Mišar je osjećao vrtoglavicu i ugledao fluorescentno zelenu šaku kako kroz vrata poseže prema Gwaayu - poseže na tankoj ruci koja se izdužila metrima. Zažmirio je i kad je otvorio oči ruka je nestala - ali sada su tu bili oblačići ružičaste pare.

Pogledao je Gwaaya i on je, sada namršten, žestoko njušio zrak, a onda opet ponjušio, iako se nijedna nova kap nije formirala na vrhu njegova nosa.

Fafhrd je stajao tri koraka iza Hasjarla koji je u svom čupavom tamnosmeđem ogrtaču visokog ovratnika izgledao poput majmuna.

Iza Hasjarla su, desno, po debeloj širokoj remenici na osovinama hodala tri monstruozna roba: ogromna plosnata stopala, noge poput slonovskih, prsa velika poput mjehova, patuljaste ruke, sićušne glavice širokih zubatih usta i širokih nosnica većih od njihovih očiju ili ušiju - stvorenja uzgojena za vječno hodanje i ništa drugo. Pokretna remenica je skretala i nestajala u zidani okomiti cilindar promjera četiri i pol metra i izlazila ispod sebe, ali se kretala u suprotnom smjeru, kako bi prošla ispod osovina i završila krug. Iz cilindra se čula škripa velikoga drvenog ventilatora koji je remenica okretala i koji je tjerao zrak života u Donje Razine.

Iza Hasjarla, na lijevoj strani cilindra nalazila su se mala vrata u visini Fafhrdove glave. Do njih su se jedan po jedan, uz četiri uske zidane stepenice,

uspinjali tamni, glavati patuljci. Svaki je na ramenu nosio tamnu vreću koju je, kad je došao do prozora, otvorio i ispraznio u bučno okno, pri čemu ju je vrlo temeljito protresao dok ju je držao unutra, onda ju je smotao i skočio dolje kako bi oslobodio mjesto za idućeg nosača.

Hasjarl se preko ramena nacerio Fafhrdu. "Kitica cvijeća za Gwaaya!" povikao je. "Bacam kraljevsku otkupninu u vjetar: makov prah, prašak lotusa i mandragore, mrvice konoplje. Milijun raskalašeno ugodnih snova, i svi za Gwaaya! Ovo će ga svladati na tri načina: spavat će jedan dan i propustiti sahranu mog oca, onda je po pravu Quarmall moj jer sam se jedini pojavio, a ipak bez krvoprolića koje bi okaljalo ceremoniju; njegovi čarobnjaci će spavati i moje zarazne čini će se probiti i uvjetovati njegovu smrdljivu odvratnu smrt; njegovo će kraljevstvo spavati, svaki rob i prokleti paž, pa ćemo ga osvojiti tako da jednostavno odmarširamo dolje nakon posla sa sahranom. Ej, brže tamo!" Uzeo je dugi bič od nadglednika i počeo njime pucketati iznad glava robova na remenicama i udarati ih po njihovim širokim leđima. Njihov je korak postao gromoglasni galop, pojačalo se zavijanje ventilatora, a Fafhrd je čekao da se uz tresak slomi, ili da remenica pukne, ili se polome osovine.

Patuljak na prozoru cilindra iskoristio je trenutak kad je Hasjarlova pažnja bila na drugoj strani kako bi zgrabio prstohvat praha iz svoje vreće i s ekstatičnim ga pogledom prinio nosu kako bi ga udahnuo. Ali Hasjarl je vidio i vrlo surovo ga udario po nogama. Patuljak je poslušno ispraznio vreću, protresao je dok je poskakivao u agoniji. Ipak, nije izgledao zastrašen ili zabrinut zbog bičevanja, jer kad je napustio prostoriju Fafhrd je vidio kako svoju praznu vreću nabija na glavu i tetura duboko dišući kroz nju.

Hasjarl je nastavio pucketati bičem i vikati: "Brže, rekao sam! Drogirana oluja za Gwaaya!"

Časnik Yissim je utrčao u prostoriju i prišao svom gospodaru.

"Djevojka Friska je pobjegla!" vikao je. "Vaši mučitelji kažu da je vaš junak došao s vašim pečatnjakom, rekao im da ste zapovjedili da je oslobode - i odveo je! Sve se ovo dogodilo prije četvrt dana."

"Straža!" procvilio je Hasjarl. "Zgrabite Sjevernjaka! Razoružajte izdajnika i iskopajte mu oči!"

Ali Fafhrd je nestao.

Mišar je zajedno s Ivivis, Gwaayem i šarenom gomilom halucinacija uzrokovanih drogom uteturao u prostoriju sličnu onoj iz koje je Fafhrd upravo nestao. Ovdje je veliko cilindrično okno završavalo poluokretom. Ventilator koji je usisavao zrak i izbacivao ga kako bi osvježio Donje Razine, bio je postavljen vertikalno na otvoru okna i bio je vidljiv dok se okretao.

Pokraj otvora okna nalazio se veliki kavez s bijelim pticama koje su sve ležale s nogama u zraku. Pored ovih znakova, na podu prostorije nalazio se nadglednik, također svladan naletom Hasjarlove droge.

Za razliku od njega, tri roba s nogama poput stupova, koja su neumorno hodala remenicom, izgledala su u potpunosti nesvladana djelovanjem droge. Za pretpostaviti je kako su njihovi sićušni mozgovi i monstruozna tijela bili izvan dosega bilo koje droge, osim u smrtonosnim količinama.

Gwaay je doteturao do njih, ošamario svakoga i zapovjedio: "Stanite!" Onda se i on sam srušio na pod.

Cviljenje ventilatora je zamrlo, njegovih sedam drvenih krila postalo je jasno vidljivo kad se zaustavio (iako su za Mišara bila isprepletena s otrcanim halucinacijama), i jedini pravi zvuk bio je polagano stenjanje robova.

Gwaay im se čudno nasmiješio s mjesta na kojem je ležao, pijano podigao ruku i viknuo: "Na suprotnu stranu! Krenite!" Robovi su se polako okrenuli, prešli deset koraka da bi to učinili, sve dok sva trojica nisu gledala na suprotnu stranu remenice.

"Hodajte!" brzo im je zapovjedio Gwaay. Polako su ga poslušali i ventilator je opet polagano počeo cviljeti, ali sada je tjerao zrak uz okno prema Hasjarlovoj pošiljci za Donje Razine.

Gwaay i Ivivis su se neko vrijeme odmarali na podu, sve dok im se u glavi nije počelo razbistravati i dok posljednje halucinacije nisu iščezle. Mišaru se činilo kao da su usisane u okno kroz krila ventilatora: mutna horda plavih i purpurnih utvara naoružanih transparentnim nazubljenim kopljima i sabljama.

Onda je Gwaay, s veselim uzbuđenim pogledom u očima, tiho i još uvijek bez daha rekao: "Moji čarobnjaci... nisu bili svladani... mislim. Inače bih umirao ... od Hasjarlove dvadeset četiri bolesti. Još trenutak ... i javit ću kroz razinu ... da ispušni ventilator počnu okretati u suprotnom smjeru. Kroz njega

ćemo dobiti svježi zrak. I staviti više robova na ovog ovdje - možda uspijem otpuhati bratove noćne more natrag do njega. Onda se odlazim odjenuti za vatrenu sahranu mog oca i popeti se kako bi Hasjarlu priredio neugodan šok. Ivivis, čim budeš mogla hodati, probudi moje djevojke za kupanje. Reci im da budu spremne."

Posegnuo je preko poda i čvrsto zgrabio Mišara za rame. "Ti, Sivi," prošaputao je, "pripremi se aktivirati onu tvoju moćnu runu koja će uništiti Hasjarlove čarobnjake. Sakupi svoje ljekovito bilje, izmoli svoje demonske molitve - konzultiraj se najprije s mojih dvanaest arhimagova ... ako dvanaestog uspiješ vratiti iz njegovog mračnog pakla. Čim Quarmallov leš bude zapaljen javit ću ti da izgovoriš svoju smrtonosnu čaroliju." Zastao je i oči su mu u tmini zasjale vještičjim bljeskom. "Došlo je vrijeme za čarolije i mačeve!"

Čulo se tiho grebanje kad je jedna od bijelih ptica teturavo stala na noge. Zacvrkutala je, ali je to prije sličilo štucanju, ipak imalo je u sebi notu izazova.

Cijele je noći kompletan Quarmall bio budan. U Zapovjednu sobu Tvrđave vičući je uletio čarobnjak: "Gospodaru Flindach! Čitači misli imaju neosporne dokaze da su dva brata u ratu. Hasjarl šalje praške za spavanje niz okna, dok ih Gwaay otpuhuje natrag."

Bradavičasto, unakaženo, purpurno lice Meštra Magova podiglo je pogled sa stola za kojim je zaposleno sjedio okružen malom skupinom koja je čekala zapovjedi.

"Jesu li prolili krv?" pitao je.

"Još ne."

"Dobro je. Gledajte ih magičnim očima."

Onda je, mrko gledajući ispod svoje kapuljače one koje je oslovljavao, Meštar Magova izdao svoje zapovjedi:

Dvojici magova odjevenih poput njegovih zamjenika: "Smjesta idite do Hasjarla i Gwaaya. Podsjetite ih na sahranu i ostanite s njima dok oni i njihova pratnja za sahranu ne dođu do pogrebnog dvorišta."

Eunuhu: "Trči do svog gospodara Brille. Saznaj treba li još materijala ili pomoć u gradnji pogrebne lomače. Pomoć će mu biti pružena istog trena i bez

oklijevanja."

Kapetanu bacača: '"Udvostručite straže na zidinama. Ti sam radi obilaske. Quarmall mora biti u potpunosti siguran od vanjskih napada i bijegova iznutra sljedećeg jutra."

Raskošno odjevenoj ženi srednjih godina: "Quarmallskom haremu. Pobrini se da su konkubine savršeno počešljane i odjevene, kao da ih njihov Gospodar namjerava posjetiti u zoru. Pošalji mi Ilthmarix Kewissu."

U Hasjarlovoj Dvorani čarolija Gospodar je dopustio robovima da ga odjenu za sahranu, ali nije propustio poslati potragu za svojim izdajničkim junakom Fafhrdom, naložiti nadglednicima okna mjere opreza koje moraju poduzeti zbog Gwaayevih pokušaja da vrati makov prah, možda i s kamatama, i savjetovati svoje čarobnjake koje točno čarolije moraju poslati na Gwaaya kad Quarmallovo tijelo bude predano plamenu.

U Dvorani duhova Fafhrd je jeo i pio s Friskom ono što je donio. Rekao joj je kako je pao u Hasjarlovu nemilost i razmišljao o planovima za bijeg s njom iz quarmallskoga kraljevstva.

U Gwaayevoj Dvorani čarolija Sivi Mišar se savjetovao s jedanaest mršavih čarobnjaka u bijelim tkanicama, ne govoreći im ništa o Sheelbinoj čaroliji, nego je od svakoga tražio potvrdu da je čarobnjak Prvog Reda.

U sauni Gwaayeve kupaonice, Gospodar je oporavljao tijelo i um potresene čarolijama bolesti i drogom. Njegove djevojke koje je nadgledala Ivivis donosile su mirisna ulja i eliksire, i masirale ga i trljale kako je malaksalo, ali precizno zahtijevao. Vitki likovi, mutni i srebrni od oblaka pare, kretali su se i zastajkivali kao u tromom baletu.

Ogromna lomača je napokon završena, i Brilla je uzdahnuo od olakšanja i zadovoljstva što je dobro obavio posao. Spustio je svoje debelo, masivno tijelo na klupu pored zida i piskutavim ženskastim glasom rekao jednom od svojih kompanjona:

"Tako naglo, u takvo vrijeme, ali bogovima se ne proturječi i nijedan čovjek ne može prevariti svoje zvijezde. Sramotno je, ipak, pomisliti kako će Quarmall otići uz tako malu pompu: samo šest Lankhmaranki, Ilthmarix, tri Mingolke - i jedna od onih obeščašćenih. Uvijek sam mu govorio da bi trebao

imati bolji harem. Ipak, muški su robovi u savršenom stanju i možda će nadoknaditi ostalo. Ah! Gospodar će imati lijep plamen da mu osvjetljava put!" Brilla je žalosno mahnuo rukom, šmrcnuo, i obrisao suzu iz svog svinjskog oka; on je bio jedan od onih koji su iskreno žalili zbog Quarmallove smrti.

Kao Visokog eunuha Gospodara, Brillin položaj bio je lagodan i, pored toga, otkad se mogao sjetiti, uvijek je volio Quarmalla.

Nekoć davno mali debeljuškasti dječak po imenu Brilla spašen je od mučenja skupine većih, snažnijih robova koji su ga pustili na sam Quarmallov prolazak. Ovaj mali incident, nezapamćen ili davno zaboravljen od Quarmalla, koji je uzrokovao životnu odanost kod Brille.

Sada su samo bogovi znali što budućnost nosi. Danas će Quarmallovo tijelo biti spaljeno, a što će se dogoditi kasnije, bolje neka ostane neistraženo, čak i u najdubljim kutovima uma. Brilla je još jednom pogledao djelo svojih ruku, pogrebnu lomaču. Sagradio ju je za šest sati, ali i uz skupinu robova koju je imao pod svojim zapovjedništvom, to je iscrpilo njegove moći. Uzdizala se na sredini dvorišta, viša čak i od velikih vrata koja su bila visine tri stasa krupna čovjeka. Bila je izgrađena u obliku krnje četverostrane piramide; drvo za potpalu od kojeg se sastojala bilo je u potpunosti skriveno tamnim platnima.

Sa sve četiri strane izgrađena je kosina do vrha; vrh je bio poveća kvadratna platforma. Tu će biti postavljen lijes s Quarmallovim tijelom, i ovdje će žrtve biti prinesene. Samo je robovima određenih godina i talenata bilo dopušteno pratiti Gospodara na njegovu dugom putovanju onkraj zvijezda.

Brilli se sviđalo ono što je vidio, protrljao je ruke i znatiželjno pogledao uokolo. Samo je u ovakvim prilikama bilo moguće pojmiti veličinu Quarmalla, a ovakve su prilike bile rijetke; čovjek će možda jednom u životu vidjeti ovakav događaj. Dokle god je Brilla mogao vidjeti, ispred zidova dvorišta bile su poredane male skupine robova, red za redom, čak i njegova vlastita skupina eunuha i stolara. Bilo je zanatlija iz Gornjih Razina, vještih u oblikovanju svih metala i drva; bilo je radnika s polja i vinograda, crnih i smežuranih od svojih napora; bilo je robova iz Donjih Razina koji su treptali nenavikli na danju svjetlost, blijedih i neobično deformiranih; i svi ostali koji su služili u utrobi Quarmalla, predstavnici skupina sa svake razine.

Brojnost ljudi je bila u suprotnosti s jutrošnjim zastrašujućim glasinama o

tajnom noćašnjem ratu Između Razina, i Brilla je osjetio olakšanje.

Najvažnije i na najboljim položajima bile su dvije skupine Hasjarlovih i Gwaayevih pratitelja, svaka skupina s jedne strane lomače. Samo su njihovi čarobnjaci nedostajali, primijetio je Brilla s nelagodom, iako je odbio nagađati zašto.

Visoko nad ovom masom različitih ljudi, nadnosile su se zidine s uvijek šutljivim, uvijek budnim stražarima; nijemo su stajali na svojim mjestima, praćke su im visjele u rukama. Nikad još zidovi Quarmalla nisu bili napadnuti i nikad rob iz tih budno paženih zidina nije živ izašao u vanjski svijet.

Brilla se savršeno smjestio kako bi pratio sve što će se događati. S njegove desne strane nalazio se balkon koji je izbijao iz zidina dvorišta, s njega će Hasjarl i Gwaay gledati spaljivanje očeva tijela; s njegove lijeve strane također se nalazila izbočena platforma s koje će Flindach upravljati obredom. Brilla je sjeo pokraj vrata dok se pripremljeno i očišćeno Quarmallovo tijelo ne donese za njegovo posljednje vatreno čišćenje. Obrisao je znoj sa svojih mesnatih obraza rubom podtunike i pitao se koliko još do početka. Sunce ne može biti daleko od vrha zidina, a obred je započeo s njegovim prvim zrakama.

Još dok je razmišljao o tome, začula se gromoglasna, potmula vibracija ogromnoga gonga. Glave su se okretale, odjeća je zašuštala od okretanja brojnih tijela; a onda tišina. Na lijevom balkonu pojavio se Flindach.

Flindach je bio zaogrnut Plaštom smrti, a njegova odjeća od gusto pletenog brokata bila je tamna i jednolična. Na njegovu pojasu blistao je kružni Zlatni simbol moći koji je, dok je Stolac Quarmalla prazan, Flindach kao Vrhovni Službenik morao čuvati neokaljanim.

Podigao je ruke prema mjestu na kojem će se sunce za nekoliko trenutaka pojaviti i zapjevao Himnu dobrodošlice; još dok je pjevao prve žućkaste zrake udarile su u oči one koji su stajali na suprotnoj strani dvorišta. Opet ta prigušena vibracija koje je protresla kosti onih najbližih i izgleda, nasuprot Flindacha, na drugom balkonu, Hasjarla i Gwaaya. Obojica su bila jednako odjevena osim dijadema i žezala. Hasjarl je na čelu nosio srebrnu traku sa safirima, a u ruci žezlo Gornjih Razina, ukrašeno stisnutom šakom; Gwaay je imao dijademu okićenu rubinima, a njegovo je žezlo bilo urešeno spiralnim crvom, s bodežom na vrhu. Inače su obojica bila odjevena u istovjetne

ceremonijalne tamnocrvene odore, sa širokim, crnim, kožnim remenjem; nisu nosili oružje, a niti su neki drugi uresi bili dozvoljeni.

Kad su sjeli u stolice visokih naslona koje su pripremljene za njih, Flindach se okrenuo prema vratima najbližima Brilli i počeo naricati. Njegovu zvonkom glasu odgovorio je skriveni zbor i određene skupine u dvorištu. Monstruozni gong se po treći put oglasio i dok su posljednji odjeci iščezavali pojavilo se Quarmallovo tijelo na nosilima. Nosilo ih je šest ropkinja iz Lankhmara praćenih Mingolkama; ova mala skupina bila je sve što je ostalo od mnoštva koje ikad bijaše provelo noć u Quarmallovu krevetu.

Ali gdje je, pitao se Brilla bez daha, Kewissa Ilthmarix, omiljena staroga Gospodara? Sam Brilla je zapovjedio povorku djevojaka. Nije mogla -

Nosila su kroz gomilu razmaknutih tijela polagano napredovala prema lomači. Quarmallov je leš bio u sjedećem položaju, ljuljao se na način koji je bio užasavajuće životan dok su ropkinje teturale pod teretom kojemu nisu bile svikle. Bio je odjeven u purpurnu svilu, na čelu je imao zlatne dijademe quarmallskoga Gospodara. Te vitke ruke, nekoć tako aktivne u prakticiranju nekromantije i prizivanja, sada su bile ukočeno položene preko Gramatike koja je bila njegova biblija tijekom života. Na zglobu mu se nalazio, s kukuljicom i vezan, veliki sokol, a pod nogama svoga gospodara ležao je njegov najdraži lovački leopard, tih u tišini smrti. Kao što je sokol imao kukuljicu, tako su vjeđe boje voska nekoć zastrašujućih Quarmallovih očiju bile zatvorene; te oči koje su vidjele toliko smrti sada su bile vječno mrtve.

Iako je Brillin um još uvijek bio nervozan zbog Kewisse, progovorio je nekoliko riječi ohrabrenja ostalim djevojkama dok su prolazile, a jedna mu je dobacila sjetni smiješak; svi su znali da je čast pridružiti se Gospodaru na putu u budućnost, ali je nitko nije osobito priželjkivao; ipak, mogle su malo učiniti osim izvršavati zapovjedi. Brilla ih je sve žalio; bile su tako mlade, imale su tako požudna tijela i bile su sposobne muškarcu osigurati velike užitke, jer ih je dobro obučio. Ali običaj se mora poštivati. Ipak, kako je onda Kewissa -? Brilla je prestao razmišljati o tome.

Nosila su krenula uz kosinu. Naricanje je postalo glasnije i brže kad su stigla do vrha lomače, a sunčeve zrake, koje su sada u cijelosti obasjavale Quarmallov mrtvi lik kad su se nosila okrenula prema njemu, reflektirale su se od blistave kose i bijele kože ropkinja iz Lankhmara, koje su se s ostalima

bacile pod Quarmallove noge.

Flindach je iznenada spustio ruke i nastupila je tišina, potpuna i totalna tišina zapanjujuća u kontrastu s odmjerenim naricanjem i tutnjavom gonga.

Gwaay i Hasjarl nepomično su sjedili i usredotočeno zurili u lik koji je nekoć bio Gospodar Quarmalla.

Flindach je opet podigao ruke i iz vrata nasuprot onih kroz koja je izašlo Quarmallovo tijelo iskočilo je osam ljudi. Svaki je nosio baklju i bio gol osim purpurne kapuljače koja im je skrivala lice. Praćeni oštrim zvucima gonga hitro su pritrčali lomači, po dvojica sa svake strane, bacili baklje u pripremljeno drvo, skočili preko plamena koji su zapalili, popeli se piramidom i uzaludno zagrlili ropkinje.

Gotovo u istom trenutku plamen je zahvatio drvo natopljeno smolom i uljem. Likovi zagrljenih robova na trenutak su bili vidljivi kroz gusti dim, a vitki Quarmallov lik kroz zatvorene je oči gledao ravno u sunce. Onda, razjaren vrućinom i gorkim dimom, veliki sokol je žestoko zavrištao od bijesa i digao se uz lepet krila s gospodareve ruke. Lanci su dobro držali, ali svi su mogli vidjeti Quarmallovu ruku visoko podignutu u gesti dostojanstvenoga pozdrava prije no što ga je dim u cijelosti prekrio. Naricanje je doseglo najvišu točku i naglo završilo kad je Flindach dao znak da je obred završen.

Dok je gladni plamen proždirao lomaču i teret koji je nosila, Hasjarl je prekinuo tišinu uvjetovanu običajem. Okrenuo se prema Gwaayu, pogladio koščati prst žezla i zlo se cereći rekao.

"Ha! Gwaay, bilo bi veselo vidjeti kako te plamen proždire. Gotovo jednako veselo kao što je bilo gestikuliranje našeg oca nakon smrti. Požuri se, brate! Još uvijek postoji šansa da planeš i postaneš slavan i besmrtan." Nacerio se, a slina mu je curila iz kutova usana.

Gwaay je obližnjem pažu upravo dao potajan znak i dječak je odjurio. Mladi Gospodar Donjih Razina nije ni na koji način bio zabavljen bratovom nepriličnom šalom, ali je uz smiješak i slijeganje ramena sarkastično odgovorio: "Ja sam odabrao smrt potražiti na manje bolan način. Ipak, ideja je dobra; zapamtit ću je." Onda je iznenada nastavio dubljim glasom: "Bilo bi bolje da smo obojica mrtvorođeni nego da tratimo živote na jalove mržnje. Previdjet ću tvoj prašak snova i tvoje oluje maka, pa čak i tvoje odvratne čarolije i sklopiti

pakt s tobom, o Hasjarle! Kunem se mračnim bogovima koji vladaju pod Quarmallskim brdom i Crvom koji je moj znamen da je tvoj život za mene svetinja; ni čarolijom, ni čelikom, ni otrovima neću te ubiti!" Gwaay je ustao kad je završio i pogledao ravno u Hasjarla.

Uhvaćen nespreman, Hasjarl je nekoliko sekundi sjedio u tišini; zbunjen izraz prešao mu je licem; onda mu je cerenje iskrivilo usne i zarežao je na Gwaaya:

"Ha! Bojiš me se više no što sam mislio. Tako je! I s pravom! Iako krv onog pougljenjenog starca teče našim žilama, osjećam nježnost prema svom bratu. Da, sklopit ću pakt s tobom, Gwaay! Kunem se Drevnima koji plivaju u mračnim dubinama i Šakom koja je moj znamen da je tvoj život za mene svetinja - sve dok ga ne podrobim!" I s posljednjim zlokobnim smijuljenjem Hasjarl je poput izobličene lasice kliznuo iz stolca i Gwaayeva pogleda.

Gwaay je tiho stajao i slušao, zureći u mjesto na kojem je Hasjarl sjedio; onda se, siguran da je njegov brat dovoljno daleko, snažno pljesnuo po nozi i zgrčio od tihog smijeha i prostenjao, nikome ponaosob: "Čak su i najlukaviji zečevi uhvaćeni u jednostavne klopke", i još se uvijek smijući okrenuo kako bi gledao rasplesani plamen.

Razne su skupine polagano odvođene prema prolazima iz kojih su došle i dvorište se opet počelo prazniti, osim onih robova i svećenika koje su njihove dužnosti tamo zadržale.

Gwaay je još neko vrijeme ostao gledati, a onda je i on s balkona kliznuo u unutarnje sobe. I blagi mu je smiješak još uvijek treperio u kutovima usana kao da mu je na pameti neka zgodna šala.

"... i krvlju onog koga je smrt pogledati ..."

... zvonko je prizivao Mišar, zatvorenih očiju i raširenih ruku dok je čarao runu koju mu je dao Sheelba Bezokog Lica koja će uništiti sve čarobnjake niže od Prvog Reda na neutvrđenoj udaljenosti oko mjesta čaranja - sigurno nekoliko kilometara, nadao se, i tako Hasjarlove čarobnjake pretvoriti u prašinu.

Radila njegova Velika čarolija ili ne - a u najdubljem kutku srca nije baš vjerovao u to - Mišar je bio vrlo zadovoljan svojom izvedbom. Sumnjao je da bi

i sam Sheelba bio bolji. Kakvi veličanstveni duboki tonovi! - čak ni Fafhrd nije nikad čuo da tako govori.

Želio je da samo na trenutak može otvoriti oči kako bi pogledao učinak svoje izvedbe na Gwaayeve magove - bio je siguran da zure razjapljenih usta unatoč svom prezirnom hvalisanju - ali Sheelbine su instrukcije u vezi ovoga bile specifične: oči čvrsto zatvorene dok se recitiraju posljednje riječi rune i izgovaraju velike zabranjene riječi; čak bi i malo škiljenje poništilo Veliku čaroliju. Magi su očito trebali biti bez taštine i znatiželje - koja dosada!

Iznenada je u tami svoje glave osjetio kontakt s drugom, većom tamom, zlokobnom i moćnom, u kojoj je sama svjetlost nepostojeća. Zadrhtao je. Kosa mu se digla. Hladni znoj oblio mu je lice. Umalo je zamucao usred riječi "slewerisophnak". Ali se koncentrirao i dovršio bez pogreške.

Kad su se posljednji zvuci njegova glasa prestali odbijati između nadsvođena stropa i poda Mišar je otvorio jedno oko i kradomice zavirio oko sebe.

Jedan pogled i drugo se oko u potpunosti otvorilo. Bio je preiznenađen da bi govorio.

I kome bi govorio, da nije bio preiznenađen, također je bilo pitanje.

Dugi stol na čijem je kraju stajao bio je prazan. Gdje je prije samo nekoliko trenutaka sjedilo jedanaest velikih quarmallskih čarobnjaka - čarobnjaka Prvoga Reda, svaki se zakleo na svoju crnu Gramatiku - bio je samo prazan prostor.

Mišar je tiho zazvao. Bilo je moguće da su ti provincijski tipovi uplašeni veličanstvenošću njegova lankhmarskog čaranja pobjegli pod stol. Ali nije bilo odgovora.

Zazvao je glasnije. Mogao je načuti samo neprekidno cviljenje ventilatora, iako jedva primjetnije, nakon četiri slušanja, od prolaska krvi kroz žile. Slegnuvši ramenima Mišar se opustio u svom stolcu. Mrmljao je sam sebi: "Ako su te bradate stare budale pobjegle, što je iduće? Pretpostavimo da Gwaayevi pomagači pobjegnu?"

Kad je u mislima počeo planirati koju bezveznu strategiju prihvatiti ako do toga dođe, mrko je pogledao široki stolac visokog naslona najbliži njegovu

mjestu gdje je sjedio po izgledu najodvažniji od Gwaayevih arhimagova. Tamo se nalazila samo napola zgužvana tkanica - ali u njoj je bilo ono što je prenulo Mišara. Mala gomila pahuljasta sivog pepela.

Mišar je tiho zazviždao kroz zube i ustao kako bi bolje vidio ostale stolce. Na svakom se nalazilo isto: čista tkanica, pomalo zgužvana kao da je neko vrijeme bila nošena, a na tkanini je stajala ta mala gomila sivkastoga praha.

Na drugoj strani dugoga stola, jedna od crnih figura koja je stajala na svom rubu polako se otkotrljala s ploče misaone igre i pala na pod uz tihi tik. Mišaru je zvučao poput posljednjeg zvuka na svijetu.

Ustao je vrlo tiho i u svojim mokasinkama od štakorske kože nečujno otišao do najbližeg izlaza preko kojeg je navukao debele zavjese za Veliku čaroliju. Pitao se koji je točan domet čarolije bio, *gdje* se zaustavila, ako se uopće zaustavila. Pretpostavimo, na primjer, da je Sheelba podcijenio njenu moć i ona je uništila ne samo čarobnjake nego ...

Zastao je ispred zavjese i bacio posljednji pogled preko ramena. Onda je slegnuo ramenima, podesio remen s mačem, i cereći se hrabrije no što se osjećao rekao nikome posebno: "Ali oni su me uvjerili da su naj najveći čarobnjaci."

Kad je posegnuo prema zavjesi prepunoj ukrasa ona se zatresla i zaljuljala. Smrznuo se, srce mu je luđački kucalo. Onda se zavjesa razmaknula i pojavilo se prpošno Ivivisino lice očiju raširenih od uzbuđenja i znatiželje.

"Je li tvoja Velika čarolija djelovala, Mišare?" pitala ga je bez daha.

I sam je uzdahnuo od olakšanja. "Ti si je preživjela, ako ništa drugo", rekao je, pružio ruku i privukao je do sebe. Njeno vitko tijelo priljubljeno uz njegovo davalo je jako dobar osjećaj. Istina, prisutnost bilo kojeg živog bića u ovom bi trenutku bila za Mišara dobrodošla, ali to što je to bila Ivivis bio je bonus koji nije mogao ne cijeniti.

"Najdraža", rekao je iskreno, "osjećao sam se kao da sam možda posljednji čovjek na svijetu. Ali sada -"

"A ponašaš se kao da sam ja posljednja djevojka, vraže jedan", odgovorila je strogo. "Ovo nije ni vrijeme ni mjesto za ljubavne utjehe i intimna zadovoljstva", nastavila je, napola ne shvativši njegove motive, i odgurnula se

od njega.

"Jesi li ubio Hasjarlove čarobnjake?" zahtijevala je, gledajući ga u oči s malo divljenja.

"Ubio sam neke čarobnjake", priznao je Mišar nevoljko. "Samo je nejasno koliko."

"Gdje su Gwaayevi?" pitala je gledajući mimo Mišara na prazne stolce. "Je li ih sve odveo sa sobom?"

"Nije li se Gwaay već vratio s očeve sahrane?" uzvratio je Mišar izbjegavajući njeno pitanje, ali kad ga je nastavila gledati u oči bezbrižno je dodao: "Njegovi su čarobnjaci na nekom primjerenom mjestu - nadam se."

Ivivis ga je čudno pogledala, progurala se pored njega, pritrčala dugom stolu i zurila u stolce.

"Oh, Mišare!" rekla je prijekorno, ali u pogledu koji mu je dobacila bilo je iskrenog divljenja.

Slegnuo je ramenima. "Zakleli su mi se da su Prvog Reda", branio se.

"Nije ostala čak ni koščica ili jedna jedina vlas kose", rekla je Ivivis osupnuto dok je izbliza gledala najbližu malu gomilu sive prašine i tresla glavom.

"Čak ni žučni kamenac", promuklo je dodao Mišar. "Moja je runa bila opaka."

"Čak ni zub", odvratila je Ivivis znatiželjno, iako pomalo oprezno, trljajući nešto u gomili. "Ništa što bi mogli poslati njihovim majkama."

"Njihove majke mogu dobiti njihove pelene da ih spreme s onima iz djetinjstva", rekao je Mišar razdražljivo, iako pomalo nelagodno. "Oh, Ivivis, čarobnjaci nemaju majke!"

"Ali što će se dogoditi s našim gospodarom Gwaayem sada kad su njegovi zaštitnici nestali?" pitala je Ivivis praktičnije. "Vidio si kako su ga Hasjarlove čarolije pogodile prošle noći kad su samo zadrijemali. A ako se nešto dogodi Gwaayu, što će se onda dogoditi nama?"

Mišar je opet slegnuo ramenima. "Ako je moja runa dospjela do dvadeset

četvorice Hasjarlovih čarobnjaka i njih također uništila, onda nije učinjena nikakva šteta - osim čarobnjacima, a svi su oni riskirali, potpisali svoje smrtne presude kad su izgovorili prvu čaroliju - to ti je opasan posao."

"U stvari", nastavio je oduševljeno obrazlagati, "mi smo dobili. Dvadeset četiri neprijatelja ubijena po cijenu naših dvanaest - ne, jedanaest žrtava u totalu na našoj strani -ej, pa to je omjer na koji bi svaki vojskovođa pristao! Sa svim čarobnjacima van igre - osim same braće, i Flindacha - taj nakazni bradavičar je netko koga se treba čuvati! - susrest ću se i ubiti tog Hasjarlovog junaka i sve će biti u redu. I ako ..."

Glas mu se izgubio. Sinulo mu je da se upita kako to da on sam nije uništen vlastitom čarolijom. Nikad nije posumnjao, do sada, da bi mogao biti čarobnjak Prvog Reda - iako se unatoč mladenačkom treningu u seljačkim čarolijama od tada samo amaterski bavio magijom. Možda je uključen neki metafizički trik ili logična varka ... Ako čarobnjak aktivira runu koja usred čaranja uništi sve čarobnjake, uz uvjet da je čaranje dovršeno, da li on onda uništi i sebe, ili ...? Ili je možda uistinu, počeo je ponosno misliti Mišar, on sebi nepoznat kao mag Prvog Reda, ili još više, ili -

U tišini njegova razmišljanja on i Ivivis postali su svjesni nadolazećih koraka, isprva mnogobrojnog topota, a onda meteža. Sivo odjeveni muškarac i ropkinja jedva su imali vremena razmijeniti poglede pune pitanja kad je kroz tapiserije nagrnulo, trgajući ih dolje, osam ili devet Gwaayevih glavnih pomagača mrtvački blijedih lica i luđačkih pogleda. Protrčali su prostorijom do izlaza na suprotnoj strani prije no što se Mišar mogao izvući s mjesta na koje se bacio kako bi im se sklonio s puta.

Ali to nije bio kraj koraka. Još je jedan par dolazio crnim hodnikom, neobičnim, neravnomjernim trkom, kao da bogalj sprinta, i s mokrim šljapkanjem pri svakom koraku. Mišar je hitro došao do Ivivis i zagrlio je. U ovom trenutku također nije želio stajati sam.

Ivivis je rekla: "Ako je tvoja Velika čarolija promašila Hasjarlove čarobnjake, a njihove čarolije bolesti pogodile Gwaaya, sada nebranjenog ..."

Njen je šapat sa strahom zamro kad je stravični lik odjeven u tamnogrimiznu odoru trzavo uterurao u prostoriju. Mišar je isprva pomislio kako je to sigurno Hasjarl Neskladnih Ruku, po onome što je o njemu čuo.

Onda je vidio da oko vrata ima ogrlicu od zelenih gljivica, grimizan desni obraz, lijevi crn, iz očiju mu teče zelena sluz, a iz nosa providne kapi. Kad je ogavno stvorenje napravilo posljednji veliki korak u prostoriju, lijeva mu je noga popustila kao stup od želea, a desna se, koja se ukočeno, a ipak uz šljapkanje spustila na pod, slomila na pola potkoljenice i oštre su se kosti zabile u meso. Njegove ljuskave ruke prekrivene žućkastom opnom i prošarane crvenim žilicama zalud su hvatale zrak za oslonac, desna je ruka očešala glavu i skinula polovicu kose na toj strani.

Ivivis je od užasa počela tiho jaukati i cviljeti i privila se uz Mišara, koji je i sam osjećao kao da noćna mora podiže kopita kako bi zgazila.

U takvom se obliku princ Gwaay, Gospodar Donjih Razina Quarmalla, vratio s očeve sahrane, kao smrdljiva, ljigava, sluzava gomila koja se srušila na bogato ukrašenu tapiseriju točno ispod svog savršeno lijepog srebrnog poprsja u niši iznad ulaza.

Pogrebna lomača tinjala je još dugo, ali od svih stanovnika toga velikog i razgrananog dvorca-kraljevstva samo je Brilla Vrhovni eunuh gledao do kraja. Nakon toga je za uspomenu uzeo nekoliko prstohvata pepela; uzeo ga je s nekom nejasnom idejom da će on možda poslužiti kao nekakva zaštita, sada kada je živi zaštitnik zauvijek nestao.

Ipak, pahuljasti čađavi spomeni nisu naročito veselili Brillu kad je sumorno utumarao u unutarnje sobe. Bio je zabrinut, i poput eunuha uzrujan pomislima na rat između braće do kojeg sada mora doći, prije no što će Quarmall opet imati jednog gospodara. Oh, kakva je to tragedija što su Sudbine tako naglo odvele Gospodara Quarmalla prije no što je uspio urediti stvari oko nasljeđivanja! - iako Brilla nije mogao reći kakvo bi to uređivanje moglo biti, uzevši u obzir ograničenja običaja u Quarmallu. Ipak, Quarmall je uvijek stremio nemogućem.

Brilla je također bio zabrinut, i to još više, svojom krivnjom zbog spoznaje da je Quarmallova konkubina Kewissa izbjegla plamen. On može biti okrivljen zbog toga, iako nije vidio da je propustio bilo kakve uobičajene predostrožnosti. I spaljivanje bi uistinu bilo mali bol u odnosu na ono što jadna djevojka sada mora pretrpjeti zbog svog prekršaja. Iskreno se nadao da se ubila nožem ili otrovala, iako bi to osudilo njen duh na vječno lutanje u vjetrovima između zvijezda od kojeg one trepere.

Brilla je shvatio da ga noge nose u harem i drhtavo je zastao. Postojala je vjerojatnost da tamo nađe Kewissu, a nije želio biti onaj koji će je prijaviti.

Ipak, ako ostane u ovom središnjem dijelu Tvrđave, vrlo lako bi mogao naletjeti na Flindacha, a znao je da ništa ne bi mogao prikriti kad bi ga prikovao prodorni vještičji pogled arhimaga. Morao bi ga podsjetiti na Kewissin bijeg.

Zato si je Brilla smislio zadatak koji će ga odvesti u najdonje dijelove Tvrđave, tik iznad Hasjarlova kraljevstva. Tamo se nalazilo spremište, njegova odgovornost, koje mjesecima nije pregledao. Brilla nije volio Mračne Razine Quarmalla - bio je ponosan što pripada eliti koja je radila na ili barem blizu sunca - ali sada su, zbog njegove tjeskobe, Mračne Razine postale privlačne.

Donijevši odluku, Brilla se osjećao malo bolje. Smjesta je krenuo, hodao je prilično brzo, s neobičnom energijom eunuha, unatoč svojoj slonovskoj težini.

Bez problema je stigao do spremišta. Kad je upalio baklju prva stvar koju je ugledao bila je žena mala poput djevojčice skutrena među balama tkanine. Nosila je svjetlucavu, široku žutu haljinu, imala dražesno trokutasto lice, kosu zelenu poput mahovine, i blistave plave oči Ilthmarixa.

"Kewissa", drhtavo je prošaptao, a ipak majčinski toplo. "Sveta kokoši..."

Pritrčala mu je. "Oh, Brilla, tako se bojim", tiho je plakala kad se privila na njegovu trbušinu i skrila u njegovim ogromnim rukama.

"Znam, znam", promrmljao je, puckajući jezikom dok joj je gladio kosu i lice. "Uvijek si se bojala vatre, sad se sjećam. Nema veze, Quarmall će oprostiti kad se sretnete iza zvijezda. Pogledaj me, mala patkice, puno riskiram, ali volim te zato što si bila najdraža starog Gospodara. Imam bezbolni otrov ... samo nekoliko kapi na jezik, a onda tama i vjetrovite uvale ... Veliki skok, istina, ali puno bolje od onog što Flindach mora zapovjediti kad sazna -"

Odgurnula se od njega. "Flindach je bio taj koji mi je zapovjedio da ne pratim Svog Gospodara na njegovo posljednje putovanje!" otkrila je raširenih očiju i prijekorno. "Rekao mi je kako su zvijezde rekle drukčije, a to je također Quarmallova posljednja želja. Sumnjala sam i bojala se Flindacha - s onako odvratnim licem i očima tako stravično sličnima onima Mog Dragog Gospodara - ipak nisam mogla ne poslušati ... uz malu zahvalnost, moram priznati, dragi

Brilla."

"Ali koji razlog zemaljski ili nezemaljski ...?" zamucao je Brilla, u glavi mu se vrtjelo.

Kewissa je pogledala na obje strane. Onda: "Ja nosim Quarmallovo rastuće sjeme", prošaptala je.

Ovo je na trenutak samo povećalo Brillinu zbunjenost. Kako se Quarmall nadao da će konkubinino dijete biti prihvaćeno kao Gospodar Svih kad postoje dva punopravna živa nasljednika? Ili je toliko malo mario za sigurnost zemlje da ostavi čak ni nerođeno kopile? Onda mu je sinulo - i srce mu je jače zakucalo na pomisao - da Flindach namjerava preuzeti vrhovnu moć, koristeći Kewissino dijete i izmišljenu Quarmallovu posljednju želju kao varku, zajedno s onim svojim Quarmallovim očima. Revolucije u palači nisu bile potpuna nepoznanica u Quarmallu. Uistinu, postojala je legenda da se sadašnja linija generacijama prije tim putem s bodežom u ruci uspela do trona, iako je ponoviti legendu značilo smrt.

Kewissa je nastavila: "Ostala sam sakrivena u haremu. Flindach je rekao da ću biti sigurna. Ali onda su me u Flindachevom odsustvu Hasjarlovi ljudi došli tražiti, kršeći sve običaje i sva pravila pristojnosti. Pobjegla sam ovamo."

Ovo je nastavljalo imati neki stravični smisao, pomislio je Brilla. Ako je Hasjarl posumnjao na Flindachev bezbožan pokušaj preuzimanja moći, instinktivno bi ga napao, pretvarajući obiteljski sukob u trostrani uključujući - jao si ga nama! - sunčani vrh Quarmalla, koji je do ovog trenutka izgledao tako dalek i siguran od užasa rata ...

Upravo u tom trenutku, kao da su se Brillini strahovi počeli ostvarivati, vrata spremišta su se širom otvorila i na njima se našao nepoznat čovjek koji je izgledao poput samog oličenja barbarskih užasa bitke. Bio je visok toliko da mu je glava dodirivala vrh vrata; lice mu je bilo privlačno, a ipak strogo, prodorna pogleda; njegova crvenozlatna kosa zapetljano mu je padala po ramenima; njegova odjeća bila je broncom optočena tunika od vučje kože; mač i masivna sjekira ljuljali su mu se na pojasu, a na najdužem prstu desne ruke Brillin je pogled - izvježban da ne propusti nijedan dekorativni detalj, a sada još izoštren strahom - zamijetio prsten s Hasjarlovim znamenjem šake.

Eunuh i djevojka su se drhteći priljubili jedno uz drugo.

Pošto se uvjerio da su njih dvoje jedini u prostoriji, došljakovo se lice razvuklo u smiješak koji je mogao biti ohrabrujuć na manjem čovjeku ili nekom manje ratnički opremljenom. Onda je Fafhrd rekao: "Pozdrav, djede. Tražim samo da mi ti i tvoja curica pomognete pronaći sunce i štale u ovom mračnom kraljevstvu. Dođite, isplanirat ćemo to tako da me možete zadovoljiti s najmanje opasnosti za vas." Hitro je krenuo prema njima, nečujno unatoč svojoj veličini, a pogled mu se vratio Kewissi kad je primijetio da ona nije dijete nego žena.

Kewissa je to osjetila, i iako joj je srce, podrhtavalo hrabro je propiskutala: "Nemoj se ni usuditi da me siluješ! Nosim dijete mrtvog čovjeka!"

Fafhrdov je smiješak postao malo kiselkast. Možda bi mi, rekao si je, trebao biti kompliment što djevojke počinju razmišljati o silovanju čim me vide, ali je ipak bio malo ljut. Zar su ga smatrale nesposobnim za civilizirano zavođenje jer je nosio krzno i nije bio patuljak? Ah dobro, brzo su naučile. Ali kako je to strašan način da ga obeshrabre!

U međuvremenu je bačvasti djed, za koga je Fafhrd sada shvatio da je slabo opremljen da to bude, a ni otac, također, frfljavo-odvažno rekao: "Ona govori istinu, o kapetane. Ali ja ću biti više nego veseo da vam pomognem na bilo -"

Začuli su se koraci u prolazu i zvonki zveket metala na kamenu. Fafhrd se okrenuo poput tigra. Dva stražara u tamnim verižnjačama ulazila su u prostoriju. Izvučeni mač jednoga zagrebao je vrata, dok je treći iza njih sada glasno uzvikivao. "Uhvatite sjevernjačkog izdajnika! Ubijte ga ako se odbije predati. Ja ću srediti konkubinu staroga Quarmalla."

Dva su stražara jurnula na Fafhrda, ali on je, još više podsjećajući na tigra, skočio na njih dva puta brže. Sivošiba je izašla iz korica i podigla se gore, odbila mač bližega dok je Fafhrdova noga istovremeno udarila u njegovo koljeno. Onda je drška Sivošibe snažno pogodila njegovu bradu i odbacila ga na njegova kolegu. U međuvremenu se Fafhrdova sjekira našla u njegovoj lijevoj ruci i iz blizine je zamahnuo prema njihovim mozgovima, onda ih odgurnuo dok su padali, izvukao sjekiru i bacio je na trećega tako da mu se zabila među oči kad se okrenuo vidjeti što nije u redu i pao mrtav.

Ali koraci četvrtoga i možda petog mogli su se čuti kako se žurno

udaljavaju hodnikom. Fafhrd je zarežao i skočio prema vratima, zastao na pragu i hitro se vratio te uperio je krvavi prst u Kewissu koja se skutrila na ogromnim prsima problijedjelog Brille.

"Cura starog Quarmalla? Nosiš njegovo dijete?", izlanuo je. Kad je brzo kimnula, progutao je knedlu i nastavio: "Onda ideš sa mnom. Smjesta! Kastrat također."

Spremio je Sivošibu u korice, iščupao sjekiru iz narednikove glave, zgrabio Kewissu za nadlakticu i krenuo prema vratima, mahnuo glavom i zvjerski zarežao Brilli da ih prati.

Kewissa je zajecala: "Oh, milost, gospodine! Zbog vas ću izgubiti dijete."

Brilla je poslušao, ali je ipak zapiskutao: "Dobri kapetane, nećemo vam biti od koristi, samo ćemo vas usporiti u vašem -"

Fafhrd se naglo okrenuo i održao mu jedan brzi govor tresući krvavom sjekirom da bi naglasio riječi: "Ako misliš da ne shvaćam vrijednost čak i nerođenog nasljednika trona, onda u tvojoj glavi nema mozga kao što ti u mudima nema sjemena - a sumnjam da je tako. A što se tebe tiče, djevojko," grubo je dodao Kewissi, "ako imaš nešto ispod tih zelenih uvojaka znat ćeš da si sigurnija sa strancem nego s Hasjarlovim zvijerima i da je za tvoje dijete bolje da pobaciš nego da padne u njihove ruke. Dođi, ja ću te nositi." Podigao ju je u naručje. "Prati nas, eunuše; neka tvoje ogromne noge rade ako ti je život mio."

Krenuo je niz hodnik, Brilla je nezgrapno trčao za njima i mudro duboko disao u očekivanju nadolazećih napora. Kewissa je ovila ruke oko Fafhrdova vrata i pogledala ga s ograničenim divljenjem. On si je sada dao oduška s dva komentara koje je očito čuvao za mirniji trenutak.

Prvi, gorko sarkastičan: "... ako se odbije predati!"

Drugi, ljut na samog sebe: "Oglušio sam od onih vražjih ventilatora kad ih nisam čuo da dolaze!"

Nakon četrdeset velikih koraka niz hodnik prošao je tunel koji je vodio gore i skrenuo prema užem, mračnijem prolazu.

Tik iza njega, zadihani Brilla je tiho, ali brzo zazvao. "Ovaj tunel vodi

prema štalama. Kamo nas vodite, moj kapetane?"

"Dolje!" odgovorio je Fafhrd bez stanke u trčanju. "Nemoj paničariti, imam skrovište za vas dvoje - a čak imam i prijateljicu za malu zelenokosu Prinčevu majku." Onda je Kewissi gunđavo rekao: "Nisi jedina djevojka u Quarmallu koja želi spas, a pogotovo ne najdraža."

Mišar je, pripremivši se na to, kleknuo i pogledao odvratnu hrpu koja je bila princ Gwaay. Smrad je bio nehumano jak unatoč parfemima koje je Mišar pošpricao i tamjanu koji je zapalio prije sat vremena. Mišar je svilenim plahtama i krznenim plaštevima prekrio cijelu Gwaayevu odvratnost osim kugama zahvaćena nadutoga lica. Jedini dio lica koji je izbjegao očiglednim ekstremnim zarazama bio je uski, lijepi nos, s čijeg je kraja kapala providna tekućina, kap za sporom kapi, poput kucanja vodenog sata, dok se ispod nosa nastavljalo konstantno tiho grozno podrigivanje koje je bilo jedini razmjerno siguran znak da Gwaay nije u cijelosti na pragu smrti. Neko je vrijeme Gwaay prigušeno stenjao poput šapata gluhonijemog, ali sada je čak i to prestalo.

Mišar je zaključio kako je uistinu vrlo teško služiti gospodaru koji nije mogao ni govoriti, pisati, ni gestikulirati - osobito kad se borite protiv neprijatelja koje ste do sada smatrali tupavima i vrijednima prezira. Gwaay je po svim pravilima trebao umrijeti satima prije. Najvjerojatnije su ga samo njegova čelična čarobnjačka volja i izjedajuća mržnja prema Hasjarlu održavale, sprječavajući njegov duh da pobjegne od užasnih muka u kojima se nalazio.

Mišar je ustao i s upitnim se slijeganjem ramena okrenuo prema Ivivis koja je sada sjedila za dugim stolom i šivala dvije crne teške čarobnjačke halje s kapuljačama, koje je prekrojila po Mišarevim uputama kako bi im pasale. Mišar je zaključio da bi se, pošto je jedini preostali Gwaayev čarobnjak, kao i junak, trebao biti spreman pojaviti i odjeven kao takav i pohvaliti se s barem jednim akolitom.

U odgovor na slijeganje, Ivivis je samo otpuhnula, protrljala nos s dva prsta i slegnula ramenima. Istina, pomislio je Mišar, smrad je postajao sve jači unatoč svim njegovim pokušajima da ga prikrije. Prišao je stolu i nalio si pola pehara gusta krvavocrvena vina koje je nevoljko malo počeo uživati, iako je saznao da je uistinu fermentirano iz grimiznih otrovnih gljiva. Otpio je mali gutljaj i sagledao situaciju:

"Ovdje je kotao problema lijepe vještice. Gwaayevi su čarobnjaci uništeni - dobro, ja sam ih uništio, priznajem. Njegovi pomoćnici i vojnici su pobjegli - do najnižih, šugavih, vlažnih, mračnih tunela, mislim, ili su prešli Hasjarlu. Njegove su djevojke nestale, osim tebe. Čak se i njegovi liječnici boje doći do njega - onaj kojeg sam dovukao odmah se onesvijestio. Robovi su beskorisni zbog straha - samo zvijeri na ventilatorima zadržale su glavu, i to zato što je nemaju! Nema odgovora na našu poruku Flindachu s prijedlogom za savez protiv Hasjarla. Nema paža da pošaljemo novu poruku - i ni jednog jedinog stražara da nas upozori ako Hasjarl napadne."

"Ti bi sam mogao otići do Hasjarla", istaknula je Ivivis.

Mišar je razmislio o tome. "Ne", odlučio je, "ima nešto prefascinantno u beznađu poput ovog. Uvijek sam želio biti u jednom. A i šaljvo je samo izdati bogate i pobjednike. Ipak, koju strategiju mogu upotrijebiti bez vojske kostura?"

Ivivis se namrštila. "Gwaay je običavao govoriti da je rat s mačem još jedan način diplomacije, pa je čarolija još jedan način rata s mačem. Rat čarolija. Pa, možeš opet pokušati Veliku čaroliju", zaključila je bez previše vjere.

"Ne ja!" zanijekao je Mišar. "Uopće nije dotakla Hasjarlovu dvadesetčetvorku, inače bi ove čarolije bolesti protiv Gwaaya bile zaustavljene. U svakom slučaju, oni su Prvog Reda ili sam krivo izveo čaroliju - i u tom bi se slučaju tuneli srušili na mene ako bih opet pokušao."

"Onda upotrijebi drugu čaroliju", veselo je predložila Ivivis. "Podigni vojsku stvarnih kostura. Izludi Hasjarla, baci na njega čini zbog kojih će se pri svakom koraku udariti u prst. Ili pretvori mačeve njegovih vojnika u sir. Ili učini da im kosti nestanu. Ili pretvori sve njegove sluge u mačke i zapali im repove. Ili -"

"Žao mi je, Ivivis", Mišar je žurno prekinuo njen rastući zanos. "Ne bih to priznao nikom drugom, ali ... to je bila moja jedina čarolija. Moramo ovisiti samo o lukavosti i oružju.

Opet te pitam, Ivivis, kakvu strategiju koristi general čije je lijevo krilo svladano, desno bježi, a sredina je deset puta brojčano slabija?"

Blagi, skladni zvuk poput zvonjave srebrnog zvonca, ili srebrne žice harfe, ga je prekinuo. Iako blag, izgledalo je kao da je na trenutak prostoriju ispunio čujnom svjetlošću. Mišar i Ivivis su u čudu gledali uokolo i onda istovremeno pogledali Gwaayevu srebrnu masku u niši iznad ulaza ispod koje su trunuli Gwaayevi umirući ostaci umotani u svilu.

Treperave metalne usne statue su se nasmiješile i rastavile - koliko je netko mogao reći u tami - i tiho se začuo Gwaayev najveseliji glas: "Vaš odgovor: napada!"

Mišar je zatreptao. Ivivis je ispustila iglu. Statua je nastavila, izgledalo je kao da joj oči blistaju: "Pozdrav, moj kapetane bez trupa! Pozdrav, draga djevojko. Žao mi je što ti smeta moj smrad - da, da, Ivivis, primijetio sam kako si cijeli protekli sat otpuhivala prema mom jadnom lešu - ali kad smo već kod toga cijeli je svijet pun odvratnosti. Ne puzi li to crna guja kroz halju koju šivaš?"

Uz uzdah strave Ivivis je poput mačke skočila na noge, odmaknula se od materijala i mahnito rukama prešla preko nogu. Statua se nasmiješila prirodnim srebrnim smijehom, a onda brzo rekla: "Ispričavam se, nježna djevojko, samo sam se šalio. Moj je duh previsoko, previsoko - možda zato što mi je tijelo tako nisko. Planiranje će obuzdati moju vidovitost. A sad tiho, tiho!"

U Hasjarlovoj Dvorani čarolija njegova dvadeset četvorica čarobnjaka očajnički su zurila u veliki magični ekran postavljen paralelno s njihovim dugim stolom i svim svojim silama pokušavala izoštriti sliku na njemu. Sam Hasjarl, strašan u svojoj tamnocrvenoj pogrebnoj odori, gledao je naizmjence otvorenim očima i kroz proreze u gornjim vjeđama, kao da će to kojim slučajem izoštriti sliku, mucavo ih korio zbog njihove nespretnosti i s vremena na vrijeme razgovarao sa svojom vojskom.

Ekran je bio tamnosiv, slika koja se pojavljivala na njemu svijetlozeleno vještičje svjetlo. Bio je visok četiri i širok šest metara. Svaki je čarobnjak bio odgovoran za određeni kvadratni metar i na njemu projicirao svoju vidovnjačku sliku.

Ova je slika prikazivala Gwaayevu Dvoranu čarolija, ali najbolji dobiveni efekt do sada bila je općenito mutna slika koja je prikazivala stol, prazne stolce, nekakvu gomilu na podu, visoko srebrno svjetlo, i dva lika koji se kreću uokolo

- ovo posljednje mrlje nalik salamanderima s rukama i nogama, tako da nije bilo moguće utvrditi čak ni spol, ako su uopće ljudi, ili koje je muško a koje žensko.

Ponekad bi metar slike postao jasan poput cvjetnjaka na vedar dan, ali to bi uvijek bio metar bez likova u sebi ili nečeg zanimljivijeg od praznog stolca. Onda bi Hasjarl iznenada zarežao na ostale čarobnjake da učine isto, ili uspješnom čarobnjaku da zamijeni kvadrat s nekim čiji je sadržavao likove, i slika bi neizbježno postala lošija pa bi Hasjarl vrištao i pljuvao, a onda bi se slika u potpunosti pokvarila, totalno se zamutila ili bi se kvadrati pomiješali i preklapali poput neriješene slagalice, i sva dvadeset četiri čarobnjaka morala bi brojiti kvadrate i početi ispočetka dok ih je Hasjarl disciplinirao opakim prijetnjama.

Interpretacija slike od strane Hasjarla i njegovih pomoćnika značajno se razlikovala. Odsutnost Gwaayevih čarobnjaka činilo se kao dobra stvar, sve dok netko nije predložio da su možda poslani kako bi se ubacili na Hasjarlove Gornje Razine za bliski čudotvorni napad. Jedan je poručnik žestoko izgrđen što je pretpostavio da su dva mutna lika demoni viđeni u svom pravom nezamućenom obliku - iako se Hasjarl nakon što mu se bijes stišao, izgledao pomalo zastrašen idejom. Predodžba koja je ulijevala nadu da su svi Gwaayevi čarobnjaci uništeni odbačena je kad je utvrđeno da u posljednje vrijeme na njih nisu poslane nikakve čarolije od strane Hasjarla ili nekog od njegovih čarobnjaka.

Jedan od mutnih likova sada je u potpunosti napustio sliku i točka srebrnog svjetla je izblijedjela. Ovo je potaknulo nove spekulacije, koje su prekinute ulaskom nekolicine Hasjarlovih mučitelja, koji su izgledali prilično izubijano, i dvanaestorice stražara. Stražari su opkolili - s mačevima prislonjenima na njegova prsa i leđa - lik nenaoružanog čovjeka u tunici od vučje kože i ruku čvrsto vezanih na leđima. Bio je maskiran crvenom svilenom maskom navučenom preko kose i očiju, a crni se plašt vukao za njim.

"Uhvatili smo Sjevernjaka, gospodaru Hasjarle!" veselo je izvijestio vođa dvanaestorice stražara. "Stjerali smo ga u škripac u vašoj mučionici. Prerušio se u jednog od njih i mislio se provući kroz naše trupe, pognut i na koljenima, ali ga je njegova visina ipak izdala."

"Odlično, Yissime - nagradit ću te", odobrio je Hasjarl. "Ali što je s

izdajničkom konku-binom mog oca i ogromnim kastratom koji su bili s njim kad je ubio trojicu vaših prijatelja?"

"Još su uvijek bili s njim kad smo ga primijetili u blizini Gwaayevog kraljevstva i dali se u potjeru. Izgubili smo ih kad se vratio prema mučionici, ali lov se nastavlja."

"Pronađite ih, vi ste najbolji," mrko je zapovjedio Hasjarl, "ili će slatkoća moje nagrade u cijelosti biti pokvarena bolom mojeg nezadovoljstva." A onda Fafhrdu: "Pa, izdajniče! Sad ću s tobom igrati obaranje ruke - aha, a također i stotine drugih, sve dok ne budeš umoran od natjecanja."

Fafhrd je kroz svoju crvenu masku odgovorio glasno i jasno: "Nisam izdajnik, Hasjarle. Samo sam se umorio od tvog žmirkanja i mučenja djevojaka."

Čarobnjaci su ispustili piskavi urlik. Hasjarl se okrenuo i vidio kako je jedan od njih uspio izoštriti gomilu na podu, tako da se sada jasno vidio bolestan čovjek prekriven do svoje nadute glave.

"Bliže!" povikao je Hasjarl - samo želja, bez prijetnje - i možda zato što nisu bili ni zapanjeni, niti im se prijetilo, svaki je čarobnjak savršeno obavio svoj posao tako da se na ekranu pojavilo blijedozeleno Gwaayevo lice, široko poput volovske zaprege, kuge vidljive po ogromnim prištevima, skorenoj koži, gljivicama, ako već ne po njihovim bojama, oči su bile poput ogromnih bačvi prepunih sluzi, usta razjapljena septička jama, dok je svaka kap koja je pala s vrha nosa izgledala poput galona.

Hasjarl je promuklo povikao, poput čovjeka kojem je žestoko piće otišlo na krivu stranu: "Veselje, oh veselje! Srce će mi pući!"

Ekran se zacrnio, soba je postala mrtvački tiha, i u nju je s drugih vrata bešumno zrakom kliznuo mali sivkasti predmet. Jurio je na raširenim krilima poput sokola koji traži plijen, visoko iznad mačeva koji su zamahnuli na njega. Onda je bešumno skrenuo, obrušio se ravno na Hasjarla, izbjegao njegove ruke koje su ga prekasno pokušale zgrabiti, pogodio ga u prsa i pao na pod.

Bila je to strelica smotana od pergamenta na čijim su se rubovima nazirala slova. Ništa smrtonosnije od toga.

Hasjarl ga je zgrabio, razmotao uz pucketanje i na glas pročitao:

"Dragi brate! Smjesta se nađimo u Dvorani duhova da odlučimo o nasljedniku. Dovedi svoja dvadeset četiri čarobnjaka. Ja ću dovesti jednog. Dovedi svog junaka. Ja ću dovesti svojeg. Dovedi svoje pomoćnike i stražare. Ti dođi. Ja ću doći. Ili možda više želiš provesti veče mučeći djevojke. Potpisano (po direktivi) Gwaay."

Hasjarl je zgužvao pergament i zamišljeno-zlokobno zurio preko njega, a onda brzo zapovjedio: "Ići ćemo! Misli igrati na moju bratsku samilost - to će biti dobro. Ili nas namjerava namamiti u klopku, ali ja ću njega nadmudriti!"

Fafhrd je odvažno zazvao: "Možda možeš pobijediti svog napola mrtvog brata, oh Hasjarle, ali što je s njegovim junakom? - lukaviji od Zobolda, u borbi žešći od bijesnog slona! Netko takav može bez problema svladati tvoje traljave stražare kao što sam ih ja svladao pet na jednog u Tvrđavi, i staviti ti nož pod grlo! Trebat ćeš me!"

Hasjarl je trenutak razmišljao, onda se okrenuo prema Fafhrdu i rekao: "Nisam zlopamtilo. Primit ću savjet od mrtvog psa. Povedite ga s nama. Ostavite ga vezanog, ali ponesite njegovo oružje."

Mišar je hitro, ali oprezno vodio neobičnu kratku povorku širokim, niskim tunelom koji se polagano uspinjao i bio osvijetljen bakljama postavljenima na zid koje nisu gorjele blistavije od metanskih svjetiljaka, a činile su se udaljenima jedna od druge poput svjetionika.

Nosio je crni plašt sa šiljatom kapuljačom koja će mu navučena naprijed sakriti cijelo lice. Ispod nje je na pojasu nosio mač i bodež, a također i mješinu krvavocrvenog vina od otrovnih gljiva, ali u rukama je imao tanki crni štapić sa srebrnom zvijezdom na vrhu, kako bi se podsjetio da je njegova primarna trenutna uloga Gwaayev Vrhunski Čarobnjak.

Iza njega su, po dvojica u redu, hodala četiri roba s ventilatora, velikih nogu i malih glava, izgledali su gotovo poput tamnih hodajućih stožaca, pogotovo po sjenama baklje koju su upravo prošli. Između sebe su nosili, svaki je u patuljastoj ruci držao jednu motku, raskošno izrezbarena nosila od eukaliptusa i slonovače na kojima je počivalo omotano i prekriveno krznima, svilama i bogato obrubljenim tkaninama smrdljivo, bespomoćno meso i srčani duh mladog Gospodara Donjih Razina.

Tik iza Gwaayevih nosila hodala je po izgledu manja Mišareva verzija.

Bila je to Ivivis maskirana u njegova akolita. Svoju kapuljaču držala je preko usta i nosa poput šala, a često je udisala rupčić natopljen u ekstrakte kamfora i amonijaka. Pod rukom je u vunenoj vreći nosila srebrni gong, a u drugoj neobičnu drvenu masku.

Široka, žuljevita stopala robova udarala su kameni pod uz tupi *vuuušššš*, preko kojeg se u dugim pravilnim intervalima čulo Gwaayevo grgljavo podrigivanje. Osim ovoga nije bilo drugih zvukova.

Zidovi i niski strop bili su prepuni slika, većinom žutih, demona, neobičnih zvijeri, djevojaka s krilima šišmiša i drugih paklenskih ljepota. Njihovo polagano pojavljivanje i iščezavanje sličilo je na noćnu moru, u stvari na nježniju verziju noćne more. Sve u svemu bilo je to jedno od najugodnijih putovanja kojih se Mišar mogao sjetiti, jednako putovanju koje je jednom poduzeo na mjesečini po krovovima Lankhmara kako bi uveli vijenac objesio na zaboravljeni vrh statue Boga Lopova i upalio malu plavu vatru od konjaka za njega.

"Napad!" promrmljao je šaljivo sam sebi. "Naprijed, moja falango velikih nogu! Naprijed, moja zastrašujuća mačko rata! Naprijed, moja nježna pozadino! Naprijed, moj domaćine!"

Brilla, Kewissa i Friska sjedili su tihi poput miševa u Dvorani duhova, pored presahle fontane, a ipak u blizini otvorenih vrata prostorije koja je bila njihovo dogovoreno skrovište. Djevojke su zajedno šaptale, glava do glave, a ipak to nije bilo glasnije od cijukanja miševa, kao ni visoki uzdah koji bi povremeno pobjegao Brilli.

Iza fontane su se nalazila velika poluotvorena vrata kroz koja je ulazila blijeda svjetlost, i kroz koja ih je Fafhrd doveo prije no što se vratio kako bi odvukao potjeru. Nešto paučine koja se rastezala ispred njih bilo je potrgano Brillinim nezgrapnim prolaskom. Uzevši ta vrata i ona koja su vodila u njihovo skrovište kao dva suprotna kuta prostorije, u dva preostala kuta nalazili su se široki i uski nadsvođeni prolazi, svaki je izlazio na veliki dio kamenoga poda izdignutog tri stepenice iznad još većeg dijela poda oko isušenog bazena. Na zidu su se posvuda nalazila brojna mala vrata, sva zatvorena, koja su nesumnjivo vodila do nekadašnjih spavaćih soba. Iznad svega su visjele velike crne zazidane ploče nisko nadsvođena stropa. Toliko su njihove oči, već dugo priviknute na tamu, mogle lako razaznati.

Brilla, koji je prepoznao da je ovo mjesto nekad bilo harem, melankolično je razmišljao kako je opet postalo sićušni harem, s eunuhom - njime - i trudnom djevojkom - Kewissom - koja je čavrljala s nemirnom ushićenom djevojkom - Friskom - koja se brinula zbog sigurnosti svog barbarskog ljubavnika. Stara vremena! Želio je malo počistiti i pronaći malo tapiserija, čak i natrulih, koje bi raširio i objesio, ali Friska je istaknula kako ne smiju ostaviti tragove svog prisustva.

Kroz velika vrata začuo se tihi zvuk. Djevojke su stišale svoje šaputanje, a Brilla uzdahe, te su počeli napeto slušati. Došlo je još zvukova - koraci i udarac mača u koricama u zid tunela - tiho su ustali, pobjegli u svoje skrovište i nečujno zatvorili vrata iza sebe, i Dvorana duhova nakratko je opet bila sama sa svojim duhovima.

Stražar s kacigom u verižnjači Hasjarlove garde pojavio se na velikim vratima i stajao i gledao sa strijelom spremnom u napetom kratkom luku. Onda je trznuo ramenom i ušuljao se unutra praćen trojicom kolega i četvoricom robova koji su nosili baklje koje su bacale čudovišne sjenke stražara preko prašnjavog poda i sjene njihovih glava na udaljeni zaobljeni zid, dok su tražili znake klopke ili zasjede.

Šišmiši su letjeli uokolo i kroz prolaze bježali od svjetlosti baklji.

Prvi je stražar zazviždao prema hodniku iza sebe i mahnuo rukom pa su se pojavile dvije skupine robova koje su se postavile s obje strane velikih vrata koja su glasno zakrckala i zaškripala dok su ih širom otvarali, iako je jedan u grču odskočio kad je na njega pao pauk iz potrganih mreža, ili je pomislio da je pao.

Onda je ušlo još stražara, svaki s robom koji je nosio baklju, pa su se počeli kretati uokolo i tiho pozivati, iskušavati sva zatvorena vrata i sumnjičavo zuriti u mračna mjesta iza uskog i širokog luka, ali su se svi vrlo brzo vratili kako bi formirali zaštitni polukrug oko velikih vrata i zauzeli većinu poda središnjeg dijela Dvorane duhova.

Onda je u taj zaštićeni prostor ušao Hasjarl, okružen svojim pomoćnicima i u stopu praćen svojom dvadeset četvoricom čarobnjaka. S Hasjarlom je došao i Fafhrd, još uvijek vezanih ruku, sa svojom crvenom maskom i mačevima stražara na prsima i leđima. Također je ušlo još robova s bakljama, tako da je

Dvorana duhova oko velikih vrata bila dobro osvijetljena, ali je drugdje bila mješavina odbljeska i crnih sjena.

Pošto Hasjarl nije govorio nije ni nitko drugi. Nije da je Gospodar Gornjih Razina bio u potpunosti tih - konstantno je hrapavo kašljucao i pljuvao gomile sluzi u grimizno obrubljeni rupčić. Nakon svakog malog grčenja sumnjičavo bi pogledao oko sebe, zlokobno spuštajući jednu probušenu vjeđu kako bi naglasio svoju budnost.

Onda je nastao mali metež i netko je povikao: "Štakor!" Drugi je odaslao strijelu u sjene oko bazena gdje je očešala kamen, a Hasjarl je glasno upitao zašto su zaboravljene njegove lasice - a također i njegovi veliki psi, kad smo već kod toga, i njegove sove koje bi ga zaštitile od šišmiša s otrovnim zubima koje bi Gwaay mogao poslati na njega - i zakleo se kako će oderati kožu s desnih ruku zaboravnima.

Opet se začulo, to brzo grebanje sićušnih pandži na glatkom kamenu, zalud je odaslano još strijela koje su kliznule po podu, stražari su se nervozno meškoljili, a u sredini svega toga Fafhrd je povikao: "Neka nekoliko vas podigne štitove i naprave zid s obje Hasjarlove strane! Niste li pomislili da bi ovaj put strijela, a ne papir, mogla nečujno doletjeti iz bilo kojeg prolaza i probiti grlo vašeg voljenog Gospodara i zauvijek zaustaviti njegov savršeni kašalj?"

Nekoliko ih je s krivnjom na licima skočilo poslušati tu zapovijed, a Hasjarl im nije rekao da se maknu, pa se Fafhrd nasmijao i primijetio: "Maskiranje junaka čini ga strašnijim, oh Hasjarle, ali vezanje ruku iza leđa neće baš impresionirati neprijatelja - a ima još nedostataka. Ako sada slučajno naleti onaj opakiji od Zobolda, teži od pobješnjelog slona u jurišu i razbaca tvoje uspaničene stražare -"

"Odvežite ga!" zarežao je Hasjarl i netko je počeo rezati bodežom iza Fafhrdovih leđa. "Ali ne dajte mu njegov mač ili sjekiru! Samo neka budu spremni za njega!"

Fafhrd je razgibao ramena, protegao svoje ogromne ruke, počeo ih masirati i opet se nasmijao kroz masku.

Hasjarl se zapjenio, a onda zapovjedio da se sva zatvorena vrata opet probaju. Fafhrd se pripremio za akciju kad su došli do onih iza kojih se krila

Friska i ostalo dvoje, jer je znao da nemaju zasun ili bravu. Ali čvrsto su stajala unatoč guranju. Fafhrd je mogao zamisliti Brillina velika leđa naslonjena na njih, i djevojke kako ga možda guraju u trbuh, pa se nasmijao ispod crvene svile.

Hasjarl se još malo pjenio i proklinjao brata zbog kašnjenja i kleo se kako je namjeravao biti milostiv prema bratovim podanicima i djevojkama, ali više ne. Onda je jedan od Hasjarlovih pomoćnika natuknuo kako je Gwaayeva strelica-poruka bila varka koja će ih maknuti s puta dok je napad odozdola krenuo kroz druge tunele, čak i kroz okna za zrak, a Hasjarl je tog pomoćnika zgrabio za vrat, protresao ga i pitao zašto, ako je posumnjao u to, nije prije nešto rekao.

U tom se trenu oglasio gong, zvonak i srebrn, pa je Hasjarl pustio svoga pomoćnika i u čudu pogledao uokolo. Opet srebrnasti zvuk gonga, a onda su kroz širi crni prolaz polagano stupila dva čudovišna lika, a svaki je nosio prednju motku ornamentiranih crno-crvenih nosila.

Svi su u Dvorani duhova znali za robove na ventilatorima, ali vidjeti ih negdje drugdje osim na njihovim remenicama bilo je istovremeno i veličanstveno i groteskno kao vidjeti ih po prvi put. To je izgleda nagovješćivalo remećenje običaja i žestoke pobune, pa je uslijedilo puno mrmljanja i mrštenja. Robovi su nastavili nezgrapno hodati i njihove su kolege iza njih ušle u vidokrug. Četvorka je došla skoro do povišenog dijela poda i spustila nosila, što je bolje mogla prekrižila je patuljaste ruke preko svojih divovskih prsa stavši nepomično.

Onda je kroz isti prolaz hitro ušao lik prilično niskog čarobnjaka u crnom plastu i kapuljači koja mu je krila lice, a odmah iza njega, poput njegove sjene, malo manji lik istovjetno odjeven.

Crni Čarobnjak je zauzeo položaj s jedne strane nosila, malo ispred njih, njegov akolit iza njega, na desnoj strani, pa je uz kapuljaču podigao štapić sa srebrnom zvijezdom na vrhu i glasno i impresivno rekao: "Ja govorim za Gwaaya, Gospodara Demona i Gospodara Cijelog Quarmalla! - kao što ćemo i dokazati!"

Mišar je koristio svoj najdublji glas čudotvorca, koji nitko osim njega nikad nije čuo, osim onom prigodom kad je uništio Gwaayeve čarobnjake - i

kad smo već kod toga ni to nitko drugi nije čuo. Luđački je uživao i strahovito se divio vlastitoj drskosti.

Zastao je dovoljno dugo, a onda štapićem pokazao gomilu na nosilima, drugom rukom bahato mahnuo, s dlanom prema naprijed, i zapovjedio: "Na koljena, gamadi, svi vi, poklonite se vašem jedinom zakonitom vladaru, gospodaru Gwaayu, na spomen čijeg imena demoni bježe!"

Nekoliko budala koje su stajale naprijed uistinu ga je poslušalo - Hasjarl ih je očito predobro izdresirao - dok je većina ostalih u prvim redovima sa strahopoštovanjem zurila u nejasan lik na nosilima - istina, bila je prednost što je Gwaay nepomičan i šutljiv, izgledao je poput same stravične Smrti: to ga je činilo još tajanstvenijom prijetnjom.

Gledajući njihove glave iz pećine svoje kapuljače Mišar je ugledao jednog za kojeg je pretpostavio da je Hasjarlov junak - bogovi, prava grdosija, velik kao Fafhrd! - a poznavao je i psihologiju ako je ta crvena svilena maska njegova ideja. Mišar nije bio oduševljen idejom o borbi protiv takvog, ali ako bude sreće do toga neće ni doći.

A onda se kroz redove zapanjenih stražara, šibajući ih kratkim bičem, probio lik pognutih ramena u grimiznoj odori - napokon Hasjarl! I dolazio je naprijed kako je scenarij zahtijevao.

Hasjarlove ružnoća i mahnitost nadišli su Mišareva očekivanja. Gospodar Gornjih Razina se primaknuo i gledao nosila, i u jednom trenutku iščekivanja nije činio ništa osim to se grčio, bauljao i pljuckao poput najvećeg idiota. A onda je naglo došao do glasa i vrlo impresivno zarežao i definitivni glasnije od bilo kojeg svog velikog psa.

"Po pravu smrti - koja dolazi kasnije ili ranije - kasnije za mog oca, opsjednutog zvijezdama i pretvorenog u pepeo - ranije za mog bezbožnog brata svladanog mojim čarolijama - koji se ne usuđuje govoriti sam, nego mora unajmiti šarlatana - ja, Hasjarl, proglašavam sebe jedinim Gospodarom Quarmalla - i svega u njemu - demona ili ljudi!"

Hasjarl se onda počeo okretati, najvjerojatnije kako bi zapovjedio svojim stražarima da zgrabe Gwaayevu pratnju, ili kako bi možda mahnuo čarobnjacima da ih unište magijom, ali u tom je trenutku Mišar glasno pljesnuo rukama. Na taj je signal Ivivis, koja je stupila između njega i nosila, skinula

svoju kapuljaču, otvorila plašt i pustila ih da padnu gotovo u jednom kontinuiranom pokretu - prizor koji se ukazao začarao je sve, čak i Hasjarla, kao što je Mišar znao da će se dogoditi.

Ivivis je bila odjevena u providnu crnu svilenu tuniku - jedan jedini crni opal blistao je na njenoj blijedoj koži i vitkoj mladenačkoj figuri - ali na licu je nosila bijelu vještičju masku s raširenim usnama iza kojih su se nazirali oštri očnjaci i opakim crvenim očima bijelih šarenica, kako ih je Mišar na brzinu obojio po Gwaayevim uputama koji je pričao iz svoje srebrne statue. Duga zelena kosa pomiješana sa sijedom padala je s maske na Ivivisina leđa, a neki tanji pramenovi po ramenima. Ravno ispred sebe, u desnoj ruci, držala je na ritualan način veliki nož za obrezivanje voćaka.

Mišar je pokazao ravno u Hasjarla, na koga su maskine oči već bile fiksirane, i najdubljim glasom zapovjedio: "Dovedi mi onog tamo, oh Vještičja Majko!" i Ivivis je hitro zakoračila naprijed.

Hasjarl je ustuknuo korak i prestravljeno zurio na svoju prilazeću propast, majčinski-kanibalnu gore, vilovnjački-djevičansku dolje, s očima njegova oca koje su ga obeshrabrivale i oštrim nožem koji je sugerirao kaznu koja mu slijedi zbog svih djevojaka koje je požudno otjerao u smrt ili doživotno unakazio.

Mišar je znao da je uspjeh nadohvat ruke, ostalo je samo stisnuti prste.

U tom se trenu s druge strane prostorije oglasio prigušeni gong dubok kao što je Gwaayev bio srebrnasto zvonak, i svojim vibracijama protresao kosti. Onda su se s obje strane crnog prolaza, na suprotnom kraju dvorane od Gwaayevih nosila, do stropa uz zaglušnu tutnjavu podigla dva stupa bijele vatre, privukle sve poglede i razbile Mišarevu čaroliju.

Mišareva prva reakcija bila je da prokume tako superioran nastup.

Dim je kuljao prema velikim kvadratima na stropu, stupovi su postali bijeli mlazovi visoki poput čovjeka, a između njih se pojavio Flindachev lik u raskošno obrubljenoj odori sa Zlatnim simbolom moći za pojasom, ali Kukuljicom smrti zabačenom kako bi se vidjelo njegovo bradavičasto lice i oči poput onih na Ivivisinoj masci. Vrhovni Službenik je širom raširio ruke u ponosnoj preklinjućoj gesti i svojim dubokim i zvonkim glasom koji je ispunio Dvoranu duhova izrecitirao:

"Oh, Gwaaye! Oh, Hasjarle! U ime vašeg oca spaljenog i iza zvijezda, u ime vaše bake čije oči ja također nosim, mislite na Quarmall! Mislite na sigurnost ovog vašeg kraljevstva i kako joj vaši ratovi štete. Zaboravite vaše neprijateljstvo, odreknite se vaše bratske mržnje, i uložite sve kako bi riješili pitanje nasljednika - pobjednik će ovdje biti Vrhovni Gospodar, gubitnik smjesta odlazi s velikom pratnjom i kovčezima dragocjenosti i putuje preko Planina Gladi i pustinje i Mora Istoka i živi svoj život u Istočnim Zemljama u udobnosti i na visokom položaju. Ili ako ne ždrijebom prema običajima, neka se vaši junaci bore do smrti kako bi odlučili - ostatak je isti. Oh Hasjarle, oh Gwaay, ja sam govorio!" Prekrižio je ruke i stajao između dva blijeda plamena stupa koji su gorjeli visoko poput njega.

Fafhrd je iskoristio zaprepaštenost kako bi zgrabio mač i sjekiru od onoga koji ih je nervozno držao i progurao se do Hasjarla, koji je sam i nezaštićen stajao ispred svojih ljudi, kao da ga želi dostojno zaštititi. Sada je Fafhrd blago gurnuo Hasjarla i prošaptao kroz svoju masku: "Prihvati, najbolji si. Dobit ću za tebe tvoje zagušljivo ogavno kraljevstvo katakombi - aha, a kad me nagradiš, nestat ću iz njega čak i brže od Gwaaya!"

Hasjarl je složio bijesnu facu, okrenuo se prema Flindachu i povikao: "Ja sam ovdje Vrhovni Gospodar, i ne trebam ždrijeb da bi se to odlučilo! Da, i imam svoje arhimagove koje će uništiti onog koji me izaziva čarolijom! - i svog velikog junaka koji će isfaširati bilo koga tko me izazove mačem!"

Fafhrd je izbacio prsa i mrko gledao kroz crvene otvore kao potpora.

Tišina koja je uslijedila nakon Hasjarlova hvalisanja prekinuta je kao da je presječena najoštrijim nožem kad se s nepomične gomile na nosilima okružene četvoricom robova s ventilatora, ili nešto malo iznad nje, začuo prodoran zvonki glas.

"Ja, Gwaay od Donjih Razina, ja sam Vrhovni Gospodar Quarmalla, a ne moj siroti brat čiju prokletu dušu žalim. I ja imam čarolije koje su mi spasile život od njegovih najopakijih čarolija, a i ja imam junaka koji će njegovog junaka smrviti u prah!"

Svi su bili pomalo začarani tim prividno magičnim govorom osim Hasjarla koji se cerio i pljuvao, trzao, a onda kao da su on i brat djeca i sami u sobi za igru povikao: "Lažljivče i folirantu! Mlitavi hvalisavce! Bijedni

šarlatanu! Gdje je taj tvoj veliki junak? Pozovi ga! Zapovjedi mu da se pojavi! Oh, priznaj, on je samo izmišljotina tvog umirućeg uma! Oh, ho, ho, ho!"

Svi su u čudu počeli gledati uokolo, neki zamišljeno, neki sa strahom. Ali kad se nitko nije pojavio, osobito ne nekakav ratnik, neki od Hasjarlovih ljudi počeli su se ceriti zajedno s njim. Ostali su im se pridružili.

Sivi Mišar nije želio riskirati kožu - ne s Hasjarlovim junakom koji je svakog trenutka izgledao kao sve opasniji protivnik, sa sjekirom u lijevoj ruci poput Fafhrda, a sada je očito služio i kao savjetnik svog gospodara - možda neka vrsta kapetana-generala iza pozornice, kao što je on bio Gwaayu - ipak Mišar je bio u gotovo neodoljivom iskušenju da sva iznenađenja nadmaši najvećim iznenađenjem.

U tom se trenutku opet začuo Gwaayev zvonki glas koji nije dolazio iz njegovih glasnica koje su bile istrunule, nego je bio stvoren silom njegove umiruće volje koja je marširala nevidljivom anatomijom zraka:

"Iz najcrnjih dubina, nevidljiv za sve, u samom središtu Dvorane - pojavi se, moj junače!"

To je bilo previše za Mišara. Ivivis je opet navukla svoj crni plašt dok je Flindach pričao, znajući da je strava njene vještičje maske i djevičanskog tijela prošlost, pa je opet stajala pored Mišara kao njegov akolit. Ne gledajući je, ukočenim joj je pokretom dao štapić, podigao ruke do ovratnika plašta i odbacio ga zajedno s kapuljačom iza sebe, i uz zveket izvukao Skalpel iz korica dok je istovremeno skočio naprijed na vrh tri stepenice i mrko gledajući čučnuo držeći mač iznad glave. U svojoj sivoj i srebrnoj svili izgledao je zlokobno, iako vrlo sitno, a za pojasom je nosio mješinu vina kao i bodež.

U međuvremenu je Fafhrd, koji je gledao Hasjarla s kojim je obavljao posljednje dogovore, strgnuo svoju crvenu masku, izvadio Sivošibu iz korica i na sličan način skočio naprijed.

Onda su ugledali jedan drugog i prepoznali se.

Stanka koja je uslijedila promatračima je bila još jedno svjedočanstvo o njihovoj vatrenosti - jedan tako stravično visok, drugi metamorfoziran iz čarobnjaka. Očito su jedan drugoga jako obeshrabrivali.

Fafhrd je prvi reagirao, možda zato što je cijelo vrijeme vidio nešto vraški

poznato u ponašanju i govoru Crnog Čarobnjaka. Počeo se grohotom smijati, ali je to u trenu uspio promijeniti u vrištavo režanje: "Varalico! Brbljavče! Amaterski čarobnjače! Njuškalo za čarolijama. Prištu! *Mala Žabo*!"

Mišar, možda još iznenađeniji jer je primijetio i odbacio sličnost maskiranog junaka s Fafhrdom shvatio je igru svog prijatelja - i baš na vrijeme, jer se i on skoro počeo smijati - i zagrmio: "Hvalisavče! Ogromni grubijanu! Nespretni srcolomče! Glupane! Nespretnjakoviću! Velikonogi!"

Ukočeni promatrači smatrali su ove uvrede pomalo blagima, ali živost kojom su izgovarane nadoknadila je blagost.

Fafhrd je krenuo korak naprijed i povikao: "Oh, sanjao sam o ovom trenutku. Sfaširat ću te od tvojih debelih nokata do sirastog mozga!"

Mišar je odskočio na njegov korak kako ne bi izgubio ravnotežu pri silasku niz stepenice dok je cijelo vrijeme vrištao: "Svi moji bjesovi sad će biti iskaljeni. Izrezat ću iz tebe svaku laž, osobito one o tvojim putovanjima na sjever!"

Onda je Fafhrd viknuo: "Sjeti se Ool Hruspa!" a Mišar je odvratio. "Sjeti se Lithquila!" i počeli su.

Koliko su Quarmallci znali Lithquil i Ool Hrusp mogli su biti i nesumnjivo jesu mjesta gdje su se dvojica junaka prije susrela u borbi, ili bojna polja na kojima su ratovali na suprotnim stranama, ili čak djevojke zbog kojih su se borili. Ali u stvarnosti Lithquil je bio Ludi Grof grada Ool Hruspa, gdje su Fafhrd i Mišar, kako bi se našalili s njim, jednom izveli najrealističniji i najpažljivije uvježbani dvoboj koji je trajao punih pola sata. Tako da Quarmallci koji su očekivali dug i spektakularan dvoboj nisu bili razočarani.

Najprije je Fafhrd uputio tri snažna udarca od kojih je bilo koji bio dovoljan da Mišara prereze na pola, ali Mišar je svakog snažno i lukavo Skalpelom blokirao u posljednji trenutak, tako da su prozviždali par centimetara iznad njegove glave i pjevali zvonku metalnu pjesmu čelika na čeliku.

Onda je Mišar tri puta zamahnuo na Fafhrda, skakutao je hitro poput leteće ribe i svaki put izmaknuo svoj mač Sivošibinoj blokadi. Ali Fafhrd se uvijek uspio izmaknuti s gotovo nevjerojatnom spretnošću za nekog tako krupnog, i uska oštrica bi prošištala pored njega.

Ova razmjena udaraca bila je samo običan prolog dvoboja koji se sada premjestio u područje isušenog bazena fontane i uistinu postao divlji, a promatrače je više no jednom natjerao na uzmak, dok je Mišar improvizirao i poprskao ih svojim gustim krvavocrvenim vinom od otrovnih gljiva kad su na trenutak bili priljubljeni jedan uz drugoga u žestokoj izmjeni udaraca, tako da su obojica izgledala teško ranjena.

U Dvorani duhova postojala je trojka koju ovo remek djelo dvoboja nije zanimalo i jedva su ga gledali. Ivivis nije bila jedna od njih - ubrzo je skinula kapuljaču, strgnula vještičju masku i prišla izbliza pratiti borbu navijajući za Mišara. Niti su to bili Brilla, Kewissa i Friska - jer su na zveket mačeva djevojke inzistirale da se vrata odškrinu unatoč eunuhovim zabrinutim protestima i sada su svi virili, glava iznad glave, Friska u sredini zabrinuta zbog Fafhrda.

Gwaayeve su oči bile zatvorene i vjeđe slijepljene od sluzi, a tetive koje bi mu podigle glavu bile su rastopljene. Nije čak ni pokušavao svojim čarobnjačkim osjetima pogledati u smjeru borbe. Na životu ga je održavala samo nit neizmjerne mržnje prema bratu, sve ostalo od života za njega je bilo manje od igre sjena; ipak, njegova mržnja održavala je sva čuda života, užitke i uzbuđenje - to je bilo dovoljno.

Odraz te mržnje u Hasjarlu u ovom je trenutku bio također dovoljno snažan kako bi u cijelosti dominirao zdravim instinktima i požudama njegova tijela, i svim planovima i prizorima u njegovim treperavim mislima. Vidio je prvi udarac borbe, vidio je nečuvana Gwaayeva nosila, a onda je kao da je ugledao cijelu pobjedničku kombinaciju partije šaha i bio hipnotiziran njome, odigrao svoj potez bez daljnjeg umovanja.

Naširoko obilazeći borbu i krećući se hitro poput lasice kroz sjene uspeo se trima stepenicama pored zida i krenuo ravno prema nosilima.

U njegovu umu uopće nije bilo ideja, samo sjenoviti prizori iskrivljeni kao da ih promatra s velike udaljenosti - u jednom je vidio sebe kao malo dijete kako se noću šulja uza zid do Gwaayeve kolijevke kako bi ga ogrebao iglom.

Nije ni pogledao robove s ventilatora, a sumnjao je da ga oni čak i vide, a kamoli primjećuju, tako su zakržljali bili njihovi mozgovi.

Požudno se nagnuo između dvojice i znatiželjno pogledao brata. Osjetio

je njegov smrad, usne je stisnuo u najčvršći sfinkter, a ipak se smiješio.

Izvadio je široki bodež od plavičasta čelika iz korica za pojasom i postavio ga iznad bratova lica, koje je zbog kuga bilo gotovo neprepoznatljivo. Oštri rubovi bodeža bili su sićušne kukice usmjerene unatrag od vrha.

Zveket mačeva je stigao do jednog od svojih vrhunaca, ali ga Hasjarl nije registrirao.

Rekao je tiho: "Otvori oči, brate. Želim da nešto kažeš prije no što te ubijem."

Nije bilo odgovora od Gwaaya - ni pokreta, ni šapta, ni mjehurića sluzi iz usta.

"Onda dobro", rekao je grubo Hasjarl, "onda umri kao ukočeni šutljivac", i spustio bodež.

Naglo se zaustavio dlaku iznad Gwaayeva obraza, a mišići Hasjarlove ruke kojom ga je držao utrnuli su od udara koji su dobili.

Gwaay je onda otvorio oči, što nije bilo ugodno za vidjeti jer u njima nije bilo ničega osim zelene sluzi.

Hasjarl je u trenu zatvorio svoje oči, ali je nastavio viriti kroz rupice u gornjim kapcima.

Onda je čuo Gwaayev glas poput srebrnog komarca kako mu pored uha govori: "Napravio si sitan previd, dragi brate. Odabrao si krivo oružje. Nakon spaljivanja našeg oca zakleo si se da ti je moj život svetinja - dok me ne ubiješ drobljenjem. "Sve dok ga ne podrobim", rekao si. Bogovi čuju samo naše riječi, brate, ne naše namjere. Da si došao tegleći gromadu kamena poput neobičnog gnoma kakav jesi, možda bi ostvario svoj naum."

"Onda ću te zdrobiti!" ljutito je odvratio Hasjarl, nagnuo se naprijed i gotovo počeo urlati. "Aha, sjest ću i slušati krckanje tvojih kostiju - onih koje su ti ostale! Ti si velika budala poput mene, Gwaay, jer ti si također nakon sahrane našeg oca obećao da me nećeš ubiti. Aha, ti si još veća budala, jer sad si mi otkrio svoju malu tajnu kako možeš biti ubijen."

"Prisegnuo sam da te neću ubiti čarolijama ili čelikom ili otrovom ili vlastitom rukom", odgovorio je Gwaay glasom vesela kukca. "Za razliku od

tebe, nisam baš ništa rekao o drobljenju."

Hasjarl je osjetio neobično peckanje na tijelu, dok mu je nosnice ispunio jetki smrad munje pomiješan sa zadahom truleži.

Gwaayeve su se ruke, s dlanovima prema gore, odjednom pojavile ispod raskošnih pokrivača. Meso je otpadalo s prstiju koji su prizivajući pokazivali gore.

Hasjarl je zamalo ustuknuo, ali se pribrao. Prije će umrijeti, rekao je sam sebi, nego ustuknuti od brata. Bio je svjestan velikih sila oko sebe.

Čulo se prigušeno grebanje, a onda je neobičan praškast snijeg pao na nosila i Hasjarlov vrat... gusti snijeg blijedosivog materijala ... mrvice žbuke ...

"Da, zdrobit ćeš me, dragi brate", priznao je Gwaay smireno. "Ali ako želiš znati kako ćeš me zdrobiti, prisjeti se mojih malih posebnih moći... ili *pogledaj gore*!"

Hasjarl je podigao glavu i ugledao bazaltnu ploču veliku poput nosila kako pada dolje, i u jedinom preostalom trenutku života Hasjarlu je bilo suđeno čuti Gwaayev glas: "Pogriješio si, ponovno, moj prijatelju."

Fafhrd je zastao u pola udarca kad je čuo lomljavu i Mišar ga je umalo ranio uvježbanom blokadom. Spustili su mačeve i pogledali, kao i svi ostali, središnji dio Dvorane duhova. Tamo gdje su se nalazila nosila sada je bila samo debela bazaltna ploča prošarana žbukom s motkama nosila koje su stršile ispod nje, a na stropu iznad nalazila se četvrtasta bijela rupa iz koje je komad ispao.

Mišar je pomislio: *Ovo je puno veća stvar za pomicanje mislima nego figura ili pehar, a ipak isti crni materijal*.

Fafhrd je pomislio: *Zašto nije pao cijeli strop? - to je neobično.*

Možda su u tom trenutku najveće čudo bila četvorica robova s ventilatora koja su još uvijek stajala na četiri kuta, pogleda usmjerenih naprijed, ruku prekriženih na prsima, iako ih je ploča pri padu promašila za samo nekoliko centimetara.

Onda su neki od Hasjarlovih pomoćnika i čarobnjaka koji su vidjeli Gospodara kako se šulja prema nosilima potrčali do njih, ali su ustuknuli kad su vidjeli koliko je ploča blizu poda i zamijetili tanke potočiće krvi koji su istjecali

ispod nje. Njihovi su umovi zadrhtali na pomisao o braći koja se toliko mrzila, a sada su njihova tijela povezana u opscenom smrvljenom i izmiješanom zagrljaju.

U međuvremenu, Ivivis je dotrčala do Mišara, a Friska do Fafhrda kako bi im povezale rane, i zapanjile se, a možda i pomalo naljutile kad su im rekli da ih nema. Kewissa i Brilla također su došli, a Fafhrd je jednom rukom zagrlio Frisku, a drugom krvavom od vina posegnuo i nježno uhvatio Kewissin zglob i prijateljski joj se nasmiješio.

Onda se opet oglasio prigušeni gong i dva bijela plamena stupa s Flindacheve obje strane nakratko su buknuli do stropa. Svojim su bljeskom pokazali da je kroz uski prolaz iza Flindacha ušlo puno ljudi koji su sada stajali oko njega: krupni stražari iz četa u Tvrđavi sa spremnim oružjem i nekoliko njegovih vlastitih čarobnjaka.

Kad su se stupovi spustili Flindach je zapovjedno podigao ruku i glasno progovorio:

"Zvijezde koje se ne mogu prevariti prorekle su kob Gospodara Quarmalla. Svi ste čuli kako su se ona dvojica" - pokazao je prema podrobljenim nosilima - "proglasili gospodarima Quarmalla. Zvijezde su znači dvaput zadovoljene. I bogovi, koji čuju naše riječi do najtišeg šapta, i određuju naše sudbine, zadovoljni su. Ostaje da vam ja otkrijem novoga Gospodara Quarmalla."

Pokazao je Kewissu i rekao: "*Novi Gospodar Quarmalla osim jednoga* spava i raste u njenoj utrobi, ženi Quarmalla kome je nedavno odana počast spaljivanjem, žrtvovanjem i ceremonijalnim obredima." Kewissa je ustuknula, a njene plave oči širom su se otvorile. Onda je počela sjati.

Flindach je nastavio: "Još vam uvijek moram otkriti *novog Gospodara Quarmalla,* koji će odgajati dijete Kraljice Kewisse sve dok ne odraste i postane savršeni kralj i mudri čarobnjak pod kojim će naše podzemno kraljevstvo uživati vječni unutarnji mir i obilje za pljačku vani."

Flindach je posegnuo iza lijevoga ramena. Svi su pomislili da namjerava navući Kukuljicu Smrti preko glave, obrva i odvratnih bradavičastih obraza za još malo svečanog govora. Ali umjesto toga zgrabio kožu na vratu, povukao je gore i naprijed, zajedno s njom i svu kosu, a onda je i lice krenulo za ostatkom

glave kad je spustio ruku, i pojavilo se, pomalo znojno, savršeno lice, šiljasti nos i vesele nasmiješene Quarmallove usne, dok su ih njegove stravične krvavocrvene oči bijelih šarenica nježno gledale.

"Bio sam prisiljen nakratko posjetiti Čistilište", objasnio je svečano, ali uz ljubaznu očinsku prisnost, "dok su drugi bili gospodari Quarmalla umjesto mene i zvijezde slale svoja koplja. Tako je najbolje, iako sam zbog toga izgubio dva sina. Samo je na taj način naša zemlja mogla biti spašena od unutarnjeg rata."

Podigao je labavu masku praznih očnih duplji obrubljenih trepavicama, purpurnoga lijevog obraza i bradavičastoga desnog kako bi je svi mogli vidjeti. Rekao je: "A sada vas molim da svi odate počast velikom i moćnom Flindachu, najodanijem Meštru Magova kojeg je neki kralj ikad imao, koji mi je posudio svoje lice za neophodnu obmanu i svoje tijelo koje je spaljeno umjesto mojeg s mojom voštanom maskom koja je prekrila njegovo siroto lice, koji je sve žrtvovao. Svečanim vođenjem vlastitog plamenog pogreba odao sam počast samo Flindachu. Moje su žene gorjele za njega. Ovo njegovo lice, dobro sačuvano mojim vještinama derača kože i dobrog štavitelja vječno će visjeti na počasnom mjestu u našoj dvorani, dok mi Flindachev duh čuva stolac u Mračnom Svijetu ispod zvijezda, Vrhovni Gospodar tamo dok ja ne dođem, i vječni Junak Quarmalla."

Prije no što je moglo uslijediti ikakvo klicanje ili slavlje - a to bi još neko vrijeme pričekalo jer su svi bili prilično zbunjeni - Fafhrd je povikao: "Oh najlukaviji kralju, dajem poštenu riječ tebi i tvom djetetu i Kraljici koja ga nosi u utrobi da ću neprestano biti uz nju, ni za korak se ne pomaknuti od nje, sve dok ja i ovaj moj prijatelj nismo dobro udaljeni od Quarmalla - recimo dva kilometra - zajedno s konjima i blagom koje su nam obećala ona dva pokojna kralja." Mahnuo je rukom prema podrobljenim nosilima poput Quarmalla.

Mišar se na Quarmalla spremao lansirati prilično profinjene zastrašujuće primjedbe o vlastitim čarobnjačkim moćima pri uništavanju Gwaayeve jedanaestorice. Ali sada je zaključio kako su Fafhrdove riječi sasvim dostatne, izuzev što ga je nedovoljno istaknuo, i nastavio šutjeti.

Kewissa je počela izvlačiti ruku iz Fafhrdove, ali on je samo malo pojačao stisak i ona ga je s razumijevanjem pogledala. U stvari veselo je rekla Quarmallu: "Oh, Gospodaru Supruže, ovaj je čovjek spasio moj život i život

tvog sina od Hasjarlovih prijatelja u spremištu Tvrđave. Vjerujem mu", dok je Brilla, brišući suze radosnice rukavom, dodao: "Moj dragi Gospodaru, ona govori golu istinu, golu poput novorođenčeta ili tek vjenčane žene."

Quarmall je prijekorno malo podigao ruku, kao da je takav govor nepotreban i pomalo nepriličan, i smiješeći se Fafhrdu i Mišaru rekao: "Bit će kao što si rekao. Nisam ni nezahvalan ni neosjetljiv. Znajte da nije potpuna slučajnost što su moji pokojni sinovi ne znajući unajmili vas dvojicu prijatelja - što vi također niste znali - kao svoje junake. Štoviše, znajte da mi radoznalost Ningaublea od Sedam Očiju ne predstavlja potpunu nepoznanicu kao ni čarolije Sheelbe Bezokog lica. Mi veliki čarobnjaci imamo - ali još priče samo bi pobudilo radoznalost bogova, uzbunilo trolove i privuklo pažnju nemirnih gladnih Sudbina. Kad je dosta, onda je dosta."

Kad je pogledao Quarmallove napola zatvorene oči, Mišaru je bilo drago što se nije hvalio, a čak je i Fafhrd malo zadrhtao.

Fafhrd je pucnuo bičem iznad četveroprega kako bi ga natjerao da brže povuče do vrha napunjena kola kroz ovaj crni ljepljivi dio puta s dubljim tragovima kola i otiscima volovskih kopita, kilometar i pol od Quarmalla. Friska i Ivivis bile su okrenute na sjedalu pored njega kako bi mahnule u pozdrav Kewissi i eunuhu Brilli koji su stajali pored puta s četvoricom krupnih quarmallskih stražara kojima su ih tek sada predali.

Sivi Mišar koji je na trbuhu ležao na tovaru također je mahao, ali samo lijevom rukom - u desnoj je držao napeti samostrel dok su mu oči pretraživale drveće i tražile znake zasjede.

Ipak Mišar nije baš bio zabrinut. Mislio je kako bi Quarmall jedva mogao biti sposoban za pokušaj nekakvih trikova protiv tako dokazanog ratnika i čarobnjaka poput njega - ili Fafhrda također, naravno. Stari se Gospodar tijekom posljednjih sati pokazao kao izuzetno ljubazan domaćin, ponudio im rijetka vina i obasuo darovima bogatijima od onih koje su tražili ili onih koje je Mišar unaprijed pripremio, a čak im je ponudio još djevojaka kao dodatak Ivivis i Friski - blagoslov koji su odbili, uz malo žaljenja, nakon što su primijetili mrke poglede u očima one dvije. Dva ili tri puta Quarmall se nasmiješio na previše tigrovsko-prijateljski način, ali u tim je trenucima Fafhrd stao malo bliže Kewissi i naglasio svoj blagi, ali čvrsti stisak na njenoj ruci kako bi podsjetio starog Gospodara da su ona i princ kojeg je nosila taoci koji

uvjetuju njegovu i Mišarevu sigurnost.

Kad je blatni put počeo skretati, quarmallski tornjevi pojavili su se iznad drveća. Mišarev je pogled odlutao do njih i zamišljeno je proučavao čipkaste kupole, i pitao se hoće li ih ikad ponovno vidjeti. Odjednom ga je obuzela želja da se smjesta vrati u Quarmall - da, da sklizne s tovara i potrči tamo. Što je vanjski svijet imao u usporedbi s čudima tog podzemnog kraljevstva? - njegovih labirinta tunela oslikanih muralima u kojima čovjek može provesti život hodajući ... njegovih zakopanih užitaka ... čak su i njegova zla bila lijepa ... njegove dražesne beskonačne varijacije crnog ... njegov skriveni zrak tjeran ventilatorima ... Da, recimo da upravo u ovom trenutku nečujno sklizne dolje ...

Pojavio se bljesak, briljantno iskrenje s najvišeg tornja. Pozivalo je Mišara poput mamca, pustio se i unatraške skliznuo s tereta. Ali upravo je u tom trenutku put skrenuo i izravnao se, stabla su postala viša i prikrila tornjeve, a Mišar je došao k sebi, opet se uhvatio prije no što su mu noge dotakle tlo i držao se tamo dok su kotači veselo škripali, a njega oblijevao hladan znoj.

Onda su se kola zaustavila, Mišar je sišao, triput duboko udahnuo i onda žurno otišao do mjesta na kojem je Fafhrd bio zaposlen konjskom opremom i njihovim tragovima.

"Penji se, Fafhrde, i upotrijebi bič!" povikao je. "Taj Quarmall je lukaviji vještac no što sam mislio. Ako budemo putem gubili vrijeme, bojim se za našu slobodu i duše!"

"Meni kažeš?" odvratio je Fafhrd. "Ovaj put krivuda, a bit će još blatnih dijelova. Vjerujmo brzini kola? - pah! Odvezat ćemo sva četiri konja, uzeti samo najosnovnije namirnice, najlakše i najdragocjenije blago i odgalopirati preko močvare što dalje od Quarmalla ravno kao što vrane lete. Na taj *ćemo* način izbjeći zasjede i pobjeći potjeri. Friska, Ivivis! Brže, priskočite!"

"JA, SUPER-JUNAK", 2002.

IGOR LEPČIN

Igor Lepčin je u protekle dvije godine povijest domaćeg SF-a obilježio SF sjajnim minijaturama koje je objavio u prilogu "Zabavnik" Jutarnjeg lista.

Za priču Blijedonarančasta Tineluss, objavljenu u zbirci Dvije tisuće šarenih aliena, dobio je nagradu SFera, a smiješi mu se isti uspjeh i ove godine.

Osim što piše, Igor je i crtač koji se pojavio na stranicama strip fanzina Endem izvrsnim materijalima, potom se ostavio crtanja iz već uobičajenih razloga koje generira naše siromašno društvo. Samo da se ne ostavi i pisanja.

Ja, Super-junak

-Tko je? - upitah.

- Za očitavanje brojila - reče muški glas ispred vrata.

Očitavanje brojila? Kakvog brojila? Nisam znao da hotelske sobe imaju bilo kakva brojila koja bi trebala biti očitana. Možda je to nešto novo.

- Kakvog brojila, molit ću lijepo? - upitah, zaista zbunjen.

- Za plin. Brojila za plin. Moram ga očitati, kako bismo vam mogli ispostaviti račun, već prema potrošnji. To se tako radi.

Ma, da, znam da se to tako radi, ali ne u hotelu. Dohopsao sam do vrata i pogledao kroz špijunku i sve mi je istoga trena bilo potpuno jasno. Pred vratima je stajao postariji čovječuljak i držao nekakve papire u ruci. U drugoj je ruci držao kemijsku olovku i izgledao kao pravi umirovljenik. Zaista, svaka čast, nisam imao što prigovoriti. Osim, naravno, već spomenute činjenice da se u hotelskim sobama ne očitavaju plinska brojila. Promatrao sam ga kroz špijunku, razmišljajući na koji me način pronašla. Jer, osoba koja je stajala pred vratima moje hotelske sobe, možda bi nekom običnom smrtniku stvarno i izgledala kao bezopasan umirovljenik, no ja sam, naravno, znao bolje. Pred vratima nije stajao nitko drugi do Amanda, opaka i zla, neumoljiva i neuništiva svemirska amazonka.

Već se godinama borim protiv nje, a ona je toliko zla i opaka da se nikako i nikako ne da uništiti. Dapače, svaki puta kada mi izgleda da sam je konačno i zauvijek otpuhnuo u vječna lovišta, nakon nekog se vremena ponovo negdje pojavi, uskrsne, još jača i još žilavija nego li prethodnog puta.

- Do vraga - procijedio sam kroz zube - Amanda.

Nisam se slučajno smjestio u ovom hotelu. Svakako, bilo je mjesta i u svim ostalim luksuznim prenoćištima koja bi više odgovarala i mojem statusu i debljini mojeg bankovnog računa, no, htio sam izbjeći svu tu silnu graju i gužvu koja se dogodi uvijek, kuda god pođem. Čini mi se kao da me ta silna masa novinara, reportera i ostalih parazita pronađe pa makar se sakrijem u mišju rupu. No, znam, niti njima nije lako, niti im se što može zamjeriti. Oni od

toga žive i nisu oni krivi što svaki moj izlazak u javnost izaziva toliko zanimanje.

Na kraju krajeva, postoji li uopće itko normalan koga ne bi zanimalo što je danas za doručak pojela ne samo najveća pop i rock zvijezda koja je ikada hodila ovim skučenim planetom, nego i najslavniji izumitelj u povijesti čovječanstva, najekscentričniji od svih najekscentričnijih bezobrazno bogato najbogatijih, vlasnik najobimnije zbirke umjetnina na svijetu, nebrojeno mnogo puta nagrađivan književnik, brilijantan kemičar, matematičar, fizičar i biolog (i mikrobiolog), čovjek za kojim djevojčice vrište, a djevojke, žene, majke pa čak i bake mu se bezuvjetno bacaju pred koljena, a opet, tako skroman, dobar i poštena srca, nježan i pravedan, ekološki osviješten, ranjiv i osjećajan, borac za pravdu. Usamljen. Vuk samotnjak. Tako je, sve sam to ja i stvarno ne mogu nikome zamjeriti što mu se i najmanja pojedinost mog života čini ne samo zanimljivom, već i neprocjenjivo vrijednom.

Zato niti nisam odabrao neki skupi hotel dok boravim u ovom gradu, kao tek jedan od govornika na godišnjem skupu fotografa amatera. Nastojao sam izbjeći tu cijelu paradu. Čak se niti u knjigu gostiju nisam upisao pravim imenom. Koristio sam se jednim od svojih lažnih imena, tajanstvenim polunadimkom koji sam s ponosom nosio u južnoameričkim džunglama dok sam se, još kao mladac, s neopisivo mnogo žara i ushićenja borio protiv eskadrona smrti i, još kasnije, kada sam pod tim istim imenom radio za nekoliko obavještajnih službi istovremeno. Nije me bilo strah da će me razotkriti i to iz jednostavnog razloga što sam znao da će me, u kakvu god nepriliku upadnem, moji nadljudski brzi refleksi i svemirska sposobnost procjenjivanja situacije izvući bez ikakvih problema, čak i ako bi situacija nekome neupućenome izgledala gotovo smrtonosno opasnom. Takav sam ja.

Amanda je posve drugačija od mene i čini mi se kao da je postavljena u ovaj svemir samo zato da bi mi pokušala napakostiti. Svakako, ona čini zlo i drugima, no imam dojam kako to čini samo zato da bi me isprovocirala, potakla na akciju, izazvala na dvoboj. Ne znam točno kako je postala to što je, mislim da je ona rezultat neuspjelog genetskog pokusa koji se odigrao visoko iznad Zemljine atmosfere, na Mjesecu čak. Samo sam jednoga dana čuo kako je Mjesečeva znanstvena baza (koju sam, naravno, ja izgradio), uništena.

Nekoliko sati nakon toga, Amanda je po prvi puta zakucala na moja vrata.

Bila je prerušena u dostavljača pizze, ali ja sam istoga trena shvatio o čemu se radi. Naime, pogriješila je kada je rekla da sam naručio pizzu s tučenim vrhnjem. Da li je bila naivna ili uopće o tome nije imala pojma, tek, tučeno je vrhnje moj smrtni neprijatelj, moja Ahilova peta i nikako i nikada mi ne bi na pamet palo da naručujem bilo kakvo jelo koje ima bilo kakve veze s tučenim vrhnjem. Ne kupujem čak niti mlijeko koje stoji na istoj polici kao i ta omražena namirnica. Tučeno vrhnje? Odvratno!

Bilo kako bilo, pobijedio sam je, naravno, toga puta i to neizmjerno lako. Vjerojatno još uvijek nije bila svjesna svih svojih mogućnosti niti je bila u stanju pojmiti svoju nevjerojatnu snagu. Bio sam pomalo i razočaran kada sam je, nakon tek nekoliko minuta natjeravanja po stanu i par prebačaja preko glave, uspio lansirati kroz prozor. Poletjela je poput laste i sletjela na susjedov automobil. Naravno, nadoknadio sam mu štetu. Ja možda jesam neizmjerno bogat i slavan, ali također imam i apsolutni sluh za probleme malih, običnih ljudi i nisam mogao dopustiti da susjed ostane bez prijevoznog sredstva. Pravda i pravičnost prije svega.

- Trebao bih očitati vaše brojilo, gospodine - ponovio je umirovljenik Amanda pred vratima.

Trgnuh. se iz razmišljanja. Pa dobro, kada baš tako želiš. Otvorio sam joj vrata.

Ušla je polako, gotovo bojažljivo, umirovljeničkim korakom. Izvanredna preobrazba, Amanda, pomislio sam, no, trenutak kasnije, ugledah joj oči. Nisu to bile oči umirovljenika, starog i umornog, iscrpljenog od cjelodnevnog bauljanja po stanovima, niti su to bile oči iscrpljene od zurenja u plinska brojila koja se obavezno nalaze u najmračnijim kutovima nekakvog mračnog hodnika, nee ... Bile su to njene oči, opake i zle i gorjele su od želje za osvetom. Ne znam zašto, ali Amanda me oduvijek doživljavala kao glavnog krivca za svoju hudu sudbinu.

Sakrila je pogled.

Prekasno, bejbe ...

Posegnula je rukom u džep, rekavši da se ne brinem ukoliko je brojilo na nekom mračnom mjestu, jer ona ima baterijsku svjetiljku. Aha, baterijsku svjetiljku, malo sutra! Tko zna što je to naumila izvaditi, nekakvo atomsko

oružje, nekakvu fantastičnu spravicu stvorenu u tko zna kojem kutku svemira s jednom jedinom svrhom: da uništi mene, super-junaka, zaštitnika svega protiv čega se ne borim. Nisam joj to mogao dopustiti.

Reagirao sam munjevito, kao i obično, i uhvatio je za podlakticu ruke koju je gurnula u džep. Naglo sam trznuo. Ruka je pukla, a Amanda zavrištala. Bio je to njezin urlik.

- Svih mi genetskih pokusa! - reče. - Kako si me samo prepoznao!?

Bila je užasno ljuta, kako na mene, tako i na sebe. Nisam joj mogao pomoći.

- Brojila, bejbe - odgovorih hladno, muški. - Ne postoje brojila u hotelskim sobama. Trebaš polagati više pažnje na detalje.

- Nemoguće - nije mogla vjerovati da sam je prozreo zbog jedne takve banalnosti. Ruka koju sam joj slomio nije joj više bila korisna pa ju je odbacila. Neko je vrijeme još čekala da joj naraste nova, a njena se silueta postupno mijenjala, ubrzo poprimivši prepoznatljiv oblik. Sada je to bila ona prava Amanda, dugačke i kao krv crvene kose, oblih bokova i još oblijih drugih oblina. Više nije skrivala pogled. Upiljila se ravno u mene pripremajući se za skok poput pantere. Prokleto je dobro izgledala.

Primijetio sam već davno prije, zaista, kako među nama ne postoji samo neograničena želja da uništimo jedno drugo. Da, bio sam posve uvjeren kako tu ima još nečega, a znao sam da je i ona toga bila svjesna. Pa, da nije, bi li se svaki puta uvlačila u najuže kostime koje je uopće mogla pronaći, bi li dopustila da joj se preduge noge ovako svemirski presijavaju dok se priprema za napad, bi li se apsolutno svaki put ovako izazovno našminkala? Bejbe me želi, naravno, i to joj nije bilo za zamjeriti. Također, niti ja ne bih imao ništa protiv nas dvoje, samo da su okolnosti drugačije, ali ovako, ništa od toga. Na žalost.

Ne mogu si to dopustiti, ja, originalni i bezgrješni super-junak. To bi tada značilo da svatko može manipulirati mnome, samo ako odjene dovoljno prozirni super-kostim ili ako posjeduje dovoljno duge super-noge. To bi značilo da i najžešći zločinci mogu očekivati da ću biti blag prema njima samo ako fantastično izgledaju. Ne. Žao mi je, Amanda, ali ne.

Skočila je.

Izmaknuo sam se i u okretu joj zadao snažan udarac po vratnoj kralježnici. Jasno sam mogao čuti da je pukla.

Nije joj trebalo mnogo da se sabere. Pričekao sam jer, nije fer niti sportski udarati nekoga tko se nije sposoban obraniti. Ustala je, a glava joj je neprirodno visjela na lijevu stranu, ljuljajući se tamo-amo dok je nastojala održati ravnotežu.

- Odustani, Amanda - rekoh joj upozoravajuće. - Nisi još dovoljno spremna. Odustani. Naravno, nije joj bilo niti nakraj pameti da me posluša. S obje je ruke pridržavala glavu i usmjeravala pogled prema meni. Znao sam što želi izvesti, ali nisam bio dovoljno brz. Laserske zrake iz njenih očiju okrznule su me po listu desne noge dok sam skakao u stranu. Oplahnuo me bol. To dugo već nisam osjetio. Opa, mala je Amanda naučila poneki novi trik. Svaka čast.

Dok sam se pokušavao podići, ona je već učvrstila glavu na ramenima, tako više nije izgledala smiješno. Šake su joj se počele povećavati i učinilo mi se kao da će njima ispuniti cijelu sobu. A soba je, unatoč stvarno niskoj cijeni smještaja, bila prilično velika. Uhvatila me prije negoli sam se posve sabrao i stiskala me je. Nisam mogao vjerovati. Amanda me držala u šaci! Mislio sam da će mi zdrobiti i pluća i ponos.

- Aha, tko je sada glavni, ha? -bijesno je likovala Amanda.

- Stani, sta ... ni, Amanda, čekaj ... malo - procijedili kroz zube. Na oči mi je već padao mrak. Amanda je bila opasna i nije htjela prestati. Osjetio sam da je vrijeme za očajnički potez.

- Čekaj ... prestani... - rekoh. - Volim te.

Začuđena, prestala je stiskati i privukla me ogromnim šakama sasvim do svoga lica. Gledali smo se u oči.

- Ti? Voliš me? Zaista? - na tren je popustila stisak. To mi je bilo dovoljno. Snažno ju udarih šakom u lice i prije negoli se ikako mogla sabrati, oslobodih se njenog stiska, uhvatih je za kosu, otvorih prozor i bacih je van. Dugo je padala s petnaestog kata. Nisam gledao gdje će pasti i nije me bilo briga. Sjeo sam u naslonjač da se saberem.

I ovu sam bitku dobio. Ja, super-junak.

"HAVARIJA MONOLITHA", 1991., 2002.

DARKO MACAN

Darko Macan veliko je ime žanra i premda ga poznajem dugi niz godina još uvijek nisam siguran da li mu je prva ljubav SF ili strip. Kako sam kaže, nema puno vremena za prozu, ali uhvatio je dovoljno da iščeprka jednu stariju priču, preuredi je da odgovara kontekstu i poslao je u zadnji čas. Teško mi je pobrojati koliko je priča objavio (vjerujem da ni njemu ne bi bilo lako), ali one koje sam čitao nisu me nimalo razočarale.

U očekivanju Darkovog žanrovskog romana pune duljine, uživajte u ovoj prekrasnoj ali prekratkoj pričici koja na pravi način obilježava kraj Monolitha.

Havarija MonolitHa

Guran Nevični, zastupnik Savskog okruga u Zemaljskom vijeću, inzistirao je već četvrti dan da mu se dodijeli vrhunski prioritet izlaganja pred Vijećem.

Predsjedavajući su dvojili da li da mu dopuste takvo što. Nevični je bio jedan od mlađih vijećnika, a i kiberfoni su na grani znali da Predsjedništvo ne vjeruje nikome mlađem od stotinu trideset i jedne. Mladost, povezana s kiberpankerskom prošlošću i žustrinom kojom je Guran prianjao svakom novom zadatku, nisu uopće bili dobra preporuka za ulazak u krug onih koji zaista imaju vlast i kojima je najdraža odluka bila odgađanje odluke za sutra, idući tjedan, novo stoljeće.

Ali, Nevični je bio uporan kao mazga (ne Mazga, najnoviji model huvera, već mazga, životinja čije je izumiranje spriječeno u posljednji čas). Tvrdoglavo je ustrajavao na važnosti najnovijih spoznaja u vezi sa slučajem havarije krstarice MonolitH.

Slučaj je od početka bio mućak. Krstarica MonolitH bila je jedna od posljednjih iz stare garde, one za višekratnu upotrebu. Malobrojna posada davala je sve od sebe da je osposobi za svaki novi let. Konačno, s posljednje se misije nije vratila.

U jednom je trenutku tek tako nestala sa svih senzora. Nađena je tri tjedna kasnije, s poludjelim i naglo ostarjelim kapetanom u kontrolnoj kabini, kako besciljno pluta prema Siriusu. Rutinska istraga zaključila je da je kapetan sišao s uma nakon što je ostatak posade nestao, a on pokušao sam obaviti sve funkcije potrebne da zadrži brod na kursu. Pitanjem kamo je i kako nestala posada bavila se žuta štampa puna dva dana, a Vijeće ni toliko. Međutim, grupa fanatičnih zaljubljenika u stare brodove zajahala je na slučaj i slala Vijeću notu za notom, na svaki ga mogući način tjerajući da oživi istragu. Nitko iz Predsjedništva nije smatrao da je slučaj vrijedan truda, ali se moralo misliti na sliku u javnosti pa je mućak uvaljen Nevičnom.

Što je Senatu donijelo samo nove glavobolje, jer je mamlaz doista iščeprkao nešto i sada je s time htio pred Vijeće. Gdje je šesti dan i dospio, najviše zbog toga što je vijećnik zadužen za slučaj proizvodnje papira dovoljno

tankog da novi, deset tisuća stranica dug, Kingov roman stane u jedan paperback, odložio svoje izlaganje do idućeg mladog mjeseca.

Guranov izlazak na govornicu popraćen je burom negodovanja i kišom hologramskih jaja.

- Buu! - jednoglasno su vikali predstavnici kolonija. - Naš narod skapava od gladi zbog vaših uvoznih prioriteta, a vi nam zamazujete oči pričicama! Nikoga ne zanimaju nekakvi ukleti Holandezi!

- Tko to kaže? Tko to kaže?! - uzalud im se opirao usamljen glas predstavnika Holandskog distrikta.

Guranov ekspoze mogao je početi tek nakon što je predsjedavajući kroz injektor ugrađen u naslonjače ubrizgao blage sedative najbučnijim ometačima.

- Poštovani vijećnici - počeo je Nevični i na brzinu odrecitirao svih tri stotine i dvanaest pozdravnih fraza koje su se u protokolu uvriježile kroz godine postojanja Vijeća. -Tehničko izvješće pokazuje da niti jedan od izlaza krstarice nije bio otvaran od trenutka polaska. Također, prema podacima pouzdanih Nastasovih računala ...

- Dosta s banaliziranjima dok svjetovi umiru izrabljeni! - ustao je Saldo, predstavnik jedne od kolonija.

- Pusti čovjeka da govori! Čujmo, čujmo! - prekinuo ga je delegat Nastasove industrijske oblasti.

- ... ni masa reciklirana u toku leta ne odgovara masi nestalih članova posade, što oslobađa kapetana nekih optužbi... - nastavljao je Guran dok su sedativi punili kolonista. - Također, ni utrošak jestiva ulja nije dovoljno velik da bi opravdao neke druge optužbe! I tako dalje, i tako dalje ... Sva racionalna objašnjenja naizgled padaju u vodu pred ovim zločinom u zatvorenoj sobi. Sva, to jest, dok ostajemo u okvirima trodimenzionalne fizike, sve dok ne pomislimo na kronomocijsku bombu!

Ne možemo reći da je u dvorani tada nastao pakao. Pakao je relativno staloženo mjesto na kojem svatko radi svoj posao, osim momka zadužena za klimatizaciju. Kaos, međutim, koji nastane u vijećnici kad časni vijećnici čuju ono što ne bi željeli čuti, može se usporediti samo s njime samim, a ni to baš uvijek.

Nakon Guranovih riječi, gvajanski je poslanik izvršio kolektivno samoubojstvo, a kardinal Bertini prešao na budizam. Od memoranduma je napravljena vatrica na kojoj je Kraljičin emisar ispečen s preljevom od metvice. Kad je uvidio da ni budizam nije bijeg od celibata, Bertini je osnovao vlastitu sektu. Na košarkaškom turniru Kinezi su prvi put pobijedili. Oboren je i rekord u broju sudionika grupnog silovanja koji je do tada držala jedna grupa francuskih prvoškolaca. Zbog sličnosti odore s opravom katoličkog kardinala, greškom je ustrijeljen glavar Crkve razvratnih Bertini Prvi Izopačeni. Krv je tekla kao voda, a sedativi kao krv. Kasnije su se svi složili da je to bila najbolja sjednica ovog desetljeća i da je šteta što netko već ranije nije spomenuo kronomocijsku bombu.

Kronomocijska bomba ostavljala je, tako je barem teorija pretpostavljala, naše tri prostorne dimenzije na miru udarajući u samo tkivo vremena i bacajući svoje nesretne žrtve naprijed i natrag duž vremenskog toka. Ne uzrokujući fizička oštećenja već brojne temporalne paradokse, bomba je nepovratno razarala labilne psihe pojedinaca te mnoge civilizacijske tekovine.

U teoriji, rekli smo, jer odavno poznati principi bombe nikad nisu provedeni u djelo. Popularna je teorija tvrdila da probne eksplozije kronomocijske bombe uvijek ponovo bacaju znanstvenike u početnu fazu eksperimenta te da je praktična primjena krono-eksploziva zbog toga neizvediva. No, ako je Guranovo izlaganje bilo iole istinito, nekome je uspjelo nadići poteškoće i dovršiti najstrašnije oružje - dopustite igru riječima - svih vremena.

- Štoviše, ja znam tko stoji iza svega! - zahuktavao se Nevični s govornice. - U trenutku nestanka MonolitHa te u neposrednoj blizini mjesta nestanka, nalazio se još jedan brod! Njegov ionski potpis je nedvosmislen, kao i činjenica da je prema MonolitHu ispalio malen projektil. Ovdje su, u mojoj ruci, nepobitni dokazi da iza havarije MonolitHa stoji Ekonomija, brod Ujedinjenih Kolonija!

Svi se pogledi okrenuše prema sjedištima kolonijalnih zastupnika. Jedan od njih, Rashod, ustane, teškom se mukom boreći protiv sedativa. Ispod kaputa izvuče nešto vrlo nalik budilici s detonatorom.

- Kucnuo je čas, Zemljo, da platiš za svoje zločine! - poviče. - Ovaj trenutak istine okrenut će i prošlost i budućnost protiv tebe! Ne znate ni dana ni

sata kada ćemo ...

- Skrati! Bacaj bombu! - prosikće Ulog, Rashodov suborac, previše omamljen da bi se mogao pridići.

- Ali, sad dolazi onaj baš dobar dio o povijesti koja ih neće pamtiti!

- Bacaj! Rashod baci.

Guran Nevični, zastupnik Savskog okruga u Zemaljskom vijeću, inzistirao je već treći dan da mu se dodijeli vrhunski prioritet izlaganja pred Vijećem, kako bi izložio nove spoznaje o havariji krstarice MonolitH. No, vijeće je imalo prečeg posla: kardinal Bertini upravo je tog jutra doživio slom živaca pronašavši vlastito mrtvo tijelo ispod sjedala u velikoj dvorani.